

Nouveau Testament en kasim du Burkina Faso

MAT
Matiyu

Zezi Krisi kwər-ywəŋə kam na dɛ te tun

Nɔ̀na bana mu pɔ̀pɔ̀ni Zezi ŋwia kam di o zaasim dum na yi te tun, di o na tigi yi o joori o bi te tun. Ku yi Matiyu di Mariki di Luki di Zan mu pɔ̀pɔ̀ni. Ba wu wani ba pɔ̀pɔ̀ni wə̀nu tɩb maama Zezi na ki tun ba ki tɔ̀nɔ̀ ni (karimi-na Zan 21:25).

Dí nan na karimi twaanu tina tum maama, kú zəni si dí lwarí Zezi Krisi na yi wɔ̀b tun ku dwəni dí na karimi tɔ̀nɔ̀ didva yiraní má.

Wɛ taani dɩb Matiyu na pɔ̀pɔ̀ni tun na bri dɩbam kɔ̀b tun mu tintu

Matiyu dɛen yi Zezi karabiə fugə-bale bam wu didva mu (Matiyu 9:9 di 10:3).

Matiyu bri ni Zezi Krisi yi Vɩrvu wum Wɛ na goni ni di Zwifə bam faŋa faŋa si oó ba tun mu. O ma ta bri Zwifə yigə tiinə dɛen na vi-o te tun.

Zezi Krisi dɛen tu lɔ̀gɔ̀ baŋa dwi tiinə maama ŋwaani mu, ku dai Zwifə bam má ŋwaani. O pɛ o karabiə ni, si ba tɔ̀lɩ o kwər-ywəŋə kam ba bri lɔ̀gɔ̀ baŋa dwi tiinə maama (Matiyu 28:19).

Matiyu ŋɔ̀ni Zezi lɩra di o biini woŋo, o bri ni o yi Pɛ wɔ̀b na tu si o vri nɔ̀na ba lwarim wuni tun mu (pɔ̀ɔ̀rim 1-2).

O daa ta maa bri Zan na miisi Zezi na wuni te di sutaani na maŋ-o te tun (pɔ̀ɔ̀rim 3-4), yi o bri Zezi na toŋi Galile ni te tun: o tɔ̀lɩ Wɛ kwərə, o bri nɔ̀na Wɛ cɩga kam, o pa yawuna na yazurə (pɔ̀ɔ̀rim 5-18).

Kuntu kwaga ni Zezi ma vu Zeruzalem. Zwifə yigə tiinə ma pa ba ja-o ba pa tuun-dagara baŋa ni ba gu. Da yatə dɛ ni o ma joori o bi o yaŋi tuuni (pɔ̀ɔ̀rim 19-28).

Matiyu bri Zezi zaasim dum na cɛ kuni binu te tun:

1. O bri balu na zu Wɛ paari dum wu tun na maŋi si ba taa tɔ̀gi cɩga te tun (pɔ̀ɔ̀rim 5-7).
2. O kwe balu na maŋi si ba tɔ̀lɩ Wɛ paari dum kwərə kam ba bri nɔ̀na tun (pɔ̀ɔ̀rim 10).
3. O mɛ mumaŋa yarpe mu o ma bri Wɛ paari dum ta na səgi yi di wú ba di bri jaja te tun (pɔ̀ɔ̀rim 13).
4. O bri Wɛ nɔ̀na na maŋi si ba taa ŋwi te tun (pɔ̀ɔ̀rim 18).
5. O bri ni dí maŋi si dí taa cɛgi maŋa kalu Wɛ paari dum na wú ba di wani wo-lwaanu dwi maama te tun (pɔ̀ɔ̀rim 24-25).

Wɛ taani dɩb

MATIYU

na pɔ̀pɔ̀ni tun

1

Zezi kwə dwi dum na toŋi te tun

(Luki 3:23-38)

¹Zezi Krisi nabaara bam kuri na puli te tun mu tintu:
Zezi Krisi yi Davidi * dwi tu mu,

Davidi dı maa yı Abraham * dwi tu.

² Abraham ma lv Yizaki.

Yizaki ma lv Zakəbi.

Zakəbi ma lv Zuda dı o zumbaara dı o nyaana.

³ Zuda dı Tamaarı ma lv Faresı dı Zara.

Faresı ma lv Esrəm.

Esrəm ma lv Aram.

⁴ Aram ma lv Amunadabi.

Amunadabi ma lv Naason.

Naason ma lv Salumən.

⁵ Salumən dı o kaanı Rahabi ma lv Bvazi.

Bvazi dı o kaanı Ruuti ma lv Obedi.

Obedi ma lv Zese.

⁶ Zese ma lv Davidi wulv na jigi pε tun.

Davidi dεen di kadəm wulv na yı Yuri kaanı tun,
yı ba lv Saləmən.

⁷ Saləmən ma lv Robvam.

Robvam ma lv Abia.

Abia ma lv Aza.

⁸ Aza ma lv Zvzafati.

Zvzafati ma lv Zoram.

Zoram ma lv Yoziası.

⁹ Yoziası ma lv Zvatam.

Zvatam ma lv Asası.

Asası ma lv Ezekiası.

¹⁰ Ezekiası ma lv Manası.

Manası ma lv Amən.

Amən ma lv Zvziası.

¹¹ Zvziası ma lv Yikonıa dı o nyaana.

Yikonıa mımaņa kam nı mv ba jaanı Yisırayeli tiinə bam ba vu ba yagi Babiləni * tw nı.

¹² Yisırayeli tiinə bam viirim dum kwaga nı mv

Yikonıa lvgı Salatıyeli.

Salatıyeli ma lv Zorobabelı.

¹³ Zorobabelı ma lv Abidu.

Abidu ma lv Eliyakım.

Eliyakım ma lv Azori.

¹⁴ Azori ma lv Sadoki.

Sadoki ma lv Akimi.

Akimi ma lv Eliyudi.

¹⁵ Eliyudi ma lv Eleyazaarı.

Eleyazaarı ma lv Matan.

Matan ma lv Zakəbi.

¹⁶ Zakəbi ma lv Zvzefv, wəntv mv jigi Mari barv.

Mari dεen ma ba o lv Zezi wulv ba na bəņi nı Krişi. *

¹⁷ Kəntv maa bri nı, kv na zıgı Abraham nı kv vu kv yı Davidi tun, ba dwi dum yı kuni fugə-bına mv. Kv na zıgı Davidi nı kv vu kv yı Yisırayeli tiinə bam viirim dum maņa kam nı tun, bantv dı dwi dum yı kuni fugə-bına mv. Kv na zıgı maņa kam kəntv nı sı kv vu kv yı ba na lvgı Zezi Krişi maņa kalv tun, bantv dı dwi dum maa yı kuni fugə-bına.

Zezi lura kam na dε te tun

(Luki 1:26-38, 2:1-7)

¹⁸ Ba na lvgı Zezi Krişi te tun mv tıntv. O nu Mari dı Zvzefv tiinə maama dεen ya se sı ba pa ba zv daanı,

yɪ Mari daa ta wu ve o baru wum te. Maɲa kam kuntu ni o ma ba o ja pugə di Wε Joro * dam. ¹⁹ Zuzɛfu wulu o na lagɪ o zu tun maa yɪ nɔn-ɲum. O maa ba lagɪ sɪ o pa cavura ja o kaani wum nɔna maama yigə ni. O ma burɪ sɪ o daani o yag-o, sɪ nɔna yɪ zaɲɪ ba lwarɪ. ²⁰ O na burɪ kuntu tun, Baɲa-Wε maleka * ma ba o te o dundwɪa wuni, yɪ ka ta did-o ka wɪ: «Zuzɛfu, Pε Davidi * dwi tu, yɪ pa n wu cɔgɪ sɪ n joɲi Mari n ma n ji n kaani. Bɛɲwaani, o na jigɪ pugə kam tun, ku yɪ Wε Joro kum dam ɲwaani mu. ²¹ O lagɪ o lu bəkərə mu, sɪ n pa o yɪri ni Zezi *, bɛɲwaani o o ba o vri o nɔna ba lwarum wuni o yagɪ.»

²² Zezi lura kam dɛen sunɪ ka tɔgɪ kuntu doɲ mu, sɪ ku pa Baɲa-Wε dɛen na tagɪ kulɪ tun sunɪ ku ki. Faɲa faɲa tun, Dɪ nijonnu wudoɲ dɛen tɔɔli Dɪ kwərə kam o wɪ:

²³ «Bukə wulu ta na yəri baaru tun wó ba o ja pugə o lu bəkərə,
yɪ baá bəɲi bu wum yɪri ni Emanuyeli.»

O yɪri dim kuntu kuri mu yɪ Wε wura didaani dibam.

²⁴ Zuzɛfu na dɔ o zaɲɪ tun, o ma sɛ o ki Baɲa-Wε maleka kam na tagɪ ni o ki te tun. O ma sɛ o joɲi Mari o ja vu sɔɲɔ. ²⁵ O ma wu pəni did-o sɪ ku vu ku yɪ o na lɔgɪ bu wum maɲa kalɪ tun. O laan ma pa o yɪri ni Zezi.

2

Yiyən-yeenə na tu sɪ ba zuli Zezi te tun

¹ Ba dɛen lɔgɪ Zezi Zude tw kudoɲ ni mu, ku yɪri mu Betelhem. Ku maa yɪ maɲa kalɪ Erɔdi * dɛen na yɪ pɛ tun. Yiyən-yeenə badaara dɛen ma nuɲi wa-puli seeni ba ba ba yɪ Zeruzalem. ² Ba laan ma bwe nɔna ba wɪ: «Bu wum ba na lɔgɪ sɪ o ji Zwifə pɛ tun wu yən mu? Bɛɲwaani dibam nɛ calɪcua kalɪ na bri o lura kam tun na nuɲi bri-kwaga seeni, yɪ dibam ba sɪ dí zul-o.»

³ Pɛ Erɔdi dɛen na ni kuntu tun, liə maa jig-o di nɔna balɪ maama na zuvri Zeruzalem ni tun. ⁴ O laan ma bəɲi Zwifə kaanum yigə tiinə bam maama, didaani Wε cullu karanyina tiinə bam, yɪ ba la daani. O ma bwe-ba o wɪ: «Yən mu ba maɲɪ sɪ ba lu Krisi * wum?»

⁵ Ba ma lər-o ba wɪ: «Kú ta yɪ Betelhem ni mu, Zude tw ni. Bɛɲwaani faɲa faɲa Wε nijonnu wudoɲ pupuni o wɪ:

⁶ «Betelhem, tw kulɪ na yɪ balaja Zude tunɪ dim wuni tun, dai tw kulɪ na muri tun.

Bɛɲwaani nmv wuni mu baá lu didɛɛrv wulu na wó ta nii a nɔna balɪ na yɪ Yisrayeli * dwi tiinə tun baɲa ni.» »

⁷ Erɔdi na ni kuntu tun, o ma daani o bəɲi yiyən-yeenə bam sɪ ba ba o te. O ma kwaani o bwe-ba, sɪ o lwarɪ dɛ dim calɪcua kam na puli ka nuɲi tun. ⁸ O laan ma tɔɲi-ba sɪ ba vu Betelhem, yɪ o wɪ: «Ve-na á kwaani á beeri bu wum jəgə, sɪ á na nɛ-o, sɪ á joori á ba á ta á bri-ni, sɪ a di vu a zul-o.»

⁹ Pɛ wum na tagɪ kuntu di ba tun, ba laan ma zaɲɪ ba maa kea. Ba na maa kɛ tun, ba ma da ba na calɪcua kalɪ ba ya na maɲɪ ba na wa-puli seeni tun. Ka laan maa wu ba yigə ni wɛyuu ni ka veə, yɪ ka vu ka zigɪ ka maɲɪ di bu wum na wu mɛ tun. ¹⁰ Ku ma pa ba tiini ba jigɪ wupolo lanyirani. ¹¹ Ba ma vu ba zu sɔɲɔ kum wu. Ba ma na bu wum di o nu Mari. Ba ma kuni doonə ba zul-o. Ba laan ma bwəli ba zila ba li pɛera ba pa-o. Ba pɛera yam yɪ səbu-sɲa, di wənu tulɪ ba na zwe yɪ ti lwəm ywəmmə tun, di trali nugə kalɪ yɪri na yɪ Miiri tun. ¹² Wε ma pa ba lwarɪ ba dundwɪa wuni, ni ba daa yɪ joori ba da Erɔdi te. Ba laan ma tɔgɪ cwə-gaa ba joori ba vu ba tw kum.

Erɔdi na kwaani sɪ o gv bu wum te tun

¹³ Yiyən-yeenə bam na kɛ ba daari kuntu tun, Baɲa-Wε maleka * ma da ka ba Zuzɛfu te o dundwɪa wuni, yɪ ka wɪ: «Zaɲɪ n ja bu wum di o nu n ja n duri n vu Ezipi * tw, sɪ á taá zuvri da, sɪ ku yɪ maɲa kam a na wó pa abam ni sɪ á nuɲi Ezipi á joori á ba tun. Bɛɲwaani Erɔdi mu lagɪ o zaɲɪ o beeri bu wum sɪ o gv-o.»

¹⁴ Zuzɛfu na ni kuntu tun, o ma sunɪ o zaɲɪ o ja bu wum di o nu wum, o nuɲi titu dim kuntu ni o vu Ezipi. ¹⁵ Ba ma zuvri da taan, sɪ ku vu ku yɪ maɲa kalɪ Erɔdi na tigi tun. Ku dɛen ki kuntu mu, sɪ ku pa Baɲa-Wε dɛen na tagɪ kulɪ tun sunɪ ku ki. Faɲa faɲa tun, Dɪ dɛen pɛ Dɪ nijonnu wudoɲ tɔɔli Dɪ kwərə o wɪ:

«Amv Wε bəɲi a bu wum sɪ o nuɲi Ezipi ni mu o ba.»

¹⁶ Erɔdi dɛen na tu o lwarɪ ni yiyən-yeenə bam luvri o yigə ni ba viiri tun, o bam ma tiini di zaɲɪ. O ma pa ni sɪ o nɔna vu Betelhem di ku ti-balwa bam maama wuni, ba gv bəkəri-bale silɪ na yɪ buna yale di balɪ na muri buna yale tun maama. O nan ki kuntu, sɪ ku maɲɪ di yiyən-yeenə bam na pɛ o lwarɪ maɲa kalɪ calɪcua kam na nuɲi tun mu.

¹⁷ Biə bam gʊm dɪm ma pa Wɛ nijɔŋnu Zeremi na tagɪ Wɛ kwərə kalv faŋa faŋa tɪn sunɪ kɪ. ¹⁸ O dɛɛn tagɪ o wɪ:

«Səɔ mu zaŋɪ Rama tɪw wɔnɪ.
Nɔɔna mu wura ba keerə,
yɪ ba coosə zanzan.
Rasɛɛlɪ mu tiini o keerə o biə ŋwaanɪ,
o maa ba sɛ sɪ nɔɔn-nɔɔnɔ gan-o,
o biə bam na tɪga tɪn ŋwaanɪ.»

¹⁹ Erədi dɛɛn ma ba o tɪ, yɪ Zvzɛfv daa ta wɔ Ezipi nɪ. Baŋa-Wɛ maleka ma daa ba Zvzɛfv te o dɪndwɪa wɔnɪ, yɪ ka wɪ: ²⁰ «Zaŋɪ n ja bu wɔm dɪ o nu n joori n vu Yisɪrayɛlɪ tɪw. Bɛŋwaanɪ wɔlv ya na lagɪ sɪ o gu bu wɔm tɪn laan tɪga.»

²¹ Zvzɛfv na ni kɔntv tɪn, o ma sunɪ o zaŋɪ o ja bu wɔm dɪ o nu o joori o vu Yisɪrayɛlɪ tɪw kɔm. ²² O laan ma ba o lwarɪ nɪ Erədi bu Arɪsɪla mu ləni o ko wɔm yuu nɪ o di paarɪ Zude tɪnɪ dɪm baŋa nɪ. Kɪ ma pa o kwari fɔvɔnɪ sɪ o joori o vu jəgə kam kɔntv. O dɪndwɪa wɔnɪ Wɛ ma pa o lwarɪ kulv o na maŋɪ sɪ o kɪ tɪn, kɪ pa o lɛɛrɪ o vu Galile tɪw. ²³ O laan ma vu o yɪ tɪw kɔdoŋ, kɪ yɪrɪ mu Nazaretɪ, yɪ o zɔvri da. Kɪ laan ma pa Wɛ nijɔŋnə bam dɛɛn na tɔɔlɪ Dɪ kwərə faŋa faŋa te tɪn sunɪ kɪ. Ba dɛɛn tagɪ ba wɪ: «Baá bəŋ-o nɪ Nazaretɪ tu.»

3

Zan na miisi nɔɔna na wɔnɪ yɪ o brɪ-ba te tɪn

(Marikɪ 1:1-8, Luki 3:1-18, Zan 1:19-28)

¹ Nɔɔnɔ wɔdoŋ dɛɛn mu wura, o yɪrɪ mu Zan. Wɔntv mu yɪ wɔlv na miisi nɔɔna na wɔnɪ tɪn. O dɛɛn ma ba o wɔ Zude nɪ o beeri kagva wɔnɪ, yɪ o tɔɔlɪ Wɛ kwərə. ² O maa yəni o ta o brɪ-ba sɪ ba ləni ba wɔrv ba yaɣɪ kəm-balwaarv, sɪ maŋa kam laan yɪə Wɛ paarɪ dɪm na lagɪ dɪ ba nɔɔna tɪtarɪ nɪ tɪn. ³ Zan yɪ wɔlv Wɛ nijɔŋnu Ezayi * na maŋɪ o ŋɔɔnɪ o taanɪ faŋa faŋa tɪn o wɪ:

«Nɔɔnɔ mu wɔ kagva wɔnɪ o tɔɔlɪ o kwərə o wɪ:
«Zaŋɪ-na á fəɣɪ á kwɛ dɪ Yuutu wɔm cwəŋə kam,
o na lagɪ o ba o təɣɪ da tɪn.

Pa-na cwe silv o na lagɪ o ba o təɣɪ tɪn fəɣɪ sɪ yɔɔrɪ lanyɪranɪ.» »

⁴ Zan dɛɛn zɔvri gərə kulv ba na sɔɣɪ dɪ yogondi kɔrv tɪn mu. O maa mai kilə o ma ja o təŋə. O wɔdiu mu yɪ kayɪra dɪ tɔvrv. ⁵ Nɔɔna zanzan maa yəni ba nuŋɪ Zeruzalem, dɪ Zude tɪnɪ dɪm maama, dɪ Zvrdɛn bugə ni je sɪm, ba ve o te. ⁶ Ba maa te ba brɪ kulv ba na kɪ ba cɔɣɪ tɪn. O laan maa paɪ ba tu Zvrdɛn bugə kam wɔnɪ, yɪ o miisi-ba na wɔnɪ Wɛ ŋwaanɪ.

⁷ Zan na wura o miisi nɔɔna na wɔnɪ tɪn, o nɛ nɪ Farizian * tiinə dɪ Sadusian * tiinə zanzan tui o te. O ma ta dɪ ba o wɪ: «Abam nyɪ dɪ bɪsankwɪ-dwə mu. Wɔɔ mu brɪ abam sɪ á kwaanɪ á lu cam dilv Wɛ na lagɪ Dɪ pa nabiinə na tɪn wɔnɪ?» ⁸ Abam nan maŋɪ sɪ á taá kɪ kənə yalv na wó brɪ nɪ á sunɪ á ləni á wɔrv á yaɣɪ kəm-balwaarv tɪn mu. ⁹ Abam yɪ taá buŋa á pa á tɪtɪ nɪ, á na yɪ Abraham dwi tiinə tɪn, á daa wɔ maŋɪ sɪ á ləni á wɔrv. Wɛ na laga, Dɪ wó wanɪ Dɪ pa kandwa yantv ləni ya ji Abraham * dwi tiinə. ¹⁰ Nɔɔnɔ nan maŋɪ o jɪɣɪ dooru o juŋa nɪ, sɪ o ta maa goni tweeru tɪm o dɪ tɪga nɪ. Tɪu kulv maama na ba ləri bu-ŋuna tɪn, o maŋɪ sɪ o go-kv mu o dɪ mini wɔnɪ sɪ kv dɪ. Mu Wɛ dɪ na lagɪ Dɪ kɪ nɔɔna balv na wɔ ləni ba wɔrv ba yaɣɪ kəm-balwaarv te tɪn. ¹¹ Amv nan miisi abam na wɔnɪ mu, sɪ kv brɪ nɪ abam ləni á wɔrv á yaɣɪ kəm-balwaarv tɪm. Kɪ daari wɔlv na lagɪ o sarɪ amv kwaga o ba tɪn tiini o dwe amv. A wɔ maŋɪ sɪ a zeeri o nɛ natra dɪ. Wɔntv nan wó miisi abam Wɛ Joro * dɪ mini wɔnɪ mu. ¹² Wɔntv nan ze zɔŋ-kɔgə mu sɪ o ma caarɪ o mɪna o pɛ o kɪ o tulə nɪ, sɪ o daari mɪn-swaanv tɪm o zwɛ dɪ mini dilv na ba dɪ dɪ dwe tɪn. Mu Wɛ na lagɪ Dɪ pɔɔrɪ nɔɔna daanɪ Dɪ kɪ-ba te tɪn.»

Zan na miisi Zezi na wɔnɪ te tɪn

(Marikɪ 1:9-11, Luki 3:21-22)

¹³ Zan dɛɛn na wɔ Zvrdɛn bugə kam ni nɪ tɪn, Zezi ma nuŋɪ Galile tɪw nɪ o vu o te sɪ o miis-o na wɔnɪ.

¹⁴ Zan dɛɛn ya wɔ sɛ, yɪ o ta did-o o wɪ: «Amv mu maŋɪ sɪ a ba nmv te sɪ n miisi-nɪ na wɔnɪ, sɪ kv dai nmv mu wó ba amv te sɪ a miisi-m na wɔnɪ.»

¹⁵ Zezi ma lər-o o wɪ: «Yaɣɪ sɪ kv kɪ kɔntv lele, sɪ kv maŋɪ sɪ dɪ kɪ kɔntv mu, sɪ dɪ wanɪ dɪ kɪ kulv maama na yɪ Wɛ wɔbɔŋa tɪn.» O laan ma sɛ.

¹⁶ Zezi na miisi na kontu tun, o ma da o nuɗi na bam wɔni. O laan ma na weyuu na puri o baɗa ni, yi o na We Joro * kum na de da ku tu o baɗa, yi ku nyi di kunkwɛɗe te. ¹⁷ Kwɛrɛ laan ma ɗooni weyuu ni ka wi:

«Wɔntu mu yi amu bu-dɔa a na so-o di a wo maama.
O ma yɛni o pa a wo poli zanzan.»

4

Sutaani na maɗi Zezi te tun

(Mariki 1:12-13, Luki 4:1-13)

¹ We Joro kum deen na tu Zezi te kontu tun, ku laan ma ja-o ku vu kagua wɔni, si sutaani * maɗ-o di nii. ² Zezi deen maa wura taan da fiinna, yi o ba di wɔdiu wia di titu maama. Kana maa jig-o. ³ Sutaani laan ma ba o te, yi di ta did-o di wi: «Nmɔ na suni n yi Baɗa-We Bu, si n ta di kandwa yantu si ya ji wɔdiu si n di.»

⁴ Zezi ma lɛri o wi: «Ku nan pupuni We tɔnɔ kum wɔni ku wi:

«Ku dai wɔdiu yirani mu pai nabiinu ɗwi,
ku yi We ni-taani dum maama mu pai nabiinu ɗwɔa.» »

⁵ Sutaani laan ma ja-o di ja vu di zu We titi tu Zeruzalem wo. Di ma ja-o di vu di di We-di-kamunu * kum yuu me na dwara tun di zig-o da, ⁶ yi di wi: «Nmɔ na yi We Bu, si n faɗi n cu tɔga ni si di nii. Beɗwaani ku pupuni We tɔnɔ kum wɔni ku wi:

«We wɔ pa Di malesi * ba nmɔ ɗwaani,
si lwɛri-m di si jia,
si n yi tu tɔga ni n maɗi n naga di kandwe.» »

⁷ Zezi ma lɛri o wi: «Ku ta pupuni ku wi:

«Yi zaɗi n maɗi n Yuutu Baɗa-We n nii.» »

⁸ Sutaani daa ma ja-o di ja vu di di piu kulɔ na tiini ku dwara tun yuu. Di laan ma bri-o lugu baɗa tuni dum maama di wo-laarɔ tɔlu maama na wura tun. ⁹ Di ma ta did-o di wi: «Nmɔ na se n kuni doonɔ n zuli amu, aá pa n ta n te wɛnu tintu maama.»

¹⁰ Zezi laan ma ta di-di o wi: «Sutaani, ve daa a tee ni! Si ku pupuni We tɔnɔ kum wɔni ku wi:

«Ku yi n Yuutu Baɗa-We yirani mu
n maɗi si n kuni doonɔ n zuli,
si n ki Di wɔbuɗa na lagi te tun.» »

¹¹ Sutaani laan ma viiri di daar-o. We malesi laan ma ba Zezi te si zɛn-o.

Zezi na puli si o tɔɔli We kwɛrɛ te tun

(Mariki 1:14-15, Luki 4:14-15)

¹² Zezi deen na lwarɔ ni ba jaani Zan *f1 * ba ki puna digɛ ni tun, o ma joori o vu Galile. ¹³ O maa daa wu maɗi Nazareti ni, yi o ke o vu Galile tu kɔɔɗɔ, ku yiri mu Kapernawum, o zuuri da. Tu kum kontu wu ninu ni ni mu, di je silɔ Zabalɔn dwi tiinɔ di Nefitali dwi tiinɔ ya na zuuri tun. ¹⁴ O na zuuri da kontu tun, ku deen ma pa We nijonnu Ezayi * na maɗi o tɔɔli We kwɛrɛ faɗa faɗa te tun suni ku ki. ¹⁵ O deen tagi o wi:

«Ku na yi Zabalɔn di Nefitali tuni dum,
di je silɔ na wu ninu kum seeni tun,
di je silɔ na wu Zurdɛn bugɛ kam bube didɔɗi dum kwaga ni tun,
di Galile je silɔ dwi-ge * tiinɔ na zuuri da tun,
¹⁶ jɔgɛ kantɔ tiinɔ bam deen ya wo lim wɔni mu,
yi ba laan ba ba na pooni zanzan.
Balɔ na zuuri da tun ya ba jigi tuna di We,
tuuni mu ya te-ba.

Pooni laan ma zɛɗi ba baɗa ni.»

¹⁷ Zezi na joori o vu Galile tun, ku zigɔ maɗa kantɔ ni mu o puli o tɔɔli We kwɛrɛ, o bri nɔɔna ni ba maɗi si ba lɛni ba wurɔ ba yagi kɛm-balwaarɔ, beɗwaani maɗa kam laan yiɛ We paari dum na lagi di ba nɔɔna titari ni tun.

Zezi na bəŋi nɔɔna bana sɪ ba taa tɔg-o te tɪn

(Mariki 1:16-20, Luki 5:1-11)

¹⁸Zezi dɛɛn maa wu Galile nɪnw kum ni ni o veə. O ma na nɔɔna bale, ba yɪ cɜrv mu. Ba dɪdva yɪri mu Simɔn, o yɪri dɪdoŋ maa yɪ Pɪyɛɛri. Wudɔŋ wum maa yɪ o nyaani, o yɪri mu Andre. Ba yɪ kaləŋ-jara mu, yɪ ba wu na bam wɔni ba duli buri ba ma jaani kale. ¹⁹Zezi laan ma ta dɪ ba o wɪ: «Zaŋi-na á ba á taá tɔgɪ-nɪ. Aá pa á taá beeri nɔɔna mu á pa-nɪ sɪ ba da amv kwaga, nɪ á na yəni á jaani kale te tɪn.» ²⁰O na tagɪ kuntv tɪn, ba ma zaŋi lɪla ba yaɣɪ ba buri sum, yɪ ba vu ba tɔgɪ o kwaga.

²¹Zezi na ve o maa ke tɪn, o daa ma na nɔɔna bale, ba dɪ yɪ cɜrv mu. Ba ko yɪri mu Zebede. Ba dɪdva yɪri mu Zaki. Wudɔŋ wum maa yɪ o nyaani, o yɪri mu Zan. Bantv bale dɪ ba ko Zebede maa wu naboro wɔni ba kwɛ ba buri, sɪ ba ma ja kale. O ma bəŋi biə bam sɪ ba ba ba taa tɔg-o. ²²O na bəŋi-ba kuntv tɪn, ba ma zaŋi lɪla ba yaɣɪ ba ko wum dɪ naboro kum, yɪ ba vu ba tɔg-o.

²³Zezi dɛɛn maa tɔli Galile tɪni dɪm maama. O maa yəni o ve Zwifə bam Wɛ-di sum sɪ o taa bri nɔɔna Wɛ cɪga kam. O maa tɔɔli Wɛ kwər-ywəŋə kam dɪ Wɛ na lagɪ Dɪ di paari nɔɔna titari ni te tɪn. O maa kwəri o pa yawuna na yazurə dɪ yawuru tɪlv dwi maama na jɪgɪ-ba tɪn. ²⁴Nɔɔna ma ba ba ni o ŋwa je sum kuntv ni, dɪ Siiri tw kum maama wɔni. Ba maa yəni ba jaani yawuna dwi dwi ba tu o te, balv yira na tiini ya wəɛ tɪn, kv wəli dɪ balv ciciri na yaari-ba tɪn, dɪ balv na sai kɔɔrv tɪn, dɪ kwaarv. Ba na tu Zezi te kuntv tɪn, o maa yəni o pa ba na yazurə. ²⁵Nɔn-kɔgɔ zanzan dɛɛn ma nuŋi Galile tɪni dɪm, dɪ je silv ba na bə ni <Tuni Fugə> tɪn, dɪ Zeruzalem, dɪ Zude maama, dɪ je silv na wu Zɔrdɛn bugə kam bube dɪdoŋ dɪm ni tɪn ba tɔgɪ dɪd-o.

5

Zezi zaasum-dvuri dɪm

(Luki 6:20-23)

¹Zezi dɛɛn na nɛ nɔn-kɔgɔ na tɔg-o tɪn, o ma vu o di piu kudɔŋ yuu o jəni da. O na je tɪn, o karabiə bam ma ba o te. ²O laan ma puli o bri-ba o wɪ:

³«Balv na ye ni ba yɪ yinigə tiinə Wɛ yigə ni tɪn mu jɪgɪ yu-yoŋo,
ba na wó tɔgɪ ba dɪ Wɛ paari dɪm tɪn ŋwaani.

⁴Balv wurv na cɔgɪ tɪn mu jɪgɪ yu-yoŋo,
Wɛ na wó pa-ba wv-zuru tɪn ŋwaani.

⁵Balv na jɪgɪ ban-pɔnv tɪn mu jɪgɪ yu-yoŋo,
Wɛ na wó pa ba taa te lɔgv tɪn ŋwaani.

⁶Balv na pai Wɛ cɪga kam tɔgɪm jɪgɪ fra dɪ ba tɪn mu jɪgɪ yu-yoŋo,
Wɛ na wó pa ba bicara pəni tɪn ŋwaani.

⁷Balv na jɪgɪ nɔɔna ŋwaŋa tɪn mu jɪgɪ yu-yoŋo,
Wɛ na wó duri ba dɪ ŋwaŋa tɪn ŋwaani.

⁸Balv na yɪ wv-poŋo tiinə tɪn mu jɪgɪ yu-yoŋo,
ba na wó ba ba na Wɛ tɪn ŋwaani.

⁹Balv na pai nɔɔna jɪgɪ ywəəni daani tɪn mu jɪgɪ yu-yoŋo,
Wɛ na wó ta bə-ba ni Dɪ biə tɪn ŋwaani.

¹⁰Balv na tɔgɪ Wɛ cɪga kam yɪ nɔɔna bɛɛsɪ-ba tɪn mu jɪgɪ yu-yoŋo,
ba na wó tɔgɪ ba dɪ Wɛ paari dɪm tɪn ŋwaani.

¹¹Nɔɔna na twɪ abam yɪ ba bɛɛsɪ abam, yɪ ba fɔ vwan ba tɛ wo-balwaarv dwi maama ba pa abam amv yɪri ŋwaani tɪn, á jɪgɪ yu-yoŋo. ¹²Á taá jɪgɪ wupolo lanyiranɪ sɪ Wɛ wó pa á na nyɔɔri zanzan Dɪ tee ni. Kv na yɪ Wɛ nijoŋnə balv dɛɛn na loori abam yigə ba ba tɪn, nɔɔna dɛɛn maŋi ba bɛɛsɪ-ba kuntv mu.

¹³Yɛ na pai wɔdiu ywəəni te tɪn, abam dɪ nan maŋi sɪ á taá pai ywəəni taa wv nabiinə tee ni. Yɛ ywəəni nan na ti, n daa n bá wanɪ n pa dɪ joori dɪ ja ywəəni. Dɪ daa ba jɪgɪ kuri. Baá dɪ-dɪ ba yaɣɪ mu, sɪ nɔɔna taa nwanɪ dɪ baŋa ni.

¹⁴Abam nyɪ dɪ lɔgv baŋa pooni mu nabiinə titari ni. Tw kɔlv ba na lɔgɪ piu yuu ni tɪn bá wanɪ kv səgɪ, kv nai mu jaja. ¹⁵Nɔɔn-nɔɔnv bá sɛ o tarɪgɪ kania o pu titɔgɔ kuri ni. Oó kwe-ka o palɪ wɛɛni mu, sɪ ka pooni dɪm taa nai dɪ pai nɔɔna balv maama na wv digə kam wɔni tɪn. ¹⁶Abam dɪ nan maŋi sɪ á zəŋi á pooni dɪm kuntv mu nɔɔna titari ni. Ba laan wó na wo-laarv tɪlv á na kɪ tɪn, yɪ ba zuli á Ko Wɛ wɔlv na wv weyuu ni tɪn.

Zezi na pe We cullu tum tiini ti ja kuri te tun

¹⁷ Abam nan yi taá buɗi ni amu tu si a pa We tɔnɔ kum na bri kulɔ tun ji kafe, ku na yi We cullu tɔlɔ Dɩ dɛɛn na pe Moyisi *, di Dɩ nijɔɗnɔ bam na bri kulɔ faɗa faɗa tun di. Amu tu si a pa ti tiini ti taa jigi kuri mu lanyirani, si ku dai ni a lagɩ a cɔɗi-ti mu. ¹⁸ A lagɩ a ta ciga mu di abam si, lugu baɗa di weyuu na wó daani si ku taa ve maɗa kalɔ tun, kulɔkulɔ bá wani ku li We cullu tum wɔni di finfin di. Ti nan wó ta wura kuntu mu taan, si ku ba ku yi maɗa kalɔ We na wó pa woɗo maama ki ku ti tun. ¹⁹ Nɔɔnu wulu maama na wu se We niə yam didva yi o daari o bri o donnə si ba di yi se-di tun, di na maɗi di yi mimu di, kuntu tu wó ba ji balaɗa We paari dim wɔni. Ku daari, wulu maama na se We niə yam yi o daari o bri o donnə si ba di se tun, kuntu tu wó ba ji kamunu We paari dim wɔni. ²⁰ Á nan taá ye ni, abam na wu se We ciga kam á dwəni á cullu karanyuna tiinə bam di Farizian * tiinə bam, á bá wani á na cwəɗə si á tɔɗi á zɔ We paari dim wu.

Ban-zɔɗɔ na nyi di nɔn-ɗora te tun

²¹ Abam ye ni ba dɛɛn bri dibam kwə bam ba wi: «Yi zaɗi n gu nɔɔnu. Wulu nan na gu nɔɔnu, ba maɗi si ba di o taani mu.» ²² Ku daari, a nan lagɩ a ta di abam ni, nɔɔnu wulu na jigi ban-zɔɗɔ di o ko-bu, ku maɗi si ba di kuntu tu di taani mu. Wulu na tagi di o ko-bu o wi, o ba jigi wubɔɗa, ku maɗi si dibam sariya-dirə nakwa bam mu di kuntu tu taani. Nɔɔnu wulu di na tagi di o ko-bu o wi, o yi joro, ku maɗi si kuntu tu zɔ min-tu * mu. ²³ Kuntu ɗwaani, nmu na lagɩ n kwe n pɛeri n pa We, yi n laan na guli ni n ko-bu jigi n ban-zɔɗɔ, ²⁴ si n tiɗi n pɛeri dim, si n joori n vu n ko-bu wum te si á fɔɗi daani. Nmu na ki kuntu, si n laan joori n ba n kwe n pɛeri dim n pa We.

²⁵ Ku daari, nɔɔnu nan na jaani-m o vu o saɗi, si n ki lila n pa á fɔɗi daani yi á daa ta wu yi sariya yam dim jəgə kam. Ku na dai kuntu, o laan wó ki nmu sariya-diru wum jɗa ni, si o pa n na cam. Wuntu di laan wó ki-m o tuntɔɗnu jɗa ni, si o ja-m o vu o ki puna digə ni. ²⁶ A lagɩ a ta ciga di nmu si, nɗ ta n wura taan. Nmu na wu ɗwi jini dim maama n ti, ba bá yaɗi-m.

Ka-laga na yi kəm-balɔrɔ te tun

²⁷ Abam nan ye ni ba maɗi ba ta ba wi: «Yi zaɗi n pəni di n doɗ kaani.» ²⁸ Amu nan lagɩ a ta abam ni, nɔɔnu wulu na nii kaani di fra tun, ku nyi di o maɗi o pəni did-o mu o wubɔɗa na lag-o tun ɗwaani. ²⁹ Kuntu tun, nmu jazim yi na pai n ki lwarim, si n li-di n yaɗi. Nmu yira daa didva na cɔɗi, ku ta lana ku pa-m ku dwe n yira yam maama na wura yi ba di-ya min-tu ni. ³⁰ Nmu jazim mu na pai n ki lwarim, si n go-di n yaɗi. Nmu yira daa didva na cɔɗi, ku ta lana ku pa-m ku dwe n yira yam maama na zɔ min-tu.

Kaani yagum

(Matiyu 19:9, Mariki 10:11-12, Luki 16:18)

³¹ Ba maɗi ba ta ba wi: «Nɔɔnu wulu na yaɗi o kaani, kuntu tu maɗi si o pa-o tɔnɔ kulɔ na wó bri ni ba yaɗi daani tun.» ³² Amu nan lagɩ a ta abam ni, nɔɔnu wulu na yaɗi o kaani yi ku dai ni o cɔɗi di baaru tun, kuntu tu pe kaani wum ki bwəɗə mu, di o daa na zɔ baru wodoɗ tun. Nɔɔnu wulu maama nan na di kaani wum kuntu tun, kuntu tu di ki bwəɗə mu.

Durə duum na wo maɗi te tun

³³ Abam maɗi á ye ni ba dɛɛn bri dibam kwə bam ba wi: «Yi zaɗi n kwanɩ n ni, di nmu na dugə n wi nɗ ki kulɔ n pa n Yuutu Baɗa-We tun.» ³⁴ Amu nan lagɩ a ta a bri abam si á yi zaɗi á du di kulɔkulɔ. Yi zaɗi á du durə di We-sɔɗɔ, beɗwaani dáani mu yi We jəɗə je. ³⁵ Yi du-na di tɩga baɗa di, ka na yi We ne cwiim jəgə tun ɗwaani. Nan yi du-na di Zeruzalem di, si kuntu yi We pa-faru wum tu mu. ³⁶ Nan yi zaɗi á du di á titi yuu di, beɗwaani á bá wani á pa á yuuyuə didva titi ləni ka ji naponɔ naa nazono. ³⁷ Nan pa-na abam «ɛɛn» ji «ɛɛn», si abam «awo» ji «awo», si á daa yi wəli kulɔkulɔ da. Woɗo na wəli da, kuntu yi sutaani * nyum mu.

Dí na maɗi si dí taá jigi wu-zuru te tun

(Luki 6:29-30)

³⁸ Abam maɗi á ni si ba tagi ba wi: «Nɔɔnu na pi n yi, si ba pi kuntu tu di yi. Nɔɔnu nan na guri n yəli, si ba guri kuntu tu di yəli.» ³⁹ Amu nan lagɩ a ta a bri abam ni, nɔɔnu na ki-m lwarim, si n di daa yi ki-o lwarim n ma n ɗwi. Nɔɔnu nan na lɔɗi n jazim pɔpɔɗə, si n guni kudɔɗ kum di, si o lɔ o wəli da. ⁴⁰ Nɔɔnu

nan na saɲi-m si o jɔŋi n gwar-bu o jini ɲwaani, si n pa o kwe n gwar-bwɛrɛ di o wɛli da. ⁴¹ Dɪdɛɛru nan na fi-m si n zuɲi o zila n vu nabaa yi mɔru, si n zuɲi n vu nabaa yi mɔrr-tule. ⁴² Nɔɔnu nan na loori-m woŋo, si n kwaani n pa-o-ku. Nɔɔnu nan na lagi si o jini woŋo n tee ni, si n yi van-o.

Sono taani

(Luki 6:27-28, 32-36)

⁴³ Abam maɲi á ni si ba tagi ba wi: «N maɲi si n ta n soe n donnə mu, si n daari n ta n culi n duna.»
⁴⁴ Amv nan lagi a ta abam ni, á taá soe á duna, si á daari á taá loori Wɛ á pa balv na jugu abam ba bɛɛsi tun. ⁴⁵ Á na ki kuntu doɲ, kuv bri ni abam yi Baɲa-Wɛ biə mu. Bɛɲwaani dintv ba pɔɔri nɔɔna daani, Dɪ pai wia nyi nɔn-balwaaru di nɔn-ɲuna maama baɲa ni. Dɪ ta kwəri Dɪ pai dva ni ka pai balv na ki lanyirani di balv na ki balɔrɔ tun maama. ⁴⁶ Abam nan na soe balv di na soe abam tun yirani, bɛɛ nyɔɔri mu á wó na Wɛ tee ni? Lampo-jɔɲnə di yəni ba ki kuntu doɲ mu. ⁴⁷ Abam nan na zuli á cɔrru yirani mu, abam ki á dwe á donnə bam na? Balv na yəri Wɛ tun di nan yəni ba ki kuntu doɲ mu. ⁴⁸ Abam nan maɲi si á taá yi lanyirani di ciga tiinə, ni á Ko Baɲa-Wɛ na yi lanyirani di ciga tu te tun.

6

Zezi na bri pɛera pam di Wɛ-loro di ni-vɔɔm na maɲi si ku taa yi te tun

(Luki 11:2-4)

¹ Á taá yiri á titi, si á yi taá bri kəm-laaru tulv á na ki tun nɔɔna yigə ni. Á na ki kuntu doɲ, kuv bá pa á na nyɔɔri á Ko Wɛ tee ni. ² Kuntu tun, á na kwe woŋo á pa yinigə tu, á yi zaɲi á pa nɔɔna lwarɪ abam na ki kulv tun ni ni, ni pipiri-nyina bam na yəni ba bri ba na ki kulv tun ba Wɛ-di sum wɔni, di ba tiv kum pooni yigə ni, si ku ta pa nɔɔna zuli-ba te tun. A lagi a ta ciga mu di abam si, bantv maɲi ba na ba ɲwuru. ³ Nmu nan na lagi n wɛli yinigə tu, si n yi pa nɔɔn-nɔɔnu lwarɪ ku ni ni, nuneɛni nɔɔnu na kwe woŋo o pa di o jazum yi o jagwiə yəri ku ni ni te tun. ⁴ N Ko Wɛ nan nai kulv n na səgi n ki tun. Dɪ laan wó pa n na nyɔɔri ku ɲwaani.

⁵ Abam na yəni á lagi á warɪ Wɛ, si á yi zaɲi á taá bri á titi ni pipiri-nyina bam na ki te tun. Bantv soe si ba taa zaɲi wɛɛni mu ba warɪ Wɛ ba Wɛ-di sum wɔni di pooni yigə ni, si nɔɔna maama taa na-ba. A lagi a ta ciga mu di abam si, bantv maɲi ba na ba ɲwuru ba ti. ⁶ Nmu nan na lagi n warɪ Wɛ, zu digə wu n ja ka ni n pi, si n laan warɪ n Ko Wɛ dilv na wu jəgə kalv na səgi tun ni. Dintv nan nai kulv n na səgi n ki tun. Dɪ laan wó pa n na nyɔɔri ku ɲwaani.

⁷ Abam na wura á warɪ Wɛ, á yi taá tiini á ɲɔɔni bitar-yɔɔru nuneɛni balv na yəri Wɛ tun na yəni ba ɲɔɔni te tun. Bantv yəni ba buɲi ni, ba na tiini ba ɲɔɔni ta-farɪ mu, Wɛ wó ləri ba loro. ⁸ Abam nan yi zaɲi á ki ni bantv na ki te tun. Bɛɲwaani á Ko Wɛ maɲi Dɪ ye kulv abam na lagi tun, yi á ta wu loori-Dɪ ku ɲwaani.

⁹ Abam nan maɲi si á taá warɪ Wɛ tuntv doɲ mu:

«Dɪbam Ko wulv na wu wɛɛni tun,
si nmu yiri na tiə di zulə,
¹⁰ si nmu paari ba,
si nmu wubuɲa ki lɔgv baɲa ni,
ni ku na ki n sɔɲo ni te tun.

¹¹ Pa dɪbam wɔdiu zum si ku maɲi dɪbam.

¹² Yagi dí lwarum n ma n cɛ dɪbam,
ni dɪbam di na yagi dí ma cɛ dí donnə te tun.

¹³ Yi pa dí na maɲum dilv na wó pa dí tv tun.
Nan vri dɪbam wo-lwaanv tu jɲa ni.

((Nmu te paari di dam di tiə
si ku taa ve maɲa kalv na ba ti tun. Amina. *))»

¹⁴ Abam na yagi á ma cɛ nɔɔna balv na ki abam lwarum tun, á Ko Wɛ di wó yagi abam lwarum Dɪ ma cɛ abam. ¹⁵ Ku daari, abam na wu yagi á ma cɛ balv na ki abam lwarum tun, á Ko Wɛ di bá yagi abam lwarum Dɪ ma cɛ abam.

¹⁶ Abam nan na vɔgi ni, si á yi nywanɪ á yigə, ni pipiri-nyina bam na yəni ba ki te tun. Bantv yəni ba pa ba yibiyə ləni si ku pa nɔɔna lwarɪ ni ba vɔgi ni mu. A lagi a ta ciga mu di abam si, bantv maɲi ba na ba ɲwuru. ¹⁷ Nmu nan na vɔgi ni, si n su n yiə si n daari n li n yuu lanyirani. ¹⁸ Kuntu mu wó pa nɔɔn-nɔɔnu

bá lwarí nì n wǎgì nì. N Ko Wε dílb na wu jǎgǎ kalb na sǎgì nì tin yíránì mu ye. Dintv nan nai kulb n na sǎgì n kì tin. Dì laan wó pa n na nyǎǎrì kù ñwaanì.

Wε-sǎñǎ jǎjǎgǎ taanì

(Luki 12:33-34, 11:34-36, 16:13, 12:22-31)

¹⁹Nan yì zǎñǎ á kwaanì sì á na jǎjǎgǎ zanzan lǎgǎ kuntu baña nì. Á na tinjì jǎjǎgǎ lǎgǎ baña yo, tì wó ba tì cǎgì. Tva wó mu-tì, yì tì wó sǎñǎ tì cǎgì. Ñwuuna dì ma wó bwǎrì sǎñǎ kum ba zu ba ñǎ-tì. ²⁰Abam nan mañǎ sì á tinjì á jǎjǎgǎ zanzan Wε-sǎñǎ nì mu. Dáanì mu tva daa bá wanì ka mu-tì, yì tì bá sǎñǎ tì cǎgì, yì ñwuuna dì bá wanì ba ñǎ-tì. ²¹Beywaanì, abam jǎjǎgǎ na tigi mε tin, á bicara dì tigi dáanì mu.

²²Nǎǎnu yìǎ mu nyì núnεnì kanìa kalb na paì o yira jǎgǎ poonì te tin. Kuntu tin, nmu yìǎ na lana, kù paì n yira maama wu poonì wónì mu. ²³Nmu yìǎ nan na ba lana, kù paì n yira maama wu lim wónì mu. Kuntu tin, nmu yìǎ ya na mañǎ sì ya taa yì poonì tin nan na yì lim, kù laan wó ta tiini kù yì lim kù ja gaalì.

²⁴Nǎǎn-nǎǎnu bá wanì o lì wubǎñ-dídwi, sì o ma tǎñǎ o pa o yuutiinǎ bale. Oó ta culì dídv wum yì o daari o soe wudǎñ wum, naa oó ta nǎgǎ dídv wum yì o daari o goonì wudǎñ wum. Kuntu ñwaanì abam bá wanì á pa sì Wε taa yì á yuutu, sì á daari á pa sǎbu dì taa yì á yuutu.

²⁵Kuntu ñwaanì mu a lagǎ a ta abam, sì á yì taá liǎ dì lǎgǎ baña kulǎkulǎ, kù na yì á nì-wúdiu, naa á na wó zu gwaaru tilv tin. Beywaanì á ñwǎ garì wúdiu. Yira yalv Wε na pε abam tin dì maa garì gwaaru.

²⁶Nan maanì-na á nìi zunǎ na yì te tin. Bantv ba duǎ, yì ba ba zǎgǎ muna ba kì tuli nì. Kù nan yì á Ko Wε mu nìi ba baña nì dì ba nì-wúdiu. Abam nan ba jǎgǎ kùrì á dwe zunǎ bam na? ²⁷Abam wulǎwulǎ bá wanì o tǎñǎ o ñwǎ dì funfun dì, o na mañǎ o lì te dì.

²⁸Bεε nan mu yì á kì liǎ dì gwaaru woño? Maanì-na á nìi ga-punnu tum lam na yì te tin. Tuntu nan wari tì tǎñǎ yì tì wari gwaaru tì sǎ. ²⁹Nan taá ye-na nì, tuntu jǎgǎ lam tì dwe Pε Salǎmǎn dεen na mañǎ o zǎvǎ gwar-ñǎnnu tilv tin. ³⁰Kù nan na yì gaaru tum kuntu, tuntu ba jǎgǎ dε dì nǎǎna na zwe-tì. Dì kuntu dì Wε ta mu paì tì jǎgǎ lam kuntu dǎñ. Kuntu ñwaanì, kù na yì abam, Wε bá nìi abam baña nì cǎgǎ? Bεε nan yì á ba kì á wu-dídva dì Wε?

³¹Kuntu ñwaanì, á yì taá liǎ dì á na wó dì woño kulǎ naa á na wó zu woño kulǎ tin. ³²Balv na yǎrì Wε tin mu tiini ba bǎñǎ wǎnnu tum kuntu maama wubǎñǎ. Abam Ko Wε nan mañǎ Dì ye woño kulǎ na mañǎ dì abam tin. ³³Abam mañǎ sì á da yǎgǎ á beeri Baña-Wε paari dím dì ñwǎ kalv na tǎgǎ Wε wubǎñǎ tin. Á na kì kuntu, Wε laan wó wǎlì abam wǎnnu tilv na daari tin. ³⁴Dε maama tui dì dì tìtì cam mu. Á nan yì taá pa liǎ jǎgǎ abam dì jwa woño. Yagǎ-na sì jwa dε dím tìtì wó nìi dì tìtì woño.

7

Yì ñǎǎnì n dǎñ wǎnnu

(Luki 6:37-38, 41-42)

¹Abam yì taá ñǎǎnì á donnǎ wǎnnu, sì Wε yì ñǎǎnì abam dì wǎnnu. ²Beywaanì, abam na ñǎǎnì á donnǎ wǎnnu te tin, Wε wó tǎgǎ kuntu dǎñ mu Dì ma dì á sariya. Abam na mai bwaña kalv á mañǎ á pa á donnǎ tin, Wε dì wó mai bwaña kantv mu Dì mañǎ Dì pa abam sì kù taa mai daanì.

³Abam nyì dì nǎǎnu na nìi o dǎñ yì nì o na ga-balaña da, yì o daari o ba lagǎ sì o lwarì nì o tìtì yì jǎgǎ daa tin. Kù mañǎ sì kù taa yì kuntu dǎñ na? ⁴Daa na wu nmu yì nì tin, nń kì ta mu n ta dì n dǎñ nì o pa n lì gaa o yì nì n yagǎ? ⁵Nmu yì pipiri-nyum dì nmu na kì n dǎñ te tin. Nmu nan mañǎ sì n lì n tìtì yì daa kam mu, sì n laan wanì n nìi lanyiranì sì n lì n dǎñ yì gaa kam.

⁶Yì zǎñǎ á kwe wǎnnu tilv na yì wo-kamunǎ Wε yǎgǎ nì á pa balv na vǎn Wε tin. Á na kì kuntu, baá cǎgǎ-tì, yì ba daari ba cǎgǎ abam tìtì dì ba wǎlì da.

Wε-loro

(Luki 11:9-13)

⁷Á taá loori Wε, sì Dì wó pa abam kulǎ á na lagǎ tin. Beeri-na kulǎ á na lagǎ tin, sì á wó na. Magǎ-na boro, sì baá purì ba pa abam. ⁸Beywaanì wulǎ maama na loori Wε sì Dì pa-o woño tin wó jǎñǎ. Wulǎ maama na beeri woño tin wó na-kù. Baá purì ba pa wulǎ maama na magǎ boro tin.

⁹Abam wulǎ na jǎgǎ bu yì o na loori-m wúdiu, nmu wó sε n kwe kandwe n pa-o na? ¹⁰Naa o na loori-m kalǎñǎ, nń sε n pa-o bisankwǎ na? ¹¹Awo. Abam wurv na ba lana yì á ta ye sì á taá paì á biǎ wo-laaru tilv ba na lagǎ tin, á Ko Wε na lamma Dì dwe abam tin bá kwe wo-laaru Dì pa balv na loori-Dì tin na?

¹² Á taá kɪ á donnə lanyiranɪ, sɪ kʊ maɲɪ dɪ á na lagɪ sɪ bantʊ taa kɪ abam te tɪn. Kuntʊ mu yɪ cɪga kalʊ Moyisi * dɪ Wɛ nijɔŋnə bam zaasum dɪm na maɲɪ dɪ bri tɪn.

Zezi karabiə na wó tɔgi cwəŋə kalʊ tɪn

(Luki 13:24)

¹³ Á taá cv á titɪ, sɪ á wanɪ á tɔgi cwə-mumina kam á vu á na ŋwia Wɛ tee ni. Kʊ daari cwəŋə kalʊ ni na yalma yɪ ka vəŋə yɪ mwali mwali tɪn maa ve ka kweeli cɔgum jəgə ni mu, yɪ nɔɔna zanzan mu tɔgi cwəŋə kantʊ. ¹⁴ Kʊ daari cwəŋə kalʊ nmʊ na wó da sɪ n vu n jɔŋi ŋwia Wɛ tee ni tɪn ni yɪ mumina mu, yɪ ka punɪ. Nɔɔna funfun yiranɪ mu tɔgi cwəŋə kam kuntʊ.

Ba lwarɪ tiu kʊ biə lərim ni mu

(Luki 6:43-44, 13:25-27)

¹⁵ Á taá yiri á titɪ dɪ balʊ na paɪ ba yɪ Wɛ nijɔŋnə yɪ ba dai tɪn. Bantʊ yəni ba kɪ ba yibiyə ni ba yɪ nɔn-ŋɔna mu te abam yigə ni, yɪ ba nan lagɪ ba cɔgi abam ni nywənkuri na lagɪ sɪ cɔgi peeni te tɪn mu. ¹⁶ Ba titʊŋa nan mu wó pa á lwarɪ ba na yɪ balʊ tɪn. Bɛŋwaani tiu tərə kʊ na wó wanɪ kʊ lə kʊ doŋ biə. N bá na swan sabara yuu ni naa mɔɔla kaligoŋo yuu ni. ¹⁷ Tu-ŋɔŋɔ mu ləri bu-ŋɔna. Tu-balɔrɔ dɪ maa ləri bu-balwaarʊ. ¹⁸ Tu-ŋɔŋɔ tərə kʊ na wó lə bu-balwaarʊ. Tu-balɔrɔ dɪ nan tərə kʊ na wó lə bu-ŋɔna. ¹⁹ Tiu kʊlʊ maama na ba ləri bu-ŋɔna tɪn, baá go-kʊ ba dɪ mini ni mu. ²⁰ Kuntʊ tɪn, ba titʊŋa mu wó pa á lwarɪ ba na yɪ balʊ tɪn.

²¹ Kʊ dai ni balʊ maama na bə amʊ ni <Yuutu, Yuutu> tɪn mu wó tɔgi ba zv Wɛ paari dɪm wɔni. Kʊ nan yɪ balʊ na sunɪ ba tɔgi amʊ Ko Wɛ wɔbʊŋa tɪn mu. ²² Sariya dɛ dɪm na yiə, nɔɔna zanzan wó ta dɪ amʊ ba wi: <Dí Yuutu, dɪbam dɛɛn tɔgi nmʊ yiri dɪm ŋwaani mu dí ŋɔɔni Wɛ yiyiu-ŋwɛ, yɪ dí ma nmʊ yiri dɪm dí zəlɪ ciciri nɔɔna yira ni, yɪ dí daari dí ma dí kɪ wo-kunkagɪla zanzan.> ²³ A laan wó ta dɪ ba a wi: <A maɲɪ a yəri abam. Ve-na daa ni, abam kəm-balwaarʊ tiinə-ba.>

Dí na maɲɪ sɪ dí sɛ Wɛ taani te tɪn

(Luki 6:47-49)

²⁴ Kuntʊ ŋwaani, wɔlʊ maama na cəgi a taani dɪm yɪ o kɪ a na tagɪ kʊlʊ tɪn, kuntʊ tu nyɪ dɪ wɔbʊŋa tu wɔlʊ na cwi o sɔŋɔ kuri pulɔrɔ baŋa ni yɪ o laan lə-kʊ tɪn mu. ²⁵ Dwa ma ba ka ni ka pa bwi su sɪ pɛɛli. Vu-diw dɪ ma ba kʊ magɪ sɔŋɔ kʊm, yɪ kʊ wɔ tu, kʊ kuri na cwi pulɔrɔ kʊm baŋa ni tɪn ŋwaani. ²⁶ Kʊ daari wɔlʊ maama nan na cəgi a taani dɪm yɪ o ba kɪ a na tagɪ kʊlʊ tɪn nyɪ dɪ nɔn-joro na ləgi kʊ sɔŋɔ kasulʊ baŋa ni te tɪn mu. ²⁷ Dwa ma ba ka ni ka pa bwi su sɪ pɛɛli, yɪ vu-diw dɪ magɪ sɔŋɔ kʊm, kʊ pa kʊ tiini kʊ tu tɪga ni buri buri.»

²⁸ Zezi dɛɛn na tagɪ wəənu tuntʊ maama o ti tɪn, nɔn-kəgɔ kʊlʊ na wɔra tɪn ma tiini ba yɪ yəəu dɪ o zaasum dɪm. ²⁹ Bɛŋwaani o ni-taani dɪm jigɪ dam dɪ dwe ba titɪ cullu karanyina tiinə bam taani dɪm.

8

Zezi na pɛ nanyɔŋə na yazurə te tɪn

(Mariki 1:40-45, Luki 5:12-16)

¹ Zezi laan ma zaɲɪ o tu piu kʊm yuu ni o maa kea, yɪ kə-fɔrɔ tɔgi o kwaga. ² O na maa ke tɪn, nanyɔŋə * kudɔŋ ma vu o te, yɪ kʊ kuni doonə o yigə ni kʊ loor-o kʊ wi: «Amʊ tu, nmʊ na laga, nɪ wanɪ n pa a na yazurə a ji lanyiranɪ.»

³ Zezi ma sɛ. O ma twɪ o jɪŋa o dwe-o, yɪ o wi: «ɛɛn, a laga. Zaɲɪ dɪ yazurə sɪ n ji lanyiranɪ.» O na tagɪ kuntʊ bidwi baŋa ni tɪn, mu nɔɔnʊ wɔm nanywaanʊ tum dɛ ti je yɪ o yira ji lanyiranɪ. ⁴ Zezi laan ma ta did-o o wi: «Yɪ zaɲɪ n ta kʊlʊ na kɪ tɪn n bri nɔɔna. Nan yɔɔri n vu Wɛ kaanum tu wɔm te sɪ n pa o nii n yira yam, sɪ n daari n ja pɛera yalʊ Moyisi cullu tum na bri ni ya maɲɪ tɪn n vu n pa-o, sɪ o ma kaani Baŋa-Wɛ. Kuntʊ mu wó bri nɔɔna maama ni n yaww kʊm sunɪ kʊ je.»

Zezi na pɛ pamaŋna yigə tu tuntʊŋnʊ na yazurə te tɪn

(Luki 7:1-10)

⁵ Zezi laan ma vu o yɪ tw kudɔŋ, kʊ yiri mu Kapernawum. Pamaŋna yigə tu wɔdɔŋ ma ba o te, ⁶ yɪ o loor-o o wi: «Amʊ tu, a jigɪ a tuntʊŋnʊ mu o tigi sɔŋɔ ni yɪ o wəɛ, kʊ tiini kʊ cana o yira ni. O ma gwarigi yɪ o warɪ o zaɲɪ.»

⁷ Zezi ma lær-o o wi: «Aá da a vu si a pa o na yazurə.»

⁸ Pamaḡna yigə tu wum ma læri o wi: «Amv tu, a wv maḡi si n ba n zv amv səḡə. Nan weeni n ta di n ni ni a tintuḡnu wum zaḡi. N na tagi kuntu, oó na yazurə. ⁹ Beḡwaani, amv di yi nɔɔnu wulv nɔɔna badonnə na jigi dam amv baḡa ni tun, yi a di daa ta jigi dam pamaḡna badaara baḡa ni. A na tagi a wi, nɔɔnu wulv ve, o maḡi si o vu mv. A nan daa na wi, nɔɔnu wulv ba, o di wó ba mv. Kv daa zi yi a tintuḡnu, a na wi o ki woḡo, oó ki mv. Kuntu, a ye si, nmv na tagi kulv maama kuvó ki.»

¹⁰ Zezi na ni kuntu tun, kv ma tiini kv sv-o. O ma ta di balv na tɔḡi ba wura tun o wi: «A lagi a ta ciga mu di abam si, a wv nɛ nɔɔn-nɔɔnu o na jigi wv-didva di amv nuneeni nɔɔnu wuntu na jigi wv-didva te tun, kv na maḡi kv yi Yisrayeli * dwi tiinə bam wuni di. ¹¹ A lagi a ta abam si, nɔɔna zanzan wó nuḡi lugu baḡa je maama ni, ba ba ba zv We paari dum wv. Dáani mv ba laan wó jəni di dibam nabaara Abraham * di Yizaki di Zakəbi, yi ba di ywəəni daani. ¹² Kv daari, Yisrayeli dwi tiinə balv ya na maḡi si ba zv We paari dum wv tun, bantv daa bá na cwəḡə si ba zv. We wó zəli-ba Dl yagi lim je ni, mɛ nɔɔna na yaara yi ba keerə yi ba dum ba nwa tun.»

¹³ Zezi laan ma ta di pamaḡna yigə tu wum o wi: «Nan ve. Nmv na ki n wv-didva di amv si a ki kulv tun, We wó pa kv ki.»

Maḡa kam kuntu ni nɔɔ mv o tintuḡnu wum suni o na yazurə.

Zezi na pɛ Piyɛeri tunkaani di yawuna zanzan na yazurə te tun

(Mariki 1:29-34, Luki 4:38-41)

¹⁴ Zezi laan ma vu Piyɛeri-ba səḡə. O ma na Piyɛeri tunkaani na tigə o ba jigi yazurə. Kv yi paa mv jig-o. ¹⁵ Zezi ma vu o ja o juḡa, yi paa kam nuḡi o yira ni. Kaani wum laan ma zaḡi o ki wɔdiu o pa-o.

¹⁶ Tɔḡa na tu ka wura ka yi tun, nɔɔna maa jaani ciciri na jigi balv tun zanzan ba tui Zezi te. O maa yəni o ma o ni-taani o zəli ciciri sim, yi o daari o pa yawuna bam maama na yazurə. ¹⁷ O ki kuntu, si kv pa We nijorḡnu Ezayi * na maḡi o ta kulv faḡa faḡa tun mv suni kv ki, ni o deen na tagi o wi:

«Wuntu mv jorḡi dibam cam di di yawuru maama o zɔḡi.»

Balv na lagi si ba tɔḡi Zezi tun na maḡi si ba ki te tun

(Luki 9:57-62)

¹⁸ Zezi deen na nɛ ni kɔ-fɔrɔ tiini kv wv o tee ni tun, o ma pa o karabiə bam ni si ba be ninw kum ni didoḡ dum. ¹⁹ Ba daa ta na wv ke tun, We cullu karanyuna tu wudoḡ ma vu o te, yi o ta did-o o wi: «Karanyuna, nmv na lagi n vu je silv maama tun, amv wó tɔḡi a vu.»

²⁰ Zezi ma lær-o o wi: «Kv na yi yirə, bantv jigi bɔɔna ba tigi da. Zunə di jigi pwəru ba tigi da. Kv daari amv Nabiin-bu * wum ba jigi jəḡə si a pəni da a sin.»

²¹ Nɔɔnu wudoḡ di na yi o karabiə bam wv nɔɔnu didva tun ma ta did-o o wi: «Amv tu, yagi si a vu a ki a ko luə, si a laan ba a tɔḡi nmv.»

²² Zezi ma lær-o o wi: «Ta n tɔḡi-ni, si n yagi si balv na ba jigi ḡwɔa We tee ni tun taa ki ba lwi.»

Zezi na jigi dam vu-fɔrɔ di na baḡa ni te tun

(Mariki 4:35-41, Luki 8:22-25)

²³ Zezi di o karabiə bam laan ma vu ba zv naboro wv si ba ke. ²⁴ Vu-fɔrɔ ma da kv zaḡi kv maḡi boro kum, yi kv wura kv miisi na bam kuri ni, di Zezi ya tigi o dɔa. ²⁵ O karabiə bam ma vu ba zaḡ-o ba wi: «Dí Yuutu, vri dibam n yagi, si dí lagi dí ti.»

²⁶ O ma ta di ba o wi: «Beḡwaani mv yi fuvni jigi abam? Abam ba jigi wv-didva di amv na?» O laan ma zaḡi wɛeni, yi o baḡi viu kum di na bam, yi ti maḡi da cumm.

²⁷ Kv ma tiini kv ki nɔɔna bam yəəu, yi ba te ba wi: «Nɔɔnu wuntu yi wɔɔ mv, yi viu di na di ta se o ni?»

Zezi na zəli ciciri nɔɔna bale yira ni te tun

(Mariki 5:1-20, Luki 8:26-39)

²⁸ Ba laan ma vu ba be ninw kum ni didoḡ dum, mɛ Gadara tiinə na zuvri da tun. Nɔɔna bale maa wura ciciri na jigi-ba si yaara. Bantv tigi yibeelə je ni mv, yi ba jigi fuvni, kv pai nɔɔn-nɔɔnu warı o tɔḡi cwəḡə kam kuntu o ke. Ba laan ma nuḡi yibeelə je sum ni ba vu ba jeeri Zezi. ²⁹ Ba ma kaasi baḡa baḡa ba wi: «Baḡa-We Bu, nmv tu dibam te si n ki beɛ mv? Nmv tu si n yaari dibam yi We sariya de dum ta wv yi

mu na?»

³⁰Je sum kuntu ni tərə zanzan mu ya wura ba beeri ba di. ³¹Ciciri sum ma loori Zezi si wi: «Nmu na lagi n zəli dibam, si n pa dī vu dī zv tərə bantv.»

³²O ma ta o wi, si ve. Si ma suni si nuji nōna bam yira ni si vu si zv tərə bam. Tərə bam maama ma duri ba tu ba tv ninw kum wɔni ba li na ba ti.

³³Nōna balv ya na nii tərə bam tun ma duri ba vu tw kum wɔ. Ba ma ta kulv maama na ki tun, di Zezi na zəli ciciri sum nōna bale bam yira ni te tun. ³⁴Kv ma pa tw kum nōna bam maama nuji ba vu si ba jeeri Zezi. Ba na nɛ-o tun, ba ma loor-o si o nuji ba tw kum wɔni o viiri.

9

Zezi na bri ni o jigi dam si o yagi nōna lwarum o ma cɛ-ba te tun

(Mariki 2:1-12, Luki 5:17-26)

¹Zezi laan ma joori o vu o zv naboro kum. O ma bɛ ninw kum o vu o yi o titi tw Kapernawum. ²O na wura tun, nōna badonnə ma zɔɔi kərə di gungolo ba ba o te. Zezi ma lwaru ba na tiini ba ki ba wu-dɔdɔ did-o te tun. O ma ta di kərə kum o wi: «A bu, ki pu-dia, si nmu lwarum dɔm ti.»

³Wɛ cullu karanyina tiinə badonnə maa wura, yi ba bwe ba titi ni ba wi: «Nōnɔ wuntu ɔɔni o twi Wɛ mu o pai o di Wɛ yi bidwi mu.»

⁴Zezi ma lwaru ba na buɔi kulv tun. O ma bwe-ba o wi: «Bɛɛ mu yi á jigi wɔbuɔi-balwaarv tuntu á wɔni? ⁵Kɔɔ mu yi mwali kv dwe, a na tagi di kərə kum a wi: «Nmu lwarum dɔm ti» mu yi mwali, naa a na tagi a wi: «Zaɔi n ta n veə» mu yi mwali? ⁶Amv nan wú pa abam lwaru ni, amv na yi Nabiin-bu * wum tun jigi dam lɔgv baɔa ni, si a yagi nōna lwarum a ma cɛ-ba.» O laan ma ta di kərə kum o wi: «Zaɔi weeni si n kwe n gungolo kum n ja n vu sɔɔɔ.»

⁷O na tagi kuntu tun, nōnɔ wum ma suni o zaɔi o vu sɔɔɔ. ⁸Nɔn-kɔɔɔ kum maama na nɛ kuntu tun, fɔvni ma zv-ba. Ba ma zuli Wɛ di Dɪ na pɛ dam dɔntv doɔ wv nabiinə tee ni tun.

Zezi na bɔɔi Matiyu si o taa tɔg-o te tun

(Mariki 2:13-17, Luki 5:27-32)

⁹Zezi laan ma nuji o maa kɛa. O ma na nōnɔ wɔdoɔ, o yiri mu Matiyu. *f2 * O dɛɛn je mɛ seeni o na yəni o jɔɔi lampoo tun mu. Zezi ma ta did-o o wi: «Zaɔi n ta n tɔgi-ni.» O ma suni o zaɔi o tɔgi o kwaga.

¹⁰Zezi dɛɛn ma vu Matiyu sɔɔɔ si o di wɔdiu, o di o karabiə bam. Lampo-jɔɔnə di nɔn-cɔcɔgɔrv zanzan di maa tɔgi ba wura ba di wɔdiu kum di ba. ¹¹Farizian * tiinə di maa tɔgi ba wura. Bantv na nɛ Zezi na ki te tun, ba ma vu ba ta di o karabiə bam ba wi: «Bɛɛ mu ki yi á karanyina kam di wɔdiu didaanɔ lampo-jɔɔnə di nɔn-cɔcɔgɔrv tum kuntu?»

¹²Zezi ma ni ba na tagi kulv tun. O laan ma ta o wi: «Kv na yi balv na jigi yazurə tun, bantv wv maɔi si ba vu dɔgita tu te si o sooni-ba. Kv daari balv na ba jigi yazurə tun mu maɔi si ba vu si ba na soonim.

¹³Wɛ titi maɔi Dɪ ta Dɪ wi: «A lagi si nabiinə taa jigi da-ɔɔwaja mu, si kv dai ni ba taa mai ba wənu mu ba kaani-ni.» Ve-na á zaasi taani dɔm kuntu kuri cɔga. Amv na tu lɔgv baɔa tun, kv dai si a bɔɔi balv na maɔi ba yi nɔn-ɔɔna tun, amv nan tu si a bɔɔi nɔn-balwaarv mu si ba ba amv te.»

Zezi zaasum dɔm na yi zaasum-dvuri te tun

(Mariki 2:18-22, Luki 5:33-39)

¹⁴Zan karabiə dɛɛn ma vu Zezi te, yi ba bwe-o ba wi: «Dɔbam di Farizian * tiinə bam yəni dī vɔ ni maɔa zanzan. Bɛɛ mu yi nmu karabiə bam ba vɔ ni kuntu?»

¹⁵Zezi ma ləri-ba o wi: «Nōnɔ na di kaani yi o ki candiə, yi o cillonə na wura si ba tɔgi ba di, bantv wú wani ba nywani ba yigə si ba yi di wɔdiu yi kan-barv wum ta wv ba tee ni na? Ba bá sɛ ba ki kuntu. Kv nan wú ba kv yi maɔa kam ba laan na wú ja kan-barv wum ba viiri tun. Maɔa kam kuntu ni yi o daa na ba ta wv ba tee ni tun, mu o cillonə bam laan wú vɔ ni.

¹⁶Nōn-nōnɔ di nan bá sɛ o kwe garyi-dvuri o ma fəri gwar-doɔo kulv na kaari tun. O na ki kuntu, kv fərim dɔm laan wú vuuri gɔɔo kum kv pa kv tiini kv cɔgɔ zanzan. ¹⁷Nōn-nōnɔ di nan bá sɛ o kwe sa-dvɔɔa o lo o ki lɔ-doɔo *f3 * wɔni. O na ki kuntu yi sana kam na keeri, kaá pa lɔo kum baɔi mu. Kuntu ɔɔwani sana kam wú lo, yi lɔo kum di cɔgɔ. Nōnɔ nan maɔi si o kwe sa-dvɔɔa o ki lɔ-dvɔɔo wɔni mu, si ti maama maɔi daani.»

Zezi na pe kaani na yazurə yi o bi Zwifə yigə tu bukə te tun

(Mariki 5:21-43, Luki 8:40-56)

¹⁸ Zezi dɛɛn na wura o ɲɔɔni kuntu tun, Zwifə yigə tu wudoŋ ma ba o te. O kuni doonə o yigə ni yi o wi: «Amu bukə mu tɪga lele kuntu. Nan ba si n ma n juɲa n dwe-o, si o joori o na ɲwia.»

¹⁹ Zezi ma zaɲi o tɔg-o, di o karabiə bam maama.

²⁰⁻²¹ Ba na maa ke kuntu tun, kaani wudoŋ di ya tɔgi o wura, o na tiini o wɛ ka-wu taan bina fugə-yale. O maa buɲi o wuni o wi: «A na maɲi a dwe o gɔrɔ kum yirani di, aá na yazurə.» O ma ke Zezi kwaga o dwe o gɔrɔ kum ni. ²² O na dwe-o kuntu tun, o ma pipiri o nii-o yi o wi: «A bukə, ki pu-dia. Nmu na ki n wu-didva di amu te tun mu pe n na yazurə.»

Maɲa kam kuntu ni nɔɔ mu kaani wum suni o na yazurə.

²³ Zezi laan ma vu o zu Zwifə yigə tu wum sɔɲɔ. O ma zu o na balu na maɲi ba wu wi yi ba kwe nɔɔna ba ki tun na ti ba yigə si ba ki-o, di nɔɔna zanzan na keeri yi ba fri ba titi. ²⁴ O ma ta di ba o wi: «Zaɲi-na á nuɲi, si bu wum wu tigi, o tigi o dɔ mu.» O na tagi kuntu tun, nɔɔna bam maa jig-o ba mwana. ²⁵ Ba na pe kɔgɔ kum maama nuɲi tun, Zezi laan ma vu o zu digə kam bu wum na wura tun. O ma ja o juɲa o pa o bi o zaɲi wɛɛni.

²⁶ O kəm dum kuntu ma jagi di yi tuw kum je sum maama.

Zezi na puri lilwə bale yiə te tun

²⁷ Zezi dɛɛn ma zaɲi o maa kea. O na maa ve tun, lilwə bale ma zaɲi ba tɔgi o kwaga, yi ba te di kwər-dia ba wi: «Pe Davidi dwi tu! Duri dɪbam yibwənəl!»

²⁸ O ma vu o zu sɔɲɔ kudoŋ. Lilwə bale bam ma tɔgi ba zu da. O laan ma bwe-ba o wi: «Abam buɲi si á wani a ki á na lagi kulɔ tun a pa abam na?»

Ba ma lər-o ba wi: «Dɪbam tu, ɛɛn, nɲ wani n ki.»

²⁹ O laan ma dwe ba yiə yam yi o wi: «Abam na ki á wu-didva di amu si a ki kulɔ a pa abam tun, Wɛ wó pa ku ki.» ³⁰ O na tagi kuntu tun, ba yiə yam ma suni ya joori ya puri. O ma kaani-ba si ba yi pa nɔɔn-nɔɔnu lwarɪ ku ni ni. ³¹ O na kaani-ba kuntu tun, ba ta zaɲi ba kari ba ɲɔɔni o taani je sum maama ni.

Zezi na pe mumaa ɲɔɔni te tun

³² Maɲa kalɔ ba na maa ke tun, nɔɔna badonnə ma ja mumaa ba ba Zezi te. Ku yi cicirə mu tɔg-o ka pa o wari o ɲɔɔni. ³³ Zezi ma zəli cicirə kam o yira ni, yi nɔɔnu wum laan wai o ɲɔɔna. Ku ma su nɔn-kɔgɔ kum maama, yi ba te ba wi: «Dɪbam maɲi di wu ne wo-kinkagili dintu doŋ Yisrayeli tuw ni.»

³⁴ Ku daari Farizian tiinə bam dɛɛn wu sɛ, yi ba wi: «Wuntu na wai o zəli sutaana tun, ku yi sutaana-pe dam ɲwaanɪ mu.»

³⁵ Zezi dɛɛn maa kaagi ti-kamunə di ti-bale sum maama wuni. O maa yəni o zuvri Zwifə bam Wɛ-di sum o bri-ba Wɛ kwər-ywəɲə kam, di Wɛ na lagi Di di paari nɔɔna titari ni te tun. O maa pai nɔɔna na yazurə di ba yawuru dwi dwi. ³⁶ O dɛɛn na ne nɔn-kɔgɔ kum yaara yam na yi te tun, ba ɲwara ma zu-o lanyirani, beɲwaanɪ ba tiini ba bwəni yi ba dam di ti. Ba nyi di peeni silɔ na ba jigɪ nayɪru si o taa nii si baɲa ni te tun. ³⁷ O laan ma ta di o karabiə bam o wi: «Ku nyi di faa na ki lanyirani yi tuntɔɲna funfun yirani mu wura si ba ki-ku te tun. ³⁸ Nan loori-na faa kum tu si o tɔɲi nɔɔna zanzan, si ba vu ba ki o faa kum ba pa-o.»

10

Zezi na tɔɲi o karabiə fugə-bale bam te tun

(Mariki 3:13-19, 6:7-13, 13:9-13, 9:41, Luki 6:12-16, 9:1-6, 21:12-17, 12:2-9, 51-53, 14:26-27)

¹ Zezi dɛɛn ma bəɲi o karabiə fugə-bale bam si ba ba o te. O ma pa-ba dam si ba wani ciciri ba zəli nɔɔna yira ni, si ba daari ba pa nɔɔna na yazurə di ba yawuru dwi maama.

² O karabiə fugə-bale bam yira mu tintu:

O ma da yigə o bəɲi Simɔn wulɔ yiri didoŋ na yi Piyeeri tun,

di Andre wulɔ na yi Simɔn nyaani tun,

di Zaki, di o nyaani Zan balu na yi Zebede biə tun,

³ Filipi di Batelemi,

Toma di Matiyu wulɔ ya na yi lampo-joŋnu tun,

Zaki wulɔ na yi Alfi bu tun, di Tadi,

⁴ Simɔn wɔlv na yi Zelɔti * nɔɔna bam wɔ nɔɔnv tun,

di Zudasɪ Yiskariyo wɔlv na wɔ ba o yɛgi Zezi o pa nɔɔna tun.

⁵ Zezi laan ma tɔɔɔ bantv fugə-bale bam si ba nuɔi ba vu ba tɔɔli Wɛ kwɛrə kam. Ba na lagɪ ba kɛ tun, o ma pa-ba ni o wi: «Yi zaɔi á vu dwi-ge * tiinə na zɔvri mɛ tun, naa á vu Samari * tiinə tw. ⁶ Á nan maɔi si á vu Yisrayeli * dwi tiinə bam te, beɔwaani bantv nyi di peeni silv na je tun mv. ⁷ Nan ve-na á bri-ba ni maɔa kam yiə, Wɛ paari dum lagɪ di ba nɔɔna titari ni. ⁸ Ve-na á taá pa yawuna na yazurə, si á daari á taá bi balv na tigi tun, si á pa nanywaanv joori ti na yazurə ti ji lanyurani, si á daari á taá zəli ciciri nɔɔna yira ni. Á nan maɔi si á zəni nɔɔna zaani mv, ni abam di na joɔi Wɛ dam dum zaani te tun. ⁹ Á na maa ve, si á yi zaɔi á kwe səbu-sɔja naa səbu á ki á gwar-fwɛla ni á wəli da. ¹⁰ Nan yi kwe-na tampɔgo kulv ba na ki wɔdiu da tun. Á nan yi kwe gwaarv tile tile naa natra naa nacəgə á wəli da. Beɔwaani tintvɔnv maɔi di o ni-wɔdiu mv.

¹¹ Abam nan na ve á yi tw kulv maama, si á lagɪ nɔɔnv wɔlv na wɔ jeeri abam di wɔpolo tun, á vu o sɔɔɔ á taá wura si kv ba kv yi á viirim. ¹² Á nan na ve á zv sɔɔɔ kulv, si á jɔɔni-ba á ta ni: «Wɛ wɔ pa abam yazurə.» ¹³ Sɔɔɔ kum tiinə nan na jeeri abam lanyurani, yazurə yam wɔ ta wura di ba. Kv daari, ba na wɔ jeeri abam lanyurani, yazurə yam wɔ joori ya ba abam te. ¹⁴ Abam nan na ve sɔɔɔ kulv naa tw kulv, yi ba na wɔ se si ba jeeri abam naa ba cəgi abam taani, si á nuɔi je sum kuntu ni. Á na maa viirə, si á pusi á nɛ fogo kum á yagi da. ¹⁵ A nan lagɪ a ta ciga mv di abam si, Wɛ sariya dɛ dum na yiə, Sodəm * di Gomɔəri tiinə bá tiini ba na lɛrv ni tw kum kuntu nɔɔna te.

¹⁶ Cəgi-na, a lagɪ a tɔɔi abam ninɛni peeni na maa ve si si gwaani nywənkuri wɔni te tun mv. Kuntu ɔwaani á maɔi si á taá cv á titi, si á taá jigi swan ni bɪsankwi te, si á daari á pa á wurv taa lana ni kunkwənə na yi te tun. ¹⁷ Á taá cv á titi, si nɔɔna wɔ ja abam ba vu ba saɔi sariya-dirə nakwa bam tee ni, yi ba daari ba magɪ abam ba Wɛ-di *f4 * sum wɔni. ¹⁸ Abam na tɔgi amv tun ɔwaani, baá ja abam ba vu ba saɔi didɛera di pwa tee ni. Kuntu mv á wɔ wani á bri-ba Wɛ ciga kam, yi á daari á bri dwi-ge tiinə bam di. ¹⁹ Ba nan na jaani abam ba vu ba saɔi, si á yi taá liə di á na wɔ ta kulv tun naa á na wɔ ta te tun. Á na wɔ taá zigi ba yigə ni maɔa kalv tun, Wɛ wɔ pa á lwarɪ á na wɔ ta kulv tun. ²⁰ Kv dai abam titi mv wɔ ɔɔni, kv yi á Ko Wɛ Joro * kum mv wɔ pa abam taani dilv á na wɔ ɔɔni tun.

²¹ Nɔɔna badonnə wɔ ja ba titi cɔrvv ba ki nɔɔna jia ni si ba gv-ba. Kwə di wɔ ki ba biə kuntu doɔ. Biə di wɔ zaɔi ba pa ba ja ba niinə di ba kwə ba gv. ²² Nɔɔna maama wɔ ta culi abam, á na yi amv nɔɔna tun ɔwaani. Wɔlv maama nan na tiini o zigi kəɔkəɔ si kv vu kv yi yaara yam tiim tun, Wɛ wɔ vri kuntu tu ɔwia. ²³ Ba nan na beesi abam tw kulv ni, si á duri á vu kudɔɔ. A lagɪ a ta ciga mv di abam si, abam bá wani á tvli tuni dilv maama na wɔ Yisrayeli ni tun á ti, yi amv Nabiin-bu * wum daa ta wɔ joori a ba.

²⁴ Karabu nan tərə o na dwe o karanyina. Tintvɔnv di nan tərə o na dwe o yuutu. ²⁵ Karabu nan na tu o yi ni o karanyina te, kv maɔi kuntu. Tintvɔnv di nan na tu o yi ni o yuutu te, kv maɔi kuntu. Ba na jigi sɔɔɔ tu ba bə ba wi «Sutaana-pɛ Belizebuli» tun, ba laan wɔ tiini ba twi o sɔɔɔ tiinə bam si kv dwəni kuntu.

²⁶ Á nan yi taá funa di nabiinə. Woɔo kulv maama na səgi nɔɔna tee ni tun jwa wɔ ba kv lwarɪ jaja. Woɔo kulv na pugɪ tun jwa wɔ ba kv puri. ²⁷ A na səgi a bri abam ciga kalv maama tun, á maɔi si á pa ka nuɔi pooni mv. A na waasi kulv di abam tun, á maɔi si á di nayuu mv á tɔɔli-kv. ²⁸ Abam yi taá kwari fɔvni di nɔɔna balv na wɔ wani ba gv á yira yam yi ba bá wani á jwəru ba gv tun. Á nan maɔi si á taá kwari Wɛ mv, beɔwaani dintv mv wɔ wani Dl pa á yira di á jwəru maama cəgi min-tw * ni.

²⁹ Kv na yi kabəmbəli, sintv yəlo yi mwalɪ mwalɪ mv. Á Ko Wɛ nan nii si baɔa ni, yi si didva bá wani ka tu tiga ni ka ti di Wɛ na wɔ se. ³⁰ Kv nan na yi abam, Wɛ ye abam yuuywe sum ni na mai te tun. ³¹ Kuntu ɔwaani, á yi taá kwari fɔvni, si abam didva didva tiini á jigi kuri á dwe kabəmbəli zanzan.

³² Nɔɔnv wɔlv maama na zigi nabiinə yigə ni o bri jaja ni wɔntv yi amv nɔɔnv tun, amv di nan wɔ zigi kuntu tu kwaga ni a bri ni o yi a nɔɔnv a Ko Wɛ yigə ni. ³³ Kv daari, nɔɔnv wɔlv maama na vun amv nabiinə yigə ni tun, amv di wɔ vun kuntu tu a Ko Wɛ yigə ni.

³⁴ A na tu lɔgv baɔa tun, á yi taá bɔɔi ni, kv yi si a pa nɔɔna mv na ywəni daani. A nan tu si a pa nabiinə mv pɔəri daani. ³⁵ A tu si a pa nɔɔna di ba kwə mv pɔəri daani, si a daari a pa bukwa di ba niinə di pɔəri daani, kv daari si kaana di ba banna niinə di pɔəri daani. ³⁶ Kv ma wɔ pa nɔɔnv di o titi sɔɔɔ tiinə taa culi daani.

³⁷ Wɔlv na soe o nu di o ko o dwe amv tun, kuntu tu wɔ maɔi si o taa yi a nɔɔnv. Wɔlv maama na soe o biə o dwe amv tun, kuntu tu wɔ maɔi si o taa yi a nɔɔnv. ³⁸ Wɔlv maama na wɔ se si o tɔgi amv kwaga, si o na yaara ni wɔlv na zɔi tvɔn-dagara * o maa ve o tvɔni jəgə te tun, kuntu tu wɔ maɔi si o taa yi amv nɔɔnv. ³⁹ Wɔlv maama nan na lagɪ si o yiri o titi ɔwia tun, oó ga-ka mv. Kv daari, wɔlv na se si o ga o

ɲwɪa amɔ ɲwaaɪ tɪn, oó na ɲwɪa Wɛ tee nɪ.

⁴⁰ Nɔ́ɔnɔ wɔlɔ na jeeri abam lanyiranɪ tɪn, kɔ tu jeeri amɔ mɔ. Nɔ́ɔnɔ wɔlɔ na jeeri amɔ lanyiranɪ tɪn, kɔ tu jeeri Baɲa-Wɛ dilɔ na tɔɲɪ-nɪ tɪn mɔ. ⁴¹ Nɔ́ɔnɔ wɔlɔ maama na jeeri Wɛ nijorɲu lanyiranɪ tɪn, dɪ Wɛ na tɔɲ-o tɪn ɲwaaɪ, Wɛ wó pa kɔntɔ tu dɪ tɔɲɪ o na nyɔ́ɔrɪ nɪ Dɪ nijorɲu wɔm te. Kɔ daari, nɔ́ɔnɔ wɔlɔ na jeeri nɔ́n-ɲɔm lanyiranɪ o nɔ́n-ɲɔnɔm dɪm ɲwaaɪ tɪn, Wɛ wó pa kɔntɔ tu dɪ tɔɲɪ o na nyɔ́ɔrɪ dilɔ Dɪ na wó pa nɔ́n-ɲɔm wɔm tɪn. ⁴² A lagɪ a ta cɪga mɔ dɪ abam sɪ, nɔ́ɔnɔ wɔlɔ na maɲɪ o kɪ na-zurɔ funfun dɪ o pa amɔ nɔ́ɔna bam wɔ dɪdɔva, o na yɪ a karabu tɪn ɲwaaɪ, kɔ tu wó na nyɔ́ɔrɪ Wɛ tee nɪ.»

11

Zan wɔlɔ na miisi nɔ́ɔna na wɔnɪ tɪn tɔɲɪ o karabiə Zezi tee nɪ

(Luki 7:18-35)

¹ Zezi dɛɛn na brɪ o karabiə fugə-bale bam ba na maɲɪ sɪ ba kɪ te o ti tɪn, o laan ma kɛ o vu je sɪm kɔntɔ tɪnɪ dɪm wɔnɪ sɪ o taa brɪ nɔ́ɔna, yɪ o tɔ́ɔlɪ Wɛ kwɛrɔ kam dɪ ba.

² Zan wɔlɔ na miisi nɔ́ɔna na wɔnɪ tɪn dɛɛn maa wɔ pɪna digə nɪ. O ma nɪ wə́ɛnɔ tɪlɔ Zezi Krisi na kɪ tɪn. O ma tɔɲɪ o karabiə badonnə sɪ ba vu o te, ³ sɪ ba bwe-o ba nii: «Nmɔ mɔ yɪ wɔlɔ Wɛ na tagɪ dɪ dɪbam nɪ nɪ ba tɪn na, naa dɪ ta wó ta cɛɲɪ nɔ́ɔnɔ wɔdɔɲ mɔ?»

⁴ Ba na bwe Zezi kɔntɔ tɪn, o ma ləri-ba o wɪ, ba ve ba ta dɪ Zan kɔlɔ maama ba na niə yɪ ba kwəri ba na tɪn. ⁵ «Á taá brɪ-o nɪ lilwə yɪ purɪ, kwaarɔ dɪ wai ti veə, nanywaaɪ * yɪra dɪ joorɪ ya kwe lanyiranɪ, zwa-kwarɔ dɪ zwa ni, twa dɪ joorɪ ba bi. Kɔlɔ na wə́lɪ da tɪn, yinigə tiinə dɪ maa ni Wɛ kwɛr-ywɛrɔ kam. ⁶ Wɔlɔ maama na ba joorɪ amɔ kwaga nɪ tɪn mɔ yɪ yu-yorɔ tu.»

⁷ Zan karabiə bam na ma viiri tɪn, Zezi laan ma ta Zan taanɪ o brɪ nɔ́n-kɔɲɔ kɔm o wɪ: «Abam dɛɛn na ve Zan te kagua wɔnɪ tɪn, á bɔɲɪ nɪ á wó na bɛɛ mɔ? Á ve sɪ á nii miu kɔlɔ vii na jɪɲɪ kɔ zuuli tɪn mɔ na?

⁸ Aye, kɔ dai kɔntɔ. Sɪ bɛɛ mɔ? Á ve sɪ á nii nɔ́ɔnɔ wɔlɔ na zɔ gwar-ɲɔnɔ tɪn mɔ na? Aye, kɔ dai kɔntɔ. Nɔ́ɔna balɔ na zɔ gwar-ɲɔnɔ tɪn zɔvɪ sɔ-ɲɔnɔ wɔnɪ mɔ, sɪ kɔ dai kagua wɔnɪ. ⁹ Bɛɛ nan mɔ á ve sɪ á nii? Á ve sɪ á na Wɛ nijorɲu mɔ na? ɛɛn, kɔ yɪ kɔntɔ mɔ. Á nan na nɛ wɔlɔ tɪn tiini o dwe faɲa faɲa Wɛ nijorɲə bam na yɪ te tɪn. ¹⁰ Bɛɲwaaɪ Wɛ tɔ́nɔ kɔm maɲɪ kɔ ta wɔntɔ taanɪ kɔ wɪ:

«Nii, amɔ Wɛ lagɪ a tɔɲɪ a nijorɲu mɔ,

sɪ o da nmɔ yigə o vu o kwe cwɛrɔ kalɔ nmɔ na wó ba n tɔɲɪ da tɪn.»

¹¹ A lagɪ a ta cɪga mɔ dɪ abam sɪ, nabiinə balɔ maama ba na maɲɪ ba lɔ tɪn wɔnɪ nɔ́ɔn-nɔ́ɔnɔ tɔ́rɔ o na dwe Zan. Kɔ daari lele kɔntɔ, nɔ́n-nabwɛm wɔlɔ maama na zɔ Wɛ paari dɪm wɔnɪ tɪn laan tu o dwe Zan. ¹² Kɔ na zɪɲɪ maɲa kalɔ Zan na miisi nɔ́ɔna na wɔnɪ sɪ kɔ ba kɔ yɪ zɪm tɪn, Wɛ paari dɪm laan jagɪ dɪ vu yigə dɪ dam, yɪ nɔ́n-balwaaɪ dɪ kwaanɪ sɪ ba cɪ-dɪ dɪ dam. ¹³ Faɲa faɲa Wɛ nijorɲə bam dɪ Moyisi * cullu tɪm dɛɛn maɲɪ ti brɪ Wɛ paari dɪm cɪga kam, sɪ kɔ ba kɔ yɪ maɲa kalɔ Zan laan na tu tɪn. ¹⁴ Abam na sɛ á jorɲɪ ba na brɪ cɪga kalɔ tɪn, á wó lwarɪ nɪ Zan na tu o wɔra tɪn, wɔntɔ mɔ yɪ Eli * wɔlɔ ba dɛɛn na tagɪ o taanɪ nɪ oó ba tɪn.

¹⁵ Abam nan fɔɲɪ á cɛɲɪ amɔ taanɪ dɪm.

¹⁶ A ma bɛɛ mɔ a maɲɪ zɪm nɔ́ɔna bam kɛm na yɪ te tɪn? Ba nyɪ dɪ biə na je yaga kaporo nɪ ba kwɛɛra te tɪn mɔ. Ba maa tɛ dɪ ba yuu donnə ba wɪ:

¹⁷ «Dɪ magɪ gullu mɔ sɪ á sa,

yɪ á wɔ sagɪ.

Dɪ ma daari dɪ leeni luə le,

yɪ á yigə wɔ nywanɪ.»

¹⁸ Bɛɲwaaɪ Zan na tu tɪn, o pɪnɪ o kana mɔ yɪ o ba nyɔ sana. Nɔ́ɔna na nɛ-o tɪn, ba maa jɪɲ-o ba yáala ba wɪ, kɔ yɪ cɪcɪrə mɔ tɔɲ-o. ¹⁹ Kɔ daari, amɔ Nabiin-bu * wɔm nan na tu tɪn, a wɔ vɔɲɪ ni. Nɔ́ɔna daa ta maa yáalɪ amɔ dɪ, yɪ ba wɪ, a yɪ nɔ́n-kolo mɔ, yɪ a yɪ sa-nyɔrɔ dɪ. Ba daa ta maa wɪ, a yɪ lampo-jorɲə dɪ nɔ́n-cɪcɔɲɪvɔ cilɔɲ mɔ. «Wɔbɔɲa tu titɔɲa mɔ brɪ nɪ o jɪɲɪ wɔbɔɲa.» »

Balɔ na vɪn Zezi tɪn na wó na lɛɛrɔ te tɪn

(Luki 10:13-15)

²⁰ Zezi na tagɪ kɔntɔ o ti tɪn, o laan maa jɪɲɪ balɔ na nɛ o wo-kunkagɪla yam yɪ ba ta wɔ sɛ sɪ ba lɔni ba wɔrɔ tɪn taanɪ o ɲɔ́ɔna. O ma kaanɪ balɔ na zɔvɪ tɪnɪ dilɔ o na kɪ wo-kunkagɪla zanzan da tɪn o wɪ:

²¹ «Abam Korazin tiinə, á wó na lɛɛrɔ! Kɔ wə́lɪ dɪ abam Betisayida tiinə dɪ wó na lɛɛrɔ! Bɛɲwaaɪ, wo-kunkagɪla yalɔ maama a na kɪ abam tee nɪ tɪn, yadonnə ya na kɪ Tiiri dɪ Sidɔn tiinə tee nɪ, bantu ya wó

ki lila ba læni ba wuru ba yagi kəm-balwaarv, yi ba ya wú zu gwar-zinzwara ba lo puru ba yuu ni, si ku bri ni ba wuru mu tiini ti cəgi zanzan. ²²Taá ye-na ni, We sariya de dum na yiə, Tiiri di Sidən tiinə bá tiini ba na lærv ni abam na wú na lærv te tun.

²³Abam Kapernawum tiinə, á ga buɲi ni We lagi Di zəɲi abam weyuu ni mu na? Aye. Abam nan lagi á tu tɪga ni mu, á tu á kwaru curu goɲ-luɲu kum kuri. Beɲwaani, wo-kinkagila yalv maama a na ki abam tee ni tun, yadonnə ya na ki Sodəm * tiinə tee ni, ba ya wú læni ba wuru yi We ya daa bá cəgi ba tu kum.

²⁴Á taá ye ni, We sariya de dum na yiə, Sodəm * tiinə bá tiini ba na lærv ni abam na wú na lærv te tun.»

Zezi na wú pa nɔɔna na siun di ba cam te tun

(Luki 10:21-22)

²⁵Maɲa kantv ni, Zezi laan ma ki o Ko Baɲa-We le yi o wi: «A Ko, nmv yi wulv na te weyuu di tɪga baɲa maama tun. Nmv nan mu pe n cɪga kam səgi swan tiinə di yiyiu tiinə tee ni, yi n daari n pa balu na nyi di bu-bale te tun lwaru ka kuri. ²⁶A Ko, a ki nmv le. Nmv na ki kontv tun, ku yi n wubuɲa na lagi kulv tun ɲwaani mu.»

²⁷O laan ma ɲɔɔni di nɔɔna bam o wi: «A Ko We nan kwe woɲo maama o ki a ɲɲa ni. Nɔɔn-nɔɔnv bá wani o lwaru We Bu wum, ku na dai o Ko yirani. Nɔɔn-nɔɔnv di nan bá wani o lwaru a Ko We, ku na dai amv wulv na yi o Bu tun yirani, ku wəli di amv na lagi si a pa nɔɔnv wulv maama lwar-o tun.

²⁸Á ba-na amv te, abam balv bam maama á na bwəni yi á zuɲi zila yalv na dunə tun, si amv wú pa á na siun. ²⁹Á se-na si á tuɲi á pa amv, si á zaasi kulv a na lagi a bri abam tun. Beɲwaani a yi wu-bono tu mu yi a yi tu-n-titi tu. Aá pa á wubuɲa taa tigi jəgə didva. ³⁰Beɲwaani amv tituɲa yam ba cana, yi a na lagi si á ki kulv tun yi mwali mwali mu.»

12

Zezi na bri ni o dwe siun de cullu tum te tun

(Mariki 2:23-28, 3:1-6, Luki 6:1-11)

¹Da yam kontv ni ni Zezi deen ma tɔgi karu wu o maa kea. Ku deen yi Zwifə bam siun de ni mu. O karabiə bam di maa tɔgi ba wura, yi kana jigi-ba. Ba ma bwəri muna ba yu ba duna. ²Farizian * tiinə di ma tɔgi ba wura. Ba ma na ba na ki kulv tun. Ba laan ma ta di Zezi ba wi: «Nii nmv karabiə bam na ki kulv. Ba tuɲi tituɲi dilv na cəgi dɪbam siun * de cullu tum tun mu.»

³Zezi ma læri-ba o wi: «Abam ta wu fəgi á karimu We tɔnɔ kum na bri Pe Davidi * taani te tun na? Ku bri si kana deen mu jaani wuntu di o nɔɔna. ⁴O ma vu o zu We digə, yi o kwe culu dɪpe dilv na tigi da We ɲwaani tun o pa o di o nɔɔna bam di. Ku nan ya culə si bantv di dɪpe dum. Ku yi We kaanum tiinə yirani mu jigi cwəɲə si ba di-di. ⁵Naa, abam ta wu fəgi á karimu We tɔnɔ kum na bri ni, We kaanum tiinə bam yəni ba cəgi siun de culu kum di ba na tuɲi Di digə kam tituɲa siun de maama wuni tun? Ba nan na yəni ba tuɲi kontv tun, ba ta jigi bura ku wuni. ⁶Ku daari lele kontv, wulv na dwe We-di-kamunu * kum tun nan mu wu yo. ⁷We tagi Di wi: «Amv lagi si nabiinə taa jigi da-ɲwaɲa mu, si ku dai ni a lagi si ba taa mai ba wəənu mu ba kaani-ni.» Abam ya na lwaru taani duntu kuri, á ya bá di balv na jigi bura tun taani.

⁸Beɲwaani amv Nabiin-bu * wum jigi ni siun de cullu tum baɲa ni.»

⁹Zezi laan ma nuɲi jəgə kantv ni o vu o zu Zwifə bam We-digə. ¹⁰Nɔɔnv maa wura o ɲɲa didva na tɪga. Farizian tiinə badonnə di maa tɔgi ba wura ba na lagi cwəɲə si ba bri ni Zezi ki o tusi. Ba ma bwe-o ba wi: «Nɔɔnv jigi cwəɲə si o pa o doɲ na yazurə siun de dum ni na?»

¹¹Zezi ma læri-ba o wi: «Abam wulv na jigi piə, yi ka na tu vul-kəgə wuni siun de dum ni, á bá nii ka baɲa ni si á li-ka na? ¹²Nabiinu nan tiini o jigi kuri o dwe piə. Kontv ɲwaani nɔɔnv jigi cwəɲə si o ki o doɲ lanyirani siun de dum ni.» ¹³O na tagi kontv tun, o laan ma ta di nɔɔnv wulv ɲɲa kam na tɪgi tun o wi: «Twi n ɲɲa kam.»

Nɔɔnv wum ma suni o twi-ka. O ɲɲa kam ma joori ka ji lanyirani ni o ji-ɲuɲa kam te. ¹⁴Farizian tiinə bam na ne kontv tun, ba ma nuɲi ba vu ba banu daani si ba lagi cwəɲə ba gv Zezi.

¹⁵Zezi deen ma lwaru ba na lagi ba ki-o te tun. O ma nuɲi jəgə kam kontv ni. Nən-kəgə zanzan deen maa tɔg-o. O ma pa ba maama na yazurə di ba yawurv. ¹⁶O ma daari o kaani-ba o wi, ba yi zaɲi ba pa nɔɔna lwaru o ni ni. ¹⁷Zezi na ki kontv tun, ku yi si ku pa We nijorɲu Ezayi * na maɲi o ta kulv faɲa faɲa tun mu suni ku ki. O deen tagi o wi:

¹⁸«Nii, wuntu mu yi amv We tintuɲnv wulv a na kuri tun.

Wuntu mu yi wulv a na so-o yi o yəni o pai a wu poli zanzan tun.

Aá pa a Joro * kum taa wu o tee ni.

O ma wó pa dwi maama tiinə ba ba lwarí amu ciga kam na yi te tun.

¹⁹Wuntu nan bá ta magi kantəgə naa o taa ki səə.

O nan bá ta pai o kwərə zaŋa cwe jeerə ni.

²⁰Wuntu bá cəgi nəəna balu na tiini ba bwənə tun,

oó ta jigi ba ŋwaja,

nɛnɛni nəənu wulu na bá bwəri miu kulɔ na tiiri tun,

yi o bá dwe kania kalu mini na ba dana tun.

Oó ta ki kuntu mu,

si ku vu ku yi maŋa kalu o na wó pa amu Wɛ ciga kam ba ka taa jigi dam nəəna titari ni, yi lanyirani wani balərə.

²¹Wuntu yiri ŋwaani mu dwi maama wó ta jigi tuna amu Wɛ tee ni.»

Wəə dam mu Zezi mai o zəli sutaana?

(Mariki 3:22-30, Luki 11:14-23, 12:10, 6:43-45)

²²Nəəna badonnə dɛen ma ja lilwe, yi o kwəri o yi mumaa ba ba Zezi te. Bɛŋwaani cicirə dɛen mu jig-o ka yaara. Zezi ma pa nəənu wum na yazurə. O yiə ma joori ya nai, yi o daari o wai o ŋəəna. ²³Ku ma su nən-kəgə kum maama, yi ba te ba wi: «Nəənu wuntu mu yi Pɛ Davidi * dwi tu wulu Wɛ na lagi Dɪ tɔŋi tun na?»

²⁴Farizian * tiinə bam na ni kuntu tun, ba ma ta ba wi: «Wuntu na wai o zəli sutaana tun, ku yi sutaana-pe Belizebuli dam mu o ma o zəli-ya.»

²⁵Zezi na lwarí ba wubuŋa na yi te tun, o ma ta di ba o wi: «Tu kulɔ paari na pəəri kuni bile yi ba jigi daani tun, ku bá daani ku cəgi. Tu kulɔ maama naa səŋə kulɔ maama na pəəri ku titi wuni kuni bile tun, kuɔ tu mu. ²⁶Ku ya na suni ku yi ciga ni a mai sutaana-pe dam mu a ma a zəli sutaana nəəna tee ni, kuntu ya wó bri ni sutaana-pe dam dim pəəri kuni bile mu, yi o paari dim bá daani di cəgi. ²⁷Ku na suni ku yi amu jigi Belizebuli dam mu a ma a zəli sutaana, abam nəəna bam di nan mai dam dim kuntu mu ba maa zəli-ya na? Abam titi nəəna bam na ki te tun mu bri ni ciga təri á tee ni. ²⁸Ku nan yi Wɛ Joro * kum dam mu a ma a zəli sutaana. Kuntu maa bri ni Wɛ maŋi Dɪ ba abam te, si Dɪ di paari nəəna titari ni.

²⁹Sutaana-pe nan nyi di nən-didɛeru na yiri o səŋə te tun mu. Nəənu na lagi si o vu nən-didɛeru wum səŋə o ŋə, o maŋi si o da yigə o ja nən-didɛeru wum o və mu. O na vəg-o o ti tun, mu o laan wó wani o wəənu tum maama o kwalumi.

³⁰Nəənu wulu maama nan na dai a nəənu tun, o yi a dum mu. Nəənu wulu maama nan na ba təgi o lai amu nəəna o ki jəgə didva tun, o jagi-ba mu. ³¹Á taá ye ni, kəm-balwaarv tilv maama nəəna na ki tun, naa ta-balwaarv tilv maama ba na ŋəəni tun, Wɛ wai Dɪ yagi-ti Dɪ ma cɛ-ba. Ku daari, nəənu wulu nan na ŋəəni o twi Wɛ Joro kum tun, Wɛ bá sɛ si Dɪ ma cɛ kuntu tu. ³²Nəənu wulu na ŋəəni ta-balwaarv o pa amu Nabiin-bu * wum tun, Wɛ wó sɛ si Dɪ ma cɛ ku tu. Nəənu wulu nan na ŋəəni o twi Wɛ Joro kum tun, Wɛ bá sɛ si Dɪ ma cɛ kuntu tu maŋa di maŋa.

³³Á na wi, tiu yi tu-ŋuŋu, ku biə di yi bu-ŋuna mu. Á na wi, tiu yi tu-balərə, ku biə di yi bu-balwaarv mu. Ba lwarí tiu ku biə lərim ni mu. Kuntu tun, abam na sɛ ni amu kəm dim lana, á maŋi si á sɛ ni amu dam dim nuŋi Wɛ Joro kum te mu.

³⁴Abam nyi di bisankwi-dwə mu. Abam na yi nən-balwaarv tun, á bá wani á ŋəəni wo-ŋunnu. Woŋo kulɔ maama na wu nəənu wubuŋa ni tun mu təgi o ni ku nuŋə. ³⁵Nən-ŋum ŋəəni wo-ŋunnu tilv na wu o wubuŋa ni tun mu, yi nən-balərə di ŋəəni wo-balwaarv tilv na wu o wubuŋa ni tun. ³⁶Á taá ye ni, Wɛ sariya dɛ dum ni Dɪ wó bwe nəənu maama si o ma o ni o ta bitar-yəərv tilv maama o na tagi tun.

³⁷Bɛŋwaani abam titi ni-taani mu wó bri ni á jigi bura naa á ba jigi bura.»

Balu na vin Wɛ ciga kam tun wó na bura na?

(Mariki 8:11-12, Luki 11:29-32)

³⁸Wɛ cullu karanyina tiinə di Farizian * tiinə badonnə dɛen ma zaŋi ba ta di Zezi ba wi: «Karanyina, dibam lagi si n ki wo-kunkagili mu, si ku bri dibam ni n nuŋi Wɛ te mu.»

³⁹O ma ləri-ba o wi: «Zum nəəna bantv yi nən-balwaarv mu, ba ba təgi Wɛ di ciga, yi ba lagi si a ki wo-kunkagili a bri-ba. Ba nan bá na, ku na dai wo-kunkagili dilv na maŋi di ki di Wɛ nijonnu Zonasí * faŋa faŋa tun. ⁴⁰Wuntu dɛen ki da yatə mu wia di titi maama kaləŋ-kamunu wuni. Ku nan maŋi si ku ki amu

Nabiin-bu * wum kuntu doŋ mu, amu di wó kɪ da yatɔ mu wɪa di titu maama yibeeli woni. ⁴¹ Zonasɪ dɛɛn na ve Niniivi tiinɛ te o tɔɔli Wɛ kwɛrɛ kam di ba tun, bantv lani ba wurv ba yagi kɛm-balwaarv. Wulv na dwe Zonasɪ tun nan wv abam tee ni yi á wv sɛ kv tu. Kuntu ŋwaani, Wɛ sariya dɛ dum na yiɔ, Niniivi tiinɛ laan wó zaŋi ba bri ni abam ba jigi bura. ⁴² Pa-kana kalv dɛɛn na te Saba tw tun di wó zaŋi o di abam sariya, yi o vin abam bura. Bɛŋwaani wontv dɛɛn zaŋi o titi tw kulv na tiini kv yi yigɛ yigɛ tun ni, o ba pɛ Salɔmɔn te si o cɛgi o swan taani dum. Wulv nan na dwe Salɔmɔn tun mu wv abam tee ni, yi á ba lagɪ sɪ á cɛg-o.

Cicirɛ na nuŋi nɔɔnv yira ni yi ka joori ka ba, kv na yi te tun

(Luki 11:24-26)

⁴³ Cicirɛ na nuŋi nɔɔnv yira ni, ka laan wó vu ka beeri kapwɛrɛ yigɛ mu sɪ ka lagɪ jɛgɛ ka sin da. Ka na beeri ka ga tun, ⁴⁴ ka laan maa wɪ: «Aá joori a vu a na nuŋi mɛ tun mu a taa wurɔ.» Ka ma joori ka vu nɔɔnv wum te, yi ka na ni ka jɛgɛ kam fɔgi ka kwɛ lanyirani, yi kulvkvulv wv zv da. ⁴⁵ Ka laan ma joori ka vu ka lagɪ ciciri surpɛ silv na tiini sɪ yi balwaarv sɪ dwe ka titi tun. Sɪ ma tɔgi daani sɪ vu sɪ zɔvri da. Kuntu, nɔɔnv wum laan wó tiini o na cam kv dwani faɟa. Mu kv na lagɪ kv kɪ zim nɔn-balwaarv tum di te.»

Zezi nu di Zezi nyaana na yi balv tun

(Mariki 3:31-35, Luki 8:19-21)

⁴⁶ Zezi dɛɛn ta na wurɔ o ŋɔɔni di nɔn-kɔgɔ kum kuntu tun, o nu di o nyaana ma ba ba zigɪ sɔŋɔ kum mancoŋo ni, yi ba lagɪ sɪ ba ŋɔɔni did-o. ⁴⁷ Nɔɔnv wudoŋ ma ta di Zezi o wɪ: «N nu di n nyaana tu ba wv cicwɛŋɛ ni, yi ba lagɪ sɪ ba na-m.»

⁴⁸ Zezi ma ta di nɔɔnv wum o wɪ: «Wɔɔ mu yi a nu, bran yi a nyaana?» ⁴⁹ O laan ma nii o karabiɔ bam seeni yi o wɪ: «A nu di a nyaana mu tuntv. ⁵⁰ Bɛŋwaani wulv maama na kɪ a Ko Wɛ wuburɟa na lagɪ te tun mu yi a nyaani di a nakɔ di a nu.»

13

Zezi na maŋi mumaja o bri nɔɔna te tun

(Mariki 4:1-20, Luki 8:4-15, 10:23-24)

¹ Dɛ dum kuntu ni Zezi ma nuŋi sɔŋɔ kum ni o vu nunw kum ni. O ma jɛni tɪga ni sɪ o bri nɔɔna. ² Nɔn-kɔgɔ ma ba kv gilim-o. Kuntu ŋwaani o ma zaŋi o vu o zv naboro wv o je da, yi kɔgɔ kum laan zigɪ na bam ni ni sɪ ba taa cɛgi o taani dum. ³ O ma maŋi mumaja o bri-ba wɛɛnu zanzan o wɪ:

«Valv dɛɛn mu wurɔ. O ma zaŋi o vu kara sɪ o du. ⁴ O ma kari o dɔli o wo-duuru tum. Tidonnɛ ma tv cwɛŋɛ ni ni. Zunɛ ma ba ba twe-ti ba di. ⁵ Tidonnɛ ma tv kandwa jɛgɛ ni valim na ba daga mɛ tun. Ti ma wv daani ti puli, valim dum na ba lirɛ tun ŋwaani. ⁶ Wɪa ma ba ka baani ti maama. Ti bunnv na wv zv tɪga tun, ti ma ti. ⁷ Kv daari wo-duuru tidonnɛ ma tv sabari woni. Ti na puli tun, sabari sum laan ma zaŋi sɪ li-ti sɪ gv. ⁸ Kv daari tidonnɛ ma tv ti-ywɛŋɛ jɛgɛ ni. Ti ma nuŋi ti kɪ biɔ lanyirani. Tɪdaara kɪ nunɛɛni biɔ bi bi. Tɪdaara ma kɪ nunɛɛni biɔ fusirdv fusirdv. Tɪdaara di ma kɪ nunɛɛni biɔ fiintɔ fiintɔ.

⁹ Abam nan fɔgi á cɛgi a taani dum lanyirani.»

¹⁰ Zezi na maŋi mumaja dum kuntu o ti tun, o karabiɔ bam laan ma vu o te, yi ba bwe-o ba wɪ: «Bɛɛ mu yi nmv yɛni n maŋi mumaja n bri nɔɔna bam?»

¹¹ O ma lɛri-ba o wɪ: «Wɛ paari dum kuri ya sɛgi mu. Kv nan na yi abam, Wɛ maŋi Dɪ pa á lwarɪ Dɪ paari dum kuri na yi te tun. Kv daari nɔɔna badaara bam, Wɛ wv pɛ ba lwarɪ Dɪ paari dum kuri.

¹² Mumaja yam na maŋi sɪ ya zɛni nɔɔna wuburɟa te tun nyi di nɔɔnv na maŋi o jigi woŋo, o ta wó jonɟi kvdoŋ o wɛli da sɪ kv taa daga. Nɔɔnv wulv nan na maŋi o ba jigi kulvkvulv tun laan wó ba o ga kulv funfun o ya na jigi tun mu. ¹³ Kuntu, a mai mumaja mu a bri-ba, bɛŋwaani bantv yiɔ mu nai a na kɪ wɛɛnu tilv tun, yi ba ba ni ti kuri. Ba ta maa ni a zaasum dum, yi ba ba lwarɪ di kuri. ¹⁴ Kuntu mu bri ni Wɛ nijonɟnu Ezayi * dɛɛn na tagɪ kulv faɟa faɟa tun suni kv kɪ bantv tee ni. O dɛɛn tagɪ o wɪ:

«Abam wó fɔgi á cɛgi Wɛ taani dum di á zwa,

yi á bá ni di kuri.

Abam wó fɔgi á nii di á yiɔ,

yi á bá na.

¹⁵ Bɛŋwaani nɔɔna bam kuntu wuburɟa tigi mu.

Ba zwa di ma kwarimi,
yi ba daari ba pu ba yiə,
si ba yiə yi zaŋi ya na,
si ba zwa yi zaŋi ya ni,
si ba wɔbɔŋa yi zaŋi ya lwarɪ Wɛ taani dum kuri.
Kv na dai kɔntv, ba ya wɔ pipiri ba se amv Wɛ,
yi aá pa-ba yazurə.» »

¹⁶ Zezi laan ma ta di o karabiə bam o wi: «Kv nan na yi abam, á jigi yu-yoŋo, beŋwaani abam yiə nai yi á zwa di ni. ¹⁷ A lagi a ta ciga mv di abam si, faŋa faŋa Wɛ nijoŋnə bam di nɔn-ŋvna zanzan deen jigi tuna si ba ya na kulv abam na nai lele tun, yi ba wv wani ba na. Ba deen ta jigi tuna si ba ya ni Wɛ taani dilv abam na ni tun, yi ba wv wani ba ni-di.

¹⁸ Nan cəgi-na, si a maŋi valv wɔm mumaŋi dum kuri a bri abam. ¹⁹ Wo-duuru tilv na tv cwəŋə kam ni ni tun nyi di nɔɔna balv na ni Wɛ paari dum taani yi ba wv lwarɪ di kuri tun. Wo-lwaanv tu sutaani laan ma ba o li-di, yi di wv zv ba wɔbɔŋa. ²⁰ Wo-duuru tilv na tv kandwa jəgə ni tun di maa nyi di nɔɔna balv na ni Wɛ taani dum yi ba joŋi-di lila di wɔpolo. ²¹ Taani dum ma wv tiini di zv ba wɔbɔŋa, ba ma wv zigi kəŋkəŋ. Yaara na yi-ba yi ba na beesi-ba Wɛ taani dum ŋwaani, baá da ba kwe ba yagi mv lila. ²² Wo-duuru tilv na tv sabari sim wɔni tun maa nyi di nɔɔna balv na ni Wɛ taani dum yi ba ta jigi liə di lugu baŋa wənu tun. Səbu-lagi ma cəgi ba wɔbɔŋa, ni sabari sim na ligi wo-duuru tum te tun. Kv ma pa ba kwe Wɛ taani dum ba yagi, yi di wv jaani kuri di pa-ba. ²³ Kv daari wo-duuru tilv na tv ti-ywəŋə jəgə kam ni tun maa nyi di balv na ni Wɛ taani dum yi ba pa di tiini di zv ba wɔbɔŋa tun. Kuntv ma pa Wɛ taani dum ja kuri di pa-ba, nuneeni wo-duuru na ki biə lanyirani te tun. Tidaara ki biə bi, tidonnə ma ki biə fusiɔv fusiɔv, titum ma ki biə fiintə fiintə.»

Mun-ŋvna di mun-kayali mumaŋa

²⁴ Zezi deen ma maŋi mumaŋi didoŋ o bri-ba o wi: «A lagi a bri abam Wɛ paari dum na wv nɔɔna titari ni te tun mv. Kv nyi di valv na kwe mun-ŋvna o ja vu o kara o du. ²⁵ O na dugi-ya kɔntv tun, o dum ma zaŋi pən-dva maŋa ni o ja mun-puurə o vu o du o gwaani valv wɔm kara mun-ŋvna yam wɔni, yi o daari o joori o vu səŋə. ²⁶ Mun-ŋvna yam ma ba nuŋi ya ji mun-kwurv. O dum wɔm na dugi yalv tun ma nuŋi ya ji mun-kayali. ²⁷ Səŋə tu wɔm tuntvŋna laan ma vu ba ta did-o ba wi: «Dibam yuutu, nmv na dugi n kara kam tun, kv dai mun-ŋvna yirani mv n dugi na? Bee mv yi mun-kayali laan nuŋi si gwaani da?» ²⁸ O ma ləri-ba o wi: «Kv yi a dum mv ki kɔntv.»

Ba laan ma bwe-o ba wi: «Dí nan ve dí gə mun-kayali sim dí yagi na?» ²⁹ O ma wv se, yi o ta di ba o wi: «Abam na ki kɔntv, á wɔ ke á gə mun-ŋvna yam di mv á wəli da. ³⁰ Nan yagi-na si ya maama taa wura si kv ba kv yi zagum maŋa. Kantv maŋa kam ni, a laan wɔ ta di mun-zagina bam, si ba da yigə ba pəəri mun-kayali sim ba zagi ba ki daani ba zwe, si ba daari ba zagi mun-ŋvna yam ba pe ba ki a tulə ni.» »

Wo-duu na yi mumunv mumaŋa

(Mariki 4:30-32, Luki 13:18-19)

³¹ Zezi daa ta ma maŋi mumaŋi didoŋ o bri-ba o wi: «Wɛ paari dum nyi di nɔɔnv na kwe wo-duu na yi mumunv o vu o du o kara ni. ³² Wo-duu kɔm kɔntv mv tiini kv yi mumunv wo-dwə maama wɔni. Kv ma nuŋi, yi kv ji kamunu kv dwəni dwə balv maama na wv o kara kam ni tun. Kv laan maa ji tu-kamunu, yi zunə tui ba sə ba pweru da.»

Dabili mumaŋa

(Luki 13:20-21)

³³ Zezi daa ta ma maŋi mumaŋi didoŋ o bri-ba o wi: «Wɛ paari dum nyi di kaani na kwe dabili o gwaani di dipə muni zwi-ze sitə te tun mv. Di laan ma pa dipə muni dum maama tiini di fuli.»

³⁴ Wənu tum kɔntv maama Zezi deen na bri nɔn-kəgə kɔm tun yi mumaŋa yirani mv o ma bri-ba. O wv ŋəɔni wo-woŋo di ba yi kv wv de di mumaŋa. ³⁵ O nan ki kɔntv, si kv pa Wɛ nijoŋnu wudoŋ taani mv suni di ki. O deen tagi o wi:

«Amv na lagi a ŋəɔni a bri-ba,

aá ta mai mumaŋa mv a ma bri-ba.

Aá pa ba lwarɪ Wɛ ciga kalv na səgi lugu pulim maŋa ni si kv ba kv yi zim tun.»

Mun-kayali mumaŋi dum kuri na yi te tun

³⁶ Zezi dɛɛn ma zaŋi o yaŋi nɔn-kɔŋɔ kum, yi o daari o joori o vu sɔŋɔ. O karabiɛ bam ma ba o te yi ba wi: «Bri dibam mun-kayali sum mumaŋi dum kuri.»

³⁷ O ma lɛri-ba o wi: «Nɔɔnu wulɔ na dugi mun-ŋuna yam tun bri amv Nabiin-bu * wɔm na ki te tun mv. ³⁸ Kara kam maa nyi di lɔgv baŋa. Mun-ŋuna yam maa nyi di nɔɔna balɔ na yi We paari dum nɔɔna tun. Ku daari mun-kayali sum maa nyi di balɔ na yi sutaani * nɔɔna tun. ³⁹ Dum wulɔ na dugi mun-kayali sum tun maa nyi di sutaani dum titi. Zagum maŋa kam maa nyi di lɔgv na wɔ ba ku ti te tun. Mun-zagina bam maa nyi di We malesi * sum. ⁴⁰ Ni mun-zagina bam na zaŋi mun-kayali sum ba zwe te tun, kontu doŋ mv wɔ ki lɔgv tiim maŋa ni. ⁴¹ Ku na wɔ ki te tun, amv Nabiin-bu wɔm wɔ tunji a malesi tiinɛ bam si ba vu ba li kulɔ maama na pai nɔɔna tusi tun di wo-lwaan-kɛrɛ bam maama We paari dum wuni. ⁴² Ba laan wɔ zɛli-ba ba yaŋi min-lɔŋɔ wuni si di di-ba. Daaŋi mv ba laan wɔ ta wurɔ ba keerɛ yi ba duni ba nwa. ⁴³ Ku daari balɔ maama na sɛ We yi ba ki lanyirani tun laan wɔ ta tiini ba nyuna ba Ko We paari dum wuni, ni wia na nyi te tun.

Fɔŋi-na á cɛgi a taani dum lanyirani.

Wo-ŋunnu tilɔ na sɛgi tun mumaŋa

⁴⁴ We paari dum daa ta nyi di wo-ŋunnu tilɔ na yi lonni nyum tun na sɛgi kara wuni. Nɔɔnu wudoŋ laan ma na-ti. O ma joori o fɔŋi o sɛgi-ti. O wu na tiini ku poli tun, o ma vu o kwe o wɛɛnu maama o yɛgi sɛbu, si o vu o yɛgi kara kantɔ, si wo-ŋunnu tum taa yi o nyum.

Kandwe-ŋuni mumaŋa

⁴⁵ We paari dum daa ta nyi di pipimpiinu na beeri o lagɔ kandwa-ŋuna * si o yɛgi te tun. ⁴⁶ O ma ba o na kandwe dilɔ na tiini di jigi lam yi di sɛbu daga tun. O laan ma joori o vu o kwe o wɛɛnu maama o yɛgi, o ma yɛgi kandwe dum kontu yirani.

Kalɔŋ-jara di ba bura mumaŋa

⁴⁷ We paari dum daa ta nyi di nɔɔna na kwe bura ba di bugɛ ni si ba ma ja kale te tun. Ba na di-ka da tun, ba ma ja kale dwi dwi. ⁴⁸ Ka ma ba ka su lanyirani. Nɔɔna bam laan ma varɔ-ka ba tuuri ba ja bɛ. Ba laan ma jɛni tɔga ni ba kuri kalɔŋ-ŋwi sum ba ki ba tampwarɔ wuni. Ba ma daari ba kwe silɔ na ba lana tun ba duli ba yaŋi. ⁴⁹ Ku nan wɔ ba ki kontu mv lɔgv tiim maŋa ni. We malesi wɔ ba si pɔɔri nɔn-balwaarɔ di balɔ na sɛ We yi ba ki lanyirani tun daani. ⁵⁰ Si laan wɔ daari si zɛli nɔn-balwaarɔ tum si yaŋi min-lɔŋɔ kum wuni si di di-ba. Daaŋi mv ba laan wɔ ta wurɔ ba keerɛ yi ba duni ba nwa.»

Zaasum-dɔvri di zaasum-doori na wɛli daani te tun

⁵¹ Zezi na ŋɔɔni o ti tun, o laan ma bwe o karabiɛ bam o wi: «Abam ni wɛɛnu tum maama kuri na?» Ba ma lɛr-o ba wi: «ɛɛn, dɔ niɛ.» ⁵² O ma ta di ba o wi: «Kontu tun, We cullu karanyina wulɔ maama na tu o zaasi We paari dum cɔga kam tun nyi di sɔŋɔ tu wulɔ na li wo-dunnu di wo-dwɛɛnu o jijigirɔ wuni o pai nɔɔna te tun mv. Kontu tu laan wai o li zaasum-dɔvri o wɛli di zaasum-doori dum si o ma bri o nɔɔna bam.»

Zezi titi tw kum tiinɛ na vi-o te tun

(Mariki 6:1-6, Luki 4:16-30)

⁵³ Zezi dɛɛn na maŋi mumaŋa yam kontu o ti tun, o laan ma nuŋi jɛgɛ kam kontu ni. ⁵⁴ O ma joori o vu o titi tw o na bigi mɛ tun. O ma zu Zwifɛ We-digɛ kam si o bri-ba. O na bri-ba te tun, ku dɛɛn su-ba lanyirani. Ba ma ta ba wi: «Nɔɔnu wuntu ki ta mv o jigi swan yam kontu doŋ? O nan ki ta mv o na dam o ma ki wo-kinkagila yantu? ⁵⁵ Wum mv dai da-lwarɔ wum bu wum na? O nu mv dai Mari na? Ku dai o nyaana mv yi Zaki di Zuzɛfo di Simɔn di Zudasɔ na? ⁵⁶ Ku dai o nakwa bam maama mv wurɔ didaani dibam tun na? Wuntu nan nɛ dam dum kontu maama yɛn mv?»

⁵⁷ Kontu ŋwaani ba dɛɛn wɔ sɛ ni Zezi suni o nuŋi We te. Zezi ma ta di ba o wi: «Nɔɔnu na yi We nijorɔnu, nɔɔna pa-o zulɛ lanyirani, ku daari o titi tw tiinɛ di o sɔŋɔ tiinɛ nan bá nig-o.»

⁵⁸ Ba dɛɛn na wu ki ba wu-didwa si ba sɛ-o tun mv pɛ o wu tiini o ki wo-kinkagila ba tee ni.

Pɛ Erɔdi na gv Zan te tun

(Mariki 6:14-29, Luki 9:7-9)

¹Kantu maɲa kam ni, Galile Pɛ Erɔdi * dɛɛn ma ba o ni Zezi ŋwa. ²O ma ta di o tintuɲna o wi: «Wuntu wó ta yi Zan wulv na miisi nɔɔna na wuni tun mv. Wuntu mv joori o bi o yagi tvvni. Kuntu ŋwaani mv o jigi dam yi o wai wo-kinkagila o kia.»

³⁻⁴Erɔdi dɛɛn tagi kuntu doɲ, beɲwaani o dɛɛn ya wv ki Zan lanyirani, yi o ta pa ba gv-o. O dɛɛn di kaani wudoɲ mv, o yiri mv Erɔdiadi. Kaani wvm dɛɛn yi o zumbaaru Filipi kaani mv. Zan ma ta o bri-o o wi, kv culɛ si o di o zumbaaru kaani yi o ta ŋwi. Zan na kaan-o kuntu tun, o ma pa ba ja-o ba vɔ ba ki puna digɛ ni. ⁵O ya maa buɲi si o gv-o, yi o laan kwarɪ tiv kvm nɔɔna bam, beɲwaani ba dɛɛn nii Zan ni o yi Wɛ nijonnu mv.

⁶Erɔdi lura maɲa laan ma ba ka yi. O ma bɛɲi nɔɔna zanzan si ba ba ba toɲi ba di candiɔ. Erɔdiadi bukɔ ma zaɲi o vu vɛrɛ bam yigɛ o sa o bri-ba. O sɛ dim na lana kuntu tun, kv ma pa Erɔdi wv poli. ⁷O wv na poli tun, o ma ta o du o wi, woɲo kulv maama bukɔ wvm na lagi tun, oó pa-o. ⁸Bukɔ wvm nu ma ta o bri-o, o na wó loori kulv tun. O laan ma vu Erɔdi te o wi: «Woɲo kulv a na lagi tun, kv yi Zan yuu mv. Nmv na goni-kv, si n ki zvɲ-tanlaɲa wuni n pa-ni.»

⁹Pɛ Erɔdi na ni kuntu tun, o wv ma tiini kv cɔgi. O nan na tagi o du yi o vɛrɛ bam ni tun, o ma pa ni si ba ki kuntu ba pa-o. ¹⁰O ma tvɲi nɔɔna si ba vu puna digɛ kam ba go Zan yuu kvm. ¹¹Ba ma suni ba go o yuu kvm ba ki zvɲ-tanlaɲa wuni ba ja nuɲi ba pa bukɔ wvm. O laan ma kwe-kv o ja vu o pa o nu Erɔdiadi.

¹²Zan karabiɔ bam ma zaɲi ba vu ba kwe o yira yam ba ja vu ba ki. Ba laan ma vu ba ta di Zezi kulv na ki tun.

Zezi na pɛ baara murr-tinu (5.000) di kaana di biɔ di wɔdiu ba su te tun

(Mariki 6:30-44, Luki 9:10-17, Zan 6:1-14)

¹³Zezi dɛɛn na ni ba na ki Zan te tun, o ma zaɲi o vu o zv naboro o nuɲi jɛgɛ kam kuntu ni. O ya lagi si o bɛ nunw kvm ni o vu jɛgɛ kalv na yi gaa wv tun o yirani. Nɔɔna zanzan ma ba ba lwarɪ o na maa ve jɛgɛ kalv tun. Ba ma zaɲi ba nuɲi ba tuni dim ni, yi ba vu tɪga ni ba vu o te. ¹⁴Zezi ma nuɲi naboro kvm wuni. O laan ma na nɔn-kɔgɔ kvm na tu kv wurɔ. Ba ŋwaɲa ma zv-o lanyirani, yi o pa balv na ba jigi yazurɔ tun na yazurɔ.

¹⁵Tɪga na wurɔ ka yi tun, o karabiɔ bam laan ma vu ba ta did-o ba wi: «Maɲa kam wurɔ ka kɛa, yi jɛgɛ kalv dibam na wurɔ tun yi gaa wv mv. Wɔdiu tɛri yo. Kuntu ŋwaani, pa nɔɔna bam vu sam wv ba yɛgi wɔdiu ba di.»

¹⁶Zezi ma lɛri-ba o wi: «Ba wv maɲi si ba viiri. Abam titi pa-ba wɔdiu si ba di.»

¹⁷Ba ma ta ba wi: «Dibam na jigi kulv tun yi dipwa yanu di kale sile yirani mv.» ¹⁸Zezi ma ta di ba o wi, ba ja ba ba pa-o. ¹⁹O laan ma ta di nɔɔna bam maama si ba jɛni tɪga ni. O ma kwe dipwa yanu yam di kale sile sum, yi o kwɛni o yuu wɛɛni o ki Wɛ le ti ŋwaani. O ma fɔ fɔ dipwa yam o maɲi o pa o karabiɔ bam, yi bantv di laan jɔɲi-ya ba pa nɔɔna bam. ²⁰Nɔɔna bam maama ma di ba su ba daari. Ba ma pɛ cicwɛru tilv na daari tun ba su titwarv fugɛ-tile. ²¹Nɔɔna balv dɛɛn na di kuntu tun yi ninɛni baara murr-tinu mv (5.000), kv wɛli di kaana di biɔ di.

Zezi na ve na baɲa ni te tun

(Mariki 6:45-56, Zan 6:15-21)

²²Kuntu kwaga ni Zezi ma da o pa o karabiɔ bam vu ba zv naboro kvm, si ba da yigɛ ba bɛ nunw kvm ni didoɲ dim. Ba na maa kɛ tun, o ma pa kɔgɔ kvm viiri. ²³O na pɛ ba viiri tun, o ma vu o di piu yuu o yirani si o warɪ Wɛ. Tɪga ma ba ka yi, yi o ta wurɔ o yirani ²⁴di o karabiɔ bam maɲi ba ja naboro kvm ba kɛ nunw kvm titari yigɛ yigɛ. Vu-diw ma ba kv jeeri-ba, yi na-ɲvm tiini si dana kv pa na bam pɔgili ba magi naboro kvm.

²⁵Tɪga na wurɔ ka pvvri tun, Zezi laan ma zaɲi o ve na bam baɲa ni o maa ve o karabiɔ bam te. ²⁶Ba na nɛ-o tun, fvɔni ma tiini di ja-ba, di o na wv na bam baɲa ni o ve tun. Ba ma ta ba wi: «Kú ta yi ciru mu!» Fvɔni na zv-ba kuntu tun, ba ma kaasi baɲa baɲa.

²⁷O laan ma ŋɔɔni di ba o wi: «Pa-na á wvrv ki dam, si kv yi amv mv. Yi pa-na fvɔni taa jigi abam.»

²⁸Pɪyɛɛri ma lɛr-o o wi: «A Yuutu, kv na suni kv yi nmv, si n pa-ni ni si a di vu na bam baɲa ni a ba nmv te.»

²⁹ Zezi maa wɪ, o ba. Pɪyɛɛri laan ma nuɲi naboro kum wɔni o tu na bam baɲa ni o ve o maa jeeri Zezi.
³⁰ O na nɛ viu kum na tiini ku dana te tun, fɔvɔni ma zv-o, yi o laan wura o miisi na bam kuri ni. O na wura o miisi tun, o ma loori Zezi di kwɛr-dia o wɪ: «A Yuutu, vri a ɲwɪa!»

³¹ Zezi laan ma da o twi o juɲa o ja-o, yi o ta did-o o wɪ: «Bɛɛ mu yi n ba jigi wu-didva di amu? Bɛɲwaani mu n jigi bubwɛa di amu?»

³² Ba laan ma vu ba zv naboro kum wɔ. Viu kum ma da ku zigi. ³³ Nɔɔna balu na wɔ naboro kum wɔni tun ma kuni doonɔ ba zuli Zezi, yi ba ta ba wɪ: «N suni n yi Baɲa-Wɛ Bu ciga ciga.»

³⁴ Ba ma vu ba bɛ ba yi bube didim dum. Ba na yi jɔgɔ kalu tun yiri mu Zenezareti. ³⁵ Tu kum kontu tiinɔ bam ma ba ba lwarɪ Zezi. Ba na lwar-o tun, ba ma tɔɲi ni ba pa nawurɔ yam maama, yi ba ja balu na ba jigi yazurɔ tun ba ba o te, si o pa ba na yazurɔ. ³⁶ Ba ma loor-o si o na sɛ, si o yagi si yawuna bam dwe o gɔrɔ kum ni mǎ. Balu maama na dwe o gɔrɔ kum kontu tun dɛɛn suni ba na yazurɔ.

15

Wo-digiru tulɔ na cɔgi nɔɔna tun

(Mariki 7:1-23)

¹ Farizian * tiinɔ badaara di Wɛ cullu karanyina tiinɔ badonnɔ dɛɛn ma nuɲi Zeruzalem ni ba vu Zezi te, ba ma bwe-o ba wɪ: ² «Bɛɛ mu yi n karabiɔ bam yɔni ba cɔgi cullu tulɔ dɪ nabaara bam na pɛ dibam tun? Ba na lagi ba di wɔdiu, ba yɔni ba ba sani ba jia si ku tɔgi dɪ cullu tum na bri te tun.»

³ Zezi ma lɛri-ba o wɪ: «Bɛɲwaani mu abam yɔni á tɔgi á titi wubɔɲa cullu, yi á daari á vɪn Wɛ ni dum na bri te tun? ⁴ Wɛ tagi Dɪ wɪ: «Nɔɔnu maɲi si o taa zuli o nu di o ko.» Wɛ daa ta bri ni, nɔɔnu na ɲɔɔni ta-balɔrɔ di o ko naa o nu, kontu tu maɲi si ba gu-o mu. ⁵ Ku daari abam nan yɔni á ja Wɛ taani dum á gugwɛli yi á wɪ: «Nɔɔnu na jigi woɲo kulɔ o ya na wú ma o zɔni o nu di o ko tun, yi o na wɪ, woɲo kontu yi Wɛ nyum, ⁶ wuntu daa wu maɲi si o kwe-ku o ma zɔni o ko.» Á na ki te tun bri ni á pai Wɛ taani dum daa ba jigi kuri di abam, yi á daari á tɔgi á titi cwe mu. ⁷ Abam yi pipiri-nyuna mu. Ezayi * dɛɛn jigi bura di o na maɲi o ta abam taani faɲa faɲa te tun. ⁸ O dɛɛn tagi o wɪ:

«Nɔɔna bantv zuli amu Wɛ di ba niɔ mu,
yi ba wubɔɲa baɲwɛ di amu.

⁹ Ba na pai amu zulɔ yalv maama tun yi kafe mu.

Ba yɔni ba bri nabiinɔ wubɔɲa cullu,
yi ba pai ti yi amu zaasim dum mu.» »

¹⁰ Zezi laan ma bɛɲi nɔn-kɔgɔ kum o pa ba ba o te, yi o ta di ba o wɪ: «Cɔgi-na lanyiranɪ si á ni a taani dum kuri. ¹¹ Ku dai woɲo kulɔ na tɔgi nɔɔnu ni ku zv o wɔ tun mu cɔg-o. Ku yi woɲo kulɔ na tɔgi nɔɔnu ni ku nuɲi tun mu cɔg-o.»

¹² Zezi karabiɔ bam laan ma vu o te, yi ba ta did-o ba wɪ: «Nmɔ wɔ lwarɪ ni Farizian tiinɔ bam wɔru cɔgi di nmɔ taani dum na?»

¹³ Zezi ma lɛri-ba o wɪ: «Á nan yi taá nii bantv. A Ko Wɛ na wɔ jɛri tiu kulɔ maama tun maɲi si ku gɔ ku yagi mu. ¹⁴ Yɔn-na-ba si bantv nyi di lilwe vaɲina balu di na ba nai tun mu. Lilwe nan na lagi o vaɲi o doɲ, ba maama wú vu ba tv goɲo wɔni mu.»

¹⁵ Pɪyɛɛri laan ma ta di Zezi, si o bri-ba taani dum kuri na yi te tun. ¹⁶ O ma ta di ba o wɪ: «Abam di ta ba jigi wubɔɲa na? ¹⁷ Á maɲi si á taá ye ni, woɲo kulɔ maama na yɔni ku zv nɔɔnu ni tun mu yɔni ku tu o kana, yi o laan daari o tɔ-ku o yagi. ¹⁸ Ku daari kulɔ na nuɲi nɔɔnu ni ni tun yɔni ku zigi o wubɔɲa ni mu ku nuɲi. Ku nan yi wɛɛnu tum kontu mu yɔni ti cɔgi nɔɔna. ¹⁹ Nɔɔnu wubɔɲa mu pai o lagi wo-balwaarv kɛm, ti na yi nɔn-gura di boorim wo-zɔɔna dwi maama, di ɲwuni, vwa-fɔra, bibara di nɔn-tura. ²⁰ Ku nan yi wɛɛnu tum kontu mu cɔgi nɔɔna. Ku daari, nɔɔnu na di wɔdiu yi o wɔ sani o jia, kontu warɪ ku cɔg-o.»

Kaani wudoɲ na ki o wu-didva di Zezi te tun

(Mariki 7:24-30)

²¹ Zezi dɛɛn ma zaɲi o nuɲi jɔgɔ kam kontu ni, yi o vu Tiiri di Sidɔn tuni dum wɔni. ²² Kaani wudoɲ maa zɔvri je sum kontu ni, o yi dwi-ge * tu mu. O ma vu Zezi te, yi o kaasi di kwɛr-dia o ta did-o o wɪ: «Amu tu, Pɛ Davidi * dwi tu, popo duri a yibwɛnɔ. Cicirɔ mu jigi a bukɔ, yi ka tiini ka jig-o ka yaara.»

²³ Zezi maa cim. O karabiɔ bam ma vu o te, ba loor-o si o zɔni kaani wɔm si o viiri, o na tɔgi-ba yi o ki sɔɔ tun ɲwaani. ²⁴ Zezi ma lɛri-ba o wɪ: «Wɛ tɔɲi amu si a ba a zɔni Dɪ titi nɔɔna Yisrayɛli * dwi tiinɔ

bam mu, beŋwaani bantv nyi di peeni silv na je tun mu.»

²⁵ Kaani wum laan ma vu o kuni doonə o yigə ni, yi o loor-o o wi: «Amv tu, zəni-ni!»

²⁶ Zezi ma lər-o o wi: «Kv wv maŋi si nəonv jorŋi o biə wɔdiu o duli o pa kakuri.»

²⁷ Kaani wum ma ləri o wi: «Amv tu, n tagi ciga. Kakuri nan wai si twe wɔdiu kolv si tu wum na di yi kv siiri tɔga ni tun si di.»

²⁸ Zezi laan ma lər-o o wi: «Kaani, n ciga suni n ki n wv-dɔdva di amv. Kuntv tun, nmv na lagɔ kolv tun, Wɛ wú ki Dɪ pa-m.» Maŋa kam kuntv ni nɔɔ mu o bukə wum nɛ yazurə.

Zezi na pe baara murr-tina (4.000) di kaana di biə di wɔdiu ba su te tun

(Mariki 7:31-37, 8:1-10)

²⁹ Zezi laan ma ke o vu o tɔgi Galile nunv kum ni, yi o daari o vu o di piu yuu o jəni da. ³⁰ O na je da kuntv tun, kə-fərə maa tui o te, yi ba jaani yawuna zanzan ba wəli da ba tui. Badaara dɛen yi gwanɪ, badonnə maa yi lilwə di kwaarv di mumaarv, kv wəli di balv yawurv dwi dwi na jigi-ba tun. Ba maa jaani-ba ba ve ba tiŋi Zezi yigə ni, yi o pa ba na yazurə. ³¹ Kv dɛen ma sv nən-kəgə kum di ba na nɛ mumaarv joori ti nɔɔna, yi gwanɪ di na yazurə, yi kwaarv di wai ti veə, yi lilwə yiə di joori ya nai tun. Ba na nɛ wo-kinkagila yam tun, kv ma pa ba zuli Baŋa-Wɛ dilv na yi Yisrayeli tiinə bam Yuutu tun.

³² Zezi laan ma bəŋi o karabiə bam, yi o ta di ba o wi: «A jigi nɔɔna bantv nwanja, di ba na tu ba wv a tee ni zum da yatə yi ba daa ba jigi wɔdiu si ba di tun. A ba lagɔ si a pa ba viiri yi ba wv di kolvkolv. Ba na lagɔ ba viiri kuntv, kana wú pa ba bəri cwəŋə ni mu.»

³³ O karabiə bam ma bwe-o ba wi: «Dɪbam wú ki ta mu dí na wɔdiu gaa kuntv wuni dí pa kə-fərə kuntv di?»

³⁴ O ma bwe-ba o wi: «Abam jigi dɪpwa yagra mu?»

Ba ma lər-o ba wi: «Dɪpwa yarpe mu wura, di kaləŋ-balɛ sigratv.»

³⁵ Zezi laan ma ta di nən-kəgə kum si ba maama jəni tɔga ni. ³⁶ O ma daari o kwe dɪpwa yarpe yam di kale sun, yi o ki Wɛ le ti nwanɪ. O ma ja-ti o fə fə o pa o karabiə bam, yi bantv di laan jorŋi ba pa nɔɔna bam. ³⁷ Nɔɔna bam maama dɛen ma di ba su ba daari. Ba laan ma twe cicwəru tilv na daari tun ba su titwarv tirpe. ³⁸ Nɔɔna balv dɛen na di kuntv tun yi ni baara murr-tina (4.000), kv wəli di kaana di biə di.

³⁹ Zezi laan ma banɪ kəgə kum o pa kv viiri. O ma daari o vu o zv naboro o be o vu o yi tw kudorŋ kv yiri mu Magadan.

16

Farizian tiinə di Sadusian tiinə na yi te tun

(Mariki 8:11-21, Luki 12:54-56)

¹ Farizian * tiinə badaara di Sadusian * tiinə dɛen ma zarŋi ba vu Zezi te, si ba maŋ-o ba nii. Ba ma ta did-o ba wi, o ki wo-kinkagili dilv na wú brɪ-ba ni o dam dɪm suni di nunŋi Wɛ te tun. ² Zezi ma ləri-ba o wi: «Kv na yi didaan-ni ni yi weyuu na yi nasorŋv, á yəni á te á wi, tɔga wú puvri lanyiranɪ. ³ Kv nan na yi zizunzɪŋa yi weyuu na yi liirə liirə, á yəni á te á wi, dva mu lagɔ ka ni. Abam yəni á wai á nii weyuu ni á lwarɪ tɔga kam yibiyə na wú ta yi te tun. Bɛɛ nan mu yi á warɪ á lwarɪ ni wəənu tilv na wura ti ki lele tun brɪ Wɛ na lagɔ Dɪ ki wo-kamunnu tilv tun? ⁴ Zum nɔɔna bam yi nən-balwaarv mu, ba yigə tərə di Wɛ, yi ba laan lagɔ si a ki wo-kinkagili a brɪ-ba. Ba nan bá na, kv na dai wo-kinkagili dilv na maŋi di ki di Wɛ nijorŋnu Zonasɪ * faŋa faŋa tun.»

O na tagi di ba kuntv tun, o laan ma yagi-ba yi o viiri.

⁵ Zezi karabiə bam dɛen na ve ba be nunv kum ni didorŋ dɪm tun, ba ya swe si ba ja dɪpe ba wəli da.

⁶ Zezi ma ta di ba o wi: «Fəgi-na á ci á titi si á yi pa Farizian tiinə bam di Sadusian tiinə bam di abam ba dabili dɪm.»

⁷ O na tagi kuntv tun, ba ma banɪ daani ba wi: «Dɪbam na wv jaani dɪpe dí wəli da tun mu te o nɔɔni kuntv.»

⁸ Zezi ma lwarɪ ba na jigi kolv ba nɔɔni tun, yi o wi: «Bɛɛ mu yi á nɔɔni daani á wi, á na ba jigi dɪpe tun mu te a nɔɔni kuntv? Bɛɛ nan yi á ba ki á wv-dɔdva di Wɛ? ⁹ Abam ta wv lwarɪ Wɛ na jigi dam te tun na? Á nan swe ni a dɛen kwe dɪpwa yanu mu a fə fə a pa baara murr-tinu di ba su ba daari na? Á wv guli titwarv tim ni á dɛen na twe wɔdiu kolv na daari á ki da tun na? ¹⁰ Á nan wv guli ni a dɛen kwe dɪpwa yarpe mu a pa baara murr-tina di ba su ba daari na? Á wv guli titwarv tim ni á dɛen na twe á su tun na?

¹¹ Bɛɛ mu nan yi á wv lwarɪ ni kv dai dɪpe taani mu a ya tɛa? Á nan fəgi á ci á titi, si á yi pa Farizian tiinə

bam di Sadustian tiinə bam di abam ba dabılı dum.»

¹²O karabiə bam laan ma lwarı ni, ku ya dai dabılı dilu ba na ki dıpe ni tun taanı mu o ɲəni di ba. Ku nan yi si ba yi pa Farizian tiinə di Sadustian tiinə zaasum dum mu cəgi-ba.

Piyɛeri tagi o wi, Zezi mu yi Krisi wum We na tɔɲi tun

(Mariki 8:27-30, Luki 9:18-21)

¹³Zezi deen ma vu o yi Sezaari kulv na yi Filipi tw tun. O ma bwe o karabiə bam o wi: «Nəna yəni ba te amv Nabiin-bu * wum taanı ba wi amv yi wəɔ mu?»

¹⁴Ba ma lər-o ba wi: «Badaara te ba wi, nmv yi Zan wulv na miisi nəna na wunı tun mu. Badaara di maa te ba wi, nmv yi Eli * mu. Badaara di maa te ba wi, nmv yi Zeremi naa faɲa faɲa We nijɔɲnu wudoɲ mu.»

¹⁵O laan ma bwe-ba o wi: «Ku nan na yi abam, abam buɲi ni amv yi wəɔ mu?»

¹⁶Simɔn Piyɛeri ma lər-o o wi: «Nmv yi Krisi * mu, ɲwıa Tu Baɲa-We Bu wulv Di na tɔɲi tun.»

¹⁷Zezi ma lər-o o wi: «Simɔn, Zonasi bu, nmv yi yu-yoɲo tu. Beɲwaani, ku dai nabiinu yiyiu mu pe n lwarı cıga kam kuntu, ku yi a Ko We mu pe n lwarı-ka. ¹⁸A nan wó ta a bri-m ni nmv yiri mu Piyɛeri, ku na lagi ku ta ni pulərə. Pulərə kum kuntu yuu ni mu a lagi a puli a kəgə kum kuri da, nıneeni nəonu na cwi sɔɲɔ kuri pulərə yuu ni te tun. Yi tɔvni di di dam maama bá wani-ku di cəgi. ¹⁹A nan wó kwe We paarı dum borbıə a ki nmv juɲa ni, si n wani n ma n puri cwəɲə n pa nəna taa təgi da ba zɔvri We paarı dum wv. Nəonu wulv maama nmv na pe ni si o zv tun, We wó zıgi nmv kwaga ni di kuntu. Wulv maama nmv nan na wi o bá zv tun, We daa ta wó zıgi nmv kwaga ni di kuntu.»

²⁰Zezi laan ma kaanı o karabiə bam, si ba yi pa nəon-nəonu lwarı ni wum mu yi Krisi wum We na tɔɲi tun.

Zezi na bri o tɔvni na wó ta yi te tun

(Mariki 8:31-9:1, Luki 9:22-27)

²¹Ku na zıgi kantv maɲa kam ni tun, Zezi ma ɲəni jaja di o karabiə bam o wi: «A maɲi si a vu Zeruzalem a na yaara zanzan Zwifə nakwa bam di ba kaanum yigə tiinə bam di ba cullu karanyina tiinə bam tee ni. Baá gv-ni, yi a laan wó joori a bi a yagi tɔvni da yatə de ni.» ²²Zezi na tagi kuntu tun, Piyɛeri ma ja-o o nuɲi daa, yi o kaan-o o wi: «A Yuutu, yi ta n te kuntu! We bá se si kuntu woɲo ki nmv.»

²³Zezi ma guni o nii Piyɛeri, yi o ta did-o o wi: «Svtaanı *, ve daa a tee ni! Nmv lagi n pa a tusi mu. Nmv wubuɲa yam yi nabiinə nyım mu, ya ba təgi We na lagi te tun.»

²⁴Zezi laan ma ta di o karabiə bam o wi: «Nəonu wulv maama na lagi si o taa təgi amv kwaga tun, kuntu tu maɲi si o vin o titi wubuɲa, si o se yaara ni wulv na zıɲi tɔvni-dagara * o maa ve o tɔvni jəgə te tun mu, si o laan taa təgi-ni. ²⁵Wulv maama nan na lagi si o yiri o ɲwıa tun, kuntu tu wó ga-ka mu. Ku daarı, wulv maama na se si o ga o ɲwıa amv ɲwaanı tun, kuntu tu wó na ɲwıa We tee ni. ²⁶Nəonu nan na ne lvgv baɲa wəənu tum maama, yi o laan na ge ɲwıa We tee ni, beɛ nyɔvri mu o nea? Kulvku lu nan tərə nəonu na wó wani o ma ləni o ɲwıa We tee ni. ²⁷Amv Nabiin-bu * wum nan wó ba di paarı-zulə ni a Ko We na jıgi te tun, yi Di malest * sim di wó təgi-ni. Kantv maɲa kam ni, a laan wó pa nəonu maama jɔɲi ɲwurv tilv na maɲi di o tituɲa na yi te tun. ²⁸A lagi a ta cıga mu di abam si, nəna balv zim na wv yo seeni tun badaara bá ti, yi baá na amv Nabiin-bu wum na maa bunı di a paarı dum tun.»

17

Zezi yibiyə na ləni te tun

(Mariki 9:2-13, Luki 9:28-36)

¹Da yardv na ke tun, Zezi laan ma ja Piyɛeri di Zakı di o nyaanı Zan, ba təgi daanı ba vu ba di pu-kamunu yuu, ba wura ba yirani. ²Ba na wura kuntu tun, Zezi yibiyə ma ləni ba yigə ni. O yibiyə kam maa nyi di wıa na nyunı te tun. O gwaarv tum ma ji napwəənu ni pooni te. ³Yi ba laan na Moyisi * di Eli * na wv Zezi tee ni, yi ba ɲəni did-o. ⁴Piyɛeri ma ta di Zezi o wi: «A Yuutu, di na wv yo seeni tun, ku tiini ku lana ku pa dibam. Nmv nan na se, si n pa a pu vwə yatə yo, si nmv di Moyisi di Eli taa zɔvri da.»

⁵Piyɛeri na wura o ɲəni kuntu tun, kunkwəənu tilv na nyunı tun ma ba ti kwəli-ba. Ba laan ma ni kwərə na ɲəni ti wunı ka wi: «Wuntv mu yi amv bu-dva a na soe di a wv maama, yi o yəni o pa a jıgi wupolo. Á nan taá cəgi o taanı lanyıranı.»

⁶Zezi karabiə bam na ni kwərə kam kuntu tun, ba ma vi ba yigə tıga ni, fɔvni na tiini di zv-ba tun

ɲwaani. ⁷ Zezi laan ma vu ba te o dwe-ba yi o wi: «Zaɲi-na, si á yi pa fuvni taa jigɪ abam.»

⁸ Ba laan ma kwəni ba yum wɛɛni, yi ba daa wu nɛ nɔɔn-nɔɔnu, ku na dai Zezi yirani. ⁹ Ba ma zaɲi piu kum yuu ni ba maa tuə. Zezi laan ma kaani-ba o wi: «Yi pa-na nɔɔn-nɔɔnu lwarɪ á na nɛ kulɔ tun, si ku taa ve maɲa kalɔ amɔ Nabiin-bu * wum na wó ba a bi a yagi tɔvni tun.»

¹⁰ O karabiə bam laan ma bwe-o ba wi: «Wɛ cullu karanyina tiinə bam yəni ba tɛ ba wi, Eli mu maɲi si o da yigə o ba, si wulɔ Wɛ na tɔɲi tun laan da kwaga. Ku yi cɪga naa vwan mu?»

¹¹ Zezi ma ləri-ba o wi: «Ku yi cɪga mu. Eli maɲi si o da yigə o ba o kwɛ woɲo maama, si wulɔ Wɛ na tɔɲi tun laan ba. ¹² Á nan taá ye ni, Eli maɲi o ba yi nɔɔna wu lwar-o. Ba ma tiini ba bɛɛs-o ni ba na lagi te tun. Ku nan na yi amɔ Nabiin-bu wum, ba daa ta wó bɛɛsɪ amɔ di kuntu mu.»

¹³ O karabiə bam laan ma lwarɪ ni, ku yi Zan wulɔ na miisi nɔɔna na wɔni tun taani mu o ɲɔɔna.

Zezi na zəli cicirə bu yira ni te tun

(*Mariki 9:14-32, Luki 9:37-45*)

¹⁴ Zezi di o karabiə batə bam laan ma joori ba vu ba yi nən-kəgə kum te. Nɔɔnu wudonɲ ma vu o kuni doonə Zezi yigə ni o ta did-o o wi: ¹⁵ «Amɔ tu, duri a bu yibwənə. O sai kəɔrv mu yi ku tiini ku cana o yira ni, yi o yəni o tɔi mini di na wɔni. ¹⁶ Amɔ nan jaan-o a ba nmu karabiə bam te mu, si ba pa o na yazurə, yi ba wu wani.»

¹⁷ Zezi na ni kuntu tun, o ma ta o wi: «Abam zum nɔɔna bam bri á ba jigɪ wu-didva di amɔ, yi á ba ki lanyirani. Amɔ wó daani abam titari ni si ku taa ve maɲa kəɔ? Amɔ wó ki wu-zuru di abam si ku taa ve maɲa kəɔ? Ja-na bu wum á ba yo seeni.» ¹⁸ Zezi laan ma bagɪ cicirə kalɔ na jigɪ bu wum tun, o pa ka nuɲi ka yag-o. O ma da o na yazurə maɲa kam kuntu ni nɔɔ.

¹⁹ Nən-kəgə kum dɛɛn na viiri maama tun, Zezi karabiə bam laan ma vu o te ba bwe-o ba wi: «Bɛɛ mu yi dibam warɪ cicirə kam dí zəli?»

²⁰ O ma ləri-ba o wi: «Ku yi abam na ba tiini á jigɪ wu-didva di amɔ tun ɲwaani mu. A lagi a ta cɪga mu di abam si, abam na jigɪ wu-didva di amɔ, yi ku na maɲi ku yi funfun yirani ni nyasaɲ-bu na yi mumunu te tun, á wó wani á ta di pu-kamunu kuntu si ku zaɲi ku vu ku jəni je-gɛ, yi kuó suni ku ki. Abam na jigɪ wu-didva di amɔ, kulɔkulɔ tərə á na bá wani á ki. ((²¹ Ciciri sintu dwi warɪ si zəli ku na dai Wɛ-loro di ni-vəri.))»

²² Zezi karabiə bam dɛɛn ma ba ba wu daani Galile ni. Zezi ma ta di ba o wi: «Baá ja amɔ Nabiin-bu * wum ba ki nɔɔna jia ni, ²³ yi ba laan wó gu-ni. Da yatə dɛ ni a nan wó joori a bi a yagi tɔvni.»

O taani dum kuntu ma tiini di cəgɪ ba wɔrv.

Zwifə Wɛ-di-kamunu lampoo ɲwum taani

²⁴ Ba dɛɛn ma vu ba yi Kapernawum. Nɔɔna balɔ na yəni ba jonɲi lampoo Zwifə bam Wɛ-di-kamunu * kum ɲwaani tun ma vu Piyɛɛri te, yi ba bwe-o ba wi: «Abam karanyina ba ɲwi lampoo na?»

²⁵ Piyɛɛri ma ləri o wi: «O ɲwia.»

O laan ma joori o vu o zu sɔɲə kulɔ ba na wura tun. Zezi ma da yigə o bwe-o o wi: «Simən, nmu wubɔɲa yi tita mu? Lɔgv baɲa pwa bam yəni ba jonɲi lampoo nɔɔna bra tee ni mu? Ba yəni ba jonɲi-ku ba titi tw biə tee ni mu naa nɔɔna badonnə tee ni mu?»

²⁶ Piyɛɛri ma lər-o o wi: «Ku yi nɔɔna badonnə tee ni mu.»

Zezi laan ma ta o wi: «Ku nan bri ni, dí na yi Wɛ biə tun, dí wu maɲi si dí ɲwi. ²⁷ Dí nan ba lagi si dí pa lampo-jonɲə bam wubɔɲa cəgɪ. Kuntu ɲwaani, zaɲi n vu nunu kum ni, si n di gwələ n ma n ja kaləɲə. Nmu na wó da yigə n ja kaləɲə kalɔ tun, si n kəɲi ka ni, si n na səbu-dali da. Səbu-dali dum kuntu wó wani di yi Wɛ-digə kam lampoo kum kuni bile ɲwum. N na li-di, si n ja n ba n ma n ɲwi n pa amɔ di n titi.»

18

Wɔɔ mu yi nən-kamunu o dwe Wɛ paari dum wuni?

(*Mariki 9:33-37, 42-48, Luki 9:46-48, 17:1-2*)

¹ Kantu maɲa kam ni Zezi karabiə bam ma vu o te, yi ba bwe-o ba wi: «Wɔɔ mu wó ta yi nən-kamunu o dwe maama Wɛ paari dum wuni?»

² Zezi laan ma bəɲi bu-balaɲa o pa o ba o zɪgɪ ba maama titari ni. ³ O ma ta o wi: «A lagi a ta cɪga mu di abam si, abam na wu ləni á wubɔɲa á ji ni bu-balwa te, á bá na cwəɲə si á zu Wɛ paari dum wu. ⁴ Wulɔ na

dwe maama We paari dim wɔni tun mu yi wɔlv na tu o titi o ji nɔnɛni bu-balaɲa kantv doɲ te tun. ⁵ Kulu na wɛli da tun, wɔlv maama na niɲi bu wɔntv doɲ lanyirani amv yiri ɲwaani tun, kontv tu niɲi amv mu.

⁶ Balv na ki ba wu-didva di amv tun, ba na maɲi ba muri ni bu-balwa te di, nɔnɔ wɔlv na pe ba didva yaɲi We cwɛɲɔ tɔgum tun, ba na lɛgi kandwe kamunu mu kontv tu ba ni ba di-o ninw wɔni yi o ti, kvu ta garɪ cam dilv o na wu ba na We tee ni tun. ⁷ Kv yi lɛrv lvgv baɲa ni di nabiinɔ balv na ganɪ nɔnɔ sɪ ba yaɲi We cwɛɲɔ tɔgum tun. Gana yam kontv warɪ sɪ ya yi ba. Kv nan na yi nɔnɔ wɔlv maama na ganɪ nɔnɔ sɪ ba yaɲi We cwɛɲɔ tɔgum tun, lɛrv wv o yuu ni.

⁸ Nmv jɲa naa n naga na wu pa n yaɲi We cwɛɲɔ tɔgum, kv maɲi sɪ n go-ka mu n yaɲi. N na ge n jɲa naa n naga, yi n daari n na ɲwia We tee ni, kontv garɪ n na jɲi n yira yam maama, yi ba laan di-m ba yaɲi mini dilv na ba ti tun wɔni. ⁹ Nmv yi nan na wu pa n yaɲi We cwɛɲɔ tɔgum, kv maɲi sɪ n li-di n dilv n yaɲi. N na jɲi yi didva yi n na We ɲwia kam, kv garɪ n na jɲi yiɔ yale, yi ba laan di-m ba yaɲi mini dilv na ba dwe tun wɔni.

Pi-jiɔ mumaɲa

(Luki 15:3-7)

¹⁰ A taá ye sɪ á yi gooni wɔlv maama na muri amv nɔnɔ bam wɔni tun. Nan lwarɪ-na ni, We malesɪ * silv na nii bantv baɲa ni tun zɲi amv Ko We tee ni Di sɔɲɔ ni mu maɲa maama. ((¹¹ Amv Nabiin-bu * wɔm na tu lvgv baɲa tun, kv yi sɪ a beeri balv na je tun mu, sɪ a vri-ba lwarum wɔni.))

¹² Kontv tun, nɔnɔ na jɲi peeni bi (100), yi piɔ didva na je, abam buɲi ni oó ki ta mu? O nan maɲi sɪ o yaɲi peeni funvgv nvgv kum (99) kaporo ni mu piu yuu ni, sɪ o daari o vu o beeri pi-jiɔ kam. ¹³ A lagɪ a ta ciɲa mu di abam sɪ, o nan na beeri o na-ka, o laan wu na wɔpolo zanzan kantv ɲwaani kv dwɔni peeni silv na daari yi sɪ wv je tun. ¹⁴ Kv nan yi bidwɪ mu di abam Ko We na ba lagɪ sɪ Di nɔnɔ balv na muri tun didva di je.

Nɔnɔ di o doɲ na maɲi sɪ ba fɔgi daani te tun

¹⁵ Nmv ko-bu na ki-m lwarum, sɪ n vu n kaan-o di o na ki kulv tun, sɪ kv taa yi abam yirani taani, sɪ nɔn-nɔnɔ ta tɔɲi o tɔrɔ. O nan na se nmv na tagɪ kulv tun, kv bri ni n joori n di-o We cwɛɲɔ kam wɔni mu. ¹⁶ O nan na wv se sɪ o cɛgi nmv taani dim, sɪ n lagɪ nɔnɔ didva naa nɔnɔ bale sɪ á tɔɲi daani á vu o te, sɪ ba bwe-o ba nii, sɪ We tɔnɔ kum tagɪ kv wɪ: «Nɔnɔ na jɲi taani di o doɲ, kv maɲi sɪ nɔnɔ bale naa batɔ mu taa yi o maana tiinɔ.» ¹⁷ Nɔnɔ wɔm nan ta na wv se sɪ o cɛgi bantv di, sɪ n laan vu n ta di We-digɔ kɔɲɔ kum kv na yi te tun. O nan daa ta na wv se sɪ o cɛgi á We-digɔ kɔɲɔ kum taani dim, sɪ n laan ta n nii-o nɔnɔni o yi nɔn-balɔrɔ kulv na maɲi kv yɔri We tun mu.

¹⁸ A lagɪ a ta ciɲa mu di abam sɪ, nɔnɔ wɔlv maama abam na pe ni sɪ o zv We kɔɲɔ kum wɔni tun, We wu zɲi abam kwaga ni di kontv. Yi abam na wɪ o bá zv, We daa ta wu zɲi abam kwaga ni di kontv. ¹⁹ Kv wɛli da, abam nɔnɔ bale na ki ni daani lvgv baɲa ni, sɪ á loori wɔɲɔ kulv maama amv Ko We tee ni, dintv wu ki Di pa abam. ²⁰ Beɲwaani, jɔgɔ kalv maama nɔnɔ bale naa batɔ na lagɪ daani amv yiri ɲwaani tun, amv wv ba titari ni.»

Nɔnɔ na maɲi sɪ o yaɲi o doɲ lwarum o ma ce-o te tun

²¹ Pɲyɛri laan ma vu Zezi te, yi o bwe-o o wɪ: «A Yuutu, amv ko-bu na ki-ni lwarum, kuni biɲra mu a maɲi sɪ a yaɲi a ma ce-o? Kv maɲi sɪ kv yi kuni birpe mu naa?»

²² Zezi ma lɔr-o o wɪ: «Awo, kv dai kuni birpe yirani, kv maɲi sɪ kv taa yi fusirpe kuni birpe mu.

²³ Beɲwaani We paari dim nyɪ nɔnɔni pe wudoɲ na lagɪ o jeeli o sɛbu o tintuɲna tee ni o nii te tun mu.

²⁴ O na puli sɪ o jeeli-kv tun, ba laan ma ja o tintuɲnv wudoɲ na jɲi o jini zanzan nɔnɔni sɛbu-dala murr-fugɔ te tun (10.000) ba ba o te. ²⁵ Nɔnɔ wɔm kontv maa warɪ o ɲwi o jini dim. Pe wɔm laan ma pa ni sɪ ba ja nɔnɔ wɔm di o kaani di o biɔ ba yɔgi, kv wɛli di o wɔnu maama, sɪ ba ma sɛbu kum kontv ba ɲwi jini dim. ²⁶ Tintuɲnv wɔm na ni kontv tun, o ma vu o kuni doonɔ pe wɔm yigɔ ni o loor-o o wɪ: «Amv tu, popo ja n banɪ di amv, sɪ amv wu ɲwi n jini dim maama a pa-m.»

²⁷ Pe wɔm ma duri o ɲwaɲa yi o yaɲi jini dim o ma ce-o, yi o daa wv ki-o kulvɔlv.

²⁸ Nɔnɔ wɔm kontv laan ma nuɲi o vu o jeeri tintuɲnv wudoɲ na jɲi o jini finfin nɔnɔni sɛbu-dali didva te tun. O laan ma sɔ nɔnɔ wɔm ba, yi o fi-o sɪ o ɲwi o jini dim. ²⁹ Nɔnɔ wɔm ma kuni doonɔ o doɲ tintuɲnv wɔm yigɔ ni o loor-o o wɪ: «Popo ja n banɪ di amv, sɪ amv wu ɲwi n jini dim a pa-m.»

³⁰ O ma wv se, yi o ja nɔnɔ wɔm o vu o ki puna digɔ ni, sɪ kv vu kv yi maɲa kam o na wu ɲwi o jini

dım tın.

³¹ Pɛ wum tuntuɔna badonnə na nɛ kuntu tın, ku ma pa ba wɔru tiini ti cɔgi. Ba laan ma vu ba ta ba bri pɛ wum kulɔ maama na ki tın. ³² Pɛ wum laan ma bəŋi o tuntuɔnu wum kuntu o ta did-o o wi: «Nmu yi nɔn-balɔrɔ mu. Amu yagi nmu ji-farı dım maama mu a ma cɛ-m, nmu na loori-ni tın ɣwaani. ³³ Ku ya maŋi si nmu di duri n doŋ wum ɣwaŋa, nɛnɛni a na duri nmu ɣwaŋa te tın.»

³⁴ Pɛ wum banı ma tiini di zaŋi zanzan di o tuntuɔnu wum. O ma ki-o o tuntuɔna bam juja ni, si ba pa o na cam, si ku vu ku yi maŋa kalɔ o na wó ɣwi o jini dım maama tın.

³⁵ Kuntu tın, abam wulɔ maama na wu yagi o ma cɛ o ko-bu di o wu maama tın, amu Ko Wɛ di wó pa abam na cam kuntu doŋ mu.»

19

Kaani wum taani

(Mariki 10:1-12, Luki 16:18)

¹ Zezi dɛɛn na bri-ba wəənu tum kuntu maama o ti tın, o laan ma zaŋi Galile ni o vu o yi Zude ti-niə yam, Zurdɛn bugə kam ni didoŋ dım ni. ² Nɔn-kɔgɔ ma tɔg-o ku vu, yi o pa ba yawuna na yazurə je sum kuntu ni.

³ Farizian * tiinə badaara dɛɛn ma zaŋi ba vu Zezi te. Ba maa lagı si ba maŋ-o ba nii, yi ba bwe-o ba wi: «Nɔɔnu jıgi cwəŋə si o vin o kaani, ku na maŋi ku yi kulɔ maama ɣwaani na?»

⁴ Zezi ma ləri-ba o wi: «Ku pɔpɔni Wɛ tɔnɔ kum wuni ku wi: «Pulim ni, Wɛ na ki nabiinə tın, Dı ki-ba si ba taa yi baaru di kaani mu.» Abam nan ta wu karımı kuntu na? ⁵ Kuntu ɣwaani, nɔɔnu na di kaani, o maŋi si o pɔɔri o titi o nu di o ko tee ni, si o daari o pa o di o kaani wum jəni daani. Kuntu wó pa ba laan ji nɔɔnu didva. ⁶ Kuntu tın, ba daa dai nɔɔna bale, ba laan yi nɔɔnu didva mu. Wɛ na ki nɔɔna balɔ daani tın, nɔɔn-nɔɔnu daa wu maŋi si o pɔɔri-ba daani.»

⁷ Farizian tiinə bam daa ma bwe-o ba wi: «Bɛɛ nan mu yi Moyisi * dɛɛn pa ni, ni nɔɔnu jıgi cwəŋə si o pɔpɔni tɔnɔ o pa o kaani, si ku bri ni o vi-o?»

⁸ Zezi ma ləri-ba o wi: «Abam wɔru na dana tın ɣwaani mu pɛ Moyisi di sɛ si á vin á kaana. Ku na zıgi pulim maŋa ni tın, ku ya wu maŋi si nɔɔna vin ba kaana. ⁹ A nan lagı a ta abam si, nɔɔnu na vin o kaani, yi ku na dai ni o cɔgi di baara, yi o daari o di kaani wudoŋ, kuntu tu kəm dım yi balɔrɔ nɛnɛni o na pəni di o doŋ kaani te tın mu.»

¹⁰ Zezi na tagı kuntu tın, o karabiə bam ma ta did-o ba wi: «Ku na sunı ku yi kuntu mu baaru di o kaani laŋa ni, ku ya lamma di nɔɔnu na maŋi o wu di kaani.»

¹¹ O ma ləri-ba o wi: «Ku nan dai nɔɔna maama mu wó wani ba ni taani dintu kuri, ku yi balɔ yiranı Wɛ na zəni-ba si ba wani ba joŋi-di tın mu. ¹² Nɔɔna badaara wura ba na ba buŋi si ba di kaana, beŋwaani ba maŋi ba lɔ bantɔ bakanı mu. Badaara di maa wura ba na ba buŋi si ba di kaana, yi ku yi nɔɔna mu jaani-ba ba lwi. Ku daari badaara wura ba titi na vin si ba di kaana, yi ku yi ba na lagı si ba tuŋi Wɛ paari dım tituŋa yam tın ɣwaani mu.

Nɔɔnu wulɔ na wó wani o ni zaasım dintu kuri tın, si o sɛ.»

Zezi na warı Wɛ o pa bu-balwa te tın

(Mariki 10:13-16, Luki 18:15-17)

¹³ Nɔɔna badonnə dɛɛn ma ja bu-balwa ba vu Zezi te, si o daŋi o jia ba yuu ni si o warı Wɛ o pa-ba. O karabiə bam ma zaŋi ba kaani-ba si ba yi taa ki kuntu. ¹⁴ Zezi laan ma ta di ba o wi: «Yagi-na si biə bam taa tui a te, si á yi zaŋi á ci-ba. Beŋwaani balɔ na nyi ni bu-balwa te tın mu maŋi si ba zu Wɛ paari dım wunı.»

¹⁵ O na tagı kuntu tın, o laan ma daŋi o jia ba yuu ni o warı Wɛ o pa-ba, yi o daari o viiri.

Nadunə wó wani ba na ɣwia Wɛ tee ni na?

(Mariki 10:17-31, Luki 18:18-30)

¹⁶ Dɛ didwı nɔn-duŋu kudonŋ dɛɛn ma zaŋi o vu Zezi te. O ma bwe-o o wi: «Karanyına, kəm-laa kɔɔ mu a maŋi si a ki, si a ma na ɣwia kalɔ na ba ti tın Wɛ tee ni?»

¹⁷ Zezi ma lər-o o wi: «Ku yi ta mu yi n bwe amu si n lwarı woŋo kulɔ na lana tın si n ki? Wɛ yiranı mu lana. Nmu na lagı si n na ɣwia Dı tee ni, ku maŋi si n ta n tɔgi Dı cullu tum mu.»

¹⁸ Nɔɔnu wum ma bwe-o o wi: «Dı cullu tɔɔ mu kuntu?»

Zezi ma lær-o o wɪ: «Yɪ zaŋɪ n gʊ nɔɔnʊ. Yɪ zaŋɪ n pəni di n doŋ kaani. Yɪ zaŋɪ n ŋɔ. Yɪ fɔ vwan n pa n doŋ. ¹⁹Ta n zuli n nu di n kɔ. Ta n soe n doŋ ni n titi te.»

²⁰Nɔn-dɔŋɔ kum laan ma ta o wɪ: «A maŋɪ a tɔŋɪ cullu tintu maama. Ku nan ta ge bɛɛ mu si a ki?»

²¹Zezi ma ta did-o o wɪ: «Nmu na laŋɪ si n maŋɪ di Wɛ cwɔŋɔ kam fasi, ku maŋɪ si n kwe kulɔ maama n na jigi tun n yɛgi, si n laan ma ti sɛbu kum n ma n zɔni yinigɔ tiinɛ. Kuntu wɔ pa n ta n jigi jɪjigirɔ Wɛ-sɔŋɔ ni. Nmu na ki kuntu, si n laan ba n ta n tɔŋɪ-nɪ.»

²²Nɔn-dɔŋɔ kum na ni kuntu tun, ku ma pa o wɔ cɔŋɪ zanzan, o jɪjigirɔ tum na tiini ti daga tun ŋwaani. O ma viiri Zezi tee ni.

²³Zezi laan ma ta di o karabiɔ bam o wɪ: «A laŋɪ a ta cɪga mu di abam si, nadum na laŋɪ si o zv Wɛ paari dum wɔni, kuɔ ta tiini ku cana ku pa-o. ²⁴A nan ta laŋɪ a ta di abam ni, kuɔ ta yɪ mwali si yogondi da gar-lwe bɔɔni di nuŋɪ ku dwe nadum na laŋɪ si o zv Wɛ paari dum wɔ.»

²⁵O karabiɔ bam na ni kuntu tun, ku ma tiini ku su-ba. Ba maa tɛ ba wɪ: «Ku nan na yɪ kuntu, wɔɔ mu wɔ wani o na ŋwɪa Wɛ tee ni?»

²⁶Zezi ma nii-ba yɪ o wɪ: «Nabiinɛ mu bɔ wani ba ki, si Wɛ wai woŋɔ maama Di kia.»

²⁷Pɪyɛɛri laan ma ta o wɪ: «Nii. Dɪbam yaŋɪ dɪ woŋɔ maama mu, yɪ dɪ daari dɪ tɔŋɪ nmu. Bɛɛ mu dɪbam laŋɪ dɪ na Wɛ tee ni?»

²⁸Zezi ma ta di ba o wɪ: «A laŋɪ a ta cɪga mu di abam si, abam balu na tɔŋɪ amu tun wɔ ba á tɔŋɪ á di paari, maŋa kalɔ Wɛ na wɔ ki wɔɔnu maama si ti taa yɪ nadɔnnu tun. Maŋa kam kuntu ni amu Nabiin-bu * wɔm wɔ ba a jɔni a paari jangɔŋɔ kum baŋa ni, yɪ abam di wɔ jɔni paari jangwaanu fugɔ-tile baŋa ni, si á tɔŋɪ á di Yisɪrayɛli * dwi tiinɛ kuri fugɔ-bile dum taani. ²⁹Nɔɔnʊ wɔlu maama na yaŋɪ o sɔŋɔ di o nu-biɔ di o nu di o ko di o biɔ di o kari amu yɪri dim ŋwaani tun, kuntu tu wɔ ba o na kulɔ maama o na yaŋɪ tun kuni bi mu, yɪ o daari o na ŋwɪa kalɔ na ba ti tun Wɛ tee ni. ³⁰Balu na maŋɪ ba yɪ yigɔ tiinɛ tun zanzan wɔ joori ba ji kwaga tiinɛ. Ku daari balu di na maŋɪ ba yɪ kwaga tiinɛ tun zanzan wɔ ba ba ji yigɔ tiinɛ Wɛ paari dum wɔni.»

20

«Sɔŋɔ tu na ŋwɪ o kara tintɔŋna te tun» mumaŋa

¹Zezi daa ma daari o wɪ: «Wɛ paari dum nyɪ di nɔɔnʊ wɔdoŋ na jigi o kara. O ma zaŋɪ o nuŋɪ zɪzɪŋa ni o vu si o laŋɪ nɔɔna balu na vari ba joŋɪ sɛbu tun, si ba vu ba tɔŋɪ o kara kam ni. ²O ma se si o ŋwɪ-ba sɛbu kulɔ ba na maŋɪ si ba joŋɪ dɛ wɔni tun. Ku yɪ sɛbu-dali didva mu. Ba na ŋɔɔni ba maŋɪ daani kuntu tun, o ma tɔŋɪ-ba si ba vu o kara kam ba taa tɔŋa.

³Wɪa na biŋɪ funfun nɔnɛni luu nɔŋɔ maŋa ni te tun, o daa ma vu yaga o na nɔɔna badonnɔ na wura, yɪ ba ba jigi titɔŋa. ⁴O ma ta di ba o wɪ: «Abam di ba á tɔŋɪ á tɔŋɪ a kara kam ni, si amu wɔ ŋwɪ abam te na maŋɪ tun.» ⁵Ba ma se ba vu. Wɪa titari ni o daa ma joori o vu o laŋɪ nɔɔna badonnɔ o wɔli da. Wɛ-gunim maŋa ni o daa ta ma vu o laŋɪ nɔɔna badonnɔ di o wɔli da. ⁶Dɪdaan-ni ni o daa ma vu yaga o na nɔɔna badonnɔ ta na zɪgi da. O ma bwe-ba o wɪ: «Bɛɛ mu yɪ abam zɪgi yo seeni dɛ dim wɔni maama, yɪ á ba ki kulɔkulɔ?» ⁷Ba ma lær-o ba wɪ: «Nɔɔn-nɔɔnʊ wɔ kwe dɪbam si dɪ tɔŋɪ dɪ pa-o.» O ma ta di bantɔ di, si ba vu ba tɔŋɪ ba tɔŋɪ o kara kam ni.

⁸Tɪga na laŋɪ ka yɪ tun, o laan ma ta di o titɔŋa yigɔ tu wɔm si o ta di tintɔŋna bam, si ba zaŋɪ ba ba ba joŋɪ ba ŋwuru. O ma ta did-o si o puli o ŋwɪ tintɔŋna balu na tu ba kweeli tun. ⁹Nɔɔna balu na tu ba sɔŋɪ titɔŋa didaan-ni ni tun ma ba si ba joŋɪ ba ŋwuru. Ba ma ŋwɪ-ba sɛbu-dali didva didva. ¹⁰Ku daari balu na puli ba tɔŋɪ tituti tun di laan ma ba si ba joŋɪ ba ŋwuru. Ba maa bɔŋɪ ni baá joŋɪ ŋwuru ku dwe bantɔ nyum tum. Ba di nan joŋɪ sɛbu-dali didva didva mu. ¹¹Ba ma joŋɪ ba sɛbu, yɪ ba daari ba pɔna di kara kam tu wɔm ba wɪ: ¹²«Balu na tu kwaga tin tɔŋɪ funfun yirani mu, nɔnɛni luu didva te. Dɪbam nan tu dɪ tɔŋɪ tituti mu, ku cɛ dɪ yɪra wɪa yigɔ ni dɛ dim maama wɔni, yɪ nmu pa bantɔ ŋwɔ mai di dɪbam na joŋɪ te tun.»

¹³Kara kam tu wɔm ma læri ba didva o wɪ: «A cilɔŋ, nii yo. A wɔ ki nmu kampinɔ, bɛŋwaani nmu se si n tɔŋɪ n joŋɪ sɛbu-dali didva mu dɛ wɔni. ¹⁴Nan ja n sɛbu kum n viiri, si taani tɛrɛ. Amu laga, yɪ a ŋwɪ nɔɔnʊ wɔlu na tu kwaga o tɔŋɪ tun, si ku maŋɪ di nmu na joŋɪ te tun. ¹⁵A nan ba jigi cwɔŋɔ si a ma a sɛbu kum a ki kulɔ a na laŋɪ tun na? Nmu nan jigi wɔ-gɔv di a na jigi wɔ-yoŋɔ tun mu na?»

¹⁶Mu ku kuri, balu na wɔ kwaga ni tun wɔ ba ba ji yigɔ tiinɛ, yɪ balu na wɔ yigɔ ni tun wɔ joori ba ji kwaga tiinɛ.»

Zezi daa na ɲɔni o tɔvni taani te tun

(Mariki 10:32-34, Luki 18:31-34)

¹⁷ Zezi di o karabiə dɛɛn ma zaɲi ba maa ke Zeruzalem. Ba na wu cwəɲə ni tun, o ma pɔəri o karabiə fugə-bale bam kɔgɔ kum wuni o pa ba tɔgɔ did-o ba veə. ¹⁸ O ma ta di ba o wi: «Taá ye-na, dí na maa ve Zeruzalem tun, dáani mu ba laan wó ja amv Nabiin-bu * wum ba ki kaanum yigə tiinə bam di cullu karanyina tiinə bam juɲa ni. Nɔɔna bam kontv wó di a taani si ku bri ni a maɲi si a ti mu. ¹⁹ Ba laan wó daari ba ki-ni dwi-ge * tiinə bam juɲa ni. Bantv di wó mwanu amv, yi ba daari ba magi-ni di balaara. Ba laan wó ja-ni ba pa tɔvni-dagara * baɲa ni ba gv. Da yatɔ de ni, a laan wó joori a bi a yagi tɔvni.»

Zezi cwəɲə kam na jigɪ yaara te tun

(Mariki 10:35-45, Luki 22:24-27)

²⁰ Zebede biə bam nu dɛɛn ma vu Zezi te di o biə bale bam. O ma kuni doonə o yigə ni si o loor-o.

²¹ Zezi ma bwe-o o wi: «Bɛɛ mu n laga?»

O ma lər-o o wi: «Popo, pa ni si n na tu n di n paari dum, si n pa a biə bale bantv jəni nmu tee ni, n jazim ni di n jagwiə ni.»

²² Zezi ma ta di ba o wi: «Abam titi yəri á na loori kulv tun. Abam wó wani á tɔgɪ á yaari ni a na lagɪ a ba a na yaara yalv tun na?»

Ba ma lər-o ba wi: «ɛɛn, dí wó wani.»

²³ Zezi laan ma ta di ba o wi: «Abam wó suni á tɔgɪ á yaari amv yaara yam doɲ. Ku daari wulv na wó jəni a jazim ni naa a jagwiə ni amv paari dum wuni tun, a ba jigɪ cwəɲə si a kuri nɔɔna si ba jəni da. A Ko Wɛ mu maɲi o tiɲi je sim kontv, si o pa balv na wó ba ba jəni da tun.»

²⁴ O karabiə fugə kam na lwarɪ ba donnə bale bam na loori kulv Zezi tee ni tun, ba bana ma tiini ya zaɲi di ba. ²⁵ Zezi laan ma bəɲi ba maama, yi o ta di ba o wi: «Abam maɲi á ye lugu baɲa pwa na yəni ba jigɪ ba nɔɔna ba bɛɛsi te tun, yi ba didɛera mu di dam ba baɲa ni. ²⁶ Ku nan na yi abam, ku wu maɲi si ku taa yi kontv doɲ abam titari ni. Bɛɲwaanɪ, abam wulv na lagɪ si o ji nɔn-kamunu á wuni tun, kontv tu maɲi si o ji abam maama tintuɲnu mu. ²⁷ Wulv na lagɪ si o ji abam yigə tu tun, kontv tu maɲi si o ji á gambaa mu. ²⁸ Ku yi kontv doɲ mu, amv Nabiin-bu * wum wu tu si nɔɔna tɔɲi ba pa-ni. Amv nan tu si a tɔɲi a pa nabiinə mu, si a daari a kwe a ɲwɪa a ma ləni nɔɔna zanzan ɲwɪa Wɛ tee ni.»

Zezi na puri lilwə bale yie te tun

(Mariki 10:46-52, Luki 18:35-43)

²⁹ Zezi di o karabiə bam dɛɛn ma nuɲi Zeriko ni ba maa kea. Ba na maa ke tun, nɔn-kɔgɔ maa tɔgɪ-ba.

³⁰ Lilwə bale dɛɛn ma je cwəɲə kam ni ni. Ba na lwarɪ ni Zezi mu tɔgɪ dáani o maa ke tun, ba laan ma kaasi baɲa baɲa di kwər-dia ba wi: «Dí Yuutu! Pɛ Davidi * dwi tu! Duri dibam yibwəna!»

³¹ Nɔn-kɔgɔ kum ma kaani-ba si ba pu ba niə. Ba laan ma tiini ba kaasi ba wi: «Dibam Yuutu! Pɛ Davidi dwi tu! Duri dibam yibwəna!»

³² Zezi na ni kontv tun, o ma zigɪ yi o bəɲi-ba o bwe o wi: «Abam lagɪ si a ki bɛɛ mu a pa abam?»

³³ Ba ma ləri ba wi: «Dí Yuutu, dibam lagɪ si n pa dí yie mu joori ya taa nai.»

³⁴ Zezi ma duri ba ɲwaɲa. O ma twi o jɲa o dwe ba yie yam, yi ya joori ya nai bidwi baɲa ni. Ba laan ma zaɲi ba tɔgɪ o kwaga.

21

Zezi na zv Zeruzalem yi nɔɔna zul-o te tun

(Mariki 11:1-11, 15-19, Luki 19:28-40, 45-48, Zan 12:12-19, 2:13-17)

¹ Zezi di o karabiə bam dɛɛn ma vu ba twe Zeruzalem. Ba ma vu ba yi tw kudonɲ, ku yiri mu Betifaazi.

Ku wu Olivi piu kum saɲa ni mu. ² Zezi laan ma li o karabiə bale yi o wi: «Ve-na á vu á zv tw kulv na wu abam yigə ni tun. Á na yi da, á wó na bɪnaga na lægi da, yi bɪna-pola di tɔgɪ ka wura. Á na nea, si á bwəli-si á ja ba á pa-ni. ³ Nɔɔnu na bwe abam si woɲo, si á ta did-o ni, ku yi dí Yuutu wum mu lagɪ-si. Ku tu wó se o yagi o pa abam, yi á ja á ba.»

⁴ Ku ki kontv, si ku pa Wɛ nijonnu wudonɲ dɛɛn na tagɪ kulv faɲa faɲa tun mu suni ku ki. O dɛɛn tagɪ o wi:

⁵ «Ve-na á ta di Siyon * tiinə bam ni:

«Nii-na á pɛ wum,

o maa bunɪ á te.
Wɔntu tu o titi mu,
yɪ o di bunaga o maa buna.
Ka yɪ buna-pɔla mu o diinɔ,
yɪ ka nu mi zila zɪjɪm.» »

⁶Zezi karabiɔ bale bam ma sunɪ ba tɔgi yigɔ, ba vu ba kɪ kɔlv o na tagɪ sɪ ba kɪ tun. ⁷Ba ma ja buna-kwɔn kum di buna-pɔla kam ba ba, yɪ ba li ba gwaaru ba danɪ sɪ banɔ ni. Zezi laan ma di buna-pɔla kam, yɪ ba ve ba maa kea. ⁸Ba na maa ke tun, kɔ-fɔrɔ maa tɔgi-ba, yɪ ba zanzan li ba gwaaru ba lwarɪ cwɔnjɔ kam yuu ni, sɪ Zezi tɔgi ti banɔ o ke. Badaara di ma goni vɔɔru ba di cwɔnjɔ kam yuu ni, sɪ o tɔgi ti banɔ o ke. ⁹Nɔn-kɔgɔ kɔlv na wu o yigɔ ni di o kwaga ni ba ve tun maa kaasa, yɪ ba tɛ ba wɪ:

«Ozaana! Zulɔ taa wu Pɛ Davidi * dwi tu wum tee ni!

Zuli-na wɔlv na tu dɪ Yuutu Wɛ yurɪ njwaani tun.

Ozaana! Zulɔ taa wu Banɔ-Wɛ tee ni!»

¹⁰Ba dɛen ma vu ba maa yɪ Zeruzalem tu kum ni. Tu kum tiinɔ bam maama ma zanɪ ba yɪ zulimaa ba sirigi je sum maama. Ba maa bwe ba wɪ: «Nɔɔnu wɔɔ mu tuntu?»

¹¹Nɔn-kɔgɔ kɔlv na tɔgi Zezi tun maa tɛ ba wɪ: «Wuntu yɪ Wɛ nijorɔnu Zezi mu, o na nuɔji Galile tu Nazaretɪ tun.»

¹²Zezi dɛen ma vu o zu Wɛ-di-kamunu * kum wu. O ma na nɔɔna na wu ka kunkɔlv kum ni ba pipiɔ. O ma zɔli-ba o pa ba nuɔji. O ma vu o ja sɛbu-lɛnnɔ bam taabullu tum o pipiri o pu tɪga ni, o pa ba sɛbiɔ bam jagɪ. O ma daari o yigi yitunnu tilv nɔɔna badonnɔ na je da ba yɔgi kunkwɛn-pulɔ tun o di tɪga ni.

¹³O na wurɔ o zɔli-ba kuntu tun, o ma ta di ba o wɪ: «Ku pupɔni Wɛ tɔnɔ kum wɔni, ni Wɛ mu wɪ: «Amu digɔ kantv marɪ sɪ ka taa yɪ jɔgɔ kalv nɔɔna na wɔ ta tui ba warɪ amv da tun mu.» Abam nan pɛ kv ji njwuna joro je.»

¹⁴Lilwɔ di kwaarv dɛen ma ba Zezi tɛ Wɛ-di-kamunu kum wɔni, yɪ o pa ba na yazurɔ. ¹⁵Zwifɔ kaanum yigɔ tiinɔ bam di ba cullu karanyɪna tiinɔ bam ma na wo-kunkagɪla yalv o na kɪ tun, yɪ ba daari ba na biɔ na zɪgi Wɛ-digɔ kam kunkɔlv kum ni ba kaasi ba wɪ: «Ozaana! Zulɔ taa wu Pɛ Davidi dwi tu wum tee ni!»

Ba na nɛ kuntu tun, ba bana ma zanɪ zanzan. ¹⁶Ba ma ta di Zezi ba wɪ: «Nmu ba ni biɔ bam na tɛ nmu taani tɛ? N bá cɪ-ba sɪ ba yɪ taa tɛ kuntu na?»

Zezi ma lɛri-ba o wɪ: «A ye ba na tɛ kɔlv tun. Ku nan pupɔni Wɛ tɔnɔ kum wɔni kv wɪ: «Nmu Wɛ mu pɛ biɔ di bu-sɪsɪn zuli nmu di ba niɔ.» Abam marɪ á wu karumi kuntu na?»

¹⁷O laan ma zanɪ ba tee ni o viiri. O ma nuɔji tu kum ni o vu Betani, yɪ o pɛni dáani.

Zezi na sɔɔli kapuru yɪ kv ti te tun

(Mariki 11:12-14, 20-24)

¹⁸Tɪga na pupɔni tituti tun, o ma zanɪ sɪ o joori o vu Zeruzalem. O na wu cwɔnjɔ ni tun, o kana maa wɔɛ.

¹⁹O ma na kapuru na zɪgi cwɔnjɔ kam daa ni. O ma vu sɪ o nii, yɪ o piini di vɔɔru yiranɪ mu wurɔ, yɪ mɔɔla tɔrɔ sɪ o di. O ma ta di kapuru kum o wɪ: «N daa n bá joori n lɔ biɔ marɔa di marɔa.» O na tagɪ kuntu tun, kapuru kum ma da kv kwaarɪ bidwɪ banɔ ni.

²⁰Zezi karabiɔ bam na nɛ kuntu tun, kv ma su-ba. Ba ma bwe ba wɪ: «Ku kɪ ta mu yɪ kapuru kum da kv kwaarɪ lɪla kuntu?»

²¹Zezi ma lɛri-ba o wɪ: «A lagɪ a ta cɪga mu di abam sɪ, á na kɪ á wu-dɪdva di amv yɪ á ba jigɪ bubwɛa, abam di wɔ wani á kɪ kɔlv na kɪ kapuru kum tun doɔ. Ku nan dai kuntu yiranɪ má. Á wɔ wani á ta di pu-kamunu kuntu ni, kv gɔ kv na wu mɛ tun kv vu kv tu ninw kum wɔni, yɪ Wɛ nan wɔ pa kv kɪ. ²²Kɔlv na wɔli da tun, abam na loori wɔɔjo kɔlv maama Wɛ tee ni, yɪ á na kɪ wu-dɪdva ni á wɔ na, Wɛ wɔ pa á sunɪ á na-kv.»

Nɔɔna na bwe Zezi dam dɪm na nuɔji mɛ tun

(Mariki 11:27-33, Luki 20:1-8)

²³Zezi dɛen ma joori o vu o zu Wɛ-di-kamunu kum wu. O maa wurɔ o brɪ nɔɔna bam. Zwifɔ nakwa bam di ba kaanum yigɔ tiinɔ bam ma vu o te ba bwe-o ba wɪ: «Wɔɔ dam mu n ma n kɪ wɔɔnu tilv maama n na kɪ tun? Wɔɔ mu pɛ nmu ni sɪ n ta n kɪ kuntu?»

²⁴O ma lɛri-ba o wɪ: «A di jigɪ bwɪɔ a lagɪ a bwe abam. Á na lɛri á pa-nɪ, sɪ a laan brɪ abam wɔlv na pɛ amv ni sɪ a tɔɔɔ tun. ²⁵A lagɪ a bwe abam a nii, Zan na miisi nɔɔna na wɔni tun, kv yɪ Wɛ mu pɛ-o cwɔnjɔ

naa nabiinə mu?»

O na bwe-ba kuntu tun, ba maa wura ba bwe daani si ba nii, ba na wó lər-o te tun. Ba maa wi: «Dibam na ləri dí wi, ku yi We mu, o laan wó bwe dibam o nii, bæ mu yi dí nan wu se Zan taani dum? ²⁶ Ku daari, dí na wi ku yi nabiinə mu pɛ-o cwəŋə, nən-kəgə kum wó ja di dibam, di ba maama na pai Zan yi We nijonnu tun ɲwaani.» ²⁷ Ba na bani daani ba ga kulɔ ba na wó ta tun, ba ma ləri Zezi ba wi: «Dí yəri wulɔ na pɛ Zan cwəŋə tun.»

Zezi di ma ta di ba o wi: «Ku na yi kuntu, amu di nan bá ta wulɔ na pɛ amu ni si a taa tɔŋi tun.»

Nɔɔnu di o biə bale mumaŋa

²⁸ Zezi laan ma ta o wi: «A lagi a maŋi mumaŋi didoŋ a bri abam, si á buŋi á nii. Nɔɔnu mu wura di o biə bale. O ma ta di bu-kwian kam o wi: «Ve n tɔŋi a kara ni zum de dum ni.» ²⁹ Bu wum ma lər-o o wi: «A bá vu.» Ku na ki fun tun, o ma joori o ləni o wubɔŋa yi o vu o tɔŋi.

³⁰ Nɔɔnu wum daa ma ta di o bu wudoŋ wum si o di vu o kara kam o tɔŋi. Wuntu ma ləri o wi: «A ko, áá vu.» Yi o laan daari o wu ve.

³¹ Kuntu tun, biə bam kuntu bale wuni, wɔɔ mu suni o ki ba ko wum na lagi kulɔ tun?»

Ba ma lər-o ba wi: «Ku yi bu nakwi wum mu.» Ba na ləri kuntu tun, Zezi laan ma ta di ba o wi: «A lagi a ta ciga mu di abam si, nən-cicəgɪrɔ, ku na yi lampo-joŋnə di ka-bwəəru, wó zu We paari dim wuni ba daari abam. ³² Bɛɲwaani, Zan na tu abam te tun, o deen bri abam cwəŋə kalɔ á na wó da si á na ciga We tee ni tun, yi á wu se o taani dum. Nən-cicəgɪrɔ tum nan se-o yi ti ləni ti wurɔ ti yagi kəm-balwaarɔ tum. Abam nan ne bantɔ na ki te tun, yi á daa ta wu se si á ləni á wubɔŋa si á se o taani dum.»

Nɔɔnu di o gaari mumaŋa

(Mariki 12:1-12, Luki 20:9-19)

³³ Zezi daa ma ta di ba o wi: «Cəgi-na, si a daa maŋi mumaŋi didoŋ a bri abam. Səŋɔ tu wudoŋ mu wura. O ma zaŋi o ci gaari, yi o daari o jəri tweeru tilɔ yiri na yi vinyə * tun di wuni. O ma daari o ku goŋo ti-dia je ni, si o na gwəri tweeru tum biə bam, si o ki dáani o nɔ o ka ti na bam. O ma daari o cwi dapala si nɔɔnu taa je da o yiri gaari dum. O na fəgi o ci-di kuntu tun, o laan ma kwe nɔɔna o yagi da si ba taa tɔŋa, yi o daari o beeri o vu tu kudoŋ.

³⁴ Ku na yi tweeru tum biə bam gwərim maŋa tun, o ma tɔŋi o tintɔŋna, si ba vu nɔɔna balɔ na nii o gaari dim baŋa ni tun te, si ba joŋi tweeru tum biə bam ba ja ba pa-o. ³⁵ O tintɔŋna bam na tu tun, nɔɔna bam ma ja-ba, ba magi didɔa lanyirani, ba gu wudoŋ, yi ba daari ba duli didɔa di kandwa ba gu.

³⁶ Gaari dum tu wum ta ma joori o tɔŋi o tintɔŋna badonnə nɔɔna bam tee ni. Bantɔ kəgə dwe dayigə nɔɔna bam. Nɔɔna bam daa ta ma ki bantɔ di kuntu doŋ. ³⁷ Ku kweelim ni tun, o laan ma tɔŋi o titi bu nɔɔna bam tee ni, yi o buŋi ni, baá nigi wuntu. ³⁸ O bu wum na maa ve yi nɔɔna bam na-o tun, ba maa ɲɔɔni daani ba wi: «Mu gaari dum tu bu, wuntu mu lagi o ba o taa te o ko wum wəənu tum. Nan pa-na dí gu-o, si dí daari dí taa te o wəənu tum.» ³⁹ Ba laan ma ja-o ba vani ba ja nuŋi gaari dim wuni, ba mag-o ba gu.

⁴⁰ Kuntu tun, gaari dim tu wum laan na tuə, oó ki nɔɔna bam kuntu tita mu?»

⁴¹ Zezi na bwe-ba kuntu tun, ba laan ma ləri ba wi: «O maŋi si o gu nən-balwaarɔ tum kuntu mu, si o daari o kwe gaari dum o pa nɔɔna badonnə si ba taa nii-di, si tweeru tum biə bam gwərim maŋa na yiə, si ba taa pa-o o tweeru tum biə bam.»

⁴² Zezi daa ma ta di ba o wi: «Ku pupuni We tənɔ kum wuni ku wi:

«Kandwe dilɔ lwara na vin tun laan mu joori di ba di ji kandwe dilɔ na pai səŋɔ kum dana tun.

Kuntu yi Baŋa-We mu kia,

yi ku yi wo-kamunu ku pa dibam.»

Abam maŋi á wu karumi kuntu na? ⁴³ Ku bri ni We laan wó joŋi Dɪ paari dim abam tee ni, yi Dɪ daari Dɪ pa balɔ na se Dɪ ni tun na cwəŋə ba zu Dɪ paari dim wu. ((⁴⁴ Ku na yi kandwe dilɔ We na kuri tun, nɔɔnu wulɔ maama na tu dintɔ baŋa ni tun, kuntu tu wó tiini o cucugi o titi mu. Ku daari, wulɔ maama kandwe dim na tu o baŋa ni tun, di wó muri kuntu tu mu.))»

⁴⁵ Zezi deen na maŋi mumaŋa yam kuntu maama tun, kaanum yigə tiinə bam di Farizian * tiinə bam ma lwarɔ ni ku yi bantɔ taani mu o tea. ⁴⁶ Ba maa kwaani ba lagi cwəŋə si ba ja-o, yi ba kwarɔ fuvni di nən-kəgə kum, bantɔ na pɛ o yi We nijonnu tun ɲwaani.

Pɛ bu kadiri candiə mumaŋa

(Luki 14:15-24)

¹Zezi dɛɛn ma maŋi mumaŋi didoŋ o bri nɔɔna bam o wi: ²«Wɛ paari dum nyi di pɛ wudoŋ na lagi si o ki kadiri candiə o pa o bu te tun. ³Pɛ wum ya tagi di nɔɔna badonnə mu si ba ba ba tɔgi ba di kadiri candiə kam. Dɛ dum na tu di yi tun, o ma tɔŋi o tuntuŋna si ba vu ba bɛŋi nɔɔna bam kuntu si ba ba. Ba ma wu sɛ si ba ba. ⁴O laan ma joori o tɔŋi o tuntuŋna badonnə, si ba vu nɔɔna bam te ba ta di ba ni: «Ba-na, si amu ti woŋo maama yi a pa ba gu na-paala di vari-nunuguru. Nan ba-na si di di candiə kam.»

⁵Nɔɔna balu ba na bɛŋi kuntu tun ma zaŋi ba vu ba wubɔŋa je, ba na ba niŋi o beeri dum tun ŋwaani. Ba didva ve o kara mu. Didva ma vu si o ki o pipiu. ⁶Nɔɔna balu na daari tun ma ja pɛ wum tuntuŋna bam, ba bɛɛsi-ba ba gu.

⁷Pɛ wum bani ma tiini di zaŋi. O ma tɔŋi o pamaŋna si ba vu ba gu nɔn-gura bam kuntu, si ba daari ba zwe ba tw kum maama. ⁸O laan ma ta di o tuntuŋna bam o wi: «Kadiri dum woŋo maama ti ku yigə si di di. A nan na bɛŋi balu si di di candiə kam tun ya wu maŋi di ka. ⁹Nan nuŋi-na á vu tw kum je sum maama ni, á nii cwe sum niə ni. Á na nɛ nɔɔnu wulu maama tun, si á bɛŋ-o si o ba o tɔgi o di.» ¹⁰O tuntuŋna bam ma nuŋi ba beeri tw kum maama, ba la nɔɔna balu maama ba na nɛ tun, ku na yi nɔn-ŋona di nɔn-balwaarv di. Pɛ wum sɔŋɔ kum ma tiini ku su di nɔɔna.

¹¹Pɛ wum laan ma nuŋi si o zaani nɔɔna bam. O ma na nɔɔnu didva na wura o na wu zu gwar-ŋuŋu kulu na maŋi di kadiri dim tun. ¹²Pɛ wum ma bwe-o o wi: «A cilon, nmu ki ta mu n tɔgi n zu yo seeni, yi nmu wu zu gɔrɔ kulu na lana tun?» Nɔɔnu wum ma ga ka lərə je. ¹³Pɛ wum laan ma ta di o tuntuŋna bam o wi: «Ja-na nɔɔnu wuntu á vɔ o ja di o nɛ, si á ja-o á nuŋi á di lim wuni, yaara na wu mɛ yi nɔɔna keera yi ba duni ba nwa tun.»

¹⁴Kuntu bri ni, Wɛ bɛŋi nɔɔna zanzan mu, yi Dɪ daari Dɪ kuri ba finfun yiranu.»

Lampoo ŋwum taani

(Mariki 12:13-17, Luki 20:20-26)

¹⁵Farizian * tiinə bam laan ma zaŋi ba vu si ba bani ba nii, ba na wú ki te ba pa Zezi ŋɔɔni o tusi si ba ja-o tun. ¹⁶Ba ma li ba karabiə badonnə, si ba tɔgi di Pɛ Erɔdi * kwaga nɔɔna badonnə ba vu Zezi te. Ba ma vu ba ta did-o ba wi: «Karanyina, dibam ye ni nmu yi ciga tu mu, yi n yəni n bri nɔɔna Wɛ cwəŋə kam ciga. Nmu yigə tərə di nɔɔna na bɔŋi kulu ba pa nmu tun, nmu nan ba kuri nɔɔna daani. ¹⁷Dí nan lagi si di bwe nmu di nii, nmu wubɔŋa yi tita mu? Dibam Zwifə bam cullu pɛ ni si di ŋwi lampoo di pa lugu kum pa-farv wum na? Mu na ku wu maŋi?»

¹⁸Zezi na lwarɪ ba na jigɪ wubɔŋ-balwaarv tɪlu tun, o ma ləri-ba o wi: «Abam yi pipiri-nyina mu. Bɛɛ nan mu yi á lagi si á maŋi-ni á nii? ¹⁹Nan bri-na-ni səbu-dalı dilu di na yəni di ma ŋwi lampoo tun.»

Ba ma li səbu-dalı dum ba bri-o. ²⁰O ma bwe-ba o wi: «Wɔɔ nyinyugv di o yiri mu pupuni di baŋa ni?»

²¹Ba ma lər-o ba wi: «Ku yi pa-farv wum mu.»

O laan ma ta di ba o wi: «Ku lamma. Nan taá ŋwi-na kulu na yi pa-farv wum nyim tun á pa-o, si á daari á taá pai Wɛ kulu di na yi Dɪ nyim tun.»

²²O na ləri-ba kuntu tun, ku ma su-ba zanzan. Ba laan ma yag-o yi ba viiri.

Twa biim taani

(Mariki 12:18-27, Luki 20:27-40)

²³Dɛ dum kuntu ni, Sadusian * tiinə badonnə dɛɛn ma zaŋi ba vu Zezi te. Bantu mu bri ni, nɔɔnu na tɪga o daa bá joori o bi tun. ²⁴Ba ma vu ba ta di Zezi ba wi: «Karanyina, Moyisi * dɛɛn bri ni, nɔɔnu na tɪga, yi o di o kaani na ba jigɪ biə daani, o nu-bu mu maŋi si o di kadəm wum si ba lu biə o curv kulu na tɪgi tun ŋwaani. ²⁵Kuntu, nu-pugə-biə barpe mu ya wu dibam titari ni. Ba didva ma di kaani yi o ti o daar-o, yi o wu lugi bu did-o. Wulu na saŋi tun di daa ma ləri o di kaani wum. ²⁶O di ma ti o daar-o. Bato tu wum di daa ma di-o. Ku ki kuntu doŋ mu di ba maama barpe, yi ba wu lugi bu di kaani wum. ²⁷Ba maama na tɪgi tun, kaani wum di laan ma ti. ²⁸Dí nan lagi di bwe di nii, ba maama na di kaani wum tun, ba laan na tu ba bi ba yagi tɔvni, bantu wɔɔ mu wú ta te kaani wum?»

²⁹Zezi ma ləri-ba o wi: «Abam tiini á tusi mu. Abam nan wu ni Wɛ tɔnɔ kum zaasum dum kuri di, yi á yəri Wɛ dam dum na yi te tun. ³⁰Bɛŋwaani, nɔɔna na tu ba bi ba yagi tɔvni, baá ta nyi di Wɛ malesi * sum na yi te tun mu, baara daa bá di kaana, kaana di nan daa bá zu banna di. ³¹Ku nan na yi twa biim dum di, abam maŋi á wu karumi kulu Wɛ na tagi Dɪ bri abam yi ku pupuni Dɪ tɔnɔ kum wuni tun na? ³²Dɪ tagi Dɪ

wi: «Amv yi Abraham * We, di Yizaki We, di Zakobi We mv.» Kv bri ni bantu daa ta jigi njwia mv Dl tee ni, bejwaani Baŋa-We yi nanjona We mv si Dl dai twa We.»

³³ Nɔn-kɔgɔ kum na ni Zezi zaasum dum na yi te tun, kv ma tiini kv su-ba.

We niə yam wuni dɔɔ mv yi kamunu di dwe?

(Mariki 12:28-34, Luki 10:25-28)

³⁴ Farizian * tiinə bam dɛen ma lwarɪ Zezi na ləri Sadustian * tiinə bam te tun, kv pa ba daa warɪ taani ba ta. Ba laan ma kikili daani sɪ ba lagɪ cwɛŋɔ ba ma ja-o. ³⁵ Ba wv didva na yi We cullu tum karanyina tun ma zarɪ sɪ o maŋ-o o nii o swan na yi te tun, o ma bwe-o o wi: ³⁶ «Karanyina, We niə yam maama wuni dɔɔ mv yi kamunu di dwe?»

³⁷ Zezi ma lər-o o wi: «Ta n soe n Yuutu Baŋa-We di n bicari maama, di n wv maama, di n wubuŋa maama. ³⁸ Dintv nan mv yi We dayigə ni yi di yi kamunu. ³⁹ Dilv na sarɪ tun di nyi di dintv mv, di tagɪ di wi, ta n soe n doŋ ni n titɪ te. ⁴⁰ Moyisi * zaasum dum di faŋa faŋa We nijonɔnə bam zaasum dum maama yɔɔri di puli niə yantu yale baŋa ni mv.»

Krisi wum We na tɔŋɪ tun yi Davidi Yuutu mv

(Mariki 12:35-37, Luki 20:41-44)

⁴¹ Farizian * tiinə badonnə dɛen ma ba ba kikili daani. Zezi ma zarɪ o bwe-ba o wi: ⁴² «Kv na yi Krisi * wum We na lagɪ Dl tɔŋɪ tun, abam buŋɪ ni oó ta yi wɔɔ dwi tu mv?»

Ba ma lər-o ba wi: «Oó ta yi Pɛ Davidi * dwi tu mv.»

⁴³ Zezi laan ma ta di ba o wi: «Kv nan wó kɪ ta mv kv taa yi kontv? We Joro * kum dɛen pɛ Davidi njɔni o woŋo, yi o bɛŋ-o ni o Yuutu. Faŋa faŋa tun Davidi tagɪ o wi:

⁴⁴ «Yuutu Baŋa-We tagɪ di a Yuutu Dl wi:

Ba n jəni a jazum ni,

sɪ aá kɪ nmv dɔna maama n nɛ kuri ni.»

⁴⁵ Davidi nan na sunɪ o bɛŋɪ Krisi wum o wi o Yuutu tun, o nan daa wó kɪ ta mv o taa yi Davidi naa daga?»

⁴⁶ Zezi na tagɪ kontv tun, nɔɔn-nɔɔnv daa maa warɪ sɪ o ləri kulokulv. Kv na zɪgɪ dɛ dum kontv ni tun, nɔɔna bam maama maa kwarɪ sɪ ba daa bwe-o taani.

23

Pipiri-nyina na wó ba na lɛɛrv te tun

(Mariki 12:38-40, Luki 20:45-47, 11:37-54)

¹ Zezi laan ma njɔni di o karabiə bam di nɔn-kɔgɔ kum maama. ² O ma ta di ba o wi: «Kv na yi Farizian * tiinə bam di We cullu karanyina tiinə bam, bantu mv tu ba ləni Moyisi * yuu ni, sɪ ba pa nɔɔna lwarɪ o zaasum dum na yi te tun. ³ Kontv njwaani á maŋɪ sɪ á taá tɔgɪ kulv maama ba na bri abam tun. Á nan yi zarɪ á lwəni ba na kɪ kulv maama tun, bejwaani ba titɪ ba tɔgɪ kulv ba na bri nɔɔna tun. ⁴ Ba na kɪ te tun, ba yəni ba yaari nɔɔna mv di cul-dɛɛrv sɪ ba taa tɔgɪ-ti. Kv maa nyi di ba na fi-ba sɪ ba zɪŋɪ zila yalv duuni na dwe ba zɪŋum tun, yi ba titɪ yigə tərɛ sɪ ba twəri zila yam funfun di ba zɪŋɪ. ⁵ Kulv na wəli da tun, ba yəni ba bri ba kəm-laarv tum jaja mv sɪ nɔɔna maama taa nai. Ba yəni ba bri ba titɪ nɔɔna yigə ni, ni ba jɪgɪ We tɔnɔ kum sono, di ba na tiini ba vɔ-tɪ ba yura ni jaja tun. Ba ma kɪ zala zanzan ba gwaarv yira ni, sɪ kv pa nɔɔna taa zuli-ba. ⁶ Ba na yəni ba vu nɔɔnv sɔŋɔ sɪ ba di candiə, kv yi je-njɔŋa je ni mv ba lagɪ sɪ ba taa je da. Ba na zv ba We-di sum, ba daa ta lagɪ je-kamunnu mv sɪ ba taa je yigə ni. ⁷ Ba na ve yaga, ba lagɪ sɪ nɔɔna maama taa tui ba zuli-ba mv, yi ba ta lagɪ sɪ nɔɔna taa bə-ba ni «Karanyina».

⁸ Kv nan na yi abam, á yi taá lagɪ sɪ ba taa bə abam ni «Karanyina», bejwaani á maama yi nu-biə mv daani, yi á jɪgɪ Karanyina didva mv. ⁹ Á yi zarɪ á ma nɔɔn-nɔɔnv á ma bɛŋɪ ni á «Ko» lvgv baŋa yo, We cwɛŋɔ kam tɔgum njwaani. Bejwaani abam maama jɪgɪ Ko didva mv, wuntv mv yi Baŋa-We. ¹⁰ Kulv na wəli da tun, á nan yi taá lagɪ sɪ nɔɔna taa bə abam ni «Yigə tiinə», bejwaani á Yigə Tu yi didva mv. Wuntv mv yi Krisi * wum We na tɔŋɪ tun.

¹¹ Abam nɔn-kamunu mv yi wulv na yi tuntɔŋnv á wuni tun. ¹² Bejwaani, wulv na zəŋɪ o titɪ tun, We wó tu kontv tu. Wulv nan na tu o titɪ tun, We wó zəŋɪ kontv tu.

¹³ We cullu karanyina tiinə-ba di Farizian tiinə-ba, lɛɛrv wv á yuu ni. Abam yi pipiri-nyina mv. Á yəni á cɪ cwɛŋɔ á pa nɔɔna warɪ sɪ ba zv We paari dum wuni. Abam titɪ ba lagɪ sɪ á zv, yi á daari á cɪ balv

maama na lagi si ba zu tun cwəŋə.

((¹⁴ Wε cullu karanyina tiinə-ba di Farizian tiinə-ba, lɛɛrv wu á yuu ni. Abam yi pipiri-nyina mu. Á yəni á gani kadənə á joŋi ba wənu. Á kwəri á kɪ Wε-lor-didwaaru si ku taa nyi ni á yi nən-ɣuna mu te. Kuntu ɣwaani Wε wó tiini Dɪ pa abam na cam ku ja gaali.))

¹⁵ Wε cullu karanyina tiinə-ba di Farizian tiinə-ba, lɛɛrv wu á yuu ni. Abam yi pipiri-nyina mu. Á yəni á beeri lɔgv baŋa je maama mu si á nii, á wó wani á pa dwi-ge tu didva ba o tɔgi cullu tilv Wε na pɛ dibam Zwifə bam tun na. Bantu didva nan na tu o sɛ Wε, á laan wó bri-o á titi cullu mu, si á pa o tiini o ji min-tw * nɔɔnv ku dwəni abam titi na yi te tun.

¹⁶ Lɛɛrv wu á yuu ni. Abam nyi di lilwə na vaŋi ba donnə lilwə te tun mu. Abam yəni á bri nɔɔna á wɪ, nɔɔnv na dugi durə di Wε-di-kamunu * kum, kuntu dai kulokulv. Á ma daari á bri á wɪ, nɔɔnv nan na dugi di səbu-sɪja kalv na wu Wε-digə kam wɔni tun, ku yi fifɔn mu si kuntu tu kɪ kulv o na dugi di ku tun. ¹⁷ Abam yi jwəru yi á kwəri á nyi di lilwə mu. Ku yi digə kam na yi Wε nyum tun ɣwaani mu pɛ səbu-sɪja kam di yi Wε nyum. Kuntu tun, tuntu wɔni kɔɔ mu jigɪ kuri ku dwe kudɔŋ? ¹⁸ Abam daa ta bri ni, nɔɔnv na dugi di Wε kaanum bimbim dɪm, kuntu dai kulokulv. Á ma daari á bri ni, nɔɔnv na dugi di kaanum wənu tilv maama na tigi bimbim dɪm baŋa ni tun, ku yi fifɔn mu si kuntu tu kɪ kulv o na dugi di ku tun. ¹⁹ Abam nyi di lilwə mu yi á ba nai kulv na yi cɪga tun. Ku yi bimbim dɪm na yi Wε nyum tun mu pɛ kaanum wənu tim di yi Wε nyum. Kuntu tun, tuntu wɔni kɔɔ mu jigɪ kuri ku dwe kudɔŋ? ²⁰ Kuntu, nɔɔnv wɔlv na dugi di kaanum bimbim dɪm tun, ku bri ni kuntu tu dugi di bimbim dɪm titi ku wəli di woŋo kulv maama na tigi di baŋa ni tun mu. ²¹ Wɔlv di na dugi di Wε-digə kam tun, ku bri ni kuntu tu dugi di Wε mu, Wε na wu ka wɔni tun ɣwaani. ²² Nɔɔnv wɔlv di nan na dugi di Wε-səŋə kum tun, ku bri ni kuntu tu dugi di Wε paari jangɔŋə kum mu, ku bri ni kuntu tu dugi di Baŋa-Wε mu.

²³ Wε cullu karanyina tiinə-ba di Farizian tiinə-ba, lɛɛrv wu á yuu ni. Abam yi pipiri-nyina mu. Ku na maŋi ku yi dwə dwi maama, ba zɪ ba daga di, á yəni á li Wε təri á pa-Dɪ. Ku lana. Ku daari á yigə tərə di Wε niə yadaara yalv na tiini ya yi kamunə tun, nɪnɛni cɪga tɔgim di yibwən-durə di wu-didva kəm. Ku ya maŋi si á taá kɪ wənu tum kuntu mu si á yi yagɪ Wε niə yadaara yam. ²⁴ Abam suni á nyi di lilwə balv na vai ba donnə lilwə tun mu. Abam nyi di nɔɔna balv na lagi ba nyɔ na, yi ba yəni ba leeri-ba, si kalisi na wura si ba li-di ba yagɪ, yi ba yigə nan tərə di wo-kamunu kulv ba na liri tun, ku na maŋi ku ma di yogondi di.

²⁵ Wε cullu karanyina tiinə-ba di Farizian tiinə-ba, lɛɛrv wu á yuu ni. Abam yi pipiri-nyina mu. Abam ɣwia kam nyi di ba na sɪn zwɪ di kabəli kwɛ si ku tɔgi cullu na bri te yi si wɔ su di digiru te tun mu. Abam wɔrv su di kampinə di pu-sɪja mu. ²⁶ Farizian tu, nmv nyi di lilwe mu te. Nmv maŋi si n da yigə n sɪn n zwɪ wɔ mu, si si kwɛ di daa yi taa jigɪ digiru.

²⁷ Wε cullu karanyina tiinə-ba di Farizian tiinə-ba, lɛɛrv wu á yuu ni. Abam yi pipiri-nyina mu. Abam nyi di yibeelə yalv ba na fɔgi ya kwaga si ya taa lana nɔɔna yibiyə ni tun mu. Yibeelə yam kuntu wu ma su di twa kwi, yi ya tiini ya yi digiru yɪrani. ²⁸ Abam di nan yi kuntu mu. Á pai á jigɪ cɪga mu nɔɔna yibiyə ni, yi á wɔrv laan su di lwarim yɪrani, didaani pipirə kikiə.

²⁹ Wε cullu karanyina tiinə-ba di Farizian tiinə-ba, lɛɛrv wu á yuu ni. Abam yi pipiri-nyina mu. Abam yəni á fɔgi á kɪ faŋa faŋa Wε nijɔŋnə bam yibeelə, yi á daari á kwɛ Wε nən-ɣuna bam yibeelə lanyɪrani. ³⁰ Á ma daari á tɛ á wɪ, abam dɛɛn ya na wura á kwə nakwa bam maŋa kam ni, á ya bá sɛ á wəli di ba á gv Wε nijɔŋnə bam. ³¹ Abam titi ni-taanɪ nan mu bri ni á yi balv na gv Wε nijɔŋnə bam tun biə. ³² Kuntu, nan kwaani-na á tɔŋi á kwə nakwa bam na kɪ wo-lwaanv tilv ba daari tun si ku vu ku ti. ³³ Abam di á kwə bam maama nyi di bisankwɪ-dwə mu. Á bri á bá lu min-tw * cam dɪm wɔni. ³⁴ Kuntu ɣwaani a lagi a tɔŋi a nijɔŋnə abam tee ni, di yiyiu tiinə di Wε tɔnɔ karanyina tiinə di. Abam wó ja badaara á gv, yi á daari á pa badaara tɔvn-dagara baŋa ni á gv. Á ma wó ja badaara á Wε-di sun wɔni á magɪ, yi á daari á taá tɔgi ba nɛ tw di tw á bɛɛsi-ba. ³⁵ Kuntu ɣwaani Wε wó pa abam na cam nɪnɛni ku yi abam titi mu gv nən-ɣuna balv maama ba na maŋi ba gv lɔgv pulim ni si ku ba ku yi zɪm tun. Ku na puli di Abɛli * wɔlv na yi nən-ɣum tun, si ku ba ku kweeli di Barasi bu Zakari wɔlv abam kwə na gv Wε di-laa kum di Wε kaanum bimbim dɪm titari ni tun. ³⁶ A lagi a ta cɪga mu di abam si, nɔɔna bantu maama caa wó ta tɔgi zɪm nɔɔna bam.

Zezi wu na cɔgi Zeruzalem tiinə ɣwaani te tun

(Luki 13:34-35)

³⁷ Həii! Zeruzalem tiinə-ba, á yəni á gvɪ Wε nijɔŋnə, yi á dɔli nɔɔna balv Wε na tɔŋi abam tee ni tun di

kandwa. Kuni zanzan mu a ya lagi si a la abam non-biə a ki daani, si a taa nii á baŋa ni, ninɛɛni coro na kukwəri ku biə ku ki ku vwana kuri ni te tun. Abam maa ba sea. ³⁸Kuntu ŋwaani abam tw kum laan wó ba ku ji di-dwənu. ³⁹Nan taá ye-na ni, á daa bá na-ni si ku taa ve maŋa kalu á na wó ta á wi: «Zuli-na wulu na buni dí Yuutu We yiri ŋwaani tun.» »

24

Lɛɛru na wó ba lugu baŋa te tun

(Mariki 13:1-23, Luki 21:5-24)

¹Zezi laan ma nuŋi We-di-kamunu * kum ni si o viiri. O na maa ke tun, o karabiə bam ma ba o te, si ba pa o maani We-digə kam loom dim na lana te. ²O ma ta di ba o wi: «Abam wu ne ka na yi te tun na? A lagi a ta ciga mu di abam si, ka maama wó ba ka tu tiga ni ka cəgi maama. Kandwe daa bá danj di doŋ baŋa ni.»

³Zezi deen ma vu o jəni Olivi piu kum yuu ni. O karabiə bam yirani ma vu o te, yi ba bwe-o ba wi: «Maŋa koo mu We-digə kam wó ba ka tu kuntu? Bɛɛ mu lagi ku ki maana ku bri dibam ni maŋa kam yi si nmu joori n ba lugu baŋa, si lugu tiim mumaŋa laan yi?»

⁴Zezi ma ləri-ba o wi: «Á fəgi á ci á titi, si á yi pa nɔn-nɔnu ganu abam. ⁵Berjwaani nɔna zanzan wó ba abam te, yi baá ma amu yiri ba ma ganu abam ba wi, bam didva didva mu yi Krisi * wum We na tuŋi tun. Kuntu doŋ mu baá ganu nɔna zanzan. ⁶Á wó ba á na tigurə na wu abam je sum ni, yi á kwəri á ni ka ŋwa tunu dilu na barjwe tun ni. Nan yi pa-na fuvni zu abam, berjwaani wənu tum kuntu maama maŋi si ti ki mu, yi ku ta dai lugu tiim maŋa. ⁷Dwi wó zaŋi di ki jara di dwi didoŋ, yi tw di ku doŋ wó zaŋi ti magi jara. Kana di wó ba ka taa wu je zanzan ni, yi tiga di wó sisiŋi je sidonnə ni. ⁸Wənu tum kuntu maama nan nyi di kaani na siŋi o vri pugə yi ka wəɛ te tun mu, yi cam daa ta wu kwaga ni.

⁹Kantu maŋa kam ni nɔna wó ja abam ba ki didɛera jia ni si ba bɛɛsi abam, yi ba daari ba gu abam. Abam na yi amu nɔna tun ŋwaani, lugu baŋa nɔna maama wó ta culi abam. ¹⁰Kantu maŋa ni nɔna zanzan wó ba ba yaŋi amu kwaga tɔgum. Nɔna badaara wó ku da-kurə ba bri daani, yi badonnə di wó ta culi daani. ¹¹Nɔna zanzan wó ba ba bri ni ba yi We nijorŋə mu yi ba dai, yi baá ganu nɔna zanzan. ¹²Wo-balwaarv tun na wó ba ti tiini ti gaali tun, kuó pa nɔna zanzan sono ti. ¹³Wulu maama nan na ki pu-dia o zigi kəŋkəŋ si ku vu ku yi kweelim tun, We wó vri kuntu tu ŋwia. ¹⁴Nɔna di wó beeri lugu baŋa je maama ba tɔɔli We kwər-ywəŋə kam ni We lagi Dl di paari nɔna titari ni, si ku taa yi maana nabiinə maama tee ni, si lugu tiim laan yi.

¹⁵Abam nan wó ba á na wo-ləŋə kulv na yi cəginu tun na wó ba ku zu ku zigi We titi di-kamunu kum wuni ku cəgi-ka. We nijorŋu Daniyelɔ maŋi o ta wo-ləŋə kum kuntu taani. (A lagi a ta di abam si wulu na karimi tun, si o kwaanɔ o ni ku kuri lanyurani.)

¹⁶Abam na ne wo-ləŋə kum kuntu, si abam balv na zuvri Zude ni tun ki lila á nuŋi á duri á vu pweeru yuu á səgi da. ¹⁷Nɔnu nan na wu nayuu ni, o daa yi tu o zu digə si o kwe kulokulv. ¹⁸Nɔnu wulu nan na wu kara ni tun, o di yi joori səŋə si o kwe o gəɔ o zu. ¹⁹Kantu maŋa kam ni kuó tiini ku taa yi lɛɛru di kaana balv na jigɔ pwi tun, di balv na jigɔ biə yi ba ŋəgi yili tun. ²⁰Nan taá loori-na We, si cam durim dum kuntu yi zaŋi di ba taa yi waarv mumaŋa ni naa siun de dum ni. ²¹Berjwaani yaara yalu na lagi ya ba maŋa kam kuntu ni tun wó ta tiini ya camma ya dwe yalu na maŋi ya ki lugu pulim maŋa ni si ku ba ku yi zum tun. Yaara yantu nan na ke, yaara yadonnə daa bá ba ninɛɛni yantu te. ²²Baŋa-We na wu pe yaara yam da yam tri, nɔn-nɔnu bá wəri. Ku nan yi We titi nɔna bam Dl na kuri tun ŋwaani mu Dl wó pa yaara yam da yam tri.

²³Kantu maŋa kam ni, nɔnu wulu maama na tagi di abam o wi: «Nii-na Krisi wum We na tuŋi tun wo yo seeni» naa: «O wu jəgə kadoŋ ni, si á yi se kuntu tu. ²⁴Nɔna badaara wó zaŋi ba bri ni bam didva didva yi Krisi wum We na tuŋi tun mu, yi ba yaŋi ba dai. Badonnə di wó bri ni bantu yi We nijorŋə mu, yi ba yaŋi ba dai. Ba ma wó ki wo-kinkagila yalu na wó su nɔna tun, si ba ya na wai, si ba sugi We titi nɔna balv Dl na kuri tun. ²⁵Nii-na, amu nan wuuri a ta a bri abam mu, yi ka maŋa kam ta wu yi.

²⁶Woŋo kulv na wəli da tun, nɔna na tagi di abam ba wi: «Nii-na Krisi tu o wu kagua wuni», si á yi zaŋi á vu da. Naa ba na tagi ba wi: «Nii-na, si o wu səŋə kuntu ni», si á yi se. ²⁷Berjwaani, de dum amu Nabiin-bu * wum na lagi a ba lugu baŋa tun na yiə, kuó ta nyi di dɔa na pipili weyuu ni ka zigi bri-kwaga ni ka vu ka yi mancoŋo te tun mu, ²⁸ni bitar-dindia na tagi ka wi: «Wo-tuv na wu me tun, duurə di gilimi da mu.»

Nabiin-bu wum na wó ba logu baɗa te tun

(Mariki 13:24-27, Luki 21:25-28)

²⁹Yaara yam kuntu maɗa kam na tu ka ke,
ku bá daani, yi wia kam laan ji nazono tim tim.
Cana di daa bá funji si pooni taa wura.
Weyuu wó sisinji yi calicwi sim wó kwəri si tu tɔga ni,
yi wəənu tilv maama na wu weyuu ni tun wó vugimi daani.

³⁰Nəəna laan wó na wo-kinkagili weyuu ni, si ku bri ni Nabiin-bu *f5* wum maa buna. Logu baɗa dwi tiinə maama wó ta keerə, di ba na ne Nabiin-bu wum na maa buni tun. Oó ta wu weyuu ni kunkwənu baɗa ni o buna di dam, yi We paari-zulə zanzan wu o tee ni. ³¹Nabən-zəŋə wó tiini ku taa wu weyuu ni, yi Nabiin-bu wum laan wó pa o malesi * sum nuŋi si jagi si vu logu baɗa je maama, ku na yi wa-puli di wa-zuuri, jazim di jagwiə, si la o nəəna balv We na kuri tun je maama si ki daani.

Kapuru nyinyugu na zaasi dibam kulv tun

(Mariki 13:28-31, Luki 21:29-33)

³²Nan maani-na á nii kapuru na yi te tun. Kuntu na yəni ku wura ku kwi vəərv, á yəni á lwarı ni ku twe yade. ³³Ku nan yi bidwi mv di á na ne wəənu tilv maama a na tagi a bri abam tun na wura ti kia, si á lwarı ni Nabiin-bu * wum tum dim laan twe di ti mv. ³⁴A lagi a ta ciga mv di abam si, wəənu tim kuntu maama wó ba ti wura ti kia, yi zum nəəna bam ta wu tigi ba ti. ³⁵Weyuu di tɔga baɗa maama wó ba ti ke, yi amv taani dim bá ke maɗa di maɗa.

We yirani mv ye logu tiim de

(Mariki 13:32-37, Luki 17:26-30, 34-36)

³⁶Nəən-nəənv yəri de dilv Nabiin-bu * wum na lagi o joori o ba tun, nəən-nəənv yəri de dim wuni maɗa kam o na wó ba tun, ku na maɗi ku yi We malesi * sum di Dl Bu wum titi di. Ku nan yi a Ko Baɗa-We yirani mv ye. ³⁷Nabiin-bu wum na wó joori o ba maɗa kalv tun, kú ta nyi ninəeni ku deen na ki Nowe * maɗa kam ni te tun. ³⁸Ku na wó loori dv-fara kam ninum tun, nəəna deen di ba wodiiru, yi ba daari ba di kaana, yi kaana di zuuri banna, si ku vu ku yi de dim Nowe na zu naboro kamunu kum wu tun. ³⁹Ba deen wu lwarı woŋo kulv na lagi ku ba ku ki tun, si ku vu ku yi maɗa kalv dv-fara kam na bam na tu ba li nəəna bam maama tun. Nabiin-bu wum di lagi o ba kuntu doŋ mv. ⁴⁰Kantu maɗa kam ni, nəəna bale na wu kara ni ba tɔŋa, We wó li ba didva Dl daari wudoŋ wum. ⁴¹Kaana bale di na wura ba cvi muni nəŋə ni, We wó li ba didva Dl daari wudoŋ wum.

⁴²Kuntu ŋwaani, á fəŋi á ci á titi, si á yəri de dim á Yuutu wum na wó joori o ba tun. ⁴³Lwarı-na si, səŋə tu ya na lwarı maɗa kalv ŋwunv na lagi o ba titu ni o ŋə tun, o ya wó yiri o səŋə kum, si ŋwunv wum yi na cwəŋə o zv o ŋə. ⁴⁴Kuntu tun, abam maɗi si á ci á titi mv, beŋwaani amv Nabiin-bu wum lagi a ba maɗa kalv abam na ba buŋi ni aá ba tun mv.

Tuntɔŋ-ŋum di tuntɔŋ-baləwə mumaɗa

(Luki 12:41-48)

⁴⁵Wəw mv yi tuntɔŋ-ŋum wulv na jigı wubɔŋa tun? O nyi ninəeni tuntɔŋnv wulv o yuutu na yagi o titɔŋa o pa-o yi o daari o vu cwəŋə tun. O yuutu wum ma li-o si o taa nii o donnə tuntɔŋna bam baɗa ni, si o daari o taa pa-ba ba ni-wudiu maɗa maama. ⁴⁶O yuutu wum na joori o ba, yi o piini di o ki kulv maama o na wı o ki tun, tuntɔŋnv wum kuntu laan wó na yu-yoŋo. ⁴⁷A lagi a ta ciga mv di abam si, o yuutu wum laan wó pa o taa nii o jigıruv tim maama baɗa ni.

⁴⁸O nan na yi tuntɔŋ-baləwə yi o buŋi ni, o yuutu wum daani zanzan yi o ba tui, ⁴⁹yi o na jigı o donnə tuntɔŋna bam o maga, yi o daari o təŋi di sa-nyəra o di yi o nyə sana di ba, ⁵⁰tuntɔŋnv wum kuntu yuutu wum laan wó joori o ba de dim tuntɔŋnv wum na ba buŋi ni oó ba tun, di maɗa kalv o na wó ba o zv tun.

⁵¹O yuutu wum nan na tu o pur-o kuntu, o laan wó pa o na cam, yi o daari o pa o təŋi di pipiri-nyina o na yaara zanzan, jəŋə kalv ni ba na wó ta keerə yi ba duni ba nwa tun.

25

Bukwa fugə mumaɗa

¹Kantu maɗa kam ni We paari dim wó ta nyi di bukwa fugə na zanı ba vu si ba jeeri kan-bar-duuru te

tun. Ba ma kwe ba min-zwænu ba ja wæli da ba vu. ²Bukwa bam banu maa yi jwæru, yi banu bam yi swan tiinæ. ³Balu na ba jigɪ swan tun ma wu ki nugə ba wæli da, si ba taa ki ba min-zwænu tum ni. ⁴Ku daari swan tiinæ bam ma ki nugə wænu wuni ba ziæ. ⁵Kan-baru wum na tiini o daani yi o ba tui tun, ku ma pa ba maama tigi ba dæa.

⁶Tiga na tu ka kwuri tun, nɔɔna maa tɔɔli ba wi: <Kan-baru wum maa bunal Zanjɪ-na á nuɟi á jeer-o.>

⁷Bukwa bam ma zanjɪ ba tarigi ba min-zwænu tum. ⁸Bukwa balu na ba jigɪ swan tun min-zwænu tum maa lagɪ ti dwe. Ba ma ta di ba donnæ swan tiinæ bam si ba ki nugə ba pa-ba, si ba min-zwænu tum lagɪ ti dwe. ⁹Swan tiinæ bam ma læri ba wi: <Aye, nugə kam ba daga si ka yi dɪbam maama. Kuntu ɟwaani, abam di ve balu na jigɪ nugə ba yægi tun te á yægi.>

¹⁰Ba laan ma ke si ba yægi. Ba na ke ba daari tun, mu kan-baru wum yiæ. Badaara bam na maɟi ba ti ba yigə tun, ba ma tɔgi di kan-baru wum ba vu ba zu kadiri dim sɔɟo kum. Ba ma pi mancoɟo kum ni. ¹¹Ku na ki finfun tun, mu bukwa banu balu na ba jigɪ swan tun laan tuæ, yi ba bæɟi kan-baru wum ba wi: <Dí yuutu, dí yuutu, purɪ si dí zu!> ¹²O ma læri-ba o wi: <A lagɪ a ta ciga mu di abam si, a yæri abam.>

¹³Kuntu ɟwaani á maɟi si á taá cu á titi, bæɟwaani á yæri de dilu naa maɟa kalu amu Nabiin-bu * wum na wó joori a ba tun.

Tuntɔɟna batɔ mumaɟa

(Luki 19:11-27)

¹⁴We paari dum daa ta nyi di sɔɟo tu wudoɟ na lagɪ o nuɟi o vu cwæɟə. O ma bæɟi o tuntɔɟna, yi o kwe o wænu o pa-ba si ba taa niæ. ¹⁵O ma ce sæbu-dala murr-tinu (5.000) o pa ba didva, yi o daari o pa didva sæbu-dala murr-tile (2.000). O ma pa didva kam di sæbu-dala muru didva (1.000). O nan pe-ba sæbu kum, si ku maɟi ba didva didva dam na mai te tun mu. O laan ma daari o viiri. ¹⁶Tuntɔɟnu wulu na joɟi sæbu-dala murr-tinu tum tun ma ki lila o kwe sæbu kum o ma ki pipiu, yi o na sæbu-dala murr-tinu nyɔɔri o wæli da. ¹⁷Sæbu-dala murr-tile tu wum di ma na sæbu-dala murr-tile nyɔɔri o wæli da. ¹⁸Ku daari sæbu-dala muru didva kam tu wum ma kwe sæbu kulɔ o tu wum na pe-o tun o ku goɟo o suli da.

¹⁹Ku na daani tun, sɔɟo tu wum laan ma joori. O ma bæɟi o tuntɔɟna bam si ba ba ba jeeli o sæbu kum ba nii. ²⁰Sæbu-dala murr-tinu tum tu wum ma ja sæbu-dala murr-tinu nyɔɔri dilu o na ne tun o wæli da o vu o pa-o. O ma ta di o tu wum o wi: <Amu yuutu, nii. Nmu ya n pe-ni sæbu-dala murr-tinu mu, yi a laan ki pipiu a na sæbu-dala murr-tinu nyɔɔri a wæli da.> ²¹O tu wum ma lær-o o wi: <Nmu ki ciga, n jigɪ yawala, n yi tuntɔɟ-ɟum. Nmu suni n ki ciga di n na nii kulɔ finfun a na ki n jɟa ni tun baɟa ni. Kuntu, a laan wó pa n ta n nii a wænu zanzan baɟa ni. Nan ba si dí ki wupolo daani.>

²²Sæbu-dala murr-tile tu wum di ma vu o te, yi o ta did-o o wi: <A yuutu, nmu ya n pe-ni sæbu-dala murr-tile mu, yi a laan ki pipiu a na sæbu-dala murr-tile a wæli da.> ²³O tu wum ma lær-o o wi: <Nmu ki ciga, n jigɪ yawala, n yi tuntɔɟ-ɟum. Nmu suni n ki ciga di n na nii kulɔ finfun a na ki n jɟa ni tun baɟa ni. Kuntu, a laan wó pa n ta n nii a wænu zanzan baɟa ni. Nan ba si dí ki wupolo daani.>

²⁴Sæbu-dala muru didva kam tu wum laan ma vu o ta di o tu wum o wi: <Amu yuutu, a ye ni nmu laɟa dana. N yæni n zagɪ muna yalu n titi na wu dugi tun, yi n daari n joɟi nyɔɔri dilu na dai nmu titɔɟa nyum tun. ²⁵Kuntu ɟwaani a kwari fuvni di nmu, yi a kwe nmu sæbu kum a vu a suli tɟa ni. Nan joori n joɟi n sæbu kum.>

²⁶O tu wum ma ta did-o o wi: <Nmu yi tuntɔɟ-balɔɔ mu, yi n jigɪ yawɔɔ zanzan. Nmu na ye ni amu laɟa dana, yi a yæni a zagɪ muna yalu a titi na wu dugi tun, yi a lagɪ nyɔɔri dilu na dai a titɔɟa nyum tun, ²⁷ku ya maɟi si nmu kwe a sæbu kum n tiji banki ni. Nmu ya na ki kuntu, a ya wó ba a joɟi-ku di nyɔɔri.

²⁸Kuntu tun, joɟi-na sæbu-dala muru didva kam o tee ni á pa wulu na jigɪ sæbu-dala murr-fugə kam tun.

²⁹Bæɟwaani, nɔɔnu na maɟi o jigɪ woɟo, o ta wó joɟi kudoɟ o wæli da si ku tiini ku taa daga. Nɔɔnu wulu nan na maɟi o ba jigɪ kulɔkulɔ tun laan wó ba o ga kulɔ finfun o ya na jigɪ tun di mu. ³⁰Ku nan na yi tuntɔɟ-kayaa kantu, ja-o-na á nuɟi á di á yagɪ lim jægə ni, me yaara na tiini ya wura yi nɔɔna keerə yi ba duni ba nwa tun.>

Nabiin-bu wum na wó ba o di paari yi o pɔɔri nɔɔna daani te tun

³¹Nabiin-bu * wum nan na joori o ba di o paari-zulə yam, yi We malesɪ * sum maama tɔgi si wu o tee ni, o laan wó ba o jæni o paari jangɔɟo kum baɟa ni. ³²Lugu baɟa dwi tiinæ maama wó ba ba la daani o yigə ni. O laan wó pɔɔri-ba kuni bile, ni nayiru na pɔɔri o peeni di o buni daani te tun. ³³Oó pɔɔri peeni sum o pa si taa wu o jazum ni, yi o daari o yagɪ buni dum o jagwiæ ni. ³⁴Nabiin-bu wum na yi pe kuntu tun,

o laan wó ta di balu na wu o jazum ni tun o wi: «Abam balu a Ko We na ki lanyirani tun, á ba-na á tɔgi á di paari dilu Dl na maŋi Dl tiŋi Dl pa abam, ku na sɔŋi lɔgu pulim ni tun. ³⁵ Beŋwaani, kana deen jaani amu, yi á pa-ni wɔdiu yi a di. Na-nyɔm deen jaani-ni, yi á pa-ni na yi a nyɔ. A deen tu abam sam, yi á ki-ni voro lanyirani. ³⁶ A deen ba jigi gɔrɔ si a zu, yi á pa-ni gɔrɔ. A deen ba jigi yazurɔ, yi á ba á nii-ni. Ba deen ki-ni puna digɛ ni, yi á ba á nii-ni.»

³⁷ We non-ɲuna bam laan wó zaŋi ba bwe-o ba nii: «Dí Yuutu, maŋa kɔɔ mu dibam ne kana jigi nmu yi dí pa-m wɔdiu yi n di, naa na-nyɔm jigi-m yi dí pa-m na yi n nyɔ? ³⁸ Maŋa kɔɔ mu nmu tu dibam sam yi dí ki nmu voro, naa maŋa kɔɔ mu n ba jigi gɔrɔ yi dí pa-m gɔrɔ, ³⁹ naa maŋa kɔɔ mu nmu ba jigi yazurɔ naa n wu puna digɛ ni yi dí ba á nii-m?»

⁴⁰ Pe wum laan wó lɛri o ta di ba o wi: «A lagɛ a ta ciga mu di abam si, abam nan na ki kuntu doŋ á ma á wɛli a nɔɔna bam tun, ku na maŋi ku yi wɔlu na tiini o muri ba maama wɔni tun di, ku yi amu mu á ki kuntu.»

⁴¹ O laan ma wó daari o ta di balu na wu o jagwiɛ ni tun o wi: «Á ve daa a tee ni, si abam mu yi balu We sɔɔla na wu á yuu ni tun. Ke-na á vu á zu mini dilu na ba dwe tun wu, We na maŋi Dl tiŋi si Dl pa sutaani * di di malesi sum tun. ⁴² Beŋwaani, kana deen jaani amu, yi á wu pe-ni wɔdiu si a di. Na-nyɔm di ma ja-ni, yi á wu pe-ni na si a nyɔ. ⁴³ A deen tu abam sam, yi á wu ki-ni voro. A deen ba jigi gɔrɔ, yi á wu pe-ni gɔrɔ si a zu. A deen ba jigi yazurɔ, yi ba ta kwɛri ba ki-ni puna digɛ ni, yi á wu tu si á nii-ni.»

⁴⁴ Ba ma wó lɛri ba bwe-o ba wi: «Dí Yuutu, maŋa kɔɔ mu dibam ki nmu kuntu? Maŋa kɔɔ mu dí ne kana di na-nyɔm na jigi nmu, naa n na yi wɛru, naa n ba jigi gɔrɔ, naa n ba jigi yazurɔ, naa ba ki-m puna digɛ ni, yi dibam wu zɛni-m?» ⁴⁵ O ma wó ta di ba o wi: «A lagɛ a ta ciga mu di abam si, abam na vun si á wɛli amu nɔɔna bam tun, ku na maŋi ku yi wɔlu na tiini o muri ba maama wɔni tun di, ku yi amu mu á vun si á wɛli.»

⁴⁶ Bantu laan wó ke ba vu cam dilu na bá fɔgi di ti tun wɔni. Ku daari We non-ɲuna bam ma wó zu Dl te ba na ɲwia kalu na ba ti tun.»

26

Zwifɛ bam yigɛ tiinɛ na ki ni daani si ba gu Zezi te tun

(Mariki 14:1-2, Luki 22:1-2, Zan 11:45-53)

¹ Zezi deen na tagi wɛnu tum kuntu maama o ti tun, o laan ma ta di o karabiɛ bam o wi: ² «Abam ye si ku daari da yale mu si Paki * candiɛ kam yi, yi ba laan wó ja amu Nabiin-bu * wum ba ki dideera ja ni, si ba pa-ni tvun-dagara * baŋa ni ba gu.»

³ Zwifɛ nakwa bam di ba kaanum yigɛ tiinɛ bam ma kikili daani Kayifu sɔŋɔ ni. Wuntu mu yi ba kaanum * yuutu. ⁴ Ba ma bani daani si ba nii, ba na wó ki swan yalɔ ba ma ja Zezi ba gu tun. ⁵ Ba na wura ba bwe kuntu tun, ba ma ta ba wi: «Dí nan wu maŋi si dí ja-o candiɛ kam maŋa ni, si kuvɔ pa vuvugɛ jɛni nɔɔna bam titari ni.»

Kaanu wudoŋ na ki te o zuli Zezi tun

(Mariki 14:3-9, Zan 12:1-8)

⁶ Zezi deen maa wu Betani ni nɔɔnu wudoŋ sɔŋɔ ni, o yiri mu Simɔn. Wuntu deen ya yi nanyɔŋɔ mu. ⁷ Zezi na wura o di wɔdiu maŋa kalu tun, mu kaanu wudoŋ tu o te. O maa jigi kunkwɛlɛ ka na su di trali nugɛ kalu sɛbu na daga tun. O ma vu o lo nugɛ kam Zezi yuu ni si o ma zul-o. ⁸ Zezi karabiɛ bam na ne kuntu tun, ba maa ba jigi wupolo. Ba maa te ba wi: «Bee mu yi o ja nugɛ kam o cɔgi tintu? ⁹ Dí ya wó wani dí kwe-ka dí yɛgi sɛbu zanzan dí ma wɛli yinigɛ tiinɛ.»

¹⁰ Zezi ma lwarɛ ba na te kulɔ tun, yi o ta di ba o wi: «Bee mu yi á jigi kaanu wum á yaara? O na ki-ni zulɛ yalɔ tun yi kɛm-laa mu o ki-ni. ¹¹ Ku nan na yi yinigɛ tiinɛ, bantu wura mu di abam maŋa maama si á taá zɛni-ba. Ku daari amu nan bá ta wura di abam maŋa maama. ¹² Kaanu wum na logi nugɛ kam a yira ni tun, ku bri ni o wuuri o turi a yira yam mu, si ba laan kwe-ni ba ki. ¹³ A lagɛ a ta ciga mu di abam si, ba na wó tɔɔli amu kwɛr-ywɛŋɛ kam lɔgu baŋa je maama ni tun, baá ta kaanu wum kuntu di taani si ba taa guli o gulɛ.»

Zudasɛ na ki ni di Zwifɛ yigɛ tiinɛ bam si ba ja Zezi te tun

(Mariki 14:10-11, Luki 22:3-6)

¹⁴ Kuntu kwaga ni, Zudasɛ Yiskariyo wɔlu na yi Zezi karabiɛ fugɛ-bale bam wu didua tun laan ma zaŋi o

vu Zwifə bam kaanum yigə tiinə bam te. ¹⁵ O ma bwe-ba o wi: «Abam wó pa amu bæe mu, si a bri abam cwəŋə si á ja Zezi?» Ba na ni kuntu tun, ba ma se si ba pa-o səbu-dala fiintə. *f6 * ¹⁶ Ku na puli maŋa kam kuntu ni tun, o laan ma kwaani o beeri cwəŋə si o ja Zezi o ki ba jia ni.

Zezi na di Paki candiə wədiu di o karabiə bam te tun

(*Mariki 14:12-26, Luki 22:7-23, Zan 13:21-30, 1 Korenti 11:23-25*)

¹⁷ Ku ma ba ku yi de dilu ba na puli si ba di dipɛ dilu na ba jigi dabili di wuni tun. Zezi karabiə bam ma vu ba bwe-o ba wi: «Nmu lagi si di di Paki * candiə kam jəgə kəɔ ni mu, si di vu di ti woŋo maama yigə di pa-m?»

¹⁸ O ma ləri-ba o wi: «Zaŋi-na á vu tuw kum wu nɔɔnu doŋ te, si á ta did-o ni: «Karanyina mu wi, o maŋa kam yiə. O nan lagi o tɔgi di o karabiə bam o ba nmu sɔŋo mu, si ba di Paki candiə kam wədiu da.»

¹⁹ O karabiə bam ma vu ba ki o na tagi kulv tun, yi ba kwe candiə kam wəənu tum ba ti.

²⁰ Tɔga ma ba ka yi. Zezi di o karabiə fugə-bale bam laan ma jəni si ba di wədiu kum. ²¹ Ba na wura ba di tun, Zezi laan ma ta o wi: «A lagi a ta cɔga mu di abam si, abam wu nɔɔnu didva mu lagi o yəgi amu o pa nɔɔna.»

²² Ba na ni kuntu tun, ba wuru ma tiini ti cɔgi zanzan, yi ba puli si ba taa bwe-o didva didva ba wi: «Amu Yuutu, ku yi amu mu na?»

²³ O ma ləri-ba o wi: «Nɔɔnu wulu na tɔgi di amu o lu zɔŋa didva wuni tun mu lagi o yəgi amu o pa nɔɔna. ²⁴ Ku nan maŋi si amu Nabiin-bu * wum vu a ti, ni We tɔnɔ kum na maŋi ku bri a taani te tun. Ku nan za wó ta yi leeru mu ku pa nɔɔnu wulu na wó yəgi amu Nabiin-bu wum o pa tun. Ba ya na maŋi ba wu lugi nɔɔnu wum kuntu, ku ya wó ta gara.»

²⁵ Zudası wulu na lagi o yəg-o o pa tun laan ma bwe-o o wi: «Karanyina, ku yi amu mu na?»

Zezi ma lər-o o wi: «Mu ka da n taga.»

²⁶ Ba na wura ba di maŋa kalv tun, Zezi ma kwe dipɛ yi o ki We le di ŋwaani. O ma daari o fə-di o pa o karabiə bam yi o wi: «Jɔŋi-na á di, si dintu yi a yira mu.»

²⁷ O daa ma kwe tweeru biə sana di zɔŋa, yi o ki We le ti ŋwaani. O ma kwe o pa-ba yi o wi: «Abam maama jɔŋi-na á nyɔ. ²⁸ Wo-nyɔɔru tuntu mu yi a jana kalv na lagi ka nuŋi ka duri si ka ma vri nɔɔna zanzan ba lwarum wuni tun. Ku maa bri ni We goni ni si Dl yagi nɔɔna lwarum Dl ma cɛ-ba amu jana kam ŋwaani. ²⁹ Taá ye-na ni, a daa bá nyɔ wo-nyɔɔru tuntu, si ku taa ve maŋa kam abam na wó tɔgi di amu á jəni amu Ko We paari dum wuni, si di daa nyɔ daani.»

³⁰ Ba laan ma leeni ba zuli We, yi ba daari ba nuŋi ba vu Olivi piu yuu.

Zezi na wuuri o bri Piyɛeri na wó vi-o te tun

(*Mariki 14:27-31, Luki 22:31-34, Zan 13:36-38*)

³¹ Zezi laan ma ta di ba o wi: «Titu dintu titi nɔɔ mu abam maama wó joori amu kwaga ni, ni We tɔnɔ kum na maŋi ku bri te tun. We dɛen tagi Dl wi:

«Á pa ba gv nayru wum,

yi o peeni sum maama jagi.»

³² Ku daari, We na joori Dl bi-ni, aá da yigə a vu a taa cəgi abam Galile ni.»

³³ Zezi na tagi kuntu tun, Piyɛeri ma ta did-o o wi: «Nɔɔna bam maama na maŋi ba joori nmu kwaga ni, amu bá fɔgi a joori nmu kwaga ni.»

³⁴ Zezi ma ta lər-o o wi: «A lagi a ta cɔga mu di nmu si, titu dintu titi nɔɔ mu, ku na wó loori si cibwuw keeri tun, nmu wó fu kuni bitə ni n yəri amu.»

³⁵ Piyɛeri laan ma ta did-o o wi: «A bri a bá fu ni a yəri nmu, ku na maŋi ku yi ba na lagi ba gv amu di nmu maama di.»

Zezi karabiə bam maama di ma ta kuntu doŋ.

Zezi na cɛ di We-loro te tun

(*Mariki 14:32-42, Luki 22:39-46*)

³⁶ Zezi laan ma zaŋi o tɔgi di o karabiə bam o vu jəgə kadoŋ, gaari na wura yi ba bə-ka ni Jesemani tun. O ma ta di ba o wi: «Á taá je yo, si a vu daa a wari We si a ba.» ³⁷ O ma pa Piyɛeri di Zebede biə bale bam tɔg-o ba vu. O wu ma tiini ku cɔgi yi o bicari di. ³⁸ O ma ta di ba o wi: «A wu mu tiini ku cɔgi si ku yi a

tuuni. Á nan zígí-na yo, á taá kogili-ni si á warí Wε, si á yi zaŋi á dɔ.»

³⁹O laan ma fufɔ o vu daa. O ma vi o yigə tɪga ni o wura o loori Wε yi o wi: «Amv Ko, kv na wai, si n pa cam dilv na lagɪ dɪ ba amv baŋa ni tun kɛ. Nmv nan kɪ te na yi nmv wubɔŋa tun, si n yi kɪ amv wubɔŋa na lagɪ kulv tun.»

⁴⁰O na loori Wε o ti tun, o ma joori o vu o karabiə batɔ bam te. O ma na ni ba tigi ba dɔa. O ma zaŋi-ba, yi o ta di Pɪyɛɛri o wi: «Bɛɛ mv yi abam warí si á kogili amv, si á yi zaŋi á dɔ si kv yi mumɔŋa funfun di? ⁴¹Fɔgɪ-na á yurɪ á tutɪ si á taá loori Wε, si á yi tv maŋum dɪm maŋa ni. Bɛŋwaani nanzwənə wubɔŋa lagɪ si ya sɛ Baŋa-Wε, yi o yira laan bwənə.»

⁴²Zezi daa ma joori o vu daa, yi o loori Wε o wi: «Amv Ko, cam dintv na bá wani dɪ li amv baŋa ni di yagɪ, yi a na maŋi si a zv di wv mv, amv ta sɛ si kv kɪ nmv wubɔŋa na lagɪ te tun.» ⁴³O daa ma joori o vu o na ni ba ta tigi ba dɔa, dɔəm na tiini dɪ wai-ba tun ŋwaani. ⁴⁴O ma yagɪ-ba, yi o joori o vu daa o daa ta loori Wε o kɪ kuni bitɔ, ni o ya na maŋi o ta kulv tun. ⁴⁵O daa ma joori o vu o karabiə bam te, yi o ta di ba o wi: «Á ta tigi á dɔ mv na? Nii-na! Maŋa kam yiə, si ba ja amv Nabiin-bu * wvm ba kɪ nɔn-balwaaru jia ni. ⁴⁶Zaŋi-na si dí vu. Nɔɔnv wulv na lagɪ o yəgɪ-ni o pa tun maa buna.»

Ba na jaani Zezi te tun

(Mariki 14:43-50, Luki 22:47-53, Zan 18:3-12)

⁴⁷Zezi ta na wura o ŋɔɔni kuntu tun, mv Zudasɪ wulv na yi o karabiə fugə-bale bam wv didva tun tu o yi o te, yi nɔn-kəgə zanzan tɔgɪ did-o kv ba, yi ba ze sv-lwaanv dɪ da-lwaanv. Kv yi Zwifə nakwa bam dɪ ba kaanum yigə tiinə bam mv tuŋi-ba. ⁴⁸Zudasɪ ya maŋi o pa kəgə kum lwarɪ ni, o na ve o kukwəri nɔɔnv wulv tun, si ba ja kuntu tu.

⁴⁹O laan ma yɔɔri o yi Zezi te o jɔɔn-o yi o wi: «Karanyuna, dinle», yi o daari o kukwər-o. ⁵⁰Zezi ma ta did-o o wi: «Amv ciloŋ, nmv na tu si n kɪ kulv tun, kɪ-kv lila.»

Nɔɔna bam laan ma yi ba ja Zezi. ⁵¹Nɔɔna balv na maŋi ba wv Zezi tee ni tun didva ma li o svgv o ma zagɪ kaanum yuutu wvm tintvŋnv zwe o go. ⁵²Zezi ma ta did-o o wi: «Joori n sin n svgv kum kv polo ni, si nɔɔnv wulv maama na soe jara dɪ svgv tun, svgv mv wú gv kv tu. ⁵³Nmv yəri ni, a ya na lagɪ zənə, a ya wú ta di a Ko Wε, yi o da o tuŋi malesɪ * kəgə kuni fugə-bile, si si ba si wəli-ni na? ⁵⁴Amv nan ya na kɪ kuntu, Wε tənə kum na bri ni kv maŋi si kv kɪ amv te tun daa wú wani kv kɪ na?»

⁵⁵Zezi laan ma bwe kəgə kum o wi: «Abam na kwe sv-lwaanv dɪ da-lwaanv á ba si á ja amv tun, a yi ŋwunv mv na? Dɛ maama a yəni a je Wε-di-kamunu kum wvni a bri nɔɔna, yi á wv jaani-ni. ⁵⁶Kuntu maama nan kɪ, si kv pa faŋa faŋa Wε nijɔŋnə bam na pɔpɔni kulv Wε tənə kum wvni tun mv ba kv suni kv kɪ.»

Zezi karabiə bam na ni kuntu tun, ba ma duri ba viiri ba daar-o.

Ba na di Zezi taani te tun

(Mariki 14:53-65, Luki 22:54-55, 63-71, Zan 18:13-14, 19-24)

⁵⁷Nɔɔna balv na tu ba ja Zezi tun ma ja-o ba vu ba kaanum * yuutu Kayifu sɔŋɔ, mɛ Zwifə cullu karanyuna tiinə dɪ ba nakwa bam na maŋi ba kikili da tun. ⁵⁸Pɪyɛɛri ma dalɪ o tɔgɪ ba kwaga, o da o vu o yi kaanum yuutu wvm sɔŋɔ. O ma zv o jəni sɔŋɔ kum tintvŋna bam tee ni, si o nii kulv na lagɪ kv kɪ Zezi tun. ⁵⁹Zwifə kaanum yigə tiinə bam dɪ ba sarɪya-dirə nakwa bam maama maa kwaanɪ si ba na nɔɔna balv na wú fɔ vwan ba pa Zezi tun, si kv bri ni kv maŋi si ba gv-o. ⁶⁰Nɔɔna zanzan ma zaŋi ba fɔ vwan ba pa-o, yi ba daa ta wv wani ba na kulv na bri ni kv maŋi si ba gv-o tun. Kv kwaga seeni mv nɔɔna bale zaŋi ba ba, yi ba ta ba wi: ⁶¹«Nɔɔnv wvntv tagɪ o wi, wvm wú wani o magɪ dibam Wε-di-kamunu * kum maama o di tɪga ni, yi o joori o ma da yatɔ o lɔ-ka.»

⁶²Kaanum yuutu wvm na ni kuntu tun, o laan ma zaŋi o bwe Zezi o wi: «Nɔɔna bantv na tagɪ kulv ba pa nmv tun, nmv ba jigɪ taani si n ləri na?» ⁶³Zezi maa cim. Kaanum yuutu wvm laan ma ta did-o o wi: «Kwarɪ ŋwɪa Tu Baŋa-Wε fɔvni, si n ta n bri dibam, nmv yi Wε Bu Kriisi * wvm Dɪ na tuŋi tun mv na?»

⁶⁴Zezi ma lər-o o wi: «Mv ka da n taga. Amv nan lagɪ a ta di abam ni, abam wú ba á na Nabiin-bu * wvm o na je Dam-fɔrɔ Tu Baŋa-Wε jazum ni, yi á ta wú daari á na-o o na nuŋi Wε-sɔŋɔ ni o maa buni kunkwənu wvni.»

⁶⁵Kaanum yuutu wvm na ni kuntu tun, o ma zaŋi o kaari o titɪ gɔrɔ, si kv bri ni o wv tiini kv cɔgɪ dɪ Zezi taani dɪm. O ma ta o wi: «Nii-na, o ŋɔɔni o twɪ Wε mv, o pai o di Wε ma daani mv. Dí daa ba lagɪ maana tiinə si ba ŋɔɔni o taani dɪm. Abam maama maŋi á ni, o na ŋɔɔni o twɪ Wε te. ⁶⁶Kuntu tun, abam

wi bɛɛ mu?»

Ba ma lɛr-o ba wi: «O maŋi si ba gv-o mu.»

⁶⁷ Ba laan ma twi lileeru ba yagi o yiɛ ni, yi ba mag-o lanyirani. Badaara ma lɔ o pupwaanu, ⁶⁸ yi ba wi: «Nmu na yi Krisi wum Wɛ na tunɔ tuɔn, si n lwarɔ n bri dɔbam wulɔ na magi-m tun.»

Piyɛɛri na suni o vin Zezi te tun

(Mariki 14:66-72, Luki 22:56-62, Zan 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Kantu maŋa kam ni Piyɛɛri maa je kɔnkɔlɔ kum woni. Kaanum yuutu wum sɔŋɔ tuntunɔ-kana ma vu o te, yi o ta did-o o wi: «Nmu di tɔgi di Zezi, Galile tu wum mu.»

⁷⁰ Piyɛɛri ma fu ba maama yigɛ ni o wi: «A yɛri woŋo kulɔ nmu na te tun.» ⁷¹ O ma zaŋi o nuŋi mancoŋo ni. Tuntunɔ-kana kadoŋ di daa ma na-o, yi o ta di nɔɔna balɔ na wura tun o wi: «Nɔɔnu wontu tɔgi di Nazareti tu Zezi mu.»

⁷² Piyɛɛri ma du durɛ, yi o ta fu o wi: «A bri a yɛri nɔɔnu wum kuntu.»

⁷³ Ku na ki fun tun, nɔɔna badonnɛ ma vu ba ta di Piyɛɛri ba wi: «Nmu suni n yi ba kɔgɔ kum wu nɔɔnu didua mu. Nmu ŋwanya kam mu bri ni n suni n nuŋi daani mu.»

⁷⁴ O laan ma sɔɔli o pa o titi, si ku bri ni o taani dum yi ciga, yi o wi: «A bri a yɛri nɔɔnu wum kuntu.»

O na tagi kuntu tun, cibwu laan ma da ku keeri. ⁷⁵ Piyɛɛri laan ma guli Zezi ya na tagi kulɔ did-o o wi: «Ku na wɔ loori si cibwu keeri tun, nmu wɔ fu kuni bitɔ ni n yɛri amu.» O na guli kuntu tun, o laan ma nuŋi, yi o tiini o keeri zanzan.

27

Ba na jaani Zezi ba vu Pilati te te tun

(Mariki 15:1, Luki 23:1-2, Zan 18:28-32)

¹ Tɔga na tu ka puuri tituti tun, Zwifɛ kaanum yigɛ tiinɛ bam di ba tuw kum nakwa bam maama ma ki ni daani, si ba pa ba gv Zezi. ² Ba ma ja-o ba vɔ, yi ba ja-o ba vu ba ki guvirma tu Pilati jɔna ni.

Zudasɔ na gv o titi te tun

(Titvɛna Tɔnɔ 1:18-19)

³ Zudasɔ wulɔ na yɛgi Zezi o pa nɔɔna bam tun na lwarɔ ni ba di o sariya yi ba lagɔ ba gv-o tun, o wu laan ma cɔgi di o na ki kulɔ tun, yi o joori o kwe sɛbu-dala fiintɔ kum, si o pa kaanum yigɛ tiinɛ bam di nakwa bam. ⁴ O ma ta di ba o wi: «Amu ki wo-balɔrɔ, di a na yɛgi nɔɔnu wulɔ na wu ki kulukulɔ tun a pa abam yi ba lagɔ ba gv-o tun.»

Ba ma lɛr-o ba wi: «Dɔbam yigɛ tɛrɛ, ku tɔgi di n titi.»

⁵ O laan ma kwe sɛbu kum o vu o di o yagi Wɛ-di-kamunu kum woni, yi o daari o vu o kuuri ŋuna o ti.

⁶ Kaanum yigɛ tiinɛ bam dɛɛn ma kwe sɛbu kum yi ba wi: «Sɛbu kuntu yi jana nyum mu, ku culɛ si di gwaanɔ-ku Wɛ-digɛ sɛbiɛ bam woni.»

⁷ Ba ma bwe daani, yi ba ma-ku ba yɛgi tɔga kadoŋ, ka yiri mu «Kamɔ-mɔrɔ tɔga», yi ba ma ki vɛrɛ yibeelɛ jɛgɛ. ⁸ Kuntu ŋwaanɔ mu nɔɔna jɔgi jɛgɛ kam kuntu ba ma bɛ ni «Jana tɔga», si ku ba ku yi zɔm.

⁹⁻¹⁰ Kuntu ma pa Wɛ nijonnu Zeremi dɛɛn na tagi kulɔ faŋa faŋa tun ba suni ku ki. O dɛɛn tagi o wi: «Ba kwe sɛbu-dala fiintɔ mu, ba ma yɛgi kamɔ-mɔrɔ tɔga kam, ni Baŋa-Wɛ dɛɛn na pɛ-ni ni, si a ta te tun. Ku maa yi sɛbu kulɔ Yisrayɛli dwi tiinɛ bam na sɛ si ba ma yɛgi nɔɔnu wum tun mu.»

Pilati na bwe Zezi taani te tun

(Mariki 15:2-15, Luki 23:3-5, 13-25, Zan 18:33-19:16)

¹¹ Zezi ma zaŋi o zɔgi guvirma tu Pilati yigɛ ni. Guvirma tu wum ma bwe-o o wi: «Nmu mu yi Zwifɛ bam pɛ wum na?»

Zezi ma lɛr-o o wi: «Mu ka da n taga.»

¹² Ku daari Zwifɛ kaanum yigɛ tiinɛ bam di ba nakwa bam na ŋɔɔni taani dilɔ maama ba pa-o tun, o wu lɛri kulukulɔ. ¹³ Pilati ma ta did-o o wi: «Nmu wu ni ba na ŋɔɔni kulɔ maama ba pa nmu tun na?»

¹⁴ Zezi ma wu sɛ si o lɛri ba taani dum dilɔdilɔ. Ku ma pa guvirma tu wum tiini o yi yɛɛu did-o.

¹⁵ Bum maama Paki candiɛ kam maŋa na yɛni ka yi, guvirma tu wum yɛni o li punu didua mu o pa nɔn-kɔgɔ kum, nunɛɛni bantɔ na lagɔ wulɔ tun. ¹⁶ Kantu maŋa kam ni punu wɔdoŋ maa wura, o yiri mu Barabasi. Nɔɔna maama dɛɛn ye o kɛm-balwaarɔ tum ni ni. ¹⁷ Nɔɔna bam na tu ba la daani tun, Pilati ma

bwe-ba o wi: «Abam lagi si a yagi bantu wɔɔ mu a pa abam? Ku yi Barabasi mu naa Zezi wulu ba na bə-o ni Kriisi tun mu?»¹⁸ O dɛɛn bwe-ba kuntu, bɛɲwaani o ye ni, ku yi wu-guru ŋwaani mu ba jaani Zezi ba ki o juɲa ni.

¹⁹ Pilati na je sariya dim jəgə kam ni tun, o kaani ma tuɲi ni o pa-o o wi: «Yi zaɲi n ki nɔɔnu wum kuntu kulukulɔ, o na jigi ciga tun ŋwaani. Bɛɲwaani titu dintu ni amu tiini a na yaara zanzan di nɔɔnu wum kuntu dundwɔa wuni.»

²⁰ Zwifə kaanum yigə tiinə bam di ba nakwa bam ma sugi nɔn-kəgə kum, si ba ta di Pilati ni, o yagi Barabasi o pa-ba, si o daari o pa ba gu Zezi. ²¹ Pilati daa ma joori o bwe-ba o wi: «Nɔɔna bantu bale wuni, abam lagi si a yagi wɔɔ mu a pa abam?»

Ba ma lər-o ba wi: «Barabasi.»

²² Pilati laan ma bwe-ba o wi: «Si ku na yi Zezi wulu ba na bə-o ni Kriisi tun, abam wi a ki-o ta mu?»

Ba maama ma ta did-o ba wi: «Pa-o tuvn-dagara * baɲa ni n gu.»

²³ O ma joori o bwe-ba o wi: «Wuntu ki bɛɛ mu o cəgi?»

Ba laan ma tiini ba kaasi baɲa ba wi: «Pa-o tuvn-dagara baɲa ni n gu.»

²⁴ Pilati ma lwarɔ ni ku ba jigi kuri si o taa ŋɔɔni taan taan, ku na lagi ku ja bubwaka ku ba tun ŋwaani. O ma jorɔ na o ma san o jia nɔn-kəgə kum maama yigə ni, yi o wi: «A yigə tɔgi ka təri nɔɔnu wuntu tuvni dum wuni. Ku yi abam yigə mu.»

²⁵ Nɔn-kəgə kum maama ma lər-o ba wi: «Yagi si o tuvni dum caa taa tɔgi dibam di dí biə.»

²⁶ O laan ma yagi Barabasi o pa-ba. O ma daari o pa ba magi Zezi, yi o pa-ba cwəɲə si ba ja-o ba vu ba pa tuvn-dagara baɲa ni ba gu.

Ba na jaani Zezi ba vu ba pa tuvn-dagara baɲa ni te tun

(Mariki 15:16-41, Luki 23:26-49, Zan 19:2-3, 17-30)

²⁷ Guvirma tu wum pamaɲa bam laan ma ja Zezi ba vu ba zu o sɔɲɔ kum kunkɔlɔ. Pamaɲa kəgə kum maama ma gilim-o da. ²⁸ Ba ma li o gwaaru tum, yi ba daari ba zu-o gwar-sɔɲɔ. ²⁹ Ba ma sɔ sabari yipugə ba pu o yuu ni. Ba ma kwe miu ba ma ji nacəgə ba ki o jazum ni. Ba laan ma yáal-o ba mwana, yi ba ve ba kuni doonə o yigə ni, yi ba tɛ ba wi: «Zwifə bam pɛ, dunle.» ³⁰ Ba ma daari ba twi lileeru ba yagi o yira ni, yi ba jigi miu kum ba ləɛ o yuu ni.

³¹ Ba na mwan-o ba ti tun, ba laan ma li gwar-sɔɲɔ kum, yi ba daari ba joori ba zu-o o titi gwaaru tum. Ba laan ma ja-o ba nuɲi ba vu si ba pa-o tuvn-dagara * baɲa ni.

³² Ba na jig-o ba maa kɛ tun, ba ma jeeri nɔɔnu wudoɲ, o yiri mu Simɔn o nuɲi Sirɛɛni mu. Pamaɲa bam ma fi-o ba pa o jorɔ tuvn-dagara kam o zuɲi si ba vu. ³³ Ba maama ma vu ba yi jəgə kadoɲ ba na bə si «Goligota» tun. Yiri dim kuntu kuri mu «Yukol-pva piu». ³⁴ Ba na yi da tun, ba ma ki sana ba gwaani di liri silɔ ni na cana tun ba pa Zezi si o nyɔ. O ma larɔ o nii, yi o wu sɛ si o nyɔ.

³⁵ Ba laan ma ja-o ba pa tuvn-dagara kam baɲa ni. Ba na pag-o kuntu tun, ba ma kwe o gwaaru tum si ba maɲi-ti ba pa daani. Ba ma ta jɔrɔ si ba nii, wɔɔ mu wú twəri kulɔ o na lagi tun. ³⁶ Ba laan ma je da ba yir-o.

³⁷ Ba dɛɛn ma tani tɔnɔ dagara kam yira ni Zezi yuu baɲa ni, si ku bri kulɔ o na ki o cəgi yi ba gu-o tun. Ba dɛɛn pupuni ba wi:

«Wuntu yi Zezi wulu na yi Zwifə bam pɛ tun mu.»

³⁸ Ba ma daari ba ja ŋwuna bale ba pa dagari sidonnə baɲa ni. Ba ma cwi didwa Zezi jazum ni. Wuwum maa wu o jagwiə ni. ³⁹ Nɔɔna balɔ na tɔgi da ba kɛ tun maa niə, yi ba gəgisi ba yuni yi ba twi-o. Ba maa yáal-o, ⁴⁰ yi ba wi: «Nmu ya na buɲi si n cəgi Wɛ-di-kamunu * kum n di tiga ni si n daari n ma da yatɔ n joori n fɔgi n lə-ka tun, nmu na suni n yi Baɲa-Wɛ Bu, si n laan vri n titi, n tu dagara kam yuu ni si dí nii.»

⁴¹ Zwifə nakwa bam di ba kaanum yigə tiinə di ba cullu karanyina tiinə bam di maa twi-o ba mwana, yi ba tɛ daani ba wi: ⁴² «O yəni o vri nɔɔna badonnə ŋwɔa, yi o laan warɔ o titi ŋwɔa o vri. O maa bri ni o yi Yisrayeli * dwi tiinə pɛ mu. O laan nan tu dagara kam yuu ni lele si dí nii, si dí wó ba dí suni dí sɛ-o. ⁴³ O ta bri ni o tugɔ Wɛ, yi o tɛ si o yi Wɛ Bu mu. Kuntu, Wɛ na suni Dɪ lag-o, si Dɪ laan jorɔ-o Dɪ yagi.»

⁴⁴ ŋwuna balɔ ba na pagɔ dagari sum baɲa ni ba wəli da tun di maa jig-o ba twi kuntu doɲ.

⁴⁵ Ku ma vu ku yi maɲa kam wɛ na tu di yi yupari baɲa ni tun. Lugu kum maama ma ba ku ji lim ku vu ku yi wɛ-gunim maɲa ni, ⁴⁶ ku ki nɛɛni luu batɔ mu tɛ. Maɲa kam kuntu ni Zezi laan ma kaasi baɲa baɲa di kwər-dia o wi: «Eli, Eli, lema sabakitani?» Taani dintu kuri mu: «Amu Wɛ, amu Wɛ, bɛɛ mu ki yi

n yagi amv?»

⁴⁷ Nɔɔna balu na zigi da yi ba ni taani dum tun ma buɔi ni, o bɛ Eli * mu si o ba. ⁴⁸ Ba didva ma ki lila o duri o vu o kwe sipɔɔ. O ma di-ku sa-nywana wɔni, yi o daari o ki-ku miu ni ni, o vu o te o pa Zezi si o nyɔ. ⁴⁹ Nɔɔna badaara bam na nɛ kontu tun, ba maa wi: «Yagi si di cɛgi di nii, Eli wɔ ba o joɔ-o o yagi na?»

⁵⁰ Zezi daa ma joori o kaasi di kwɛr-dia baɔa baɔa. O laan ma pa o siun ti.

⁵¹ Zezi na tigi kontu tun, gɔrɔ kɔlu ba na lɛgi ba ma ci Wɛ-di-laa * kum tun ma kaari bule, ku zigi baɔa ni ku tu ku kwaari ku kuri. Tɔga kam maa sisiɔ, yi pulwaarv baɔi ti yari. ⁵² Yibeelɛ yam ma puri. Ku daari Wɛ nɔn-ɔɔna balu ya na tigi tun zanzan ma joori ba bi ba yagi tɔvni, ⁵³ yi ba nuɔi ba yibeelɛ wɔni, maɔa kalv Zezi titi na tu o bi o yagi tɔvni tun kwaga ni. Bantu laan ma vu ba zɔ Wɛ titi tu Zeruzalem wɔ ba pa nɔɔna zanzan na-ba.

⁵⁴ Pamaɔna bam yigɔ tu wɔm di o nɔɔna balu na wɔra ba yiri Zezi tun ma na tɔga kam sisiɔim dum, di kɔlu maama na ki tun. Fɔvni ma tiini di zɔ-ba, yi ba tɛ ba wi: «Nɔɔnv wɔntu ya suni o yi Baɔa-Wɛ Bu mu.»

⁵⁵ Kaana zanzan di tɔgi ba wɔra, ba ma zigi yigɔ yigɔ yi ba niɔ. Bantu dɛɛn ya tɔgi di Zezi mu ba nuɔi Galile ba ba, yi ba yɛni ba tɔgi ba zɛn-o. ⁵⁶ Mari wɔlv na nuɔi Magidala tun dɛɛn tɔgi o wɔ kaana bam kontu wɔni, didaanu Mari wɔlv na yi Zaki di Zɔzɛfv nu tun, ku wɛli di Zebede biɔ bam nu.

Ba na ki Zezi bɔɔni wɔni te tun

(*Mariki 15:42-47, Luki 23:50-56, Zan 19:38-42*)

⁵⁷ Nɔɔnv wɔdɔɔ dɛɛn mu wɔra, o yiri mu Zɔzɛfv, o na nuɔi Arimatɔ, yi o kwɛri o yi nadum. Wɔntu di dɛɛn yi Zezi karabu mu. Tɔga dɛɛn na lagɔ ka yi tun, ⁵⁸ o ma zaɔi o vu Pilatɔ te, si o loor-o cwɛɔ sɔ o vu o kwe Zezi yira yam o ki. Pilatɔ ma sɛ, yi o pa ni si ba kwe Zezi yira yam ba pa-o. ⁵⁹ Zɔzɛfv laan ma vu o kwe Zezi yira yam o pipiri-ya di gar-jali dilv na lana tun. ⁶⁰ Ba ma daari ba kwe-ya ba ja vu ba tiɔi piu bɔɔni wɔni. Dintu maɔi di yi o titi nyum mu, ba dɛɛn lugi-di piu yira ni mu. Di yi bɔn-dɔvri mu. Ba na tiɔi Zezi yira yam da tun, ba laan ma bibili kandwɛ-pulɔgɔ kamunu ba ma pi bɔɔni dum ni, yi ba daari ba viiri. ⁶¹ Ba na wɔra ba ki-o kontu tun, Mari wɔlv na nuɔi Magidala tun di Mari wɔdɔɔ wɔm maa je yibeeli dum yigɔ ni ba niɔ.

Ba na pɛ pamaɔna yiri yibeeli dum te tun

⁶² Dɛ dum Zwifɔ bam na yɛni ba ti ba yigɔ si ba siun dɛ dum laan yi tun ma kɛ. Tɔga na pɔvri yi ku yi ba siun dɛ dum tun, Zwifɔ kaanum yigɔ tiinɔ bam di Farizian tiinɔ bam laan ma zaɔi ba vu Pilatɔ te. ⁶³ Ba ma ta did-o ba wi: «Dibam tu, di guli ni, vwan nyum wɔm ya na wɔra maɔa kalv tun, o dɛɛn tagɔ o wi, wɔm wɔ joori o bi da yatɔ dɛ ni. ⁶⁴ Kontu ɔwaani, nan pa ni si nɔɔna wuuri ba vu ba fɛri yibeeli dum ni, si ba fɔgi ba taa yiri-di si ku vu ku yi da yatɔ yam. Ku na dai kontu, o karabiɔ bam wɔ wani ba vu ba kwe-o ba ja viiri, yi ba daari ba ta di nɔɔna ba wi, o bi o yagi tɔvni mu. Kontu ma wɔ pa ba vwan yam laan tiini ya ji cɔga ku dwani pulim dum ni.»

⁶⁵ Pilatɔ ma sɛ yi o wi: «Abam jigi nɔɔna. Nan pa-na ba vu si ba kwaanu ba taa yiri-di, si ku maɔi di abam na lagɔ te tun.»

⁶⁶ Ba ma zaɔi ba vu yibeeli dum jɔgɔ kam, ba fɛri di ni kandwɛ kamunu kum na pi tun. Ba ma daari ba yagi nɔɔna da si ba taa yiri-di.

28

Zezi na bi o yagi tɔvni te tun

(*Mariki 16:1-8, Luki 24:1-12, Zan 20:1-10*)

¹ Ba siun dɛ dum na kɛ tun, ti-bra-pɔra ni *f7 * Mari wɔlv na nuɔi Magidala tun di Mari wɔdɔɔ wɔm ma zaɔi ba vu yibeeli dum jɔgɔ kam si ba nii. ² Tɔga ma da ka sisiɔi zanzan. Baɔa-Wɛ maleka * ma nuɔi wɛyuu ni, ka tu ka ba ka bibili kandwɛ kamunu kum ka yagi daa ni, yi ka daari ka jɛni di baɔa ni. ³ Ka yibiyɔ maa tiini ka nyuna ni dɔa na pipili te tun, yi ka gwaarv tum di tiini ti puri pari pari. ⁴ Nɔɔna balu na wɔra ba yiri yibeeli dum tun ma bɛri di fɔvni nɔnɛni ba tigi mu te.

⁵ Maleka kam laan ma ta di kaana bam ka wi: «Á yi taá kwari fɔvni. Amv ye ni abam lagɔ si á na Zezi wɔlv ba na jaani ba pa tɔvni-dagara kam baɔa ni ba gv tun mu. ⁶ O nan tɛri yo. O joori o bi o yagi tɔvni, nɔnɛni o ya na maɔi o ta kɔlu di abam tun. Nan ba-na á nii o yira yam ya na tigi mɛ tun. ⁷ Abam nan ki

lila á vu á ta di o karabiə bam ni, We pe o joori o bi o yagi tvvni, yi o laan wú da yigə o vu o taa cəgi abam Galile ni. Dáani mv á wú vu á na-o. Mv kulv a na lagi a ta a bri abam tin.»

⁸ Maleka kam na tagi kuntv tin, kaana bam ma ki lila ba nuji yibeeli dim jəgə kam ni ba maa kea, yi fvuni di wvpolo kamunu jigi-ba. Ba ma duri ba vu si ba ta di Zezi karabiə bam kulv na ki tin.

⁹ Ba na maa ke tin, Zezi ma da o jeeri-ba, yi o ki-ba le. Ba ma vu ba yi o te, ba kuni doonə ba ja o ne yi ba zul-o. ¹⁰ Zezi ma ta di ba o w: «Á yi taá kwari fvuni. Ve-na a ko-biə bam te, si á ta di ba si ba vu Galile, si dáani mv baá na amv.»

¹¹ Kaana bam na nuji yibeeli dim jəgə kam ni kuntv tin, nɔɔna balv na wura ba yiri-di tin badaara ma zaŋi ba joori ba vu tv kum wv, yi ba ta kulv maama na ki tin ba bri Zwifə kaanum yigə tiinə bam.

¹² Kaanum yigə tiinə bam laan ma vu ba ɲɔɔni di tv kum nakwa bam. Ba ma ki ni daani yi ba kwe səbu-fɔrɔ ba pa pamaŋna bam, ¹³ yi ba w: «Abam maŋi si á ta ni, Zezi karabiə bam mv tu titv ni, ba ɲɔ o yira yam ba kwe ba ja viiri, yi abam tigi á dɔa. ¹⁴ Govirma tu wvm nan na tu o lwari kv ni ni, yi kv na jigi taani, dibam wú ɲɔɔni di jɔŋi abam di yagi, si liə yi taa jigi abam.»

¹⁵ Pamaŋna bam ma jɔŋi səbu kum, yi ba suni ba ki kulv ba na tagi-ba si ba ki tin. Mv taani dintv mv Zwifə bam jigi ba tea, kv ba kv yi zum maama.

Zezi na ɲɔɔni kulv di o karabiə bam o kweeli tin

(Mariki 16:14-18, Luki 24:36-49, Zan 20:19-23, Titvɲa Tɔnɔ 1:6-8)

¹⁶ Zezi karabiə fugə-didva kam laan ma zaŋi ba vu Galile, piu kulv yuu ni o na maŋi o ta di ba si ba vu tin. ¹⁷ Ba ma suni ba vu ba na-o, yi ba kuni doonə ba zul-o. Badaara maa ta jigi bubwɛa did-o. ¹⁸ Zezi laan ma vu o yi ba te, yi o ta di ba o w: «We pe-ni dam si a taa te weyuu di tɪga baŋa wənu maama. ¹⁹ Kuntv ɲwaani, nan ve-na lvgv baŋa dwi tiinə maama te, si á pa ba ji amv karabiə, si á daari á miisi-ba na wvni di amv Ko We yiri, di amv na yi Dl Bu tin yiri, di Dl Joro * kum yiri ɲwaani, ²⁰ si á daari á bri-ba si ba se woŋo kulv maama amv na pe abam ni si á ki tin. Nan taá ye-na ni, amv wú ta wura di abam maŋa maama, si kv vu kv yi lvgv tiim maŋa.» ^{4:12} f3 9:17 Zwifə bam dɛɛn yəni ba ki sana lɔɔrv wvni mv, si ka keeri.

MRK

Mariki

We taani dilv Mariki na pvpvni tin na bri dibam kulv tin mv tintv

Mariki yi wvlv dɛɛn na tɔgi o tvɲi We titvɲa o zəni Pooli di Piyɛɛri tin mv. (Nii-na Titvɲa Tɔnɔ 13:5, Kolɔsi 4:10, 1 Piyɛɛri 5:13.)

Mariki tɔnɔ kum bri ni Zezi yi We Bu mv, o jigi ni woŋo maama baŋa ni (Mariki 1:1 di 15:39).

Mariki de yigə o pvpvni Zan wvlv na miisi nɔɔna na wvni tin na tu o kwe cwəɲə o pa Zezi te tin. O ta bri Zezi di dɛɛn na pe Zan miis-o na wvni te di sutaani na maŋ-o te tin (Mariki 1:1-13).

O bri Zezi na bəŋi nɔɔna si ba taa tɔg-o te, di o na zaasi nɔɔna te, di o na pe yawuna na yazurə yi o

zəli ciciri nɔɔna yɪra ni, yɪ o yagɪ nɔɔna lwarɪm o ma cɛ-ba te tun (Marɪkɪ 1:14-10:52).

Zezi wuuri o ta dɪ o karabiə bam ni, o na ve Zeruzalɛm, oó na yaara yɪ o ti, sɪ o laan joori o bi o yagɪ tuvni. Ba nan wu ni o taani dɪm kuri (Marɪkɪ 8:31-32 dɪ 9:30-32 dɪ 10:32-34).

Zezi dɛɛn na maa zɔvri Zeruzalɛm tun, nɔn-kɔgɔ zul-o zanzan. Zwifə yigə tiinə bam maa cul-o. O laan ma zaasi nɔn-kɔgɔ kum dɪ o karabiə bam dɪ o dɔna dɪ o maa guri (pɔɔrɪm 11-13).

Tɔnɔ kum tiim jɔgə ni Marɪkɪ brɪ Zezi na tɪgɪ tuvni-dagara baɲa ni yɪ o joori o bi te tun (pɔɔrɪm 14-16).

We taani dilɔ

MARIKI

na pupuni tun

1

Zan na miisi nɔɔna na wɔni yɪ o brɪ-ba te tun

(Matiyu 3:1-12, Luki 3:1-17, Zan 1:19-28)

¹ Baɲa-We Bu Zezi Krisi * kwər-ywəŋə kam na puli te tun mu tuntu: ² Ku ki ni We nijonnu Ezayi * na maɲɪ o pupuni kulɔ faɲa faɲa yɪ o tɔɔli We kwərə o wɪ:

«Nii, amv We lagɪ a tɔŋɪ a nɔɔnu mu,

sɪ o da nmu yigə o vu o kwe cwəŋə kalɔ nmu na wó ba n tɔgɪ da tun.»

³ «Nɔɔnu mu wv kagva wɔni o tɔɔli kwərə o wɪ:

«Zaɲɪ-na á fɔgɪ á kwe dí Yuutu wɔm cwəŋə kam,

o na lagɪ o ba o tɔgɪ da tun.

Pa-na cwe silɔ o na lagɪ o ba o tɔgɪ tun fɔgɪ sɪ yɔvri lanyiranɪ.» »

⁴ Ku dɛɛn sunɪ ku ki kuntu doɲ mu. Nɔɔnu wudoɲ dɛɛn mu wura, o yiri mu Zan. O maa wv kagva wɔni, yɪ o miisi nɔɔna na wɔni We ɲwaani. O maa yəni o tɔɔli We kwərə, o brɪ nɔɔna ni ba maɲɪ sɪ ba ləni ba wɔrv ba yagɪ kəm-balwaarv, sɪ ba daari ba pa o miisi-ba na wɔni, sɪ We laan wó yagɪ ba lwarum Dɪ ma cɛ-ba. ⁵ Nɔɔna zanzan maa yəni ba nuɲi Zude tɪ-biə bam maama dɪ Zeruzalɛm ba ve o te. Ba na ve o te kuntu tun, ba maa tɛ ba brɪ kulɔ ba na ki ba cɔgɪ tun. O laan maa paɪ ba tu Zurdɛn bugə kam wɔni, yɪ o miisi-ba na wɔni We ɲwaani.

⁶ Zan dɛɛn zɔvri gərv kulɔ ba na sɔgɪ dɪ yogondi kurv tun mu. O maa mai kilə o ja o təŋə. O wɔdiu mu yɪ kayira dɪ tuurv. ⁷ O maa tɔɔli We kwərə dɪ nɔɔna bam o wɪ: «Nɔɔnu wudoɲ wó saɲɪ amv kwaga o ba, wɔntv tiini o dwe amv. A wv maɲɪ sɪ a tiiri a li o nɛ natra a pa-o. ⁸ Amv miisi abam na wɔni mu. Wɔntv nan na tuə, oó miisi abam We Joro * kum wɔni.»

Zan na miisi Zezi Krisi na wɔni te tun

(Matiyu 3:13-4:11, Luki 3:21-22, 4:1-13)

⁹ Maɲa kam kuntu ni, Zezi dɛɛn ma nuɲi Galile tw kudoɲ, ku yiri mu Nazaretɪ. O ma vu o yɪ Zan te, yɪ o tu Zurdɛn bugə kam wv yɪ Zan miis-o na wɔni. ¹⁰ Zezi na maa nuɲi na bam wɔni tun, o ma na weyuu na purɪ yɪ We Joro * kum tɔgɪ da ku tu o baɲa, yɪ ku nyɪ dɪ kunkwəŋə te. ¹¹ O ma ni kwərə laan na ɲɔɔni weyuu ni ka wɪ:

«Nmu mu yɪ amv bu-dva a na soe dɪ a wv maama.

A tiini a jɪgɪ wɔpolo zanzan dɪ nmu.»

¹² Ku na-niə da mu We Joro kum dɛ ku pa o vu kagva wv. ¹³ O maa wv kagva kam wɔni taan da fiinna. O na wura tun, sɔtaani * laan ma tui o te, sɪ dɪ gan-o sɪ o ya ki o cɔgɪ. O maa zɔvri dɪ kagv-vara, yɪ We malesɪ * dɪ tui o te sɪ zən-o.

Zezi na bəŋi nɔɔna bana sɪ ba taa tɔg-o te tun

(Matiyu 4:12-22, Luki 4:14-15, 5:1-11)

¹⁴ Ba dɛɛn ma ja Zan ba ki puna digə ni. Kuntu kwaga ni Zezi ma joori o vu Galile. O maa wura o tɔɔli We kwərə-ywəŋə kam o brɪ nɔɔna, ¹⁵ yɪ o wɪ: «Maɲa kam laan yia, We paari dɪm na lagɪ dɪ ba nɔɔna titari

ni tun. Kuntu n̄waaɲi, l̄ni-na á wuru á yagi k̄m-balwaarv tum, si á daari á se We kw̄er-yw̄əŋə kam.»

¹⁶ Zezi d̄een maa wv Galile ninw kum ni ni o veə. O ma na n̄əna bale, ba na yi curv. Ba didva yiri mv Sim̄on. O nyaani yiri mv Andre. Ba yi kaləŋ-jara mv. Ba maa wv na bam wvni ba duli buri si ba ma ja kale. ¹⁷ Zezi ma ta di ba o wi: «Zaŋi-na á ba á taá t̄əgi amv. Aá pa á taá beeri n̄əna mv á pa-ni, si ba taa t̄əgi-ni, ni á na ȳəni á jaani kale te tun.» ¹⁸ O na tagi kuntu tun, ba ma zaŋi lila ba yagi ba buri sum, yi ba vu ba t̄əgi o kwaga.

¹⁹ Zezi na ve yigə finfun tun, o daa ma na n̄əna bale. Ba didva yiri mv Zaki. O nyaani di maa wvra, o yiri mv Zan. Ba ko yiri mv Zebede. Ba maa wv naboro wvni ba kw̄e ba buri. ²⁰ O laan ma b̄əŋi-ba. O na b̄əŋi-ba kuntu tun, ba ma zaŋi lila ba yagi ba ko wvm di o tuntv̄ŋna bam naboro kum wvni, yi ba vu ba t̄əg-o.

Zezi na z̄əli cicirə n̄ənv yira ni te tun

(Luki 4:31-37)

²¹ Zezi di o karabiə ma t̄əgi daani ba vu ba zv tv̄ kudoŋ wv, kv yiri mv Kapernawum. Zwifə bam siun d̄e na yi tun, Zezi ma vu o zv ba We-digə kam si o bri-ba. ²² O na bri-ba tun, n̄əna balv na wvra tun maa tiini ba yi ȳəu di o zaasum d̄um, b̄əŋwaaɲi o ni-taan̄i d̄um jiḡi dam di dwe ba titi cullu karanyina tiinə bam taani d̄um.

²³ N̄ənv wudoŋ d̄een maa wv ba We-digə kam wvni, yi cicirə jiḡ-o. O ma kaasi di kw̄er-dia o wi: ²⁴ «Zezi, Nazareti tu, b̄e mv n lagi dibam tee ni? Nmv tu si n c̄əgi dibam dwi mv na? A ye nmv na yi wv̄lv. Nmv yi Wv-poŋo Tu wv̄lv We na tv̄ŋi tun mv.»

²⁵ Zezi ma kaani cicirə kam o wi: «C̄əgi s̄ə, si n nuŋi n daari baarv wvm.»

²⁶ O na tagi kuntu tun, cicirə kam ma tiini ka ja n̄ənv wvm ka su. Ka ma kaasi di kw̄er-dia yi ka nuŋi ka daari n̄ənv wvm.

²⁷ N̄əna bam na n̄e kuntu tun, kv ma sv ba maama lanyiran̄i, yi ba bwe daani ba wi: «B̄e mv kuntu? O bri cw̄ə-duŋa mv yi o zaasum d̄um jiḡi dam. Nii, o na te ciciri ni si viiri, yi si se o ni.»

²⁸ N̄əna balv maama na zv̄vri Galile je sum ni tun d̄een ma ni Zezi n̄waa lila.

Zezi na p̄e yawuna zanzan na yazurə te tun

(Matiyu 8:14-17, Luki 4:38-44)

²⁹ Zezi di o n̄əna bam ma nuŋi We-digə kam ni, ba t̄əgi di Zaki di Zan ba vu ba yi Sim̄on di Andre-ba s̄əŋə. ³⁰ Paa maa jiḡi Sim̄on tinkaani yi o tigə. Ba ma ta di Zezi kv na ki-o te tun. ³¹ O ma vu kaani wvm te, o ja o juŋa o pa o zaŋi w̄eɲi. Paa kam ma da ka yag-o. O ma zaŋi o ki wudiu o pa-ba.

³² We na zv yi t̄iga wvra ka yi tun, n̄əna maa jaani balv maama na yi yawuna di ciciri na jiḡi balv maama tun ba tui Zezi te. ³³ Tv̄ kum n̄əna bam maama ma vu ba gilimi Sim̄on-ba s̄əŋə ni ni. ³⁴ Zezi ma pa n̄əna zanzan na yazurə di ba yawurv dwi dwi, yi o daari o z̄əli ciciri zanzan n̄əna yira ni. O ma wv se si ciciri sum n̄əni k̄lvk̄lv, si na maŋi si ye o na yi wv̄lv tun n̄waaɲi.

³⁵ T̄iga na p̄v̄vri tituti yi w̄e daa ta wv puli tun, Zezi ma zaŋi o nuŋi o vu j̄əgə kalv n̄ənv-n̄ənv na t̄ərə tun. O wvra o wari We o yiran̄i. ³⁶ Sim̄on-ba laan ma zaŋi ba nuŋi si ba beeri o j̄əgə. ³⁷ Ba na n̄e-o tun, ba ma ta did-o ba wi: «N̄əna bam maama lagi si ba na nmv.»

³⁸ Zezi ma l̄əri-ba o wi: «Zaŋi-na si d̄i k̄e d̄i vu je sidonn̄ə. A maŋi si a vu ti-balwa balv na wv yoba seeni tun a t̄əv̄li We kw̄erə kam. Kv yi kuntu n̄waaɲi mv a nuŋi We te a ba.»

³⁹ O laan ma beeri o t̄əgi Galile wv maama. O maa ȳəni o zv̄vri Zwifə bam We-di sum. O maa bri n̄əna We c̄iga kam, yi o z̄əli ciciri n̄əna yira ni.

Zezi na p̄e nanyv̄ŋə na yazurə te tun

(Matiyu 8:1-4, Luki 5:12-16)

⁴⁰ N̄ənv wudoŋ d̄een mv wvra, o na yi nanyv̄ŋə. * O ma zaŋi o vu Zezi te, o kuni doonə o yigə ni o loor-o o wi: «Nmv na laga, n̄i wani n pa a na yazurə a ji lanyiran̄i.»

⁴¹ O n̄waaɲa ma zv Zezi. O ma twi o juŋa o dwe-o, yi o wi: «Een. A laga. Zaŋi di yazurə si n ji lanyiran̄i.» ⁴² O na tagi kuntu bidwi baŋa ni tun, mv yaww kum yagi n̄ənv wvm, yi o yira yam ji lanyiran̄i. ⁴³ Zezi ma daa ta did-o o wi, o ve, yi o daari o kaan-o o wi: ⁴⁴ «Yi zaŋi n ta k̄lv na ki tun n bri n̄ənv-n̄ənv. Nan ȳəv̄ri n vu We kaanum tu wvm te, si n pa o nii n yira yam, si n daari n kwe w̄əɲu tiv̄l Moyisi * cullu tum na bri ni ti maŋi tun n pa-o, si o ma o kaani Baŋa-We. Kuntu w̄v bri n̄əna maama ni n yaww kum suni

ku je.»

⁴⁵ Zezi na tagi kuntu tun, nɔɔnu wum ma nuɗi yi o kari o ɗɔɔni kulɔ na ki tun o pa nɔɔna maama lwaru ku ni ni. Kuntu ɗawaani Zezi daa wari o zu tuw di tuw wu yi o wu sɛgi o titi. O ma leeri o maɗi gaa wuni nɔɔna na tɔrɔ mɛ tun. Nɔɔna maa yɔni ba nuɗi je maama ba ve o te.

2

Zezi na bri ni o jigi dam si o yagi nɔɔna lwarum o ma ce-ba te tun

(Matiyu 9:1-8, Luki 5:17-26)

¹ Da finfun na ke tun, Zezi ma joori o vu Kapernawum. Tuw kum nɔɔna bam ma lwaru ni o tu o wu sɔɗo ni. ² Ba zanzan ma ba ba la daani sɔɗo kum ni, yi laɗa daa tɔrɔ ku ni ni di finfun di. O maa wura o ɗɔɔni We taani o bri-ba. ³ O na wura o bri-ba kuntu tun, nɔɔna badonnɔ ya jigi kɔrɔ ba buni o te, yi nɔɔna bana zuɗ-o di gungolo. ⁴ Ba na yi jɔgɔ kam tun, ba maa wari ba ja-o ba yi Zezi te, kɔgɔ kum na daga tun ɗawaani. Ba ma ja-o ba di digɔ kalɔ Zezi na wu ka wuni tun nayuu, ba zagɔ ba puri bɔɔni ba maɗi di Zezi na wu mɛ tun. Ba ma daari ba pa gungolo kum kɔrɔ kum na tigi ku baɗa ni tun tɔgi da ku tu digɔ kam wu. ⁵ Zezi ma lwaru ni ba ki ba wu-didwa did-o. O ma ta di kɔrɔ kum o wi: «A bu, nmu lwarum dim ti.»

⁶ We cullu karanyina tiinɔ badaara ya tɔgi ba wura. Ba maa je ba bwe ba wuni ba wi: ⁷ «Bee mu yi o ɗɔɔni kuntu doɗ? O pai o di We yi bidwi mu. O ɗɔɔni o twi We mu. Nɔɔn-nɔɔnu bá wani o yagi nɔɔnu lwarum o ma ce-o, ku na dai We Di yirani.»

⁸ Zezi ma lwaru ba na jigi wubɔɗa yalɔ ba wuni tun. O ma ta di ba o wi: «Beɗawaani mu á buri kuntu doɗ? ⁹ Kɔɔ mu yi mwalɔ ku dwe, a na tagi di kɔrɔ kum a wi: «Nmu lwarum dim ti» mu yi mwalɔ, naa a na tagi a wi: «Zaɗi weeni n kwe n gungolo kum n ta n ve» mu yi mwalɔ? ¹⁰ A nan wú pa abam lwaru ni, amu wulɔ na yi Nabiin-bu * wum tun jigi dam lugu baɗa ni, si a yagi nɔɔna lwarum a ma ce-ba.»

O laan ma ta di kɔrɔ kum o wi: ¹¹ «A lagɔ a ta di nmu, zaɗi weeni si n kwe n gungolo kum n ja n vu sɔɗo.»

¹² Zezi na tagi kuntu tun, bidwi baɗa ni mu nɔɔnu wum zaɗi ba maama yigɔ ni o kwe o gungolo kum o nuɗi o viiri. Ba na ne kuntu tun, ku ma ki ba maama yɔɔu. Ba ma zuli We yi ba wi: «Dí daa ta wu fɔgi dí na kam duntu doɗ.»

Zezi na bɔɗi Leevi si o taa tɔg-o te tun

(Matiyu 9:9-13, Luki 5:27-32)

¹³ Zezi daa ma nuɗi o vu o wu Galile nunu kum ni ni. Kɔgɔ zanzan ma ba o te ku gilim-o. O maa wura o bri-ba We ciga kam. ¹⁴ O daa ma zaɗi o maa kea. O na maa ke tun, o ma na nɔɔnu wudoɗ, o yiri mu Leevi. *f1 * O ko yiri mu Alfi. O deen je mɛ seeni o na yɔni o je o joni lampoo tun mu. Zezi ma ta did-o o wi: «Zaɗi n ta n tɔgi-ni.» O ma suni o zaɗi o tɔgi o kwaga.

¹⁵ Zezi deen ma vu Leevi sɔɗo si o di wɔdiu di o karabiɔ bam. Lampo-jonɗɔ di nɔn-cicɔguru zanzan di maa tɔgi ba wura ba di wɔdiu kum di ba, beɗawaani balɔ deen na tɔg-o tun daga. ¹⁶ We cullu karanyina tiinɔ badaara na nuɗi Farizian * tiinɔ kɔgɔ kum wu tun maa tɔgi ba wura. Ba na ne Zezi na je o di wɔdiu di nɔn-cicɔguru di lampo-jonɗɔ kuntu tun, ba ma bwe o karabiɔ bam ba wi: «Bee mu ki yi o di wɔdiu didaani lampo-jonɗɔ di nɔn-cicɔguru tim kuntu?»

¹⁷ Zezi ma ni ba na tagi kulɔ tun. O laan ma ta di ba o wi: «Ku na yi balɔ na jigi yazurɔ tun, bantu wu maɗi si ba vu dɔgita tu te si o sooni-ba. Ku daari balɔ na ba jigi yazurɔ tun mu maɗi si ba vu si ba na soonim. A na tu lugu baɗa tun, ku dai si a bɔɗi balɔ na maɗi ba yi nɔn-ɗuna tun, amu nan tuɔ, si a bɔɗi nɔn-balwaarɔ mu si ba ba amu te.»

Zezi zaasum dim na yi zaasum-dvuri te tun

(Matiyu 9:14-17, Luki 5:33-39)

¹⁸ Zan karabiɔ bam di Farizian * tiinɔ bam deen yɔni ba vɔ ni. Nɔɔna badonnɔ ma vu Zezi te ba bwe-o ba wi: «Beɗawaani mu Zan karabiɔ bam di Farizian tiinɔ bam yɔni ba vɔ ni, yi nmu karabiɔ bam ba vɔa?»

¹⁹ Zezi ma leri-ba o wi: «Nɔɔnu na di kaani yi o ki candiɔ, yi o cillonɔ na wura si ba tɔgi ba di, bantu wú wani ba vɔ ni yi kan-baru wum ta wu ba tee ni na? Ba bá se ba vɔ ni maɗa kalɔ kan-baru wum ta na wu ba tee ni tun. ²⁰ Ku nan wú ba ku yi maɗa kam ba na wú ja kan-baru wum ba viiri tun. Maɗa kam kuntu ni o daa na tɔri ba tee ni tun, mu ba laan wú vɔ ni.

²¹ Nɔɔn-nɔɔnu bá se o kwe garyi-dvuri o ma fɔri gwar-doɗo kulɔ na kaari tun. O nan na ki kuntu, garyi-

dɔvri dum laan wó vuuri gwar-dɔŋo kum di pa ku tiini ku cɔgi zanzan. ²² Nɔɔn-nɔɔnu di nan bá sɛ o kwe sa-dɔŋa o lo o ki lɔ-dɔŋo *f2* wɔni. O na ki kuntu, yi sana kam na keeri, kaá pa lɔ kum bagɔ mu. Lɔ kum wó cɔgi yi sana kam di lo. Kuntu ŋwaani nɔɔnu maɲi si o kwe sa-dɔŋa o ki lɔ-dɔŋo wɔni mu.»

Zezi Kri si na dwe siun de cullu tum te tun

(Matiyu 12:1-8, Luki 6:1-5)

²³ Zwifə bam siun de didoŋ na yi tun, Zezi deen ma tɔgi kari wu o maa kea. O karabiə bam di maa tɔgi ba veə, yi ba bwəri mina ba yu ba duna. ²⁴ Farizian tiinə bam na ne ba na ki te tun, ba ma ta di Zezi ba wi: «Nii ba na ki te tun. Bɛ mu yi ba tɔŋi titɔŋi dilu na cɔgi siun * de cullu tum tun?»

²⁵ Zezi ma ləri-ba o wi: «Abam ta wu fɔgi á karımı Wɛ tɔnɔ kum na bri Pɛ Davidi * taani te tun na? Ku bri ni maɲa kalv Abiata deen na yi Wɛ kaanum yuutu tun, kana deen jigi Davidi di o nɔɔna bam, yi ba ba jigi wɔdiu si ba di. ²⁶ O ma vu o zu Wɛ digə, yi o kwe dipwa yalv na tigi da Wɛ ŋwaani tun o di. Dipe dum kuntu culə si nɔn-gaa di-di, ku na dai Wɛ kaanum tiinə yirani. Davidi deen di dipe dum, yi o daari o pa o nɔɔna bam di tɔgi ba di.»

²⁷ O daa ma ta di ba o wi: «Wɛ na ki nabiinə Dɪ yagi lugu banja ni tun, Dɪ tiŋi siun de da yarpe maama wɔni, si ku taa jigi zənə mu ku pa-ba, si ku dai ni Wɛ ki nabiinə siun de cullu tum tɔgum ŋwaani mu.

²⁸ Kuntu ŋwaani amv Nabin-bu * wum jigi ni siun de cullu tum banja ni.»

3

Zezi na pe nɔɔnu na yazurə siun de ni te tun

(Matiyu 12:9-14, Luki 6:6-11)

¹ Zezi daa ma joori o vu o zu ba Wɛ-digə kam. Nɔɔnu maa wura o juŋa didva na tiga. ² Farizian * tiinə badonnə maa lagi cwəŋə si ba bri ni Zezi ki o cɔgi. Kuntu ŋwaani ba ma je ba yiri Zezi si ba nii, oó sɛ o pa nɔɔnu wum na yazurə siun * de dum ni naa o bá sɛ. ³ Zezi ma ta di nɔɔnu wum o wi: «Zaŋi n zigi nɔɔna bam maama titari ni.»

⁴ O laan ma bwe ba maama o wi: «Culu bri bɛɛ mu? Kɔɔ mu maɲi di culu kum, nɔɔnu na ki o doŋ lanyirani siun de ni mu maɲi naa o na ki-o lwarum mu gara? Nɔɔnu na vri o doŋ ŋwta siun de ni mu maɲi naa o na gv-o mu gara?»

O na bwe-ba kuntu tun, ba maa cum. ⁵ O ma nii ba maama yi o bani zaŋi. O wu ma cɔgi zanzan ba wɔbɔŋa na tigi tun ŋwaani. O laan ma ta di nɔɔnu wum o wi: «Twi n juŋa kam.» O ma twi-ka, yi ka joori ka ji lanyirani.

⁶ Farizian tiinə bam na ne o na ki te tun, ba ma nuŋi ba vu ba bani di Pɛ Erɔdi * kwaga nɔɔna bam, si ba lagi cwəŋə ba gv Zezi.

Nɔn-kɔgɔ na tu Zezi te te tun

⁷ Zezi di o karabiə bam ma zaŋi ba ke. Ba ma vu ba yi nunw kum ni. Kɔgɔ zanzan ma nuŋi Galile je sum ni ba tɔgi o kwaga. ⁸ Nɔɔna badonnə di ma nuŋi Zeruzalem di Zude maama, di Yidume je sum ni. Badaara di ma nuŋi je silv na wu Zɔrden bugə kam bube didoŋ dum ni tun, di Tiiri di Sidon ti-niə yam maama wɔni. Kɔ-fɔrɔ zanzan ma vu Zezi te, ba na lwarɔ o na ki kulv maama tun ŋwaani. ⁹ Ba kɔgɔ kum na daga yi ba tiini ba pun-o zanzan tun, o ma ta di o karabiə bam si ba ja naboro ba ba ba zigi da, si o wani o zu ku wu. ¹⁰ O na maɲi o pa nɔɔna zanzan na yazurə tun, ku ma pa yawuna bam maama yigi ba pun-o, yi ba kwaanɔ si ba dwe o yira. ¹¹ Maɲa kalv maama ciciri sum na yəni si na-o, si wó tv o yigə ni mu, yi si kaasi si wi: «Nmɔ mu yi Wɛ Bu wum.» ¹² Ciciri sum na yəni si te kuntu doŋ, o yəni o kaani-si mu, si si yi pa nɔɔn-nɔɔnu lwarɔ o na yi wɔlv tun.

Zezi na kuri o tuntɔŋna fugə-bale bam te tun

(Matiyu 10:1-4, Luki 6:12-16)

¹³ Zezi laan ma zaŋi o vu o di piu kudɔŋ yuu. O ma bəŋi balv o na lagi tun si ba ba o te. ¹⁴ Ba na tu tun, o ma kuri nɔɔna fugə-bale si ba taa wu o tee ni, si o taa tɔŋi-ba si ba taa ve ba tɔla Wɛ kwərə kam di nɔɔna. ¹⁵ O ma daari o pa-ba dam si ba wani ciciri ba zəli nɔɔna yira ni.

¹⁶ Nɔɔna fugə-bale bam o na kuri tun yira mu tuntv:

Simɔn wɔlv Zezi na pe o yiri ni Piyɛeri tun,

¹⁷ di Zakɪ wɔlv na yi Zebede bu tun, di o nyaani Zan.

Zezi ma pa bantu yiri ni Buanergesi, ku kuri mu <Du-baka biə>.

¹⁸ Di Andre, di Filipi, di Batelemi, di Matiyu, di Toma,
di Zaki wulv na yi Alfi bu tun, di Tadi,

di Simon wulv na yi Zeloti * nɔɔna bam wu nɔɔnu tun,

¹⁹ didaani Zudası Yiskariyo wulv na wu ba o yəgi Zezi o pa nɔɔna tun.

Wɔɔ dam mu Zezi mai o zəli ciciri sum?

(Matiyu 12:22-32, Luki 11:14-23, 12:10)

²⁰ Zezi ma joori o vu sɔɔɔ. Kɔɔɔ zanzan daa ta ma ba ku gilimi sɔɔɔ kum. Ku ma pa Zezi di o karabia bam daa wari ba na laɔa si ba di wɔdiu di. ²¹ O sɔɔɔ tiinə na ni kuntu tun, ba ma zaɔi ba nuɔi si ba vu ba ja-o ba viiri, beɔwaani nɔɔna te ba wi, o co mu.

²² We cullu karanyina tiinə ya nuɔi Zeruzalem ba ba si ba nii-o. Ba maa te ba wi: «Sutaana-pe Belizebuli mu jig-o. Ku yi wuntu dam mu o ma o zəli sutaana.»

²³ Zezi laan ma bəɔi-ba si ba ba o te, yi o daari o maɔi mumaja o bri-ba o wi: «Nɔɔnu wu wani o ma sutaana-pe dam o ma zəli sutaana na? ²⁴ Ti wulv paari na pɔari kuni bile yi ba jigı daani tun, ku tu mu.

²⁵ Sɔɔɔ kulv maama na pɔari ku titi wuni tun, ku di wu tu mu. ²⁶ Sutaana-pe na joori o jigı di o titi, ku bri ni o paari dim pɔari bile mu yi o dam ti. O o tu mu. ²⁷ Ku nan na yi te tun, sutaana-pe nyi di nɔn-didɛeru na yiri o sɔɔɔ te tun mu. Nɔɔnu na lagı si o zu didɛeru wum sɔɔɔ o ɔɔ, o maɔi si o da yigə o ja didɛeru wum o vɔ mu. O na de yigə o vɔ-o, o laan wu wani o zu o kwalumi o jigıru tum maama o ja viiri.

²⁸ A lagı a ta cıga mu di abam si, kəm-balwaarv tilv maama nɔɔna na ki tun, naa ta-balwaarv tilv ba na ɔɔɔni tun, We wai Di yagi-ti Di ma ce-ba. ²⁹ Ku daari, wulv maama na ɔɔɔni o twi We Joro * kum tun, We ba se si Di ma ce kuntu tu maɔa di maɔa. Lwarım dim kuntu wu ta tɔgi kuntu tu si ku taa ve maɔa kalv na ba ti tun.» ³⁰ Ba na tagı ba wi, cicirə mu jig-o tun, mu o tagı kuntu di ba.

Zezi nu di Zezi nyaana na yi balv tun

(Matiyu 12:46-50, Luki 8:19-21)

³¹ Zezi nu di o nyaana ma ba o na wu me tun, ba zigı sɔɔɔ kum mancoɔo ni, yi ba pa ni si ba bəɔi-o.

³² Kɔɔɔ zanzan maa je ba gilim-o. Ba ma ta did-o ba wi: «N nu di n nyaana tu ba wu mancoɔo ni, yi ba lagı-m.»

³³ O ma ləri-ba o wi: «Wɔɔ mu yi a nu, bran yi a nyaana?» ³⁴ O laan ma nii balv na je ba gilim-o tun seeni yi o wi: «Amu nu di a nyaana mu tuntu. ³⁵ Beɔwaani wulv maama na ki We wubɔɔa na lagı te tun mu yi a nyaani di a nakɔ di a nu.»

4

Zezi na maɔi mumaja o bri nɔɔna te tun

(Matiyu 13:1-23, Luki 8:4-15)

¹ Zezi deen maa wu nunv kum ni ni o bri nɔɔna bam. Nɔɔna zanzan ma ba ba gilim-o. Ba kɔɔɔ kum na daga tun, o ma zaɔi o di naboro ku na wu na bam wuni tun, yi o jəni si o bri-ba. Nɔɔna bam maama ma maɔi na bam ni ni, si ba taa cəgi o taani dim. ² O maa mai mumaja o bri-ba wəenu zanzan, yi o zaasi-ba o wi:

³ «Cəgi-na. Valv deen mu wura. O ma zaɔi o vu o kara si o du. ⁴ O ma kari o duli o wo-duuru tum. Tidonnə ma tv cwəɔə ni ni. Zunə ma ba ba twe-ti ba di. ⁵ Tidonnə ma tv kandwa jəgə ni valv na ba daga me tun. Ti ma wu daani ti puli, valv dim na ba lirə tun ɔwaani. ⁶ Wia ma ba ka baani ti maama. Ti bunv na wu zu tiga tun, ti ma ti. ⁷ Ku daari wo-duuru tidonnə ma tv sabari wuni. Ti na puli tun, sabari sum laan ma zaɔi si li-ti si gv, yi ti daa wu ki biə. ⁸ Ku daari tidonnə ma tv ti-ywəɔə jəgə ni, ti ma puli ti nuɔi ti ki biə lanyirani. Tidonnə ki nuneeni biə fiintə fiintə. Tidaara ki nuneeni biə fusiɔv fusiɔv. Titum di maa ki nuneeni biə bi bi.»

⁹ Zezi laan ma ta o wi: «Á nan fəgi á cəgi a taani dim lanyirani.»

¹⁰ Kɔɔɔ kum na viiri ku daari Zezi o yirani tun, nɔɔna balv ya na wu o tee ni tun badaara ma tɔgi di o karabiə fugə-bale bam, ba vu ba bwe-o mumaja yam kuri. ¹¹ O ma ləri-ba o wi: «Ku na yi abam, We maɔi Di pa á lwarı Di paari dim kuri na yi te tun, yi cıga kam kuntu ya maɔi ka səgi mu. Ku daari, balv na dai amu kɔɔɔ kum wu nɔɔna tun, a mai mumaja yirani mu a bri-ba We cıga kam, ¹² si

ba na niə, si ba yi taa nai lanyirani,

ba na cəgə, sɪ ba yɪ taa ni ka kuri.

Kv na dai kuntu, ba ya wó pipiri ba se We,
yɪ Dɪ wó yagɪ ba lwarum Dɪ ma ce-ba.» »

¹³ Zezi laan ma bwe-ba o wi: «Á wu ni mumaŋɪ duntu kuri na? Kuntu tun, á nan wó kɪ ta mu á ni mumaŋa yadonnə yam kuri? ¹⁴ Mumaŋɪ dum kuri mu tuntu:

Wo-duuru tiv valv wum na jigɪ o du tun mu bri We taani dum na yɪ te tun. ¹⁵ Nəɔna badonnə nyɪ di cwəŋə kam ni wo-duuru tum na tu me tun mu. Bantu na ni We taani dum tun, sutaani * ma da di ba di li-di, yɪ di wu zu ba wubɔŋa. ¹⁶ Nəɔna badonnə nyɪ di kandwa jəgə kalv wo-duuru tum na tu da tun mu. Bantu na ni We taani dum tun, ba joŋi-di lila di wɔpolo. ¹⁷ Taani dum ma wu tiini di zu ba wubɔŋa. Yaara na yi-ba, yɪ ba na beesi-ba We taani dum ŋwaani, baá da ba kwe-di ba yagɪ mu lila. ¹⁸ Nəɔna badaara nyɪ di sabari sum jəgə kam wo-duuru tum na tu da tun mu. Bantu mu yɪ balv na ni We taani dum, ¹⁹ yɪ ba ta jigɪ liə di lɔgv baŋa wəənu tum. Səbu-lagɪ ma cəgɪ ba wubɔŋa yɪ wo-yɔɔrv fra jigɪ-ba, kv pa ba kwe We taani dum ba yagɪ, yɪ di wu jaani kuri di pa-ba. ²⁰ Kv daari nəɔna badaara nyɪ di ti-ywəŋə jəgə kam wo-duuru tum na tu da tun mu. Bantu mu yɪ balv na ni We taani dum yɪ ba se-di lanyirani tun. Kuntu ma pa We taani dum ja kuri di pa-ba, nuneeni wo-duuru na kɪ biə lanyirani, sɪ kv maŋɪ di biə fiintə fiintə, yɪ tɪdaara di kɪ biə fusrɔv fusrɔv, yɪ tidonnə di kɪ biə bi bi tun.»

Kania mumaŋa

(Luki 8:16-18)

²¹ Zezi daa ma maŋɪ o bri-ba o wi: «Nəɔnu na tarigi kania, oó se o kwe-ka o pu titəgə kuri ni, naa o zigɪ-ka gadogo kuri ni na? Aye. Oó kwe-ka o palɪ wəeni mu. ²² Kulv maama na səgi zum nəɔna tee ni tun wó ba kv kwɪn. Kulv maama na pugɪ zum tun wó ba kv purɪ sɪ nəɔna maama lwarɪ-kv. ²³ Á nan fəgɪ á cəgɪ a taani dum lanyirani.»

²⁴ O daa ma ta o wi: «Kwaani-na á pa á na ni kulv tun zu á wubɔŋa. Abam na mai bwaŋa kalv á maŋɪ á pa á donnə tun, We di wó ma bwaŋa kantv mu Dɪ maŋɪ Dɪ pɛɛli Dɪ pa abam. ²⁵ Beŋwaani, nəɔnu wulv na maŋɪ o jigɪ woŋo tun, o ta wó joŋi kudonɔ o wəli da, yɪ nəɔnu wulv nan na maŋɪ o ba jigɪ kulvkvulv tun wó ba o ga kulv funfun o ya na jigɪ tun di.»

Wo-vaalv burv mumaŋa

²⁶ Zezi daa ma ta o wi: «We paari dum nyɪ di nəɔnu na kwe wo-duuru o du o kara wuni te tun mu. ²⁷ Titu ni o maa tigi o dɔa. Wɪa ni o maa yəni o zaŋɪ. Wɪa di titu maama wo-vaalv tum maa pulə yɪ ti bira, yɪ valv wum yəri ti na kɪ te ti puli. ²⁸ Tɪga kam ni mu wəənu tum titɪ yəni ti puli ti nuŋɪ ti da yigə ti kɪ wɔɔrv. Ti laan ja pugə yɪ ti daari ti kɪ biə. ²⁹ Wo-vaalv tum na bigɪ ti ti, valv wum laan wó kwe o sɔgv o vu o zagɪ-ti, faa maŋa kam na yɪ tun ŋwaani.»

We paari dum na yɪ te tun

(Matiyu 13:31-32, Luki 13:18-19)

³⁰ Zezi daa ma ta o wi: «Amv wó ma beɛ mu a maa maŋɪ a bri abam We paari dum na nyɪ te tun? Aá ma mumaŋa mu a bri abam sɪ á lwarɪ lanyirani. ³¹ We paari dum nyɪ di nəɔnu na kwe wo-duu na yɪ mumunv o du tɪga ni, yɪ wo-duu kum kuntu mu tiini kv yɪ mumunv wo-dwə maama wuni. ³² O na dugi-kv tun, kv laan ma nuŋɪ kv ji kamunu kv dwəni dwə balv maama na wu o kara kam ni tun. Kv ma ta ne kamunə kamunə, yɪ zunə tui ba sɔ ba pwəru kv yuu ni, kv na jigɪ woro tun ŋwaani.»

³³ Zezi maa mai mumaŋa yantu dwi zanzan mu o maŋɪ We taani dum o bri nəɔna bam. O maa yəni o bri-ba nuneeni ba na wó wani ba ni di kuri te tun. ³⁴ O maa mai mumaŋa yirani mu o bri nəɔna bam. Kv na yəni kv yɪ wuntu di o karabiə bam yirani, o yəni o te wəənu tum maama kuri o bri-ba.

Zezi na jigɪ dam vu-fərv di na baŋa ni te tun

(Matiyu 8:23-27, Luki 8:22-25)

³⁵ De dum kuntu wa-zuvri maŋa ni, Zezi ma ta di o karabiə bam o wi: «Pa-na dí kwe naboro dí vu dí be bube didonɔ dum.» ³⁶ O na je naboro kum wuni kuntu tun, ba ma kwe-o ba ja viiri yɪ ba daari kəgə kum. Nabwəeru tidonnə di maa təgɪ-ba ti veə. ³⁷ Vu-fərv laan ma zaŋɪ kv magɪ boro kum. Na bam ma pəguli zanzan ba wura ba sui boro kum, yɪ kv lagɪ kv miisi na bam kuri ni. ³⁸ Zezi maa wu naboro kum kwaga kam ni o tigi pəlv baŋa ni o dɔa. O karabiə bam ma vu ba zaŋ-o, yɪ ba ta did-o ba wi: «Karanyina, dí na

lagi dí ti tun, ku dai kolukulo di nmu na?»

³⁹O laan ma zaŋi wɛɛni, yi o bagɪ vu-fɔrɔ kum o wi, ku kwɛri, yi o daari o ta di na bam o wi, ba yaɣi sɔɔ! O na tagɪ kuntu tun, vii kum ma suni ku ja, yi na bam di maŋi da cumm. ⁴⁰O ma ta di o karabiɔ bam o wi: «Bɛɛ mu yi á fumma kuntu? Abam ta wu ki á wu-didwa di amu na?»

⁴¹Fuɔni ma tiini di ja-ba. Ba ma bwe daani ba wi: «Nɔɔnu wuntu yi wɔɔ mu, yi vii di na di ta sɛ o ni?»

5

Zezi na zɛli ciciri nɔɔnu yira ni te tun

(Matiyu 8:28-34, Luki 8:26-39)

¹Ba ma vu ba bɛ ninu kum ni didoŋ dum mɛ Zeraaza tiinɛ na zuuri da tun. ²Zezi ma nuŋi naboro kum wuni. Nɔɔnu wudoŋ ma da o nuŋi yibeelɛ je ni o ba o jeer-o. Cicirɛ mu jig-o ka yaara. ³⁻⁴O dɛɛn tigi yibeelɛ je ni mu. Kuni zanzan ba yɛni ba mai capunnu mu ba ma vɔ o jia di o nɛ. O maa yɛni o vaŋi capunnu tilv na wu o jia ni tun o kɔ. O ma daari o magɪ luguru tilv ba na ki o nɛ sum ni tun o cɔgi. O na tiini o dana tun, nɔɔn-nɔɔnu daa warɪ o ja-o o vɔ, naa o ja-o o pa o jɛni cum. ⁵Maŋa maama wia di titu o beeri yibeelɛ je sum ni di pweeru yuu ni mu, yi o kaasa. O maa yɛni o magɪ o titi di kandwa o fwɛlɛ.

⁶O na tulɪ o na Zezi yigɛ yigɛ tun, o ma nuŋi yibeelɛ yam wuni o duri o vu o jeer-o. O na yi o te tun, o ma kuni doonɔ o yigɛ ni, ⁷yi o kaasi di kwɛr-dia o wi: «Zezi, Yuutu Baŋa-Wɛ Bu, n tu amu te si n ki bɛɛ mu? A loori-m di Wɛ yiri, si n yi zaŋi n yaari-ni.» ⁸O tagɪ kuntu, bɛŋwaani Zezi maŋi o wura o tɛ di cicirɛ kam si ka nuŋi o yira ni.

⁹Zezi laan ma bwe-o o wi: «N yiri mu bɛɛ?»

O ma lɛri o wi: «A yiri mu Kɔgɔ, bɛŋwaani dí yi ciciri zanzan mu.» ¹⁰Ciciri sum ma pa nɔɔnu wum tiini o loori Zezi, si o yi pa si nuŋi je sintu ni si viiri.

¹¹Tɛrɛ zanzan dɛɛn ma wu je sum kuntu ni ba beeri piu kum tɛŋɛ ni ba di. ¹²Ciciri sum ma loori Zezi si wi: «Pa dibam cwɛŋɛ si dí vu dí zu tɛrɛ bam.» ¹³O ma sɛ. Ciciri sum laan ma yaɣi nɔɔnu wum yira yi si zu tɛrɛ bam. Tɛrɛ bam kɔgɔ kum maama laan ma duri ba tu ba tu bugɛ kam wuni ba li na ba ti. Ba dɛɛn yi ninɛɛni tɛrɛ muɾr-tile (2.000) mu te.

¹⁴Nɔɔna balv ya na nii tɛrɛ bam baŋa ni tun ma duri ba vu tuw kum wu di dɛ sum maama ni, ba ta di nɔɔna bam kulv na ki tun. Nɔɔna bam ma nuŋi ba vu si ba nii ku na ki te tun. ¹⁵Ba ma vu ba yi Zezi te. Ba ma na nɔɔnu wulv ciciri kɔgɔ kum ya na jig-o tun. O maa je yi o wubɔŋa joori ya ba o titi yi o zu gwaaru. Ba na nɛ-o kuntu tun, fuɔni ma zu-ba. ¹⁶Balv yiɔ na nɛ kɛm dum tun ma ta ba bri nɔɔna bam ku na ki nɔɔnu wum te tun, di kulv na ki tɛrɛ bam di tun. ¹⁷Tuw kum nɔɔna bam laan ma loori Zezi si o nuŋi ba tuw kum ni o viiri.

¹⁸Zezi ma vu si o joori o zu naboro kum wu. Nɔɔnu wulv ciciri sum ya na jigɪ si yaari tun ma loor-o, si o na sɛ, si o taa tɔg-o.

¹⁹O ma wu sɛ. O ma ta did-o o wi: «Ve sɔŋɔ, si n ta di n sɔŋɔ tiinɛ n Yuutu Baŋa-Wɛ na duri nmu ŋwaŋa di Dɪ na ki woŋo kulv maama Dɪ pa-m tun.»

²⁰Nɔɔnu wum laan ma kɛ o vu je silv ba na bɛ ni <Tuɪnɪ Fugɛ> tun, yi o tɛ o bri nɔɔna bam Zezi na ki kulv o pa-o tun. Balv maama na ni o taani dum tun, ku ma su-ba.

Zezi na bi Zayirusi bukɔ yi o pa kaani wudoŋ na yazurɛ te tun

(Matiyu 9:18-26, Luki 8:40-56)

²¹Zezi dɛɛn ma joori o da ninu kum wu di naboro o bɛ bube didoŋ dum. O na zigɪ ninu kum ni ni tun, non-kɔgɔ ma ba o te ba gilim-o. ²²Nɔɔnu wudoŋ maa tɔgi o wura, o yiri mu Zayirusi. O yi Wɛ-digɛ kam yigɛ tiinɛ wu didwa mu. O na nɛ Zezi tun, o ma kuni doonɔ o yigɛ ni, ²³yi o tiini o loor-o o wi: «Amu bukɔ balɔŋa mu lagi o ti. Popo, a loori-m si n ba n daŋi n jia o baŋa ni, si kuv pa o yaww kum je si o joori o na ŋwia.»

²⁴Zezi ma sɛ yi o tɔgi did-o o ma ve. Kɔ-fɔrɔ di maa tɔg-o, yi ba pun-o zanzan.

²⁵Kaani wudoŋ maa tɔgi o wura, o na wɛ ka-wu taan bina fugɛ-yale. ²⁶O dɛɛn tiini o yaari dɔgita tiinɛ zanzan tee ni. O dɛɛn cɔgi o sɛbu maama o yaww kum baŋa ni, yi ku ta ba garɪ ku pa-o, ku fɔgi ku jiri lɛɛrv mu o yira ni. ²⁷O laan na ni Zezi ŋwa tun, o ma tɔgi kɔgɔ kum wu o kɛ o kwaga o vu o dwe o gɔrɔ.

²⁸O maa buŋi o wi: «A na maŋi a dwe o gɔrɔ kum má di, aá na yazurɛ.»

²⁹O na dwe-o kuntu tun, jana kam ma da ka kɔ. O ma lwarɪ ni o yaww kum suni ku je o yira ni. ³⁰Bɪdwɪ baŋa ni mu Zezi maani ni dam nuŋi o yira ni. O maa zigɪ kɔgɔ kum wuni o pipiri o nii, yi o bwe o wi:

«Wɔɔ mu dwe a ɔɔrɔ?»

³¹O karabiə bam ma ta did-o ba wi: «Nmɔ wɔ nɛ nɔɔna bam maama na yigi ba puɔnɔ nmɔ te tun na? Bɛɛ mu yi n bwe ni, wɔɔ mu dwe-m?»

³²O daa ta maa fɔgi o nii kɔgɔ kum wɔnɔ si o lwarɔ wɔlɔ na dwe-o tun. ³³Fuɔnɔ laan maa jigi kaanɔ wɔm yi o yira sai, o na ye kulɔ na ki-o yi o na yazurɔ tun ɲwaanɔ. O ma vu Zezi te o kuni doonɔ o yigɔ ni, yi o ta o ciga maama did-o. ³⁴Zezi ma ta did-o o wi: «A bukɔ, nmɔ na ki n wɔ-didɔva di amɔ te tun mu pɛ n na yazurɔ. Ve si Wɛ wɔ wɛli-m, si n sin di n yaww kum.»

³⁵Zezi ta na wurɔ o ɲɔɔnɔ kuntɔ tun, nɔɔna badonnɔ ma nuɲi Zayirusi sɔɲɔ ba ba, ba ta did-o ba wi: «N bukɔ wɔm tɪga. Daa n yi ta n jigi karanyɔna kam n yaara.»

³⁶Zezi maa cɔm, yi o ta di Zayirusi o wi: «Yi pa fuɔnɔ ja-m. Za n weeni n ki n wɔ-didɔva di amɔ.»

³⁷Zezi ma wɔ sɛ si nɔɔna tɔgi did-o ba vu Zayirusi sɔɲɔ kum, ku na dai Pɪyɛɛri di Zaki di o nyaanɔ Zan yiranɔ. ³⁸Ba ma vu ba yi sɔɲɔ kum. Zezi ma ni ni sɔɔ yiranɔ mu wurɔ bɔgi bɔgi, yi nɔɔna keerɔ yi ba coosɔ. ³⁹O ma zv sɔɲɔ kum, yi o ta di nɔɔna bam o wi: «Bɛɲwaanɔ mu yi á ki sɔɔ yi á keerɔ? Bu wɔm wɔ tigi, o dɔ mu.»

⁴⁰O na tagi kuntɔ tun, ba ma mwan-o. O ma pa ba maama nuɲi. O ma daari o ja bu wɔm nu di o ko di o titi karabiə batɔ bam o vu o zv digɔ kalɔ bu wɔm na tigi da tun. ⁴¹O ma ja bu wɔm juɲa, yi o ta did-o o wi: «Talita kumi.» Taanɔ dɔntɔ kuri mu: «Bisankana, a lagɔ a ta nmɔ, zaɲi wɛɛnɔ.»

⁴²O na tagi kuntɔ tun, bisankana kam ma da ka zaɲi wɛɛnɔ ka veɔ. O bɪna dɛɛn yi fugɔ-yale mu. Ba na nɛ kuntɔ tun, ku ma sv-ba lanyiranɔ. ⁴³Zezi laan ma kaanɔ-ba o wi, ba yi zaɲi ba pa nɔɔn-nɔɔnɔ lwarɔ kulɔ na ki tun. O ma daari o ta di ba o wi, ba ki wɔdiu ba pa bu wɔm si o di.

6

Zezi titi tw kum tiinɔ na vi-o te tun

(Matiyu 13:53-58, Luki 4:16-30)

¹Zezi dɛɛn ma nuɲi jɔgɔ kam kuntɔ ni, yi o joori o vu o titi tw. O karabiə bam di tɔg-o ba vu. ²Zwifɔ bam siun dɛ na yi tun, o ma vu o zv ba Wɛ-digɔ kam yi o puli si o bri-ba Wɛ taanɔ. Nɔɔna zanzan maa wurɔ yi ba cɔgi o zaasum dɔm. Ba na ni tun, ku ma sv-ba lanyiranɔ. Ba maa tɛ ba wi: «Nɔɔnɔ wɔntɔ ki ta mu o lwarɔ wɛɛnɔ tuntɔ donɲ? O ki ta mu o jigi swan tuntɔ, yi o jigi dam o ma ki wo-kɪnkagɪla yantɔ? ³Ku dai wɔm mu yi da-lwarɔ wɔm na? Wɔm mu dai Mari bu wɔm na? Ku dai wɔm nyaana mu yi Zaki di Zvzɛfv di Zudasɔ di Simɔn na? Ku dai wɔm nakwa mu wɔ dɔbam titari ni tun na?»

Kuntɔ ɲwaanɔ mu ba dɛɛn wɔ sɛ ni Zezi sunɔ o nuɲi Wɛ te. ⁴O laan ma ta di ba o wi: «Nɔɔnɔ na yi Wɛ niɲoɲnu, nɔɔna yɔni ba pa-o zulɔ lanyiranɔ, ku daari o titi tw tiinɔ di o sɔɲɔ tiinɔ di o currɔ nan bá nɪg-o.»

⁵O dɛɛn ma wɔ ki wo-kɪnkagɪla ba tee ni. Ku na dai o na kwe o juɲa o danɲ yawuna funfun baɲa ni o pa ba na yazurɔ tun. ⁶Ku ma sv Zezi di ba na wɔ ki ba wɔ-didɔva did-o tun.

Zezi na tɔɲi o karabiə fugɔ-bale bam te tun

(Matiyu 10:5-15, Luki 9:1-6)

Zezi dɛɛn maa tɔli ti-balwa bam o kari o bri nɔɔna Wɛ ciga kam. ⁷O laan ma bɔɲi o karabiə fugɔ-bale bam si ba ba o te. O ma li-ba bale bale si o tɔɲi-ba, yi o pa-ba dam si ba wanɔ ba zɛli ciciri nɔɔna yira ni. ⁸O ma ta di ba o wi: «Á na maa ve, á yi zaɲi á kwe kulɔkulɔ á wɛli da á ja á vu, ku na dai nacɔgɔ yiranɔ. Á nan yi kwe wɔdiu naa tampɔgɔ. Á yi kwe sɔbu á ki gwar-fwɛɛla ni á wɛli da. ⁹Zv-na natra, si á yi kwe gwaaru tile tile. ¹⁰Á na ve á zv sɔɲɔ kulɔ á pɔni da, si á taá zvurɔ daanɔ si ku ba ku yi á viirim maɲa. ¹¹Ku daari, á na yi tw kulɔ yi ba na wɔ sɛ si ba jeeri abam lanyiranɔ, naa ba na wɔ cɔgi abam taanɔ, si á nuɲi tw kum kuntɔ ni. Á na maa viirɔ, si á pusɔ á nɛ fogo á yagi da, si ku pa nɔɔna bam lwarɔ ni ba wɔ ki lanyiranɔ.»

¹²O na tagi kuntɔ di ba o ti tun, ba laan ma nuɲi ba vu ba tɔli Wɛ kwɔrɔ, ba bri nɔɔna ni ba maɲi si ba lɔni ba wurɔ ba yagi kɔm-balwaaru tum. ¹³Ba ma zɛli ciciri zanzan nɔɔna yira ni. Ba ma kwɔri ba kwe nugɔ ba ma dwe yawuna zanzan, yi ba na yazurɔ.

Pɛ Erɔdi na pɛ ba gv Zan te tun

(Matiyu 14:1-12, Luki 9:7-9)

¹⁴Pɛ wudonɲ dɛɛn mu wurɔ, o yiri mu Erɔdi. * O ma ba o ni Zezi ɲwa, nɔɔna zanzan na jigi o taanɔ ba

h̄ooni tun h̄waani. N̄oona badonn̄a maa t̄e ba w̄i: «K̄u ȳi Zan w̄ulv na miisi n̄oona na w̄oni tun mu joori o bi o yagi t̄v̄ni. Kuntv h̄waani mu o jigi dam ȳi o wat wo-kinkagila o kia.»

¹⁵ N̄oona badaara maa w̄i: «K̄u ȳi W̄e nijor̄nu Eli * mu tū.» Badaara di ta maa w̄i: «O ȳi W̄e nijor̄nu mu, nun̄eni balv na t̄ōli W̄e kw̄er̄a fāja fāja tun.»

¹⁶ K̄u daari, P̄e Er̄odi na ni Zezi h̄wa tun, o ma ta o w̄i: «K̄u ta ȳi Zan w̄ulv amv na p̄e ba go o yuu tun mu joori o bi o yagi t̄v̄ni.»

¹⁷ O d̄een tagi kuntv, b̄er̄h̄waani o ya w̄u k̄i Zan lanyirani. O p̄e ba ja Zan ba v̄o ba k̄i puna diḡe ni. K̄u d̄een k̄i tintv dōj mu: Er̄odi ya di kaani wudor̄j, o yiri mu Er̄odiadi. Kaani w̄um d̄een ȳi o zumbaaru Filipi kaani mu. ¹⁸ Zan d̄een ma ta did-o ni, k̄v cul̄e s̄i o di o zumbaaru kaani ȳi o ta h̄wi. ¹⁹ Kuntv h̄waani mu Er̄odiadi culi Zan. O maa lagi s̄i ba gv-o, ȳi o w̄u n̄e cw̄er̄j, ²⁰ b̄er̄h̄waani Er̄odi d̄een kwari Zan. O maa ye ni Zan ȳi w̄u-por̄jo tu ȳi o t̄e ciga. Kuntv h̄waani Er̄odi ma f̄og-o o nii lanyirani, s̄i kulukulv ȳi k̄i-o. O maa ȳeni o c̄egi o taani di w̄upolo, ȳi k̄v pa o w̄ub̄er̄ja vugimi.

²¹ Er̄odiadi d̄een laan ma ba o na cw̄er̄j s̄i ba gv Zan. P̄e Er̄odi lura māja na tu ka ȳi tun, o ma k̄i candīa ȳi o b̄er̄ji o tw̄ k̄um did̄era bam di pamāja yiḡe tiin̄a, di nadun̄a balv na z̄v̄ri Galile ni tun, s̄i ba t̄er̄gi ba di candīa kam. ²² Ba na w̄ura ba di candīa kuntv tun, Er̄odiadi buk̄o laan ma zāji o zv̄ o sa o bri v̄er̄a bam. K̄u ma pa p̄e w̄um di o v̄er̄a bam w̄u poli lanyirani. P̄e w̄um ma ta di buk̄o w̄um o w̄i: «Wor̄jo kulv maama nm̄v na lagi tun, amv w̄u pa-m.» ²³ O ta ma ta o du o w̄i: «Āa pa-m wor̄jo kulv maama n na w̄u loori a tee ni tun. K̄u na māji k̄v ȳi a tw̄ k̄um cicoro di, a ta w̄u pa-m.»

²⁴ Buk̄o w̄um na ni kuntv tun, o ma nūji o vu o nu te o bwe-o o w̄i: «B̄ee wor̄jo mu amv w̄u loori?» O ma l̄eri o w̄i: «Ve n ta ni n lagi s̄i o go Zan yuu mu o pa-m.»

²⁵ Buk̄o w̄um ma k̄i lila o joori o zv̄ p̄e w̄um te, ȳi o ta did-o o w̄i: «A lagi s̄i n go Zan yuu mu n k̄i z̄v̄j-tanlar̄ja w̄oni n pa-ni lele.»

²⁶ P̄e Er̄odi na ni kuntv tun, o w̄u ma tiini k̄v c̄ogi zanzan. O nan na tagi o du v̄er̄a bam yiḡe ni tun, o maa ba lagi s̄i o vin. ²⁷ O ma k̄i lila o t̄er̄ji o pamāj̄nv did̄va s̄i o vu o go Zan yuu k̄um o ja ba. N̄oov̄ w̄um ma vu puna diḡe kam o go Zan yuu k̄um. ²⁸ O ma kwe-k̄v o k̄i z̄v̄j-tanlar̄ja w̄oni o ja ba o pa buk̄o w̄um. O ma jor̄ji o ja vu o pa o nu.

²⁹ Zan karabīa bam na lwar̄i kulv na k̄i tun, ba ma zāji ba vu ba kwe o yira yam ba ja vu ba k̄i.

Zezi na p̄e k̄o-f̄or̄o di w̄odiu ba su te tun

(Matiyu 14:13-21, Luki 9:10-17, Zan 6:1-14)

³⁰ Zezi karabīa fuḡe-bale bam ma joori ba ba o te. Ba ma ta ba bri-o kulv maama ba na kia, di ba na bri n̄oona W̄e ciga kam te tun. ³¹ N̄oona zanzan maa ȳeni ba tui Zezi te, ȳi ba joori ba viir̄a. Ba na daga kuntv tun, Zezi di o karabīa bam daa war̄i ba na pw̄el̄e s̄i ba di w̄odiu di. Kuntv h̄waani o ma ta di ba o w̄i: «Abam nan ba á yirani, s̄i di vu gaa w̄u s̄i á wani á sin finfun.»

³² Ba laan ma vu ba zv̄ naboro, s̄i ba vu je silv na ȳi gaa w̄u tun ba yirani. ³³ Ba na maa ke tun, n̄oona zanzan ma na-ba ȳi ba lwar̄i-ba. Ba ma zāji ba nūji ba tuni dim maama ni, ba duri di n̄e ba vu ba loori-ba j̄eḡe kalv ba na maa ve tun ni. ³⁴ Zezi ma nūji naboro k̄um w̄oni. O laan ma na n̄on-k̄oḡo k̄um na tu k̄v w̄ura. Ba h̄waja ma zv̄-o lanyirani, b̄er̄h̄waani ba nyi di peeni silv na ba jigi nayirv s̄i o taa nii s̄i b̄ar̄ja ni tun. O laan ma puli o w̄ura o bri-ba w̄ænu zanzan.

³⁵ K̄u na tiini k̄v daani ȳi w̄e ba w̄ura di z̄v̄ri tun, o karabīa bam ma vu ba ta did-o ba w̄i: «Māja kam w̄ura ka kea, ȳi j̄eḡe kalv dibam na w̄ura tun ȳi gaa w̄u mu. W̄odiu t̄eri yo. ³⁶ Kuntv h̄waani, pa n̄oona bam vu sam w̄oni ba ȳegi w̄odiu ba di.»

³⁷ O ma l̄eri-ba o w̄i: «Abam titi pa-ba w̄odiu s̄i ba di.»

Ba ma ta ba w̄i: «D̄i na lagi di ȳegi dip̄e s̄i di ȳi ba maama dim, k̄v̄ ȳi nun̄eni s̄ebu-dala bīa yale mu (200). *f3 * D̄i w̄u wani di ȳegi kuntv na?»

³⁸ O laan ma bwe-ba o w̄i: «Abam jigi dip̄wa yagra mu? Ve-na á nii.»

Ba na ve ba nii tun, ba ma joori ba ba, ba ta did-o ba w̄i: «Ya ȳi dip̄wa yanu di kale sile yirani mu.»

³⁹ Zezi laan ma pa o karabīa bam ni, s̄i ba pa n̄oona bam p̄or̄ri k̄oḡo k̄oḡo ba j̄oni t̄iga ni ga-lw̄ k̄um b̄ar̄ja ni. ⁴⁰ Ba maama ma p̄or̄ri ȳi ba j̄oni, badaara k̄oḡo bi bi, badaara k̄oḡo fiinnu fiinnu. ⁴¹ Zezi laan ma kwe dip̄wa yanu yam di kale sile sum, ȳi o kw̄eni o yuu w̄eeni o k̄i W̄e le ti h̄waani. O ma f̄o f̄o dip̄wa yam o māji o pa o karabīa bam, s̄i ba laan jor̄ji-ya ba ja vu ba māji ba pa n̄oona bam. O ma daari o māji kale sile sum di o pa ba maama s̄i ba di. ⁴² N̄oona bam maama ma di ba su ba daari. ⁴³ Zezi karabīa bam ma p̄e dip̄wa di kale cicw̄æru tilv na daari tun ba su titwarv fuḡe-tile. ⁴⁴ N̄oona balv d̄een na di kuntv tun

yí baara murr-tínu mv (5.000), kv wæli dí kaana dí biæ dí.

Zezi na ve na baŋa ní te tún

(Matiyu 14:22-36, Zan 6:16-21)

⁴⁵ Kuntu kwaga ní Zezi ma da o pa o karabiæ bam vu ba zv naboro kum, sí ba da yigæ ba bæ nunu kum ba vu ba yí Betisayida. Ba na maa ké tún, o ma pa kægø kum viiri. ⁴⁶ O na pæ ba viiri tún, o ma vu o dí piú yuu sí o warí Wε.

⁴⁷ Tíga ma ba ka yí. Naboro kum maa wv nunu kum titari ní, yí Zezi ta wv buburu kum ní o yírani. ⁴⁸ O ma na o karabiæ bam na tiini ba kwaaní ba ye yí kv cæ ba yíra ní, vu-førø na zaŋí kv jeeri-ba tún ŋwaaní. Tíga na wura ka puuri tún, Zezi ma zaŋí o ve na bam baŋa ní o maa ve ba te. O ma vu o lagí o gaali-ba o ké. ⁴⁹ Ba na nε-o o ve na bam baŋa ní tún, ba ya buŋí ní kv yí ciru mv. Ba ma kaasi baŋa baŋa, ⁵⁰ bæŋwaaní ba maama nε-o yí fvuú zú-ba zanzan.

Zezi laan ma ŋøoni dí ba o wí: «Pa-na á wvrv kí dam, sí kv yí amv mv. Á yí pa fvuú taa jígí abam.»

⁵¹ O laan ma vu o zv naboro kum wv. O na yí ba te kuntu tún, viú kum ma da kv kwæri. Kv ma tiini kv sv-ba, ⁵² bæŋwaaní Zezi na maŋí dípe dum o pa nøn-kægø kum yí ba dí tún, ba wv ní wo-kunkagíli dum kuntu kuri, Wε cíga kam na wv wani ka zv ba wubvŋa tún ŋwaaní.

⁵³ Ba ma vu ba bæ ba yí bube dídim dum. Ba ma ja naboro kum ba ja nuŋí ba zígí da. Ba na yí je sílv tún yírv mv Zenezareti. ⁵⁴ Ba na nuŋí naboro kum wvni tún, nøona bam ma lwarí Zezi. ⁵⁵ Ba laan ma dúri je sum kuntu maama ní, ba vu ba ta ba pa nøona lwarí. Mε maama ba na lwarí ní o tu da tún, ba ma kwe balv na ba jígí yazuræ tún ba zŋí gungwælu wvni ba ja vu o te. ⁵⁶ O na yæni o ve je sílv maama tún, kv na yí tí-balε naa tí-kamunæ, nøona yæni ba ja yawuna mv ba nuŋí ba jeer-o yaga ní ní, yí ba loor-o sí o pa-ba cwæŋø sí ba dwe o gærv kum ní má. Balv maama na dwe o gærv kum kuntu tún dæen nε yazuræ.

7

Wo-dígíru tilv na cægi nøona tún

(Matiyu 15:1-20)

¹ Farizian * tiinæ badaara dí Wε cullu karanyuna tiinæ badonnæ dæen ya nuŋí Zeruzalem ba ba, ba gilimi Zezi tee ní. ² Ba ma na o karabiæ badonnæ na je ba dí wvdiu, yí ba wv saní ba jia sí kv tøgí bantv cullu tím cwæŋø. ³ Bæŋwaaní Farizian tiinæ bam dí Zwifæ bam maama ba føgí ba dí wvdiu, yí ba wv saní ba jia sí kv tøgí cullu tilv ba nabaara bam na pε-ba tún. ⁴ Ba na yæni ba zígí yaga ní ba ba søŋø, baá kí na mv ba ma zari ba títi sí ba jí lanyírani, yí ba laan daari ba dí wvdiu. Ba ta jígí cullu tidonnæ zanzan ba na tøgí-tí ba wæli da. Ba yæni ba føgí ba sun ba zwi dí ba køora dí ba luu-kambi, yí ba laan daari ba kí wvdiu da.

⁵ Kv yí kuntu ŋwaaní mv Farizian tiinæ bam dí Wε cullu karanyuna tiinæ bam dæen bwe Zezi ba wí: «Bεε mv yí n karabiæ bam yæni ba dí wvdiu, yí ba wv saní ba jia ní díbam nabaara bam na pε díbam cullu tilv tún?»

⁶ O ma læri-ba o wí: «Abam yí pipiri-nyuna mv. Wε nijonnu Ezayi * dæen jígí bura dí o na maŋí o ta abam taani faŋa faŋa te tún. Kv puuvni Wε tønø kum wvni kv wí:

«Nøona bantv zuli amv Wε dí ba niæ mv,
yí ba wubvŋa baŋwe dí amv.

⁷ Ba na pai amv zulæ yalv maama tún yí kafe mv.

Ba yæni ba bri nabiinæ wubvŋa cullu,
yí ba pai tí yí amv zaasim dum mv.»

⁸ Kuntu, abam kwe Wε niæ yam na bri te tún á yagí mv, yí á daari á tøgí nabiinæ cullu.»

⁹ O daa ta ma ta dí ba o wí: «Abam yæni á vun Wε niæ yam, yí á daari á jígí á títi wubvŋa cullu mv á tøgá. ¹⁰ Faŋa faŋa tún, Moyisi * dæen bri Wε ní díim o wí, nøonu maŋí sí o taa zuli o nu dí o ko. O daa ta bri ní, nøonu na ŋøoni ta-balærv dí o nu naa o ko, kuntu tu maŋí sí ba gv-o mv. ¹¹ Kv daari abam nan yæni á ja Wε taani díim á gugwæli mv yí á wí, nøonu na jígí woŋo kulv o ya na wó ma o zæni o nu dí o ko tún, yí o na tagí dí ba o wí, woŋo kum kuntu yí «Kæriban» mv (kv kuri mv kv yí Wε nyim), ¹² kv bri ní kuntu tu daa wv maŋí sí o kwe woŋo kum o ma zæni o nu dí o ko. ¹³ Abam na bri nøona sí ba taa tøgí á títi cullu tún pai Wε taani díim daa ba jígí kuri abam tee ní. Abam nan ta yæni á kí wo-balwaarv tintv donnæ zanzan á wæli da.»

¹⁴ Zezi daa ta ma bæŋí nøn-kægø kum sí ba ba o te, yí o ta dí ba o wí: «Abam maama cægi lanyírani sí á

ni a taani dim kuri. ¹⁵ Ku dai woŋo kulɔ na tɔgi nɔɔnu ni ku zu o wu tun mu wɔ wani ku cɔg-o. Ku yi woŋo kulɔ na tɔgi nɔɔnu ni ku nuŋi tun mu wɔ cɔg-o. ((¹⁶ Á nan fɔgi á cɔgi a taani dim lanyirani.))»

¹⁷ O laan ma vu o zu sɔŋɔ o daari nɔn-kɔgɔ kum pooni ni. O karabiɛ bam ma bwe-o taani dim kuri. ¹⁸ O ma ta di ba o wi: «Abam di ba jigɔ wubɔŋa na? Á maŋi si á taá ye ni, woŋo kulɔ maama nɔɔnu na wɔ kwe o pa ku tɔgi o ni ku zu o wu tun bá wani ku cɔg-o. ¹⁹ Beŋwaani ku bá wani ku zu o wubɔŋa. Ku nan wɔ tu o kana yirani mu, yi o laan daari o tɔ-ku o yagi.»

Zezi dɛɛn na tagi cɔga kam kuntu tun, o bri ni wɔdiiru maama maŋi si nɔɔna taa di-ti.

²⁰ O daa ta ma ta o wi: «Ku yi kulɔ na maŋi ku wu nɔɔnu wuni yi ku laan nuŋi tun mu cɔg-o. ²¹ Beŋwaani ku yi nɔɔnu wubɔŋa mu pai o lagɔ wo-balwaarɔ kɛm, ku na yi boorim wo-zɔɔna dwi maama, di ŋwuni, di nɔn-gura, ²² di wo-swɛnɛ zanzan, di pu-sɔŋa, di kampinɛ, di wo-digiru kikiɛ, di wu-guru, di bibara di nɔn-tura, di kamunni, di jwɛrim. ²³ Wo-balwaarɔ tuntɔ maama nuŋi nɔɔnu wuni mu yi ti cɔg-o.»

Kaani wɔdoŋ na ki o wu-dɔɔba di Zezi te tun

(Matiyu 15:21-28)

²⁴ Zezi dɛɛn ma nuŋi je sum kuntu ni o vu Tiiri nawurɛ yam seeni. O maa vu o zu sɔŋɔ kudɔŋ. O ma ba lagɔ si nɔɔna lwarɔ ni o wurɔ, yi o wu wani o sɛgi o titi di nɔɔna bam. ²⁵⁻²⁶ Kaani wɔdoŋ maa wurɔ, o na yi dwi-ge * tu. Ba ya lɔg-o Siiri ni mu, je silɔ yiri na yi Fenisi tun. Cikirɛ maa jigɔ o bukɔ ka yaara. O maa na ni Zezi ŋwa tun, o ma ki lila o vu o te, yi o kuni doonɔ o yigɛ ni o loor-o, si o zɛli cikirɛ kam o pa ka yagi o bukɔ wum yira. ²⁷ Zezi ma ta did-o o wi: «Biɛ bam mu maŋi si ba da yigɛ ba di ba daari. Ku wu maŋi si nɔɔnu jɔŋi o biɛ wɔdiu o di kakuri yigɛ ni.»

²⁸ Kaani wum maa lɛri o wi: «Amu tu, n tagi cɔga. Kakuri silɔ nan na tigi taabulɔ kuri ni tun wai si twe wɔdiu kulɔ biɛ bam na di yi ku siiri tɔga ni tun si di.»

²⁹ O laan ma ta di kaani wum o wi: «Nmu lɛrɛ yam na lana tun ŋwaani, a sɛ n loro kum. Joori n vu sɔŋɔ. Cikirɛ kam maŋi ka yagi n bukɔ wum yira.»

³⁰ Kaani wum ma suni o joori o vu sɔŋɔ. O ma na o bukɔ wum o tigi o tigɛ je ni, di cikirɛ kam nuŋi ka daar-o.

Zezi na pɛ zwa-kɔgɔ na yi bibɛku na yazurɛ te tun

³¹ Zezi laan ma zaŋi o nuŋi Tiiri nawurɛ yam ni o da Sidɔn o kɛ. O laan ma tɔgi je silɔ ba na bɛ ni «Tuni Fugɔ» tun o vu o yi Galile nɔnu kum je sum. ³² Nɔɔnu ma wurɔ o na yi zwa-kɔgɔ yi o warɔ o ŋɔɔni lanyirani. Ba ma ja-o ba vu Zezi te. Ba ma loor-o si o kwe o juŋa o danɔ nɔɔnu wum baŋa ni si o pa o na yazurɛ. ³³ Zezi ma ja-o o vu daa o yirani o daari kɔgɔ kum. O ma kwe o nwa o tɔri nɔɔnu wum zwa ni, yi o daari o twi lileeru o ki o nwa ni o ma dwe o dindɛlimi. ³⁴ O ma kwɛni o yuu o nii wɛɛni, yi o suuri. O ma ta di nɔɔnu wum o wi: «Efata», ku kuri mu «Puri!». ³⁵ O na tagi kuntu tun, o zwa yam ma suni ya purɔ, yi o dindɛlimi di wai di pipirɛ. O maa wai o ŋɔɔni lanyirani.

³⁶ Zezi ma kaani nɔɔna bam maama, si ba yi ta kulɔ na ki tun ba bri nɔɔn-nɔɔnu. O na kaani-ba kuntu tun, mu ba laan fɔgi ba tɛ di nɔɔna bam. ³⁷ Ku ma tiini ku sɔ balɔ maama na ni tun zanzan. Ba maa wi: «Woŋo kulɔ maama o na ki tun yi lanyirani mu. O pai zwa-kwarɔ joori ti ni, yi mumaarɔ di wai ti ŋɔɔna.»

8

Zezi na pɛ kɔ-fɔrɔ di wɔdiu ku su te tun

(Matiyu 15:32-39)

¹ Kantu maŋa kam ni kɔgɔ zanzan daa ma joori ku gilimi daani Zezi tee ni. Ba maa ba jigɔ kulɔkulɔ si ba di. Zezi ma bɛŋi o karabiɛ bam yi ba ba o te. O ma ta di ba o wi: ² «Nɔɔna bantɔ ŋwaŋa jigɔ-ni, di ba na tu ba wu a tee ni zum da yatɔ yi ba daa ba jigɔ wɔdiu si ba di tun. ³ A na pɛ ba viiri yi ba wu di kulɔkulɔ, kana wɔ pa ba bɛri cwɛŋɛ ni, beŋwaani ba badaara nuŋi yigɛ yigɛ mu ba ba amu te.»

⁴ O karabiɛ bam ma lɛr-o ba wi: «Dí nan wɔ ki ta mu dí na wɔdiu gaa kuntɔ wuni si ku yi ba maama dim?»

⁵ O ma bwe-ba o wi: «Abam jigɔ dipwa yagra mu?»

Ba ma lɛri ba wi: «Ya yi yarpe mu.»

⁶ Zezi laan ma ta di kɔgɔ kum si ba maama jɔni tɔga ni. O ma kwe dipwa yarpe yam yi o ki Wɛ le ya ŋwaani. O ma ja-ya o fɔ fɔ o pa o karabiɛ bam, yi bantɔ di laan jɔŋi ba ja vu ba pa nɔɔna bam. ⁷ Ba dɛɛn

jigi kaləŋ-bale funfun ba wəli da. Zezi ma kwe-si o ki Wε le, yi o daari o ta di o karabiə bam si ba kwe suntu di ba maŋi ba pa nɔɔna bam maama. ⁸ Ba maama ma di ba su ba daari. Ba laan ma twe cicwæru tilu na daari tun ba su titwaru turpe. ⁹ Balu dɛen na di kontu tun yi baara murr-tina mu (4.000), ku wəli di kaana di biə di.

Zezi laan ma pa kəgə kum viiri. ¹⁰ O ma daari o vu o zu naboro di o karabiə bam. Ba ma vu ba yi jəgə kalb yiri na yi Dalımanuta tun.

Farizian tiinə na yi te tun

(Matiyu 16:1-12)

¹¹ Farizian * tiinə badonnə dɛen ma ba Zezi te ba ma puli ba magi kantəgə did-o, yi ba lagi si ba maŋ-o ba nii. Ba ma ta did-o, si o ki wo-kinkagılı dilu na wó bri-ba ni o dam dım nuŋi Wε tee ni tun. ¹² O ma tiini o suuri o wuni, yi o ta o wi: «Bεε mu yi zım nɔɔna bam lagi si a ki wo-kinkagılı a bri-ba? A lagi a ta cıga mu di abam si, a bá ki wo-kinkagılı a bri-ba.»

¹³ O na tagi kontu tun, o ma yaŋi ba te, yi o joori o vu o zu naboro kum si ba vu ba be bube didım dım.

¹⁴ Ba dɛen na wu naboro kum wuni ba maa ve ba be tun, Zezi karabiə bam ya swe si ba ja dipε ba wəli da, dipε didva yiranı mu ba ya jıga. ¹⁵ Zezi ma ta di ba o wi: «Fəgi-na á cı á titi si á yi pa Farizian tiinə bam di Pε Erədi * di abam ba dabılı dım.»

¹⁶ O na tagi di ba kontu tun, ba ma ɲɔɔni daanı ba wi: «Ku yi dipε taanı mu o tea, dí na ba jıgi tun ɲwaanı.»

¹⁷ Zezi ma lwarı ba na jıgi kulv ba ɲɔɔni tun, yi o wi: «Bεε mu yi á ɲɔɔni daanı á wi, á na ba jıgi dipε tun mu te a ɲɔɔni kontu? Abam ta wu lwarı Wε na jıgi dam te tun na? Á wuburɲa tıgi mu na? ¹⁸ Abam jıgi yiə yi ya ba nai Wε cıga kam. Á jıgi zwa yi á ba ni Wε taanı dım kuri. ¹⁹ Abam maŋi á swe a dɛen na kwe dipwa yanu mu a fə a pa baara murr-tunu tum yi ba di na? Ba na di ba ti tun, abam twe cicwæru tum á su titwaru tıgra mu?»

Ba ma lər-o ba wi: «Titwaru fugə-tile.»

²⁰ O daa ma bwe-ba o wi: «A daa ta na kwe dipwa yarpe yam a fə fə a pa baara murr-tina tum yi ba di tun, á twe cicwæru tum á su titwaru tıgra mu?»

Ba ma lər-o ba wi: «Titwaru turpe.»

²¹ O laan ma ta di ba o wi: «Abam nan daa ta ba ni ku kuri mu na?»

Zezi na puri lilwe yiə te tun

²² Ba dɛen ma vu ba yi Betisayida. Nɔɔna badonnə ma ja lilwe ba ja vu Zezi te, yi ba loor-o si o ma o jıŋa o dwe-o, si o na yazurə. ²³ O ma ja lilwe wum jıŋa o varı o ja nuŋi tw kum daa. O ma twi lileeru o ki o yiə ni, yi o danı o ja lilwe wum baŋa ni. O laan ma bwe-o o wi: «Nmu nai woŋo na?»

²⁴ Lilwe wum ma puri o yiə o nii, yi o wi: «A nai nɔɔna mu. Ba nan nyi di tweeru mu te yi ba veə.»

²⁵ Zezi daa ma danı o ja nɔɔnu wum yiə ni. O laan ma fin o yiə yam, yi ya joori ya nai. O maa wai o nai woŋo maama lanyiranı. ²⁶ Zezi laan ma ta did-o o wi, o yɔɔri o vu sɔŋə, si o daa yi joori o zu tw kum wu.

Pıyεeri tagi si Zezi yi Krisi wum Wε na tıŋi tun mu

(Matiyu 16:13-20, Luki 9:18-21)

²⁷ Zezi di o karabiə bam daa ma ke, ba vu ba yi Sezaarı kulv na yi Filipi tw tun. Ba na maa ve tun, o ma bwe-ba o wi: «Nɔɔna yəni ba te ba wi, amu yi wɔɔ mu?»

²⁸ Ba ma ləri ba wi: «Badaara te ba wi, nmu yi Zan wulv dɛen na miisi nɔɔna na wuni tun mu. Babam di maa te ba wi, nmu yi Wε niŋoŋnu Eli * mu. Badonnə di maa te ba wi, nmu yi faŋa faŋa Wε niŋoŋnə bam didva mu.»

²⁹ O laan ma bwe-ba o wi: «Ku nan na yi abam, abam burı si amu yi wɔɔ mu?»

Pıyεeri ma lər-o o wi: «Nmu yi Krisi * wum Wε na tıŋi tun mu.»

³⁰ Zezi laan ma kaanı-ba si ba yi ta kontu ba bri nɔɔn-nɔɔnu.

Zezi na bri o tıvni na wó ta yi te tun

(Matiyu 16:21-28, Luki 9:22-27)

³¹ Ku na zıgi kantv maŋa kam ni, Zezi ma ɲɔɔni o bri-ba o wi: «Amu Nabiin-bu * wum maŋi si a na yaara zanzan. Zwifə nakwa bam di ba kaanı yigə tiinə bam di ba cullu karanyina tiinə bam mu wó

culi amv. Baá gv-ni, yi da yatɔ de ni a laan wú joori a bi.»³² O maa ɲɔɔni kuntu jaja o bri-ba. Piyɛeri ma ja-o o vu daa, yi o kaan-o o wi, o yi taa ɲɔɔni kuntu doɲ.

³³ Zezi ma guni o nii o karabiə bam seeni, yi o bagɪ Piyɛeri o wi: «Sɔtaani *, ve daa a tee ni! Nmu wubɔɲa yam yi nabiinə nyum mu, si ya ba tɔɲi Wɛ na lagɪ te tun.»

³⁴ Zezi laan ma bəɲi nɔn-kɔgɔ kum maama di o karabiə bam si ba ba o te. O ma ta di ba o wi: «Nɔɔnu wɔlv maama na lagɪ si o taa tɔɲi amv kwaga tun, kuntu tu maɲi si o vun o titi wubɔɲa si o sɛ yaara ni wɔlv na zɪɲi tɔvn-dagara * o maa ve o tɔvni jəgə te tun, si o laan taa tɔɲi-ni.»³⁵ Wɔlv maama nan na lagɪ si o yiri o ɲwia tun, kuntu tu wú ga-ka mu. Ku daari, wɔlv maama na sɛ si o ga o ɲwia amv ɲwaani di Wɛ kwər-ywəɲə kam ɲwaani, kuntu tu wú na ɲwia Wɛ tee ni.³⁶ Nɔɔnu nan na nɛ lɔgv baɲa wənu tum maama, yi o laan na gɛ ɲwia Wɛ tee ni, bɛɛ nyɔɔri mu o nɛa?³⁷ Kulɔkulɔ nan tərɛ nɔɔnu na wú wani o ma ləni o ɲwia Wɛ tee ni.³⁸ Kuntu tun, nɔɔnu wɔlv maama na kwari cavura amv ɲwaani di amv taani dim ɲwaani zum nɔɔna bam titari ni, ba na yi nɔn-balwaaru yi ba yigə tərɛ di Wɛ tun, amv Nabiin-bu wum di wú kwari kuntu tu cavura, maɲa kam a na wú joori a ba lɔgv baɲa di a Ko Wɛ paari-zulə di Di malesi * sum tun.»

9

¹ O daa ta ma ta di ba o wi: «A lagɪ a ta cɪga mu di abam si, nɔɔna balu zum na wu yo seeni tun badaara bá ti, yi baá na Wɛ paari dim na wú ba nɔɔna titari ni di dam te tun.»

Zezi yibiyə na ləni te tun

(Matiyu 17:1-13, Luki 9:28-36)

² Da yardv deen na ke tun, Zezi laan ma ja Piyɛeri di Zaki di Zan o pa ba tɔɲi daani ba vu ba di pukamunu yuu. Ba wura ba yirani. Ba na wura kuntu tun, Zezi yibiyə ma ləni ba yigə ni.³ O gwaaru tum ma tiini ti puri pari pari yi ti nyuna. Ti puri ti gaali nabiinu na wú wani o zari o gwaaru o pa ti puri te tun.

⁴ Eli * di Moyisi * ma da ba nuɲi ba yigə ni, yi ba ɲɔɔni di Zezi.

⁵ Piyɛeri laan ma ta di Zezi o wi: «Karanyina, di na wu yo seeni tun, ku tiini ku lana ku pa dɔbam. Nan pa di pu vwə yatɔ yo seeni, si nmu di Moyisi di Eli taa zɔvri da.»⁶ Fɔvni deen zu-ba zanzan. Kuntu ɲwaani mu o garɪ o ɲɔɔni kuntu doɲ.

⁷ Kunkwənu laan ma ba ti kwəli-ba. Ba ma ni kwərə na ɲɔɔni ti wɔni ka wi: «Wuntu mu yi amv bu-dva a na so-o di a wu maama. Á nan taá cəgi o taani lanyirani.»

⁸ Ba ma da kwəni ba nii jəgə maama, yi ba daa wu nɛ nɔɔn-nɔɔnu, ku na dai Zezi yirani.⁹ Ba ma zaɲi piu kum yuu ni ba maa tuə. Zezi laan ma kaani-ba o wi: «Yi pa-na nɔɔn-nɔɔnu lwarɪ á na nɛ kulɔ tun, si ku taa ve maɲa kalv amv Nabiin-bu * wum na wú ba a bi a yagɪ tɔvni tun.»¹⁰ Ba ma sɛ yi ba ɲɔɔni ba yirani ba bwe ba nii, ka bi ka yagɪ tɔvni taani dim kuri mu bɛɛ.

¹¹ Ba laan ma bwe-o ba wi: «Wɛ cullu karanyina tiinə bam yəni ba tɛ ba wi: Eli mu maɲi si o da yigə o ba, si Krisi * wum laan da kwaga. Ku yi cɪga mu naa vwan mu?»

¹² Zezi ma ləri-ba o wi: «Ku yi cɪga mu. Eli maɲi si o da yigə o ba o kwe woɲo maama, si Krisi wum laan ba. Bɛɛ nan mu yi ku pɔpɔni Wɛ tɔnɔ kum wɔni ku wi, Nabiin-bu wum maɲi si o yaari zanzan si nɔɔna cul-o?»¹³ Á nan taá ye-na ni, Eli maɲi o ba, yi nɔɔna tiini ba bɛɛs-o ni ba wubɔɲa na lagɪ te tun, ni ku na maɲi ku pɔpɔni o woɲo Wɛ tɔnɔ kum wɔni te tun.»

Zezi na zəli cicirə bu wudoɲ yira ni te tun

(Matiyu 17:14-23, Luki 9:37-45)

¹⁴ Zezi di o karabiə batɔ bam laan ma joori ba vu ba yi o karabiə babam bam te. Ba ma na kɔgɔ zanzan na gilimi-ba. Wɛ cullu karanyina tiinə badonnə maa wura ba magɪ kantɔgɔ didaani ba.¹⁵ Kɔgɔ kum na nɛ Zezi tun, ba ma tiini ba yi yəu, yi ba duri ba vu o te ba jɔɔn-o.¹⁶ O ma bwe-ba o wi: «Bɛɛ ɲwaani mu á zɪɲi á magɪ kantɔgɔ di ba?»

¹⁷ Nɔɔnu wudoɲ maa wu kɔgɔ kum wɔni, o ma lər-o o wi: «Karanyina, a ya jaani a bu mu a ba nmu te, si n pa o na yazurə. Cicirə mu jig-o ka yaara, ka pa o wari o ɲɔɔni.»¹⁸ Maɲa kalv ka na yəni ka ja-o tun, ka yəni ka dul-o ka di tɪga ni mu. Lile-puɲə ma nuɲi o ni ni yi o dɔni o yələ. O yira yam maama maa yəni ya kv. A ma loori nmu karabiə bam si ba zəli cicirə kam si ka yag-o, yi ba wu wani.»

¹⁹ Zezi na ni kuntu tun, o ma ta o wi: «Abam zum nɔɔna bam bri á ba jigɪ wu-dɔdva di amv. Amv wú daani abam titari ni a ki wu-zuru di abam si ku taa ve maɲa kɔɔ? Ja-na bu wum á ba.»²⁰ Ba ma ja-o ba vu o te.

Cicirə kam na ne Zezi tun, ka ma su bu wum ka pa o yira sai pɔgi pɔgi. O ma tu tɔga ni o bibilə. Lile-puŋə maa nuŋi o ni ni. ²¹ Zezi ma bwe bu wum ko o wi: «Maŋa kɔɔ mu ku puli ku ki-o kuntu?»

O ma lər-o o wi: «O biini ni. ²² Kuni zanzan cicirə kam yəni ka dul-o ka di mini wuni di na wuni mu, si ka gu-o. Nmu nan na wó wani, si n duri dibam yibwənə n zəni dibam.»

²³ Zezi ma lər-o o wi: «Nmu tagi n wi, amu na wó wani mu. Wulu maama nan na ki o wu-didva di amu tun, kulukulɔ tərə We na bá wani Di ki Di pa kuntu tu.»

²⁴ Bu wum ko laan ma kaasi o wi: «A suni a jigi wu-didva di nmu. Nan wəli-ni si a taa fɔgi a juga.»

²⁵ Zezi ma na nɔn-kɔgɔ zanzan na durə ku maa buni ba te. O laan ma bagɔ cicirə kam, yi o ta di ka o wi: «Nmu wulu na pai nɔna jiri mumaaru di zwa-kwaru tun, a te di nmu si n nuŋi bu wum yira ni n viiri, si n daa yi joori n yaar-o.»

²⁶ Zezi na tagi kuntu tun, cicirə kam ma kaasi, yi ka tiini ka su bu wum ka pa o yira sai pɔgi pɔgi, yi ka nuŋi ka daar-o. Ka na yag-o tun, o ma bəri. Nɔna zanzan maa te ba wi: «O tigi mu.» ²⁷ Zezi laan ma ja o juŋa o pa o zarɔ wɛɛni o zigi.

²⁸ Zezi na joori o zu digə tun, o karabiə bam ma vu o te ba yirani, yi ba bwe-o ba wi: «Bɛŋwaani mu dibam wu wani di zəli cicirə kam?»

²⁹ O ma ləri-ba o wi: «Cicirə kantu doŋ zəlɛm cana. Cicirə kantu dwi warɔ ka zəli ku na dai di We-loro dam.»

³⁰ Ba dɛɛn ma nuŋi jəgə kam kuntu ni ba vu ba tɔgi Galile wu ba kɛ. Zezi maa ba lagɔ si nɔn-nɔnɔn lwarɔ ba je, ³¹ o na jigi o karabiə bam o bri tun ŋwaani. O maa bri-ba o wi: «Baá ja amu Nabiin-bu * wum ba ki nɔna juŋa ni yi ba gu-ni. Ba nan na gu-ni, da yatɔ dɛ ni a laan wó joori a bi a yagi tɔvni.»

³² O karabiə bam ma wu ni o taani dim kuri, yi ba kwarɔ si ba bwe-o ba nii.

Wɔɔ mu yi kamunu o dwe maama?

(Matiyu 18:1-9, Luki 9:46-50, 17:1-2)

³³ Ba ma vu ba yi Kapernawum. Ba ma zu sɔŋɔ. Zezi ma bwe o karabiə bam o wi: «Di na wu cwəŋə ni di maa buni tun, á ya magi kantɔgɔ bɛɛ ŋwaani mu?»

³⁴ Ba maa cim. Bɛŋwaani, ba ya na maa buni tun, ba ya magi kantɔgɔ daani si ba nii, bantɔ wuni wɔɔ mu yi kamunu o dwe ba maama. ³⁵ Zezi ma jəni tɔga ni. O ma bəri o karabiə fugə-bale bam si ba ba o te. O ma ta di ba o wi: «Wulu na lagɔ si o taa yi yigə tu tun, kuntu tu maŋi si o ji ba maama kwaga tu mu, si o taa tɔŋi o pa ba maama.»

³⁶ O ma ja bu balaŋa o pa o zigi ba maama titari ni. O ma kwe-o o ki o ja-kukoro ni, yi o ta di ba o wi: ³⁷ «Wulu maama na nigɔ bu balaŋa kantu doŋ lanyirani amu yiri ŋwaani tun, kuntu tu nigɔ amu mu. Wulu maama nan na nigɔ amu tun, ku dai amu yirani mu o niga, ku yi o nigɔ Baŋa-We dilɔ na tɔŋi-ni tun di mu.»

³⁸ Zan ma ta di Zezi o wi: «Karanyina, di ya ne nɔnɔn wudoŋ na zəli ciciri nɔna yira ni di nmu yiri. O nan na dai dibam kɔgɔ kum wu nɔnɔn tun, di ma kwaani si di ci-o, si o daa yi taa ki kuntu.»

³⁹ Zezi ma ləri o wi: «Á ya wu maŋi si á ci-o. Nɔnɔn wulu maama na tɔgi amu yiri ŋwaani o ki wo-kunkagili tun bá wani o pipiri lila o ŋɔɔni ta-balɔrɔ o pa-ni. ⁴⁰ Bɛŋwaani wulu maama na ba culi dibam tun yi dibam nɔnɔn mu. ⁴¹ A lagɔ a ta ciga mu di abam si, nɔnɔn wulu na kwe na o pa abam si á nyɔ, á na yi amu Zezi Krisi nɔna tun ŋwaani, kuntu tu wó na pɛɛri We tee ni.

⁴² Ku na yi balɔ na ki ba wu-didva di amu tun, ba na maŋi ba muri ni bu-balwa te di, nɔnɔn wulu na pɛ ba didva yagi We cwəŋə tɔgum tun, ba na lægi kandwe kamunu mu kuntu tu ba ni ba di-o ninu wuni yi o ti, kuv ta garɔ cam dilɔ o na wó ba o na We tee ni tun. ⁴³ Nmu juŋa na lagɔ ka pa n ki lwarum, ku maŋi si n go-ka mu n yagi. N na gɛ n juŋa, yi n daari n na ŋwia We tee ni, kuntu garɔ nmu na jigi n jia maama yi n vu min-tu *, mɛ na yi mini dilɔ na bá dwe maŋa di maŋa tun. ((⁴⁴ Jəgə kam kuntu ni,

⟨kanzwa wó ta di ba yira,

yi ya ba fɔgi ya tua.

Mini wó ta di-ba,

yi di ba fɔgi di dweə.))

⁴⁵ Nmu naga na lagɔ ka pa n ki lwarum, ku maŋi si n go-ka mu n yagi. Nmu na yi na-dva yi n na ŋwia We tee ni, kuntu garɔ nmu na jigi n ne sum maama, yi ba laan di-m ba yagi min-tu ni. ((⁴⁶ Jəgə kam kuntu ni,

⟨kanzwa wó ta di ba yira,

yi ya ba fɔgi ya tua.
Mini wó ta di-ba,
yi di ba fɔgi di dweə.))

⁴⁷Nmu yi nan na lagi di pa n ki lwarim, ku maɲi si n li-di n doli n yagi mu. N na jigi yi didva yi n zu We paari dum woni, kuntu gari nmu na jigi yiə yale, yi ba laan di-m ba yagi min-tu ni. ⁴⁸Jəgə kam kuntu ni, <kanzwa wó ta di ba yira,
yi ya ba fɔgi ya tua.
Mini wó ta di-ba,
yi di ba fɔgi di dweə.>

⁴⁹Nɔɔnu maama maɲi si We kwe mini mu Dl ma maɲ-o Dl nii, si Dl pa o bicari fɔgi di kwe, ni ye na kwe wɔdiu te tun. ⁵⁰Ye ywəna yi di wai di kwe wɔdiu. Ye ywəni nan na ti, n daa n bá wani n pa di joori di ja ywəni. Pa-na á wuru taa ywəmmə da-ɲwaani, si á jəni di yazurə, ni ye na pai wɔdiu ywəmmə te tun.»

10

Kaani vum taani

(*Matiyu 19:1-12, Luki 16:18*)

¹Zezi laan ma zaɲi o nuɲi je sum kuntu ni o vu o da Zude ti-niə yam. O ma vu o be Zurdən bugə kam ni didoɲ dum ni. Nən-kəgə zanzan daa ma ba ba gilim-o. O ma ta bri-ba We ciga kam, ni o na yəni o ki te tun.

²Farizian * tiinə badaara dɛen ma zaɲi ba vu o te si ba maɲ-o ba nii. Ba ma bwe-o ba wi: «Nɔɔnu jigi cwəɲə si o vin o kaani na?»

³Zezi ma ləri-ba o wi: «Moyisi * dɛen pɛ abam culu kum o wi bɛɛ?»

⁴Ba ma lər-o ba wi: «Moyisi pɛ ni, ni nɔɔnu jigi cwəɲə si o pupuni tənə o pa o kaani, si ku bri ni o vi-o mu.»

⁵Zezi ma ləri-ba o wi: «Moyisi dɛen pupuni kuntu o pa abam, á wuru na dana tun ɲwaani mu. ⁶Ku daari, pulim ni We na ki nabiinə tun, Dl ki-ba si ba taa yi baaru di kaani mu. ⁷Kuntu ɲwaani, nɔɔnu na di kaani, o maɲi si o pɔəri o titi o nu di o ko tee ni, si o daari o pa o di o kaani wum jəni daani. ⁸Kuntu wó pa ba laan ji nɔɔnu didva. Ba daa dai nɔɔna bale, ba laan yi nɔɔnu didva mu. ⁹We na ki nɔɔna balu daani tun, nɔɔn-nɔɔnu daa wu maɲi si o pɔəri-ba daani.»

¹⁰Zezi di o karabiə bam laan ma joori ba vu səɲə. Ba na zu tun, ba ma bwe-o o taani dum kuri. ¹¹O ma ta di ba o wi: «Nɔɔnu na vin o kaani yi o daari o di kaani wudoɲ, kuntu tu kəm dum di ka-bwəɲə yi bidwi mu. ¹²Kaani di na vin o baru yi o vu o zu baru wudoɲ, o di kəm dum di bwəɲə yi bidwi mu.»

Bu-balwa na maɲi di We paari dum te tun

(*Matiyu 19:13-15, Luki 18:15-17*)

¹³Nɔɔna badonnə maa jaani biə ba tui Zezi te si o daɲi o jia ba baɲa ni. O karabiə bam ma zaɲi ba baɲi-ba si ba yi taa ki kuntu. ¹⁴Zezi na nɛ ba na ki te tun, o bani ma zaɲi yi o ta di ba o wi: «Yagi-na si biə bam taa tui amu te, si á yi zaɲi á taá cu-ba. Bɛɲwaani balu na nyi ni bu-balwa te tun mu maɲi si ba zu We paari dum wu. ¹⁵A lagi a ta ciga mu di abam si, nɔɔnu na wu sɛ si We taa te-o ni bu-balaɲa te, o bá na cwəɲə o zu We paari dum wu.»

¹⁶Zezi na tagi kuntu tun, o laan ma ja ja biə bam o ki o ja-kukoro ni. O ma daɲi o jia ba baɲa ni o wari We o pa-ba.

Nadunə wó wani ba na ɲwia We tee ni na?

(*Matiyu 19:16-30, Luki 18:18-30*)

¹⁷Zezi ma zaɲi o maa kea. Nɔɔnu wudoɲ ma duri o vu o yi o te. O ma kuni doonə o yigə ni yi o wi: «Karanyina, n yi nən-ɲum. Nan bri-ni kulv a na wó ki, si a wani a na ɲwia kalv na ba ti tun We tee ni.»

¹⁸Zezi ma ta did-o o wi: «Bɛɲwaani mu n bəɲi-ni ni nən-ɲum? Nɔɔn-nɔɔnu tərə o na yi nən-ɲum, ku na dai We Dl yirani. ¹⁹Nmu maɲi n ye We cullu tum na bri kulv tun. Yi zaɲi n gv nɔɔnu. Yi zaɲi n pəni di n doɲ kaani. Yi ɲəni. Yi zaɲi n fə vwan n pa n doɲ. Yi pini n doɲ. Ta n zuli n nu di n ko.»

²⁰Nɔɔnu wum ma ta did-o o wi: «Karanyina, ku na suɲi a biini ni tun, a maɲi a sɛ cullu tuntv maama.»

²¹Zezi ma nii-o di sono, yi o ta did-o o wi: «Ku nan ta gɛ woɲo didva mu si n ki. Ve səɲə n kwe woɲo

kulu maama n na jigi tun n yagi, si n laan kwe ti sɛbu kum n ma n wɛli yinigɛ tiinɛ. Kuntu wɔ pa n ta n jigi jujiguru zanzan Wɛ-sɔŋɔ ni. Nmu na ki kuntu, si n laan ba n ta n tɔgi-ni.»

²² Nɔɔnu wum na ni kuntu tun, o wu ma cɔgi zanzan yi o yigɛ nywani, o jujiguru tum na tiini ti daga tun ɲwaani. O ma yagi Zezi yi o viiri.

²³ Zezi laan ma pipiri o nii o karabiɛ bam seeni, yi o ta di ba o wi: «Nadunɛ na lagi si ba zu Wɛ paari dum wu, kuv ta tiini ku cana ku pa-ba.»

²⁴ O karabiɛ bam na ni kuntu tun, ku ma su-ba. Zezi daa ta ma ta di ba o wi: «A biɛ-ba, nɔɔna na lagi si ba zu Wɛ paari dum wu, kuv ta tiini ku cana ku pa-ba. ²⁵ Kuv ta yi mwali si yogondi da gar-lwe bɔɔni di nuɲi ku dwe nadum na lagi si o zu Wɛ paari dum wu.»

²⁶ Zezi na tagi kuntu tun, ku ma tiini ku su o karabiɛ bam zanzan, yi ba te daani ba wi: «Ku nan na yi kuntu, wɔɔ mu wɔ wani o na ɲwia Wɛ tee ni?»

²⁷ Zezi ma nii-ba yi o wi: «Nabiinɛ mu bɔ wani ba ki, si Wɛ wai Di kia. Bɛɲwaani Wɛ wai woɲo maama Di kia.»

²⁸ Pɲyɛri laan ma ta did-o o wi: «Nii. Dibam yagi di woɲo maama mu, yi di daari di tɔgi nmu.»

²⁹ Zezi ma lɛri o wi: «A lagi a ta ciga mu di abam si, nɔɔnu wulu maama na tagi amu ɲwaani di Wɛ kwɛr-ywɛɲɛ kam ɲwaani, o yagi o sɔŋɔ naa o nu-biɛ naa o nu di o ko naa o biɛ naa o kari di tun, ³⁰ kuntu tu wɔ ba o na kulu maama o na yagi tun kuni bi mu lugu kuntu baɲa ni. Oo na sam di nu-biɛ di niinɛ di biɛ di kari, yi oo na yaara di o wɛli da. Ku daari maɲa kalu na wɔ ba tun, kuntu tu wɔ na ɲwia kalu na ba ti tun Wɛ tee ni. ³¹ Balu na maɲi ba yi yigɛ tiinɛ tun zanzan wɔ joori ba ji kwaga tiinɛ. Ku daari balu di na maɲi ba yi kwaga tiinɛ tun zanzan wɔ ba ba ji yigɛ tiinɛ Wɛ paari dum wuni.»

Zezi daa na ɲɔɔni o tɔvni taani te tun

(Matiyu 20:17-19, Luki 18:31-34)

³² Zezi di nɔɔna zanzan maa zaɲi ba wu cwɛɲɛ ni ba maa ve Zeruzalem. Zezi maa wu ba yigɛ ni o veɛ. O karabiɛ bam maa yi yɛɛu. Nɔɔna balu di na tɔgi ba kwaga tun maa fɔmma. Zezi ma bɛɲi o karabiɛ fugɛ-bale bam daa ni, yi o ta o bri-ba kulu na lagi ku ki-o Zeruzalem ni tun. ³³ O maa ta di ba o wi: «Taá ye-na, di na maa ve Zeruzalem tun, daani mu ba laan wɔ ja amu Nabiin-bu * wum ba ki Zwifɛ kaanum yigɛ tiinɛ bam di ba cullu karanyina tiinɛ bam juɲa ni. Nɔɔna bam kuntu wɔ di a taani ba wi, ku maɲi si a ti mu, yi ba daari ba ki-ni dwi-ge * tiinɛ bam juɲa ni. ³⁴ Baá yáali-ni ba mwani, yi ba daari ba twi lileeru ba yagi a yira ni. Baá magi-ni di balaara, yi ba laan daari ba gu-ni. Da yatɔ de ni a nan wɔ joori a bi a yagi tɔvni.»

Zezi cwɛɲɛ kam na jigi yaara te tun

(Matiyu 20:20-28)

³⁵ Zaki di Zan balu na yi Zebede biɛ tun deen ma vu Zezi te ba ta did-o ba wi: «Karanyina, popo, ki woɲo kulu di na lagi tun n pa dibam.»

³⁶ Zezi ma bwe-ba o wi: «Á lagi si a ki bɛɛ mu a pa abam?»

³⁷ Ba ma lɛr-o ba wi: «Nmu na tu n ba n di n paari dum, si n pa dibam didva jɛni n jazim ni si didva jɛni n jagwiɛ ni.»

³⁸ Zezi ma ta di ba o wi: «Abam titi yɛri á na loori kulu tun. Abam wɔ wani á tɔgi á yaari, ni amu na lagi a ba a na yaara yalu tun na? Á wɔ wani á yaari á ti, ni a na lagi a yaari a ti te tun na?»

³⁹ Ba ma lɛr-o ba wi: «Een, di wɔ wani.»

Zezi laan ma ta di ba o wi: «Ku yi ciga, abam nan wɔ suni á tɔgi á yaari amu yaara yam doɲ. ⁴⁰ Ku nan dai amu mu maɲi si a kuri wulu na wɔ jɛni a jazim ni naa a jagwiɛ ni tun. Ku yi Baɲa-Wɛ mu maɲi Di tiji je sum kuntu, si Di pa balu na wɔ jɛni da tun.»

⁴¹ O karabiɛ fugɛ kam na tu ba lwarɛ ba donnɛ bale bam na loori kulu Zezi tee ni tun, ba bana ma tiini ya zaɲi di Zaki di Zan. ⁴² Zezi laan ma bɛɲi ba maama, yi o ta di ba o wi: «Abam nan maɲi á ye ni lugu baɲa pwa ki dam mu di ba nɔɔna, yi ba didɛera di dam ba baɲa ni. ⁴³ Ku nan na yi abam, ku wu maɲi si ku taa yi kuntu doɲ abam titari ni. Bɛɲwaani, abam wulu na lagi si o ji nɔn-kamunu á wuni tun, kuntu tu maɲi si o ji abam maama tintuɲnu mu. ⁴⁴ Wulu na lagi si o ji abam yigɛ tu tun, kuntu tu maɲi si o ji abam maama gambia. ⁴⁵ Bɛɲwaani amu Nabiin-bu * wum wu tu si nɔɔna tɔɲi ba pa-ni. Amu nan tu si a tɔɲi a pa nɔɔna mu, si a daari a kwe a ɲwia a ma lɛni nɔɔna zanzan ɲwia Wɛ tee ni.»

Zezi na pɛ lilwe yia puri te tun

(Matiyu 20:29-34, Luki 18:35-43)

⁴⁶ Zezi dı o karabiə bam ma vu ba yi tuw kudoŋ, ku yırı mu Zeriko. Ba ma tɔgi da ba nuŋi ba maa kea. Ba na maa ke tun, nɔn-kɔgɔ maa tɔgi-ba. Nɔɔnu wudoŋ maa wura o na yi lilwe. O yırı mu Batime, o ko mu yi Time. O maa je cwəŋə kam ni ni yi o loorə. ⁴⁷ O ma lwarı ni ku yi Nazareti tu Zezi mu tɔgi dáanı o maa kea. O laan ma puli o kaasi baŋa baŋa o wi: «Zezi, Pɛ Davidi * dwi tu, duri a yibwənə!»

⁴⁸ Nɔɔna zanzan ma bag-o sı o pu o ni. O laan ma tiini o kaasi zanzan yi o wi: «Pɛ Davidi dwi tu, duri a yibwənə!»

⁴⁹ Zezi laan ma zıgi yi o ta o wi, ba bəŋ-o sı o ba. Ba ma bəŋ-o, yi ba ta did-o ba wi: «Kı wɔpolo, sı n zaŋı wɛɛni, sı o bə-m o wi n ba.»

⁵⁰ Lilwe wum ma da pusi o gɔrɔ o yagi, yi o zaŋı lula o vu o yi Zezi te. ⁵¹ Zezi ma bwe-o o wi: «Nmu lagi sı a ki bɛɛ mu a pa-m?»

O ma ləri o wi: «Karanyına, a lagi sı a joori a taa nai mu.»

⁵² Zezi ma ta did-o o wi: «Nan ve, nmu na ki n wu-didwa di amu te tun mu pɛ n na yazurə.»

Zezi na tagı kuntu bıdwi baŋa ni tun, mu lilwe wum yiə joori ya nai. O maa tɔgi Zezi kwaga cwəŋə kam ni.

11

Zezi na zv Zeruzalem yi nɔɔna zul-o te tun

(Matiyu 21:1-11, Luki 19:28-40, Zan 12:12-19)

¹ Zezi dı o karabiə bam dɛen ma vu ba twe Zeruzalem. Ba ma vu ba yi ti-balwa bale, ba yırı mu Betifaazi di Betani. Je sum kuntu wu Olivi piu kum saŋa ni mu. Zezi ma li o karabiə bam bale o tɔŋı, ² yi o ta di ba o wi: «Ve-na á vu á zv tuw kulv na wu abam yigə ni tun. Á na zv tuw kum wuni, á wó na bina-pɔla na lægi da, yi nɔɔn-nɔɔnu daa ta wu diini ka baŋa. Ve-na á bwəli-ka á ja ba á pa-ni. ³ Nɔɔnu na bwe abam ni: «Bɛɛ mu yi á bwəli-ka?», sı á ta did-o ni: «Ku yi di Yuutu wum mu laga. Oó joori o pa ka ba lele.»

⁴ Ba ma zaŋı ba vu sı ba nii. Ba na yi tuw kum wu tun, ba ma suni ba na bina-pɔla cwəŋə ni ni. Ka lægi sɔŋɔ kudoŋ ni ni. Ba ma vu ba bwəli-ka. ⁵ Nɔɔna badonnə maa zıgi da. Ba ma bwe Zezi karabiə bam ba wi: «Bɛɛ mu yi á lagi á bwəli bina-pɔla kam?»

⁶ Ba ma ləri-ba ni Zezi na maŋı o ta te tun. Nɔɔna bam ma se. ⁷ Ba ma ja bina-pɔla kam ba ja vu ba yi Zezi te. Ba laan ma kwe ba gwaaru ba daŋı ka baŋa ni. Zezi ma di ka baŋa, yi ba ve ba maa kea. ⁸ Ba na maa ke tun, nɔɔna zanzan ma zul-o ba kwe ba gwaaru ba lwarı cwəŋə kam yuu ni, sı Zezi ba o tɔgi ti baŋa o ke. Nɔɔna badaara ma vu ba go tweeru ne di vɔɔru ba di cwəŋə yuu ni, sı o tɔgi ti baŋa o ke.

⁹ Nɔɔna balv na wu o yigə ni di o kwaga ni ba ve tun maa tɔɔli ba wi:

«Ozaana! Zulə taa wu Wɛ tee ni!

Zuli-na wɔlv na tu dí Yuutu Wɛ yırı ŋwaani tun.

¹⁰ Zuli-na wɔlv na wó ta te o nɔɔna,

nunɛɛni dibam ko Davidi * dɛen na jıgi paari te tun.

Ozaana! Zulə taa wu Baŋa-Wɛ tee ni!»

¹¹ Zezi ma vu o zv Zeruzalem tuw kum wu. O ma vu o yi Wɛ-di-kamunu kum o zv ku wu. O ma kaagi o nii wəənu tum maama na yi te. Wɛ na lagi di zv tun, o ma joori o nuŋi tuw kum wuni, o tɔgi di o karabiə fugə-bale bam o vu Betani.

Zezi na sɔɔli kapuru te tun

(Matiyu 21:18-19)

¹² Tıga na puuri tun, ba ma zaŋı Betani ni sı ba joori Zeruzalem. Kana maa jıgi Zezi. ¹³ Ba na maa ve tun, o ma tɔli o na kapuru. Ku dɛen li di vɔɔru mu. O ma vu sı o nii mɔɔla wura na sı o di. O na yi da tun, o ma wu ne kulukulv, ku na wu yi ku lərim maŋa tun ŋwaani. ¹⁴ O laan ma ta di kapuru kum o wi: «Nɔɔn-nɔɔnu daa bá na mɔɔla nmu yuu ni o di.»

O karabiə bam ma ni o na tagı kulv tun.

Zezi na zəli pipimpiinə Wɛ-di-kamunu kum wuni te tun

(Matiyu 21:12-17, Luki 19,45-48, Zan 2:13-22)

¹⁵ Ba ma vu ba yi Zeruzalem. Zezi ma vu o zv Wɛ-di-kamunu kum wu. O ma na nɔɔna na wu ka kunkɔlv kum ni ba pipiə. O ma zəli-ba o pa ba nuŋi. O ma vu o ja səbu-lənnə bam taabullu tum o pipiri o

pu tiga ni, o pa ba səbiə bam jagi. O ma daari o yigi yitunnu tilv nɔɔna badonnə na je da ba yəgi kunkwən-pulə tun o di tiga ni. ¹⁶O ma wu se si nɔɔna taa zɪɪ ba zila ba tɔgi kunkələ kum wu ba kea. ¹⁷O ma bri nɔɔna bam o wi: «Ku pɔpɔni We tɔnɔ kum wɔni ni, We mu wi: «Amu digə kantv maɪi si ka taa yi jəgə kalv lɔgv baɲa dwi tiinə maama na wú ta tui ba warɪ amu da tun mu.» Abam nan pe ka ji ɲwuna joro jəgə.»

¹⁸Zwifə kaanum yigə tiinə bam di ba cullu karanyina tiinə bam ma ni Zezi na tagi kulv tun. Ba laan ma beeri cwəɲə si ba gu-o. Ba ma kwari fɔvni did-o, o zaasum dim na sv nɔn-kɔgɔ kum maama tun ɲwaani.

¹⁹Tiga na lagi ka yi tun, Zezi di o karabiə bam ma nuɲi tw kum wɔni.

Zezi ɲɔɔni kapuru kulv na kugi tun taani

(Matiyu 21:20-22)

²⁰Tiga na pɔvri tun, ba ma daa zaɲi ba maa kea. Ba ma na kapuru kum na kuga, di ku bɔnnv maama.

²¹Piyɛri ma guli Zezi ya na tagi te tun. O ma ta di Zezi o wi: «Karanyina, nii kapuru kum nmu diin na sɔɔli tun, ku kuga.»

²²Zezi ma ta di ba o wi: «Fɔgi-na á ki á wu-didva di We. ²³A lagi a ta cɪga mu di abam si, abam wɔlv na tagi di piu kamunu kuntu ni, ku gɔ ku na zigi me tun ku vu ku tv nɔnv kum wɔni, We wú pa ku ki. Nmu na jigi wu-didva ni nmu na tagi kulv tun wú suni ku ki, yi n ba jigi bubwea, We wú pa ku ki. ²⁴Kuntu ɲwaani a lagi a ta di abam ni, woɲo kulv maama á na wú loori We tee ni tun, si á taá jigi wu-didva ni á wú suni á na-ku, yi We wú pa á na-ku. ²⁵Maɲa maama abam na wura á warɪ We, yi taani na wu abam di nɔɔnv wɔdoɲ laɲa ni, si á yagi á ma ce-o. Á Ko We laan wú yagi abam di lwarim DI ma ce abam. ((²⁶Ku daari, abam na wu se si á yagi nɔɔna lwarim á ma ce-ba, á Ko We bá yagi abam di lwarim DI ma ce abam.))»

Zezi dam dim nuɲi yən mu?

(Matiyu 21:23-27, Luki 20:1-8)

²⁷Ba daa ma vu ba yi Zeruzalem. Zezi ma vu o zv We-di-kamunu kum wu, o kari ka wɔni o beerə. Zwifə kaanum yigə tiinə bam di ba cullu karanyina tiinə bam di ba nakwa bam ma vu o te, ²⁸ba bwe-o ba wi: «Wɔɔ dam mu n ma n ki wəɔnu tilv maama n na ki tun? Wɔɔ mu pe nmu ni si n ta n ki kuntu?»

²⁹O ma ləri-ba o wi: «A di jigi bwia a lagi a bwe abam, si á na ləri-ya á pa-ni, si a laan bri abam wɔlv na pe amu ni si a tvɲi tun. ³⁰A lagi a bwe abam a nii, Zan na miisi nɔɔna na wɔni tun, ku yi We mu pe-o cwəɲə naa nabiinə mu pe-o?»

³¹O na bwe-ba kuntu tun, ba maa wura ba bwe daani si ba nii ba na wú ləri te tun. Ba maa wi: «Dɪbam na ləri dí wi, ku yi We mu, o laan wú bwe dɪbam ni, beɛ mu yi dí nan wu se Zan taani dim? ³²Ku daari, dí bá wanɪ dí ta ni ku yi nabiinə mu pe-o cwəɲə.» Ba tagi kuntu, beɲwaani ba kwari fɔvni di nɔɔna bam, di ba maama na se ni Zan suni o yi We niɲoɲnu tun. ³³Kuntu ɲwaani mu ba ləri Zezi ba wi: «Dí yəri wɔlv na pe Zan cwəɲə tun.»

Zezi di ma ta di ba o wi: «Ku na yi kuntu, amu di nan bá ta wɔlv na pe amu ni si a taa tvɲi tun.»

12

Nɔɔnv di o gaari mumaɲa

(Matiyu 21:33-46, Luki 20:9-19)

¹Zezi ma maɲi mumaɲa o bri nɔɔna bam o wi: «Nɔɔnv wɔdoɲ mu wura. O ma zaɲi o ci gaari, yi o daari o jəri tweeru tilv yiri na yi vinyə * tun di wɔni. O ma daari o ku goɲo ti-dia je ni, si o na gwəri tweeru biə bam, si o ki dáani o nɔ o kan ti na bam. O ma daari o cwi dapala si nɔɔnv taa je da o yiri gaari dim. O na fɔgi o ci-di kuntu tun, o laan ma kwe nɔɔna o yagi da si ba taa tvɲa, yi o daari o nuɲi o vu cwəɲə.

²Tweeru biə bam gwərim maɲa na yi tun, o ma tvɲi o tintvɲnu si o vu nɔɔna balv na nii o gaari dim baɲa ni tun te, si ba ce o təri ba pa-o. ³Tintvɲnu wum na yi ba te tun, ba ma ja-o ba magi, yi ba daari ba pa o viiri di ji-kuri. ⁴Nɔɔnv wum daa ma tvɲi o tintvɲnu wɔdoɲ. O na yi ba te tun, ba ma magi o yuu ba kaari yi ba twi-o. ⁵O daa ta ma tvɲi o tintvɲnu wɔdoɲ o wəli da. Wuntu na yi ba te tun, ba ma mag-o ba gu. Nɔɔnv wum ta ma tvɲi o tintvɲna zanzan nɔɔna bam tee ni, yi ba magi ba badonnə, ba daari ba gu ba badaara.

⁶Ku laan ma daari o titi bu wɔlv o na so-o zanzan tun yirani. O ma tvɲ-o ba tee ni o ma kweeli, yi o bɔɲi si, baá ɲigi wuntu. ⁷Nɔɔna bam na ne-o tun, ba maa ɲɔɔni daani ba wi: «Mu gaari dim tu bu, wuntu

mu lagı o ba o taa te o ko wum wænu tum. Nan pa-na dí gv-o, sı dí daarı dí taá te o wænu tum.»⁸ Ba laan ma gv-o, yı ba daarı ba vanj-o ba ja nuñi gaarı dum wuni ba yagi.

⁹Kuntu tun, gaarı dum tu wum laan wú kı nœna bam kuntu tita mu? O mañi sı o ba o gv-ba mu, sı o daarı gaarı dum o pa nœna badonnæ sı ba taa niæ. ¹⁰⁻¹¹Ku pupuni We tœnœ kum wuni ku wi:

«Kandwe dilu lwara na vin tun laan mu joori di ba di ji kandwe dilu na pai sœñœ kum dana tun.

Baŋa-We na kı te tun mu kuntu,

yı ku yı wo-kamunu ku pa dibam.»

Abam mañi á wu karımı kuntu na?»

¹²Zwifæ yigæ tiinæ bam na ni kuntu tun, ba ma lwarı ni o mañi mumañi dum bantu ŋwaanı mu. Ba laan maa beeri cwæñœ sı ba ja-o. Ba maa warı, ba na kwarı fœuni di nœn-kœgœ kum tun ŋwaanı. Ba ma yag-o, yı ba daarı ba viiri.

Zwifæ bam na bwe Zezi lampoo ŋwum woñœ te tun

(Matiyu 22:15-22, Luki 20:20-26)

¹³Zwifæ bam deen ma li Farizian tiinæ badonnæ di Pe Erœdi * kwaga nœna badonnæ sı ba vu Zezi te. Ba maa lagı sı ba pa o ŋœni o tusi, sı ba wanı ba ja-o. ¹⁴Ba ma yi o te, yı ba ta did-o ba wi: «Karanyina, dí ye ni nmu yı cıga tu mu. Nmu yigæ tœræ di nœna na buñi kulv ba pa nmu tun, nmu nan ba kuri nœna daanı. Nmu nan yœni n bri nœna We cwæñœ di cıga mu. Dí lagı dí bwe dí nii, dibam Zwifæ bam culu pe ni sı dí ŋwi lampoo dí pa lœgv kum pa-faru wum naa ku wu mañi? Dí mañi sı dí ŋwi naa dí wu mañi sı dí ŋwi?»

¹⁵Zezi nan mañi o ye ba na yı pipiri-nyina te tun. O ma ta di ba o wi: «Bee nan mu yı á lagı sı á mañi-nı á nii? Ja-na sæbu-dalı didva á ba sı a nii.»

¹⁶Ba ma li sæbu-dalı dum ba bri-o. O ma nii yı o bwe-ba o wi: «Wœw nyinyugv di o yiri mu pupuni di baŋa ni?»

Ba ma lær-o ba wi: «Ku yı pa-faru wum mu.» ¹⁷Zezi laan ma ta di ba o wi: «Ku lamma. Á nan taá ŋwi kulv na yı pa-faru wum nyim tun á pa-o, sı á daarı á taá pai We kulv di na yı Dl nyim tun.»

O na læri-ba kuntu tun, ku ma sv-ba zanzan.

Ba na bwe Zezi twa biim woñœ te tun

(Matiyu 22:23-33, Luki 20:27-40)

¹⁸Sadusian * tiinæ badonnæ deen ma zañi ba vu Zezi te. Bantu mu bri ba wi, nœnu na tıga, o daa bá joori o bi. ¹⁹Ba ma vu ba ta di Zezi ba wi: «Karanyina, Moyisi * deen na pupuni kulv o tiñi o pa dibam tun, ku bri ni, nœnu nu-bu na tıga yı o daarı o kaanı, ba na wu lœgi biæ daanı, tu wum curv mu mañi sı o di kaanı wum sı ba wanı ba lv biæ o nu-bu wulv na tıgi tun ŋwaanı. ²⁰Kuntu, nu-biæ barpe ya mu wura. Ba didva ma di kaanı, yı o ti o daar-o, yı o wu lœgi bu. ²¹Wulv na sañi tun laan ma di kadæm wum. O di ma ti o daarı kaanı wum, yı ba di wu lœgi bu. Batœ tu wum di daa ma di-o. ²²Ba maama barpe di kaanı wum, yı ba wu lœgi bu did-o. Ba maama na tıgi tun, kaanı wum di laan ma ti. ²³Ba maama barpe na di kaanı wum tun, ba laan na tu ba bi ba yagi tvuni, bantu wœw mu wú ta te kaanı wum?»

²⁴Zezi ma læri-ba o wi: «Abam tiini á tusi mu. Abam wu lwarı We tœnœ kum zaasım dum kuri, yı á ta yæri We dam dum na yı te tun. Á wu tusi cıga na? ²⁵Nœna na tu ba bi ba yagi tvuni, ba lagı ba taa nyi di We malesı * sum na yı te tun mu, ba ba di kaana, kaana di nan ba zœuri banna di. ²⁶Ku nan na yı twa biim dum di, Moyisi na pupuni kulv tun bri ni nœna wú sunı ba bi. Abam mañi á wu karımı kulv We na tagı di Moyisi Dl na bri Dl titı did-o sabarı puñu kum wuni mañi kalv tun na? We deen tagı Dl wi: «Amv yı Abraham * We, di Yizakı We, di Zakœbi We mu.» ²⁷Ku bri ni bantu daa ta jıgi ŋwia mu We tee ni, beñwaanı Baŋa-We yı nanvna We mu, sı Dl dai twa We. Mu ku kuri á tiini á tusi di á na buñi te tun.»

We niæ yam wuni dœw mu yı kamunu di dwe?

(Matiyu 22:34-40, Luki 10:25-28)

²⁸Ba na wura ba ŋœni kuntu tun, We cullu karanyina tu wudœñ ma yi ba te, yı o ni ba taanı dum. O ma lwarı ni Zezi tiini o kwaanı di o na læri Sadusian * tiinæ bam te tun. O laan ma twe Zezi te, yı o bwe o wi: «We niæ yam maama wuni dœw mu yı kamunu di dwe?»

²⁹Zezi ma lær-o o wi: «We ni dilu na yı kamunu di dwe ya maama tun mu tuntv: «Yisırayeli * tiinæ-ba, cægi-na. Yuutu Baŋa-We mu yı dibam Yuutu didva má. ³⁰Ta n soe n Yuutu Baŋa-We di n bicarı maama,

di n wu maama, di n wubɔŋa maama, di n dam maama.»³¹ Wε ni dilu na saŋi tun mu tintu: «Ta n soe n doŋ ni n titi te.» Wε ni didoŋ daa tɛrɛ di na yi kamunu di dwe niɛ yantu yale.»

³² Wε cullu karanyina tu wum ma ta di Zezi o wi: «Karanyina, n tagi ciga. Nmu na tagi n wi, Wε didua yirani mu wura yi Di doŋ daa tɛrɛ tun, ku yi ciga mu. ³³ Ku maŋi si di taá soe Wε di di wu maama, di di wubɔŋa maama, di di dam maama, si di daari di taá soe di donnɔ ni di titi te. Di na ki kontu, di ki lanyirani ku dwe di na me vara naa woŋo kulu maama di ma kaani-Di.»

³⁴ Zezi na ne ni o leri taani dim lanyirani di wubɔŋ-ɣuna tun, o ma ta did-o o wi: «Nmu batwari di Wε paari dim.»

Ku na zigi maŋa kam kontu ni, nɔn-nɔnu daa maa kwari si o bwe-o taani.

Krisi wum Wε na toŋi tun yi Davidi Yuutu mu

(Matiyu 22:41-46, Luki 20:41-44)

³⁵ Zezi deen maa wu Wε-di-kamunu kum ni o bri nɔna, yi o ta o wi: «Wε cullu karanyina tiinɔ bam yɛni ba bri ni, Krisi * wum Wε na toŋi tun yi Pe Davidi * dwi tu mu. Ku nan wɔ wani ku taa yi kontu na?»

³⁶ Wε Joro * kum deen pe Davidi titi ta o wi:

«Yuutu Baŋa-Wε tagi di a Yuutu Di wi:

Ba n jɛni amɔ jazim ni,

si a laan ki nmu dɔna maama n ne kuri ni.»

³⁷ Davidi titi nan na suni o bɛŋi Krisi wum o wi o Yuutu tun, dibam nan daa wɔ ki ta mu di bɛŋ-o ni Davidi naa daga?»

Zezi na bri Wε ciga kam kontu tun, ku ma pa nɔn-kɔgɔ kulu na je ku cɛgi tun wu poli zanzan.

Zezi kaani nɔna, si ba yi lwɛni cullu karanyina tiinɔ bam

(Matiyu 23:1-36, Luki 20:45-47)

³⁸ O daa ta ma bri-ba yi o wi: «Taá yiri-na á titi di cullu karanyina tiinɔ bam. Bantu soe si ba taa zuuri gwar-didwaaru, si ba taa beerɛ yi nɔna nii-ba. Ba na ve yaga, ba lagɔ si nɔna maama taa tui ba zuli-ba mu. ³⁹ Ba na yɛni ba zu ba Wε-di sum, ba lagɔ je-kamunnu mu si ba taa je yigɔ ni. Ba na ve nɔnu sɔŋɔ si ba di candiɔ, ku yi je-ɣuŋa jɛgɔ ni mu ba lagɔ si ba taa je da. ⁴⁰ Ba maa yɛni ba ganɔ kadɛnɔ ba joŋi kulu maama ba na jigi tun, yi ba kwari ba loori Wε di bitar-didwaaru, si ku taa nyi ni ba yi nɔn-ɣuna mu te. Wε wɔ tiini Di pa bantu na cam ku ja gaali.»

Kadɛm na pe Wε peeri te tun

(Luki 21:1-4)

⁴¹ Zezi ma vu o jɛni Wε-di-kamunu kum wɔni, jɛgɔ kalɔ daka na zigi da yi nɔna di Wε peera ka wɔni tun tikari ni. O maa je o nii nɔna bam na ve ba di ba sɛbiɔ ka wɔni te tun. Nadunɔ zanzan ma ba ba di sɛbu zanzan ka wɔni. ⁴² Kadɛm wudoŋ na yi yinigɔ tu tun ma ja sɛbu-dal-balwa bale, o ja vu o di da.

⁴³ Zezi na ne kontu tun, o ma bɛŋi o karabiɔ bam, yi o ta di ba o wi: «A lagɔ a ta ciga mu di abam si, kadɛm wɔntu na yi yinigɔ tu tun, o di sɛbu ku dwɛni nɔna balɔ maama na di da tun. ⁴⁴ Bantu maama li ba daari sɛbiɔ mu tata. Kadɛm wum nan yi yinigɔ tu mu, yi o kwe woŋo kulu maama o na jigi si o ma yɛgi o ni-wɔdiu tun o di da.»

13

Lɛɛɛɛ na wɔ ba logu baŋa te tun

(Matiyu 24:1-28, Luki 21:5-24)

¹ Zezi laan ma zaŋi o nuŋi Wε-di-kamunu * kum wɔni. O na maa ke tun, o karabiɔ bam didua ma ta did-o o wi: «Karanyina, nii kandwa yantu ba na me ba lo digɔ kam tun na lana te. Nii ka lɔɔm dum na dana te.»

² Zezi ma lɛr-o o wi: «Nmu wu ne ka na daga te tun na? Ka maama nan wɔ ba ka tu tuga ni ka cɛgi. Kandwe daa ba daŋi di doŋ baŋa ni.»

³ Zezi deen ma vu o jɛni Olivi piu kum yuu ni, yi o tɔli o na Wε-di-kamunu kum o yigɔ ni. O na je kontu tun, Piyeeri di Zakɔ di Zan di Andre yirani ma vu o te, yi ba bwe-o ba wi: ⁴ «Maŋa kɔɔ mu Wε-digɔ kam wɔ ba ka cɛgi kontu? Bɛɛ mu lagɔ ku ki maana ku bri dibam, si di lwarɔ ni wɛɛnu tintu maama lagɔ ti ki?»

⁵ Zezi ma læri-ba o wi: «Á fɔgi á ci á titi, si á yi pa nɔɔn-nɔɔnu ganɪ abam. ⁶ Bɛɲwaani nɔɔna zanzan wɔ ba abam te, yi baá ma amu yiri ba ma ganɪ abam ba wi, bantv didva didva mu yi Krisi * wum We na tɔɲi tun, yi baá ganɪ nɔɔna zanzan. ⁷ Á wɔ ba á na tigurə na wu abam tuni dum ni, yi á kwəri á ni ka ɲwa tuni dilv na bajwe tun ni. Á nan na ni kontv, si á yi pa fɔvni zv abam. Wəənu tum kontv maɲi si ti ki mu, yi kv ta dai lvgv tiim maɲa. ⁸ Dwi wɔ zaɲi di ki jara di dwi didoɲ, yi tw di kv doɲ wɔ zaɲi ti maɲi jara. Tɪga di wɔ sisiɲi je sidonnə ni, yi kana di wɔ ba ka taa wu je zanzan ni. Yaara yam kontv maama nan nyi di kaani na siɲi o vri pugə yi ka wəe yi cam daa ta wu kwaga ni te tun mu.

⁹ Á fɔgi á ci á titi, si nɔɔna wɔ ja abam ba vu ba saɲi sariya-dirə nakwa tee ni. Ba ta wɔ ja abam ba maɲi ba We-di *f4 * sum wɔni. Baá ja abam ba vu ba saɲi didɛera di pwa tee ni, abam na tɔɲi amu tun ɲwaani. Kontv mu wɔ pa á wani á bri-ba We cɪga kam. ¹⁰ Kv nan fun mu si ba da yigə ba tɔɔli We kwər-ywəɲə kam ba bri dwi maama tiinə, si wɔɲo maama tiim laan yi. ¹¹ Ba na jaani abam ba vu ba saɲi, si á yi taá liə di á na wɔ ta kulv tun. Á na wɔ taá zɪɲi ba yigə ni maɲa kalv tun, si á laan ɲɔɔni kulv We na wɔ pa abam tun. Kv dai abam titi mu wɔ ɲɔɔni, kv yi We Joro * kum mu wɔ pa abam kulv á na wɔ ɲɔɔni tun. ¹² Nɔɔna badonnə wɔ ja ba titi curru ba ki nɔɔna jia ni si ba gv-ba. Kwə di wɔ ki ba biə kontv doɲ. Biə di wɔ zaɲi ba pa ba ja ba niinə di ba kwə ba gv. ¹³ Nɔɔna maama wɔ ta culi abam, á na yi a nɔɔna tun ɲwaani. Wulv maama nan na ki pu-dia o zɪɲi kəɲkəɲ si kv vu kv yi kweelim tun, We wɔ vri kontv tu ɲwia.

¹⁴ Abam nan wɔ ba á na wo-ləɲɔ kulv na yi cɔɲinu tun na wɔ ba kv zɪɲi jəgə kalv na wu maɲi si kv taa zɪɲi da tun.» (A te abam si wulv na karɪmi tun, si o kwaanɪ o ni kv kuri lanyiranɪ.)

«Abam na nɛ wo-ləɲɔ kum kontv, si abam balv na zɔvri Zude ni tun ki lila á nuɲi á duri á vu pweeru yum á səgi da. ¹⁵ Nɔɔnu nan na wu nayuu ni, o daa yi tu o zv digə si o kwe kulvukulv. ¹⁶ Nɔɔnu wulv nan na wu kara ni tun, o daa yi joori səɲɔ si o kwe o gɔrɔ o zv. ¹⁷ Kantv maɲa kam ni kuú ta tiini kv yi lærv di kaana balv na jɪɲi pwi tun, di balv na jɪɲi biə yi ba ɲɔɲi yuli tun. ¹⁸ Nan taá loori-na We, si cam dim kontv yi ba waarv mumaɲa ni. ¹⁹ Bɛɲwaani yaara yalv na lagɪ ya ba da yam kontv ni tun wɔ ta tiini ya camma ya dwe yalv na maɲi ya ki pulim ni We na ki lvgv si kv ba kv yi zɪm tun. Yaara yantv nan na kɛ, yadonnə daa bá ba nɪɛɛni yantv te. ²⁰ Baɲa-We nan na wu pɛ yaara yam da yam tri, nɔɔn-nɔɔnu bá wəri. Kv nan yi We titi nɔɔna balv Dɪ na kuri tun ɲwaani mu, Dɪ wɔ pa yaara yam da yam tri.

²¹ Kantv maɲa kam ni, nɔɔnu wulv maama na tagɪ di abam o wi: «Nii Krisi wum We na tɔɲi tun, o wu yo seeni» naa «o wu jəgə kantv ni», si á yi sɛ kontv tu. ²² Nɔɔna badaara wɔ zaɲi ba bri ni bantv didva didva mu yi Krisi wum, yi ba yagɪ ba dai. Badonnə di wɔ bri ni bantv mu yi We niɲoɲnə, yi ba yagɪ ba dai. Baá ki wo-kɪnkagɪla yalv na wɔ sv nɔɔna tun, si ba ya na wai, si ba svɲi We titi nɔɔna balv Dɪ na kuri tun. ²³ Á taá cv á titi, si a wuuri a ta a bri abam mu yi wəənu tum maɲa daa ta wu yi.

Nabiin-bu wum na wɔ ba lvgv baɲa te tun

(Matiyu 24:29-44, Luki 21:25-36)

²⁴ Yaara yam kontv maɲa na tu ka kɛ, da yantv wɔni

«wia kam laan wɔ ji nazono tim tim,
cana di daa bá fuɲi si pooni taa wura.

²⁵ Weyuu wɔ sisiɲi yi calcwɪ sum kwəri si tv tɪga ni,
yi wəənu tilv maama na wu weyuu ni tun wɔ vugimi daani.»

²⁶ Maɲa kam kontv ni nɔɔna wɔ na Nabiin-bu *f5 * wum na maa buni lvgv baɲa. Oó ta wu kunkwəənu wɔni o buni di dam, yi We paari-zulə wu o tee ni zanzan. ²⁷ O laan wɔ pa o malesɪ * sum nuɲi si jagɪ si vu lvgv baɲa je maama, kv na yi wa-puli di wa-zɔvri, jazɪm di jagwiə, si la o nɔɔna balv We na kuri tun je maama si ki daani.

²⁸ Nan maani-na á nii kapuru na yi te tun. Kontv na yəni kv wura kv kwi vɔərv, á yəni á lwari ni kv twe yadɛ. ²⁹ Kv nan yi bidwi mu di á na tu á na wəənu tilv a na tagɪ a bri abam tun na wura ti kia, si á lwari ni maɲa kam laan twe ka ti. ³⁰ A lagɪ a ta cɪga mu di abam si, wəənu tum kontv maama wɔ ba ti wura ti kia, yi zɪm nɔɔna bam ta wu tɪɲi ba ti. ³¹ Weyuu di tɪga baɲa maama wɔ ba ti kɛ, yi amu taani dim bá kɛ maɲa di maɲa.

³² Nɔɔn-nɔɔnu nan yəri dɛ dilv Nabiin-bu wum na lagɪ o joori o ba tun, yi nɔɔn-nɔɔnu yəri dɛ dim wɔni maɲa kam o na wɔ ba tun, kv na maɲi kv yi We malesɪ sum naa Dɪ Bu wum titi di. Kv yi a Ko Baɲa-We yiranɪ mu ye. ³³ Á taá fɔgi á cv á titi, si á yəri maɲa kam o na wɔ joori o ba tun. ³⁴ Kuú ta nyi di səɲɔ tu na nuɲi si o beeri o vu yigə yigə te tun. O ma pa o tintuɲna bam ni si ba taa nii o səɲɔ kum baɲa ni. O ma pa

ba nɔɔnu maama o titɔŋi. O ma ta di ba didva, si o taa yiri o mancoŋo kum lanyirani. ³⁵ Abam di maŋi si á fɔŋi á taá yiri kuntɔ doŋ mu. Beŋwaani á yeri maŋa kalɔ sɔŋɔ tu wum na wú joori o ba tun. O wai o tui didaan-ni ni naa titu kunkuru ni, naa ti-bra-pura ni naa wa-puli maŋa ni. ³⁶ Kuntɔ tun, o na tu bidwi baŋa ni, si o yi dari abam di á tigi á dɔa. ³⁷ A lagi a ta di abam di nɔɔna bam maama ni, á maŋi si á taá cu á titi mu.»

14

Zwifə bam yigə tiinə na kɪ ni daani si ba gv Zezi te tun

(*Matiyu 26:1-5, Luki 22:1-2, Zan 11:45-53*)

¹ Ku dɛɛn daari da yale mu si Paki * candiə kam yi. Candiə kam kuntɔ ni mu Zwifə bam yəni ba di dipɛ dilɔ na ba jigɪ dabilɪ tun. Zwifə bam kaanum yigə tiinə bam di ba cullu karanyuna tiinə bam maa kwaani ba lagi cwəŋə, si ba kɪ swan ba ma ja Zezi ba gv. ² Ba ma ta ba wi: «Dí nan wu maŋi si dí ja-o candiə kam maŋa ni, si kúv pa vuvugə jəni nɔɔna bam titari ni.»

Kaani wudonɔ na zuli Zezi te tun

(*Matiyu 26:6-16, Zan 12:1-8*)

³ Zezi dɛɛn maa wu Betani ni nɔɔnu wudonɔ sɔŋɔ ni, o yiri mu Simɔn. Wuntu dɛɛn ya yi nanyɔŋɔ mu. Zezi na wura o di wodiu maŋa kalɔ tun, mu kaani wudonɔ tu o te. O maa jigɪ kunkwələ ka na su di trali nugə kalɔ yiri na yi «naadu» tun. Nugə kam lana yi ka yəlo cana zanzan. O ma puri kunkwələ kam ni, o lo nugə kam Zezi yuu ni o ma kɪ-o zulə. ⁴ Balɔ na tɔŋi ba wura yi ba na tun badonnə maa ba jigɪ wupolo, yi ba te daani ba wi: «Bɛɛ mu yi o cɔŋi nugə kam kuntɔ? ⁵ Dí ya wai dí yəgi-ka dí na səbu zanzan, ku dwe səbu-dala biə yatə, *f6 * yi dí ma wəli yinigə tiinə.» Ba ma tiini ba jigɪ kaani wum ba ŋɔɔna di o kəm dim.

⁶ Zezi ma ta di ba o wi: «Á yag-o. Bɛɛ mu yi á jig-o á yaara? O na kɪ amv zulə yalɔ tun yi kəm-laa mu o kɪ-ni. ⁷ Ku nan na yi yinigə tiinə, bantv wura mu di abam maŋa maama, yi á wú wani á zəni-ba maŋa kalɔ á na lagi tun. Ku daari amv nan bá ta wura di abam maŋa maama. ⁸ Kaani wuntu kɪ kulɔ o na wai tun mu. O na logi nugə kam a yira ni tun, ku bri ni o wuuri o turi a yira yam mu, si ba laan kwe-ni ba kɪ. ⁹ A lagi a ta cɪga mu di abam si, ba na wú tɔɔli amv kwər-ywəŋə kam logv baŋa je sim maama ni tun, baá ta kaani wum kuntɔ di taani si ba taa guli o gulə.»

¹⁰ Zudasɪ Yiskariyo wulɔ na yi Zezi karabiə fugə-bale bam wu didva tun laan ma zaŋi o nuŋi. O ma vu Zwifə kaanum yigə tiinə bam te, si o bri-ba cwəŋə si ba wani ba ja Zezi. ¹¹ Ba na ni o na tagi kulɔ tun, ba wu ma poli zanzan. Ba ma go ni ni baá pa-o səbu. O laan maa kwaani o beeri cwəŋə si o ja Zezi o kɪ ba juŋa ni.

Zezi na di Paki candiə wodiu di o karabiə bam te tun

(*Matiyu 26:17-30, Luki 22:7-23, Zan 13: 21-30, 1 Korɛnti 11:23-25*)

¹² Ku ma ba ku yi de dilɔ ba na puli si ba di dipɛ dilɔ na ba jigɪ dabilɪ di wuni tun. De dim kuntɔ ni Zwifə bam yəni ba gv pibalɪ mu, ba ma di Paki * candiə kam. Zezi karabiə bam ma vu ba bwe-o ba wi: «Nmu lagi si dí di Paki candiə kam jəgə kɔɔ ni mu, si dí vu dí ti woŋo maama yigə dí pa-m?»

¹³ O ma tɔŋi o karabiə bam bale, yi o ta di ba o wi: «Zaŋi-na á vu tw kum wu. Á na yi da, nɔɔnu wudonɔ wú jeeri abam o na zaŋi kɔɔru di na. Si á da-na o kwaga á vu. ¹⁴ O na zu sɔŋɔ kulɔ tun, si á di zu á ta di ku tu ni: «Dí Karanyuna mu wi, dí ba dí bwe dí nii, digə kalɔ wum na wú jəni da di o karabiə bam si ba di Paki candiə kam wodiu tun wu yən mu?» ¹⁵ Á na bwe-o kuntɔ, o laan wú bri abam wɛyuu digə. Kaá ta daga lanyirani, yi ka jigɪ woŋo kulɔ maama dí na lagi tun ka wuni. Ve-na á kwe candiə kam wənu tum á ti, si dí laan ba.»

¹⁶ O karabiə bale bam ma zaŋi ba vu tw kum wu. Ba ma sunɪ ba na woŋo maama ni Zezi na maŋi o ta te tun. Ba ma kwe Paki candiə kam wodiu kum ba ti.

¹⁷ Tɪga ma ba ka yi. Zezi ma ba o zu digə kam di o karabiə fugə-bale bam. ¹⁸ Ba ma jəni si ba di wodiu kum. Ba na wura ba di tun, Zezi laan ma ta o wi: «A lagi a ta cɪga mu di abam si, abam balɔ na je á tɔŋi á di di amv tun wu nɔɔnu didva mu lagi o yəgi amv o pa nɔɔna.»

¹⁹ Ba na ni kuntɔ tun, ku ma pa ba wu cɔŋi zanzan. Ba maa bwe-o didva didva ba wi: «Ku yi amv mu na?»

²⁰ O ma ləri-ba o wi: «Ku yi abam fugə-bale bam wu didva mu. Ku yi wulɔ na tɔŋi di amv o lu zɔŋa

díduva wóni tún mv. ²¹ Kú nan maɲi sí amv Nabiin-bu * wóm vu a ti, ní Wε tónɔ kóm na maɲi kú brí a taani te tún mv. Kú nan za wó ta yi lærv mv kú pa nɔɔnv wólú na wó yægi amv Nabiin-bu wóm o pa tún. Ba ya na maɲi ba wu lugi nɔɔnv wóm kuntu, kú ya wó ta gara.»

²² Ba na wura ba di maɲa kalú tún, Zezi ma kwe dípe yi o kí Wε le di ɲwaani. O ma daari o fɔ-di o pa o karabiə bam yi o wi: «Joɲi-na, sí dintu yi a yira mv.»

²³ O daa ma kwe tweeru biə sana di zɔɲa, yi o kí Wε le ti ɲwaani. O ma kwe o pa-ba, yi ba maama nyɔ.

²⁴ O maa wi: «Wo-nyɔɔrv tintu mv yi a jana kalú na lagi ka nuɲi ka duri sí ka ma vri nɔɔna zanzan ba lwarim wóni tún. ²⁵ A lagi a ta ciga mv di abam sí, a daa bá nyɔ wo-nyɔɔrv tintu, sí kú taa ve maɲa kam a na wó jəni Wε paari dímv wóni a daa nyɔ tún.»

²⁶ Ba laan ma leeni ba zuli Wε, yi ba daari ba nuɲi ba vu Olivi piu kóm yuu.

Zezi na wuuri o brí Piyɛeri na wó vi-o te tún

(Matiyu 26:31-35, Luki 22:31-34, Zan 13:36-38)

²⁷ Zezi ma ta di ba o wi: «Abam maama wó ba á joori amv kwaga ní, ní Wε tónɔ kóm na maɲi kú brí te tún. Wε deen tagi Dɪ wi:

«Á pa ba gv nayirv wóm,
yi o peeni sum maama jagi.»

²⁸ Kú daari, Wε na joori Dɪ bi-ni, á da yigə a vu a taa cəgi abam Galile ni.»

²⁹ Zezi na tagi kuntu tún, Piyɛeri ma ta o wi: «Nɔɔna bam maama na maɲi ba joori nmv kwaga ní, amv bá fəgi a joori nmv kwaga ní.»

³⁰ Zezi ma lær-o o wi: «A lagi a ta ciga mv di nmv sí, zum titu dintu kú na wó loori sí cibwv keeri kuni bile tún, nmv wó fv kuni bitɔ ní n yəri amv.»

³¹ Piyɛeri laan ma fəgi o ta di baari o wi: «A brí a bá fv ní a yəri nmv, kú na maɲi kú yi ba na lagi ba gv amv di nmv maama mv di.»

Zezi karabiə bam maama di ma ta kuntu doɲ.

Zezi na cɛ di Wε-loro te tún

(Matiyu 26:36-46, Luki 22:39-46)

³² Ba laan ma zaɲi ba vu jəgə kadoɲ gaari na wura yi ba bə-ka ní Jesemani tún. Zezi ma ta di o karabiə bam o wi: «Á taá je yo, sí a vu a warí Wε sí a ba.» ³³ O ma pa Piyɛeri di Zakí di Zan təgi dídu-o ba vu. O wu ma tiini kú cəgi zanzan, yi o bicari di. ³⁴ O ma ta di ba o wi: «A wv mv tiini kú cəgi sí kú yi a tuvni. Á nan taá zigi yo, sí á warí Wε sí á yi zaɲi á dɔ.»

³⁵ O laan ma fufɔ o vu daa. O ma vi o yigə tiga ní o loori Wε o wi, kú na wat sí cam dímv ke di daar-o. ³⁶ O ma loori Wε o wi: «Amv Ko Baba, nmv wai woɲo maama n kia. Nan pa cam dílv na lagi di ba amv baɲa tún ke. Nan kí te na yi nmv wubuɲa tún, sí n yi kí amv wubuɲa na lagi kulv tún.»

³⁷ O na loori Wε o ti tún, o ma joori o vu o karabiə batɔ bam te. O piini ba tigi ba dɔa. O ma ta di Piyɛeri o wi: «Simɔn, n tigi n dɔ mv na? Bɛɛ mv yi n warí n ta n niə, sí n yi zaɲi n dɔ, sí kú yi maɲa funfun di?

³⁸ Fəgi-na á yiri á titi sí á taá loori Wε, sí á yi tv maɲim dímv maɲa ni. Bɛɲwaani nanzwənə wubuɲa lagi sí ya se Baɲa-Wε, yi o yira laan bwənə.»

³⁹ O ma yagi-ba, yi o joori o vu o loori Wε, ní o ya na maɲi o loori te tún. ⁴⁰ O daa ta ma joori o vu o piini ba tigi ba dɔa, dɔɔm na tiini di wai-ba tún ɲwaani. Ba maa yəri ba daa na wó ta kulv dídu-o tún. ⁴¹ O daa ma vu o loori Wε o kí kuni bitɔ, yi o joori o ba ba te. O laan ma ta di ba o wi: «Á ta tigi á dɔa mv na? Kú maɲi. Nii-na! Maɲa kam yiə, sí ba ja amv Nabiin-bu * wóm ba kí nɔn-balwaarv jia ni. ⁴² Zaɲi-na sí dí vu. Nɔɔnv wólú na lagi o yəgi-ni o pa tún maa buna.»

Ba na jaani Zezi te tún

(Matiyu 26:47-56, Luki 22:47-53, Zan 18:3-12)

⁴³ Zezi ta na wura o ɲɔɔni kuntu tún, mv Zudasí wólú na yi o karabiə fugə-bale bam wv díduva tún tu o yi o te, yi nɔn-kəgə zanzan təgi dídu-o kú ba, yi ba ze sv-lwaanv di da-lwaanv. Kú yi Zwifə bam kaanum yigə tiinə bam di ba cullu karanyina tiinə bam di ba nakwa bam mv tuɲi-ba. ⁴⁴ Zudasí ya maɲi o pa kəgə kóm lwarí ni, o na ve o kukwəri nɔɔnv wólú tún, sí ba vu ba ja kuntu tu, sí ba fəgi ba ja-o lanyiraní ba ja viiri.

⁴⁵ O laan ma yɔɔri o vu o yi Zezi te yi o wi: «Karanyina.» O ma daari o kukwər-o. ⁴⁶ Nɔɔna bam laan ma yi ba ja Zezi. ⁴⁷ Nɔɔna balv na təgi ba wv Zezi tee ní tún díduva ma lí o svgv o ma zagi kaanum yuutu wóm

tuntuhnu zwe o go. ⁴⁸ Zezi laan ma bwe kəgə kum o wi: «Abam na kwe su-lwaanu di da-lwaanu á ba si á ja amu tun, a yi hwanu mu na? ⁴⁹ De maama a yəni a wu abam tee ni a bri nɔɔna We-di-kamunu kum wuni, yi á ba jaani-ni. Ku nan marji si ku ki kuntu mu, si ku pa kulu na marji ku pupuni We tənə kum wuni tun suni ku ki.»

⁵⁰ O karabiə bam maama na ne kuntu tun, ba ma duri ba viiri ba daar-o.

⁵¹ Nən-duhv kudoh ya wura, o na təgi Zezi. O ya kukwəri gar-jali yirani mu. Ba ma kwaanu si ba ja-o.

⁵² O ma vri o titi o daari o gərə kum o yagi o pa-ba, yi o duri kalambolo o viiri.

Ba na di Zezi taani te tun

(Matiyu 26:57-68, Luki 22:54-55, 63-71, Zan 18:12-14, 19-24)

⁵³ Ba ma ja Zezi ba vu kaanum * yuutu wum səhə. Zwifə kaanum yigə tiinə bam di ba cullu karanyina tiinə di ba tu kum nakwa bam maama ma gilimi daani jəgə kam kuntu ni. ⁵⁴ Piyeri ma dali o təgi ba kwaga o da o vu o yi kaanum yuutu wum səhə. O ma zu o jəni di səhə kum tuntuhna bam o təgi o weeri mini.

⁵⁵ Zwifə bam kaanum yigə tiinə bam di ba sarɔya-dirə nakwa kəgə kum maama maa kwaanu si ba na cwəhə kalu ba na wú da da ba ma sarji Zezi si ba laan pa ba gu-o tun. Ba ma kwaanu taan ba ga. ⁵⁶ Nɔɔna zanzan ma sarji ba fə vwan ba pa-o, yi ba na te ba wi o ki wəənu tilv tun ba təgi daani. ⁵⁷ Nɔɔna badonna di daa ma sarji ba fə vwan ba pa Zezi ba wi: ⁵⁸ «Dibam ni nɔɔnu wuntu na tagi o wi, oó magi We-di-kamunu kuntu nabiinə na ləgi tun o di tiga ni, yi o joori o ma da yatə o lə kadoh, yi ku dai nabiinə mu wú lə-ka.» ⁵⁹ Nan di nɔɔna bam na marji ba te kuntu di tun, ba niə daa ta ba təgi daani.

⁶⁰ Kaanum yuutu wum laan ma sarji ba maama titari ni, yi o bwe Zezi o wi: «Nɔɔna bantv na tagi kulv ba pa nmu tun, nmu ba jigɔ taani si n ləri na?»

⁶¹ Zezi maa cum yi o wu ləri kulvku. Kaanum yuutu wum ma joori o bwe-o o wi: «Nmu mu yi Krisi * wum We na tuhɔ tun na? Nmu mu yi Baɔa-We dilv dibam na zuli tun Bu wum na?»

⁶² Zezi ma ləri o wi: «Een, amu mu kuntu. Nan taá ye-na ni, á wú ba á na Nabiin-bu * wum na je Dam-fərə Tu Baɔa-We jazim ni, yi á ta wú na-o o na nuɔi weyuu ni o maa buni kunkwəənu wuni.»

⁶³ Kaanum yuutu wum na ni kuntu tun, o ma sarji o kaari o titi gərə, si ku bri ni o wu tiini ku cəgi di Zezi taani dum. O ma ta o wi: «Dí daa ba lagɔ maana tiinə si ba hɔɔni o taani dum. ⁶⁴ Abam maama marji á ni o na hɔɔni o twi We, o pai o di We ma daani mu. Kuntu tun, abam wi bɛɛ mu?»

Ba maama ma ləri ba wi, o marji si o ti mu. ⁶⁵ Ba badaara ma twi lileeru ba yagi o yira ni. Ba ma kwe gərə ba ma pu o yiə, yi ba daari ba mag-o di jagulə yi ba wi: «Lwari n bri dibam wulu na magi-m tun.» Pamaɔna bam ma jig-o ba maga.

Piyeri na suni o vin Zezi te tun

(Matiyu 26:69-75, Luki 22:56-62, Zan 18:15-18, 25-27)

⁶⁶ Piyeri ya daa ta təgi o je kunkələ kum ni. Kaanum yuutu wum səhə tuntuh-kana ma ba ka təgi da ka maa kɛa. ⁶⁷ O ma na Piyeri na je o weeri mini. O ma fəgi o nii-o lanyirani, yi o wi: «Nmu di təgi di Nazareti tu Zezi mu.»

⁶⁸ O ma fu o wi: «A yəri woɔo kulv n na te tun. A ba ni ku kuri.» O ma sarji o nuɔi o vu mancoɔo ni. Cibwu ma da ku keeri.

⁶⁹ Tuntuh-kana kam daa ma na-o. O daa ta ma ta di nɔɔna balv na zigɔ da tun o wi: «Nɔɔnu wuntu təgi o yi Zezi kəgə kum wu didva mu.» ⁷⁰ O daa ma fu o wi, o dai ba wu nɔɔnu.

Ku na ki fiun tun, nɔɔna balv na zigɔ da tun ma ta di Piyeri ba wi: «Nmu suni n yi ba wu didva mu. Nmu di yi Galile tu mu.»

⁷¹ O laan ma sɔɔli o pa o titi, si ku taa yi ni cigə mu o taga, yi o wi: «A bri a yəri nɔɔnu wulu á na te o taani tun.»

⁷² O na tagi kuntu tun, cibwu laan ma da ku keeri ku ki kuni bile. Piyeri laan ma guli Zezi ya na tagi kulv did-o o wi: «Ku na wú loori si cibwu keeri kuni bile tun, nmu wú fu kuni bitə ni n yəri amu.» O na guli kuntu tun, o wu ma tiini ku cəgi zanzan, o ma sarji o nuɔi yi o keerə.

Pilati na bwe Zezi taani te tun

(Matiyu 27:1-2, 11-26, Luki 23:1-5, 13-25, Zan 18:28-19:16)

¹Tīga na tu ka puvri tituti tun, Zwifə kaanum yigə tiinə bam di ba tu kum nakwa bam, di ba karanyina tiinə bam di ba sariya-dirə nakwa kəgə kum maama ma ba ba ki ni daani. Ba ma pa ba ja Zezi ba və, yi ba ja-o ba vu ba ki guvirma tu Pilati juja ni. ²Pilati ma bwe-o o wi: «Nmu mu yi Zwifə bam pə wum na?»

Zezi ma lər-o o wi: «Mu ka da n taga.»

³Zwifə kaanum yigə tiinə bam ma tiini ba maŋi wəənu zanzan ba pa-o. ⁴Pilati ta ma joori o bwe-o o wi: «Nmu ba lagi n ləri ba taani dum na? Nmu wu ni ba na ŋəoni kulu maama ba pa nmu tun na?»

⁵Zezi daa ta ma wu ləri ba taani dum diludulu. Ku ma pa Pilati tiini o yi yəəu did-o.

⁶Bini maama Paki candiə kam maŋa na yəni ka yi, guvirma tu yəni o li punu didva mu o pa nəəna bam, nuneeni bantv na lagi wulu tun. ⁷Punu wudoŋ deen maa wura, o yiri mu Barabasi. Ba deen ya pi-o di balu na wəli daani ba ki jara di ba tu kum yigə tiinə yi ba gu nəənu tun mu. ⁸Nəəna bam ma ba ba la kəgə, yi ba ta di Pilati si o li punu didva o pa-ba, ni o na yəni o ki te tun. ⁹Pilati ma bwe-ba o wi: «Á lagi si a li Zwifə bam pə wum mu a pa abam na?» ¹⁰O deen bwe-ba kuntu, beŋwaani o ye ni ku yi wu-guru ŋwaani mu kaanum yigə tiinə bam ya jaani Zezi ba ki o juja ni.

¹¹Kaanum yigə tiinə bam ma sugi nən-kəgə kum, ba pa ba ta di Pilati ni ba lagi si o yagi Barabasi mu o pa-ba. ¹²Pilati laan ma bwe-ba o wi: «Si wulu á na bə-o ni Zwifə bam pə tun, abam lagi si a ki-o ta mu?»

¹³Ba ma kaasi baŋa baŋa ba wi: «Pa-o tuvn-dagara * baŋa ni n gu.»

¹⁴O ma joori o bwe-ba o wi: «Wuntu cəgi bəe mu?»

Ba laan ma tiini ba kaasi baŋa baŋa ba wi: «Pa-o tuvn-dagara baŋa ni n gu.»

¹⁵Pilati maa lagi si o pa kəgə kum wu poli. Kuntu ŋwaani o ma pa ba puvri Barabasi ba yagi. O daari o pa ba magi Zezi di balaara, yi o pa-ba cwəŋə si ba ja-o ba vu ba pa tuvn-dagara baŋa ni ba gu.

Ba na jaani Zezi ba vu ba pa tuvn-dagara baŋa ni te tun

(Matiyu 27:27-56, Luki 23:26-49, Zan 19:2-3, 17-30)

¹⁶Pamaŋna bam laan ma ja Zezi ba vu ba zu guvirma tu Pilati səŋə kum kunkələ. Ba ma pa pamaŋna bam kəgə kum maama gilimi da, ¹⁷yi ba pa o zu gwar-səŋə. Ba ma daari ba kwe sabari ba ma sə yipugə ba pu o yuu ni. ¹⁸Ba laan maa ki ni ba zul-o mu te yi ba wi: «Zwifə bam pə, dunle.» ¹⁹Ba maa jigı miu ba ləe o yuu ni, yi ba twi lileeru ba yagi o yira ni. Ba ma kuni doonə o yigə ni, yi ba ki ni ba zul-o mu te.

²⁰Ba na yaali yaal-o ba ti tun, ba ma li gwar-səŋə kum, yi ba joori ba zu-o o titi gərə kum. Ba laan ma ja-o ba nuŋi ba vu si ba pa tuvn-dagara * baŋa ni ba gu.

²¹Ba na maa ke tun, ba ma na nəənu wudoŋ, o yiri mu Simən. O nuŋi Sirəeni mu. Wuntu mu yi Alesandri di Rufusi ko. O deen ya nuŋi kara mu o ba o yi tiv wu o maa kea. Pamaŋna bam na ne-o tun, ba ma fi-o si o kwe tuvn-dagara kam o ziri si ba vu. ²²Ba ma ja Zezi ba vu ba yi jəgə kalv ba na bə ni <Goligota> tun. Yiri dum kuntu kuri mu <Yukol-pva piu>. ²³Ba na yi da tun, ba ma ki sana kalv na gwaani di liri silv yiri na yi Miiri tun, ba pa Zezi si o nyə. O ma wu se o nyə.

²⁴Ba laan ma ja-o ba pa dagara kam baŋa ni. Ba ma kwe o gwaaru tum si ba maŋi ba pa daani. Ba ma ta jərə si ba nii, wəə mu wú twəri kulu o na lagi tun. ²⁵Ba na pag-o maŋa kalv tun yi tituti luu nuŋv maŋa ni mu.

²⁶Ba ma pupuni tənə, si ku bri kulu o na cəgi yi ba gu-o tun, ba tani tuvn-dagara kam yuu ni. Ba pupuni ba wi:

«Wuntu yi Zwifə bam pə mu.»

²⁷Ba ma ja ŋwuna bale di ba pa dagari sidonnə baŋa ni. Ba ma cwi didva Zezi jazum ni. Wuwum maa wu o jagwiə ni. ((²⁸Kuntu ma pa kulu na pupuni We tənə kum wuni tun suni ku ki, ni ku na wi: «Ba wəl-o di nən-balwaarv mu, ku ma pa nəəna nii-o ni nən-balərə te.»))

²⁹Nəəna balu na təgi da ba ke tun maa niə, yi ba gəgisi ba yuni ba twi-o. Ba ma yaal-o yi ba wi: «Nii. Nmu ya na buŋi si n cıcvgi We-di-kamunu * kum mu n di tıga ni, si n daari n ma da yatə n joori n fəgi n lə-ka tun, ³⁰laan nan vri n titi n tu dagara kam yuu ni si di nii.»

³¹Zwifə kaanum yigə tiinə bam di ba cullu karanyina tiinə bam di maa twi-o ba bri daani ba mwana. Ba maa te daani ba wi: «O yəni o vri nəəna badonnə ŋwia, yi o laan wari o titi ŋwia o vri. ³²O bri o titi ni o yi Krisi * wum We na tuŋi tun, di Yisrayeli * dwi tiinə pə. O nan tu dagara kam yuu ni lele si di nii. Di na ne kuntu, di laan wú se-o.»

Nəəna balu ba na pagı dagari sum baŋa ni ba wəli da tun di maa jig-o ba twia.

³³Ku ma vu ku yi maŋa kam we na tu di yi yupari baŋa ni tun. Lugu kum maama ma ba ku ji lim ku vu ku yi we-guni maŋa ni. ³⁴Ku na ki nuneeni luu batə te tun, Zezi laan ma kaasi baŋa baŋa di kwər-dia o

wi: «Eli, Eli, lɛma sabakitani?» Taani dintu kuri mu: «Amu Wɛ, amu Wɛ, bɛɛ mu kɪ yi n yaɣi amu?»

³⁵ Nɔɔna balu na zɪɣi da yi ba ni taani dum tun badaara maa wi: «Cɛgi-na. O lagɪ o bɛɣi Eli * mu sɪ o ba.»

³⁶ Ba didva laan ma duri o vu o kwe sɪpɔɔ o di sa-nywana wuni, o kɪ-kv miu ni ni o vu o te o pa Zezi sɪ o nyɔ. O daari o wi: «Yaɣi sɪ dɪ cɛgi dɪ nii, Eli wɔ ba o pa o tu dagara kam yuu ni na?»

³⁷ Zezi laan ma kaasi baɲa baɲa, yi o daari o pa o siun ti.

³⁸ Zezi na tɪɣi kuntv tun, gɔrɔ kulv ba na lɛgi ba ma cɪ Wɛ-di-laa kum tun ma kaari bile, kv zɪɣi baɲa ni kv tu kv kwaari tɪga. ³⁹ Pamaɲna bam yigɔ tu wulv na zɪɣi Zezi yigɔ ni tun ma na o na kaasi yi o daari o ti te tun. O na nɛ kuntv tun, o maa wi: «Nɔɔnv wuntu ya suni o yi Baɲa-Wɛ Bu mu.»

⁴⁰ Kaana badonnɛ maa tɔɣi ba wurɔ, ba ma zɪɣi yigɔ yigɔ ba niɔ. Mari wulv na nuɲi Magɪdala tun maa wv ba wuni, didaani Mari wulv na yi Zaki kukulɔ di Zvzesɪ nu tun. Salomɪ di maa tɔɣi o wurɔ. ⁴¹ Kaana bantv dɛɛn ya tɔɣi di Zezi Galile ni mu, yi ba yɔni ba tɔɲi ba zɔn-o. Kaana badaara zanzan di maa wurɔ, ba ya na tɔɣi did-o ba ba Zeruzalem.

Ba na kɪ Zezi bɔɔni wuni te tun

(Matiyu 27:57-61, Luki 23:50-56, Zan 19:38-42)

⁴²⁻⁴³ Nɔɔnv wudonɣ dɛɛn mu wurɔ, o yiri mu Zvzɛfv, o na nuɲi Arimatɪ. O yi Zwifɔ bam nakwa kɔgɔ kum yigɔ tu didva, yi nɔɔna pa-o zulɔ. O maa jɪɣi tuna ni Wɛ paari dum wɔ ba nɔɔna titari ni. Dɛ dum ba na gv Zezi tun maa yi dɛ dilv Zwifɔ bam na maɲi sɪ ba ti ba yigɔ ba siun dɛ dum ɲwaani tun. Tɪga na yi, mu ba siun dɛ dum pulim. Kuntv ɲwaani Zvzɛfv ma kɪ pu-dɪa, yi o zaɲi o vu Pilatɪ te o loor-o cwɔɲɔ, sɪ o kwe Zezi yira yam o kɪ. ⁴⁴ Pilatɪ na lwarɪ ni Zezi maɲi o ti tun, mu kv su-o lanyirani. O ma tɔɲi nɔɔna sɪ ba vu ba bɛɣi pamaɲna bam yigɔ tu wum sɪ o ba. O na tu tun, o ma bwe-o sɪ o nii, Zezi suni o ti mu na. ⁴⁵ O na lwarɪ ni o tɪɣi tun, o ma sɛ sɪ Zvzɛfv vu o kwe o yira yam o kɪ. ⁴⁶ Zvzɛfv ma nuɲi o vu o yɛgi gar-jali dilv na lana tun. O ma vu o pari Zezi yira yam dagara kam yuu ni. O ma kwe gɔrɔ kum o ma pipir-o, yi o daari o ja vu o tiɲi piu bɔɔni wuni. Dintv yi yibeeli dilv ba dɛɛn na lugi-di piu yira ni tun mu. O laan ma bibili kandwɛ-pulɔgɔ o ma pi bɔɔni dum ni. ⁴⁷ Mari wulv na nuɲi Magɪdala di Mari wulv na yi Zvzesɪ nu tun maa zɪɣi ba nii o na tiɲi Zezi yira yam mɛ tun.

16

Zezi na bi o yaɣi tɔvni te tun

(Matiyu 28:1-8, Luki 24:1-12, Zan 20:1-10)

¹ Ba siun dɛ dum ma ba di kɛ. Mari wulv na nuɲi Magɪdala di Mari wulv na yi Zaki nu tun di Salomɪ ma zaɲi ba nuɲi ba vu ba yɛgi trali nugɔ, sɪ ba ma turi Zezi yira yam. ² Dɛ dilv na saɲi siun dɛ dum tun, *f7 * ba maa zaɲi ba go tɪga di wɛ wurɔ di pulɔ, ba vu yibeeli dum jɔgɔ kam. ³ Ba na maa ve tun, ba ma bwe daani ba wi: «Wɔɔ mu wɔ bibili kandwɛ dilv na pi yibeeli dum ni tun o yaɣi daa ni o pa dibam?»

⁴ Kandwɛ dum na yi kamunu tun mu te ba ɲɔɔni kuntv. Ba na yi jɔgɔ kam tun, ba ma fɔɣi ba nii ba na didaani kandwɛ dum bibili di tɪɣi daa ni. ⁵ Ba ma vu ba zv bɔɔni dum wv. Ba na zv tun, ba ma na nɔn-dɔɲv, kv na je ba jazim seeni. O zv gwar-pɔɲo didɔrɔ mu. Ba na nɛ-o tun, kv ma pa ba yira sɔɔri. ⁶ O ma ta di ba o wi: «Á yi taá kwari fɔvni. Abam lagɪ sɪ á na Nazaretɪ tu Zezi wulv ba na jaani ba pa tɔvni-dagara kam baɲa ni ba gv tun mu. O nan tɔri yo. O joori o bi. Nii-na ba ya na tiɲi o yira yam mɛ tun.

⁷ Nan ve-na á ta di Pɪyɛɛri di Zezi karabiɔ bam maama ni, o lagɪ o da yigɔ o vu o taa cɛgi abam Galile ni. Dáani mu abam wɔ vu á na-o. Kú kɪ ni o na maɲi o ta kulv o brɪ abam tun.»

⁸ Kaana bam na ni kuntv tun, fɔvni maa pa ba yira sai, yi ba wɔbɔɲa vugimi. Ba ma nuɲi bɔɔni dum wuni ba duri ba kɛ. Fɔvni na jɪɣi-ba kuntv yi ba maa ve tun, ba ma wv tagɪ kulv na kɪ tun ba brɪ nɔɔn-nɔɔnv.

Zezi na brɪ o titɪ nɔɔna badonnɛ te tun

(Matiyu 28:9-10, 16-20, Luki 24:13-53, Zan 20:11-23, Titvɲa Tɔnɔ 1:6-11)

((⁹ Dɛ dum Zezi na bi titɪ tun maa yi dɛ dilv na saɲi Zwifɔ bam siun dɛ dum tun. O na bi tun, o ma puli o brɪ o titɪ Mari wulv na nuɲi Magɪdala tun tee ni. Wuntu mu yi kaani wulv o ya na zɔli ciciri sɪrpe o yira ni tun. ¹⁰ Mari laan ma vu o ta o brɪ balu ya na tɔɣi di Zezi tun. O yi ba te di ba wurv cɛgi zanzan yi ba keerɔ. ¹¹ Ba na ni ni Mari wɪ, Zezi joori o bi o ɲwi yi wum na-o tun, ba wv sɛ o taani dum.

¹² Kv kwaga seeni, Zezi ma lɔni o yibiyɔ yi o brɪ o titɪ o karabiɔ bale. Ba ya nuɲi Zeruzalem mu ba maa ve ti-balaɲa kadoɲ. ¹³ Ba na nɛ-o tun, ba ma joori ba vu Zeruzalem ba ta ba brɪ ba donnɛ karabiɔ bam. Ba

maa daa ta wu se ni ku yi ciga.

¹⁴Kuntu kwaga ni, Zezi laan ma ba o bri o titi o karabiə fugə-didva kam, ba na wura ba di wudiu maŋa kalv tun. O ma kaani-ba di ba wubvŋa na muri yi ba wu se We ciga kam tun, beŋwaani ba vin si ba se balv na tagi ba bri-ba ni wuntu joori o bi yi ba na-o tun.

¹⁵O laan ma ta di ba o wi: «Zaŋi-na á vu lugu baŋa je maama, si á tɔɔli We kwər-ywəŋə kam á bri nabiinə maama. ¹⁶Wulv maama na ki o wu-didva di amv yi o daari o pa ba miis-o na wvni We ŋwaani tun, We wó vri kuntu tu ŋwia. Ku daari balv maama na wu se tin wó ga bura yi ba na cam We tee ni.

¹⁷Balv na se amv tun wó wani ba taa ki wo-kinkagila yalv na bri We dam tun. Baá da amv yiri ŋwaani ba zəli ciciri nɔɔna yira ni. Baá ta ŋɔɔni ta-ge. ¹⁸Ba na jaani bisankwi di ba jia, si bá ki-ba kulukulv. Ba na nyɔgi coŋo, ku bá ki-ba kulukulv. Ba na daŋi ba jia yawuna baŋa ni, baá na yazurə.»

¹⁹Dí Yuutu Zezi na ŋɔɔni o bri-ba kuntu tun, We laan ma pa o zaŋi o di Di sɔŋo. O ma vu o jəni Baŋa-We jazum ni. ²⁰O na diini We-sɔŋo kuntu tun, o karabiə bam ma nuŋi ba vu ba beeri je maama ni ba tɔɔli We kwərə kam ba bri nɔɔna. Dí Yuutu wum maa wu ba tee ni o tɔŋa. O ma pa-ba dam si ba taa ki wo-kinkagila, si ku bri ni o taani dilv ba na bri tun suni di yi ciga.) ^{2:14}\f3 6:37 Səbu-dali didva yi nɔɔnu de wvni ŋwuru mv.

LUK
Luki

We taani dilv Luki na pupvni tun na bri dibam kulv tun mv tuntu

Luki yi wulv deen na tɔgi di Pooli o tɔŋi We titvŋa tun mv (Filimɔn 24). O deen yi dɔgita tu mv. Wuntu mv daa ta pupvni Titvŋa Tɔnɔ kum di. O dai Zwifu. O nan tiini o kwaanv o pupvni Zezi woŋo maama lanyirani mv o ma bri dwi-ge tiinə di, si ba lwarv ti kuri ciga ciga (Luki 1:1-4).

Luki bri dibam ni Zezi yi Zwifə tiinə di lugu baŋa dwi maama tiinə vurnv mv. O yi wulv na jigi yinigə tiinə di yawuna di nɔɔna na culi balv tun ŋwaŋa zanzan. O bri ni Zezi tɔŋi di We Joro dam mv, yi o ta bri ni We kwər-ywəŋə kam jigi wupolo zanzan (Luki 2:10 di 24:52).

Luki di pupvni Zezi ŋwia kam na de te tun, ni Matiyu di Mariki di na pupvni te tun. O bri Zezi na puli o titvŋa yam te, di o na zaasi nɔɔna yi o pa ba na yazurə te tun, di o na ve Zeruzalem yi ba ja-o ba pa tvvn-dagara baŋa ni ba gv yi o joori o bi te tun. Luki ta bri Zezi na diini We sɔŋo te tun.

Luki tɔnɔ kum jigi wəənu zanzan ti na wu pupvni twaanv tidonnə tum wvni. O tagi We na tɔŋi maleka yi ka ba ka ŋɔɔni di Mari Zezi lura kam woŋo te tun, di Zan wulv na miisi nɔɔna na wvni tun di lura kam woŋo (pɔɔrum 1). Luki ta bri Zezi lura kam na de te tun, di malesv na bri nayira yi ba vu ba zul-o te tun. O ta bri ba na kwe Zezi ba pa We yi Simeyon di Anni ŋɔɔni o woŋo te tun, di Zezi na ki te o buna fugə-yale maŋa ni We-di-kamunu kum wvni tun (pɔɔrum 2). O ta tagi Zezi na maŋi mumaja o bri Samari tu na sooni nɔɔnu te tun (Luki 10:30-35), di bu wulv na nuŋi o yagi o ko sɔŋo yi o joori o ba tun (Luki 15:11-32).

We taani dilv

LUKI

na pupvni tun

1

¹⁻³A cilov Teofili, a bɔŋi si ku lana si a pupvni tɔnɔ kuntu a pa nmv, si n wani n lwarv kulv na yi ciga tun. Nmv maŋi n ye wo-kamunnu tilv na ki dibam tee ni tun ni ni. Nɔɔna badonnə deen mv wura wo-kamunnu tuntu pulim ni. Ba ne kulv maama na ki tun, yi ba bri We kwərə kam. Ba ma daari ba pa dibam lwarv kulv na ki tun. Nɔɔna zanzan ma kwaanv si ba pupvni wəənu tuntu ba tiŋi. Mv ku kuri a bɔŋi si kvɔ ta lamma si a di pupvni-ti lanyirani a pa nmv. A kwaanv a zaasi wəənu tum ti pulim ni mv, yi a lwarv ti kuri ciga ciga. ⁴Kuntu tun, aá wani a pupvni wəənu tuntu na ki te tun, si n wani n lwarv lanyirani ni,

wænu tilv ba na tagi ba bri nmu tin suni ti yi ciga.

Zakari bu Zan lora kam taani

⁵Maɓa kam Erɔdi * dɛɛn na yi Zude pɛ tin, nɔɔnu wudoŋ mu wura, o yiri mu Zakari. Wuntu mu yi We kaanum tu. O nuɓi Abia dwi tiinɛ wuni mu. O kaani yiri mu Elizabeti. Wuntu di dɛɛn nuɓi kaanum tu Aarɔn * dwi dum wuni mu. ⁶Bantu maama ki lanyirani We yigɛ ni, yi ba sɛ We niɔ yam di Dɪ cullu tum maama. ⁷Elizabeti dɛɛn yi ka-dugv mu yi o ba jigɪ bu. Ba maama dɛɛn kwɪn mu. ⁸Maɓa ma ba yi si Abia dwi tiinɛ bam zu We-di-kamunu * kum ba taa tuɓi ba pa We. Zakari maa tɔɓi o wura o tuɓa.

⁹We kaanum tiinɛ bam yɛni ba ta jɔrɔ mu si ba nii, ba wuni wɔɔ mu wɔ zu We-di-laa kum wuni o zwe wænu tilv lwɛm na ywæmmɛ tin o pa We. Ba ma ta jɔrɔ yi Zakari di. ¹⁰O ma suni o zu si o zwe wænu tum o pa We. Maɓa kam o na wu digɛ kam wuni tin, nɔn-kɔgɔ zanzan dɛɛn ma wu kunkɔlɔ kum ni ba zigɪ ba wari We.

¹¹Baɓa-We maleka * laan ma da ka ba o te, ka zigɪ wænu zweɛm bimbim dum jazum ni. ¹²Zakari na nɛ-ka tin, o maa yi yæu yi fɔvni zu-o lanyirani. ¹³Maleka kam ma ta did-o ka wi: «Zakari, yi ta n kwari fɔvni, si We ni nmu na loori-Dɪ kulv tin. Nmu kaani wum laan wɔ ja pugɛ o lv bu o pa-m, si n pa o yiri ni Zan. ¹⁴O lora kam wɔ pa n na wupolo zanzan. Nɔɔna zanzan di wɔ tiini ba taa jigɪ wupolo di o lora kam. ¹⁵Oɔ ta yi nɔn-kamunu Baɓa-We tee ni. O nan yi zaɓi o nyɔ sana naa woɓo kulv na kɪkari yiɔ tin. We Joro * kum wɔ ta wu o tee ni maɓa maama, ku na wɔ suɓi o lora kam maɓa ni tin. ¹⁶O nan wɔ pa Yisrayeli * dwi tiinɛ zanzan wubɔɓa joori ya taa tɔɓi ba Yuutu Baɓa-We. ¹⁷Oɔ tɔɓi di Yuutu wum yigɛ, yi We Joro kum dam wɔ ta wu o tee ni, nɛɛɛni We nijonnu Eli * dɛɛn na yi te tin. Oɔ pa kwɛ joori ba taa soe ba biɛ, yi o kwɛri o pa vɛvuna joori ba taa jigɪ nɔn-ɓuna wubɔɓa, si o fɔɓi o kwɛ di Yuutu wum nɔɔna bam yigɛ o pa-o.»

¹⁸Zakari laan ma bwe maleka kam o wi: «A yi nankwian mu, yi a kaani di kwɪn. Bɛɛ mu wɔ pa a lwari ni nmu taani dum yi ciga?»

¹⁹Maleka kam ma lɛr-o ka wi: «Amu nan yi Gabriyeli mu, wulv na zigɪ We tee ni tin. Dɪ tuɓi-ni si a ba a ɓɔɔni di nmu, si a ta ta-ɓum dum a bri-m. ²⁰Nmu nan na wu sɛ a taani dum tin, We wɔ pa n ni mæri. Maɓa kam na yiɔ, wænu tilv a na tagi a bri-m tin wɔ suni ti ki. Nan ta n ye si nmu bá wani n ɓɔɔni, si ku taa ve maɓa kam wænu tum na wɔ ki tin.»

²¹Kuntu maama na wura ku ki tin, nɔn-kɔgɔ kum maa zigɪ ba cɛɓi Zakari si o nuɓi We-di-laa kum wuni. Ba ma cɛg-o taan ba ga. Ku ma ki-ba yæu di o na daani te tin. ²²O laan ma ba nuɓi, yi o wari o ɓɔɔni di ba. O ni na mæri tin, o maa mai o jia o maɓi o bri-ba. Ba ma maani si o nɛ wo-kɪnkagɪli mu We-di-laa kum wuni.

²³Da yalv o na maɓi si o taa tuɓi We-di-kamunu kum wuni tin ma ba ya ti. O ma joori o vu sɔɓɔ. ²⁴Da yantu na ke tin, o kaani wum laan ma ja pugɛ. O maa wu sɔɓɔ ni taan, canɪ sɪnu. ²⁵O na wura kuntu tin, o maa wi: «Mu woɓo kulv Yuutu Baɓa-We na ki Dɪ pa-ni tin. Dɪ li woɓo kulv ya na yi a cavura nɔɔna titari ni tin.»

Zezi lora kam taani

(Matiyu 1:18-25)

²⁶⁻²⁷Bɪsankana kadoŋ dɛɛn mu wura, o yiri mu Mari. O ta yɛri baaru. O sɔɓɔ tiinɛ wubɔɓa dɛɛn ya yi si o zu nɔɔnu wudoŋ mu, yi o daa ta wu zu-o. Nɔɔnu wum yiri mu Zuzɛfv. O yi faɓa faɓa Pɛ Davidi * dwi tu mu. Mari dɛɛn zɔvri Galile tw kudoŋ ni mu, ku yiri mu Nazareti. Maɓa kam Zakari kaani Elizabeti pugɛ kam na yi nɛɛɛni canɪ sɪrdv tin, Baɓa-We daa ma tuɓi maleka * Gabriyeli si ka vu Mari te. ²⁸Ka ma zu o te ka jɔɔn-o yi ka wi: «Ki wupolo, n Yuutu Baɓa-We wu nmu tee ni si Dɪ zɛni-m lanyirani.»

²⁹Mari na ni ka na tagi kulv tin, o bicari ma di. O ma buɓi o wi: «Taani dintv kuri mu bɛɛ?» ³⁰Maleka kam laan ma ta ka wi: «Mari, yi ta n kwari fɔvni, si Baɓa-We ki nmu yu-yoɓo. ³¹Nmu wɔ ba n ja pugɛ n lv bakɛrɛ, si n pa o yiri ni Zezi. ³²Wuntu wɔ ta yi nɔn-kamunu. Baá ta bɛ-o ba wi, Baɓa-We Bu. Dɪ Yuutu We wɔ pa o di paari ni o ko-nakwi Davidi dɛɛn na di paari faɓa faɓa te tin. ³³O ma wɔ ta yi Zakɔbi * dwi tiinɛ bam pɛ maɓa maama. O paari dum daa bá ti maɓa di maɓa.»

³⁴Mari ma lɛri maleka kam o wi: «Kuntu wɔ ki tita mu ku ki, yi a ta wu zu baru?»

³⁵Maleka kam ma lɛri ka wi: «Ku na wɔ ki te tin, We Joro * kum wɔ ba nmu te, yi Baɓa-We titi dam-fɔrɔ kum wɔ ba ku kwɛli nmu. Kuntu ɓwaani bu wulv n na wɔ lv tin wɔ ta yi We titi nyum, yi ba taa bɛ-o ni Baɓa-We Bu. ³⁶Maani n nii nmu cɔrv Elizabeti na yi te. Wuntu jaani pugɛ mu si o lv bu, yi o maɓi o

kwun. Nɔɔna ya bɔŋi sɪ o yi ka-dɔgv mv, yi o laan jigi pugə ka yi nunɛni canɪ sɪrdv. ³⁷ Kulɔkulu tərə Baŋa-Wɛ na bá wani Dɪ kɪ.»

³⁸ Mari ma ta o wi: «Amv yi dɪ Yuutu Wɛ tintvŋ-kana mv. Wɛ nan pa kv kɪ nɪ n na tagɪ te dɪ amv tun.» Maleka kam laan ma viiri.

Mari na zaŋi o vu o na Elizabetɪ te tun

³⁹ Da yam kuntv ni nɪ Mari ma zaŋi o kɪ lila o maa diini Zude tiv kudov na wv pweeru titari nɪ. ⁴⁰ O ma vu o yi Zakari sɔŋɔ. O ma zv o na o kaani Elizabetɪ. O ma kɪ o pwəgə. ⁴¹ Maŋa kam Elizabetɪ na ni Mari na jɔɔn-o tun, o bu wvm na tigi o wvni tun ma pipiri. Wɛ Joro * kvm ma ba Elizabetɪ te, ⁴² yi o ŋɔɔni baŋa baŋa dɪ kwər-dia o wi: «Wɛ tiini Dɪ kɪ nmv yu-yovɔ Dɪ dwəni kaana maama. Kv na yi bu wvɔ na wv n wvni tun, Wɛ kɪ-o yu-yovɔ lanyirani. ⁴³ Amv yi wɔɔ mv sɪ a Yuutu nu ba amv te? ⁴⁴ N jɔɔnum dɪm na tu dɪ tu a zwe nɪ tun, bu wvm na wv a wvni tun tigi o pipiri mv, o na jigi wvpolo tun ŋwaani. ⁴⁵ Nmɪ na sɛ nɪ Baŋa-Wɛ jigi cɪga tun, nmv yi yu-yovɔ tu. Kulv maama Wɛ na tagɪ Dɪ bri-m tun wú sunɪ kv kɪ.»

Mari na tee Baŋa-Wɛ te tun

⁴⁶ Mari laan ma ta o wi:

«Aá pa a Yuutu Baŋa-Wɛ zulə dɪ a bɪcarɪ maama.

⁴⁷ Wvntv na yi a Vɪrvv tun mv pɛ a na wvpolo dɪ a wv maama.

⁴⁸ Bɛŋwaani amv yi Wɛ tintvŋ-kana balaja mv, yi Dɪ nii amv baŋa nɪ.

Kv na zigi zum kv ta maa ve, nɔɔna maama wú ta wɪ, a yi yu-yovɔ tu,

⁴⁹ dɪdaani Dam-fɔrv Tu Baŋa-Wɛ na kɪ kulv Dɪ pa-nɪ tun ŋwaani.

Dɪntv mv yi wv-povɔ tu cɪga.

⁵⁰ Balv maama na kwarɪ-Dɪ tun,

Dɪ jigi ba ŋwaŋa lanyirani maŋa maama.

⁵¹ Wɛ kwe Dɪ jɪŋa mv Dɪ ma kɪ wo-kunkagɪla.

Dɪ ma pa bani-nyina jagɪ da-yigə nɪ dɪ ba wvovŋ-yɔɔrv tum.

⁵² Dɪ jovɔ balv na yi pwa tun paari,

yi Dɪ pai balv na yi nabwənə tun na zulə.

⁵³ Dɪ maa pai balv yinigə na jigi-ba tun wo-laarv zanzan,

yi Dɪ daari Dɪ pa nadunə viiri dɪ ji-kvri.

⁵⁴ Yisrayelɪ * dwi tiinə yi Dɪ titi nɔɔna mv.

Dɪ guli ba gulə, Dɪ duri ba ŋwaŋa yi Dɪ zəni-ba,

⁵⁵ nɪ Dɪ na goni ni dɪdaani dɪbam kwə-nakwa tun,

dɪdaani Abraham * dɪ o dwi tiinə bam maama,

sɪ kv taa ve maŋa kalv na ba ti tun.»

⁵⁶ Mari dɛɛn ma maŋi Elizabetɪ tee nɪ nunɛni canɪ sitɔ. O laan ma joori sɔŋɔ.

Zan lɔra kam na dɛ te tun

⁵⁷ Maŋa kam dɛɛn ma yi sɪ Elizabetɪ lv. O ma sunɪ o lv bəkərə. ⁵⁸ O tiv kvm tiinə dɪ o cɔrvv dɪ ma ni, Baŋa-Wɛ na tiini Dɪ duri o ŋwaŋa yi Dɪ kɪ kulv Dɪ pa-o tun. Ba maama dɪ ma jigi wvpolo zanzan.

⁵⁹ Bu wvm da na yi nana tun, ba ma pa ba go-o, nɪ Moyisi cullu tum na bri sɪ ba taa goni ba bəkəri * te tun. Ba ma lagɪ sɪ ba pa o yiri nɪ Zakari, nɪ o ko yiri na yi te tun. ⁶⁰ O nu wvm ma wv sɛ yi o wi: «Awo, á pa o yiri nɪ Zan.»

⁶¹ Ba ma lər-o ba wi: «Bɛŋwaani mv yi n ta kuntv? Nɔɔnv maŋi o təri á sɔŋɔ nɪ o yiri na yi Zan.»

⁶² Ba ma daari ba ma ba jia ba maŋi ba bri o ko wvm sɪ ba nii, o na lagɪ sɪ ba pa o bu wvm yiri te tun.

⁶³ O ma pa ba kwe tɔnɔ ba pa-o, sɪ o pɔpɔni o bri-ba. O ma pɔpɔni tɔnɔ kvm wvni o wi, o yiri mv Zan. Kv ma sv-ba dɪ o na pɔpɔni te tun. ⁶⁴ O na pɔpɔni kuntv tun, o ni ma puri bidwi baŋa nɪ, yi o dindɛlimi joori dɪ pipiri. O maa ŋɔɔni o zuli Wɛ.

⁶⁵ Fvɔni dɛɛn ma ja ba tiv kvm nɔɔna bam maama. Balv maama dɛɛn na zovri Zude pweeru tum je sum nɪ tun dɪ dɛɛn ma ni wəɔnu tiv na kɪ tun, yi ba jigi ti taani ba ŋɔɔna. ⁶⁶ Ba maa jigi kulv ba na ni tun ba wvrv nɪ, yi ba tɛ ba wi: «Bu wvntv nan lagɪ o ji wɔɔ mv?» Bɛŋwaani Baŋa-Wɛ dam dɛɛn wv bu wvm tee nɪ.

Zakari na bri Wɛ kwərə te tun

⁶⁷ Wε Joro * kum dεen ma ba bu wum ko Zakari te, yi ku pa o ηooni Wε yiyiu-ηwe o wι:
⁶⁸ «Pa-na dī zuli Baηa-Wε dilu na te Yisurayeli * tiinε tun,
 beηwaanι Dι tu Dι nōona bam te,
 si Dι vri-ba lwarim wunι Dι yagi.
⁶⁹ Dι ma pa wulv na yi faηa faηa Wε tintuηnu Davidi * dwi tu tun zaηi dī wunι,
 si o ba o ji dibam vurnu.
⁷⁰ Ku ma sunι ku kι nι Baηa-Wε na pe Dι nijoηnε bam maηi ba ta kulv faηa faηa tun.
⁷¹ Ba dεen tagι ba wι,
 Wε wό vri dibam dī duna jia nι,
 dι balv maama na culi dibam tin jia nι.
⁷² Dι daa ta duri dibam kwε-nakwa yibwεnε,
⁷³ yi Dι guli Dι ni-ηum dilu Dι dεen na goni dι dibam ko-nakwι Abraham * tun woηo.
⁷⁴ Wε dεen wι, Dι wό joηi dibam dī duna jia nι Dι yagi,
 yi dī daa bá kwari fvunι,
 si dī taá tuηa nι Dι wubuηa na lagι te tun.
⁷⁵ Dι maa wι, dī wό ta tōgi-Dι dι wv-poηo,
 si dī taá kι lanyiranι Dι yigε nι dibam ηwia maama wunι.

⁷⁶ A bu, ku na yi nmu, baá bεηi nmu nι Baηa-Wε nijoηnu,
 beηwaanι nmu wό da dī Yuutu wum yigε,
 si n fōgi n kwe o cwεηε kam,
 o na lagι o ba o da da tun.
⁷⁷ Nmu ta wό pa Wε nōona bam lwarι si Dι wό vri-ba,
 dι Dι na wό yagi ba lwarim Dι ma ce-ba tun.
⁷⁸ Wε maa jigι dibam ηwaηa lanyiranι.
 Dι ma wό pa pooni nuηi weyuu dι ba dibam te dι nyuna,
 nι wia na puli tituti te tun,
⁷⁹ si dι pa nōona balv na wv lim wunι tun dι balv na kwari tvunι tun na pooni,
 si dι pa dī da yazurε cwεηε.»

⁸⁰ Zakari bu Zan dεen ma kι nōonu yi o wubuηa bι lanyiranι. O dεen ma zvuri kagva nι taan, si ku vu ku yi de dum o na wό nuηi Yisurayeli tiinε bam titari nι o bri-ba Wε kwεrε kam tun.

2

Zezi lura kam na dε te tun

(Matiyu 1:18-25)

¹ Maηa kam kuntu nι lvgv kum pa-faru wulv yiri na yi Ogusi tin dεen ma pa ni, si ba ga o tuv kum maama nōn-biε bam si o lwarι ba ni. ² Garim duntu maa yi pulim garim, yi dι kι maηa kalv Kwirini dι dεen na yi Siiri tunι dum yuutu tun. ³ Garim dum maηa na yi tun, nōonu maama ma vu o titι tuv si ba ga-o.

⁴ Zvzefv dι dεen ma zaηi o nuηi Nazaretι ku na yi Galile tuv tun. O ma vu Zude tuv kudoη, ku yiri mv Betelihem, ba na lvgι faηa faηa Pe Davidi * me tun. O dεen ve daanι, o na yi Davidi dwi tuv tin ηwaanι mv. ⁵ Mari wulv ba na se si o taa yi Zvzefv kaanι tun dι ma tōgi did-o o vu si ba ga-ba. O dεen jigι pugε mv. ⁶ Ba na wv Betelihem nι kuntu tun, ku ma yi si o lu bu wum. ⁷ O ma lv bεkεrε. Mv o dayigε bu. O ma kwe bu wum o ma gwaarv o kukwεr-o o tiηi vara wodiū dim jεgε nι. Ba dεen tigi vara digε nι mv, beηwaanι vεrε mv su tuv kum maama, yi ba wv ne digε si ba zv.

Nayira na ni Zezi lura kam taanι te tun

⁸ Nayira dι dεen mv wv je sum kuntu nι, gaa kum wunι, ba yiri ba vara titu nι. ⁹ Baηa-Wε maleka * ma nuηi ba yigε nι, yi Wε zεηi Dι paari-zulε yam pooni ba baηa nι, yi dι nyunι dι gilimi-ba. Fvunι ma tiini dι zv-ba zanzan. ¹⁰ Maleka kam laan ma ta dι ba ka wι: «Á yi taá kwari fvunι. Ku yi wvpolo taanι mv a tu si a ta a bri abam, yi dι lagι dι pa nōona maama wv mv poli zanzan. ¹¹ Beηwaanι zum dε dum nι ba lvgι abam Vurnu wum Davidi * tuv Betelihem nι. Wuntu yi Krisi * wum Wε na tuηi tun mv. Wum mv yi abam Yuutu. ¹² Á na ve á nii, á wό na bu-sisιηa ba na kukwεri dι gwaarv ba tiηi vara wodiū dim jεgε nι. Mv kulv na wό bri abam nι ku yi cιga mv a taga.»

¹³ Maleka kam na tagi kuntu tun, We malesi kogo zanzan ma da si nuji si weli di ka. Si maama ma tee We si wi:

¹⁴ «We manji di zula weyuu ni.

Ku daari tga bana ni,

balu na tigi We bicari ni tun wo ta zuri lanyirani di wu-zuru.»

¹⁵ Malesi sum laan ma joori We-sogho. Si na ke tun, nayira bam ma ta daani ba wi: «Ba-na di vu Betelhem di nii kulv na ki da yi We pa di lwaru tun.»

Nayira na ve si ba na Zezi te tun

¹⁶ Ba ma zaji lula ba ke tw kum wu. Ba ma vu ba na Mari didaani Zuzefu. Ba ma na bu wom na tigi vara wudiu dim jagoh ni. ¹⁷ Ba na ne-o kuntu tun, ba laan ma ta maleka kam na manji ka ta bu wom taani te tun. ¹⁸ Balu maama na ni nayira bam na tagi kulv tun, ku ma su-ba. ¹⁹ Mari di na ni woenu tiv na ki tun, o maa buji-ti o wu ni.

²⁰ Nayira bam ma joori ba viiri yi ba zuli We, yi ba tee-Di di kulv ba na ni yi ba ta kwari ba na tun. Ku deen suni ku ki nneeni maleka kam na tagi ka bri-ba te tun.

Ba na pe bu wom yiri te tun

²¹ Bu wom na yi da nana tun, ba ma pa si ba go-o, ni Moyisi cullu tum na bri si ba taa goni ba bakari * te tun. Ba ma pa o yiri ba wi Zezi. * Mu yiri dilv maleka kam na manji ka pa-o, yi ba ta wu jaani o pugoh tun.

Ba na pe Zezi We te tun

²² Manja kam laan ma yi si Mari zari o digiru tum si o kwe o titi di We, si ku togri We cullu tiv Di na ki Moyisi * jaja ni na bri te tun. Zuzefu di Mari ma zaji ba ja bu wom ba vu Zeruzalem, si ba vu ba zu We-di-kamunu * kom wu, si ba pa-o ba Yuutu Bana-We. ²³ Ba ki kuntu, bejwaani We ni dum na bri te tun mu kuntu: «Bakaroh kalv maama na yi o nu dayigoh bu tun manji si o taa yi Bana-We nyum mu.» ²⁴ Ba ma vu si ba kaani Bana-We, ni Di ni dum na bri te tun. Ba manji si ba kwe kunkwanoh bale mu ba ma kaani-Di, naa kunkwan-puli sile ba ma kaani-Di.

²⁵ Nohov wudogh deen maa zuri Zeruzalem tw kom woni, o yiri mu Simeyon. O yi non-ghum mu, yi o kwari We lanyirani. O maa yohri o cegi de dim We na wo ba Di jorji Yisrayeli dwi tiinoh bam tun. We Joro kom maa wu o tee ni. ²⁶ Ku deen ya pe o lwaru si o ba ti, yi ooh na Krisi wom di Yuutu Bana-We na lagri Di tujri tun.

²⁷ We Joro kom deen ma pa Simeyon zaji o vu o zu We-di-kamunu kom wu. O na wura kuntu tun, Zezi nu di o ko ma ja-o ba vu ba zu, si ba ki kulv We ni dum na bri si ba ki o ghwaani tun. ²⁸ Ba na jaani bu wom ba vu ba zu kuntu tun, Simeyon ma vu o kwe-o o zio, yi o daari o zuli We o wi:

²⁹ «A Yuutu Bana-We,

lele kuntu a ne kulv nmu deen na tagi ni aah na tun.

A laan jigi wu-zuru.

Kuntu ghwaani nmu laan wai n pai amu na yi nmu tintoghov tun na cwoghoh,

si a yagi lgv bana si a ba nmu te.

³⁰ Amu yi ne Viruv wom nmu na tujri si o vri noona lwarim woni tun.

³¹ Nabiinoh maama lgv bana ni wo lwaru nmu vrum dim na yi te tun.

³² Koo ta nyi ni wia pooni mu te,

si ku pa dwi maama lwaru nmu cwoghoh kam.

Koo pa nmu titi noona Yisrayeli dwi dim na zulo.»

³³ Simeyon na tagi bu wom taani kuntu tun, o nu di o ko maa yi yohu di o taani dim. ³⁴ Simeyon daa ta ma ta di ba o wi, We wo ki-ba lanyirani. O ma daari o ta di bu wom nu Mari o wi: «Nii, We suni Di tujri bu wom si o ba o pa Yisrayeli tiinoh zanzan mu tv tga ni, ba na tusi tun ghwaani. O nan daa ta wo pa ba zanzan zaji weeni. We wo pa o bri noona ciga, yi ba zanzan ta wo vi-o. ³⁵ Mu ku kuri noona zanzan wubuhja ya na sagi tun wo ba ya lwaru jaja. Ku daari, ku na yi nmu titi, n wu wo di ni su-zoo na zogi noov bicoghoh ni te tun.»

³⁶⁻³⁷ Kaani wudogh di deen mu wura, o yiri mu Anni. O ko yiri mu Fanuyeli, o yi Aseeri dwi tu mu. Anni deen ya zu baru. Ba maa wura daani bina yarpe, yi o baru wom ti o daar-o. O daa ma wu zu baru. O kwini

zanzan yi o jigi bina funɔnɔ-yana (84). O ma yi We nijonnu. O maa zɔvri We-di-kamunu kom woni maɲa maama. Wia di titu maama o ma zuli We di ni-vɔɔm di We-loro. ³⁸Maɲa kam kontu ni nɔɔ, mu o ve o yi bu wum na wu me tun. O ma ki We le, yi o wuru o ɲɔɔni bu wum woɲo o bri balu maama na wuru yi ba cɛgi maɲa kalu We na wɔ ba Di vri Yisrayeli tiinɛ bam lwarim woni Di yagi tun.

³⁹Zezi nu di o ko dɛɛn ma ki kulv maama Baɲa-We cullu tum na bri si ba ki tun. Ba na ki ba ti tun, ba ma joori ba vu Nazareti na yi ba titi tuw yi ku wu Galile ni tun. ⁴⁰Ba na joori ba vu ba wuru tun, bu wum ma ki nɔɔv di ya-dɛɛra. O yiɛ ma pɔvri, We na ki-o yu-yoɲo tun ɲwaani.

Zezi na ki te o bina fugə-yale maɲa ni We-di-kamunu kom woni tun

⁴¹Zwifə bam candiə kalv yiri na yi Paki * tun ma yi. Bini maama wuu, Zezi nu di o ko dɛɛn yəni ba vu Zeruzalem mu, si ba di candiə kam kontu. ⁴²Zezi dɛɛn na yi bina fugə-yale tun, o ma da di ba o vu candiə kam, nunɛɛni ba na yəni ba ve ba di-ka te tun. ⁴³Ba na di candiə kam ba ti tun, ba ma zaɲi ba maa joori sɔɲɔ. Zezi ma maɲi Zeruzalem ni, yi o nu di o ko yəri ku ni ni. ⁴⁴Ba ma vu taan de didwi, yi ba buɲi si oó ta wu ba kɔgɔ kom woni mu. Ba na wu nɛ-o ba tee ni tun, ba laan ma puli si ba beeri o je ba nu-biə bam di ba badonnə bam tee ni. ⁴⁵Ba ma wu nɛ-o. Ba ma joori ba vu Zeruzalem tw kum wu si ba beer-o. ⁴⁶Ba ma beer-o taan da yatɔ, yi ba laan vu ba na-o We-di-kamunu * kom woni, o je karanyina tiinɛ bam titari ni. O na je da kontu tun, o maa cɛgi ba na bri te tun, yi o bwe-ba wəɲnu zanzan. ⁴⁷Balu maama na je ba cɛgi o taani dum tun maa yi yəu, di o na jigi yəno di taani dum lərim te tun. ⁴⁸Zezi nu di o ko na nɛ-o kontu tun, ku ma sɔvri-ba. O nu wum ma ta did-o o wi: «A bu, bɛɛ mu yi n ki kontu didaani dɔbam? Ta n nii, amu di nmv ko na tiini di beeri nmv taan, yi liə di wu-cɔgɔ jigi dɔbam.»

⁴⁹Zezi ma ləri-ba o wi: «Bɛɛ mu yi abam kari á beeri amu je? Amu maɲi si a taa wu a Ko sɔɲɔ kom ni mu. Abam yəri kontu na?» ⁵⁰O na tagi kontu tun, ba ma wu ni o taani dum kuri.

⁵¹Zezi dɛɛn ma tɔgi di ba o joori Nazareti, yi o sɛ ba ni. O nu wum maa jigi wəɲnu tum kontu maama o wu ni. ⁵²Zezi dɛɛn bira o yira woni, yi o yəno di bira ku wəli da, yi Baɲa-We di nabiinɛ dɛɛn so-o.

3

Zakari bu Zan na tɔɔli We kwərə te tun

(*Matiyu 3:1-12, Mariki 1:1-8, Zan 1:19-28*)

¹⁻²Ku dɛɛn na kɛ yi Tibɛeri yi lugu kom pa-faru ku maɲi di bina fugə-yanu tun, mu We kwərə dɛɛn tu Zakari bu Zan te. Kantu maɲa kam ni Pənsi Pilati mu yi Zude tuni dum gɔvirma tu. Erɔdi * maa yi Galile tw kom yuutu, yi o zumbaaru Filipi di yi Yituri di Tirakoni tuni dum yuutu. Lizania di maa yi Abulenɛ tw yuutu. Ku daari Anni di Kayifu dɛɛn maa yi We kaanum yigə tiinɛ. Maɲa kam We kwərə kam na tu Zan te kontu tun, o wu kagva woni mu. ³O ma zaɲi o tuli Zvrdɛn bugə ni tuni dum maama ni, yi o tɔɔli We kwərə kam o bri nɔɔna o wi, ba maɲi si ba ləni ba wuru ba yagi kəm-balwaarv, si ba daari ba pa o miisi-ba na woni, si We laan wɔ yagi ba lwarim Di ma cɛ-ba. ⁴Zan na tɔɔli We kwərə kam kontu tun, ku suni ku ki nunɛɛni We nijonnu Ezayi * dɛɛn na pɔvri o tɔnɔ kom ni o ta te tun. Faɲa faɲa tun, o dɛɛn tagi o wi:

«Nɔɔv mu wu kagva woni o tɔɔli kwərə o wi:

«Zaɲi-na á fɔgi á kwe di Yuutu wum cwəɲə kam,
o na lagi o ba o tɔgi da tun.

Pa-na cwe silv o na lagi o da tun fɔgi si yɔvri lanyirani.

⁵Je silv maama na jigi gwəɲnu tun maɲi si ti suuri mu,

di je silv maama na jigi zwəɲnu di pweeru tun maɲi si ti guri mu ti daari cwəɲə kam.

Cwe silv maama na gugwəli tun maɲi si si fɔgi si yɔvri mu.

Cwe silv maama na ba lana tun maɲi si si fɔgi si kwe mu.

⁶Nabiinɛ maama laan wɔ na We na wɔ vri nɔɔna lwarim woni te tun.» »

Mu Ezayi na ɲɔɔni Zan taani faɲa faɲa te tun.

⁷Nɔɔna zanzan dɛɛn ma zaɲi ba vu Zan te ba pa o miisi-ba na woni We ɲwaani. Ba na tu o te kontu tun, o ma ta di ba o wi: «Abam nyi di bisankwi-dwə. Wɔɔ mu bri abam si á kwaanɛ á lu cam dilv We na lagi Di pa nabiinɛ na tun woni?» ⁸Abam nan maɲi si á ki kənə yalu na wɔ bri ni á ləni á wuru á yagi kəm-balwaarv tun mu. Abam nan yi garɛ á buɲi á pa á titi ni, abam na yi Abraham * dwi tiinɛ tun, á daa wu maɲi si á ləni á wuru. We na laga, Di wɔ wani Di pa kandwa yantu ləni ya ji Abraham dwi tiinɛ. ⁹Nɔɔv

nan maɲi o jigi dooru o jiɲa ni, si o ta maa goni tweeru tum o di tɔga ni. Tiu kulɔ maama na ba ləri bu-
ɲona tun, o maɲi si o go-ku mu o di mini ni si ku di. Mu We di na lagi Di ki nɔn-balwaarɔ te tun.»

¹⁰ Zan na tagi kuntu tun, nɔn-kɔgɔ kum ma bwe-o ba wi: «Dí nan wó ki bɛɛ mu?»

¹¹ O ma ləri-ba o wi: «Abam balɔ na jigi gwaarɔ tile tile tun, á maɲi si á kwe didɔa mu á pa balɔ na ba
jigi kulɔkulɔ tun. Ku daari, abam balɔ na jigi wuɗiiru tun, á di maɲi si á kwe-ti á maɲi á pa nɔɔna balɔ na
ba jigi ba di tun.»

¹² Lampo-jonɲə di dɛɛn ma ba si Zan miisi-ba na wɔni. Ba ma bwe-o ba wi: «Karanyina, bɛɛ mu dibam
nan wó ki?»

¹³ O ma ləri-ba o wi: «Á wu maɲi si á la nɔɔnu yuu, si ku dwəni á na wó jon-o te tun.»

¹⁴ Pamaɲna di daa ma ba ba bwe-o ba wi: «Dibam nan wó ki bɛɛ mu?»

O ma ləri-ba o wi: «Abam wu maɲi si á vri nɔɔn-nɔɔnu səbu di dam naa á ganɔ-ba á jonɲi. Ku daari, á
taá jigi wɔpolo di á ɲwuru tum na maɲi ti yi te di.»

¹⁵ Nɔɔna dɛɛn maa jigi tuna di We lanyirani, yi ba maama ma bwe ba wɔni si ba lwarɔ Zan na yi wɔlu
tun. Ba maa wi: «Wuntu mu wó ta yi Krisi * wum We na lagi Di tun-o si o ba tun na?»

¹⁶ Ba maama na buɲi kuntu tun, Zan ma ta di ba o wi: «Ku na yi amɔ, a miisi abam na wɔni mu. Ku
daari wɔlu na tiini o dwe amɔ tun lagi o saɲi amɔ kwaga o ba. A wu maɲi si a bwəli o ne natra a pa-o.
Wuntu nan wó miisi abam We Joro * di mini wɔni. ¹⁷ Wuntu nan ze zɔɲ-kɔgɔ mu si o ma caari o mina o
pe o ki o tulə ni, si o daari min-swaanɔ tum o zwe di mini dilɔ na ba di di dwe tun. Mu o na lagi o pɔɔri
nɔɔna daani o ki-ba te tun.»

¹⁸ Mu tintɔ wəɲnu tum di wəɲnu dwi təri təri mu Zan dɛɛn ma o bri nɔn-kɔgɔ kum We kwər-ywəɲə
kam. ¹⁹ O dɛɛn ma ta di Erɔdi wɔlu na yi Galile yuutu tun, ni o ki kulɔ na wu maɲi tun di o zumbaaru
kaani Erɔdiadi. O daa ta ma kaan-o di wo-balwaarɔ tulɔ maama o na maɲi o ki tun. ²⁰ Erɔdi ma ja Zan o ki
puna digə ni. Kuntu tun, o daa ta ki wo-balɔrɔ mu o wəli da.

Zan na miisi Zezi na wɔni te tun

(Matiyu 3:13-17, Mariki 1:9-11)

²¹ Nɔn-kɔgɔ kum dɛɛn na tu Zan te si o miisi-ba na wɔni tun, Zezi di dɛɛn ma ba o te, si o pa Zan miis-o
di. Zezi na miisi na kuntu tun, o maa wɔra o warɔ We. ²² Weyuu laan ma puri, yi We Joro * kum tɔgi da ku
tu o baɲa, yi ku nyi di kunkwəɲə te. Kwərə laan ma ɲɔɔni weyuu ni ka wi:

«Nmɔ mu yi amɔ bu-dɔa a na soe di a wu maama.

Amɔ tiini a jigi wɔpolo di nmɔ.»

Zezi dwi dum na tonɲi te tun

(Matiyu 1:1-17)

²³ Maɲa kam Zezi na puli si o bri nɔɔna We cwəɲə kam tun, o dɛɛn yi ninɛni bina fiintɔ mu te. Nɔɔna
dɛɛn buɲi ba wi, o yi Zuzɛfɔ bu mu.

Zuzɛfɔ ko dɛɛn mu yi Eli.

²⁴ Eli ko dɛɛn mu yi Matati.

Matati ko dɛɛn maa yi Leevi.

Leevi ko dɛɛn maa yi Meliki.

Meliki ko dɛɛn maa yi Zanayi.

Zanayi ko dɛɛn maa yi Zuzɛfɔ.

²⁵ Zuzɛfɔ ko dɛɛn maa yi Matatia.

Matatia ko dɛɛn maa yi Amɔsi.

Amɔsi ko dɛɛn maa yi Nawum.

Nawum ko dɛɛn maa yi Esili.

Esili ko dɛɛn maa yi Nagayi.

²⁶ Nagayi ko dɛɛn maa yi Maati.

Maati ko dɛɛn maa yi Matatia.

Matatia ko dɛɛn maa yi Semeyi.

Semeyi ko dɛɛn maa yi Zozeki.

Zozeki ko dɛɛn maa yi Zoda.

²⁷ Zoda ko dɛɛn maa yi Zuanan.

Zvanan ko dɛɛn maa yɪ Risa.
Risa ko dɛɛn maa yɪ Zorobabelɪ.
Zorobabelɪ ko dɛɛn maa yɪ Salatɪyɛɪɪ.
Salatɪyɛɪɪ ko dɛɛn maa yɪ Neri.
²⁸Neri ko dɛɛn maa yɪ Meliki.
Meliki ko dɛɛn maa yɪ Adi.
Adi ko dɛɛn maa yɪ Kosam.
Kosam ko dɛɛn maa yɪ Elimadam.
Elimadam ko dɛɛn maa yɪ Eri.
²⁹Eri ko dɛɛn maa yɪ Zozwe.
Zozwe ko dɛɛn maa yɪ Elizɛɛrɪ.
Elizɛɛrɪ ko dɛɛn maa yɪ Zorim.
Zorim ko dɛɛn maa yɪ Matatɪ.
Matatɪ ko dɛɛn maa yɪ Leevi.
³⁰Leevi ko dɛɛn maa yɪ Simeyon.
Simeyon ko dɛɛn maa yɪ Zuda.
Zuda ko dɛɛn maa yɪ Zuzɛfɔ.
Zuzɛfɔ ko dɛɛn maa yɪ Zɔnam.
Zɔnam ko dɛɛn maa yɪ Eliyakɪm.
³¹Eliyakɪm ko dɛɛn maa yɪ Mɪlɪa.
Mɪlɪa ko dɛɛn maa yɪ Mɪnna.
Mɪnna ko dɛɛn maa yɪ Matata.
Matata ko dɛɛn maa yɪ Natan.
Natan ko dɛɛn maa yɪ Davidi. *
³²Davidi ko dɛɛn maa yɪ Zese.
Zese ko dɛɛn maa yɪ Zɔbɛdɪ.
Zɔbɛdɪ ko dɛɛn maa yɪ Bɔzazɪ.
Bɔzazɪ ko dɛɛn maa yɪ Sala.
Sala ko dɛɛn maa yɪ Naasɔn.
³³Naasɔn ko dɛɛn maa yɪ Aminadabɪ.
Aminadabɪ ko dɛɛn maa yɪ Adɪmɪnɪ.
Adɪmɪnɪ ko dɛɛn maa yɪ Arnɪ.
Arnɪ ko dɛɛn maa yɪ Esrɔm.
Esrɔm ko dɛɛn maa yɪ Faresɪ.
Faresɪ ko dɛɛn maa yɪ Zuda.
³⁴Zuda ko dɛɛn maa yɪ Zakɔbɪ.
Zakɔbɪ ko dɛɛn maa yɪ Yizakɪ.
Yizakɪ ko dɛɛn maa yɪ Abraham. *
Abraham ko dɛɛn maa yɪ Tara.
Tara ko dɛɛn maa yɪ Nakɔɔrɪ.
³⁵Nakɔɔrɪ ko dɛɛn maa yɪ Seruki.
Seruki ko dɛɛn maa yɪ Rago.
Rago ko dɛɛn maa yɪ Falɛkɪ.
Falɛkɪ ko dɛɛn maa yɪ Ebɛɛrɪ.
Ebɛɛrɪ ko dɛɛn maa yɪ Sala.
³⁶Sala ko dɛɛn maa yɪ Kayɪnam.
Kayɪnam ko dɛɛn maa yɪ Arɪfasadɪ.
Arɪfasadɪ ko dɛɛn maa yɪ Sɛm.
Sɛm ko dɛɛn maa yɪ Nowe.
Nowe ko dɛɛn maa yɪ Lamɛkɪ.
³⁷Lamɛkɪ ko dɛɛn maa yɪ Matusala.
Matusala ko dɛɛn maa yɪ Enɔkɪ.
Enɔkɪ ko dɛɛn maa yɪ Zaredɪ.
Zaredɪ ko dɛɛn maa yɪ Malɪɪyɛɪɪ.

Malilyeɓi ko deen maa yi Kayinan.
³⁸ Kayinan ko deen maa yi Enosi.
Enosi ko deen maa yi Seti.
Seti ko deen maa yi Adam.
Adam * maa yi wulɓ We na mɔɔni tun.

4

Sutaani na maɗi Zezi te tun

(*Matiyu 4:1-11, Mariki 1:12-13*)

¹ Zezi deen ma nuɗi Zurɗen bugɓ kam ni ni o maa kea. We Joro * kum maa tɔg-o di dam. Ku ma ja-o ku vu kagua wuni. ² O maa wura taan da fiinna. O na wura tun mu sutaani * tu o te, si di sug-o si o ya ki o cɔgi. Maɗa kam kuntu ni o ya ba di kulɓkulɓ. Da fiinna yam na ke tun, kana maa jig-o lanyirani. ³ Sutaani laan ma ba di ta did-o di wi: «Nmu na suni n yi Baɗa-We Bu, si n ta di kandwe duntu si di ji wudiu si n di.»

⁴ Zezi ma leri-di o wi: «Ku nan pupuni We tɔnɔ kum wuni ku wi:

«Ku dai wudiu yirani mu pai nabiinu ɗwi.» »

⁵ Sutaani daa ma ja-o di ja vu di di piu kulɓ na dwara tun yuu. Di laan ma bri-o lugu baɗa tuni dum maama yibugisa wuni. ⁶ Di daa ma ta di wi: «Wo-laaru tuntu maama yi amu nyum mu. A nan wɔ wani a kwe-ti a pa wulɓ maama a na lagi tun. Amu wɔ pa n di dam ti maama baɗa ni, si n ta n te zulɓ nɔɔna maama tee ni. ⁷ Nmu na se n kuni doonɔ n zuli-ni, wɔɔnu tuntu maama wɔ ta yi nmu nyum.»

⁸ Zezi ma leri-di o wi: «Ku pupuni We tɔnɔ kum wuni ku wi:

«Ku yi n Yuutu Baɗa-We yirani mu n maɗi si n kuni doonɔ n zuli,
si n ki Di wubɗa na lagi te tun.» »

⁹ Sutaani daa ma kwe-o di ja vu Zeruzalem. Di ma ja-o di ja vu di di We-di-kamunu * kum yuu me na dwara tun di zig-o da, yi di wi: «Nmu na yi Baɗa-We Bu, si n faɗi n cu tiga ni si di nii, ¹⁰ si ku pupuni We tɔnɔ kum wuni ku wi:

«We wɔ ta Di malesi *,
si si taa nii nmu baɗa ni.

¹¹ Di wɔ pa si ba si ma si jia si lwari-m,
si n yi tu tiga ni n magi n naga di kandwe.» »

¹² Zezi laan ma leri o wi: «Ku ta pupuni We tɔnɔ kum wuni ku wi:

«Yi zaɗi n maɗi n Yuutu Baɗa-We n nii.» »

¹³ Sutaani laan na maɗi Zezi wɔɔnu maama wuni di ga tun, di ma yag-o si di daa beeri maɗa kadoɗ.

Zezi na suɗi o tutuɗa Galile ni te tun

(*Matiyu 4:12-17, Mariki 1:14-15*)

¹⁴ Zezi laan ma joori o vu Galile, yi We Joro * kum dam wu o tee ni. Nɔɔna balu maama na zuuri je sum kuntu ni tun ma ni o ɗwa. ¹⁵ O maa yaɓi o zu Zwifɓ bam We-di sum o bri-ba We taani. Nɔɔna maama ma zul-o lanyirani.

Zezi tuti tuw kum tiine na vi-o te tun

(*Matiyu 13:53-58, Mariki 6:1-6*)

¹⁶ Zezi deen ma vu o yi Nazareti, mu tuw kulɓ o na ki nɔɔnu da tun. Zwifɓ bam siun de maama, o deen maa zuuri ba We-digɓ kam. Ba siun de didva na yi tun, o ma vu da. O na zu da tun, o ma zaɗi weeni si o karumi We tɔnɔ o bri-ba. ¹⁷ Ba ma kwe tɔnɔ kulɓ We nijonnu Ezayi * na pupuni faɗa faɗa tun ba pa-o. O ma puri-ku o karuma, yi o na me seeni ku na pupuni ku wi:

¹⁸ «Yuutu Baɗa-We Joro * kum wu amu tee ni.

Di ma kuri-ni yi Di pa-ni dam,
si a tɔɔli Di kwɔr-ywɔɗɔ kam a bri yinigɔ tiine.

((Di tuɗi amu si a ganu nɔɔna balu wuru na cɔgi tun,))

si a tɔɔli Di kwɔrɔ kam di balu na wu gambɛem wuni tun, si ba na vrum,
si a daari a bri lilwɔ ni ba yiɔ wɔ ba ya puri.

Di daa ta ma tuɗi-ni si a vri nɔɔna balu ba na beesi tun, si ba na siun,

¹⁹ Si a daari a pa nɔɔna lwarɪ si maɲa kam yiə,
si Baɲa-Wɛ laan ba Dɪ vrɪ Dɪ nɔɔna bam lwarum wɔni.»

²⁰ Zezi na karimi o ti tun, o laan ma pu tɔnɔ kum, yi o kwe o pa ba Wɛ-digə kam tintuɲnu. O ma jəni si o bri-ba. Nɔɔna bam maama ma lo yiə o baɲa ni yi ba cəg-o. ²¹ O ma ta o wi: «Zim de dum ni abam na ni Wɛ tɔnɔ kum na bri kulɔ tun ki á yibiyə ni.»

²² Ba maama ma zul-o yi ba wi: «O taani dum lamma.» O kwərə kam na ywəmmə tun, kv ki-ba yəəu. Ba daa ta ma wi: «Kv dai Zuzəfu bu mu tintu na?»

²³ O ma ta di ba o wi: «A nan maɲi a ye ni abam wú ɲɔɔni sisuna di amv nɪnɛni: <Nmɔ wɔlv na pɛ nɔɔna na yazurə tun, si n zəni n titi!> Abam daa ta wú ta á wi: <Dí ni wəənu tilv nmɔ na ki Kapɛrnawum ni tun ɲwa. Nan daa n ki kontu doɲ n titi tw kum ni.> »

²⁴ O daa ta ma ta o wi: «A lagɪ a ta cɪga mu di abam si, Baɲa-Wɛ niɲoɲnu bá na zulə o titi tw ni. ²⁵ Kv suni kv yi cɪga mu, si maɲa kalv Wɛ niɲoɲnu Eli * dɛen na wɔra tun, dva dɛen tu ka zigɪ ka wɔ nigɪ taan bina yatə di canɪ sɪrdv mu. Kontu ɲwaani kana dɛen maa jigɪ lvgv kum maama. Kadənə maa daga zanzan Yisurayeli tiinə bam wɔni, ²⁶ yi Wɛ nan wɔ tuɲi Eli si o vu ba wɔlvwɔlv te. Wɛ dɛen tuɲ-o kadəm wɔdoɲ tee ni mu, o na zɔvri Sarepita tw wɔni, kv na yi Sidən tw ni. ²⁷ Woɲo kulv ta na wəli da tun, maɲa kalv Wɛ niɲoɲnu Elize dɛen na wɔra tun, nanywaanv zanzan dɛen wɔ Yisurayeli tw kum ni. Ba wɔlvwɔlv di dɛen nan wɔ nɛ yazurə ba wɔni. Elize dɛen pɛ Naaman yiranɪ mu na yazurə, yi wɔntv nuɲi Siiri tw mu.»

²⁸ Nɔɔna balv maama na wɔ Wɛ-digə kam ni tun na ni Zezi na tagɪ-ba te tun, ba bana ma zaɲi zanzan. ²⁹ Ba ma zaɲi ba zəl-o ba pa o nuɲi tw kum wɔni. Tw kum wɔ piu yuu ni mu. Ba ma ja-o ba vu jəgə kalv na luunə di tɪga tun, si ba yig-o ba di tɪga ni ba gv. ³⁰ Ba maa warɪ. Zezi ma pipiri o vu o tɔgi ba titari o nuɲi o maa kea.

Zezi na zəli cicirə nɔɔnv yira ni te tun

(Mariki 1:21-28)

³¹ Zezi dɛen ma vu Galile tw kɔdoɲ, kv yiri mu Kapɛrnawum. Zwifə bam siun * de ma yi. O ma vu o zɔ ba Wɛ-digə kam si o bri nɔɔna bam Wɛ taani da. ³² O na bri-ba tun, ba maa tiini ba yi yəəu di o zaasum dum, o ni-taani dum na jigɪ dam tun ɲwaani. ³³ Nɔɔnv wɔdoɲ dɛen maa wɔ ba Wɛ-digə kam wɔni yi cicirə jig-o. ³⁴ O ma kaasi di kwərə-dia yi o wi: «Aa, Zezi, Nazaretɪ tu, bɛɛ mu n lagɪ dibam tee ni? Nmɔ tu si n cəgi dibam dwi mu na? A ye nmɔ na yi wɔlv. Nmɔ yi Wɔ-poɲo Tu wɔlv Wɛ na tuɲi tun mu.»

³⁵ Zezi ma kaani cicirə kam o wi: «Cəgi sɔɔ, si n nuɲi n daari baarv wɔm.» Cicirə kam na ni kontu tun, ka ma yigi nɔɔnv wɔm ka di tɪga ni. Ka laan ma yag-o yi ka wɔ ki-o kulvkuɔlv. Kontu ki nɔɔna bam maama yiə ni mu. ³⁶ Kv ma sv-ba lanyiranɪ. Ba maama ma ɲɔɔni daani ba wi: «Bitara kantv yi bitari dwi dɔɔ mu? Nii o na mai o dam o tɛ di ciciri sum, yi si sɛ o ni yi si viirə.»

³⁷ Nɔɔna balv maama na zɔvri je sum kontu ni tun laan ma ni Zezi ɲwa.

Zezi na pɛ yawuna zanzan na yazurə te tun

(Matiyu 8:14-17, Mariki 1:29-34)

³⁸ Zezi dɛen ma nuɲi Wɛ-digə kam wɔni. O ma vu Simən-ba sɔɲɔ. O na yi da tun di paa magɪ Simən tunkaani kv cana. Ba ma loori Zezi si o zəni kaani wɔm si o na yazurə. ³⁹ O ma vu o tiiri kaani wɔm baɲa ni. O ma ta di paa kam o wi, ka yag-o. Ka ma suni ka yag-o. O laan ma zaɲi lɪla, yi o ki wɔdiu o pa-ba.

⁴⁰ Kv na tu kv yi wa-zɔvri maɲa ni tun, ba ma ja nɔɔna di ba yawurv dwi təri təri ba ba Zezi te, si o pa ba na yazurə. O ma daɲi o jia ba didva didva baɲa ni o pa ba maama na yazurə. ⁴¹ Kulv na wəli da tun, ciciri di ma nuɲi si yagɪ nɔɔna zanzan si ya na jigɪ si yaara tun yira. Si maa yəni si kaasa si wi: «Nmɔ yi Baɲa-Wɛ Bu mu.» Si na ye ni o suni o yi Krisi * wɔm Wɛ na tuɲi tun, o ma kaani-si, si si yi taa ɲɔɔni o taani.

Zezi na tɔɔli Wɛ kwərə Zwifə Wɛ-di sum maama wɔni te tun

(Mariki 1:35-39)

⁴² Tɪga na pɔvri tituti tun, Zezi daa ma nuɲi o vu je silv nɔɔn-nɔɔnv na tərə tun. Tw kum nɔɔna bam ma zaɲi ba nuɲi si ba beeri o je. Ba laan ma na-o yi ba vu o te. Ba ma kwaanɪ si ba ja-o, si o yi viiri o yagɪ-ba. ⁴³ O ma ta di ba o wi: «A nan maɲi si a vu a tvli tɔni didum dum mu, a tɔɔli kwərə-ywəɲə kam a bri-ba Wɛ na lagɪ Dɪ di paari tite nɔɔna titari ni tun. Kv yi kontu ɲwaani mu Wɛ tuɲi-ni nabiinə tee ni.»

⁴⁴O laan ma tulɪ Zwifə bam tunɪ dɪm nɪ. O maa yəni o zɪ ba Wɛ-di sɪm sɪ o taa tɔɔli Wɛ kwərə kam.

5

Zezi na bəŋi o dayigə karabiə bam sɪ ba taa tɔg-o te tun

(Matiyu 4:18-22, Mariki 1:16-20)

¹De didwɪ mv Zezi dɛɛn ve o zɪgɪ nɪnw kɔdoŋ ni nɪ, kv yɪri mv Zenezareti. *f1 * O na zɪgɪ da kvntv tun, nɔɔna ma ba o te sɪ ba taa cəgi Wɛ kwərə kam. Ba ma yigi daani sɪ ba twɛ Zezi. ²O ma na nabwəeru tile ti tigi nɪnw kum ni nɪ, kaləŋ-jara na yagɪ-ti yɪ ba wura ba zari ba buri. ³Naboro didv kum yɪ Simɔn nyum mv. Zezi ma zɪ kv wɔni. O ma ta didaani Simɔn o wɪ: «Co boro kum n ja n vu yigə funfun n pa-nɪ.» O na cogə o ja o yi yigə tun, Zezi laan ma je naboro kum wɔni o tɔɔli Wɛ kwərə o bri nɔn-kɔgɔ kum.

⁴O na bri-ba o ti tun, o ma ta di Simɔn o wɪ: «Co boro kum n ja n vu na-luŋə kam je, sɪ abam di á buri sɪm na bam kuri nɪ á ma ja kale.»

⁵O ma lər-o o wɪ: «A Yuutu, dibam maŋɪ dí di buri sɪm taan dí pɔuri tɪga, yɪ dí wu nɛ kɔlɔkɔlv. Nmu nan na wɪ, dí daa joori dí di tun, dí wó di-sɪ sɪ dí nii.»

⁶Ba ma vu ba yi na bam titari, yɪ ba di buri sɪm da ba ja kale zanzan. Kale sɪm maa tiini sɪ daga zanzan, yɪ kv pa buri sɪm lagɪ sɪ kaari. ⁷Ba ma yigɪsɪ jia ba bəŋi ba donnə bam naboro kukum kum wɔni, sɪ ba ba ba wəli-ba. Bantu di ma ja ba boro kum ba vu ba zəni-ba. Bwəeru tum tile maama ma su di kale. Tɪ ma ga funfun sɪ ti miisi na bam wɔni. ⁸Simɔn wɔlv yɪri didoŋ na yɪ Pɪyɛɛri tun na nɛ kɔlv na kɪ tun, o ma vu o kuni doonə Zezi yigə nɪ yɪ o wɪ: «A Yuutu, fɔəri a tee nɪ, sɪ a yɪ lwarɪm tu mv.» ⁹Ba na jaani kale zanzan tun ŋwaani mv fɔvni zɪ Simɔn didaani nɔɔna balv na wu o tee nɪ tun. Kvntv mv te Simɔn tagɪ kvntv. ¹⁰Fɔvni dɪm di dɛɛn zɪ Zebede biə balv na tɔgɪ ba wura tun. Ba didva yɪri mv Zaki, o nyaani yɪri mv Zan. Bantu dɛɛn yəni ba tɔgɪ di Simɔn mv ba tvŋa. Zezi daa ma ta di Simɔn o wɪ: «Yɪ ta n kwari fɔvni. Kv na zɪgɪ zɪm dɛ dɪm nɪ sɪ kv taa ve tun, nmu laan wó ta n beeri nɔɔna mv n pa-nɪ sɪ ba da amv kwaga, nɪ nmu ya na yəni n jaani kale te tun.»

¹¹Ba ma joori ba ja nabwəeru tum ba nuŋi ba tiŋi buburu kum ni nɪ. Ba na kɪ kvntv ba ti tun, ba yagɪ ba wəənu maama, yɪ ba laan daari ba tɔgɪ Zezi.

Zezi na pɛ nanyɔŋɔ na yazurə te tun

(Matiyu 8:1-4, Mariki 1:40-45)

¹²De didwɪ mv Zezi ve tw kɔdoŋ. Baaru wɔdoŋ mv wura o na yɪ nanyɔŋɔ. * O yaww kum dɛɛn zɪ o yɪra zanzan. O na nɛ Zezi tun, o ma vu o te o tv o yigə nɪ, yɪ o loor-o o wɪ: «Amv tu, nmu na laga, nmu wó wani n pa a na yazurə a ji lanyirani.»

¹³Zezi ma sɛ. O ma twɪ o jɪŋa o dwe-o o wɪ: «ɛɛn, a laga. Zari di yazurə sɪ n ji lanyirani.» O na tagɪ kvntv bidwɪ baŋa nɪ tun, mv yaww kum je nɔɔnv wɔm yɪra nɪ. ¹⁴Zezi ma kaan-o o wɪ: «Yɪ zari n ta kɔlv na kɪ tun n bri nɔɔn-nɔɔnv. Nan yɔəri n vu kaanum tu wɔm te, sɪ n pa o nii n yɪra yam, sɪ n daari n kwe wəənu tɪlv Moyisi * cullu tum na bri nɪ ti maŋɪ tun n pa-o, sɪ o ma kaani Baŋa-Wɛ. Kvntv mv wó bri nɔɔna nɪ n yaww kum sɪm kv je.»

¹⁵Nan di kv di, nɔɔna zanzan dɛɛn ni Zezi ŋwa je maama. Kvntv ŋwaani mv nɔn-kɔgɔ zanzan maa ve o te sɪ ba taa cəgi o ni-taani dɪm, sɪ ba daari ba na yazurə. ¹⁶O dɛɛn yəni o ve mɛ seeni nɔɔn-nɔɔnv na tərə tun mv o wari Wɛ.

Zezi na pɛ kərə zari kv vu te tun

(Matiyu 9:1-8, Mariki 2:1-12)

¹⁷De didva mv Zezi dɛɛn wura o bri nɔɔna Wɛ taani. Ba badaara yɪ Farizian * tiinə mv didaani Wɛ cullu karanyuna tiinə. Ba dɛɛn nuŋi tunɪ dwi təri təri mv ba ba. Kv na yɪ Zeruzalɛm di tunɪ dilv maama na wu Galile nɪ di Zude nɪ tun. Ba jəni ba kaagɪ Zezi, yɪ o jigɪ Wɛ dam o ma pa yawuna na yazurə. ¹⁸O na wura o bri-ba kvntv tun, nɔɔna badonnə ya zɪŋi kərə di gungolo ba jigɪ ba buna. Ba na yi da tun, mv ba kwaanɪ sɪ ba ja-o ba ja zɪ digə kam wu ba zɔvri ba tiŋi Zezi yigə nɪ. ¹⁹Ba maa wari, kɔgɔ kum na daga tun ŋwaani. Ba ma wu nɛ cwəŋə sɪ ba zɪ. Ba ma ja-o ba di nayuu. Ba ma puri bɔɔni yɪ ba daari ba pa gungolo kum tɔgɪ da kv tu digə kam wɔni. Kv pəni nɔɔna bam titari nɪ Zezi yigə nɪ. ²⁰Zezi ma lwarɪ nɪ ba kɪ ba wu-didva did-o. O ma ta o wɪ: «A badoŋ, nmu lwarɪm dɪm ti.»

²¹O na tagɪ kvntv tun, Wɛ cullu karanyuna tiinə bam di Farizian tiinə bam ma bwɛ ba wɔni ba wɪ: «O bri o titi nɪ o yɪ wɔɔ mv, yɪ o pai o di Wɛ yɪ bidwɪ? O ŋɔɔni o twɪ Wɛ mv. Nɔɔn-nɔɔnv nan ba jigɪ cwəŋə

sí o yagi nɔɔna lwarim o ma ce-ba, ku na dai We Di yirani.»

²² Zezi ma lwarí ba na bwe te tun, yi o ta-ba o wi: «Beɲwaani mu á buɲi kuntu á wɔni? ²³ Kɔɔ mu yi mwali ku dwe, amu na tagi di kɔrɔ kum a wi: «Nmɔ lwarim dim ti» mu yi mwali, naa a na tagi a wi: «Zaɲi n ta n veə» mu yi mwali? ²⁴ Amu nan wú pa abam lwarí sí a na yi Nabiin-bu * wum tun jigi dam lɔgv baɲa ni, sí a yagi nɔɔna lwarim a ma ce-ba.» O laan ma ta di kɔrɔ kum o wi: «A lagi a ta nmɔ, zaɲi weeni sí n kwe n gungolo kum n ja n vu sɔɲɔ.»

²⁵ Zezi na tagi kuntu tun, bidwi baɲa ni mu nɔɔnu wum zaɲi ba maama yigə ni, yi o kwe o gungolo kum o ya na tigi ku baɲa ni tun o zɲi o maa ve sɔɲɔ, yi o zuli We.

²⁶ Nɔɔna bam maama na ne kulɔ na ki tun, mu ku ki-ba yəu. Fɔvni ma ja-ba. Ba ma zuli We, yi ba te ba wi: «Dí zim ne wo-kinkagula!»

Zezi na bəɲi Leevi sí o taa tɔg-o te tun

(Matiyu 9:9-13, Mariki 2:13-17)

²⁷ Kuntu maama na ke tun, Zezi ma zaɲi o nuɲi o maa kea. O na maa ke tun mu o ne lampo-joɲnu wudoɲ, o yiri mu Leevi. *f2 * O deen je me seeni o na yəni o jəni o joɲi lampoo tun. Zezi ma ta did-o o wi: «Zaɲi n ta n tɔgi amu.» ²⁸ Leevi ma zaɲi o yagi o woɲo maama yi o tɔgi o kwaga. ²⁹ O ma vu sɔɲɔ o ki wudiiru zanzan o ma ki candiə o pa Zezi. Lampo-joɲnə zanzan di nɔɔna badonnə ma ba ba tɔgi ba di.

³⁰ Farizian * tiinə di ba cullu karanyina tiinə bam na ne kuntu tun, ba ma vu Zezi karabiə bam te ba ɲɔɔna yi ba pɔvna ba wi: «Bee mu ki yi abam di wɔdiu didaani lampo-joɲnə di nɔn-cɔcɔguru tum kuntu?»

³¹ Zezi ma ləri-ba o wi: «Ku na yi balɔ na jigi yazurə tun, bantɔ wu maɲi sí ba vu dɔgita tu te sí o sooni-ba. Ku daari balɔ na ba jigi yazurə tun mu maɲi sí ba vu ba na soonim. ³² Amu na tu lɔgv baɲa tun, ku dai sí a bəɲi balɔ na maɲi ba yi nɔn-ɲuna tun, a nan tu sí a bəɲi nɔn-balwaarɔ mu, sí ba ləni ba wurɔ ba yagi kəm-balwaarɔ.»

Zezi zaasum dim na yi zaasum-dvuri te tun

(Matiyu 9:14-17, Mariki 2:18-22)

³³ Ba daa ta ma ta di Zezi ba wi: «Zan karabiə bam yəni ba vɔ ni mu maɲa zanzan yi ba daari ba wari We. Farizian * karabiə bam di yəni ba ki kuntu doɲ mu. Bee mu yi nmɔ karabiə bam ba vɔ ni kuntu?»

³⁴ O ma ləri-ba o wi: «Nɔɔnu na di kaani yi o ki candiə, yi o cillonə na wura sí ba tɔgi ba di, n se n pa ba vɔ ni yi kan-barɔ wum ta wu ba tee ni na? ³⁵ Maɲa nan wú ba yi, yi ba ja kan-barɔ wum ba viiri. Maɲa kam kuntu ni yi o daa na ba ta wu ba tee ni tun, mu ba laan wú vɔ ni.»

³⁶ Zezi daa ma maɲi mumaɲi didoɲ o bri-ba o wi: «Nɔɔn-nɔɔnu bá se o kwe gwar-dvuri o kaari sí o ma fəri gwar-doɲo. O nan na ki kuntu oó kaari gwar-dvuri kum o cɔgi mu, yi ku bá wani ku maɲi di gwar-doɲo kum. ³⁷ Nɔɔn-nɔɔnu di nan bá se o kwe sa-dvuri o lo o ki lɔ-doɲo *f3 * wuni. O na ki kuntu, yi sana kam na keeri, kaá pa lɔ kum baɲi mu. Kuntu ɲwaani sana kam wú lo, yi lɔ kum di cɔgi. ³⁸ Sa-dvuri nan maɲi sí n lo n ki lɔ-dvuri wuni mu. ³⁹ Nɔɔnu nan na nyɔgi sa-dvuri o mi, o daa bá lagi sí o nyɔ sa-dvuri. Oó ta wi: «Sa-dvuri kam tiini ka lamma.»

6

Zezi Kri si na bri ni o dwe siun de cullu tum te tun

(Matiyu 12:1-14, Mariki 2:23-3:6)

¹ Zwifə bam siun de didoɲ daa ma yi. Zezi di o karabiə bam deen ma tɔgi daani ba da kari wu ba maa kea. Ba na maa ke tun, o karabiə bam maa bwəri muna ba yu ba dvna. ² Farizian * tiinə badonnə na ne kuntu tun, ba ma bwe ba wi: «Bee mu yi abam tɔɲi titɔɲi dilɔ na cɔgi dibam siun * de cullu tum tun?»

³ Zezi ma ləri-ba o wi: «Abam ta wu fɔgi á karimi We tɔnɔ kum na bri Pe Davidi * taani te tun na? Ku bri sí kana deen jaan-o di o nɔɔna bam. ⁴ O ma vu o zv We digə, yi o kwe culu dipɛ dilɔ na tigi da We ɲwaani tun. Dipɛ dintɔ ya culə sí nɔn-gaa di-di, ku na dai We kaanum tiinə bam yirani. Yi Davidi deen di dipɛ dim, yi o daari o pa o nɔɔna bam di tɔgi ba di.»

⁵ Zezi daa ta ma ta di ba o wi: «Kuntu tun, amu Nabiin-bu * wum jigi ni siun de cullu tum baɲa ni.»

⁶ Kuntu na ke tun, siun de didum daa ma yi. Zezi ma vu o zv Zwifə bam We-digə. O maa wura o bri-ba We taani. Nɔɔnu wudoɲ maa tɔgi o wura, o jazum juɲa na tuga. ⁷ We cullu karanyina tiinə di Farizian tiinə di maa wura. Bantɔ maa kwaanɔ ba lagi cwəɲə sí ba bri ni Zezi ki o tusi. Kuntu ɲwaani ba deen je

ba yir-o si ba nii, oó se o pa nɔɔnu na yazurə siun de dim ni naa o bá se. ⁸Zezi ma lwarɪ ba na buɲi te tun. O ma ta di ji-tiga kam tu o wi: «Zaɲi weeni n ba n zigi nɔɔna bam maama titari ni.» O ma zaɲi o nuɲi o zigi da.

⁹Zezi ma bwe-ba o wi: «Cullu bri si beɛ mu? Kɔɔ mu maɲi di culu kum, nɔɔnu na ki o doɲ lanyirani siun de ni mu maɲi naa o na ki-o lwarim mu gara? Nɔɔnu na vri o doɲ ɲwia siun de ni mu maɲi naa o na gv-o mu gara?»

¹⁰O na tagi kuntu tun, o ma nii ba maama, yi o daari o ɲɔɔni di ji-tiga kam tu o wi: «Twi n juɲa kam!» O na twi o juɲa kam tun, ka ma joori ka ji lanyirani. ¹¹Ba na ne kuntu tun, ba ma fuli didaani Zezi, yi ba bani daani si ba nii ba na wó wani ba ki-o te tun.

Zezi na kuri o karabiə fugə-bale te tun

(*Matiyu 10:1-4, Mariki 3:13-19*)

¹²Da yantu ni ni, Zezi ma vu o di piu kudoɲ yuu si o warɪ We. Titu dim kuntu maama o warɪ We taan, si ku yi ti-pura. ¹³Tiga na puuri ka ti tun, o ma bəɲi o karabiə bam si ba ba o te. O laan ma li nɔɔna fugə-bale ba wuni, si ba taa yi nɔɔna balu o na wó tɔɲi tun. ¹⁴Ba yira mu tuntu:

Simɔn wulɔ Zezi na pe o yiri o wi Piyɛeri tun,

Andre wulɔ na yi Simɔn nyaani tun,

Zaki, Zan, Filipi, Batelemi,

¹⁵Matiyu, Toma,

Zaki wulɔ na yi Alfi bu tun,

Simɔn wulɔ na yi Zeloti * nɔɔna bam wu nɔɔnu tun,

¹⁶Zudasɪ wulɔ na yi Zaki bu tun,

didaani Zudasɪ Yiskariyo wulɔ na wó ba o yəgi Zezi o pa nɔɔna tun.

¹⁷Zezi de di ba o zigi piu kum yuu ni o tu pəgo-tiga. O ma zigi da didaani o karabiə zanzan, di nɔn-kəgo zanzan maɲi ku gilimi ku su jəgə kam maama. Bantu deen nuɲi je dwi təri təri mu Zwifə bam tuni dim maama wuni. Badonnə nuɲi Zeruzalem. Badonnə di ma nuɲi Tiiri di Sidon je sulu na wu nunu kum ni ni tun. ¹⁸Ba deen tu Zezi te si ba cəgi o taani dim, si ba kwəri ba na yazurə di ba yawuru. Nɔɔna badaara wura ciciri na jigi-ba si yaara, yi ba na yazurə. ¹⁹Nɔɔna bam maama maa kwaanɪ si ba dwe-o, beɲwaanɪ dam nuɲi o yira ni di pa ba na yazurə.

Wupolo di leeru taani

(*Matiyu 5:1-12*)

²⁰Zezi ma kwəni o yiə o nii o karabiə bam seeni yi o wi:

«Yinigə na jigi abam balu tun mu jigi yu-yoɲo,

á na wó da á di We paari dim tun ɲwaanɪ.

²¹Kana na jigi abam balu lele tun mu jigi yu-yoɲo,

We na wó pa abam ku daga tun ɲwaanɪ.

Abam balu wuru na cəgi lele tun mu jigi yu-yoɲo,

We na wó pa abam wupolo tun ɲwaanɪ.

²²Nɔɔna na culi abam, yi ba na vai abam, naa ba na twi abam, naa ba na jigi abam ba goonə, á na təgi amu na yi Nabiin-bu * wom tun ɲwaanɪ, á jigi yu-yoɲo mu. ²³Maɲa kalu ba na ki abam kuntu tun, taá faɲi-na á caka di wupolo, á ɲwuru na yi zanzan We tee ni tun ɲwaanɪ. Taá ye-na si ba kwə-nakwa di deen ki faɲa faɲa We nijoɲnə bam kuntu mu.

²⁴Ku daari abam balu na yi nadunə tun,

ku yi leeru di abam,

á na maɲi á na wo-laaru tum yi á daa bá na-ti tun ɲwaanɪ.

²⁵Abam balu na jigi wu-fwaaru á di lele tun,

ku yi leeru di abam,

á na wó ba á yaari di kana tun ɲwaanɪ.

Abam balu na jigi wupolo lele tun,

ku yi leeru di abam,

á na wó ba á keeri yi á yi-na lu tun ɲwaanɪ.

²⁶Nɔɔna maama na jigi abam ba zulu, ku yi leeru di abam. Á taá ye-na si ba kwə-nakwa di deen zuli

balu na pai ba yi We nijohnə yi ba yagi ba dai tun.»

Sono taani

(Matiyu 5:38-48, 7:12)

²⁷ Zezi daa ma ta o wi: «Abam balu na cəgi a taani tun nan cəgi-na lanyirani. Taá soe á dɔna. Taá kɪ balu na culi abam tun lanyirani. ²⁸ Ku na yi balu na sɔɔli sɪ ku cəgi abam tun, sɪ á loori-na We sɪ Dɪ kɪ-ba lanyirani. Loori-na We á pa balu na jɪgi abam ba bɛɛsi tun. ²⁹ Nɔɔnu na lɔgi n pɔpɔɔɔ, sɪ n guni kudonj kum sɪ o lɔ o wɛli da. Nɔɔnu na vri n gwar-bwɛrɛ, yi cu-o sɪ o vri n gwar-bu dɪ. ³⁰ Nɔɔnu wulv maama na loori woɔjo nmv tee ni tun, sɪ n pa-o. Nɔɔnu na kwe nmv woɔjo o ja viiri, yi bwe ku bwia sɪ n joɔi. ³¹ Nan taá kɪ-na á donnə lanyirani, sɪ ku maɔi dɪ abam na lagi sɪ bantv taa kɪ abam te tun.

³² Abam nan na soe balu dɪ na soe abam tun yirani, á wó na pɛɛri na? Nɔɔna balu na ba tɔgi We tun dɪ soe balu na soe-ba tun mu. ³³ Abam na kɪ lanyirani dɪ balu na kɪ abam lanyirani tun yirani, á wó na pɛɛri na? Nɔɔna balu na ba tɔgi We tun dɪ maɔi ba kɪ kuntv donj mu. ³⁴ Abam na jini balu abam na buɔi sɪ baá wani ba joori ba ɔwi abam tun yirani, á wó na pɛɛri na? Nɔɔna balu na ba tɔgi We tun dɪ yəni ba pai ba donnə jina, sɪ ba joori ba joɔi ku ni ni mu. ³⁵ Abam nan maɔi sɪ á taá soe á dɔna sɪ á taá kɪ-ba lanyirani. Pa-na jina, nan yi taá tuna sɪ á joori á joɔi. Á na kɪ kuntv donj, á wó na pɛɛri zanzan We tee ni, yi kúv bɪri sɪ á yi Yuutu Baɔa-We biə mu, bɛɔwaani We yəni Dɪ zəni bani-nyina dɪ nɔn-balwaarv dɪ. ³⁶ Á taá jɪgi nɔɔna ɔwaɔa, ni á Ko We na jɪgi nɔɔna ɔwaɔa te tun.

Yi ɔɔni n donj wəənu

(Matiyu 7:1-5)

³⁷ Abam yi taá ɔɔna á donnə wəənu, sɪ We yi ɔɔni abam dɪ wəənu. Yi taá lwe-na nɔɔna, sɪ We yi zaɔi Dɪ ba Dɪ lwe abam dɪ. Nan yagi-na á donnə lwarim á ma cɛ-ba, sɪ We wó yagi abam lwarim Dɪ ma cɛ abam dɪ. ³⁸ Pa-na á donnə woɔjo kulv na maɔi sɪ á pa-ba tun, sɪ We dɪ wó pa abam woɔjo kulv na maɔi sɪ Dɪ pa abam tun. We wó pa abam lanyirani nunɛni ba na kwe bwaɔ-kamunu ba maɔi ba vuuri ka ni yi ku siiri te tun. Bwaɔa kalv abam na ma á maɔi á pa nɔɔna tun, We dɪ wó ma kantv mu Dɪ maɔi Dɪ pa abam dɪ.»

³⁹ Zezi laan ma maɔi mimaɔa o bɪri-ba o wi: «Lilwe wó wani o vaɔi o donj lilwe na? Ba na vaɔi daani, ba maama bá tv goɔjo wɔni na? ⁴⁰ Karabu bá wani o dwəni o karanyina. Karabu nan na zaasi o ti maama, o dɪ o karanyina kam mai daani mu.

⁴¹ Abam nyi dɪ nɔɔnu na nii o donj yi ni o na gaa balaɔa da, yi o ba lagi sɪ o lwarɪ ni o titi yi jɪgi daa tun. Ku maɔi sɪ ku taa yi kuntv donj na? ⁴² Nmv na wv nɛ daa na wv nmv yi ni tun, nmv wó kɪ ta n ta n donj ni o ba sɪ n li gaa o yi ni? Nmv yi pipiri-nyum dɪ nmv na kɪ n donj te tun. Nmv nan maɔi sɪ n li n titi yi daa kam mu, sɪ n laan wani n nii lanyirani sɪ n li n donj yi gaa kam.

Nɔɔnu kəm mu pa ba lwarɪ o na yi te tun

(Matiyu 7:16-20, 12:33-35)

⁴³ Tu-ɔɔɔv bá wani ku lə bu-balwaarv. Tu-balɔɔv dɪ nan bá wani ku lə bu-ɔɔna. ⁴⁴ Abam na lagi sɪ á lwarɪ tiu maama na yi kulv tun, á wó ma ku biə mu á lwarɪ. Nmv bá na mɔɔla sabara yuu ni, asawɛ n na swan kaligoɔjo kuri ni n twe. ⁴⁵ Nɔn-ɔɔm ɔɔni wo-ɔɔnnv tiv na wv o wubɔɔa ni tun mu. Nɔn-balɔɔv dɪ ma ɔɔni wo-balwaarv tiv na wv o wubɔɔa ni tun. Woɔjo kulv maama na wv nɔɔnu wubɔɔa ni tun mu tɔgi o ni ku nuɔə.

Dí na maɔi sɪ dí sɛ We taani te tun

(Matiyu 7:24-27)

⁴⁶ Bɛɔwaani mu yi á bə amv sɪ «Yuutu, Yuutu», yi á ba kɪ a na wɪ á kɪ te tun? ⁴⁷ Wulv maama na tu amv te o cəgi a taani dim yi o kɪ a na wɪ te tun, amv wó bɪri abam kuntv tu na nyi te tun. ⁴⁸ Wuntv nyi dɪ nɔɔnu wulv na lagi o lɔ o sɔɔɔ yi o ku goɔjo o yi pulɔɔv yi o laan cwi sɔɔɔ kum kuri pulɔɔv kum baɔa ni tun mu. Dv-na na daga yi ba magi sɔɔɔ kum, ba bá wani ba coori-kv, o na lɔgi-kv lanyirani yi ku dana tun ɔwaani. ⁴⁹ Ku daari wulv maama nan na cəgi amv taani dim yi o ba kɪ a na wɪ te tun, kuntv tu nyi dɪ nɔɔnu wulv na lɔgi o sɔɔɔ kasulv baɔa ni yi o wv kuɔi goɔjo sɪ o ma cwi-kv tun mu. Dv-na na daga, baá magi sɔɔɔ kum ba guri yi ba coori ku maama.»

Zezi na pe pamaɲnu tintuɲnu na yazurɛ te tun

(Matiyu 8:5-13)

¹Zezi dɛɛn na bri nɔn-kɔgɔ kum o zaasim dum o ti tun, o ma vu Kapernawum. ²Pamaɲna yigɛ tu wudoɲ dɛɛn mu wura, o na jigɛ tintuɲnu. O maa so-o lanyirani. O tintuɲnu wum dɛɛn ba jigɛ yazurɛ, ku gɛ fun si o ti. ³Pamaɲnu wum ma ba o ni Zezi ɲwa. O ma tuɲɛ Zwifɛ bam nakwa o tee ni si ba vu ba loor-o, si o ba o pa o tintuɲnu wum na yazurɛ. ⁴Ba ma vu Zezi te ba tiini ba loor-o, si o ba o pa ba didɛɛru wum tintuɲnu wum na yazurɛ. Ba ma ta did-o ba wi: «O yi nɔn-ɲum. ⁵O soe dibam balu na yi Zwifɛ tun zanzan, yi o lɔ Wɛ-digɛ o pa dibam. Kuntu ɲwaani, kwaani si n duri o yibwɛnɛ.» ⁶Zezi ma sɛ. O ma tɔgi didaani ba o maa ve pamaɲnu wum sɔɲɔ. O na ma twe sɔɲɔ kum tun, didaani pamaɲnu wum daa tuɲɛ o cilonnɛ o tee ni o wi: «Amu tu, yi yaari n titi n ba. A wu maɲɛ si n ba n zu amu sɔɲɔ. ⁷Kuntu mu pe a buɲɛ si ku wu maɲɛ si a titi ba nmu te. Nan weeni n ta di n ni ni a tintuɲnu wum zaɲɛ. N na tagɛ kuntu, oɔ na yazurɛ. ⁸Bɛɲwaani, amu di yi nɔɔnu wulɔ nɔɔna badonnɛ na jigɛ dam a baɲa ni tun, yi amu di ta jigɛ dam pamaɲna badaara baɲa ni. A na tagɛ a wi, nɔɔnu wulɔ ve, o maɲɛ si o vu mu. A nan daa na wi, nɔɔnu wulɔ ba, o di wɔ ba mu. Ku daa zi yi a tintuɲnu, a na wi o ki woɲɔ, oɔ ki mu.»

⁹Zezi na ni kuntu tun, ku ma su-o. O ma pipiri o nii kɔgɔ kulɔ na tɔg-o tun, yi o ta o wi: «A lagɛ a ta abam si, amu wu nɛ nɔɔn-nɔɔnu o na jigɛ wu-didɔba di amu nɛɛni wuntu na jigɛ wu-didɔba te tun, ku na maɲɛ ku yi Yisurayɛli * dwi tiinɛ bam wuni di.»

¹⁰Pamaɲnu wum cilonnɛ bam o na tuɲɛ tun laan ma joori sɔɲɔ. Ba na yi da tun, ba nɛ di o tintuɲnu wum jigɛ yazurɛ.

Zezi na bi kadɛm bu te tun

¹¹Kuntu na kɛ tun, Zezi daa ma zaɲɛ o vu tuw kudonɲ, ku yiri mu Nayim. O na maa ve tun, o karabiɛ bam didaani kɔ-fɔrɔ mu tɔg-o ba veɛ. ¹²O na yi tuw kum ni tun, o ma jeeri nɔɔna na zɲɛ tu di gandwa ba ma nuɲɛ. Tu wum nu yi kadɛm mu. Mu o bu didɔba. Tuw kum kɔ-fɔrɔ di maa tɔgi tu wum kwaga. ¹³Dɛ Yuutu Zezi na nɛ kadɛm wum tun, o ɲwaɲa ma zu-o. O ma ta did-o o wi: «Yi ta n keerɛ.»

¹⁴O ma vu o dwe gandwa yam. O na dwe-ya tun, balu na zɲɛ tu wum tun ma zɲɛ. Zezi ma ta di tu wum o wi: «Bu-dɔɲɔ, a tɛ di nmu: Zaɲɛ wɛɛni!» ¹⁵O na tagɛ kuntu tun, tu wum ma suni o zaɲɛ yi o sɲɛ o ɲɔɔna. Zezi ma joɲ-o o pa o nu wum.

¹⁶Nɔɔna bam maama na nɛ kuntu tun, fɔɔni jaani-ba lanyirani. Ba ma tee Wɛ ba wi: «Wɛ nijonɲu kamunu mu tu dibam titari ni. Wɛ tu si Dɛ zɛni Dɛ nɔɔna bam.»

¹⁷Ba laan ma ni Zezi ɲwa Zude tuni dum maama wuni di je sim maama ni.

Zan wulɔ na miisi nɔɔna na wuni tun mu tuɲɛ nɔɔna Zezi tee ni

(Matiyu 11:2-19)

¹⁸Zan di dɛɛn ma ni Zezi ɲwa. O karabiɛ bam ma ta ba bri-o Zezi na ki kulɔ maama tun. O laan ma li o karabiɛ bam bale, ¹⁹yi o tuɲɛ-ba dɛ Yuutu Zezi tee ni, si ba vu ba bwe-o ba nii, wuntu mu yi wulɔ Wɛ na bri-ba si oɔ ba tun naa ba ta wɔ ta cɛgi nɔɔnu wudoɲ mu?

²⁰Nɔɔna bam ma vu Zezi te ba ta did-o ba wi: «Zan wulɔ na miisi nɔɔna na wuni tun mu tuɲɛ dibam nmu tee ni, si dɛ ba dɛ bwe dɛ nii, nmu mu yi wulɔ Wɛ na bri dibam si n ba tun naa dɛ ta wɔ ta cɛgi nɔɔnu wudoɲ mu?»

²¹Kantu maɲa kam ni nɔɔ, mu Zezi dɛɛn pe nɔɔna zanzan na yazurɛ di ba yawuru dwi dwi. O ma zɛli ciciri silɔ na yaari nɔɔna tun, yi o daari o pa lilwɛ zanzan yiɛ puri. ²²O laan ma lɛri Zan karabiɛ bam o wi: «Ve-na á ta di Zan kulɔ maama á na nɛ tun yi á kwɛri á ni tun. Á ta á bri-o ni lilwɛ yiɛ puri, kwaaru di wai ti veɛ, nanywaanu * yira di kwe lanyirani, zwa-kwaru di zwa ni, twa di joori ba bi. Kulɔ na wɛli da tun, yinigɛ tiinɛ di maa ni Wɛ kwɛr-ywɛɲɛ kam. ²³Wulɔ maama na ba joori amu kwaga ni tun mu yi yu-yoɲɔ tu.»

²⁴Zan karabiɛ bam ma joori ba viiri. Zezi laan ma ta Zan taani o bri nɔn-kɔgɔ kum o wi: «Abam dɛɛn na ve Zan te kagva kam wuni tun, á buɲɛ si á wɔ na bɛɛ mu? Á ve si á nii miu kulɔ viu na jigɛ ku zuuli tun mu na? Aye, ku dai kuntu. ²⁵Si bɛɛ mu? Á ve si á nii nɔɔnu wulɔ na zu gwar-ɲonnu tun mu na? Aye, ku dai kuntu. Nɔɔna balu na zu gwar-ɲonnu yi ba ɲwia ywɛnɛ tun zuuri sɔ-ɲonnu wuni mu, si ku dai kagva wuni. ²⁶Bɛɛ nan mu á ve si á nii? Á ve si á na Wɛ nijonɲu mu na? ɛɛn, ku yi kuntu mu. Á nan na nɛ wulɔ tun tiini o dwe faɲa faɲa Wɛ nijonɲɛ bam na yi te tun. ²⁷Wɛ tɔnɔ kum nan maɲɛ ku ta wuntu taani ku wi: «Nii, amu Wɛ lagɛ a tuɲɛ a tintuɲnu mu,

sí o da nmu yigə o vu o kwe cwəŋə kalu nmu na wó ba n tɔgi da tin.»

²⁸ A lagí a ta abam sí, nabiinə balu maama ba na maŋi ba lu tun wɔni nɔɔn-nɔɔnu tərə o na dwe Zan na yi te tun. Ku daari lele kuntu, nɔn-nabwəm wɔlu maama na zu Baŋa-Wɛ paari dum wɔni tun laan tu o dwe Zan.

²⁹ Nɔɔna bam maama didaani lampo-joŋnə bam dɛen di na ni Zan taani tun, ba ma sɛ sí Wɛ jigí ciga di ba na maŋi ba pa Zan miisi-ba na wɔni tun ŋwaani. ³⁰ Ku daari Farizian * tiinə bam di cullu karanyina tiinə bam dɛen wɔ sɛ sí Zan miisi-ba na wɔni, yi ba vun Wɛ na buŋi kulɔ sí Dɪ kɪ Dɪ pa-ba tun.»

³¹ Zezi daa ma ta o wɪ: «Amu nan wó kɪ ta mu a maŋi zum nɔɔna bam kəm na yi te tun? Ba nyi di bɛɛ mu? ³² Zum nɔɔna bam nyi nɛɛni biə na je yaga kaporo ni ba kwɛɛri te tun mu. Ba maa te daani ba wɪ:

«Dí magí gullu mu sí á sa,

yi á wɔ sagí.

Dí ma daari dí leeni luə le,

yi á yigə wɔ nywani.»

³³ Zum nɔɔna bam di yi kuntu mu. Bɛŋwaani, Zan na tu tin, o dɛen puni o kana mu yi o kwəri o ba nyɔ sana. Abam na nɛ-o tin, á maa jig-o á yáala sí ku yi cicirə mu tɔg-o. ³⁴ Ku daari, amu Nabiin-bu * wum nan na tu tin, a wɔ vɔgi ni. Abam daa ta ma yáali amu di á wɪ, a yi nɔn-kolo mu, yi a yi sa-nyɔru di. Á daa ta maa wɪ, a yi lampo-joŋnə di nɔn-balwaarɔ cilɔŋ mu. ³⁵ Balu maama nan na tɔgi Wɛ cwəŋə tun mu lwarɪ ni Wɛ jigí ciga.»

Zezi na kɪ te Farizian tu Simɔn sɔŋɔ ni tun

³⁶ Farizian * tu didva dɛen mu wura, o yiri mu Simɔn. O ma bəŋi Zezi sí o ba o vu o sɔŋɔ o di wɔdiu. Zezi ma vu o zu o sɔŋɔ kum o jəni sí o di. ³⁷ Ka-cɪcwaka dɛen mu wɔ tuw kum kuntu ni. O ma lwarɪ sí Zezi wɔ Farizian tu wum sɔŋɔ ni o di wɔdiu. O ma kwe kunkwələ na su di trali nugə tun o ja vu Zezi te. ³⁸ O ma vu o zigí Zezi nɛ ni ni, yi o keerə. O yi-na maa lurə ba bugi Zezi nɛ. O ma tiiri o ma o yuuywe o guguni o yi-na bam Zezi nɛ ni, yi o kukwəri Zezi nɛ sum. O ma daari o pwəri trali nugə kam o ma turi o nɛ sum.

³⁹ Farizian tu wɔlu na bəŋi Zezi o sɔŋɔ ni tun na nɛ kuntu tun, o laan ma buŋi o wɔni o wɪ: «Nɔɔnu wɔntu ya na yi Wɛ niŋɔŋnu, o ya wó lwarɪ kaani wɔntu kəm na yi te tun, yi o ya wó lwarɪ ni kaani wɔlu na dwe-o tun yi ka-cɪcwaka mu.»

⁴⁰ Zezi ma ta did-o o wɪ: «Simɔn a lagí a bwe nmu wɔŋo.» O maa wɪ: «Karanyina, nan bwe.»

⁴¹ Zezi laan ma maŋi mumarja o wɪ: «Nɔɔna bale mu juni səbu nɔɔnu tee ni, didva juni murr-fiinnu, wudɔŋ wum ma juni murr-tinu. ⁴² Ba maa warɪ ba ŋwi juni dum, yi o yagi o ma cɛ ba maama. Kuntu tun, bantu wɔni wɔɔ mu wó ta so-o o dwe?»

⁴³ Simɔn ma lər-o o wɪ: «A buŋi sí wɔlu juni na daga yi o yagi o ma cɛ-o tun mu wó taa so-o o dwe.»

Zezi maa wɪ: «N sum n ta ciga.»

⁴⁴ O laan ma pipiri kaani wum seeni, yi o ta di Simɔn o wɪ: «Nmu nɛ kaani wɔntu na kɪ te tun na? A na tu a zu n sɔŋɔ kum tun, nmu wɔ pɛ-ni na sí a ma sin a nɛ. Kaani wɔntu nan bugi a nɛ didaani o yi-na mu, yi o daari o guguni-si didaani o yuuywe. ⁴⁵ A na tu tin, nmu wɔ kukwəri-ni sí ku bri ni n jeeri-ni lanyirani. Kaani wɔntu nan kukwəri a nɛ mu taan, ku na puli di marja kam a na tu nmu sɔŋɔ tun. ⁴⁶ A na tu nmu te tun, nmu wɔ kɪ nugə a yuu ni sí ku pa-ni zulə. Kaani wɔntu nan kwe trali nugə mu o lo o ma turi a nɛ. ⁴⁷ Kuntu ŋwaani a lagí a ta nmu sí, o sono kamunu kum mu bri ni Wɛ yagi o lwarma yam zanzan Dɪ ma cɛ-o. Ku daari wɔlu Wɛ na yagi o lwarim funfun Dɪ ma cɛ-o tun jigí sono funfun yirani mu.»

⁴⁸ Zezi laan ma daari o ta di kaani wum o wɪ: «N lwarim dum ti.»

⁴⁹ O na tagí kuntu tun, nɔɔna balu di na tɔgi ba wura tun ma ŋɔɔni daani ba wɪ: «Wɔntu nan bri o titi ni o yi wɔɔ mu, yi o yagi nɔɔnu lwarim o ma cɛ-o?»

⁵⁰ O laan ma ta di kaani wum o wɪ: «Nmu na kɪ n wɔ-didva di amu tun mu pɛ n na vrum. Ve di yazurə.»

8

Kaana badonnə na zəni Zezi te tun

¹ Kuntu kwaga ni, Zezi dɛen ma beeri o toli ti-kamunnu di ti-balwa bam maama, yi o tɔɔli kwər-ywəŋə kam o bri Wɛ na lagí Dɪ di paari tite nɔɔna titari ni tun. O karabiə fugə-bale bam di dɛen maa tɔgi did-o ba beerə. ² Kaana badonnə di tɔgi ba wɔ o tee ni. Bantu yi balu ciciri di yawuru dwi dwi dɛen na yaari-

ba yi Zezi pa ba na yazurə tın. Ba didva yırı mu Mari wulv na nuji Magudala tın. Wuntu mu Zezi ya zəli ciciri sirpe yi si nuji si daar-o. ³ Wudoj yırı mu Zanni. Wuntu mu yi Zuuza wulv na nii Erədi * səjə baŋa ni tın kaani. Wudoj di yırı mu Suzaani. Kaana zanzan di təgi ba wura. Kaana bantv maama deen yəni ba li ba jujiguro ba ma zəni Zezi di o karabiə bam.

Nəəna na joni We taani te tın

(*Matiyu 13:1-23, Mariki 4:1-20*)

⁴ Nəəna zanzan deen nuji tını təri təri ba ba Zezi te. Kə-fərə na gilim-o kuntu tın, o laan ma maŋi mumaŋa o bri-ba o wi:

⁵ «Valv deen mu wura. O ma zaŋi o vu o kara duum maŋa ni. O ma kari o duli o wo-duuru tum kara kam wuni. Wo-duuru tidonnə ma tv cwəŋə ni ni. Nəəna ma nəna ti baŋa ni ba kea. Zunə ma na-ti ba twe ba di. ⁶ Tidaara ma tv kandwa jəgə ni. Ti ma nuji yi ti kwaari ti ti lila, tiga kam na ba zurə tın ŋwaani. ⁷ Tidaara ma tv sabari jəgə ni. Ti na puli ti zaŋi tın, sabari sum ma təgi si zaŋi si li-ti si gv. ⁸ Ku daari tidaara ma tv ti-ywəŋə jəgə ni. Ti ma nuji ti ki biə lanyirani nuneeni biə bi bi te.»

Zezi na tagi kuntu o ti tın, o laan ma ta di kwər-dia o wi: «Abam nan fəgi á cəgi a taani dum lanyirani.»

⁹ Zezi karabiə bam laan ma bwe-o ba wi: «Mumaŋi duntv kuri mu beə?»

¹⁰ O ma ləri-ba o wi: «We paari dum kuri ya səgi mu. Ku nan na yi abam, We maŋi Di pa á lwarı Di paari dum kuri na yi te tın. Ku na yi nəəna badaara, a yəni a maŋi mumaŋa mu a bri-ba, si

«ba na niə, si ba yi taa nai,
ba na cəgə, si ba yi taa ni kv kuri.»

¹¹ Mumaŋi dum kuri mu tintv: Wo-duuru tum bri We taani dum na yi te tın mu. ¹² Cwəŋə kam wo-duuru tum na tv da tın maa maŋi nəəna balv na ni We taani dum yi sutaani * laan ba di li-di yi di wv zv ba wubŋa tın mu. Di ki kuntu si ba yi ki ba wv-didva mu di We, si We yi vri-ba lwarım wuni. ¹³ Kandwa yam jəgə kam maa maŋi balv na ni We taani dum yi ba joni-di di wupolo tın mu. Taani dum ma wv tiini di zv ba wubŋa, yi kv na ki funfun, ba daa ba sea. Cam maŋa na yiə, baá da kwe ba yagi mu. ¹⁴ Sabari sum jəgə kam wo-duuru tum na tv da tın maa maŋi balv na ni We taani dum yi ba zaŋi ba ta jigi liə di ba ŋwia wəənu, yi səbu-laga di lvgv baŋa ywəəni cəgi ba wubŋa ni sabari sum na ligi wo-duuru tum te tın. Bantv wubŋa daa bá bi di We cwəŋə kam təgım. ¹⁵ Ti-ywəŋə jəgə kam wo-duuru tum na tv da tın maa maŋi balv na ni We taani dum yi ba joni-di lanyirani ba ki ba bicari ni tın mu. Bantv mu jigi wubŋ-ŋona, yi ba və ba wv di We cwəŋə kam təgım. We taani dum ma ja kuri di pa-ba ni wo-duuru tiv na ki biə zanzan tın.»

Kania mumaŋa

(*Mariki 4:21-25*)

¹⁶ Zezi daa ma ta o wi: «Nəənu na jigi kania, o bá se si o tarigi-ka o pu titəgə kuri ni, naa o zigi-ka gadogo kuri ni. Oó kwe-ka o palı wəeni mu, si ka taa jigi pooni ka paı balv na lagı ba zv digə kam wuni tın. ¹⁷ Kulv maama zum na səgi nəəna tee ni tın wó ba kwın. Kulv maama na pugı tın wó ba kv purı mu, si nəəna lwarı kv kuri na yi te.

¹⁸ Kwaani-na á pa á na ni kulv tın zv á wubŋa. Beŋwaani, nəənu wulv na maŋi o jigi woŋo tın, o ta wó joni kudonj o wəli da, yi nəənu wulv na maŋi o ba jigi tın wó ba ga kulv funfun o na buŋi si o jigi tın.»

Zezi nu di Zezi nyaana na yi balv tın

(*Matiyu 12:46-50, Mariki 3:31-35*)

¹⁹ Zezi nu di o nyaana ma ba o te si ba na-o. Ba ma warı ba yi o te, kəgə kum na daga tın ŋwaani.

²⁰ Nəənu wudoj ma ta di Zezi o wi: «N nu di n nyaana mu tu ba zigi cicwəŋə ni, yi ba lagı si ba na-m.»

²¹ O ma ləri-ba o wi: «Balv maama na ni We taani dum yi ba se-di tın mu yi a nu di a nyaana.»

Zezi na jigi dam vu-fərə baŋa ni te tın

(*Matiyu 8:23-27, Mariki 4:35-41*)

²² De didwi Zezi di o karabiə bam ma zv naboro. O ma ta di ba o wi: «Pa-na dí be ninw kum ni didonj dum.» Ba ma siji ba ye ba maa kea. ²³ Ba na maa ke tın, Zezi ma tv dəəm ni. Vu-fərə ma da kv zaŋi ninw kum baŋa ni, kv magı boro kum kv pa kv wura kv miisə na bam kuri ni. Ba deen maa wv cam wuni ba

lagi ba ti. ²⁴ Ba ma vu ba zaŋi Zezi dɔɔm ni, yi ba wi: «Dí Yuutu, zaŋi si dí lagi dí li na dí ti.»

O laan ma zaŋi wɛɛni. O ma bagi vii kum di na bam si ti yagi. Vii kum laan ma yagi, yi na bam di maŋi da cimm. ²⁵ O ma bwe o karabiã bam o wi: «Bɛɛ mu yi á ba jigi wu-didva di amu?»

Fuuni ma ja-ba, yi ku ki-ba yæu. Ba ma bwe daani ba wi: «Wuntu yi wɔɔ mu, yi o ta wani o bagi vii didaani na, yi ti se o ni?»

Zezi na zɛli ciciri nɔɔnu yira ni te tun

(Matiyu 8:28-34, Mariki 5:1-20)

²⁶ Ba ma ye ba vu ba be ninu kum. Ba ma yi Zeraaza tiinã na zuuri me tun. Nunu kum tigi je sum kontu di Galile laŋa ni mu. ²⁷ Zezi ma nuŋi naboro kum wuni. Tu kum nɔɔnu didva ma ba o jeer-o. Ciciri mu jig-o si yaara. Ku tiini ku daani o na wu zu kulukulu yi o ba zuuri sɔŋɔ ni. O yæni o tigi yibeelã je ni mu.

²⁸ O na ne Zezi tun, o ma siŋi o kaasi wewɛ. O ma vu o tu Zezi yigã ni, yi o kaasi di kwær-dia o wi: «Zezi, Yuutu Baŋa-Wɛ Bu, nmu tu amu tee ni si n ki bɛɛ mu? Popo, yi zaŋi n yaari-ni.» ²⁹ O tagi kontu, beŋwaani Zezi maŋi o pa cicirã kam ni si ka nuŋi ka yagi nɔɔnu wum. Ku daani cicirã kam na maŋi ka jig-o. Kontu mu pai ba yæni ba kwe capunnu ba ma vɔ o ja di o ne, si ba taa yir-o. Ba na yæni ba vɔ-o kontu, o yæni o kɔ-ti mu. Cicirã kam laan ma zɛl-o ka pa o duri o vu kagua wu.

³⁰ Zezi laan ma bwe-o o wi: «N yiri mu bɛɛ?»

O ma læri o wi: «A yiri mu Kɔgɔ», beŋwaani ciciri zanzan mu tɔg-o. ³¹ Ciciri sum ma loori Zezi, si o yi zɛli-si o pa si zu curu goŋ-luŋu kum wu.

³² Tɛrã kɔgɔ zanzan dɛɛn ma wu je sum ni ba beeri piu yuu ni ba di. Ciciri sum ma loori Zezi, si o pa-si cwɛŋɔ si si vu si zu tɛrã bam wu. O ma sɛ. ³³ Ciciri sum laan ma yagi nɔɔnu wum yira, yi si vu si zu tɛrã bam. Tɛrã bam maama ma duri ba tu ba tu ninu kum wuni ba li na ba ti.

³⁴ Nɔɔna balu ya na nii tɛrã bam baŋa ni tun na ne kontu tun, ba ma duri ba vu ba ta kulɔ na ki tun tu wuni didaani de sum maama ba bri nɔɔna bam. ³⁵ Nɔɔna bam ma nuŋi ba vu si ba nii ku na ki te tun. Ba ma vu ba yi Zezi te. Ba ma na nɔɔnu wulɔ cicirã kam na yag-o tun. O maa je Zezi tee ni didaani o swan joori ya ba, yi o zu gwaarv. Ba na ne-o kontu tun, fuuni ma zu-ba. ³⁶ Balu yiã na ne ku maama tun ma ta ba bri nɔɔna bam ku na ki te yi ciciri sum nuŋi si yagi nɔɔnu wum tun.

³⁷ Zeraaza tu kum di ku nawurã yam maama nɔɔna bam ma loori Zezi si o viiri, beŋwaani fuuni tiini di jigi-ba. Zezi laan ma joori o vu o zu naboro kum si o viiri.

³⁸ O na maa viiri tun, nɔɔnu wulɔ ciciri sum na yag-o tun ma loor-o si o pa o da o vu. Zezi ma wu sɛ. ³⁹ O ma ta di nɔɔnu wum o wi: «Joori n vu n sɔŋɔ tiinã te, si n ta kulɔ Wɛ na ki Dɪ pa nmu tun n bri-ba.»

Nɔɔnu wum ma vu o tulu tu kum maama wuni o tɔɔli kulɔ maama Zezi na ki o pa-o tun.

Zezi na pɛ Zayirusi bukɔ di kaani wudoŋ na yazurã te tun

(Matiyu 9:18-26, Mariki 5:21-43)

⁴⁰ Zezi dɛɛn ma joori o be ninu kum ni didoŋ dum didaani kɔgɔ zanzan mu maŋi ku gilimi daani ku cãg-o. Ba na ne-o tun, ba ma jeer-o lanyiran. ⁴¹⁻⁴² Nɔɔnu wudoŋ maa tɔgi o wura, o yiri mu Zayirusi. O yi Zwifã Wɛ-digã kam yigã tu. O ma vu Zezi te, o kuni doonã o yigã ni o loor-o o wi: «Popo, ba dibam sɔŋɔ n joni a bu n yagi, si o wɛɛ o lagi o ti.» Mu o bu didva yiran, o yi bisankana mu, o yi ni bina fugã-yale te. Zezi ma sɛ si o vu.

O na maa ke tun, kɔgɔ kum tiini ku pun-o. ⁴³ Kaani wudoŋ di maa wura o na wɛɛ ka-wu taan bina fugã-yale. O ya kwe o jijiguru maama o pa liri tiinã si ba soon-o, yi nɔɔnu di didva wu wani o soon-o. ⁴⁴ O ma ke Zezi kwaga o vu o laari o dwe o gɔrɔ kum ni. O na dwe-o kontu tun, jana bam ma kɔ bidwi baŋa ni.

⁴⁵ Zezi ma bwe o wi: «Wɔɔ mu dwe amu?» Ba maama ma fu ba wi, ba wu dwe-o. Piyɛɛri di balu na wu o tee ni tun ma ta ba wi: «Dí Yuutu, nmu wu ne nɔɔna bam na tiini ba daga yi ba puni nmu te tun na?»

⁴⁶ Zezi ma læri o wi: «Ku yi nɔɔnu mu dwe-ni. Amu ye si dam nuŋi a yira ni.» ⁴⁷ Kaani wum ma lware si o bá wani o sãgi di kulɔ na ki tun. Fuuni maa jig-o yi o yira sai. O ma vu o tu Zezi yigã ni. O ma ta did-o kulɔ maama na pɛ o dwe-o kontu tun, di o na ne yazurã bidwi baŋa ni te tun. Kɔgɔ kum maama ma ni o na tagi kulɔ tun. ⁴⁸ Zezi laan ma ta did-o o wi: «A bukɔ, nmu na ki n wu-didva di amu te tun mu pɛ n na yazurã. Ve si Wɛ wú wãli-m.»

⁴⁹ Zezi ta na wura o ŋɔɔni kontu tun, nɔɔnu wudoŋ ma nuŋi Zayirusi sɔŋɔ o ba o ta did-o o wi: «N bukɔ wum tãga. Daa yi ta n yaari karanyina kam.» ⁵⁰ Zezi na ni kontu tun, o ma ta di Zayirusi o wi: «Yi ta n funa. Za n weeni n ki n wu-didva di amu, si oó na yazurã.»

⁵¹ Ba ma vu ba yi sɔŋɔ kum. Zezi ma zu. O ma wu se si nɔɔna da-o ba zu, ku na dai Piyɛeri di Zan di Zaki, di bu wum nu di o ko yirani. ⁵² Balu maama na maŋi ba wu sɔŋɔ kum wuni tun maa keerə ba coosə bisankana kam ŋwaani. Zezi ma ta di ba o wi: «Á yi taá keerə, si o wu tigi, o do mu.»

⁵³ O na tagi kuntu tun, ba maama ma mwan-o, beŋwaani ba ye ni bu wum suni o ti mu. ⁵⁴ Zezi laan ma vu o ja bisankana kam jija, yi o ta did-o o wi: «A bu, zaŋi weeni.» ⁵⁵ O na tagi kuntu tun, o ŋwia ma joori. O ma zaŋi weeni bidwi baŋa ni. Zezi ma ta di ba si ba ki wɔdiu ba pa bu wum si o di. ⁵⁶ Ku ma su bu wum nu di o ko lanyirani. Zezi ma kaani-ba o wi, ba yi zaŋi ba ta ba bri nɔɔn-nɔɔnu woŋo kulɔ na ki tun.

9

Zezi na tunji o karabiə fugə-bale bam te tun

(Matiyu 10:5-15, Mariki 6:7-13)

¹ Zezi deen ma beŋi o karabiə fugə-bale bam si ba la daani jəgə didwa. O ma pa-ba dam si ba wani ciciri maama ba zəli nɔɔna yira ni, si ba daari ba pa nɔɔna na yazurə ba yawuru wuni. ² O ma tunji-ba si ba vu ba tɔɔli We kwərə kam ba bri Di na lagi Di di paari tite nɔɔna titari ni tun, si ba daari ba pa yawuna na yazurə. ³ O ma ta di ba o wi: «Á na maa ve, á yi zaŋi á kwe kulɔkulɔ á wəli da á ja vu. Á yi kwe nacəgə naa tampəgə naa wɔdiu naa səbu. Á yi kwe gwaaru tile tile á wəli da. ⁴ Á na ve á zu sɔŋɔ kulɔ maama á pəni da, si á taá zuru daani si ku ba ku yi á viirim mumaŋa. ⁵ Ba nan daa na wu se si ba jeeri abam lanyirani, si á nuŋi tw kum kuntu ni. Á na maa viirə, si á pusi á ne fogo kum á yagi da, si ku pa nɔɔna bam lwaru ni ba wu ki lanyirani.»

⁶ Zezi na tagi kuntu di ba o ti tun, ba laan ma nuŋi ba tɔli ti-bale sun maama. Je silu maama ba na ve tun, ba ma tɔɔli We kwər-ywəŋə kam, yi ba pa nɔɔna yawuru je.

Erədi bwe Zezi na yi wɔɔɔ tun

(Matiyu 14:1-12, Mariki 6:14-29)

⁷ Galile Pe Erədi * deen ni kulɔ maama Zezi di o karabiə bam na wura ba ki tun. Ku ma pa o wɔɔɔna vugimi daani, beŋwaani nɔɔna badaara te Zezi woŋo ba wi, Zan mu joori o bi o yagi tɔɔni. ⁸ Babam maa te ba wi, We nijonnu Eli * mu joori o ba lugu baŋa. Badonnə di maa te ba wi, ku yi faŋa faŋa We nijonnu bam didwa mu joori o bi. ⁹ Erədi ma ta o wi: «Ku nan na yi Zan, a maŋi a pa ba go o yuu. Nɔɔnu wuntu nan yi nɔɔnu wɔɔ mu, yi o ki wo-kunkagila yalu maama a na ni ya ŋwa tun?» O maa tiini o kwaana, si o na wɔɔɔ na ki wənu tuntu maama tun.

Zezi na pe kə-fərə di wɔdiu ku su te tun

(Matiyu 14:13-21, Mariki 6:30-44, Zan 6:1-14)

¹⁰ Zezi karabiə bam deen ma joori ba vu o te. Ba ma ta ba bri-o ba na ki kulɔ maama tun. O ma pa ba tɔgi did-o ba vu jəgə kadoŋ ba yirani, yi ba daari nɔn-kəgə kum. Jəgə kam ba na ve tun batwari di tuv kudoŋ, ku yiri mu Betisayida. ¹¹ Nɔn-kəgə kum ma lwaru Zezi di o karabiə bam na ve me tun. Ba laan ma tɔgi ba kwaga. Ba ma vu ba yi Zezi te. O ma jeeri-ba lanyirani. O ma ŋɔɔni o bri-ba We paari dum na yi te tun, yi o daari o pa balu maama na lagi yazurə tun na yazurə.

¹² Maŋa kalu we na wura di zuru tun, Zezi karabiə fugə-bale bam ma ba o te ba wi: «Pa nɔɔna bam vu sam wuni ba lagi wɔdiu ba di, di pwəgə je ba pəni, beŋwaani jəgə kalu dibam na wura tun yi gaa wu mu. Wɔdiu təri yo.»

¹³ O ma ləri-ba o wi: «Abam titi mu wú pa-ba wɔdiu si ba di.»

Ba ma lər-o ba wi: «Dí jigi dipwa yanu di kale sile má má mu, ku na dai si dí vu dí yəgi wɔdiu dí ja ba dí pa nɔn-kəgə kuntu maama.»

¹⁴ Kəgə kum deen yi nuneeni baara murr-tinu mu (5.000), ku wəli di kaana di biə di. Zezi ma ta di o karabiə bam o wi, ba pa nɔɔna bam pɔəri fiinnu fiinnu ba jəni tɔga ni. ¹⁵ Ba ma ki kuntu. Nɔɔna bam maama ma jəni tɔga ni. ¹⁶ Zezi laan ma kwe dipwa yanu yam di kale sile sim, yi o kwəni o yuu weeni o ki We le ti ŋwaani. O ma fə fə wɔdiuru tum o maŋi o pa o karabiə bam, si ba ja vu ba pa nɔɔna bam. ¹⁷ Nɔɔna bam maama ma di ba su ba daari. Ba na di ba daari kulɔ tun, ba ma pe cicwəru tilu na daari tun ba su titwaru fugə-tile.

Piyɛeri tagi si Zezi yi Krisi wum We na tunji tun mu

(Matiyu 16:13-21, Mariki 8:27-31)

¹⁸ De didwi mu Zezi deen wura o waru We o yirani. O karabiə bam di maa wu jəgə kam kontu ni. O ma bwe-ba o wi: «Nəona yəni ba te ba wi, amu yi wəw mu?»

¹⁹ Ba ma lər-o ba wi: «Badaara te ba wi, nmu yi Zan wulu deen na miisi nəona na wuni We ɲwaani tun mu. Babam di maa te ba wi, nmu yi We niɲoɲnu Eli * mu. Badonnə di maa te ba wi, nmu yi faja faja We niɲoɲnə bam didwa mu n joori n bi n yagɪ tʊʊni.»

²⁰ O laan ma bwe-ba o wi: «Ku nan na yi abam, á burɪ si amu yi wəw mu?»

Piyɛɛri ma lər-o o wi: «Nmu yi Krisi * wum We na tɔɲi tun mu.»

²¹ Zezi laan ma tiini o kaani-ba, si ba yi ta woɲo kontu ba bri nəon-nəonu. ²² O daa ma ta o wi: «Ku fun mu si amu Nabiin-bu * wum na yaara zanzan. Zwifə nakwa bam di ba kaanum yigə tiinə bam di ba cullu karanyina tiinə bam mu wó culi amu. Baá gv-ni, yi a laan wó joori a bi da yatə de ni.»

Dí na maɲi si dí tɔɲi Zezi te tun

(Matiyu 16:24-28, Mariki 6:34-9:1)

²³ Zezi laan ma ta di nəona bam maama o wi: «Nəonu wulu maama na lagɪ si o taa tɔɲi amu kwaga tun, kontu tu maɲi si o vin o titi wubɔɲa, si o se yaara de maama, ni wulu na zɪɲi dagara o maa ve o tʊʊni jəgə te tun, si o laan taa tɔɲi-ni. ²⁴ Wulu maama nan na lagɪ si o yiri o ɲwia tun, kontu tu wó ga-ka mu. Ku daari, wulu maama na se si o ga o ɲwia amu ɲwaani tun, kontu tu wó na ɲwia We tee ni. ²⁵ Nəonu nan na ne lɔɟu baɲa wəənu tum maama, yi o laan na ge ɲwia We tee ni, ku jigi beɛ nyɔɔri mu ku pa-o? ²⁶ Wulu maama na kwari cavura amu ɲwaani di a taani dum ɲwaani tun, cavura wó ta jigi amu Nabiin-bu * wum kontu tu ɲwaani, maɲa kam a na wó joori a ba lɔɟu baɲa di paari-zulə, ni a Ko We di DI malesi * sum na jigi paari-zulə te tun. ²⁷ A lagɪ a ta cɪga mu di abam si, nəona balu zum na wu yo seeni tun badaara bá ti, yi baá na ni We paari dum tu nəona titari ni.»

Zezi yibiyə na ləni te tun

(Matiyu 17:1-8, Mariki 9:2-8)

²⁸ Zezi na tagɪ kontu tun, ku maɲi di da nana na ke tun, o laan ma ja Piyɛɛri di Zan di Zakɪ o vu o di piu yuu si o waru We. ²⁹ Maɲa kam o na wura o waru We tun, o yibiyə ma ləni. O gwaaru tum di maa purɪ pari pari, yi ti nyuna. ³⁰⁻³¹ Nəona bale ma da ba nuɲi ba yigə ni, ba na tiini ba jigi We paari-zulə pooni lanyirani. Bantu yi Moyisi * di Eli * mu. Ba ma zigi ba ɲɔɔni di Zezi. Ba maa wura ba te o na wó vu o ti Zeruzalem ni, si o ma ti kulɔ o na tu si o tɔɲi tun. ³² Piyɛɛri di o donnə bam ma ce di dɔɔni. Ba laan na do ba zaɲi tun, mu ba ne Zezi na jigi We paari-zulə pooni ku gaali te. Ba ma daari ba na nəona bale bam na zigi o tee ni. ³³ Maɲa kam nəona bale bam na lagɪ ba viiri tun, Piyɛɛri ma ta di Zezi o wi: «Dí Yuutu, dí na wu yo seeni tun, ku tiini ku lana ku pa dibam. Nan pa dí pu vwə yatə yo seeni, si nmu di Moyisi di Eli taa zʊʊri da.» O deen garɪ o ɲɔɔni mu, si o yəri kulɔ o na jigi o te tun.

³⁴ O na wura o ɲɔɔni kontu tun mu kunkwəənu tu ti ba ti kwəli-ba. Ti na kwəli-ba tun, fʊʊni ma ja Zezi karabiə bam lanyirani. ³⁵ Ba ma ni kwərə na ɲɔɔni kunkwəənu tum wuni ka wi: «Wuntu mu yi amu Bu wum a na kuri tun. Á nan taá cəgi o taani lanyirani.»

³⁶ Kwərə kam na ɲɔɔni ka ti tun, ba ma daa wu ne nəon-nəonu ba wəli Zezi ni.

Da yam kontu ni ni ba ma cum, yi ba wu tagɪ kulɔ ba na ne tun ba bri nəon-nəonu.

Zezi na zəli cicirə bu wudoɲ yira ni te tun

(Matiyu 17:14-21, Mariki 9:14-29)

³⁷ Tɪga na puuri tun, Zezi ma tu piu kum yuu ni di o karabiə bam. Nən-kəgɔ zanzan ma jeer-o. ³⁸ Nəonu wudoɲ maa tɔɲi o wu kəgɔ kum wuni. O ma ta di kwər-dia o wi: «Karanyina, popo, ba n nii a bu baɲa ni. Mu amu bu didwa, yi cicirə laan jig-o. ³⁹ Maɲa kam cicirə kam na yəni ka zaɲ-o tun, o da o kaasi mu, yi o yira sai pɔɲi pɔɲi, yi lile-puɲə tɔɲi o ni ka nuɲə. Ka ma tiini ka jaar-o maɲa maama, yi ka na yəni ka zaɲ-o, ka ba nuɲi o yira ni mwali mwali. ⁴⁰ Kontu ɲwaani mu a loori nmu karabiə bam si ba zəli-ka o yira ni, yi ba wu wani.»

⁴¹ Zezi ma ləri o wi: «Abam zum nəona bam bri á ba jigi wu-didwa di amu, yi á ba kɪ lanyirani. Amu wó daani abam titari ni a kɪ wu-zuru di abam si ku taa ve maɲa kɔɔ?» O laan ma ta di nəonu wum o wi: «Ja n bu wum n ba.»

⁴² Bu wum na maa ve o te kontu tun, cicirə kam daa ta ma dul-o ka di tɪga ni, yi ka pai o yira sai pɔɲi pɔɲi. Zezi ma bagɪ cicirə kam o pa ka yag-o. O ma pa bu wum na yazurə. O laan ma joori o kɪ-o o ko

wum juɲa ni. ⁴³ Nɔɔna bam maama ma na Wɛ dam dim na gaali te, yi ku su-ba zanzan.

Zezi daa na nɔɔni o tɔvni taani te tun

(*Matiyu 17:22-23, Mariki 9:30-32*)

Nɔɔna maama dɛɛn yi yɔɔu di kulu maama Zezi na ki tun. O laan ma ta di o karabiɔ bam o wi: ⁴⁴ «Cɛgi-na taani dilu a na lagi a ta di abam tun, si á jɔɲi-di lanyirani. Baá ja amu Nabiin-bu * wum ba ki nɔɔna juɲa ni.» ⁴⁵ Ba ma wu ni o taani dim kuri. Di kuri dim sɛgi mu di ba, yi ba wu wani ba jɔɲi-di. Ba ma kwari si ba bwe-o ba nii.

Wɔɔ mu yi nɔn-kamunu Wɛ tee ni?

(*Matiyu 18:1-5, Mariki 9:33-40*)

⁴⁶ Kantɔgɔ dɛɛn ma ba Zezi karabiɔ bam wu. Ba dɛɛn lagi si ba lwarɪ, bantɔ wunu wɔɔ mu wɔ ta yi nɔn-kamunu o dwe ba maama. ⁴⁷ Zezi ma lwarɪ ba na jigi kulu ba wubuɲa ni tun. O ma ja bu balaɲa o pa o zigɪ o tee ni. ⁴⁸ O laan ma ta di ba o wi: «Wulu maama na nigɪ bu wuntu doɲ amu yiri nwaani tun, kuntu tu nigɪ amu mu. Wulu maama nan na nigɪ amu tun, ku yi o nigɪ Baɲa-Wɛ dilu na tɔɲi-ni tun di mu. Wulu nan na yi balaɲa abam maama wunu tun mu yi nɔn-kamunu cigɔ cigɔ.»

⁴⁹ Zan ma ta o wi: «Dí Yuutu, dí ya nɛ nɔɔnu na zɛli ciciri nɔɔna yira ni di nmu yiri. O nan na dai dibam kɔgɔ kum wu nɔɔnu tun, dí ma kwaani si dí ci-o, si o daa yi taa ki kuntu.»

⁵⁰ Zezi ma lɔri o wi: «Á ya wu maɲi si á ci-o. Wulu maama na ba culi abam tun yi abam nɔɔnu mu.»

Samari tw kudɔɲ nɔɔna wu sɛ si ba jeeri Zezi

⁵¹ Maɲa kam dɛɛn ma ba ka twe si Wɛ kwe Zezi Dɪ ja di Dɪ sɔɲɔ. Zezi ma li buɲa si o yɔɔri o kwe cwɛɲɔ o vu Zeruzalem. ⁵² O ma tɔɲi nɔɔna si ba da o yigɔ ba vu. Ba ma vu ba yi Samari * tiinɔ tw kudɔɲ, si ba ti wɔɔnu maama yigɔ si o laan ba. ⁵³ Tw kum nɔɔna bam ma wu sɛ si ba jeer-o, ba na lwarɪ di o maa ve Zeruzalem tun nwaani. ⁵⁴ O karabiɔ bam bale Zakɪ di Zan na ni kuntu tun, ba ma ta ba wi: «Dí Yuutu, n lagi si dí pa mini nuɲi weyuu ni di ba di cɔgi-ba na?»

⁵⁵ Zezi ma pipiri o nii-ba, yi o baɲi-ba ((o wi: «Abam yɔri joro kulu na jigi abam tun. ⁵⁶ Amu Nabiin-bu * wum wu tu si a cɔgi nɔɔna nwaia, a tu si a vri-ba lwarim wunu mu.»)) Ba daa ma yɔɔri tw kudɔɲ ba vu.

Balu na lagi si ba tɔgi Zezi tun na maɲi si ba ki te tun

(*Matiyu 8:19-22*)

⁵⁷ Dɛ didwi ba na wu cwɛɲɔ ni ba maa ke tun, nɔɔnu wudɔɲ ma ta di Zezi o wi: «Nmu na lagi n vu je silu maama tun, aá da a vu.»

⁵⁸ Zezi ma lɔr-o o wi: «Ku na yi yirɔ, bantɔ jigi bɔɔna ba tigi da. Zunɔ di jigi pwɛru ba tigi da. Ku daari amu Nabiin-bu * wum ba jigi jɔgɔ si a pɔni da a sin.»

⁵⁹ Zezi daa ma ta di nɔɔnu wudɔɲ o wi: «Zaɲi n ta n tɔgi-ni.» Nɔɔnu wum ma ta o wi: «A Yuutu, yagi si a vu a ki a ko luɔ, si a laan ba a tɔgi nmu.»

⁶⁰ Zezi ma lɔri o wi: «Nan yagi, si balu na ba jigi nwaia Wɛ tee ni tun taa ki ba lwi, si nmu daari n vu n tɔɔli Wɛ kwɛrɔ kam n bri Dɪ na lagi Dɪ di paari tite nɔɔna titari ni tun.»

⁶¹ Nɔɔnu wudɔɲ di ma ta did-o o wi: «A Yuutu, aá ba a taa tɔgi nmu. Nan pa-ni cwɛɲɔ si a vu a bani a sɔɲɔ tiinɔ, si a laan joori a ba.»

⁶² Zezi ma ta did-o o wi: «Nɔɔnu wulu na jigi naan-vɔrɔ o maa vara yi o pipiri o nii o kwaga ni tun, ku bri si kuntu tu wubuɲa pɔɔri bile mu. Nɔɔnu wuntu doɲ bá wani Wɛ paari dim tituɲa o tɔɲi.»

10

Zezi na tɔɲi o karabiɔ fusurpe (70) te tun

¹ Kuntu kwaga ni dí Yuutu Zezi daa ta ma li nɔɔna fusurpe (70), si o tɔɲi-ba bale bale, si ba da yigɔ ba vu me maama o na lagi o vu tun. ² O na lagi o tɔɲi-ba kuntu tun, mu o tagɪ di ba o wi: «Ku nyi di faa na ki lanyirani, yi tintuɲna funfun yirani mu wura si ba ki-ku te tun. Nan loori-na faa kum tu, si o tɔɲi nɔɔna zanzan, si ba vu ba ki o faa kum ba pa-o.»

³ O ma daari o wi: «Ve-na! A na tɔɲi abam je sum kuntu ni tun, abam nyi di pɛlbiɔ na maa ve si ba gwaani nywɛnkuri wunu te tun mu. ⁴ Á na maa ve, yi kwe-na sɛbiɔ gan-lɔgɔdi, nan yi kwe-na tampɔgɔ, naa á taá jigi natra á wɛli da. Yi zigɪ-na cwɛɲɔ ni á daani nɔɔn-nɔɔnu pwɛgɔ. ⁵ Á nan na yi sɔɲɔ kulu

maama á na lagí á zv tún, sí á ta dí sɔŋɔ kum tiinə ní: «Wé wó pa abam yazurə.»⁶ Nɔɔnu na wura yí o soe wu-zuru, á yazurə yam wó ta wura did-o. Wu-zuru-nyim nan na tərə, á yazurə yam wó joori ya ba á titi te mu.⁷ Taá zuvri-na sɔŋɔ kum kontv wóni. Wɔdiu kulv maama ba na kí ba pa abam tún, sí á taá dí kontv. Tuntvɔnu maŋi sí o taa jɔŋi o ŋwuru mu. Á yí zaŋi á tulí sam didonnə. Á taá zuvri dáani, sí ku taa ve maŋa kalv á na wó ba á viiri tún.⁸ Á na zv tw kulv maama, yí ba na jeeri abam lanyirani, sí á taá dí wɔdiu kulv maama ba na kí ba pa abam tún,⁹ sí á pa yawuna na yazurə, á daari á ta dí ba ní: «Maŋa twe sí Baŋa-Wé dí paari á titari ní.»¹⁰ Ku daari, á na zv tw kulv maama yí ba na wu se sí ba jeeri abam, sí á nuŋi tw kum cwe wóni á ta dí ba ní:¹¹ «Abam tw kum fogo na taagi dibam ne sun tún, nii-na dí pusi-ku dí joori dí yagi da, sí ku bri ní abam wu kí lanyirani. Nan taá ye-na sí maŋa twe sí Baŋa-Wé dí paari nɔɔna titari ní.»¹² A nan lagí a ta abam sí, Wé sariya de dum na yiə, Sodəm * tiinə bá tiini ba na lærv ní tw kontv tiinə na wó na lærv te tún.

¹³ Abam Korazin tiinə, á wó na lærv! Ku wəli dí abam Betisayida tiinə dí wó na lærv! Bɛŋwaani, wo-kunkagula yalv maama a na kí abam tee ní tún, yadonnə ya na kí Tiiri dí Sidən tiinə tee ní, bantv ya wó kí lila ba læni ba wurv ba yagi kəm-balwaarv, yí ba ya wó zv gwar-zinzwara ba lo puru ba yuu ní, sí ku bri ní ba wurv tiini tí cɔgi zanzan.¹⁴ Wé sariya de dum na yiə, Tiiri dí Sidən tiinə bá tiini ba na lærv ní abam na wó na lærv te tún.

¹⁵ Abam Kapernawum tiinə, á ga buŋi ní Wé lagí Dɪ zəŋi abam weyuu ní mu na? Aye. Abam nan lagí á tv tɪga ní mu á tu á kwaarí curu.»

¹⁶ Zezi daa ma ta dí o karabiə bam o wí: «Wulv maama na jɔŋi abam taani tún, kontv tu jɔŋi amv taani mu. Wulv maama nan na wu jɔŋi abam taani tún, kv tu wu jɔŋi amv taani mu. Wulv maama na wu jɔŋi amv taani tún wu jɔŋi Baŋa-Wé dilv na tvŋi-ní tún taani mu.»

(Zezi na tagi kontv tún, o laan ma tvŋi-ba yí ba vu.)

¹⁷ Ku na kí fun tún nɔɔna fusirpe bam ma joori ba ba Zezi te dí wupolo. Ba ma ta did-o ba wí: «Dí Yuutu, ciciri titi dí de nmv yiri kərə ŋwaani sí se dibam ní.»

¹⁸ O ma læri-ba o wí: «A ne sutaani * na zigi weyuu ní dí tv tɪga ní, ní dva na pipila ka бага ka tu ka kwaarí tɪga te tún.¹⁹ Nii-na, a pe abam dam sí á nɔ bɪsankwí dí nwaanv baŋa ní, sí á wani sutaani dí dí dam maama, yí tí tulvtlv bá wani abam woŋo tí kí.²⁰ Á nan yí kí wupolo dí ciciri na se abam ní tún ŋwaani. Nan za á kí-na wupolo dí á yira na pupvni Wé-səŋɔ ŋwia tənɔ kum wóni tún ŋwaani.»

Zezi na kí wupolo te tún

(Matiyu 11:25-27, 13:16-17)

²¹ Maŋa kam kontv ní, Wé Joro * kum deen pe Zezi na wupolo lanyirani. O laan ma kí o Ko Baŋa-Wé le o wí: «A Ko, nmv yí wulv na te weyuu dí tɪga baŋa maama tún. Nmv nan mu pe n cɪga kam səgi swan tiinə dí yiyiu tiinə tee ní, yí n daari n pa balv na nyí dí bu-bale te tún lwari ka kuri. A Ko, a kí nmv le. Nmv na kí kontv tún, kv yí n wubvŋa na lagí kulv tún ŋwaani mu.»

²² «A Ko nan pe-ní dam wəənu maama baŋa ní. Nɔɔn-nɔɔnu bá wani o lwari Wé Bu wóm na yí wulv, kv na dai o Ko yirani. Nɔɔn-nɔɔnu dí nan bá wani o lwari a Ko Wé na yí wulv, kv na dai amv wulv na yí Dɪ Bu wóm tún yirani, kv wəli dí amv na lagí sí a pa nɔɔnu wulv maama lwari Dɪ na yí wulv tún.»

²³ O laan ma pipiri o nii o karabiə bam seeni, yí o ŋɔɔni dí bantv ba yirani o wí: «Á jɪgi yu-yoŋo dí á yiə na nai wo-kamunnu tlv tún.²⁴ Lwari-na sí, faŋa faŋa Wé nijɔŋnə zanzan dí pwa zanzan deen jɪgi tuna sí ba ya na kulv maama abam na nai lele tún, yí ba wu wani ba na. Ba deen jɪgi tuna sí ba ya ní Wé taani dilv abam na ní tún, yí ba wu wani ba ní-dí.»

«Wɔɔ mu yí a doŋ?» mumaŋa

²⁵ Wé cullu karanyina didva deen tu Zezi te, sí o maŋ-o o nii o swan na yí te tún. O ma zaŋi o bwe-o o wí: «Karanyina, amv nan wó kí ta mu sí a jɔŋi ŋwia kalv na ba tí tún Wé tee ní?»

²⁶ Zezi ma ta did-o o wí: «Bɛɛ mu pupvni Wé cullu tənɔ kum wóni? Bɛɛ mu n yəni n karumí da?»

²⁷ Nɔɔnu wóm ma læri o wí: «Ku pupvni kv wí, ta n soe n Yuutu Baŋa-Wé dí n bicari maama, dí n wu maama, dí n dam maama, dí n wubvŋa maama, sí n kwəri n ta n soe n doŋ ní n titi te.»

²⁸ Zezi ma læri o wí: «N tagi cɪga. Nan ta n kí kontv, sí nní na ŋwia Wé tee ní.»

²⁹ Nɔɔnu wóm ma lagí sí o pa o titi bura. O ma daa bwe Zezi o wí: «Amv doŋ mu wɔɔ?»

³⁰ Zezi deen ma maŋi mumaŋa o ma lær-o o wí:

«Nɔɔnu wudoŋ mu zigi Zeruzalem ní o nuŋi o maa ve tv kvdoŋ, kv yiri mu Zeriko. O ma vu o maŋi dí

nɔn-virna. Nɔn-virna bam ma zi-o ba vri o gwaaru di o wænu maama. Ba ma mag-o ba bæri, yi ba daari ba duri ba viiri. ³¹O na tigi da kuntu tun, Wε kaanum tu didva di ya wu cwəŋə kam kuntu ni o maa ve. O na maa ve tun, o ma na nɔɔnu wum na tigi o yigə ni. O ma ywəri o tɔgi daa o kε. ³²Wε-digə tuntɔŋnu wulu na yi Leviti * tu tin di maa tɔgi da o maa kεa. O na yi jəgə kam tun, o ma na nɔɔnu wum na tigə. O di daa ma ywəri o tɔgi daa o kε. ³³Samari * tu wudoŋ di dɛɛn maa wu bərə ni. O ma vu o yi nɔɔnu wum na tigi mε tun. O na nε-o tun, o ŋwaŋa ma zu-o. ³⁴O ma vu o te. O ma kwe nugə di sana o ma zari o fufwələ yam, yi o daari o vɔ-ya. O laan ma kwe-o o daŋi o tuti binaga baŋa ni o ja vu nɔɔnu wudoŋ vərə-digə. Ba na yi da tun, o maa jig-o o nii lanyiranɩ. ³⁵Tiga na puuri tun, Samari tu wum ma zaŋi si o kε. O ma li səbu-dala yale o pa wulu na te vərə-digə kam tun. O ma ta did-o o wɩ: <Ta n nii nɔɔnu wum baŋa ni n pa-ni. Səbu kum na wu yi, maŋa kalu a na wú joori a ba tun, aá ŋwi kulɩ maama n na wú ki n wəli da tun.> »

³⁶Zezi laan ma bwe-o o wɩ: «Kuntu tun, bantv batɔ wuni, wɔɔ mu yi nɔɔnu wulu nɔn-virna bam na vri tun doŋ ciga ciga?»

³⁷Karanyuna kam ma ləri o wɩ: «Wulu wum na jaani o ŋwaŋa tun.»

Zezi laan ma ta did-o o wɩ: «Nan ve si n di ta n ki kuntu.»

Zezi wu Mariti di Mari-ba sɔŋo ni

³⁸Zezi di o karabiə bam daa maa wu cwəŋə ni ba veə. O ma vu o yi tu kudoŋ. Kaani wudoŋ maa wura, o yiri mu Mariti. O ma jeeri Zezi lanyiranɩ ba sɔŋo ni. ³⁹Mariti nyaani di maa wura, o yiri mu Mari. O ma jani tiga ni Zezi tee ni, yi o cəgi o taani dim maama. ⁴⁰Mari na je kuntu tun, Mariti ma tiini o cε titɔŋa ni yi o liə. O ma vu Zezi te o wɩ: «A Yuutu, nii amv na zigi a tɔŋa a yiranɩ, yi a nyaani wum cum. Nmu yigə tərə na? Ta did-o si o zaŋi o wəli-ni.»

⁴¹Dí Yuutu Zezi ma lər-o o wɩ: «Mariti, Mariti, nmu na li zanzan tun mu jigi-m ku yaara. ⁴²Woŋo kudoŋ yiranɩ mu daari. Mari mu li kulɩ na lana tun si o ki, yi nɔɔn-nɔɔnu bá wani o ci-ku.»

11

Zezi na bri o karabiə Wε-loro te tun

(Matiyu 6:9-13, 7:7-11)

¹Dε didwi mu Zezi dɛɛn ve jəgə kadoŋ si o warɩ Wε. O na warɩ Wε o ti tun, o karabiə bam didva ma ta did-o o wɩ: «Dí Yuutu, bri dibam dí na wú ta warɩ Wε te tun, ni Zan di na bri o karabiə bam si ba taa warɩ Wε te tun.»

²Zezi ma ta di ba o wɩ: «Abam na lagɩ á warɩ Wε, si á taá warɩ tintv doŋ:

«Dibam Ko,
si nmu yiri na tiə di zule,
si n paari ba.

³Ta n pa dibam wudiu dε maama si ku maŋi dibam.

⁴Yagi dí lwarum n ma n cε dibam,
ni dibam di na yagi dí cε balv na ki dibam lwarum tun.

Yi pa dí na maŋum dilv na wú pa dí tv tun.> »

⁵Zezi daa ma ta di o karabiə bam o wɩ: «Wε-loro nyi di nmu na jigi n cilon yi n zaŋi n vu o te titv kuru ni n ta did-o n wɩ: <A cilon, popo a loori-m si n pa-ni dipwa yatɔ, ⁶si vɛru mu nunji yigə yigə o ba a te, yi a ba jigi kulɩkulɩ si a pa-o si o di.>

⁷Nmu cilon wum maa zigi digə kam wuni o ta di nmu o wɩ: <Yi ta n jigi-ni n yaara, si mancoŋo pi yi amv di a biə maama nan tigi dí dɔ mu. A bá wani a zaŋi a wəli-m.>

⁸N cilon wum wú wani o ta kuntu doŋ na? A nan lagɩ a ta abam si, o ya zi wu zaŋi o pa nmu wudiu kum á cilonjo kum ŋwaani di, nmu na zigi da taan n loor-o di baari tun, o laan wú sε o zaŋi o pa-m kulɩ maama n na lagɩ tun.

⁹A nan lagɩ a ta abam si á loori-na Wε, si Dɩ wú pa abam kulɩ á na lagɩ tun. Beeri-na kulɩ á na lagɩ tun, si á wú na. Magɩ-na boro, si baá puri ba pa abam. ¹⁰Beŋwaani wulu maama na loori Wε si Dɩ pa-o woŋo tun wú jonji. Wulu maama na beeri woŋo Wε tee ni tun wú na-ku. Baá puri ba pa wulu maama na magɩ boro tun.

¹¹Abam wulu na jigi bu yi o na loori-m kaləŋə, nmu wú sε n pa-o bisankwia na? ¹²O na loori cicari, ní sε n kwe nɔŋo n pa-o na? ¹³Aye. Abam wuru na ba lana yi á ta ye si á pa á biə wo-laaru tilv ba na lagɩ

tun, dí Ko Wε dílv na wu weyuu ní yí Dl lana Dl dwe abam tun bá pa nɔɔna balu na loori-Dl Dl Joro * kum tun na?»

Wɔɔ dam mu Zezi mai o zɛli sutaana?

(Matiyu 12:22-30, Mariki 3:22-27)

¹⁴De dídva mu Zezi dɛɛn zɛli cicirɛ nɔɔnu wudoŋ yira ni. Cicirɛ kam ya pɛ nɔɔnu wum ji mumaa mu. Ka na yagi o yira tun, o laan maa ŋɔɔna. Ku ma su nɔn-kɔgɔ kum lanyirani. ¹⁵Nɔɔna badaara na nɛ tun ba maa wi: «O na wai o zɛli sutaana tun, ku yí sutaana-pɛ Belizebuli dam ŋwaani mu.»

¹⁶Ba badaara maa kwaani si ba maŋi o dam dim ba nii, yí ba wi, o maŋi si o kí wo-kinkagili dílv na wó bri-ba ni o dam dim suni di nuŋi Wε te tun mu.

¹⁷Zezi ma lwarí ba wɔbɔŋa na yí te tun. O ma ta di ba o wi: «Tɔ kɔlv paari na pɔɔri kuni bile yí ba jigi daani tun, ku bá daani ku cɔgi. Kampwara na zu sɔŋɔ kɔlv wu tun, kú tu mu. ¹⁸Sutaana-pɛ dam dim na suni di pɔɔri bile, di paari dim bá daani di cɔgi. Abam na tɛ á wi, ku yí Belizebuli dam ŋwaani mu a wai a zɛli sutaana tun, mu pɛ a ta kuntu doŋ. ¹⁹Ku na suni ku yí amu jigi Belizebuli dam mu a maa zɛli sutaana, abam nɔɔna bam di nan mai dam dim kuntu mu ba maa zɛli-ya na? Abam titi nɔɔna bam na kí te tun mu bri si ciga tɛri á tee ni. ²⁰Ku nan yí Wε titi dam mu a mai a zɛli sutaana. Ku maa bri ni Wε maŋi Dl ba abam te Dl di paari nɔɔna titari ni.

²¹Sutaana-pɛ nan nyi di nɔn-dídɛɛru na jigi taŋa di cina o maa yiri o sɔŋɔ te tun. O na yiri-ku tun, o jijiguru tum bá je. ²²Nɔɔnu wudoŋ nan na tuɔ, yí o dam na dwe nɔn-dídɛɛru wum, kuntu tu wó wani nɔn-dídɛɛru wum. O laan wó vri o taŋa di o cina yalv o na tugɔ tun maama. O daari o kwalimi o jijiguru tum maama o maŋi o pa nɔɔna.

²³Nɔɔnu wulv maama nan na dai a nɔɔnu tun yí a dum mu. Nɔɔnu wulv maama nan na ba tɔgi o lai a nɔɔna o kí jɔgɔ dídva tun, o jagi-ba mu.»

Zezi na ŋɔɔni o bri cicirɛ na joori ka ba nɔɔnu tee ni te tun

(Matiyu 12:43-45)

²⁴«Cicirɛ na nuŋi nɔɔnu yira ni, ka laan wó vu ka beeri kapwɛrɛ yigɔ mu, si ka lagi je ka sin da. Ka nan na beeri ka ga, ka laan wó ta ka wi: «Aá joori a vu a na nuŋi mɛ tun mu, a taa wura.» ²⁵Ka na joori ka vu nɔɔnu wum te yí ka na si jɔgɔ kam fɔgi ka kwe lanyirani, ²⁶ka laan wó joori ka vu ka lagi ciciri sirpe silv na tiini si yí balwaarv si dwe ka titi tun. Si ma tɔgi daani si vu si zuvri da. Kuntu, nɔɔnu wum laan wó tiini o na cam ku dwɛni faŋa.»

Balu na sɛ Wε taani tun mu jigi yu-yoŋo

²⁷Zezi na zigi o ŋɔɔni kuntu tun, kaani wudoŋ tɔgi o wu kɔgɔ kum wuni, o ma ta di kwɛr-dia o wi: «Kaani wulv na lvgi-m yí n ŋɔgi o yili tun mu yí yu-yoŋo tu.»

²⁸Zezi ma lɛri o wi: «Balu na ni Wε kwɛrɛ yí ba sɛ tun mu jigi yu-yoŋo ba dwe dídi.»

Balu na vin Wε ciga kam tun wó na bura na?

(Matiyu 12:38-42)

²⁹Nɔn-kɔgɔ kum ma tiini ku puni daani. Zezi daa ma ta o wi: «Zim nɔɔna yí nɔn-balwaarv mu. Ba lagi si a kí wo-kinkagili mu a bri-ba, si ku taa yí maana ku pa-ba. Ba nan bá na, ku na dai wo-kinkagili dílv na maŋi di kí Wε nijoŋnu Zonasí * tee ni faŋa faŋa tun. ³⁰Wuntu dɛɛn bri Wε dam Niniivi tiinɛ tee ni, si ku taa yí maana ku pa-ba. Amu Nabiin-bu * wum di wó ji maana zum nɔɔna bam ŋwaani, ni ku dɛɛn na kí Zonasí te tun. ³¹Wε sariya de dum na yiɔ, pa-kana kalv dɛɛn na te Saba tw faŋa faŋa tun wó zaŋi o di zum nɔɔna bantv sariya, yí o vi-ba bura. Wuntu dɛɛn zaŋi o titi tw kɔlv na tiini ku yí yigɔ yigɔ ni tun o ba Pɛ Salɔmɔn te, si o cɔgi o swan taani dum. Wulv nan na dwe Salɔmɔn tun wu abam tee ni, yí á ba lagi si á cɔg-o. ³²Niniivi tiinɛ di wó zaŋi de dum kuntu ni ba di zum nɔɔna bantv sariya, beŋwaani Zonasí na ve ba te o tɔɔli-ba Wε kwɛrɛ kam tun, ba lɛni ba wurv ba yagi kɛm-balwaarv. Wulv na dwe Zonasí tun nan wu abam tee ni, yí á wu sɛ-o.

Wε ciga kam na pai dibam pooni te tun

(Matiyu 5:15, 6:22-23)

³³Nɔɔnu na jigi kania, o bá sɛ o tarigi-ka o zigi gugoro ni, naa o pu-ka titɔgɔ kuri ni. O nan wó kwe-ka

o pali wɛɛni mu, si balu na zu digə kam wu tun taa nai pooni dim. ³⁴Nmu yiə mu nyi ninɛɛni kania kalu na pai n yira jigɪ pooni te tun. Kuntu tun, n yiə na lana, ku pai n yira maama wu pooni wɔni mu. N yiə nan na ba lana, ku pai n yira maama wu lim wɔni mu. ³⁵Kuntu ŋwaani, ta n yiri n titi si pooni dilu na wu nmu wɔni tun daa yi zaŋi di ji lim. ³⁶Nmu yira maama na jigɪ pooni yi lim di funfun tərə, kuú pa n yira maama wu pooni wɔni mu, ninɛɛni kania na pai pooni wura te tun.»

Lɛɛru na wó ba Farizian tiinə di cullu karanyina tiinə baŋa ni te tun

(Matiyu 23:1-36, Mariki 12:38-40, Luki 20:45-47)

³⁷Zezi dɛɛn na ŋɔɔni wəɛnu tum kuntu o ti tun, Farizian * tu didva ma bəŋ-o, si o da o vu o sɔŋo o di wɔdiu. O ma vu o zu sɔŋo kum o jəni si o di. ³⁸Farizian tu wum ma na si Zezi wu sanu o jia si ku tɔŋi ba cullu tum cwəŋə. Ku ma su-o. ³⁹Dí Yuutu Zezi ma ta did-o o wi: «Ei! Abam Farizian tiinə na lagi á di wɔdiu, á yəni á fɔŋi á sɪn á zwi di á kabəli kwe lanyirani. Ku daari abam titi nan su di digiru mu. Á wuru su di ŋwuuni di wo-balwaarv kəm. ⁴⁰Abam yi jwəru mu. We nan mu wu ki wəɛnu maama wurv di ti kwe na? ⁴¹Á nan maŋi si á kwe á na jigɪ kulv tun á pa yinigə tiinə di á wurv maama. Á na ki kuntu, á kulv kulv daa bá ta jigɪ digiru.

⁴²Abam Farizian tiinə-ba, lɛɛru wu á yuu ni. Bɛŋwaani, ku na maŋi ku yi dwə dwi maama ba zi ba daga di, á yəni á li kulv na yi We nyum tun á pa-Dl. Ku lana. Ku daari abam yigə tərə di ciga tɔŋim di We sono. Ku ya maŋi si á taá ki tintu wəɛnu tum mu, si á yi yagi We niə yadaara yam.

⁴³Abam Farizian tiinə-ba, lɛɛru wu á yuu ni. Bɛŋwaani, á na zu á We-di sim, á lagi je-kamunnu mu si á taá je yigə ni. Á na ve yaga, á lagi si nɔɔna maama taa tui ba zuli abam.

⁴⁴Lɛɛru wu á yuu ni. Bɛŋwaani á nyi di yibeelə yalv na saari ya daari tɪga yi nɔɔna tɔŋi ya baŋa ba kea yi ba yəri ya ni ni tun mu.»

⁴⁵We cullu karanyina didva ma ləri Zezi taani dim o wi: «Karanyina, nmu na jigɪ wəɛnu tulv n ŋɔɔni tun, n twi dibam di mu.»

⁴⁶Zezi ma ləri o wi: «Abam balu na yi We cullu karanyina tiinə tun, lɛɛru wu á di yuu ni. Bɛŋwaani abam yəni á yaari nɔɔna di wo-dɛɛru si ba taa tɔga. Ku maa nyi di á na pa ba zuŋi zila yalv na dunə ya dwe ba zuŋim tun, yi abam titi ba se si á twəri zila yam funfun di á zəŋi.

⁴⁷Lɛɛru wu á yuu ni. Bɛŋwaani abam yəni á fɔŋi á ki faŋa faŋa We nijorŋə bam yibeelə. Ku nan yi á kwə-nakwa mu gv-ba. ⁴⁸Á kəm dim bri ni á se kəm-balwaarv tulv á kwə-nakwa bam na ki tun. Bantu dɛɛn gv We nijorŋə bam, yi abam titi laan fɔŋi á kwe ba yibeelə yam. ⁴⁹Abam na tɔŋi á kwə kənə kuntu tun, We dilv na maŋi Dl ye wəɛnu maama tun tagi abam ŋwaani Dl wi: «Aá tɔŋi a nijorŋə di a tintuŋna ba tee ni. Ba ma wó ja ba badaara ba gv, yi baá yaari badaara.» ⁵⁰Kuntu ŋwaani We wó pa á na cam zanzan, ni ku yi abam titi mu gv We nijorŋə balv maama ba na gv lɔgv pulim ni si ku ba ku yi zum tun, ⁵¹ku na puli Abeli * ni si ku ba ku kweeli di Zakari wulv ba na gv We kaanum bimbim dim di Dl di-laa kum titari ni tun. A lagi a ta ciga mu di abam si, kəm-balwaarv tum kuntu maama caa wó ta wu zum nɔɔna bam yuu ni.

⁵²We cullu karanyina tiinə-ba, lɛɛru wu á yuu ni. Bɛŋwaani á yəni á ci nɔɔna si ba yi lwarɪ We ciga kam. Abam titi wu se si á jorŋi-ka, yi á daari á wu pɛ balu na lagi ba jorŋi-ka tun cwəŋə si ba jorŋi.»

⁵³Zezi laan ma nuŋi jəgə kam kuntu ni o viiri. We cullu karanyina tiinə bam di Farizian tiinə bam maa ba lagi o taani di funfun di. Ba ma jaar-o di bwia zanzan. ⁵⁴Ba maa lagi si ba pa o ŋɔɔni o tusi, si ba wani ba ja-o.

12

Dí na wó ta jigɪ di titi te tun

(Matiyu 10:26-33, 12:32, 10:17-20)

¹Maŋa kam kuntu ni kə-fɔrə zanzan ya lagi daani Zezi tee ni. Ba dɛɛn yi nɔɔna murrv murrv mu. Ba tiini ba puni daani yi ba nɔni daani. Zezi ma puli o ta di o karabiə bam o wi: «Á fɔŋi á ci á titi, si á yi pa Farizian * tiinə bam di abam ba dabili dim, di ba na yi pipiri-nyuna yi ba səgi ba ki wo-balwaarv te tun.

²Kulv maama na səgi nɔɔna tee ni tun, ku jwa wó ba ku lwarɪ jaja. ³Kuntu tun, abam na səgi á ta kulv maama tun wó nuŋi pooni mu si nɔɔna maama ni. Abam na waasi worŋo kulv digə wɔni tun, nɔɔna wó di nayuu ba tɔli-ku.

⁴A cilonnə-ba, a lagi a ta abam si á yi taá kwarɪ fuvni di balu na wai ba gv á yira yam yi ba daa wari ba ki abam kulv kulv ba wəli da tun. ⁵A nan wó bri abam á na maŋi si á taá kwarɪ wulv tun. Á maŋi si á

taá kwari We mu, beɲwaani duntu jigi dam si Dl gv abam si Dl daari Dl di abam min-tu * ni. A lagi a ta abam si duntu mu á maɲi si á taá kwari.

⁶ Ku na yi kabəmbəli, ba yəni ba yəgi suntu mwali mwali mu. We nan ba swe si didua didua ni ni. ⁷ We maɲi Dl ye abam yuuywe sim ni na mai te tun. Á yi taá kwari fuvni, si abam didua didua jigi kuri á dwe kabəmbəli zanzan.

⁸ A lagi a ta abam si nɔɔnu wulu maama na zigi nabiinə yigə ni o bri jaja si o yi a nɔɔnu tun, amu Nabiin-bu * wum di wó zigi kuntu tu kwaga ni a bri ni o yi a nɔɔnu We malesi * sim yigə ni. ⁹ Ku daari, wulu maama na vin amu nabiinə yigə ni tun, amu di wó vin kuntu tu We malesi sim yigə ni. ¹⁰ Wulu maama na ɲɔɔni wo-balwaaru o pa amu Nabiin-bu wum tun, We wó se si Dl ma ce kuntu tu. Wulu nan na ɲɔɔni o twi We Joro * kum tun, We bá se si Dl ma ce-o.

¹¹ Nɔɔna wó ja abam ba vu ba saɲi Zwifə nakwa tee ni di tu kum yigə tiinə tee ni di didɛera tee ni. Ba na ki abam kuntu, si á yi taá liə di á na wó ɲɔɔni kulv si á ma vri á titi, naa á na wó tɔli taani dum te tun.

¹² Kantu maɲa kam ni We Joro kum wó pa á lwari á na maɲi si á ta kulv tun.»

Jjigirv na bá wani ti pa ɲwia te tun taani

¹³ Nɔɔnu didua mu tɔgi o wu kɔgɔ kum wuni, o ma ta di Zezi o wi: «Karanyina, a loori-m si n ta a zumbaaru wum, si o kwe wənu tilv dibam ko na tigi o daari tun o maɲi amu nyum o pa-ni.»

¹⁴ Zezi ma lər-o o wi: «A cilɔɲ. Wɔɔ mu tiɲi amu si a di abam taani naa si a maɲi á jjigirv a pa abam?»
¹⁵ O laan ma ta di ba maama o wi: «Á taá yiri á titi di wo-swənə zanzan. Nɔɔnu jjigirv na daga te, ti bá wani o ɲwia ti yiri, o na maɲi o yi nadum te di.»

¹⁶ Zezi laan ma maɲi mumaɲa o bri-ba o wi: «Nadum wudoɲ mu wura. O maa jigi kari si na ki wodiiru zanzan si pa-o. ¹⁷ O ma buɲi o wi: «A nan wó ki ta mu? Je daa tərə si a ki a wodiiru tum maama da.»

¹⁸ O laan ma buɲi o wi: «A na wó ki te tun, aá magi a tuli sim maama mu a di tiga ni, si a daari a lɔ tuli-ze, si a wani a pe a wo-vaalu tum di a wənu tum maama a ki da. ¹⁹ A laan wó ta a wuni a wi: «A jigi wənu tilv maama a na lagi tun si kv taa ve bina kɔgɔ kɔgɔ. Liə daa bá ja-ni. Aá ta ki a wubɔɲa na lagi te tun, a di yi a nyɔa yi a ki wɔpolo.» ²⁰ We ma ta did-o Dl wi: «Nmu yi joro mu. Titi duntu wuni aá jɔɲi n ɲwia. Kuntu tun, wɔɔ mu wó ta te wənu tilv maama n ya na jigi tun?» ²¹ Ku yi kuntu doɲ mu di wulu maama na tiɲi jjigirv zanzan o pa o titi yi o ba jigi kulvkuvo We tee ni tun.»

Baɲa-We na nii dibam baɲa ni te tun

(Matiyu 6:25-34, 19-21)

²² Zezi ma ta di o karabiə bam o wi: «Kuntu ɲwaani mu a lagi a ta abam si á yi taá jigi liə di lugu baɲa kulvkuvo, kv na yi á ni-wodi, naa á na wó zv gwaaru tilv tun. ²³ Beɲwaani á ɲwia gari wodiiru. Yira yalu We na pe abam tun di maa gari gwaaru. ²⁴ Nan maani-na á nii bacangaaru na yi te tun. Ti ba duə, yi ti ba zagu muna. Ti ba jigi tuli di tikəri si ti ki wodiiru da. Ku nan yi We mu nii ti baɲa ni di ti ni-wodi. Abam nan tiini á jigi kuri á dwe zunə bam. ²⁵ Abam wulwulv bá wani o toɲi o ɲwia di funfun di, o na maɲi o li te di. ²⁶ Á bá wani kv funfun di á ki, beɛ nan mu yi á jigi liə di wənu tilv maama na daari tun? ²⁷ Maani-na á nii ga-punnu tum lam na yi te tun. Tuntu nan wari ti toɲi, yi ti wari gwaaru ti sɔ. Nan taá ye-na ni, tuntu jigi lam ti dwe Pe Saləmɔn deen na maɲi o zuvri gwar-ɲɔnnv tilv tun. ²⁸ Ku nan na yi gaaru tum kuntu, tuntu ba jigi de di nɔɔna na zwe-ti. Di kuntu di, We ta mu pai ti jigi lam kuntu doɲ. Kuntu ɲwaani, kv na yi abam, We tiini Dl nii abam baɲa ni. Beɛ mu yi á ba ki á wu-didua di We?

²⁹ Á yi taá jigi wubɔɲ-fara di á na wó ki te si á na wodi á di tun. Á yi taá ki liə di kuntu woɲo. ³⁰ Lugu baɲa nɔɔna balv na yəri We tun mu tiini ba buɲi wənu tum kuntu maama wubɔɲa. Abam Ko We nan maɲi Dl ye ni abam maɲi si á taá jigi wənu tum kuntu. ³¹ Abam maɲi si á pa á wubɔɲa taa tɔgi We paari dum mu. Á na ki kuntu, We laan wó wəli abam woɲo kulv na daari tun.

³² A nɔɔna bam á na ba daga tun, yi pa-na fuvni taa jigi abam. Abam Ko We wubɔɲa mu lagi si Dl pa abam tɔgi á di Dl paari dum. ³³ Kwe-na á jjigirv tum á yəgi, si á daari á maɲi ti sɔbu kum á ma wəli yinigə tiinə. Kuntu mu á kwe á jjigirv á tiɲi We-səɲo ni, səbiə gan-lɔgodi na bá cɔgi me tun. Á na tiɲi jjigirv We tee ni, ti daa bá je. ɲwuna daa bá wani ba ɲo-ti, yi tua bá wani ka mu-ti ka cɔgi. ³⁴ Beɲwaani, abam jjigirv na tigi me tun, á bicara di tigi dáani mu.»

Dí na wó ta jigi dí titi te si dí Yuutu joori o ba tun

(Matiyu 24:42-51, 10:34-36, 16:2-3, 5:25-26, Mariki 13:32-37)

³⁵⁻³⁶ Zezi ta ma ta o wi: «Á taá fōgi á cv á titi, ni nōona balv yuutu na nuŋi o vu si o di kadiri candiə yi ba jigi tuna si o joori o ba tun. Ba ma fōgi ba vō ba gwaaru di vwi, yi ba tarigi ba min-zwəənu ba zigi ba tee ni. Ba yuutu wum na tu o yi manco-puna o magi boro, ba laan wó wani ba zaŋi lila ba puri ba pa-o. ³⁷ Ba yuutu wum na joori o ba, yi tintuŋna balv na zigi ba niə yi ba ba dō tun, kuv ji wupolo di ba. A lagi a ta ciga mv di abam si, ba yuutu wum laan wó pa ba jəni ba di wudiu. O ma wó vō o gōrō di vva, si o kwe wudiu kuv o vu o zigi si ba di. ³⁸ O nan na joori o ba titu kuv ni di, yi o tintuŋna bam ta na zigi ba niə yi ba ba dōa, kuv ji wupolo di ba.

³⁹ Á taá ye si, sōŋō tu ya na lwarí maŋa kalv ŋwunu na lagi o ba tun, o ya bá pa ŋwunu wum na cwəŋə o zv o ŋō. ⁴⁰ Kuntu ŋwaani abam maŋi si á ci á titi mv, si amv Nabiin-bu * wum lagi a ba maŋa kalv abam na ba tuna ni aá ba tun mv.»

⁴¹ Piyēeri ma bwe Zezi o wi: «Dí Yuutu, nmv na maŋi miməŋa yantu tun, kv yi dɪbam yirani ŋwaani mu naa nōona maama ŋwaani mv?»

⁴² Dí Yuutu Zezi ma ləri o wi: «Wōō mv yi tintuŋ-ŋom wulv na jigi wubŋa tun? O nyi ninēeni tintuŋnu wulv o yuutu na yagi o tituŋa o pa-o yi o daari o vu cwəŋə tun. O yuutu wum ma li-o si o taa nii o donnə tintuŋna bam baŋa ni, si o daari o taa pa-ba ba ni-wudiu de maama. ⁴³ O sōŋō tu wum na joori o ba, yi o na piini di o ki kulv maama o na pē-o si o ki tun, tintuŋnu wum kuntu laan wó na wupolo. ⁴⁴ A lagi a ta ciga mv di abam si, o yuutu wum laan wó pa o taa nii o jujiguv maama baŋa ni mv.

⁴⁵ Tintuŋnu wum nan na buŋi o wi, o yuutu wum daani zanzan yi o ba tui, yi o na jigi o donnə tintuŋ-baara di tintuŋ-kaana bam o maga, o di o gaala, yi o nyō sana o bugə, ⁴⁶ tintuŋnu wum kuntu yuutu wum laan wó joori o ba, de dim tintuŋnu wum na ba jigi tuna di maŋa kalv o na wó ba tun. O yuutu wum na tu o pur-o kuntu, o laan wó pa o na cam, yi o daari o pa o da di balv na vin We ciga kam tun o na yaara zanzan.

⁴⁷ Tintuŋnu wulv maama na lwarí o yuutu wubŋa na lagi si o ki kulv tun, yi o na wv se si o ja o titi o ki-kv, kuntu tu wó na maguv zanzan. ⁴⁸ Kv daari, wulv na yəri o yuutu na lagi si o ki kulv tun, yi o na ki kulv na maŋi si ba mag-o tun, kuntu tu wó na maguv finfun mv. Wulv maama ba na pē wəənu zanzan tun, baá bwe-o wəənu zanzan bwia. Nōonu wulv na jōŋi wəənu zanzan si o taa nii-ti tun, We wó bwe-o wəənu zanzan kv ja gaali.»

⁴⁹ Zezi daa ta ma ta o wi: «Amv tu lvgv baŋa si a tarigi mini mv a ma zwē-kv. A nan ya lagi di a wv maama si mini dim na maŋi di ya tarigi mv. ⁵⁰ Amv nan maŋi si a zv yaara wv, ninēeni a na wó miisi na wuni te tun mv. A nan wv wv-cōgō wuni mv, si kv taa ve maŋa kam kv na wó ki kv ti tun. ⁵¹ Amv na tu lvgv baŋa tun, á buŋi si kv yi si a pa nōona fōgi daani mv na? Aye. A tu si a pa nōona pōori daani mv.

⁵² Kv na puli zum kv maa ve, sōŋō didva wuni nōona banu na wura, baá pōori daani batō di bale. ⁵³ Ko di o bu wó pōori daani. Nu di o bukō di wó pōori daani. Kaani di o barv nu di wó pōori daani.»

⁵⁴ Zezi laan ma ta di nōn-kōgō kuv o wi: «Á na nē kunkwəənu na wura ti zaŋa mē seeni dva na zigi da ka ni tun, á yəni á ta lila si dva lagi ka ni, yi kaá suni ka ni mv. ⁵⁵ Kv daari gungun-kuvru vii na wura kv fulə, á yəni á wv lun-wia maa buna, yi kuv suni kv ki kuntu mv. ⁵⁶ Abam yi pipiri-nyina mv. Abam wai á nii weyuu di tiga baŋa á ma lwarí tiga kam yibiyə na wó ta yi te tun. Bēe nan mv yi á wari á lwarí wəənu tilv na wura ti ki lele tun kuri?

⁵⁷ Bēŋwaani mv yi abam ba buŋa, si á lwarí kulv na lana tun si á taá kia? ⁵⁸ Kv nyi di nōonu na jaani-m o vu o saŋi sariya jəgə ni te tun. Abam ta na wv cwəŋə ni á maa ve tun, si n kwaani n pa á fōgi daani. Kv na dai kuntu, o laan wó ja nmv o ki sariya-diru wum juŋa ni. Wuntu di laan ma wó ki nmv o tintuŋnu juŋa ni, si o ki nmv puna digə ni. ⁵⁹ A lagi a ta nmv si ní ta n wura taan. N na wv ŋwi jini dim maama n ti, ba bá yagi-m.»

13

Dí na wv ləni dí wurv, dí wó na cōgum

¹ Kantv maŋa kam ni nōona badonnə maa ba Zezi te, yi ba ta did-o Galile tiinə badonnə taani. Guvirma tu Pilati deen jaani bantv o gv maŋa kalv ba na wura ba kaani Baŋa-We tun, o pa ba jana nuŋi ka gwaani di vara jana. ² Zezi ma ləri nōona bam o wi: «Galile tiinə bantv na tiini ba na cam kuntu doŋ tun, á buŋi si kv yi ba na tiini ba yi nōn-balwaarv ba dwe ba donnə bam tun ŋwaani mv na? ³ Aye, kv dai kuntu. Abam titi di na wv ləni á wurv á yagi kəm-balwaarv tum, abam maama di wó cōgi kuntu doŋ mv. ⁴ Kv ta na yi nōona fugə-nana balv ya na tigi Silva ni maŋa kam weyuu digə na tu ba baŋa ni tun, á buŋi ni kv yi ba na maŋi si ba na cōgum kv dwəni Zeruzalem tiinə badonnə bam tun ŋwaani mv na? ⁵ Aye, kv

dai kontu. Abam titi na wu læni á wuru á yagi kəm-balwaaru tum, abam maama di wó cɔgi kontu don mu.»

Kapuru kulu na ba jaani tun mumaja

⁶Zezi laan ma maɲi mumaja o bri-ba o wi: «Nɔɔnu mu wuru. O ma jəri kapuru o kara wɔni. O ma vu si o nii, oó na ku biə o gwəri na. O ma wu nɛ. ⁷Ku na ba læri biə tun, o ma ta di o tintuɲnu wum o wi: «Nii, dɔɔn jigi bina yatɔ mu a na tui a laga ku biə yi a ba nai kulokulu. Nan goni-ku n di tɪga ni, si ku zigi da kafe mu.»

⁸Tintuɲnu wum ma lær-o o wi: «A yuutu, yagi si ku daa ki bini didva ku wəli da. Aá ku goɲo a kaagi ku maama yi a ki pupɔnɔ da. ⁹Bini daa na yiə yi ku na lægi biə, ku lana. Ku nan daa ta na wu lægi, dí laan wó go-ku dí di tɪga ni.» »

Zezi na pe kaani wudon na yazurə ba siun de ni te tun

¹⁰Zwifə bam siun * de didon deen ma yi. Zezi maa wu ba Wɛ-digə kam ni o bri-ba Wɛ taani. ¹¹Kaani wudon maa tɔgi o wuru, cicirə na jig-o ka yaara di yawu taan bina fugə-nana, ka pa o tii mu, o wari o kwəni wɛni. ¹²Zezi na nɛ-o tun, o ma ta did-o si o ba o te. O laan ma ta did-o o wi: «Kaani, n nɛ bwəlim, n sin di n yaara yam.» ¹³O na tagi kontu tun, o ma zi o jia o baɲa ni. Bidwi baɲa ni mu kaani wum kwəni wɛni. O na kwəni wɛni tun, o ma tee Baɲa-Wɛ.

¹⁴Zwifə Wɛ-digə kam yuutu wum na nɛ Zezi na ki te ba siun de dim ni yi o pa kaani wum na yazurə tun, o bam ma zaɲi. O ma ta di kɔgɔ kum o wi: «Wɛ pe dibam da yardu mu si dí ta maa tuɲi dí tituɲa. Kontu tun, á maɲi si á taá tui da yam kontu ni mu si á na yazurə, si ku dai siun de dim ni.»

¹⁵Dí Yuutu Zezi ma lær-o o wi: «Abam yi pipiri-nyuna mu. Abam wɔɔ mu wó ta jigi o nabia naa o binaɲa yi o ba bwəli-ka o ja vu si ka nyɔ na siun de dim ni? ¹⁶Kontu tun, kaani wuntu na yi Abraham dwi tu yi sutaani * ya vɔ-o di yawu bina fugə-nana tun, ku culi si a bwəl-o a yagi siun de dim ni si o sin di o yawu kum na?»

¹⁷O na tagi kontu tun, ku ma pa balu na vi-o tun na cavura. Ku daari nɔn-kɔgɔ kum maama maa jigi wupolo zanzan di wo-kunkagila yalu maama o na ki tun.

Wɛ paari dim na yi te tun

(*Matiyu 13:31-33, Mariki 4:30-32*)

¹⁸Zezi daa ma ta o wi: «Wɛ paari dim nyi di bæɛ? A ma bæɛ mu a maɲi-di a bri abam? ¹⁹Wɛ paari dim nyi di nɔɔnu na kwe wo-duu na yi mumunu o vu o du o kadugə ni. Wo-duu kum kontu ma nuɲi, yi ku tiini ku ji tu-kamunu. Zunə laan ma ba ba sɔ ba pwəru tiu kum yuu ni.»

²⁰Zezi daa ma ta o wi: «A ta wó ma bæɛ mu a maɲi Wɛ paari dim na nyi te tun a bri abam? ²¹Dí nyi di kaani na kwe dabilɔ o gwaani di dipe muni zwi-zɛ sitɔ te tun. Dí laan ma pa dipe muni dim maama fuli.»

Dí na wó zu Wɛ paari dim wɔni te tun

(*Matiyu 7:13-14, 21-23*)

²²Zezi deen wu cwəɲə ni o maa ve Zeruzalem. O na maa ve tun, o tuli tunti dim maama yi o bri-ba Wɛ taani. ²³Nɔɔnu wudon ma bwe-o o wi: «A Yuutu, nɔɔna funfun yirani mu wó na vrim na?»

Zezi ma ta di nɔɔna bam o wi: ²⁴«Á taá cu á titi si á kwaani á da ni dilu na puni tun á zu Wɛ paari dim wu. A lagi a ta abam si nɔɔna zanzan wó ba ba beeri si ba zu, yi ba bá wani ba na cwəɲə. ²⁵Maɲa kam na yiə, yi sɔɲɔ tu zaɲi o pi o manɔɲo, abam laan wó ba á zigi pooni ni á magi boro, yi á loori á wi: «Dí Yuutu, popo, puri si dí zu.» O laan wó læri o wi: «A yəri abam na nuɲi mɛ.» ²⁶Abam laan wó ta wi: «Dibam ya tɔgi di nmu dí jəni dí di wɔdiu. Ku yi dibam tiw kum cwe sum wɔni mu n zigi da n bri Wɛ taani.» ²⁷O nan ta wó læri abam o wi: «A yəri abam. Joori-na daa ni, abam kəm-balwaaru tiinə bam.»

²⁸Ku na ki abam kontu, á wó na Abraham * di Yizaki di Zakəbi na je Wɛ paari dim wɔni, ku wəli di Wɛ nijorɲə bam maama. Abam titi nan bá na cwəɲə si á zu. Abam wó maɲi mɛ yaara na wuru yi nɔɔna keerə yi ba duni ba nwa tun. ²⁹Nɔɔna wó nuɲi lugu baɲa je maama ni ba ba ba zu Wɛ paari dim wu, yi ba jəni ba di ywəni daani. ³⁰Á taá ye ni, nɔɔna badaara zum na yi kwaga tiinə tun wó ba ba ji yigə tiinə. Badaara di na maɲi ba yi yigə tiinə tun wó joori ba ji kwaga tiinə.»

Zezi wu na cɔgi Zeruzalem tiinə ɲwaani te tun

(Matiyu 23:37-39)

³¹Maŋa kam kuntu ni mu Farizian * badonnə tu Zezi te, yi ba ta did-o ba wi: «Yagi yo seeni si n vu jəgə kadoŋ. Beŋwaani Pe Erədi * lagi si o pa ba gu nmu.»

³²O ma ləri-ba o wi: «Ve-na á ta á bri nasia kam ni, zim da yantu ni a maŋi si a taa zəli sutaana, si a kwəri a pa nɔɔna na yazurə. Da yatə de ni, a laan wó yi a kweelim jəgə. ³³A nan maŋi si a daa kwe a cwəŋə a taa kea zim di jwaani di jwa yigə ni, beŋwaani ku bá wani si wulu na yi We nioŋnu tin ga o ŋwia yi ku dai Zeruzalem ni.

³⁴Həii! Zeruzalem tiinə-ba, á yəni á gu We nioŋnə yi á duli nɔɔna balu We na tɔŋi abam tee ni tin di kandwa. Kuni zanzan mu a ya lagi si a la abam nən-biə a ki daani si a taa nii á baŋa ni, nuneeni coro na kukwəri ku biə ku ki ku vwana kuri ni te tin, yi abam wu se. ³⁵Kuntu tin, We laan wó dwanı Dı jia abam tw kum baŋa ni si ku ji di-dwəənu. Á taá ye ni, á daa bá na-ni si ku taa ve maŋa kalu á na wó ta wi: «Zuli-na wulu na tu di Yuutu We yiri ŋwaani tin.» »

14

Zezi na pe ya-fula tu na yazurə te tin

¹Siun de didoŋ deen ma yi. Zezi ma vu Farizian * yigə tu didva səŋə o zu si o di wɔdiu. O na wura tin, ba maa kwaani ba yir-o, si ba nii o na wó ki te tin. ²Ya-fula tu ma ba o zigı Zezi yigə ni. ³Zezi na ne-o tin, o ma bwe We cullu karanyina tiinə di Farizian tiinə bam o wi: «Dibam cullu pai cwəŋə si di pa nɔɔnu na yazurə siun * de dum ni naa ku culə?» ⁴Ba maa cum. O ma dwe nɔɔnu wum o pa o na yazurə, yi o yag-o o wi, o ve.

⁵O laan ma bwe-ba o wi: «Abam wulu bu na tu vuli wuni siun de ni, n bá ki lila n vu n vaŋ-o n li na? Ku na yi n nabia di, n bá vu n li-ka na?»

⁶Ba maa warı ba lər-o kulokulu.

Dı na maŋi si di tu di titi di ki te tin

⁷Nɔɔna balu na tu si ba tɔŋi ba di wɔdiu Farizian * tu wum səŋə ni tin maa lagi jəŋə je si ba jəni. Zezi ma na ni ba lagi je-laaru je mu si ba jəni da. O na ne kuntu tin, o ma maŋi mumaŋa o bri-ba o wi:

⁸«Nɔɔnu na ki kadiri candiə yi o bəŋi-m si n ba n di, yi kwaani si n jəni nən-kamunu jəŋə je ni. Nmu na ki kuntu, yi nən-kərə na tuə, ⁹səŋə tu wulu na bəŋi abam tin wó ba o ta di nmu o wi: «Zaŋi si n daari jəgə kam n pa nɔɔnu wuntu.» Nmu laan wó zaŋi n vu n jəni kwaga kwaga mu di cavura.

¹⁰Ku daari, ba na bəŋi-m si n vu n tɔŋi n di candiə, ve n jəni kwaga kwaga. Nmu na ki kuntu, yi səŋə tu wum na tu o na-m, o laan wó ta o wi: «A cilonj, zaŋi n ba yigə n jəni.» Kuntu wó pa n na zulə nɔɔna bam maama yigə ni.

¹¹Beŋwaani, wulu na zəŋi o titi tin, We wó tu kuntu tu. Wulu nan na tu o titi tin, We wó zəŋi kuntu tu.»

¹²Zezi laan ma ta di səŋə tu wum o wi: «Nmu na lagi n ki wɔdi-fərə n pa nɔɔna, ku na yi wia ni naa didaani, si n yi bəŋi n cilonnə di n cɔrru di n donnə nadunə. Nmu na ki kuntu, bantu wó wani ba joori ba di ki-m kuntu doŋ ba ma ŋwi junı dum. ¹³Nmu nan na lagi n ki candiə, si n bəŋi balu na yi yinigə tiinə di kwaarv di gwani di lilwə tin, si ba ba ba di. ¹⁴Nmu na ki kuntu, nmu wó ta n jigı yu-yoŋo. Nɔɔna bantu doŋ bá wani ba joori ba ŋwi junı dum. Maŋa kam We na wó pa nən-ŋvna bi ba yagi tɔvni tin, nmu laan wó jorŋi n kəm dum kwərə.»

Candi-fara mumaŋa

(Matiyu 22:1-14)

¹⁵Nɔɔnu wudoŋ wulu na tɔŋi o je Zezi tee ni o di wɔdiu tin ma ni o na tagı kulv tin. O ma ta did-o o wi: «Nɔɔnu wulu maama na zu We paari dum wu o jəni o di ywəəni dáani tin mu yi yu-yoŋo tu.»

¹⁶Zezi ma maŋi mumaŋa o ma ləri o wi: «Nɔɔnu wudoŋ mu ya wura o ma lagi o ki wɔdi-fərə si o pa nɔɔna. O ma bəŋi nɔɔna zanzan si ba ba ba di. ¹⁷Candiə kam maŋa na yi tin, o ma tɔŋi o tintuŋnu si o vu o ta di balu o na bəŋi tin ni, ba ba si woŋo maama ti ku yigə. ¹⁸Nɔɔna bam na ni kuntu tin, ba maama ma wura ba loori cwəŋə o tee ni. Ba didva ma wi: «Popo, pa-ni cwəŋə, si a jorŋi kar-dvna mu, ku yi fifiun si a vu a nii ka baŋa ni.» ¹⁹Nɔɔnu wudoŋ di ma wi: «Popo, pa-ni cwəŋə, si a yəgi nabe fugə mu lele kuntu si a ma va. A maa ve si a ki a nii, si wó se si va na?» ²⁰Nɔɔnu wudoŋ di ma ta o wi: «A di kaani mu lele kuntu. Amu daa bá wani a ba.»

²¹Tintuɔŋnu wum laan ma joori sɔŋɔ o vu o ta di o tu wum ba na ləri te tun. Sɔŋɔ tu wum na ni tun, o bam ma zaŋɪ. O ma ta di tintuɔŋnu wum o wi: «Nuɔŋi lila n vu tw kum cwe sum yum maama n la yinigə tiinə di kwaarv di lilwə di gwanɪ n pa ba ba ba di.» ²²Tintuɔŋnu wum ma ki kuntu, yi o daa ta o wi: «Amu tu, a ki tite maama nmu na tagi tun, yi jəgə daa ta daari si nɔɔna jəni da.» ²³Sɔŋɔ tu wum daa ma ta did-o o wi: «Nuɔŋi tw kum wu n vu n beeri cwə-bim sum maama niə ni, si n pa balu na wura tun ba ba zu a sɔŋɔ kum si ku su.»

²⁴A lagi a ta abam si, ku na yi nɔɔna balu a ya na bəŋi yi ba vin tun, bantv wulowulv daa ba jigi ni si ba tɔgi ba di a wɔdiu kum.»

Dí na wó kwaanɪ dɪ dí dam maama te sɪ dí taá tɔgi Zezi tun

(Matiyu 10:37-38, 5:13, Mariki 9:50)

²⁵Zezi na wu cwəŋə ni o maa ve tun, nɔn-kəgə zanzan maa tɔgi o kwaga. O ma pipiri o nii ba seeni yi o wi: ²⁶«Nɔɔnu wulv na tu amu te yi o wu vin o ko di o nu, di o kaani di o biə, di o zumbaara di o nyaana di o nakwa, yi o na wu vin o titi ŋwɪa di, kuntu tu bá wanɪ o ji amu karabu.» ²⁷Wulv maama na wu sɛ si o tɔgi amu kwaga, si o na yaara ni wulv na zɪŋi dagara o maa ve o tɔvni je te tun, kuntu tu bá wanɪ o ji a karabu.

²⁸Abam wulv na buɔŋi si o lə weyuu di-kamunu, n maŋi si n da yigə n jəni n jeeli n nii, səbu kum wó wanɪ digə kam ku lə ku ti naa ku bá wanɪ. Ku dai kuntu na? ²⁹N na wu ki kuntu, yi n na cwi digə kam kuri yi ka daa warɪ ka guri, balu maama na lwarɪ tun wó ta mwanɪ nmu, ³⁰yi ba wi: «Nɔɔnu wuntu puli digə lɔɔm, yi o daa warɪ-ka o guri.»

³¹Asawɛ, pɛ na lagi o ki jara di pɛ wudonɔ, o maŋi si o da yigə o jəni o bwe o nii, nɔɔna murr-fugə (10.000) kalv na wu o kwaga ni tun wó wanɪ ba jeeri nɔɔna murr-fiinle (20.000) kalv na wu pɛ wudonɔ wum kwaga ni tun naa ba bá wanɪ. Ku dai cɪga na? ³²O nan na bá wanɪ, pɛ wudonɔ wum ta na wu yigə yigə o bunɪ tun, oó da yigə o tɔŋi tintuɔŋna mu o tee ni, si ba koor-o si o yagi jara yam si ya ti. ³³Kuntu tun, ku yi bidwɪ mu di abam wulv maama na wu kwe o wɔŋo maama o yagi daa ni, o bá wanɪ o ji amu karabu.

³⁴Yɛ ywəŋə yi di wai di kwe wɔdiu. Yɛ ywəŋni nan na ti, n daa n bá wanɪ n pa di joori di ja ywəŋni. ³⁵Dintv daa ba jigi kuri. N bá wanɪ n ki-di n kadugə ni, naa n ma n ki pɔpɔnɔ. N maŋi si n lo-di n yagi mu.

Abam nan fɔgi á cəgi amu taani dim.»

15

Pi-jie di səbu-jiu mumaŋa

(Matiyu 18:12-14)

¹De didwɪ lampo-jonɔnə di nɔn-cɪcɔgɪrv zanzan ma fɔəri ba yi Zezi te, si ba taa cəgi o taani dim.

²Farizian * tiinə di Wɛ cullu karanyina tiinə na nɛ kuntu tun, ba maa pɔvna ba wi: «Taá nii nɔɔnu wuntu na je di nɔn-cɪcɔgɪrv, yi o ta kwəri o di wɔdiu di ba.»

³Zezi laan ma maŋi mumaŋa o bri-ba o wi: ⁴«Abam wulv na jigi peeni bi (100), yi si didva na je, o bá yagi peeni funugv-nugv kum (99) gaa ni, yi o daari o vu o beeri pi-jie kam na? ⁵O nan na beeri o na-ka, o laan wó kwe-ka o daŋi o bakala baŋa ni di wupolo o ja vu sɔŋɔ. ⁶O na tu o yi sɔŋɔ, oó bəŋi o cilonnə di o sɔŋɔ tiinə maama, yi o ta di ba o wi: «Á ki wupolo di amv, a na nɛ piə kalv ya na je tun ŋwaaŋi.» ⁷Kuntu tun, a lagi a ta abam si, ku yi bidwɪ mu di nɔn-cɪcɔgə didva na ləni o wu o yagi kəm-balwaarv, kúv pa wupolo taa daga Wɛ-sɔŋɔ ni. Baá ta jigi wupolo zanzan did-o ku dwe nɔn-ŋvna funugv-nugv na ba buɔŋi si ba maŋi si ba ləni ba wurv Wɛ ŋwaaŋi.

⁸Asawɛ, kaani na jigi səbu-dala fugə, yi didva na je, o bá tarigi kania o zuri o yira o zwarɪ digə kam wu maama, si o nii oó na-di na? ⁹O nan na nɛ-di, o laan wó bəŋi o cilonnə di o sɔŋɔ tiinə maama, yi o ta di ba o wi: «Á ki wupolo di amv, a na nɛ səbu-dali dilv ya na je tun ŋwaaŋi.»

¹⁰Kuntu tun, a lagi a ta abam si, ku yi bidwɪ mu di nɔn-cɪcɔgə didva na ləni o wu o yagi kəm-balwaarv, kúv pa wupolo kuntu donɔ taa wu Wɛ malesɪ * sum tee ni.»

Bu-jiu mumaŋa

¹¹Zezi daa ta ma ta o wi: «Nɔɔnu mu wura o na jigi bəkəri sile. ¹²De didwɪ nyaani wum ma zaŋɪ o ta di o ko o wi: «A ko, a loori-m si n maŋi a təri nmu wəŋnu tum wɔni n pa-nɪ. O ko ma sɛ. O ma maŋi o

jijigirv tum o pa-ba.

¹³Da finfun na ke tun, nyaani wum ma zaŋi o kwalimi o wænu maama o ja nuŋi o vu tuw kudonj yigə yigə. O maa zuuri da, yi o ki paweeni yirani. O maa jigɪ o wænu tum o cəgi yəə yəə. ¹⁴O laan ma ba o cəgi o wænu tum o ti maama. Kana ma tiini ka zv tuw kum, yi o daa ba jigɪ kulukulu. ¹⁵O ma vu tuw kum nɔɔnu didva te, o loor-o si o wəl-o. Nɔɔnu wum ma pa o vu o tɔgi o tərə gaa ni. ¹⁶Kana na tiini ka ce o yira ni tun, o ma buŋi si o tɔgi o di tərə yam wɔdiu kum, yi nɔɔn-nɔɔnu ba pa-o-ku. ¹⁷O wɔbɔŋa laan ma joori. O ma bwe o titi ni o wi: «A ko yəni o pai o tuntɔŋna wɔdiu zanzan yi ba ba di ba tiə, yi a laan wu yo seeni kana lagi ka gv-ni. ¹⁸Aá zaŋi a joori a vu a ko wum te mv, si a ta did-o ni: «A ko, a ki a cəgi Wɛ yigə, yi a ki a cəgi nmu di wu. ¹⁹Kuntv tun, kv daa wu maŋi si n ki-ni ni nmu bu te. Nan pa a taa tɔgi a yi nmu tuntɔŋna bam didva.» »

²⁰O na buŋi kuntv tun, o laan ma zaŋi o maa ve o ko wum te. O ta na wu yigə yigə tun, mv o ko wum tuli o na-o. O na nɛ-o tun, o ŋwarja ma zv-o. O ma zaŋi o duri o vu o jeeri o bu wum, o kukwər-o di wɔpolo zanzan.

²¹Bu wum laan ma ta did-o o wi: «A ko, a ki a cəgi Wɛ yigə, yi a ki a cəgi nmu di wu. Kuntv tun, kv daa wu maŋi si n ki-ni ni n bu te.» ²²O ko wum ma ta di o tuntɔŋna bam o wi: «Á ki lila á zv á kwe gərə kulv na lana kv dwe ti maama tun, á ja ba á zv-o. Kwe-na jafvli á ki o juŋa ni, si á kwe natra á pa o zv. ²³Ve-na á ja na-paali kamunu kum á ja ba á gv, si dí ma ki wɔdiu dí di candiə di wɔpolo. ²⁴Bɛŋwaani a bu wuntu ya tigi mv, yi o joori o bi. O ya je mv, yi a joori a na-o.» Ba ma puli wɔdiiru tum dim yi ba kwɛera di wɔpolo.

²⁵Maŋa kalv nyaani wum na tu o yi sɔŋɔ tun, o zimbaaru wum ya wu kara ni mv o vara. O na nuŋi kara kam ni o maa buni sɔŋɔ tun, mv o ni ba na magi wænu yi ba sai. ²⁶O ma bəŋi o ko tuntɔŋna bam didva o bwe-o wɔŋo kulv na ki yi ba kwɛeri tun. ²⁷Tuntɔŋnu wum ma lər-o o wi: «Nmu nyaani wum mv tuə. Nmu ko ma ja na-paali kamunu kum o gv si ba di candiə, o na nɛ-o yi o jigɪ yazurə tun ŋwaani.»

²⁸Bu-kwan kam na ni kuntv tun, o bam ma zaŋi. O ma ba lagi si o zv digə. O ko wum ma nuŋi o vu o koor-o si o zv. ²⁹O ma ta di o ko wum o wi: «Ta ni niə, bina yantu maama amv tiini a tɔŋi zanzan a pa nmu. A yəni a sɛ nmu ni maŋa maama. Nmu nan wu pɛ amv di bubala di si a gv, si amv di a cilonnə ma ki candiə. ³⁰Kv daari nmu bu wuntu na tu tun, n jaani na-paali kamunu kum n gv n pa-o, yi o yi wulv na kwe nmu jijigirv o vu o cəgi ka-bwæru kwaga ni yi o laan joori o ba tun.» ³¹O ko wum ma lər-o o wi: «A bu, nmu wu amv tee ni mv maŋa maama. Wænu tivl maama amv na jigɪ tun yi nmu nyim mv. ³²Dí nan maŋi si dí ki wɔpolo candiə mv zum, bɛŋwaani nmu nyaani wum ya tigi mv, yi o joori o bi. O ya je mv, yi dí joori dí na-o.» »

16

Tuntɔŋ-balɔrɔ mumaŋa

¹Zezi daa ta ma ta di o karabiə bam o wi: «Nadum mv wura o na jigɪ tuntɔŋnu. O tuntɔŋnu wum mv nii o wænu maama baŋa ni. Nɔɔna badonnə ma vu ba ta di nadum wum ba wi, o tuntɔŋnu wum jigɪ o wænu tum o cəga mv. ²O ma bəŋi o tuntɔŋnu wum, yi o ta did-o o wi: «A ni nmu na ki te tun. Kɔɔ mv n nan wó ta di amv? Nan ve n jeeli nmu na ki te di a wænu tum tun, si n ba n ta n bri-ni. Nmu daa n bá wani n ta n yi a tuntɔŋnu.»

³Tuntɔŋnu wum ma bwe o titi ni o wi: «Amv nan wó ki ta mv? A tu wum lagi o li-ni o titɔŋa yam ni. Amv ba dana si a wani a va. Cavura maa jigɪ-ni si a taa tuli a loorə. ⁴A nan ye a na wó ki te, si o na li-ni o titɔŋi dim ni, si nɔɔna taa jɔŋi-ni lanyirani ba sam ni tun.»

⁵O na buŋi kuntv tun, o ma bəŋi balv na jigɪ o tu wum juna tun didva didva o pa ba ba o te. O ma bwe dayigə tu wum o wi: «Nmu jigɪ a tu wum juni kv mai tita mv?» ⁶Nɔɔnu wum ma ləri o wi: «Kv yi nugə kunkwaanv bi (100) mv.» Tuntɔŋnu wum ma ta-o o wi: «Nii tɔnɔ kulv nmu juni dim na pɔpɔni da tun. Nan ki lila n kwe n ja n vu n jəni n pɔpɔni ni kunkwaanv fiinnu (50).» ⁷O daa ta ma bwe nɔɔnu wudonj o wi: «Nmu jigɪ a tu wum juni kv mai tita mv?» O ma ləri o wi: «Kv yi mina ywælu bi (100) mv.» Tuntɔŋnu wum ma ta did-o o wi: «Kwe tɔnɔ kum n pɔpɔni ni ywælu funɔnɔ (80).»

⁸Nadum wum na lwarɪ kuntv tun, o ta tee titɔŋ-balɔrɔ kum di o na ki te tun, bɛŋwaani logv baŋa tiinə jigɪ swan ba ye ba na wó ki te si ba ma wəli daani ba dwe balv na lwarɪ Wɛ pooni dim tun.

⁹A lagi a ta abam si, á maŋi si á kwe lugv baŋa səbu á ma wəli nɔɔna si kv pa á di cilonj daani. Á na ki kuntv, yi səbu kum na ti, ba jwa wó jeeri abam lanyirani Wɛ-sɔŋɔ ni, si á taá wura maŋa kalv na bá ti tun.»

Dí na maŋi sí dí taá yi ciga tiinə te tɪn

¹⁰ «Nɔɔnɔ wɔlɔ na tɔgi ciga di wo-balaŋa tɪn wó ta tɔgi ciga di wo-kamunu di. Kɔ daari wɔlɔ na ba tɔgi ciga di wo-balaŋa tɪn bá wani o tɔgi ciga di wo-kamunu di. ¹¹ Kuntɔ tɪn, abam na wari á tɔgi ciga di lɔgɔ baŋa sɛbu, Wɛ bá sɛ sí Dɪ kwe jɔjɔgɪrɔ ciga ciga Dɪ kɪ abam jɪŋa ni. ¹² Abam na wari á tɔgi ciga di wəənu tɪlɔ ba na kwe ba kɪ abam jɪŋa ni sí á nii tɪ baŋa ni tɪn, Wɛ bá sɛ sí Dɪ pa abam wəənu tɪlɔ na wó ta yi abam titi nyum tɪn.

¹³ Tɪntɔŋnɔ bá wani o kwe wɔbɔŋ-dɪdwi sí o ma tɔŋi o pa o yuutiinə bale. Oó ta culi dɪdɔa kam yi o daari o soe wudɔŋ wɔm, naa oó ta nɪgi dɪdɔa kam yi o daari o gooni wudɔŋ wɔm. Kuntɔ ŋwaani abam bá wani á pa sí Wɛ taa yi á yuutu, sí á daari á pa sɛbu di taa yi á yuutu.»

¹⁴ Farizian * tiinə bam na tɔgi ba wura tɪn ma ni Zezi na tagi kɔlɔ maama tɪn. Ba na yi sɛbu-swən-nyuna tɪn, ba maa jig-o ba mwana. ¹⁵ O ma ta di ba o wɪ: «Abam mu lagɪ sí á brɪ á titi nɔɔna yigə ni, ni á yi nɔn-ŋɔna. Wɛ nan ye á wɔbɔŋa na yi te tɪn. Wɔŋo kɔlɔ nɔɔna na paɪ kɔ yi wo-kamunu tɪn, kɔ yi wo-zɔɔni mu Wɛ yigə ni.

¹⁶ Nɔɔna dɛɛn jigɪ Moyisi * cullu tɪm di faŋa faŋa Wɛ nijɔŋnə bam na brɪ kɔlɔ tɪn mu ba tɔga, yi kɔ vu kɔ yi maŋa kalɔ Zan wɔlɔ na miisi nɔɔna na wɔni tɪn laan ba. O na tu tɪn, kɔ laan yi Wɛ paari kwər-ywəŋə kam mu wura, yi nɔɔna maama tiini ba kwaani sí ba tɔgi ba zɔ di wɔ.

¹⁷ Dɪ kɔ di, kɔ yi mwali sí wɛyuu di tɪga je kɔ dwe wɔŋo finfin na lagɪ kɔ lɪ Wɛ cullu tɪm wɔni.

¹⁸ Nɔɔnɔ wɔlɔ na yagɪ o kaani yi o daari o di kaani wudɔŋ, kuntɔ tu kəm dɪm yi balɔrɔ nɪɛɛni nɔɔnɔ na pəni di o dɔŋ kaani te tɪn mu. Nɔɔnɔ wɔlɔ na zaŋi o di kaani wɔlɔ o titi barɔ na yag-o tɪn, kuntɔ tu kəm dɪm di yi balɔrɔ nɪɛɛni nɔɔnɔ na pəni di o dɔŋ kaani te tɪn mu.»

Nadum di yinigə tu mumarja

¹⁹ Zezi ta ma ta o wɪ: «Nadum mu wura. O maa yəni o zɔ gwar-ŋɔnɔnɔ tɪlɔ na tiini tɪ lana tɪn. O jigɪ wɔŋo maama kɔ yi-o, yi o ŋwia lana dɛ maama. ²⁰ Yinigə tu di mu wura, o yiri mu Lazaari. O yəni o tigi nadum wɔm sɔŋo manɔŋo ni. O yira maama yi ŋwana. ²¹ O maa lagɪ sí o taa di wɔdiu kɔlɔ nadum wɔm na di yi kɔ siiri tɪga ni tɪn, yi o ba na-kɔ o di. Kakuri di ma tui sí dəlɪmi o ŋwana yam.

²² Yinigə tu wɔm laan ma ba o tɪ. Wɛ malesɪ * ma ba sí kwe-o sí ja vu Wɛ-sɔŋo sí pa o jəni Abraham * tɪkəri ni. Nadum wɔm di ma tɪ. Ba ma kwe-o ba kɪ. ²³ O ma vu curu. O maa wura o yaara zanzan. O ma kwəni o yuu wɛɛni o na Abraham na wɔ yigə yigə, yi Lazaari je o tɪkəri ni. ²⁴ O ma kaasi o ta dɪd-o o wɪ: «A ko Abraham, popo, duri a ŋwarja. A loori-m sí n pa Lazaari vu o ma o nɔa o laŋi na o ba o ma zuri a dɪndəlɪmi, sí a tiini a yaari zanzan mini dɪm wɔni.»

²⁵ Abraham ma lər-o o wɪ: «A bu, nan guli nɔɔ dɛɛn na ŋwi lɔgɔ baŋa ni yi n na wo-laaru tɪlɔ maama n na lagɪ tɪn. Lazaari dɛɛn nan jigɪ yaara yirani mu. Kɔ daari lele kuntɔ, wɔm bɪcari laan zuri, yi nɔɔ di daa wɔ yaara wɔni. ²⁶ Wɔŋo kɔlɔ na wəli da tɪn, gɔŋ-canluŋu mu cɪgi dɪbam di abam laŋa ni, yi nɔɔn-nɔɔnɔ bá wani o zɪgi yo o vu o bɛ o yi abam te. Nɔɔn-nɔɔnɔ di bá wani o zɪgi abam tee ni o bɛ o ba dɪbam te.» ²⁷ Nadum wɔm ma ta o wɪ: «A ko, kɔ nan na yi kuntɔ, a loori-m sí n tɔŋi Lazaari sí o vu a ko sɔŋo, ²⁸ sí a nyaana banu wura, sí o kaani-ba, sí ba di daa yi tɔgi ba ba yaara jəgə kantɔ.»

²⁹ Abraham ma ta dɪd-o o wɪ: «Ba maŋi ba jigɪ twaanɔ tɪlɔ Moyisi * di Wɛ nijɔŋnə bam na pɔpɔni tɪn. Ba nan maŋi sí ba sɛ twaanɔ tɪntɔ taani dɪm mu.» ³⁰ O ma ləri o wɪ: «A ko Abraham, ba bá sɛ kuntɔ. Nɔɔnɔ nan na bi o yagɪ tɔvni yi o vu ba te o ta di ba, ba laan wó ləni ba wɔrɔ ba yagɪ kəm-balwaaru tɪm.» ³¹ Abraham ma ləri nadum wɔm o wɪ: «Ba na wɔ sɛ Moyisi di Wɛ nijɔŋnə bam maama taani dɪm, nɔɔnɔ na maŋi o bi o yagɪ tɔvni di, ba ta bá sɛ sí o taani dɪm yi ciga.» »

17

Zezi na brɪ o karabiə wəənu tɪlɔ tɪn

(Matiyu 18:6-7, 21-22, Mariki 9:42)

¹ Zezi dɛɛn ma ta di o karabiə bam o wɪ: «Kɔ bá wani sí wəənu tɪlɔ na gani nɔɔna sí ba yagɪ Wɛ cwəŋə tɔgɪm tɪn taa tərə. Kɔ nan na yi nɔɔnɔ wɔlɔ na gani nɔɔna sí ba yagɪ Wɛ cwəŋə tɔgɪm tɪn, lɛɛrɔ wɔ o yuu ni. ² Kɔv ta lana kɔ pa kuntɔ tu sí ba lə kandwɛ kamunu o ba ni ba di-o ninw wɔni, kɔ gari cam dɪlɔ o na wó na di o na pɛ Wɛ bu-balaŋa dɪdɔa yagɪ Wɛ cwəŋə tɔgɪm tɪn. ³ Kuntɔ tɪn, á taá cv á titi!

N nu-bu na kɪ lwarum, sí n kaan-o di o na kɪ kɔlɔ tɪn. O nan na sɛ yi o ləni o wɔ di o kəm-balɔrɔ kum, sí n ma n cɛ-o. ⁴ O na maŋi o kɪ nɔɔ lwarum kuni birpɛ dɛ wɔni yi o sɛ ni o kɪ o cɔgi, nɔɔ ta maŋi sí n ma n cɛ-o mu.»

⁵Dí Yuutu Zezi tintuɔŋna bam ma ta did-o ba wi: «Wəli dibam wɔbɔŋa, sɪ dí taá jigi wu-didva di nmu.»

⁶Zezi ma ləri-ba o wi: «Á na kɪ á wu-didva di amv, yɪ kv na maŋɪ kv yɪ finfun yiranɪ nɪ nyasaŋ-bu te di, á wó wani á ta di tu-kamunu kuntu nɪ kv gɔ kv vu kv jəni nɪnuv kum wɔni, yɪ kvó sɛ á ni.»

Tintuɔŋnu na maŋɪ sɪ o kɪ te tin

⁷Zezi daa ta ma ta o wi: «Abam wulv na jigi tintuɔŋnu, yɪ o na wura o vari o pa-m, naa o na tɔgi n peeni, yɪ wuntu na tuŋɪ o ti yɪ o ba o yɪ sɔŋɔ, n ta did-o nɪ o ba o jəni o di wɔdiu di nmu na? ⁸Aye. Nmu nan wó ta did-o nɪ: «Ve n kɪ wɔdiu, sɪ n laan vɔ n gɔrɔ di vva, n ja wɔdiu kum n ba n pa-nɪ sɪ a di. Amv na di a ti, sɪ n laan vu n di n titɪ nyum.» ⁹Kv daa dai sɪ n kɪ n tintuɔŋnu wum le, di o na kɪ kulv nmu na pɛ-o nɪ sɪ o kɪ tin. ¹⁰Kv yɪ bidwɪ mv di abam di. Abam na kɪ kulv maama Wɛ na pɛ abam nɪ sɪ á kɪ tin, á maŋɪ sɪ á taá wi: «Dibam yɪ tintuɔŋna má mv. Dí kɪ kulv na maŋɪ sɪ dí kɪ tin yiranɪ mv.» »

Zezi na pɛ nanywaanu fugə na yazurə te tin

¹¹Zezi dɛɛn ma wu cwəŋə nɪ o maa ve Zeruzalem. O ma da Samari * lvgv di Galile lvgv sisəm o maa kea. ¹²O ma vu sɪ o zv tv kudɔŋ. Mv nanywaanu * fugə jeer-o cwəŋə nɪ. Ba ma zigɪ yigə yigə, ¹³yɪ ba kaasi di kwər-dɛ ba wi: «Dibam tu Zezi, popo duri dibam ŋwaŋa.»

¹⁴Zezi na nɛ-ba tin, o ma ta di ba o wi: «Ve-na Wɛ kaanɪm tu wum te sɪ á pa o nii á yɪra yam.»

O na tagɪ kuntu yɪ ba maa ve tin, mv ba maama nɛ yazurə yɪ ba yɪra ji lanyiranɪ. ¹⁵Ba wu didva na nɛ nɪ o yaww kum je tin, o ma pipiri o joori o vu Zezi te, yɪ o zuli Wɛ di kwər-dia. ¹⁶O ma vu o tv Zezi yigə nɪ, yɪ o kɪ o le. Wulv na kɪ kuntu tin yɪ Samari tu mv. ¹⁷Zezi ma bwe o wi: «Kv dai nɔɔna fugə kam maama mv nɛ yazurə na? Nvgv kum nan bɛ? ¹⁸Ba wulv wulv wu joori o ba sɪ o kɪ Wɛ le, kv na dai dwi-ge * tu wuntu yiranɪ.» ¹⁹O laan ma ta di nɔɔnv wum o wi: «Nmu na kɪ n wu-didva di amv tin mv pɛ n na vrum. Nan zaŋɪ n viiri.»

Wɛ paari dum na wó ba nɔɔna titari te tin

(Matiyu 24:23-28, 36-41)

²⁰Farizian tiinə bam dɛɛn ma bwe Zezi, sɪ ba lwarɪ maŋa kalv Wɛ na wó di paari nɔɔna titari nɪ tin. O ma ləri-ba o wi: «Wɛ paari dum maŋa na yɪə, á bá wani á ma á yɪə á na-di. ²¹Nɔɔna bá ta wi: «Nii-na yo seeni», asawɛ ba wi: «Nii jəgə kantv nɪ», bɛŋwaanɪ Wɛ paari dum maŋɪ di wu abam titari nɪ.»

²²Zezi ma ta di o karabiə bam o wi: «Maŋa wó ba, yɪ á wó ta lagɪ di á wu maama sɪ á ya na tɔgi á wura, kv na maŋɪ kv yɪ dɛ didwɪ yiranɪ di, maŋa kalv amv Nabiin-bu * wum na joori a ba tin. Á nan bá na.

²³Kantv maŋa kam nɪ nɔɔna wó ta di abam ba wi: «Nii-na, o wu yo seeni», asawɛ: «O wu jəgə kantv nɪ». Á nan yɪ sɛ ba taanɪ dum sɪ á vu á nii. ²⁴Bɛŋwaanɪ, dɛ dum amv Nabiin-bu wum na lagɪ a ba tin na yɪə, kvó ta nyɪ di dva na pipɪli wɛyuu nɪ ka lɛɛnɪ ka pai pooni lvgv baŋa je maama nɪ te tin mv. ²⁵Kv na wó loori kuntu tin, kv fin mv sɪ amv Nabiin-bu wum na yaara zanzan sɪ zum nɔɔna bam culi-nɪ.

²⁶Amv Nabiin-bu wum na wó ba maŋa kalv tin wó ta nyɪ nɛɛɛnɪ kv dɛɛn na kɪ Nowe * maŋa kam nɪ te tin mv. ²⁷Kantv maŋa kam nɪ, nɔɔna dɛɛn di ba wɔdiuru yɪ ba nyɔa, yɪ ba daari ba di kaana, yɪ kaana di zɔvri banna, sɪ kv vu kv yɪ dɛ dum Nowe na zv naboro kamunu kum wu tin. Na laan ma ba, ba li lvgv baŋa ba cɔgi nɔɔna bam maama.

²⁸Maŋa kalv Lotɪ * dɛɛn na wura tin, kv di maŋɪ kv yɪ kuntu mv. Nɔɔna dɛɛn wura ba di ba wɔdiuru yɪ ba nyɔa, yɪ ba daari ba kɪ pipɪu, yɪ ba vara yɪ ba lɔ sam. ²⁹Kv ma ba kv yɪ dɛ dum Lotɪ na duri o nuŋɪ Sodəm nɪ tin. Dɛ dum kuntu nɪ, mini di min-kandwa ma nuŋɪ wɛyuu nɪ ya tv tɪga nɪ ya cɔgi tv kum nɔɔna bam maama.

³⁰Dɛ dum amv Nabiin-bu wum na wó joori a ba lvgv baŋa a bri a titɪ tin, kvó dari nɔɔna kuntu dɔŋ mv.

³¹Dɛ dum kuntu nɪ, nɔɔnv wulv na wu nayuu nɪ yɪ o wəɛnu na wu digə wɔni, kuntu tu daa yɪ tu o zv digə wu sɪ o kwe o wəɛnu tum o ja duri. Nɔɔnv wulv nan na wu kara nɪ, o di daa yɪ joori sɔŋɔ. ³²Guli-na kv dɛɛn na kɪ Lotɪ * kaanɪ wum te tin. ³³Wulv maama na lagɪ sɪ o taa jigi o titɪ ŋwia tin, kuntu tu wó ga-ka mv. Wulv maama nan na sɛ sɪ o ga o ŋwia tin, kuntu tu wó ta jigi ŋwia Wɛ tee nɪ.

³⁴A lagɪ a ta abam sɪ, nɔɔna bale na pəni titɪ nɪ sara didva wɔni, Wɛ wó li ba didva Dɪ daari didva.

³⁵Kaana bale na wura ba cɔɪ muni, Wɛ wó li ba didva Dɪ daari didva. ((³⁶Nɔɔna bale di na wu kara nɪ ba tuŋa, Wɛ wó li ba didva Dɪ daari didva.))»

³⁷Zezi na tagɪ kuntu tin, ba ma bwe-o ba wi: «Dibam Yuutu, kuntu wɔŋo wó kɪ yən mv?»

O ma ləri-ba di bitar-dundia o wi: «Wo-tuv na wu mɛ tin, duurə di gilimi da mv.»

Wε-loro na yi te tun

¹Zezi dɛɛn ma maɲi mumaɲa o bri o karabiə bam ni ba maɲi si ba taa loori Wε taan mu, si ba yi yagi.
²O ma maɲi o bri-ba o wi: «Tɔw kudoɲ ni mu sariya-diru wudoɲ dɛɛn ya wura, yi o ba kwari Wε. O maa ba niɲi nɔɔna di. ³Kadɛm wudoɲ di maa wu tɔw kum kuntu ni. O maa yɛni o ve sariya-diru wum te maɲa maama, o loor-o zɛnɔ o wi: «Nan kwaani n wɛli-ni, si n pa a na bura a dum wum tee ni.»
⁴Sariya-diru wum maa ba sɛ o taani dim. Ku maa wura ku wura, o laan ma ta o titi wuni o wi: «A ba kwari Wε. A ba niɲi nɔɔna di. ⁵Di ku di, kadɛm wuntu nan ta jigi-ni o yaara maɲa maama di o taani dim. Kuntu ɲwaani a maɲi si a pa-o bura. Ku na dai kuntu, oó ta tui a te o yaari-ni maɲa maama.»
⁶Dí Yuutu Zezi laan ma ta o wi: «Cɛgi-na sariya-diru balɔrɔ kum na tagi te tun. ⁷Si ku laan nan na yi Wε, Dɪ bá sɛ si Dɪ wɛli Dɪ titi nɔɔna balɔ Dɪ na kuri tun si ba na ciga na? Dɪ bá kɪ lɪla Dɪ wɛli balɔ na tiini ba loori-Dɪ maɲa maama wia di titi tun na? ⁸A lagi a ta abam si, Dɪ wó pa-ba ciga lɪla. Ku daari, amu Nabiin-bu * wum na joori a ba lugu baɲa, nɔɔna ta wó ta jigi wu-didva di amu na?»

Farizian tu di lampo-joɲnu mumaɲa

⁹Zezi daa ma maɲi mumaɲi didoɲ, si o ma bri balɔ na buɲi ba pai ba yi nɔn-ɲuna Wε tee ni yi ba gooni ba donnɔ tun. ¹⁰O ma maɲi o bri-ba o wi: «Nɔɔna bale mu wura. Ba didva yi Farizian * tu mu. Wudoɲ wum maa yi lampo-joɲnu. Ba ma zaɲi ba vu Wε-di-kamunu kum si ba wari Wε. ¹¹Ba na zu tun, Farizian tu wum ma zigi o wari Wε o wuni o wi: «Wε, a kɪ nmu le di amu na dai nɛɛni nɔɔna badaara balɔ na yi ɲwuna di wo-lwaan-kɛrɛ di ka-lagina te tun. A kɪ nmu le di a na dai nɛɛni lampo-joɲnu wuntu di te tun. ¹²A yɛni a vɔ ni kuni bile mu da yarpe maama wuni. Wɛɛnu tɪlu maama a na nɛ tun, a yɛni a li nmu tɛri ti wuni a pa nmu.»
¹³Ku daari lampo-joɲnu wum maa zigi daa ni o wari Wε. O maa ba lagi si o kwani o yuu wɛɛni, yi o magi o japorɔ Wε yigɛ ni o wi: «Wε, amu yi lwarim tu mu. Nan duri a yibwɛnɔ.»
¹⁴Kuntu tun, a nan lagi a ta di abam si, nɔɔna bantɔ bale na wari Wε ba ti yi ba laan joori sɔɲɔ tun, ku yi lampo-joɲnu wum mu nɛ ciga Wε tee ni, si ku dai Farizian tu wum. Bɛɲwaani, wulɔ na zɛɲi o titi tun, Wε wó tu kuntu tu. Wulɔ nan na tu o titi tun, Wε wó zɛɲi kuntu tu.»

Bu-balwa na maɲi di Wε paari dim te tun

(Matiyu 19:13-15, Mariki 10:13-16)

¹⁵Nɔɔna badonnɔ maa jaani ba bu-balwa ba tui Zezi te, si o daɲi o jua ba baɲa ni o wari Wε o pa-ba. O karabiə bam na nɛ kuntu tun, ba ma zaɲi ba kaani-ba si ba yi taa kɪ kuntu. ¹⁶Zezi laan ma bɛɲi biə bam si ba ba o te, yi o wi: «Yagi-na si biə bam taa tui a te, si á yi zaɲi á ci-ba. Bɛɲwaani balɔ na nyi di bu-balwa te tun mu maɲi si ba zu Wε paari dim wu. ¹⁷A lagi a ta ciga mu di abam si, nɔɔnu na wu sɛ si Wε taa te-o ni bu-balaɲa te, o bá na cwɛɲɔ si o zu Wε paari dim wu.»

Nadunə wó wani ba na ɲwia Wε tee ni na?

(Matiyu 19:16-30, Mariki 10:17-31)

¹⁸Zwifɛ yigɛ tu wudoɲ dɛɛn ma bwe Zezi o wi: «Karanyina, n yi nɔn-ɲum. Bri-ni kulɔ a na wó kɪ, si a ma a na ɲwia kalɔ na ba ti tun Wε tee ni.»
¹⁹Zezi ma ta did-o o wi: «Bɛɲwaani mu n bɛɲi-ni ni nɔn-ɲum? Nɔɔn-nɔɔnu tɛrɔ o na yi nɔn-ɲum, ku na dai Wε Dɪ yurani. ²⁰Nmu maɲi n ye Wε cullu tum na bri kulɔ tun. Yi zaɲi n pɛni di n doɲ kaani. Yi zaɲi n gu nɔɔnu. Yi zaɲi n ɲɔ. Yi fɔ vwan n pa nɔɔn-nɔɔnu. Ta n zuli n nu di n ko.»
²¹Zwifɛ yigɛ tu wum ma ta o wi: «Ku zigi amu biini ni mu a maɲi a tɔgi cullu tuntu maama.»
²²Zezi na ni o na tagi kulɔ tun, o ma ta did-o o wi: «Ku nan ta ge woɲo didva mu si n kɪ. Kwe wɛɛnu tɪlu maama n na jigi tun n yɛgi, si n laan maɲi ti sɛbu kum n pa yinigɛ tiinɔ. Kuntu wó pa n ta n jigi jɲiguru Wε-sɔɲɔ ni. Nmu na kɪ kuntu, si n laan ba n ta n tɔgi-ni.» ²³Nɔɔnu wum na ni kuntu tun, o wu ma cɔgi zanzan, o na yi jɲiguru zanzan tu tun ɲwaani.
²⁴Zezi ma lwarɔ o wu na cɔgi te tun. O ma ta o wi: «Nadunə na lagi si ba zu Wε paari dim wu, ku suni ku cana ku pa-ba. ²⁵Kuó ta yi mwalɔ si yogondi da gar-lwe bɔɔni di nuɲi ku dwe nadum na lagi si o zu Wε paari dim wu.»
²⁶Nɔɔna balɔ na ni kulɔ Zezi na tagi tun ma bwe-o ba wi: «Ku nan na yi kuntu, wɔɔ mu wó wani o na

vrum?»

²⁷ O ma læri-ba o wi: «Kulv nabiinæ na wari ba ki tun, We wa-ku Dl kia.»

²⁸ Piyæri laan ma ta o wi: «Nii. Dibam yagi di wænu mu yi di daari di tɔgi nmv.»

²⁹ Zezi ma ta di ba o wi: «A lagi a ta ciga mu di abam si, nɔɔnv wulv maama na tagi We paari dum njwaani yi o yagi o sɔɔɔ naa o kaani naa o nu-biæ naa o nu di o ko naa o biæ tun, ³⁰ kontv tu wu suni o jɔɔɔ ku dwæni kulv maama o na yagi tun maɔa kantv ni. Ku daari maɔa kalv na wu ba tun, kontv tu wu na njwia kalv na ba ti tun We tee ni.»

Zezi daa na njɔɔni o tvvni taani te tun

(Matiyu 20:17-19, Mariki 10:32-34)

³¹ Zezi dæen ma pɔɔri o karabiæ fugæ-bale bam kɔɔɔ kum wvni, yi o ta di ba o wi: «Taá ye-na si, di maa ve Zeruzalem, yi wænu tilv maama faɔa faɔa We nijɔɔnæ bam na pupvni amv Nabiin-bu * wvm njwaani tun wu ki. ³² Baá ja amv ba ki dwi-ge * tiinæ jɔɔa ni. Baá mwanv amv, baá bæesi amv, baá twi lileeru ba yagi a yira ni, ³³ baá kwe balaari ba ma magi-ni, yi ba laan daari ba gv-ni. Da yatɔ de ni, a laan wu joori a bi a yagi tvvni.»

³⁴ Zezi na tagi kontv tun, ba wv ni o taani dum kuri. Ba maa yæri o na jigi kulv o njɔɔni tun, ku kuri na sægi di ba tun njwaani.

Zezi na puri lilwe yiæ te tun

(Matiyu 20:29-34, Mariki 10:46-52)

³⁵ Zezi dæen ma vu o twe tvv kudoɔ, ku yiri mv Zeriko. Lilwe maa je cwæɔæ kam ni ni o looræ. ³⁶ O ma ni nɔn-kɔɔɔ na tɔgi da ku maa kea. O ma bwe si o lwarv ku na yi kulv tun. ³⁷ Ba ma ta ba bri-o si ku yi Nazareti tu Zezi mv tɔgi dáani o maa kea. ³⁸ O ma tɔɔli o bæɔi o wi: «Zezi, Pæ Davidi * dwi tu, duri a yibwænæ!»

³⁹ Nɔɔna balv na wv kɔɔɔ kum yigæ ni ba maa ve tun ma kaan-o si o pu o ni. O laan ma tiini o tɔɔli baɔa baɔa o wi: «Pæ Davidi dwi tu, duri a yibwænæ!»

⁴⁰ Zezi ma zigi, yi o pa ni si ba varjv lilwe wvm ba ja ba o te. O na yi o te tun, Zezi ma bwe-o o wi:

⁴¹ «Nmv lagi si a ki bæe mv a pa-m?»

O ma læri o wi: «A tu, a lagi si a joori a taa na mv.»

⁴² Zezi ma ta did-o o wi: «Ta n nai. Nmv na ki n wv-didva di amv te tun mv pæ n na vrvm.»

⁴³ Zezi na tagi kontv bidwi baɔa ni tun, mv lilwe wvm yiæ joori ya nai. O ma zaɔi o tɔgi Zezi, yi o zuli We lanyirani. Nɔɔna bam maama na næ kulv na ki tun, ba di maa tee We.

19

Lampo-jɔɔnu Zase na ki te tun

¹ Zezi ma vu o tɔgi Zeriko tvv kum wv o maa kea. ² Nɔɔnv wudoɔ mv wv tvv kum wvni, o yiri mv Zase. O maa yi lampo-jɔɔnæ yigæ tu, yi o yi nadum. ³ O dæen ma lagi si o lwarv Zezi na yi wulv tun. O ma kwaani o ga, o na yi nɔn-kukulæ yi kɔɔɔ kum daga tun njwaani. ⁴ O ma duri o ke kɔɔɔ kum yigæ, o vu o di kapvrv yuu si o kwaani o na Zezi, o na lagi o ba o da dáani o ke tun njwaani.

⁵ Zezi ma vu o yi jægæ kam. O ma kwæni o yuu wæenv o nii, yi o wi: «Zase, ki lila n tu tɔga, si zum a maɔi si a ba a pæni nmv sɔɔɔ ni mv.»

⁶ Zase na ni kontv tun, o ma ki lila o tu tɔga, yi o vu o jeeri Zezi lanyirani o sɔɔɔ ni di wupolo.

⁷ Nɔɔna bam na næ Zezi na ki te tun, ba maama maa pvvni ba wi: «Taá nii o na ve o zv nɔn-cicɔɔɔ sɔɔɔ si o taa yi o væru.»

⁸ Zase laan ma zaɔi wæenv o ta di di Yuutu Zezi o wi: «A tu, nii amv na lagi a ki te tun. Aá pɔɔri a jɔɔguro tum cicoro mv a maɔi a pa yinigæ tiinæ. A ya na pini wulv maama a jɔɔi lampoo zanzan o tee ni tun, aá joori a njwi-ku kuni bina mv a pa ku tu.»

⁹ Zezi ma ta did-o o wi: «Zim de dum ni sɔɔɔ kontv tiinæ næ vrvm, bænjwaani nɔɔnv wvntv bri si o di tɔgi o yi Abraham dwi tu ciga ciga. ¹⁰ Amv Nabiin-bu * wvm na tu lvgv baɔa tun, ku yi si a beeri balv na je tun mv, si a daari a vri-ba a ki We jɔɔa ni.»

Nɔɔnv di o tintvɔɔna mimajæ

(Matiyu 25:14-30)

¹¹ Nɔɔna bam ta na wura ba cɛgi o taani dim kuntu tun, Zezi daa ma maɲi mumaɲa o bri-ba. O na tu o twe Zeruzalem tun, nɔɔna bam ga buɲi si We paari dim wó ba lula mu ba yibiyə ni kantu maɲa kam ni. ¹² Kuntu ɲwaani mu o ma maɲi o bri-ba o wi: «Nɔɔnu wudoɲ mu wura o na yi pabu. De didwi o ma zaɲi si o vu tu kudonɲ yigə yigə si ba pa-o paari, si o laan joori o ba. ¹³ O ma bəɲi o tintuɲna fugə, yi o kwe səbu-siɲa dala fugə o pa-ba, yi o wi: «Ma-na səbu kuntu á taá maa pipiə, si ku taa ve maɲa kalu a na wó joori a ba tun.»

¹⁴ O tuw kum tiinə nan cul-o zanzan. Ba ma tuɲi nɔɔna si ba da o kwaga ba vu ba ta wi, ba ba lagɪ si o taa yi ba pɛ. ¹⁵ Di ku di, ba ta pɛ-o paari. O ma joori o titi tuw kum. O laan ma pa ba bəɲi o tintuɲna balu o ya na pɛ-ba səbu kum tun, si ba ba o te ba bri-o nyɔɔri dilu ba na nɛ ku baɲa ni tun.

¹⁶ Dayigə nɔɔnu wum ma ba o ta did-o o wi: «A yuutu, a kwe səbu-siɲa dalɪ dim nmu na pɛ-ni tun, a ma na dala fugə nyɔɔri mu a wəli da.» ¹⁷ O yuutu wum ma lər-o o wi: «N ki ciga n jigɪ yawala, n yi tintuɲ-ɲum. Nmu na ki ciga di kulv finfun a na ki n jiɲa ni tun, a laan wó pa n ta n te tuni fugə.»

¹⁸ Bale-tu wum ma ba o ta di o yuutu wum o wi: «A yuutu, a kwe səbu-siɲa dalɪ dim a ma na dala yanu nyɔɔri mu a wəli da.» ¹⁹ O yuutu wum ma lər-o o di o wi: «Aá pa n ta n te tuni dinu.»

²⁰ Wulu na yi batɔ-tu wum tun di ma daa ba o ta did-o o wi: «A yuutu, nan joni nmu səbu-siɲa dalɪ dim. A kwe-di mu a kukuli di yu-kwala a tiɲi, ²¹ a na ye ni nmu laɲa damma, yi a kwari fuvni di nmu tun ɲwaani. Nmu yəni n joni nyɔɔri wəənu tilv nmu yira na wu cɛ ti baɲa ni tun, yi n zagɪ mina yalv n titi na wu dugi tun.» ²² O yuutu wum laan ma ta did-o o wi: «Nmu yi tintuɲ-balɔɔ mu. N titi ni-taani dim mu bri ni n ba jigɪ bura. Nmu ya na ye ni a laɲa damma, yi a joni nyɔɔri wəənu tilv a yira na wu cɛ ti baɲa ni tun, yi a zagɪ mina yalv a titi na wu dugi tun, ²³ bɛɛ nan yi nmu wu kwe a səbu kum n tiɲi banki ni. Nmu ya na tiɲi-ku banki ni, a ya wó ba a joni-ku di nyɔɔri.»

²⁴ O laan ma ta di balu na zigɪ da tun o wi: «Joni-na səbu-siɲa dalɪ dim o tee ni á pa wulu na nɛ dala fugə kam tun tu.» ²⁵ Ba ma ta did-o ba wi: «Dí yuutu, wontu maɲi o jigɪ dala fugə mu.» ²⁶ O ma ləri o wi: «A lagɪ a ta abam si wulu maama na maɲi o jigɪ woɲo tun, o ta wó joni kudonɲ o wəli da. Wulu nan na maɲi o ba jigɪ kulvkuɪv tun laan wó ba o ga kulv finfun o ya na jigɪ tun di. ²⁷ Ku daari, ku na yi a duna balu na ba lagɪ si a taa yi ba pɛ tun, ve-na á ja-ba á ba yo seeni si á gu-ba a yigə ni.» »

Zezi na zu Zeruzalem yi nɔɔna zul-o te tun

(Matiyu 21:1-11, Mariki 11:1-11, Zan 12:12-19)

²⁸ Zezi deen na tagɪ wəənu tum kuntu maama o ti tun, o ma zaɲi o kwe cwəɲə o tɔɲi nɔɔna bam yigə o maa ve Zeruzalem. ²⁹ Ba ma vu ba yi ti-balwa bale, ba yira mu Betifaazi di Betani. Je sum kuntu wu piu kudonɲ saɲa ni mu, ku yiri mu Olivi piu. Zezi ma tuɲi nɔɔna bale o karabiə bam wuni, ³⁰ yi o ta di ba o wi: «Ve-na á zu tuw kulv na wu abam yigə ni tun. Á na zu ku wu, á wó na bina-pɔla na lægi da, yi nɔɔn-nɔɔnu daa ta wu garɪ ka baɲa. Ve-na á bwəli-ka á ja ba á pa-ni. ³¹ Nɔɔnu nan na bwe abam o wi: «Bɛɛ mu yi á bwəli-ka?», si á ta did-o ni: «Ku yi dí Yuutu wum mu lagɪ-ka.» »

³² Nɔɔna bale balu o na tuɲi tun ma zaɲi ba vu si ba nii. Ba ma suni ba na ni ku yi o na tagɪ te tun. ³³ Ba na wura ba bwəli bina-pɔla kam tun, ka tiinə ma bwe-ba ba wi: «Bɛɲwaani mu yi á wura á bwəli bunaga kam?» »

³⁴ Ba ma ləri ba wi: «Ku yi dí Yuutu wum mu lagɪ-ka.» ³⁵ Ba ma ja-ka ba ja vu Zezi te. Ba laan ma kwe ba gwaaru ba daɲi ka baɲa ni, yi ba pa Zezi di ka baɲa. ³⁶ O na maa kɛ tun, nɔɔna bam ma zul-o, yi ba kwe ba gwaaru ba lwarɪ cwəɲə kam yuu ni, si o taa ve ti baɲa ni o kea.

³⁷ O na gɛ finfun si o yi Zeruzalem tun, o ma da cwəɲə kalu na kwe ka tu Olivi piu kum seeni tun. O karabiə kɔgɔ kum maama laan ma puli si ba taa zuli Baɲa-We di kwər-dɛ. Ba maa tee We di wupolo, di wo-kamunnu tilv zanzan Di na ki yi ba yiə na tun ɲwaani, ³⁸ yi ba wi:

«Zuli-na pɛ wulu na tu dí Yuutu We yiri ɲwaani tun.

Ywəəni taa wu We-sɔɲɔ ni.

Zulə di taa wu Baɲa-We tee ni.»

³⁹ Farizian * tiinə badonnə na tɔɲi ba wu kɔgɔ kum wuni tun ma ta di Zezi ba wi: «Karanyina, baɲi n karabiə bam si ba yi taa tɛ kuntu doɲ.»

⁴⁰ O ma ləri-ba o wi: «A lagɪ a ta abam si, bantv na cum, kandwa yam titi wó kaasi di kwər-dɛ.»

Zezi na keeri Zeruzalem nɔɔna ɲwaani te tun

⁴¹ Zezi ma vu o twe Zeruzalem. O na nɛ tuw kum tun, o ma keeri ku nɔɔna bam ɲwaani, ⁴² yi o wi:

«Zeruzalem tiinə-ba, á ya na lwarí zím de dím ní wəənu tìlɔ ya na wó pa sí á taá zúurí dí ywəəni tìn, kú ya wó ta lana. Wo-laarv tım kúntv nan səgi abam tee ní mv. ⁴³Taá ye-na sí maŋa wó ba, yí á dóna wó ba ba gilimi á tıv kım maama. Baá cı kú niə yam maama sí nəən-nəənv daa yí wani o nuŋi kú wóni, ⁴⁴yí baá tiini ba cəgi tıv kım didaanı abam balv na zúurí kú wóni tın. Ba na cəgi-kú ba tí, tıv kım kandwe daa bá daŋı didoŋ baŋa ní. Kú yí abam na wú lwarı ní maŋa kam yíə, sí Wε ba Dı vrı abam tın ŋwaanı mv wəənu tım kúntv maama wó kı abam baŋa ní.»

Zezi na zəli pipimpiinə Wε-di-kamunu kım wóni te tın

(*Matiyu 21:12-17, Marıki 11:15-19, Zan 213-22*)

⁴⁵Zezi ma vu o zv Wε-di-kamunu * kım wv. O ma na balv na je da ba pipi tın. O ma puli sí o zəli-ba sí ba nuŋi. ⁴⁶O ma ta dí ba o wı: «Kú pıpvını Wε tənə kım wóni, ní Wε mv wı: «Amv digə kantv maŋı sí ka taa yí jəgə kalv nəəna na wó ta tui ba warı amv da tın mv.» Abam nan pe ka jí ŋwına joro jəgə.»

⁴⁷De maama Zezi maa wv Wε-di-kamunu kım wóni o brı nəəna Wε taanı dım. Kú daarı Zwifə kaanım yigə tiinə dí ba cullu karanyına tiinə bam dí tıv kım didεera bam maa kwaana, sí ba na cwəŋə ba gv-o.

⁴⁸Ba maa yəri ba na wó kı te, beŋwaanı nəəna bam maama cəgi o taanı dım lanyıranı.

20

Zezi dam dım nuŋi yən mv?

(*Matiyu 21:23-27, Marıki 11:27-33*)

¹De didwı mv Zezi deen wv Wε-di-kamunu kım wóni, o təəli Wε kwər-ywəŋə kam o brı nəəna. Zwifə bam kaanım yigə tiinə dí cullu karanyına tiinə bam dí ba tıv kım nakwa bam ma vu ba yí o te. ²Ba ma ta did-o ba wı: «Ta n brı dibam, wəə dam mv n ma n kı wəənu tılv maama n na kı tın? Wəə mv pe nmı ní, sí n ta n kı kúntv?»

³O ma ləri-ba o wı: «A dí jıgı bwıə a lagı a bwe abam, sí á ləri-ya á pa-nı. ⁴Zan na miisi nəəna na wóni tın, kú yí Wε mv pe-o cwəŋə naa nabiinə mv?»

⁵O na bwe-ba kúntv tın, ba maa wıra ba bwe daanı sí ba nii, ba na wó lər-o te tın. Ba laan ma wı: «Dıbam na ləri dí wı, kú yí Wε mv, o laan wó bwe dibam ní, beε mv yí dí nan wv se Zan taanı dım? ⁶Dı nan na wı, kú yí nabiinə mv pe-o cwəŋə, nəəna bam maama wó dılı dibam dí kandwa mv ba gv, beŋwaanı ba maama paı sí Zan yí Wε niŋoŋnu mv.» ⁷Kúntv ŋwaanı ba ma ləri Zezi ba wı, ba yəri wılv na pe Zan cwəŋə tın.

⁸Zezi laan ma ta dí ba o wı: «Kú na yí kúntv, amv dí bá se sí a ta wılv na pe amv ní sí a taa tıvı tın.»

Nəənv dí o gaarı mumaŋa

(*Matiyu 21:33-46, Marıki 12:1-12*)

⁹Zezi ma maŋı mumaŋa o brı nəəna bam o wı: «Nəənv wudoŋ mv wıra. O ma zaŋı o cı gaarı, yí o daarı o jəri tweeru tılv yırı na yí vinyə * tın dí wóni. O laan ma kwe nəəna o yaŋı da sí ba taa tıvı, yí o daarı o beeri o vu tıv kudoŋ o daanı da. ¹⁰Tweeru tım biə gwərim maŋa ma yí. O ma tıvı o tıntıvınv sí o vu nəəna balv na nii o gaarı dım baŋa ní tın te, sí ba ce o təri ba pa-o. Tıntıvınv wım na yí ba te tın, ba ma mag-o. Ba daarı ba pa o viiri dí jí-kvı. ¹¹Nəənv wım daa ma tıvı o tıntıvınv wudoŋ. Ba ma magı wıntv dí, yí ba twı-o zanzan. Ba ma pa o dí viiri dí jí-kvı. ¹²O daa ma tıvı tıntıvınv wudoŋ o kı kuni bitə. Ba ma ja wıntv dí ba magı o yıra ba kaarı, yí ba zəl-o gaarı dım wóni.

¹³Gaarı dım tu wım laan ma bıvı o wı: «A nan wó kı ta mv? Amv na wó kı te tın, aá tıvı a títı bu wılv a na so-o tın mv. Kú ba dwe, baá ta kwarı wıntv.» ¹⁴Nəəna bam na ne-o tın, ba ma bwe daanı ba wı: «Mv gaarı dım tu bu. Wıntv mv lagı o ba o taa te o ko wım wəənu tım. Pa-na dí gv-o, sí dí daarı dí taá te o wəənu tım.» ¹⁵Ba laan ma vaŋ-o ba ja nuŋi gaarı dım wóni, yí ba mag-o ba gv.»

Zezi laan ma bwe-ba o wı: «Gaarı dım tu laan wó kı nəəna bam kúntv ta mv? ¹⁶O maŋı sí o ba o gv-ba mv, sí o daarı gaarı dım o pa nəəna badonnə sí ba taa niə.»

Nəəna bam na ní kúntv tın, ba ma ta ba wı: «Wε pa kú yí kı kúntv!»

¹⁷Zezi ma nii ba seeni yí o wı: «Kú na daı kúntv, beε mv yí kú pıpvını Wε tənə kım wóni kú wı:

«Kandwe dílv lwara na vın tın laan mv joorı dí ba dí jí kandwe dílv na paı səŋə kım dana tın?»

¹⁸Nəənv wılv maama na tv kandwe dıntv baŋa ní tın wó cıcvı o títı mv. Kú daarı, wılv maama kandwe dım na tv o baŋa ní tın, dí wó murı kúntv tu mv.»

¹⁹Zezi na tagı wəənu tım kúntv tın, Zwifə kaanım yigə tiinə dí cullu karanyına tiinə ma lwarı sí o

maŋi mumaŋi dum bam ŋwaani mu. Kuntu tun, ba ma kwaani ba lagi cwəŋə si ba ja-o lila. Ba maa wari, ba na kwari fuvni di nɔɔna bam tun ŋwaani.

Lampoo ŋwum taani

(Matiyu 22:15-22, Mariki 12:13-17)

²⁰ Zwifə yigə tiinə bam dɛen ma yiri Zezi, si ba daa ta nii o na wó ta kulv tun. Ba ma lagi cwəŋə si ba bri ni o dwəgə, si ba wani ba ja-o, si ba daari ba ki-o gɔvirma tu wum juŋa ni si o di o sariya. Ba ma li nɔɔna si ba vu Zezi te nɛnɛni ba yi nɔn-ŋɔna mu te, si ba laan kwaani ba ja-o di o taani dum. ²¹ Bantu ma vu Zezi te ba bwe-o ba wi: «Karanyina, dí ye ni taani dilv nmu na yəni n te n bri nɔɔna tun yi ciga mu. Nmu ba pɔɔri nɔɔna daani di n na ki-ba te tun. Nmu nan yəni n bri nɔɔna Wɛ cwəŋə ciga mu. ²² Dí lagi dí bwe dí nii, dibam cullu pɛ ni si dí ŋwi lampoo dí pa lɔgɔ kum pa-faru wum na?»

²³ Zezi ma lwarɪ ba na ki ba swan yam did-o te tun, o ma ta di ba o wi: ²⁴ «Kwe-na səbu dali á bri-ni. Di jigi wɔɔ nyinyugu di o yiri mu di baŋa ni?»

Ba ma lər-o ba wi: «Kv yi pa-faru wum mu.»

²⁵ O laan ma ta di ba o wi: «Kv lamma. Á nan taá ŋwi kulv na yi pa-faru wum nyum tun á pa-o, si á daari á taá pai Wɛ kulv di na yi Dɪ nyum tun.»

²⁶ Zezi na tagi kuntu di ba tun, ba maa wari ba ja-o nɔɔna bam maama yigə ni di o na tagi kulv tun. O na ləri-ba te tun sv-ba zanzan yi ba cum.

Wɛ-səŋə ŋwia na wó ta yi te tun

(Matiyu 22:23-33, Mariki 12:18-27)

²⁷ Sadusian tiinə badonnə dɛen ma zaŋi ba vu Zezi te. Bantu zaasum mu bri si, nɔɔnu na tɪga, o daa bá joori o bi. ²⁸ Ba ma vu ba bwe-o ba wi: «Karanyina, Moyisi * dɛen na pɔpɔni kulv o tiŋi o pa dibam tun, o bri si, nɔɔnu nu-bu na tɪga yi o daari kaani, yi ba na wu lɔgi biə, tu wum curv mu maŋi si o di kaani wum si ba wani ba lv biə o nu-bu wulv na tigi tun ŋwaani. ²⁹ Kuntu tun, nu-biə barpe mu ya wura. Ba didva ma di kaani yi o ti o daar-o, yi ba ba jigi biə daani. ³⁰ Wulv na saŋi tun ma di kadəm wum. ³¹ O di ma ti o daar-o. Batɔ-tu wum di daa ma di-o. Kv ma ki ba maama kuntu dorj. Ba maama barpe ma ti, yi ba wu lɔgi bu di kaani wum. ³² Ba maama na tigi tun, kaani wum di laan ma ti. ³³ Kuntu tun, ba maama barpe na di kaani wum tun, ba laan na tu ba bi ba yagi tɔvni, bantu wɔɔ mu wó ta te kaani wum?»

³⁴ Zezi ma ləri-ba o wi: «Kv na yi zum lɔgɔ baŋa nɔn-biə mu, baara di kaana yi kaana di zɔvri banna. ³⁵ Kv daari, nɔɔna balv Wɛ na nii ni ba maŋi si ba bi ba yagi tɔvni si ba laan taa zɔvri Dɪ lv-dɔŋv kum ni tun, bantu bá di kaana, yi kaana di daa bá zɔ banna. ³⁶ Ba daa bá wani ba ti, ba na wó ta nyi di Wɛ malesi * sum tun ŋwaani. Ba yi Wɛ titi biə mu, di ba na bi ba yagi tɔvni tun. ³⁷ Kv nan na yi twa biim, Moyisi maŋi o bri ni nɔɔna wó suni ba bi. O dɛen pɔpɔni maŋa kalv Wɛ na bri Dɪ titi did-o sabari puŋu kum wuni yi Dɪ ta kulv tun. Moyisi ma bri si Yuutu Baŋa-Wɛ yi Abraham * Wɛ, di Yizaki Wɛ, di Zakəbi Wɛ mu. ³⁸ Kv bri si bantu daa ta jigi ŋwia mu Wɛ tee ni, bɛŋwaani Baŋa-Wɛ yi naŋɔna Wɛ mu, si Dɪ dai twa Wɛ. Wɛ yibiyə ni, nɔɔna maama jigi ŋwia, di balv na tigi tun di.»

³⁹ Wɛ cullu karanyina tiinə badonnə na ni kuntu tun, ba ma ləri ba wi: «Karanyina, n tagi ciga.» ⁴⁰ Ba dɛen ma kwari si ba daa bwe-o taani.

Krisi wum Wɛ na tɔŋi tun yi Davidi Yuutu mu

(Matiyu 22:41-46, Mariki 12:35-37)

⁴¹ Zezi laan ma ta di ba o wi: «Nɔɔna yəni ba wi, si Krisi * wum Wɛ na tɔŋi tun yi Pɛ Davidi * dwi tu mu. Kv nan wó wani kv taa yi kuntu na? ⁴² Davidi titi nan pɔpɔni Wɛ ləŋ-ŋwi tɔnɔ kum wuni o wi:

«Yuutu Baŋa-Wɛ tagi di a Yuutu Dɪ wi:

Ba n jəni a jazum ni,

⁴³ si aá ki nmu dɔna maama n nɛ kuri ni si n nɔ-ba ni tɪga te.»

⁴⁴ Kuntu tun, Davidi titi na suni o bəŋi Krisi wum Wɛ na tɔŋi tun ni o Yuutu tun, kvó ki ta mu si o daa joori o taa yi Davidi naa?»

Zezi kaani o karabiə si ba yi lwəni cullu karanyina tiinə bam

(Matiyu 23:1-7, Mariki 12:38-40)

⁴⁵ Nɔn-kəgɔ kum maama ta na wura kv cəgi o taani dum kuntu tun, o ma ta di o karabiə bam o wi:

⁴⁶ «Taá yiri-na á titi di cullu karanyina tiinə bam. Bantu soe si ba taa zuuri gwar-didwaaru ba beerə, si nɔɔna taa nii-ba. Ba na ve yaga, ba soe si nɔɔna maama taa tui ba zuli-ba. Ba na yəni ba zu ba Wε-di sum, ba ta lagi je-kamunnu mu si ba taa je yigə ni. Ba na ve nɔɔnu sɔɔɔ si ba di candiə, ku yi je-ɲɔɲa je mu ba lagi si ba taa je da. ⁴⁷ Ba nan yəni ba ganɩ kadənə ba jɔɲi kulv maama ba na jigɩ tin. Ba kwəri ba kɩ Wε-lor-didwaaru, si ku taa nyi ni ba yi nɔn-ɲuna mu te. Wε wó tiini Dɩ pa bantu na cam ku ja gaali.»

21

Kadəm na pε Wε pεeri te tin

(Mariki 12:41-44)

¹ Zezi ta na wu Wε-di-kamunu kum wunu o bri nɔɔna bam kuntu tin, o ma kwəni o yuu wεeni o nii je maama. O ma na nadunə na ve ba di ba səbiə daka kalv na zigi da Wε pεera ɲwaani tin wunu. ² O daa ta ma na kadəm wudonɲ na tɔgi o wura, o yi yinigə tu mu. Wuntu ma ja səbu dalɩ-balwa bale yirani mu o ja vu o di daka kam wunu. ³ Zezi na nε kuntu tin, o ma ta o wi: «A lagi a ta cigɩ mu di abam si, kadəm wuntu na yi yinigə tu tin, o di səbu ku dwəni balv maama na di da tin. ⁴ Bantu maama li ba daari mu. Kadəm wum nan yi yinigə tu mu, yi o kwe kulv maama o na jigɩ si o ma yəgi o ni-wudiu tin o di da.»

Lεeru na wó ba logv baɲa te tin

(Matiyu 24:1-28, Mariki 13:1-23)

⁵ Nɔɔna badonnə dɛen ma tε Wε-di-kamunu * kum taani yi ba wi: «Nii-na kandwa yam ba na mε ba lə-ka tin na tiini ya lana te, yi ba ma pεera yalv ba na pε Wε tin ba ma kɩ-ka lanyirani.» Zezi ma ləri-ba o wi: ⁶ «Ku na yi wəənu tuntu á na nai tin, maɲa wó ba ba, si ba di ti maama tɔga ni. Kandwε daa bá daɲi didonɲ baɲa ni.»

⁷ Ba ma bwe-o ba wi: «Karanyina, maɲa kɔɔ mu kuntu woɲo wó ki? Bεε mu lagi ku kɩ maana ku bri dibam, si dí lwarɩ ni wəənu tuntu lagi ti ki?»

⁸ Zezi ma ləri-ba o wi: «Á fɔgi á ci á titi, si á yi pa nɔɔna ganɩ abam. Nɔɔna zanzan wó ba abam te di amv yiri, ba ta di abam ni ba didva didva mu yi Krisi * wum Wε na tɔɲi tin, yi baá daari ba ganɩ abam ba wi, maɲa kam yiə. Á nan yi sε á tɔgi bantu kwaga. ⁹ Á wó ba á ni tigurə di jara ɲwa. Á nan yi pa fuvni zu abam. Wəənu tim kuntu maama maɲi si ti da yigə ti kɩ mu, yi ku ta dai logv tiim mumaɲa.»

¹⁰ O daa ta ma ta di ba o wi: «Dwi wó zaɲi di kɩ jara di dwi didonɲ, yi tw di ku donɲ tw wó zaɲi ti magɩ jara. ¹¹ Tɔga ma wó sisinɲi zanzan. Kana di wó ba ka taa wu je sidonnə ni, yi yawɩ-logɲnu di wó cɔgi nɔɔna zanzan. Wε wó pa wo-kinkagɩla yalv na bri Dɩ dam tin taa kɩ weyuu ni, yi fuvni wó ja nɔɔna ya ɲwaani.

¹² Ku na wó loori wəənu tuntu kəm tin, nɔɔna wó ja abam dam ba pa á na yaara. Baá ja abam ba vu ba saɲi ba Wε-di sum nakwa tee ni, yi ba kɩ abam puina digə ni. Baá ja abam ba pa á zigi pwa di didεera yigə ni, abam na tɔgi amv tin ɲwaani. ¹³ Ku nan wó pa á na pwələ si á bri-ba Wε cigɩ kam. ¹⁴ Taá ye-na kuntu ni ni, si á pa á bicara kɩ dam. Á yi taá kɩ liə, di á na wó ləri-ba tite si á ma vri á titi tin. ¹⁵ Bεɲwaani amv wó pa abam wubɔɲ-ɲuna di á ni-taani, kuɔ pa á duna bá wani ba twani di á na wó ta kulv tin. ¹⁶ Abam titi kwə di á niinə, di á curru di á cilonnə wó ja abam ba kɩ didεera ɲɔɲa ni, yi baá gv abam badonnə.

¹⁷ Nɔɔna maama wó ta culi abam á na yi a nɔɔna tin ɲwaani. ¹⁸ Baá kɩ abam kuntu, yi Wε ta wó ta nii á baɲa ni, yi á bá lagi á yuuywe sum didva titi di á ga. ¹⁹ Abam nan na kwaani á kɩ pu-dia á zigi kəɲkəɲ, á wó na ɲwɩa Wε tee ni.

²⁰ Abam nan wó ba á na pamaɲna na gilimi Zeruzalem tw kum maama ba pu. Á na nε kuntu, á laan wó lwarɩ ni maɲa kam yiə si ba cɔgi-ku. ²¹ Maɲa kam kuntu ni, abam balv na zuuri Zude ni tin maɲi si á kɩ lila á nuɲi á duri á beeri pweeru je á səgi da. Balv na wu tw kum wunu tin maɲi si á nuɲi lila. Balv di na wu ba kari ni tin daa yi ve á zu tw kum wu. ²² Bεɲwaani maɲa kantv ni mu yaara maɲi si ya ba, Wε na wó vaɲi nɔɔna zwa tin ɲwaani, si kulv maama na pupɔni Wε tɔnɔ kum wunu tin laan kɩ. ²³ Kantv maɲa kam ni kuɔ tiini ku taa yi lεeru di kaana balv na jigɩ pwi tin, di balv na jigɩ biə yi ba ɲɔgi yili tin. Yaara zanzan wó ba tw kuntu di ku nɔɔna maama baɲa ni, yi Baɲa-Wε wó kwe Dɩ bam ba yira ni. ²⁴ Ba ma wó gv ba badonnə di sv-zɔɔrv, yi ba daari ba ja ba badonnə ba vɔ ba ja vu gambεem dwi tiinə maama titari ni. Dwi-gε * tiinə laan wó ba zu Zeruzalem tw kum wu ba kari ba nɔni ku wəənu ba cɔga taan, si ku vu ku yi maɲa kalv Wε na pε-ba tin tiim.

Nabiin-bu wum na wó ba logv baɲa te tin

(Matiyu 24:29-35, 42-44, Mariki 13:24-37)

²⁵Maɲa wó ba si Wε pa wo-kinkagila yalv na bri Dl dam tun taa ki wia wɔni di cana di calicwi sum wɔni. Liə wó ja lvgv baɲa dwi tiinə maama, yi ba wubɔɲa vugimi di ninw kum na bam na pɔgila di sɔɔ zanzan tun ɲwaani. ²⁶Fvɔni zanzan wó pa nɔɔna wubɔɲa je ba na bɔɲi woɲo kulu na buni lvgv baɲa tun, beɲwaani weyuu wó sisiinji ku pa wəənu tilv na wu weyuu ni tun maama vugimi daani.

²⁷Maɲa kam kuntu ni nɔɔna wó na Nabiin-bu *f4* wum na maa buni lvgv baɲa. Oó ta wu kunkwəənu wɔni o buni di dam, yi Wε paari-zulə wu o tee ni zanzan. ²⁸Á na ne si wəənu tum kuntu puli ti kia, si á zaɲi á zigɪ lanyirani á kwəni á yum wəeni, beɲwaani maɲa kam twe si Wε vri abam Dl yagi.»

²⁹Zezi laan ma maɲi mumaɲa o bri-ba o wi: «Maani-na á nii kapuvv di tweeru maama na yi te tun. ³⁰Á na ne ni tweeru wura ti kwi vɔɔrv, abam wai á lwarɪ ni kv twe yadε. ³¹Kv nan yi bidwi mv di á na ne wəənu tilv a na tagɪ a bri abam tun na wura ti kia, si á lwarɪ ni maɲa kam laan twe si Wε paari dim lagɪ di ba nɔɔna titari ni. ³²A lagɪ a ta cigɪ mv di abam si, wəənu tintv maama wó ba wura ti kia, yi zum nɔɔna bam ta wu tigɪ ba ti. ³³Weyuu di tɪga wó ba ti ke, yi amv taani dim bá ke maɲa di maɲa.

³⁴Á taá fɔgɪ á cv á titɪ, si á yi taá bɔɲi wudi-fwaarv dim naa sa-nyɔgɔ wubɔɲa, naa á taá jigɪ liə di á ɲwia wəənu. Á na jigɪ wubɔɲa yantv doɲ, de dilv amv Nabiin-bu wum na wó ba tun wai di tui bidwi baɲa ni di dari abam, ³⁵ni cikv na jaani varum te tun. Beɲwaani de dim kuntu wó ba li nɔɔnv wulv maama na wu lvgv baɲa ni tun. ³⁶Kuntu tun, á taá yiri á titɪ maɲa maama, si á taá loori Wε si Dl pa abam dam, si á wani á nuɲi yaara yalv maama na lagɪ ya ba tun wɔni, si á daari á vu á zigɪ amv Nabiin-bu wum yigə ni.»

³⁷Zezi deen yəni o wu Wε di-kamunu kum wɔni de maama o bri nɔɔna Wε taani dim. Tɪga na yəni ka yi, o yəni o nuɲi tw kum wu o vu Olivi piu kum seeni o pəni da. ³⁸Kv daari tɪga na yəni ka puvvri, nɔɔna bam maama yəni ba zaɲi lila ba ve Wε di-kamunu kum, si ba taa cəgi o taani dim.

22

Zwifə yigə tiinə bam na ki ni si ba gv Zezi te tun

(Matiyu 26:1-5, 14-16, Mariki 14:1-2, 10-11, Zan 11:45-53)

¹Kv deen ge fun si Zwifə bam di ba candiə kalv yiri na yi Pakɪ * tun. Candiə kam kuntu ni mv ba yəni ba di dipε dilv na ba jigɪ dabɪli di wɔni tun. ²Kaanum yigə tiinə di cullu karanyina tiinə bam ma kwaani ba lagɪ cwəɲə, si ba ja Zezi ba gv. Ba na kwari fvɔni di nɔɔna bam tun ɲwaani, ba yəri ba na wó ki te si ba ja-o.

³Svtaani * laan ma zv Zudasɪ Yiskariyo bicari. Wuntu yi Zezi karabiə fugə-bale bam wu nɔɔnv didva mv. ⁴O ma vu kaanum yigə tiinə di Wε di-kamunu kum yirina yigə tiinə bam te si ba banɪ ba nii, o na wó ki te o bri-ba cwəɲə si ba wani ba ja Zezi. ⁵Ba na ni kuntu tun, ba wu ma poli zanzan. Ba ma di yəlo ba maɲi daani di səbu ni. ⁶O ma sε. O laan ma beeri cwəɲə si o ja Zezi o ki ba juɲa ni, si kəgɔ kum yi zaɲi kv lwarɪ.

Zezi na di candiə wudiu di o karabiə bam te tun

(Matiyu 26:17-29, Mariki 14:12-25, 1 Korɛntɪ 11:23-25)

⁷Kv ma ba kv yi de dilv ba na puli si ba di dipε dilv na ba jigɪ dabɪli di wɔni tun. De dim kuntu ni Zwifə bam yəni ba gvɪ pibalɪ mv ba ma di Pakɪ * candiə kam. ⁸Zezi ma li Pɪyεeri di Zan yi o ta di ba o wi: «Ve-na á kwe woɲo maama á pa dibam, si dí ba dí di Pakɪ candiə kam.»

⁹Ba ma bwe-o ba wi: «Nmɪ lagɪ si dí vu jəgə kəɔ mv dí kwe jəgə kam?»

¹⁰O ma ləri-ba o wi: «Cəgi-na, á na ve á maa zvurɪ tw kum wu, nɔɔnv wudoɲ wó jeeri abam o na zuɲi kəɔrv di na. Da-na o kwaga á vu á zv səɲɔ kulu o na wó zv tun. ¹¹Á na zva, si á ta di səɲɔ kum tu ni: «Dí karanyina wi, dí ba dí bwe dí nii, digə kalv o na wó jəni da di o karabiə bam si ba di Pakɪ candiə kam wudiu kum tun wu yən mv?» ¹²Oó bri abam weyuu digə, ka daga lanyirani, yi ka jigɪ woɲo kulu maama dí na lagɪ tun ka wɔni. Ve-na á kwe candiə kam wəənu tum á ti, si dí laan ba.»

¹³Ba ma zaɲi ba vu, yi ba sunɪ ba na woɲo maama ni Zezi na maɲi o ta te tun. Ba ma kwe Pakɪ candiə kam wudiu kum ba ti.

¹⁴Wudiu dim maɲa na yi tun, Zezi jəni di o karabiə fugə-bale bam si ba di wudiu kum. ¹⁵O laan ma ta di ba o wi: «Amv ya tiini a lagɪ si a di candiə kantv di abam di a wu maama, si a laan daari a yaari. ¹⁶A nan lagɪ a ta abam si, a daa bá di candiə kantv, si kv taa ve maɲa kalv candiə kam kuntu kuri na wó vu kv kweeli Wε paari dim wɔni tun.»

¹⁷Zezi na tagɪ kuntu o ti tun, o laan ma joɲi tweeru biə sana di zuɲa, yi o ki Wε le ti ɲwaani. O ma ta di

ba o wi: «Joni-na tuntu á nyo á daari á pa daani. ¹⁸ A lagi a ta abam si, ku na puli zum, a daa bá nyo wo-nyoovu tuntu, si ku taa ve maña kalu We paari dum na wó ba nɔɔna titari ni tun.»

¹⁹ Zezi laan ma kwe dipe, yi o ki We le di nwaani. O ma daari o fɔ-di o pa o karabiə bam yi o wi: «Amu yira yam mu tuntu, a na lagi a kwe a pa abam nwaani tun. Taá ki-na kontu doŋ, si á taá ma guli a gulə.»

²⁰ Ba na di ba ti tun, o daa ma kwe zuŋa di ka wo-nyoovu o ki We le ti nwaani o pa-ba, yi o wi: «Wo-nyoovu tuntu bri si We goni ni-duuri didaani nabiinə amu jana kam nwaani. A jana kam lagi ka nuŋi ka duri abam nwaani mu. ²¹ Nan nii-na, nɔɔnu wulu na lagi o yəgi-ni o pa nɔɔna tun tɔgi o je di amu o di yo seeni. ²² Ku nan fun mu si amu Nabiin-bu * wum ti, ni We na maŋi Di lagi te tun. Ku nan za yi lɛru mu ku pa nɔɔnu wulu na wó yəgi-ni o pa tun.»

²³ Ba na ni o na tagi kulɔ tun, ba ma suŋi ba bwe daani ba nii, bantu wuni wɔɔ mu wó wani o ki kontu.

Wɔɔ mu yi nɔn-kamunu?

(Matiyu 20:25-28, 19:28, Mariki 10:42-45)

²⁴ Zezi karabiə bam deen magi kantɔgɔ ku ce, si ba nii bantu wuni wɔɔ mu yi kamunu o dwe ba maama. ²⁵ Zezi ma ta di ba o wi: «Ku na yi lugu baŋa pwa, bantu yəni ba te ba nɔɔna di dam mu. Balu na di dam nɔɔna baŋa ni tun, nɔɔna bam daa ta yəni ba bə-ba ba wi «Lanyiran-kərə» mu. ²⁶ Abam nan wo maŋi si á taá yi kontu doŋ. Wulu na yi nɔn-kamunu abam wuni tun maŋi si o ji ni á nyaani mu te. Wulu di na yi abam yuutu tun maŋi si o ji ni á tuntuŋnu mu te. ²⁷ Wulu na jəni si o di wɔdiu tun, di wulu na kwe wɔdiu kum o ja ba o pa-o tun, bantu wɔɔ mu yi kamunu? Ku dai wulu na jəni si o di tun mu na? Ku nan na yi amu, a wu abam wuni yi a ki nɛnɛni wulu na yi á tuntuŋnu tun mu te.

²⁸ Abam nan yi balu na tɔgi di amu a cam maama wuni, yi á wu yagi a tɔgum. ²⁹ Aá pa abam tɔgi á di paari, ni a Ko We na pe si a di paari te tun. ³⁰ Kontu tun, á wó ba á zu a paari dum wu, yi á tɔgi di amu á jəni á di ywəni. Á wó ba á jəni paari jangwaanu tum baŋa ni, si á di Yisrayeli * dwi tiinə kuri fugə-bale bam taani.»

Zezi na wuuri o bri Piyɛri na wó vi-o te tun

(Matiyu 26:31-35, Mariki 14:27-31, Zan 13:36-38)

³¹ Zezi laan ma ta di Simɔn Piyɛri o wi: «Simɔn, Simɔn, sutaani * suni di na cwəŋə si di maŋi abam di nii, ni nɔɔnu na caari mina te tun. ³² Amu nan loori We a pa nmu, si n ki n wu-didwa di amu si n yi yagi-ni. Nmu nan na tusi, yi n wɔbuŋa na joori ya tɔgi amu, si n pa n ko-biə fɔgi ba zigi kəŋkəŋ.»

³³ Piyɛri laan ma ta did-o o wi: «A Yuutu, ba na lagi ba ki amu di nmu puna digə ni, naa ba na lagi ba gu dibam, a ta bá se si a joori nmu kwaga ni.»

³⁴ Zezi ma lər-o o wi: «Piyɛri, a lagi a ta nmu si, ku na wó loori si cibwu keeri zum ti-bra-pura ni tun, nmu wó fu kuni bitə ni n yəri amu.»

Zezi na tagi di o karabiə si ba ti ba yigə te tun

³⁵ O laan ma ta di ba maama o wi: «A daama na tuŋi abam si á tulɔ á tɔlɔ We kwərə kam yi á ba jigɔ səbiə gan-lɔgɔdi di tampɔgɔ di natra tun, woŋo muri abam na?»

Ba ma ləri ba wi: «Awo, dí wu ge kulokulu.»

³⁶ O ma ta di ba o wi: «Ku daari lele kontu, wulu na jigɔ səbiə gan-lɔgɔdi tun, kontu tu maŋi si o kwe-di mu. Wulu di na jigɔ tampɔgɔ tun maŋi si o kwe-ku mu. Wulu maama na ba jigɔ su-lɔŋɔ tun, kontu tu maŋi si o kwe o gɔrɔ mu o yəgi o ma yəgi su-lɔŋɔ. ³⁷ Amu nan lagi a ta abam si, kulɔ na pupuni We tɔnɔ kum wuni amu nwaani tun maŋi si ku ki, di ku na wi:

«Ba wəl-o di nɔn-balwaanu mu.»

Kuntu na pupuni We tɔnɔ kum wuni amu nwaani tun laan wó ki lele.»

³⁸ Zezi karabiə bam ma ta did-o ba wi: «Dí Yuutu, nii su-lwaanu tile mu dí juga.»

O ma ləri-ba o wi: «Yagi-na si ku maŋi.»

Zezi na tiini o loori o Ko We te tun

(Matiyu 26:36-46, Mariki 14:32-42)

³⁹ Zezi deen ma nuŋi tu kum wuni o vu Olivi piu kum seeni, ni o na yəni o ki te tun. O karabiə bam di ma tɔg-o ba vu. ⁴⁰ Ba na yi jəgə kalu ba na maa ve tun, Zezi ma ta di ba o wi: «Á taá loori We, si á yi tu maŋum dum maŋa ni.»

⁴¹ O laan ma fɔɔri ba tee ni o vu o zigi daa ni, ku maɲi nɔɔnu na wó dɔli kandwe yi di yi me tun. O ma kuni doonə o loori We o wi: ⁴² «A Ko, nmu na se, si n pa cam dilu na lagi di ba amu baɲa ni tun ke. Nan ki kulɔ na tɔgi nmu wubuɲa tun, si yi ki amu wubuɲa na lagi kulɔ tun.» ⁴³ O na loori We kontu tun, We maleka ma nuɲi weyuu ka ba o te, yi ka wəl-o di dam. ⁴⁴ O wu na tiini ku cɔgi zanzan tun ma pa o tiini o loori We di o wu maama. O luluɲu ma ji nunɛeni jana te, yi ku luri tiga ni.

⁴⁵ O na loori We o ti tun, o ma zaɲi o joori o vu o karabiə bam te. O ma na si ba tigi ba dɔa wu-cɔgo kum ɲwaani. ⁴⁶ O ma ta di ba o wi: «Bee mu yi á dɔa? Zaɲi-na si á taá loori We, si á yi tu maɲum dim maɲa ni.»

Ba na jaani Zezi te tun

(Matiyu 26:47-56, Mariki 14:43-50, Zan 18:3-11)

⁴⁷ Zezi ta na wura o ɲɔɔni kontu tun, nɔn-kɔgo laan ma ba ku yi o te. Zudası wulu na yi o karabiə fugə-bale bam wu didva tun ma tɔgi ba yigə. O ma fɔɔri o yi Zezi te si o kukwər-o. ⁴⁸ Zezi ma ta did-o o wi: «Zudası, nmu tu si n pa ba ja amu Nabiin-bu * wum, yi n ta lagi n kukwəri-ni mu na?»

⁴⁹ Zezi karabiə balu na wu o tee ni tun ma na ku na lagi ku ki-o te tun. Ba ma bwe-o ba wi: «Dí Yuutu, dí li dí sv-lwaanu tum dí zagi-ba na?» ⁵⁰ Ba wu didva ma li o sɔgu kum o ma zagi kaanum yuutu wum tuntɔɲu jazum zwe o go. ⁵¹ Zezi na ne kontu tun, o ma ta di ba o wi: «Yagi-na». O ma vu o dwe nɔɔnu wum zwe dim, yi di je, di joori di yi di ya na yi te tun.

⁵² O ma daari o ta di kaanum yigə tiinə bam di We-di-kamunu kum yiruna bam yigə tiinə di nakwa bam, ba na tu si ba ja-o tun, o wi: «Abam na kwe sv-lwaanu di da-lwaanu á ba si á ja amu tun, a yi ɲwunu mu na?» ⁵³ De maama a yəni a wu abam tee ni We-di-kamunu kum wuni, yi á wu jaani amu. Ku nan na yi te tun, maɲa kam laan yiə si á ki á wubuɲa na lagi kulɔ tun, beɲwaani maɲa mu yiə si lim pe jɔɲi dam.»

Piyɛeri na suni o vin Zezi te tun

(Matiyu 26:57-58, 69-75, Mariki 14:53-54, 66-72, Zan 18:12-18, 25-27)

⁵⁴ Ba laan ma ja Zezi, yi ba ja-o ba ke. Piyɛeri ma dalı o tɔgi ba kwaga o da o vu. Ba ma vu ba yi kaanum * yuutu wum sɔɲɔ. ⁵⁵ Ba ma dwe mini ba tiɲi sɔɲɔ kum titari ni. Nɔɔna bam ma vu ba je ba weeri mini dim. Piyɛeri di ma tɔgi o vu o jəni ba wuni. ⁵⁶ O na tɔgi o je mini dim yigə ni kontu tun, sɔɲɔ kum tuntɔɲ-kana kadoɲ ma yɔəri o nii o yibiyə ni, yi o wi: «Nɔɔnu wontu di tɔgi o wu Zezi tee ni mu.»

⁵⁷ Piyɛeri ma fu yi o wi: «Kaanı, a yər-o.»

⁵⁸ Ku na ki fun tun, nɔɔnu wudoɲ di daa ma na-o, yi o wi: «Nmu tɔgi n yi Zezi kɔgo kum nɔɔnu didva mu.»

Piyɛeri ma ləri nɔɔnu wum o wi: «A tɔgi a dai ba wu nɔɔnu.»

⁵⁹ Ku daa na ki fun nunɛeni luu didva tun, nɔɔnu wudoɲ di daa ma ta o wi: «Nɔɔnu wontu suni o tɔgi did-o mu. O di yi Galile tu mu.»

⁶⁰ Piyɛeri ma ləri o wi: «Baaru, a yəri n taani dim kuri.» O ta na wura o ɲɔɔni kontu tun, cibwu ma da ku keeri.

⁶¹ Dí Yuutu Zezi laan ma pipiri o yɔəri Piyɛeri o nii. Piyɛeri ma guli Zezi ya na tagi kulɔ did-o o wi: «Ku na wó loori si cibwu keeri zım ti-bra-pura ni tun, nmu wó fu kuni bitə ni n yəri amu.» ⁶² O na guli kontu tun, o laan ma nuɲi, yi o tiini o keeri zanzan.

Ba na mwanı Zezi yi ba mag-o te tun

(Matiyu 26:67-68, Mariki 14:65)

⁶³ Nɔɔna balu deen na yiri Zezi tun maa yáal-o ba mwan-o, yi ba kwəri ba mag-o. ⁶⁴ Ba ma kwe gɔrɔ ba ma kwəli o yiə, yi ba daari ba mag-o. Ba maa wi: «Lwarı n bri dibam wulu na magı-m tun.» ⁶⁵ Ba ta maa ɲɔɔni wəenu dwi dwi ba ma cɔgi o yuu, yi ba twi-o zanzan.

Zwifə nakwa na di Zezi taani te tun

(Matiyu 26:59-66, Mariki 14:55-64, Zan 18:19-24)

⁶⁶ Tıga na puuri tun, Zwifə bam nakwa kɔgo kum maama ma la daani, di ba kaanum yigə tiinə bam di ba cullu karanyuna tiinə maama. Ba laan ma pa Zezi nuɲi o vu taani dim dim jəgə o zigi ba yigə ni. ⁶⁷ Ba ma ta did-o ba wi: «Nmu na suni n yi Krisi * wum We na maɲi si Dı tuɲi Dı pa dibam tun, si n ta.»

Zezi ma ləri-ba o wi: «A na tagi kontu a bri abam, á ta bá se a ni. ⁶⁸ A nan daa na bwe abam taani di,

abam bá se sí á ləri á pa-ni. ⁶⁹ Ku na puli lele kontu, amv Nabiin-bu * wóm wú vu a jəni Dam-Paŋwa Tu Baŋa-Wε jazum ni a da a di paari.»

⁷⁰ Ba maama laan ma bwe-o ba wi: «Kuntu tin, nmu nan suni n yi Wε Bu wóm mu na?»

Zezi ma ləri-ba o wi: «Mu abam na wi te tin.»

⁷¹ Ba laan ma n̄ɔni daani ba wi: «Dibam titi laan mu ni o kwərə kam na bri o titi cɔgim. Dí daa ba lagi maana tiinə si ba n̄ɔni o taani dum.»

23

Pilatı na bwe Zezi taani te tun

(*Matiyu 27:1-2, 11-26, Mariki 15:1-15, Zan 18:28-19:16*)

¹ Zwifə bam nakwa kɔgɔ kum maama dɛen ma zaŋi ba ja Zezi ba ja vu gɔvırma tu Pilatı te. ² Ba ma sɔŋi sɔ ba fə vwan ba pa-o, yi ba wi: «Dibam nε n̄ɔnu wuntu mu o jıgı dí tw kum n̄ɔna bam o gana si ba tusi. O tε-ba o wi, ba yi taa lai lampoo ba pai gɔvırma. O maa kwəri o bri o titi ni wóm mu yi Krisi *, ku na lagi ku ta ni pε tin.»

³ Pilatı na ni kuntu tin, o ma bwe-o o wi: «Nmu mu yi Zwifə bam pε wóm na?»

Zezi ma lər-o o wi: «Mu ka da n taga.»

⁴ Pilatı ma ta di kaanım yigə tiinə bam di n̄n-kɔgɔ kum maama o wi: «Amv wu nε n̄ɔnu wuntu na ki kɔlv o cɔgı tin, si dí di o taani.»

⁵ Ba ma tiini ba n̄ɔni taani dum, yi ba kwaana ba tε ba wi: «O nan yəni o tulı Zude tunı dum maama, o bri n̄ɔna bam si ba yi taa sε ba tw kum didɛera ni. O dɛen puli o ki kontu doŋ Galile ni mu, yi o laan yi yo seeni.»

⁶ Pilatı na ni kuntu tin, o ma bwe-ba si o nii, n̄ɔnu wóm yi Galile tu mu na? ⁷ O na tu o lwarı ni Zezi nuŋi tw kɔlv Erɔdı * na te tin, o ma pa ba ja-o ba vu wuntu te si o di taani dum, bεŋwaanı Erɔdı di tɔgı o wu Zeruzalem ni maŋa kam kuntu ni.

⁸ Erɔdı na nε Zezi tin, o maa jıgı wɔpolo zanzan, bεŋwaanı o ya maŋi o ni o ŋwa, yi o tiini o lagi si o na-o. O maa lagi si o nii Zezi wú ki wo-kinkagılı o bri-o na. ⁹ O ma kwaanı o bwe-o wənu zanzan. Zezi ma wu sε o lər-o kɔlvkɔlv. ¹⁰ Kaanım yigə tiinə di cullu karanyuna tiinə bam maa tɔgı ba zıgı da, yi ba tiini ba n̄ɔni taani dum di baari si ba ma di-o. ¹¹ Erɔdı di o pamaŋna bam laan ma gooni Zezi zanzan. Ba pa o zu paari gɔrɔ si ba ma mwan-o, yi Erɔdı laan pa o joori o vu Pilatı te. ¹² Duntu dε dum ni Erɔdı di Pilatı laan di cilɔŋo mu daani, yi ba dɛen ya culi daani mu.

¹³ Pilatı ma pa kaanım yigə tiinə bam di nakwa bam di n̄ɔna bam maama la daani o tee ni. ¹⁴ O ma ta di ba o wi: «Abam na saŋi n̄ɔnu wuntu amv tee ni tin, yi á tε á wi, o yi wɔlv na ganı á tw kum n̄ɔna bam o pa ba tusi tin, kuntu mu a nan bwe-o abam yibiyə ni si a nii, yi a wu nε kɔlv o na ki o cɔgı yi abam ja-o ku ŋwaanı tin. ¹⁵ Erɔdı di wu nε kɔlv o na cɔgı tin. Mu ku kuri o pε o joori o ba dibam te. Á taá ye si kɔlvkɔlv tərə ku na wú pa ba ja-o ba gv tin. ¹⁶ Kuntu ŋwaanı aá pa ba mag-o di balaarı mu, yi ba daar-o ba yagi.»

((¹⁷ Pakı candiə kam maŋa na yəni ka ba yi, Pilatı maŋi si o li ba punv didva mu o yagi si o viiri.))

¹⁸ N̄n-kɔgɔ kum maama ma ki daani ba kaasi di kwər-dε ba wi: «Ku na yi n̄ɔnu wuntu, ja-o n gv, si n daarı n li Barabası n pa dibam.» ¹⁹ Barabası yi wɔlv ba dɛen na ki puna digə ni, o na ki jara di ba tw kum didɛera yi o gv n̄ɔna tin ŋwaanı mu.

²⁰ Pilatı na lagi si o li Zezi o yagi tin ŋwaanı, o daa ma ta di n̄ɔna bam si ba sε si o yagi Zezi. ²¹ Ba ma daa ta vın, yi ba tiini ba kaasi baŋa baŋa ba wi: «Pa-o tvun-dagara * baŋa ni n gv. Pa-o tvun-dagara baŋa ni n gv.»

²² O daa ta ma ta di ba o ki bitə o wi: «Bεε wo-lɔŋɔ mu o kia? A wu nε kɔlv o na ki o cɔgı pa ku maŋi si dí gv-o tin. Kuntu tin, aá pa ba mag-o, yi a daarı a yag-o.»

²³ Ba daa ta maa tiini ba kwaana ba kaasi di kwər-dε, yi ba tε di baari ba wi: «N maŋi si n pa-o dagara baŋa ni mu n gv.» Ba na tiini ba n̄ɔni di kwər-dε tin, ²⁴ ku ma pa Pilatı sε si o ki kɔlv ba na lagi tin. ²⁵ O ma pa ni si ba li Barabası wɔlv ba na lagi si o yagi o pa-ba tin. Wuntu mu yi wɔlv ba ya na jaanı ba ki puna digə ni, o na ki jara di ba tw kum didɛera yi o gv n̄ɔnu tin ŋwaanı. Pilatı ma daarı o ki Zezi pamaŋna jıŋa ni, si ba ki-o ni kɔgɔ kum wɔbɔŋa na lagi te tin.

Ba na jaanı Zezi ba vu ba pa tvun-dagara baŋa ni te tun

(*Matiyu 27:32-56, Mariki 15:21-41, Zan 19:17-30*)

²⁶ Pamaɲna bam laan ma ja Zezi ba maa kea. Nɔɔna bam maama maa tɔga. Ba na maa ve tun, ba ma jeeri nɔɔnu wudoŋ, o yiri mu Simɔn. O nuɲi Sirɛni mu. O deen ya nuɲi gaa mu o ba o yi tu wɔni o maa kea. Pamaɲna bam ma ja-o, yi ba pa o zuɲi dagara kam o bakali ni o tɔgi Zezi kwaga. ²⁷ Zeruzalem kɔfɔrɔ deen maa tɔgi Zezi kwaga. Kaana di maa tɔgi ba wura, yi ba keerɔ ba fri ba titi o ɲwaani. ²⁸ Zezi ma pipiri o nii-ba yi o wi: «Zeruzalem kaana-ba, yi taá keeri-na amu ɲwaani. Á za taá keeri á titi di á biá ɲwaani. ²⁹ Beɲwaani maɲa wó ba ka yi, yi baá ta wi: «Kaanu wulu maama na yi ka-dugu tun yi yu-yoŋo tu mu. Wulu na maɲi o wu lugi bu si o pa o ɲɔgi yuli tun jigi yu-yoŋo zanzan.» ³⁰ Yaara yam kuntu maɲa na yiá, nɔɔna wó loori pweeru si ti tu ba baɲa ni, yi ba loori pu-kum si ti kwali-ba. ³¹ Taá nii-na, da-lia na jigi mini ka di tuntu tun, ku laan na yi da-kura, kaá ki ta?»

³² Ba deen ma ja nɔn-balwaarv tile ba vu si ba weli di Zezi ba gu. ³³ Ba ma vu ba yi jəgə kalu yiri na yi «Yukol-pva piu» tun. Ba laan ma ja Zezi ba pa dagara kam baɲa ni. Ba ma ja nɔn-balwaarv tun di, ba pa dagari sidonnə baɲa ni. Ba ma cwi didva Zezi jazim ni. Wuwum maa wu o jagwiə ni. ³⁴ Ba na pagu Zezi dagara kam baɲa ni kuntu tun, o ma loori We o wi: «A Ko, yagi n ma n ce-ba, si ba yeri woŋo kulɔ ba na ki tun.»

Pamaɲna bam na lugi ba maɲi o gwaarv tum tun, ba tagi jɔrɔ mu ba ma maɲi-ti.

³⁵ Nɔn-kɔgɔ kum maa zigɔ da ba niə. Zwifə bam nakwa bam ma ki-o cavura, yi ba mwana ba wi: «O yəni o vri nɔɔna ɲwia. O na suni o yi Krisi * wum We na kuri tun, si o vri o titi ɲwia si di nii.»

³⁶ Pamaɲna bam di maa mwan-o, yi ba jigi sa-nywana ba suɲi o yigə ni. ³⁷ Ba maa wi: «Nmu na suni n yi Zwifə bam pɛ, si n vri n titi ɲwia si di nii.» ³⁸ Ba deen ya pupum tɔnɔ ba tan-ku daa kam yira ni o yuu baɲa ni, yi ku wi:

\\qc «Wuntu yi Zwifə bam pɛ mu.»

³⁹ Nɔn-balwaarv tilv ba na pagu di Zezi tun didva maa jigi Zezi o twia yi o wi: «Ku dai nmu mu yi Krisi wum We na tuɲi tun na? Nan vri n titi ɲwia, si n daari n vri dibam di n weli da.»

⁴⁰ Nɔn-balɔrɔ kudon kum ma kaani kukum kum ku wi: «Nmu ba kwari We fɔvni na? Ba lugi ba gu dibam maama mu. ⁴¹ Ku na yi dibam, dibam tɔvni dum maɲi, beɲwaani kəm-balwaarv tilv di na ki tun, ku maɲi si di ti mu. Ku nan na yi nɔɔnu wuntu, o wu ki kulɔkulɔ o cɔgi.» ⁴² O ma daari o ta di Zezi o wi: «Nmu na tu n ba n joni n paari dum, si n guli a gulə.»

⁴³ Zezi ma lər-o o wi: «A lugi a ta ciga di nmu si, nmu wó jəni di amu We-səŋɔ kum ni zum de dum ni.»

⁴⁴ Ku ma vu ku yi maɲa kam we na tu di yi yupari baɲa tun. Lugu kum maama ma ji lim taan, si ku vu ku yi luu batɔ. ⁴⁵ Wia kam daa ba jigi pooni. Gɔrɔ kulɔ ba na ləgə ba ma ci We-di-laa * kam tun ma kaari bile. ⁴⁶ Zezi laan ma kaasi di kwər-dia o wi: «Amu Ko, a kwe a joro a ki nmu jija ni.» O na tagi kuntu tun, o ma daari o ti.

⁴⁷ Pamaɲna bam yigə tu wum na ne kulɔ na ki tun, o ma tee We yi o wi: «Ku yi ciga pween. Nɔɔnu wuntu suni o yi nɔn-ɲum mu.»

⁴⁸ Kɔgɔ kulɔ maama na tu si ku nii kəm dum tun ma suni ba na ku na ki te tun. Ba na ma joori sɔŋɔ tun, ba maa fri ba titi ba veə, ba wu na cɔgi tun ɲwaani. ⁴⁹ Ku daari balv maama na maɲi ba ye-o tun di kaana balv ya na tɔgi did-o ba nuɲi Galile ba ba tun maa zigɔ daa ni ba niə.

Ba na ki Zezi bɔɔni wɔni te tun

(Matiyu 27:57-61, Mariki 15:42-47, Zan 19:38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Nɔɔnu wudoŋ deen mu wura, o yiri mu Zuzefv. O nuɲi Zwifə tu kudon mu, ku yiri mu Arimati. O maa yi Zwifə bam nakwa kɔgɔ kum nɔɔnu didva mu. O ma kwəri o yi nɔn-ɲum, yi o tɔgi We di ciga. Ba kɔgɔ kum ya na ki ni daani si ba ja Zezi tun, o wu se ba na buɲi si ba ki-o kulɔ tun. O maa jigi tuna si We paari dum wó ba nɔɔna titari ni. ⁵² O ma zaɲi o vu Pilati te, o loori cwəŋə si o vu pari Zezi yira yam o ki. ⁵³ Pilati na se tun, Zuzefv ma vu o pari Zezi dagara kam yuu ni. Ba ma kwe gar-jali ba ma pipir-o, yi ba daari ba ja-o ba vu ba ki piu bɔɔni wɔni. Duntu yi bɔɔni dilv ba deen na lugi-di piu yira ni yi ba maɲi ba wu ki nɔɔnu da tun.

⁵⁴ De dum Zuzefv na ki kuntu tun maa yi de dilv Zwifə bam na maɲi si ba ti ba yigə ba siun de dum ɲwaani tun. Tiga na yi, ba siun de dum puli mu.

⁵⁵ Kaana balv ya na tɔgi di Zezi ba nuɲi Galile tun deen ma da Zuzefv kwaga, ba vu ba na bɔɔni dum di ba na tiɲi Zezi te tun. ⁵⁶ Ba na ne kuntu tun, ba ma joori ba vu sɔŋɔ. Ba ma vu ba lugi tralia nwi dwi dwi, si ba ma turi Zezi yira yam. Ba siun de dum ni ba ma sin di ba titɔŋa yam ni We cullu na bri te tun.

Zezi na bi o yaɣi tɔvni te tun

(Matiyu 28:1-10, Mariki 16:1-8, Zan 20:1-10)

¹De dilu na saɣi siun de dim tun, *f5* kaana bam ma zaɣi ba go tɔga ba vu yibeeli dim jəgə kam. Ba ma jigi tralia nwi silu ba na laɣi ba ma turi Zezi yira yam tun. ²Ba na yi jəgə kam tun, ba ma na kandwe dilu ya na pi bəoni dum ni tun bibili di tigi daa ni. ³Ba ma vu ba zu bəoni dum wu. Ba wu ne di Yuutu Zezi da. ⁴Ba wubuɣa ma vugimi, yi ba yəri ba na wú buɣi kulv. Ba na zigi da kuntu tun, nɔna bale ma da ba nuɣi ba zigi ba tee ni, yi ba zu gwaaru ti nyuni pugv pugv. ⁵Fuuni ma ja kaana bam. Ba ma cɔli ba yum tɔga ni. Nɔna bam laan ma ta di ba ba wi: «Beɣwaani mu á kari á beeri wulu na ɣwi tun twa wuni? ⁶O nan təri yo. O joori o bi. Guli-na kulv o deen na tagi di abam maɣa kalv o ta na wu Galile ni tun, ⁷yi o ta o wi, ba maɣi si ba ja wum Nabiin-bu * ba ki nɔn-balwaaru juɣa ni, si ba pa-o tɔvni-dagara * baɣa ni ba gv, si o laan joori o bi da yato de ni.»

⁸Nɔna bam na tagi kuntu tun, kaana bam laan ma guli Zezi ya na tagi kulv di ba tun.

⁹Ba ma zaɣi yibeeli dim jəgə kam ni, ba joori ba vu ba ta di Zezi karabiə fugə-didva kam di balv maama na tɔgi ba wura tun. ¹⁰Kaana bam kuntu mu yi Mari wulu na nuɣi Magudala, di Zanni, di Mari wulu na yi Zaki nu tun, ku wəli di kaana balv na tɔgi di ba tun. Bantu maama maa wura ba te kulv na ki tun ba bri Zezi karabiə fugə-didva kam.

¹¹Nɔna bam na ni tun, ba ma wu pe kaana bam taani dum ja kuri, yi ba wu se ba ni. ¹²Ku daari Piyeeri ma zaɣi lila o duri o vu yibeeli dim jəgə kam si o nii. O na yi da tun, o ma tiiri o nii bəoni dum wuni, yi o na garyiə yam yirani na tigi da. O ma joori o viiri, yi ku ki-o yəu di kulv na ki tun.

Zezi na bri o titi nɔna bale te tun

(Mariki 16:12-13)

¹³Duntu de dim ni mu Zezi karabiə bam bale wu cwəɣə ni ba maa ve tw kudoɣ, ku yiri mu Emayusi. Tw kum kuntu yi nɔnɔni kilometra fugə-didva mu di Zeruzalem. ¹⁴Ba na maa ve tun, ba maa nɔna kulv maama na ki tun ba veə. ¹⁵Ba na nɔni yi ba bwe daani kuntu tun, Zezi titi ma tv ba wuni o tɔgi di ba o veə. ¹⁶Ba na tɔgi daani kuntu tun, ba yiə ma pugimi yi ba wu lwar-o. ¹⁷Zezi ma bwe-ba o wi: «Bee woɣo mu abam jigi á nɔni á veə?»

Ba na ni kuntu tun, ba ma zigi yi ba yigə nywani. ¹⁸Ba didva yiri mu Klupasi. O ma ləri Zezi o wi: «Nɔna balv maama na zɔvri Zeruzalem ni tun maɣi ba lwar wo-kamunnu tilv na ki da lele kuntu tun. Bee nan mu kia, yi nmu yirani wu ni?» ¹⁹O ma bwe-ba o wi: «Bee wənu mu tuntu?»

Ba ma ləri ba wi: «Ku yi kulv na ki Nazareti tu Zezi tun mu. O yi We nijonnu mu, yi o kikiə di o ni-taani maama jigi dam. We titi bri si ku yi cɔga mu, yi nɔna maama di na kuntu. ²⁰Dibam kaanum yigə tiinə bam di di tw kum nakwa bam ma ja-o, ba vu ba pa ba di o taani si ku ji tɔvni. Ba laan ma pa pamaɣna bam ja Zezi ba vu ba pa tɔvni-dagara yuu ni ba gv. ²¹Dibam nan ya jigi tuna, si wuntu mu yi wulu na laɣi o vri Yisurayeli * dwi tiinə bam o yaɣi tun. Di kuntu maama, zum mu jigi da yato woɣo kuntu na ki tun. ²²Kulv na wəli da tun, dibam kəgə kum kaana badonnə ve o yibeeli dim jəgə kam ba na kulv na sɔvri dibam yira. Ba ya ve titutu mu, ²³yi ba wu ne o yira yam da. Ba ma joori ba ba, ba ta di dibam ni ba ne wo-kinkagili mu. Ba ma na We malesi *, yi si ta di ba si wi, Zezi daa ta ɣwi mu. ²⁴Dibam nɔna bam badonnə di ma zaɣi ba vu yibeeli dim ni. Ba ma na ni ku suni ku yi nɔnɔni kaana bam na tagi te tun mu, ku daari Zezi titi mu ba wu ne.»

²⁵Zezi laan ma ta di nɔna bam o wi: «Á ba jigi wubuɣa na? Bee mu yi á wari á se We kwərə kalv Di nijonə bam deen na tɔli faɣa faɣa tun. ²⁶Ku dai mu Krisi * wum na maɣi si o na yaara yalv si o daari o di We-sɔɣə o joni o paari tun na?» ²⁷O laan ma maɣi kulv maama na pupuni o ɣwaani ku tini We tɔnə kum wuni tun o bri-ba. O ma puli o pa ba lwar Moyisi * zaasum dum kuri, yi o daari o bri-ba faɣa faɣa We nijonə bam maama zaasum dum kuri na yi te tun.

²⁸Ba na maa ke tun, ba ma vu ba twe tw kulv ba na maa ve tun. Zezi ma ki ni o maa ke yigə mu te.

²⁹Nɔna bam ma wu se, yi ba loor-o ba wi: «Tɔga laɣi ka yi. Nan zu n pəni dibam tee ni.» O ma se yi o da o zu.

³⁰O ma jəni si o di wudiu di ba. O ma kwe dɔpe yi o ki We le di ɣwaani. O laan ma fo fo dɔpe dum o maɣi o pa-ba. ³¹O na ki kuntu tun, mu ba yiə pɔvri yi ba laan lwar-o. Ba na lwar-o tun, o ma da o je ba yigə ni, yi ba daa wu ne-o. ³²Ba laan ma ta daani ba wi: «Nmu wu ne na? Di ya na tɔgi daani cwəɣə ni yi o nɔni o bri dibam We tɔnə kum wənu tum kuri na yi te tun, di ya ba tiini di jigi wupolo na?»

³³Ba ma zaɣi lila ba joori ba vu Zeruzalem tw kum wu. Ba na yi da tun, ba ma na Zezi karabiə fugə-

dídua kam dí nɔɔna badonnə bam na lagi daani jəgə dídua. ³⁴Bantu ma tɛ ba wɪ: «Kv yɪ cɪga mv. Dí Yuutu Zezi sunɪ o bi o yagɪ tʊvni. O tu o brɪ o titɪ dí Simɔn mv.»

³⁵Nɔɔna bale bam dí ma maɲɪ kʊlv na kɪ cwəɲə nɪ tun ba brɪ-ba. Ba daari ba maɲɪ Zezi na fəgɪ dípe dɪm yɪ ba laan lwar-o te tun.

Zezi na brɪ o titɪ o karabiə bam te tun

(Matiyu 28:16-20, Marikɪ 16:14-18, Zan 20:19-23)

³⁶Zezi karabiə bam ta na wura ba ɲɔɔni kʊntv tun, o ma da o ba o zɪgɪ ba titari nɪ. O ma jɔɔni-ba yɪ o wɪ: «Yazurə wó jəni dí abam.» ³⁷Ba bɪcara ma dí yɪ fʊvni ja-ba zanzan. Ba ma bʊɲɪ nɪ ba nɛ ciru mv. ³⁸O ma ta dí ba o wɪ: «Bɛɲwaani mv kv sv abam kʊntv? Bɛɛ mv yɪ á jɪgɪ bubwɛa dí amv? ³⁹Fəgɪ-na á nii amv jia dí a nɛ na yɪ te tun. Kv sunɪ kv yɪ amv. Taani-na amv á nii. Ciru ba jɪgɪ ya-nwana dí kwi, nɪ á na nai amv na yɪ te tun.»

⁴⁰O na tagɪ kʊntv tun, o ma brɪ-ba o jataala dí o nɛ. ⁴¹Kv na tiini kv jɪgɪ wɔpɔlo kv pa-ba tun, ba ta warɪ ba sɛ nɪ kv yɪ cɪga, yɪ kv sv-ba zanzan. O ma bwe-ba o wɪ: «Á jɪgɪ wɔdiu yo nɪ sɪ dí di na?» ⁴²Ba ma twəri kaləɲ-saɲa ba pa-o. ⁴³O ma jɔɲɪ-ka o dí ba yibiyə nɪ.

⁴⁴O laan ma ta dí ba o wɪ: «Wəənu tilv na kɪ amv tun maɲɪ dí taani dílv a na maɲɪ a ta a brɪ abam, maɲa kalv a ta na wv abam wvni tun. A dɛɛn tagɪ a wɪ, kʊlv maama na pʊpʊni amv ɲwaani Wɛ tɔnɔ kʊm wvni tun maɲɪ sɪ kv kɪ mv. Kv na yɪ kʊlv Moyisi * dí faɲa faɲa Wɛ nijɔɲnə bam na pʊpʊni tun, dí kʊlv na pʊpʊni Wɛ ləɲ-ɲwɪ tɔnɔ kʊm wvni tun maama.»

⁴⁵O ma daari o pa ba wv pʊvri, sɪ ba wani ba lwarɪ Wɛ tɔnɔ kʊm na brɪ kʊlv tun kuri. ⁴⁶O ma ta o brɪ-ba o wɪ: «Ba pʊpʊni Wɛ tɔnɔ kʊm wvni ba wɪ: «Krisi * wum lagi o na yaara zanzan mv sɪ o tɪ, yɪ o laan wó joori o bi o yagɪ tʊvni da yatɔ dɛ nɪ.» ⁴⁷Ba daa ta pʊpʊni ba wɪ: «O karabiə wó vu lvgv baɲa dwi tiinə maama te, yɪ wum yɪrɪ dɪm ɲwaani baá brɪ nɔɔna nɪ ba maɲɪ sɪ ba ləni ba wʊrv mv, sɪ Wɛ laan yagɪ ba lwarɪm Dɪ ma cɛ-ba.» Á nan maɲɪ sɪ á puli Zeruzalɛm nɪ mv á taá tɔɔlɪ Wɛ kwərə kam kʊntv. ⁴⁸Abam nɛ kʊlv maama na kɪ tun, á nan maɲɪ sɪ á brɪ nɔɔna kʊntv mv. ⁴⁹A nan wó tʊɲɪ wʊlv wum a Ko na goni nɪ sɪ o ba abam te tun, yɪ o na tuə, oó pa abam na dam dílv na nuɲɪ Wɛ te tun. Maɲɪ-na Zeruzalɛm nɪ, sɪ á taá cəgə dam dílv a na tɛ tun.»

Zezi na joori o vu Wɛ-səɲɔ te tun

(Marikɪ 16:19-20, Titvɲa Tɔnɔ 1:9-11)

⁵⁰Zezi laan ma ja-ba o nuɲɪ tiv kʊm wvni, o ja vu o yɪ Betani seeni. O ma zəɲɪ o jia wɛyuu nɪ, yɪ o ta dí ba o wɪ: «Amv pɛ abam yu-yoɲo.» ⁵¹O na kɪ-ba yu-yoɲo kʊntv tun, o ma yagɪ-ba yɪ Wɛ kwe-o Dɪ ja dí Dɪ səɲɔ. ⁵²Ba ma kuni doonə ba zul-o, yɪ ba laan daari ba joori Zeruzalɛm dí wɔpɔlo zanzan. ⁵³Ba na wura tun, ba wv fəgɪ ba kwɛ Wɛ-di-kamunu kʊm vəɲə, yɪ ba zuli Wɛ maɲa maama. ⁵¹\f3 5:37 Zwifə bam dɛɛn yəni ba kɪ sana lɔɔrv wvni mv, sɪ ka keeri.

Wε taani dilu Zan na pupuni tun na bri dibam kulv tun mu tuntu

Zan wulv na yi Zezi karabiə fugə-bale bam wu didva tun mu pupuni tənə kuntu (Matiyu 10:2). O na yəni o nɔɔni o titi woŋo, o ba bæi o yiri, oó pupuni ni karabu wudoŋ mu (Zan 18:15), naa wulv Zezi na soe tun (Zan 13:23).

Zan bri ni Zezi yi Krisi wum o Ko Wε na turji tun mu, ni Dl na marji Dl go ni te tun. Zezi mu yi cwəŋə kalv dí na wó da da dí na ŋwia kalv na ba ti tun Wε tee ni. Wum mu yi ciga tu, o yi pooni dilu na bri Wε ciga kam, o yi wodiul kulv na pai ŋwia tun, yi o yi nayirv wulv na nii dibam baŋa ni, oó vaŋi dibam si dí yi dí Ko Wε te.

Zan tənə kum wuni, o de yigə o bri ni Zezi yi Wε Bitara mu ka na wura maŋa maama. Ka ma ji nabiinu, yi o zuri dibam titari ni. O bri Zan wulv na miisi nɔɔna na wuni tun na bri Zezi ciga kam te tun (pɔɔrum 1).

O ma ta bri Zezi na jeeri nɔɔna dwi təri təri te tun. Zan bri wo-kinkagila yarpe yalv Zezi na kia yi ya yi nyinyugu, kv bri dibam o na yi wulv tun (pɔɔrum 2-12).

O ta ma bri Zezi na zaasi o karabiə te titi dilu ba na jaan-o tun wuni (pɔɔrum 13-17).

Tənə kum tiim jəgə ni, kv bri dibam ba na jaani Zezi ba di o taani te, yi ba pa-o tɔvɔn-dagara baŋa ni ba gv, yi o joori o bi o yagi tɔvɔni, yi o bri o titi di o karabiə bam te tun (pɔɔrum 18-21).

Zan wu pupuni wənu tilv maama Matiyu di Mariki di Luki na pupuni tun. Wuntu yirani nan mu bri kv na ki te kadri candiə maŋa ni Kana ni tun (2:1-12), di Zezi na jeeri Nikodem (3:1-21) di Samari tiinə kaani te tun (4:1-12), di o na pe kərə na yazurə Betizata jəgə kam ni te tun (5:1-18), di o na pe Lazaari joori o bi te tun (11:1-44).

Zan na bri wənu tilv Zezi na ki tun, o laan ma daari o bri Zezi na zaasi nɔɔna bam yi o bri-ba ti kuri te tun.

Wε taani dilu

ZAN

na pupuni tun

1

Wε Bu Zezi Krisi mu yi bitara kalv na pai nabiinə ŋwia tun

¹Pulim ni tun, Bitara kam maŋi ka wura mu, yi lvgv baŋa daa ta tərə. Ka maŋi ka wu Wε tee ni mu. Wulv na yi Bitara kam tun di Wε maama yi bidwi mu. ²O maŋi o wu Wε tee ni mu pulim ni. ³Kv de di wuntu mu yi Baŋa-Wε deen ki woŋo maama. Kulvkvulv tərə Wε na kia, yi kv wu de di wuntu. ⁴Wum mu pai nabiinə na ŋwia. Ŋwia kam kuntu nan mu pai nabiinə na pooni. ⁵Pooni dum kuntu na tu tun, di zəli lim, yi lim daa warɔ pooni dum di zəli.

⁶Wε deen turji nɔɔnv wudoŋ, o yiri mu Zan. *f1 *⁷O tu si o ta wulv na yi pooni dum tun taani mu o bri nɔɔna, si nabiinə maama wani ba lwar-o si ba daari ba se-o. ⁸Zan titi dai pooni dum. O nan tu si o ta wulv na yi pooni dum tun taani mu o bri nɔɔna.

⁹Wulv na yi pooni dum ciga ciga tun deen nuŋi Wε te mu o ba lvgv baŋa. Wuntu mu pai nabiinə maama na pooni si ba wani ba lwarɔ Wε. ¹⁰O deen ma ba lvgv baŋa o wura. Kv ya de di wuntu mu yi Wε ki lvgv. Di kuntu di, nabiinə daa ta wu lwar-o. ¹¹O ma ba o titi tv, yi o dwi tiinə wu jeer-o lanyirani. ¹²Kv daari balv maama na se-o yi ba ki ba wu-didva did-o tun, o ma pa-ba ni si ba ji Baŋa-Wε biə. ¹³Ba na jigi Wε biə kuntu tun, kv dai nabiinə na luri te tun, naa nɔɔna yira lagum, naa nɔɔna wobɔŋa na lagɔ te

tin. Ku nan yi Baḡa-We titi mu pe ba ji Dl biä.

¹⁴Bitara kam deen ma ji nabiinu, yi o zuuri dibam titari ni. We zaani di Dl ciga maama tiini ka wu o tee ni. Di ma na o paari-zulä na dagi te, o na yi o Ko We Bu-dva tin ḡwaani.

¹⁵Zan deen ḡöni wuntu taani, yi o ta di kwär-dia o wi: «Mu wulu wum a na maḡi a ta o taani a wi, nöönu wudoḡ wó saḡi amu kwaga o ba. Wuntu yi kamunu o dwe amu, beḡwaani o maḡi o wura yi amu yaa ta tärä.»

¹⁶Wuntu mu yäni o pa dibam maama na zaani zanzan, o na tiini o jigi We zaani lanyirani tin ḡwaani. ¹⁷Beḡwaani We pe Dl cullu tum Moyisi * mu yi o pa dibam. Ku daari, ku na yi We zaani di Dl ciga kam, Dl de Dl Bu Zezi Krisi * ḡwaani mu Dl pa dibam ka. ¹⁸Nöön-nöönu ta maḡi o wu ne Baḡa-We. Ku daari Dl Bu-dva kam mu pe di lwar-Dl. Wuntu di We yi bidwi mu. O maa wu o Ko Baḡa-We tkäri ni.

Zan na ḡöni Zezi taani te tin

(Matiyu 3:1-12, Mariki 1:1-8, Luki 3:1-17)

¹⁹Zan deen na pe nöona lwar Zezi te tin mu tintu: Zwifä yigä tiinä balu na zuuri Zeruzalem ni tin deen ma tuḡi ba kaanum yigä tiinä di Leviti * tiinä si ba vu Zan te. Ba ma vu ba bwe-o ba wi: «Nmu yi wö mu?»

²⁰Zan ma vuri o ta-ba o wi: «Ku dai amu mu yi Krisi * wum We na tuḡi tin.»

²¹Ba ta ma joori ba bwe-o ba wi: «Nmu nan yi wö mu za? Nmu yi Eli * mu na?»

O ma läri-ba o wi, wum dai Eli. Ba daa ma bwe-o ba wi: «Nmu yi We nijoḡnu wulu na maḡi si o ba tin mu na?»

O maa wi: «Awo.»

²²Ba laan ma ta ba wi: «Nmu nan yi wö? Di maḡi si di ja nmu na läri te tin mu, di vu di ta di bri balu na tuḡi dibam tin. Ta n bri dibam nmu na yi wulu tin.»

²³Ba na bwe-o kuntu tin, Zan ma läri-ba o wi:

«Amu yi wulu na töli kwärä kagva wumi a wi:

«Zaḡi-na á kwe cwəḡä kalu di Yuutu wum na lagi o ba o təḡi da tin,

á pa ka föḡi ka yöri lanyirani.»

Mu We nijoḡnu Ezayi * na maḡi o ta amu taani te tin.»

²⁴Nöona badonnä di deen təḡi ba wu ba wuni, ba na nuḡi Farizian * tiinä kəḡo kum wuni. ²⁵Ba ma bwe Zan ba wi: «Nmu nan na suni n dai Krisi wum We na tuḡi tin, yi n dai Eli naa We nijoḡnu wulu na maḡi si o ba tin, wö mu pe nmu ni si n miisi nöona na wuni?»

²⁶Zan ma läri-ba o wi: «Ku na yi amu, a yäni a miisi nöona na wuni mu. Abam nan na zigi tin, nöonu wu á titari ni yi á yär-o. ²⁷Wuntu mu lagi o saḡi amu kwaga o ba, yi a wu maḡi si a li o ne natra di.»

²⁸Kuntu maama deen ki Betani ni mu, Zürden bugä kam bube dum ni, me Zan na miisi nöona na wuni We ḡwaani tin.

Zan bri ni Zezi mu yi We Pəlbü wulu na li nabiinä lwarim tin

²⁹Tiga na puuri tin, Zan ma na Zezi na ve o maa buni o te. O ma ta di balu na wura tin o wi: «Nii-na We Pəlbü * wulu na li nabiinä lwarim tin. ³⁰A ya tagi a wi: «Nöonu wó saḡi amu kwaga o ba, yi o yi kamunu o dwe amu, beḡwaani o maḡi o wura yi amu yaa ta tärä.» Ku nan yi wuntu taani mu a tea.

³¹Amu titi deen maḡi a yäri o na yi wulu tin, yi a laan ba a lwar-o. A nan tu si a pa Yisrayeli dwi tiinä mu lwar-o. Kuntu ḡwaani mu a yäni a miisi nöona na wuni.»

³²⁻³³Zan daa ta ma ḡöni Zezi taani o bri-ba o wi: «A ya yäri We Bu wum na yi wulu tin. Wulu nan na tuḡi-ni si a ba a miisi nöona na wuni tin tagi o wi, a na ne We Joro * kum tu ku wu nöonu wulu baḡa ni tin, wuntu mu yi wulu na wó miisi nöona We Joro kum wuni tin. A laan nan ne We Joro kum na nuḡi weyuu ni ku tu ku ba ku wu nöonu wuntu baḡa ni, yi ku nyi di kunkwəḡä te. ³⁴Amu suni a na kulü We na tagi tin, yi a lagi a ta ciga di abam si wuntu mu yi We Bu wum.»

Zezi na de yigä o bəḡi o karabiä balu tin

³⁵Tiga na puuri tin, Zan di o karabiä bale daa ta maa wura. ³⁶Zan ma na Zezi na ve o maa kea. O ma ta o wi: «Nii-na We Pəlbü * wum.»

³⁷Zan karabiä bale bam ma ni o na tagi kulü tin. Ba ma pe Zezi kwaga ba pu. ³⁸Zezi ma pipiri o nii o na ba na təḡ-o tin. O ma bwe-ba o wi: «Abam beeri be mu?»

kunkwən-pulə ba yəgə ka kunkələ kum ni. Səbu-lənnə di maa je da ba ləni ba səbiə. ¹⁵O ma kwe ɲuni o ma kɪ balaari o zəli peeni sum di naani dum maama, o pa di nuɲi. O ma daari o yigi səbu-lənnə bam taabullu tum o di tɪga ni, o pa ba səbu kum jagi. ¹⁶O ma daari o ta nɔɔna balu di na jigi kunkwən-pulə bam ba yəgi tun o wi: «Ja-na-ba á ja nuɲi yo. Á yɪ zaɲi á pa a Ko Wɛ digə kam taa yɪ pipiu jəgə.»

¹⁷Zezi na kɪ kuntu tun, o karabiə bam laan ma ba ba guli ku na puɲuni Wɛ tənɔ kum wuni ku wi te: «Amu na tiini a jigi sono kulɔ nmu Wɛ-di-kamunu kum ɲwaani tun nyɪ nuneɛni mini na di-ni te tun mu.»

¹⁸Zwifə yigə tiinə bam laan ma bwe Zezi ba wi: «Wo-kunkagili dɔɔ nmu wó kɪ, sɪ ku pa dɪbam lwarɪ ni nmu jigi ni sɪ n zəli nɔɔna bam kuntu?»

¹⁹Zezi ma ləri-ba o wi: «Abam na magi Wɛ-digə kantv maama á di tɪga ni, amv wó ma da yatə mv a joori a lə-ka a zigi.»

²⁰Ba laan ma ta ba wi: «Ba mɛ bɪna fiinna yardv mv (46) ba ma lə Wɛ-di-kamunu kuntu ba ti. Nmu nan wó kɪ ta mv n ma da yatə yiranɪ n joori n lə-ka n zigi?»

²¹Zezi nan ya na ɲɔɔni Wɛ-digə kam taani kuntu tun, ku yɪ o titi yɪra yam taani mv o taga. ²²Kv dɛɛn na tu kv yɪ maɲa kam Zezi na tigi yɪ o joori o bi tun, o karabiə bam ma guli o dɛɛn na tagi te tun. Ba ma sɛ kulɔ na puɲuni Wɛ tənɔ kum wuni tun, di Zezi na tagi kulɔ tun.

²³Zezi dɛɛn na wv Zeruzalem ni Paki candiə kam maɲa ni tun, nɔɔna zanzan ma na wo-kunkagila yalv o na kɪ tun, yɪ ba laan sɛ-o. ²⁴Zezi dɛɛn nan wv pɛ-ba o wv maama, bɛɲwaani o ye nɔɔnv maama na yɪ te tun. ²⁵O maa ba lagi sɪ nɔɔn-nɔɔnv bri-o nabiinə na yɪ te tun, o na maɲi o ye kulɔ na wv nabiinu maama bɪcarɪ ni tun ɲwaani.

3

Nikodem na ve Zezi te te tun

¹Nɔɔnv wudonɲ dɛɛn mv wura, o yiri mv Nikodem. O nuɲi Farizian * tiinə kɔgɔ kum wuni mv. O maa tɔgi o yɪ Zwifə bam yigə tu didva. ²Dɛ didwi o ma zaɲi o vu Zezi te titu ni, yɪ o ta did-o o wi: «Karanyina, dí ye ni Wɛ mv tuɲi nmu sɪ n ba n bri nɔɔna Dɪ cɪga kam. Dí nɛ wo-kunkagila yalv nmu na kɪ tun. Kv pɛ dí lwarɪ ni Wɛ mv suni Dɪ wv nmu tee ni, Dɪ pai n wai wo-kunkagila yam n kia.»

³Zezi ma lər-o o wi: «A lagi a ta cɪga di nmu sɪ, ba na wv joori ba lv nɔɔnv wulv tun, kuntu tu bá wani o na Wɛ paari dum na yɪ te tun.»

⁴Nikodem ma bwe-o o wi: «Nɔɔnv na yɪ nɔn-kwɪɔn, baá kɪ ta mv ba lv-o daga? O bá wani o joori o zv o nu wv sɪ ba daa lv-o.»

⁵Zezi ma lər-o o wi: «A lagi a ta cɪga di nmu sɪ, nɔɔnv wulv Wɛ na wv mɛ na di Dɪ Joro * kum Dɪ pa o na lvr-dvɲa tun, kuntu tu bá wani o zv Wɛ paari dum wuni. ⁶Nabiinə na lvgv nɔɔnv wulv tun, kv yɪ lvgv baɲa ɲwia mv o jiga. Kv daari, Wɛ Joro kum na lvgv wulv tun, kv yɪ Wɛ Joro kum ɲwia mv o jiga. ⁷Yɪ pa kv sv-m di a na tagi kulɔ ni kv maɲi sɪ ba joori ba lv abam tun. ⁸Kv na yɪ vii, kv yəni kv dɔli mɛ di mɛ kv na lagi tun mv. N yəni n ni kv sɔɔ kum, yɪ n yəri kv na nuɲi mɛ di kv na maa ve mɛ tun. Kv yɪ bidwi mv di Wɛ Joro kum na pɛ wulv maama ɲwi-dvɲa tun.»

⁹Nikodem ma bwe o wi: «Kú kɪ ta mv kv kɪ kuntu?»

¹⁰Zezi ma lər-o o wi: «Nmu yɪ Zwifə bam karanyina mv, yɪ n daa n ta yəri wəɲnu tuntv? ¹¹A lagi a ta cɪga di nmu sɪ, dí yəni dí te wəɲnu tlv dí na ye tun mv, yɪ dí kwəri dí ɲɔɔni kulɔ dí na nɛ tun dí bri nɔɔna. Di kuntu di, á ta ba sɛ dɪbam taani dum. ¹²A na te lvgv kuntu baɲa wəɲnu taani a bri abam yɪ á ba sɛ a ni tun, a laan na ɲɔɔni Wɛ-sɔɲɔ wəɲnu a bri abam, á wó kɪ ta mv á sɛ a ni? ¹³Nɔɔn-nɔɔnv tərə o na diini Wɛ-sɔɲɔ, kv na dai Nabiin-bu * wum na zigi da o tu tun yiranɪ.

¹⁴Ni Moyisi * dɛɛn na zəɲi can-na bɪsankwia kam o pali daa yuu ni kagva kam wuni te tun, *f2 * ba nan maɲi sɪ ba kwe Nabiin-bu wum di ba zəɲi weyuu ni kuntu mv, ¹⁵sɪ ku pa nɔɔnv wulv maama na kɪ o wv-didva did-o tun na ɲwi-dvɲa kalv na ba ti tun.»

¹⁶Bɛɲwaani Wɛ na tiini Dɪ soe nabiinə tun mv pɛ Dɪ tuɲi Dɪ Bu-dva sɪ o ba lvgv baɲa, sɪ wulv maama na kɪ o wv-didva did-o tun daa yɪ cɔgi, sɪ o na ɲwi-dvɲa kalv na ba ti tun. ¹⁷Wɛ na tuɲi Dɪ Bu wum sɪ o ba lvgv baɲa kuntu tun, kv dai sɪ o di nabiinə taani sɪ o cɔgi-ba, kv nan yɪ sɪ o vri-ba lwarum wuni mv o yagi. ¹⁸Wulv maama na kɪ o wv-didva di Wɛ Bu wum tun, ba daa bá di o taani. Kv daari wulv maama na wv sɛ-o tun maɲi o ga bura mv, o na vin sɪ o sɛ Wɛ Bu-dva kam tun ɲwaani. ¹⁹Wɛ na di nabiinə taani te tun mv tuntv: Wɛ pɛ wulv na yɪ pooni tun mv ba lvgv baɲa. Nabiinə nan soe lim ba dwe pooni dum ba titvɲ-balwaarv tum ɲwaani. ²⁰Nɔɔnv wulv maama na kɪ kəm-balwaarv tun culi pooni dum mv, o bá sɛ sɪ o nuɲi di yigə ni, sɪ o wo-balwaarv tum wó jalɪ jaja. ²¹Wulv maama nan na tɔgi cɪga cwəɲə tun wó nuɲi

pooni dim yigə mu, si ku bri ni o titɔɔja maama tɔgi Wε wubɔɔja mu.

Zan daa na ɲɔɔni Zezi taani te tun

²² Kuntu kwaga ni Zezi di o karabiə bam ma vu ba beeri Zude ti-balwa bam wuni. Ba ma daani jəgə kam kuntu ni, yi o miisi nɔɔna na wuni Wε ɲwaani. ²³ Zan deen maa wu Enon ni. Tu kum kuntu batwari didaan Salim. O di maa wura o miisi nɔɔna na wuni, na na daga je sum kuntu ni tun ɲwaani. Nɔɔna zanzan deen yəni ba tui o te maɲa maama, si ba pa o miisi-ba na wuni. ²⁴ Maɲa kam kuntu ni ba ta wu jaani Zan ba pi.

²⁵ Zan karabiə badonnə deen ma magi kantɔgɔ di Zwifu wɔɔɔɔ, di nɔɔna na maɲi si ba zari ba titi te si ku tɔgi Zwifə bam cullu tum cwəɲə tun. ²⁶ Ba ma vu Zan te ba ta did-o ba wi: «Karanyina, di ne nɔɔnu wulu deen na wu nmu tee ni yi n wu Zurdən bugə kam bube didoɲ dim ni tun. Nmu tagi o taani n bri dibam. Lele kuntu, o laan wura o miisi nɔɔna na wuni, yi nɔɔna zanzan tiini ba ve o te ba daari dibam.»

²⁷ Zan ma ləri-ba o wi: «Ku ba cəga. Nɔɔnu bá wanu o na woɲo, yi ku na dai Wε mu pε-o-ku. ²⁸ Abam titi maɲi á yi amu maana tiinə di a na tagi a wi, amu dai Krisi * wum, si ku yi Wε mu tɔɲi-ni si a tɔgi Krisi wum yigə a ba. ²⁹ Ku nyi di nɔɔnu na di kaani te tun mu, ku yi kan-baru wum titi mu te kaani wum. Kayiginu wum maa zigɔ daa ni yi o cəgə. O na ne ni kan-baru wum jigɔ wupolo di o kaani wum, o di wó ta jigɔ wupolo. Kuntu, a di jigɔ wupolo ku ja gaali. ³⁰ Wuntu nan maɲi si o ji nɔn-kamunu mu, si amu joori a ji nɔn-balaɲa.

³¹ Nɔɔnu wulu na nuɲi Wε te tun mu yi nɔn-kamunu o dwe nɔɔnu maama. Ku daari wulu na nuɲi lugu baɲa tin yi lugu nyum mu. O ni-taani di maa yi lugu baɲa nyum. Wulu nan na nuɲi Wε-səɲɔ tun mu dwe maama. ³² O yəni o te kulɔ o na niə yi o kwəri o na tun mu o bri nɔɔna. Di kuntu di, nɔɔna ta ba sε o zaasum dim. ³³ Nɔɔnu wulu nan na sε o zaasum dim tun, kuntu tu suni o bri ni Wε yi ciga mu. ³⁴ Beɲwaani, ku na yi wulu wum Wε na tɔɲi tun, Wε pε-o Di Joro * kum ku tiini ku ja gaali, yi ku pai o te Wε titi ni-taani. ³⁵ Ko Baɲa-Wε soe Di Bu wum yi Di pa-o dam woɲo maama baɲa ni. ³⁶ Nɔɔnu wulu na ki o wu-didwa di Wε Bu wum tun jigɔ ɲwi-dɔɲa kalu na ba ti tun. Ku daari nɔɔnu wulu na vin Wε Bu wum tun bá fɔgi o na ɲwia Wε tee ni. Wε ban-zəɲɔ nan wó ta wu o yuu ni.»

4

Samari tiinə kaani na lwarɔ Zezi te tun

¹⁻³ Farizian * tiinə bam deen ma ni ni Zezi wura o pai nɔɔna zanzan tɔgi o kwaga ku dwe Zan, yi o ta kwəri o miisi-ba na wuni Wε ɲwaani. Ku nan dai Zezi titi mu miisi-ba na wuni, ku yi o karabiə bam mu miisi-ba. Zezi na maani ni Farizian tiinə bam lwarɔ kuntu tun, o ma zaɲi Zude ni o joori o maa ve Galile. ⁴ O na maa ve kuntu tun, o maɲi si o tɔgi Samari * wuni mu o ke.

⁵ O ma vu o yi Samari tu kudoɲ, ku yuri mu Siswaari. Ku batwari di tɔga kalu Zakəbi * deen na pε o bu Zuzefu faɲa faɲa tun. ⁶ Zakəbi deen jigɔ vuli je sum kuntu ni, di ta na wura di zum maama. Zezi na ve taan kuntu tun, o ma bwəni. O ma vu o jəni vuli dim ni ni. Ku deen yi wia titari ni mu. ⁷⁻⁸ O karabiə bam maa ke tu kum wu si ba yəgi wɔɔɔ. Zezi na je da kuntu tun, Samari tiinə kaani wɔɔɔ laan ma ba si o mɔ na. Zezi ma ta did-o o wi, o ki na o pa-o si o nyɔ.

⁹ Kaani wum ma ta di Zezi o wi: «Nmu yi Zwifu mu, yi amu yi Samari * tu. Bεε mu yi n ta n wi, a ki na a pa-m?» Kaani wum tagi kuntu, beɲwaani Zwifə bam di Samari tiinə deen wari daani.

¹⁰ Zezi ma lər-o o wi: «Nmu ya na ye pεeri dilu Wε na lagɔ Di pa-m tun, yi nmu ya na ye wulu na loori nmu na tun, nmu titi ya mu wó loori amu, yi a pa nmu na balu na pai nabiinə ɲwi-dɔɲa tun.»

¹¹ Kaani wum ma ta did-o o wi: «A tu, nmu ba jigɔ goɲo yi vuli dim luunə. Nmu nan wó ki ta mu n mɔ na balu na pai nabiinə ɲwi-dɔɲa tun? ¹² Dibam nabaaru Zakəbi mu kugɔ vuli duntu o pa dibam. Wuntu titi di o biə di o vara maama deen mɔɔni na yo mu faɲa faɲa ba nyɔa. Nmu nan buɲi n pai n dwe Zakəbi mu naa?»

¹³ O ma lər-o o wi: «Ku na yi vuli duntu na bam, nɔɔnu wulu maama na nyɔgi-ba tun, na-nyɔm ta wó ja kuntu tu. ¹⁴ Ku nan na yi na balu amu na wó pa tun, na-nyɔm daa bá ja wulu na nyɔgi-ba tun. Na balu a na wó pa tun wó ji nuneeni buli-yi mu te o wuni, yi di wó ta burə na balu na pai ɲwi-dɔɲa kalu na ba ti tun.»

¹⁵ Kaani wum daa ma ta did-o o wi: «A tu, nan pa-ni na bam kuntu, si na-nyɔm daa yi ja-ni si a taa tui yo a mɔɔni na.»

¹⁶ Zezi ma ta did-o o wi: «Ve n bəɲi n baru si á da daani á ba.»

¹⁷ Kaani wum ma ləri o wi, wum ba jigɔ baru.

Zezi ma ta-o o wi: «Nm̄v na tagi ni n ba jigi baru tin yi ciga mv. ¹⁸Nmv ya n zu banna banu mv, yi nm̄v na wv n̄ɔnv wv̄lv tee ni lele kuntu tin dai n baru. Kv yi ciga mv n tagi n bri-ni.»

¹⁹Kaani wum ma ta did-o o wi: «A tu, amv lwar̄i ni n yi We nijon̄nu mv. ²⁰Dibam Samari tiin̄a nabaara bam d̄een tui piu kuntu yuu mv ba zuli We. Kv daari abam Zwif̄a bam bri ni, kv maŋi si n̄ɔna taa zuli We Zeruzalem ni mv.»

²¹Zezi laan ma ta did-o o wi: «Kaani, se a taani dum. Maŋa w̄v ba, yi abam daa b̄a ta ve piu kuntu yuu naa Zeruzalem si á zuli dí Ko We da. ²²Abam Samari tiin̄a ȳari wv̄lv á na zuli tin. Dibam Zwif̄a bam nan ye wv̄lv dí na zuli tin, beŋwaani We t̄ogi Zwif̄a bam juŋa mv Dl vri nabiin̄a ba lwarum wuni. ²³Kv daari maŋa maa buni lele kuntu, yi balv na suni ba zuli dí Ko We ciga tin, baá zuli-Dl di We Joro * dam di ciga. Mv dí Ko We na lagi si nabiin̄a taa zuli-Dl te tin. ²⁴We yi joro mv. Balv maama na lagi ba zuli-Dl tin maŋi si ba zuli-Dl di We Joro dam di ciga mv.»

²⁵Kaani wum ma ta o wi: «Amv ye si Mesi wv̄lv ba na bæ ni Krisi * tin w̄v ba. O nan na tuə, oó ta We ciga kam maama o bri dibam.»

²⁶Zezi ma l̄ar-o o wi: «Kv yi amv mv kuntu, a zigi a ŋɔni di nm̄v.»

²⁷Zezi karabīa bam laan ma joori ba ba. Ba na ne Zezi na zigi o ŋɔni di kaani wum kuntu tin, kv ma su-ba. Di kuntu di, ba wv̄lvwv̄lv nan wv bwe o nii, <b̄ee mv o laga?> naa, <b̄ee mv yi Zezi ŋɔni di kaani wum?>

²⁸Kaani wum laan ma yaŋi o k̄ɔrv wum, yi o daari o vu tw kum wv. O na yi da tin, o ma ta di n̄ɔna bam o wi: ²⁹«Ba-na á nii n̄ɔnv, o na tagi amv na ki kulv maama tin o bri-ni. A ȳari wontu mv w̄v ta yi Krisi wum We na t̄oji tin naa?» ³⁰O na tagi o bri-ba kuntu tin, ba ma nuŋi tw kum wuni ba maa ve Zezi te.

³¹Kantu maŋa kam ni Zezi karabīa bam ma ta did-o si o di w̄vdiu. ³²O ma l̄ari-ba o wi: «A maŋi a jigi w̄vdiu. Abam nan ȳari kv na yi w̄vdiu kulv tin.»

³³O karabīa bam laan ma bwe daani ba wi: «N̄ɔnv mv nan ga jaani w̄vdiu o ba o pa-o naa?»

³⁴Zezi ma ta di ba o wi: «Amv w̄vdiu kum yi si a t̄ogi wv̄lv wum na t̄oji-ni tin wv̄v̄ŋa mv, si a t̄oji o tit̄oŋa yam a ti. ³⁵Abam ȳani á te ni: <Kv daari can̄i sina mv si dí ki faa.> Amv nan lagi a ta abam si á f̄ogi á nii kari sun na yi te tin. Faa kum b̄iga, kv laan daari zagum mv. ³⁶Maŋa kam yiə, si wv̄lv na ki faa kum tin j̄oji o ŋwuru. Faa kum nyi di n̄ɔna balv We na vri Dl pa ba na ŋwi-d̄oŋa kalv na ba ti tin mv, si n̄ɔnv wv̄lv na dugi tin di wv̄lv na zagi tin maama w̄li daani ba na wv̄polo. ³⁷Taani dintu yi ciga mv: <N̄ɔnv mv dugə, yi wudon̄ zagi.> ³⁸Kuntu tin, a t̄oji abam si á vu á beeri n̄ɔna mv á pa We. Kv nyi n̄neeni abam wv vagi mina, yi á laan w̄v vu á zagi-ya. N̄ɔna badonn̄a mv vagi-ya, yi abam di nȳɔri ba tit̄oŋa yam baŋa ni.»

³⁹Samari tiin̄a kaani wum d̄een na tagi o bri o tw kum tiin̄a ni Zezi tagi wum na ki kulv maama o bri-o tin, kv ma pa Samari tiin̄a zanzan ki ba wv-d̄id̄va di Zezi. ⁴⁰Samari tiin̄a bam ma vu Zezi te, ba loor-o si o maŋi ba tee ni. O ma ki da yale di ba.

⁴¹N̄ɔna zanzan daa ta ma ki ba wv-d̄id̄va did-o o ni-taani dum ŋwaani. ⁴²Ba ma ta di kaani wum ba wi: «Dibam laan ki dí wv-d̄id̄va did-o, yi kv daa dai nm̄v na tagi kulv n bri dibam tin ŋwaani. Dibam titi ni o taani dum, yi dí kw̄ari dí lwar̄i ni wontu mv suni o yi wv̄lv na vri nabiin̄a lwarum wuni tin.»

Zezi na p̄e did̄eerv wudon̄ bu na yazur̄a te tin

⁴³Da yale yam d̄een na ke tin, Zezi ma zaŋi o maa ve o titi tw Galile. ⁴⁴Zezi titi d̄een mv tagi o wi, ba ba niḡi We nijon̄nu o titi tw ni. ⁴⁵Zezi nan na ve o yi Galile tin, n̄ɔna ma jeer-o lanyirani, beŋwaani ba ya na ve Zeruzalem si ba di Paki candīa kam tin, ba ne wo-kinkagila yalv maama o na ki da tin.

⁴⁶Zezi laan ma joori o vu Kana, Galile tw ni. Kv yi j̄oḡa kalv o ya na p̄e na bam ji tweeru bīa sana tin mv.

Did̄eerv wudon̄ maa wv Kapernawum ni, yi o bu ba jigi yazur̄a. ⁴⁷O na lwar̄i ni Zezi nuŋi Zude ni o ba Galile tin, o ma zaŋi o vu o te, o loor-o si o vu Kapernawum o pa o bu wum na yazur̄a, o na lagi o ti tin ŋwaani. ⁴⁸Zezi ma ta did-o o wi: «Abam na wv ne wo-kinkagila yalv na bri ni We t̄oji-ni tin, abam b̄a f̄ogi á se amv.»

⁴⁹Did̄eerv wum daa ma ta o wi: «A tu, pa dí vu lila si a bu wum w̄v zigi o ti.»

⁵⁰Zezi laan ma ta did-o o wi: «Ve s̄on̄, si n bu wum daa b̄a ti.»

N̄ɔnv wum ma ki o wv-d̄id̄va di Zezi na tagi te tin, yi o zaŋi o viiri. ⁵¹O ta na wv cw̄əŋə ni o maa ve s̄on̄ tin, mv o tint̄oŋa tu ba jeer-o, yi ba ta ba wi: «N bu wum ne yazur̄a.»

⁵²O ma bwe-ba o wi: «Maŋa k̄ɔ mv kv gar̄i bu wum yira ni?» Ba ma ta ba wi: «Kv yi diin, wia titari ni

mu, o paa kam yag-o.»⁵³ Ba na tagi kuntu tun, nɔɔnu wɔm ma guli ni ku yi maɲa kam kuntu ni nɔɔ mu Zezi tagi o wi, o bu wɔm daa bá ti. O di o sɔɲɔ tiinɛ maama laan ma ki ba wu-didva di Zezi.

⁵⁴ Mu Zezi na ki wo-kinkagili dilɔ, o ki kuni bile Galile ni, o na nuɲi Zude o joori o ba tun.

5

Zezi na pɛ kɔrɔ na yazurɛ siun dɛ ni te tun

¹ Kuntu kwaga ni Zezi ma zaɲi o vu Zeruzalem, si o tɔgi o di Zwifɛ bam candiɛ kadoɲ. ² Bugɛ kadoɲ mu wura, ka na batwari di tuw kum ni dilɔ peeni na tɔgi da tun. Ka yiri di Zwifɛ bam taani mu yi Betizata. Ba dɛɛn te pwe sinu mu ka ni ni. ³ Yawuna zanzan dɛɛn yɛni ba tigi pwe sum kuri ni. Badaara yi lilwɛ di gwanɔ di kwaarɔ. ((Ba tigi da ba cɛgɛ, si Wɛ maleka mu ba ka pɔgili na bam. ⁴ Ka na yɛni ka pɔgili na bam kuntu doɲ, yawunu wulu na wɔ loori yigɛ o tu na bam wɔni tun wɔ na yazurɛ di yawu kulɔ maama na jɔg-o tun.))

⁵ Nɔɔnu wɔdoɲ dɛɛn ma wura, o na ba jigi yazurɛ ku yi ni buna fiintɔ nana (38) te. ⁶ Zezi ma na o na tigi da tun, yi o lwarɔ ni o ya maɲi o ba jigi yazurɛ ku daani. O ma ta di nɔɔnu wɔm o wi: «Nmu lagi si n na yazurɛ na?»

⁷ Yawunu wɔm ma lɛr-o o wi: «A tu, bugɛ kam na bam na yɛni ba pɔgili, a ba jigi nɔɔnu wulu na wɔ kwe-ni o ja tu na bam wɔni tun. A na yɛni a kwaanɔ si a tu, nɔɔnu mu wɔ tu o loori amɔ.»

⁸ Zezi ma ta did-o o wi: «Zaɲi wɛɛni, si n kwe n sara kam n ta n veɛ.» ⁹ O na tagi kuntu tun, nɔɔnu wɔm ma siun o na yazurɛ bidwi baɲa ni, yi o zaɲi o kwe o sara kam o veɛ. Ku yi Zwifɛ bam siun * dɛ ni mu ku ki kuntu.

¹⁰ Kuntu ɲwaanɔ Zwifɛ yigɛ tiinɛ bam ma ta di nɔɔnu wɔm ba wi: «Zim yi dibam siun dɛ mu. Kuntu ɲwaanɔ ku culɛ si n ta n ze n sara kam.»

¹¹ O ma lɛri-ba o wi: «Nɔɔnu wulu na pɛ amɔ na yazurɛ tun mu tagi o wi, a kwe a sara kam a taa veɛ.»

¹² Ba ma bwe-o ba wi: «Nɔɔnu wɔm kuntu yi wɔɔ mu, yi o wi n kwe n sara kam n ta n veɛ?»

¹³ O maa daa yɛri wulu na pɛ o na yazurɛ yam tun, bɛɲwaanɔ Zezi zu nɔn-kɔgɔ kum wu yi o daa wu nɛ-o.

¹⁴ Ku na ki fun tun, Zezi ma vu o jeer-o Wɛ-di-kamunu kum wɔni. O ma ta did-o o wi: «Nii, nmu laan nɛ yazurɛ. Nan daa n yi ki lwarɔm, si wo-lɔɲɔ kulɔ na dwe kuntu tun daa yi ki-m.»

¹⁵ Nɔɔnu wɔm laan ma vu o ta di Zwifɛ yigɛ tiinɛ bam o wi: «Ku yi Zezi ya mu pɛ a na yazurɛ.»

Zezi na jigi dam te tun

¹⁶ Zwifɛ yigɛ tiinɛ bam dɛɛn maa wura ba yaari Zezi, di o na pɛ yawunu wɔm na yazurɛ ba siun * dɛ dɔm ni tun ɲwaanɔ. ¹⁷ Zezi ma lɛri-ba o wi: «A Ko Wɛ yɛni Dɔ ki kulɔ Dɔ wɔbuɲa na lagi tun mu maɲa maama. Amɔ di nan ki kuntu mu.»

¹⁸ O na tagi kuntu tun ɲwaanɔ mu pɛ Zwifɛ yigɛ tiinɛ bam laan tiini ba buɲi o gum. Ku nan dai ni ba na wi o cɔgi ba siun dɛ cullu tum tun má ɲwaanɔ, ku yi o na tagi o wi Wɛ yi o titi Ko tun mu. O taani dɔm kuntu bri ni o di Wɛ yi bidwi mu.

¹⁹ Zezi ma ta di ba o wi: «A lagi a ta ciga mu di abam si, amɔ na yi Wɛ Bu wɔm tun, a bá wanɔ a ki kulɔkulɔ a titi ni, ku na dai kulɔ a na nɛ a Ko Wɛ na ki tun. A Ko na ki kulɔ tun mu amɔ di wɔ ki.

²⁰ Bɛɲwaanɔ Baɲa-Wɛ soe Dɔ Bu wɔm yi Dɔ maa bri-o kulɔ maama Dɔ titi na ki tun. Dɔ nan wɔ bri-o wo-kamunnu tilɔ na dwe tintu tun si o ki, yi kuvɔ su abam. ²¹ Kuntu, Baɲa-Wɛ na bi nɔɔna Dɔ pa ba yagi tɔvni yi Dɔ pa-ba ɲwi-dɔɲa te tun, Dɔ Bu wɔm di wɔ pa balɔ o na lagi tun na ɲwi-dɔɲa. ²² Kulɔ na wɛli da tun, Baɲa-Wɛ titi bá di nɔɔn-nɔɔnu taani. Dɔ nan pɛ Dɔ Bu wɔm ni si o di nabiinɛ maama taani. ²³ Kuntu wɔ pa nɔɔna maama zuli Wɛ Bu wɔm, ni ba na zuli o Ko Wɛ te tun. Wulu maama na ba zuli Wɛ Bu wɔm tun, o ba zuli o Ko Wɛ dilɔ na tuɲ-o tun di mu.»

²⁴ Zezi daa ma ta o wi: «A lagi a ta ciga mu di abam si, wulu maama na ni a taani dɔm yi o daari o ki o wu-didva di wulu na tuɲi-ni tun, kuntu tu jigi ɲwi-dɔɲa kalɔ na ba ti tun. Ba daa bá di o taani. Kuntu tu nuɲi tɔvni wɔni mu, o zu ɲwia kalɔ na ba ti tun wɔni. ²⁵ A lagi a ta ciga di abam si, maɲa maa buna lele kuntu, yi balɔ na ba jigi ɲwia Wɛ tee ni tun wɔ ni amɔ Wɛ Bu wɔm kwɛrɛ. Balɔ na sɛ-ka tun wɔ na Wɛ ɲwi-dɔɲa kam. ²⁶ Kuntu, Wɛ na yi ɲwia tu tun, mu Dɔ pɛ wulu na yi Dɔ Bu wɔm tun di ji ɲwia tu. ²⁷ Dɔ ma kwɛri Dɔ pa-o ni si o di nabiinɛ taani, o na yi Nabiin-bu * wɔm tun ɲwaanɔ. ²⁸ Yi pa-na ku su abam di a na tagi woɲo kulɔ tun. Maɲa maa buna, yi balɔ maama na tigi tun wɔ ni amɔ kwɛrɛ, ²⁹ yi ba nuɲi ba yibeelɛ wɔni. Balɔ maama na ki lanyiranɔ tun wɔ bi ba taa ɲwi Wɛ tee ni. Ku daari balɔ maama na ki wo-

balwaarv tun wó bi, yi ba di ba taani, yi ba na cam. ³⁰ A bá wani a kɪ kulɔkɔlv amv titi ni. Amv tɔgi a Ko ni mu a maa di nabiinɔ taani. Kuntv ɲwaani amv sariya dim dim yɔɔri di yi ciga mv, beɲwaani amv ba kwaani si a kɪ kulv amv titi na lagi tun, kv yi We na tɔɲi-ni si a kɪ kulv Dl na lagi tun mv.»

³¹ Zezi ta ma ta di Zwifɔ yigɔ tiinɔ bam o wi: «A titi yirani mv ya na bri a ciga kam, kv dai fifiɔn si á se ni a taani dim yi ciga. ³² Nɔɔnv wudoɲ nan mv zigɪ amv ciga kam kwaga ni, kv yi amv Ko We mv, yi a ye ni wontv jigɪ ciga di o na tɛ amv taani te tun. ³³ Abam ya tɔɲi nɔɔna Zan tee ni yi o ta amv ciga o bri-ba. ³⁴ Kv na yi amv, a ya ba lagi si nɔɔn-nɔɔnv pa amv ciga kam maana. A nan tagɪ Zan taani abam ɲwaani mv, si kv wani kv wɛli abam si á na vrum lwarim wɔni. ³⁵ Zan deen nyi di kania mini na tiini di jigɪ pooni te tun mv. Abam ma se si á tɔgi o taani dim di wɔpolo maɲa funfun yirani, yi á laan kwe á yagi.

³⁶ A nan jigɪ maana yalv na daga ya dwe Zan na pe yalv tun. Titɔɲa yam a Ko We na pe-ni si a tɔɲi tun, yantv mv a jigɪ a tɔɲa, yi yantv mv pa-ni ciga ni We mv suni Dl tɔɲi-ni. ³⁷ A Ko We dilv na tɔɲi-ni tun zigɪ a ciga kam kwaga ni. Abam nan maɲi á wv cɔgi Dl kwɔrɔ, naa á na Dl na nyi te tun. ³⁸ Abam wv jɔɲi Dl taani dim á kɪ á wv ni. Á na wv se wɔlv wum Dl na tɔɲi tun mv bri kontv. ³⁹ Abam yɔni á kwaani á zaasi We twaanv tum, beɲwaani á buɲi ni tintv ɲwaani mv á wó na ɲwia kalv na ba ti tun. Kv nan yi amv taani mv twaanv tum kontv tɛa. ⁴⁰ Abam nan ta ba se si á ba amv te, si kv pa á na ɲwi-dɔɲa kalv na ba ti tun.

⁴¹ A nan ba buɲi si nabiinɔ ta pa amv zulɔ. ⁴² Kv na yi abam, amv ye á wɔrv. A ye ni We sono tɔri á bicara ni. ⁴³ Amv nan jaani a Ko yiri mv a ba, yi abam vin si á jeeri-ni. Nɔɔnv wɔlv nan na jaani o titi yiri o ba, á wó jeeri kontv tu. ⁴⁴ Abam nan lagi si á taá jɔɲi zulɔ mv da-tee ni, yi á ba lagi si á kɪ kulv na wó pa á na zulɔ We dilv na ba jigɪ doɲ tun tee ni. Kontv mv á warɪ á kɪ á wv-didva di amv.

⁴⁵ Á yi taá buɲi ni, amv mv wó vin abam bura a Ko We tee ni. Kv yi Moyisi * wum abam ya na buɲi si á wó na ɲwia We tee ni o ɲwaani tun mv wó vin abam bura. ⁴⁶ Abam ya na suni á se Moyisi na tagɪ kulv tun, á ya wó se amv di, beɲwaani wontv pupɔni amv taani mv. ⁴⁷ Abam nan maɲi á wv se o na pupɔni kulv tun. Kuntv tun, á nan wó kɪ ta mv á se amv na tagɪ kulv tun?»

6

Zezi na pe nɔn-kɔgɔ wɔdiu yi ba di te tun

(Matiyu 14:13-21, Mariki 6:30-44, Luki 9:10-17)

¹ De didwi Zezi di o karabiɔ bam ma zaɲi ba vu ba be Galile nunw kum bube didoɲ dim. Nɔɔna badaara bɔ-ka ni Tiberiyadi nunw mv. ² Nɔn-kɔgɔ zanzan maa tɔgi o kwaga, beɲwaani ba ne wo-kinkagila yalv o na kɪ o pa yawuna na yazurɔ tun. ³⁻⁴ Kv deen twe si Zwifɔ bam di ba candiɔ kalv yiri na yi Paki * tun. Zezi ma vu o di piu yuu o jɔni da di o karabiɔ bam. ⁵ O ma kwɔni o yuu o nii, yi o na ni kɔgɔ zanzan mv maa bunɪ o te. O ma ta di Filipi o wi: «Dí wó kɪ ta mv dí na wɔdiu, si dí yɔgi dí pa nɔɔna bantv maama si ba di?» ⁶ O na tagɪ kontv tun, kv yi si o ma nii Filipi wɔbuɲa na yi te tun mv, si o maɲi o ye o na wó kɪ te.

⁷ Filipi ma lɔr-o o wi: «Dí na lagi dí yɔgi dipɛ si nɔɔnv maama na funfun o di, kv sɛbu kum wó dwɔni sɛbu-dala biɔ-yale (200). *f3 *»

⁸ O karabiɔ bam didva, Andre wɔlv na yi Simɔn Pɲɛɛri nyaani tun, ma ta o wi: ⁹ «Nii, bu wudoɲ mv wv yo seeni, o jigɪ dipwa yanu di kalɔɲ-bale sile. Kv nan bá wani kv yi nɔɔna bantv maama dim.»

¹⁰ Zezi laan ma ta di ba o wi: «Á nan pa nɔɔna bam jɔni tɪga ni.» Gaarv tiini ti wura jɔgɔ kam kontv ni. Nɔɔna bam maama ma jɔni tɪga ni. Ba yi nunɛni baara murr-tinu (5.000), kv wɛli di kaana di biɔ.

¹¹ Zezi ma kwe dipwa yam yi o kɪ We le ya ɲwaani. O ma daari o maɲi-ya o pa nɔɔna bam na je tɪga ni tun. O ma kɪ We le kale sim di ɲwaani yi o pa-ba. Nɔɔna bam maama ma di ni ba na lagi te tun. ¹² Ba ma di ba su ba daari. Zezi ma ta di o karabiɔ bam o wi: «Ve-na á twe cicwɔru tilv na daari tun, si á yi yagi si ti cɔgi.» ¹³ Ba ma twe ti maama ba su titwarv fugɔ-tile. Dipwa yanu yam ba na di ba daari tun cicwɔru yirani mv kontv.

¹⁴ Nɔɔna bam na ne wo-kinkagili dim Zezi na kɪ tun, ba ma ta ba wi: «Kv suni kv yi ciga mv, We nijɔɲnu wɔlv ya na maɲi si o ba lugv baɲa tun mv tintv.»

¹⁵ Zezi laan ma lwarɪ ni ba lagi ba pa o ji ba pe di dam mv. O na lwarɪ kontv tun, o ma zaɲi o joori o vu o di piu yuu o wura o yirani.

Zezi na ve na baɲa ni te tun

(Matiyu 14:22-33, Mariki 6:45-52)

¹⁶ Didaani na yi tun, Zezi karabiɔ bam ma vu ba yi nunw kum ni. ¹⁷ Ba ma zv naboro ba tɔgi nunw kum

wu ba maa ve Kapernawum. Tíga maa tiini ka yi, yi Zezi daa ta wu tu ba te. ¹⁸ Vu-duw laan ma zaŋi ku fufugə ku pa na bam pəgila. ¹⁹ Zezi karabiə bam ma co naboro kum ba vu ba yi nɛɛni kilometra yanu naa yardu te. Ba laan ma na Zezi na ve na bam baŋa ni o maa buni ba te. Fvuni ma zu-ba. ²⁰ Zezi ma ta di ba o wi: «Á yi taá kwari fvuni, si ku yi amu.» ²¹ Ba ma buŋi si ba pa Zezi zu naboro kum, di ba de ba yi buburu ni, jəgə kalu ba ya na maa ve tun.

Zezi mu pai nabiinə ŋwi-duŋa kalu na ba ti tun

²² Tíga na puuri tun, nən-kəgə kulv na maŋi nunu kum bube didoŋ dum ni tun ma maani ni, naboro didva yirani ya mu wura. Ba maa ye ni Zezi karabiə bam ke ba daar-o, yi o wu de o zu ba naboro kum o vu. ²³ Nabwəeru tidonnə ma nuŋi Tiberiyadi ti ba, ti yi bube dilv nən-kəgə kum na wura tun. Ku yi jəgə kam kuntu ni mu di Yuutu Zezi ya ki We le wodiiru tum ŋwaani, yi o daari o pa nəɔna bam di tun.

²⁴ Nəɔna bam na lwaru ni Zezi di o karabiə bam daa tərə tun, ba ma zu nabwəeru tum wu ba maa ve Kapernawum si ba beer-o.

²⁵ Nəɔna bam na be nunu kum tun, ba ma na Zezi. Ba ma bwe-o ba wi: «Karanyina, maŋa kəɔ mu n tu yoba?»

²⁶ Zezi ma ləri-ba o wi: «A lagi a ta ciga mu di abam si, abam na kari á beeri amu tun, ku dai á na ne wo-kinkagila yalv na bri ni We tuŋi-ni tun ŋwaani. Ku yi á na di wodiiru tum á su tun ŋwaani mu á beeri amu. ²⁷ Á nan yi taá tuŋi-na wodiuru kulv na wó ba ku cəgɪ tun má ŋwaani. Á taá tuŋi wodiuru kulv na wó pa á na ŋwi-duŋa kalu na ba ti tun ŋwaani. Amu Nabiin-bu * wum mu wó pa abam kuntu wodiuru kum, beŋwaani a Ko We mu pe-ni ni si a taa tuŋa a pa-DI.»

²⁸ Ba laan ma bwe-o ba wi: «Dibam nan wó ki ta mu, si di taá tuŋi tituŋa yalv We na lagi tun?»

²⁹ O ma ləri-ba o wi: «Tituŋi dilv We na lagi si abam tuŋi tun, ku yi si á se wulv DI na tuŋi tun mu.»

³⁰ Ba ma ta bwe-o ba wi: «Wo-kinkagili dəɔ mu nmu wó ki, si di wani di lwaru ni We mu suni DI tuŋi nmu, si di laan se-m? Nmu wó ki beɛ mu n bri dibam? ³¹ Faŋa faŋa tun, dibam nabaara deen na wu kagva wuni maŋa kalu ni tun, ba di wodiuru kulv yiri na yi «Maani *» tun mu, ni We tənə kum na tagi te ku wi: «O pe-ba wodiuru kulv na nuŋi We-səŋə ni tun yi ba di.» »

³² Zezi ma ləri-ba o wi: «A lagi a ta ciga mu di abam si, ku dai Moyisi * mu pe abam wodiuru kulv na nuŋi We-səŋə ni tun. Ku nan yi a Ko We mu pai abam wodiuru kulv na nuŋi DI səŋə ni yi ku yi wodiuru ciga ciga tun. ³³ Beŋwaani wodiuru kulv We na pai tun mu yi wulv na nuŋi DI səŋə ni o tu o ba lugu baŋa o pai nabiinə ŋwi-duŋa tun.»

³⁴ Ba ma ta did-o ba wi: «Dibam tu, ta n pai dibam wodiuru kum kuntu maŋa maama.»

³⁵ Zezi ma ta di ba o wi: «Amu yi wodiuru kulv na pai nabiinə ŋwi-duŋa tun. Wulv maama na tu amu te tun, kana daa bá ja kuntu tu. Wulv maama na ki o wu-didva di amu tun, na-nyəm daa bá ja kuntu tu. ³⁶ A nan maŋi a ta a bri abam ni, á ne amu yi á ta ba se-ni. ³⁷ Ku daari wulv maama a Ko We na pe amu tun wó ba amu te. Wulv maama nan na tu amu te tun, a bá fəgɪ a vin kuntu tu. ³⁸ Beŋwaani amu nuŋi We-səŋə a ba si a ki wulv na tuŋi-ni tun wobuŋa mu, si ku dai a titi wobuŋa. ³⁹ Wulv na tuŋi-ni tun wobuŋa na lagi kulv tun mu yi si a yi yagi a pa balv maama DI na pe-ni tun wulvwulv je, si a daari a pa ba maama joori ba bi lugu tiim de ni. ⁴⁰ A Ko We wobuŋa mu yi si, wulv maama na lwaru DI Bu wum yi o ki o wu-didva did-o tun, si kuntu tu na ŋwi-duŋa kalu na ba ti tun. Aá pa kuntu tu joori o bi lugu tiim de dim ni.»

⁴¹ Zezi na tagi kuntu tun, Zwifə bam maa puuna di o na tagi o wi, wum mu yi wodiuru kulv na nuŋi We-səŋə ni tun. ⁴² Ba maa te ba wi: «Wuntu mu dai Zuzefu bu Zezi wum na? Di ye o nu di o ko. Beɛ mu yi o laan nan ta wi, o nuŋi We-səŋə ni mu o ba?»

⁴³ Zezi ma ləri-ba o wi: «Yagi-na, á yi taá puuna. ⁴⁴ Nəɔn-nəɔnu bá wani o ba amu te, ku na dai a Ko We dilv na tuŋi-ni tun mu varɪ kuntu tu juŋa si o ba amu te. Amu wó pa kuntu tu joori o bi lugu tiim de dim ni. ⁴⁵ Ku pupuni faŋa faŋa We nijoŋnə tənə kum wuni ku wi: «Ba maama wó zaasi We tee ni.» Wulv maama nan na cəgi a Ko We taani dim yi o se DI zaasim dim tun wó ba amu te. ⁴⁶ Ku nan dai ni nəɔnu mu ne a Ko We, ku yi amu na nuŋi DI te tun yirani mu ne-DI. ⁴⁷ A lagi a ta ciga mu di abam si, wulv na ki o wu-didva di amu tun mu jigi ŋwi-duŋa kalu na ba ti tun. ⁴⁸ Amu yi wodiuru kulv na pai nabiinə ŋwi-duŋa tun. ⁴⁹ Faŋa faŋa tun, abam nabaara deen na wu kagva kam wuni tun, ba di wodiuru kulv yiri na yi «Maani» tun, yi ba ta wu lugi tɔvni. ⁵⁰ Ku daari kuntu yi wodiuru kulv na nuŋi We-səŋə, yi wulv na di-ku tun, tɔvni daa bá ja kuntu tu. ⁵¹ Amu yi wodiuru kulv na nuŋi We-səŋə ni yi ku jigi ŋwia ku pai nabiinə tun. Wulv maama na di wodiuru kum kuntu tun wó ta ŋwi mu maŋa maama. Wodiuru kulv a na wó pa nabiinə tun yi a yira yam mu, si ku pa nabiinə taa jigi ŋwi-duŋa.»

⁵² Zezi na tagi kuntu tun, Zwifə bam laan ma tiini ba magi kantəgə daani ba wi: «Nəɔnu wuntu wó ki ta

mu o kwe o yira o pa dibam si di di?»

⁵³ Zezi laan ma ta di ba o wi: «A lagi a ta ciga mu di abam si, abam na wu di amu Nabiin-bu wum yira yam, yi á daari á wu nyogi a jana kam, á ba jigi We ηwi-dɔŋa kam. ⁵⁴ Wulu nan na di a yira yam yi o daari o nyo a jana kam tun, kuntu tu jigi ηwia kalu na ba ti tun. Amu wó joori a bi kuntu tu lɔgu tiim de dim ni. ⁵⁵ Beɲwaani a yira yam mu yi wɔdiu ciga, yi a jana kam yi wo-nyɔɔru ciga ciga. ⁵⁶ Wulu na di a yira yam yi o daari o nyo a jana kam tun wó ta ηwi di amu, yi amu ηwi kuntu tu wɔni. ⁵⁷ A Ko We dilu na yi ηwia tu tun mu tɔŋi-ni. Ku nan yi dinto ηwaani mu amu di jigi ηwia. Kuntu, wulu na di a yira yam tun, kuntu tu di wó ta ηwi amu ηwaani.

⁵⁸ Mu wɔdiu kulɔ na nuɲi We-sɔŋɔ ni tun. Kuntu nan ba nyi di wɔdiu kulɔ abam nabaara bam deen na di yi ba daa ta ti tun. Wulu maama na di wɔdiu kuntu tun wó ta ηwi mu maɲa maama.»

⁵⁹ Mu Zezi deen na bri nɔɔna bam tite Kapernawum We-digə kam wɔni tun.

⁶⁰ Zezi karabiə bam zanzan na ni kuntu tun, ba ma ta ba wi: «O taani dum tiini di cana. Nɔɔn-nɔɔnu bá wani o jɔŋi-di.»

⁶¹ Zezi ma lwarɔ o titi ni, ni o karabiə bam pɔvna di o taani dum. O laan ma ta di ba o wi: «A taani dum kuntu pe á wɔbɔŋa vugimi mu na? ⁶² Ku nan na yi kuntu, á na ne Nabiin-bu wum na maa joori o diini o ya na maɲi o wu me tun, á laan wó ki tita mu? ⁶³ Ku yi We Joro * kum mu pai nɔɔna ηwia. Ku daari nabiinə dam bá wani kulɔkulɔ di ki. A na tagi taani dilu di abam tun mu pe abam We Joro kulɔ na pai nabiinə ηwi-dɔŋa tun. ⁶⁴ Di kuntu di, abam badaara ta wu se.» Zezi tagi kuntu, beɲwaani ku pulim ni mu o maɲi o ye balu na bá se-o tun, di wulu na wó ba o yəg-o o pa nɔɔna tun. ⁶⁵ O daa ma ta o wi: «Kuntu ηwaani mu a tagi a bri abam ni, nɔɔn-nɔɔnu bá wani o ba amu te, yi ku na dai a Ko We mu pe-o cwəŋə.»

⁶⁶ Kuntu na ki tun, o karabiə zanzan ma joori o kwaga ni, yi ba daa ba tɔg-o. ⁶⁷ Zezi laan ma ta di o karabiə fugə-bale bam o wi: «Abam di ba lagi si á yagi amu na?»

⁶⁸ Simɔn Piyɛeri ma lər-o o wi: «A yuutu, dibam wó yagi nmu, si di daa vu wə te mu? Nmu jigi taani dilu na pai nɔɔna ηwia kalu na ba ti tun. ⁶⁹ Dibam se nmu, yi di kwəri di lwarɔ ni nmu yi Wu-pɔŋo Tu wulu We na tɔŋi tun mu.»

⁷⁰ Zezi ma ta di ba o wi: «Amu kuri abam fugə-bale bam, abam didva nan yi sutaani mu.» ⁷¹ O na tagi kuntu tun, ku yi Zudasɔ wulu na yi Simɔn Yiskariyo bu tun taani mu o tɛa. Wuntu tɔgi o wu karabiə fugə-bale bam wɔni, yi wum mu lagi o ba o yəgi Zezi o pa nɔɔna.

7

Zezi nu-biə na wu se-o te tun

¹ Zezi deen maa wu Galile ni o beerə. O deen ba lagi si o vu Zude o beeri da, beɲwaani Zwifə yigə tiinə balu na wu dáani tun lagi cwəŋə mu si ba gv-o. ² Ku deen ma daari fun si Zwifə bam di ba candiə kalu yuri na yi vwə candiə tun. ³ Zezi nyaana ma ta did-o ba wi, o yagi Galile je sum si o daari o vu Zude, si o karabiə bam wani ba na titɔŋa yalu o na jigi o tɔŋi tun. ⁴ Ba ta maa ta ba wi: «Nɔɔnu wulu na lagi si ba taa ye-o lanyiranɔ tun ba səgi kulɔ o na ki tun. Kuntu ηwaani, nmu na ki wəənu tuntu tun, n maɲi si n ta n ki-ti nabiinə maama yigə ni mu.» ⁵ Ba na tagi te tun bri ni ba titi ta wu ki ba wu-didva did-o.

⁶ Zezi ma ta di ba o wi: «A maɲa kam ta wu yi si a vu candiə kam. Ku nan na yi abam, maɲa maama lana di abam. ⁷ Nabiinə bá wani ba taa culi abam. Ba nan culi amu, beɲwaani amu yɔɔri a tɛ-ba jaja mu, ni ba titɔŋa ba tɔgi cwəŋə. ⁸ Abam nan ve-na á di candiə kam, si amu ta bá vu lele, beɲwaani a maɲa kam ta wu yi ka ti si a vu.» ⁹ O na tagi kuntu tun, o ma maɲi Galile ni.

Zezi na wu Zeruzalem ni o bri nɔɔna te tun

¹⁰ Zezi nyaana bam na ke ba daar-o tun, o di laan ma zaɲi o vu candiə kam. O na ve kuntu tun, o wu ve jaja si nɔɔna lwar-o. ¹¹ Zwifə yigə tiinə balu na wu candiə kam ni tun maa kari ba beer-o, yi ba bwe ba wi: «O wu yən mu?»

¹² Nɔn-kəgə kulɔ na wura tun maa tiini ba jigi o taani ba waasa. Nɔɔna badonnə maa tɛ ba wi: «O yi nɔn-ɲum mu.» Badaara maa tɛ ba wi: «Aye, o dai nɔn-ɲum, si o jigi nɔɔna bam o ganu mu.» ¹³ Nɔn-nɔɔnu nan wu tagi o taani jaja, beɲwaani ba kwari Zwifə yigə tiinə bam.

¹⁴ Ba na di candiə kam ba yi ka da yam titari tun, Zezi laan ma vu o zu We-di-kamunu kum o wura o bri nɔɔna. ¹⁵ Zwifə yigə tiinə bam maa tiini ba yi yəəu di o na bri nɔɔna bam te tun. Ba maa tɛ ba wi: «Nɔɔnu wuntu nan wu zaasi tɔnɔ nɔɔn-nɔɔnu tee ni, yi o yi ki ta mu di pɔuri yi o ye We tɔnɔ kum kuntu doŋ?»

¹⁶ Zezi ma ləri-ba o wi: «A na bri kulɔ tun dai amu titi nyum, ku yi wulu na tɔŋi-ni tun nyum mu. ¹⁷ Wulu

nan na lagi si o ki We wubɔŋa na lagi kulɔ tun, kontu tu wó lwarɩ amɔ zaasum dim kuri na nuɲi me tun, di na yi We nyum mu, naa di na yi a titi dam mu a maa bra, oó lwarɩ. ¹⁸ Nɔɔnu wulɔ na ɲɔɔni di o titi dam tun, kontu tu kwaani si o na yiri mu o pa o titi. Ku daari wulɔ nan na kwaani si o lagi yiri o pa wulɔ na tun-o tun, kontu tu mu yi wulɔ na jigi ciga tun, yi o ba tusi kulɔkulɔ baɲa ni. ¹⁹ Moyisi * nan maɲi o pa abam lwarɩ We cullu tum. Abam wulɔwulɔ nan ba tɔgi-ti. Bɛɛ mu yi abam kwaani á lagi cwɛɲə si á gu amɔ?»

²⁰ Ba ma lɛr-o ba wi: «N yirisi mu. Wɔɔn beeri nmu si o gu?»

²¹ Zezi ma lɛri-ba o wi: «A tunɩ titun-kamunu didu mu siun * de ni, yi ku su abam. ²² Moyisi deen pe abam ni si á taá goni á bəkəri. * Ku nan dai ni Moyisi mu puli-ku. Ku puli di abam nabaara mu. Moyisi na pe abam ni dim kontu tun, abam maa goni á bəkəri di siun de ni di, si ku yi pa á cɔgi ni dim kontu.

²³ Abam na wai á goni bəkəri siun de dim ni si á yi cɔgi Moyisi culu kum, bɛɛ mu yi á bana zaɲi di amɔ, di a na pe yawunu na yazurə fasi siun de ni tun ɲwaani? ²⁴ Abam yi taá garɩ á yáali nɔɔnu kəm di á yiə na ne kulɔ tun. Á nan maɲi si á buri di ciga mu.»

Ba na bwe Krisi wum We na tunɩ tun taani te tun

²⁵ Nɔɔna balɔ na zuuri Zeruzalem ni tun badaara laan maa ɲɔɔni Zezi taani ba wi: «Ku dai nɔɔnu wuntu mu ba kwaani si ba gu tun na? ²⁶ Nii-na o na zigi o ɲɔɔni jaja, yi nɔɔn-nɔɔnu ba te kulɔkulɔ si ba ci-o. Dibam yigə tiinə bam laan buɲi ni wuntu mu suni o yi Krisi * wum We na tunɩ tun naa? ²⁷ Ku nan na yi Krisi wum mu na tuə, nɔɔn-nɔɔnu bá wani o lwarɩ o na nuɲi me tun. Ku daari dibam maama ye wuntu na nuɲi me tun.»

²⁸ Zezi deen na wu We-di-kamunu kum wuni o bri nɔɔna tun, o ma ɲɔɔni di kwər-dia o wi: «Abam buɲi ni á suni á ye amɔ, yi á kwəri á ye a na nuɲi me tun. A nan wu tu a titi ni, wulɔ na tunɩ-ni tun yi ciga tu mu. Abam nan yər-o. ²⁹ Amɔ mu ye-o, beɲwaani a nuɲi wuntu te mu, yi wum mu tunɩ-ni.»

³⁰ Zezi na tagi kontu tun, ba laan ma lagi si ba ja-o. Nɔɔn-nɔɔnu nan ba jigi cwɛɲə si o ki-o kulɔkulɔ, o maɲa kam ta na wu yi tun ɲwaani. ³¹ Ku daari nɔn-kəgɔ kum wu nɔɔna zanzan ma ki ba wu-didua did-o, yi ba te ba wi: «Krisi wum na tuə, o bá wani o ki wo-kinkagila zanzan si ku dwəni wuntu na maɲi o ki te tun.»

Zwifə yigə tiinə bam na kwaani si ba ja Zezi te tun

³² Farizian * tiinə bam ma ni nɔn-kəgɔ kum na jigi Zezi taani ba waasa te tun. Ba di We kaanum yigə tiinə bam laan ma tunɩ nɔɔna si ba vu ba ja Zezi.

³³ Zezi laan ma ta o wi: «Amɔ bá tiini a daani abam tee ni. Ku na ki fun, aá vu wulɔ na tunɩ-ni tun te.

³⁴ Abam nan wó ba á beeri amɔ je á ga, beɲwaani amɔ na wu me tun, abam bá wani da á vu.»

³⁵ O na tagi kontu tun, Zwifə yigə tiinə bam maa ɲɔɔni daani ba wi: «O lagi o vu yən mu yi dibam bá na-o? O ga lagi o vu Zwifə balɔ na zuuri Greki tiinə tuni dim ni tun te mu, si o taa bri-ba na? ³⁶ O taani dim kuri mu bɛɛ? O na tagi o wi, dibam wó ba dí beeri wum jəgə dí ga, yi o ta o wi, wum na wu me tun, dibam bá wani da dí vu tun, ku kuri mu bɛɛ?»

Na balɔ na pai ɲwia tun

³⁷ Ku deen ma ba ku yi candiə kam tiim de. De dim kontu mu yi candiə kam de kamunu. Zezi maa zaɲi wɛɛni o ɲɔɔni di kwər-dia o wi: «Na-nyɔm na jigi wulɔ maama tun, si o ba amɔ te o nyɔ. ³⁸ Beɲwaani wulɔ maama na ki o wu-didua di amɔ tun wó na ɲwi-duɲa We tee ni, nɛɛni We tɔnɔ kum na maɲi ku bri te ku wi: «Na balɔ na pai nabiinə ɲwia tun wó ta buri kontu tu bicari ni.» »

³⁹ Zezi na tagi na bam taani kontu tun, ku yi o bri We na wó ki Di Joro * kum balɔ na ki ba wu-didua did-o tun bicara ni te tun mu. Kantu maɲa ni We Joro kum daa ta wu tu ba te, beɲwaani Zezi daa ta wu tigi o joori o bi o na paari-zulə We tee ni.

Nɔn-kəgɔ na pɔɔri daani Zezi ɲwaani te tun

⁴⁰ Nɔn-kəgɔ kum deen na ni Zezi na tagi te tun, badaara maa te ba wi: «Nɔɔnu wuntu suni o yi We nijonnu wulɔ ya na maɲi si o ba tun mu.»

⁴¹ Badaara di maa te ba wi: «O yi Krisi * wum We na tunɩ tun mu.»

Ku daari badonnə maa te ba wi: «Ku da-o. Krisi wum na tuə, o bá nuɲi Galile. ⁴² Beɲwaani We tɔnɔ kum bri ni Krisi wum wó ta yi Pe Davidi * dwi tu mu, yi o nuɲi Betelhem, tu kulɔ Davidi deen na zuuri

da tin.» ⁴³ Kuntu ηwaani, kampwara dɛɛn ma ba nɔn-kɔgɔ kum wu Zezi ηwaani. ⁴⁴ Badaara lagi si ba ja-o, yi nɔɔn-nɔɔnu nan wu ne cwɛɛɛ si o ki-o kulɔkɔlɔ.

⁴⁵ We kaanum yigɛ tiinɛ bam di Farizian * tiinɛ bam na tɔɔɔ nɔɔna balu tun ma joori ba ba ba te. Ba ma bwe-ba ba wi: «Bɛɛ mu yi á wu jaan-o á ba?»

⁴⁶ Nɔɔna bam ma lɛri-ba ba wi: «Nɔɔn-nɔɔnu maɔi o wu ηɔɔni ni nɔɔnu wum kuntu na ηɔɔni te tun.»

⁴⁷ Farizian tiinɛ bam ma ta-ba ba wi: «Abam pɛ o ganɔ abam di mu na? ⁴⁸ Abam yɛri ni dibam yigɛ tiinɛ di Farizian tiinɛ bam wɔlɔwɔlɔ wu sɛ-o na? ⁴⁹ Ku nan na yi nɔn-kɔgɔ kum, bantu yɛri We cullu tum Moyisi * na tiɔi o pa dibam tun. Kuntu ηwaani kɔɔ cɔɔi-ba.»

⁵⁰ Farizian tiinɛ bam wu nɔɔnu didva dɛɛn maa tɔɔi o wura, o yiri mu Nikodem. Wuntu mu yi wɔlɔ ya na maɔi o vu Zezi te tun. O ma zaɔi o ta di o donnɛ bam o wi: ⁵¹ «Ku na yi We cullu tum Moyisi na bri tun, ku culɛ si di cɔɔi nɔɔnu, yi di daa ta wu bwe-o si di ni o na ki kulɔ tun.»

⁵² Ba laan ma lɛri ba wi: «Nmu di yi Galile tu mu na? Nan karumi We tɔnɔ wɔni n nii, si n na ni We nijɔɔnu tɛrɛ o na wɔ nuɔi Galile ni.» ((⁵³ Ba maama laan ma jagi ba vu sam. ¹ Ku daari Zezi dɛɛn ma vu Olivi piu kum yuu.

8

Ba na jaani ka-boro ba ja vu Zezi te te tun

² Tɔga na pɔuri tituti puru tun, Zezi ma joori o vu o zu We-di-kamunu kum wu. Nɔn-kɔgɔ kum maama ma ba ku gilim-o. O ma jɛni tɔga ni o wura o bri-ba. ³ We cullu karanyina tiinɛ di Farizian * tiinɛ ma ja kaani wɔlɔ ba na pur-o boorim baɔa ni tun, ba ja ba ba zigi ba maama yigɛ ni. ⁴ Ba ma ta di Zezi ba wi: «Karanyina, dibam puri kaani wuntu boorim baɔa ni mu. ⁵ Moyisi * na pɛ dibam We cullu tilɔ tun pɛ dibam ni si, kaani na ki kɛm dintu doɔ, si di dul-o di gu mu. Ku nan na yi nmu, nmu wi di ki ta mu?»

⁶ Ba na bwe-o kuntu tun, ba lagi si ba maɔi Zezi mu ba nii, baá wani ba saɔ-o na? Zezi ma tiiri o ma o nua o la tɔga ni. ⁷ Ba maa ta joori ba bwe Zezi taan. O laan ma kwani wɛɛni, yi o ta di ba o wi: «Abam wɔlɔ na wu ki lwarum tun, si o da yigɛ o kwe kandwe o ma dɔli kaani wum.»

⁸ O laan ma joori o tiiri o wura o la tɔga ni di o nua. ⁹ Ba na ni o na tagi te tun, ba nakwa bam mu de yigɛ ba nuɔi didva didva ba viiri. Ba maama ma nuɔi ba daari Zezi yiranɔ, yi kaani wum daa ta zigi o yigɛ ni.

¹⁰ O ma kwani wɛɛni, yi o bwe kaani wum o wi: «Balu na saɔi nmu tun wu yɛn? Ba nɔɔn-nɔɔnu daa wu daari si o ηɔɔni o cɔɔi nmu na?»

¹¹ O ma lɛri o wi: «Aye, a tu, ba nɔɔn-nɔɔnu daa wu daari.»

Zezi ma ta did-o o wi: «Amu di nan bá di nmu sariya. Ve, nan daa n yi ki lwarum.»))

Zezi na bri ni o jigi ciga te tun

¹² Zezi dɛɛn ma ta di nɔɔna bam o wi: «Amu mu yi pooni a pai nabiinɛ maama. Wɔlɔ nan na tɔɔi amu tun, kuntu tu daa bá vu lim wɔni. Kuntu tu wɔ na pooni dilɔ na wɔ pa-o ηwɔa ciga ciga tun.»

¹³ Farizian * tiinɛ bam ma ta did-o ba wi: «Nmu na pai n titi ciga tun, n taani dim ba jigi kuri.»

¹⁴ O ma lɛri-ba o wi: «A na maɔi a pai a titi ciga di, ku ta yi ciga mu, beɔwaani amu ye a na nuɔi me tun. Abam nan yɛri amu na nuɔi me di me a na maa ve tun. ¹⁵ Abam yɛni á di nɔɔna taani ni nabiinɛ wɔbɔɔa na lagi te tun mu. Amu nan ba di nɔɔn-nɔɔnu taani. ¹⁶ Ku daari, amu na lagi a di nɔɔna taani, amu taani dim dim wɔ ta yi ciga mu, beɔwaani amu Ko mu tɔɔi-ni. O nan wura di amu, ku dai amu yiranɔ mu wɔ di nɔɔna taani. ¹⁷ Ku pɔpɔni Moyisi * cullu twaanu tum wɔni ku wi, nɔɔna bale na jigi ni didva, ba na tagi kulɔ tun yi ciga mu. ¹⁸ Amu pai a titi ciga, yi a Ko wɔlɔ na tɔɔi-ni tun di pai amu ciga.»

¹⁹ Ba ma bwe-o ba wi: «N ko wum bɛɛ?»

O ma lɛri-ba o wi: «Abam yɛri amu na yi wɔlɔ tun, yi á yɛri a Ko wum di. Á ya na ye amu, á ya wɔ lwarɔ a Ko wum di.»

²⁰ Zezi dɛɛn tagi wɛɛnu tum kuntu o bri nɔɔna We-di-kamunu kum wɔni, jɛgɛ kalɔ nɔɔna na ve ba di sɛbu da ba pa We tun mu. O na tagi kuntu o ti tun, nɔɔn-nɔɔnu wu ne cwɛɛɛ si o ja-o, o maɔa kam ta na wu yi tun ηwaani.

²¹ Zezi daa ma ta di nɔn-kɔgɔ kum o wi: «Amu wɔ viiri, yi abam wɔ beeri amu jɛgɛ á ga, beɔwaani abam wɔ ti á lwarum dim wɔni mu. A na maa ve me tun, abam bá wani da á vu.»

²² Zwifɛ bam maa te daani ba wi: «O na tagi o wi, dibam bá wani di vu o na maa ve me tun, ku bri ni o lagi o gu o titi mu na?»

²³ O ma ta di ba o wi: «Abam yi lɔgu baɔa nɔɔna mu, amu nan nuɔi weyuu mu. Abam kugu je yi lɔgu

baŋa yo mu. Amv kugu je nan dai lvgv kuntu. ²⁴ Kuntu mu a tagi a bri abam ni, abam wó ti á lwarum dim wóni mu, beŋwaani abam na wv se ni amv suni a yi wvlu na wura maŋa maama tun, á wó ti á lwarum dim wóni mu.»

²⁵ Ba ma bwe-o ba wí: «Nmu yi wɔɔ mu?»

O ma ta di ba o wí: «Kv yi kulv a na maŋi a ta a bri abam tun mu. ²⁶ Amv ya jigi wəənu zanzan sɪ a ŋɔɔni a ma di abam taani. Wvlu nan na tɔŋi-ni tun tiini o yi ciga tu mu. A na ni kulv o tee ni tun yirani mu a te a bri nabiinə.»

²⁷ Zezi na tagi wəənu tum kuntu tun, ba wv lwarɪ ni kv yi o Ko Baŋa-Wɛ taani mu o ŋɔɔni di ba. ²⁸ O laan ma ta di ba o wí: «Maŋa wó ba, yi á kwe amv wvlu na yi Nabiin-bu * wvm tun á zəŋi wɛɛni. Á laan wó lwarɪ ni amv suni a yi wvlu na wura maŋa maama tun. Abam ta wó lwarɪ ni amv ba kɪ kulvku a titi ni. A nan yəni a te wəənu tilv a Ko wvm na bri-ni tun yirani mu a bri nɔɔna. ²⁹ Wvlu nan na tɔŋi-ni tun wv amv tee ni, o wv yagɪ-ni a yirani, beŋwaani a yəni a kɪ kulv na poli o wv tun mu maŋa maama.»

³⁰ Zezi dɛɛn na ŋɔɔni kuntu doŋ tun, nɔɔna zanzan laan ma kɪ ba wv-dɪdva did-o.

Biə na tɔŋi ba kwə kəm te tun

³¹ Zezi laan ma ta di Zwifə balv na se-o tun o wí: «Abam na se amv zaasum dim yi á wv yagɪ, á wó suni á ji amv karabiə ciga ciga. ³² Abam laan wó ba á lwarɪ ciga, yi ciga kam wó vri abam ka yagɪ sɪ á taá te á titi.»

³³ Ba ma lər-o ba wí: «Dɪbam yi Abraham * dwi tiinə mu, dɪbam maŋi dɪ wv jigi nɔɔn-nɔɔnv gambe. Beŋwaani mu yi n ta n wí, dɪ wó ta te dɪ titi tun?»

³⁴ O ma ta di ba o wí: «A lagɪ a ta ciga mu di abam sɪ, wvlu maama na kɪ lwarum tun yi lwarum gambaa mu. ³⁵ Kv nan na yi gambaa, kantv ba zɔvri ka tu sɔŋɔ ni maŋa maama. Kv daari, kv na yi sɔŋɔ kum bu, wvntv jigi kugu je sɔŋɔ kum wóni maŋa kalv na ba ti tun. ³⁶ Kuntu ŋwaani, Wɛ Bu wvm na vri abam o yagɪ, á wó suni á taá te á titi. ³⁷ Amv ye ni abam yi Abraham dwi tiinə mu, yi abam ta kwaani sɪ á gv amv, beŋwaani á ba se a zaasum dim. ³⁸ Amv ŋɔɔni wəənu tilv a na ne amv Ko tee ni tun mu. Abam di nan kɪ kulv á na niə abam ko tee ni tun mu.»

³⁹ Ba ma lər-o ba wí: «Dɪbam ko mu Abraham.»

O ma ta di ba o wí: «Abam ya na suni á yi Abraham biə, á ya wó taá kɪ wəənu tilv Abraham dɛɛn na kɪ tun mu. ⁴⁰ Amv tagi ciga kalv a na ni Wɛ tee ni tun a bri abam, yi abam kwaani sɪ á gv-ni. Abraham dɛɛn nan ba kɪ abam kəm dim doŋ. ⁴¹ Abam yəni á kɪ kənə yalv á ko na kɪ tun mu.»

Ba ma lər-o ba wí: «Dɪbam dai tampirə. Wɛ titi yirani mu yi dɪbam Ko.»

⁴² O ma ta di ba o wí: «Baŋa-Wɛ ya na yi abam Ko, á ya wó taá soe amv, beŋwaani amv nuŋi Wɛ te mu a ba a wura di abam. A wv tu a titi ni. Wɛ mu tɔŋi-ni. ⁴³ Bɛɛ mu yi abam ba ni a taani dim kuri? Kv yi abam na ba lagɪ sɪ á se a taani dim tun mu. ⁴⁴ Abam yi á ko sutaani * biə mu. Á maa lagɪ sɪ á taá kɪ di wvbuŋa na lagɪ te tun. Pulim ni tun sutaani maŋi di yi nɔn-gvrv mu. Di ba fɔŋi di tɔŋi ciga cwəŋə, beŋwaani ciga təri di wóni. Di na yəni di fɔ vwan, kv yi di wvbuŋa na maŋi ya yi te tun mu. Di yi vwa-fɔrv mu. Dintv nan mu yi vwa-nyina ko. ⁴⁵ Kv na yi amv, a yəni a te ciga mu. Kuntu ŋwaani mu abam ba se amv. ⁴⁶ Abam wɔɔ mu wó wani o bri ni amv kɪ a cəŋi? Amv nan na ŋɔɔni ciga tun, bɛɛ mu yi á ba se-ni? ⁴⁷ Wvlu na yi Wɛ nɔɔnv tun cəŋi Wɛ taani mu. Abam nan na dai Wɛ nɔɔna tun mu pai á ba cəŋə.»

Zezi na bri ni o dwe Abraham te tun

⁴⁸ Zwifə bam ma ləri Zezi ba wí: «Dɪbam jigi bura sɪ dɪ ta ni, nmu suni n yi Samari * tu mu. N yirisi mu.»

⁴⁹ O ma ləri-ba o wí: «A ba yirisə. Amv pai a Ko mu zulə. Kv daari abam nan gooni amv mu. ⁵⁰ A nan ba beeri a titi zulə. Wɛ yirani mu pa-ni zulə, yi dintv mu di nabiinə taani. ⁵¹ A lagɪ a ta ciga mu di abam sɪ, wvlu maama na se yi o kɪ a na tagi kulv tun, tɔvni daa bá ja kuntu tu.»

⁵² Zwifə bam laan ma ta did-o ba wí: «N taani dim n na tagi tun pe dɪ lwarɪ ni n yirisi mu. Abraham * dɛɛn tɪga, yi Wɛ nijɔŋnə bam maama di ti. Nmu nan ta tagi n wí, wvlu na se yi o kɪ n na tagi kulv tun, tɔvni daa bá ja kuntu tu. ⁵³ Nmu yi nɔn-kamunu n dwe dɪbam ko Abraham mu na? Wvntv nan tɪga. Wɛ nijɔŋnə bam di ma ti. Nmu buŋi n pai n yi wɔɔ?»

⁵⁴ O ma ləri-ba o wí: «A ya na lagɪ yiri a pa a titi, kuntu ya yi kafɛ mu. Kv yi a Ko Wɛ mu zəŋi a yiri, kv yi dintv mu abam yəni á te á wí: «Wɛ dilv na yi dɪbam Wɛ tun.» ⁵⁵ Abam nan yəri-Dl, amv nan ye-Dl. A ya na tagi a wí, a yəri-Dl, a ya yi vwa-nyum mu ninɛɛni abam te. Amv nan suni a ye-Dl, yi a se a kɪ kulv Dl

na tagi tun. ⁵⁶ Abam ko Abraham dɛɛn jigi wupolo si o na maɲa kam a na wú ba tun. O nan suni o na-ka, yi o wu poli.»

⁵⁷ Ba ma ləri ba wi: «Nmu ta wu yi buna fiinnu, yi n ki ta mu n na Abraham?»

⁵⁸ O ma ləri-ba o wi: «A lagi a ta ciga mu di abam si, ba dɛɛn ta na wu lugi Abraham tun, amu maɲi a wura mu, a nan ta wú ta wura maɲa maama.»

⁵⁹ Zezi na tagi kuntu tun, ba laan ma kwe kandwa si ba ma dul-o ba gv. O ma səgi o nuɲi We-di-kamunu kum wuni.

9

Zezi na puri lilwe yiə te tun

¹ Zezi dɛɛn ma vu o maa kea. O ma na nɔɔnu wudoɲ ba na maɲi ba lu-o yi o yi lilwe. ² O karabiə bam ma bwe-o ba wi: «Karanyina, wɔɔ lwarum mu pe ba lu nɔɔnu wuntu di lilweem? Ku yi o titi lwarum mu naa, o nu di o ko lwarum mu pe ba lu-o di lilweem?»

³ Zezi ma ləri-ba o wi: «O na yi lilwe tun, ku dai o titi mu ki lwarum naa o nu di o ko mu ki lwarum. Ku nan yi si ku pa nɔɔna mu wani ba lwaru We tituɲa na yi te tun wuntu ɲwaani. ⁴ Dɪbam nan maɲi si di tuɲi wulu na tuɲi-ni tun tituɲa yam yi wia ta wura mu. Ku daari fun si tɪga yi, yi nɔɔn-nɔɔnu daa bá wani o tuɲi We tituɲa yam. ⁵ Maɲa kam a ta na wu lugu baɲa ni tun, amu yi pooni mu a pai nabiinə.»

⁶ O na tagi kuntu o ti tun, o laan ma twi lileeru o di tɪga ni. O ma viiri turu, yi o ki-ti o bə lilwe wum yiə baɲa ni. ⁷ O ma ta did-o o wi: «Ve n su n yiə yam Silva bugə kam ni.» (Bugə kam yiri dim kuri mu <Atuɲi>.) Nɔɔnu wum ma vu o su o yiə yam. O ma joori o ba, yi o laan nai.

⁸ Balu na zuuri o tikəri ni di balu na maɲi ba ye ni o yi looru tun ma na-o, yi ba bwe ba wi: «Ku dai nɔɔnu wuntu mu yəni o je o loori tun na?»

⁹ Badaara maa te ba wi: «Ku yi wuntu mu.»

Badonnə maa wi: «Ku dai wuntu, si ba nyi daani mu.»

Nɔɔnu wum titi ma ta o wi: «Ku yi amu kuntu.»

¹⁰ Ba ma bwe-o ba wi: «Nmu yiə yam ki ta mu ya puri?»

¹¹ O ma ləri o wi: «Nɔɔnu wulu yiri na yi Zezi tun mu ki turu o ma bə a yiə yam baɲa, yi o ta-ni o wi, a ve Silva bugə kam a su-ya. A ma vu a su, yi a laan nai.»

¹² Ba ma bwe-o ba wi: «Nɔɔnu wum kuntu be?»

O ma ləri-ba o wi: «A yəri o je.»

¹³ Ba laan ma ja-o ba vu Farizian * tiinə bam te. ¹⁴ De dim Zezi na ki turu tum o ma puri nɔɔnu wum yiə yam tun ya yi Zwifə bam siun * de mu. ¹⁵ Kuntu ɲwaani mu Farizian tiinə bam di daa bwe nɔɔnu wum ba wi: «N yiə yam ki ta mu ya puri?» O ma ta-ba o wi: «O ki turu mu o ma bə a yiə baɲa. A ma su-ya, yi a laan nai.»

¹⁶ Farizian tiinə bam badaara ma ta ba wi: «Nɔɔnu wum na ki te tun, o wu nuɲi We te, beɲwaani o cɔgi siun de cullu tun.»

Badonnə di maa te ba wi: «O na yi nɔn-balərə, o bá wani o ki wo-kunkagila yantu doɲ.» Kuntu ma pa kampwara ba ba titari.

¹⁷ Ba laan ma joori ba bwe nɔɔnu wum ba wi: «O nan na pe n yiə yam puri tun, nmu te n wi, o yi wɔɔ mu?»

O ma ləri o wi: «O yi We nijonnu mu.»

¹⁸ Zwifə yigə tiinə bam maa ba lagi si ba se, ni nɔɔnu wum ya maɲi o yi lilwe mu yi o laan ba o nai. Kuntu ɲwaani, ba ma bəɲi nɔɔnu wum nu di o ko si ba bwe ba nii. ¹⁹ Ba ma bwe-ba ba wi: «Wuntu yi abam bu mu na? Á lug-o di o maɲi o yi lilwe mu na? O nan ki ta mu o nai lele kuntu?»

²⁰ Nɔɔnu wum tiinə bam ma ləri ba wi: «Dɪbam ye ni o yi dɪbam bu mu. Di ye ni di lug-o di o yi lilwe mu. ²¹ Di nan yəri o laan na ki te o nai, yi di yəri wulu na puri o yiə yam di. Abam nan bwe-na o titi, si o yi nɔn-kwiɔn mu, o titi wú wani o ləri.» ²² O tiinə bam na tagi kuntu tun, ba dɛɛn kwari Zwifə yigə tiinə bam mu. Bantu ya maɲi ba ki ni daani si nɔɔnu wulu maama na se ni Zezi mu yi Krisi * wum We na tuɲi tun, si ba li kuntu tu ba We-digə kam ni. ²³ Mu ku kuri o tiinə bam cim, yi ba ta ba wi, ba bwe o titi si o yi nɔn-kwiɔn mu tun.

²⁴ Ba ma joori ba bəɲi nɔɔnu wum ba na lug-o di lilweem tun, yi ba ta did-o ba wi: «Nan kwari We, si n ta ciga, si dɪbam ye ni nɔɔnu wum kuntu yi nɔn-balərə mu.»

²⁵ O ma ləri-ba o wi: «Amu yəri ni nɔɔnu wum kuntu yi nɔn-balərə naa o dai. Kulv yirani a na ye tun

mu yi si, a dɛɛn yi lilwe mu, yi a laan nai lele kontu.»

²⁶ Ba ma bwe-o ba wi: «O ki ta mu o puri nmu yiə yam?»

²⁷ Nɔɔnu wum ma ləri o wi: «A marɔ a ta a bri abam, yi á wu se si á cəgi. Bɛɛ mu yi abam daa lagɔ si á bwe á nii? Abam di ga lagɔ si á taá tɔgi á yi o karabiə mu na?»

²⁸ O na tagɔ kontu tun, ba ma twi-o yi ba wi: «Ku yi nmu mu tɔgi o kwaga, si ku dai dibam mu tɔg-o. Dibam tɔgi Moyisi * cullu tum mu. ²⁹ Dibam ye ni We dɛɛn ɔɔni di Moyisi mu. Ku daari, ku na yi nɔɔnu wuntu, di bri di yəri o na nuɔi me tun.»

³⁰ O ma ləri-ba o wi: «Aa. Ku yi kulɔ na tiini ku su amu tun. Abam yəri o na nuɔi me, yi wuntu nan mu puri a yiə yam. ³¹ Dibam ye ni We ba cəgi nɔn-balwaarɔ taani. Ku yi nɔɔna balu na nɔgi-Dɔ yi ba ki Dɔ wubɔɔna na lagɔ te tun mu Dɔ cəgə. ³² Ku na zigi lɔgɔ baɔa pulim ni si ku ba ku yi zum tun, di daa ta wu ni ni nɔɔnu puri wulɔ ba na lɔg-o di lilweem tun yiə. ³³ Nɔɔnu wuntu na suni o wu nuɔi We te, o ya bá wani o ki wo-kinkagili duntu doɔ.»

³⁴ Ba ma lər-o ba wi: «Ba lɔgi nmu yi n maama marɔ n yi lwarum punə mu. Bɛɛ mu yi n burɔ si n bri dibam?» Ba laan ma zəl-o, si o daa yi tɔgi o zu ba We-digə kam.

³⁵ Zezi dɛɛn ma ni ni ba li nɔɔnu wum ba We-digə kam wuni. O ma vu o jeer-o, yi o bwe-o o wi: «Nmu se Nabiin-bu * wum di n wu maama na?»

³⁶ Nɔɔnu wum ma ləri o wi: «A yuutu, ta n bri-ni o na yi wulɔ tun, si a wani a se-o.»

³⁷ O ma ta did-o o wi: «Nmu marɔ n na-o. Amu mu yi Nabiin-bu wum, a zigi a ɔɔni di nmu.»

³⁸ O laan ma ta o wi: «A Yuutu, a se-m.» O ma kuni doonə Zezi yigə ni o zul-o.

³⁹ Zezi ma ta o wi: «Amu tu lɔgɔ kontu baɔa si a pɔəri nɔɔna balu na jigi bura di balu na ba jigi bura tun mu daani, si balu na yi lilwə tun yiə puri, si balu yiə na nai tun joori ya dwe.»

⁴⁰ Farizian tiinə badaara balu na wura did-o tun ma ni o na tagɔ te tun. Ba ma bwe-o ba wi: «Nmu lagɔ n bri ni dibam nyi di lilwə mu na?»

⁴¹ Zezi ma ləri-ba o wi: «Abam ya na nyi di lilwə, ku lagɔ ku ta ni á yəri We taani dum mu, á lwarum ya bá ta wu á yuu ni. Ku daari, á nan na bri ni á yiə pɔvri tun, á lwarum taa wu á yuu ni mu.»

10

Nayirɔ di o peeni mumaja

¹ Zezi dɛɛn ma marɔ mumaja o bri nɔɔna bam o wi: «A lagɔ a ta ciga mu di abam si, nɔɔnu wulɔ na wu de najiri ni o zu si o puri peeni yi o tɔgi jəgə kadoɔ o cu o zu tun, kontu tu yi ɔwunu yi o kwəri o yi virnu mu. ² Ku daari, wulɔ na de najiri dum ni o zu si o puri o peeni sum tun, wum mu yi peeni sum nayirɔ wum titi. ³ O na lagɔ o zu, wulɔ na nii najiri dum ni baɔa ni tun wó puri o pa o zu. Peeni sum wó ni o kwərə, yi oó bəɔi o titi peeni sum yira, yi si da-o si nuɔi. ⁴ O na jaani-si o nuɔi, oó ta tɔgi si yigə, yi peeni sum tɔgi o kwaga, bɛɔwaani si ye o kwərə. ⁵ Ku nan na yi nɔn-gaa, si bá se si tɔg-o. Si wó duri si viiri mu, bɛɔwaani si yəri o kwərə.»

⁶ Zezi na tagɔ kontu o bri-ba tun, ba ma wu lwarɔ o taani dum kuri.

⁷ Zezi daa ma ta o wi: «A lagɔ a ta ciga mu di abam si, amu mu nyi di ni dilɔ peeni sum na tɔgi da tun.

⁸ Balu maama na de yigə ba ba ba zu ba loori amu tun nyi di ɔwuna di virna mu. Peeni sum ma wu se ba ni. ⁹ Amu mu yi ni dum. Wulɔ maama na tɔgi amu o zu tun, kontu tu wó na vrum. O nan wó na ɔwia kalɔ na ywəmmə tun, ni peeni na tɔgi najiri ni si nuɔi si di yi si joori si zuvri te tun. ¹⁰ ɔwunu na tu o zu, o lagɔ si o ɔɔ mu o gv o daari o ja o cəgi. Ku nan na yi amu, a tu si a pa nabiinə mu na ɔwia kalɔ na ywəna tun ciga ciga.

¹¹ Amu mu nyi di nayir-ɔm ciga ciga, yi a soe a nɔɔna. Nayir-ɔm se tɔvni mu o peeni ɔwaani. ¹² Ku daari, ku na yi wulɔ na tɔgi peeni sum o jɔɔi səbu tun, wuntu dai nayirɔ wulɔ na yi peeni sum tu tun. Wuntu na ne nywənkurə na maa buna, oó duri mu o daari peeni sum. Nywənkurə kam wó zu peeni sum wu ka ja-si ka pa si jagi. ¹³ Oó duri o viiri, bɛɔwaani o tɔgi peeni sum səbu ɔwaani mu, si o ba jigi si ɔwaɔa.

¹⁴ Amu mu yi nayir-ɔm ciga ciga. Amu ye a nɔɔna bam, yi ba di ye amu, ¹⁵ ninɛeni amu Ko na ye-ni yi amu di ye-o te tun. Amu wó se si a ti a nɔɔna bam ɔwaani, ni nayir-ɔm na se si o ti o peeni ɔwaani te tun. ¹⁶ A daa ta jigi peeni sɔdaara, si na təri najiri duntu wuni. A nan marɔ si a vu a kalt-si mu a ja ba a ki daani. Peeni sintu di wó ni amu kwərə. Kontu, a peeni sum maama wó la jəgə didva, yi nayirɔ didva nii-si.

¹⁷ A Ko We soe amu, di a na se si a ti nabiinə ɔwaani, si a joori a bi a na ɔwia tun. ¹⁸ Nɔɔn-nɔɔnu nan bá

wani o pa a ga a njwia. Amu titi nan mu li wubnja si a ga-ka. A jigi cwənjə si a ga a njwia kam. A nan ta jigi cwənjə si a joori a bi a na-ka. Mu wojo kulv a Ko na pe-ni ni si a ki tun.»

¹⁹Zezi na tagi kuntu o ti tun, kampwara daa ma ba Zwifə bam wu o taani dum njwaani. ²⁰Ba zanzan maa te ba wi: «Cicirə mu jig-o, o yuu mu tərə. Bɛɛ mu yi á cəgi o taani?»

²¹Ku daari badaara maa te ba wi: «Wulv yuu na tərə tun bá wani o njɔni tuntu doŋ. Cicirə na jigi wulv tun bá wani o puri lilwe yiə.»

Zezi na bri ni o di o Ko Wɛ yi bidwi te tun

²²Ku dɛɛn ma ba ku yi si Zwifə bam di ba candiə kalv yiri na yi «Bakwebapawɛ» tun Zeruzalɛm ni. Ku yi waarv mumaŋa ni mu. ²³Zezi dɛɛn ma vu Wɛ-di-kamunu kum. O maa wu Salɔmɔn kunkələ kum ni o kaaga. ²⁴Zwifə badaara laan ma ba ba gilim-o, yi ba bwe-o ba wi: «Nmu yi Krisi * wum Wɛ na tɔŋi tun na? Bɛɛ mu yi n pa ku tiini ku yi wubnja zanzan di dibam? Ta ciga n bri dibam si di kə joro.»

²⁵O ma ləri-ba o wi: «A maŋi a ta a bri abam, yi á ba se a ni. Titɔŋa yalv a Ko Wɛ na pe a tɔŋi tun mu bri ni a jigi ciga. ²⁶Abam nan ba se a ni, beŋwaani abam dai amu nɔɔna. ²⁷A nɔɔna bam nyi di peeni silv na cəgi amu kwərə tun mu. A maa ye-si, yi si tɔŋi-ni. ²⁸Amu pai a nɔɔna bam na njwia kalv na ba ti tun mu, yi ba bá fəgi ba cəgi maŋa di maŋa. Nɔɔn-nɔɔnv bá wani o vri-ba amu jɔŋa ni. ²⁹Ku yi a Ko Wɛ mu kwe-ba Dɪ ki a jɔŋa ni. Duntu nan mu dwe wojo maama. Nɔɔn-nɔɔnv bá wani o vri-ba Dɪ jɔŋa ni. ³⁰Amu di a Ko Wɛ yi bidwi mu.»

³¹Zezi na tagi kuntu tun, Zwifə bam daa ma kwe kandwa si ba ma dul-o ba gv. ³²O ma ta di ba o wi: «Amu Ko pe a tɔŋi titɔŋ-nɔɔna zanzan mu a bri abam. Titɔŋa yantv wuni dɔɔ titi mu pe abam kwaani si á gv amu di kandwa?»

³³Ba ma lər-o ba wi: «Ku dai titɔŋ-nɔɔm njwaani mu di lagɪ di duli-m di gv. Ku yi nmu na twi Wɛ tun njwaani mu. Nmu yi nabiinu mu, yi n pai n yi Wɛ mu.»

³⁴O ma ləri-ba o wi: «Wɛ cullu tɔnɔ kulv Dɪ na pe abam tun wuni mu ku pɔpɔni ku wi, Wɛ tagi di nɔɔna badonnə Dɪ wi: «Abam didva didva yi Wɛ nyinyugv mu.» ³⁵Ku bri ni Wɛ dɛɛn pe Dɪ kwərə nɔɔna bantv mu, yi Dɪ bəŋi-ba ni Dɪ nyinyugv. Kulv na pɔpɔni Wɛ tɔnɔ kum wuni tun bá wani ku ji kafɛ. ³⁶Amu nan yi wulv a Ko Wɛ na li si a ki Dɪ wubnja, yi Dɪ tɔŋi-ni si a ba lvgv baŋa tun mu. Kuntu, a na tagi ni a yi Wɛ Bu tun, bɛɛ mu yi á ba sea? Bɛɛ mu yi á bri ni a twi Wɛ mu?»

³⁷Maani-na á nii a titɔŋa yam na yi te tun. Ku na dai a Ko Wɛ titɔŋa mu a tɔŋa, si á yi se-ni. ³⁸Ku nan na yi Wɛ titɔŋa, á na maŋi á ba se amv, si á se titɔŋa yam na bri te tun. Á na se titɔŋa yam kuntu, á wó suni á lwarɪ ni a Ko wura di amv, yi amv di wura di a Ko.»

³⁹O na tagi kuntu tun, ba daa maa lagɪ si ba ja-o. O ma lu ba jia wuni o viiri.

⁴⁰Zezi ma joori o vu o be Zurdɛn bugə kam. O ma vu je silv Zan dɛɛn na yəni o miisi nɔɔna na wuni tun, o zɔvri da. ⁴¹Nɔɔna zanzan dɛɛn maa tui o te. Ba maa yəni ba te ba wi: «Zan nan wu ki wo-kunkagula. Ku daari o na tagi kulv maama Zezi njwaani tun yi ciga mu.» ⁴²Je sim kuntu ni nɔɔna zanzan ma ki ba wu-didva di Zezi.

11

Lazaari na tɔŋa yi Zezi bi-o te tun

¹⁻²Nɔɔnv wudonj dɛɛn zɔvri Betani ni, o yiri mu Lazaari. O nakwa mu yi Mari di o zumbaarv Mariti. Mari wuntv mu yi wulv dɛɛn na kwe trali nugə o lo di Yuutu wum nɛ ni yi o daari o ma o yuuywe o guguni-si tun. Lazaari ma ba o ba jigi yazurə. ³Mari didaani Mariti ma tɔŋi ni ba pa Zezi ba wi: «Dibam Yuutu, nmu cilonj-sono kum ba jigi yazurə.»

⁴Zezi na ni kuntu tun, o maa wi: «Yaww kuntu kweelim je bá ta yi o tɔvni. Ku nan ki si ku pa Wɛ mu na zulə, si amv Wɛ Bu wum di na zulə ku njwaani.»

⁵Zezi yagi o soe Mariti di o nyaani wum di Lazaari lanyirani. ⁶O na ni ni Lazaari ba jigi yazurə tun, o ta ma ki da yale o ya na wu mɛ tun, ⁷yi o laan daari o ta di o karabiə bam o wi: «Pa-na di joori di vu Zude.»

⁸O karabiə bam ma ta did-o ba wi: «Karanyina, Zwifə bam daama na lagɪ si ba duli nmu di kandwa ba gv tun, n swe mu na? Yi n daa ta lagɪ si n joori n vu da.»

⁹Zezi ma ləri-ba o wi: «Ku nan maŋi si a vu mu. Luu fugə-bale mu wura wia ni. Ku dai kuntu na? Nɔɔnv na ve wia ni, o daa ba tri o tvi, beŋwaani lvgv baŋa pooni dum pai o nai. ¹⁰O nan na ve titi ni, o tri o tv mu, beŋwaani pooni təri o tee ni.» ¹¹Zezi na tagi kuntu tun, o daa ma ta o wəli da o wi: «Dibam

ciloŋ Lazaari do mu. A nan maa ve si a pa o zaŋi.»

¹² O karabiə bam ma ta did-o ba wi: «Dibam yuutu, o na daa, kuvu garu o yira ni.»

¹³ Zezi nan na tagi te tun bri ni Lazaari tigi mu. Bantu maa buru ni Zezi njoni doom titi woŋo mu. ¹⁴ O laan ma ta di ba jaja o wi: «Lazaari tigi mu. ¹⁵ Amu nan jigi wopolo abam njwaani di a na təri o tee ni tun. Kuvu pa a wani a ki a wu-didva di amu. Nan pa-na di vu o te.»

¹⁶ Toma wulu ba na be ni <Yiywe> tun ma ta di o donnə bam o wi: «Pa-na di maama tigi di vu di weli di di Yuutu di ti.»

¹⁷ Zezi ma vu o yi Betani di ba kwe Lazaari ba ki ku jigi da yana mu. ¹⁸ Betani batwari di Zeruzalem nune ni kilometra yale mu te. ¹⁹ Zwifə zanzan deen ya tu si ba ki Mariti di Mari le di ba nabə wum tɔvni dum. ²⁰ Mariti na ni ni Zezi maa buni tun, o ma nuŋi o vu si o jeer-o. Mari ma maŋi soŋo ni. ²¹ Mariti na yi Zezi te tun, o ma ta o wi: «A yuutu, nmu ya na wu yo, a nabə wum ya ba ti. ²² Di ku di, a ye ni nmu na loori kuvu maama We tee ni tun, Di wu ki Di pa nmu.»

²³ Zezi ma ta did-o o wi: «N nabə wum wu joori o bi.»

²⁴ Mariti ma lar-o o wi: «A ye ni oo joori o bi lugu tiim de dum ni, We na wu pa twa joori ba bi ba yagi tɔvni tun.»

²⁵ Zezi ma ta did-o o wi: «Amu mu yi twa biinu di njwa tu. Wulu na ki o wu-didva di amu tun, o na maŋi o ti di, kuntu tu ta wu na njwa. ²⁶ Kulu na weli da tun, wulu maama na njwa yi o ki o wu-didva di amu tun, tɔvni daa ba ja kuntu tu maŋa di maŋa. Nmu se kuntu na?»

²⁷ O ma lar-o o wi: «Een. A yuutu, a se ni nmu mu yi Krisi * wum We na tɔvni tun, yi n kwari ni We Bu wulu na maŋi si o ba lugu baŋa tun.»

²⁸ Mariti na tagi kuntu o ti tun, o ma joori o vu o na Mari o yirani, yi o beŋ-o o wi: «Karanyina tuə, yi o lagi si o na-m.» ²⁹ Mari na ni kuntu tun, o ma zaŋi lila o nuŋi o vu si o jeer-o. ³⁰ Zezi daa ta wu jəgə kalu Mariti na jeer-o da tun mu. O ta wu yi tu kum wu. ³¹ Zwifə balu na wu soŋo kum ni ba lari di Mari si ku ganu o wu tun ma na o na zaŋi lila o nuŋi. Ba ma zaŋi ba təg-o, yi ba buru ni o ga lagi o vu yibeeli dum jəgə mu o keeri.

³² Mari na ve o yi Zezi na wu me tun, o ma na-o yi o vu o kuni doonə o yigə ni o wi: «A yuutu, nmu ya na wu yo, a nabə wum ya ba ti.»

³³ Zezi ma na o na keera, yi Zwifə balu na tigi did-o ba ba tun di keera. O wu ma cəgi, yi o yira soori.

³⁴ O ma bwe-ba o wi: «Abam ki-o yən mu?»

Ba ma leri ba wi: «Dibam yuutu, ba n nii o yibeeli dum.»

³⁵ Zezi ma kan yi-na. ³⁶ Zwifə bam na ne kuntu tun, ba ma ta ba wi: «Nii o na tiini o so-o te.»

³⁷ Ku daari badaara maa te ba wi: «Wuntu mu puri lilwe wum yie yam. Ku nan ki ta mu yi o wu cigi Lazaari tɔvni dum?»

³⁸ Zezi na maa ve yibeeli dum jəgə tun, o wu daa ma cəgi zanzan. Yibeeli dum deen wu piu yira ni mu, yi ba ma kandwe ba pi di ni. ³⁹ Zezi ma ta o wi: «Li-na kandwe dum a yagi daa ni.» Tu wum nakə Mariti ma leri o wi: «A yuutu, ba na kwe-o ba ki tun, ku jigi da yana mu zim. Kuntu tun, oo ta tiini o lwe.»

⁴⁰ Zezi ma ta did-o o wi: «A maŋi a ta di nmu ni, nmu na ki n wu-didva di amu, nmu wu na We na jigi dam te tun.»

⁴¹ Ba ma li kandwe dum ba yagi daa ni. Zezi ma kwani o yuu weeni, yi o ta o wi: «Amu Ko, dunle di nmu na cəgi a taani tun. ⁴² A maŋi a ye ni nmu yəni n cəgi a taani maŋa maama. A nan tagi kuntu non-kəgə kuvu na zigi yo tun njwaani mu, si ku pa ba se ni nmu tɔvni-ni.» ⁴³ O na tagi kuntu o ti tun, o ma beŋi di kwər-dia o wi: «Lazaari, zaŋi n nuŋi!»

⁴⁴ Tu wum ma zaŋi o nuŋi, di garyie yam ba ya me ba ba o jia di o ne, yi gərə di kikanu o yibiyə. Zezi ma ta di ba o wi: «Bweli-na garyie yam a yagi si o vu.»

Zwifə yigə tiinə bam na ki ni daani si ba gu Zezi te tun

(Matiyu 26:1-5, Mariki 14:1-2, Luki 22:1-2)

⁴⁵ Zwifə balu ya na tu Mari te tun ma na Zezi na bi Lazaari te tun. Ba zanzan ma ki ba wu-didva did-o.

⁴⁶ Ku daari ba badaara ma joori ba vu Farizian * tiinə bam te, yi ba ta di ba Zezi na ki kuvu tun. ⁴⁷ We kaanum yigə tiinə bam di Farizian tiinə bam laan ma la sariya-dirə nakwa bam maama ba ki daani, yi ba bwe ba wi: «Nii-na noonu wuntu na ki wo-kunkagila yalu maama tun. Dibam nan wu ki-o ta mu? ⁴⁸ Di na yag-o si o taa ki kuntu, noona bam maama wu ba ba se wum mu. Kuntu wu pa Rom didera bam laan ba ba cəgi di We-di-kamunu kum di di tu kum maama.»

⁴⁹ Balu na bwe daani kuntu tun, ba wu nɔɔnu didva yiri mu Kayifu. Wuntu mu yi ba We kaanum yuutu bini dum kuntu wuni. O ma ta di ba o wi: «Abam yari kulukulu. ⁵⁰ Á fɔgi á buɔi á nii, nɔɔnu didva na tɔga dibam nɔɔna bam maama ɲwaani, kú ta lana ku pa dibam ku gari dí tu kum maama na cɔgi.» ⁵¹ Kayifu na tagi kuntu tun, ku dai o titi wubuɲa mu o me o ta. O nan na yi We kaanum yuutu tun, mu We pe o wuuri o ta ni, Zezi lagi o ti Zwifɔ dwi dum maama ɲwaani mu. ⁵² Ku nan dai ni o lagi o ti bantu dwi dum má ɲwaani mu. Ku yi We biɔ bam na jagi je maama tun di ɲwaani mu, si o wani o ki-ba daani si ba taa yi dwi didva.

⁵³ Ku na zigɔ de dum kuntu ni tun, Zwifɔ yigɔ tiinɔ bam ma ki ni daani si ba gu Zezi. ⁵⁴ Kuntu ma pa Zezi daa ba beeri jaja Zude ni si nɔɔna taa na-o. O ma yagɔ dáani, yi o vu je silu na batwari di kagua ni tun. Ku yi Efrayim ni mu o ve o zuuri da di o karabiɔ bam.

⁵⁵ Zwifɔ bam candiɔ kalu yiri na yi Paki * tun deen ma daari fun si ka yi. Nɔɔna zanzan ma zaɲi tu kum je maama ni, ba vu Zeruzalem si ba kwe ba titi di We, si ku loori candiɔ kam. ⁵⁶ Nɔɔna bam ma beeri Zezi je. Ba ma la daani We-di-kamunu kum ni, yi ba bwe daani ba wi: «Abam buɔi ni, o bá ba o di candiɔ kam na?»

⁵⁷ We kaanum yigɔ tiinɔ bam di Farizian tiinɔ bam deen ya pe ni ni, nɔɔnu wulu na ye Zezi na wu me tun, si o bri-ba, si ba ja-o.

12

Mari na zuli Zezi te tun

(Matiyu 26:6-13, Mariki 14:3-9)

¹ Da yardu deen na daari si ku yi Paki * candiɔ kam tun, Zezi ma vu o yi Betani. Ku yi dáani mu Lazaari zuuri da. Wuntu mu yi nɔɔnu wulu Zezi na pe o bi o yagɔ tuuni tun. ² Ba ma ki wudiu ba pa-o jɔgɔ kam kuntu ni. Mariti maa wura o maɲi wudiu kum. Lazaari ma tɔgi o jani si o di di Zezi. ³ Mari laan ma kwe trali nugɔ kalu yiri na yi «naadi» tun. Ka deen yi kunkwɔlɔ yi mu, yi ka tiini ka lana. Nugɔ kam kuntu yɔlo cana zanzan. O ma kwe-ka o ma turi Zezi ne. O ma daari o ma o yuuywe o guguni o ne sum. Trali nugɔ kam lwɛm dum ma zaɲi sɔɲɔ kum maama wuni. ⁴ Zezi karabiɔ bam didva wulu yiri na yi Zudasɔ Yiskariyo tun di tɔgi o wura. Wuntu mu yi wulu na wú ba o yagi Zezi o pa nɔɔna tun. ⁵ O na ne Mari na ki te tun, o ma ta o wi: «Bee mu yi o ki kuntu? Dí ya wai dí kwe trali nugɔ kam dí yagi, yi dí ce dí pa yinigɔ tiinɔ. Ka sɛbu kum ya wú yi sɛbu-dala biɔ-yato (300). *f4 *» ⁶ O na tagi kuntu tun, ku dai ni o jigɔ yinigɔ tiinɔ bam ɲwaɲa mu. O yi ɲwunu mu. Wuntu mu nii ba kɔgɔ kum sɛbu kum baɲa ni, yi o yani o ɲoni-ku o lia.

⁷ Zezi laan ma leri o wi: «Yagi o yira, si o ki kuntu a na wú ti yi ba ki-ni tun ɲwaani mu. ⁸ Ku nan na yi yinigɔ tiinɔ, bantu ta wura mu di abam maɲa maama. Ku daari amu nan bá ta wura di abam maɲa maama.»

⁹ Zwifɔ kɔgɔ zanzan ma lwarɔ ni Zezi wu Betani ni. Ba ma zaɲi ba vu da. Ba na ve tun, ku dai Zezi yiranɔ ɲwaani, ku yi si ba di na Lazaari wulu Zezi na pe o bi o yagɔ tuuni tun mu. ¹⁰ We kaanum yigɔ tiinɔ bam laan ma ki ni daani si ba gu Lazaari di, ¹¹ beɲwaani Lazaari biim dum mu te Zwifɔ zanzan joori ba yigɔ tiinɔ bam kwaga ni, yi ba daari ba se Zezi.

Zezi na zu Zeruzalem te tun

(Matiyu 21:1-11, Mariki 11:1-11, Luki 19:28-40)

¹² Tɔga na puuri tun, nɔn-kɔgɔ kulɔ na tu Zeruzalem si ba di candiɔ kam tun ma lwarɔ ni Zezi maa buna.

¹³ Ba ma vu ba kaari kurv-vɔɔrv, yi ba nuɲi ba maa ve si ba jeer-o. Ba na maa ve tun, ba maa zul-o ba wi: «Ozaana! Zuli-na wulu na tu dí Yuutu Baɲa-We yiri ɲwaani tun.

Wuntu mu yi Yisrayeli * dwi tiinɔ pe.»

¹⁴ Zezi ma na bina-pɔla o di, ni We tɔnɔ kum na maɲi ku ta te tun. Ku puuri ku wi:

¹⁵ «Abam balu na zuuri Siyɔn * tu kum ni tun,

á yi taá kwari fuuni.

Nii-na á pe wum,

o diini buna-pɔla o maa buna.»

¹⁶ Maɲa kam kuntu ni, Zezi karabiɔ bam ya ma wu lwarɔ wɛnu tum kuntu kuri. Ku daari maɲa kam Zezi na tigi yi o bi o yagɔ tuuni o na paari-zulɔ We tee ni tun, mu ba laan guli We tɔnɔ kum na tagi o taani te tun, di nɔn-kɔgɔ kum na ki kulɔ ba zul-o tun.

¹⁷ Nɔɔna balɔ dɛɛn na wu Zezi tee ni yi o pa Lazaari bi o yaɣi tɔvni tun ya maɣi ba ta ba bri tuw kum nɔɔna bam, o na ki te o bɛɣi Lazaari yi o nuɣi yibeeli dum woni tun. ¹⁸ Ku yi kuntu ɣwaani mu nɔn-kɔgɔ kum nuɣi tuw kum ni ba jeer-o, ba na ni ni o ki wo-kunkaguli dum kuntu tun ɣwaani. ¹⁹ Farizian * tiinɛ bam laan maa tɛ daani ba wi: «Á wu nɛ? Dɔbam bri dí bá wani kulokulu dí ki. Nii-na lugu kum nɔɔna bam maama mu tɔɣi o kwaga.»

Zezi na tɛ o tɔvni dum taani te tun

²⁰ Grɛki tiinɛ balɔ dɛɛn na tɔɣi ba vu Zeruzalem si ba di candiɔ kam ba zuli We tun badaara ma vu Filipi te. ²¹ Wuntu nuɣi Galile tuw kulɔ yiri na yi Betsayida tun mu. Ba ma ta did-o ba wi: «Dɔbam lagɔ si dí na Zezi mu.»

²² Filipi ma vu o ta di Andre. Bantu bale ma vu ba ta ba bri Zezi. ²³ Zezi ma ta di ba o wi: «Maɣa kam laan yiɔ, si We pa Nabiin-bu * wum na paari-zulɔ. ²⁴ A lagɔ a ta cɔga mu di abam si, nmu na jigi min-dwi, yi n na dugi-di tɔga ni, di wó nuɣi di ki biɔ zanzan mu. Nmu nan na wu sɛ si n du-di tɔga ni si di puli di nuɣi di daari si min-bu wum pɔ, di wó ta yi didwi yiranu mu taan, n bá na nyɔɔri di baɣa ni. ²⁵ Wulɔ na soe o titi ɣwia tun, kuntu tu bá na ɣwia We tee ni. Wulɔ nan na vin o ɣwia lugu kuntu baɣa ni tun, ku tu wó na ɣwia kalɔ na ba ti tun We tee ni. ²⁶ Wulɔ maama na lagɔ si o tɔɣi amu titɔɣa tun, kuntu tu maɣi si o tɔɣi a kwaga mu. Kuntu, a na wu mɛ tun, a tintɔɣnu wum di wó ta tɔɣi o wura. Wulɔ maama na tɔɣi amu titɔɣa tun, amu Ko wó pa o na zulɔ.»

²⁷ Zezi ma ta o wi: «A wu mu cɔɣi zanzan. A nan wó ta ni bɛɛ mu? Áá loori a Ko mu si o vri-ni yaara yantu woni na? Awo. Ku yi kuntu ɣwaani mu amu maɣi a ba si a yaari. ²⁸ A nan wó loori a Ko si o pa o yiri na zulɔ.»

Kwɛrɛ laan ma ɣɔɔni weyuu ni ka wi: «A maɣi a pa a yiri na zulɔ, a nan ta wó pa di na zulɔ.»

²⁹ Nɔn-kɔgɔ kulɔ na zigi da tun ma ni kwɛrɛ kam, yi ba ta ba wi, dva mu mumunɛ. Badaara maa wi, ku yi maleka * mu ɣɔɔni did-o.

³⁰ Zezi ma ta di ba o wi: «Ku dai amu ɣwaani mu kwɛrɛ kantu ɣɔɔni, ku yi abam ɣwaani mu ka ɣɔɔna. ³¹ Maɣa laan yiɔ si We di nabiinɛ taani, si Di zɛli lugu baɣa pɛ wum. ³² Ku daari ku na yi amu, maɣa kalɔ ba na wó zɛɣi amu wɛɛni tun, amu wó pa nabiinɛ maama ba amu te.» ³³ O na tagi kuntu tun, o bri o na lagɔ o ti tɔvni dwi dilɔ tun mu.

³⁴ Nɔn-kɔgɔ kum ma lɛr-o ku wi: «Dɔbam ni ni ku pɔpɔni We cullu tɔnɔ woni ku wi, Krisi * wum We na tɔɣi tun maɣi si o taa ɣwi mu maɣa maama. Bɛɛ nan mu yi n ta n wi, ba maɣi si ba zɛɣi Nabiin-bu wum wɛɛni? Nabiin-bu wuntu nan yi wɔɔ?»

³⁵ Zezi ma lɛri-ba o wi: «Pooni bá tiini di daani abam tee ni. Pooni dum ta na wu á tee ni maɣa kalɔ tun, si á taá veɔ, si lim yi ba di yi abam. Wulɔ na ve lim woni tun yɛri o na ve mɛ. ³⁶ Pooni dum ta na wu á tee ni tun, á nan sɛ wulɔ na yi pooni dum tun, si á daari á taá yi pooni dum biɔ.»

Zezi na tagi kuntu o ti tun, o ma nuɣi ba titari ni o vu o sɛgi. ³⁷ Di o na maɣi o ki wo-kunkagula zanzan ba yibiyɛ ni tun, ba daa ta wu sɛ-o. ³⁸ Kuntu ma pa kulɔ We nijoɣnu Ezayi * dɛɛn na tagi tun suni ku ki. O dɛɛn tagi faɣa faɣa o wi:

«Yuutu Baɣa-We,

nɔɔn-nɔɔnu wu sɛ dí na tagi taani dilɔ dí bri-ba tun.

Nɔɔn-nɔɔnu nan wu lwarɔ dí Yuutu wum dam dim na yi te tun.»

³⁹ Ba wu wani ba sɛ Zezi taani dum, bɛɣwaani Ezayi ta tagi o wi:

⁴⁰ «Duntu mu dwe ba yiɔ,

yi Di pa ba wubɔɣa ti,

si ba yiɔ yam yi wani ya taa nai,

si ba wubɔɣa yam di yi wani ya lwarɔ We taani dum kuri,

si ba yi lani ba wubɔɣa ba sɛ We si Di pa ba na yazurɔ.»

⁴¹ Ezayi dɛɛn tagi dí Yuutu wum taani kuntu, bɛɣwaani o wuuri o na Zezi paari-zulɔ na yi te yi o daa ta wu tu lugu baɣa.

⁴² Di kuntu di, Zwifɛ yigɛ tiinɛ zanzan di ta ki ba wu-didwa di Zezi. Ba na kwarɔ Farizian * tiinɛ bam tun ɣwaani mu, ba wu ɣɔɔni-ku jaja, si baá zɛli-ba ba We-digɛ kam ni. ⁴³ Ba na ki te tun bri ni ba soe si nabiinɛ wuru poli di ba ku dwe We wu na poli di ba.

Zezi na tu si o vri nabiinɛ lwarim woni te tun

⁴⁴ Zezi ma ta di kwær-dia o wi: «Wulv na ki o wo-didva di amv tun, kv dai ni o se amv yirani mv, kv yi wulv na tv̄ŋi-ni tun mv o se. ⁴⁵ Wulv na ne amv tun ne wulv na tv̄ŋi-ni tun di mv. ⁴⁶ Amv tu lvgv baŋa si a taa yi pooni mv a pai nabiinæ, si wulv maama na se amv tun daa yi maŋi lim wuni. ⁴⁷ Wulv na ni a taani dum yi o wv se si o ki kulv a na tagi tun, kv dai amv mv cõgi kuntv tu, beŋwaani amv na tu lvgv baŋa tun, kv dai si a di nabiinæ taani si a cõgi-ba. Kv nan yi si a vri-ba ba lwarim wuni mv. ⁴⁸ Wulv na vin amv yi o wv se a taani dum tun, mv kulv na wó cõg-o: Taani dilv amv na ŋõõni a bri nõõna tun mv wó zaŋi lvgv tiim de dum ni di bri ni kuntv tu ba jigi bura. ⁴⁹ Kv nan dai a titi wubv̄ŋa mv a ŋõõna. Kv yi a Ko wulv na tv̄ŋi-ni tun mv pe-ni ni si a ta kulv Di wubv̄ŋa na lagi tun, yi Di ta bri-ni kulv a na wó ŋõõni tun. ⁵⁰ Amv nan ye si balv na se ni dilv a Ko We na pe-ni si a ŋõõni tun wó na ŋwia kalv na ba ti tun. A na yæni a ŋõõni te maama tun, kv yi a Ko We na tagi kulv o bri-ni tun mv.»

13

Zezi na zari o karabiæ bam ne te tun

¹ De didwi na daari si ba di Paki * candiæ kam tun, Zezi deen maa ye ni o maŋa kam yiæ, si o yagi lvgv baŋa si o daari o vu o Ko te. O maa soe balv na yi o nõõna lvgv baŋa ni tun, yi o tiini o so-ba kv ja gaali.

² Zezi di o karabiæ bam maa je ba di wõdiu titu ni, di sutaani * ya maŋi di pa Zudası Yiskariyo wulv na yi Simõn bu tun li wubv̄ŋa si o yægi Zezi o pa nõõna. ³ Zezi maa ye ni o Ko We mv pe-o dam woŋo maama baŋa ni, yi o ye ni o nuŋi We te mv, o nan ta wó joori o vu We te. ⁴ Ba na wvra ba di tun, o ma zaŋi da. O li o na zv gõrõ kulv o daŋi tun, yi o daari o võ pupaa o tæŋæ ni. ⁵ O ma ki na o ki kacuæ wuni o wvra o maa zari o karabiæ bam ne, yi o ma pupaa kum o ma guguni-si. ⁶ O ma ba o yi Simõn Piyæeri te. Wuntu ma ta did-o o wi: «A yuutu, nmv mv wó zari amv ne na?»

⁷ Zezi ma lær-o o wi: «Nmv bá lwarı amv na wvra a ki kulv tun kuri lele, n nan wó ba n lwarı kv kuri.»

⁸ Piyæeri ma ta o wi: «N bri n bá zari a ne maŋa di maŋa.»

Zezi ma lær-o o wi: «A na wv zari n ne sum, n bá n wani n ta n yi amv nõõnv.»

⁹ Simõn Piyæeri ma ta did-o o wi: «Kv na yi kuntv, a yuutu, yi zari a ne yirani, zari a jia di a yuu di n wæli da.»

¹⁰ Zezi laan ma ta did-o o wi: «Wulv na swe o yira tun daa ba jigi digiru, yi o daa wv maŋi si o swe o yira, kv na dai o ne yirani. Abam ba jigi digiru, kv nan dai á maama.» ¹¹ Beŋwaani Zezi maŋi o ye wulv na lagi o yæg-o o pa nõõna tun. Mv kv kuri o tagi o wi, kv dai ba maama mv ba jigi digiru tun.

¹² Zezi na zari ba ne sum o ti tun, o ma joori o zv o gõrõ kum, yi o vu o jæni o jæŋæ je ni. O laan ma bwe-ba o wi: «Abam lwarı kulv amv na ki di abam tun kuri na? ¹³ Abam yæni á bæ amv ni, Karanyina naa á Yuutu mv. Abam na bæ te tun kv maŋi, beŋwaani amv suni a yi kuntv mv. ¹⁴ Amv nan na yi abam Yuutu di á Karanyina yi a zari abam ne tun, kv maŋi si abam di laan zuli daani kuntv mv. ¹⁵ Amv nan ki a bri abam, si á lwæni amv na ki abam te tun mv. ¹⁶ A lagi a ta ciga mv di abam si, gambaa tæra ka na dwe ka tu. Tuntv̄ŋnv nan tæra o na dwe wulv na tv̄ŋ-o tun. ¹⁷ Abam na lwarı tun, á na ki kuntv, á wó taá jigi yu-yoŋo.

¹⁸ Kv nan dai abam maama taani mv a tea. A ye balv a na kuri tun. Kv daari kulv na pupõni We tõnõ kum wuni tun maŋi si kv ki mv. Kv tagi kv wi: «Wulv na jæni o di wõdiu di amv tun mv joori o zigı amv zigı.» ¹⁹ A nan wuuri a ta a bri abam mv yi kv ta wv ki, si kv na tu kv ki, si á wani á se ni amv yi wulv na wvra maŋa maama tun. ²⁰ A lagi a ta ciga mv di abam si, nõõnv na jeeri wulv maama a na tv̄ŋi tun, kuntv tu jeeri amv mv. Kv daari, wulv na jeeri amv tun, o jeeri wulv na tv̄ŋi-ni tun mv.»

²¹ Zezi na tagi kuntv o ti tun, o wv ma tiini kv cõgi kv pa o ŋõõni jaja o wi: «A lagi a ta ciga mv di abam si, abam didva mv lagi o yægi amv o pa nõõna.»

²² O na tagi kuntv tun, o karabiæ bam maa nii daani, yi ba bri ba yæri wulv titi o na te bantv wuni tun. ²³ Wulv Zezi na soe lanyirani ba wuni tun maa je o tikæri ni. ²⁴ Simõn Piyæeri ma yigısi o juja o bri wuntu, si o bwe Zezi o nii, kv yi wõõ taani mv o tea. ²⁵ Nõõnv wum ma fõõri o yi Zezi o sal-o, yi o bwe o wi: «A Yuutu, kv yi wõõ mv?»

²⁶ Zezi ma læri o wi: «Amv na fõgi dıpe a lu dwæ wuni a pa wulv tun, mv kv tu.» O laan ma fõ dıpe dum o ma lu o pa Zudası Yiskariyo wulv na yi Simõn bu tun. ²⁷ Zudası na joŋi dıpe dum kuntv tun, sutaani ma zv o bicari. Zezi ma ta did-o o wi: «Ki lila si n ki kulv nmv na lagi n ki tun.»

²⁸ Balv maama na je ba di tun wulv wulv ma wv lwarı Zezi na tagi kulv did-o tun kuri. ²⁹ Zudası nan na nii ba kõgõ kum sæbu kum baŋa ni tun, ba badaara maa bõrjı ni Zezi tv̄ŋ-o si o vu o yægi wõdiu mv si ba ma di candiæ kam, naa o ga tv̄ŋ-o si o vu o pa yinigæ tiinæ wænu mv. ³⁰ Zudası na joŋi dıpe dum tun, o ma

da o zaŋi o nuŋi. Ku deen yi titu ni mu.

³¹Zudası na nuŋi o daari kuntu tun, Zezi ma ta o wi: «Lele kuntu amu Nabiin-bu * wum wó na paari-zulə, yi We titi wó na zulə amu ŋwaani. ³²We na ne zulə amu ŋwaani tun, Dı laan wó pa a na paari-zulə Dı titi tee ni. We nan wó pa a na zulə lele kuntu. ³³A biə-ba, a daa bá tiini a daani abam tee ni. Abam nan wó ba á beeri amu jəgə. A nan lagı a ta a bri abam kulv a na maŋı a ta a bri Zwifə bam a wi, amu na lagı a vu me tun, abam bá wani da á vu. ³⁴A nan lagı a pa abam ni-dvuri mu. Taá soe-na daani. Amu na soe abam te tun, abam di taá soe daani kuntu. ³⁵Á na soe daani, nəona maama wó lwarı ni abam yi a karabiə mu.»

Zezi na wuuri o bri Piyeri na wó vi-o te tun

(Matiyu 26:31-35, Mariki 14:27-31, Luki 22:31-34)

³⁶Simon Piyeri ma bwe Zezi o wi: «A yuutu, yən mu n lagı n vu?»

Zezi ma ləri o wi: «Amu na lagı a vu me tun, nmu bá wani n da n vu lele kuntu. Maŋa kadoŋ ni mu, nmu laan wó wani n da-ni n vu.»

³⁷Piyeri ma ta o wi: «A yuutu, bæe mu yi a bá wani a təgi nmu lele kuntu? Amu wó se si a ti nmu ŋwaani.»

³⁸Zezi ma lər-o o wi: «Nmu wó suni n se si n ti amu ŋwaani na? A lagı a ta cıga mu di nmu si, ku na wó loori si cibwu keeri tun, nmu wó fu kuni bitə ni n yəri amu.»

14

Wulv na ne Zezi tun, o ne o Ko We di mu

¹Zezi laan ma ta di o karabiə bam o wi: «Á yi pa á bicara taa maga. Ki-na á wu-dıdva di We, si á ki á wu-dıdva di amu di. ²A Ko wum səŋə ni, je zanzan mu wura. A nan lagı a vu a kwε je mu a pa abam. Ku na dai cıga, a ya bá ta di abam. ³A na ve a kwε je sun a ti abam ŋwaani, a laan wó joori a ba a ja abam, si á təgi á vu á taá wu amu na wu me tun. ⁴Abam nan ye a na maa ve tun cwəŋə.»

⁵Toma ma ta did-o o wi: «A yuutu, dibam yəri nmu na lagı n vu me tun. Dí nan wó ki ta mu dí lwarı ka cwəŋə?»

⁶Zezi ma ta did-o o wi: «Amu mu yi cwəŋə di cıga tu di ŋwia tu. Nəon-nəonu bá wani o vu a Ko We te di o na wu de amu o vu. ⁷Abam na ye amu, á wó lwarı a Ko wum di. Lele kuntu abam lwar-o, á nan ne-o di.»

⁸Filipi ma ta o wi: «A yuutu, bri dibam n Ko wum, si kuntu wó maŋı dibam.»

⁹Zezi ma ləri o wi: «Filipi, amu daani abam tee ni yi nmu ta yəri amu na? Wulv maama na ne amu tun ne amu Ko wum mu. Beŋwaani mu yi n ta n wi, a bri abam a Ko wum? ¹⁰Nmu wu se ni amu wura di a Ko yi a Ko wura di amu na? Taani dilv amu na tagı a bri abam tun dai amu titi nyım. Ku yi amu Ko wum mu ŋwi amu wuni, yi o turı o titurı. ¹¹Taá jıgi-na wu-dıdva di amu, si amu wura di a Ko yi a Ko wura di amu. Á na wu ki á wu-dıdva di amu a taani dim ŋwaani, á weeni á ki á wu-dıdva di amu titurı yalv amu na turı tun ŋwaani. ¹²A lagı a ta cıga mu di abam si, wulv na ki o wu-dıdva di amu tun wó turı titurı yalv doŋ amu na turı tun. O nan wó turı titurı-kamunə si ya taa dwe amu na ki te tun, amu na lagı a vu a Ko te tun ŋwaani. ¹³Kulv maama abam na wó loori amu yiri ŋwaani tun, aá ki-ku a pa abam si a Ko We na zulə amu ŋwaani. ¹⁴Abam na loori woŋo kulv maama amu yiri ŋwaani tun, amu wó ki-ku a pa abam.

¹⁵Abam na soe amu, á wó se a niə yam. ¹⁶A nan wó loori a Ko wum si o pa abam Zənnu wudoŋ. Wuntu wó ta wu abam tee ni maŋa kalv na ba ti tun. ¹⁷Wuntu mu yi We Joro * kulv na yi cıga tu tun. Nəona balv kugu je na wu lıgv baŋa ni tun bá wani ba se-o, beŋwaani ba bá wani ba na-o, yi ba bá wani ba lwar-o di. Ku daari abam nan ye-o, beŋwaani o wura di abam, yi oó ta ŋwi abam wuni. ¹⁸Amu bá yagi abam á yirani. Aá joori a ba abam te. ¹⁹Ku na ki fun, lıgv baŋa nəona bam daa bá na amu. Abam nan wó na-ni. Beŋwaani, amu na jıgi ŋwia We tee ni tun, abam di wó na ŋwia We tee ni. ²⁰De dim kuntu ni á wó lwarı ni a wura di a Ko We, yi abam di wura di amu, yi amu di wura di abam.

²¹Nəonu wulv maama na se a niə yam yi o təgi-ya tun mu yi wulv na soe amu tun. A Ko We wó ta soe kuntu tu. A di nan wó ta so-o, yi a kwəri a pa o lwarı amu na yi wulv tun.»

²²Zezi na tagı kuntu tun, nəonu wudoŋ di yiri na yi Zudası yi ku dai Zudası Yiskariyo tun ma ləri o wi: «A yuutu, nmu wó ki ta mu n pa dibam lwarı nmu na yi wulv tun, yi lıgv baŋa nəona bam bá lwarı?»

²³Zezi ma lər-o o wi: «Wulv na soe amu tun wó se o ki a na tagı kulv tun mu. A Ko wó ta soe kuntu tu, yi amu di a Ko wó ba o te dí taá wura did-o. ²⁴Wulv maama nan na ba soe amu tun bá se o ki a na tagı kulv

tin. Taani dilu abam nan na ni tun dai amu nyim, di nuɲi a Ko wulu na tuɲi-ni tin te mu. ²⁵ A maɲi a ta wænu tum kuntu a bri abam maɲa kam a ta na wu abam tee ni tin. ²⁶ Ku daari, Zænnu wulu na wu ba abam te tin, wuntu mu yi We Joro kum a Ko We na wu tuɲi si ku ba amu yiri ɲwaani tin. Kuntu wu bri abam woɲo maama, yi kuɔ pa á guli kulu maama amu na maɲi a ta a bri abam tin.

²⁷ Amu yaɲi wu-zuru mu a pa abam. Ku yi amu titi wu-zuru mu a pe abam. Amu na pe abam wu-zuru kulu tin, ku dai lugu baɲa nyim. Á yi pa á bicara taa maga, á nan yi taá jigi liə di. ²⁸ Abam maɲi á ni amu na tagi di abam ni, a lagi a viiri, yi a ta wu joori a ba abam te. Abam ya na soe amu, á wu taá jigi wupolo didaani amu na lagi a vu a Ko We te tin, beɲwaani a Ko We dwe amu. ²⁹ Amu nan tagi wænu tintu a bri abam lele kuntu yi ti daa ta wu ki, si ti na tu ti ki, si á wani á se a taani dum. ³⁰ Amu daa ba ɲæni taani zanzan di abam, lugu baɲa pe sutaani * na maa buni tin ɲwaani. Wuntu nan ba jigi dam di amu. ³¹ A nan maɲi si a pa lugu baɲa nœna lwaru ni a soe a Ko wom, kuntu mu a ki kulu maama a Ko na pe-ni ni si a ki tin mu.

Á zaɲi si di viiri.»

15

Zezi di o nœna bam nyi ni vinyə tiu di ku ne mu te

¹ Zezi ma ta di ba o wi: «Amu yi vinyə * tiu ciga ciga. A Ko maa yi tiu kum tu, yi o nii ku baɲa ni. ² Naga kalu na nuɲi tiu kum yira ni yi ka ba leri biə tin, oó go-ka o yaɲi mu. Ku daari naga kalu na leri biə tin, oó farisi-ka mu, si ka taa lana, si ka taa fəgi ka leri biə zanzan. ³ Abam bicara nan maɲi ya kwe lanyirani, ni ba na farisi tiu ne yi si lana te tin, á na se taani dilu amu na ɲæni a bri abam tin ɲwaani. ⁴ Taá wura di amu, si amu di wu ta ɲwi abam wuni. Tiu naga ba wani ka lə biə ka yirani yi ka təri tiu kum yira ni. Ku nan yi bidwi mu di abam. Abam maɲi si á taá wura di amu mu, si á laan wani á taá ki kəm-laaru.

⁵ Amu mu yi tiu kum, yi abam yi ku ne sim. Wulu maama na wura di amu yi amu ɲwi kuntu tu wuni tin wu ta ki kəm-laaru mu, ni naga kalu na leri biə zanzan tin. Amu nan na təri á bicara ni, á ba wani kulokulu á ki. ⁶ Wulu na tərə di amu tin nyi di tiu naga kalu ba na goni ba yaɲi yi ka ku tin mu. Tiu ne silu na kugi tin, baá pe-si ba ki mini ni mu yi si di. ⁷ Abam nan na wura di amu, yi amu taani dum na wu á bicara ni, á wu wani á loori kulu maama á wubuɲa na lagi tin, yi á wu na-ku. ⁸ Abam na ki kəm-laaru, ni tiu na leri bu-ɲuna zanzan te tin, á wu suni á taá yi amu karabiə, yi kuntu wu pa a Ko wom na zula. ⁹ Ninæni a Ko na soe amu te tin, amu di soe abam kuntu mu. Taá jigi-na amu sono kum á bicara ni. ¹⁰ Abam na ki a na tagi kulu tin, á wu wani á taá jigi amu sono kum kuntu, ni amu di na ki a Ko na tagi kulu yi a jigi o sono kum a bicari ni te tin.

¹¹ A tagi wænu tintu a bri abam, si wupolo kulu a na jigi tin mu taa wu abam wuni, si ku pa abam wupolo kum ja gaali. ¹² Ni dilu amu na lagi a pa abam tin mu tintu:

Á taá soe daani,

ninæni a na soe abam te tin.

¹³ Sono tərə ku na dwe tintu, si nœnu se si o ti o donnə ɲwaani. ¹⁴ Abam na ki a na tagi kulu tin, á wu ta yi a cillonə mu. ¹⁵ Amu daa ba ta bæ abam ni a tintuɲna. Beɲwaani tintuɲnu yəri kulu o yuutu na lagi o ki tin. Ku nan na yi abam, a tagi kulu maama a na ni a Ko We tee ni tin a bri abam. Kuntu ɲwaani mu a laan bæ abam ni a cillonə. ¹⁶ Ku nan dai abam mu kuri amu. Ku yi amu mu kuri abam, yi a daari a pa abam ni si á taá ki kəm-laaru. Kəm-laaru tum kuntu wu ta wura maɲa maama. Abam na ki kəm-laaru tum kuntu, a Ko wu pa abam kulu maama á na wu loori o tee ni amu yiri ɲwaani tin. ¹⁷ Amu na pe abam ni si á ki kulu tin mu tintu:

Á taá soe daani.»

Lugu baɲa nœna na wu culi We nœna te tin

¹⁸ Zezi daa ma ta o wi: «Lugu baɲa nœna bam wu culi abam. Ba nan na culi abam, si á lwaru ni ba maɲi ba da yigə ba culi amu mu. ¹⁹ Abam ya na yi lugu baɲa nyim, ku nœna bam ya wu ta soe abam, á na yi ku nyim tin ɲwaani. Amu nan mu kuri abam lugu nœna bam wuni, yi á daa dai ba nyim. Kuntu ɲwaani mu balu na yi lugu baɲa nœna tin wu ta culi abam. ²⁰ Guli-na a na maɲi a ta kulu a bri abam tin: Tintuɲnu tərə o na dwe o yuutu. Ba na yaari amu tin, baá yaari abam di mu. Ba nan na se amu ni-taani dum, baá se abam di ni-taani mu. ²¹ Ba nan wu ki abam tintu wænu tum maama amu ɲwaani mu, beɲwaani ba yəri wulu na tuɲi-ni tin. ²² Amu ya na wu tu a ɲæni ciga a bri-ba, lwarim ya ba ta wu ba yuu ni. Lele

kuntu ba nan daa bá wani ba ta ni ba jigi bura. ²³ Wulv maama na culi amv tin, kuntu tu culi a Ko wum di mv. ²⁴ Amv ki titvñ-ñvna yalv nœn-nœnv ta na wv ki ya doñ tin a bri-ba. A ya na wv ki a bri-ba, lwarim ya bá ta wv ba yuu ni. Ba nan ne a na ki kulv tin, yi ba ta culi amv di a Ko wum maama. ²⁵ Kv nan ki si kv pa kulv na pvpvni We cullu tœnœ kum wvni tin mv suni kv ki, di kv na wi: «Ba culi amv, yi a wv ki kulvkv.»

²⁶ Zœnnu wum nan wó nurji a Ko te o ba. Wum mv yi We Joro * kulv na yi ciga tu tin. A nan wó tvñ-o yi o ba abam te, yi o laan wó ñœni a ciga kam o bri abam. ²⁷ Abam di nan wó ñœni a ciga kam taani á bri nœna, beñwaani abam mañi á wura di amv pulim ni mv.

16

¹ A nan ñœni wœnu tintv a bri abam si kv pa á yi zanji á yagi We cwœñœ kam tœgim mv. ² Ba nan wó li abam ba We-di *f5 * sim wvni. Maña nan wó ba ka yi, yi nœna wó gv abam, yi ba buñi ni ba tvñi titvñ-ñvm mv ba pa We. ³ Ba nan wó ki abam wœnu tum kuntu, beñwaani ba yœri a Ko wum, ba nan yœri amv di. ⁴ A te wœnu tintv maama a bri abam, si maña kam na yiœ ba na ki abam kuntu, si á wani á guli ni amv mañi a ta-ti a bri abam.

We Joro kum na wó bri nœna ciga te tin

A wv tagi wœnu tum kuntu a bri abam pulim ni, beñwaani amv ya wv abam tee ni mv. ⁵ Kv daari lele kuntu a lagi a vu wulv na tvñi-ni tin te. Abam wulvwulv nan wv bwe-ni á nii, a lagi a vu yœn mv? ⁶ Amv nan na tagi a bri abam kulv na lagi kv ki tin mv pe á wvrv tiini ti cœgi. ⁷ Kv daari, a lagi a ta ciga mv di abam si, amv na viiri, kv ta lana kv pa abam. Beñwaani, amv na wv viiri, Zœnnu wum bá ba abam te. A nan na veœ, a laan wó tvñ-o yi o ba abam te. ⁸ O nan na tuœ, oó pa lvgv baña nœna lwarí ni ba tusi mv ba lwarim wvni, di We ciga kam laña ni, di We na wó di nœna taani te tin. ⁹ Oó bri-ba ni ba na wv se amv tin ba ki lwarim mv. ¹⁰ Oó bri-ba ni ba tusi We ciga kam wvni, beñwaani amv lagi a vu a Ko We te, yi á daa bá na-ni. ¹¹ O ta wó bri-ba ni ba tusi We sariya ðim ðim wvni, beñwaani wulv na yi lvgv baña pe wum tin mañi o ga bura.

¹² Amv ya ta jigi wœnu zanzan si a ta a bri abam, ti nan wó ta tiini ti camma di abam lele. ¹³ Kv daari We Joro * kum yi ciga tu mv. Kv na tuœ, kv laan wó pa á lwarí ciga kam maama. Kv nan dai kv titi taani mv kv lagi kv ñœni. Kv ñœni kulv kv na ni We tee ni tin mv, kv ma daari kv ta wœnu tilv na lagi ti ba tin kv bri abam. ¹⁴ Kv nan wó pa amv na zulœ, beñwaani kvú bri abam amv ciga kam maama. ¹⁵ A Ko wum na jigi kulv maama tin yi amv di nyum mv. Kuntu ñwaani mv a tagi a wi, Di Joro kum wó bri abam amv ciga kam maama.

¹⁶ Kv na ki fun, abam daa bá na amv, yi maña funfun na wœli da, á wó joori á na-ni, ((a na maa ve a Ko te tin ñwaani.))»

Wv-cœgœ na wó læni kv ji wupolo te tin

¹⁷ Zezi na tagi kuntu tin, o karabiœ badaara maa te daani ba wi: «O na tagi o wi, kv na ki fun dí daa bá na-o, yi maña funfun na wœli da dí daa wó joori dí na-o tin, kv kuri mv bæe? O na tagi o wi, o lagi o vu o Ko te tin, dí yœri kv kuri.»

¹⁸ Ba ta maa tiini ba bwe daani ba wi: «O na tagi o wi, kv na ki fun tin, kv kuri mv bæe? Dí yœri o na te kulv tin kuri.»

¹⁹ Zezi ma lwarí ni ba lagi si ba bwe-o taani ðim kuri. O ma ta di ba o wi: «A na tagi a wi, kv na ki fun á daa bá na-ni, yi maña funfun na wœli da á wó joori á na-ni tin ñwaani mv á bwe daani na? ²⁰ A nan lagi a ta ciga mv di abam si, abam wó ba á keeri á coosi. Kv daari lvgv baña nœna bam wó ta jigi wupolo. Abam wvrv wó ba ti cœgi, yi á wv-cœgœ kum laan wó læni kv ji wupolo. ²¹ Maña kalv kaani na lagi o lv bu tin, o jigi liœ mv, beñwaani o canœri maña yiœ. O nan na lvgi bu wum, o laan wó swe o cam ðim ni ni, yi o jigi wupolo di o na lvgi bu wum tin. ²² Kv nan yi kuntu mv di abam di. Lele kuntu á jigi liœ. Amv nan daa ta wó joori a na abam, yi kv pa á tiini á na wupolo, yi nœn-nœnv daa bá wani-kv o cœgi. ²³ De ðim kuntu na yiœ, abam daa bá bwe amv kulvkv. A lagi a ta ciga mv di abam si, a Ko wum wó pa abam kulv maama abam na wó loori amv yiri ñwaani tin. ²⁴ Abam nan ta mañi á wv loori kulvkv di amv yiri. Nan loori-na, si á wó na, si kv pa abam wupolo kum tiini kv gaali.

²⁵ A na tagi wœnu tintv a bri abam tin, kv yi mumaña mv a me a ta. Maña nan wó ba, yi a daa bá mañi mumaña a ma bri abam. A laan wó ba a ñœni a Ko We taani ðim jaja mv a bri abam. ²⁶ De ðim kuntu ni, amv daa bá loori a Ko We abam ñwaani. Abam mv wó loori-Di amv yiri ñwaani, ²⁷ beñwaani We titi

maɲi Dl soe abam, abam na soe amu yi á kwəri á se ni a nuɲi Dl tee ni tin ɲwaani. ²⁸ Amu suni a nuɲi a Ko Baɲa-Wɛ te mu a ba lɔɖ baɲa. Lele kuntu a nan lagi a yaɖ lɔɖ baɲa si a joori a vu Dl te.»

²⁹ Zezi na tagi kuntu tin, o karabiə bam laan ma ta did-o ba wɪ: «Nii, nmu laan ɲɔni jaja mu, n daa wɪ me mumaɲa n maɲi. ³⁰ Lele kuntu, di laan lwarɪ ni nmu ye woɲo maama. Nmu daa n ba lagi si nɔn-nɔnɔ bwe-m taani. Kuntu ɲwaani mu dibam se ni nmu suni n nuɲi Wɛ te.»

³¹ Zezi ma ləri-ba o wɪ: «Lele kuntu á laan se na? ³² Nii-na, maɲa maa buni, ka nan yi ka ti, yi abam wó jagi, yi á didva didva wó joori o kwe o cwəɲə o daari amu yirani. A nan bá ta yi a yirani, beɲwaani a Ko wum wó ta wu a tee ni. ³³ Amu tagi wənu tintu a bri abam si ku pa á na wu-zuru mu amu tɔɖim dim wuni. Lɔɖ baɲa ni á wó na yaara. Nan taá jigi-na pu-dia, si amu wani lɔɖ.»

17

Zezi na warɪ Wɛ o pa o karabiə bam te tin

¹ Zezi na tagi taani dim kuntu o ti tin, o ma kwəni o yuu wɛɛni yi o wɪ: «Amu Ko, a tɔvni maɲa kam laan yiə. Amu yi nmu Bu mu. Nan pa a na zulə, si amu di wó pa n na zulə. ² Beɲwaani nmu pɛ-ni dam nabiinə maama baɲa ni, si a wani a pa balu maama nmu na pɛ-ni tin na ɲwɪa kalu na ba ti tin. ³ ɲwɪa kalu na ba ti tin mu yi si nabiinə wani ba lwarɪ nmu wulu yirani na yi Cɪga Tu Baɲa-Wɛ tin, si ba daari ba taa ye amu Zezi Krisi * wulu nmu na tɔɲi tin. ⁴ A pɛ nɔna lwarɪ nmu zulə yam lɔɖ baɲa ni. A ti titɔɲi dim nmu na pɛ-ni si a tɔɲi tin. ⁵ Amu Ko, pa a na paari-zulə nmu tee ni lele kuntu, paari-zulə yalu a na maɲi a jigi di nmu ku loori lɔɖ baɲa ta na wu ki tin.

⁶ Amu pɛ nɔna balu nmu na kuri lɔɖ baɲa nɔna bam wuni n ki amu jɪɲa ni tin lwarɪ nmu na yi wulu. Bantu yi nmu nyum mu, yi n kwe-ba n ki amu jɪɲa ni. Ba nan se nmu ni-taani dim. ⁷ Lele kuntu ba lwarɪ ni, kulɔ maama nmu na pɛ amu tin nuɲi nmu te mu. ⁸ Beɲwaani kwərə kalu nmu na pɛ amu tin mu a pɛ-ba, yi ba se. Ba nan lwarɪ lanyirani ni amu nuɲi nmu te mu, yi ba ta se ni nmu tɔɲi-ni.

⁹ A nan loori nmu bantu ɲwaani mu, si a ba loori nmu lɔɖ baɲa nɔna bam ɲwaani. Ku yi nɔna balu nmu na ki a jɪɲa ni tin ɲwaani mu, beɲwaani bantu yi nmu nyum mu. ¹⁰ Woɲo kulɔ maama a na jigi tin yi nmu nyum mu, yi nmu di na jigi woɲo kulɔ maama tin yi amu nyum. Nɔna balu na yi nmu nyum yi n ki-ba amu jɪɲa ni tin mu pɛ a na zulə. ¹¹ Amu daa bá ta wu lɔɖ baɲa ni, bantu nan ta wura mu. A maa buni nmu te mu. Amu Ko, Wu-poɲo Tu Baɲa-Wɛ, mai nmu yiri dam dim n ta n mai n nii n nɔna bam baɲa ni, yiri dilu nmu na pɛ amu tin, si ku pa ba taa yi woɲo didva, ni nmu di amu na yi didva te tin. ¹² A na wura di ba maɲa kalu tin, nmu yiri dam dim n na pɛ-ni tin mu a me a nii ba baɲa ni, a ma ci-ba yi ba wuluwulu wu je, ku na dai wulu wum na maɲi si o cɔɖi tin yirani. Nmu tɔnɔ kum bri ni wuntu maɲi si o cɔɖi mu.

¹³ Lele kuntu amu maa buni nmu te, a nan tagi wənu tintu lɔɖ baɲa ni mu, si ku pa nmu nɔna bam taa jigi amu wupolo kum doɲ ba wuni, si ba taa jigi wupolo ku gaali. ¹⁴ A ma pa-ba nmu taani dim. Balu kugu je na wu lɔɖ baɲa ni tin ma culi-ba, ba na dai lɔɖ baɲa nyum tin ɲwaani, ni amu di na dai lɔɖ baɲa nyum te tin. ¹⁵ Ku nan dai ni a loori nmu si n li-ba lɔɖ baɲa ni. A loori nmu si n ci-ba svtaani * na yi wo-lwaanu tu tin jɪɲa ni mu. ¹⁶ Ba dai lɔɖ baɲa nyum, ni amu di na dai lɔɖ baɲa nyum te tin. ¹⁷ Fɔɖi n kwe-ba di n cɪga kam si ba taa yi nmu nyum. Nmu taani dim yi cɪga mu. ¹⁸ Amu tɔɲi-ba lɔɖ wuni, ni nmu di na tɔɲi amu lɔɖ baɲa ni te tin mu. ¹⁹ Ku nan yi bantu ɲwaani mu a kwe a titi a ki nmu jɪɲa ni, si ku pa bantu di wani ba taa yi nmu nyum cɪga cɪga.

²⁰ A nan ba loori nmu a pai bantu yirani má, ku yi balu di na wó ba ba ki ba wu-didva di amu bantu taani dim ɲwaani tin di mu. ²¹ A nan loori nmu, si ku pa ba maama taa yi woɲo didva mu. Amu Ko, nmu ɲwɪ amu wuni, yi amu di ɲwɪ nmu wuni. Nan pa bantu di taa ɲwɪ di dibam kuntu doɲ, si ba taa yi woɲo didva, si ku pa lɔɖ baɲa nɔna se ni nmu tɔɲi-ni. ²² A pɛ-ba zulə yalu nmu na pɛ amu tin, si ba wani ba taa yi woɲo didva, ni amu di nmu na yi didva te tin. ²³ Amu ɲwɪ ba wuni yi nmu ɲwɪ amu wuni, si ku pa ba suni ba taa yi woɲo didva, si lɔɖ baɲa nɔna wani ba lwarɪ ni nmu mu tɔɲi-ni, yi nmu soe nmu nɔna bam, nɛɛni nmu na soe amu te tin.

²⁴ Amu Ko, a lagi si balu nmu na ki a jɪɲa ni tin taa tɔɖi ba wu amu na wu me tin, si ku pa ba na amu paari-zulə yalu nmu na pɛ-ni tin. Beɲwaani nmu maɲi n soe amu ku loori lɔɖ baɲa daa ta na wu ki tin.

²⁵ Amu Ko, nmu yi Cɪga Tu. Lɔɖ kum nɔna bam nan yəri nmu. A nan ye nmu, yi a nɔna bam di ye ni nmu tɔɲi-ni. ²⁶ Amu nan pɛ ba lwarɪ nmu na yi wulu tin, yi a daa ta wó pa ba lwarɪ nmu, si ku pa sono kulɔ nmu na jigi amu ɲwaani tin taa wu ba wuni, si amu titi taa ɲwɪ ba wuni.»

18

Ba na jaani Zezi te tun

(Matiyu 26:47-56, Mariki 14:43-50, Luki 22:47-53)

¹Zezi dɛɛn na tagi wɛɛnu tum kontu o ti tun, o di o karabiɛ bam ma zaɲi ba nuɲi ba kɛ. Ba ma vu ba be nabara kalv yiri na yi Sɪdrɔn tun. Gaari maa wu jɛgɛ kam kontu ni. Ba ma vu ba zu di wu. ²Zezi di o karabiɛ bam dɛɛn yɛni ba jeeri daani gaari dim kontu ni mu. Kontu mu pɛ Zudasɪ wulv na lagɪ o yɛgi Zezi o pa tun di ye ka jɛgɛ. ³Zudasɪ ma tɔgi di pamaɲ-kɔgɔ o vu jɛgɛ kam kontu. Wɛ kaanum yigɛ tiinɛ bam di Farizian * tiinɛ bam di tɔɲi ba nɔɔna si ba tɔgi ba vu. Ba ma jigi ba jara zila didaani min-zwɛɛnu di mɔɔla. ⁴Zezi nan maɲi o ye kulv maama na lagɪ ku ki-o tun. O ma fɔɔri o twe ba te, yi o bwe-ba o wi: «Wɔɔ mu abam laga?»

⁵Ba ma lɛr-o ba wi: «Zezi wulv na yi Nazaretɪ tu tun mu dɪ laga.»

Zezi ma ta o wi: «Ku yi amv mu kontu.»

Zudasɪ wulv na yɛg-o o pa tun di maa tɔgi o zigi di ba. ⁶Zezi na tagi di ba o wi wɔm mu kontu tun, ba ma titwani ba joori kwaga ba tu tiga ni. ⁷O ma joori o bwe-ba o wi: «Wɔɔ mu abam laga?»

Ba ma ta ba wi: «Zezi wulv na yi Nazaretɪ tu tun mu dɪ laga.»

⁸Zezi ma ta di ba o wi: «A maɲi a ta a bri abam ni, amv mu kontu. Ku nan na yi amv mu á laga, si á yagi bantv si ba viiri.» ⁹O tagi kontu, si ku pa o na maɲi o ta taani dilv tun mu suni di ki, di o na wi: «Amv Ko, a wu pɛ balv maama nmv na ki a jɔɲa ni tun di didva di je.»

¹⁰Simɔn Piyɛɛri maa jigi sv-lɔɲɔ. O ma li-ku o ma zagi Wɛ kaanum yuutu wɔm tuntɔɲnv jazim zwe o go. Tuntɔɲnv wɔm yiri mu Malikusi. ¹¹Zezi ma ta di Piyɛɛri o wi: «Joori n sun n sɔgv kum ku polo ni. Nmv bɔɲi ni a lagɪ si a lu cam dilv a Ko na pɛ-ni tun mu na?»

¹²Pamaɲna bam kɔgɔ kum di ba didɛɛrv wɔm di Zwifɛ bam nɔɔna bam laan ma ja Zezi ba vɔ. ¹³Ba ma ja-o ba da yigɛ ba vu Anni te. O yi Kayifu timbaaru mu. Kayifu mu yi Wɛ kaanum * yuutu binɪ dim kontu ni. ¹⁴Wuntu dɛɛn mu ya tagi di Zwifɛ bam ni ku maɲi si nɔɔnv didva mu ti nɔɔna bam maama ɲwaani.

Piyɛɛri na fugi ni o yɛri Zezi te tun

(Matiyu 26:69-70, Mariki 14:66-68, Luki 22:55-57)

¹⁵Simɔn Piyɛɛri di o doɲ karabu didva ma tɔgi Zezi kwaga. Karabu wɔm kontu di Wɛ kaanum yuutu wɔm ye daani lanyirani. O ma tɔgi di Zezi o zu Wɛ kaanum yuutu wɔm sɔɲɔ kɔnkɔlɔ. ¹⁶Piyɛɛri ma maɲi mancoɲo ni ni o ziga. Zezi karabu wulv di Wɛ kaanum yuutu wɔm na ye daani tun ma joori o nuɲi o ta di bisankana kalv na nii mancoɲo kum ni dim baɲa ni tun, yi o daari o ja Piyɛɛri o zu. ¹⁷Bisankana kam ma bwe Piyɛɛri ka wi: «Nmv tɔgi n yi Zezi karabu mu na?»

O ma lɛri o wi: «A dai o karabu.»

¹⁸Waarv dɛɛn ma wura. Kontu ɲwaani tuntɔɲna bam di Zwifɛ yigɛ tiinɛ nɔɔna bam ma dwe mini ba zigi ba weerɛ. Piyɛɛri di ma vu o tɔgi o zigi da o weeri mini dum.

Wɛ kaanum yuutu wɔm na bwe Zezi taani te tun

(Matiyu 26:59-66, Mariki 14:55-64, Luki 22:66-71)

¹⁹Wɛ kaanum yuutu wɔm laan ma bwe Zezi o karabiɛ bam laɲa, di o zaasum dum na yi te tun. ²⁰Zezi ma lɛr-o o wi: «Amv yɛni a ɲɔɔni jaja mu a bri nɔɔna bam maama. A nan yɛni a bri nɔɔna bam ba Wɛ-di sum ni mu di Wɛ-di-kamunu kum ni, mɛ Zwifɛ bam maama na yɛni ba jeeri daani tun. A wu fɔgi a sɛgi a ta kulvku. ²¹Bɛɛ nan mu yi n bwe amv si n nii? Nan bwe balv na cɛgi amv taani dum tun n nii a na tagi kulv di ba tin, si bantv mu ye a na tagi kulv tun.»

²²Zezi na tagi kontu tun, Zwifɛ yigɛ tiinɛ bam tuntɔɲnv didva na zigi o tikɛri ni tun ma lo o pupɔɲɔ, yi o bwe-o o wi: «Bɛɛ mu yi n ɲɔɔni kontu doɲ di Wɛ kaanum yuutu wɔm?»

²³Zezi ma lɛr-o o wi: «A na tagi kulv a cɛgi tun, si n ta si dɪ lwarɪ. Ku nan na yi cɪga mu a taga, bɛɛ mu yi n magɪ-ni?»

²⁴Anni laan ma pa ba ja-o ba vu Kayifu wulv na yi Wɛ kaanum yuutu tun te, yi ba ta wu bwɛl-o.

Piyɛɛri ta na joori o fv ni o yɛri Zezi te tun

(Matiyu 26:71-75, Mariki 14:69-72, Luki 22:58-62)

²⁵Simɔn Piyɛɛri daa ta maa zigi da o weeri mini dum. Ba ma bwe-o ba wi: «Nmv tɔgi n yi nɔɔnv wuntu karabu mu na?» Piyɛɛri ma fv o wi, wɔm dai o karabu.

²⁶Wɛ kaanum yuutu wɔm tuntɔɲnv didva, wulv curv Piyɛɛri na zagi o zwe o go tun, ma ta did-o o wi:

«Amu wu ne abam daani gaari dim wuni na?»

²⁷ Piyeeeri daa ta ma fu. Cibwuw ma da ku keeri.

Zezi na zigɩ Pilatɩ yigə nɩ te tun

(Matiyu 27:1-2, 11-31, Mariki 15:1-20, Luki 23:1-5, 13-25)

²⁸ Ba laan ma ja Zezi ba nuɗi Kayifu sɔɗɔ nɩ ba vu Rom gɔvɩrma tu wum sɔɗɔ. Ku deen yi titutu mu. Zwifə bam ma wu de ba zu sɔɗɔ kum wu ba cullu tum ɲwaani. Ba maɲi si ba ci ba titi di digiru si ba wani ba na cwəɲə ba di Paki * candiə kam. ²⁹ Gɔvɩrma tu Pilatɩ ma nuɗi ba te, yi o bwe-ba o wi: «Bee mu yi abam sarɩ nɔɔnu wuntu?»

³⁰ Ba ma lər-o ba wi: «Nɔɔnu wuntu ya na wu ki o cəgi, di ya bá ja-o di ba nmu te.»

³¹ Pilatɩ ma ta di ba o wi: «Abam titi nan jorj-o si á di o taani, si ku tɔgi abam cullu tum na yi te tun.» Zwifə bam ma ləri ba wi: «Dibam ba jigɩ cwəɲə si di gu nɔɔn-nɔɔnu.» ³² Kuntu nan ki si ku pa Zezi na tagɩ kulɩ tun mu suni ku ki, di o na tagɩ nɩ oó ti tɔvni dilɩ dwi tun. *f6*

³³ Pilatɩ laan ma joori o zu sɔɗɔ kum wu o bəɲi Zezi, yi o bwe-o o wi: «Nmu yi Zwifə bam pe mu na?»

³⁴ Zezi ma bwe-o o wi: «Nmu na tagɩ kuntu tun, ku yi nmu titi wuburja taani mu naa nɔɔna mu tagɩ a taani di nmu?»

³⁵ O ma ləri o wi: «Amu dai Zwifu. Ku yi nmu titi dwi tiinə di ba kaanum yigə tiinə bam mu jaani nmu ba ba ba ki amu jɲa nɩ. Kɔɔ mu n kia?»

³⁶ Zezi ma ləri o wi: «Amu paari dim wu nuɗi lugu baɲa, si di ya na yi lugu baɲa nyum, a nɔɔna bam ya wú ki jara si ba ci si Zwifə bam yi wani ba ja amu. Ku nan na yi te tun, amu paari dim dai lugu baɲa nyum.»

³⁷ Pilatɩ ma bwe-o o wi: «Kuntu, nmu za yi pe mu na?»

Zezi ma ləri o wi: «Nmu titi mu tagɩ n wi, a yi pe. A tu si a ɲɔɔni ciga mu a bri nɔɔna lugu baɲa nɩ. Kuntu ɲwaani mu ba lugu amu. Wulɩ maama na yi ciga nɔɔnu tun mu cəgi amu taani.»

³⁸ O ma ta did-o o wi: «Bee yi ciga?»

Pilatɩ na tagɩ kuntu tun, o laan ma joori o nuɗi pooni o ta di Zwifə bam o wi: «Amu wu ne o na ki kulɩ o cəgi tun si a di o taani. ³⁹ Abam nan yəni á jigɩ mu kudorj: Paki candiə kam maɲa nɩ, amu yəni a li abam punv didva mu a yagi yi o viiri. Abam nan lagi si a yagi Zwifə bam pe wum mu na?»

⁴⁰ Ba ma kaasi di kwər-dia ba wi: «Ku dai wuntu, ku yi Barabasi mu di laga si n yagi.» Barabasi ya yi nɔn-vurnu mu.

19

¹ Pilatɩ laan ma pa ba ja Zezi ba magɩ di balaara. ² Pamaɲna bam ma ki sabari ba ma sɔ yipugə ba pu o yuu nɩ. Ba ma kwe gwar-sɔɲv ba zu-o, yi ba mwan-o. ³ Ba maa ve o te, yi ba te did-o ba wi: «Zwifə bam pe, dinle», yi ba ləe o pupwaanv.

⁴ Pilatɩ daa ta ma joori o nuɗi pooni, yi o ta di kəgɔ kum o wi: «Nii-na, aá pa nɔɔnu wum nuɗi o ba o zigɩ abam yigə nɩ, si á wani á lwarɩ nɩ amu wu ne o na ki kulɩ o cəgi tun.»

⁵ Zezi ma nuɗi di o yuu sabari yipugə kam di o gwar-sɔɲv kum. Pilatɩ ma ta di ba o wi: «Nii-na nɔɔnu wum da.»

⁶ We kaanum yigə tiinə bam di ba nɔɔna bam na ne-o tun, ba maa te di kwər-dia ba wi: «Pa-o tɔvndagara * baɲa nɩ n gu. Pa-o tɔvndagara baɲa nɩ n gu.»

Pilatɩ ma ta di ba o wi: «Abam titi nan ja-o á pa dagara baɲa nɩ á gu, si amu wu ne kulɩ o na cəgi si a ma di o taani tun.»

⁷ Zwifə bam ma joori ba lər-o ba wi: «Dibam jigɩ culu kulɩ na bri nɩ o maɲi si o ti tun, beɲwaani o bri o titi nɩ o yi We Bu mu.»

⁸ Pilatɩ na ni ba na tagɩ kuntu tun, fɔvni ma tiini di zu-o. ⁹ O ma joori o zu sɔɗɔ kum wu, yi o bwe Zezi o wi: «Nmu nuɗi yən mu?»

Zezi maa cim yi o wu lər-o kulɩkulɩ.

¹⁰ O ma ta did-o o wi: «Nmu ba lagi si n ləri amu na? Nmu yəri nɩ amu jigɩ dam si a pa ba yagi-m naa si a pa ba pa-m tɔvndagara baɲa nɩ ba gu na?»

¹¹ Zezi ma lər-o o wi: «Nmu ya n ba jigɩ dam amu baɲa nɩ, ku na dai dam dilɩ We na pe-m tun. Kuntu ɲwaani nɔɔnu wulɩ na jaani amu o ki nmu jɲa nɩ tun mu tiini o ki wo-lɔɲɔ o dwəni nmu.»

¹² Maɲa kam Pilatɩ na ni kuntu tun, o maa kwaani o lagi cwəɲə si o pa ba yagi Zezi. Ku daari Zwifə bam maa tiini ba te di kwər-dia ba wi: «Nmu na yagi nɔɔnu wuntu, kuó bri nɩ n culi lugu kum pa-faru wum

mu. Nɔɔnu wɔɔɔ na pɛ o titi paari tun, kontu tu yi pa-faru wum dum mu.»

¹³ Pilati na ni kontu tun, o ma pa ba ja Zezi ba nuɔi, yi o daari o jani taani dim jɔɔɔ kam je ni. Ba bɛ jɔɔɔ kam kontu ni, «Kandwa-pulwaaru je» mu. Ka yiri di Zwifɛ bam taani mu yi «Gabata».

¹⁴ Ku dɛɛn yi wia titari ni mu, dɛ dum tɔga na wɔ puuri si Paki * candiɔ kam di tun. Pilati laan ma ta di Zwifɛ bam o wi: «Nii-na á pɛ wum.»

¹⁵ Ba ma ta kaasi baɔa baɔa ba wi: «Ti o mumwe, ti o mumwe, pa-o tuun-dagara baɔa ni n gu.»

O ma bwe-ba o wi: «Abam lagi si ba pa á pɛ wum dagara baɔa ni ba gu mu na?»

We kaanum yigɛ tiinɛ bam ma lɛri ba wi: «Dɔbam ba jigi pɛ wɔɔɔɔ, ku na dai lɔgu kum pa-faru wum yirani.»

¹⁶ Pilati laan ma ki Zezi pamaɔna bam juɔa ni, si ba pa-o tuun-dagara baɔa ni ba gu.

Ba na jaani Zezi ba pa tuun-dagara baɔa ni te tun

(Matiyu 27:32-56, Mariki 15:21-41, Luki 23:26-49)

Pamaɔna bam laan ma ja Zezi, ¹⁷ yi ba pa o zɔɔi dagara kalɔ ba na lagi ba pa-o ka baɔa ni tun. O ma vu o yi jɔɔɔ kalɔ ba na bɛ ni «Yukol-pua piu» tun. Ku yiri di Zwifɛ bam taani mu yi «Goligota». ¹⁸ Ku yi daani mu ba pag-o tuun-dagara * kam baɔa ni. Ba ma ja nɔɔna badonnɛ bale di, ba pa dagari baɔa ni. Zezi maa wɔ bantɔ bale titari ni. ¹⁹ Pilati ma puɔɔni tɔnɔ o pa ba tani-ku dagara kam yuu ni. Ku puɔɔni ku wi:

«Wɔntu mu yi Nazareti tu Zezi wɔɔɔ na yi Zwifɛ bam pɛ tun.»

²⁰ Zwifɛ bam zanzan ma karumi tɔnɔ kum, bɛɔɔɔɔ jɔɔɔ kalɔ ba na pagɔ Zezi da tun batwari di tu kum ni. Ku ma puɔɔni di Zwifɛ bam taani di Rom tiinɛ taani di Greki tiinɛ taani mu.

²¹ Zwifɛ kaanum yigɛ tiinɛ bam na nɛ tun, ba ma vu ba ta di Pilati ba wi: «Ku wɔ maɔi si n puɔɔni ni «Zwifɛ bam pɛ». Ku maɔi si n puɔɔni ni: «Nɔɔnu wɔntu mu bri o titi o wi, o yi Zwifɛ bam pɛ mu.» »

²² O ma lɛri-ba o wi: «Amu na puɔɔni te tun maɔi.»

²³ Pamaɔna bam na pagɔ Zezi dagara kam baɔa ni ba ti tun, ba laan ma kwe o gwaaru tum ba cɛ kuni bina, si pamaɔnu maama kwe o nyum. Ba ma kwe o gwar-bu wum di. Ku maama sɔɔi punɛ mu, ku ba jigi tɔɔim je. ²⁴ Ku na yi kontu tun, ba ma ta daani ba wi: «Yi pa-na di kaari-ku. Nan pa-na di ta jɔɔɔ si di nii wɔɔɔ na wɔ jɔɔi-ku tun.»

Ku dɛɛn ki kontu mu, si ku pa kulɔ na puɔɔni We tɔnɔ kum wɔni tun suni ku ki, ni ku na wi: «Ba cɛ amu gwaaru ba pa daani, yi ba daari ba ta jɔɔɔ amu gwar-bu wum ɔɔɔɔ.» Pamaɔna bam ma suni ba ki kontu.

²⁵ Balɔ dɛɛn na zigi ba batwari di Zezi dagara kam tun mu yi o nu wum di o nu nyaani, di Mari wɔɔɔ na yi Klopasi kaani tun, di Mari wɔɔɔ na nuɔi Magidala tun. ²⁶ Zezi na nɛ o nu wum di o karabu wɔɔɔ o na soe lanyirani ba zigi da tun, o ma ta di o nu wum o wi: «A nu, nii wɔntu laan mu yi n bu.»

²⁷ O ma daari o ta di o karabu wum di o wi: «Nii n nu da.» Ku na zigi maɔa kam kontu ni, o karabu wum laan ma jɔɔi Zezi nu wum o pa o ba o zɔɔi o sɔɔɔ ni.

²⁸ Kontu kwaga ni Zezi maa ye ni woɔɔ maama ki ku ti. O maa wi, na-nyɔm jig-o. O tagɔ kontu, si kulɔ na puɔɔni We tɔnɔ kum wɔni tun mu suni ku ki. ²⁹ Zɔɔa dɛɛn mu zigi da, ka na su di sana kalɔ na nywana tun. Ba ma kwe sipɔɔ ba di sana kam wɔni, yi ba vɔ-ku miu ni ni ba te ba pa ku yi Zezi ni. ³⁰ Zezi na lagi sa-nywana kam tun, o ma ta o wi: «Ku laan ki ku ti.»

O ma daari o cɔɔi o yuu tɔga ni, yi o pa o siun ti.

³¹ Ku dɛɛn yi dɛ dilɔ Zwifɛ bam na yɔni ba ti ba yigɛ si ba siun dɛ dum laan yi tun mu. Tɔga na wɔ puuri si ku taa yi ba siun dɛ kamunu kum tun, ba maa ba lagi si nɔɔna bam yira yam taa wɔ dagari sum baɔa ni dɛ dum kontu ni. Kontu ɔɔɔɔ Zwifɛ yigɛ tiinɛ bam ma vu Pilati te, ba ta did-o si o pa cwɔɔɔ si ba bwari nɔɔna bam nɛ si ba ti, si ba laan pari-ba ba ki. ³² Kontu, pamaɔna bam ma vu balɔ ba na pagɔ ba wɔli di Zezi tun te, yi ba magɔ dayigɛ nɔɔnu wum nɛ ba bwari, di o doɔ wum nɛ. ³³ Ba ma vu ba yi Zezi. Ba ma na ni o maɔi o ti mu, yi ba daa wɔ bwari wɔntu nɛ. ³⁴ Ku daari pamaɔnu didua ma kwe o cicwe o ma zɔ Zezi saɔa ni. Jana di na ma da ba nuɔɔ. ³⁵ Nɔɔnu wɔɔɔ yi na nɛ kontu tun mu ɔɔɔni ku woɔɔ, si ku pa abam di wani á sɛ. O nan ye ni o na tagɔ kulɔ tun yi cɔga mu, yi o zigi cɔga kam kontu kwaga ni.

³⁶ Kontu nan ki si ku pa kulɔ na puɔɔni We tɔnɔ kum wɔni tun mu suni ku ki, ni ku na wi: «O kuɛ di didua di bá bwari.» ³⁷ We tɔnɔ kum ta tagɔ ku wi: «Nɔɔna wɔ fɔɔi ba nii wɔɔɔ wum ba na zɔɔi tun.»

Ba na kwe Zezi ba ki bɔɔni ni te tun

(Matiyu 27:57-61, Mariki 15:42-47, Luki 23:50-56)

³⁸ Kuntu kwaga ni nɔɔnu wudoŋ na nuŋi Arimati o yiri mu Zuzefu tun ma zaŋi o vu Pilati te. O deen yi Zezi karabu mu, yi o ba bri o titi jaja o na kwari Zwifə yigə tiinə bam tun ŋwaani. O ma vu o bwe Pilati si o nii, oó wani o kwe Zezi yira yam na. Pilati ma se si o kwe. Zuzefu ma vu o par-o dagara kam yuu ni. ³⁹ Nikodem wulu deen na ve o na Zezi titi ni tun di maa tɔgi o wura. O maa jigɔ trali nugə zanzan o tee ni, ku na maŋi di gariwaa yi. Nugə kam yi Miiri di Allowesi nugə mu gwaani daani. ⁴⁰ Zuzefu di Nikodem ma kwe Zezi yira yam ba turi-ya di trali nugə kam, yi ba daari ba pri-o di gar-jali, ni Zwifə bam na yəni ba ki ba twa te tun. ⁴¹ Gaara mu wu jəgə kalu ba na pagɔ Zezi dagara baŋa ni tun. Piu ma wu gaara yam wuni, bən-duuri maa wu piu kum yira ni ba ta na wu ki nɔɔn-nɔɔnu da. ⁴² Ku na yi de dilu tɔga na wó puuri si ku taa yi ba siun de dum tun, ba ma kwe Zezi ba tiŋi bɔɔni dum wuni, di je na batwari tun ŋwaani.

20

Zezi na bi o yagi tɔvni yi o bri o titi te tun

(Matiyu 28:1-10, 16-20, Mariki 16:1-11, 14-18, Luki 24:1-12, 36-49)

¹ De dilu na saŋi ba siun de dum tun, *f7 * Mari wulu na nuŋi Magidala tun ma zaŋi o go tɔga o vu Zezi yibeeli dum jəgə. O ma na ni kandwe dilu ya na pi bɔɔni dum ni tun tigi daa ni. ² O ma duri o joori o vu o ta di Simɔn Piyeeri di karabu wulu Zezi na soe tun o wi: «Ba kwe di Yuutu wum yira yam yibeeli dum wuni, di nan yəri ba na ki-o me.»

³⁻⁴ Piyeeri di karabu wudoŋ wum ma zaŋi ba duri ba maa ve bɔɔni dum jəgə. Karabu wuntu ma duri o loori Piyeeri bɔɔni dum ni ni. ⁵ O ma tiiri o nii bɔɔni dum wuni o na gar-jali dum na tigi da, yi o wu zu di wu. ⁶ Simɔn Piyeeri ma da o kwaga o ba o yi. O ma ke o zu bɔɔni dum wu o na gar-jali dum na tigi da, ⁷ yi o na gərə kulɔ ba ya na me ba ba Zezi yuu tun. Kuntu nan pri mu ku tigi ku yira. ⁸ Karabu wulu ya na yi da yigə tun di laan ma zu bɔɔni dum wu. O ma na kulɔ na wura tun, yi o daari o se ni ku suni ku yi ciga. ⁹ Ba daa ta ma wu lwarɔ We tɔnɔ kum na tagɔ kulɔ ku wi o maŋi si o bi o yagi tɔvni tun kuri. ¹⁰ Ba laan ma joori ba vu sɔŋɔ.

¹¹ Mari daa ta maa zigi yibeeli dum ni ni o keerə. O na keerə kuntu tun, o ma tiiri o nii bɔɔni dum wuni. ¹² O ma na malesi sile na zu gwar-pwəənu, si je me seeni Zezi yira yam ya na tigi da tun. Didva maa wu o yuu seeni, yi kadoŋ kam wu o ne seeni. ¹³ Si ma bwe-o si wi: «A nakə, beɛ mu yi n keerə?»

O ma ta di si o wi: «Ba kwe a Yuutu wum yira yam mu ba ja viiri, a nan yəri ba na kwe-o ba ki me.»

¹⁴ O na tagɔ kuntu tun, o ma pipiri o nii o kwaga ni o na Zezi na zigi da, yi o wu lwarɔ ni ku yi Zezi mu. ¹⁵ Zezi ma bwe-o o wi: «A nakə, beɛ mu yi n keerə? Wɔɔ mu nmu beerə?»

Mari maa buŋi ni o yi gaari dum tu mu. O ma ta did-o o wi: «Amu tu, ku na yi nmu na kwe-o n ja n viiri, si n bri-ni n na ki-o me tun, si a vu a kwe-o.»

¹⁶ Zezi ma bəŋi o yiri o wi: «Mari.»

Mari ma pipiri o nii o seeni, yi o ta di Zwifə bam taani o wi: «Rabuni», ku kuri mu «Karanyuna».

¹⁷ Zezi ma ta did-o o wi: «Yi ta n dwe-ni, si amu daa ta wu joori a vu a Ko wum te. Nan ve n ta n bri a ko-biə bam ni, amu laan maa ve a Ko wum te, wulu na yi abam di Ko tun. Wuntu mu yi Baŋa-We, amu Tu di abam di Tu.»

¹⁸ Mari wulu na nuŋi Magidala tun laan ma zaŋi o vu o ta di Zezi karabiə bam o wi: «Amu ne di Yuutu wum», yi o daari o ta kulɔ Zezi na tagɔ o bri-o tun.

¹⁹ De dum kuntu ni didaan-ni ni mu Zezi karabiə bam lagɔ daani jəgə didva. Ba fɔgi ba pi digə kam ni di borbu, ba na kwari fuvni di Zwifə yigə tiinə bam tun ŋwaani. Zezi laan ma da o ba o zigi ba titari ni. O ma ta di ba o wi: «Yazurə wó jəni di abam.»

²⁰ O na tagɔ kuntu tun, o ma bri-ba o jia di o saŋa kam. O karabiə bam maa tiini ba jigɔ wupolo lanyirani di ba na ne ba Yuutu wum tun. ²¹ O daa ta ma joori o ta di ba o wi: «Yazurə wó jəni di abam. A Ko We na tuŋi-ni lɔgu baŋa ni te tun, amu di tuŋi abam lɔgu kum wuni kuntu doŋ mu.»

²² O na tagɔ kuntu tun, o ma fuli ba seeni yi o wi: «Jorŋi-na We Joro * kum. ²³ Abam na yagi nɔɔnu wulu lwarum á ma ce-o tun, We wó suni Di yagi Di ma ce ku tu. Ku daari, abam na wu yagi á ma ce wulu tun, We di bá yagi Di ma ce-o.»

Toma na tu o se Zezi te tun

²⁴ Toma wulu ba na ma bə ni «Yiywe» yi o wu Zezi karabiə fugə-bale bam wuni tun ya tərə maŋa kam Zezi na tu o karabiə bam te tun. ²⁵ Karabiə badonnə bam ma ta ba bri-o ba wi: «Dibam ya ne di Yuutu

wum.»

O ma ta di ba o wi: «Amu yi na wu ne cuna yam niə o ji sum ni, si a ki a nua da a nii, si a daari a ki a juja o saja kam ni, amu bá se.»

²⁶Da nana na ke tun, Zezi karabiə bam daa ma la daani jəgə didva, yi Toma di laan wura. Ba ma fəgi ba pi digə kam ni di borbu. Zezi ma da o ba o zigi ba titari ni. O ma ta o wi: «Yazurə wó jəni di abam.»

²⁷O laan ma ta di Toma o wi: «Ma n nua n taani a ji sum yo seeni n nii, n daari n tɔri n juja a saja kam ni. Yagi bubwəa, si n daari n se.»

²⁸Toma ma lər-o o wi: «Nmu yi a Yuutu di amu Baŋa-Wɛ.»

²⁹Zezi ma ta did-o o wi: «Nmu na ne amu tun ŋwaani mu n laan se na? Balu nan na se amu yi ba ta wu ne-ni tun mu tiini ba jigi yu-yoŋo.»

Wɔŋo kulɔ ŋwaani Zan na pupuni tɔnɔ kontu tun

³⁰Zezi deen ki wo-kinkagila yadonnə zanzan o karabiə bam titari ni, yi ti maama nan wu pupuni tɔnɔ kontu wuni. ³¹Wəənu tilu na pupuni tun yi si á wani á se, ni Zezi mu yi Krisi * wum Wɛ na tɔŋi tun, yi o kwəri o yi Wɛ Bu wum. Á nan na ki á wu-didva did-o, á wó na ŋwɔ Wɛ tee ni.

21

Zezi na bri o titi di o karabiə bam Galile ninu kum ni ni te tun

¹Kuntu kwaga ni Zezi daa ma joori o bri o titi di o karabiə bam Tiberiyadi *f8 * ninu kum ni ni. O na bri o titi te tun mu tintu: ²Simɔn Piyɛeri deen wura, di Toma wulu ba na bə ni <Yiywɛ> tun. Natanayeli di wura, wulu na nuji Galile tuw Kana tun, didaani Zebede biə bam di Zezi karabiə badonnə bale. Bantu bam maama mu wu daani. ³Simɔn Piyɛeri ma ta di ba o wi: «A maa ve a ja kale mu.» Ba ma lər-o ba wi: «Dí wó tɔgi di nmu dí vu.»

Ba ma zaŋi ba vu ba zu naboro kum. Titu dim kontu ni ba ma kwaani si ba ja kale, yi ba wu ne kulukulu ba ja.

⁴Tiga na wura ka puuri tun, Zezi maa zigi ninu kum ni ni, yi ba wu lwar-o. ⁵O ma bəŋi-ba o wi: «A badonnə-ba, abam wu jaani kale na?»

Ba ma lər-o ba wi: «Dí wu ne kulukulu.»

⁶O laan ma ta di ba o wi: «Nan di-na á bura kam naboro kum jazim seeni, si á wó ja.» Ba ma suni ba di bura kam, yi ba daa wari ba vaŋi-ka ba li ba di boro kum wuni, kale sum na tiini si dagi tun ŋwaani.

⁷Zezi karabu wulu o na soe tun ma ta di Piyɛeri o wi: «Dibam Yuutu wum mu.»

Simɔn Piyɛeri na lwaru ni ku yi ba Yuutu wum kontu tun, o ma kwe o gɔrɔ kulɔ o ya na li tun o zu, yi o laan daari o faŋi o cu na bam wuni. ⁸Karabiə badaara bam ma ja naboro kum ba ba, yi ba vaŋi bura kam di kale sum ba wəli da ba yi na bam ni, ba na dai yigə yigə di buburu kum tun ŋwaani. Ku deen yi nunɛni metra bi mu te. ⁹Ba na be bube dim tun, ba ma na min-cala na wura, yi kale wu ya yuu ni. Dipe di maa tigi da. ¹⁰Zezi ma ta di ba o wi: «Twəri-na kale silu á na jaani lele tun sɔdaara á ja á ba.»

¹¹Simɔn Piyɛeri laan ma vu o zu naboro kum wu o vaŋi bura kam o di tiga ni. Ka su di kaləŋ-kamunə mu, si maama yi bi di fiinnu sitə mu (153). Di kale sum na daga kontu tun di, bura kam wu kaari. ¹²Zezi ma ta di ba o wi: «Ba-na á gu á ni-cɛeri.» O karabiə bam maama ma kwari si ba bwe-o ba nii ni o yi wɔɔ mu, bəŋwaani ba maŋi ba lwaru ni ku yi ba Yuutu wum mu. ¹³Zezi ma zaŋi o vu o kwe dipe dim o pa-ba, yi o daari o kwe kale sum di o pa-ba.

¹⁴Zezi na bi o yagi tɔvni tun, kontu mu ki kuni bitə o na bri o titi di o karabiə bam.

Zezi na ŋəni di Piyɛeri te tun

¹⁵Ba na di ba ti tun, Zezi laan ma bwe Simɔn Piyɛeri o wi: «Zan bu Simɔn, nmu soe amu n dwe bantu na?»

O ma ləri o wi: «A Yuutu, ɛɛn, nmu ye ni amu soe nmu.»

Zezi ma ta did-o o wi: «Nan ta n nii a pəlbə bam baŋa ni.»

¹⁶O ma joori o bwe Piyɛeri o ki bule o wi: «Zan bu Simɔn, nmu soe amu na?»

O ma ləri o wi: «A Yuutu, ɛɛn, nmu ye ni amu soe nmu.»

Zezi ma ta did-o o wi: «Nan ta n nii amu peeni sum baŋa ni.»

¹⁷O daa ma bwe Piyɛeri o ki kuni bitə o wi: «Zan bu Simɔn, nmu soe amu na?»

Piyɛeri wu ma cɔgi di Zezi na bwe-o kuni bitə o wi o so-o na tun. O ma ta di Zezi o wi: «Amu Yuutu,

nmv ye woŋo maama. Kuntu ŋwaani nmv ye ni amv soe nmv.»

Zezi laan ma ta did-o o wi: «Nan ta n nii amv peeni sum baŋa ni. ¹⁸ A lagi a ta ciga mv di nmv si, nmv deen na yi non-duŋu tun, nmv ye ni n vɔ n kilɔ n titi ni mv lanyirani, yi n daari n ve nmv na lagi me tun. Ku daari nmv nan na kwin, n laan wó zɔŋi n jia mv weeni, yi nɔɔnu wudoŋ vɔ-ka o pa-m, yi o daari o jam o vu nmv na ba lagi me si n vu tun.»

¹⁹ Zezi deen tagi kuntu si ku bri Piyɛeri na wó ti tuoni dilv dwi si ku pa We na zulɔ tun mv. O laan ma daari o ta di Piyɛeri o wi: «Ta n tɔgi-ni.»

²⁰ Piyɛeri ma pipiri o nii o kwaga ni, yi o na Zezi karabu wɔlv o na soe tun na tɔgi-ba. Wuntu mv yi wɔlv ya na jɔni o salɔ Zezi wɔdiu kum dim maŋa ni yi o bwe-o o wi: «A Yuutu, wɔɔ mv lagi o yɔgi nmv o pa?» tun. ²¹ Piyɛeri na ne-o tun, o ma bwe Zezi o wi: «A Yuutu, si wuntu, beɛ mv lagi ku ki-o?»

²² Zezi ma lar-o o wi: «Amv na lagi si o taa ŋwi si ku taa ve maŋa kam amv na wó joori a ba tun, kuntu dai nmv yigɔ. Nmv za n weeni n ta n tɔgi-ni.»

²³ Kuntu ŋwaani mv pe Zezi karabiɔ bam deen jigi-ka ba ŋɔɔni ba wi, Zezi karabu wum kuntu bá ti maŋa di maŋa. Zezi nan wu tagi o wi, o bá ti. O deen tagi o wi: «Amv na lagi si o taa ŋwi si ku taa ve maŋa kam a na wó joori a ba tun, kuntu dai nmv yigɔ.»

²⁴ Zezi karabu wɔlv o na tagi o taani kuntu tun mv yi amv wɔlv na bri We ciga kam yi a daari a pupɔni-ka a tiŋi tun. Dibam maama nan ye ni a na bri te tun suni ku yi ciga mv.

²⁵ Zezi ta ki wɔɔnu zanzan o wɔli da. Ti maama didva didva nan ya na lagi ti pupɔni ti tiŋi, a buŋi ni lɔgv baŋa ya bá na je si twaanv tum kuntu pɔni da. ^{1:6} \f3 6:7 Sɔbu-dali didva yi nɔɔnu de wɔni ŋwuru mv.

ACT

Tituŋa Tɔnɔ

Zezi tintuŋna bam Tituŋa Tɔnɔ kum na bri dibam kulv tun mv tuntu

Luki pupɔni twaanv tile mv. Dayigɔ tɔnɔ kum mv yi «We taani dilv Luki na pupɔni tun». Ku bri Zezi na ki te yi o ŋɔɔni kulv lɔgv baŋa ni tun. Tituŋa Tɔnɔ kum nan bri wɔɔnu tilv na kia, Zezi na diini We sɔŋɔ tun kwaga ni tun mv. O karabiɔ daa ba na-o di yiɔ, Zezi nan wu ba tee ni di We Joro kum o na tuŋi ba tee ni tun, yi We Joro kum kuntu mv pe Zezi kɔgɔ kum dam, si ku jagi ku yi je maama.

Luki titi deen tɔgi di Pooli o tuŋi We tituŋa yam (Tituŋa Tɔnɔ 16:10).

Tɔnɔ kum bri ni, Pantikoti de dum ni We Joro kum tu di dam mv Zezi karabiɔ bam baŋa ni ku pa Zezi kɔgɔ kum puli Zeruzalem ni (pɔɔrum 1-7).

Zezi kwɔrɔ kam laan ma jagi ka yi Zude di Samari lɔgv kum maama (pɔɔrum 8-12).

Zezi tintuŋnu Pooli di Zezi karabiɔ badaara laan ma vu ba yi tuni dilv na kaagi na-fara bam tun, yi ba vu ba yi tv-kamunu kulv yiri na yi Rom tun, ba tɔli Zezi kwɔr-ywɔŋɔ kam, yi dwi-ge tiinɔ balv maama na ki ba wu-didva di Zezi tun di na We Joro kum dam (pɔɔrum 13-28).

Zezi kɔgɔ kum ne cam di yaara zanzan. We Joro kum nan zani-ba, ku bri-ba ba na wó ki te, yi ku guli-ba Zezi na yi wɔlv, di o na ki kulv, di o na ŋɔɔni kulv tun.

Wɔɔnu tilv maama na pupɔni Tituŋa Tɔnɔ kum wɔni tun bri ni, We nɔɔna bam maŋi si ba tɔli Zezi Kriki kwɔrɔ kam mv, si ku yi lɔgv baŋa je maama.

Zezi tintuŋna bam

TITUŃA Tǎnǎ

1

Zezi na ki kulv yi o laan joori We-sǎŋǎ tun

¹ A cilǎŋ Teofili, a maŋi a da yigǎ a pǔpǔni tǎnǎ a pa nmv. Tǎnǎ kǔm kǔntv wǔni mv a pǔpǔni wǎenu tilv maama Zezi dǎen na ki tun, yi a kwǎri a pǔpǔni o na yǎni o bri nǎǎna te tun, kv na sǔŋi maŋa kalv o na puli o titvŋa yam ² sǐ kv vu kv yi dǎ dǔm We na kwe-o Dǐ ja di Dǐ sǎŋǎ tun. Kv na wó loori sǐ o di We-sǎŋǎ kǔntv tun, o laan ma bri o tintvŋna balv o na kuri tun di We Joro * dam, yi o bri-ba ba na maŋi sǐ ba ki kulv tun. ³ O tǔvni dǔm kwaga ni o ma joori o ba o bri o titi o nǎǎna bam tee ni kuni zanzan, sǐ kv bri-ba lanyiranǐ ni o suni o bi o yagǐ tǔvni. O dǎen bri o titi o tintvŋna bam da fiinna mv, yi o ŋǎǎni We paari dǔm taani o bri-ba.

⁴ Dǎ dǐdǔwǐ Zezi na wura o bri-ba kǔntv tun, o ma kaani-ba o wǐ, ba yi zaŋi ba nuŋi Zeruzalem wǔni, sǐ ba taa cǎgi wǔlv wǔm o Ko na goni ni sǐ o ba ba te tun, ni o na maŋi o ta di ba te tun. ⁵ Zezi ma ta di ba o wǐ: «Zan dǎen yǎni o miisi nǎǎna na wǔni mv, da funfun nan na wǎli da, We wó miisi abam Dǐ Joro kǔm wǔni.»

⁶ Zezi di o tintvŋna bam dǎen na kikili daani kǔntv tun, ba ma bwe-o ba wǐ: «Dǐbam Yuutu, kv yi lele kǔntv mv n lagǐ n pa dǐbam Yisrayeli * tiinǎ bam joori dǐ di paari na?»

⁷ Zezi ma lǎri-ba o wǐ: «Kv dai sǐ abam lwarǐ maŋa kalv We na li dǐdaani Dǐ titi ni sǐ wǎenu tintv ki tun.

⁸ We Joro kǔm nan wó ba abam yuu ni kv pa á jorǐ dam dilv na nuŋi We tee ni tun. Abam laan wó ji a maana tiinǎ sǐ á bri nǎǎna amv cǐga kam je maama ni, kv na sǔŋi di Zeruzalem di Zude di Samari tunǐ dǔm maama, di lvgv baŋa je maama ni.»

⁹ Zezi dǎen na ŋǎǎni kǔntv di ba o ti tun, o ma zaŋi o maa diini We-sǎŋǎ, yi ba zǐgǐ ba nii-o. Kunkwǎenu ma ba ti kwǎl-o kv pa ba daa warǐ ba na-o. ¹⁰ O na maa diini kǔntv tun, ba daa ta ma kwǎni ba nii weyuu ni. Ba na zǐgǐ ba nii kǔntv tun, nǎǎna bale ma da ba ba ba zǐgǐ ba tee ni. Ba zv gwar-pwǎenu mv. ¹¹ Ba ma ta di ba ba wǐ: «Galile tiinǎ-ba, bǎe mv yi á zǐgǐ yoba á kwǎni á nii weeni? Abam na nǎe kulv tun, kv yi We mv kwe Zezi Dǐ ja di Dǐ sǎŋǎ. Wuntv titi nan ta wó joori o ba kǔntv doŋ, ni abam na nǎe-o o na maa diini te tun.»

¹² Zezi tintvŋna bam laan ma zǐgǐ piu kǔm ba ya na wǔ kv yuu ni tun, ba joori ba vu Zeruzalem tv kǔm wǔ. Piu kǔm kǔntv yǐri mv Olivi piu, yi kv batwarǐ dǐdaani tv kǔm nunǎeni kilometrǐ dǐdva. ¹³ Ba ma vu ba zv tv kǔm ba ke ba vu sǎŋǎ kulv ba na maŋi ba zǔvri da tun, ba di weyuu digǎ kam. Nǎǎna bam kǔntv yi Piyǎeri di Zan di Zakǐ di Andre, kv wǎli di Filipi di Toma, dǐdaani Batelemi di Matiyu, kv wǎli di Zakǐ wǔlv na yi Alǐfi bu tun, di Simǎn wǔlv na yi Zelǎti * nǎǎna bam wǔ nǎǎnv tun, dǐdaani Zudasǐ wǔlv na yi Zakǐ bu tun. ¹⁴ Maŋa maama bantv dǎen yǎni ba wǔ daani di wǔbǔŋ-dǐdǔwǐ mv, yi ba warǐ We. Kaana badonnǎ dǐdaani Zezi nu Mari di Zezi nyaana di tǎgǐ ba wura di ba.

Ba na kuri nǎǎnv wǔdoŋ sǐ o lǎni Zudasǐ yuu ni te tun

¹⁵ Dǎ dǐdǔwǐ balv maama na yi ko-biǎ Zezi ŋwaani tun ma kikili daani jǎgǎ dǐdva, ba yi ni nǎǎna bi di fiinle (120). Ba na wura kǔntv tun, Piyǎeri ma zaŋi ba wǔni o zǐgǐ weeni sǐ o ŋǎǎni. ¹⁶ O maa wǐ: «A ko-biǎ-ba, kv na yi Zudasǐ wǔlv na bri Zezi dǔna bam cwǎŋǎ sǐ ba ja-o tun, We Joro * kǔm dǎen maŋi kv pa Pǎ Davidi * ŋǎǎni wuntv taani faŋa faŋa. Kulv na pǔpǔni kv tiŋi We tǎnǎ kǔm wǔni wuntv ŋwaani tun mv maŋi sǐ kv ba kv ki. ¹⁷ Zudasǐ dǎen tǎgǐ o wǔ dǐbam kǎgǎ kǔm wǔni mv, yi o tǎgǐ o tǔŋi We titvŋa yam.»

¹⁸ Zudasǐ na ki te tun, o dǎen kwe sǎbu kulv o na jorǐ o kǎm-balǎrǎ kǔm baŋa ni tun o ma yǎgi tǐga mv. O daari o tv tǐga ni o ti. O pugǎ ma bagǐ yi o lǔrv pi ti nuŋi. ¹⁹ Nǎǎna balv maama na zǔvri Zeruzalem ni tun ma ni kulv na ki-o tun, kǔntv ŋwaani mv ba bǎŋi tǐga kam kǔntv ni «Akǐlǐdama» di ba titi taani. Kv kuri mv «Jana tǐga».

²⁰ Piyǎeri ta ma ta o wǐ: «Kv nan pǔpǔni We lǎŋ-ŋwǐ tǎnǎ kǔm wǔni kv wǐ:

«We wó pa wuntv sǎŋǎ kǔm ba kv cǎgi, sǐ nǎǎn-nǎǎnv daa yi daari kv wǔni.»

Kv daa ta pǔpǔni kv wǐ:

«We wó pa nǎǎnv wǔdoŋ lǎni wuntv yuu ni o taa tǔŋi o titvŋa yam.»

²¹⁻²² Kv nan maŋi sǐ nǎǎnv wǎli dǐbam Zezi tintvŋna bam wǔni o ji maana tu, sǐ o taa ŋǎǎni di Yuutu Zezi cǐga kam di o na bi o yagǐ tǔvni te tun. Kǔntv tu nan maŋi sǐ o taa yi wǔlv dǎen na tǎgǐ o wǔ dǐbam kǎgǎ

kum wuni maña maama dí Yuutu Zezi dēen na tōgi di dibam o beeri tun mu, ku siji maña kam Zan na miisi Zezi na wuni tun, si ku vu ku yi maña kam Zezi na yagi dibam te yi o di Wε-sōjō tun.»

²³ Piyēeri na tagi kontu o ti tun, ba ma li nōona bale. Didva mu yi Zuzefu wulu ba na bē ni Basaba yi ba daa ta bē-o ni Zusitu tun. Wudonj wum maa yi Matiasu. ²⁴ Ba laan ma loori Wε ba wi: «Dí Yuutu, nmu mañi n ye nōonu maama wubūja na yi te tun. Kontu ŋwaaní dí loori nmu tee ni si n bri dibam nōona bantu bale wuni nmu na kuri wulu si o ji nmu tuntūjnu tun, ²⁵ si o taa turji titurja yalu Zudasí na kwe o yagi yi o daari o vu o na mañi si o vu me tun.»

²⁶ Ba na loori Wε ba ti tun, ba ma ta jōrō si ba kuri nōona bale bam kontu wuni. Ba na tagi ba kuri wulu tun mu yi Matiasu. Ba laan ma pa o tōgi o yi Zezi tuntūjnu o wēli ba fugā-didva kam wuni.

2

Wε Joro kum na tu ku zāni Zezi karabiā bam te tun

¹ De dum Zwifā bam na yāni ba di ba candiā kalu yiri na yi Pantikoti * tun ma ba ka yi. Zezi karabiā bam maama maa wu daani jōgā didva. ² Sōō ma da ku nuñi weyuu ni nūēni vu-dū na fufugi te tun. Sōjō kum ba na je ku wuni tun maama ma su di sōō kum kontu. ³ Ba ma na wāenu ni min-vwi te, yi ti pwe pwe ti jōni ba didva didva yuu ni. ⁴ Wε Joro * kum ma ba ba maama tee ni di dam, yi ba siji si ba taa ŋōoni taana dwi dwi, nūēni Wε Joro kum na pē-ba dam si ba ŋōoni taani dilu tun.

⁵ Kantu maña kam ni, Zwifā zanzan dēen mu tu ba wu tuw kum ni. Ba maa yi balu na kwaru Wε lanyirani tun, yi ba nuñi je maama mu logu baña ni. ⁶ Balu na wura tun dēen ma ni sōō kum na ki te tun, yi kōgō zanzan laan ma ba ku la daani jōgā kam ni. Ba ma ni Zezi karabiā bam na zigi ba ŋōoni taana dwi dwi. Ku ma su-ba, beŋwaaní ba maama dēen ni Zezi karabiā bam na ŋōoni ba didva didva dwi taani. ⁷ Ba yira ma sōōri yi ku ki-ba yāu. Ba ma ta ba wi: «Nii, bantu maama yi Galile tiinā mu, yi ba zigi ba ŋōoni taana yantu donj. ⁸ Ku nan ki ta mu yi dibam maama ni ba na ŋōoni dibam didva didva dwi taani? ⁹ Dibam nuñi je dwi tēri tēri mu. Dibam badonnā nuñi Pariti di Meedi di Elam, ku wēli di Mesopotami di Zude di Kapadōsi, didaani Pōn di Azi tuni dum maama. ¹⁰ Dí badonnā di ma nuñi Friizi di Pamfili di Ezipi di Liibi tuni dilu na batwari di Sireeni tun. Dí badonnā maa nuñi Rom. ¹¹ Dibam yi Zwifā mu, ku wēli di dwi-gē tiinā balu na tōgi cullu tilu Wε na pē dibam Zwifā bam tun. Dibam badonnā maa nuñi Kreti di Arabi. Di kontu di, dibam maama nan ta ni ba na mai dibam didva didva dwi taani ba ŋōoni wo-kamunnu tilu Wε na ki tun.»

¹² Nōona bam na yi yāu yi ba wubūja vugimi daani kontu tun, ba maa bwe daani ba wi: «Kām dintu kuri mu bēē?» ¹³ Ba badaara laan maa jigí Zezi tuntūjna bam ba mwana, yi ba tē ba wi: «Nōona bantu nyōgi sana mu ba su.»

Piyēeri na tōli Wε kwērā Pantikoti dē ni te tun

¹⁴ Piyēeri laan ma zarji wēni didaani o donnā fugā-didva kam. O ma ŋōoni di kwēr-dia o ta di nōn-kōgō kum o wi: «A badonnā-ba, Zwifā-ba di abam balu maama na zūuri Zeruzalem ni tun, cāgi-na si a ta kām dintu kuri a bri abam. ¹⁵ Abam na buñi ni nōona bantu nyōgi sana mu ba su tun, ku nan dai kontu. Ku daa ta yi tituti mu, wia ta wu bigi si ba nyō sana. ¹⁶ Ku nan yi kulū Wε nijorjnu Zoweli dēen na ŋōoni ku taani tun mu. ¹⁷ O tagi si Baña-Wε wi:

«Logu tiim maña na yiā,

amu wó pwəri a Joro * kum si ku taa wu nabiinā maama tee ni.

Kuntu nan wó pa abam biā di á bukwa ŋōoni amu yiyiu-ŋwe.

Aá pa abam nōn-dōnnu na vurim,

ku daari si á nankwin dwe dindwia.

¹⁸ Ku yi ciga si da yam kontu ni,

ku na yi a tuntūj-baara di kaana di,

aá pwəri a Joro kum a pa ba maama,

si ba ŋōoni amu yiyiu-ŋwe.

¹⁹ A ta wó pa wo-kunkagula taa ki weyuu ni,

yi a daari a ki wāenu tilu na bri a dam tun tigi baña ni.

Kantu maña kam ni jana wó ta wura di mini di nyua kalu na tiini ka zwērā tun.

²⁰ Wia kam wó ji lim, yi cana kam di wó ji nasūjnu ni jana te,

ku na wó loori si amu Baña-Wε sariya dē kamunu kulū na jigí zulā ba di yi tun.

²¹ De dim kontu ni,
wulb maama na wó bəŋi dí Yuutu yurí o ma loori zənə tun,
oó na vrım.›

²² A badonnə Yisrayelí tiinə-ba, cəgi-na a na lagí a ta kulv tun. A lagí a ta Zezi wulb na yí Nazaretí tu tun taanı mu a brí abam. Baŋa-Wε tagí wuntu ŋwaanı mu Dł kɪ wo-kamunnu dı wo-kunkagıla dı wəənu tilu na brí Dł dam tun, sɪ kv brí abam nı o sunı o nuŋi wum Baŋa-Wε te mu. Abam titi maŋi á ye kontu, beŋwaanı wəənu tum kontu maŋi ti kɪ abam titari ni. ²³ Wε maŋi Dł ye kv na wó ta yí te tun. Dł dɛen ma li wubɔŋa sɪ abam ja Zezi á kɪ nən-balwaaru jɪŋa ni, sɪ ba pa-o tɔvɔn-dagara * baŋa ni. Á kɪ kontu mu á ma á gv-o. ²⁴ Wε nan mu bi-o Dł pa o yagí tɔvɔni. Dł ma jorŋ-o tɔvɔni yaara yam wunı Dł yagí. Beŋwaanı tɔvɔni dɛen wu wanı dı cəŋ-o dı yagí yibeeli dim wunı.

²⁵ Faŋa faŋa tun, Pε Davidi * dɛen tagí wuntu taanı o wı:

‹A nai a Yuutu Wε a yigə ni maŋa maama.

Dł wu a jazım ni,

sɪ Dł zəni-nı sɪ a yí tɔ.

²⁶ Mu kv kuri a jigí wupolo lanyıranı,

yí a ni-taanı dı jigí ywəəni.

Dı a yıra bwəni dim maama

a nan ta jigí tuna nmu Wε tee ni.

²⁷ Beŋwaanı, a na tıga,

nmu Baŋa-Wε bá yagí-nı sɪ a maŋi curu ni.

Nmu bá se sɪ n titi Wv-porŋo Tu wum yıra pə.

²⁸ Nmu pε a lwarı cwe silv na yí ŋwıa cwe tun sɪ a taa tɔga.

Nmu wó pa a na ywəəni zanzan nmu tee ni.›

²⁹ A ko-biə-ba, mu kulv dibam nabaaru Davidi dɛen na tagí tun. A nan lagí a ŋɔɔni wuntu taanı mu jaja a brí abam nı o tıga, yí ba kwe-o ba kɪ. O yibeeli ta wura dı zum maama. ³⁰ O dɛen nan yí Wε nijorŋu mu, yí o guli Wε na goni ni Dł pa-o Dł wı, Dł wó pa o dwi tiinə bam didva zanı o dı paarı o jəŋə kam je ni.

³¹ Davidi nan maŋi o da yigə o lwarı kulv Wε na wó kɪ tun. Kv yí Krisi * wum Wε na tɔŋi tun tɔvɔni biim woŋo mu o tagí o wı: ‹Wε wu se sɪ Dł yag-o curu ni. O yıra yam dı nan wu pəgl.› ³² Cıga tun, Baŋa-Wε mu joori Dł pa Zezi wulb a ya na tagí tun ŋwıa, yí dibam maama yí maana tiinə dí brí nɔɔna cıga kam kontu.

³³ Wε na bi-o tun, Dł zəŋ-o Dł jəni Dł jazım ni. Zezi laan ma jorŋi Wε Joro kum o Ko Wε tee ni, nı Wε na maŋi Dł go ni sɪ Dł wó pa-o te tun, yí o pwəri-kv dibam baŋa ni. Mu kulv abam zum na nai yí á kwəri á ni tun. ³⁴ Kv dai Davidi titi mu diini Wε-səŋə. Wuntu nan tagí o wı:

‹Yuutu Baŋa-Wε tagí dı a Yuutu Dł wı:

Ba n jəni a jazım ni,

³⁵ sɪ aá kɪ nmu dɔna maama n nε kuri ni, sɪ n nɔ-ba ni tıga te.›

³⁶ Kontu tun, Yisrayelí dwi maama nan maŋi sɪ ba lwarı lanyıranı ni, Zezi wulb abam na pagí tɔvɔn-dagara baŋa ni á gv tun, kv yí wuntu titi nɔɔ mu Wε laan pε sɪ o taa yí Krisi wum, yí o kwəri o yí dibam Yuutu.›

³⁷ Nɔɔna bam na ni Pıyεeri na tagí kulv kontu tun, kv ma tiini kv cəgi ba wurv zanzan. Ba ma bwe Pıyεeri dı Zezi tuntɔŋna badonnə bam ba wı: ‹Dı ko-biə-ba, dí nan wó kɪ ta mu?›

³⁸ Pıyεeri ma ləri-ba o wı: ‹Abam maama maŋi sɪ á ləni á wurv á yagí kəm-balwaaru tum, sɪ á daarı á pa ba miisi abam na wunı Zezi Krisi yurı ŋwaanı, sɪ Wε wó yagí á lwarım Dł ma ce abam. Wε laan wó pa Dł Joro kum taa wu abam tee ni. ³⁹ Mu Wε na goni ni sɪ Dł kɪ te tun. Dł goni ni duntv Dł pa abam dı á biə, kv wəli dı balv maama na baŋwe tun. Kv yí balv maama dibam Yuutu Baŋa-Wε na wó bəŋi sɪ ba taa tɔg-o tun mu.›

⁴⁰ Pıyεeri ma joori o fəgi o ma bitarı dwi dwi o brí-ba Wε cıga kam, yí o kaanı-ba o wı: ‹Sε-na sɪ Baŋa-Wε vrı abam zum nən-balwaaru tum titari ni.› ⁴¹ Nɔɔna bam zanzan ma se o taanı dim, yí ba daarı ba pa ba miisi-ba na wunı Wε ŋwaanı. De dim kontu ni nɔɔna zanzan mu tu ba zv ba wəli Zezi karabiə kəgə kum wunı, ba yí nıneeni nɔɔna murr-tıtə (3.000) te. ⁴² Ba ma tiini ba kwaanı ba pa Zezi tuntɔŋna bam brí-ba Wε cwəŋə kam. Ba maama maa wəli daanı dı ni didva, yí ba kwəri ba tɔgi daanı ba dı wudiu ni Zezi dɛen na fəgi dipε dim o pa o karabiə bam yí ba dı te tun. Ba ma kwəri ba tɔgi daanı ba warı Wε maŋa maama.

⁴³ Fɔvunı ma zv nɔɔna bam maama, beŋwaanı Wε dɛen pε Zezi tuntɔŋna bam kɪ wo-kunkagıla dı wəənu zanzan na brí Baŋa-Wε dam tun. ⁴⁴ Zezi karabiə bam maama dɛen yəni ba wu jəgə didva mu, yí wəənu

tɪlɔ ba na jɪgɪ tɪn yɪ ba maama nyɪm. ⁴⁵ Ba maa yəni ba kwe ba jɪjɪgɪrɔ dɪ ba zɪla ba yəgə, yɪ ba maŋɪ tɪ səbu kɔm ba pa daani, kɔ maŋɪ nɪ nɔɔnɔ maama na lagɪ zənə te tɪn. ⁴⁶ Dɛ maama ba yəni ba la daani Wɛ-di-kamunu kɔm wɔni. Ba ma tɔgɪ daani ba di wɔdiu da sam nɪ, kɔ nyɪ dɪ Zezi dɛɛn na fɔgɪ dɪpɛ o pa karabiə bam te tɪn. Ba maa maŋɪ ba wɔdiiru ba pa daani, yɪ ba jɪgɪ wɔpɔlo lanyiranɪ dɪdaani wɔbɔŋ-dɪdɔ. ⁴⁷ Ba maa zuli Wɛ maŋa maama, yɪ ba jɪgɪ zulə nɔɔna maama yibiyə nɪ. Dɛ maama dɪ Yuutu wɔm maa paɪ balɔ na nɛ vrɪm tɪn tui ba wəli ba kɔgɔ kɔm wɔni.

3

Kɔrɔ na nɛ yazurə Zezi dam ŋwaani te tɪn

¹ Dɛ dɪdɔ mɔ Pɪyɛɛrɪ dɪ Zan dɛɛn zaŋɪ ba vu Wɛ-di-kamunu kɔm, maŋa kalɔ nɔɔna na yəni ba ve ba warɪ Wɛ tɪn. Kɔ yɪ wɛ-gunim maŋa nɪ mɔ. ² Ba ma vu ba yɪ digə kam ni dɪlɔ ba na bə nɪ <Ni-laa> tɪn. Nɔɔnɔ wɔdɔŋ dɛɛn mɔ wɔra, o yɪ kɔrɔ mɔ kɔ na puli o lɔra kam maŋa nɪ. O nɔɔna maa yəni ba zɪŋ-o ba vu ba jəni da dɛ maama, sɪ o taa loori səbiə nɔɔna balɔ na tui ba tɔgɪ da ba zɔ Wɛ-di-kamunu kɔm wɔ tɪn tee nɪ. ³ Nɔɔnɔ wɔm ma na Pɪyɛɛrɪ dɪ Zan na maa zɔvɪ Wɛ-digə kam. O ma loori-ba sɪ ba pa-o wɔŋo. ⁴ Ba ma nii-o ziin. Pɪyɛɛrɪ laan ma ta dɪd-o o wɪ: «Nii dɪbam seeni.» ⁵ O ma sunɪ o nii-ba yɪ o jɪgɪ tuna sɪ baá pa-o wɔŋo. ⁶ Pɪyɛɛrɪ ma ta dɪd-o o wɪ: «A ba jɪgɪ səbu sɪ a pa-m. A nan wɔ pa nɔm a na jɪgɪ kɔlɔ tɪn. Dɪ Nazaretɪ tu Zezi Krisi yɪrɪ ŋwaani, zaŋɪ n ta n veə.»

⁷ Pɪyɛɛrɪ na tagɪ kɔntɔ tɪn, o laan ma ja o jazɪm o zən-o o pa o zaŋɪ wɛɛnɪ. O na zaŋɪ kɔntɔ bɪdɔwɪ baŋa nɪ tɪn, mɔ o nɛ sun dɪ o nakwəlu tɪm maama kɪ dam lanyiranɪ. ⁸ Nɔɔnɔ wɔm ma faŋɪ wɛɛnɪ o joori o ba o cwɪ o nɛ baŋa nɪ yɪ o sɪŋɪ vəŋə. O ma tɔgɪ-ba o zɔ Wɛ-di-kamunu kɔm wɔ. O maa veə yɪ o faŋa wɛɛnɪ yɪ o zuli Wɛ. ⁹ Nɔn-kɔgɔ kɔm ma na o na veə yɪ o zuli Wɛ. ¹⁰ Ba ma lwarɪ nɪ nɔɔnɔ wɔm kɔntɔ mɔ yɪ looru wɔlɔ ya na je Wɛ-di-kamunu kɔm <Ni-laa> kɔm nɪ tɪn. Kɔ ma tiini kɔ sɔɔrɪ-ba, yɪ kɔ kɪ-ba yəəu dɪ kɔlɔ na kɪ tɪn.

Pɪyɛɛrɪ na tɔɔli Wɛ kwərə Wɛ-di-kamunu kɔm wɔni te tɪn

¹¹ Nɔɔnɔ wɔm ma yɔɔrɪ o məəli Pɪyɛɛrɪ dɪ Zan. Nɔɔna bam maama maa yɪ yəəu. Ba ma zaŋɪ ba durɪ ba vu ba te, kɔnkɔlɔ kɔlɔ na jɪgɪ pɔwəŋə yɪ ba maa bə nɪ <Salɔmɔn kɔnkɔlɔ> tɪn nɪ. ¹² Pɪyɛɛrɪ na nɛ nɔɔna bam kɔntɔ tɪn, o ma ta dɪ ba o wɪ: «A badonnə Yisrayɛli tiinə-ba, bɛŋwaani mɔ yɪ abam yɪ yəəu dɪ kɔlɔ na kɪ tɪn? Bɛɛ mɔ yɪ abam yɔɔrɪ á nii dɪbam kɔntɔ? Abam bɔŋɪ sɪ kɔ yɪ dɪbam tɪtɪ dam mɔ pɛ o zaŋɪ o ve na? Á bɔŋɪ nɪ kɔ yɪ dɪbam na kwarɪ Wɛ lanyiranɪ tɪn ŋwaani mɔ pɛ o zaŋɪ o ve na? ¹³ Kɔ nan na yɪ te tɪn, dɪbam nabaara Abraham * dɪ Yizakɪ dɪ Zakɔbɪ Baŋa-Wɛ laan mɔ pɛ Dɪ tintɔŋnɔ Zezi jɔŋɪ paari dɪ zulə. Abam jaani wɔntɔ mɔ á pa ba gv-o. Pilatɪ dɛɛn bɔŋɪ sɪ o yag-o yɪ abam wɔ sɛ. ¹⁴ Zezi Krisi yɪ wɔ-pɔŋo tu mɔ dɪ cɪga tu. Abam nan vɪ-o, yɪ á daari á loori Pilatɪ sɪ o yagɪ nɔn-gɔrɔ mɔ o pa abam. ¹⁵ Abam na kɪ te tɪn, á gv wɔlɔ na yɪ ŋwɪa tu tɪn mɔ, yɪ Wɛ joori Dɪ bi-o Dɪ pa o yagɪ tɔvɔni. Dɪbam yɪ maana tiinə dɪ brɪ nɔɔna cɪga kam kɔntɔ. ¹⁶ Kɔ yɪ Zezi Krisi yɪrɪ dam dɪm ŋwaani, dɪ dɪ na kɪ dɪ wɔ-dɪdɔ dɪd-o tɪn mɔ pɛ nɔɔnɔ wɔlɔ abam na nɛ yɪ á ye tɪn na dam. Kɔ yɪ o na kɪ o wɔ-dɪdɔ dɪ Zezi tɪn mɔ pɛ o na yazurə abam maama yigə nɪ.

¹⁷ A ko-biə-ba, abam dɪ á yigə tiinə bam na kɪ Zezi te tɪn, a ye nɪ abam ya yəri wɔŋo kɔlɔ á na kɪ tɪn mɔ. ¹⁸ Faŋa faŋa tɪn, Wɛ dɛɛn pɛ Dɪ nijɔŋnə bam maama tɔɔli Dɪ kwərə ba brɪ nɔɔna nɪ Krisi * wɔm Dɪ na tɔŋɪ tɪn maŋɪ sɪ o yaari mɔ. Abam na kɪ-o te tɪn mɔ pɛ Wɛ taani dɪm sunɪ dɪ kɪ. ¹⁹ Kɔntɔ ŋwaani, nan ləni-na á wɔrɔ á yagɪ kəm-balwaarɔ, sɪ á daari á pipiri á taá tɔgɪ Wɛ, sɪ Wɛ wɔ yagɪ á lwarɪm Dɪ ma cɛ abam. ²⁰ Kɔntɔ tɪn, dɪ Yuutu Baŋa-Wɛ wɔ pa abam wɔrɔ taa zurə maŋa dɪ maŋa, yɪ Dɪ daari Dɪ tɔŋɪ Krisi wɔm Dɪ na maŋɪ Dɪ kuri sɪ Dɪ pa abam tɪn. Wɔntɔ mɔ yɪ Zezi. ²¹ O maŋɪ sɪ o taa wɔ Wɛ-sɔŋo nɪ mɔ, sɪ kɔ taa ve maŋa kalɔ Wɛ na wɔ fɔgɪ Dɪ kwe wəənu maama tɪn, nɪ Wɛ na maŋɪ Dɪ pa Dɪ nijɔŋnə bam tɔɔli Dɪ kwərə faŋa faŋa te tɪn. ²² Kɔ yɪ nɪnɛnɪ Moyisi * dɛɛn na tagɪ o wɪ: «Abam Yuutu Baŋa-Wɛ wɔ pa abam dwi tu dɪdɔ mɔ zaŋɪ o taa yɪ Wɛ nijɔŋnu abam titari nɪ, nɪ Dɪ na tɔŋɪ amɔ Moyisi te tɪn. Wɔntɔ nan na tuə, abam maŋɪ sɪ á sɛ taani dɪlɔ maama o na wɔ ta o brɪ abam tɪn. ²³ Wɔlɔ maama nan na wɔ sɛ kɔlɔ Wɛ nijɔŋnu wɔm na wɔ brɪ tɪn, ba maŋɪ sɪ ba lɪ kɔ tu mɔ Wɛ nɔɔna bam wɔni ba gv.» Mɔ kɔlɔ Moyisi dɛɛn na tagɪ tɪn. ²⁴ Kɔ na puli dɪ Samɔwɛli dɪ balɔ maama na saŋɪ o kwaga tɪn, Wɛ nijɔŋnə balɔ maama na tɔɔli Wɛ kwərə tɪn dɛɛn brɪ kɔlɔ na wɔ kɪ da yantɔ wɔni tɪn mɔ. ²⁵ Wɛ kwərə kam Dɪ dɛɛn na pɛ Dɪ nijɔŋnə bam sɪ ba tɔɔli tɪn yɪ abam ŋwaani mɔ. Wɛ ni dɪm Dɪ dɛɛn na goni Dɪ pa dɪbam nabaara bam tɪn dɪ daa ta yɪ abam ŋwaani mɔ. Dɪ dɛɛn goni ni dɪ Abraham Dɪ wɪ: «Nɔm dwi dɪm ŋwaani amɔ wɔ kɪ lɔgɔ baŋa dwi tiinə maama lanyiranɪ.» ²⁶ Kɔntɔ ŋwaani Baŋa-Wɛ dɛ yigə Dɪ tɔŋɪ Dɪ tintɔŋnɔ wɔm abam tee

ni mu, si o ki abam lanyirani di o na pa abam didwa didwa yagi á kəm-balwaarv tun.»

4

Ba na jaani Piyeeeri di Zan te tun

¹Piyeeeri di Zan deen na wura ba njooni kuntu donj ba bri noona bam tun, Zwifə bam kaanum tiinə didaani We-di-kamunu kum yiruna bam yigə tu wum di Sadusian * tiinə badonnə ma zaŋi ba ba ba te.

²Ba bana tiini ya zaŋi di Piyeeeri di Zan di ba na njooni te ba wi, Zezi bi o yagi tʊvni, yi kuntu bri ni twa di wú wani ba bi ba yagi tʊvni tun. ³Ba ma ja Piyeeeri di Zan ba ki puna digə ni. Tɪga na yi tun njwaani, ba ma yagi-ba da si tɪga pʊvri. ⁴Kv daari kəgə kum noona zanzan ma se taani dilv ba na ni tun, yi ba ki ba wv-didwa di Zezi. Balv na se tun kəgə kum deen yi nuneeni noona murr-tinu (5.000).

⁵Tɪga na pʊvri tun, Zwifə yigə tiinə bam di ba nakwa bam di ba cullu karanyina tiinə bam ma la daani Zeruzalem ni. ⁶Ba ma jeeri didaani Anni wulv na yi ba kaanum yuutu tun, di Kayifu di Zan di Alesandri, di balv na tɔgi ba yi kaanum yuutu wum sɔŋɔ tiinə tun. ⁷Ba ma pa Piyeeeri di Zan ba ba zigi ba yigə ni. Ba ma bwe-ba ba wi: «Kv yi di beɛ dam mu, di wəɔ yiri njwaani mu, abam me á ki kuntu?»

⁸We Joro * kum laan ma ba Piyeeeri te di dam. O ma ləri-ba o wi: «Tɪw kum yigə tiinə di nakwa-ba, ⁹abam zim na bwe dibam kulv taani tun, kv na yi dibam na zəni kərə kum yi kv na yazurə tun, ¹⁰dí wú pa abam di Yisrayeli dwi tiinə bam maama lwarı kv na ki te. Á taá ye ni Nazareti tu Zezi Krisi yiri dam njwaani mu pe noonu wontu na yazurə, yi o laan ba o zigi abam yigə ni. Abam nan pagı Zezi Krisi tʊvndagara * banja ni á gv, yi We joori Dl bi-o Dl pa o yagi tʊvni. ¹¹Wontu mu yi wulv We tənɔ kum na maŋi kv ta o taani ni:

«Kandwe dilv abam lwara bam na vin tun laan mu joori di ba di ji kandwe dilv na pai sɔŋɔ kum dana tun.»

¹²Yiri didonj daa təri lvgv banja ni We na pe nabiinə si di wani di pa ba na vrım. Kv na dai Zezi Krisi yirani mu wai o vri noona o yaga.»

¹³Zwifə nakwa bam na ne Piyeeeri di Zan na jigı baari di ba na njooni te tun, kv ma ki-ba yəəu di ba na yi noona balv na yəri kulokulv yi ba dai yi-puri-nyuna tun njwaani. Ba ma lwarı ni bantu deen tɔgi ba wu di Zezi mu. ¹⁴Ba na ne kərə kum na zigi Piyeeeri di Zan tee ni yi kv jigı yazurə tun, ba maa warı kulokulv si ba daa ta. ¹⁵Ba ma ta di ba ba wi, ba nuŋi da ba taani dim jəgə kam ni si ba daari. Ba laan maa wura ba bwe daani, si ba nii ba na wú ki te tun. ¹⁶Ba ma bwe daani ba wi: «Dí nan wú ki noona bantu ta mu? Noona balv maama na zʊvri Zeruzalem ni tun lwarı ni bantu mu ki wo-kinkagılı dim kuntu. Dí daa bá wani dí ta ni vwan. ¹⁷Dí nan na lagı si kəm dintu yi jagı di vu yigə tun, dí maŋi si dí kaani noona bam mu, si ba daa yi njooni Zezi woŋo di noon-noonu.»

¹⁸Ba laan ma joori ba bəŋi-ba, yi ba zv. Ba ma ta di ba ba wi, ba ba jigı cwəŋə si ba daa njooni Zezi woŋo, naa si ba taa bri noona di wontu yiri. ¹⁹Piyeeeri di Zan ma ləri-ba ba wi: «Abam titi buŋi-na á nii. Kəɔ mu lana We yigə ni? Kv maŋi si dí se abam dí dwəni Banja-We na? ²⁰Dibam nan bá wani dí yagi kulv dí na ne yi dí kwəri dí ni tun njwara.»

²¹Zwifə nakwa bam laan ma fəgi ba kaani-ba zanzan, yi ba daari ba yagi-ba ba pa ba viiri. Ba deen wu ne kulv kum ba na wú vanj ba zwa kv banja ni tun, beŋwaani tw kum noona maama tiini ba zuli We di woŋo kulv na ki tun. ²²Beŋwaani noonu wulv wo-kinkagılı dim na ki o banja ni yi o na yazurə tun dwe bina fiinna o ya na yi kərə.

Zezi karabiə bam na tʊŋi di We Joro dam te tun

²³Ba na yagi Piyeeeri di Zan kuntu tun, ba ma joori ba vu ba kəgə kum te. Ba ma ta di ba Zwifə kaanum yigə tiinə bam di ba tw kum nakwa bam na tagı kulv tun. ²⁴Ba na ni kuntu tun, ba maama ma wəli daani ba warı We yi ba wi: «Yuutu Banja-We, nmu mu ki weyuu di tɪga banja di na-fara di wəənu tilv maama na zʊvri ti wuni tun. ²⁵Dí nabaarv Davidi * deen mu yi nmu tintʊŋv. Nmu deen ma pa n Joro * kum pa o ta nmu kwərə kam o wi:

«Beɛ mu yi lvgv banja tiinə dwi təri təri bana zaŋi yi ba buŋi wubʊŋ-yəərv?»

²⁶Ba pwa bam ti ba yigə si ba ki jara.

Ba yum tiinə di ma la daani si ba ki jara didaani Banja-We di Krisi * wum Dl na tʊŋi tun.»

²⁷Kv suni kv ki kuntu mu. Tw kuntu ni mu Erədi * di Pənsı Pilati jəni daani di Yisrayeli * tiinə di dwi-ge * tiinə, si ba ja di nmu tintʊŋ-ŋum Zezi wulv nmu na kuri tun. ²⁸Ba na bwe daani kuntu tun, ba ki kv maŋi di nmu na maŋi n li wubʊŋa di n dam dim si kulv wú ki tun mu. ²⁹Dí Yuutu We, nii ba na lagı ba

yaari dıbam te tun! Dıbam nan yi nmu tintuyna mu. Nan pa dıbam dam, sı dı wani dı taá tóli nmu kwərə kam di baari. ³⁰Nan twı n ji-dia kam n pa nōna taa nai yazurə, sı n pa wo-kinkagula di wənu tulv na brı n dam tun taa kı nmu tintuyn-ɣum Zezi yırı dum ɣwaani.»

³¹Ba na warı Wε ba ti tun, jəgə kam ba na lagı daani me tun ma sisinjə. Wε Joro kum laan ma ba ba maama te di dam, yi ba ɣəni Wε kwərə kam di baari.

³²Zezi karabiə bam kəgə kum maama wubɣa di ba ɣwia maama deen yi bidwı mu. Ba wulwulv wu tagı ni wum yıranı mu te o wənu. Wənu tulv ba na jıgı tun yi ba maama nyum mu. ³³Zezi tintuyna bam maa jıgı dam kamunu, yi ba fəgı ba brı dı Yuutu Zezi cıga kam ni o sunı o bi o yaɣı tıvni. Wε ma zəni ba maama di Dı zaani dum lanyıranı. ³⁴Nəon-nəonu təri ba kəgə kum wıni o na yi yinigə tu. Balv na jıgı karı naa sam tun yəni ba yəgi-tı mu, ³⁵yi ba daari ba kwe səbu kum ba ja ba pa Zezi tintuyna bam. Ba laan ma maɣı səbu kum ba pa daani, kv maɣı di wulv maama na lagı zənə te tun.

³⁶Kuntu, Zuzefv wulv ba na maa bə ni Banabasi, kv kuri mu kwıə tu, yi o yi Leviti * tu wulv na nuɣi Sipri tun, ³⁷o deen yəgi o kara yi o kwe səbu kum o pa Zezi tintuyna bam.

5

Ananiya dı Safiira

¹Kv daari nəonu wudoɣ deen mu wura, o yırı mu Ananiya, o kaani yırı mu Safiira. Nəonu wum ma kwe ba kara o yəgi. ²O ma twəri səbu kum wıni sı o ta jıga, yi o kaani di ye kv ni ni. O laan ma kwe kulv na daari tun o ja vu o pa Zezi tintuyna bam. ³O na kı kuntu tun, Pıyeeri ma ta did-o o wı: «Ananiya, bεε mu kı yi nmu pa svtaani * wani nmu kuntu doɣ, yi n fə vwan dı Wε Joro * kum di nmu na twəri kara kam səbu kum wıni sı n ta n jıgı tun? ⁴Maɣa kam nmu ta na wu yəgi kara kam tun, ka ya yi nmu nyum mu. Nmu nan na kwe n yəgi tun, səbu kum ta yi nmu nyum mu. Beɣwaani mu n buɣı n wu ni, yi nmu kı kəm dum kuntu? Nmu na fəgı vwan kuntu tun, n fəgı n pa Wε mu, sı kv dai nabiinə.»

⁵Ananiya na ni kuntu tun, o ma tv tıga ni o ti. Kv deen ma pa fıvni ja balv maama na lwarı kv ni ni tun.

⁶Nəon-dınnv ma zaɣı ba vu ba pri tv wum ba ja nuɣi ba kı.

⁷Kv na ke ni luu titə te tun, o kaani wum di daa ma ba o zv Pıyeeri-ba te. O ma daa ta wu lwarı kulv na kı tun. ⁸Pıyeeri ma ta did-o o wı: «Ta n brı-nı, mu səbu kulv maama nmu di n barv wum na jıɣı á kara kam ɣwaani tun na?» O ma se o wı: «Een, kv maama mu kuntu.»

⁹Pıyeeri laan ma bwe-o o wı: «Beɣwaani mu nmu di n barv wum kı ni daani sı á maɣı Yuutu Baɣa-Wε Joro kum á nii? Nəona balv na kwe n barv wum ba kı tun ta zıgı digə kam ni ni lele kuntu. Ba nan wó zıɣı nmu di ba ja nuɣi.» ¹⁰O na tagı kuntu o ti tun, bidwı baɣa ni mu kaani wum tv tıga ni Pıyeeri yıgə ni o ti. Nəon-dınnv tum ma ba ti yi di o tıga. Ba ma kwe-o ba ja nuɣi ba kı o barv wum tıkerı ni.

¹¹Fıvni deen ma ja Zezi kəgə kum di nəona balv maama di na ni kulv na kı tun.

¹²Wε deen pe Zezi tintuyna bam kı wənu tulv na brı Dı dam tun di wo-kinkagula zanzan nəona tıtarı ni. Zezi nəona bam maama deen yəni ba jeeri daani di wubɣ-dıdwı mu faɣa faɣa Pe Saləmən kunkələ kum ni. ¹³Balv na dai ba kəgə kum wu nəona tun, ba wulwulv wu de o wəli ba wıni. Kv daari tv kum nəona bam maama ma tee Zezi nəona bam. ¹⁴Baara di kaana zanzan deen tu ba kı ba wu-dıdva di dı Yuutu Zezi. Ba ma təgı ba wəli o kəgə kum wıni. ¹⁵Zezi nəona bam na yi kuntu tun, nəona maa zıɣı yawuna ba nuɣi ba tiɣı cwe niə ni. Ba deen tiɣı-ba sarı di gungwəlu baɣa ni mu, sı Pıyeeri na maa təgı da o kea, sı o luluɣı kum má wani kv təgı ba badonnə baɣa. ¹⁶Nəona zanzan maa yəni ba nuɣi Zeruzalem sa-tıni dum maama wıni ba jaani yawuna di balv ciciri na jıgı-ba sı yaari tun ba tui, yi ba maama ne yazurə.

Ba na jıgı Zezi tintuyna bam ba yaari te tun

¹⁷Zwifə bam kaanum yuutu wum di o nəona bam maama na təgı ba yi Sadusian * tiinə kəgə kum wu nəona tun deen ma na kulv na kı tun. Ba maa tiini ba jıgı wu-gurv di Zezi tintuyna bam. ¹⁸Ba laan ma zaɣı ba ja-ba ba ja vu ba kı puna digə ni. ¹⁹Tıga na yi tun, Baɣa-Wε maleka ma ba ka pıvı puna digə kam niə yam, yi ka pa Zezi tintuyna bam nuɣi. Ka ma ta di ba ka wı: ²⁰«Ve-na á zv Wε-di-kamunu kum, sı á taá brı nəona bam Wε ɣwi-dıɣa kam na yi te tun maama.» ²¹Ba ma se Wε maleka kam ni. Tıga na pıvıvı titıti tun, ba ma vu ba zv Wε-di-kamunu kum ba wura ba brı nəona bam.

Kaanum * yuutu wum di o nəona bam laan ma bəɣı Zwifə sarıya-dirə nakwa di Zwifə nakwa bam kəgə kum maama sı ba kikili daani. Ba ma daari ba tıɣı nəona sı ba vu ba li Zezi tintuyna bam puna digə kam ni ba ja ba pa-ba. ²²Ba nəona bam na yi da tun, mu ba wu ne Zezi tintuyna bam puna digə kam

ni. Ba ma joori ba vu Zwifə nakwa bam te yi ba wi: ²³ «Dí na yi da tun, puna digə kam niə yam pi mu lanyirani. Nəona balu na wura ba yira si puna bam yi lu tun maa zigi da. Dí nan na poru digə kam tun, dí wu ne nəon-nəonu ka wuni.»

²⁴ Wε-di-kamunu kum yirina bam yigə tu wum didaan kaanum yigə tiinə bam na ni kuntu tun, ba wuburja vugimi daani yi ba yəri kulb na ki Zezi tunturja bam tun. ²⁵ Nəonu wudoj laan ma ba o zu ba na wu me tun o ta di ba o wi: «Nii-na, nəona balu abam ya na jaani á ki puna digə kam ni tun, bam mu wu Wε-di-kamunu kum wuni ba zigi da ba bri nəona.»

²⁶ Yirina bam yigə tu wum na ni kuntu tun, o di o nəona bam ma joori ba vu ba ja Zezi tunturja bam ba. Ba daa wu jaani-ba di dam, berjwaani ba kwaru fuvni si nəona bam wú duli-ba di kandwa.

²⁷ Ba laan ma pa ba zu ba zigi saruya-dirə nakwa bam yigə ni. Kaanum yuutu wum laan ma bwe-ba o wi: ²⁸ «Berjwaani mu á ki kuntu? Dıbam marji dí kaani abam si á daa yi taá bri nəona di yiri duntu. Nii abam na ki te. Á pe abam zaasum dum yirani mu jagi Zeruzalem maama wuni, yi á ta lagi si wuntu caa kum tɔgi dıbam.» ²⁹ Pıyεeri di o donnə tunturja bam ma ləri ba wi: «Dıbam marji si dí se Wε ni mu ku dwəni nabiinə ni. ³⁰ Zezi wulb abam na jaani á pa tvun-dagara * banja ni á gu tun, Banja-Wε dilb dıbam nabaara bam na tɔgi tun mu pe o bi o yagi tvuni. ³¹ Ku yi wuntu mu Banja-Wε zəj-o Dı jəni Dı jazum ni, si o taa yi dıbam Pe di dí Vırvu, si o pa Yısrayeli * tiinə na cwəjə ba ləni ba wuru, si Wε laan yagi ba lwarum Dı ma cε-ba. ³² Dıbam di Wε Joro * kulb Wε na pe balu maama na se Dı ni tun yi cıga kantu maana tiinə.»

³³ Zwifə nakwa bam na ni Zezi tunturja bam na te kulb tun, ba bana ma tiini ya zarji di ba, yi ba lagi si ba gu-ba. ³⁴ Saruya-dirə nakwa bam didu ma zarji ba titari ni, o yiri mu Gamaliyeli. O yi Farizian * tu yi o ta yi Wε cullu tum karanyin-kamunu. Nəona maama maa pa-o zulə. O na zarji ba kəgə kum wuni tun, o maa wi, ba ja Zezi tunturja bam ba nurji pooni si ba cəgi fun. ³⁵ O ma daari o ta di saruya-dirə nakwa bam o wi: «Yısrayeli tiinə-ba, á cv-na á titi di á na burji si á ki nəona bantu te tun. ³⁶ Ku ta wu daani nəonu wudoj mu zarji dıbam lugu ni, o yiri mu Tıwıdası. O maa pai o yi nən-kamunu yi nəona zanzan deen tɔgi o kwaga, ba yi nıneeni nəona biə-yana (400) te. Ba deen gu-o mu yi o karabiə bam jagi da yigə ni. Nəon-nəonu daa wu daari. ³⁷ Kuntu kwaga ni Galile tu wudoj di daa ma zarji o yiri mu Zudası. Marja kam ba deen na wura ba garı dí lugu kum nən-biə tun, mu o zarji o la kəgə o ki o kwaga ni. Ba ma gu wuntu di. O di kwaga nəona bam maama ma jagi da yigə ni. ³⁸ Kuntu ŋwaani mu a lagi a ta abam si á yi zarji á ki nəona bantu kulbku. Yagi-na-ba, berjwaani ba wuburja yam di ba titurja yam maama na yi nabiinə nyum mu, yaá ba ya ji kafe mu. ³⁹ Ku nan na yi Wε nyum mu, abam bá wani á cı-ba. Yiri-na á titi si á yi ba á ja di Banja-Wε.»

Gamaliyeli na tagi kuntu o ti tun, ba ma se o taani dum. ⁴⁰ Ba ma bənji Zezi tunturja bam si ba joori ba zu ba te. Ba ma magı-ba di balaara, yi ba daari ba kaani-ba si ba daa yi ŋəoni kulbku di Zezi yiri. Ba laan ma yagi-ba yi ba viiri.

⁴¹ Zezi tunturja bam ma nurji saruya-dirə nakwa bam tee ni, yi ba jigı wupolo lanyirani di ba na marji si ba na yaara Zezi yiri ŋwaani tun. ⁴² De maama ba maa yəni ba jeeri daani Wε-di-kamunu kum wuni, yi ba daari ba tuli sam ba bri nəona Wε cıga kam. Ba ma tɔli Wε kwər-ywəjə kam, ni Zezi mu yi Krisi * wum Wε na turji tun.

6

Ba na li nəona barpe titurja yam ŋwaani te tun

¹ Marja kam kuntu ni Zezi karabiə bam kəgə kum maa wura ku pulə zanzan. Ba kəgə kum wuni Zwifə balu na yi vərə yi ba ŋəoni Greki tiinə taani dum tun maa jigı balu na ŋəoni ba titi Zwifə taani dum tun ba puvna, di ba na ba pai ba kadənə kulb na marji si ba pa-ba ba ni-wudiu ŋwaani de maama tun. ² Zezi tunturja fugə-bale bam ma bənji ba kəgə kum maama ba ki daani, yi ba ta ba wi: «Ku wu marji si dıbam yagi Wε taani dum zaasum, si dí daari dí taá marji wuduru. ³ Dí ko-biə-ba, á marji si á li nəona barpe mu á wuni, si dí pa ba taa nii wənu tuntu banja ni. Ba nan marji si ba taa yi nəona balu nəona maama na ye ni ba yi nən-ŋvna yi Wε Joro * kum wu ba tee ni lanyirani yi ba jigı wuburja-ŋvna tun. ⁴ Si dıbam dí daari dí kwaanı dí nii Wε warım di Dı taani dum zaasum banja ni.»

⁵ Ba na tagi kuntu tun, ku ma poli ba kəgə kum maama wu. Ba ma kuri nəonu wudoj, o yiri mu Etiyeni. Wuntu jigı wu-dıdva di Zezi yi Wε Joro kum wu o tee ni. Ba ma wəli Filipi di Prokori di Nikano di Timən di Pamuna di Nikola wulb na nurji Antıəsi, o yi dwi-ge * tu yi o ba o tɔgi cullu tılu Wε na pe dıbam Zwifə bam tun. ⁶ Ba ma li-ba ba ja vu ba zigi Zezi tunturja bam yigə ni. Ba ma warı Wε ba pa-ba yi ba danjı ba

ja ba baɲa ni.

⁷Wε kwərə kam dɛɛn ma fɔɣi ka jagi ka ve yigə yi nɔɔna sɛ-ka. Zezi karabiə bam kɔgɔ kum maa pula zanzan Zeruzalem ni. Zwifə kaanum tiinə zanzan di dɛɛn ma ba ba sɛ Zezi ciga kam.

Ba na jaani Etiyeni te tun

⁸Etiyeni dɛɛn yi nɔɔnu wulɔ Wε na pɛ-o zaani di dam zanzan tun. O maa tiini o ki wo-kunkagula di wəənu tilɔ na bri Wε dam tun nɔɔna titari ni. ⁹Nɔɔna badonnə maa zaɲi ba magi kantɔgɔ did-o. Bantu nuɲi Zwifə kɔgɔ kulɔ ya na yi gambɛ yi ba laan ba ba te ba titi tun wuni mu. Ba dɛɛn nuɲi Sirɛɛni di Alesandri mu. Ba ma tɔɣi ba wəli di Zwifə badaara na nuɲi Silisi di Azi tun. ¹⁰Ba na magi kantɔgɔ did-o tun, o ma ɲɔɔni di buɲum dam ni Wε Joro * kum na pɛ-o te tun, ku pa ba daa warɔ o taani ba ləri. ¹¹Ba laan ma nuɲi ba ki ni didaani nɔɔna badonnə, si ba fɔ vwan ba ta wi: «Dɪbam ni nɔɔnu wuntu na ɲɔɔni o twi Moyisi * di Wε.»

¹²Ba ma pa tw kum nɔɔna di ba nakwa bam di ba cullu karanyina tiinə bam bana zaɲi, yi ba ja Etiyeni ba ja vu ba sariya-dirə nakwa bam yigə si ba di o taani. ¹³Ba ma pa nɔɔna badonnə zu ba fɔ vwan ba pa-o, yi ba ta ba wi: «Maɲa maama nɔɔnu wuntu suni o ɲɔɔni ta-balwaarɔ mu o pai dɪbam Wε-di-kamunu kum di Wε cullu tilɔ Dɪ na ki Moyisi jɲa ni dɪbam ɲwaani tun. ¹⁴Dɪ ma ni o na tagi o wi, Nazaretɪ tu Zezi mu wú ba o cɔɣi Wε-di-kamunu kum, yi o pipiri mu kulɔ maama Moyisi dɛɛn na bri dɪ nabaara si dɪ taá tɔɣi tun.»

¹⁵Zwifə nakwa balɔ maama na je da tun laan maa yɔɔri ba nii Etiyeni cɔɔn. Ba ma nii ba na o yibiyə na ləni ni maleka yibiyə te.

7

Etiyeni na tulɔ o kwərə te tun

¹Zwifə kaanum * yuutu wum ma zaɲi o bwe Etiyeni o wi: «Wəənu tilɔ ba na tagi ba pa nmɔ tun yi ciga mu naa vwan mu?»

²Etiyeni laan ma ləri o wi: «A kwə-ba di a ko-biə-ba, cəgi-na amɔ na lagɪ a ta woɲo kulɔ tun. Faɲa faɲa tun Paari-Zulə Tu Baɲa-Wε mu tu dɪbam nabaarɔ Abraham * te. Kantɔ maɲa kam ni, Abraham dɛɛn ta zuvri Mesopotami ni mu. O daa ta wu ve si o taa zuvri Aaran ni. ³Wε dɛɛn ma ta did-o Dɪ wi: «Yagi n titi tw kum di n sɔɲɔ tiinə, si n daari n vu tw kulɔ amɔ na wú bri nmɔ tun.» ⁴O ma suni o zaɲi o nuɲi Kalidian tiinə tw kum ni o vu o yi Aaran o zuvri da. O na wu dáani tun, o ko ma ti. Wε ma pa o daa nuɲi o fɔɔri o vu o yi tw kuntu abam na zuvri zum tun. ⁵Wε nan wu pɛ Abraham tɪga yo seeni si o taa te, di finfin di. Wε dɛɛn goni ni mu did-o Dɪ wi, wum wú pa-o tɪga kantɔ si o taa te, yi o na tɪɣi o daari, si o dwi tiinə ta ta te-ka. Wε na goni Dɪ ni dim tun, Abraham ta ba jigɪ bu. ⁶Mu Wε na tagi kulɔ did-o tun mu tuntɔ: «Abraham, nmɔ dwi tiinə wú vu ba taa zuvri tu-gaa ni. Baá ta yi gambɛ mu tw kum kuntu ni, yi nɔɔna wú beesi-ba taan bina biə-yana (400). ⁷Amu Wε nan wú di balɔ na fi-ba si ba tɔɲi gambɛem titɔɲa tun taani si ba na cam. Kuntu kwaga ni, ba laan wú nuɲi tw kum kuntu ni ba ba, ba taa zuli amɔ jəgə kantɔ ni.» ⁸Baɲa-Wε ma daari Dɪ go ni Dɪ pa Abraham Dɪ wi, Abraham dwi tiinə taa goni ba bəkəri * si ku bri ni ba sɛ Dɪ ni. Kuntu, Abraham na lɔɣi Yizaki tun, da nana de ni o ma go-o. Yizaki di dɛɛn ma ba o lu Zakəbi, o di ma go-o. Zakəbi ma lu dɪ nabaara fugə-bale bam yi o go-ba di.

⁹Nabaara bam didɔa yiri mu Zuzefu. O curru tun dɛɛn maa jigɪ wu-guru did-o. Kuntu ɲwaani mu ba jaan-o ba yəgi ba pa o vu Ezipi * si o taa yi gambaa. Wε ta maa wura did-o. ¹⁰Dɪ ma pa o nuɲi cam maama wuni di yazurə. Zuzefu na tu o zigɪ Ezipi pa-faru wum yigə ni tun, Wε pɛ-o wubɔɲ-ɲona yi pɛ wum yi su Zuzefu lanyirani. Pɛ wum ma pa o ji o sɔɲɔ kum tu di Ezipi tw kum maama yuutu.

¹¹Kana dɛɛn ma ba ka wu Ezipi di Kanaan * tuni dim maama ni. Ku ma tiini ku cɛ ba yira ni. Dɪ nabaara bam maa warɔ si ba na wɔdiu ba di. ¹²Zakəbi dɛɛn ma ni ni wɔdiu wu Ezipi ni. O ma tɔɲi dɪ nabaara bam si ba vu ba yəgi. ¹³Kuntu kwaga ni ba daa ma joori ba vu ba ki bule. Zuzefu laan ma pa o curru tun lwar-o. Ezipi pa-faru wum di laan ma ba o lwarɔ Zuzefu dwi dim na nuɲi mɛ tun. ¹⁴Zuzefu ma daari o tɔɲi ni o pa o ko Zakəbi, si o di o sɔɲɔ tiinə bam maama ba o te Ezipi ni. Ba maama dɛɛn yi nɔɔna fusurpɛ-banu mu (75). ¹⁵Zakəbi ma suni o zaɲi o vu Ezipi. Dáani mu wuntu tɪga. Dɪbam nabaara bam di ma ba ba ti. ¹⁶Ba ma ja ba yira yam ba joori ba vu Sisum ba ki-ba yibeeli dilɔ Abraham na yəgi di səbu Emori biə bam tee ni tun ni.

¹⁷Maɲa kam ma twe si Baɲa-Wε suni Dɪ ki kulɔ Dɪ dɛɛn na goni ni di Abraham tun. Maɲa kam kuntu ni dɪbam nɔɔna balɔ na wu Ezipi ni tun maa tiini ba wura ba puli zanzan. ¹⁸Pa-faru wudoɲ di daa ma

zarjı sı o taa te Ezipi. O maa yəri Zuzefu ni ni. ¹⁹O dɛɛn maa jıgı dıbam nabaara bam o bɛɛsa. O dɛɛn kɪ swan mu o fı-ba sı ba kwe ba bu-sısın ba jaanı ba ve ba yaga, sı ba taa tva.

²⁰Kantu marja kam ni mu ba lvgı Moyisi. * O dɛɛn maa yı bu-ıjum Wɛ yibiyə ni. Ba maa jıg-o ba kəna o ko sɔɣə ni canı sıtə. ²¹Ba laan ma ja-o ba nuɣı ba vu ba yagı. Pa-farv wum bukə ma kwe-o o jıgı o niə, ni o yı o titı bu mu te. ²²Ba ma brı Moyisi Ezipi tiinə yi-pırv kum maama. O ma ji nɔn-babia o ni-taanı dı o kəm maama baɣa ni.

²³Moyisi dɛɛn na yı bına fiinna tun, o ma lı wubuɣa sı o vu o nii o ko-biə Yisırayelı tiinə bam na yı te.

²⁴O na ve tun, o ma na Ezipi tu wudoɣ na jıgı Yisırayelı tu o maga. Moyisi ma vu sı o wəli o titı dwi tu wum jara yam wunı. O ma magı Ezipi tu wum o gv. ²⁵O dɛɛn ya buɣı ni o titı dwi tiinə bam wó lwarı ni Wɛ lagı Dı pa wuntu mu joɣı-ba Ezipi tiinə bam jıɣa ni o yagı. Ba nan wu lwarı. ²⁶Tıga na pıvri tun, o daa ma na Yisırayelı tiinə bale na jıgı daanı. O ma kwaanı sı o lo-ba, yı o ta dı ba o wı: <A ko-biə-ba, abam yı curru mu daanı. Bɛɛ mu kı yı abam daa jıgı daanı?> ²⁷O na tagı dı ba kuntu tun, mu wulv wum na dana tun ma yigi Moyisi o yagı daa ni, yı o daarı o bwe Moyisi o wı: <Wɔɔ mu pɛ nmu ni sı n ta n yı dıbam yuutu sı n daarı n ɣəɔni dıbam taanı?> ²⁸Nmu lagı sı n gv amv dı mu, ni n diin na gv Ezipi tu wum te tun na?>

²⁹Moyisi na ni kuntu tun, o laan ma duri o nuɣı Ezipi ni o vu o zıvri Madıan tw ni. Dáanı mu o di kaanı yı ba lv biə bale.

³⁰Bına fiinna dɛɛn na ke tun, Wɛ maleka * ma ba Moyisi te kagua wunı Sinayi piu kum tıkarı ni. O ma na min-vıgv na jıgı puɣu kv di, yı maleka kam wo mini dum wunı. ³¹Moyisi yıra ma sɔəri dı o na nɛ kulv tun. O ma fɔəri o yı mini dum te sı o nii. O laan ma ni Baɣa-Wɛ kwərə na ɣəɔni dıd-o ka wı: ³²<Amv yı nmu nabaara bam Baɣa-Wɛ. Amv mu yı Abraham Baɣa-Wɛ, dı Yızakı dı Zakəbı Baɣa-Wɛ.> Moyisi yıra maa sal, yı o daa warı o nii. ³³Baɣa-Wɛ ma ta dıd-o Dı wı: <Lı n natra yam, sı jəgə kalv nmu na zıgı da tun yı amv titı jəgə mu.> ³⁴Wɛ daa ma ta Dı wı: <A nɛ a nɔna bam na wu Ezipi ni ba yaara te tun, yı a kwəri a ni ba na kuni te tun. Amv nan tu sı a joɣı-ba mu a yagı. Kuntu tun, a lagı a tıɣı nmu sı n joori n vu Ezipi.> »

³⁵Etiyeni ta ma ta o wı: <Moyisi dɛɛn yı wulv Yisırayelı tiinə bam na vı-o tun. Ba dɛɛn bwe-o ba wı: <Wɔɔ mu pɛ nmu ni, sı n ta n yı dıbam yuutu sı n daarı n ɣəɔni dıbam taanı?> Moyisi wuntu mu Wɛ tıɣı sı o vu o taa te Dı nɔna bam, sı o daarı o joɣı-ba o yagı. Wɛ ma tıɣı Dı maleka, yı ka nuɣı o yigə ni puɣu wunı ka brı-o kuntu maama. ³⁶Moyisi dɛɛn ma kı wo-kınkagıla dı wənu tılv na brı Wɛ dam tun Ezipi ni, yı o wanı o ja nɔna bam o nuɣı. Ba ma tɔgı nıw-sıɣv kum ba bɛ, yı ba daarı ba beeri kagua kam wunı taan bına fiinna, yı Moyisi dɛɛn ta kı wo-kınkagıla zanzan ba tee ni. ³⁷Moyisi daa ta mu yı wulv na tagı dı Yisırayelı tiinə bam o wı: <Wɛ wó pa abam dwi tu dıdva zarjı o taa yı Wɛ niıoɣnu abam tıtarı ni, ni Dı na tıɣı amv Moyisi te tun.> ³⁸Moyisi mu yı wulv dɛɛn na wura dı Yisırayelı tiinə kəgə kum kagua kam wunı tun, yı o wura didaanı dıbam nabaara bam, dı maleka kalv na ɣəɔni dıd-o Sinayi piu kum yuu ni tun. Wuntu mu joɣı Wɛ bıtarı sılv na paı ɣwıa tun o pa dıbam.

³⁹Dı kuntu maama, dı nabaara bam dɛɛn ba lagı sı ba sɛ Moyisi ni. Ba ma vı-o, yı ba daarı ba buɣı sı ba joori ba vu Ezipi. ⁴⁰Ba ma ta dı Aarɔn * ba wı: <Mə jwənə n pa dıbam sı ya taa tɔgı dı yigə, sı Moyisi wulv na jaanı dıbam o nuɣı Ezipi ni tun, dı yəri woɣo kulv na kı-o tun.>

⁴¹Marja kam kuntu ni ba ma sunı ba mə kaməgə kv nyı dı nva, yı ba pa kv yı ba jwəni. Ba maa jıgı-dı ba kaana. Ba ma daarı ba kı wıpolo dı ba titı na mɛ ba jıa ba ma mə kulv tun. ⁴²Ba na kaanı jwəni dum kuntu tun, Wɛ ma pipiri Dı kwaga Dı ya-ba. Dı ma yagı-ba sı ba taa zuli calıcwı sılv na wu weyuu ni tun. Kv kı nıneeni kv na marjı kv pıpvıni Wɛ niıoɣnə bam tənə kum wunı kv wı:

<Abam Yisırayelı dwi tiinə-ba,

á dɛɛn na gv vara á ma kaanı jwənə kagua kam wunı bına fiinna tun,
kv dai amv mu á kaanı á pa kuntu.

⁴³Kv nan yı Moloki jwəni dum vwe mu abam dɛɛn zıɣı,
dıdaanı calıcvı kalv na yı abam jwəni Rifanı tun.

Tuntu maama nan yı kamwarv tılv á na kı sı á taá zuli-tı mu.

Kuntu ɣwaanı amv wó pa nɔna zəli abam
ba ja vu ba gaalı Babilɔni * na wu mɛ tun.>

⁴⁴Dıbam nabaara bam na beeri kagua kam wunı tun, ba dɛɛn jıgı Wɛ vwe * dılv na brı ni Wɛ wu ba tee ni tun mu. Wɛ dɛɛn brı Moyisi o na wó kı te sı o ma pu vwe dum tun. Ba dɛɛn sunı ba kı-dı ni Wɛ na brı sı ba kı te tun mu. ⁴⁵Kv kwaga seeni tun, dıbam nabaara bam mu joɣı vwe dum ba kwə tee ni ba zıɣı-dı ba ja tɔgı Zozwe * kwaga. Ba ma vu ba wanı tunı dılv Wɛ na lagı Dı pa-ba sı ba taa zıvri da tun. Wɛ dɛɛn zəli

je sum nɔɔna bam Dl yagi ba yigə ni. Vwe dim maa wɔra taan, ku ba ku yi Davidi * na zaɲi o ji pɛ maɲa kalɔ tun. ⁴⁶ Wɛ wɔ ma poli di Davidi, yi o loori Wɛ si Dl pa-o cwɛɲə si o lɔ digə o ma ləni vwe dim yuu ni, si Wɛ taa zuuri da si Dl taa wɔ Zakəbi * dwi tiinə bam tee ni. ⁴⁷ Ku nan yi Davidi bu Saləmɔn mu lɔgi digə kam o pa Wɛ.

⁴⁸ Baɲa-Wɛ dilɔ na yi kamunu tun nan ba zuura di silɔ nabiinə na lɔgi tun wɔni. Wɛ nijɔɲnu didva dɛɛn mu tagi o wi:

⁴⁹ <Yuutu Baɲa-Wɛ wi:

Weyuu mu yi amɔ jəɲə je,

ku daari tɔga baɲa maa yi amɔ nɛ cwiim je.

Digə kɔɔ dwi mu abam wɔ wani á lɔ á pa amɔ?

Jəgə kɔɔ mu amɔ wɔ vu a pəni da a sin?

⁵⁰ Ku dai amɔ titi jɔɲa mu ki wəɛnu tintu maama na? > »

⁵¹ Etiyeni daa ta ma ta di Zwifə nakwa bam o wi: «Abam yi vuna zanzan. Á wɔbɔɲa di nyi di balɔ na ba tɔgi Wɛ tun wɔbɔɲa. Abam zwa mu kwarimi yi á ba ni Wɛ kwərə kam. Abam ba sɛ Wɛ Joro kum na bri cɔga kalɔ tun. Abam di á nabaara bam kikiə maama yi bidwi mu. ⁵² Wɛ nijɔɲnə bam wɔni wɔlɔwɔlɔ tərə abam nabaara bam na wɔ bɛɛs-o. Ba dɛɛn gv balɔ na bri ni Wɛ wɔ tɔɲi Cɔga Tu wum si o ba tun. Lele kuntu abam nan mu jaani wuntu á ki nɔɔna jɔɲa ni, yi á ki daani á gv-o. ⁵³ Abam yi balɔ na jɔɲi Wɛ cullu tilɔ Dl na tɔgi malesi jɔɲa Dl pa abam tun mu. Di kuntu di á ta wɔ sɛ-ti.»

Ba na gv Etiyeni te tun

⁵⁴ Etiyeni na tagi kuntu o ti tun, ku ma pa Zwifə nakwa bam bana zaɲi did-o zanzan, yi ba dɔni ba yələ.

⁵⁵ Wɛ Joro kum maa wɔ Etiyeni tee ni lanyirani. O ma kwəni o yuu wɛɛni o nii Wɛ-sɔɲɔ seeni yɔɔrɔ-tɔtɔ, yi o na Wɛ paari-zulə na dagi te. O ma daari o nii o na Zezi na zigi Baɲa-Wɛ jazim ni. ⁵⁶ O laan ma ta o wi: «Nii-na, amɔ nɛ Wɛ-sɔɲɔ ni na pɔri yi Nabiin-bu * wum zigi Baɲa-Wɛ jazim ni.»

⁵⁷ Zwifə nakwa bam kɔgɔ kum maama na ni kuntu tun, ba ma kaasi di kwərə-dia, yi ba pu ba zwa si ba daa yi taa ni o taani dim. Ba maama ma duri bidwi baɲa ni ba vu ba ja-o. ⁵⁸ Ba ma vaɲ-o ba pa o nuɲi tuw kum daa. Ba laan ma daari ba jig-o ba dɔli di kandwa si ba gv. Balɔ na dɔl-o di kandwa tun ma li ba gwaaru ba pa nɔn-dɔɲɔ kudɔɲ si o ta niə. Nɔɔnu wum yiri mu Sooli. ⁵⁹ Ba na jigɔ Etiyeni ba dɔli kuntu tun, o ma loori Wɛ o wi: «A Yuutu Zezi, jɔɲi a joro.»

⁶⁰ O laan ma kuni doonə tɔga ni o kaasi di kwərə-dia o wi: «A Yuutu, yi kwe ba taali ba kəm-balɔrɔ kuntu ɲwaani.» O na tagi kuntu tun, o laan ma ti.

8

¹ Sooli na nɛ ba na ki te ba gv Etiyeni tun, o ma sɛ ni ku maɲi.

Zezi karabiə bam na nɛ yaara te tun

Dɛ dim kuntu ni nɔɔna puli si ba yaari Zezi kɔgɔ kulɔ na wɔ Zeruzalɛm ni tun zanzan. Ba maama ma jagi ba duri ba zu tuni dilɔ maama na wɔ Zude di Samari ni tun wɔni. Ku daari Zezi tintuɲna fugə-bale bam yirani mu wɔ tɔgi ba duri. ² Nɔɔna balɔ na kwarɔ Wɛ tun ma kwe Etiyeni yira yam ba ki, yi ba daari ba keeri zanzan o tɔvni dim ɲwaani. ³ Sooli maa kwaani si o cɔgi Zezi kɔgɔ kum maama. O maa yəni o tɔli sam dim wɔni o jaani baara di kaana balɔ na tɔgi Zezi tun o ve o ki puna digə ni.

Wɛ kwərə-ywəɲə kam na jagi te tun

⁴ Zezi karabiə balɔ na duri ba jagi tun maa yəni ba ve je maama ba tɔɔli Wɛ kwərə-ywəɲə kam. ⁵ Filipi ma zaɲi o vu Samari tuw kudɔɲ o tɔɔli Krisi * wum Wɛ na tɔɲi tun kwərə o bri nɔɔna bam. ⁶ Nɔn-kɔgɔ kum maama maa kwaani ba cɔgi Filipi na ɲɔɔni kulɔ tun. Ba maama cɔgi o taani dim, yi ba kwəri ba na wo-kinkagila yalɔ o na ki tun. ⁷ Ba ma na ciciri na nuɲi si yagi nɔɔna zanzan yi si kaasa di kwərə-dɛ. Kwaaru zanzan di gwanɔ di ma na yazurə. ⁸ Kuntu ɲwaani wɔpolo dɛɛn maa tiini ku wɔ tuw kuntu wɔni.

⁹ Tuw kum kuntu ni nɔɔnu dɛɛn ya wɔra, o yiri mu Simɔn. O dɛɛn jigɔ liri mwaanu mu o kia. Ku maa pa Samari tiinə bam yi yəu did-o. O maa bri o titi ni o yi nɔn-kamunu mu. ¹⁰ Tuw kum nɔɔna maama maa kwaani ba cɔgi o taani lanyirani, didɛɛra di nabwənə maama. Ba maa pa Wɛ dam mu wɔ o tee ni, yi ba jig-o ba bə ba wi <Dam-fərə tu>. ¹¹ O dɛɛn ya pa ba yi yəu di o liri mwaanu tum taan yi ku daani zanzan. Kuntu ɲwaani mu ba kwaani ba cɔg-o lanyirani.

¹² Filipi laan ma ba o tɔɔli Wɛ kwərə o bri-ba Wɛ paari dim taani di Zezi Krisi yiri dim. O na bri-ba

kuntu tun, nɔɔna bam ma sɛ o taani dim. Ba pa ba miisi-ba na wɔni Zezi yiri ɲwaani, baara di kaana maama. ¹³ Simɔn titi di ma sɛ, yi o daari o pa ba miis-o na wɔni. O ma tɔgi didaani Filipi yi o nai wo-kunkagula di wɔɔnu tilɔ na bri We dam tun. O na nɛ kuntu tun, ku ma su-o.

¹⁴ Zezi tintɔɲna balɔ na wu Zeruzalem ni tun ma ni ni Samari tiinɛ bam sɛ We taani dim. Ba ma tɔɲi Piyɛeri di Zan ba tee ni. ¹⁵ Ba na ve ba yi da tun, ba ma loori We ba pa balɔ na sɛ Zezi tun si ba wani ba joɲi We Joro * kum. ¹⁶ Bɛɲwaani We Joro kum daa ta wu tu bantɔ wɔlɔwɔlɔ te. Ba dɛɛn pɛ ba miisi-ba na wɔni di Yuutu Zezi yiri ɲwaani má mu. ¹⁷ Piyɛeri di Zan laan ma daɲi ba jia ba baɲa ni, yi ba joɲi We Joro kum ba bicara ni.

¹⁸ Zezi tintɔɲna bam na daɲi ba jia nɔɔna bam baɲa ni yi ba joɲi We Joro kum kuntu tun, yi Simɔn na nɛ ku na ki te tun, o ma kwe sɛbu o ma loori Piyɛeri di Zan o wi: ¹⁹ «A lagɔ si á pa amɔ di taa jigɔ dam dintɔ doɲ, si a na kwe a jia a daɲi nɔɔnu wɔlɔ baɲa ni, si kuntu tu di joɲi We Joro kum.»

²⁰ Piyɛeri ma lɛr-o o wi: «We wó cɔgi nmu di n sɛbu kum maama, di nmu na buɲi si nɛ wani n ma n sɛbu n yɛgi We pɛeri dim tun ɲwaani. ²¹ Nmu wuburɲa ba tɔgi ciga We yigɛ ni. Kuntu tun, n bá na cwɛɲɛ si n tɔgi di dibam n tɔɲi We titɔɲa yam. ²² Nan lani n wu si n yagi wo-balwaarɔ tilɔ nmu na buɲi si n ki tun, si n daari n loori di Yuutu We si, Di na sɛ, si Di yagi n lwarim Di ma cɛ-m. ²³ Bɛɲwaani a nɛ si n jigɔ pu-sɲa zanzan, yi n wu lwarim gambɛɛm wɔni.»

²⁴ Simɔn ma lɛri o wi: «Nan loori-na We á pa-ni, si wɔɔnu tilɔ maama á na tagɔ amɔ baɲa ni tun yi ba ti cɔgi-ni.»

²⁵ Piyɛeri di Zan dɛɛn ma ɲɔɔni di Yuutu Zezi taani dim ba bri nɔɔna bam. Ba laan ma joori ba maa ve Zeruzalem. Ba na maa joori tun, ba ma tulɔ Samari ti-niɛ yam wɔni ba tɔɔli We kwɛr-ywɛɲɛ kam.

Filipi na pɛ didɛɛru lwarɔ We taani te tun

²⁶ Baɲa-We maleka * ma ba Filipi te ka ta did-o ka wi: «Zaɲi n da jagwiɛ seeni n vu n da cwɛɲɛ kalɔ na zigɔ Zeruzalem ni ka ve Gaaza tun.» Cwɛɲɛ kam kuntu tɔgi kagwa wu mu ka veɛ.

²⁷ Filipi ma zaɲi o maa kea. Etiyopi tu di dɛɛn maa wu cwɛɲɛ kam ni o maa ve sɔɲɔ. Wɔntɔ mu tɔɲi o pai ba tu kum pa-kana kalɔ ba na bɛ ba wi «Kandaasɔ» tun. O yi didɛɛru wɔlɔ na nii o jijigirɔ tim maama baɲa ni. O dɛɛn ya ve Zeruzalem mu si o zuli We, ²⁸ yi o laan maa joori o ve sɔɲɔ di tɛriko kulɔ sise na vai tun. O na maa ke di o tɛriko kum kuntu tun, o maa je o karimɔ tɔnɔ kulɔ We nijɔɲnu Ezayi * na pupɔni faɲa faɲa tun. ²⁹ We Joro * kum ma bri Filipi ku wi: «Ve n ta n tɔgi di tɛriko kum.» ³⁰ O ma duri o vu o yi tɛriko kum yi ku veɛ. O ma ni nɔɔnu wum na jigɔ We nijɔɲnu Ezayi tɔnɔ kum o karima. O ma bwe-o o wi: «Nmu ni n na karimɔ kulɔ tun kuri na?»

³¹ O ma lɛri o wi: «A nan wó ki ta mu a ni ku kuri, yi nɔɔn-nɔɔnu wu maɲi-ku o bri-ni?»

O laan ma loori Filipi si o di tɛriko kum baɲa o jani o tee ni. ³² O na wura o karimɔ wɔɔnu tilɔ tɔnɔ kum wɔni tun mu tintɔ:

«Wɔntɔ dɛɛn mu nyi di piɛ kalɔ nɔɔnu na varɲi o ja o vu si ba gu tun.

O ta nyi di pɛlbu * wɔlɔ ba na fani o korɔ yi o wu ki sɔɔ tun.

O nan wu puri o ni o ta kulɔkulɔ.

³³ Nɔɔna maa goon-o, yi ba wu di o taani di ciga.

Wɔɔn wó wani o ɲɔɔni wɔntɔ dwi dim ɲwaɲa?

Bɛɲwaani ba li o ɲwɔɔ lugɔ baɲa ni.»

³⁴ Didɛɛru wum ma ta di Filipi o wi: «A lagɔ a bwe a nii, wɔɔ taani mu We nijɔɲnu wum tɛa, o titi mu o tɛ naa nɔɔnu wɔdoɲ mu?» ³⁵ Filipi ma joori o puli nɔɔnu wum na karimɔ mɛ tun o bri-o ku kuri, yi o daari o ta Zezi kwɛr-ywɛɲɛ kam maama o bri-o. ³⁶ Ba na tɔgi cwɛɲɛ kam ba maa ke kuntu tun, ba ma vu ba yi bugɛ. Didɛɛru wum ma ta o wi: «Nii, na wu yo seeni. N bá wani n miisi-ni na wɔni na?»

((³⁷ Filipi ma lɛr-o o wi: «Nmu na sɛ We ciga kam di n wu maama, aá wani a miisi-m na wɔni.» O ma lɛri o wi: «A sɛ si Zezi Krisi yi Baɲa-We Bu mu.»))

³⁸ Didɛɛru wum laan ma pa tɛriko kum zigɔ. O di Filipi ma tu tɲga ba vu ba zu na bam wu, yi Filipi miis-o na bam wɔni. ³⁹ Ba ma nurɲi na bam wɔni. Ba na nurɲi tun, di Yuutu We Joro kum ma kwe Filipi ku ja viiri. Didɛɛru wum ma daa wu nɛ-o. O ma joori o kwe cwɛɲɛ o maa kea, yi o jigɔ wupolo zanzan. ⁴⁰ Filipi ma na ni o wu Azoti ni mu. O ma tulɔ tuni dim maama o tɔɔli We kwɛr-ywɛɲɛ kam taan, o vu o yi Sezaari.

Sooli na lani o wubuna o se Zezi te tun

(Titvha Tona 22:4-16, 26:9-18)

¹ Sooli deen maa kwaana o yaari di Yuutu Zezi karabiə bam, yi o lagi si o gv-ba. O ma zaŋi o vu Zwifə bam kaanum yuutu wum te. ² O ma loor-o si o pupvni twaanu o pa Zwifə Wε-di sum na wu Damasi ni tun, ni wum na ne nɔɔna balu na tɔgi Zezi cwəŋə kam, o o ja baara di kaana o ja vu o ki puna digə ni Zeruzalem ni. ³ O na ne twaanu tun tun, o ma zaŋi o maa ve Damasi. O na twe tu kum tun, pooni ma da di nuŋi weyuu di pipili di gilim-o. ⁴ O ma tu tiga ni, yi o ni kwərə na bəŋi o yiri ka wi: «Sooli, Sooli, bəŋwaani mu n jigi amu n beesi kuntu?»

⁵ O ma bwe o wi: «A tu, nmu yi wɔɔ mu?»

Kwərə kam ma ta ka wi: «Amu yi Zezi wulɔ nmu na jigi n beesi tun mu. ⁶ Nan zaŋi n zu tuw kum wu. Nmu na yi da, ba laan wu ta kulɔ nmu na maŋi si n ki tun.»

⁷ Nɔɔna balu na tɔgi di Sooli tun maa zigi da, yi ba wari kulɔkulɔ si ba ta. Ba deen ni kwərə kam, yi ba nan wu ne nɔɔn-nɔɔnu. ⁸ Sooli ma zaŋi weeni o puri o yiə yi o daa ba nai. Ba ma ja-o o juna ni, ba vaŋ-o ba ja zu Damasi wu. ⁹ Ku deen jigi da yatɔ mu o yiə na dwe. Maŋa kam kuntu ni o wu di, o nan wu nyɔgi.

¹⁰ Zezi karabu wudoŋ deen maa wu Damasi ni, o yiri mu Ananiya. O ma na vurum wuni di Yuutu wum na ŋɔɔni did-o. O ma bəŋi o yiri o wi: «Ananiya!»

O ma ləri o wi: «A yuutu, nii-ni.»

¹¹ Di Yuutu wum ma ta did-o o wi: «Zaŋi n vu Zudasɔ sɔŋɔ, ku na zigi cwəŋə kalu yiri na yi <Yɔɔrɔ-tɔtɔ> tun ni ni. Nmu na yi da, si n bwe nɔɔnu wulɔ yiri na yi Sooli tun bwia. O yi Tarisi tu mu. Nmu wu na o na wura o wari Wε. ¹² Vurum wuni mu o ne nɔɔnu, o yiri mu Ananiya. O ma na-o yi o ba o daŋi o jia o baŋa ni, si o yiə yam joori ya taa nai.»

¹³ Ananiya na ni kuntu tun, o ma ləri o wi: «A yuutu, nɔɔna zanzan maŋi ba ta nɔɔnu wum kuntu taani ba bri amu, di o na ki wo-balwaarv tilu maama o ma cɔgi nmu nɔɔna balu na wu Zeruzalem ni tun. ¹⁴ O nan tu yo di ni dilu o na jɔŋi Zwifə kaanum yigə tiinə bam tee ni tun mu, si o ma ja balu maama na bə nmu ni ba Yuutu tun.»

¹⁵ Di Yuutu wum ma ta did-o o wi: «Nan ve, bəŋwaani wuntu mu yi wulɔ amu na kuri si o taa tuŋi o pa-ni, si o daari o pa amu yiri dim zaŋi Yisrayeli tiinə bam tee ni didaani dwi-ge tiinə di ba pwa di tee ni. ¹⁶ Amu titi nan wu bri-o yaara yalu maama o na maŋi si o na amu yiri ŋwaani tun.»

¹⁷ Ananiya laan ma zaŋi o vu o yi sɔŋɔ kum o zu. O ma na Sooli yi o daŋi o jia o baŋa ni o wi: «A ko-bu Sooli, di Yuutu Zezi titi mu tuŋi amu nmu tee ni. Wuntu ya mu bri o titi nmu yigə ni maŋa kalu n ya na wu cwəŋə ni n maa n buni tun. O tuŋi-ni si a ba a pa n joori n ta n nai mu, si n daari n jɔŋi Wε Joro * kum dam.»

¹⁸ Ananiya na tagi kuntu tun, bidwi baŋa ni mu wəənu dwani Sooli yiə ni tu tu tiga ni nuneeni ŋwam-purru te tu daari, yi o laan nai. O ma zaŋi o zigi weeni. O ma pa ba miis-o na wuni Zezi yiri ŋwaani. ¹⁹ O laan ma di wudiu yi o dam joori di ba. O ma maŋi Zezi karabiə bam tee ni Damasi ni da funfun.

²⁰ Sooli deen na wu Damasi ni kuntu tun, o maa yəni o vu Zwifə bam Wε-di sum o bri-ba Zezi taani. O maa te o wi: «Zezi yi Wε Bu mu.» ²¹ Ku ma su nɔɔna balu maama na ni o zaasum dim tun. Ba ma bwe daani ba wi: «Ku dai nɔɔnu wuntu deen mu wu Zeruzalem ni o cɔgi balu na ma Zezi ba bə ni ba Yuutu tun na? Ku nan dai kuntu ŋwaani mu o tu yo seeni, si o taa jaani Zezi karabiə o ve o pai Zwifə kaanum yigə tiinə bam na?»

²² Sooli deen maa ve yigə di baari zanzan, yi o bri nɔɔna bam ni Zezi mu suni o yi Krisi * wum Wε na tuŋi tun. Ku ma pai Zwifə balu na zɔvri Damasi ni tun daa wari o ni-taani ba ləri.

²³ Da zanzan na ke tun, Zwifə bam ma ki ni daani si ba gv Sooli. ²⁴ O ma lwarɔ ba na buŋi si ba ki-o kulɔ tun. De maama wia di titu ba zigi ba yiri tuw kum niə yam mu, si Sooli na tu si o da da, si ba laan gv-o.

²⁵ De didwi titu ni mu o karabiə bam ma pa o zu titɔgɔ wu, yi ba lə ŋona ku ni ni ba pa o da kəbrə o tu tiga yi o lu.

²⁶ Sooli laan ma vu Zeruzalem. O maa kwaani si o tɔgi o wəli Zezi karabiə bam wuni. Ba maama maa funa did-o, yi ba ba buŋi ni o suni o ji Zezi karabu. ²⁷ Banabasi ma vu o zən-o, yi o ja-o o vu Zezi tuntvɔna bam te. O ma ta o bri-ba Sooli na ne di Yuutu Zezi cwəŋə ni yi o ŋɔɔni did-o te tun. O ta ma ta o bri-ba Sooli na kwaani o ŋɔɔni di baari o pa balu na wu Damasi ni tun lwarɔ Wε ciga kam di Zezi yiri te tun. ²⁸ Sooli ma maŋi Zezi karabiə bam tee ni, yi o tɔli Zeruzalem ni maama o tɔɔli Wε kwərə di di Yuutu Zezi yiri o bri nɔɔna. ²⁹ O maa yəni o ŋɔɔni di Zwifə balu na ŋɔɔni Greki tiinə taani tun, yi o magi kantɔgɔ di ba. Ba laan maa kwaani si ba gv-o. ³⁰ Zezi karabiə bam na lwarɔ kuntu tun, ba ma ja-o ba ja vu

Sezaari, yi ba pa o ke o vu Tarisi.

³¹Zezi kɔgɔ kum nɔɔna balu maama na wu Zude di Galile di Samari je sum ni tun deen ma na siun di ba yaara yam. Ba kɔgɔ kum ma fɔgi ku pulɔ ku wɛli da, We Joro kum na zani-ba tun hwaani. Ba maa tɔgi di Yuutu yi ba se-o ba hwa maama wuni.

Ene na ne yazurɔ te tun

³²Piyɛeri deen yɛni o beeri o ve je maama mu o nii Zezi karabiɔ bam. De didwi o daa ma zaɔi o vu si o nii karabiɔ balu na zɔvri Lidi ni tun. ³³O na yi da tun, o ma na nɔɔnu o yiri mu Ene. O deen yi kɔrɔ mu, yi o tigi buna nana o warɔ o zaɔi wɛeni. ³⁴Piyɛeri na ne-o tun, o ma ta did-o o wi: «Ene, Zezi Kisi wɔ pa-m yazurɔ. Nan zaɔi wɛeni si n pri n sara kam n tiɔi.» O na tagi kuntu bidwi baɔa ni tun, mu Ene zaɔi wɛeni. ³⁵Nɔɔna balu maama na zɔvri Lidi ni di Sarɔn je sum maama ni tun ma na Ene na ne yazurɔ. Ba laan ma ba ba tɔgi di Yuutu Zezi.

Tabita na joori o bi te tun

³⁶Kaani wudoɔ deen mu wu Zope ni, o yiri mu Tabita. (O yiri didaani Greki tiina taani mu yi Dɔrkasi, di kuri mu <fɛrɛ>.) O maa yi Zezi karabu. O maa ki lanyirani yi o wɛli yinigɔ tiina zanzan. ³⁷Maɔa kam kuntu ni, o ma ba o ba jigɔ yazurɔ yi o ti. Nɔɔna ma kwe-o ba swɛ, yi ba ja-o ba di weyuu digɔ ba tiɔi da. ³⁸Zope nan batwari didaani Lidi. Kuntu tun, Zezi karabiɔ balu na wu Zope ni tun ma lwarɔ ni Piyɛeri tu Lidi o wura. Ba ma tɔɔi nɔɔna bale o tee ni. Ba ma vu ba loor-o ba wi: «Popo, ki lila n ba dibam tu kum.»

³⁹Piyɛeri ma zaɔi o tɔgi di ba o ke. O na yi Zope tun, ba ma ja-o ba di weyuu digɔ kam. Kadɛnɛ bam maama maa zigɔ ba gilim-o yi ba keerɔ. Ba ma bri-o gwaaru tulu maama Dɔrkasi ya na hwi yi o nyaani-ti o pa-ba tun. ⁴⁰Piyɛeri laan ma pa ba maama nuɔi pooni ba daar-o. O ma kuni doonɔ tɔga ni o warɔ We. O laan ma pipiri o nii tu wum yi o wi: «Tabita, zaɔi wɛeni.» O ma puri o yiɔ o na Piyɛeri. O ma zaɔi o je. ⁴¹Piyɛeri ma twi o juɔa o ja-o o pa o zaɔi wɛeni o zigɔ. O laan ma bɛɔi kadɛnɛ bam di Zezi karabiɔ bam maama. O ma pa Tabita zigɔ ba yigɔ ni yi o bri-ba si o hwi.

⁴²Zope je sum nɔɔna bam maama ma ni kɛm dum kuntu hwa. Ku ma pai nɔɔna zanzan ki ba wu-didwa di di Yuutu Zezi. ⁴³Piyɛeri ma maɔi Zope ni taan da zanzan. O deen zɔvri tɔn-gɔgɔ kudonɔ tee ni mu, o yiri mu Simɔn.

10

Dwi-ge tu na lwarɔ We cigɔ kam te tun

¹Nɔɔnu wudoɔ deen mu wura, o yiri mu Kɔrɛnɛli. O maa zɔvri Sezaari ni. O deen yi Rom pamaɔna didɛɛru mu. Pamaɔna kɔgɔ kulɔ o na tɔgi o wu ku wuni tun yiri mu <Yitali tiina kɔgɔ>. ²O deen kwarɔ We, yi o di o sɔɔɔ tiina maama zuli We lanyirani. O maa ki wɛɛnu zanzan o wɛli Zwifɛ yinigɔ tiina bam. O maa yɛni o warɔ We maɔa maama. ³De didwi we na guni maɔa kalɔ tun, o ne vurum. O ma na We maleka * na tu ka bɛɔi o yiri ka wi: «Kɔrɛnɛli!»

⁴O maa nii maleka kam yi fɔvni jig-o. O ma ta o wi: «Ku yi ta, a tu.»

Maleka kam ma lɛr-o ka wi: «Nmu na yɛni n warɔ We yi n kwɛri n wɛli yinigɔ tiina tun, ku yi Baɔa-We wɔbɔɔa. Di nan guli nmu gulɔ. ⁵Laan nan tɔɔi nɔɔna si ba vu Zope ba bɛɔi nɔɔnu wudoɔ, o yiri mu Simɔn Piyɛeri. ⁶O yi vɛru mu o wu Simɔn wulu na yi tɔn-gɔgɔ tun sɔɔɔ ni, nunu kum ni ni.»

⁷Maleka kam na tagi did-o kuntu ka ti tun, ka ma viiri. Kɔrɛnɛli ma bɛɔi o sɔɔɔ kum tuntuɔna bale di pamaɔnu didwa wulu na tɔɔi o pa-o yi o di kwarɔ We tun. ⁸O ma ta kulɔ maama na ki tun o bri-ba, yi o daari o tɔɔi-ba si ba vu Zope.

⁹Tɔga na pɔvri yi nɔɔna bam wu cwɛɔɔ ni ba ma twe Zope tun, ku maɔi di Piyɛeri di diini sɔɔɔ kum nayuu si o warɔ We wia titari ni. ¹⁰Kana laan maa jig-o yi o lagɔ wɔdiu si o di. Ba na wura ba ki wɔdiu kum tun, We ma pa o na wo-kinkagɔ ni dundwɛa mu te. ¹¹O ne weyuu na pɔvri o baɔa ni, yi woɔɔ nuɔi da ku maa tu tɔga. Woɔɔ kum nyi di gɔrɔ kamunu mu, yi ba jigɔ ku niɔ yana, yi ku maa tu tɔga. ¹²Vara dwi maama mu wu ku wuni, didaani tɔga wo-vɛlu di zunɔ. ¹³O na ne tun, o ma ni kwɛrɛ na hɔɔni did-o ka wi: «Piyɛeri, zaɔi n gv wɛɛnu tuntu n di.»

¹⁴Piyɛeri ma lɛri o wi: «Amu tu, a bɔ se. A ta wu fɔgi a di dibam cullu woɔɔ naa kulɔ na wu maɔi di dim tun.»

¹⁵O daa ta ma joori o ni kwɛrɛ kam na wi: «Yi zaɔi n culi woɔɔ kulɔ We na wi ku yi lanyirani tun.»

¹⁶ Kɔ kɪ kɔntu mu kuni bitɔ. Wænu tum laan ma joori ti vanjɪ ti di wɛyuu.

¹⁷ Pɪyɛɛri maa bwe wo-kunkagɪli dum o na nɛ tun kuri. Ka maɲa kam ni mu nɔɔna balu Kɔrɪnɛɛli na tunjɪ o tee ni tun bwe ba lwarɪ Simɔn sɔɲɔ kum je. Ba laan ma vu ba yi mancoɲo kum ba ziga. ¹⁸ Ba ma bɛɲi nɔɔnu ba bwe ba wi: «Nɔɔnu zɔvri yo o yiri mu Simɔn Pɪyɛɛri na?»

¹⁹ Pɪyɛɛri daa ta na wura o bwe si o lwarɪ wo-kunkagɪli dum kuri tun, Wɛ Joro * kum ma ta did-o ku wi: «Nii, nɔɔna batɔ mu tu ba lagɪ nmu. ²⁰ Zanjɪ n tu tɪga. Yi ta n bwea, si n tɔɲɪ di ba n vu, bɛɲwaani amu mu tunjɪ-ba.»

²¹ Pɪyɛɛri ma tu tɪga, yi o ta di ba o wi: «Amu mu yi wɔlv abam na lagɪ tun. Bɛɛ mu jaani abam ku ba?»

²² Ba ma lɛri ba wi: «Pamaɲna didɛɛrv Kɔrɪnɛɛli mu tunjɪ dibam. O yi nɔn-ɲum mu yi o kwarɪ Wɛ lanyirani. Zwifɛ bam maama maa zul-o. Wɛ maleka mu tagɪ did-o si o bɛɲi nmu o sɔɲɔ ni, si o wani o ni kulɔ nmu na lagɪ n ta tun.» ²³ Pɪyɛɛri ma pa ba zv sɔɲɔ kum ba pɛni.

Tɪga na pɔvri tun o ma zanjɪ o tɔɲɪ di ba o vu. Zezi karabiɛ badaara di ma zanjɪ Zope ni ba tɔɲɪ did-o ba vu. ²⁴ Tɪga daa na pɔvri tun mu o yi Sezaari. O yi da didaani Kɔrɪnɛɛli di o sɔɲɔ tiinɛ di o badonnɛ balu o na bɛɲi tun maɲɪ ba je ba cɛg-o. ²⁵ Pɪyɛɛri na yi sɔɲɔ kum yi o maa zɔvri tun, Kɔrɪnɛɛli ma zanjɪ o nuɲi o jeer-o, yi o kuni doonɔ o yigɛ ni o jɔɔn-o. ²⁶ Pɪyɛɛri ma pa o zanjɪ wɛɛni o zɪɲɪ, yi o ta did-o o wi: «Amu di yi nabiinu mu.» ²⁷ O ta maa ɲɔɔni did-o yi ba maa zɔvri sɔɲɔ kum. O ma na nɔn-kɔgɔ na kikili da ba je.

²⁸ O ma ta di nɔɔna bam o wi: «Abam maɲɪ á ye ni ku culɛ si Zwifu taa zɔvri didaani dwi-ge * tiinɛ, naa o taa tɔɲɪ di ba. Wɛ nan mu bri amu ni ku wɔ maɲɪ si a taa culi nɔɔn-nɔɔnu naa a paɪ o taa yi nɔn-diku.

²⁹ Kɔntu ɲwaani mu, abam na tunjɪ á bɛɲi-nɪ tun, a wɔ vɪn yi a ba. A nan lagɪ a bwe a nii, bɛɲwaani mu á tunjɪ á bɛɲi-nɪ?»

³⁰ Kɔrɪnɛɛli ma ta o wi: «Zim mu jigɪ da yana, ku maɲɪ di maɲa kantv ni wɛ na guni tun, di a wura a wari Wɛ a sɔɲɔ ni, nɔɔnu ma da o ba o zɪɲɪ a yigɛ ni. O zv gwaaru ti na nyuna. ³¹ O ma ta di amu o wi: «Kɔrɪnɛɛli, Wɛ mu joɲi n loro kum. Nmu na wɛli yinigɛ tiinɛ tun mu Dɪ guli nmu gulɛ. ³² Nan tunjɪ nɔɔna si ba vu Zope ba bɛɲi nɔɔnu wudoɲ, o yiri mu Simɔn Pɪyɛɛri. O yi vɛru mu, o wɔ Simɔn wɔlv na yi tɔn-gɔgɔ tun sɔɲɔ ni. O zɔvri nuɪv kum ni ni mu.» ³³ O na tagɪ kɔntv tun, a ma tunjɪ nɔɔna lɪla si ba vu ba bɛɲi nmu si n ba. Nmu na tu tun, n kɪ cɪga. Dibam maama nan zɪɲɪ Wɛ yigɛ ni mu dí cɛɲi, si dí ni kulɔ maama dí Yuutu wɔm na pɛ-m si n ta tun.»

³⁴ Pɪyɛɛri laan ma zanjɪ o ta o wi: «A zim lwarɪ ni ku yi cɪga mu si Wɛ ba kuri nɔɔna daani. ³⁵ Wɛ joɲi nɔɔnu wɔlv maama na kwarɪ-Dɪ yi o kɪ kulɔ na lana tun mu, ku na maɲɪ ku yi dwi dilv nɔɔnu. ³⁶ Abam maɲɪ á ye Wɛ na tagɪ Dɪ taani dum Dɪ bri Yisrayɛli tiinɛ bam, ni Zezi Krisi mu wai o joɲi nɔɔna o fɔɲɪ ba di Wɛ daani. Wɔntv mu yi nabiinɛ maama Yuutu. ³⁷ Abam ta ye wo-kamunnu tilv maama na kɪ Zude ni tun. Ku dɛɛn puli Galile ni mu, maɲa kam Zan na tɔɔli Wɛ kwɛrɛ di nɔɔna si ba miisi na wɔni tun kwaga ni. ³⁸ Abam maɲɪ á ye Wɛ na pɛ Dɪ Joro kum Nazareti tu Zezi yi Dɪ kwɛri Dɪ pa-o dam te tun. Wɛ na wɔ o tee ni kɔntv tun, o yɛni o ve je maama o kɪ nɔɔna lanyirani, yi o kwɛri o vri balu na wɔ sutaani * jɲa ni tun o yaga. ³⁹ Dibam nan mu nɛ wænu tilv maama o na kɪ Zeruzalem ni di Zwifɛ tuni dum maama ni tun, yi dí yi cɪga kantv maana tiinɛ. Ba dɛɛn jaan-o mu ba pa tvun-dagara baɲa ni ba gv. ⁴⁰ Wɛ ma pa o joori o bi o yagɪ tvunɪ da yatɔ dɛ ni. Dɪ ma pa o bri o titɪ nɔɔna yigɛ ni si ba na-o. ⁴¹ Ku nan dai ni nɔɔna maama mu nɛ-o, ku yi dibam balu Wɛ na maɲɪ Dɪ kuri si dí taá yi o maana tiinɛ tun mu nɛ-o. Zezi na bi o yagɪ tvunɪ tun, dibam tɔɲɪ did-o dí di wɔdiu yi dí nyɔ na. ⁴² O ma pa dibam ni si dí tɔɔli Wɛ kwɛrɛ kam dí bri nɔɔna, dí pa ba lwarɪ ni wɔm mu yi wɔlv Wɛ na tiɲi si o di naɲuna di balu na tɪɲɪ tun taani. ⁴³ Faɲa faɲa Wɛ nijoɲnɛ bam maama dɛɛn tagɪ wɔntv taani ba wi, nɔɔnu wɔlv maama na kɪ o wɔ-didva did-o tun, Wɛ wó yagɪ kɔntv tu lwarum Dɪ ma cɛ-o wɔntv yiri ɲwaani.»

⁴⁴ Pɪyɛɛri ta na wura o ɲɔɔni kɔntv tun, Wɛ Joro kum ma tu balu maama na je ba cɛɲi o taani dum tun yuu ni. ⁴⁵ Wɛ na pɛ Dɪ Joro kum dwi-ge tiinɛ di tun, ku dari Zwifɛ balu na maɲɪ ba tɔɲɪ Zezi yi ba da di Pɪyɛɛri ba ba tun. ⁴⁶ Bɛɲwaani ba ni ba na ɲɔɔni ta-ge yi ba kwɛri ba zuli Wɛ.

⁴⁷ Pɪyɛɛri laan ma ta o wi: «Nɔɔna bantv sunɪ ba joɲi Wɛ Joro kum ni dibam di na joɲi te tun mu. Kuntv tun, dí wó wani dí cɪ ba yigɛ si ba yi miisi na wɔni di Zezi yiri na?» ⁴⁸ O ma daari o pa ni si ba miisi-ba na wɔni Zezi Krisi yiri ɲwaani. Ba laan ma loori Pɪyɛɛri si o maɲɪ ba tee ni da funfun.

11

Pɪyɛɛri tulɪ ku na kɪ te yi o vu dwi-ge tiinɛ te tun

¹ Zezi tuntɔɲna bam di o karabiɛ balu na zɔvri Zude ni tun ma ni ni dwi-ge * tiinɛ di laan sɛ Wɛ kwɛrɛ kam. ² Pɪyɛɛri dɛɛn ma zanjɪ o vu Zeruzalem. O na yi da tun, Zwifɛ balu na tɔɲɪ Zezi tun ma magɪ kantɔgɔ

did-o. ³ Ba ma bwe-o ba wi: «Bεε mu yi n vu n zu dwi-ge tiinə sɔŋɔ yi ba yi balu na ba goni ba bəkəri * tun? Bεε mu yi n di wɔdiu di ba?»

⁴ Piyɛeri ma zaŋi o tɔli kulu maama na ki tun o bri-ba o wi: ⁵ «A ya wu Zope ni mu a waru Wε. Wε ma pa a na vurum. A nε wo-kamunu na nuŋi weyuu ku maa tu tɔga. Ku nyi di gɔrɔ kamunu mu, yi ba jigi ku niə yana ba pa ku maa tu tɔga. Ku ma ba ku zigi a yigə ni. ⁶ A ma nii ku wɔni yi a na vara na wuru, sɔŋɔ vara di ga-vara di tɔga wo-vælu di zunə. ⁷ A laan ma ni kwərə na ŋɔɔni di amu ka wi: «Piyɛeri, zaŋi n gu n di.»

⁸ A ma ləri a wi: «A tu, aye a bá sε. A maŋi a wu di dibam cullu woŋo naa kulu na wu maŋi di dim tun.»

⁹ Kwərə kam daa ta ma joori ka zigi weyuu ni ka ŋɔɔni ka wi: «Yi zaŋi n culi woŋo kulu Wε na wi ku yi lanyiranu tun.» ¹⁰ Ku ma ki kuntu taan kuni bitɔ, yi wænu tum maama joori ti varu ti di weyuu.

¹¹ Maŋa kantu ni nɔɔna batɔ dɛen tu ba zigi sɔŋɔ kulu amu na zuuru da tun ni ni. Ba ya turu-ba Sezaari ni mu si ba ba amu te. ¹² Wε Joro * kum ma ta ku bri-ni ku wi, a yi taa bwea, si a tɔgi di ba a vu. Di ko-biə bantɔ bardu di ma da amu ba vu. Di maama ma vu di yi Sezaari, yi di vu di zu Kɔrinɛeli sɔŋɔ kum. ¹³ O ma ta o bri dibam o na nε Wε maleka * na tu o sɔŋɔ ka zigi yi ka ta did-o ka wi: «Turu nɔɔna si ba vu Zope ba bəŋi nɔɔnu wudoŋ o yiri na yi Simɔn Piyɛeri tun si o ba. ¹⁴ Wuntu na tuə, o laan wu ŋɔɔni taanu dilu na wu pa nmu di n sɔŋɔ tiinə bam maama na vrum tun.»

¹⁵ A na sɔŋi si a ŋɔɔni di ba tun, mu Wε Joro kum tu ba te nɛnɛni ku na maŋi ku tu dibam te pulim ni te tun. ¹⁶ A laan ma guli di Yuutu Zezi dɛen na tagi te o wi: «Zan dɛen miisi nɔɔna bam na wɔni mu, Wε nan wu miisi abam Di Joro kum wɔni mu.» ¹⁷ Ku suni ku yi ciga mu ni Wε pε dwi-ge tiinə bantɔ Di pɛeri dim, ni Di na maŋi Di pa dibam di, maŋa kalu di na ki di wu-didua di di Yuutu Zezi Krisi tun. Kuntu tun, a nan yi wɔɔ mu si a ci Wε yigə?»

¹⁸ Piyɛeri na tagi kuntu yi ba ni tun, ba ma yagi taanu dim yi ba daari ba zuli Wε. Ba maa wi: «Wε suni Di pa dwi-ge tiinə bam di cwəŋə si ba ləni ba wuru, si ba daari ba na Di ŋwi-dɔŋa kam.»

Zezi kɔgɔ kulu na wu Antɔsi ni tun na ki te tun

¹⁹ Maŋa kam ba dɛen na gu Etiyeni tun, nɔɔna yaari Zezi karabiə bam ku pa ba jagi da-yigə ni. Balu na jagi tun badonnə ma vu ba yi Fenisi di Sipri di Antɔsi. Ba na jagi kuntu tun, ba yəni ba tɔɔli Wε kwərə kam ba bri Zwifə bam yiranu mu. ²⁰ Ku daari Zezi karabiə badaara na nuŋi Sipri di Sireeni tun ma zaŋi ba vu Antɔsi ba tɔɔli di Yuutu Zezi kwər-ywəŋə kam ba bri dwi-ge * tiinə di. ²¹ Baŋa-Wε dam maa wu ba tee ni. Nɔɔna zanzan ma ki ba wu-didua di di Yuutu Zezi yi ba tɔg-o.

²² Zezi kɔgɔ kulu na wu Zeruzalem ni tun ma ni kulu na ki tun. Ba ma turu Banabasɔ si o vu Antɔsi o nii. ²³ O na ve o yi da tun, o ma na Wε na suni Di ki nɔɔna bam lanyiranu te tun. O maa jigi wupolo lanyiranu. O ma kwe ba maama kwia yalu na wu pa ba taa tɔgi di Yuutu wum di ba wu maama si ba yi zaŋi ba yagi tun.

²⁴ Banabasɔ dɛen yi nɔn-ŋum. O maa tiini o jigi wu-didua di Zezi, yi Wε Joro * kum wu o tee ni di dam. Nɔɔna zanzan dɛen ma ba ba tɔgi di Yuutu wum, yi ba di wəli o kɔgɔ kum wuni.

²⁵ Banabasɔ laan ma zaŋi o vu Tarisi si o beeri Sooli je. ²⁶ O na ve o na-o tun, o ma ja-o o joori Antɔsi. Ba na wuru tun, ba maa yəni ba wəli daanu ba bri Zezi kɔgɔ kum Wε taanu. Ba ki kuntu taan si ku vu ku yi bum, yi nɔɔna balu ba na bri tun daga zanzan. Ku yi Antɔsi ni mu ba puli si ba bəŋi Zezi karabiə bam ni Krisi biə.

²⁷ Da yam kuntu ni Wε nijɔŋnə badonnə ma zigi Zeruzalem ni ba vu Antɔsi. ²⁸ Ba didua yiri mu Agabusi. Wε Joro kum ma pa o ta Wε kwərə, ni kana lagi ka ba ka tiini ka zu lugu maama. (Ku dɛen suni ku ki kuntu mu maŋa kalu Kloodi na di paari tun.) ²⁹ Zezi karabiə bam na ni kuntu tun, ba ma li wobuŋa si ba la sɛbu ba ma wəli ba ko-biə balu na zuuru Zude ni tun. Ba ma sε si ba didua didua wu pa ni ba na wu wani te tun. ³⁰ Ba ma suni ba ki kuntu. Ba ma kwe sɛbu kulu ba na lagi tun ba ki Banabasɔ di Sooli juŋa ni, si ba ja vu Zeruzalem ba pa Zezi kɔgɔ kum nakwa bam.

12

We maleka na vri Piyɛeri Erɔdi juŋa ni ka yagi te tun

¹ Maŋa kam kuntu ni Pε Erɔdi * ma zaŋi o ja Zezi kɔgɔ kum wu nɔɔna badonnə si o yaari-ba. ² O ma ja Zaki wulu na yi Zan zumbaaru tun o pa ba gu-o di su-zɔɔ. ³ O na ki kuntu yi o lwaru ni ku poli Zwifə bam wu lanyiranu tun, o daa ma ja Piyɛeri di. Ku yi Zwifə bam candiə kalu ba na yəni ba di dipe dilu na ba jigi dabili tun maŋa ni mu. ⁴ O na jaanu Piyɛeri kuntu tun, o ma ki-o puna digə ni, yi o pa pamaŋna bana bana kuri bina yir-o ba ləni daanu. Erɔdi dɛen maa lagi si Paki * candiə kam na ke ka daari, si o laan pa ba ja

Piyeyeri ba nuɲi, si o di o taani nɔɔna bam maama yigə ni. ⁵ Kuntu ɲwaani Piyeyeri maa wu puna digə kam ni taan, yi Zezi kəgə kum nɔɔna bam tiini ba loori We o ɲwaani.

⁶ Ku deen yi titu dilu tiga na wó puvri si Erədi pa Piyeyeri nuɲi pooni si o di o taani tun. Piyeyeri ya tigi pamaɲna bale titari ni mu o dɔa. Ba ya vɔg-o di caponnu tile mu. Pamaɲna badonnə di ma wu puna digə kam ni ni ba yura. ⁷ Baɲa-We maleka * laan ma da ka tu ka zigi da. Pooni maa da zəɲi digə kam wɔni. Maleka kam ma pɪpagi Piyeyeri tukəri ni ka pa o zaɲi, yi ka ta-o ka wi: «Kɪ lila n zaɲi weeni!» Caponnu tum ma kɔ Piyeyeri jia ni ti tu tiga ni. ⁸ Maleka kam ma ta-o ka wi: «Fəgi n vɔ n vɔɔrv tum si n zu n natra yam.» O ma suni o ki kuntu. Ka daa ma ta ka wi: «Kwe n kasaa kum n zu, si n ta n tɔgi amv.»

⁹ Piyeyeri ma tɔgi ka kwaga o nuɲi puna digə kam wɔni. O maa wu lwarɪ ni maleka kam na ki kulv tun yi ciga. O maa buɲi ni ku yi dundwɪa mu. ¹⁰ Ba ma vu ba gaali dayigə yirina bam di kwaga yirina bam. Ba laan ma vu ba yi luu-bor-zəɲɔ kulv na puri ku yɔɔri tu kum wu tun. Boro kum titi ma puri, yi ba ke ba nuɲi. Ba ma kwe cwəɲə ba ve ba maa kea. Maleka kam laan ma da ka viiri ka daari Piyeyeri.

¹¹ Ku laan ma ba Piyeyeri wubɔɲa. O ma ta o wi: «A laan lwarɪ ni ku yi ciga mu. We mu suni Di turɪ Di maleka si ka ba ka jonɲi-ni Erədi juɲa ni ka yagi, si Zwifə bam daa yi wani ba ki amv ni ba na buɲi te tun.»

¹² Piyeyeri na maani ku na yi te tun, o ma vu Mari-ba sɔɲɔ. Wuntu yi Zan Mariki nu mu. Nɔɔna zanzan deen mu kikili daani sɔɲɔ kum ni ba wura ba warɪ We. ¹³ O ma vu o yi mancoɲo boro kum o magi, si ba puri si o zu. Ka-nyaani maa wu sɔɲɔ kum ni, o yiri mu Rədi. O ma vu si o nii, wɔɔ mu maga. ¹⁴ O na ve tun, o ma lwarɪ Piyeyeri kwərə. O maa tiini o jigi wupolo zanzan ku pa o duri o joori, yi o wu puri boro kum. O ma vu o ta di nɔɔna bam o wi: «Piyeyeri mu zigi cicwəɲə ni.» ¹⁵ Ba ma lər-o ba wi, o co mu. O maa cum yi o ta o wi: «Ku suni ku yi ciga mu.» Ba daa ma ləri ba wi: «Ku ga yi o ciru mu.»

¹⁶ Piyeyeri daa ta maa zigi o magi boro kum taan. Ba laan ma ba ba puri. Ba na nɛ-o tun, ku ma tiini ku su-ba. ¹⁷ O ma zəɲi o jia o wi, ba cəgi sɔɔ. O ma daari o maɲi di Yuutu wum na ki te o ja-o o nuɲi puna digə kam ni tun. O ta ma ta di ba o wi, ba ve ba ta kulv na ki tun ba brɪ Zakɪ di Zezi karabiə bam maama. O laan ma yagi-ba yi o vu jəgə kadoɲ.

¹⁸ Tiga na puvri titutu tun, pamaɲna balv ya na yiri Piyeyeri tun wubɔɲa vugimi. Ba ma bwe daani ba wi: «Bɛɛ mu ki yi Piyeyeri tərə?» ¹⁹ Erədi ma pa ni si ba kwaani ba beeri o jəgə. Ba ma beer-o taan ba ga. Erədi ma bwe pamaɲna bam o nii, ba ki ta mu yi Piyeyeri nuɲi, yi o daari o pa ni si ba gu-ba.

Kuntu na ki ku ke tun, Erədi ma zaɲi Zude ni o vu Sezaari o zuvri da.

Ku na ki te yi Erədi ti tun

²⁰ Erədi * banɪ deen tiini di zaɲi di Tiiri di Sidon tiinə. Je sum kuntu nɔɔna bam ma zaɲi ba la kəgə si ba vu ba tu Erədi si o yagi. Erədi deen jigi didɛɛrv wulv na nii o sɔɲɔ kum baɲa ni, o yiri mu Bilasiti. Nɔɔna bam ma puli ba di ciloɲo didaani wuntu, yi ba daari ba vu Erədi te ba ɲɔɔni did-o si o yagi o ban-zəɲɔ kum. Ba deen lagɪ si ba ni daani, beɲwaani ba titi tu kum yəni ku jonɲi ku wodiiru pɛ wuntu tu kum ni mu. ²¹ Ba ma li de si ba jəni daani ba ɲɔɔni taani dim.

De dim na yi tun, Erədi ma kwe o paari gwar-fwaaru o zu. O laan ma jəni o paari jangɔɲɔ kum baɲa ni si o ɲɔɔni di nɔɔna bam. ²² O kwərə na zaɲi yi o ɲɔɔni di ba kuntu tun, nɔɔna bam ma kaasi baɲa baɲa ba wi: «Kwərə kantv yi we kwərə mu si ka dai nabinzwənə nyum.» ²³ Erədi na se ba zulə yam yi o wu pɛ We Di zulə tun, Baɲa-We maleka * ma pa yaww ja-o lila. Kanzwa ma zu o wu ya di-o ya gu.

²⁴ We kwərə kam deen maa jagɪ je maama, yi nɔɔna zanzan sɛ-ka. ²⁵ Banabasi di Sooli ma ti titutɪ dilu ba na ve Zeruzalem si ba turɪ tun. Ba laan ma ja Zan Mariki ba wəli ba titi ni, yi ba nuɲi Zeruzalem ba joori ba vu Antɔsi.

13

Zezi kəgə kum na li Banabasi di Sooli te tun

¹ Zezi kəgə kulv na wu Antɔsi ni tun deen jigi We niɲonə di balv na brɪ We taani dim tun ba titari ni. Bantu mu yi Banabasi, di Simeyon wulv ba na bæ ni nazono tun, di Sireeni tu Lukiyusi, di Manayen wulv deen na yi guvirma tu Erədi yuu-donɲo ba biini ni tun, didaani Sooli. ² De didwɪ ba maa wura ba zuli Baɲa-We, yi ba ta kwəri ba vɔ ni. We Joro * kum laan ma ta ku brɪ-ba ku wi: «Li-na Banabasi di Sooli amv ɲwaani, si ba taa turɪ titutɪ dilu amv na kuri-ba si ba turɪ tun.»

³ Zezi karabiə bam na ni kuntu tun, ba daa ma vɔ ni yi ba loori We ba pa-ba. Ba ma daari ba danɪ ba jia ba baɲa ni, yi ba laan banɪ-ba yi ba viiri.

Pooli di Banabasi na wu Sipri ni te tun

⁴ We Joro * kum deen na tuni Banabasi di Sooli kuntu tun, ba ma vu ba yi Seliusi. Ba ma zu naboro ba tagi nunu kum wu ba vu ba be ba yi Sipri. ⁵ Ba ma vu ba zu Sipri tu kudoŋ, ku yiri mu Salamini. Ba na yi da tun, ba maa zuwri Zwifə bam We-di sum ba tooli We kwərə. Zan Mariki maa wu ba tee ni o wəli-ba.

⁶ Ba ma zaŋi Salamini ni ba tuli je sum maama ba ke. Ba ma vu ba yi Pafəsi. Ba ma jeeri liri tu wudoŋ dáani, o yiri mu Bar-Zezi, yi o yi Zwifu. O deen pai o yi We nijonnu mu yi o dai. ⁷ O maa yi guvirma tu Seriziu Polusi kwaga noonu mu. Guvirma tu wum maa jigi swan lanyirani. O ma beŋi Banabasi di Sooli o pa ba ba o te. O maa lagi si o ni We kwərə kam. ⁸ Liri tu wum ma zaŋi o wura o culi ba brim dim. O maa kwaani si o ci guvirma tu wum si o yi se We ciga kam. Liri tu wum yiri didoŋ mu yi Elimasi di Greki tiina taani. ⁹ Sooli wulv yiri didoŋ ta na yi Pooli tun deen jigi We Joro kum dam lanyirani. O ma nii liri tu wum vurr, yi o wi: ¹⁰ «N wu su di sisuna mu didaani baləw. Nmu yi sutaani * juŋa noonu mu. Nmu culi wəənu tilv maama na lana tun. Nmu tiini n kwaana si n pipiri di Yuutu wum ciga kam si ka ji vwan mu. ¹¹ Nii, Baŋa-We wó ba Dl magi-m di Dl ji-dia lele kuntu. Ní ji lilwe yi n daa n bá na wia pooni, si ku taa ve maŋa kalv We na lagi tun.»

O na tagi kuntu tun, bidwi baŋa ni mu Elimasi yiə dwe, yi o zigi lim wuni. O maa ve o kíkara, yi o lagi vaŋinu si o ja o juŋa. ¹² Guvirma tu wum na ne kulv na ki tun, o laan ma ki o wu-didva di Zezi Kisi. Dí Yuutu ciga kam ba na bri-o tun ma su-o.

Pooli-ba na wu Antioxi ni te tun

¹³ Pooli di o badonna bam laan ma zaŋi Pafəsi ni ba zu naboro ba vu ba yi Pamfili tu kudoŋ, ku yiri mu Perizi. Zan Mariki ma yaŋi-ba dáani, yi o daari o joori Zeruzalem. ¹⁴ Ba daa maa zigi Perizi ni ba vu Antioxi kulv na wu Pisidi ni tun. Zwifə bam siun de dim na yi tun, ba ma vu ba zu ba We-digə kam wu ba je da. ¹⁵ Nəona ma zaŋi ba karimi Moyisi * cullu twaanv tum di faŋa faŋa We nijonno bam twaanv tum wuni. Ba na karimi ba ti tun, ba yigə tiina bam ma tuni ni ba pa Pooli-ba, yi ba wi: «Dí ko-biə-ba, abam na jigi kwia yalv na wó zəni nəona bam tun, si á zaŋi á ta.»

¹⁶ Pooli ma zaŋi weeni o zəŋi o juŋa, yi o laan daari o ta o wi: «Yisrayeli * dwi tiina-ba didaani dwi-ge * tiina balv na kwari We tun, cəgi-na a na lagi a ta kulv tun. ¹⁷ We dilv dibam Yisrayeli tiina bam na tagi tun deen mu kuri di nabaara bam, si ba taa yi Dl titi nəona. Maŋa kam ba deen na yi vərə Eziŋi * ni tun mu We pe ba puli zanzan. Dl ma daari Dl ma Dl titi ji-dia kam Dl li-ba Dl pa ba nuŋi tu kum kuntu ni. ¹⁸ Ba na beeri kagva wuni taan bina fiinna tun, Dl ma ki wu-zuru didaani ba. ¹⁹ Ba na zu Kanaan * tun, Dl ma pa tu kum dwi dwi tiina kuni birpe cəgi, yi Dl daari Dl pa Dl titi nəona Yisrayeli tiina bam taa te tu kum kuntu. ²⁰ Kuntu kəm dim maama yi nuneeni bina biə-yana di fiinnu mu (450).

Kuntu kwaga ni, We laan ma kuri yigə tiina Dl pa-ba yi bantv te-ba taan, ku vu ku yi maŋa kam Dl nijonnu Samweli na tu o ba o te-ba tun. ²¹ Nəona bam laan ma loori Samweli si o tiŋi pe o pa-ba. We ma tiŋi Benzamen * dwi tu didva Dl pa-ba, o yiri mu Sayuli. O yi Kisi bu mu. O maa ji ba pe bina fiinna. ²² We deen ma ba Dl li Sayuli paari dum wuni, yi Dl daari Dl pa Davidi * ji ba pe. We deen tagi wuntu taani Dl wi: «Zese bu Davidi yi nəonu wulv na su amv wu tun. Wuntu wó ki kulv maama a wubuŋa na lagi tun.»

²³ Ku nan yi wuntu dwi dum wuni mu We pe Zezi ba. We ma tagi ni dilv Dl na goni tun Dl pa Zezi ji dibam Yisrayeli tiina bam Vurnu. ²⁴ Maŋa kam Zezi ta na wu puli o tituŋa yam tun, Zan deen mu bri Yisrayeli tiina bam maama o wi, ba ləni ba wurv ba yaŋi kəm-balwaarv, si ba daari ba pa ba miisi-ba na wuni We ŋwaani. ²⁵ Ku na tu ku daari finfun si Zan ti o tituŋa yam tun, o ma bwe nəona bam o wi: «Abam buŋi si amv yi wəw mu? Amv dai wulv wum á na tuni tun. Wuntu nan lagi o saŋi a kwaga mu o ba, yi a wu maŋi si a bwəli o ne natra di.»

²⁶ A ko-biə-ba, Abraham * dwi tiina di dwi-ge tiina balv na kwari We tun, ku yi dibam mu We pe si di ni Dl taani dum kuntu, si di wani di lwarl Dl na lagi Dl vri dibam Dl yaŋi te tun. ²⁷ Zeruzalem tiina bam di ba yigə tiina bam nan wu lwarl Zezi na yi wulv tun. Ku daa zi yi wəənu tilv We nijonno bam na pupuni ba tiŋi yi nəona yəni ba karimi-ti ba siun da yam maama ni tun, ba ba ni wəənu tintv kuri di. Ba nan na pe Zezi na cam tun, ku pe We nijonno bam na pupuni kulv tun suni ku ki. ²⁸ Ba maa ba jigi taani dilv na wó pa ba gv-o tun. Di kuntu di, ba ta ma loori Pilati si o pa ba gv-o. ²⁹ Ba ma ki kulv maama na maŋi ku pupuni We tənə kum wuni yi ku ta o taani tun ba ti. O na tigi tun, ba laan ma par-o tvun-dagara * kam baŋa ni ba ja vu ba ki yibeeli wuni. ³⁰ We laan ma pa o bi o yaŋi tvuni. ³¹ O maa wura da kəgə kəgə. O na wura tun, kuni zanzan mu o bri o titi o karabiə bam yigə ni, balv ya na tagi did-o Galile ni ba beeri ba ve

Zeruzalem tun. Bantu laan mu yi o maana tiinə ba bri o ciga kam ba pa dibam Yisrayeli tiinə bam.

³²Dibam nan tu abam te mu si di tɔɔli We kwər-ywəŋə kam di bri abam. Ku nan yi ni, We dɛen na goni ni di dibam nabaara bam ni Dɪ wó ki kulu tun mu, ³³Dɪ laan suni Dɪ ki Dɪ pa dibam balu na yi ba naaru tun. Mu kuntu mu Dɪ bi Zezi Dɪ pa o yagi tɔvni. Ku yi nɛen ku na maŋi ku pupuni We ləŋ-ŋwi tɔnɔ pɔɔrum bile tu wuni te tun ku wi:

«Nmu mu yi amu Bu

yi zum amu di jigi nmu Ko.»

³⁴We tɔnɔ kum daa ta bri We na wó bi-o Dɪ pa o yagi tɔvni, si o yira yi pɔ. Ku ma ta ku wi:

«Aá pa n na wo-laaru ciga ciga,

ni a na maŋi a go ni si a pa Davidi na-ti te tun.»

³⁵We tɔnɔ kum jəgə kadoŋ ni Davidi pupuni o wi:

«Nmu We bá se si n titi Wu-poŋo Tu wum yira pɔ.»

³⁶Ku nan na yi Davidi titi, wuntu dɛen turu We titurja yam maŋa kalu o na ŋwi tun, yi o laan ba o ti. Ba ma kwe-o ba ki o nabaara bam tee ni. O yira yam ma suni ya pɔ. ³⁷Ku daari, wulu wum We na pe o bi o yagi tɔvni tun, wuntu yira nan wu pɔgi.

³⁸A ko-biə-ba, abam maŋi si á lwaru ni ku yi Zezi ŋwaani mu di jigi cwəŋə si di bri abam ni We wó wani Dɪ yagi á lwarum Dɪ ma ce abam. ³⁹We cullu tilu Dɪ na ki Moyisi juŋa ni tun wari ti pa á lwarum dum ti. Ku daari wulu maama na ki o wu-didva di Zezi tun wó na vrum We tee ni, di o lwarum dum maama na ti wuntu ŋwaani tun. ⁴⁰Nan taá yiri-na á titi, si lɛeru tilu We nijorŋə bam na pupuni ti taani tun yi zaŋi ti yi abam. ⁴¹Ba dɛen tagi ba wi:

«Nii-na, abam balu na yəni á gooni amu We ciga kam tun,

abam yira wó sɔəri yi á ti.

Bɛŋwaani ku na yi kəm dilu a na lagɪ a ki abam da yam kuntu ni tun,

abam bá se ni di yi ciga,

nɔɔnu na maŋi o bri abam ti kuri di, á ta bá se.» »

⁴²Pooli na tagi kuntu o ti tun, o di Banabasi ma zaŋi si ba nuru We-digə kam wuni. Ba na lagɪ ba viiri tun, nɔɔna bam ma ta di ba si ba joori ba ba siun de didoŋ dum ni, si ba daa ta ŋɔɔni taani dum kuntu di ba. ⁴³Nɔɔna bam ma zaŋi ba jagi. Ba zanzan ma tɔgi Pooli di Banabasi, Zwifə bam di dwi-ge tiinə balu na nigɪ We yi ba tɔgi cullu tilu Dɪ na pe dibam Zwifə bam tun di maa tɔga. Pooli di Banabasi maa ta di nɔɔna bam si ba ta kwaani ba dali We Dɪ zaani dilu Dɪ na pe-ba tun ŋwaani.

⁴⁴Ba siun de dum ma joori di yi. Nɔɔna zanzan ma la daani si ba cəgi Baŋa-We kwərə kam, ku ge fun si ku taa nyi di tu kum nɔɔna maama mu lagɪ da te. ⁴⁵Zwifə bam na ne kɔgɔ kum na su je sum maama tun, ba maa tiini ba jigi wu-guru di ba. Ba ma yáali Pooli na te kulu tun, yi ba kwəri ba twi-o. ⁴⁶Pooli di Banabasi laan ma fɔgi ba ŋɔɔni di baari, yi ba wi: «Dí ya maŋi si di puli abam tee ni mu di ŋɔɔni We kwərə kam. Abam nan na maŋi á wu se-ka tun, abam ba buŋi ni á maŋi di We ŋwi-durja kam. Kuntu ŋwaani dí wó vu dwi-ge tiinə bam te dí daari abam. ⁴⁷Dí Yuutu wum na pe dibam ni dilu tun mu tuntu:

«Amu We tiŋi nmu si n ja a pooni dum

n vu n pa dwi-ge tiinə bam,

si n wani n pa nabiinə na vrum

luɔv baŋa je maama ni.» »

⁴⁸Dwi-ge tiinə balu na wura yi ba ni kuntu tun, ba maa jigi wupolo, yi ba pa Baŋa-We kwərə kam jigi dam. Balu maama na maŋi si ba na We ŋwi-durja kam tun mu suni ba ki ba wu-didva di Zezi.

⁴⁹Baŋa-We kwərə kam ma jagi je sum kuntu maama wuni. ⁵⁰Ku daari Zwifə bam ma kwaani ba pa kaana balu juŋa na jigi yi ba nigɪ We tun di tu kum yigə tiinə bam bana zaŋi di Pooli di Banabasi. Ba dɛen ma pa ba yaari Pooli di Banabasi, yi ba daari ba zəli-ba ba pa ba nuru ba tu kum wuni. ⁵¹Ba na ki-ba kuntu tun, Pooli di Banabasi ma pusi ba ne fogo kum ba yagi da, si ku bri ni ba wu ki lanyirani. Ba laan ma daari ba vu Yikon. ⁵²Zezi karabiə bam dɛen tiini ba jigi wupolo, yi We Joro * kum wu ba tee ni lanyirani.

14

Pooli di Banabasi na wu Yikon ni te tun

¹Pooli di Banabasi na wu Yikon ni tun, ba daa ta ve Zwifə bam We-digə kam. Ba ŋɔɔni We taani dum ba bri nɔɔna bam, yi ba zanzan ki ba wu-didva di Zezi, Zwifə di dwi-ge * tiinə di. ²Ku daari Zwifə badonnə

vin Wε taani dum. Bantu ma zaŋi ba vugimi dwi-ge tiinə bam wubuŋa ba pa ba wuru cəgi di Zezi karabiə bam. ³Pooli di Banabasi maa zuvri da taan. Ba na wura kuntu tun, ba maa ŋəoni di Yuutu Zezi taani di baari yi ba ki ba wu-didva did-o. Ba maa te di Yuutu wum na ki nəona lanyirani te tun, yi o zigi ba taani dum kwaga ni di o na pe-ba dam si ba taa ki wo-kunkagila di wəenu tilv na bri Wε dam tun. ⁴Tu kum nəona bam deen pəari bile mu. Badaara təgi Zwifə bam mu, yi badonnə di təgi Zezi tuntəŋna bam.

⁵Dwi-ge tiinə di Zwifə badonnə deen ma li wubuŋa ba wəli didaani ba yigə tiinə bam, si ba yaari Zezi tuntəŋna bam, si ba duli-ba di kandwa. ⁶Ba na lwaru ku ni ni tun, ba ma duri ba vu Likoni tuni dum, Lisitri di Deribi di ti-niə yam maama. ⁷Ba na wura tun, ba maa təali Wε kwər-ywəŋə kam ba bri nəona.

Ku na ki te Lisitri ni tun

⁸Nəonu deen mu wu Lisitri ni, o yi kəro mu. Ku na zigi o lura maŋa ni o maŋi o wari o vu. ⁹O deen maa təgi o je o cəgi Pooli na ŋəoni taani dilv tun. Pooli ma nii-o ziin, yi o lwaru ni o ki o wu-didva di Zezi si o wani o na yazurə. ¹⁰O laan ma ta di kwər-dia o wi: «Zaŋi wəeni n zigi n ne sim baŋa ni ywam!» O na tagi kuntu tun, kəro kum ma zaŋi wəeni ku faŋi ku cwi yi ku siŋi vəŋə.

¹¹Nən-kəgo kum na ne kulv Pooli na ki tun, ba maa tiini ba ŋəoni baŋa baŋa di ba titi dwi taani dum ba wi: «Ku yi dibam wa yam mu jigi nabiinə ya tu ya ba dibam te.» ¹²Ba ma pa Banabasi yiri ni Ziusi. Pooli di yiri maa yi Ermesi, beŋwaani ku yi wuntu ya mu ŋəoni taani dum. *f1 *

¹³Ba deen maa jigɔ digə ba tu kum daa ni ba na yəni ba kaani ba we Ziusi da tun. Ba kaanum tu wum ma zaŋi o ja nabe di tweeru punnu tilv ba na səgi tun o ba o zigi tu kum ni ni. Wuntu didaani nən-kəgo kum maama deen maa lagɔ si ba gu nabe sim ba ma kaani Zezi tuntəŋna bam. ¹⁴Banabasi di Pooli ma lwaru ba na buŋi si ba ki te tun. Ba wu ma cəgi zanzan. Ba ma ja ba gwaaru ba kaari, yi ba daari ba duri lila ba zu nən-kəgo kum wu. Ba maa te baŋa baŋa ba wi: ¹⁵«Nəona-ba, beε mu yi abam lagɔ á ki kuntu? Dibam yi nabiinə mu, ni abam di te. Dibam nan tu yo seeni si di təali Wε kwər-ywəŋə kam mu di bri abam, si á yagi jwəŋə kaanum, si á daari á taá təgi ŋwɔa Tu Baŋa-Wε. Duntu mu ki weyuu di tɔga di na-fara di wəenu tilv maama na wu ti wuni tun. ¹⁶Faŋa tun, Wε deen yagi dwi maama si di ki di wubuŋa na lagɔ te tun. ¹⁷Di kuntu di, Di ta yəni Di ki abam lanyirani, si ku pa á lwaru ni Di yi Wε ciga ciga. Di yəni Di pa dva nia yi wodiiru ki ti maŋa ni. Di pai abam wodiuru yi á di, yi Di pai abam wupolo lanyirani.»

¹⁸Pooli na tagi kuntu tun, ku ya ge funfun mu si nəona bam kwe wəenu tum ba ma kaani-ba, yi ba laan yagi.

¹⁹Zwifə badonnə ya nuŋi Antɔsi mu Pisidi tu ni ba ba. Badaara di ma nuŋi Yikon ba ba. Bantu ma pa kəgo kum maama wuru ləni di Pooli. Ba laan ma dul-o di kandwa, yi ba daari ba tuur-o ba ja nuŋi tu kum wuni. Ba ya buŋi ni o tigi mu. ²⁰Zezi karabiə bam laan ma vu ba gilim-o. O ma zaŋi ba titari ni o joori o zu tu kum wu. Tɔga na puvri tun, o ma təgi didaani Banabasi yi ba vu Deribi.

Ba na joori ba vu Antɔsi te tun

²¹Pooli di Banabasi na wu Deribi ni tun, ba ma təali Wε kwər-ywəŋə kam yi nəona zanzan ji Zezi karabiə. Ba daa ma joori ba vu Lisitri di Yikon, yi ba daari ba ke ba yi Antɔsi kulv na wu Pisidi wuni tun.

²²Ba na maa ve kuntu tun, ba ma pa balv maama na yi Zezi karabiə tun na baari, yi ba kwe-ba si ba fəgi ba taa təgi Wε cwəŋə kam, si ba yi yagi-ka. Ba ta ma bri-ba ba wi: «Dibam balv maama na təgi Zezi tun, di wú na yaara zanzan mu si di laan zu Wε paari dum wu.»

²³Je silu maama ba na ve tun, ba li nakwa Zezi kəgo kum wuni si ba taa nii-ba. Ba maa yəni ba və ni ba loori Wε ba pa nakwa bam, yi ba ki-ba di Yuutu juŋa ni, o na yi wulv ba na ki ba wu-didva did-o tun ŋwaani.

²⁴Ba deen ma da Pisidi ba ke. Ba ma vu ba yi Pamfili je sim. ²⁵Ba na wura tun, ba ma vu Perizu ba ŋəoni Wε taani dum da, yi ba daari ba vu Atali. ²⁶Ba laan ma zigɔ dáani ba zu naboro ba joori ba vu Antɔsi kulv na wu Siiri wuni tun. Ku deen yi kantv jəgə kam ni mu Zezi kəgo kum nəona bam ya kwe-ba ba ki Wε juŋa ni, si Di zəni-ba si ba wani ba vu ba tɔŋi kulv ba laan na tu ba tɔŋi ba ti tun. ²⁷Ba na yi Antɔsi tun, ba ma pa Zezi kəgo kum la daani, yi ba laan tuli kulv maama Wε na ki di ba tun ba bri-ba, di Di na puri cwəŋə Di pa dwi-ge * tiinə si ba wani ba ki ba wu-didva di Zezi tun. ²⁸Ba ma zu Zezi karabiə bam tee ni ba daani.

¹Nɔɔna badonnə ma zaŋi Zude ni ba vu Antɔsi. Ba maa wura ba bri Zezi karabiə bam ba wi: «Abam na wu se á tɔgi Moyisi * cullu tum na bri te si á go á bəkəri *, á bá waní á na vrɔm.»

²Pooli di Banabasi na ni kuntu tun, ba ma tiini ba magi kantɔgɔ di nɔɔna bam. Kuntu ŋwaani Zezi kɔgɔ kum ma li wubɔŋa si ba li Pooli di Banabasi di nɔɔna badonnə ba wuni, si ba ja taani dum ba vu Zeruzalem ba ki Zezi tuntuŋna bam di nakwa bam jia ni.

³Zezi kɔgɔ kum ma baní-ba yi ba kɛ. Ba ma vu ba da Fenisi di Samari je sum. Ba na maa ve tun, ba maa te dwi-ge * tiinə na ləni ba wuru ba se We te tun ba bri nɔɔna bam. Zezi karabiə bam na ni kuntu tun, ku ma pa ba maama jigi wupolo lanyirani. ⁴Ba ma vu ba yi Zeruzalem. Zezi tuntuŋna bam di o kɔgɔ kum maama di ba nakwa bam ma jeeri-ba lanyirani. Ba laan ma maŋi ba bri-ba We na ki kulv di ba tun.

⁵Zwifə badaara balu na wu Farizian * kɔgɔ kum wuni yi ba ba ba tɔgi Zezi tun ni taani dum. Ba ma zaŋi ba ta ba wi: «Nɔɔna bantv maŋi si ba go ba bəkəri mv, si ba daari ba se Moyisi cullu tum maama na bri te tun.»

⁶Zezi tuntuŋna bam di o kɔgɔ kum nakwa bam ma la daani si ba bwe taani dum ba nii. ⁷Ba na magi kantɔgɔ taan tun, Piyɛri ma zaŋi ba wuni o ta o wi: «A ko-biə-ba, abam ye si We deen kuri amv abam wuni, si a vu dwi-ge tiinə bam te si a bri-ba Di kwər-ywəŋə kam, si ba daari ba se-ka. ⁸We na ye nɔɔna wubɔŋa na yi te tun, Di ma pa-ba Di Joro * kum, ni Di na maŋi Di pa dibam te tun, si kv bri ni Di suni Di vri-ba ba lwarim wuni. ⁹Di ma wu pɔəri bantv di dibam daani. Di fɔgi Di kwe ba wubɔŋa mv di ba na ki ba wu-didva di Zezi tun ŋwaani. ¹⁰Kuntu tun, beŋwaani mv á bɔŋi si á maŋi We á nii di á na lagi á pa Zezi karabiə bam zɔŋi zila yalu na dummə ya dwe-ba tun? Kv na yi dibam nabaara bam naa dibam titi di, di wari di tɔgi kənə yantv cwəŋə, yi á lagi á pa bantv tɔgi-ka. ¹¹Kv nan dai kuntu. We na jonji dibam Di yagi te tun, kv yi di Yuutu Zezi zaani dum ŋwaani mv, di di na ki di wu-didva did-o tun. Kv nan yi bidwi mv di bantv di.»

¹²Ba kɔgɔ kum maa je, yi ba cəgi səɔ si ba ni taani dum. Pooli di Banabasi ma zaŋi ba ta We na de bantv juŋa Di ki wo-kinkagila di wənu tilv na bri Di dam dwi-ge tiinə bam te tun. ¹³Ba na ŋɔɔni ba ti tun, Zaki ma zaŋi o ta o wi: «A ko-biə-ba, á cəgi-na a na lagi a ta kulv tun. ¹⁴Simɔn Piyɛri maŋi o ta o bri dibam, We na siŋi Di bri Di titi dwi-ge tiinə bam tee ni yi Di li nɔɔna ba wuni si ba taa yi Di titi nɔɔna te tun. ¹⁵We nijonŋə bam na tagi kulv faŋa faŋa tun didaani kəm duntv maama yi bidwi mv. Kv pɔpɔni We tɔnɔ kum wuni kv wi:

¹⁶«Kuntu kwaga ni amv We wó joori a ba,
yi a daa lo Davidi * sɔŋɔ kulv ya na cəgi tun.
Amv wó fɔgi a lo di-donɔ kum,
si kv ji sə-dɔŋv.»

¹⁷Kuntu tun, nɔɔna balu na daari tun wó kwaani si ba lwarí amv wulv na yi ba Yuutu Baŋa-We tun.
Dwi-ge tiinə balu a na li si ba taa yi a titi nɔɔna tun wó lwarí amv.
Yuutu Baŋa-We mv tagi kuntu,
yi Di pa wənu tum suni ti ki.

¹⁸Di maŋi Di pa nɔɔna lwarí wənu tintv ni ni faŋa faŋa mv.» »

¹⁹Zaki ta ma ta o wi: «Kuntu ŋwaani amv bɔŋi si, di wu maŋi si di yaari dwi-ge tiinə balu na tu ba se We tun. ²⁰Di nan na wó ki kulv tun, di wó pɔpɔni tɔnɔ mv di pa-ba, si di bri-ba ni ba daa yi taa di wɔdiu kulv nɔɔna na me ba kaani jwəŋə yi kv ba lana tun, si ba yi cəgi ba titi di kaana, si kaana di yi cəgi ba titi di baara. Di wó ta di ba si ba yi di varim wulv ba na jujugi ba gv tun, si ba yi di jana di. ²¹Beŋwaani, kv na siŋi faŋa faŋa tun, ba maŋi ba karimi Moyisi tɔnɔ kum Zwifə We-di sum ni ba siun de maama wuni, yi nɔɔna yəni ba bri wənu tilv na pɔpɔni da tun tuni dum maama wuni.»

²²Ba maama na ni kuntu tun, Zezi tuntuŋna bam di o kɔgɔ kum nakwa bam maa li wubɔŋa si ba li nɔɔna ba wuni, si ba tɔgi di Pooli di Banabasi ba vu Antɔsi. Ba deen ma li nɔɔna bale balu na yi yigə tiinə ba kɔgɔ kum wuni tun. Ba didva yiri mv Zudi wulv yiri didonŋ na yi Basaba tun. Wudonŋ wum yiri mv Silasi. ²³Ba ma pɔpɔni tɔnɔ si ba tɔŋi-ba di kv, yi tɔnɔ kum wuni kv wi:

\pi «Dibam balu na yi á ko-biə tun, Zezi tuntuŋna bam di o kɔgɔ kum nakwa bam, di jɔɔni abam, dwi-ge tiinə balu na tu á tɔgi Zezi yi á zɔvri Antɔsi ni, di Siiri di Silisi ni tun.

\pi ²⁴Dibam ni ni di kɔgɔ kum nɔɔna badonnə mv zaŋi ba ba abam te, ba yaari abam ba pa á wubɔŋa cəgi di kulv ba na bri abam tun. Dibam nan wu pe-ba cwəŋə si ba ki kuntu. ²⁵Kuntu ŋwaani dibam maama mv ki ni daani si di li nɔɔna di tɔŋi-ba abam tee ni, si ba tɔgi di dibam cilon-sonnu Banabasi di Pooli ba ba. ²⁶Bantv mv yi balu na kwe ba ŋwia maama ba pa di Yuutu Zezi Krisi titvŋa yam ŋwaani tun. ²⁷Dibam nan mv tɔŋi Zudi di Silasi abam tee ni, si ba ba ba fɔgi ba ŋɔɔni ba bri abam kulv di na pɔpɔni

tun. ²⁸ We Joro kum didaani dibam maama buɲi ni ku wu maɲi si di yaari abam zanzan. Woɲo kulv yirani na yi fifuɲ si á yi ki tun mu tuntu: ²⁹ Á yi zaɲi á di wɔdiu kulv ba na me ba kaani jwəna tun. Á yi di jana. Á yi di varum wulv ba na jujugi ba gu tun. Á yi cəgi á titi di kaana, si kaana di yi cəgi ba titi di baara. Á na jigi á titi di wəenu tuntu maama, á wú taá ki lanyirani. We wú pa abam yazurə.»

³⁰ Ba na pupuɲi kuntu ba ti tun, ba laan ma tuɲi nɔna bam si ba vu Antɔsi. Ba na yi da tun, ba ma la ba kəgə kum maama daani, yi ba daari ba pa-ba tənə kum si ba karumi. ³¹ Nɔna bam na karumi tənə kum tun, ba maa jigi wopolo lanyirani di ku na fəgi ku zəni ba wubuɲa tun. ³² Zudi di Silasi na yi We nijɔɲə tun deen ma tiini ba ɲɔni di nɔna bam ba pa ba na pu-dia di baari. ³³ Ba maa daani ba tee ni, yi ba ba ba lagɲ ba viiri. Zezi kəgə kum nɔna bam ma bani-ba, yi ba joori ba vu balv na tuɲi-ba tun te di yazurə. ((³⁴ Silasi ma li wubuɲa si o maɲi da.)) ³⁵ Ku daari Pooli di Banabasi di ma maɲi Antɔsi ni. Ba deen maa təgi di nɔna zanzan ba tɔli di Yuutu We kwərə kam yi ba bri Di ciga kam.

Pooli di Banabasi na pɔri daani te tun

³⁶ Ba na daani da da yagratv tun, Pooli ma ta di Banabasi o wi: «Pa di joori di vu di nii di ko-biə bam tuni dilv maama wuni di na maɲi di tɔli di Yuutu wum kwərə kam da tun, si di nii ku na yi te tun.»

³⁷ Banabasi ma se yi o lagɲ si Zan Mariki taa təgi didaani ba o tuɲa. ³⁸ Pooli maa buɲi ni ku wu maɲi si o təgi o wəli ba wuni, beɲwaani maɲa kalv ba deen na wu Pamfili ni tun wuntu yagi-ba mu, yi o daa ba təgi di ba o tuɲa. ³⁹ Ba ma tiini ba magɲ kantəgə daani, yi ku pa ba pwe da-tee ni. Banabasi ma ja Zan Mariki yi ba vu ba zu naboro si ba vu Sipri. ⁴⁰ Pooli di ma li Silasi si ba təgi daani ba vu. Zezi karabiə bam ma ki-ba di Yuutu wum jɲa ni si o zəni-ba. Ba laan ma zaɲi ba ke. ⁴¹ Ba ma təgi Siiri di Silisi wu, yi ba pa Zezi kəgə kum nɔna bam na wu je silv maama tun fəgi ba zigi di dam lanyirani.

16

Timoti na təgi di Pooli-ba yi ba bri We ciga kam te tun

¹ Pooli daa ta ma vu o yi Deribi di Lisitri. Zezi karabu wɔdoɲ maa wura, o yiri mu Timoti. O nu maa yi Zwifu yi o di ki o wu-didva di Zezi. O ko maa yi Greki tu. ² Zezi karabiə balv na zuvri Lisitri ni di Yikon ni tun maa te ba wi, o yi nən-ɲum lanyirani. ³ Pooli maa lagɲ si o ja-o, si ba taa təgi daani ba tuɲa. Zwifə balv maama na zuvri je sum kuntu ni tun maa ye ni Timoti ko yi Greki tu mu. Kuntu ɲwaani Pooli ma pa ba go-o, ni Moyisi deen na bri Zwifə bam si ba taa goni ba bəkəri * te tun. ⁴ Ba laan ma zaɲi ba vu ba tuli tuni dim si ba nii Zezi kəgə kum nɔna bam maama. Ba maa bri-ba niə yalv Zezi tuntuɲa bam di o kəgə kum nakwa bam na li Zeruzalem ni tun. Ba ma ta di ba si ba taa se niə yam kuntu. ⁵ Kuntu mu pe Zezi kəgə kum nɔna bam na wu je silv maama tun na dam di ba We cwəɲə kam təgum, yi de maama ba kəgə kum fəgi ku pulə ku wəli da.

Pooli na ne vurim Trvasi ni te tun

⁶ Pooli di o təgi-donnə bam maa lagɲ si ba ke ba vu Azi * tuni dim ba tɔli We kwərə kam. We Joro * kum ma ci ba yigə si ba yi ve. Ba daa ma vu ba təgi Friizi di Galati ti-niə yam wuni ba ke. ⁷ Ba ma vu ba yi Miizi sisəm dum ni. Ba maa kwaani si ba zu Bitini wu. Zezi Joro *f2 * kum ma wu pe-ba cwəɲə si ba zu da. ⁸ Ba na kwaani ba ga kuntu tun, ba ma təgi Miizi wu ba ke, yi ba vu ba yi Trvasi. ⁹ Ba na yi da tun, titu ni Pooli ma dwe o na nɔnɔ na zigi o yigə ni. O yi Masidvani tu mu. O ma loori Pooli o wi: «Popo, zaɲi n təgi nunu kum wu n be n ba Masidvani, n zəni dibam.»

¹⁰ Pooli na dwe kuntu tun, dibam ma ki lila di ti di yigə si di vu Masidvani, beɲwaani di maani ni ku yi We mu bəɲi dibam si di vu di bri nɔna bam Di kwərə-ywəɲə kam daani.

Lidia na ki o wu-didva di Zezi te tun

¹¹ Di laan ma kwe naboro Trvasi ni di yɔri Samotras. Tiga na puvri tun, di daa ma zaɲi di təgi nunu kum di vu Napolisi. ¹² Di laan ma zigi daani di vu tiga ni di vu di yi Filipi. Tu kum kuntu yi Masidvani ti-niə yam dayigə tu mu. Rom tiinə mu te-ku.

Di ma ki da kəgə kəgə tu kum kuntu ni. ¹³ Zwifə bam siun de dim na yi tun, di ma nuɲi tu kum wu di vu bugə ni. Di ya buɲi ni jəgə wú ta wu daani Zwifə bam na yəni ba ve ba warɲ We da. Di na ne jəgə kam tun, di ma jəni tiga ni yi di ɲɔni di kaana balv na lagɲ daani jəgə kam ni tun. ¹⁴ Kaani wɔdoɲ deen təgi o wura, o yiri mu Lidia. O nuɲi Tiyaɲiiri mu, yi o nigɲ We lanyirani. O maa jigi gwaaru tulv na tiini ti jigi nunwaɲa tun o yəgə. Di Yuutu wum ma puri o wubuɲa yi o se wəenu tulv Pooli na jigi o te tun. ¹⁵ O deen

ma pa dí miis-o di o sɔŋɔ tiinə maama na wɔni Zezi yiri ŋwaani. O laan ma zaŋi o loori dibam o wi: «Abam na sɛ ni a suni a ki a wɔ-didva didaani dí Yuutu Zezi, si á ba á taá zɔvri dibam sɔŋɔ ni.» O ma wɔ sɛ si dí viiri.

Ba na ki Pooli di Silasi pɔna digə ni yi ku ki te tun

¹⁶De didwi mu dí zaŋi dí maa ve We warim jəgə kam. Dí na maa ve tun, dí ma jeeri bisankana kalu na yi nɔɔna gambia tun. Cicirə deen maa tɔg-o ka pa o pɔwərisə. O na yəni o pɔwərisə o te wəenu tilv na lagi ti ba ti ki tun, mu o yuu tiinə bam deen nɛ səbu zanzan ku baŋa ni. ¹⁷O ma tɔgi Pooli di dibam kwaga, yi o tɔli di kwər-dia o wi: «Nɔɔna bantv yi Yuutu Baŋa-We tintɔŋna mu. Ba tu si ba bri abam cwəŋə mu si á tɔgi da á na vrum.»

¹⁸O deen tɔgi dibam kwaga o ki kuntu mu taan da kɔgɔ kɔgɔ. Pooli wɔ laan ma cɔgi. O ma pipiri o ta di cicirə kam o wi: «A lagi a ta di nmu Zezi Krisi yiri ŋwaani, nuŋi si n daar-o!» O na tagi kuntu tun, cicirə kam ma nuŋi ka daar-o bidwi baŋa ni.

¹⁹Bisankana kam yuu tiinə bam ma maani ba lwarɪ ni ba daa bá wani ba na səbu o ŋwaani. Ba ma ja Pooli di Silasi ba vaŋi ba ja ba vu yaga, si ba saŋi-ba didɛera bam tee ni. ²⁰Ba ma ja-ba ba vu ba pa Rom tiinə didɛera si ba di ba taani. Ba ma ta ba wi: «Nɔɔna bantv yi Zwifə mu, yi ba jigi dibam tw kum nɔɔna wɔbɔŋa ba vugimə. ²¹Ba bri wəenu tilv na cɔgi dibam cullu tum mu. Dibam nan yi Rom tiinə mu, dí bá wani dí sɛ bantv na bri kɔlv tun.»

²²Kɔgɔ kum maama ma tɔgi ba jigi di Pooli di Silasi. Rom tiinə didɛera bam ma ja-ba ba vaŋi ba gwaaru tum ba kaari, yi ba daari ba pa nɔɔna magi-ba di balaara. ²³Ba na tiini ba magi-ba kuntu tun, ba laan ma ki-ba pɔna digə ni. Didɛera bam ma ta di wɔlv na nii pɔna digə kam baŋa ni tun, si o fɔgi o pi nɔɔna bam lanyirani. ²⁴Nɔɔnv wɔm na ni kuntu tun, o ma pa ba zu titari digə kam wɔ, yi o daari o kwaari-ba di de. ²⁵Maŋa kalv tɔga na kwuri tun, Pooli di Silasi maa wura ba wari We yi ba leenə ba zuli We. Pɔna badonnə bam maa je ba cəgə. ²⁶Tɔga kam laan ma da ka sisiŋi, yi pɔna digə kam sisiŋi di ka kuri maama. Digə kam bwəeru tum maama ma da ti pɔri, pɔna bam capɔnnv tum maama ma kə ti tu. ²⁷Nɔɔnv wɔlv na yiri digə kam tun ma zaŋi yi o na pɔna digə kam niə na pɔri. O ma bɔŋi ni pɔna bam maama nuŋi ba duri mu. Kuntu ŋwaani o ma li sv-zɔɔ si o ma gv o titi. ²⁸Pooli laan ma bagɪ di kwər-dia o wi: «Yi zaŋi n gv n titi, si dibam maama wɔ yo.»

²⁹Nɔɔnv wɔm ma bəŋi si ba ja mini ba ba pa-o. O ma ki lila o zu digə kam wɔ o vu o tu Pooli di Silasi yigə ni, yi o yira sai. ³⁰O ma pa ba nuŋi pɔoni, yi o daari o bwe-ba o wi: «A yuu tiinə-ba, a nan wɔ ki ta mu si a ma na vrum?»

³¹Ba ma lər-o ba wi: «Nmu maŋi si n ki n wɔ-didva mu didaani dí Yuutu Zezi, si We wɔ vri nmu di n sɔŋɔ tiinə maama.» ³²Ba ma daari ba ta We kwərə kam ba bri-o di balv maama na wɔ o sɔŋɔ kum ni tun. ³³Titu dum maŋa kam kuntu ni mu o jaani-ba o vu o zari ba fufwələ yam maama. O na ki kuntu o ti tun, mu o di o sɔŋɔ tiinə bam maama de ba pa ba miisi-ba na wɔni Zezi yiri ŋwaani. ³⁴O ma daari o pa Pooli di Silasi zu o sɔŋɔ kum wɔ. O ma ki wɔdiu o pa ba di. O na tu o sɛ We di wɔ-didva tun, o maa jigi wɔpolo lanyirani di o sɔŋɔ tiinə bam maama.

³⁵Tɔga na pɔvri tun, Rom tiinə didɛera bam ma tɔŋi nɔɔna si ba vu pɔna digə kam yirɔnv wɔm te, ba ta did-o ni o yagi nɔɔna bam si ba viiri.

³⁶Pɔna digə kam yirɔnv wɔm ma ta o bri Pooli didɛera bam na tagi te si o yagi-ba tun. O maa wi: «Ba pɛ abam cwəŋə si á viiri. Nan ve-na di yazurə.»

³⁷Pooli laan ma ta di nɔɔna bam o wi: «Dibam nan yi Rom tw kum jɔŋa nɔɔna mu. Ba nan wɔ di dibam taani si ba na dí kəm-balɔrɔ, yi ba garɪ ba ja dibam ba magi nɔɔna maama yigə ni, yi ba daari ba ki dibam pɔna digə ni. Bɛɛ mu yi ba laan lagi si ba səgi ba pɔri dibam ba yagi? Dí bá sɛ. Ba titi mu maŋi si ba ba ba pɔri dibam ba yagi.»

³⁸Nɔɔna bam ma vu ba ta Pooli na tagi kɔlv tun ba bri Rom tiinə didɛera bam. Ba na lwarɪ ni Pooli di Silasi yi Rom tw kum jɔŋa nɔɔna mu tun, fɔvni ma zu-ba di ba na ki-ba te tun. ³⁹Ba ma vu ba koori Pooli di Silasi si ba yagi taani dum si ku ti. Ba ma daari ba pɔri-ba ba yagi, yi ba loori-ba ba wi, ba nuŋi tw kum wɔni ba viiri. ⁴⁰Pooli di Silasi ma nuŋi pɔna digə kam ni ba vu ba zu Lidia-ba sɔŋɔ. Dáani mu ba jeeri Zezi karabiə bam, yi ba ŋɔɔni di ba ba pa-ba dam di baari. Ba laan ma zaŋi ba viiri.

¹ Ba dɛɛn ma da Afipolisi dɪ Apoloni ba kɛ ba vu ba yi Tesaloniki. Tuw kum kuntv nɪ mu Zwifə bam Wɛ-digə wura. ² Pooli ma vu da, nɪ o na maŋɪ o yəni o kɪ te tun. O dɛɛn kɪ siun da yatə mu dɪ ba. O maa karımı Wɛ tənə kum, yɪ o brɪ-ba kv kuri sɪ ba ni. ³ O ma maŋɪ o brɪ-ba o wɪ, kv dɛɛn ya maŋɪ sɪ Kriŋi * wum Wɛ na tɔŋɪ tun yaari mu o ti, sɪ o joori o bi o yaɣɪ tɔvni. O ma ta dɪ ba o wɪ: «Zezi wɔlv a na jɪɣɪ o taani a tɛa a brɪ abam tun mu sunɪ o yɪ Kriŋi wum Wɛ na tɔŋɪ tun.»

⁴ Zwifə bam na ni kuntv tun, ba badonnə ma sɛ o na tagɪ kulv tun, yɪ ba laan tɔɣɪ ba wəli Pooli dɪ Silasɪ nɪ. Grɛkɪ tiinə balv na nɪɣɪ Wɛ tun kɔgə zanzan dɪ ma sɛ Pooli taani dɪm, dɪdaani kaana zanzan balv jɪa na garɪ tun.

⁵ Zwifə badaara maa jɪɣɪ wu-gurɔv dɪ ba. Ba ma vu yaga ba la zwabani-nyina ba pa ba tɔɣɪ daani, yɪ ba kɔgə kum ma pa tuw kum maama vugimi dɪ sɔə bɔɣɪ bɔɣɪ. Ba ma vu ba ciŋɪ jara Zazɔn sɔŋɔ nɪ, yɪ ba kwaani ba lagɪ Pooli dɪ Silasɪ jəgə, sɪ ba ja-ba ba ja nuŋɪ ba kɪ nɔəna bam juŋa nɪ. ⁶ Ba ma wu nɛ-ba. Ba ma ja Zazɔn dɪ Zezi karabiə badonnə ba ja vu tuw kum dɪdɛera bam te, yɪ ba tɔəli ba wɪ: «Nɔəna bantv mu yəni ba beeri lɔgv baŋa je maama ba vugimi nɔəna wɔbɔŋa. Bantv nan mu tu yo. ⁷ Zazɔn mu pɛ ba zɔvri o sɔŋɔ nɪ. Bantv maama mu vin dɪ pa-farɔv wum cullu tum, yɪ ba tɛ ba wɪ, pɛ wudɔŋ mu wura, o yɪru mu Zezi.» ⁸ Tuw kum dɪdɛera bam dɪ kɔgə kum maama na ni kuntv tun, ba bana ma zaŋɪ zanzan dɪ ba. ⁹ Dɪdɛera bam ma pa Zazɔn dɪ o donnə bam tiŋɪ sɛbu kulv na wó pa-ba cwəŋə sɪ ba vri ba titɪ tun. Ba laan ma yaɣɪ-ba ba pa ba viiri.

Kv na kɪ te Beere nɪ tun

¹⁰ Tɪga na tu ka yi tun, Zezi karabiə bam ma pa Pooli dɪ Silasɪ nuŋɪ tuw kum nɪ ba vu Beere. Ba na ve ba yi da tun, ba ma vu ba zv Zwifə bam Wɛ-digə kam wu. ¹¹ Tuw kum kuntv Zwifə bam maa jɪɣɪ wɔbɔŋ-ŋɔna ba dwe Tesaloniki nɔəna bam. Ba ma cəɣɪ Wɛ kwərə kam lanyɪranɪ dɪ ba wu maama. Dɛ maama wɔnɪ ba yəni ba karımı Wɛ tənə kum sɪ ba nii, Pooli na brɪ kulv tun sunɪ kv yɪ cɪga na. ¹² Ba zanzan ma sɛ Pooli taani dɪm, Grɛkɪ tiinə zanzan dɪ maa sɛ, baara dɪ kaana balv jɪa na garɪ tun zanzan dɪ maa sɛ.

¹³ Tesaloniki Zwifə bam ma ni nɪ Pooli wu Beere nɪ o tɔəli Wɛ kwərə kam. Ba ma zaŋɪ ba vu Beere ba la kɔgə ba pa tuw kum nɔəna bam bana zaŋɪ dɪ Pooli. ¹⁴ Zezi karabiə bam na nɛ kuntv tun, ba ma pa Pooli zaŋɪ lɪla o nuŋɪ o vu nuw kum nɪ. Kv ma daari Silasɪ dɪ Timoti mu maŋɪ Beere nɪ. ¹⁵ Nɔəna balv na kogili Pooli tun ma da dɪd-o ba vu ba yi Atɛɛnɪ. Ba na maa joori tun, Pooli ma pa-ba ni sɪ ba vu ba ta Silasɪ dɪ Timoti nɪ ba zaŋɪ ba tɔɣɪ o kwaga ba ba lɪla.

Kv na kɪ te Atɛɛnɪ nɪ tun

¹⁶ Pooli dɛɛn na wu Atɛɛnɪ nɪ o cəɣɪ Silasɪ dɪ Timoti sɪ ba ba tun, o wu ma tiini kv cəɣɪ dɪ o na nɛ nɪ jwənə zanzan su tuw kum tun. ¹⁷ O maa yəni o zv Zwifə bam Wɛ-digə kam wu o ŋɔəni dɪ ba dɪdaani dwi-ge * tiinə balv na nɪɣɪ Wɛ tun. Dɛ maama o maa yəni o ve yaga ni o ŋɔəni dɪ balv na wura tun. ¹⁸ Yi-purɔv tiinə badonnə dɪ ma ba ba maŋɪ dɪd-o. Ba badaara dɛɛn tɔɣɪ Epikuri zaasum dɪm mu, babam dɪ maa tɔɣɪ Sitoyisi zaasum dɪm. Ba badaara ma ta ba wɪ: «Ŋwaŋ-fara tu wuntu buŋɪ sɪ o brɪ bɛɛ mu?» Badonnə dɪ ma ta ba wɪ: «Kv nɪɣɪ dɪ o ŋɔəni dwi-ge tiinə jwənə taani mu te.» Ba tagɪ kuntv, bɛŋwaani o tɔəli Zezi kwər-ywəŋə kam dɪ twa biim taani mu.

¹⁹ Ba laan ma ja-o ba vu Arɪpaazi, (mɛ ba yigə tiinə bam na jeeri da tun). Ba ma ta-o ba wɪ: «Dɪbam ya lagɪ sɪ dɪ lwarɪ zaasum-dɔvri dɪm nmu na jɪɣɪ n zaasɪ tun kuri mu. ²⁰ Wəənu tɪlv nmu na brɪ tun, dɪ ta wu fəɣɪ dɪ ni ti dwi. Kuntv mu dɪ lagɪ sɪ dɪ lwarɪ ti kuri na yɪ te tun.» ²¹ Atɛɛnɪ tiinə bam maama dɪdaani vərə balv na zɔvri ba tee nɪ tun dɛɛn tiini ba lagɪ sɪ ba taa larɪ daani mu maŋa maama, sɪ ba taa cəɣɪ wəənu tɪlv na yɪ wo-dɔvnu tun.

²² Pooli ma zaŋɪ o zɪɣɪ Arɪpaazi yigə tiinə bam titari nɪ o wɪ: «Atɛɛnɪ tiinə-ba, amu na nii tun, abam ŋwɪa kam maama wɔnɪ á tiini á zuli jwənə mu zanzan. ²³ A na beeri abam tuw kum wɔnɪ tun, a nɛ je sum maama á na zuli á jwənə da tun. A na beeri tun mu a nɛ kaanum bimbim didva, yɪ kv pupɔni dɪ yira nɪ kv wɪ: «Wɛ dilv dɪ na yəri tun». Kuntv, Wɛ dilv abam na jɪɣɪ á zuli yɪ á ta yəri-Dɪ tun kwərə mu a lagɪ a tɔəli a brɪ abam. ²⁴ Dɪntv mu yɪ Wɛ dilv na kɪ lɔgv baŋa dɪ wəənu tɪlv maama na wu kv wɔnɪ tun. Dɪ maa te wɛyuu dɪ tɪga baŋa maama, yɪ Dɪ ba zɔvri dɪ silv nabiinə na lɔɣɪ ba pa-Dɪ tun wɔnɪ. ²⁵ Wɛ nan wu ge kulvkvulv sɪ nabiinə taa tɔŋa ba pa-Dɪ, kv na yɪ dɪntv titɪ mu kwe ŋwɪa dɪ siun dɪ wɔŋo maama Dɪ pa nabiinə tun ŋwaani. ²⁶ Wɛ nan kɪ nabiinu didva mu, yɪ Dɪ laan pa nabiinə dwi maama zɪɣɪ wuntu yira nɪ. Dɪ ma pa ba jagɪ ba zɔvri lɔgv baŋa maama wɔnɪ. Kuntv tun, dɪntv mu maŋɪ Dɪ lɪ wɔbɔŋa yɪ Dɪ lɪ mumaŋa kalv dɪ je silv dwi maama na wó ta zɔvri da tun. ²⁷ Wɛ na kɪ nabiinə kuntv tun, kv yɪ sɪ ba taa

lagi-Dl mu. Ba maŋi si ba beeri-Dl mu ba na Dl jəgə, si ba ma wani ba lwarı-Dl. We nan maŋi Dl dai yigə yigə didaani dibam maama. ²⁸ Ku nyi ni nɔɔnu wudoŋ na tagi o wi: «Dintu ŋwaani mu di ŋwi, di wura yi di veə.» Abam titi ləŋ-leenu didua di tagi kuntu doŋ o wi: «Dibam di maŋi di yi Dl dwi tiinə mu.»

²⁹ Dibam na suni di yi We dwi tiinə tun, di wu maŋi si di buŋi ni We wó ta nyi di kaməgə kulɔ nabiinu na me səbu-siŋa naa luguru naa kandwa o ma o ki di o titi wubɔŋa tun. ³⁰ Faŋa faŋa yi nabiinə ta yəri kulɔ na lana si ba taa ki tun, We wu kwe-ku Dl ki Dl wubɔŋa ni. Ku daari lele kuntu, Dl laan pe ni ni nɔɔna maama lɔgɔ baŋa ni maŋi si ba ləni ba wuru ba yagi wo-balwaaru kəm. ³¹ Beŋwaani Dl li de mu si Dl ma Dl di nabiinə maama taani. Dl nan wó tɔgi ciga mu Dl ma di ba taani dum. Dl nan maŋi Dl kuri wulu Dl na wó tɔgi o ŋwaani Dl ma di ba taani tun. Dl pe nɔɔnu wum kuntu mu bi o yagi tɔvni, si ku pa nɔɔna maama lwarı ni ku suni ku yi ciga mu.»

³² Pooli na ŋɔɔni twa biim taani kuntu tun, nɔɔna bam badonnə maa jig-o ba mwana. Ku daari badaara maa te ba wi: «Dí lagi si n joori n ŋɔɔni taani dum kuntu doŋ mu si di cəgi de didoŋ ni.»

³³ Pooli laan ma zaŋi o nuŋi ba tee ni. ³⁴ Nɔɔna badonnə deen ma se ba tɔgi Pooli, yi ba ki ba wu-didua di Zezi. Ba didua yiri mu Denisi. O tɔgi o wu Arıpaazi kəgə kum wuni mu. Kaani wudoŋ di wura, o yiri mu Damarisi. Nɔɔna badonnə di tɔgi ba wəli da ba na se Zezi.

18

Ku na ki te Korenti ni tun

¹ Kuntu kwaga ni, Pooli deen ma zigi Ateeni ni o vu Korenti. ² O na yi da tun, o ma maŋi didaani Zwifu wudoŋ, o yiri mu Akwila. Ba deen lɔg-o Pɔn ni mu. Maŋa kalɔ Pooli na ne-o tun, o ya nuŋi Yitali mu o ba, di o kaani Prisili, beŋwaani Rom pa-faru Kloodi deen ya zəli Zwifə bam maama o pa ba nuŋi Rom ni ba viiri. Pooli ma zaŋi o vu ba te, ³ yi o zɔvri di ba si ba taa tɔŋi daani, ba deen na tɔŋi titɔŋi didwi tun ŋwaani. Ba deen nyaani gwaaru mu yi ba yəgi ba ma pu vwə. ⁴ Zwifə bam siun de maama o maa yəni o zu ba We-digə kam o ŋɔɔni We taani di ba. O maa kwaanı si o pa Zwifə bam di Greki tiinə bam maama se o taani dum.

⁵ Silasi di Timoti deen zigi Masıdvanı ni ba ba Pooli te. Ba na tu tun, Pooli laan ma ce di We taani dum zaasım. O maa kwaanı o pa Zwifə bam lwarı ni Zezi yi Krisi * wum We na tɔŋi tun. ⁶ Ba ma wu se o taani dum yi ba twi-o. O laan ma ja o gwaaru tun o pupugi ti fogo kum ba yigə ni, yi o ta di ba o wi: «Abam na ne leeru We tee ni, ku yi abam titi yigə mu. Ku daa dai amu yigə. Ku na siŋi lele kuntu tun, a laan wó vu dwi-ge * tiinə bam te a daari abam.»

⁷ O ma suni o nuŋi Zwifə bam tee ni o daari o vu o zɔvri dwi-ge tu wudoŋ sɔŋɔ ni, o yiri mu Titıu Zusıtu. Wuntu maa nigi We. O sɔŋɔ kum maa zigi Zwifə bam We-digə kam tikəri ni. ⁸ We-digə kam yuutu wum yiri mu Krisıpu. Wuntu di o sɔŋɔ tiinə bam maama deen tu ba tɔgi di Yuutu Zezi. Korenti tiinə zanzan di deen ma ni We kwər-ywəŋə kam yi ba se. Ba laan ma pa ba miisi-ba na wuni Zezi yiri ŋwaani.

⁹ De didwi titi ni mu Pooli dwe o na vurım wuni di Yuutu wum na ŋɔɔni did-o o wi: «Yi ta n kwarı fɔvni. Ta ta n ŋɔɔna, si n yi ta n cim, ¹⁰ si amu wu nmu tee ni. Nɔɔn-nɔɔnu bá wani o ki nmu lwarım, beŋwaani tw kuntu wuni nɔɔna zanzan mu wura ba na yi amu titi nɔɔna.» ¹¹ Pooli deen maa zɔvri da taan bunı di canı sırdɔ. O na wura tun, o ma bri-ba We taani dum.

¹² Nɔɔnu wudoŋ deen tu o ji Akayi tunı dim gɔvırma tu, o yiri mu Galu. O na wura maŋa kalɔ tun, Zwifə bam ma ki ni-didwi yi ba ja Pooli ba vu saŋi o tee ni. ¹³ Ba ma ta di Galu ba wi: «Nɔɔnu wuntu mu jigi nɔɔna o suga, o pa ba tɔgi We ku na wu maŋi di cullu na bri te tun.»

¹⁴ Pooli ya maa buŋi si o ŋɔɔni, yi Galu wuuri o ta di Zwifə bam o wi: «Ku ya na yi ŋwuunı taani naa kəm-baləwə kudɔŋ taani mu á jigi si á ŋɔɔni, ku yaá maŋi si a zuri a yira a cəgi abam. ¹⁵ Ku nan na yi abam na magı kantəgə abam titi cullu tum baŋa ni yi ku yi bitarbiə di nɔɔna yira ŋwaani mu tun, abam titi mu maŋi si á nii ku baŋa ni. A bá se si a di abam taana yantu donnə.» ¹⁶ O na tagi kuntu tun, o ma zəli-ba si ba nuŋi taani dum dim jəgə kam ni. ¹⁷ Nɔɔna bam maama laan ma zaŋi ba ja Sosıtenı wulu na yi ba We-digə kam yuutu tun, ba mag-o taani dum dim jəgə kam ni. Galu yigə nan maŋi ka tərə di ba kəm dum.

Pooli daa ta na beeri yi o ki te tun

¹⁸ Pooli deen ma ki da kəgə kəgə Korenti ni Zezi karabiə bam tee ni. O laan ma zaŋi o banı-ba si o viiri. O ma pa Prisili di Akwila tɔgi did-o ba zu naboro si ba vu Siiri. Ba ta na wu zu naboro kum si ba ke tun,

Pooli ya zigi Sankri ni o pa ba fanu o yuu, si ku bri ni o goni o ni di We. ¹⁹ Ba ma tōgi ninu wu ba vu ba yi Efēzi. Pooli ma yaḡi Prisili di Akwila dāani. O ma vu o zu Zwifə bam We-digə kam o ḡōni di ba. ²⁰ Ba ma loor-o si o maḡi ba tee ni maḡa funfun. O ma wu se. ²¹ O ma ban-ba, yi o ta o wi: «We na se, aá joori a ba a na abam.» O daa ma zu naboro Efēzi ni o ke.

²² O deen ma vu o yi Sezaari. O ma zigi dāani o vu tiga ni o vu o yi Zeruzalem. O ma jōni Zezi kəḡo kum, yi o daari o ke o vu Antioxi. ²³ O ma daani da da funfun, yi o laan zaḡi o ke. O ma vu o tulu Galati di Friizi tuni dum wu, yi o pa Zezi karabiə bam maama fōgi ba zigi kəḡkəḡ.

Apolōsi na tōli We kwərə te tun

²⁴ Zwifu wudoḡ deen mu wura, o yiri mu Apolōsi. Ba luḡ-o Alesandri ni mu. Wuntu ma ba Efēzi. O deen yi wulu na wai taani o ḡōni puri puri tun mu. O maa kwəri o ye We tōno kum wənu tum kuri maama lanyirani. ²⁵ Nōna deen maḡi ba bri-o di Yuutu wum ciga kam na yi te tun. O maa wura o bri nōna di o wu maama, si o pa ba lwaru wənu tulu maama na bri Zezi ciga kam tun. Ku nan na yi nōna na pa ba miisi-ba na wuni We ḡwaani te tun, o ye Zan *f3* na miisi nōna na wuni te tun yirani mu. ²⁶ O ma puli si o ta ḡōni We ciga kam di baari Zwifə bam We-digə kam ni. Prisili di Akwila ma ba ba lwaru o zaasum dim na yi te tun. Ba ma pa o tōgi o zuuri di ba, yi ba fōgi ba maḡi We cwəḡə kam ciga na yi te tun ba bri-o.

²⁷ Apolōsi laan ma buḡi si o nuḡi Efēzi ni o ke o vu Akayi. Zezi karabiə bam ma pu o wubuḡa yam kwaga ni. Ba ma pupuni tōno si ba pa Zezi karabiə balu na wu Akayi ni tun, ba ta di ba si ba fōgi ba jeer-o lanyirani. O ma suni o zaḡi o ke. O na yi Akayi tun, o ma tiini o wəli balu na se We zaani dum tun si ba ki ba wu-didwa di Zezi. ²⁸ O ma kwaanu o ḡōni di Zwifə bam nōna maama yigə ni, yi o maḡi kantōḡo o wani-ba, di o na me We tōno kum o bri-ba ni Zezi suni o yi Krisi * wum We na tuḡi tun.

19

Pooli na bri nōna We ciga kam Efēzi ni te tun

¹ Apolōsi deen ta na wu Korenti *f4* ni tun, Pooli ma zaḡi o beeri o tōgi tuni dum titari o vu o yi Efēzi. O na yi da tun, o ma na We cwəḡə karabiə badonnə, ² yi o bwe-ba o wi: «Abam na tu á se We tun, á jōḡi We Joro * kum na?»

Ba ma lər-o ba wi: «Aye, dibam maḡi di bri di wu lwaru ni We Joro wura.»

³ O daa ma bwe-ba o wi: «Ba nan na miisi abam na wuni tun, ba miisi abam tita mu?»

Ba maa wi: «Ku yi Zan *f5* na miisi nōna na wuni te tun mu.»

⁴ Pooli laan ma ta o wi: «Ku na yi Zan na miisi nōna na wuni te tun, wuntu deen bri nōna si ba ləni ba wuru ba yaḡi ba kəm-balwaarv tum, si ba daari ba pa ba miisi-ba na wuni. O ma ta di nōna bam si ba ki ba wu-didwa di wulu wum na wu saḡi o kwaga o ba tun. Zezi mu wuntu.»

⁵ Nōna bam na ni kuntu tun, ba ma pa ba miisi-ba na wuni di Yuutu Zezi yiri ḡwaani. ⁶ Pooli ma daḡi daḡi o jia ba baḡa ni. We Joro kum laan ma ba ba te. Ba ma ḡōni dwi-ḡe taana təri təri, yi ba daari ba tōli We kwərə kam. ⁷ Ba maama deen yi ninēni baara fugə-bale mu te.

⁸ Pooli deen ma ki canu sitə Efēzi ni. O maa yəni o ve o zuuri Zwifə bam We-digə kam o ḡōni di baari o bri-ba. O ma kwaanu o maḡi kantōḡo di ba, si o pa ba lwaru We paari dum na yi te tun. ⁹ Nōna bam badonnə ma kwarumi ba zwa, yi ba vin si ba se o taani dum. Ba maa jigi di Yuutu wum cwəḡə kam tōḡum ba goonə nōna bam maama yigə ni. Pooli ma zaḡi o nuḡi ba wuni, yi o pwe balu na se ba tōgi Zezi tun si ba ta wu o tee ni. De maama o maa yəni o ḡōni o bri nōna bam Tiranusi karadigə kam ni. ¹⁰ Pooli ma ki kuntu doḡ taan buna yale. Ku ma pa nōna balu maama na zuuri Azi * tuni dum ni tun ba ba ni di Yuutu wum taani dum, ku na yi Zwifə di dwi-ḡe tiinə maama di.

Ku na ki Seeva biə bam te tun

¹¹ We deen ma tōgi Pooli juḡa Di ki wo-kinkagila yalu doḡ na maḡi ya wu ki tun. ¹² Ku deen na ki te tun, nōna yəni ba kwe garyiə di gwaarv tulu na dwe Pooli yira tun ba ja vu ba ma dwe yawuna, yi ku pa ba na yazurə, yi ciciri di nuḡi si yaḡi-ba.

¹³ Zwifə liri tiinə badonnə di maa wura ba na yəni ba beeri ba zəli ciciri nōna tee ni. Bantu di deen ma kwaanu si ba zəli ciciri sum di Yuutu Zezi yiri ḡwaani. Ba maa yəni ba te di ciciri sum ba wi: «Zezi wulu Pooli na bri o taani tun yiri ḡwaani mu a te abam si á nuḡi á viiri.»

¹⁴ Baara barpe di deen mu wura, ba ko yiri mu Seeva yi o yi Zwifə kaanum yigə tu. Ba maa mai Zezi yiri

dım ba zəli ciciri nōna tee ni. ¹⁵ Cicirə kadoŋ laan ma ta di ba ka wı: «A maŋı a ye Zezi. A ye Pooli di na yı wılv tın. Sı abam nan yı bra mu?»

¹⁶ Nōonu wum cicirə kam na təg-o tın laan ma zaŋı o puuri-ba. O ma wantı-ba o pa ba maama duri ba nuŋı o səŋə kum ni, yı ba gwaaru kaarı kaarı yı ba yıra di fwəli fwəli. ¹⁷ Nōna balv maama na zıvri Efəezi ni tın ma lwarı kulv na kı tın, Zwifə bam di dwi-ge tiinə maama. Fıvni ma zı-ba zanzan. Ku ma pa dı Yuutu Zezi yırı tiini di zaŋı di zulə. ¹⁸ Nōna balv na tu ba se Zezi tın zanzan ma zaŋı ba zıgı nōna bam maama yigə ni, yı ba ta ba brı kulv ba na kı ba cəgı tın. ¹⁹ Ba badonnə zanzan ya na yəni ba təgı liri kəm tın ma kwe ba liri kəm twaanv tum ba vwe daanı jəgə dıdva, yı ba daarı ba zwe-tı nōna bam maama yigə ni. Ba ma jeeli twaanv tum səbu ba nii kv ni na wó ta mai te tın. Ku ma yı səbu-dala murr-fiinnu (50.000). *f6 * ²⁰ Dı Yuutu wum na brı o dam dım kuntu tın, kv ma pa o taanı dım fıgı di jagı di ve yigə yı nōna se-dı.

Vuvugə na zaŋı Efəezi ni te tın

²¹ Wənu tuntu dēen na kı ti ke tın, Pooli ma li wıbvıŋa sı o beeri o təgı Masıdvani dı Akayi wı, sı o laan ke o vu Zeruzalem. O ma bıŋı o wı: «A na ve a wı Zeruzalem ni, a maŋı sı a vu Rom dı mu.» ²² O ma tıŋı nōna bale sı ba da o yigə ba vu Masıdvani. Bantv maa yı Timoti dı Erasıtı balv na təgı ba tıŋı ba pa-o tın. O titı ma maŋı Azi ni o daanı funfun.

²³ Da yam kuntu ni mu vuvugə zanzan tuə dı Yuutu Zezi cwəŋə kam ıwaanı. ²⁴ Nōonu wıdovı dēen mu wı Efəezi ni, o yırı mu Demetrısı. O yı gəgə mu, yı o mai səbu-pwənu o maa mōoni kamwarv o paı ti nyı di digə kalv ba na zuli ba we Atımisi ka wıni tın. O titıŋa yam maa jaanı nyōvri zanzan ya paı o tıntıŋ-donnə bam. ²⁵ O ma zaŋı o bəŋı ba maama di balv di na tıŋı titıŋa yantv doŋ tın, yı ba la daanı. O ma ta di ba o wı: «A badonnə-ba, abam maŋı á ye ni titıŋı dilv dı na jıgı dı tıŋı tın mu pa dı jıa gara. ²⁶ Abam nan ne yı á kwəri á ni Pooli wuntu na kı te tın. O yəni o te ni nabiinə na me ba jıa ba kı wənu tilv tın bá wantı ti taa yı wa cıga cıga, dı wı maŋı sı dı zuli-ya. O kı kuntu mu o svıgı nōna zanzan o pa ba se o taanı dım, yı kv dai Efəezi yıranı wıni mu o kı kuntu, kv ge fun mu sı kv taa yı Azi * tw kum maama. ²⁷ Kuntu maama wai kv pa nōna ıvōni ba cəgı dibam titıŋı dım. Kv ta wəli da, ba laan wó gooni dibam we kamunu Atımisi digə kam, yı baá pa ka taa yı kafe. Kulv na daarı tın mu yı sı Atımisi titı yırı dım wó cəgı nōna tee ni, yı wuntu ya yı we dilv nōna maama na zuli Azi tw kum wıni di logv baŋa maama wıni tın.»

²⁸ Nōna bam na ni kuntu tın, ba bana ma tiini ya zaŋı zanzan yı ba kaası ba wı: «Dıbam Efəezi tiinə we Atımisi mu jıgı dam!» ²⁹ Səv laan ma tiini kv kı tw kum maama wıni bəgı bəgı. Nən-kəgə kum ma vu ba ja Gayusi dı Arısarıkı, yı ba kı lıla ba vaŋı-ba ba ja vu tw kum joro jəgə kam. Nōna bantv bale ya təgı dı Pooli mu ba nuŋı Masıdvani ba ba. ³⁰ Pooli ma bıŋı sı o vu o zıgı kəgə kum yigə ni o ıvōni dı ba. Zezi karabiə bam ma wı se ba pa-o cwəŋə. ³¹ Tw kum dıdēera badonnə ya di cıloŋo dı Pooli. Ba ma tıŋı ni ba loor-o sı o yı zaŋı o vu joro kum jəgə. ³² Ba ma kı səv bəgı bəgı joro jəgə kam ni. Nōonu maama maa tiini o ıvōni o wıbvıŋa taanı dı kwər-dıa. Kəgə kum nōna zanzan ma wı lwarı wıŋo kulv ıwaanı ba na jeeri daanı tın. ³³ Zwifə bam ma li Alesandrı sı o nuŋı o zıgı kəgə kum yigə ni o ıvōni. Kəgə kum nōna badonnə ma kwaanı ba brı-o o na wó kı te. O ma zəŋı o jıŋa sı ba cəgı səv kum, yı o sıŋı sı o tulı kulv na kı tın o brı nən-kəgə kum. ³⁴ Ba nan na lwarı ni o yı Zwıfu tın, ba maama maa təgı daanı ba tiini ba bađı bıdwi ba wı: «Dıbam Efəezi tiinə we Atımisi jıgı dam!» Ba kı kuntu doŋ mu taan, sı kv vu kv yı nıneıni luu tile te.

³⁵ Tw kum tıwan-pıpvınu laan ma kwaanı o pa kəgə kum bıcara pəni tıga ni. O ma ta di ba o wı: «A badonnə Efəezi tiinə-ba, nōon-nōonu tərə o na yəri ni dibam we kamunu Atımisi digə kam zıgı Efəezi wıni yoba seeni, yı dibam mu nii ka baŋa ni. Dı ta kwəri dı jıgı dı kaməgə kulv na nuŋı weyuu ni kv tu tıga ni tın dı niə. ³⁶ Nōon-nōonu bá wantı o ta ni kuntu yı vwan. Kuntu ıwaanı kv maŋı sı á pa á bıcara pəni tıga ni, sı á yı garı á kı kulv na wı maŋı tın. ³⁷ Nii-na, abam jaanı nōna bantv bale á ba yo, yı ba wı ıvōgı dibam we digə kam wənu naa ba ıvōni ba cəgı dibam we dım yuu. ³⁸ Kv nan na yı Demetrısı dı o nōna bam, ba na jıgı nōonu wum taanı, ba maŋı sı ba vu sarıya dim jəgə ni ba sarı-o dıdēera bam yigə ni. ³⁹ Kv daarı, abam ta na jıgı bıwıə sı á wəli da, dı maŋı sı dı bəŋı tw kum nōna sı ba la daanı, ni kv na wó təgı cwəŋə te tın. Dı laan wó wantı dı ıvōni taanı dım sı dı ni dı kuri. ⁴⁰ Kulv na kı zum tın wó wantı kv pa Rom tiinə bam cwəŋə sı ba taa wı, dı zum jeeri daanı dı kı wo-baləv. Səv kum na su tw kum maama tın, kv ba jıgı kuri. Ba na bwe dibam kv kuri, dı bá wantı dı ıvōni dı vrı dı titı.» ⁴¹ O na tađı kuntu o ti tın, o ma ta di nən-kəgə kum sı ba viiri.

Pooli na ve Masidvanı dı Grēki tuw te tun

¹Tuw kum vuvugə kam na tu ka ti tun, Pooli laan ma zaŋı sı o ke. O ma bəŋi Zezi karabiə bam sı ba jəni daani, yi o ɲəɲni dı ba o pa ba na baari. O ma daari o bani-ba yi o ke o vu Masidvanı. ²O maa tɔli je sum kuntu maama o ɲəɲni wəənu zanzan o bri nəəna bam o pa ba na baari. O daa ma ke o vu o yi Grēki tuw. ³O ma ki canı sitə dāanı. O laan ma ti o yigə sı o zɔ naboro o vu Siiri. O ma ba o lwarı nı Zwifə bam ki ni daani sı ba kwaanı ba cəg-o. Kuntu ɲwaanı o ma ləni o wɔbɔŋa yi o bɔŋı sı o vu tıga nı o təgı Masidvanı cwəŋə kam o joori o vu Siiri. ⁴Balu na zaŋı sı ba təgı dıd-o tun mu tintu:

Sopateeri wulv na yi Pirusi bu yi o nuŋi Beere tun,
Arisitaki dı Sıkən, bantv nuŋi Tesaloniki mu,
Gayusi wulv na nuŋi Deribi tun,
Timoti,
Tisiki dı Trofim, ba na yi Azi tiinə tun.

⁵Bantv mu de yigə ba loori ba vu Trvası ba cəgi dıbam da. ⁶Dıbam titı laan ma maŋı Filipi nı, yi dı təgı dı di Zwifə bam candiə kalv ba na yəni ba di dıpe dilv na ba jıgı dabılı tun. Candiə kam na ti tun, dı laan ma zɔ naboro dı təgı nıw kum wu dı ki da yanu dı vu dı yi Trvası. Dı ma jeeri dı təgı-donnə bam da, yi dı ki da yarpe tuw kum nı.

Yutiki na tıgı yi o joori o bi te tun

⁷De dilv na saŋı Zwifə bam siun de dim tun, *f7* dıbam maama ma jeeri daanı sı dı di wədiu nı Zezi deen na fəgı dıpe o pa o karabiə bam yi ba di te tun. Pooli ma tiini o ɲəɲni o bri nəəna bam taan, kv vu kv yi titu kunkurv, beŋwaanı tıga na puvrı o lagı o viiri mu. ⁸Dı ya lagı daanı weyuu digə kalv na yi bitu tu tun wunı mu. Ba ma tarıgı min-zwəənu zanzan ba zıgı da. ⁹Nən-dɔŋv kudoŋ maa təgı o wura, o yırı mu Yutiki. O maa je təkoro ni nı. Pooli na tiini o ɲəɲni o daanı kuntu tun, nən-dɔŋv kum maa je o dɔ o vula. O laan ma ba o dɔ fası o ke. O ma təgı təkoro kum o tv tıga nı. Ba ma tu ba kwe-o dı o tıga. ¹⁰Pooli titı ma tu o vu o pəni nən-dɔŋv kum baŋa nı o kukwər-o dı o jia yi o wı: «Á yi pa á yıra səəri, sı o ta ɲwı mu.»

¹¹Pooli ma joori o di weyuu digə kam. O ma fə dıpe dim o di. O daa ta ma ları dı ba taan, yi tıga ba ka puvrı. O laan ma viiri. ¹²O na viiri tun, nəəna bam ma ja nən-dɔŋv kum ba ja vu səŋə dı yazurə. Ba bıcara ma pəni tıga nı yi ba jıgı wupolo.

Pooli na kaanı Efəezi nakwa bam yi o bani-ba te tun

¹³Dıbam ma yaŋı Pooli, yi dı vu dı zɔ naboro kum sı dı təgı yigə dı da nıw kum wu dı vu Asəsı. Dı ya ki ni daanı sı dı jeeri Pooli Asəsı nı mu, o na lagı sı o vu tıga nı tun ɲwaanı. ¹⁴Dı na ne daanı Asəsı nı tun, Pooli laan ma zɔ naboro kum, yi dı maama təgı daanı dı vu dı yi Mitileeni. ¹⁵Dı ma zıgı dāanı dı təgı nıw kum wu dı ke. Tıga ma puvrı, yi dı vu dı təgı Kiyo buburu kum dı ke. Tıga daa ma puvrı, dı ma vu dı be dı yi Saməsı. Tıga daa ta na puvrı tun, dı ma vu dı yi Mileti. ¹⁶Pooli deen ya bɔŋı sı o da Efəezi mu o ke sı o yi zıgı da. O ya ba lagı sı o daanı Azi * nı, beŋwaanı o lagı lıla mu sı o na wai, sı o vu o yi Zeruzalem dı Pantikoti * candiə kam ta wu yi.

¹⁷Dıbam deen na wu Mileti nı tun, Pooli ma tɔŋı ni o pa Zezi kəgə kum nakwa bam Efəezi nı o wı, ba ba. ¹⁸Ba na tu tun, o ma ta dı ba o wı: «Abam maŋı á ye a deen na zuvrı abam tee nı yi a ki te maŋa maama, kv na zıgı de dilv a na sıŋı a ba Azi tun. ¹⁹A tɔŋı a pa dı Yuutu wum dı tu-n-titı mu, a yi-na nuŋi, yi a na yaara dı Zwifə bam na ki ni daanı sı ba cəgı amv te tun. ²⁰Abam ta ye nı, a wu yaŋı sı a ta woŋo kulv maama na wó wanı kv wəli abam tun a bri abam. A ma kwaanı a bri abam Wε cıga kam nəəna maama yigə nı dı á titı sam nı. ²¹A ma tiini a bri Zwifə bam dı dwi-ge tiinə maama sı ba ləni ba wuvu ba se Wε, sı ba daari ba ki ba wu-dıdva dı dı Yuutu Zezi.

²²Lele kuntu a laan maa ve Zeruzalem. Kv yi Wε Joro * kum mu fi-nı sı a vu, yi a yəri kulv na wó vu kv ki amv da tun. ²³A na ye kulv tun mu yi sı Wε Joro kum yəni kv bri amv tuw maama nı, nı nəəna wó ja-nı ba və yi ba kwəri ba beesi-nı. ²⁴A nan na bɔŋı te tun, a ba pai sı a ɲwıa taa jıgı nyəəri ka pa-nı. Kulv na yi wo-ɲɔŋv tun mu yi sı a tɔŋı titɔŋa yalv dı Yuutu Zezi na ki a jıŋa nı sı a tɔŋı tun a ti. Titɔŋa yam kontu mu yi sı a kwaanı a bri Wε kwər-ywəŋə kam dı Dı na ki nəəna lanyıranı te tun.

²⁵A nan ye nı abam wulv wulv daa bá na amv, abam nan yi balv a na beeri á wunı a bri abam Wε paarı

dum ciga kam tun. ²⁶ Kuntu ḡwaani a lagı a tiini a kaani abam zim de dum ni, ni abam wulu na ge ḡwia We tee ni, ku daa dai amv yigə. ²⁷ Beḡwaani a tɔli ciga kalv maama na tɔgi We wubuḡa tun a bri abam, yi a wv səgi abam kulokulv. ²⁸ Nan fɔgi-na á taá nii á titi baḡa ni, didaani kɔgɔ kulv maama We Joro kum na kwe ku kı abam juḡa ni sı á taá nii tun. Á taá nii We kɔgɔ kum baḡa ni, ni nayıra na nii ba peeni te tun. We me Dı titi bu wum jana mv Dı ma vri Dı kɔgɔ kum sı ku taa yi Dı nyum. ²⁹ A ye ni, a na viiri a daari abam, nɔn-balwaaru wú zaḡı ba zv abam wv ba yaari abam nınɛeni nywənkuri na jaani peeni te tun. Ba bá se sı ba yaḡı abam kɔgɔ kum yi ba wv cɔgi abam wv nɔɔna. ³⁰ Nɔɔna dı wú zaḡı abam titi wuni, ba pipiri We ciga kam ba ganı Zezi karabiə bam, ba pa ba ywəri We kwaga ni sı ba daari ba tɔgi-ba. ³¹ Kuntu ḡwaani á fɔgi á cı á titi. Á taá guli ni amv zv abam tee ni buna yatɔ, yi a kaani abam maama sı á taá tɔgi We dı ciga. Maḡa maama a yəni a kı kuntu mv wıa dı titi, yi a yi-na nuḡı zanzan.

³² A laan lagı a kı abam We juḡa ni, sı á taá tɔgi Dı zaani kwərə kam. Kaá wani ka kwe abam lanyıranı, sı á laan ba á tɔgi dı balv maama na yi We titi nɔɔna tun á na ywəəni Dı tee ni. ³³ A wv jorḡı səbu naa səbu-sıḡa naa gwaaru abam wulwulv tee ni. ³⁴ Abam titi ye lanyıranı ni, a me a titi jıa mv a tuḡı sı a dı a tɔgi-donnə bam wani dı na dı ni-wodiu. ³⁵ A na kı kulv maama abam tee ni yi a cɛ dı tituḡa kuntu doḡ tun, a kı a bri abam ni dı maḡı sı dı tuḡı dı wəli nabwəəni mv. Taá guli-na dı Yuutu Zezi na tagı o wı: «Nmv na kwe woḡo n pa n doḡ, nı na wvpolo ku dwəni n na jorḡı woḡo n doḡ tee ni.»

³⁶ Pooli na tagı kuntu o ti tun, ba maama ma kuni doonə yi o loori We o pa-ba. ³⁷ Ba ma zaḡı yi ba maama tiini ba keerə. Ba ma kukwəri Pooli lanyıranı. ³⁸ Ba wuru ma tiini ti cɔgi, dı o na tagı taani dilv o bri-ba ni ba daa bá joori ba na-o tun. Ba ma zaḡı ba kogil-o ba ja vu naboro kum na wv me tun ba yag-o.

21

Pooli na ve o yi Zeruzalem te tun

¹ Dı laan ma banı-ba yi dı daari dı viiri. Dı ma kwe dı yigə dı yɔəri nunw kum wv dı vu dı yi Kosi. Tıḡa ma puuri, dı daa ma yi Rodi. Dı ma zıḡı dáani dı vu Patara. ² Dı na yi dáani tun, dı ma na naboro kudonḡ ku na lagı ku vu Fenisi. Dı ma vu dı zv ku wv sı dı tɔgi dı vu. ³ Dı na maa ve tun, dı ma tulı dı na Sipri. Dı ma yaḡı-ku dı jagwiə ni, yi dı daari dı ke. Dı ma vu dı yi Siiri. Dı na yi da tun, dı ma zıḡı Tiiri ni. Ku yi dáani mv ba maḡı sı ba li naboro kum zıla yam. ⁴ Dı ma nuḡı dı vu dı jeeri balv na yi Zezi karabiə tun, yi dı kı da yarpe ba tee ni. Dı na wura tun, We Joro * kum dam ma pa ba ta dı Pooli sı o yi zaḡı o vu Zeruzalem. ⁵ Da yarpe yam na ke tun, dı ma zaḡı dı kwe dı cwəḡə sı dı viiri. Zezi nɔɔna bam dı ba kaana dı ba biə maama ma ja dibam ba nuḡı tw kum wuni ba vu sı ba yaḡı. Dı na ve dı yi nunw kum ni tun, dibam maama ma kuni doonə tıḡa ni dı warı We. ⁶ Dı na warı We dı ti tun, dı ma banı daani dı yi-na, yi dı zv naboro kum. Bantu ma joori sɔḡo.

⁷ Dı ma zaḡı dı nuḡı Tiiri ni, yi dı tulı nunw kum ni dı vu dı yi Tolemi. Dı na yi da tun, mv dı ne Zezi karabiə. Dı ma jɔəni-ba yi dı kı de didwı ba tee ni. ⁸ Tıḡa na puuri tun, dı ma zaḡı dı vu dı yi Sezaari. Dı ma vu dı pəni Filipi-ba sɔḡo ni. Wuntu mv tɔli We kwər-ywəḡə kam, yi o tɔgi o yi nɔɔna barpe balv ba na li Zeruzalem ni tun wv nɔənv didva. *f8 * 9 O maa jıḡı o bukwa bana ba ta wv zv banna. Bantu yi balv na wai ba ḡɔəni We yiyiu-ḡwe tun. ¹⁰ Dı na kı da funfun dáani kuntu tun, nɔənv wudoḡ ma nuḡı Zude o ba dibam te. O yırı mv Agabusi. O yi We nijonḡnu mv. ¹¹ O na tu dibam te kuntu tun, o ma li Pooli kilə o təḡə ni o ma vɔ o titi ne dı o jıa o kı daani. O laan ma ta o wı: «Mv We Joro kum na tagı kulv tun ku wı: Zwifə balv na zuvrı Zeruzalem ni tun wú ja kilə kantv tu ba vɔ tintv doḡ, yi ba daari ba kı-o dwi-ge * tiinə juḡa ni.»

¹² Dı na ni kuntu tun, dibam dı balv na tɔgi ba wura tun maa kwaani dı loori Pooli sı o yi zaḡı o vu Zeruzalem. ¹³ O ma ləri o wı: «Beḡwaani mv abam keerə, yi á pa a wv cɔgi? Ba na lagı ba vɔ-nı Zeruzalem ni naa ba na lagı ba gv-nı dı, amv wú se sı a ti dı Yuutu Zezi yırı ḡwaani.»

¹⁴ Dı na loor-o taan dı ga tun, dı ma yaḡı yi dı ta dı wı: «We wú kı Dı wubuḡa na lagı kulv tun.»

¹⁵ Dı na kı da funfun da tun, dı ma zaḡı dı ti dı yigə dı nuḡı dı maa ve Zeruzalem. ¹⁶ Zezi karabiə badaara ma zaḡı Sezaari ni ba kogili dibam. Ba ma ja dibam ba vu nɔənv wulv sɔḡo dı na lagı dı pəni da tun. O yırı mv Minasən. O yi Sipri tu mv o na maḡı o yi Zezi karabu faḡa faḡa.

Pooli na wv Zeruzalem ni yi ku kı-o te tun

¹⁷ Dı na yi Zeruzalem tun, dı ko-biə bam ma jeeri dibam lanyıranı. ¹⁸ Tıḡa na puuri tun, Pooli ma zaḡı o tɔgi didaani dibam sı dı vu dı na Zakı. Zezi kɔgɔ kum nakwa bam maama maa tɔgi ba wura. ¹⁹ Pooli ma jɔəni-ba. O ma tulı kulv maama We na kı dwi-ge * tiinə bam tee ni o tituḡa yam wuni tun o bri-ba. ²⁰ Ba

na ni kulv maama o na tagi tun, ba ma ki We le ku nwaani. Ba laan ma ta di Pooli ba wi: «Dibam ko-bu, ni ku na yi te tun. Zwifə bam murrv kəgə kəgə laan mu tu ba se Zezi, yi ba ta təgi We ni-doorə yam di ba wu maama. ²¹ Ba ni ni nmu yəni n bri Zwifə balu na zuvri dwi-ge tiinə wuni tun, si ba yagi We cullu tilu Di na ki Moyisi * juja ni tun. Ba ni ni n te nəona bam kuntu si ba daa yi ta goni ba bəkəri *, si ba daa yi ta təgi dibam Zwifə bam mu na yi te tun. ²² Zwifə balu na wu yo seeni tun wó lwarí ni nmu tuə. Dí nan wó ki ta mu? ²³ Kuntu, di nan wó bri-m n na wó ki te tun. Nəona bana wu dibam tee ni ba na goni ba ni di We. ²⁴ Ba na lagi ba vu We-di-kamunu kum si ba kwe ba titi di We, nmu manj si n təgi n vu mu, si n daari n nwi kulv na wó pa ba na cwənjə si ba fa ba yuni tun. N na ki kuntu, nəona bam maama wó lwarí ni ba na te kulv ba pa nmu tun dai ciga. Ba nan wó lwarí ni nmu titi təgi We cullu tum na bri te tun mu. ²⁵ Ku daari dwi-ge tiinə balu na tu ba ki ba wu-didva di Zezi tun, dibam manj di pupuni tənə di pa-ba yi di ta kulv di na buji tun. Dibam tagi-ba si ba yi zaji ba di wodi kulv nəona na me ba kaani jwənə tun, naa ba di jana, naa ba di varum wulv ba na jujugi ba gv tun, yi di ta di ba si ba yi cəgi ba titi di kaana, si kaana di yi cəgi ba titi di baara.»

²⁶ Ba na tagi kuntu tun, Pooli ma se ba taani dum. Tiga na puvri tun, o ma ja nəona bam o vu si o təgi o kwe o titi di We. O ma daari o zu We-di-kamunu kum wu, si o ta o bri ka yigə tiinə bam da yalv ni na daari si nəona bam kwe ba titi di We ba ti tun, si ba laan ja ba wəənu tum ba ja ba, si ba ma kaani Baŋa-We ba pa ba didva didva.

²⁷ Da yarpe yam ni na daari fun si ya ti tun, Zwifə badaara ma na Pooli We-di-kamunu kum wuni. Bantu nuji Azi * tu kudorj mu. Ba ma pa nən-kəgə kum maama na wura tun bana zaji di Pooli. Ba ma ja-o, ²⁸ yi ba təali ba te ba wi: «Yisrayeli tiinə-ba, ba zəni-na dibam! Nəonu wuntu mu yi wulv na tulv je maama o bri nəona maama si ba yi taa nigv dibam Yisrayeli * tiinə, si ba yi taa se We cullu tilu dibam na təgi tun, si ba pa We-di-kamunu * kuntu di ji kafə. Ku wəli da, o jaani dwi-ge tiinə badonnə mu o ba o zu dibam We-digə kam wu, o pa ba digiru cəgi jəgə kalv na yi We nyum tun.» ²⁹ Ba deen tagi kuntu dorj, bejwaani ba ya ne Trofim di Pooli na təgi daani tu kum wuni, yi o yi dwi-ge tu na nuji Efəezi tun. Ba deen buji ni nəonu wum kuntu mu Pooli jaani o zu We-di-kamunu kum wu.

³⁰ Vuvugə ma zaji tu kum maama wuni. Nən-kəgə ma duri ku vu jəgə kam. Ba laan ma ja Pooli ba tuur-o ba ja nuji We-di-kamunu kum wuni, yi ba daari ba pi ka niə yam maama. ³¹ Nən-kəgə kum maa kwaana si ba gv Pooli. Rom pamaŋna bam didəerv wum ma ni ni Zeruzalem tu kum maama vugimi. ³² O na ni kuntu tun, o ma li pamaŋna bam di ba yigə tiinə badaara, yi ba duri lila ba vu ba yi kəgə kum na wu me tun. Nəona bam na ne-o di o pamaŋna bam kuntu tun, ba ma yagi Pooli magim. ³³ Didəerv wum ma vu o twe Pooli te, yi o pa ba ja-o. O ma pa ba kwe caponnu tile ba ma və-o. O ma daari o bwe si o lwarí nəonu wum na yi wulv tun, di o na ki kulv tun. ³⁴ O na bwe kuntu tun, nəona badaara ma kaasa kəgə kum wuni yi ba te n ni n ni. Səə kum na daga kuntu tun, ku ma pa didəerv wum warí si o lwarí kulv na ki ciga ciga tun. Kuntu nwaani o ma pa o nəona bam ni, si ba ja Pooli ba vu ba pamaŋna bam puna digə kam. ³⁵ Ba na jaan-o ba yi natənə yam diinim jəgə tun, pamaŋna bam kwe-o mu ba ziji, bejwaani nən-kəgə kum yiə tiini ya suni o baŋa ni. ³⁶ Nəona bam maama ma pe ba pu o kwaga, yi ba kaasi ba te ba wi: «Gv-o-na!»

³⁷ Pamaŋna bam na lagi ba ja Pooli ba zu ba puna digə kam tun, o ma ta di ba didəerv wum o wi: «Nmu wó pa-ni cwənjə si a ta taani a bri-m na?»

Didəerv wum na ni kuntu tun, o ma bwe Pooli o wi: «Nmu ki ta mu n ni Greki tiinə taani? ³⁸ Ku na yi kuntu, nmu dai Ezipi * tu wulv deen na pe nəona vin ba tu kum yigə tiinə ni yi o daari o li nəona murr-tina (4.000) balu na yi jara-kərə o ja vu kagua wuni tun na?»

³⁹ Pooli ma ləri o wi: «Aye. Amv yi Zwifu mu. Ba lvgi amv Silisi tu Tarisi ni mu. A yi tv-kamunu kum kuntu nən-bu mu. A loori-m si n pa-ni cwənjə si a njooni di nən-kəgə kum.»

⁴⁰ Didəerv wum ma se. Pooli ma zaji o zigi natənə yam baŋa ni. O ma zəji o juja kəgə kum baŋa ni. Ba maama ma cəgi səə. O ma njooni di ba di ba titi Zwifə taani dum.

22

Pooli na njooni si o ma joni o titi te tun

(Titvna Təna 9:1-19, 26:9-18)

¹ O ma ta o wi: «A kwə-ba di a ko-biə-ba, á fəgi á cəgi si a tulv ku na yi te tun a bri abam.» ² Zwifə bam na lwarí ni o njooni ba titi dwi taani mu tun, ba ma fəgi ba cəgi səə.

³ O laan ma ta di ba o wi: «Amv yi Zwifu mu. Ba lvgi-ni Silisi tu Tarisi ni mu. Ku nan yi Zeruzalem yo

mu a ki nɔɔnu. Gamaliyeli mu bri amu dibam nabaara cullu tum na yi te tun ciga ciga. A deen ce lanyirani a kwe a titi a pa We nuneeni abam zum di na ki te tun mu. ⁴ A deen yaari balu na se ba togi Zezi cwɛnɛ kam tun, yi a daari a pa ba gu badaara. A maa yɛni a jaani baara di kaana a ki pɛna digɛ ni.

⁵ Dibam kaanum yuutu wom didaani di nakwa kɔgɔ kum maama wɔ wani ba ta ni ku yi ciga. Maɲa kadoɲ ni a ve bantɔ te mu a joɲi twaanu tilu a na wɔ kwe a bri Zwifɛ balu na wu Damasi ni tun, si ba pa-ni cwɛnɛ si a ja balu na togi Zezi cwɛnɛ kam tun, a vɔ-ba a ja a ba Zeruzalem si ba na cam.

⁶ A na maa ve yi a daari fun si a yi Damasi tun, ku na maɲi di wia titari ni tun, mu pooni de di nuɲi weyuu ni di ba di pipili di kaagi-ni. ⁷ A ma tu tɛga ni, yi a ni kwɛrɛ na bɛɲi-ni ka wi: <Sooli, Sooli! Bɛɲwaanu mu yi n jigi amu n bɛɛsi kuntu?>

⁸ A ma bwe a wi: <A tu, nmu yi wɔɔ mu?>

O ma lɛri o wi: <Amu yi Zezi mu, Nazareti tu wulu nmu na jigi n bɛɛsi tun.>

⁹ Nɔɔna balu na togi di amu tun ma na pooni dum, yi ba wu ni wulu kwɛrɛ na ɲɔɔni di amu tun. ¹⁰ A laan ma bwe a wi: <A tu, bɛɛ mu a nan wɔ ki?>

Dɔ Yuutu wom ma lɛri-ni o wi: <Zaɲi n vu n zu Damasi, si daani mu ba laan wɔ bri-m kulɔ maama We na pɛ ni si n ki tun.>

¹¹ A ma zaɲi weeni, yi a yiɛ daa ba nai, pooni dum na tiini di pipili-ya tun ɲwaanu. Kuntu, balu na togi di amu tun ma ja a juɲa ba vaɲi-ni ba ja zu Damasi tu kum wu.

¹² Nɔɔnu wudoɲ maa wura, o yiri mu Ananiya. O maa niɲi We lanyirani, yi o togi dibam Zwifɛ bam cullu tum. Zwifɛ balu maama na zuuri Damasi ni tun maa te o taani ba wi, o yi nɔn-ɲum. ¹³ O laan ma ba o zigi amu tee ni yi o wi: <A ko-bu Sooli, joori n ta n nai!> O na tagi kuntu tun, bidwi baɲa ni mu a yiɛ yam puri yi a na o yibiya. ¹⁴ O ma ta o wi: <Dibam nabaara Baɲa-We mu li nmu si n lwarɔ Di wubuɲa na lagi kulɔ tun, si n daari n na Wu-porɲo Tu wom si n ni o na ɲɔɔni di o titi kwɛrɛ. ¹⁵ Bɛɲwaanu nmu wɔ ta n yi o maana tu si n bri nɔɔna bam maama o ciga kam, si n ta n bri-ba nmu na ne kulɔ yi n daari n ni te tun. ¹⁶ Nmu nan wu maɲi si n da n daani. Zaɲi si n loori We dɔ Yuutu wom yiri ɲwaanu, si n daari n pa ba miisi-m na woni, si We wɔ yagi n lwarum Di ma ce-m.>

¹⁷ Kuntu na ke tun, a laan ma joori a vu Zeruzalem. A ma vu We-di-kamunu kum wu a wura a warɔ We. A na wura tun, We ma pa a na wo-kinkagili ni dindwɛa te. ¹⁸ A ma na dɔ Yuutu wom yi o ɲɔɔni di amu o wi: <Zaɲi n ki lila n duri n nuɲi Zeruzalem ni, bɛɲwaanu tu kum nɔɔna bam ba se kulɔ nmu na wɔ ta amu ɲwaanu tun.> ¹⁹ A ma lɛri a wi: <A yuutu, nɔɔna bam ye lanyirani ni amu deen yɛni a tulu Zwifɛ bam We-di sum, yi a jaani nɔɔna balu na ki ba wu-didwa di nmu tun a pa ba pi-ba, yi ba daari ba magi-ba. ²⁰ Ku daari maɲa kalu ba na gu Etiyeni wulu na yi nmu maana tu o bri nmu ciga kam tun, a titi wura yi a se ni ku maɲi si ba gu-o. Amu deen mu zigi a nii ba gwaaru tum ba na li ba tiɲi si ba daari ba dul-o ba gu tun.>

²¹ Dɔ Yuutu wom laan ma ta di amu o wi: <Nan ve, si amu wɔ tuɲi-m yigɛ yigɛ si n vu dwi-ge * tiinɛ bam te.> »

²² Pooli na ɲɔɔni te maama tun, nɔɔna bam ya cum mu yi ba cɛg-o. O nan na tagi dwi-ge tiinɛ bam taani o wɛli da tun, ba laan ma zaɲi ba kaasi di kwɛr-de ba wi: «Ti-na o mumwe! Ku wu maɲi si o taa ɲwi!» ²³ Ba maa nani baari yi ba wuvugɛ ba gwaaru weeni, yi ba mɔɔni fogo ba caara. ²⁴ Pamaɲna bam didɛɛru wom na ne kulɔ na ki tun, o ma pa o nɔɔna bam ni si ba ja Pooli ba zu ba pɛna digɛ kam. O ma ta di ba si ba mag-o di balaara, si o ta o pa ba lwarɔ o na ki kulɔ yi Zwifɛ bam nani baari o baɲa ni tun. ²⁵ Ba na vɔg-o ba ti si ba daari ba mag-o tun, Pooli ma ta di pamaɲna bam yigɛ tu wulu na zigi da tun o wi: «Abam jigi cwɛnɛ si á ja Rom tu juɲa nɔɔnu á magi, yi ba ta wu bwe-o ba nii o na cɔgi kulɔ tun na?»

²⁶ Pamaɲna yigɛ tu wom na ni kuntu tun, o ma vu o ta di o didɛɛru wom o wi: «Nmu nan lagi n ki ta mu? Nɔɔnu wom yi Rom tu juɲa nɔɔnu mu.»

²⁷ Didɛɛru wom ma vu Pooli te o bwe-o o wi: «Nmu yi Rom tu kum juɲa nɔɔnu mu na? Si n ta n bri-ni.»

Pooli ma lɛri o wi: «Eɛn, a yi Rom tu kum juɲa nɔɔnu mu.»

²⁸ Didɛɛru wom ma ta o wi: «Amu ɲwi sɛbu-fɔrɔ mu yi a daari a ji Rom tu kum juɲa nɔɔnu.» Pooli ma lɛr-o o wi: «A nan maɲi a yi Rom tu kum juɲa nɔɔnu a lura maɲa ni mu.»

²⁹ Nɔɔna balu ya na zigi si ba mag-o si o ɲɔɔni tun na ni kuntu tun, ba ma kwe o yira ba yagi lila. Didɛɛru wom di na lwarɔ ni Pooli yi Rom tu kum juɲa nɔɔnu tun, fɔɔni ma ja-o di o na pɛ ba vɔ-o di capɔnnu tun.

Pooli na zigi nakwa bam yigɛ ni te tun

³⁰ Didɛɛru wom deen maa lagi si o lwarɔ kulɔ na ki yi Zwifɛ bam saɲi Pooli tun. Tɛga na puuri tun, o ma pa ba bwɛli Pooli ba yagi. O ma daari o pa ni si Zwifɛ bam kaanum yigɛ tiinɛ bam di ba sariya-dirɛ

nakwa bam maama jeeri daani. O laan ma ja Pooli o vu o pa o zigɔ ba yigə ni.

23

¹Pooli ma nii sariya-dirə nakwa bam seeni yɪ o wɪ: «A ko-biə-ba, kulɔ maama a na kɪ a ŋwɪa wɔni sɪ ku ba ku yɪ zum tɪn, fɔni təri a bicari ni, yɪ Wɛ di ye ku ni ni.» ²Zwifə bam kaanum * yuutu wɔm o yɪri na yɪ Ananiya tɪn na ni Pooli na tagɪ kulɔ tɪn, o ma ta di balɔ na zigɔ Pooli tee ni tɪn sɪ ba fri o ni ni. ³Pooli ma ləri Ananiya o wɪ: «Wɛ wó magɪ nmu titi mu. Nmu nyɪ di kəbrə kalɔ nɔɔna na fɔgɪ tɪn mu. Nmu yɪ wɔlɔ na je sɪ n di amu taani sɪ ku tɔgɪ Zwifə bam cullu tum mu, yɪ nmu titi mu cɔgɪ-tɪ di n na pɛ ni sɪ ba magɪ amu tɪn.»

⁴Nɔɔna balɔ na zigɔ Pooli tee ni tɪn ma ta did-o ba wɪ: «Nmu jigɪ Wɛ kaanum yuutu wɔm mu n twia!»

⁵Pooli ma ləri-ba o wɪ: «A ko-biə-ba, a maŋɪ a yəri ni o yɪ kaanum yuutu mu. Ku pɔpɔni Wɛ tɔnɔ kum wɔni ku wɪ, n yɪ zaŋɪ n ŋɔɔni n cɔgɪ di wɔlɔ na yɪ abam yuutu tɪn.»

⁶Pooli na lwarɪ ni kɔgɔ kum nɔɔna badaara yɪ Sadusian * tiinə yɪ badaara di yɪ Farizian * tiinə tɪn, o laan ma ŋɔɔni baŋa baŋa di kwər-dia ba kɔgɔ kum wɔni o wɪ: «A ko-biə-ba, amu yɪ Farizian tu mu yɪ a kwəri a yɪ Farizian tiinə bu. Ba zum saŋɪ amu sɪ ba di a taani, di a na jigɪ tɪna ni twa wó joori ba bi ba yaɣɪ tɔvni tɪn ŋwaani mu.»

⁷O na tagɪ kɔntu o ti tɪn, Farizian tiinə bam di Sadusian tiinə bam ma sɪŋɪ ba wura ba magɪ kantɔgɔ daani. Ba kɔgɔ kum ma pɔəri ble. ⁸Sadusian tiinə bam maa brɪ ni twa biim tərə, yɪ ba tɛ ni malesɪ * di cirə di tərə. Ku daari Farizian tiinə bam maa brɪ ni tintu maama wura.

⁹Ba maama maa kɪ sɔɔ ku tiini ku ja gaali. Wɛ cullu karanyina tiinə badaara na nuŋɪ Farizian kɔgɔ kum wɔni tɪn ma zaŋɪ wɛɛni ba twani di dam ba wɪ: «Dɪbam wu nɛ kulɔ nɔɔnu wɔntu na cɔgɪ tɪn. De doŋ ku wai ku yɪ ciru naa maleka mu suni ka ŋɔɔni did-o.»

¹⁰Ba kantɔgɔ kum na tiini ku daga tɪn, ku ma pa fɔvni zu pamaŋna bam didɛɛru wɔm, o ya bɔŋɪ sɪ ba ga wó ja Pooli ba vaŋɪ ba tɔri mu. O ma pa ni sɪ o pamaŋna bam zu kɔgɔ kum wu ba ja Pooli ba ja nuŋɪ, sɪ ba daari ba ja-o ba joori ba vu ba puna digə kam.

¹¹De dum kɔntu titu ni, dí Yuutu wɔm ma ba o zigɔ Pooli tee ni yɪ o ta did-o o wɪ: «Ta n jigɪ baari, bɛŋwaani nmu na pɛ amu maana n brɪ amu cɪga kam Zeruzalem tiinə tee ni te tɪn, nmu nan daa n ta maŋɪ sɪ n brɪ a cɪga kam kɔntu mu Rom tiinə tee ni di.»

Ba na kwaani sɪ ba gu Pooli te tɪn

¹²Tɪga na pɔvri tɪn, Zwifə badaara ma la ba kɪ ni daani. Ba ma du di Wɛ ni ba daa bá di wɔdiu naa ba nyɔ kulɔkulɔ, sɪ ku taa ve maŋa kalɔ ba na wó gu Pooli tɪn. ¹³Nɔɔna balɔ na kɪ ni daani kɔntu tɪn dwe nɔɔna fiinna. ¹⁴Ba laan ma zaŋɪ ba vu ba kaanum yigə tiinə bam di ba nakwa bam te ba ta ba wɪ: «Dɪbam maama kɪ ni daani mu yɪ dí du di Wɛ dí wɪ, dí daa bá di kulɔkulɔ sɪ ku taa ve maŋa kalɔ dí na wó gu Pooli tɪn. ¹⁵Ku laan daari sɪ abam di sariya-dirə nakwa bam maama mu tɔŋɪ ni pamaŋna didɛɛru wɔm tee ni, sɪ ba ja Pooli ba nuŋɪ ba ba pa abam. Abam wó kɪ sɪ ku taa nyɪ nunɛɛni á lagɪ sɪ á fɔgɪ á ni o taani dum wɔŋo mu te. Ku daari dɪbam wó vu dí ti dí yigə, sɪ dí gu-o cwəŋə ni yɪ o daa ta wu yɪ abam te.»

¹⁶Pooli nakə bu dɛɛn ma ni kəm dum kɔntu ŋwa. O ma zaŋɪ o vu o zu pamaŋna bam puna digə kam o ta o brɪ Pooli. ¹⁷Pooli na ni kɔntu tɪn, o ma bəŋɪ pamaŋna bam yigə tu didua sɪ o ba. O ma ta did-o o wɪ: «Ja nɔn-dvɔŋ kɔntu n vu didɛɛru wɔm te, sɪ o jigɪ taani mu sɪ o ta did-o.»

¹⁸Pamaŋna bam yigə tu wɔm ma tɔgɪ o yigə o ja-o o vu didɛɛru wɔm te. O ma ta o wɪ: «Pooli wɔlɔ na wu puna digə ni tɪn mu bəŋɪ amu o ta o wɪ, a ja nɔn-dvɔŋ kɔntu a ba nmu te, sɪ o jigɪ taani mu sɪ o ta o brɪ-m.»

¹⁹Didɛɛru wɔm ma ja o jɔŋa o vaŋ-o o ja nuŋɪ daa. O ma bwe-o o wɪ: «Nmu jigɪ bɛɛn n lagɪ n ta n brɪ amu?»

²⁰O ma ta o wɪ: «Zwifə bam mu kɪ ni daani sɪ ba jwa tɔŋɪ ni nmu tee ni, sɪ n ja Pooli n vu ba sariya-dirə nakwa bam te, sɪ ku taa nyɪ nunɛɛni ba lagɪ sɪ ba fɔgɪ ba ni o taani dum mu te. ²¹Nan yɪ zaŋɪ n sɛ ba ni, bɛŋwaani ba dwe nɔɔna fiinna ba na lagɪ ba sɛgɪ ba titi cwəŋə ni sɪ ba taa cəg-o. Ba maama nan dugɪ di Wɛ mu ba wɪ, ba bá di naa ba nyɔ kulɔkulɔ sɪ ku taa ve maŋa kalɔ ba na wó gu Pooli tɪn. Ba nan ti ba yigə, yɪ ba laan cəgɪ sɪ nmu na sɛ ba ni dum mu, sɪ ba kɪ kɔntu.»

²²Didɛɛru wɔm na ni kɔntu tɪn, o ma ta did-o o wɪ: «Yɪ zaŋɪ n ta n brɪ nɔɔn-nɔɔnu ni n tu n ta kəm dum kɔntu di amu.» O ma daari o pa nɔn-dvɔŋ kum viiri.

²³Didɛɛru wɔm laan ma bəŋɪ o yigə tiinə bale o ta di ba o wɪ: «Lɪ-na pamaŋna biə-yale (200) sɪ ba vu

Sezaari, didaani sise diinæ fusrpe (70) di cicwæ dulina biə-yale (200). Á maŋi si á ti á yigæ si á nuŋi ku maŋi di luu nuŋv titu ni. ²⁴Li-na sise á pa Pooli si o di, si o wani o vu o yi guvirma tu Felisi te di yazuræ.»

²⁵Didæerv wum laan ma pupvni tənə o wi:

\pi ²⁶«Amv Kloodi Lizia mu pupvni tənə kontu a pa nmv Felisi wulv na yi dibam guvirma tu yi n nii dibam lanyirani tun. A jəoni nmv.

\pi ²⁷Zwifə badonnə mv jaani nəonv wuntu, yi ba kwaan si ba gv-o. Amv nan lwar ni o yi Rom tiv kum juŋa nəonv mv. Kontu ŋwaan mv amv di a pamaŋna bam ma vu di joŋ-o di yagi. ²⁸A ya lagi si a lwar woŋo kulv ŋwaan ba na jaan-o ba ba ba saŋi tun mv. Mv kv kuri a jaan-o a vu a zigi ba sariya-dirə nakwa bam yigə ni. ²⁹A ma lwar ni ba saŋ-o ba titi cullu tum ŋwaan mv. Kulvkvulv nan tərə kv na bri ni ba maŋi si ba gv-o naa ba pi-o. ³⁰Nəonv nan mv tagi o bri-ni, ni Zwifə badaara mv ki ni daani si ba gv nəonv wum. Kontu ŋwaan mv a tvŋ-o nmv tee ni. A ma ta di balv na saŋ-o tun, ni ba ba nmv te ba ta kulv o na ki tun.»

³¹Pamaŋna bam laan ma zaŋi ba ja Pooli ba nuŋi ni ba na pe-ba ni si ba ki te tun. Ba ma ja-o titu dum kontu ba vu ba yi Antipatriisi. ³²Tiga na puvri tun, pamaŋna balv na ve tiga ni tun ma zigi dáani ba joori ba vu ba jəgə kam. Ba ma daari sise diinæ bam yirani mv si ba təgi di Pooli ba vu. ³³Ba ma ja-o ba vu ba yi Sezaari. Ba na yi da tun, ba ma kwe tənə kum ba pa guvirma tu wum yi ba ki Pooli o juŋa ni. ³⁴O ma karumi tənə kum, yi o daari o bwe Pooli o wi, tiv kəə mv o nuŋi? O na lwar ni o nuŋi Silisi tun, ³⁵o ma ta o wi: «Nm v saŋina bam na tuə, aá bwe nmv taani dum a nii.» O ma daari o pa ni o wi, ba ja Pooli ba vu səŋə kulv Pe Erədi dæen na ləgi tun ba pi-o da si ba taa yir-o.

24

Felisi na bwe Pooli taani te tun

¹Da yanu na ke tun, Zwifə bam kaanum * yuutu Ananiya laan ma ba didaani nakwa badaara, di bitar-yeenu wulv na yi ba zənnu tun o yiri mv Tetuli. Ba ma vu ba jəni guvirma tu wum yigə ni, si ba tulv kulv Pooli na ki tun ba bri-o. ²Ba ma bəŋi Pooli si o ba. Tetuli laan ma puli si o ŋəoni taani dum. O ma tulv o wi: «Dibam yuutu Felisi, dibam maama ye ni nmv ŋwaan mv dibam ləgv kum jigv ywəəni di yazurə. Nm v na jigv dibam te tun mv pe dibam ləgv kum fəgi kv ve yigə. ³Nmv na ki kulv maŋa maama naa je di je n pa dibam tun, di ki nmv le zanzan kv ŋwaan. ⁴A nan ba lagi si a ŋəoni zanzan si kv yaari nmv. A nan loori-m si n cəgi dibam na jigv kulv funfun si di ta tun. ⁵Dibam maani ni nəonv wuntu jigv nakəəri zanzan. O yəni o pai Zwifə bam magi kantəgə yi ba pəəri daani ləgv baŋa je maama ni. O maa kwəri o yi Nazareti *f9 * tiinə vwan kara kam yigə tu. ⁶O ya ma tiini o kwaan si o cəgi dibam Wε-di-kamunu * kum cullu tum. Dibam ma ja-o. ((Di ya maa lagi si di ma dibam Zwifə bam cullu tum mv di di o taani. ⁷Pamaŋna bam didæerv Lizia laan ma ba o vri-o di dam dibam jia ni. ⁸O ma pa ni ni balv na saŋi Pooli tun ba nmv te.)) Nm v nan na bwe-o taani, nmv titi laan wú lwar kulv o na ki yi di saŋ-o tun.»

⁹Tetuli na tagi kontu tun, Zwifə bam ma pu o kwaga ba wi, o na tagi kulv maama tun yi cigə mv.

¹⁰Guvirma tu wum laan ma yigvsi o juŋa si Pooli di daa tulv o kwərə. Pooli ma ta o wi: «Amv ye ni nmv te ləgv kontu yi n yi sariya-diru bina zanzan na ke. Kontu ŋwaan a jigv wupolo si a zigv nmv yigə ni a ŋəoni a joŋi a titi. ¹¹Nmv titi nan wú wani n lwar ni a na ve Zeruzalem si a zuli Wε tun, kv ta wv dwəni da fugə-yale zim de dum ni. ¹²Zwifə bam na ne amv Wε-di-kamunu kum ni tun, a ba wvra a magi kantəgə didaani nəon-nəonv. Ba nan wv ne ni a pe vuvugə zv nəona titari ni. Kv na yi dibam Zwifə bam Wε-di sum wvni naa je di je tiv kum wvni, ba wv ne ni a ki kontu doŋ. ¹³Wəənu tilv ba na wi a ki tun, ba bá wani ba bri ni ti yi cigə. ¹⁴A nan na wú ta kulv di nmv ni kv yi cigə tun mv tuntv: A zuli Wε dilv na yi dibam nabaara Wε tun mv, yi a təgi Wε cwə-dvŋa kalv nəona bantv na te ba wi ka yi vwan tun. A nan se a təgi wəənu tilv maama na pupvni Wε cullu tənə kum wvni di faŋa faŋa Wε nijoŋnə bam twaanv tum wvni tun. ¹⁵A nan jigv tuna Wε tee ni, ni nəona bantv di na jigv tuna te, ni twa maama wú joori ba bi ba yagi tvvni, kv na yi nən-ŋona di nən-balwaarv maama. ¹⁶Kontu ŋwaan mv a tiini a kwaan, si a ki kulv maama na lana Wε di nabiinə tee ni tun, yi fvni təri a bicari ni.

¹⁷A dæen ya təri Zeruzalem ni bina zanzan na ke tun, yi a laan joori a ba. A jaani səbu peera mv a ba si a pa a tv kum yinigə tiinə, yi a daari a jigv peera si a ma kaani Baŋa-Wε. ¹⁸A na wvra a ki kontu tun, Zwifə bam ma ba ba na amv Wε-di-kamunu kum wvni. Ba na ne-ni kontu tun, di amv maŋi a kwe a titi di Wε a ti. Nən-kəgə di maa təri a tee ni. Vuvugə di nan tərə. ¹⁹Kv daari Zwifə badaara na nuŋi Azi * tuni dum wvni tun dæen mv təgi ba wvra. Bantv ya na jigv woŋo di amv, bantv mv ya maŋi si ba ba ba zigv nmv yigə ni si ba ta kulv a na cəgi tun. ²⁰Ba nan na tərə tun, pa nəona bantv na zigv yo seeni tun ta ba

na nē kulv amv na kɪ a cɔgi, maŋa kalv a na zigi Zwifə sariya-dirə nakwa bam yigə nɪ a ŋɔɔni tun. ²¹ Ba wv nē kulv a na cɔgi tun, kv na dai woŋo didva yirani mv a taga. A na zigi ba wvni tun, a ya tagi di kwər-dia a wɪ: «Abam zum nan jigi amv taani mv á di, a na sɛ nɪ twa wú joori ba bi ba yagi tvvni tun ŋwaani.» »

²² Pooli na tagi kuntu o ti tun, Felisi ma pa ba tiŋi taani dum. Wvm titi dɛɛn maŋi o ye Wɛ cwə-duŋa kam ciga na yi te tun. O ma ta o wɪ: «Pamaŋna bam didɛɛrv Lizia na tuə, a laan wú di abam taani dum a ti.» ²³ O ma pa pamaŋna bam yigə tu wvm ni sɪ o ja Pooli o vu o taa yir-o, sɪ o daari o pa-o pwələ sɪ o cilonnə taa wai ba zən-o di kulv o na lagi tun.

²⁴ Da finfun na kɛ tun, Felisi ma tɔgi di o kaani Drusili o ba. Wvntv yi Zwifu mv. Felisi ma pa ba bəŋi Pooli sɪ o ba. Ba ma cɔgi Pooli na wvra o tɛ Zezi Krisi cwəŋə kam na yi te yi nɔɔna kɪ ba wv-didva di Zezi tun. ²⁵ Pooli ma daari o wvra o tɛ kəm-laaru tɔgum taani, di nɔɔna na maŋi sɪ ba ja ba titi te tun. O ta ma ta o bri-ba Wɛ na wú ba Dɪ di nɔɔna sariya te tun. Pooli na wvra o tɛ kuntu doŋ tun, fvuni ma zv Felisi. O ma ta o wɪ: «Kv maŋi. Nan ve sɪ maŋa kalv a na lagi-m tun, a laan wú bəŋi-m.» ²⁶ O dɛɛn ya bvŋi nɪ Pooli wú ma səbu mv o loor-o sɪ o yag-o. Kuntu ŋwaani mv o yəni o bə-o maŋa maama o ŋɔɔni did-o.

²⁷ Bina yale ma ba ya yi. Nɔɔnv wvdoŋ ma ba o ləni Felisi yuu nɪ sɪ o taa yi lvgv kum tu. Wvntv yiri mv Porisiu Fesitu. Felisi dɛɛn na lagi sɪ o pa Zwifə bam wv poli did-o tun, o ma yagi Pooli puna digə kam nɪ tata.

25

Fesitu na ŋɔɔni Pooli taani te tun

¹ Fesitu dɛɛn na tu o ji lvgv kum tu tun, kv da yatə dɛ nɪ mv o zaŋi Sezaari nɪ o vu Zeruzalem. ² O na ve o wvra kuntu tun, Zwifə bam kaanum yigə tiinə bam di ba tv kum yigə tiinə bam ma vu o te ba saŋi Pooli. ³ Ba ma loor-o sɪ o wəli-ba o pa Pooli joori o ba Zeruzalem. Kv yi ba na kɪ ni daani sɪ ba gv Pooli cwəŋə nɪ tun ŋwaani mv ba loori Fesitu sɪ o kɪ kuntu. ⁴ O ma ləri-ba o wɪ: «Pooli wv Sezaari nɪ mv, yi ba jig-o ba yira. Kv nan bá daani sɪ a titi joori a vu da. ⁵ Kv nan na yi o kɪ woŋo mv o cɔgi, á pa á yigə tiinə bam tɔgi di amv ba vu sɪ á laan saŋ-o dáani.»

⁶ Fesitu na kɪ nɪnɛɛni da nana naa da fugə ba tv kum nɪ tun, o laan ma zaŋi o joori o vu Sezaari. O na yi da yi tɪga pvvri tun, o ma nuŋi o jəni sɪ o di taani dum. O ma pa ni sɪ ba ja Pooli ba ba. ⁷ Pooli na tu o ba o yi ba te tun, Zwifə balv na nuŋi Zeruzalem ba ba tun maa zigi ba gilim-o. Ba ma puli sɪ ba taa tɛ wo-lwaan-kamunnu zanzan ba pa-o, yi ba warɪ ba ta kulvkvlv sɪ kv bri nɪ kv yi ciga. ⁸ Pooli maa ŋɔɔni o jorŋi o titi o wɪ: «Amv wv kɪ kulvkvlv na wú wani kv cɔgi Zwifə bam cullu tum di ba Wɛ-di-kamunu * kum cullu tum tun. A nan wv kɪ kulv na wú cɔgi Rom pa-farv wvm yuu tun.»

⁹ Fesitu dɛɛn maa lagi sɪ o pa Zwifə bam wv poli did-o. Kuntu ŋwaani o ma bwe Pooli o wɪ: «Nmv wú sɛ sɪ n vu Zeruzalem sɪ a di nmv taani dáani na?»

¹⁰ Pooli ma lər-o o wɪ: «A nan maŋi a zigi nɔɔnv wvkv Rom pa-farv wvm na pɛ-o ni sɪ o di dɪbam taani tun yigə nɪ mv, kv yi Rom nɪ mv ba maŋi sɪ ba di a taani dum. Kv na yi Zwifə bam, a wv cɔgi ba kulvkvlv. Nmv titi nan maŋi n ye nɪ kuntu yi ciga mv. ¹¹ A nan na kɪ a tusi yi a kɪ kulv na maŋi sɪ a ti tun, a sɛ tvvni. Wəənu tiv Zwifə bam nan na ŋɔɔni ba pa amv tun na ba jigɪ ciga, nɔɔn-nɔɔnv ba jigɪ cwəŋə sɪ o ja amv o kɪ ba juŋa nɪ. Kuntu ŋwaani a laan lagi sɪ a vu Rom pa-farv wvm titi te mv, sɪ wvntv di a taani dum.»

¹² Fesitu na ni kuntu tun, o ma ŋɔɔni di o kwaga nɔɔna bam, yi o laan daari o ta di Pooli o wɪ: «Nmv na wɪ n lagi sɪ Rom pa-farv wvm mv di n taani dum tun, n nan wú vu dáani mv.»

Pooli na zigi Agripa di Burunisi yigə nɪ o ŋɔɔni te tun

¹³ Da finfun dɛɛn na kɛ tun, pɛ wvdoŋ o yiri na yi Agripa tun ma zaŋi o tɔgi di o nakə Burunisi o ba Sezaari. Ba tu sɪ ba jɔɔni Fesitu di o na jigɪ tv kum yuutu tun ŋwaani mv. ¹⁴ Ba na kɪ da finfun da tun, Fesitu ma ta taani dilv na wv Pooli yuu nɪ tun o bri pɛ wvm o wɪ: «Nɔɔnv mv wv yo seeni Felisi na jaan-o o kɪ puna digə nɪ yi o yag-o da. ¹⁵ A nan ve Zeruzalem yi Zwifə kaanum yigə tiinə bam di ba nakwa bam ta o taani ba bri amv. Ba ma ta ba wɪ, kv maŋi sɪ a di o taani nɪ kv maŋi sɪ ba gv-o mv. ¹⁶ A ma ta di ba a wɪ, dɪbam Rom tiinə ba jaani nɔɔnv dɪ kɪ nɔɔna juŋa nɪ, yi o ta wv zigi balv na saŋ-o tun yigə nɪ sɪ o ŋɔɔni o jorŋi o titi di ba na saŋ-o kulv ŋwaani tun. ¹⁷ Ba laan ma tɔgi di amv ba ba yo seeni. A ma wv pɛ taani dum dim daani. Tɪga na pvvri tun, a ma zaŋi a nuŋi sɪ a di taani dum. A ma pa ni sɪ ba ja nɔɔnv wvm ba ba. ¹⁸ Balv na saŋ-o tun ma zaŋi sɪ ba ŋɔɔni. A ya maa bvŋi nɪ ba lagi ba ŋɔɔni wo-lwaanv mv ba pa-o. Ba nan wv ŋɔɔni kuntu. ¹⁹ Ba na zaŋi ba ŋɔɔni kulv tun yi kantɔgə bitari mv ba titi Wɛ cwəŋə kam

ɲwaani. Ku ma wɛli di nɔɔnu wudoŋ na tɪga, o yiri mu Zezi, yi Pooli te o wi, o ɲwi mu. ²⁰ A wubuɲa ma vugimi di a na wó kɪ te a di ba taani dum tun. Kuntu ɲwaani a ma bwe Pooli, si o na wó se o vu Zeruzalem si a di o taani dum dáani. ²¹ Pooli ma loori si dí taá nii-o, si dí daari dí yagi taani dum si dí yuutu Rom pa-faru wum titi laan di o taani dum. Kuntu ɲwaani a ma pa ni si ba taa yir-o, si ku taa ve maɲa kalu a na wó wani a pa o vu pa-faru wum te tun.»

²² Fesitu na tagi kuntu did-o o ti tun, Agripa laan ma ta o wi, wum titi wó ta lagɪ si o ni nɔɔnu wum kuntu ni-taani. Fesitu ma lɛr-o o wi: «Jwaani mu, nmu wó ni o taani dum.»

²³ Tɪga na puuri tun, Agripa di Birunisi ma zaɲɪ ba kwe ninwaɲa lanyirani ba nuɲi. Pamaɲna bam didɛera didaani tuw kum yigə tiinə maa tɔɲɪ ba kwaga, yi ba vu ba zu taani dum dim jəgə kam. Fesitu laan ma pa ni si ba ja Pooli ba ba. ²⁴ Fesitu ma ta o wi: «Pɛ Agripa di abam balu maama na wu yo seeni zum tun, nii-na nɔɔnu wuntu mu yi wulu Zwifə balu maama na wu Zeruzalem ni di yoba seeni tun na jigi o taani ba ɲɔɔni di amu tun. Ba maa tiini ba ɲɔɔni di dam ni ku wu maɲɪ si nɔɔnu wuntu daa ta ɲwi. ²⁵ A nan wu nɛ o na kɪ kulɔ ku maɲɪ si dí gu-o tun. O titi nan na wi o lagɪ si Rom pa-faru wum mu di o taani tun, amu li wubuɲa si a pa o vu dáani mu. ²⁶ Ku daari, a nan ba jigi o woɲo kulɔ na jigi kuri tun si a puɲɔni a pa dibam yuutu wum. Kuntu ɲwaani mu a pɛ o ba o zigi abam yigə ni si á nii, ku na dwe didi nmu Pɛ Agripa yigə ni. Dí nan na bwe-o dí ti, ku wai ku pai a nai o woɲo kulɔ a na wó puɲɔni a pa pa-faru wum tun. ²⁷ Bɛɲwaani a buɲɪ ni ku bá ta jigi kuri si a tuɲɪ puɲɔni si o vu pa-faru wum te, yi a wu tagi o na jigi taani woɲo kulɔ ɲwaani tun.»

26

Pooli na ɲɔɔni si o ma jorɪ o titi te tun

(Tituɲa Tɔnɔ 9:1-19, 22:4-16)

¹ Fesitu na ɲɔɔni o ti tun, Agripa laan ma ta di Pooli o wi: «Nmu jigi cwəɲə si n ɲɔɔni n ma n jorɪ n titi.»

Pooli ma zəɲɪ o juɲa, yi o laan daari o ɲɔɔni si o ma o jorɪ o titi. ² O maa wi: «Pɛ Agripa, a zum jigi wupolo, di a na zigi nmu yigə ni si a ɲɔɔni a jorɪ a titi di Zwifə bam na saɲɪ-ni wəənu tɔlu maama ɲwaani tun. ³ Ku suni ku yi ciga mu di a na wi a jigi wupolo tun, bɛɲwaani nmu titi ye Zwifə bam mu di ba kantəgə na yi te tun. Kuntu ɲwaani a loori-m si n kwaani n cəgi a taani dum di wu-zuru.

⁴ Zwifə bam maama maɲɪ ba ye amu ɲwɪa na yi te a biini ni si ku ba ku yi zum. Bantu nan ye amu dɛen na ɲwi te a titi tuw ni di Zeruzalem ni tun. ⁵ Ba maa maɲɪ ba ye ni ku yi pulim ni mu a maɲɪ a tɔɲɪ a wu Farizian * bam kəgə kum wuni yi a tɔɲɪ a sɛ ba cullu tum, yi bantu cullu tum tiini ti damma ti dwe dibam Wɛ cullu tum maama. Ba na laga, ba ya wó wani ba ta ni kuntu yi ciga mu. ⁶ Bɛɲwaani mu yi a zigi yo seeni zum si ba bwe amu taani, ku yi a na jigi tuna ni Wɛ wó bi twa Dɪ pa ba yagi tɔvni, ni Dɪ na goni ni Dɪ pa dí nabaara bam te tun. ⁷ Dibam Yisrayeli * tiinə maama tiini dí zuli Wɛ, yi dí tuɲɪ dí pa-Dɪ wɪa di titu maama, yi dí jigi tuna si dí na Wɛ na goni Dɪ ni si Dɪ kɪ wəənu tuntu doɲ tun. Amu tu pɛ, a na jigi tuna yam kuntu tun mu pɛ Zwifə bam jigi di amu. ⁸ Bɛɲwaani mu abam wari si á buɲɪ ni Wɛ wó wani Dɪ bi twa Dɪ pa ba yagi tɔvni?

⁹ Ku na yi amu titi di, a dɛen buɲɪ ni ku maɲɪ si a kɪ kulɔ maama na wó ma cəgi Zezi na yi Nazareti tu tun yiri dum mu. ¹⁰ Amu kɪ kuntu maama Zeruzalem ni. Zwifə kaanum yigə tiinə bam dɛen mu pɛ-ni cwəɲə, yi a jaani Zezi karabiə bam a kɪ puna digə ni. Ba na yəni ba gu-ba, amu yəni a sɛ ni ku maɲɪ. ¹¹ Kuni zanzan a yəni a kari a ve Zwifə bam Wɛ-di sum maama, yi a jaani-ba a pa ba na cam. A maa kwaani a fi-ba si ba ɲɔɔni ba twi ba Yuutu wum. A bani na tiini di zaɲɪ di ba tun, a yəni a tɔɲɪ ba nɛ a ve tuni yigə yigə, yi a jaani-ba a bɛesa.

¹² Dɛ didwi mu a zaɲɪ a maa ve Damasi si a yaari Zezi karabiə bam. Zwifə bam kaanum yigə tiinə bam dɛen pɛ-ni cwəɲə di dam si a vu da a yaari-ba. ¹³ Amu tu pɛ, dibam dɛen wu cwəɲə ni mu dí veə. Wɪa titari ni a ma na pooni na tiini di dana di dwe wɪa kam na yi te tun, di nuɲi wɛyuu ni di puɲɪ di gilimi amu di balu na tɔɲɪ di amu tun. ¹⁴ Dibam maama ma tu tɪga ni. A ma ni kwərə na ɲɔɔni di Zwifə bam taani ka wi: «Sooli, Sooli, bɛɛ mu yi n jigi amu n bɛɛsi kuntu? Nmu kɪ nɛnɛni nabɪa na kwaani si ka ta wulu na jigi-ka o pa tun mu. Nmu wó joori n cəgi n titi mu.» ¹⁵ A ma bwe a wi: «A tu, nmu yi wəɔ mu?» Dí Yuutu wum ma ləri o wi: «Amu yi Zezi wulu nmu na jigi n bɛɛsi tun mu. ¹⁶ Nan zaɲɪ n zigi wɛɛni. A bri a titi di nmu si a li-m si n ta n yi a tuntuɲnu mu di a maana tu, si n daari n pa nɔɔna lwarɪ nmu zum na nɛ kulɔ amu tee ni di kulɔ a na wó bri nmu tun. ¹⁷ Aá jorɪ nmu Zwifə bam juɲa ni a yagi, di dwi-ge * tiinə bam juɲa ni. A laan nan wó tuɲɪ nmu si n vu dwi-ge tiinə bam te, ¹⁸ si n puri ba yiə si ba yagi lim, si ba

taa ηwi pooni yigə ni. Nmu wó pa ba nuñi svtaani * dam wóni n daari n kí-ba We juña ni. Kuntu tun, We wó yagi ba lwarum Dl ma ce-ba si ba na jəhə je Dl titi nəəna bam wóni, ba na kí ba wu-didva di amu tun ηwaani.»

¹⁹ Kuntu tun, Pe Agripa, amu wu vin vurim dilv na nuñi We-səhə di ba amu te tun, a se-di mu. ²⁰ A puli a təəli We kwərə kam a bri nəəna Damasi ni mu di Zeruzalem ni, ku wəli di Zwifə bam tuw kum maama ni, di dwi-ge tiinə bam di tee ni. A bri-ba si ba ləni ba wurv, si ba daari ba pipiri ba taa təgi We, si ba taa kí kulv na wó bri ni ba suni ba ləni ba wurv tun mu. ²¹ Kuntu ηwaani mu Zwifə bam jaani-ni maña kalv a na wu We-di-kamunu kum wóni tun, yi ba kwaan si ba gu-ni. ²² We nan mu wəli-ni yi ku ba ku yi zum. Kuntu ηwaani mu a zigı yo si a ta cıga a bri nəəna maama, ku na yi nən-kamunə naa nəənv di nəənv di. A na yəni a te kulv tun yi bidwi mu di faña faña We nijonə bam di Moyisi * titi dēen na tagi ni kulv wó kí tun. ²³ Ku tagi ku wi, ni Krisi * wum We na tənı tun mañi si o na yaara, si o ji wulv na wó da yigə o bi o yagi tvvni tun, si o daari o pa Zwifə bam di dwi-ge tiinə bam di na pooni, si We vri-ba ba lwarum wóni.»

²⁴ Pooli na wura o ηəəni si o ma jorji o titi kuntu tun, Fesitu ma zañi o ta di kwər-dia o wi: «Pooli, nmu co mu! Nmu na tiini n zaasi tənə zanzan kuntu tun mu pe n wubəña tərə.»

²⁵ Pooli ma ləri o wi: «Dibam tu Fesitu, ku dai ni a wubəña mu tərə. A na zigı a te kulv tun yi cıga mu, yi ku jigı kuri lanyranı. ²⁶ Pe Agripa mañi o ye wəənu tum kuntu ni ni. Aá wani a ηəəni a taani did-o jaja. A ye ni a na ηəəni kulv maama tun dai wo-dəhə did-o, beñwaani wəənu tum kuntu wu səgi ti kí gugoro ni. ²⁷ Pe Agripa, nmu se faña faña We nijonə bam na bri kulv tun na? Amu ye ni n se.»

²⁸ Agripa ma ta di Pooli o wi: «Ku ge funfun si n taani dum pa amu ji Zezi Krisi bu.»

²⁹ Pooli ma ləri o wi: «Ku na ge funfun naa ku na daani di, a loori We si Dl pa nmu di balv maama zum na je ba cəgi a taani dum tun di ji ni amu na yi te tun. Ku na dai capvnnu tum yiranı mu a ba lagı si ba ma və abam di.»

³⁰ Pe wum di guvırma tu Fesitu di Birnisi di balv maama na wura tun laan ma zañi ba nuñi. ³¹ Ba na nuñi tun, ba maa ηəəni daani ba wi: «Nəənv wvntv wu kí kulv na mañi si ba gu-o naa si ba kí-o puna digə ni tun.»

³² Agripa ma ta di Fesitu o wi: «Dí ya wó wani dí li nəənv wvntv dí yagi, ku na dai o titi na wi o lagı si pa-farv wum mu di o taani dum tun ηwaani.»

27

Pooli na maa ve Yitali te tun

¹ Ba dēen laan na li wubəña si ba pa dí zv naboro dí vu Yitali tun, ba ma ja Pooli di puna badonnə ba kí pamañna yigə tu wudoñ juña ni, o yiri mu Zuliyusi. O nuñi pa-farv wum pamañna bam kəgə kum wóni mu. ² Dí ma na naboro, ku nuñi Adramiti yi ku lagı ku vu tuni dilv na wu Azi * nunw kum ni ni tun. Dí ma vu dí zv ku wu dí təgi dí ke. Arisariki di ma təgi dibam o ke. Wvntv nuñi Masıdvani tw kudoñ mu, ku yiri na yi Tesaloniki tun.

³ Tıga na puvri tun, dí ma vu dí yi Sidən. Zuliyusi ma duri Pooli ηwanja, yi o pa-o cwəhə si o vu o badonnə te, si ba kí kulv o na lagı tun ba pa-o. ⁴ Dí ma zañi dí nuñi dáani dí zv nunw kum wu. Vu-dw maa jeeri dibam ku maga. Kuntu ηwaani dí ma dalı Sipri tw buburu kum yira dí ke. ⁵ Dí ma daari dí təgi nunw kum wu dí vu dí da Silisi di Pamfili te dí ke. Dí ma vu dí yi Liizi tw kudoñ, ku yiri mu Miira. ⁶ Dí na yi da tun, pamañna yigə tu wum ma na naboro kudoñ ku na nuñi Alesandri ku maa ve Yitali. O ma pa dí zv ku wu. ⁷ Dí maa wu nunw kum wóni dí ve fun fun yi dí kí da kəgə kəgə, ku na tiini ku camma tun ηwaani. Dí ma vu dí yi Kinidi na batwari me tun. Viu kum na jeeri dibam ku magı kuntu tun, dí daa ma wari dí yəəri dí yigə dí vu. Kuntu ηwaani dí ma vu dí dalı Kreti buburu kum yira dí ke dí da Salıməni je sum. ⁸ Dí ma yəəri dí dalı buburu kum yira yi dí na cam zanzan, yi dí laan vu dí yi jəgə kalv yiri na yi «Nabwəəru Zigum Je-ηvəña» tun. Laazi tw kum batwari di jəgə kam kuntu.

⁹ Dibam ma tiini dí daani je sum kuntu ni. Ku ma ba ku yi maña kam ku na damma si nəəna ja naboro ba zv nunw kum wu tun. Zwifə bam ni-vəəm de dum mañi di ke yi ku daari fun si bini dum ti. Pooli ma kaani-ba o wi: ¹⁰ «A badonnə-ba, a na ne kulv tun, dí na zañi si dí daa ke, dí wó na yaara zanzan. Dí wəənu tum maama lagı ti cəgi mu. Ku dai naboro kum di ku zila yam yiranı má, ku wai si dibam titi di ga dí ηwia.» ¹¹ Pooli na tagi kuntu tun, pamañna yigə tu wum ma wu se o na tagi kulv tun, yi o daari o se naboro kum tu wum di wulv na co-ku tun taani dum. ¹² Nabwəəru gugoro kum me ba na wura tun ba lana si ba taa tigi da, si vu-dw kum maña kam ba ka ke. Nəəna bam zanzan ma li wubəña si ba zañi ba ke nunw kum wu, si ba kwaanı ba nii baá wani ba yi Feniki na. Feniki wu Kreti ni mu, yi ku jigı nabwəəru

gugoro kulv kwaga na yagi vii kum tun. Ba na yi dáani, baá wani ba taa tigi da si vii kum maña ke.

Vu-fõrõ na jaani-ba na baña ni te tun

¹³Vii laan ma zañi jagwiã baña ni ku fulã. Nõona bam maa buñi ni baá wani ba na cwãñã ba ki kulv ba na buñi tun mu. Ba ma ti ba yigã si ba kwe naboro kum ba ke. Ba maa dali Kreti buburu kum yira ba maa kea. ¹⁴Dibam ma wu yi yigã, yi vu-dw zañi ku zigã bube dim ni ku ba ku magi dibam. Ba deen bæ vii kum kontu yiri ni <Yurakilo> mu. ¹⁵Vii kum na tiini ku magi dibam kontu tun, di daa ma wari si di pa naboro kum yõõri vii kum na nuñi me tun. Di na kwaani di ga tun, di ma yagi naboro kum di pa vii kum. ¹⁶Vii kum ma ja dibam ku vu ku pa di dali buburu kudon yira, yi vii kum daa ba magi dibam zanzan. Bube dim kontu yiri mu Kõda. Ku tiini ku ce di yira mu, yi di laan wani di liiri naboro balaña kam di ki naboro kamunu kum wuni si ka yi cõgi. ¹⁷Ba na pe ku zu naboro kum wuni tun, ba ma kwe ñuni ba pa si tãgi naboro kamunu kum kuri yi ba vã ku maama. Ba maa kwari fõvni ni kuvõ ja-ba ku vu na-kula je silv yiri na yi Siriti tun. Kontu ñwaani ba ma kwaani ba cãñi naboro kum ba pa ku daa ba tiini ku durã, yi ba yagi-ku ba pa vii kum. ¹⁸Vu-dw daa ta ma tiini ku magi dibam. Tiga na puvri tun, ba ma siñi si ba li naboro kum zila yam ba duli ba yagi na bam wuni, si ku daa yi ta dunã. ¹⁹Tiga daa na puvri tun, ba titi ma ma ba ja ba li naboro kum yira wãenu ba di na bam wuni. ²⁰Ku deen yi da kãgã kãgã mu dibam na wu ne wia di calicwi. Vu-dw kum daa ta maa tiini ku magi dibam yi ku ba yaga. Dibam daa ba tuna ni di wõ wãri.

²¹Nõona bam maa na ve taan yi ba ba di wudiu tun, Pooli ma zañi o zigã ba wuni o ta di ba o wi: «A badonnã-ba, abam ya na se a ni yi di wu zañi di yagi Kreti, di ya bá na cõgim di yaara yantv donj. ²²A laan nan loori abam si á taá jigã pu-dia. Amv ye si abam wulwulv bá ga o ñwia, ku yi naboro kum yirani mu wõ cõgi. ²³Ku yi diin titu ni mu, We dilv na te amv yi a yi Di tuntvñv tun tvñi Di maleka * amv tee ni. ²⁴Ka ma ta ka wi: <Pooli, yi ta n kwari fõvni, si nmv mañi si n vu n zigã pa-farv wum yigã ni mu. We yi ñwaja tu, yi Di wõ pa nõona balv na tãgi ba wu naboro kum wuni tun di na ñwia.> ²⁵Kontu ñwaani, a badonnã-ba, á taá jigã-na pu-dia. A jigã tuna di We, ni maleka kam na tagi kulv ka bri-ni tun wõ suni ku ki. ²⁶Di kontu di, vii kum mañi si ku magi dibam ku ja vu ku zigã bube didon yuu ni mu.»

Naboro kum na cõgi yi nõona bam lu te tun

²⁷Vii kum deen maa magi dibam taan, ku jigã ku maa ve Adria nunw kum wuni. Ku deen yi titu dilv na ki dibam da fugã yana na bam wuni tun mu. Titu konkõrv ni balv na co naboro kum tun maa buñi ni di wura di twe bube mu. ²⁸Ba ma kwe kandwe na lægã ñuna ni ni ba di na bam wuni, si ba lwari na bam na luunã te tun. Ba ma na ni ba luunã ba mañi ni metra fiinna mu te. Ku na ki fun tun, ba daa ma di ñuna kam si ba nii, yi ba na ni na bam ta luunã ba mañi ni metra fiintõ mu te. ²⁹Ba maa kwari fõvni si vii kum wõ magi naboro kum, ku ja vu ku magi di pweeru. Kontu ñwaani ba ma li naboro kum zigum luguru tuna ku kwaga ni ba di na bam wuni si ku ma zigã. Ba ma daari ba loori We si tiga puvri lila. ³⁰Naboro kum coonã bam ma buñi si ba lu si ba daari naboro kum. Ba ma li naboro balaña kam ba di na bam wuni, yi ba ki nunẽni ba lagã ba vu ba li naboro kum yigã luguru tum mu si ba ma zigã-ku te. ³¹Pooli na lwari ba na buñi si ba ki te tun, o ma ta di pamañna yigã tu wum di o nõona bam o wi: «Nõona bantu na nuñi ba daari naboro kum, abam daa bá wani á lu.» ³²Pooli na tagi kontu tun, pamañna bam ma go ñuni silv ba na me ba læ boro balaña kam tun ba di-ka ba yagi.

³³Tiga na wura ka puvri tun, Pooli ma loori ba maama si ba zañi ba di wudiu. O ma ta di ba o wi: «Zim mu jigã da fugã yana liã zanzan na jigã abam yi á wari wudiu si á di. ³⁴A nan loori abam si á zañi á di wudiu. Á na wu ki kontu, á bá wãri. Á taá ye ni abam wulwulv bá lagã á yuuyuã titi di á ga.»

³⁵Pooli na tagi kontu o ti tun, o ma kwe dipẽ o zigã ba maama yigã ni o ki We le, yi o daari o fõ-di o wura o di. ³⁶Ku ma pa ba maama pu-dia yi ba di di wudiu. ³⁷Dibam maama ni deen yi nõona biã-yale di fusirpe bardv mu (276) naboro kum wuni. ³⁸Ba maama na di ba zañi tun, ba ma li muna ywãlu tum naboro kum wuni ba di na bam wuni, si ku daa yi ta dunã.

³⁹Tiga laan na puvri tun, nõona bam maa yãri buburu kulv ni ni ba na wura tun. Ba ma nii ba na gugoro na na ve ba tigi da tun. Ba maa buñi si ba nii ba na wõ wani ba pa naboro kum tãgi dáani ku be. ⁴⁰Ba ma go ñuni silv na lægi naboro kum zigum luguru tum tun ba yagi na bam wuni. Ba ma daari ba bwãli ñuni silv na vãgi naboro kum naywi sum tun, si ba taa pai ku ve ni ba na lagã te tun. Ba laan ma kwe naboro gõrã ba læ naboro kum yigã ni si vii kum taa magi-ku, si naboro kum wani ku be. ⁴¹Naboro kum ma vu ku yi na-kula jãgã ku cãñi da. Ku yigã kam maa muvri kasula wuni, yi ka daa wari ka li. Ku daari na bam

maa tiini ba pɔgila, yi ba magi naboro kum kwaga kam ba pa ka wura ka cɔga.

⁴²Pamaɲna bam deen ma ki ni daani si ba ja puna bam ba gu, si ba wuluwulu yi zaɲi o din na bam o vri o tuti ba jia ni. ⁴³Ba yigə tu wum maa lagi si o vri Pooli ɲwɪa o yagi. O ma ci-ba si ba yi ki kulɔ ba na buɲi tun. O ma daari o pa ni, si nɔɔna balu na wú wani ba din ba nuɲi tun da yigə ba faɲi ba cu na bam wuni si ba din ba be, ⁴⁴si balu na daari tun kwe naboro kum da-didwaaru tum naa ku wəənu tilu na bwəri tun ba ma din ba be. Kuntu mu dibam maama ki di ma jorɲi di tuti.

28

Kulɔ na ki Malɪ ni tun

¹Dibam na lugi yi di be bube dim kuntu tun, mu di lwarɪ ni bube dim kuntu yiri mu Malɪ. ²Nɔɔna balu na zuvri daani tun maa ja dibam ɲwaja zanzan. Dwa maa siɲi ka wura ka nɪa, ka pa waaru wura. Ba ma dwe mini ba pa dibam maama si di weeri. ³Pooli ma puuri de o wura o ki mini dim wuni. Mini dim wulim ma pa bisankwɪa nuɲi de sum wuni ka kari Pooli juɲa ka lagi da. ⁴Tu kum tiinə bam na ne bisankwɪa kam na lagi Pooli juɲa kam ni tun, ba maa te daani ba wi: «Kəm dintu bri ni nɔɔnu wuntu yi nɔn-guru mu. Di o na lugi ninu kum wuni tun di, ku ta wu maɲi si o taa ɲwi. We wu se si o wəri.»

⁵Pooli ma mi bisankwɪa kam o di mini dim wuni, yi kulɔkulɔ wu ki-o. ⁶Nɔɔna bam maa buɲi ni, o yura ga wú fuli mu naa oó da o tu tɪga ni mu o ti. Ba na cəgi kuntu taan tun, ba ma wu ne ni kulɔkulɔ ki-o. Ba ma ləni ba wubɔɲa yi ba daari ba wi: «Nɔɔnu wuntu yi we didoɲ mu!»

⁷Jəgə kam kuntu seeni nɔɔnu wodoɲ kara batwari da. Nɔɔnu wum yiri mu Pubilu. Wuntu mu yi tuw kum kuntu didəeru. O ma jorɲi dibam lanyuranɪ o sɔɲɔ ni. Di ma ki da yatɔ da. ⁸O ko maa tigi o ba jigi yazurə. Paa di wu-zuru mu jig-o. Pooli ma zu o digə kam si o na-o. O ma daɲi o jia o baɲa ni o loori We o pa-o, yi o yawu kum je. ⁹O na ki kuntu tun, tuw kum tiinə balu maama na ba jigi yazurə tun maa tui o te, yi ba na yazurə. ¹⁰Ba ma zuli dibam, yi ba kwe pɛera zanzan ba ja ba pa dibam. Maɲa kalu di daa na lagi di zu naboro si di ke tun, ba ma pa dibam kulɔ maama na maɲi di di vəɲə kam tun si di ja di viiri.

Ba na ke ba maa ve Rom te tun

¹¹Di deen ki canɪ sitɔ mu tuw kum kuntu ni, yi di laan na naboro kudonɲ kulɔ ba na ma bə ni «Wa-yiywa» tun. Ku deen nuɲi Alesandri mu ku ba ku zigɪ bube dim kuntu ni ni taan, yi vu-dw kum maɲa ke. Di deen ma zu ku wu si di ke. ¹²Di ma tɔgi ninu kum wu di vu di yi Sirakusi. Di ma pəni da da yatɔ. ¹³Di ma zaɲi daani di tɔgi ninu kum wu di vu di yi Rigi. Tɪga na puuri tun, vii ma daa zaɲi di kwaga ni ku siɲi ku maga. Di ma ki da yale, yi di vu di yi Pusoli di zigɪ da. ¹⁴Di ma nuɲi naboro kum wuni di vu di maɲi di Zezi karabiə badonnə. Ba ma loori dibam si di ki da yarpe ba tee ni. Di ma ki da yarpe daani, yi di laan vu di yi Rom. ¹⁵Zezi karabiə balu na wu Rom ni tun ma ni dibam ɲwa. Ba ma zaɲi Rom ni si ba nuɲi ba jeeri dibam cwəɲə ni. Ba deen tu ba yi Apiusi yaga kam na wu me tun, yi badaara di deen ba jəgə kalu ba na bə ni «Vərə Di Sitɔ» tun, si ba jeeri dibam. Pooli na ne-ba kuntu tun, o ma ki We le yi ku pa-o baari. ¹⁶Di na ve di yi Rom kuntu tun, ba ma pa Pooli cwəɲə si o taa zuvri o na lagi me tun, yi ba pa pamaɲnu tɔgi o yir-o.

Pooli na bri We cɪga kam Rom ni te tun

¹⁷Da yatɔ na ke tun, Pooli ma bəɲi tuw kum Zwifə bam yigə tiinə si ba jeeri daani. Ba na tu tun, Pooli ma ta di ba o wi: «A ko-biə-ba, a wu ki kulokulu a cəgi dibam nɔɔna bam wu, naa a cəgi cullu tilu dibam nabaara na tiɲi ba pa dibam tun. Di ku di, ba jaani amv Zeruzalem ni mu ba ki Rom tiinə juɲa ni si ba pi-ni. ¹⁸Ba deen ma bwe-ni taani si ba nii a na ki kulɔ tun. Ba ma wu ne a na ki kulɔ a cəgi si ku pa ba gu-ni tun. Kuntu ɲwaani ba ya maa lagi si ba yagi-ni. ¹⁹Zwifə bam ma wu se kuntu. Mu ku kuri ku deen yi fifuɔn si a ta si Rom pa-faru wum tuti di a taani dim. Ku nan dai ni amv ga jigi taani mu di a tuti dwi tiinə bam. ²⁰Kuntu ɲwaani mu a bəɲi abam si á ba, si di ɲɔɔni daani di nii. Ba na vɔgi amv di capuɔnu tum tun, ku yi a na se wulu wum Yisrayeli * tiinə bam na jigi o tuna tun ɲwaani mu.»

²¹Pooli na tagi kuntu tun, ba ma ta did-o ba wi: «Dibam nan wu jorɲi tɔnɔ Zude tiinə bam tee ni ba na puɔpuɔni ba ta nmu taani tun. Dibam ta wu ne di ko-bu wulu na nuɲi da o ba o ta nmu taani o bri dibam, naa o ta wo-balɔrɔ o pa nmu. ²²Dibam nan wú ta lagi si di lwarɪ nmu na jigi kulɔ n wubɔɲa ni tun. Bɛɲwaani di maɲi di ye ni, nmu na tɔgi cwə-dɔɲa kalu tun, nɔɔna yəni ba ɲɔɔna ba yáali-ka je maama.»

²³Ba laan ma lagi de ba pa Pooli si ba jeeri daani. De dim na yi tun, nɔɔna zanzan ma ba jəgə kalu Pooli na zuvri da tun. Ba na tu tun, o ma tiini o ɲɔɔni taan o bri-ba, ku zigɪ zizɪɲa ni ku vu ku yi didaan-ni. O

ma ta We paari dum na yi te tun o bri-ba. O ma ma We ciga kalu na pupuni Moyisi * cullu tano kum di faja faja We nijonba bam twaanu tum wuni tun o bri-ba, yi o kwaanu si o pa ba se ciga kalu o na te Zezi gwaanu tun. ²⁴O na bri-ba kuntu tun, badaara ma se o taani dum. Badaara di ma wu se. ²⁵Ba ma zaɗi si ba viiri, yi ba magi kantogɔ daani di Pooli na tagi kulu tun. Ba ta na wu viiri tun, mu Pooli tagi taani didoɗo o weli da o wu:

«We Joro * kum deen tagi We nijonnu Ezayi * kwera mu ku ta ciga di abam nabaara bam ku wu:

²⁶«Ve a nona bam te si n ta di ba ni:

«Abam wu fagi a cagi We taani dum di a zwa,
yi a ba ni di kuri.

Abam wu fagi a nii di a yi,
yi a ba na.»

²⁷Beɗwaanu nona bam kuntu wubuya tigi mu.

Ba zwa di ma kwarumi,
yi ba daari ba pu ba yi,
si ba yi yi zaɗi ya na,
si ba zwa yi zaɗi ya ni,
si ba wubuya yi zaɗi ya lwaru We taani dum kuri.

Ku na dai kuntu, ba ya wu pipiri ba se amu We yi a pa-ba yazura.» »

²⁸Pooli laan ma ta o weli da o wu: «A nan ta a ye ni We pe dwi-ge * tiina mu lwaru Di na wu joni-ba Di yagi te tun. Bantu nan wu se Di kwera kam.» ((²⁹O na tagi kuntu tun, Zwifa bam ma nuɗi o tee ni. Ba na maa viiri tun, ba ma tiini ba magi kantogɔ daani.))

³⁰Pooli deen ki bina yale mu jagɔ kam kuntu ni, yi o zuuru me o na hwi si o taa tigi da tun. O maa yeni o jeeri nona balu maama na tui o te si ba na-o tun. ³¹O maa yeni o bri We paari dum ciga kam, yi o toli di Yuutu Zezi Krisi kwera. O deen nonu di baari mu, yi non-nonu wu cigi o yiga. ^{14:12}f3 18:25 Nii-na Matiyu 3:1-11.

ROM

Rom

Tano kulu Pooli na pupuni o pa Rom tiina tun na bri dibam kulu tun mu tuntu

Pooli deen pupuni tano kuntu o pa We nona balu na wu Rom ni tun mu. Nona badaara ya maru ba bri-ba We ciga kam. Pooli nan lagi si o di yi ba te, si o pa ba na baari mu, si o laan daari o ke o vu yiga.

Tano kuntu wuni o bri o zaasum dum maama na yi te tun:

Nonu maama ki lwarum mu, yi We nan soe ba maama, ku na yi Zwifa naa dwi-ge tiina di. Ba maama wu wani ba na ciga We tee ni, di ba na ki ba wu-didwa di Zezi Krisi wulu na tigi ba gwaanu tun. Kuntu nan yi We peeri mu. Wulu maama na ki o wu-didwa di Zezi tun wu na vrum lwarum di touni wuni. Ba laan wu ta hwi di ba Yuutu Zezi, yi We Joro kum zani-ba (paurum 1-8).

Pooli ta ma bri Zwifa balu na vin Zezi di zum maama tun woɗo. O bri ni ba ba wani ba vin We mara maama, We zaani dum na wai woɗo maama tun gwaanu (paurum 9-11).

Ku nan na yi lele kuntu, We na ki dwi-ge tiina maama lanyirani te tun, ku maru si ba kwe ba titi ba pa Zezi, si ba taa hwi di wu-pono, si ku poli We wu (paurum 12-15).

Tano kum tiim jagɔ ni, Pooli bri ni o lagi si o vu Rom mu, si bantu di laan wani ba zan-o si o ke o vu Espanyu. O laan ma daari o nonu nona balu maama o na ye yi ba wu Rom ni tun (paurum 15-16).

Tano kulu Pooli na pupuni o pa

ROM TIINĒ tın

1

¹ Amv Pooli wulv na yı Zezi Krisi gamba-sono tın mv pupuni tɔnɔ kuntv. Wε mv kuri-nı sı a taa yı Zezi tintuɣnv, sı a taa tɔli o kwɛr-ywɛɣɛ kam.

² Faɣa faɣa tın Wε maɣı Dı pa Dı nijɔɣnɛ bam mv pupuni Dı tɔnɔ kum wuni, nı Dı goni ni sı Dı pa nɔɔna lwarı Dı kwɛr-ywɛɣɛ kam kuntv. ³⁻⁴ Dı kwɛrɛ kam kuntv nan yı Dı Bu wum taanı mv, wulv na yı dibam Yuutu Zezi Krisi tın. Wuntu na jigi nabiinu tın, ba lvg-o Pε Davidi* dwi tiinɛ bam wuni mv. Wε Joro* kum nan wv o tee nı dı dam, yı kv brı nı o yı Baɣa-Wε Bu mv maɣa kalv o na bi o yagi tvuni tın. ⁵ Wuntu ɣwaanı mv Wε kı dibam yu-yoɣo lanyıranı, yı Dı pa dı yı Zezi tintuɣna sı dı vu dwi maama tiinɛ te dı pa ba se o kwɛr-ywɛɣɛ kam, sı ba daarı ba kı ba wu-dıdva dıd-o, yı kuntv wú pa Zezi Krisi na zulɛ. ⁶ Abam dı tɔɣı á yı balv Wε na kuri sı á taá yı Zezi Krisi nɔɔna tın mv.

⁷ A pupuni a pa abam balv na wv Rom nı yı Wε soe abam yı Dı kuri abam sı á taá yı Dı nɔɔna tın mv. Dı Ko Wε dı dı Yuutu Zezi Krisi wú pa abam yazurɛ dı yu-yoɣo.

Pooli burı sı o vu o na Rom tiinɛ bam

⁸ Dayigɛ woɣo yı, amv lagı a tɔɣı Zezi Krisi ɣwaanı mv a kı a Yuutu Wε le abam maama ɣwaanı, dı nɔɔna na te abam taanı je maama nı á kı á wu-dıdva dı Zezi tın. ⁹ Amv yɛni a loori Wε abam ɣwaanı maɣa maama, yı Wε dilv a na tuɣı a pai dı a wv maama dı a na tɔli Dı Bu Zezi kwɛr-ywɛɣɛ kam tın ye nı amv te cıga mv. ¹⁰ A ta yɛni a loori-Dı sı Dı pa-nı cwɛɣɛ, sı a laan wanı a ba abam te. ¹¹ Abam fra tiini ya jigı amv. A lagı sı a na abam, sı Wε Joro* kum laan wanı kv tɔɣı amv kv zɛni abam dı Wε-pεeri dilv na wú pa á zıɣı lanyıranı tın. ¹² A na lagı kulv tın mv yı sı dı na baarı da-tee nı, dibam maama na jigı wu-dıdva dı Zezi tın ɣwaanı.

¹³ A ko-biɛ-ba, á taá ye nı a kwaanı kuni zanzan mv sı a na nε cwɛɣɛ sı a ba a na abam, yı a daa ta wv nε cwɛɣɛ dı zim maama. A lagı sı a ba sı a wanı a tuɣı tituɣı dilv na wú ja kuri tın mv abam titarı nı, nı a na maɣı a kı te dwi tiinɛ badonnɛ dı titarı nı tın. ¹⁴ Kv yı fifıwı mv sı a tɔli Wε kwɛr-ywɛɣɛ kam a brı nɔɔna maama, yı kv nyı nı jum mv te a yuu nı, kv na yı balv yı na puuri, naa balv yı na wv puuri tın, dı swan tiinɛ dı balv na yəri kulukulv tın. ¹⁵ Kuntu ɣwaanı mv amv tiini a lagı sı a ba a tɔli Wε kwɛr-ywɛɣɛ kam a brı abam balv na wv Rom nı tın dı.

Wε kwɛr-ywɛɣɛ kam na jigı dam te tın

¹⁶ Amv ba kwarı cavura sı a brı nɔɔna Wε kwɛr-ywɛɣɛ kam. Taanı dım kuntv mv jigı dam, yı Wε ma-dı Dı vri nɔɔna balv maama na kı ba wu-dıdva dı Dı tın, kv puli dı Zwifɛ* bam mv, yı kv laan ba kv wɛli dwi-gε* tiinɛ dı da. ¹⁷ Wε kwɛr-ywɛɣɛ kam mv brı nɔɔna Dı na wú pa ba na cıga Dı tee nı te tın. Kv maama nan zıɣı ba na jigı wu-dıdva dı Wε tın ɣwaanı mv. Wε tɔnɔ kum maɣı kv brı nı: «Wulv maama na jigı cıga Wε tee nı tın mv yı wulv na kı o wu-dıdva dı Dı tın, oó na ɣwia cıga cıga.»

Nabiinɛ maama na gε bura Wε tee nı te tın

¹⁸ Baɣa-Wε nan brı nɔɔna Dı banı na zaɣı dı ba ba lwarım dı ba kɛm-lwaanv tım maama ɣwaanı. Ba na kı wo-lwaanv tın ɣwaanı mv pa ba yɛni ba cı cıga kam nɔɔna tee nı. ¹⁹ Wε nan vaɣı ba zwa, beɣwaanı Dı maɣı Dı pa nɔɔna cwɛɣɛ sı ba lwarı Dı cıga kam. Wε titı brı-ba Dı cıga kam jaja yı ba wv se. ²⁰ Nabiinɛ wari ba nai Baɣa-Wε dı ba yiɛ. Kv nan na zıɣı Dı na kı lvgv baɣa tın, nabiinɛ sunı ba nai wɛɛnu tilv Dı na kı tın. Kv ma pa ba wanı ba lwarı lanyıranı nı Dı yı Wε cıga cıga, yı Dı jigı dam dilv na ba jigı tiim tın. Kuntu ɣwaanı nabiinɛ bá wanı ba na bura Wε tee nı dı ba na wv se-Dı tın. ²¹ Ba maɣı ba ye Wε na yı wulv tın, yı ba nan ba zuli-Dı nı ba Wε, naa ba taa kı-Dı le. Kv maa pa ba wuburɣa tı, yı ba bicara yam laan yı lim, yı ba yəri woɣo kulv na lana tın. ²² Ba maa pai ba jigı swan mv, yı ba laan yı jwɛru. ²³ Ba ba se sı ba taa zuli ɣwia Tu Baɣa-Wε, yı ba daarı ba zuli wɛɛnu tilv ba titı na mɔɔni dı ba jia tın. Wɛɛnu tım kuntv mv nyı dı nabiinɛ balv na tv tın, dı zunɛ dı vara dı tıga wo-vɛlu.

²⁴ Kuntu ɣwaanı mv Wε yagi-ba, sı ba taa tɔɣı wo-yɔɔrv tilv ba titı fra na zıvri tın. Ba maa yɛni ba kı wo-digıru, yı ba tɔɣı boorım kikiɛ yalv na yı ba cavura tın. ²⁵ Ba maa vın Wε cıga kam, yı ba daarı ba tɔɣı vwan. Ba maa yɛni ba zuli wɛɛnu tilv Wε na kı tın, yı ba tɔɣı-tı nı tı yı Wε mv te. Ba daarı ba yagi wulv titı na yı ti maama Kɛru tın. Wuntu nan mv maɣı sı o jɔɣı zulɛ sı kv taa ve maɣa kalv na ba ti tın. Amina.*

²⁶ Kuntu ɲwaani mu We yagi-ba, yi ba ki wo-digiru kikiə yalu ba fra na zuuri yi ya jigi cavura tun. Kaana ma yəni ba yagi ba banna, yi ba daari ba tigi di ba donnə kaana, ni baaru di o kaani na tigi daani te tun. ²⁷ Ku yi kuntu mu di baara di. Ba di ba lagi kaana, yi ba daari ba pai ba fra zuuri ba donnə baara ba ma tigi di ba, yi ku ya wu maɲi si ba taa ki kuntu. Baara yəni ba ki cavura kənə yantu doɲ mu daani, yi ku pa ba na cam dilu na maɲi di ba lwarim kikiə yam tun.

²⁸ Nəɔna bam kuntu nan buɲi ni We ciga kam ba jigi kuri mu si ba taa jigi-ka ba wubuɲa ni. Kuntu ɲwaani mu We yagi-ba, si ba taa tɔgi ba wubuɲi-yəuru tum kwaga, yi ba ki wəənu tilu ba ya na wu maɲi si ba ki tun. ²⁹ Ba wubuɲa maa su di wo-balwaaru tilu na ba tɔgi ciga kam cwəɲə tun, di kəm-lwaanu dwi maama. Ba yi maa zu wəənu zanzan. Ba tiini ba jigi pu-siɲa, yi ba jigi wu-guu. Ba ma lagi nəɔna gum, yi ba kwəri ba jaani daani, yi ba daari ba ganu ba donnə. Ba maa buɲi wo-balwaaru ba pai ba donnə, yi ba yi bɪbari-nyina. ³⁰ Ba maa ɲəɔni ba cɔgi ba donnə yum. Ba maa culi We, yi ba twi ba donnə. Ba ta kwəri ba yi bani-nyina, yi ba bri ba titi nəɔna yigə ni. Ba ta ma tiini ba buɲi kəm-balwaaru wubuɲa, yi ba ba nigɪ ba tiinə balu na lugi-ba tun. ³¹ Ba yəri kulɔ na wu maɲi tun. Ba maa jigi niə yale yale. Ba ma ba soe ba donnə, yi ba ba jigi ba ɲwaɲa di. ³² Ba nan maɲi ba ye We kwərə kam na bri kulɔ, ni balu na ki kəm-balwaaru tuntu doɲ tun maɲi si ba ti mu. Nan di kuntu di, ba ta yəni ba ki-ti mu, yi ba te di balu na ki lwarim tun di, ni ku lana.

2

We tɔgi ciga mu Dl maa di nabiinə sariya

¹ Nmu wulu na co n donnə tun, ku yi nmu titi mu n coə, beɲwaani nmu titi di ki wo-lwaanu tum kuntu doɲ mu. Kuntu tun, n bá wani n na buɲa We tee ni. ² Di nan ye ni We wó di nəɔna balu na ki wo-lwaanu tum kuntu doɲ tun taani di ciga mu. ³ Nmu wulu na co n donnə kikiə yi nmu titi di ki-ya mu tun, kuntu nmu buɲi ni ní wani n lu We sariya yam woni mu na? ⁴ We nan tiini Dl jigi nəɔna ɲwaɲa di ban-punu di wu-zuru. Nmu nan pai wəənu tum kuntu yi kafe mu na? Ta n ye ni, We na jigi nmu ɲwaɲa tun, ku yi si ku pa nmu wani n ləni n wu mu n yagi kəm-balwaaru.

⁵ Nmu nan tiini n ku n bɪcaru mu yi n vin si n ləni n wu. Kuntu mu wó pa n cam dim tiini di puli de dim We na wó ba Dl bri Dl ban-zəɲə kum yi Dl daari Dl di nabiinə sariya di ciga tun. ⁶ We laan wó pa nəɔnu maama na o nyum si ku maɲi di o tituɲa yam na yi te tun. ⁷ Nəɔna badaara yəni ba və ba wuru mu yi ba ki wo-laaru, si ku pa ba na paari di zulə di ɲwia kalu na ba cɔgi tun We tee ni. We nan wó pa bantu ɲwia kalu na ba ti tun. ⁸ Nəɔna badaara nan wura ba na lagi bam titi yirani zənə mu. Ba maa vin We ciga kam, yi ba daari ba tɔgi wo-balwaaru kənə. We cam dim di Dl ban-zəɲə kum nan wó ba bantu baɲa. ⁹ Nabiinə balu maama na ki wo-balwaaru tun wó na yaara di cam, ku na puli di Zwifə bam, si ku vu ku yi dwi-ge* tiinə di. ¹⁰ Ku daari, balu maama na ki kəm-laaru tun, We wó pa-ba paari di zulə di ywəəni, ku na puli di Zwifə bam si ku vu ku yi dwi-ge tiinə di. ¹¹ Beɲwaani We tɔgi ciga mu di Dl na ki nəɔna maama te tun, si Dl ba kuri-ba daani.

¹² Balu na ki lwarim yi ba yəri We callu tilu Dl na ki Moyisi* juɲa ni tun, baá cɔgi mu yi ku dai Dl callu tum ɲwaani. Ku daari, balu na ye We callu tum na ki ba cɔgi, We wó tɔgi Dl callu tum kuntu ɲwaani mu Dl ma di ba taani. ¹³ Beɲwaani, ku dai nəɔna balu na cɔgi We callu tum tun mu wó na ciga Dl tee ni, ku yi balu na se ba ki Dl callu tum na wi te tun mu wó na ciga Dl tee ni. ¹⁴ Dwi-ge tiinə bam nan yəri We callu tum si ba taa tɔgi-ti. Ba titi wubuɲa nan na pai ba tɔgi ciga kalu We callu tum na bri tun, ku bri ni ba maɲi ba ye kulɔ na maɲi si ba taa ki tun mu, yi We callu tum ta təri ba tee ni. ¹⁵ Ba tituɲa yam bri ni ciga kalu We callu tum na bri tun tigi ba bɪcara ni. Ba wubuɲa na pai ba tɔgi cwəɲə kalu tun di bri ni ku yi ciga mu, beɲwaani ba wubuɲa wai ya bri-ba ni ba ki ba cɔgi, naa ya bri-ba ni ba jigi ciga. ¹⁶ Kú ta yi kuntu mu We sariya de dim ni. Baɲa-We wó da Zezi Krisi ɲwaani Dl buɲi nəɔna maama wubuɲa yalu na səgi tun, ni amu na bri We kwər-ywəɲə kam te tun.

Wəɔ mu yi Zwifu ciga ciga We yigə ni?

¹⁷ Ku daari nmu wulu na bri n titi ni n yi Zwifu tun, nmu yəni n dalu We callu tum yira ni mu, yi n ki tura di n We tɔga kam. ¹⁸ Nmu maɲi n ye We wubuɲa na lagi si n ki kulɔ tun. Nmu na zaasi We callu tum tun mu pe n lwaru woɲo kulɔ na yi ciga tun. ¹⁹ Nmu buɲi ni n jigi We pooni mu n pai balu ta na wu lim wuni tun, yi n nyi di lilwe vanunu na lagi si o pa nəɔna tɔgi cwəɲə te tun. ²⁰ Nmu maa n buɲi ni n jigi cwəɲə si n bri balu na ba jigi yəno tun, si n daari n zaasi balu wubuɲa ta na wu bigi tun. We callu tum na bri-m ciga di yəno maama tun mu pai n buɲi kuntu. ²¹ Nmu nan na yəni n zaasi n donnə tun, beɛ mu ki yi

n ba zaasi n titi? Nmu yəni n bri nɔɔna ni ba yi taa ɲɔna, yi nmu titi ɲɔni mu. ²²N te ni ba yi ki boorim, yi nmu titi boori mu. Nmu culi jwənə, yi n laan daari n di nyɔɔri ya baja ni. ²³Nmu jigi tura di We na ki Dɪ cullu tum n juɲa ni tun, yi n laan daari n ki n cɔɟi We yiri di n na ba sɛ Dɪ cullu tum na bri te tun. ²⁴Ku pɔpɔni We tɔnɔ kum wɔni ku wɪ: «Ku yi abam Zwifə bam kikiə ɲwaani mu pai dwi-ge tiinə ɲɔni ba cɔɟi We yiri.»

²⁵Abam yəni á goni á bəkəri si ku bri ni á yi We nɔɔna mu. Á nan na kwaani á sɛ We cullu tum, á bəkəri* gonim dɪm jigi kuri. Ku daari, á na cɔɟi We cullu tum, á bəkəri sim gwəɲə yi kafe mu. ²⁶Dwi-ge tiinə nan ba goni ba bəkəri. Ba wɔ nɔɔnu didva nan na tɔɟi ciga kalɔ We cullu tum na bri tun, kuntu tu nyi di wɔlɔ na goni si ku bri ni o yi We nɔɔnu tun mu. ²⁷Dwi-ge tiinə wó bri ni abam Zwifə bam ba jigi bura. Bɛɲwaani á jigi We cullu tɔnɔ kum á juɲa ni, yi á goni á bəkəri. Nan di ku di, á ta yəni á cɔɟi We cullu tum mu. Bantu nan ba goni ba bəkəri, yi ba nan tɔɟi We cullu tum.

²⁸Ku dai wɔlɔ na bri o titi ni o yi Zwifu tun mu suni o yi Zwifu ciga ciga We yigə ni. Ku nan ta dai ni wɔlɔ na goni tun mu suni o yi We nɔɔnu. ²⁹We yigə ni, Zwifu ciga ciga yi wɔlɔ We na ləni o bicari tun mu. Wɔlɔ bicari na fɔɟi di kwe tun mu nyi di o goni mu ciga ciga. We cullu tɔnɔ kum bá wani ku kwe nɔɔnu bicari, ku nan yi We Joro* kum mu wai ku kwe nɔɔnu bicari. Nɔɔnu wuntu doɲ nai zulə We tee ni mu, si ku dai nabiinə tee ni.

3

Zwifu dwe dwi-ge tu We yigə ni na?

¹Zwifə nan jigi yu-yoɲo ba dwe dwi-ge* tiinə na? Zwifə na goni ba bəkəri* tun, ku jigi zənə ku pa-ba na? ²Ɛen, ku tiini ku jigi kuri. Bɛɲwaani dayigə tun, Zwifə bam mu yi balɔ We na kwe Dɪ ni-bitari sim Dɪ ki ba juɲa ni tun. ³Ba badaara nan wɔ ki ba wɔ-didva di We. Kuntu nan bá wani ku pa We kwani Dɪ ni-taani dɪm. ⁴Nɔɔna maama na maɲi ba yi vwa-nyina, We ta yi ciga tu mu. Ku pɔpɔni We tɔnɔ kum wɔni ku wɪ:

«Nmu We jigi ciga
di nmu na ɲɔni taani dilɔ maama tun.
Nɔɔna na maɲi ba co nmu di,
nmu ta yi ciga tu mu.»

⁵Kuntu ɲwaani, dibam na ki lwarim dilɔ tun ta na bri ni We yi ciga tu mu, dí wó ta ni bɛɛ? Kuntu wó pa nɔɔna taa te ni, We na pɛ ba na cam ba lwarim ɲwaani tun, Dɪ wɔ ki ciga na? ⁶Ku nan dai kuntu. We ya na dai ciga tu, Dɪ wó ki ta mu Dɪ di nabiinə taani? ⁷Nɔɔna ta wai ba te ba wɪ: «Amu na yəni a fɔ vwan tun, ku pɛ nɔɔna lwarɪ jaja ni We tiini Dɪ yi ciga tu, yi Dɪ na zulə ku ɲwaani. Ku na yi kuntu, bɛɛ mu yi a maɲi si a na cam a kəm-balwaarɔ tum ɲwaani?» ⁸Kuntu ya na yi ciga, dí ya wó wani dí ta dí wɪ: «Pa-na dí taá tuɲi lwarim, si kú ja lanyirani ku ba.» Nɔɔna badonnə yəni ba fɔ vwan ba pa amu ba wɪ, amu te kuntu doɲ mu. Ba nan lagɪ si ba cɔɟi amu yiri mu. Ba nan wó na cɔɟum si ku maɲi di ba titɔɲa na yi te tun.

Nɔɔn-nɔɔnu tərə o na jigi ciga We yigə ni

⁹Ku bri ni dibam Zwifə bam garɪ dwi-ge* tiinə bam mu na? Awo. A ya maɲi a ta ni nɔɔna maama wɔ lwarim gambeem wɔni mu, ku na yi Zwifə naa dwi-ge tiinə bam di, ¹⁰ni ku na pɔpɔni We tɔnɔ kum wɔni ku wɪ:

«Nɔɔn-nɔɔnu tərə o na jigi ciga We yigə ni,
di nɔɔnu didva di.

¹¹Nɔɔn-nɔɔnu tərə o na ye kulɔ na maɲi tun.

Nɔɔn-nɔɔnu tərə o na lagɪ si o lwarɪ We.

¹²Ba maama mɛ ba kwaga mu ba ya We,
yi ba maama tusi.

Nɔɔn-nɔɔnu tərə o na ki lanyirani,
di nɔɔnu didva di.

¹³Ba niə maa ɲɔɔri ni yibeelə niə na pɔri te tun.

Ba maa mai ba dindəlɪmə ba ma ganɪ daani.

Ba niə ma cana ni bisankwɪ na jigi vian si guɪ nɔɔna te tun.

¹⁴Ba maa sɔɔli wo-balwaarɔ ba pa nɔɔna.

¹⁵ Ba ma tiini ba duri lula ba ve ba gui nɔɔna.

¹⁶ Ba na de jəgə kalv maama tun,

ba yəni ba cəgi wəenu mu yi ba ta yaari nɔɔna zanzan.

¹⁷ Ba maa yəri ywəəni cwəŋə si ba təgi.

¹⁸ Ba maa bri ba ba kwari Wɛ.»

¹⁹ Dɪ nan ye ni kulv maama Wɛ cullu tɔnɔ kum na bri tun, ku pɔpɔni ku pa balv cullu tum na te-ba tun mu. Kuntu ŋwaani, nabiinə maama wó ba ba zigi Wɛ yigə ni si Dɪ di ba taani, yi ba wulwulv bá wani o ni o puri si o ma ŋɔɔni o jɔŋi o titi. ²⁰ Nɔɔn-nɔɔnv bá wani o na ciga Wɛ tee ni, o na təgi Dɪ cullu tum tun ŋwaani. Wɛ cullu tum nan pai nabiinə mu lwarɪ ni ba ki ba tusi.

Dɪ na wó na ciga Wɛ tee ni te tun

²¹ Wɛ laan nan pɛ dɪ lwarɪ Dɪ na pai nɔɔna nai ciga Dɪ tee ni te tun, yi ku wv zigi cullu tɔgum baŋa ni. Wɛ cullu tɔnɔ kum dɪ Wɛ nijɔŋnə bam dɪ nan maŋi ba bri cwəŋə kam kuntu. ²² Ku nan yi nɔɔna na ki ba wv-didva dɪ Zezi Krisi* tun ŋwaani mu Wɛ pai ba na ciga Dɪ tee ni. Balv maama na ki ba wv-didva dɪ Zezi Krisi tun wó na ciga Wɛ tee ni, beŋwaani nɔɔna maama yi bidwɪ mu Wɛ yigə ni. ²³ Nabiinə maama ki lwarum mu yi ba daa wv maŋi dɪ Wɛ paari dɪm. ²⁴ Wɛ nan pai nɔɔna na ciga Dɪ tee ni zaani mu, Zezi Krisi na ŋwi ba lwarum jini o ma jɔŋi-ba tun ŋwaani. Wɛ pai nɔɔna Dɪ zaani dɪm kafe mu. ²⁵ Dɪ ma pa Zezi ba o ji kaanim.* O jana kam nuŋi ka ma vri nɔɔna ba lwarum wɔni, dɪ ba na ki ba wv-didva did-o tun ŋwaani. Wɛ ki kuntu mu si ku bri ni Dɪ yi ciga tu mu. Faja faja tun, Wɛ dɛen ki wv-zuru mu yi Dɪ wv vaŋi balv na ki lwarum tun zwa. ²⁶ Ku daari lele kuntu Wɛ pɛ dɪ lwarɪ ni Dɪ yi ciga tu, dɪ Dɪ na jɔŋi nɔɔna ba lwarum wɔni tun. Kuntu maa bri ni Wɛ jigi ciga, yi Dɪ ta pai balv maama na ki ba wv-didva dɪ Zezi tun dɪ ta na ciga Dɪ tee ni.

²⁷ Ku na yi kuntu, dɪ wó magi dɪ nyɔɔna bɛɛ baŋa ni mu? Kulukulv tərə. Beŋwaani, ku dai dɪ na təgi Wɛ cullu tum tun mu pɛ dɪ na ciga, ku yi dɪ na sɛ dɪ ki dɪ wv-didva dɪ Zezi tun ŋwaani mu. ²⁸ Beŋwaani dɪ ye ni nɔɔna wó na ciga Wɛ tee ni dɪ ba na ki ba wv-didva dɪ Dɪ tun mu, si ku dai cullu tum tɔgum ŋwaani.

²⁹ Baŋa-Wɛ yi Zwifə bam yirani Wɛ mu na? Dɪ dai dwi-gɛ tiinə bam dɪ Wɛ na? ɛɛn, Dɪ yi nabiinə maama Wɛ mu. ³⁰ Wɛ yi didva mu. Zwifə bam na ki ba wv-didva dɪ Dɪ, Dɪ wó pa ba na ciga Dɪ tee ni. Dwi-gɛ tiinə bam dɪ nan na ki ba wv-didva dɪ Dɪ, Dɪ wó pa ba dɪ na ciga Dɪ tee ni. ³¹ Kuntu nan ba lagi ku ta ni dɪ na ki dɪ wv-didva dɪ Wɛ tun, Dɪ cullu tum daa ba jigi kuri. Dɪ na ki dɪ wv-didva dɪ Wɛ te tun laan pai Dɪ cullu tum tiini ti jigi kuri mu.

4

Abraham na ki o wv-didva dɪ Wɛ yi o na ciga Dɪ tee ni te tun

¹ Á pa dɪ nii dɪ nabaarv Abraham* dɛen na yi te yi o na ciga Wɛ tee ni tun. ² Wɛ ya na pɛ-o ciga o na ki kəm-laarv tun ŋwaani mu, o ya wó ta jigi woŋo si o magi o nyɔɔni ku baŋa ni. O nan ba jigi woŋo si o magi o nyɔɔni Wɛ yigə ni. ³ Wɛ tɔnɔ kum nan bri dibam ku wi: «Abraham ki o wv-didva dɪ Wɛ, yi Wɛ pa o na ciga ku ŋwaani.» ⁴ Ku nan na yi nɔɔnv na tɔŋi titɔŋi, o maŋi si o jɔŋi o ŋwuru mu o titɔŋi dɪm ŋwaani, kuntu nan dai pɛeri mu o jɔŋi. ⁵ Ku daari nɔɔnv wulv na ki o wv-didva dɪ Wɛ, yi o ba tugɪ kəm-laarv tilv o na ki tun, Wɛ wó pa kuntu tu na ciga dɪ o na ki o wv-didva dɪ Dɪ tun ŋwaani. Wɛ mu yi wulv na yagi nɔn-balwaarv lwarum Dɪ ma cɛ-ba yi Dɪ pa ba na ciga Dɪ tee ni tun. ⁶ Pɛ Davidi* dɪ maŋi o ta kuntu doŋ mu. O dɛen tagi o wi, nɔɔnv wulv Wɛ na pɛ o na ciga yi ku dai o kəm-laarv ŋwaani tun yi yu-yoŋo tu mu. ⁷ Davidi maa wi:

«Balv Wɛ na yagi ba wo-balwaarv Dɪ ma cɛ-ba tun jigi yu-yoŋo,

Dɪ na saari ba lwarum dɪm tun ŋwaani.

⁸ Nɔɔnv wulv na ki lwarum

yi Wɛ yagi Dɪ ma cɛ-o yi Dɪ daa ba ki-di Dɪ bicari ni tun jigi yu-yoŋo.»

⁹ Davidi na ŋɔɔni wɔpolo taani dɪm kuntu tun, o ŋɔɔni balv na goni ba bəkəri* tun yirani ŋwaani mu na? Aye. O ŋɔɔni balv na ba goni ba bəkəri tun dɪ ŋwaani mu. Dɪ maŋi dɪ lwarɪ ni: «Abraham ki o wv-didva dɪ Wɛ mu, yi Wɛ pa o na ciga ku ŋwaani.» ¹⁰ Wɛ na pɛ o na ciga Dɪ tee ni kuntu tun, ku yi maŋa kalv o na goni tun mu na? Awo, ku yi o ta na wv goni maŋa kalv tun mu. ¹¹ Ku yi ku kwaga ni mu Wɛ pɛ o go si ku taa yi maana ku bri ni, Wɛ maŋi Dɪ pa o na ciga o na ki o wv-didva dɪ Dɪ tun ŋwaani, ku loori o na wó go tun. Kuntu, balv maama dɪ na wv goni yi ba ki ba wv-didva dɪ Wɛ yi ku pa ba na ciga Dɪ tee ni tun, ba dɪ yi Abraham dwi tiinə ciga ciga mu. ¹² Balv maama dɪ na goni yi ba ki ba wv-didva dɪ Wɛ tun yi

Abraham dwi tiinə mv, yi kv nan dai ba na goni tun yirani má nwaani, kv yi ba na ki ba wu-didva di We tun nwaani mv, ni Abraham deen na ki o wu-didva di We kv loori o na wó go maña kalv tun.

We goni Dl ni di Abraham, o na ki o wu-didva di Dl tun nwaani mv

¹³ Kv dai Abraham* na tógi We cullu tum tun nwaani mv pe We go Dl ni di Abraham di o dwi tiinə bam. Kv nan yi Abraham na ki o wu-didva di We yi o na ciga Dl tee ni tun nwaani mv pe We go ni Dl wí, Dl wó pa o ba o taa te lvgv kum. ¹⁴ Kv nan ya na yi balv na tógi cullu tum tun mv wó ba ba taa te lvgv kum, dí na ki dí wu-didva di We te tun ya daa ba jigí kuri, yi We ni-gonim dum di ya wó ji kafe mv. ¹⁵ We cullu tum vuvn mv pai Dl baní zarí di nōona, ba na cōgi-ti tun nwaani. Cullu nan na tərə, nōona bá wani ba cōgi-ti.

¹⁶ Kuntu, dí lwarí ni kv yi Abraham na ki o wu-didva di We tun nwaani mv pe We go ni did-o, si kv taa yi zaani pēeri. Kuntu tun, Abraham dwi tiinə bam maama wó suni ba na wo-laaru tlv We na goni ni si Dl pa-ba tun. Kv dai balv na tógi We cullu tum tun yirani mv wó na-ti, kv yi balv di na ki ba wu-didva di We ni Abraham di deen na ki te tun mv. Kuntu nwaani dibam maama wó wani dí bəŋi Abraham ni dí nabaaru. ¹⁷ We deen tagi di Abraham Dl wí: «Amv goni a ni si a pa n ji dwi zanzan nabaaru mv.» Abraham na ki o wu-didva di We tun, o suni o ji dí nabaaru We yigə ni. Kv yi We dintv mv bi nōona Dl pa ba yagi tvvni, yi Dl pa woŋo maama ki maña kalv kulukulv ya ta na tərə tun. ¹⁸ We deen na tagi di Abraham Dl wí o dwi wó puli tun, Abraham ya yəri We na wó ki te Dl ki kuntu. Di kuntu di, o ta jigí tuna lanyirani, yi o ki o wu-didva di We. Kuntu ma pa o suni o ji dwi zanzan nabaaru, nunēni We na tagi ni o dwi dum wó puli te tun. ¹⁹ Abraham deen na ge fun si o yi bina bi tun, o ma na ni o tiini o kwun zanzan, o daa bá wani bu o lv. O ma na ni o kaani Sara di kwun zanzan o ke lvra. Di kuntu maama o deen ta ki o wu-didva mv di We. ²⁰ O maa ba jigí bubwea di We na goni Dl ni si Dl pa-o kulv tun. O na ki o wu-didva di We tun, kv pai o zigí kəŋkəŋ, yi kv pa We na zulə. ²¹ O maa suni o ye lanyirani ni, We wó wani Dl ki kulv Dl na goni Dl ni si Dl ki tun. ²² Kv yi kuntu nwaani mv kv pvpvni kv wí: «We ma pa o na ciga di o na ki o wu-didva di Dl tun nwaani.» ²³ Kv nan na pvpvni kv wí: «We ma pa o na ciga» tun, kv dai Abraham yirani nwaani mv kv pvpvni kuntu. ²⁴ Kv pvpvni dibam di nwaani mv. Bəŋwani We wó pa dibam di na ciga Dl tee ni, di dí na ki dí wu-didva di Dl tun nwaani. Dintv mv bi dí Yuutu Zezi Dl pa o yagi tvvni. ²⁵ We nan mv ki Zezi nabiinə juja ni Dl pa o ti dibam lwarim nwaani. Dl ma daari Dl bi-o Dl pa o yagi tvvni o joori o na nwaia, si kv pa di na ciga Dl tee ni.

5

Zezi na fōgi dibam di We daani te tun

¹ Dí na ki dí wu-didva di Zezi tun mv pe dí na ciga We tee ni. Kuntu, dibam di We fōgi daani dí Yuutu Zezi Krisi nwaani mv. ² Zezi mv pe dibam yi We yigə, yi We ki dibam yu-yoŋo dí na ki dí wu-didva did-o tun nwaani. Kuntu tun, di jigí tuna ni dí wó na paari-zulə We tee ni, yi kv pai dibam jigí wupolo lanyirani. ³ Dí nan ta jigí wupolo dí yaara yam wvni, bəŋwani di ye ni yaara wai ya pai dí fōgi di zigí di pu-dia. ⁴ Dí pu-dia kam yaara yam wvni tun laan maa pa dí zigí kəŋkəŋ maŋum wvni. Dí na zigí kəŋkəŋ maŋum wvni tun laan maa pa dí jigí tuna We tee ni. ⁵ Dí na jigí tuna kuntu tun, kv bá pa di na di cavura, bəŋwani We tiini Dl ki Dl sono dibam bicara ni, di Dl na pe Dl Joro* kum wu dibam wvni tun.

⁶ Dibam na bwənə yi dí warí di jōŋi di titi tun, mv Zezi Krisi tiga o ma vri dibam na yi nōn-balwaaru tun, maña kalv We wubvja na lagi tun. ⁷ Kv cana si nōonv se o ti o doŋ nwaani, di o na wó ti wlv nwaani tun na maŋi o yi ciga tu te di. Kv nan wai kv ki si nōonv bá kwari fvuni si o ti nōn-ŋum nwaani. ⁸ Kv nan na yi Baŋa-We, dintv bri dibam Dl na tiini Dl soe dibam te tun, di Dl na pe Zezi Krisi ba o ti dibam nwaani maña kalv di ya ta na yi lwarim kərə tun. ⁹ Zezi na tiga yi o jana kam nuŋi tun mv pe dí na ciga We tee ni. Kv nan na dwe didi tun, o laan wó jōŋi dibam We ban-zōŋo kum wvni. ¹⁰ Dibam ya yi We duna mv. Dl Bu wvni tvvni dum nan mv pe dibam di We fōgi daani. Kv nan na dwe didi, dibam laan na jigí We nōona tun, Dl Bu wvni wó vri dibam, o na joori o bi o yagi tvvni tun nwaani. ¹¹ Kulv ta na wəli da tun, di jigí wupolo lanyirani di We, di di Yuutu Zezi Krisi na pe dibam di We fōgi daani tun nwaani.

Adam na vuvn We ni tun mv pe tvvni ba, Zezi maa ja nwaia o ba

¹² Nabiinu didva nwaani mv pe lwarim ba lvgv baŋa, yi lwarim di ja tvvni di wəli da di ba. Kuntu tun, nabiinə maama maŋi si ba ti mv, ba maama na ki lwarim tun nwaani. ¹³ Kv na wó loori si We ki Dl cullu tum Dl nōona bam juja ni tun, di lwarim maŋi di wu lvgv baŋa ni mv. Cullu tum nan ya ta na tərə tun, We

ba jeeli nɔɔna lwarum. ¹⁴Ku na zigɪ Adam* maɲa kam ni si ku vu ku yi Moyisi* maɲa kam tun, tɔvni ya maɲi di wɔra mu yi di wai nabiinɛ. Di maa wai balu di na ki ba tusi, yi ku dai ni Adam deen na ki lwarum o vin We ni te tun.

Adam nan bri dibam Zezi na lagɪ o ba tin nyunyɔɔv mu. ¹⁵Ba nan dai bidwi. Beɲwaani Adam deen na ki lwarum dilv tun dai bidwi di We na pe dibam peeri dilv zaani tun. Nabiinu didva kam kontv lwarum dum ɲwaani mu pe nɔɔna zanzan ti. We zaani dum nan dwe kontv, yi Dl tɔɲi nabiinu didva, wɔntv mu yi Zezi Kriɪi, si o ki nɔɔna zanzan yu-yoɲo ku ja gaali. ¹⁶We na pe peeri dum nɔɔna zaani kontv tun, ku dai bidwi ni Adam na ki lwarum te tun. Wɔntv na ki lwarum o vin We ni bidwi tun mu pe We di nɔɔna sariya. Ku daari nɔɔna zanzan na ki ba tusi tun, We peeri dum nan pe ba lwarum zanzan ti yi ba na ciga Dl tee ni. ¹⁷Nabiinu didva kam lwarum ɲwaani mu pe tɔvni tɔɲi da di jaani nɔɔna. Ku nan na dwe didi tun, balu maama We na ki-ba yu-yoɲo ku ja gaali, yi Dl kwɛri Dl pa ba na ciga Dl tee ni tun, mu wɔ ta ɲwi We paari dum wɔni nabiinu didva wɔlv na yi Zezi Kriɪi tun ɲwaani.

¹⁸Di nan lwarɪ ni Adam na ki o tusi bidwi tun mu pe nabiinɛ maama na cɔɲum We tee ni. Zezi Kriɪi yirani kɛm-laa kum di nan mu pe nɔɔna na ciga yi ba jigɪ ɲwia We tee ni. ¹⁹Nabiinu didva kam na vin We ni dum tun mu pe nɔɔna zanzan yi lwarum kɛrɛ. Nɔɔnv didva kam na yi Zezi Kriɪi tun nan na se We ni tun di wɔ pa nɔɔna zanzan na ciga We tee ni.

²⁰We deen ki Dl cullu tum nɔɔna juɲa ni, si ku pa lwarum fɔɲi di puli. Lwarum nan na puli kontv tun, We na ki nɔɔna zaani te tun wɔ tiini ku puli zanzan ku dwɛni. ²¹Kontv tun, lwarum tɔɲi tɔvni ɲwaani mu di maa te nɔɔna. We zaani dum nan tɔɲi Dl na pai nɔɔna ciga te tun ɲwaani mu di maa di paari nɔɔna titari ni, si ba taa jigɪ ɲwia kalu na ba ti tun We tee ni di Yuutu Zezi Kriɪi ɲwaani.

6

Dɪ na jigɪ We ɲwi-dɔɲa kam Zezi Kriɪi ɲwaani te tun

¹Di nan wɔ ta ni beɛ mu? Di wɔ ta ki lwarum mu, si ku wani ku pa We zaani dum tiini di puli di tee ni na? ²Aye, di ba ta ki kontv dɔɲ. Ku na yi di lwarum jɔgɛ ni, dibam nyɪ di twa mu. Kontv tun, di daa wɔ ki ta mu di taá ɲwi lwarum wɔni? ³Abam yɛri ni, dibam balu maama ba na miisi na wɔni Zezi Kriɪi yiri ɲwaani tun, ku bri ni di tɔɲi di wɛli did-o o tɔvni dum wɔni mu na? ⁴Kontv, ba na miisi dibam na wɔni tun, ku nyɪ di di tigi did-o mu yi ba ki dibam did-o. Kontv ma pa di tɔɲi di Zezi Kriɪi di ɲwi We ɲwi-dɔɲa kam, ni di Ko We na me Dl paari dam dum Dl ma bi Zezi Dl pa o yagɪ tɔvni yi o na ɲwia te tun.

⁵Kontv, dibam na tɔɲi di Zezi di ti tun, di laan jigɪ woɲo didva mu did-o, yi di daa ta wɔ tɔɲi did-o di bi di yagɪ tɔvni. ⁶Di ye ni, ba na pagɪ Zezi tɔvni-dagara* kam baɲa ni ba gv tun, dibam lwarum ɲwi-dɔɲa kam di tɔɲi ka ti mu, ku pa lwarum daa warɪ dibam. Kontv tun, di laan te di titɪ mu lwarum juɲa ni, ⁷beɲwaani lwarum daa ba wani di taa te wɔlv na tɔɲi di Zezi o ti tun.

⁸Di na tɔɲi di Zezi Kriɪi di ti tun, di jigɪ tuna ni di wɔ tɔɲi did-o di na ɲwia. ⁹Beɲwaani di ye ni Zezi Kriɪi bi o yagɪ tɔvni yi o daa ba joori o ti. Kontv ɲwaani tɔvni daa ba jigɪ dam o baɲa ni. ¹⁰Zezi na tigi kontv tun, ku yi si o cɔɲi lwarum dam mu. O tigi bidwi yirani mu o ma kweeli. O laan nan na ɲwi tun, o ɲwia kam zuli We mu. ¹¹Ku yi kontv mu di abam di. Ku na yi di lwarum jɔgɛ ni, lwarɪ-na ni á nyɪ di twa mu te. Ku nan na yi abam di We laɲa ni, á ɲwi mu Zezi Kriɪi ɲwaani.

¹²Kontv ɲwaani abam daa yi pa lwarum di dam á yira yalv na tv tun baɲa ni. Á nan yi se á pa wo-balwaarv tilv á fra na zɔvri tun wani abam. ¹³Yi se-na á pa lwarum taa te abam si ku pa á taá ki kɛm-balwaarv. Nan kwe-na á titɪ á ki We juɲa ni, si á nyɪ ni balu na tigi yi We pa á joori á bi á na ɲwia tun mu. Kwe-na á maama á pa We, si Dl ma tɔɲi kulv na yi ciga tun. ¹⁴Lwarum daa ba te abam, beɲwaani á na jigɪ ɲwia We tee ni tun, ku dai si á taá ɲwi Dl cullu tum tɔɲum ɲwaani, ku yi Dl zaani dum ɲwaani mu.

Dɪ maɲi si di taá ki lanyirani mu maɲa maama

¹⁵Ku nan bri dibam ni beɛ mu? Di na jigɪ ɲwia We tee ni Dl zaani dum ɲwaani yi ku dai si di taá ɲwi Dl cullu tum tɔɲum ɲwaani tun, ku bri ni di jigɪ cwɛɲɔ si di taá ki lwarum mu na? Awo, ku dai kontv. ¹⁶Á ye lanyirani ni, á na kwe á titɪ á ki nɔɔnv juɲa ni si á taá yi o gambe yi á se o ni, á suni á yi á na se wɔlv tun gambe mu. Kontv tun, á na yi lwarum gambe, tɔvni laan mu wɔ ba di ja abam. Á nan daa na yi balu na se We ni tun, á wɔ na ciga Dl tee ni. ¹⁷A nan ki We le, di abam deen ya na yi lwarum gambe yi á laan kwe á titɪ á pa We ciga kam zaasum yi á se-ka di á wu maama tun. ¹⁸We mu vri abam lwarum juɲa ni, yi á laan ji Dl ciga kam tuntɔɲna.

¹⁹Abam wubuɲa ta na wu bigɪ tun mu pe a kwe nabiinɛ mumaɲa a ma maɲi a bri abam kontv dɔɲ.

Abam dɛɛn kwe á maama mu á pa wo-digiru di lwarum kikiá yi á yi ti gambe, yi á tɔŋi wo-lwaanu ku ja gaali. Lele kuntu, á laan nan maŋi si á kwe á maama mu á pa We ciga kam, si á taá yi ka gambe si á taá ŋwi di wo-porjo. ²⁰ Abam dɛɛn na yi lwarum gambe tun, We ciga kam ya ba te abam. ²¹ Abam na ki wo-yɔɔru tilv tun dɛɛn jigi bɛɛ nyɔɔri mu ti pa abam? Ti laan nan jigi cavura mu di abam. Wɛɛnu tuntu kweelim je nan yi tɔvni mu. ²² Ku daari lele kuntu We vri abam lwarum gambeem wɔni, yi á laan yi Di gambe-sonnu mu. Kuntu ŋwaani á jigi nyɔɔri di á na ŋwi di wo-porjo tun, yi ku kweelim je ni á wó na ŋwia kalv na ba ti tun We tee ni. ²³ Lwarum ŋwuru yi tɔvni mu. Ku daari We pɛɛri dilv Di na pɛ dibam zaani tun mu yi ŋwia kalv na ba ti tun We tee ni, di na ŋwi di di Yuutu Zezi Kresi tun ŋwaani.

7

Cullu tum daa ba te dibam

¹ A ko-biá-ba, á maama ye cullu laŋa na yi te. Kuntu ŋwaani á ye ni cullu na te nɔɔnu, ku yi si ku taa ve o tɔvni mu. O nan na tɔga, ti daa ba te-o. ² Ku nyi ni kaani na zu baru te tun mu. Culu bri ni o baru wum ta na ŋwi maŋa kalv tun, o ba jigi cwɛŋɔ si o yaŋi o baru wum. O baru wum nan na tɔga, o laan jigi ni si o zu baru wudoŋ, culu daa wu vɔgi-ba daani. ³ Kuntu ŋwaani, o baru wum ta na ŋwi, yi kaani wum na ve o zu baru wudoŋ, o cɔgi mu. O baru wum nan na tɔga, culu kum daa wu vɔgi-ba daani. O laan na zu baru wudoŋ, o daa wu cɔgi.

⁴ A ko-biá-ba, ku yi kuntu mu di abam di. Ku na yi cullu tum laŋa ni, abam maama nyi di twa mu te, Zezi Kresi na tɔgi tun ŋwaani. Kuntu ma pa di yigɔ li cullu tum wɔni, yi di jigi cwɛŋɔ si di ki di titi nɔɔnu wudoŋ juŋa ni, wuntu yi Zezi wɔlv na bi o yaŋi tɔvni tun. Ku maa pai di tɔŋi titɔŋ-ŋona di pa We. ⁵ Di dɛɛn ki wo-yɔɔru tilv di wɔbɔŋa na laŋi tun. We cullu tum nan bri dibam kulv na yi lwarum tun, yi di fra ta yɔni ya zuvri wɛɛnu tum kuntu. Ku dɛɛn ma pa di ki kɛm-balwaarv tilv na jigi dibam ti ve tɔvni tun. ⁶ Cullu tum dɛɛn tiini ti puni dibam mu di dam. Lele kuntu ti nan daa ba te dibam, di na tɔgi di Zezi di ti tun ŋwaani. Kuntu tun, di na tɔŋi We titɔŋa yam te tun, ku yi Di Joro* kum na wu di bicara ni tun ŋwaani mu. Di laan tɔgi cwɛ-dɔŋa kam kuntu, si ku dai cwɛ-dɔŋa kalv na yi cullu tilv na pupuni ti tirji tɔnɔ wɔni tun ŋwaani.

We cullu tum bri dibam lwarum na yi te tun

⁷ Bɛɛ mu di nan wó ta cullu tum laŋa ni? Ti yi lwarum mu na? Aye, ku dai kuntu. We cullu tum nan mu pɛ a lwaru lwarum na yi te tun. Ti ya na wu bri ni: «Yi pa n yi zu n donnɔ wɛɛnu», a ya bá ta ye ni a yi na zu a donnɔ wɛɛnu, ku yi lwarum mu. ⁸ Culu kum kuntu nan mu pɛ lwarum na cwɛŋɔ di zu a wɔbɔŋa ku pa a yi zu wɛɛnu zanzan. Cullu nan na tɔrɔ, lwarum bá ta jigi dam. ⁹ A dɛɛn ya ta na yɔri We cullu tum tun, a ŋwi mu a ya ba liá. A laan nan na tu a lwaru We cullu tum na bri kulv tun mu pɛ lwarum jigi dam a baŋa ni, ¹⁰ yi a nyi ni a tɔgi mu te. We cullu tilv ya na maŋi si ti pa nɔɔna ŋwia tun laan pɛ tɔvni mu ja-ni. ¹¹ Bɛŋwaani, a na ni cullu tum tun mu pɛ lwarum laan na cwɛŋɔ di ganu-ni, yi di tɔgi cullu tum ŋwaani di pa tɔvni ja-ni. ¹² Kuntu nan bri ni We cullu tum ba jigi lwarum mu. Ni dilv maama We na pɛ dibam tun ba jigi lwarum. Di yi lanyirani mu yi di jigi ciga.

¹³ Kuntu nan bri ni We cullu tilv na lana tun mu jaani a tɔvni dum di ba na? Awo. Ku yi lwarum mu dɛ We cullu tum di pa tɔvni ja-ni. Kuntu ki si nɔɔna mu wani ba lwaru lwarum na suni di yi te tun. Cullu tum ma pa lwarum tiini di puli di bri di na yi balɔrɔ te tun.

Lwarum dam na tɔŋi nabiinɔ wɔni te tun

¹⁴ Di ye ni We cullu tum tɔgi Di wɔbɔŋa na laŋi te tun mu. Amu nan yi lɔgv baŋa nabiinu mu, yi a yi lwarum gambia. ¹⁵ A nan yɔri woŋo kulv a na ki tun kuri. Amu yɔni a ba ki kulv a na laŋi tun, yi a laan daari a ki kulv a na culi tun. ¹⁶ A na yɔni a ki kulv a na ba laŋi si a ki tun, ku bri ni a sɛ ni We cullu tum yi ciga mu. ¹⁷ Kuntu, ku dai ni a titi mu paali a ki wɛɛnu tum kuntu, ku nan yi lwarum dilv na wu a wɔni tun mu pa a kia. ¹⁸ A nan ye ni lanyirani tɔri a wɔni, di a na yi nabiinu yi a fra zuvri lɔgv baŋa wo-yɔɔru tun. Bɛŋwaani, a na yɔni a jigi wɔbɔŋa si a ki lanyirani, a ta wari lanyirani wum a ki. ¹⁹ A yɔni a ba ki lanyirani ni a wɔbɔŋa na laŋi te tun, yi a laan daari a ki wo-balwaarv tilv a na ba laŋi si a ki tun. ²⁰ A na yɔni a ki kulv a wɔbɔŋa na ba laŋi si a ki tun, ku bri ni ku dai a titi mu paali a ki wɛɛnu tum kuntu, ku yi lwarum dilv na wu a wɔni tun mu pai a kia.

²¹ A nan lwaru ku na yɔni ku ki amu te tun: A na yɔni a bɔŋi si a ki kulv na lana tun, ku yi lwarum yirani mu aá ki. ²² A tiini a jigi wupolo a bicari ni di We cullu tum. ²³ A nan ye ni dam didoŋ mu wu amu wɔni,

ku na lagi si ku pa a taa tōgi cwəŋə kalu na ba lana tun. Dam dum kuntu maa lagi si di cōgi a wubūja yam na lagi si ya da cwə-ŋuŋa kalu tun. Kuntu maa puni amu, yi lwarim dilu na wu a wuni tun pai a ta tōgi lwarim cwəŋə. ²⁴ Lɛɛru maa jigɪ-ni, lwarim dilu na wu a wuni tun na lagi si di pa tʊuni ja-ni tun ŋwaani. Wəw mu wó wani o vri-ni o yagi? ²⁵ Amu ki Wɛ le dí Yuutu Zezi Krisi ŋwaani. Wuntu mu wó joŋi-ni.

Ku na yi a wubūja yam wuni, a se Wɛ cullu tum mu. A nan na yi lugu baŋa nabiinu tun mu pai a tōgi lwarim cwəŋə.

8

Wɛ Joro kum na pai dí ŋwi di Wɛ te tun

¹ Kuntu tun, balu na ŋwi di Zezi Krisi tun, Wɛ daa bá di ba taani si Dɪ cōgi-ba. ² Wɛ Joro* kum mu pai dí jigɪ ŋwia Wɛ tee ni Zezi Krisi ŋwaani. Wɛ Joro kum dam dum mu pɛ dí na vrim lwarim di tʊuni juŋa ni. ³ Dɪbam na yi nabiinə yi dí bwənə tun mu pai dí warɪ Wɛ cullu tum dí da. Kuntu ŋwaani dí daa bá wani dí na cɪga Wɛ tee ni Dɪ cullu tum tōgim ŋwaani. Woŋo kulɔ cullu tum na wu wani ti ki tun, Wɛ mu kia, di Dɪ na tʊni Dɪ titi Bu si o ba o ji nabiinu, yi o nyi di nabiinə balu lwarim na wai-ba tun. O ma ba o ti nabiinə lwarim ŋwaani, si o ma cōgi lwarim na jigɪ dam dilu nabiinə baŋa ni tun. ⁴ Wɛ ki kuntu si ku pa dí na cɪga mu Dɪ tee ni, si dí na cwəŋə dí ki kulɔ maama Wɛ cullu tum na bri ni ku maŋi tun. Bɛŋwaani dɪbam yi balu na tōgi Wɛ Joro kum cwəŋə tun mu, si dí daa ba tōgi wo-yɔɔru tilu nabiinə fra na zʊuri tun. ⁵ Balu nan na tōgi wo-yɔɔru tum kuntu doŋ tun tiini ba kwe ba wubūja ba tiŋi wəənu tilu nabiinə wubūja na lagi tun baŋa ni mu. Ku daari balu na tōgi Wɛ Joro kum cwəŋə kam tun kwe ba wubūja ba tiŋi wo-laaru tilu Wɛ Joro kum wubūja na lagi tun baŋa ni mu. ⁶ Nɔɔnu wubūja na tōgi wo-yɔɔru tilu nabiinə fra na zʊuri tun, tʊuni wó ja kuntu tu. Wulu wubūja nan na tōgi Wɛ Joro kum cwəŋə kam tun wó na ŋwia Wɛ tee ni di wu-zuru. ⁷ Bɛŋwaani, nɔɔnu na tōgi nabiinə wubūj-yɔɔru tum, o yi Wɛ dum mu, o ba ki kulɔ Wɛ niə yam na bri tun, o nan warɪ-ya di o se. ⁸ Balu maama na tōgi wo-yɔɔru tilu nabiinə wubūja na lagi tun bá wani ba pa Wɛ wu poli.

⁹ Abam nan ba tōgi nabiinə wubūj-yɔɔru na lagi kulɔ tun. Á tōgi Wɛ Joro* kum na lagi kulɔ tun mu, ku na wu á bicari ni tun ŋwaani. Zezi Krisi Joro*^{f1}* kum nan na təri nɔɔnu wulu bicari ni tun, o dai Zezi nɔɔnu. ¹⁰ Zezi Krisi na wu á bicara ni tun, o Joro kum mu pai á ŋwi di Wɛ, á na ne cɪga Dɪ tee ni tun ŋwaani. Á yira yam nan maŋi si ya ti mu lwarim dum ŋwaani. ¹¹ Wɛ mu bi Zezi Dɪ pa o yagi tʊuni. Kuntu ŋwaani, Dɪ Joro kum na suni ku wu á bicara ni, Wɛ wó pa abam yira yalu na maŋi si ya ti tun joori ya na ŋwia, Dɪ Joro kum na wu á bicara ni tun ŋwaani.

¹² Kuntu, a ko-biə-ba, dí maŋi si dí taá ŋwi ni Wɛ Joro kum na lagi te tun mu, si ku dai si dí taá tōgi wo-yɔɔru tilu nabiinə wubūja na lagi tun. ¹³ Bɛŋwaani, á na tōgi wo-yɔɔru tilu nabiinə wubūja na lagi tun, tʊuni wó ja abam. Ku daari, á nan na tōgi Wɛ Joro kum dam ŋwaani á ci á titi di kəm-balwaaru tilu á fra na zʊuri tun, á wó na ŋwia Wɛ tee ni. ¹⁴ Balu maama na pai Wɛ Joro kum bri-ba cwəŋə tun yi Wɛ biə mu. ¹⁵ Joro kulɔ Wɛ na ki á bicara ni tun ba pai fʊuni jigɪ abam daga ni gambe te. Wɛ Joro kum nan pai á yi Wɛ biə mu. Ku maa pai dí jigɪ cwəŋə si dí bəŋi Wɛ ni <Dí Ko Baba.> ¹⁶ Wɛ Joro kum mu pai dɪbam jwəuru tum lwarɪ ni dí suni dí yi Wɛ biə mu. ¹⁷ Dí na yi Wɛ biə tun, dí wó ba dí na wo-laaru tilu maama Dɪ na tiŋi si Dɪ pa Dɪ biə bam tun. Dí wó tōgi di Dɪ Bu Zezi Krisi dí joŋi kulɔ maama Wɛ na tiŋi si Dɪ pa-o tun. Dí na tōgi di Zezi dí na yaara, dí laan wó ba dí tōgi did-o dí na paari zulé.

Dí jigɪ tuna ni dí wó na paari-zulé Wɛ tee ni

¹⁸ Amu ye ni dí na jigɪ yaara yalu lele tun bá wani ya taa mai di paari-zulé yalu dí na wó na Wɛ tee ni tun. ¹⁹ Wɛ na ki wəənu tilu maama tun tiini ti lagi si ti na de dim Wɛ na wó ba Dɪ bri Dɪ biə bam paari-zulé jaja tun. ²⁰ Wəənu tilu maama Wɛ na ki tun tu ti daa ba jigɪ kuri. Ku nan dai wəənu tum titi mu lagi kuntu. Ku yi Wɛ mu pɛ ti ji kafe, yi Dɪ nan pai ti ta jigɪ tuna ni, ²¹ wəənu tilu maama Dɪ na ki tun wó ba ti na vrim, si ti daa yi cōgi ni ti zum na yəni ti cōgi te tun. Wɛ wó fōgi Dɪ kwe-ti si ti laan ba ti taa jigɪ lam Dɪ tee ni, si ku maŋi di Dɪ biə bam na wó na paari-zulé yalu tun.

²² Dí nan ye ni wəənu tilu maama Wɛ na ki tun jigɪ cam mu di zum maama, ni kaani na vri pugə yi o kuni te tun. ²³ Ku nan dai wəənu tum kuntu yirani, ku yi di dɪbam balu Wɛ na ki Dɪ Joro* kum dí bicara ni tun di mu. Kuntu mu yi Wɛ dayigə pɛeri dilu na bri ni dí wó ba dí na Dɪ wo-laaru tum maama. Dɪbam di nan kuni mu, yi dí jigɪ tuna dí cōgi maŋa kam Wɛ na wó pa dí ji Dɪ titi sɔŋə biə, si Dɪ vri dí yira yam yaara maama wuni. ²⁴ Wɛ na vri dɪbam tun mu pai dí jigɪ tuna ni dí wó na kulɔ Dɪ na wó pa dɪbam tun. Dí ya na maŋi dí na kulɔ dí na jigɪ tuna ku ŋwaani tun, dí ya daa bá ta jigɪ ku tuna. Nɔɔn-nɔɔnu ba ta tʊuni

kuɓu o na maɗi o na tun. ²⁵ Dɪ nan ta jigi tuna si dɪ wɔ na We wo-laaru tilu dɪ ta na wu ne tun. Kuntu ɗwaani mu dɪ zuri dɪ yira dɪ cɔgi ti maɗa kam.

²⁶ We Joro kum di nan wɛli dibam, dɪ na bwɛnɛ tun ɗwaani. Dibam yari dɪ na wɔ loori We te si ku maɗi tun. Dɪ Joro kum nan loori-Dɪ ku pa dibam di ɗwana yalɔ na ba wani ya ta di nabiinɛ bitari tun. ²⁷ We nan ye dɪ bicara na yi te tun, yi Dɪ kwari Dɪ ye Dɪ Joro kum di wobɔɗa na lagi kuɓu tun, beɗwaani We Joro kum tagi We wobɔɗa na lagi te tun mu, yi ku loori We ku pa dibam balu na yi Dɪ nɔɔna tun.

²⁸ Dɪ ye ni balu na soe We yi Dɪ bɛɗi-ba ni Dɪ na maɗi Dɪ li wobɔɗa te tun, Dɪ ki-ba lanyirani wonjo maama woni. ²⁹ We deen maɗi Dɪ jigi bantu wobɔɗa Dɪ bicari ni faɗa faɗa mu, yi Dɪ daari Dɪ kuri-ba si ba laan ba ba taa nyi ni Dɪ Bu wum na yi te tun. Kuntu ma wɔ pa We Bu Zezi na nyaana zanzan, balu di na yi We biɛ yi ba sarɗi o kwaga tun ɗwaani. ³⁰ We nan na maɗi Dɪ kuri balu tun mu Dɪ bɛɗi si ba taa yi Dɪ nɔɔna. Dɪ na bɛɗi-ba kuntu tun, Dɪ ma pa ba na ciga Dɪ tee ni. Balu Dɪ na pe ba na ciga kam tun mu Dɪ pe ba na paari-zulɛ Dɪ tee ni.

We sono kum na tiini ku dagi te tun

³¹ Ku na yi kuntu tun, dɪ wɔ ta ni beɛ mu? We na wura di dibam tun, nɔɔnu wɔɔ mu wɔ wani o cɔgi dibam? ³² We nan wu vin si Dɪ titi Bu wum na yaara, yi Dɪ se Dɪ ki-o nabiinɛ jirɗa ni si o ti dibam maama ɗwaani. We na pe dibam Dɪ Bu wum kuntu tun, Dɪ ta wɔ kwe wo-laaru maama Dɪ pa dibam zaani Dɪ wɛli da. ³³ Nɔɔn-nɔɔnu ba wani o co dibam balu We na kuri tun Dɪ yigɛ ni. Beɗwaani ku yi We titi mu pe dɪ na ciga Dɪ tee ni. ³⁴ Nɔɔn-nɔɔnu ba wani o pa dɪ ga bura We tee ni. Beɗwaani ku yi Zezi Krisi titi mu tigi dibam ɗwaani, yi o joori o bi o yagi tɔɔni o jigi ɗwia We tee ni. O laan maa je We jazum ni yi o loori We o pa dibam. ³⁵ Nɔɔn-nɔɔnu ba wani o cɔgi dibam di Zezi Krisi sono kum daani. Yaara mu wɔ wani ya cɔgi dibam di Zezi Krisi sono kum na? Wu-cɔgɔ mu naa, beesa mu naa, kana mu naa, yinigɛ mu naa, cam dilu na wɔ ba tun mu naa, naa tɔɔni mu? Awo, ti ba wani ti cɔgi dibam di Zezi Krisi sono kum daani. ³⁶ Ku pupuni We tɔɔɔ kum woni ku wi:

«Dibam na yi nmu We nɔɔna tun mu pai dɪ tagi tɔɔni wu dɪ ke de maama.

Ba kwe dibam ba ma ji ni peeni silu ba na jigi ba ve ba gu te tun mu.»

³⁷ We nan na soe dibam tun, Dɪ tiini Dɪ pai dibam wɔɔɔ wɔɔnu tum kuntu maama woni. ³⁸ Beɗwaani amu ye lanyirani ni kulokulu tɛrɛ ku na wɔ wani ku cɔgi dibam di We sono kum daani. Ku na yi tɔɔni naa ɗwia, naa ku na yi malesi naa weyuu tilampolo didɛera bam maama, naa ku na yi zim wɔɔnu naa jwa wɔɔnu tilu na buni tun, naa wɔɔnu tilu maama na jigi dam nabiinɛ baɗa ni tun, ³⁹ ku na yi wɔɔnu tilu na jigi dam weyuu tilampolo ni di tilu na jigi dam tiga kuri ni tun, naa wɔɔnu tilu maama We na ki tun, tuntu maama woni kulokulu ba wani ku cɔgi dibam di We sono kum daani, beɗwaani ku yi sono kulɔ We na jigi di dibam dɪ Yuutu Zezi Krisi ɗwaani tun mu.

9

We na kuri balu si ba taa yi Dɪ nɔɔna tun

¹ Amu na yi Zezi Krisi nɔɔnu tun, a ɗɔɔni ciga mu si ku dai vwan. We Joro* kum na wu a bicari ni tun mu pai a ye ni ku suni ku yi ciga mu, ² di a na bri ni a wu tiini ku cɔgi yi a jigi liɛ maɗa maama amu titi dwi tiinɛ bam ɗwaani di ba na wu se Zezi Krisi tun. ³ A ya wɔ ta lagi si We cɔgi amu titi Dɪ daari Dɪ pɔɔri-ni Zezi Krisi tee ni, di ku na wɔ wani ku pa a ko-biɛ Zwifɛ bam na vrum. ⁴ Ba yi Yisrayeli* dwi tiinɛ mu. Ku yi bantu mu We deen pe ba ji Dɪ biɛ, yi Dɪ pa-ba Dɪ paari-zulɛ yam. Dɪ ma go ni ni Dɪ wɔ ta wura di ba, yi Dɪ daari Dɪ ki Dɪ cullu tum ba jirɗa ni. Dɪ ma bri-ba ba na maɗi si ba taa zuli-Dɪ te tun. Dɪ ma daari Dɪ go niɛ di ba. ⁵ Ba dwi dum kuri nuɗi dibam nabaaru Abraham* dwi dum woni mu. Ba na lugi Zezi Krisi lugu baɗa ni tun, ku yi bantu dwi dum woni mu ba lug-o. Wuntu mu yi wɔɔnu maama Tu. O maa yi We yi o maɗi di zulɛ si ku taa ve maɗa kalu na ba ti tun. Amina.

⁶ A nan ba lagi a ta ni We na goni Dɪ ni si Dɪ ki kuɓu tun jigi kafe. Beɗwaani ku dai ni Yisrayeli dwi tiinɛ bam maama mu suni ba yi Yisrayeli tiinɛ ciga ciga We yigɛ ni. ⁷ Abraham dwi tiinɛ bam maama nan dai o biɛ ciga ciga We yigɛ ni. We deen tagi di Abraham Dɪ wi: «Nmu bu Yizaki dwi dum yirani mu wɔ ta yi n dwi tiinɛ ciga ciga.» ⁸ Ku bri ni We tee ni, ku dai biɛ balu maama Abraham na lugi tun mu yi We biɛ ciga ciga. Ku nan yi biɛ balu We na goni ni ba ɗwaani tun mu suni ba yi Dɪ biɛ ciga ciga.

⁹ Beɗwaani We deen goni ni Dɪ wi: «Maɗa kam kuntu na joori ka yi, amu wɔ joori a ba di Sara* lugi bakɛrɛ.»

¹⁰ Ku de kuntu mu yi dibam nabaaru Yizaki kaani Rabɛka deen ja pugɛ o lu yiywa bale. ¹¹⁻¹² Maɗa kam

Rabeka ta na wu lugi o biə bale bam yi ba daa ta yəri lanyirani naa baloro tun, We deen tagi did-o Dl wi: «Nakwi wum mu wu ta yi o nyaani wum tuntun.» Ku ki kontu si We na kuri-ba daani te tun mu tagi Dl na marji Dl li wuburja te tun. Ku bri ni We kurim dum tagi Dl na bəri wulu si o taa yi Dl nɔɔnu tun mu, si ku dai nɔɔnu wum titurja ŋwaani,¹³ ni ku daa ta na pupuni We tɔnɔ kum wuni ku wi: «Amu soe Zakabi*, yi a daari a yagi Ezayu.»

¹⁴Di nan wu ta ni beɛ mu? Di ba wani di ta ni We ba jigi ciga di Dl na ki te tun. ¹⁵Berjwaani We deen tagi di Moyisi* Dl wi:

«Amu wu ja nɔɔnu wulu ŋwaja
a na lagi tun mu,
yi a daari a duri nɔɔnu wulu yibwəne
a na lagi tun.»

¹⁶Kuntu bri ni ku maama tagi We na jigi nɔɔna ŋwaja te tun mu, si ku dai nabiine wuburja na lagi kulɔ tun naa ba titurja na yi te tun ŋwaani. ¹⁷Ku pupuni We tɔnɔ kum wuni, ni We deen tagi di Ezipi* pa-faru wum Dl wi: «Amu pe n di paari si a wani a tagi nmu ŋwaani mu a bri nɔɔna amu dam dum na mai te tun, si ku pa nɔɔna taa zərji amu yiri dum lugu bari maama ni.» ¹⁸Ku bri ni We duri balu ŋwaja Dl na lagi tun mu, yi Dl daari Dl pa badonne ta ku ba wuru ni Dl na lagi te tun.

We jigi ni si Dl ki Dl wuburja na lagi te tun

¹⁹Abam wu didwa wai o bwe amu ni: «Ku na yi kontu, beɛ mu yi We nan bri ni nɔɔna ki ba cəgi? Nɔɔn-nɔɔnu nan ba wani o vin kulɔ We na lagi si o ki tun.» ²⁰Nabiinu yi wɔɔ mu si o wani o magi kantəgo di We? Kuntu tun, kaməgo wu wani ku bwe ku mɔru wum ni: «Beɛ mu yi n mɔ-ni tintu doŋ» na?

²¹Berjwaani kamə-mɔru wum jigi cwəŋə si o kwe dəgo o ma mɔ kamwaru tɔlu dwi maama o na lagi tun. O wai o cɛ dəgo kum kontu o maa mɔni kaməgo si ku taa yi lɔnni nyum, yi o daari o mɔni kudon si ku taa yi titurja nyum.

²²Ku nan yi kontu mu di We. Dl na lagi si Dl bri nɔɔna Dl ban-zərjə kum di Dl dam dum na mai te tun, Dl jigi cwəŋə si Dl ki kontu. Dl nan puni Dl banu mu di balu na pe Dl banu zarji yi ba marji di cəgum tun, ²³si Dl daari Dl pa nɔɔna balu Dl na jigi ba ŋwaja tun tagi ba na Dl paari dum na tiini di jigi zulə te tun. Bantu mu yi balu Dl na marji Dl li si ba zu Dl paari zulə yam wuni tun. ²⁴Ku nan yi dibam mu kontu. We mu kuri dibam nabiine dwi maama wuni, yi ku dai Zwifə dwi dum yirani ma wuni, ²⁵ni ku na marji ku pupuni Oze tɔnɔ kum wuni te tun. We deen tagi Dl wi:

«Nɔɔna balu ya na dai amu nɔɔna tun,
mu a laan wu bəri-ba ni amu nɔɔna.
Dwi tiine balu amu ya na ba soe tun,
mu a laan wu bəri-ba ni amu nɔn-sonnu.»

²⁶«Je silu ni nɔɔ We ya na tagi di ba Dl wi,
ba dai Dl nɔɔna tun,
ku yi daani mu ba laan wu bəri-ba ni
ŋwia Tu Bari-We biə.»

²⁷Ezayi* di deen tagi Yisrayeli* tiine bam taani o wi:

«Yisrayeli tiine bam na marji ba tiini ba daga
ni bugə ni kasullo na daga te tun,
ba funfun yirani mu wu na vrim.

²⁸Berjwaani Yuutu Bari-We ba daani si Dl ki kulɔ maama Dl na marji Dl li wuburja si Dl ki tun lugu bari ni.»

²⁹Ku ta yi ninɛni Ezayi na marji o ta te o wi:

«Dam-foro Tu Bari-We ya na wu daari dibam biə badaara Dl yagi,
si ku pa di dwi dum tonji,
di ya wu ti mu,
ni Sodəm* di Gomɔri tiine bam dwi dum deen na ti te tun.»

³⁰Di nan wu ta ni beɛ mu? Dwi-ge* tiine balu ya na ba kwaanu si ba na ciga We tee ni tun laan mu tu ba na ciga We tee ni, ba na ki ba wu-didwa di We tun ŋwaani. ³¹Ku daari, Yisrayeli tiine bam na tiini ba kwaanu si ba na ciga We tee ni Dl cullu tum təgum ŋwaani tun, ba wu ne. ³²Beɛ mu yi ba nan wu ne ciga We tee ni? Bantu ya burji si ba na ciga ba kam-laaru tum ŋwaani mu, yi ku dai ni ba ki ba wu-didwa di We. Ba na vin si ba se We kontu tun, ku maa nyi di ba magi ba naga mu di kandwe dilu na pai nɔɔna tri

ba tui tun, ³³ ni ku na maŋi ku pupuni We tɔnɔ kum wuni ku wi:

«Nii-na, amv We lagi a cwi kandwe mv Siyɔn* ni.

Di maa yi kandwe dilv nɔɔna na wɔ magi ba titi di di ba tu tiga ni tun.

Ku daari nɔɔnu wɔlv na ki o wu-didva di wɔlv na yi kandwe dim kontu*f2* tin,
cavura bá fɔgi ya ja kontu tu.»

10

¹ A ko-biə-ba, amv tiini a laga si Yisrayeli tiinə bam na vrum, yi a yəni a loori We a pa-ba ku ŋwaani.

² Amv wɔ wani a pa ciga ni ba tiini ba lagi si ba tɔŋi ba pa We, ba nan yəri cwəŋə kalv ba na maŋi si ba tɔgi tun mv. ³ Ba maa yəri cwəŋə kalv We na pe si nabiinə tɔgi da ba ma na ciga Dɪ tee ni tun. Ba maa tiŋi ba titi cwəŋə si ba maa na ciga We tee ni, yi ba ba se si ba taa tɔgi cwəŋə kalv We na tiŋi tun. ⁴ Zezi Kri si mv pe We cullu tum tɔgim cwəŋə kam laan ba ka kweeli, ku ma pa balv maama na ki ba wu-didva did-o tun laan na ciga We tee ni.

Nɔɔnu wɔlv maama na ki o wu-didva di Zezi tun wɔ na vrum

⁵ Moyisi dɛen pupuni nɔɔnu na wɔ ki te si o ma na ciga We tee ni Dɪ cullu tum tɔgim ŋwaani tun. O pupuni o wi: «Wɔlv na ki We cullu tum na wi te tun wɔ na ŋwia ku ŋwaani.» ⁶ Ku nan daa na yi nɔɔnu na wɔ ki te si o ma na ciga We tee ni o na ki o wu-didva di Dɪ tin ŋwaani, ku pupuni ku wi: «Yi zanɪ n bwe n titi nɛɛni, wɔɔ mv wɔ wani o di We-sɔŋɔ?» Ku lagi ku ta ni, si o pa Zezi Kri si tu o ba o zəni dɪbam. ⁷ «Nan yi bwe n titi ni, wɔɔ mv wɔ wani o tu curu?» Ku lagi ku ta ni, si o pa Zezi bi o yagi tɔvni si o joori o ba. ⁸ Ku nan maŋi ku pupuni ku wi: «We taani dum dai yigə yigə di nmv, di wv nmv ni ni di n bicari ni.» Kwərə kam kontv mv dɪbam tɔɔli dɪ bri nɔɔna si ba ki ba wu-didva di Zezi. ⁹ Ku tagi ku wi, nmv na tagi di n ni ni Zezi mv yi worjo maama Yuutu, yi nmv na se n bicari ni, si We suni Dɪ bi-o Dɪ pa o yagi tɔvni, We wɔ vri-m. ¹⁰ Bɛŋwaani, ku yi nmv bicari ni mv nɪ se di n wu-didva yi n na ciga We tee ni, yi nmv wɔ ma n ni mv n ta jaja ni Zezi mv yi Yuutu, si n ma n na vrum. ¹¹ Ku pupuni We tɔnɔ kum wuni ku wi: «Wɔlv maama na ki o wu-didva did-o tun, cavura bá ja kontv tu.» ¹² Kontv, ku yi bidwi mv di nɔɔna maama, ku na yi Zwifə di dwi-ge tiinə bam di. Ba maama Yuutu yi didva mv, yi wontv mv yəni o pa balv maama na loor-o tin zənə zanzan. ¹³ Bɛŋwaani, «wɔlv maama na loori zənə dɪ Yuutu wum yiri ŋwaani tun wɔ na vrum.»

¹⁴ Ku nan na yi kontv tin, nɔɔna wɔ ki ta mv ba loori zənə o tee ni, yi ba wv ki ba wu-didva did-o? Ba nan wɔ ki ta mv ba ki ba wu-didva did-o, yi ba wv ni o kwərə? Ba nan wɔ ki ta mv ba ni o kwərə yi nɔɔn-nɔɔnu wv tɔɔli-ka o bri-ba? ¹⁵ Nɔɔnu nan wɔ ki ta mv o vu o tɔɔli We kwər-ywəŋə kam o bri-ba di ba na wv tɔŋ-o? Ku nan pupuni We tɔnɔ kum wuni ku wi: «Balv na beeri ba tɔɔli We kwər-ywəŋə kam ba bri nɔɔna tun vəŋə jigi wupolo mv.»

¹⁶ Ku nan dai ni nɔɔna maama mv se We kwər-ywəŋə kam. Ezayi* dɛen tagi o wi: «Yuutu Baŋa-We, wɔɔ mv jɔŋi dɪbam ni-taani dum?» ¹⁷ Kontv ma bri ni nɔɔna zwa na ni kulv tin, mv ba ki ba wu-didva di ku. Taani dilv ba nan na wɔ ni tun mv yi Zezi Kri si kwərə kam.

¹⁸ Amv lagi a bwe a nii, Yisrayeli tiinə bam wv ni We kwərə kam mv na? Ku yi ciga ba ni-ka, ni We tɔnɔ kum na tagi ku wi:

«Ba tɔɔli o kwərə kam lvgv baŋa je maama,
yi ba ni-taani jagi di yi je maama.»

¹⁹ Amv ta lagi a bwe a nii, Yisrayeli tiinə bam suni ba wv ni We taani dum kuri mv na? Ba niə. Dayigə tun, We dɛen tɔgi Moyisi* ŋwaani mv Dɪ ta di ba Dɪ wi:

«Amv wɔ pa abam taá jigi wv-gvɔ di dwi tiinə balv na dai amv nɔɔna tun.

Amv wɔ pa abam bana zanɪ
di nɔɔna balv na yəri kulvkvlv tun.»

²⁰ Kontv kwaga ni Ezayi dɛen nɛ baari yi o ta o wi:

«Nɔɔna balv ya na ba buŋi si ba ba ba se amv We tun,
bantv laan mv tu ba se amv.

Amv pe balv na maŋi ba wv bwe amv bwiə tin mv ba ba lwarɪ amv.»

²¹ Ku nan na yi Yisrayeli tiinə bam, We tagi Dɪ wi:

«Dɛ maama wuni amv te a jia si a ma jɔŋi abam,
yi á vɪn si á ba amv te.»

11

Wε wu yagi Yisrayeli tiinε bam

¹Kuntu tun, amu ta lagi a bwe a nii, Wε vin Dl titi nōna Yisrayeli* tiinε bam mu na? Aye! Ku dai kuntu. Amu titi di yi Yisrayeli dwi tu mu. A yi Abraham* naa mu, yi a nuji Benzamen* dwi dum wuni. ²Wε wu vin Dl nōna balu Dl na maɲi Dl kuri pulim ni tun. Abam nan maɲi á ye Wε tōnε kum na tagi Eli* taani te, di o na waru Wε o ta Yisrayeli tiinε bam na ki te yi ku wu maɲi tun. ³O deen waru Wε o wu: «Yuutu Baɲa-Wε, ba gu nmu nijonε bam maama, yi ba daari ba cōgi nmu kaanum bimbina yam. Ku laan daari amu yirani mu, yi ba kwaanu si ba gu amu di.»

⁴Wε nan lεr-o Dl wi bεε mu? Dl deen wu: «Amu li nōna murr-tirpe mu (7.000), si ba taa yi amu titi nōna. Bantu ta wu fōgi ba kuni doonε ba zuli Baali.*f3*»

⁵Ku nan ta yi bidwi mu di zum maama. Nōna funfun ta mu daari, Wε na tōgi Dl zaani dum ηwaanu Dl kuri-ba tun. ⁶Wε de Dl zaani dum ηwaanu mu Dl kuri-ba, si ku dai ba tituη-ηuna ηwaanu. Ku ya na yi ba tituη-ηuna ηwaanu mu Wε kuri-ba, ku ya daa bá ta yi Dl zaani dum Dl na pe-ba tun ηwaanu.

⁷Ku bri ni Yisrayeli tiinε bam wu ne ciga kalu ba na kwaanu si ba na Wε tee ni tun. Nōna balu Wε na kuri tun nan mu ne-ka. Balu na daari tun bicari digili. ⁸Ku maa ki-ba ni ku na pupu ni te Wε tōnε kum wuni ku wu:

«Wε mu pe ba wubuɲa ti,
yi ba daa ba ni kulukulu kuri.
Di zum maama, ba yiε ta ba nai,
yi ba zwa di kwarumi di Wε ciga kam.»

⁹Davidi* di deen tagi ba taani o wu:

«Wε wó pa ywāni dilu ba na buɲi si ba di tun pipiri di ji woɲo kulv na wó ja-ba ku cōgi,
ni cikv na jaani-ba te tun.

Ku maa wó pa Wε pa ba na cam yi ba tu tiga ni.

¹⁰Wε wó pa ba yiε dwe yi ba daa bá ta nai.

Dl maa wó pa ba yira ce di yaara taan,
maɲa maama.»

¹¹Amu ta lagi a bwe a nii, Yisrayeli tiinε bam na tri ba tu kuntu tun, ku bri ni ba daa bá wani ba zaɲi ba joori ba fōgi di Wε mu na? Aye! Bantu na vin Wε ciga kam te tun mu pe dwi-ge* tiinε wani ba na vrim Wε tee ni. Wε ki kuntu si ku pa Yisrayeli tiinε bam mu taa jigɲi wu-guv di ba. ¹²Yisrayeli tiinε bam na ki ba cōgi tun mu pe nabiinε maama wani ba na zənε lanyirani Wε tee ni. Bantu na ge kulv ba na maɲi si ba na tun mu pe dwi-ge tiinε na cwəɲε ba joɲi Wε zənε yam. Ku bri ni Yisrayeli tiinε kōgō kulv na wó ba tōgi Wε tun na puli ku ti, kuv pa nōna na Wε zənε zanzan ku ja gaali.

Wε na vri dwi-ge tiinε te tun

¹³Ku yi di abam dwi-ge* tiinε mu a lagi a ta taani duntu. Amu na yi Zezi tintuɲnu si a taa tōli o kwəre kam a bri dwi-ge tiinε tun, a bri ni ku tiini ku yi tituη-kamunu mu. ¹⁴Amu kwaanu a tuɲi si ku pa wu-guv mu ja a donnε Yisrayeli* tiinε bam, si ku wani ku pa Wε vri ba badonnε amu tituɲa yam ηwaanu. ¹⁵Wε na yagi bantu tun, ku pe luvu baɲa dwi tiinε maama laan ba ba fōgi di Wε. Ku daari maɲa kalu Wε na wó joori Dl joɲi-ba tun, kuv ta nyi di twa na joori ba na ηwɲa te tun mu.

¹⁶Di ye ni, nmu na de yigε n fō dɲpe n tiɲi Wε ηwaanu, dilu maama na daari tun daa ta yi Wε nyum mu. Tiu kuri na yi Wε nyum, ku ne sum maama di yi Wε nyum mu. ¹⁷Yisrayeli tiinε bam nyi di Olivi* tiu ba na jəri gaari wuni te tun mu. Ku yi nuneeni Wε mu goni tiu kum kuntu ne sɲdaara Dl yagi, yi Dl daari Dl kwe Olivi tiu kulv na wu gaa wuni tun ne Dl toɲi Dl gwaanu ne sidonnε sum wuni. Abam balu na yi dwi-ge tiinε tun nyi di ne silu ba na toɲi tun mu. Si laan ma wəri yi si tōgi si nai tiu kum kugu kum nyua kam.

¹⁸Kuntu ηwaanu, nmu yi ta n gooni ne silu ba na goni ba yagi tun. Nmu na bri n titi kuntu, ta n ye si ku dai nmu mu pai tiu kum kugu kum ziga. Ku yi kugu kum mu jigɲi nmu. ¹⁹Nmu nan wai n te ni: «Wε goni ne sum kuntu Dl yagi, ku daari si amu mu na jōgε a toɲi tiu kum yira ni.» ²⁰Ku suni ku ki kuntu mu. Wε nan goni ne sum kuntu Dl yagi, ba na wu ki ba wu-didva di Dl tun ηwaanu mu. Nmu nan na wani n toɲi tiu kum yira ni tun, ku yi n na ki n wu-didva di Wε tun ηwaanu mu. Nan yi zaɲi n ta n ki kamunni, za n ta n kwaru Wε. ²¹Beɲwaanu, Wε na wu se si Dl yagi tiu kum titi ne sum si je ni tun, nmu di na ba jigɲi wu-didva di Dl, Dl bá yagi-m da.

²²Ku maama nan bri Wε na ki nōna lanyirani te, yi Dl daari Dl varu nōna zwa te tun mu. Ku na yi balu na ki ba cōgi tun, Dl varu ba zwa mu. Ku daari, nmu nan na wu yagi Wε cwəɲε kam tōgim, Dl wó ta

kɪ nmu lanyirani. Nmu nan na yagi Wε cwəŋə kam, Dɪ laan wó go nmu dɪ Dɪ yagi mu nɪ tiu naga te.

²³ Yisrayeli tiinə bam nan na kɪ ba wu-dɪdva ba sɛ Wε, baá joori ba na ba jəgə kam. Wε wó wani Dɪ joori Dɪ toŋi-ba da. ²⁴ Kuntu tun, nmu wulu na yɪ dwi-gɛ tu tun nyɪ dɪ naga kalu Wε na goni Olivi tiu kulɔ na wu gaa wuni tun yira nɪ mu. Dɪ ma pa nmu toŋi Olivi tiu kulɔ na wu gaari wuni tun yira nɪ, yɪ kɔ daɪ nɪ nɔɔna na yəni ba kɪ te tun. Kuntu ŋwaani kɔ bá ta cana dɪ Wε sɪ Dɪ joori Dɪ toŋi nɛ sɪlɔ Dɪ ya na goni tun sɪ titɪ kugu kum je nɪ.

Wε jigi nɔɔna maama ŋwaŋa sɪ Dɪ vri-ba

²⁵ A ko-biə-ba, amu lagi sɪ á lwarɪ Wε cɪga kalu dɛɛn na sɛgi tun mu. Abam na sunɪ á lwarɪ kuntu, á daa bá ta buŋɪ nɪ á yɪ swan tiinə. Kɔ na yɪ te tun, lele kuntu Yisrayeli* tiinə badaara wuru digili yɪ ba warɪ Wε cɪga kam kuri ba nɪ. Kɔ nan wó ta yɪ kuntu, sɪ kɔ vu kɔ yɪ maŋa kam dwi-gɛ* tiinə balu na sɛ Wε tun kɔgɔ kum na wó puli kɔ ti tun. ²⁶ Kuntu, Yisrayeli tiinə kɔgɔ kum maama laan wó na vrum, nɪ kɔ na pupɔni Wε tɔnɔ kum wuni kɔ wɪ:

«Wulu na pai nɔɔna na vrum tun wó nuŋi Siyon* nɪ o ba,
yɪ oó pa Zakəbi* dwi tiinə bam lwarum dum ti.

²⁷ Amu Wε wó go ni dɪntu a pa-ba,
nɪ amu wó saari ba lwarum dum a yagi.»

²⁸ Yisrayeli tiinə bam na vun Wε kwər-ywəŋə kam tun, ba jigi Wε dɔna mu, yɪ kuntu laan pa abam dwi-gɛ tiinə bam na vrum Wε tee nɪ. Kɔ daari, kɔ na yɪ Wε na kuri nɔɔna sɪ ba taa yɪ Dɪ nɔɔna te tun laŋa nɪ, Dɪ soe Yisrayeli tiinə bam, Dɪ dɛɛn na goni nɪ dɪ ba nabaara bam tun ŋwaani. ²⁹ Wε nan ba kɪ a ya na maani, dɪ Dɪ na kuri nɔɔna yɪ Dɪ kɪ-ba lanyirani te tun. ³⁰ Abam dwi-gɛ tiinə dɛɛn ya vun Wε mu, yɪ á laan ba á lwarɪ Dɪ yibwən-durə kam, Yisrayeli tiinə bam na vun Wε tun ŋwaani. ³¹ Bantu dɪ laan tu ba vun Wε nɪ, yɪ abam na Wε yibwənə kam, sɪ kɔ wani kɔ pa bantu dɪ laan ba ba lwarɪ Dɪ yibwən-durə kam na yɪ te tun. ³² Wε nan pɛ nɔɔna maama nyɪ nɪ ba wu puna digɛ nɪ mu te, ba na vun Dɪ nɪ tun ŋwaani, sɪ Dɪ laan wani Dɪ duri ba maama yibwənə.

³³ Maani-na á nii Wε zaani dum na tiini dɪ dagɪ te.

Wε wubɔŋa dɪ Dɪ yəno kum dɪ ma tiini kɔ lirə.
Nɔɔn-nɔɔnu bá wani o lwarɪ Dɪ na lɪ wubɔŋa sɪ Dɪ kɪ te tun,
naa o lwarɪ cwe sɪlɔ Dɪ na tɔgɪ tun,
nɪ kɔ na pupɔni Wε tɔnɔ kum wuni kɔ wɪ:

³⁴ «Nɔɔn-nɔɔnu bá wani o lwarɪ Baŋa-Wε wubɔŋa,
naa o bri-Dɪ Dɪ na wó kɪ te tun.

³⁵ Nɔɔn-nɔɔnu bá wani o kwe o woŋo
o junɪ Wε.»

³⁶ Bɛŋwaani wəɛnu maama nuŋi Wε te mu,
yɪ dɪntu mu nii ti maama baŋa nɪ,
yɪ ti maama yɪ dɪntu nyum mu.

Wε maŋi dɪ zulə mu, sɪ kɔ taa ve maŋa kalu na ba ti tun. Amina.

12

Wε nɔɔna na maŋi sɪ ba taa ŋwi te tun

¹ A ko-biə-ba, Wε na tiini Dɪ jigi abam ŋwaŋa kuntu tun, a loori abam sɪ á kwe á titɪ á pa Wε nunɛɛni ba na mɛ woŋo ba kɪ kaanum ba pa Wε tun, sɪ á taá ŋwi dɪ wu-poŋo, sɪ kɔ poli Wε wu lanyirani. Kuntu mu yɪ zulə yalɔ na maŋi sɪ á pa Wε tun. ² Á yɪ pa á wubɔŋa taa tɔgɪ balu na yəri Wε tun cwe sum. Kwaani-na sɪ Wε pa á taá jigi wubɔŋ-dɔura, sɪ kɔ ləni á ŋwɪa kam maama. Abam laan wó ba á lwarɪ Wε wubɔŋa na lagi sɪ á kɪ kulɔ tun, yɪ á wó lwarɪ nɪ kɔ tiini kɔ lana cɪga cɪga yɪ kɔ poli Dɪ wu.

³ Wε na kɪ-nɪ yu-yoŋo sɪ a taa yɪ Dɪ tuntɔŋnu tun, a lagi a ta dɪ abam maama sɪ á yɪ taá buŋɪ kamunni á pa á titɪ, nɪ á dwe á na maŋi á yɪ te tun. Á nan taá jigi wubɔŋ-ŋɔna, sɪ kɔ maŋi dɪ Wε na pɛ abam didva didva pɛɛri te á na kɪ á wu-dɪdva dɪ Dɪ tun ŋwaani. ⁴ Nabiinu yira yɪ woŋo didva mu, yɪ ya laan pɔɔri je dwi təri təri. Jəgə maama nan jigi ka titɔŋa mu yira yam wuni. ⁵ Kɔ nan yɪ bidwi mu dɪ dibam balu dɪ na ŋwi dɪ Zezi Krisi tun. Dɪ tiini dɪ daga, yɪ dɪ nan yɪ kɔgɔ didva mu. Dibam maama didva didva maa tɔŋɪ dɪ wəli daani, nɪ yira yam je sum dwi təri təri na tɔŋɪ sɪ zəni daani te tun. ⁶ Wε-pɛɛra yalɔ Dɪ na pɛ dibam tun yɪ dwi təri təri mu, nɪ Dɪ na pɛ dibam zaani te tun. Wε na pɛ wulu wai o ŋɔɔni yiyiu-ŋwɛ tun, kuntu

tu maŋi si o taa tɔgi o na jigi wu-didwa di We te tun mu o ma nɔɔni-si. ⁷We na pe wulu wai o tɔŋi o wɛli o donnɛ tun, kuntu tu maŋi si o taa tɔŋi kuntu mu. Wulu We na pe o wai o bri o donnɛ We ciga kam tun, si o di kwaani o taa bri-ka. ⁸We na pe wulu wai o kwe nɔɔna si ba na baari tun maŋi si o taa ki kuntu mu. Wulu di na ce o wɛnu o maa zɛni o donnɛ tun maŋi si o ma o wu-yoŋo mu o wɛli-ba lanyirani. Wulu nan na yi nɔɔna yigɛ tu tun maŋi si o kwaani o taa bri-ba cwɛŋɛ lanyirani. Wulu nan na duri o donnɛ yibwɛnɛ tun maŋi si o taa ki-ku di wupolo mu.

⁹Á taá soe daani di ciga. Á taá culi wo-lwaanu dwi maama, si á daari á taá ki kulv maama na lana tun. ¹⁰Á na yi ko-biɛ daani Zezi Krisi ŋwaani tun, á taá soe daani di á wuru maama, si á taá nigi daani lanyirani. ¹¹Á na tɔŋi á pa We te tun, á yi pa yawɔrɔ zu abam. Kwe-na á bicara maama á taá maa tɔŋi á pa dí Yuutu wum. ¹²Á na jigi tuna di We te tun, á taá jigi wupolo ku ŋwaani. Yaara na yi abam, si á vɔ pu-dia. Kwaani-na á taá loori We maŋa maama. ¹³Cɛ-na á wɛnu á ma zɛni balv na yi We nɔɔna yi yinigɛ jigi-ba tun. Á taá jeeri vɔrɛ lanyirani á sam ni.

¹⁴Ku na yi balv na jigi abam ba bɛɛsi tun, si á taá loori We si Dɪ ki-ba lanyirani. Á nan yi sɔɔli á cɔgi-ba. ¹⁵Ki-na wupolo di balv na jigi wupolo tun, si á daari á wɛli di balv na keeri tun á keeri. ¹⁶Á taá jigi-na wubɔŋ-didwi. Á yi taá ki kamunni. Tu-na á titi si á taá tɔŋi titɔŋ-bale di. Á yi taá bɔŋi á pa á jigi swan.

¹⁷Nɔɔnu na ki abam lwarum, á di daa yi joori á ki-o lwarum á ma ŋwi. Nan kwaani-na si á taá ki kulv na lana tun nɔɔna maama yigɛ ni. ¹⁸Kwaani-na lanyirani si á taá zɔvri di ywɛni nɔɔna maama titari ni, ni á na wai te tun. ¹⁹A badon-sonnu-ba, á yi taá bɔŋi si á ki balv na ki abam lwarum tun di lwarum. Nan yagi-na, si We ban-zɔŋɔ kum wú ba ba baŋa. Bɛŋwaani ku pupuni We tɔnɔ kum wuni, ni Baŋa-We tagi Dɪ wi:

«Amu yi wulu na wú cɔgi nɔɔna di ba kɛm-balwaarv tun.
Amu wú pa ba joori ba na kulv na maŋi di ba tun.»

²⁰Ku nan ta pupuni ku wi:

«Nmu dum kana na wɛɛ,
si n pa-o wɔdiu si o di.
Na-nyɔm na jig-o,
si n pa-o na si o nyɔ.
N na ki kuntu,
kú pa cavura tiini ya ja-o.»

²¹Abam nan yi pa lwarum wani abam. Á taá ki kɛm-laaru si ti wani lwarum dam ti cɔgi.

13

Dí na maŋi si dí sɛ dí lɔgv kum yigɛ tiinɛ te tun

¹Abam maama maŋi si á sɛ didɛera balv na te á tuni dum tun ni, bɛŋwaani nɔɔn-nɔɔnu ba jigi dam si o taa te o doŋ yi We wu pe ku tu cwɛŋɛ. Didɛera balv na wura tun yi We mu tiŋi-ba. ²Wulu maama na vun didɛera bam kuntu ni tun, ku tu vun cwɛŋɛ kalv We na tiŋi tun mu. Balv na ki kuntu doŋ tun wú na cam.

³Didɛera bam nan ba pai fɔvni jigi balv na ki kɛm-laaru tun. Fɔvni jigi balv na ki kɛm-balwaarv tun mu. Nmu na ba lagi si fɔvni taa jigi-m di didɛera bam, n maŋi si n ta n ki kɛm-laaru mu si ku pa n na zulɛ ba tee ni. ⁴We nan tiŋi didɛera bam si ba taa tɔŋi ba pa-Dɪ abam zɛnɛ ŋwaani mu. Abam nan na ki wo-balwaarv, á maŋi si á taá kwarɛ fɔvni, bɛŋwaani didɛera bam suni ba jigi cwɛŋɛ si ba pa nɔɔna na cam. Bantu mu yi balv We na tiŋi si ba tɔgi Dɪ ban-zɔŋɔ kum ŋwaani ba ma pa balv na ki lwarum tun na cam. ⁵Kuntu ŋwaani mu á maŋi si á sɛ ba ni. Ku dai ba na wú pa á na cam tun yirani ŋwaani. Á sɛ-ba, bɛŋwaani á ye á bicara ni, ni á maŋi si á tɔgi ciga cwɛŋɛ mu.

⁶Ku ta yi kuntu ŋwaani mu á maŋi si á taá ŋwi lampoo. Bɛŋwaani didɛera bam tɔŋi ba pa We mu, di ba na kwaani ba tɔŋi te tun. ⁷Nan taá ŋwi kulv maama ba na maŋi si ba jɔŋi á tee ni tun á pa-ba. Ku na yi wulu na jɔŋi á yuu lampoo tun, naa wulu di na jɔŋi á wɛnu lampoo tun, si á ŋwi á lampoo maama á pa-ba. Ku na yi wulu na maŋi si á taá kwar-o tun, si á taá kwar-o. Ku na yi wulu na maŋi di zulɛ tun, si á taá zul-o.

Dí na maŋi si dí taá soe dí donnɛ te tun

⁸Abam nan yi taá jigi-na nɔɔn-nɔɔnu woŋo juni, juni dilv á na wú taá jigi tun mu yi si á taá soe á donnɛ. Wulu maama na soe o doŋ tun suni o tɔgi We cullu tum di Dɪ niɛ yam mu. ⁹We cullu tum bri ni: «Yi ki boorim, yi gv nɔɔnu, yi ŋɔni, yi pa n yi zu n donnɛ wɛnu.» Cullu tum kuntu didaani We niɛ yam maama

nan tɔgi ni didva mv. Ni dintu nan mv wi: «Ta n soe n doŋ ni n titi te.»¹⁰ Nmv na soe n doŋ, n daa n bá wani n ki-o balɔɔ. Wɔlv na soe o doŋ tun suni o ki We niə yam na bri kulv tun mv.

Dí maŋi si dí ti dí yigə mv dí cəgi Zezi Kriŋi tum

¹¹ Á taá ki-na kuntu, si abam ye maŋa kalv wuni dí na wura tun. Maŋa yi si á zaŋi á yaŋi dɔɔm. Maŋa kalv We na wó ba Dɩ vri dibam tun daari fun si ka yi, yi ku daa dai nunɛni maŋa kalv dí deen na puli dí ki dí wu-didva di Zezi tun. ¹² Maŋa kam daari fun si ka yi, ni tiga na lagi ka pɔvri te tun. Titi dim lagi di ke si wia pooni ba. Kuntu ŋwaani, á pa dí yaŋi kikiə yalv maama na yi lim nyum tun, si dí daari dí ma We dam dim dí ci dí titi, si dí wani dí tɔgi pooni cwəŋə kam. ¹³ Pa-na dí tɔgi cwəŋə si ku maŋi di balu na wu pooni wuni te tun. Á nan pa-na dí yaŋi nən-kwəlim di sa-nyɔri di boorim di wo-digiru kikiə maama. Á yi taá jaani daani naa á taá ki wu-guv daani. ¹⁴ Pa-na abam ŋwia kam didaani dí Yuutu Zezi Kriŋi ŋwia kam taa yi bidwi. Nan yi pa-na á wɔbɔŋa taa tɔgi wo-yɔɔrv tilv á fra na zɔvri tun.

14

Dí wu maŋi si dí taá co daani

¹ Joni-na nɔɔnv wɔlv wɔbɔŋa ta na wu bigi We cwəŋə kam wuni tun lanyirani. Á nan yi magi kantɔgo di o na bɔŋi te tun. ² Nɔɔnv wura o wɔbɔŋa na biga We cwəŋə kam wuni, ku ma pa o ba culi kulv kulv dim. Ku daari nɔɔnv wɔdoŋ wura o wɔbɔŋa na wu bigi yi ku pa o culi nwam. ³ Wɔlv nan na wai o di woŋo maama tun yi zaŋi o gooni wɔlv wum o na ba di woŋo maama tun. Wɔlv di nan na ba di woŋo maama tun yi zaŋi o co wɔlv na di woŋo maama tun, beŋwaani o di yi We nɔɔnv mv. ⁴ Nmv yi wɔɔ mv si n co nɔɔnv wɔdoŋ tintɔŋv? Ku yi o titi yuutu wum mv maŋi si o nii o ki ciga naa o wu ki. Wɔlv na yi dí Yuutu wum nɔɔnv tun ki lanyirani mv, beŋwaani dí Yuutu wum wó wani o pa o taa ki lanyirani.

⁵ Nɔɔnv wura o na li de o pa di dwe da yadonnə yam. Ku daari nɔɔnv wɔdoŋ di maa wura o na ba kuri da yam daani. Nɔɔnv maama nan maŋi si o ki kulv o na ye o bicari ni ni ku maŋi tun. ⁶ Nɔɔnv wɔlv na kuri de si di taa yi da-kamunu tun yəni o ki dí Yuutu wum ŋwaani mv. Wɔlv na di woŋo maama tun ki kuntu o ma zuli dí Yuutu wum mv, o na yəni o ki We le wɔdiu kum baŋa ni tun ŋwaani. Wɔlv di nan na ba di woŋo maama tun di ki kuntu o ma zuli dí Yuutu wum mv, yi o di ki We le ku ŋwaani. ⁷ Dibam wɔlv wɔlv ba ŋwi o titi yirani ŋwaani. Dí wɔlv nan na tigi di, ku ta dai o titi yirani ŋwaani. ⁸ Dí zi na ŋwi, dí ŋwi dí Yuutu wum ŋwaani mv. Dí nan zi na tigi di, ku ta yi dí Yuutu wum ŋwaani mv. Beŋwaani, dí na ŋwi naa dí na tiga, dí ta yi dí Yuutu wum nɔɔna mv. ⁹ Zezi Kriŋi tigi yi o joori o bi o na ŋwia, si o taa yi twa di naŋona Yuutu mv.

¹⁰ Ku na yi kuntu tun, beɛ mv yi n co n ko-bu? Si nmv di, beɛ mv yi n gooni n ko-bu? Dibam maama nan lagi dí ba dí zigi We yigə ni mv, si Dɩ di dibam taani. ¹¹ Ku pɔpɔni We tɔnɔ kum wuni, ni Baŋa-We tagi Dɩ wi:

«Amv na yi ŋwia tu tun,
ku yi ciga mv ni,
nɔɔna maama wó ba ba kuni doonə amv yigə ni,
yi bá ta di ba niə jaja,
ni amv mv yi Baŋa-We.»

¹² Kuntu bri ni dibam maama lagi dí ba dí zigi We yigə ni mv, si nɔɔnv maama ta kulv o na ki tun.

Dí wu maŋi si dí pa dí ko-bu tusi We cwəŋə wuni

¹³ Kuntu tun, dí daa yi ta co dí donnə. Nan li-na wɔbɔŋa si á yi ki kulv na wó pa á ko-bu tusi naa o yaŋi We cwəŋə tɔgum tun. ¹⁴ Amv na ŋwi di dí Yuutu Zezi tun, amv ye lanyirani ni wɔdiu tərə ku titi na yi wo-digiru We yigə ni. Nɔɔnv nan na pɛ woŋo kulv yi culu, ku suni ku yi culu mv ku pa nɔɔnv wum kuntu.

¹⁵ Nmv nan na pɛ n ko-bu wu cəgi di n na di wɔdiu kulv tun, ku bri ni n daa n ba tɔgi sono cwəŋə mv. Yi pa nmv na di wɔdiu kulv tun cəgi nɔɔnv di We daani, yi o yi wɔlv Zezi Kriŋi na tigi o ŋwaani tun. ¹⁶ Yi pa nɔɔna na cwəŋə si ba co woŋo kulv na lana di nmv tun. ¹⁷ Dibam na yi We paari dim nɔɔna te tin ba tɔgi wɔdiiru dim ŋwaani. Ku nan tɔgi dí na ki ciga We yigə ni tun ŋwaani mv, di wu-zuru di wɔpolo, ni We Joro* kum na pai dibam te tun. ¹⁸ Wɔlv maama nan na tɔŋi o pa Zezi Kriŋi kuntu doŋ tun, kuntu tu wó poli We wu, yi nɔɔna di wó pa-o ciga.

¹⁹ Kuntu ŋwaani, pa-na dí kwaani dí taá ki kulv maama na pai nɔɔna jigɩ ywəni daani yi ku zəni-ba si ba bi We cwəŋə wuni tun. ²⁰ Yi pa wɔdiiru dim cəgi We titɔŋa. Wɔdiiru maama maŋi dim mv. Nmv nan

na di kulɔ na wó pa n doŋ wu cɔgi ku ŋwaani tun, si n yagi ku dim. ²¹ Ku lana si n yi ki kulɔ maama na wó pa n ko-bu tusi We cwəŋə ni tun, ku na yi nwana dim naa sana nyɔm naa kulɔ maama di.

²² Nmu na ye kulɔ n wobuŋa ni kantv laŋa ni tun, ta n jigi-ku nmu di We laŋa ni. Nɔɔnu wulu na ye kulɔ na lana si o ki yi o ba jigi wobuŋa yale ku baŋa ni tun, kuntu tu jigi yu-yoŋo. ²³ Ku daari, nɔɔnu wulu na jigi bubwea di o na di wɔdiu kulɔ tun, kuntu tu bá na bura We tee ni. Ku bri ni o ba jigi wu-didva o dim dum wɔni. Woŋo kulɔ maama nmu na wó ki yi n ba jigi wu-didva tun, ku yi lwarim mu.

15

Dí na maŋi si dí taá ki te di dí donnə tun

¹ Dɔbam balv wobuŋa na biŋi We cwəŋə kam wɔni tun maŋi si dí taá wəli balv wobuŋa ta na wu biŋi tun mu, ba wobuŋa ta na bwənə tun ŋwaani. Dí wu maŋi si dí taá ki kulɔ na poli dɔbam yirani wɔru tun.

² Dɔbam maama nan maŋi si dí taá ki kulɔ na wó poli dí donnə wɔru tun mu, dí maŋi si dí ki-ba lanyirani mu si ku pa ba fɔgi ba bi We cwəŋə wɔni. ³ Zezi Kriŋi dɛen nan wu ki kulɔ na poli o yirani wu tun, ni We tɔnɔ kum na tagi te ku wi: «Tru tilv nɔɔna na twi nmu Baŋa-We tun mu joori ti tu amv yuu ni.» ⁴ Kulɔ maama dɛen na pɔpɔni We tɔnɔ kum wɔni tun yi si ku taa bri dɔbam We cɔga kam mu, si ku pa dí na pu-dia di baari si dí taá jigi tuna We tee ni.

⁵ We mu yi wulu na pai nɔɔna pu-dia di baari tun, yi dintv wó pa á taá jigi wobuŋ-didwi ni Zezi Kriŋi na lagi te tun. ⁶ Kuntu, kúv pa abam maama sɛ daani yi á taá jigi ni didwi á ma zuli We dilv na yi dí Yuutu Zezi Kriŋi Ko tun. ⁷ Joŋi-na daani lanyirani ni Zezi Kriŋi na joŋi abam te tun. Kuntu wó pa We na zulə.

We kwər-ywəŋə kam yi dwi maama nyim mu

⁸ Amv nan lagi a ta abam ni Zezi Kriŋi tu si o tɔŋi o pa Zwifə* bam mu, si ku pa We na goni ni di ba nabaara bam te tun suni ku ki, si ku bri ni We yi cɔga tu. ⁹ O tum dim ta yi si ku pa dwi-ge* tiinə bam di mu ba ba zuli We Dɩ na jigi ba yibwənə tun ŋwaani, ni We tɔnɔ kum na tagi te ku wi:

«Amv wó wəli di dwi-ge tiinə bam a zuli nmu,
yi a leeni a tee nmu yiri.»

¹⁰ Ku ta pɔpɔni ku wi:

«Abam dwi-ge tiinə bam wəli-na di We nɔɔna bam maama á taá ki wɔpolo.»

¹¹ Ku ta wi:

«Abam dwi-ge tiinə bam maama taá zuli-na Yuutu Baŋa-We.
Pa-na lvgv baŋa dwi maama taa tee-Dɩ.»

¹² Ezayi* di dɛen tagi o wi:

«Zese* dwi dum tu didva wó zaŋi o ba si o taa te lvgv baŋa dwi tiinə maama,
yi bantv wó ta jigi tuna o ŋwaani.»

¹³ We dilv na pai á jigi tuna tun wó pa á tiini á taá jigi wɔpolo di wu-zuru, á na ki á wu-didva di Dɩ tun ŋwaani. We Joro kum dam laan wó pa á na jigi tuna di We te tun fɔgi ku puli ku ja gaali.

Pooli na ŋɔɔni o tituŋa yam woŋo te tun

¹⁴ A ko-biə-ba, amv titi ye ni abam ki kəm-laaru zanzan mu, yi á tiini á jigi yəno ku pai á wai á bri daani di We cɔga kam. ¹⁵ Amv pɔpɔni wəənu tidonnə di baari mu tɔnɔ kuntu wɔni, si a maa guli abam wəənu tilv á na maŋi á zaasi tun. Amv pɔpɔni kuntu di We na pɛ-ni yu-yoŋo, ¹⁶ si a taa yi Zezi Kriŋi tintuŋnu dwi-ge* tiinə bam ŋwaani tun mu. Amv na tɔŋi a pa We te tun yi si a yəni a tɔɔli Dɩ kwər-ywəŋə kam mu, si a wani a joŋi dwi-ge tiinə a ki-ba We jɔŋa ni, si ba pa Dɩ wu poli, Dɩ Joro* kum na fɔgi ku kwe ba bicara tun ŋwaani.

¹⁷ Kuntu, amv na ŋwi di Zezi Kriŋi tun ŋwaani, a ki wɔpolo di a na tɔŋi a pa We te tun. ¹⁸ Amv nan ba jigi baari si a ŋɔɔni kulɔkulɔ, ku na dai Zezi Kriŋi na me amv o ki kulɔ tun yirani. Ku yi Zezi mu pɛ ku tɔgi di a ni-taani di a tituŋa yi dwi-ge tiinə bam sɛ We. ¹⁹ Ba ma sɛ We di Dɩ na dɛ Dɩ Joro kum dam ŋwaani Dɩ pa ba na wo-kinkagila di maana yalv na bri Dɩ dam tun. Ku yi kuntu doŋ mu amv zigɩ Zeruzalem ni a tulɩ je sum maama a vu a yi Yiliiri, yi a bri We cɔga kalv maama na yi Zezi Kriŋi kwər-ywəŋə kam nyim tun.

²⁰ Maŋa maama amv lagi si a kwaani a taa tɔɔli Zezi kwər-ywəŋə kam je silv ni, ba daa ta na wu ni Zezi Kriŋi taani dim da tun mu. Amv ba lagi si a tɔɔli-ka je silv ni, ba na maŋi ba ni-ka tun, si ku yi taa nyi ni, nɔɔnu wɔdoŋ kəbrə yuu ni mu amv tu a lɔ, ²¹ ni ku na maŋi ku pɔpɔni We tɔnɔ kum wɔni te ku wi:

«Ba ta na wu tɔɔli o kwərə ba bri balv tun

laan wó ba ba lwarí-ka.
Balv ta na wv ni o ɣwa tun
laan wó ba ba ni o cɪga kam kuri.»

Pooli na buɣi sɪ o vu o na Rom tiinə bam te tun

²² Mv ku kuri amv gɛ laɣa kuni zanzan sɪ a ba abam te. ²³ Kv daari lele kontv, je sum kontv ni jəgə daa tərə ba na wv ni Zezi kwər-ywəɣə kam da. Abam fra na maɣi ya jɣi amv bina zanzan sɪ a ba a na abam tun, ²⁴ amv laan buɣi sɪ a ba maɣa kalv a na laɣi a zaɣi a vu ɛsɪpanyi tun. Amv laɣi sɪ a təɣi abam te, sɪ a wani a kɪ wɔpolo dɪ abam maɣa funfun, sɪ á laan wani á wəli-nɪ sɪ a kwe cwəɣə a kɛ. ²⁵ Kv daari lele kontv amv laɣi a vu Zeruzalem mv, sɪ a tɔɣi a wəli Zezi nɔɔna balv na wv dáani tun. ²⁶ Zezi kəgɔ kum nɔɔna balv na wv Masɪdvanɪ dɪ Akayi tunɪ dum ni tun mv mɛ ba wubɔɣa ba la səbu, sɪ ba ma wəli Zezi nɔɔna balv na wv Zeruzalem ni yi yinigə jɣi-ba tun. ²⁷ Kv yi ba titɪ mv mɛ ba wubɔɣa ba kɪ kontv. Kv nan maɣi sɪ ba wəli-ba kontv doɣ, beɣwaani Zwifə* bam ya maɣi ba kwe wəənu tilv Wɛ Joro* na pɛ-ba tun mv ba cɛ dɪ dwi-gɛ* tiinə bam. Kontv ɣwaani dwi-gɛ tiinə bam maɣi sɪ ba dɪ daa wəli Zwifə bam dɪ wəənu tilv na yi ba yira zənə nyum tun.

²⁸ Amv na ti titɔɣi dɪntv yi a kwe səbu kum maama a kɪ nɔɔna bam jɣa ni, amv laan wó təɣi abam te, yi a daari a kɛ a vu ɛsɪpanyi. ²⁹ Amv nan ye ni, a na tu abam te, Zezi Krisi wó kɪ abam lanyiranɪ kv ja gaali.

³⁰ A ko-biə-ba, amv nan laɣi a loori abam dɪ Yuutu Zezi Krisi yiri ɣwaani, dɪ sono kulv Wɛ Joro kum na pɛ dɪbam tun ɣwaani, sɪ á təɣi á wəli-nɪ á taá tiini á loori Wɛ á pa-nɪ a titɔɣ-cɛɛra yam wuni. ³¹ Looi-na Wɛ, sɪ Dɪ joɣi-nɪ balv na wv Zude ni yi ba vin Zezi tun jɣa ni, sɪ Dɪ daari Dɪ pa Zezi nɔɔna balv na wv Zeruzalem ni tun joɣi kulv amv na wó pa-ba tun dɪ wɔpolo. ³² Wɛ na sɛ, amv laan wó wani a ba abam te dɪ wɔpolo, yi a dɪ ywəəni dɪ abam. ³³ Bɪcarɪ-zuru Tu Baɣa-Wɛ wó ta wv abam tee ni. Amina.

16

Pooli jəəni nɔɔna balv maama o na ye tun

¹ Amv nan laɣi a bri abam dɪ ko-bu Feebe na yi wɔlv tun mv. Wuntv yi kaani wɔlv na tɔɣi o wəli Zezi kəgɔ kulv na wv Sankri ni tun mv. ² Abam nan maɣi sɪ á joɣ-o lanyiranɪ dɪ Yuutu wɔm ɣwaani, ni kv na maɣi sɪ Wɛ nɔɔna taa kɪ te tun. Á taá wəl-o dɪ kulv maama o na laɣi abam tee ni tun, beɣwaani o titɪ dɪ zəni nɔɔna zanzan, kv na dwe didɪ dɪ amv dɪ.

³ Jəəni-na Prisili dɪ Akwila á pa-nɪ. Bantv mv təɣi dɪ amv yi dɪ tɔɣi dɪ pa Zezi Krisi. ⁴ Ba ya gɛ fun sɪ ba ti amv ɣwaani. Amv nan kɪ-ba le, kv nan dai amv yiranɪ, kv yi dwi-gɛ* tiinə balv maama na tu ba sɛ Zezi tun dɪ mv kɪ-ba le.

⁵ Jəəni-na Zezi kəgɔ kulv na jeeri ba sɔɣə kum ni tun á pa-nɪ.

Jəəni-na amv cilɔɣ-sono Yipayinetɪ á pa-nɪ, wuntv mv yi wɔlv na dɛ yigə o sɛ Zezi Krisi Azi tunɪ dum maama wuni tun.

⁶ Jəəni-na Mari wɔlv na tiini o tɔɣi o pa abam tun dɪ.

⁷ Jəəni-na amv dwi tiinə Andronikusi dɪ Zuniyasɪ. Bantv mv ya təɣi ba wv puna digə ni dɪ amv. Ba yi balv na jɣi yir-ɣum Zezi tintɔɣna bam wuni, yi bantv sɛ Zezi Krisi ba loori amv.

⁸ Jəəni-na Ampiliatusi wɔlv na yi a cilɔɣ-sono dɪ Yuutu wɔm ɣwaani tun á pa-nɪ.

⁹ Jəəni-na Yuriben wɔlv na təɣi dɪ dɪbam o tɔɣi Zezi Krisi titɔɣa tun, didaani amv cilɔɣ-sono Sitakisi dɪ.

¹⁰ Jəəni-na Apeeli wɔlv na bri ni o yi Zezi Krisi tintɔɣnv cɪga cɪga tun á pa-nɪ.

Jəəni-na Arisobuli sɔɣə tiinə bam dɪ.

¹¹ Jəəni-na amv dwi tu Erodiyən á pa-nɪ.

Jəəni-na balv na yi Narisisi sɔɣə tiinə yi ba yi dɪ Yuutu wɔm nɔɔna tun á pa-nɪ.

¹² Jəəni-na Trifenɪ dɪ Trifəsɪ, bantv mv yi kaana balv na tiini ba tɔɣi dɪ Yuutu wɔm titɔɣa yam tun.

Jəəni-na a ko-bu-sono Pɛersidi, wuntv mv yi kaani wɔlv dɪ na tiini o tɔɣi o pa dɪ Yuutu wɔm.

¹³ Jəəni-na Rufusi wɔlv na yi dɪ Yuutu wɔm tintɔɣ-ɣum tun, dɪ o nu wɔlv na kɪ amv lanyiranɪ ni o titɪ bu te tun.

¹⁴ Jəəni-na Asunkriti dɪ Filigon dɪ Erməsɪ dɪ Patrobasi dɪ Ermasɪ, didaani dɪ ko-biə balv maama na wv ba tee ni tun.

¹⁵ Jəəni-na Filologi dɪ Zuli, dɪ Neere dɪ o nakə, dɪ Olimpa, didaani Wɛ nɔɔna balv maama na wv ba tee ni tun.

¹⁶ Á na jeeri daani, si á taá jɔɔni daani lanyirani di sono di wu-pɔɔɔ. Zezi kɔgɔ kum na wu je silu maama ni tun di jɔɔni abam.

¹⁷ A ko-biə-ba, a nan loori abam si á fɔgi á ci á titi di balu na jaani kampwara ba tui nɔɔna titari, yi ba pai ba tusi We cwəɲə wɔni tun. Bantu mu jigi zaasum dilu ba na bri abam tun ba yáala. Kuntu ɲwaani ja-na á titi di ba. ¹⁸ Nɔɔna bam kuntu doɲ ba ki dí Yuutu Zezi Krisi na lagi kulu tun, ba tɔgi ba titi fra na zuuri wəɲu tilu tun mu. Ba yəni ba ɲɔɔni bitar-ywe mu, yi ba ma ni-sɔɲi ba ma gani balu na ba va ni tun ba pa ba wubɔɲa ləni. ¹⁹ Nɔɔna maama ye abam na tɔgi We lanyirani te tun, kuntu mu pai amu tiini a jigi wupolo di abam. Amu nan lagi si abam taá jigi swan mu si á taá ki kulu na lana tun, si á daari á taá ye á titi si lwarum yi cɔgi abam.

²⁰ We dilu na pai nɔɔna wu-zuru tun bá daani Dɪ cɔgi sutaani* dam, yi Dɪ laan pa á nɔ-dɪ di á nɛ. Dí Yuutu Zezi wó pa abam yu-yoɲo.

²¹ Timoti wulu na tɔgi di amu o tɔɲi tun di jɔɔni abam. Amu dwi tiinə Lukiyusi di Zazon di Sosipateeri di jɔɔni abam.

²² Amu Teritiyusi mu pupuni Pooli ni-taani duntu yi o pa abam, amu di nan jɔɔni abam dí Yuutu wum ɲwaani.

²³ Gayusi wulu amu Pooli na zuuri o sɔɲɔ ni yi Zezi kɔgɔ kum di jeeri da tun jɔɔni abam. Erasiti wulu na yi tu kum səbu-tiɲnu tun, didaani dí ko-bu Kwatusi di jɔɔni abam.

((²⁴ Dí Yuutu Zezi Krisi wó pa abam maama yu-yoɲo. Amina.))

Pooli na ki We le te o ma guri tun

²⁵ Dí ki We le, duntu dam dum mu pai á fɔgi á zigi lanyirani di á na se Dɪ kwər-ywəɲə kalu amu na tɔɔli Zezi Krisi ɲwaani tun. Kuntu mu abam laan tu á lwarɪ We cɪga kalu deen ya na səgi faɲa faɲa tun. ²⁶ Lele kuntu We tɔgi Dɪ niɲoɲnə bam deen na pupuni wəɲu tilu ba tiɲi tun ɲwaani mu, Dɪ pa Dɪ cɪga kam kuntu ba ka lwarɪ jaja. We dilu na jigi ɲwia si kv taa ve maɲa kalu na ba ti tun laan mu pe ni, si lugu baɲa dwi maama na cwəɲə ba lwarɪ Dɪ cɪga kam, si ba daari ba ki ba wu-dɪdɪba di Dɪ ba se Dɪ ni. ²⁷ Duntu yirani mu yi swan maama tu, yi Dɪ ba jigi doɲ. Duntu mu maɲi di zulə si kv taa ve maɲa kalu na ba ti tun Zezi Krisi yiri ɲwaani. Amina.

^{8:9} \f3 11:4 Baali yi dwi-ge tiinə wa-lɔɔri mu.

1CO

1 Korenti

Dayigə tɔnɔ kulu Pooli na pupuni o pa Korenti tiinə tun na bri dibam kulu tun mu tuntu

Pooli deen pupuni tɔnɔ kuntu o pa We nɔɔna balu na wu Korenti ni tun mu. Pooli titi deen mu puli We tituɲa dáani, yi o zu da bim di cicoro (Tituɲa Tɔnɔ 18:11).

Korenti ya yi tu-kamunu kulu na jigi jɪɪɪɪɪɪ zanzan, kv na jigi nabwəəru zɪɪɪɪ je sule yi ba ki pipiu da tun ɲwaani. Nɔɔna zanzan deen wura ba na jigi yəno di cullu dwi təri təri. Ba maa ki boorim di lwarum zanzan, kv pa kuntu woɲo di loɲi We nɔɔna bam.

Ka maɲa ni Pooli nan daa təri ba tee ni, yi o laan ni ba ɲwa ni kampwara di wo-balwaarv tidonnə mu zu ba titari. Kv ma pa-o liə, yi o laan pupuni twaanv o pa-ba. O twaanv tim wɔni tuntu tile mu tɔgi ti zu We tɔnɔ kum wu, si dibam di wani dí lwarɪ, cam na yi dibam, dí na wó ki te, si dí ma kwɛ-dɪ tun.

Pooli nan kaani-ba, si ba yagi kampwara (pɔɔrum 1-4), di boorim kikiə (pɔɔrum 5),

si ba daa yi taa ve nɔɔna balu na yəri We tun te si bantu di ba taani (6:1-11).

O bri-ba ni ba maŋi si ba ma ba yira yam ba tuŋi ba pa We mu (6:12-20).

O laan ma ləri ba na bwe-o bwia yalv tun,

ku na yi kadri laŋa ni (pɔɔrum 7),

naa nwana yalv ba na me ba kaani jwənə tun laŋa ni (pɔɔrum 8-10),

naa Zezi tɔvni gulim wɔdiu laŋa ni (pɔɔrum 11),

di We Joro pɛera yam laŋa ni (pɔɔrum 12-14),

di twa biim woŋo (pɔɔrum 15).

Tɔnɔ kum tiim ni o ŋɔɔni sɛbu-lw We-di sun na wura ba ki tun woŋo, di o titi na lagi si o ki kulv tun, yi o laan jɔɔni-ba (pɔɔrum 16).

Tɔnɔ kuntu wuni Pooli bri ni, We pɛera yam maama wuni, sono mu yi woŋo kulv na dwe maama tun, si di ma tuŋi We tituŋa yam (pɔɔrum 13).

Dayigə tɔnɔ kulv Pooli na pupuni o pa

KORENTI TIINƏ tun

1

¹ Amv Pooli wulv We na kuri di Dl titi wubuŋa si a taa yi Zezi Krisi tintuŋnu tun mu pupuni tɔnɔ kuntu, yi di ko-bu Sositeni di tɔgi o wəli-ni. ² Di pupuni si di pa abam balv na yi Zezi kəgə kum wu nɔɔna yi á zuvri Korenti ni tun mu. Abam mu yi balv We na kuri si á taá yi Dl nɔɔna Zezi Krisi ŋwaani tun. Dl ma li abam si á taá yi Dl nɔɔna, ku wəli di balv na wu je maama yi ba zuli Zezi Krisi tun. Wuntu mu yi bantv di dibam maama Yuutu.

³ Di Ko We di di Yuutu Zezi Krisi wó pa abam yazurə di yu-yoŋo.

⁴ Maŋa maama a yəni a ki We le abam ŋwaani, di Dl na pɛ abam yu-yoŋo Zezi Krisi ŋwaani tun. ⁵ Abam na ŋwi di Zezi tun, We suni Dl pa abam yu-yoŋo woŋo maama wuni, si á taá ye Dl ciga kam maama, si á kwəri á taá wai á ŋɔɔni Dl taani dum. ⁶ Bɛŋwaani, di deen na tɔɔli Zezi Krisi kwərə kam di abam tun, ka tiini ka ja kuri abam tee ni. ⁷ Á ne We pɛera yalv maama á na lagi tun, yi á cəgi di Yuutu Zezi Krisi si o joori o ba si di na-o. ⁸ Wuntu mu wó pa á taá zigi kəŋkəŋ si ku vu yi tiim maŋa, si á yi taá jigɔ wo-ləŋə de dum o na wó joori o ba tun ni. ⁹ We yi ciga tu, yi dintv mu kuri abam si á taá ŋwi di Dl Bu Zezi Krisi, o na yi dibam Yuutu tun.

Korenti tiinə ya na pɔɔri daani te tun

¹⁰ A ko-biə-ba, a loori abam di Yuutu Zezi Krisi yiri ŋwaani si á taá jigɔ ni-mərə, si á yi taá pɔɔri daani. Á nan kwaani-na á ki á wubuŋa daani, si á ki ni didwi. ¹¹ A tagi kuntu, Klowe-ba sɔŋə tiinə na tagi di amv ba wi á magi kantəgə mu daani tun ŋwaani. ¹² Abam badaara wi, á tɔgi Pooli mu. Abam badonnə maa wi, á tɔgi Apolosi mu. Badonnə maa wi, ba tɔgi Piyɛeri mu. Babam di maa wi, ba tɔgi Zezi Krisi mu. ¹³ Abam buŋi ni Zezi Krisi pɔɔri yira yira mu na? Amv Pooli mu tigi tɔvni-dagara* kam baŋa ni abam ŋwaani na? Ba miisi abam na wuni amv yiri ŋwaani mu na? ¹⁴ A ki We le, bɛŋwaani amv wu miisi abam wulwulv na wuni, ku na dai Krisipu di Gayusi yirani. ¹⁵ Kuntu tun, nɔɔn-nɔɔnu bá wani o ta ni a miisi abam na wuni amv yiri ŋwaani. ¹⁶ Ah, a guli a ta na miisi Sitefanasi di o sɔŋə tiinə di, ku daari kuntu kwaga ni, wulv na wəli da, a daa wu guli. ¹⁷ Zezi Krisi tuŋi-ni si a taa tɔɔli o kwər-ywəŋə kam mu a bri nɔɔna, si o wu tuŋi-ni si a taa miisi nɔɔna na wuni. A na tɔɔli We kwərə kam te tun, ku dai di lugu baŋa swan mu a maa tɔɔli-ka. A ya na tɔɔli-ka di lugu baŋa swan mu, Zezi tɔvni dum dagara kam baŋa ni tun ya bá ta jigɔ kuri ku pai nabiinə.

We swan na garɔ nabiinə swan te tun

¹⁸ Bɛŋwaani Zezi tɔvni dum dagara kam baŋa ni tun taani dum yi jwərim mu balv yigə na tərə di We tun tee ni. Ku nan na yi dibam balv We na vri lwarum wuni tun, taani dintv yi We titi dam mu di dibam. ¹⁹ Ku nan maŋi ku pupuni We tɔnɔ kum wuni ku wi:

«Amv Baŋa-We wó cəgi swan tiinə wubuŋa,
yi a daari a pa yi-puri-nyuna yi-puro kum yáalu.»

²⁰ Swan tiinə swan yam daa jigi kuri na? Tən-yeenə di nōona balu na ye ŋwaŋa tun yi-puru kum jigi kuri na? Wε nan bri dibam ni lugu baŋa swan yam maama yi jwərim mu. ²¹ Wε swan yam ŋwaani nabiinə bá wani ba ma ba titi swan ba lwarı-Dl. Wε nan li Dl wubɔŋa si Dl tɔgi kwərə kalu dı na bri nōona yi ba pai ka yi jwərim tun ŋwaani mu, Dl ma vri balu na sε kwərə kam tun Dl yagi. ²² Zwifə bam lagi si ba na wo-kinkagula yalu na bri Wε dam tun mu. Greki tiinə maa lagi si ba cəgi taani dilu na wó bri-ba swan tun. ²³ Ku nan na yi dibam, dı tɔli Zezi Krisi wulu na tigi tvun-dagara* baŋa ni tun kwərə mu. Kwərə kam kontu maa yi ta-baloro mu Zwifə bam tee ni, yi ka yi jwərim mu di dwi-ge tiinə bam di. ²⁴ Ku daari dibam balu Wε na kuri tun, ku na yi Zwifə bam naa dwi-ge tiinə di, taani dum kontu mu pe dı lwarı ni Zezi Krisi yi Wε swan yam di Dl dam tu. ²⁵ Woŋo kulu nōona na pai ku yi jwərim Wε tee ni tun garı nabiinə swan maama, yi kulu na bwəmmə Dl tee ni tun dana ku dwe nabiinə dam maama.

²⁶ A ko-biə-ba, á buŋi á deen na yi te yi Wε laan ba Dl kuri abam tun. Ku dai á zanzan yi deen mu puuri nneeni nabiinə na lagi yi-puru kulu tun. Ku dai á zanzan mu yi didɛera, naa á zanzan mu nuŋi nadunə sam. ²⁷ Wε nan kuri balu nabiinə na pai ba yi jwəru tun mu, si Dl ma pa cavura di swan tiinə. Dl ma kuri balu nabiinə na pai ba yi nabwənə tun, si Dl ma pa cavura di dam tiinə. ²⁸ Dl ma daari Dl kuri balu nabiinə na gooni yi ba ba nigı tun, si Dl ma pa wənu tilu nabiinə na pai ti jigi kuri tun ji kafe. ²⁹ Wε kuri nōona bam kontu doŋ mu, si nabiinə yi zaŋi ba wani ba tee ba titi Dl yigə ni. ³⁰ Wε nan mu pe abam ŋwi di Zezi Krisi. Kontu ŋwaani mu swan yalu Zezi na joŋi Wε tee ni tun laan jigi dibam swan. Wuntu mu pai dı jigi cıga Wε tee ni. O maa pai dı yi Wε nōona. O ma kwe o titi ŋwia o ma vri dibam lwarım wuni. ³¹ Kontu tun, kulu na puuru Wε tənə kum wuni tun yi cıga mu, di ku na wi: «Wulu na lagi si o ki wupolo tun, si o pa ku taa yi dı Yuutu wum ŋwaani.»

2

Pooli na tɔli Zezi Krisi kwərə-ywəŋə kam te tun

¹ A ko-biə-ba, amu deen na tu abam te tun, a wu ŋɔni swan naa yiyiu-ŋwe zanzan di abam, di a na tɔli Wε kwərə kam a bri abam te tun. ² A wu ki a wubɔŋa ni si a bri abam woŋo kudorj, ku na dai Zezi Krisi taani dum yirani di o tvuni dum dagara kam baŋa ni tun. ³ A na wu abam tee ni maŋa kalu tun, a bwənə, yi fuvni di jigi-ni, yi a yira sai. ⁴ A taani dum di a na tɔli Wε kwərə kam te tun, ku dai nabiinə swan mu a ma a tɔli-ka si a pa á sε. Ku yi Wε Joro* kum dam mu pe abam lwarı ni taani dum yi cıga. ⁵ Kontu tun, á na ki á wu-didva di Zezi tun, ku yi Wε dam dum ŋwaani mu, si ku dai nabiinə swan ŋwaani.

Baŋa-Wε swan na yi te tun

⁶ Dibam nan yəni dı bri balu wubɔŋa na bigı tun mu swan, ya nan dai nabiinə swan naa lugu baŋa didɛera bam swan. Bantu wó ba ba cəgi di ba dam dum maama. ⁷ Dibam na bri swan yalu tun yi Wε nyum mu. Nabiinə nan yəri ya ni ni, ya na səgi di ba tun ŋwaani. Wε deen maŋi Dl ki Dl wubɔŋa ni mu ku loori lugu pulim, si Dl swan yam kontu pa dı wani dı na zula Dl tee ni. ⁸ Lugu baŋa didɛera bam wulowulu nan wu lwarı ya kuri. Ba ya na ye, ba ya bá ja Wε-səŋə paari tu Zezi ba pa tvun-dagara* baŋa ni ba gv. ⁹ Ku nan ki ni Wε tənə kum na tagı ku wi:

«Wε fəgi Dl ki wo-laaru Dl tiŋi si Dl pa balu na so-Dl tun.

Nabiinə yi wu ne wənu tum kontu doŋ,

yi ba zwa wu ni ti ŋwa,

yi ba ba jigi ti wubɔŋa di.»

¹⁰ Wε nan tagı Dl Joro* kum ŋwaani mu Dl ma pa dı lwarı wənu tum kontu. Wε Joro kum ye woŋo maama kuri, yi ku ye Wε wubɔŋa maama di. ¹¹ Wɔɔ mu wó wani nabiinu wubɔŋa o lwarı, ku na dai o titi joro? Ku nan yi kontu mu di Wε di, nōon-nōonu yəri Wε wubɔŋa, ku na dai Dl titi Joro kum yirani.

¹² Joro kulu Wε na ki dibam bicara ni tun dai lugu baŋa nyum. Ku nuŋi Wε te mu, si ku pa dı lwarı wo-laaru tilu Dl na pe dibam zaani tun.

¹³ Di na yəni dı bri nōona cıga kam yi dı ŋɔni taani dilu tun dai nabiinə swan taani. Ku yi Wε Joro kum mu bri dibam taani dilu na maŋi si dı taá ŋɔni tun. Dibam te cıga kalu na yi Wε Joro nyum tun mu dı bri balu Dl Joro kum na wu ba bicara ni tun. ¹⁴ Wε Joro kum na təri wulu bicari ni tun ba sε si o joŋi cıga kalu Wε Joro kum na bri tun. Ka yi wo-jwəru mu o tee ni. O bá wani o lwarı ka kuri, beŋwaani ku yi Wε Joro kum mu bri ka kuri cıga cıga. ¹⁵ Wulu maama Wε Joro kum na wu o bicari ni tun mu wai o ye woŋo maama kuri. Nōon-nōonu nan bá wani o na kontu tu wo-ləŋə o ta. ¹⁶ Wε tənə kum tagı ku wi:

«Nōon-nōonu bá wani o lwarı dı Yuutu wum wubɔŋa,

nɔɔn-nɔɔnu nan bá wani o bri-o o na wó kɪ te tun.»

Wɛ nan na pɛ dɪbam Dɪ Joro kum tun mu pɛ dɪbam dɪ jɪgɪ Zezi Kɪsi wɔbɔɲa yam.

3

Wɛ tintɔɲna na tɔɲɪ ba pa Wɛ te tun

¹A ko-biə-ba, a dɛɛn na wɔ abam tee ni tun, a wari a ɲɔɔni Wɛ taani dum dɪ abam ni Wɛ Joro* kum na wɔ balu tee ni tun. A dɛɛn ɲɔɔni dɪ abam ninɛɛni á yɪ balu lɔgɔ baɲa wəɛnu fra na jɪgɪ-ba tun, yɪ á ta nyɪ ni bu-balwa mu te Zezi Kɪsi cwəɲə kam wuni. ²A dɛɛn na bri abam wo-mwaalu tilu tun nyɪ dɪ a pɛ abam nayɪla mu sɪ á nyɔ. A dɛɛn wɔ pɛ abam wɔdiu kulɔ na duunə tun, á dɛɛn na wɔ yɪ ku dim tun ɲwaani. Dɪ zum dɪ, á daa ta wɔ yɪ wɔdiu dim, ³bɛɲwaani á ta yɪ balu lɔgɔ baɲa wəɛnu fra na jɪgɪ tun mu. Abam jɪgɪ wɔ-guɔ yɪ á magɪ kantɔgɔ daani. Kuntu bri ni lɔgɔ baɲa wo-yɔɔru fra mu taa jɪgɪ abam, yɪ á kɪ ni balu ta na yəri Wɛ tun mu te. Ku yɪ vwan mu a fɔgɪ na? ⁴Abam wɔ nɔɔna badonnə na tɛ ba wɪ, bam tɔgɪ Pooli mu, yɪ badonnə dɪ wɪ, ba tɔgɪ Apolɔsi mu tun, ku dai balu na yəri Wɛ tun kikiə mu kuntu na?

⁵Wɔɔ mu yɪ Apolɔsi? Wɔɔ mu yɪ amɔ Pooli? Dɪbam maama yɪ Wɛ tintɔɲna balu abam na dɛ dɪbam jɲa á kɪ á wɔ-dɪdɔba dɪ Zezi Kɪsi tun mu. Dɪbam maama tɔɲɪ kulɔ dɪ Yuutu wɔm na pɛ dɪbam sɪ dɪ tɔɲɪ tun mu. ⁶Dɪbam nyɪ ni vala mu te, amɔ Pooli mu jəri wəɛnu yɪ Apolɔsi yagɪ na. Ku daari ku yɪ Wɛ mu pai ti bira. ⁷Mu ku kuri wɔlu na jəri dɪ wɔlu na yagɪ na da tun maama dai kulɔkulɔ. Wɛ yirani mu wai Dɪ pai Dɪ taani dum kɪ dam nɔɔna bicara ni. ⁸Wɔlu na jəri dɪ wɔlu na yagɪ na tun maama yɪ bidwɪ mu. Wɛ wó pa ba maama jorɪ ba ɲwuru ku maɲɪ dɪ ba na tɔɲɪ te tun mu. ⁹Dɪbam maama wəli daani mu dɪ tɔɲɪ dɪ pa Wɛ. Abam nyɪ dɪ Wɛ kara kalu dɪ na tɔɲɪ ka wuni tun mu.

Abam daa ta nyɪ dɪ digə kalu Wɛ na wura Dɪ lɔ tun mu. ¹⁰Wɛ na pɛ amɔ pɛɛri dilu sɪ a ma tɔɲɪ tun, ku yɪ sɪ amɔ cwi digə kam kuri mu lanyirani ni lwar-ɲum te. Nɔɔnu wɔdoɲ dɪ maa wura o lɔ o daɲɪ da. Wɔlu maama nan na lagɪ sɪ o lɔ o daɲɪ da tun maɲɪ sɪ o taa ye o na lɔ te tun mu. ¹¹Wɛ maɲɪ Dɪ pa digə kam kuri cwi, nɔɔn-nɔɔnu daa bá wani o cwi ka kuri didoɲ. Kuri dum kuntu mu yɪ Zezi Kɪsi. ¹²Balu nan na lɔ ba daɲɪ da tun badaara mai səbu-sɲa naa can-na naa kandwa-ɲuna, naa dɛ naa gaaru naa kasuru mu ba maa lɔa. ¹³Nɔɔnu maama na tɔɲɪ kulɔ tun nan wó ba ku lwarɪ jaja dɛ dum Zezi Kɪsi na wó joori o ba tun, mini mu wó bri nɔɔnu maama titɔɲa na yɪ te. ¹⁴Balu na lɔgɪ dɪ wo-laaru yɪ mini dum wɔ wani dɪ di tun wó jorɪ ba ɲwuru. ¹⁵Ku daari, balu mini dum na wani dɪ di ba lɔm dum tun, ba bá na kulɔkulɔ Wɛ tee ni. Wɛ za wó vrɪ ba titɪ Dɪ yagɪ. Ba nan wó ta nyɪ dɪ mini na dɪ nɔɔnu yɪ o wəri te tun mu.

¹⁶Abam yəri ni, Wɛ Joro kum na wɔ abam bicara ni tun, á nyɪ dɪ Wɛ titɪ digə mu Dɪ na zɔvri ka wuni na? ¹⁷Wɔlu nan na cɔgɪ Wɛ digə kam tun, Wɛ wó cɔgɪ kuntu tu dɪ mu. Bɛɲwaani Wɛ digə kam yɪ Dɪ titɪ di-laa mu. Abam titɪ nan mu yɪ Dɪ digə kam kuntu.

¹⁸Nɔɔn-nɔɔnu yɪ zaɲɪ o ganɪ o titɪ. Abam wɔlu na bɔɲɪ ni o jɪgɪ swan ni zum lɔgɔ baɲa swan na yɪ te tun, kuntu tu maɲɪ sɪ o joori o ji joro mu, sɪ o laan wani o na swan cɪga cɪga. ¹⁹Bɛɲwaani lɔgɔ baɲa swan yɪ jwərim mu Wɛ yigə ni. Ku pɔpɔni Wɛ tɔnɔ kum wuni ku wɪ: «Wɛ vugimi swan tiinə swan Dɪ pa ya joori ya ja-ba.» ²⁰Ku nan daa ta pɔpɔni ku wɪ: «Yuutu Baɲa-Wɛ ye ni swan tiinə wɔbɔɲa maama yɪ kafɛ mu.» ²¹Kuntu ɲwaani, nɔɔn-nɔɔnu yɪ zaɲɪ o magɪ o nyɔɔni o ta o wɪ: «Amɔ tɔgɪ wuntu mu.» Sɪ woɲo maama yɪ abam mu te. ²²Ku na yɪ amɔ Pooli dɪ Apolɔsi dɪ Pɪyɛɛri, dɪbam dɪ yɪ abam nɔɔna mu. Ku nan na yɪ lɔgɔ baɲa dɪ ɲwɪa dɪ tɔvni dɪ zum dɪ jwa dɪ, abam mu te ti maama. ²³Zezi Kɪsi nan mu te abam, yɪ Wɛ dɪ te Zezi Kɪsi titɪ dɪ.

4

Pooli-ba na tɔɲɪ Wɛ titɔɲa yam te tun

¹Kuntu tun, abam maɲɪ sɪ á taá ye ni dɪbam yɪ Zezi Kɪsi tintɔɲna mu. Wɛ nan kwe Dɪ cɪga kalu ya na səgɪ nabiinə yigə ni tun Dɪ kɪ dɪbam jɲa ni mu, sɪ dɪ ta-ka dɪ bri nɔɔna. ²Ba nan na kwe woɲo ba kɪ nɔɔnu jɲa ni, ku maɲɪ sɪ o taa nii ku baɲa ni dɪ cɪga mu. ³⁻⁴Ku nan na yɪ amɔ, abam naa nabiinə balu maama na dɪ amɔ taani te dɪ te tun, ku ba kɪ amɔ kulɔkulɔ. Amɔ bicari ni a ye ni, kulɔkulɔ tərə a na kɪ a cɔgɪ. Nan dɪ kuntu dɪ, a bá wani a pa a titɪ bura, a na bá wani a dɪ a titɪ taani tun ɲwaani. Wɔlu yirani na wó wani o dɪ amɔ taani tun mu yɪ dɪ Yuutu wɔm. ⁵Kuntu ɲwaani, nɔɔn-nɔɔnu yɪ zaɲɪ o wuuri o dɪ o doɲ taani, ku loori maɲa kalu Wɛ na li tun, sɪ dɪ Yuutu wɔm na tuə, oó ja pooni o ba o pa woɲo kulɔ maama na səgɪ lim wuni tun taa nai jaja. Wuntu wó pa nɔɔna wɔbɔɲa yalu na səgɪ tun lwarɪ jaja. Maɲa kam kuntu ni mu Wɛ wó pa nɔɔnu maama na zulə yalu na maɲɪ did-o tun.

⁶A ko-biə-ba, ku yɪ abam ɲwaani mu a kwe a titɪ didaani Apolɔsi a ma maɲɪ a bri abam, sɪ á wani á nii

dibam, á ma lwarí á na wó taá kú te tun, sí á yí zaŋí á gaali kúlv na pupúni Wé tónò kóm wóni tun, sí abam dídva dídva yí zaŋí o kí kamunni o zuli nòónv wúdoŋ o daari o gooni o doŋ. ⁷ Wòò mu wí, nmú dwe n doŋ? Bée mu n jiga yí n wú joŋi-kú Wé tee ní? Nmú nan na joŋi-kú Wé tee ní mu tun, bée mu kía yí n magí n nyòóni kú baŋa ní, ní nmú tití mu mé n dam dí n swan n ma n na-kú te?

⁸ Abam buŋí ní á maŋí á jigi kúlv maama á na lagi tun, á kwəri á yí nadunə, yí á ta buŋí ní abam dí paari á daari díbam. Kú ya lana sí á sùnì á dí paari, sí díbam dí taá tóŋí dí dí paari dí abam. ⁹ Amú na buŋí te tun, kú nyí dí Wé pə díbam balú na yí Dì tintuŋna tun jí kwaga tiinə mu nòóna bam maama wóni, núnɛɛní balú ba na dí ba taani ba lagi ba gu-ba te tun. Díbam nyí dí nòn-mwaanv mu lógv kóm nòóna bam dí malesí* dí yibiyə ní. ¹⁰ Díbam jigi jwəeru mu Zezi Krisi ŋwaani, abam nan pa á yí swan tiinə mu Zezi Krisi tógum dím wóni. Díbam yí nabwənə mu, abam maa pai á yí dídɛera. Nòóna zuli abam, yí ba daari ba gooni díbam. ¹¹ Dì zum maama dí, kana dí na-nyóm jigi díbam, yí gwaaru muri díbam. Nòóna maa béesí díbam, yí dí ba jigi cirigim jəgə. ¹² Díbam mai dí tití jta mu dí tiini dí tuŋa, sí dí ma wani dí na dí ní wúdiu. Nòóna na twí díbam, dí ta yəni dí loori Wé mu sí Dì kí-ba lanyiraní. Nòóna na béesí díbam, dí ta yəni dí se béesa yam mu. ¹³ Nòóna na ŋòóni wo-lwaanv ba pa díbam, dí yəni dí joori dí ləri-ba lanyiraní mu. Díbam nyí dí lógv baŋa weeru mu. Dì zum maama, dí nyí dí wo-yòòrv mu nòónv maama tee ní.

¹⁴ A na pupúni tónò kúntv tun, a pupúni sí a ma kwe abam mu, á na yí amú bu-sonnu tun ŋwaani, sí kú dai ní a lagi sí a kí abam cavura mu. ¹⁵ Abam ya na maŋí á jigi karanyina tiinə murr-fugə mu ba na brí abam Zezi Krisi cwəŋə kam wóni, á kó yí dídva yiraní mu. Amú yí á kó, dí a na brí abam Wé kwər-ywəŋə kam yí á na ŋwí-duŋa Zezi Krisi ŋwaani tun. ¹⁶ Mu kú kuri a loori abam sí á taá lwəni amú na kí te tun. ¹⁷ Kúntv ŋwaani mu a tuŋí Timoti á tee ní. Wúntv mu yí a bu-sono Wé cwəŋə kam wóni, yí o tóŋí dí Yuutu Zezi dí ciga. Wúntv wó guli abam amú ŋwía kam na yí te Zezi Krisi cwəŋə kam wóni, sí kú maŋí ní amú na yəni a brí Zezi kəgə kóm je maama ní te tun.

¹⁸ Abam badaara pai á tití kamunni mu, beŋwaani á daa ba buŋí ní amú wó joori a ba abam te. ¹⁹ Wé nan na se, aá ba abam te lele. A na tuə, a laan wó wani a lwarí kamun-nyina bam kúntv na jigi dam dílv ba ma kí tun, yí kú daa dai ba ní-ŋwəŋa yiraní má. ²⁰ Beŋwaani Wé paari dím pai díbam dam mu, sí dí wani dí ma kí kúlv na maŋí tun, sí kú dai ní-ŋwəŋa yiraní má. ²¹ Abam lagi sí a ba abam te a vaŋí á zwe mu naa á lagi sí a brí abam sono dí wú-bono mu?

5

Korənti tiinə bam wú nòónv dídva na kí wo-baləwə te tun

¹ Amú nan ní abam labaari ní nòónv dídva mu kari o boorə. Ba wí, abam wóni baaru dídva mu tigi dí o kó kaani. Balú na ba tóŋí Wé cwəŋə tun dí maŋí ba ba se ba kí wo-zòóna yantu doŋ. ² O na kí kúntv tun, bée mu yí á taá pai á tití kamunni? Kú ya maŋí sí á pa á wúrv cəŋí kú ŋwaani, sí á daari á lí nòónv wúlv na kí kəm dím kúntv doŋ tun á wóni. ³ Amú tití mu təri abam tee ní, sí a wúbuŋa maama wura dí abam. Kúntv, a maŋí a van baaru wóm kúntv bura o cəŋim dím ŋwaani, ní a wú abam tee ní mu te. ⁴⁻⁵ Kúntv ŋwaani a lagi a ta sí, á na jeeri daani, amú wúbuŋa wura dí abam ní a wú á titari mu te, sí á ma dí Yuutu Zezi dam dím á ma kwe nòónv wúntv á kí sutaani júŋa ní, sí duntu wani dí cəŋí o yira dí wo-zòóna fra yalv na jug-o tun. Á na kí kúntv, o joro kóm laan wó wani kú na vrum dí Yuutu Zezi tum de dím ní.

⁶ Abam na kí kamunni te tun, kú wú maŋí. Á ye ní dabílv funfun na wú dípe muni dílv ba na viiri tun wóni, kú laan wó pa dí maama fúlv mu. ⁷ Kúntv ŋwaani, lí-na kəm-ləŋə kóm kúntv kú na nyí ní dabílv-doori te tun á wóni, sí kú yí loŋí á maama. Kúntv á laan wó taá yí núnɛɛní dípe muni dílv ba na wú kí dabílv dí wóni tun. Á nan maŋí á yí nòn-ŋuna mu Wé yigə ní, Baŋa-Wé Pəlvu* Zezi Krisi na kwe o tití o ma kaani Wé sí Dì yagi á lwarim mu Dì ma ce abam tun ŋwaani. ⁸ Pa-na dí dí candiə*f1* ní kú na maŋí te tun, sí dí lí lwarim didaani titvŋ-balwaarv tílv maama na nyí ní dabílv-doori te tun dí wóni, sí dí daari dí taá jigi wú-poŋo dí ciga, ní dípe dílv na ba jigi dabílv dí wóni te tun.

⁹ Amú deen na de yigə a pupúni tónò kúlv a pa abam tun, a tagí dí abam sí á yí taá tóŋí didaani balú na kari ba boori tun. ¹⁰ Amú na kaani abam kúntv tun, kú dai ní balú na yəri Wé yí ba boori tun, naa ba yí wo-swən-nyina naa ŋwuna naa jwə-kaana tun taani mu a tɛa. Abam bá wani á pwe á tití dí nòóna bam kúntv kú na dai ní á yagi lógv baŋa. ¹¹ Amú nan na pupúni kúlv tun kuri mu yí sí á yí taá tóŋí dí wúlv maama na brí ní o yí á kó-bu Wé cwəŋə wóni yí o boorə, naa o yí wo-swən-nyim naa jwə-kaanv naa nòn-twunv naa sa-nyòrv, naa o yí ŋwunv tun. Wúlv na yí kúntv doŋ tun, sí á pwe á tití dílv-o, sí á brí á yí dí wúdiu dílv-o dí.

¹²⁻¹³ Ku na yi balu na dai dí ko-biə We cwəŋə wuni tun, ku dai amv wó di bantv taani. Ku yi We mu wó di ba taani. Abam nan maŋi si á di balu na wu á kəgə kum wuni tun taani. Kuntu ŋwaani ku pɔpɔni We tənə kum wuni ku wi: «Zəli-na nən-baləwə kum á wuni.»

6

We nɔɔna wu maŋi si ba saŋi da balu na yəri We tin tee ni

¹ Abam wɔlv na jigi taani di o doŋ yi á yi ko-biə daani Zezi ŋwaani tun, ku wu maŋi si n ja-o n vu sariya-dirə balu na yəri We tin te, si ba di abam taani dum. Kuv ta yi cavura mu ku pa-m, beŋwaani ku ya maŋi si We nɔɔna bam mu di á taani dum. ² Abam yəri ni We nɔɔna bam mu wó ba ba di nabiinə maama taani na? Kuntu ŋwaani, bɛɛ mu kia yi á titi warí á kwe wo-balwa balu na wu á titari ni tun? ³ Abam yəri ni dibam mu wó di malest* sum taani na? Ku nan na yi kuntu, dí bá wani zim logv kuntu taani dí di na? ⁴ Abam nan na jigi taani dintv doŋ á titari ni, á wu maŋi si á ja á vu balu na tɔgi ba təri Zezi nɔɔna bam wuni tun te. ⁵ A tagi kuntu si cavura mu ja abam. Kuntu, swan tu di didva təri abam wuni si o wani o fɔgi abam balu na yi ko-biə Zezi ŋwaani tun daani na? ⁶ Abam na ki te tin wu maŋi, abam na yəni á saŋi daani sariya-dirə balu na yəri We tin tee ni yi ba di á taani tun ŋwaani.

⁷ Abam na saŋi daani tun, ku maŋi ku bri ni á tusi mu. N ko-bu na ki-m lwarim, naa o na ŋɔgi-m, ku ya lana si n yagi n ma n ce-o mu. ⁸ Abam nan ba ki kuntu, abam titi joori á ki balu na yi á ko-biə We cwəŋə wuni tun wo-lwaanv mu, yi á kwəri á ŋɔni-ba. ⁹ Abam yəri ni balu na ba tɔgi ciga tun bá na jəŋə je We paari dum wuni na? Yi zaŋi-na á ganí á titi. Balu na boori tun, naa jwə-kaana naa ka-lagina, naa baara balu na tigi di ba donnə ba maa jiri kaana tun, ¹⁰ naa ŋwuna naa wo-swən-nyina, naa sa-nyɔra naa nən-twuna naa vinvurna bá na jəŋə je We paari dum wuni. ¹¹ Abam badaara deen yi kuntu doŋ mu. We nan yagi á lwarim Dl ma ce abam. Dl ma pa á ji Dl nɔɔna yi á jigi ciga Dl tee ni. We de dí Yuutu Zezi di Dl Joro* kum dam ŋwaani mu Dl ki kuntu Dl pa abam.

Dí maŋi si dí kwe dí yira yam dí maa tɔŋi dí pa We mu

¹² Abam badaara te á wi, á jigi ni si á ki kulv maama á na lagi tun. Amv nan lagi a ta abam ni, ku dai woŋo maama mu jigi zənə ku pa abam. Amv di jigi ni si a ki kulv maama a na lagi tun, a nan bá se si a pa a ji kulvkvlv gambia. ¹³ Abam yəni á te á wi, We ki wɔdiu kana ŋwaani mu, yi Dl ki kana di wɔdiu ŋwaani. Maŋa nan wó ba, yi We cɔgi wɔdiu di kana maama. We nan wu ki dibam yira yam si dí ta maa ki boorim. We mɔɔni dí yira yam si dí Yuutu Zezi mu taa te-ya, si dí ta maa tɔŋi dí pa-o. ¹⁴ We mu bi dí Yuutu Zezi Dl pa-o o yagi tɔvni. Maŋa nan wó ba, yi Dl ma Dl dam dum Dl bi dibam di Dl pa dí yagi tɔvni.

¹⁵ Abam yəri ni á yira yam yi Zezi Krisi yira yam daa didva mu na? Abam yira yam di Zezi yira yam na yi bidwi tun, á yi zaŋi á kwe-ya á ma pəni di ka-tula, si yaá ji yira didva didaani ka-tula kam yira yam. Á bri á yi zaŋi á ki kuntu. ¹⁶ Beŋwaani, wɔlv na pəni di ka-tula tun, o di ka-tula kam maama laan jigi yira didva mu. Á yəri kuntu na? We tənə kum tagi ku wi: «Baarv di kaani wó wəli daani si ba ji nɔɔnv didva mu.» ¹⁷ Wɔlv nan na ŋwi di dí Yuutu Zezi tun, o joro di Zezi Joro maama yi woŋo didva mu.

¹⁸ Á nan yagi boorim kəm dwi maama. Kəm-balwaarv tilv maama nɔɔnv na wó ki tun, o bá ki o yagi o yira wuni. Nɔɔnv nan na boori, kuntu yi kəm-baləwə kulv o na ki o yagi o yira wuni tun mu. ¹⁹ Abam yəri ni á yira yam nyi di We titi digə mu Dl Joro* kum na zɔvri ka wuni na? We ki Dl Joro kum á bicara ni mu. Kuntu ŋwaani ku daa dai abam titi mu te á yira yam. ²⁰ Á yi We nɔɔna mu. Dl yəgi abam di yəlo kulv na cana tun mu. Kuntu ŋwaani, kwe-na á yira yam á maa tɔŋi si ku pa We na zulə.

7

Pooli na bri Korenti tiinə kadiri woŋo te tun

¹ A lagi a ləri á na pɔpɔni á bwe amv taana yalv tun mu a pa abam.

Ku ya lana di baarv na wu di kaani. ² Ku nan ba lana si baara di kaana taa lagi daani yɔɔ yɔɔ. Kuntu ŋwaani, ku maŋi si baarv maama taa jigi o titi kaani, si kaani maama di taa jigi o titi barv. ³ Baarv yi zaŋi o vin si o taa wura di o kaani. Kaani di nan yi zaŋi o vin si o taa wura di o barv. ⁴ Beŋwaani kaani ba te o titi yira, ku yi o barv mu te-ya. Barv di nan ba te o titi yira, ku yi o kaani di mu te-ya. ⁵ Yi zaŋi-na á vin si á taá wura daani, ku na dai ni á maama mu se si á li pwələ á yagi da-pwəgə maŋa funfun, si á wani á nywani á yigə á loori We, si ku taa ve maŋa kalv á na lagi tun. Kuntu kwaga ni, si á joori á taá wura daani. Ku na dai kuntu, sutaani wó svgi abam di pa á tusi di á na warí á titi á ja tun ŋwaani.

⁶ Amv na pupuni kuntu tin, a tagi si ku weli abam mu, si ku dai ni a lagi a fin abam. ⁷ Amv ya wó ta lagi si nɔɔnv maama taa yi ni amv na yi badəm te tin. Wε-pεera nan yi təri təri mu yi Dl pa nɔɔnv maama o nym.*f2*

⁸ Ku daari abam balv na yi badənə di kadənə tin, a lagi a ta di abam ni ku lana si á taá yi á yirani kuntu, ni amv na yi te tin. ⁹ Á nan na warí á titi á ja, ku maŋi si á di kaana naa á zv banna mu. Kuntu garí á na pai ka-laga fra tiini ya jigi abam. ¹⁰⁻¹¹ Ku daari ku na yi banna di ba kaana, ku yi fifiɔn mu si kaani yi yagi o baru, naa baru di yi vin o kaani. Kuntu dai amv titi ni, ku yi dí Yuutu Zezi mu pε culu kuntu. Kaani nan na maŋi o yagi o baru, o maŋi si o taa wura o yirani mu, naa o joori o vu o baru wum te mu si ba fɔgi daani, o daa wu maŋi si o zv baru wudorj.

¹² Ku daari, baaru wulv na tɔgi Zezi tin na jigi kaani, yi kaani wum na ba tɔgi Zezi yi o se si ba taa zuvri daani, kuntu tu yi zaŋi o vin o kaani wum. Ku yi amv mu pε ni dim kuntu si ku dai dí Yuutu Zezi.

¹³ Kaani wulv di nan na tɔgi Zezi yi o baru na ba tɔgi Zezi, yi o baru wum na se si ba taa zuvri daani, si o yi zaŋi o yagi o baru wum. ¹⁴ Baru wulv na wu ki o wu-didva di Zezi tin batwari di Wε, o kaani wum na ki o wu-didva di Zezi tin ŋwaani. Kaani wulv di na wu ki o wu-didva di Zezi tin batwari di Wε, o baru wum na ki o wu-didva di Zezi tin ŋwaani. Ku ya na dai kuntu, ba biə wó ta yi ni balv na yəri Wε tin biə, yi ba laan yagi ba batwari di Wε. ¹⁵ Wulv nan na ba tɔgi Zezi tin na buŋi si o viiri, ku na yi kaani wum naa baru wum di, si á yag-o si o viiri. Wulv na daari yi o tɔgi Zezi tin laan wó ta te o titi. Wε na bəŋi dibam si dí taá tɔgi-Dl tin, ku yi si dí taá zuvri daani di ywəəni mu. ¹⁶ Kaani, nmv na tɔgi Zezi tin, ní kú ta mu n lwarí ni ní wani n pa n baru wum se Zezi naa n bá wani n pa o se? Baru, nmv di wó kú ta mu n lwarí ni ní wani n pa n kaani wum se Zezi naa n bá wani n pa o se?

¹⁷ Abam deen na yi te yi Wε bəŋi abam si á taá tɔgi-Dl tin, á ta taá yi kuntu, si ku maŋi di dí Yuutu wum na pε abam ŋwia kalv tin. Mu kulv a na bri Zezi kɔgɔ kum jəgə maama ni tin. ¹⁸ Wε na bəŋi abam tin, abam wulv deen na maŋi o go ni Zwifə bam cullu tum na bri te tin, kuntu tu daa yi ta səgi o titi o na goni tin ŋwaani. Ku daari, wulv deen nan na maŋi o wu goni tin, o daa yi ta kwaani si o go. ¹⁹ N na gonə naa n zɪ wu goni di, ku dai kulvkuɔlv. Woŋo kulv na jigi kuri tin mu yi si nɔɔnv maama kwaani o se Wε niə yam lanyirani.

²⁰ Nɔɔnv maama deen na yi te yi Wε bəŋ-o tin, ku maŋi si o ta taa yi kuntu mu. ²¹ N deen na yi gambaa mu yi Wε bəŋi-m si n ta n tɔgi-Dl, yi ta n ki liə ku ŋwaani. N nan na nε cwəŋə si n ta n te n titi, si n se si ku ji kuntu. ²² Wulv maama deen na yi nɔɔnv gambaa yi Wε bəŋ-o si o taa tɔgi dí Yuutu Zezi tin, kuntu tu daa dai svtaani* gambaa, dí Yuutu wum na vri-o tin ŋwaani. Wulv di deen na te o titi yi Wε bəŋ-o si o taa tɔgi-Dl tin, kuntu tu laan se Zezi Krisi ni, ni o yi o gambaa mu te. ²³ Á yi Wε nɔɔna mu. Dl yəgi abam di yəlo kulv na cana tin mu. Kuntu ŋwaani, yi zaŋi á se si á ji nɔɔn-nɔɔnv gambaa.

²⁴ Kuntu ŋwaani, a ko-biə-ba, abam maama deen na yi te yi Wε bəŋi abam si á taá tɔgi-Dl tin, á ta taá yi kuntu Dl yigə ni.

²⁵ Ku daari, a laan lagi a ŋɔɔni balv na wu zv banna di balv na wu di kaana tin woŋo mu. Ku dai dí Yuutu Zezi mu pε-ni ni dintv, ku yi amv titi na buŋi te tin mu, yi á wó taá jigi amv ciga, dí Yuutu wum na wura di amv tin ŋwaani. ²⁶ Amv buŋi ni, yaara yalv na wu dibam baŋa ni lele kuntu tin, kuó ta lamma si nɔɔnv yi zaŋi o di kaani. ²⁷ Kuntu tin, wulv na maŋi o jigi kaani, o daa yi zaŋi o yag-o. Wulv nan na ba jigi kaani, o daa yi zaŋi o taa kwaani si o di kaani. ²⁸ Ku dai ni, n na di kaani, n ga n ki wo-ləŋɔ. Ku nan dai ni, bukə na zv baru, o ki wo-ləŋɔ. Banna di ba kaana nan bá lu lvgv baŋa yaara yam wuni. Kuntu mu a ba lagi si abam di tɔgi á na yaara yam kuntu dorj.

²⁹ A ko-biə-ba, woŋo kulv na pε a ta kuntu tin mu yi si maŋa kam daa mu ba tiini ka daga, si dí maa tuŋi Wε tituŋa yam. Ku na zigi lele kuntu si ku ta maa ve tin, ku maŋi si balv na jigi kaana tin taa tuŋi Wε tituŋa yam ni ba wu di kaana mu te. ³⁰ Ku maŋi si balv wurv na cɔgi tin taa tuŋi Wε tituŋa yam ni ba wurv wu cɔgi mu te, si balv wurv na poli tin taa tuŋi Wε tituŋa yam ni ba wurv wu poli mu te, si balv na yəgi wəənu tin taa tuŋi Wε tituŋa yam ni ba ba te wəənu tum kuntu mu te. ³¹ Ku daari si balv na tuŋi lvgv baŋa tituŋa tin taa tuŋi Wε tituŋa yam ni ba ba jigi lvgv baŋa tituŋa mu te. Bəŋwaani lvgv kum lagi ku ti mu di ku wəənu tum maama.

³² Amv ba lagi si kulvkuɔlv liə taa jigi abam. Wulv na ba jigi kaani tin yəni o kwe o wubuŋa maama o pa dí Yuutu Zezi tituŋa yam yirani má ŋwaani mu, yi o kwaani si o taa tuŋi o poli o wu. ³³ Wulv nan na jigi kaani tin yəni o kwe o wubuŋa o ki lvgv baŋa wəənu wuni mu, yi o kwaani si o taa tuŋi o poli o kaani wu. ³⁴ Ku ma bri ni o wubuŋa yam cε kuni bile mu. Ku yi bidwi mu di bukə naa kaani wulv na ba jigi baru tin di. Wuntu kwe o wubuŋa maama mu o pa dí Yuutu Zezi tituŋa yam ŋwaani, o na lagi si o yira di o joro maama taa yi Wε nym tin ŋwaani. Ku daari kaani wulv na jigi baru tin kwe o wubuŋa o ki lvgv

baŋa wænu wunu mu, yi o kwaanɩ sɩ o taa tuŋi o poli o baru wu.

³⁵ Amu nan tɛ bitari sintu sɩ ku wɛli abam mu. Ku dai ni a lagi sɩ a fin abam. A nan lagi sɩ a pa á taá tɔgi cwɛ-laa mu lanyirani, sɩ á nywanɩ á yigɛ á taá tuŋi á pa dí Yuutu Zezi, sɩ á yi taá jigɩ wubuŋa yale yale.

³⁶ Ku daari nɔɔnu wulu na buŋi ni o wu ki o katɔgɔ lanyirani o na wu di-o tun ŋwaanɩ, yi o fra na tiini ya zu o katɔgɔ kum ku pa o daa wari o titi o ja, ku maŋi sɩ o di-o mu ni o na buŋi te tun. O na ki kuntu, o wu ki wo-lɔŋɔ. ³⁷ Nɔɔnu wulu nan na li wubuŋa sɩ o yi di o katɔgɔ kum yi o wai o titi o jaana, sɩ o daa yi di kaani tun, o ki lanyirani mu. ³⁸ Kuntu tun, wulu na di kaani tun ki lanyirani. Wulu nan na wu di kaani tun mu tiini o ki lanyirani o dwani. ³⁹ Kaani na jigɩ baru, yi o baru wum ta na ŋwi, o ba jigɩ cwɛŋɔ sɩ o yag-o. O baru wum nan na tɩga, o laan jigɩ cwɛŋɔ sɩ o zu o na lagi wulu tun. O nan maŋi sɩ o zu wulu di na sɛ dí Yuutu Zezi tun mu. ⁴⁰ Amu nan buŋi ni o na je o yirani, oó ta jigɩ wupolo zanzan ku dwe o daa na zu baru. Wɛ Joro* kum di wu amu tee ni, yi a buŋi ni kuntu mu pɛ-ni wubuŋa yam kuntu.

8

Pooli na ŋɔɔni jwɛnɛ nwana woŋo te tun

¹ A laan lagi a ŋɔɔni jwɛnɛ nwana taani mu di abam.

Ku yi cɩga, dí maama jigɩ yɛno, ni abam na tɛ te tun. Nan taá ye-na ni, nɔɔnu na jigɩ yɛno, ku pa-o kamunni mu. Nɔɔnu nan na jigɩ sono, ku jigɩ zɛnɛ ku pai o ve yigɛ mu. ² Nɔɔnu wulu na buŋi ni o jigɩ yɛno, ku bri ni o ta yari kulu na maŋi sɩ o taa ye tun mu. ³ Wulu nan na soe Wɛ tun, Wɛ ye kuntu tu.

⁴ Ku na yi jwɛnɛ nwana yam dim taani, dí ye ni jwɛnɛ ba ŋwi, Baŋa-Wɛ didva yirani mu wura. ⁵ Balu na ba tɔgi Wɛ tun jigɩ wænu tudonnɛ mu ba maa bɛ «ba wa». Wænu dwi zanzan mu nɔɔna bɛ-ti ni ba wa di ba yuu tiinɛ, ku na yi tɩga baŋa wænu di weyuu wænu. ⁶ Ku nan na yi dibam, dí ye ni Wɛ didva yirani mu wura. Dintu mu yi dibam Ko wulu na ki woŋo maama, yi dintu ŋwaanɩ mu dí ŋwi. Dí ta ye ni, dibam Yuutu yi didva mu, wontu mu yi Zezi Krisi wulu Wɛ na tagi o ŋwaanɩ Di ki woŋo maama tun, yi wontu mu pai dibam ŋwia.

⁷ Ku nan dai nɔɔnu maama mu ye ni jwɛnɛ ba jigɩ dam. Nɔɔna badaara dɛɛn ŋwi di jwɛnɛ kaanim mu, yi ba laan ba ba sɛ Wɛ. Kuntu ŋwaanɩ ba kwari fuvuni yi ba buŋi ni, ba na di jwani wɔdiu, kuó ta nyi ninɛɛni ba joori ba sɛ jwɛnɛ kaanim mu. Ba wubuŋa ta na wu bigɩ Wɛ cwɛŋɔ wuni tun, ba buŋi ni ba ki ba cɔgi mu. ⁸ Wɔdiu dim nan bá wani ku pa dí twe Wɛ. Dí na culi wɔdiiru naa dí zi ba culɛ di, ku ba zani dibam di kulɔkulu naa dí ga kulɔkulu Wɛ yigɛ ni ku ŋwaanɩ. ⁹ Ku daari abam balu na ye ni á jigɩ ni sɩ á di kulɔ maama á na lagi tun, á nan cu-na á titi sɩ á yi pa balu wubuŋa na wu bigɩ Wɛ cwɛŋɔ kam wuni tun tusi. ¹⁰ Nmu wulu na pai n jigɩ yɛno tun na ve n zu jwani digɛ n tɔgi n di di wɔdiu kum, yi n ko-bu wulu wubuŋa na wu bigɩ Wɛ cwɛŋɔ wuni tun na nɛ-m, kuntu wó wani ku gan-o sɩ o di vu o tɔgi o di. ¹¹ Kuntu, o na dɛ o di jwani wɔdiu kum, ku bri ni nmu mu mɛ n yɛno kum n ma n cɔgi n ko-bu wulu wubuŋa ta na wu bigɩ Wɛ cwɛŋɔ wuni yi Zezi Krisi ya ti o di ŋwaanɩ tun. ¹² Nmu na ki kɛm-balɔɔ kum kuntu doŋ n yagi n ko-bu yuu ni, yi n cɔgi o wubuŋa o ta na wu bigɩ Wɛ cwɛŋɔ kam wuni tun, ku bri ni n ki di Zezi Krisi mu te. ¹³ Kuntu, wɔdiu dim na lagi ku pa a ko-bu tusi Wɛ cwɛŋɔ ni, a daa bá fɔgi a di wɔdiu kum kuntu, a na ba lagi sɩ a pa a ko-bu tusi Wɛ cwɛŋɔ kam wuni tun ŋwaanɩ.

9

Wɛ tintuŋnu na jigɩ ni sɩ o ki te tun

¹ Amu ba jigɩ cwɛŋɔ sɩ a ki a na lagi kulɔ tun na? Amu dai Zezi Krisi tintuŋnu na? Abam buŋi ni a wu nɛ dí Yuutu Zezi Krisi mu na? Abam mu yi tintuŋna yalu a na tuŋi a pa dí Yuutu Zezi tun, á na dɛ amu juŋa á na vrim tun ŋwaanɩ. ² Nɔɔna badaara na maŋi ba ba buŋi ni amu yi Zezi Krisi tintuŋnu cɩga cɩga, abam bá wani á vin ni amu dai Zezi Krisi tintuŋnu. Abam na ŋwi didaani dí Yuutu Zezi te tun mu bri ni amu suni a yi o tintuŋnu mu.

³ Nɔɔna na lwe amu, a na wó leri-ba te tun mu tintu: ⁴ Abam buŋi ni, dibam balu na yi Wɛ tintuŋna tun ya ba jigɩ cwɛŋɔ sɩ dí jɔŋi dí ni-wɔdiu dí tintuŋna yam ŋwaanɩ mu na? ⁵ Dibam ya ba jigɩ cwɛŋɔ sɩ dí di kaana balu na sɛ Zezi tun, sɩ dí taá tɔgi daani dí beerɛ, ninɛɛni dí Yuutu Zezi tintuŋna babam bam di o nyaana di Piyɛɛri na yani ba ki te tun na? ⁶ Amu di Banabasɩ yirani nan mu maŋi sɩ dí taá tuŋi dí lagi dí titi ni-wɔdiu na? ⁷ Nɔɔnu na yi pamaŋnu, o bá wani o joori o ŋwi o titi. Nɔɔnu jigɩ kara yi o ba di ka wænu na? Nɔɔnu jigɩ naani o tɔga yi o ba di di nayila na?

⁸ Ku dai lugu baŋa mumaja yantu yirani mu bri dibam cɩga kam kuntu. Wɛ tɔnɔ kum di maŋi ku bri kuntu doŋ mu. ⁹ Ku pupuni Wɛ callu tilu Di na pɛ Moyisi* tun tɔnɔ kum wuni ku wi: «Nmu na jigɩ nabia n

ma n nwanı wo-vaalu, yi kɪ tampɔgɔ ka ni ni. *f3*» Wɛ na tagɪ kuntu tun, ku yi nabia kam yiranı ɲwaanı mu na? ¹⁰ Aye, ku yi dibam ɲwaanı mu. Nɔɔnu wɔlu na vagɪ dɪ wɔlu na wura o kɪ faa tun maama tunı ni baá na ba tɛri mu. ¹¹ Dibam na tɔɔli Wɛ kwɛrɛ kam dɪ abam tun, ku nyɪ dɪ dɪ dugi Wɛ cɪga kam mu á bicara ni. Ku nan wu maɲɪ sɪ dɪ joɲi dɪ ni-wɔdiu abam tee ni na? ¹² Abam na paɪ nɔɔna badonnɛ ba ni-wɔdiu tun, ku ya wu maɲɪ sɪ dibam joɲi dɪ dwɛni bantv na? Nan dɪ ku dɪ, dibam wu bwe sɪ dɪ joɲi dɪ ni-wɔdiu abam tee ni, ni dɪ ya na jɪgɪ cwɛɲɛ sɪ dɪ kɪ te tun. Dɪ nan vɔgɪ dɪ wu mu woɲo maama baɲa ni, sɪ ku yi wanı ku cɪ Zezi Krisi kwɛr-ywɛɲɛ kam.

¹³ Á titɪ maɲɪ á ye ni balv na tɔɲɪ Wɛ titɔɲa Dɪ di-kamunu kum wɔni tun yɛni ba joɲi ba ni-wɔdiu dáanı mu. Balv dɪ na joɲi vara ba ma kaanı Wɛ tun dɪ joɲi ba tɛri ku wɔni mu. ¹⁴ Ku nan yi bɪdwɪ mu dɪ balv dɪ na tɔɔli Wɛ kwɛr-ywɛɲɛ kam tun. Dɪ Yuutu Zezi pɛ ni ni ba dɪ maɲɪ sɪ ba joɲi ba ni-wɔdiu titɔɲɪ dum kuntu ɲwaanı mu.

¹⁵ Nan dɪ ku dɪ, amv wu bwe sɪ a joɲi kɔlɔkɔlu abam tee ni. Ku nan dai ni a pɔpɔni tintv sɪ a ma joɲi woɲo mu abam tee ni. Aá tɪ mu, sɪ a bá fɔgɪ a za a na yi te tun. A bá sɛ a pa nɔɔn-nɔɔnu cwɛɲɛ sɪ o cɔgɪ woɲo kɔlu na yi amv wɔpolo nyum tun. ¹⁶ A bá wanı a magɪ a nyɔɔni a na tɔɔli Wɛ kwɛr-ywɛɲɛ kam tun ɲwaanı. Kuntu yi fifɔn mu sɪ a kɪ. Amv ya na yagɪ Wɛ kwɛr-ywɛɲɛ kam tɔɔlum, kú ta yi lɛɛrv mu dɪ amv. ¹⁷ Amv titɪ mu nan ya na li wɔbɔɲa sɪ a taa tɔɔli Wɛ kwɛr-ywɛɲɛ kam, a ya wó ta tunı sɪ a joɲi ɲwuru mu ku ɲwaanı. Ku nan dai a titɪ wɔbɔɲa mu a kia, ku yi Wɛ mu kwe-ka Dɪ kɪ amv jɲa ni. ¹⁸ Kuntu, bɛɛ ɲwuru mu amv wó joɲi? Amv nyɔɔri mu yi a na tɔɔli Wɛ kwɛr-ywɛɲɛ kam zaanı, yi a ba bwe sɪ a joɲi kɔlɔkɔlu ku ɲwaanı, ni a ya na jɪgɪ cwɛɲɛ sɪ a kɪ te tun.

¹⁹ A te a titɪ mu, a dai nɔɔn-nɔɔnu gambaa. Amv titɪ nan mu pɛ a ji gambaa nɔɔna maama tee ni, sɪ a wanı a joɲi nɔɔna zanzan a kɪ Wɛ jɲa ni. ²⁰ Amv na wu Zwifɛ* bam tee ni, a yɛni a tɔgɪ a kɪ ni Zwifɛ bam na kɪ te tun mu, sɪ a ma wanı a joɲi-ba a kɪ Wɛ jɲa ni. Wɛ cullu tɪlv Dɪ na pɛ Zwifɛ bam tun ya ba tɔgɪ tɪ te amv. Amv nan na zɔvri dɪ Zwifɛ tun, a dɛ a sɛ-tɪ mu, sɪ a wanı a joɲi tɪ na te balv tun a kɪ Wɛ jɲa ni.

²¹ Ku daari, a na yɛni a wu dwi-ge* tiinɛ balv na ba tɔgɪ Wɛ cullu tum tun tee ni, a dɪ tɔgɪ a kɪ ni bantv na kɪ te tun mu, sɪ a ma wanı a joɲi-ba a kɪ Wɛ jɲa ni. Ku nan dai ni a yigɛ tɛrɛ dɪdaanı Wɛ niɔ yam, ku yi Zezi Krisi niɔ yam mu te amv. ²² Ku daari, ku na yi balv wɔbɔɲa na wu bɪgɪ dɪ Wɛ cwɛɲɛ kam tɔgum tun, a yɛni a ji ni bantv dɪ mu te, sɪ a ma wanı a joɲi-ba a kɪ Wɛ jɲa ni. Amv na wu nɔɔna balv maama tee ni, a yɛni a ji ni bantv mu te, yi a kwaanı a kɪ a na wó kɪ te sɪ a ma joɲi ba badaara a kɪ Wɛ jɲa ni.

²³ Amv nan kɪ wɛɛnu tintv maama sɪ Wɛ kwɛr-ywɛɲɛ kam mu wanı ka vu yigɛ, sɪ a dɪ tɔgɪ a na a pɛɛri Dɪ wo-laarv tum wɔni. ²⁴ Abam ye ni, nɔɔna na wura ba durɛ, nɔɔnu maama mu kwaanı sɪ o dɪ yigɛ, yi ba didva yiranı mu wó dɪ o joɲi pɛɛri dum. Nan kwaanı-na kuntu doɲ, sɪ á wanı á dɪ yigɛ sɪ á joɲi pɛɛri dum. ²⁵ Nɔɔnu wɔlu maama na lagɪ sɪ o duri tun yɛni o tiini o kwaanı mu o kɪ o titɪ o kɪ daanı. Bantv nan yɛni ba kwaanı kuntu sɪ ba joɲi pɛɛri mu, yi ba pɛɛri dum kuntu bá daanı dɪ cɔgɪ. Ku daari dibam pɛɛri dilv dɪ na lagɪ dɪ joɲi Wɛ tee ni tun bá fɔgɪ dɪ cɔgɪ maɲa dɪ maɲa. ²⁶ Kuntu, amv ba duri ni wɔlu na yɛri durim yi o duri yɔɔ yɔɔ te tun. A nan ba magɪ jara ni wɔlu na yɛri jara magum yi o magɪ yɔɔ yɔɔ te tun. ²⁷ Amv nan kwaanı a tiini a fin a titɪ mu, sɪ a pa a yira yam lwarı ni amv mu te-ya. A kɪ kuntu sɪ ku yi pa, a na tɔɔli Wɛ kwɛr-ywɛɲɛ kam a bri nɔɔna badonnɛ tun, sɪ amv titɪ laan ba a ga pɛɛri mu Dɪ tee ni.

10

Wɛ nɔɔna wu maɲɪ sɪ ba taa zuli jwɛnɛ

¹ A ko-biɛ-ba, amv lagɪ sɪ á guli kɔlv dɛɛn na kɪ dɪ kwɛ nakwa balv na dɛ Moyisi* kwaga ba nuɲi Ezipi* ni tun woɲo mu. Wɛ dɛɛn pɛ kunkoɲo mu kwɛli ba maama, yi Dɪ daari Dɪ pɔɔri nunw kum na bam kuni bile Dɪ daari cwɛɲɛ, yi ba maama tɔgɪ da ba kɛ. ² Kuntu na kɪ tun, ku nyɪ dɪ bantv maama dɛɛn miisi na wɔni mu, sɪ ba taa yi Moyisi karabiɛ, kunkoɲo kum na kwɛli-ba yi ba da nunw kum wu ba kɛ tun ɲwaanı. ³ Wɛ dɛɛn ma pa ba maama dɪ wɔdiu didva, ⁴ yi ba daari ba nyɔ na bɪdwɪ. Na balv ba maama dɛɛn na nyɔgɪ tun nuɲi piu kudoɲ yira mu, yi piu kum kuntu mu yi wo-kɪnkagılı dilv Wɛ na kia, sɪ ku bri ni Zezi Krisi titɪ mu tɔgɪ o wu ba tee ni. ⁵ Nan dɪ kuntu dɪ, Wɛ wu dɛɛn wu poli dɪ nɔɔna zanzan ba wɔni. Dɪ dɛɛn ma pa ba zanzan tɪ ba maɲɪ kagva kam wɔni.

⁶ Wɛɛnu tintv maama nan kɪ sɪ tɪ bri dibam mu, sɪ dɪ daa yi ta pa dɪ fra zɔvri wo-balwaarv nuneɛni bantv na kɪ te tun. ⁷ Á yi zaɲɪ á zuli jwɛnɛ, ni bantv badaara dɛɛn na kɪ te tun. Ku pɔpɔni Wɛ tɔnɔ kum wɔni ku wɪ: «Yisırayɛli tiinɛ bam dɛɛn jɛni ba dɪ wɔdiu ba daari ba nyɔ, yi ba laan zaɲɪ ba sa ba kweɛra.» ⁸ Á yi zaɲɪ á pa dɪ taá boorɛ, ni bantv badaara dɛɛn na kɪ te yi ba nɔɔna murr-fiinle-titɔ (23.000) tɪ dɛ didva wɔni tun. ⁹ Á yi pa-na dɪ maɲɪ dɪ Yuutu Baɲa-Wɛ dam dɪ nii, ni bantv badaara dɛɛn

na kɪ te yɪ bɪsankwɪ dʊ-ba sɪ gv tɪn. ¹⁰ Á yɪ taá pʊvni dɪ Wɛ, nɪ bantv badaara dɛɛn na kɪ te yɪ tʊvni maleka kam gv-ba tɪn.

¹¹ Wəənu tuntu maama dɛɛn nan kɪ dɪ kwə nakwa bam, sɪ tɪ taa yɪ maana mv tɪ pa dɪbam. Tɪ nan pʊpʊni Wɛ tɔnɔ kʊm wʊni, sɪ kv wani kv kaani dɪbam balv ta na ŋwɪ yɪ lʊgv baya tiim da yam batwari tɪn mv. ¹² Kuntu ŋwaani, wʊlv na bʊŋɪ nɪ o zɪgɪ lanyirani tɪn nan fɔgɪ o yɪri o titɪ sɪ o yɪ tv. ¹³ Woŋo kʊlv maama na maŋɪ abam sɪ á tʊsi tɪn wai kv yɪ nɔɔnv maama. Wɛ nan yɪ cɪga tu mv, Dɪ bá sɛ sɪ woŋo kʊlv na maŋɪ abam tɪn dwəni abam dam. Dɪ nan wʊ pa abam dam, sɪ á wani á na cwəŋə á nuŋɪ kv wʊni maŋa kam kuntu nɪ.

¹⁴ Kuntu ŋwaani, a badon-sonnu-ba, lɪ-na á titɪ jwənə kaanum wʊni. ¹⁵ Amv nan lagɪ a ŋɔɔni dɪ abam nɪ swan tiinə mv te, sɪ á bʊŋɪ á nii a taani dɪm yɪ cɪga mv naa vwan mv. ¹⁶ Dɪ na yəni dɪ wura dɪ di Zezi Krisi tʊvni gulim wɔdiu kʊm, dɪ yəni dɪ kwe zʊŋa mv dɪ ka wʊ wo-nyɔɔrv yɪ dɪ kɪ Wɛ le tɪ ŋwaani, yɪ dɪ daari dɪ nyɔ. Dɪ na kɪ kuntu tɪn, kv brɪ nɪ dɪbam maama tɔgɪ dɪ sɛ nɪ Zezi Krisi jana kam nuŋɪ dɪbam ŋwaani mv. Dɪ daa ta na yəni dɪ kwe dɪpɛ dɪm dɪ fɔ fɔ dɪ di tɪn, kv brɪ nɪ dɪbam maama tɔgɪ dɪ sɛ nɪ o yɪra yam cɔgɪ dɪbam ŋwaani mv. Kv dai kuntu na? ¹⁷ Dɪbam maama na fɔgɪ dɪpɛ didva kam dɪ di tɪn, kv brɪ nɪ dɪbam maama yɪ nɔɔnv didva mv, dɪ ya zɪ maŋɪ dɪ daga te maama dɪ.

¹⁸ Nan bʊŋɪ-na Yisrayelɪ tiinə bam na yəni ba ma wəənu tɪlv ba kaani Wɛ yɪ ba daari ba di tɪn woŋo. Balv maama na dɛ ba di tɪn dɪ tɔgɪ ba sɛ kaanum dɪm mv.

¹⁹ Amv na tagɪ kʊlv tɪn brɪ bɛɛn? Kv brɪ nɪ wɔdiu kʊlv ba na mɛ ba kaani jwənə tɪn jɪgɪ kuri mv na? Naa kv brɪ nɪ jwənə yam titɪ mv jɪgɪ kuri? ²⁰ Awo, kv dai kuntu. Amv lagɪ a brɪ abam nɪ, jwə-kaana na kaani dɪ wəənu tɪlv tɪn, ba pai ciciri mv sɪ kv dai Wɛ. Amv nan ba lagɪ sɪ abam na wəl-dɔnɔ di ciciri.

²¹ Kv nan wʊ maŋɪ sɪ á nyɔ dɪ Yuutu Zezi Krisi wo-nyɔɔrv tɪm, sɪ á kwəri á vu á nyɔ di ciciri. Abam nan bá wani á jəni á di dɪ Yuutu wʊm tʊvni gulim wɔdiu kʊm, sɪ á kwəri á vu á da á di wɔdiu kʊlv na wʊ pa á taá ŋwɪ di ciciri tɪn. ²² Á yɪ pa-na dɪ kɪ kʊlv na wʊ zaŋɪ dɪ Yuutu wʊm wʊ tɪn. Abam bʊŋɪ á pai dɪbam jɪgɪ dam dɪ dwe wuntv mv na?

Dɪ maŋɪ sɪ dɪ pa Wɛ na zulə mv dɪ titʊŋa maama wʊni

²³ Abam badaara na tɛ á wɪ, á jɪgɪ ni sɪ á kɪ kʊlv maama á na lagɪ tɪn, kv yɪ cɪga. Kv nan dai nɪ woŋo maama mv jɪgɪ kuri kv pa dɪbam. Kv ta dai nɪ woŋo maama mv jɪgɪ zənə. ²⁴ Nɔɔn-nɔɔnv yɪ zaŋɪ o taa lagɪ o titɪ zənə má. O nan maŋɪ sɪ o taa kɪ lanyirani o zəni o donnə dɪ mv.

²⁵ Á jɪgɪ ni sɪ á yəgɪ nwana yalv maama ba na jɪgɪ ba yəgɪ yaga nɪ tɪn á di. Nan yɪ bwe-na á nii ya yɪ jwənə nwana mv na, sɪ kʊv pa liə ja abam kv ŋwaani. ²⁶ Kv pʊpʊni Wɛ tɔnɔ kʊm wʊni kv wɪ: «Lʊgv baya dɪ kv wəənu maama yɪ Baya-Wɛ nyim mv.» ²⁷ Nɔɔnv wʊlv na ba tɔgɪ Zezi tɪn na bəŋɪ abam sɪ á vu o sɔŋɔ á di wɔdiu did-o, yɪ á na sɛ á vu, o na kwe wɔdiu kʊlv maama o pa abam tɪn, sɪ á di. Á yɪ zaŋɪ-na á bwe kv kuri, sɪ kʊv ta jɪgɪ liə di abam. ²⁸ Nɔɔnv nan na tagɪ dɪ abam o wɪ, wɔdiu kuntu yɪ ba mɛ ba kaani jwəni mv, sɪ á daa yɪ zaŋɪ á di, bɛŋwaani liə wʊ zv nɔɔnv wʊm kuntu bicari. ²⁹ Kv dai nɪ á yagɪ kv dim liə na wʊ zv abam titɪ bicari tɪn ŋwaani, kv yɪ liə na wʊ ja wʊlv na tagɪ o brɪ abam tɪn ŋwaani mv.

Dedɔŋ abam wai á bwe amv á nii, bɛŋwaani mv dɪ maŋɪ sɪ dɪ yagɪ dɪ na jɪgɪ ni sɪ dɪ kɪ kʊlv tɪn, kv yɪ liə na wʊ zv nɔɔna badonnə tɪn ŋwaani mv? ³⁰ Abam daa ta wai á bwe amv nɪ, dɪ na kɪ Wɛ le wɔdiu kʊm ŋwaani yɪ dɪ daari dɪ di tɪn, nɔɔnv daa wʊ lwe dɪbam bɛɛ ŋwaani mv?

³¹ Kv nan na yɪ te tɪn, woŋo kʊlv maama abam na wʊ kɪ tɪn, kv na yɪ á na wʊ di naa á nyɔ naa kəm dilv maama á na wʊ kɪ tɪn, kv maŋɪ sɪ á taá kɪ kʊlv maama na wʊ pa Wɛ na zulə kv ŋwaani tɪn mv. ³² Á yɪ taá kɪ-na kʊlv na wʊ cɔgɪ nɔɔna wubʊŋa tɪn, kv ya zɪ yɪ Zwifə bam naa dwi-ge tiinə naa Wɛ nɔn-kɔgɔ kʊm dɪ. ³³ Taá kɪ-na nɪ amv na kɪ te tɪn. Woŋo kʊlv maama amv na kɪ tɪn, a kwaani sɪ kv taa poli nɔɔna maama wʊ mv. Amv ba lagɪ a titɪ yirani zənə. A lagɪ sɪ a zəni nɔɔna maama mv, sɪ kv wani kv pa Wɛ vrɪ-ba Dɪ yagɪ.

11

¹ Taá lwəni-na amv, nɪ amv na lwəni Zezi Krisi te tɪn.

Zezi mv yɪ baara dɪ kaana maama yuutu

² Abam kɪ cɪga lanyirani didaani á na yəni á guli amv gulə, yɪ á kwəri á sɛ zaasum dilv maama a na brɪ abam tɪn. ³ Amv nan lagɪ sɪ abam lwarɪ nɪ, Zezi Krisi mv yɪ nɔɔnv maama yuutu.*f4* Kaani dɪ yuutu maa yɪ o barv. Baya-Wɛ nan mv yɪ Zezi Krisi dɪ yuutu. ⁴ Kuntu tɪn, á na jeeri daani sɪ á wari Wɛ, yɪ baaru na zaŋɪ sɪ o loori Wɛ naa o ŋɔɔni Wɛ yiyiu-ŋwɛ, yɪ o na mɛ woŋo o kwəli o yuu, kuntu tu yáali o yuutu

wom mu. ⁵ Kaani di nan na zaŋi si o loori We naa o ŋɔɔni We yiyiu-ŋwe, yi o na wu me woŋo o kwɛli o yuu, o di yáali o yuutu wom mu. O na ki kontu, o di wulu na ceeri o yuu tin*^{f5}* maama yi bidwi mu. ⁶ Kaani na wu se si o kwɛli o yuu, ku ya maŋi si o cɔ-ku mu naa o ceeri-ku. Ku nan na jigi cavura si kaani ki kontu tin, ku maŋi si o taa kwɛli-ku mu. ⁷ Baara nan ba jigi si ba kwɛli ba yuni, beŋwaani bantv jigi We nyinyugu mu, yi ba bri Dl zulə na yi te. Ku nan na yi kaana, bantv mu bri baara zulə na yi te. ⁸ Beŋwaani We me baaru yira mu Dl ki kaani, si ku dai kaani yira mu Dl me Dl ki baaru. ⁹ Kontu, We wu ki baaru kaani ŋwaani, Dl ki kaani mu baaru ŋwaani. ¹⁰ Kontu ŋwaani, di We malesi* sum ŋwaani, kaana maŋi si ba taa kwɛli ba yuni, si ku bri ni ba jigi ni si ba ŋɔɔni We kɔgɔ kum wuni. ¹¹ Ku daari, dibam balv maama na wu dí Yuutu Zezi kɔgɔ kum wuni tin, kaani ba te o titi baaru tee ni, baaru di nan ba te o titi kaani tee ni. ¹² We suni Dl ma baaru yira mu Dl ki kaani, yi kaani di nan mu lvi baaru. Woŋo maama nan nuŋi We te mu. ¹³ Abam titi nan buŋi-na á nii. Kaani na zaŋi si o loori We, yi o na wu kwe woŋo o ma kwɛli o yuu, ku lamma na? ¹⁴ Nɔɔna maama ye ni, baaru yuuywe na tiini si dwara, ku yi cavura mu ku pai o titi. ¹⁵ Ku nan na yi kaani, o yuuywe na tiini si nuŋi si daga, ku zul-o mu. Ku yi o di We pɛeri mu, si si taa daga yi si kwɛli o yuu. ¹⁶ Nɔɔnu wulu nan na wu se amv zaasum dum kontu yi o magi kantɔgɔ di baŋa ni tin, kontu tu taa ye ni dibam maama tɔgi kantv cwɔŋə kam mu, yi We nɔn-kɔgɔ kum je maama ni tin di tɔgi kantv mu.

Dí na maŋi si dí di Zezi tvvni gulim wodiw kum te tin

(Matiyu 26:26-29, Mariki 14:22-25, Luki 22:14-20)

¹⁷ Woŋo kulv amv na lagi a ta di abam tin, a ba lagi a tee abam ni á ki lanyirani. Abam na yəni á jeeri daani tin, á cɔgum mu dwe á fɔgum. ¹⁸ Dayigə woŋo, amv ni ni á na yəni á jeeri daani si á zuli We, á jigi kampwara mu daani. Amv buŋi ni ku suni kuv ta yi ciga mu. ¹⁹ Ku nan fin mu si kampwara taa wu abam titari ni, si ku bri balv na suni ba tɔgi Zezi di ciga tin. ²⁰ Abam na yəni á jeeri daani si á di dí Yuutu Zezi tvvni gulim wodiw kum tin, á ba ki ni á na maŋi si á ki te tin. ²¹ Beŋwaani nɔɔnu maama yəni o lɔgiri o di o titi wodiw kum mu. Abam nan na ki kontu tin, ku pɛ kana jigi badonnə, yi á badonnə nyɔ á su á ja gaali. ²² Abam ya na lagi si á di dim dum kontu doŋ tin, á ya wú di á titi sam ni mu. Abam lagi si á cɔgi We nɔn-kɔgɔ kum yuu mu na? Abam lagi si á pa cavura mu ja yinigə tiinə balv na wu á kɔgɔ kum wuni tin na? Abam lagi si amv ta bæe mu di abam? Ni á ki lanyirani mu na? A bá wani a ta ni á ki lanyirani di kontu woŋo.

²³ Ciga kalv dí Yuutu Zezi na bri-ni o tvvni gulim wodiw kum ŋwaani tin mu a zaasi abam, ku yi si titu dilv ba na jaani dí Yuutu Zezi tin mu o kwe dipɛ, ²⁴ yi o ki We le di ŋwaani o daari o fɔ fɔ o pa o karabiə bam, yi o wi: «Amv yira yam mu tintv, ya na lagi ya cɔgi abam ŋwaani tin. Taá ki-na kontu doŋ si á taá ma guli amv gulə.»

²⁵ Ba na di ba ti tin, o daa ma kwe zuŋa di ka wu wo-nyɔɔrv yi o ki We le ti ŋwaani, yi o wi: «Wo-nyɔɔrv tintv bri ni We goni ni-dvuri mu didaani nabiinə amv jana kam ŋwaani. Maŋa kalv maama á na lagi á nyɔ-ti tin, si á ki-na kontu á taá ma guli amv gulə.»

²⁶ Beŋwaani, maŋa kalv maama á na di dipɛ dum kontu yi á nyɔ wo-nyɔɔrv tum kontu tin, á ki á ma á bri dí Yuutu wom tvvni dum na yi te tin mu, si ku vu ku yi maŋa kam o na wú joori o ba tin. ²⁷ Kontu ŋwaani, nɔɔnu wulu na di dí Yuutu wom tvvni gulim dipɛ dum naa o nyɔ wo-nyɔɔrv tum, yi o ki kulv na wu maŋi di dí Yuutu wom tin, kontu tu ki kəm-balərv mu di dí Yuutu wom yira yam di o jana kam.

²⁸ Kontu ŋwaani, nɔɔnu maama maŋi si o da yigə o taa ye o titi mu, si o laan di dipɛ dum o daari o nyɔ wo-nyɔɔrv tum. ²⁹ Nɔɔnu wulu nan na di dipɛ dum yi o kwəri o nyɔ wo-nyɔɔrv tum di goonə tin wu maŋi di dí Yuutu wom yira yam mu, kontu tu vaŋi taani mu o danj o titi yuu ni. ³⁰ Kontu nan mu pai á zanzan ba jigi yazurə, yi á badaara bwənə, yi á badonnə tva. ³¹ Dibam nan ya na yəni dí da yigə dí bwe dí titi dí nii yi dí lvari dí na yi balv tin, We ya daa bá pa dí na cam. ³² Dí Yuutu We nan yəni Dl vaŋi dibam zwe si Dl pa dí joori dí tv cwɔŋə ni mu, si maŋa kalv Dl na wú ba Dl di nɔɔna maama taani tin, si dí yi zaŋi dí ga bura Dl tee ni, ni balv na yəri We tin te.

³³ Kontu ŋwaani, a ko-biə-ba, á na jeeri daani si á di Zezi tvvni gulim wodiw kum, si á zuri á yira á cɔgi daani. ³⁴ Wulu kana na wəe tin, kontu tu da yigə o di o sɔŋo ni, si o laan daari o ba, si á yi vaŋi We sariya á danj á yuu ni maŋa kalv á na jeeri daani tin.

Ku daari, ku na yi wəənu tiv na daari tin, amv na tuə, a laan wú bri abam á na wú ki te.

Wε Joro kum pεera yam na yi te tin

¹Ku daari, a laan lagu a ηϕoni Wε Joro* kum pεera yam laηa ni mu. A ko-biϑ-ba, a lagu si a pa a lwaru Wε Joro kum na tϑi te di te tin mu. ²Abam ye ni, maηa kalu a deen ta na wu lwaru Wε tin, a deen tϑi jwϑnϑ yalu na yi kafe tin mu, yi ya ganu abam si a ta a tϑi cwe silu maama ya na lagu tin. ³Kuntu ηwaanu mu a lagu a pa a lwaru ni, Wε Joro kum ba ganu abam. Kuntu, nϑonu wulu na ηϕoni di Wε Joro dam tin ba wani o twi Zezi. Nϑon-nϑonu nan ba wani o ta ni, Zezi mu yi o Yuutu, yi Wε Joro kum tϑi o tee ni.

⁴Wε Joro kum pεera yam yi dwi tϑi tϑi mu, yi Dl Joro kum didva yirani mu pai-ya Dl nϑona. ⁵Wε titϑa yam di yi dwi tϑi tϑi mu, yi di Yuutu wulu di na tϑi di pa-o tin yi didva yirani mu. ⁶Wε na pe dibam dam si di ma tϑi Dl titϑa te tin di yi dwi tϑi tϑi mu. Wε nan yi didva yirani mu, yi duntu mu pe dibam maama dam dum kuntu maama. ⁷Wε Joro kum nan pe nϑonu maama pεeri si o wani o maa zani o donnϑ. ⁸Wε Joro kum pai nϑona badonnϑ dam si ba ηϕoni swan taanu, yi kuntu mu ta pai nϑona badonnϑ dam si ba ηϕoni yϑno taanu di. ⁹Wε Joro kum nan ta mu pai nϑona badonnϑ dam si ba taa tiini ba jigi wu-didva di Wε, yi ku ta pai badonnϑ dam si ba ta maa pai yawuna nai yazurϑ. ¹⁰Kuntu nan ta mu pai badonnϑ dam si ba ta maa ki wo-kinkagila, ku daari si badonnϑ taa wai ba ηϕoni Wε yiyiu-ηwe. Ku daa ta maa pai nϑona badonnϑ wai ba pϑori kulu na yi Wε Joro kum nyum di kulu na dai ku nyum tin daanu. Ku ta pai badonnϑ wai ba ηϕoni ta-ge, yi badonnϑ di wai ba lwaru ta-ge sum kuntu kuri yi ba te ba bri ba donnϑ. ¹¹Ku nan yi Wε Joro kum kuntu didva yirani mu jigi pεera yam kuntu dwi tϑi tϑi, yi ku pai nϑonu maama ni ku wobuηa na lagu te tin.

Zezi kϑo kum nyi di nϑonu yira na yi te tin mu

¹²Nan buηi-na a nii nabiinu yira na yi te tin. Ya yi woηo didva mu, yi ya laan pϑori je dwi tϑi tϑi. Ya pϑorum dum daga zanzan, yi ya maama laan yi yira didva mu. Zezi Krisi di o kϑo kum maama di nan yi kuntu mu. ¹³Dibam maama na pe ba miisi dibam na wuni Wε Joro* kum didva dam ηwaanu tin, di laan jigi nϑonu didva mu. Ku na yi Zwifϑ naa dwi-ge tiinϑ, naa gambe naa balu na te ba titi tin maama, Wε Joro kum kuntu yirani mu wu dibam maama tee ni.

¹⁴Nabiinu yira pϑori je tϑi tϑi mu, si ku dai jϑgϑ didva yirani. ¹⁵Naga na tagi ka wi, kantu dai juηa, kuntu ηwaanu yira yam ba te-ka, kuntu ba suni ku pa ka taa tϑi ka tϑi yira yam wuni. ¹⁶Zwe di nan na wi, duntu dai yi, si yira yam ba te-di, kuntu ba suni ku pa di taa tϑi di tϑi yira yam wuni. ¹⁷Yira yam maama nan ya na yi yirani mu, ya a ki ta mu ya taa ni taanu? Ya nan ya na yi zwe yirani mu, ya a ki ta mu ya taa ni lwϑm? ¹⁸Ku nan yi Wε mu ki je sum dwi tϑi tϑi Dl ki yira yam wuni, ku maηi di Dl wobuηa na lagu te tin. ¹⁹Ya maama nan ya na yi yira yam jϑgϑ didva mu, ya a ki ta mu ya ji yira? ²⁰Kuntu tin, je dwi tϑi tϑi mu wura, yi si maama laan yi yira didva.

²¹Kuntu ηwaanu, yi ba wani di ta di juηa ni di ba lagu-ka, naa yuu ta di naga ni ku ba lagu-ka. ²²A lagu a ta ciga mu di abam ni, dibam yira yam je silu di na buηi ni si tiini si bwϑnϑ tin jigi kuri zanzan. ²³Di yira yam je silu di na buηi ni si ba tiini si jigi kuri tin mu di yϑni di zuli lanyirani. Je silu na jigi cavura tin, mu di yϑni di fϑgi di kwϑli-si lanyirani. ²⁴Ku daari ya je silu na lana tin, di daa ba fϑgi di nii si baηa ni. Wε mu ki nabiinu yira yam je sum maama Dl ki daanu, yi Dl pai je silu na ge zulϑ tin na zulϑ lanyirani. ²⁵Kuntu ηwaanu kampwara tϑi yira yam wuni. Ya je sum maama zani daanu mu. ²⁶Ku na cana yira yam daa kalu ni, yira yam maama wu tϑi ya na cam dum kuntu doη mu. Ku daari daa kalu na ne zulϑ tin, yira yam maama di wu tϑi ya na wupolo mu.

²⁷Abam maama yi Zezi Krisi yira yam mu, yi a didva didva yi o je sum dwi tϑi tϑi mu. ²⁸Kuntu tin, Zezi kϑo kum wuni, Wε ki nϑonu maama o jϑgϑ ni mu. Dayigϑ tin yi Zezi tintϑuηa bam o titi na li tin mu. Wε nijorηnϑ bam maa saηi. Balu na ki bitϑ tin maa yi balu na bri Wε ciga kam tin. Ku wϑli di balu na ki wo-kinkagila tin, di balu Wε na pe-ba dam si ba ta maa pai yawuna nai yazurϑ tin, di balu na zani nϑona tin, di balu na nii Wε titϑa yam baηa ni tin, di balu Wε Joro kum na pai ba ηϕoni ta-ge tin. ²⁹Ku nan dai ni di maama mu yi Zezi tintϑuηa balu o titi deen na li tin, ku dai di maama mu yi Wε nijorηnϑ, naa di maama mu bri Wε ciga kam. Ku nan dai ni di maama mu wai di ki wo-kinkagila. ³⁰Ku nan dai di maama mu Wε pe dam si di ta a ma pai yawuna nai yazurϑ, naa di maama mu Wε Joro kum pe di ηϕoni ta-ge, naa di maama mu wai di lwaru si kuri di bri nϑona. ³¹Nan kwaanu-na si a jorηi Wε-pεera yalu na jigi kuri ku ja gaali tin.

Ku daari, a nan lagu a bri abam woηo kulu na tiini ku lana ku dwe didi tin mu.

Sono na yi te tun

¹ Amu na maŋi a wai a ɲɔɔni nabiinɛ dwi tɛri tɛri taana, di malesti* sum taani di, yi a na ba jigi sono, ku nyi di sɔɔ mu a kia, nɛnɛni ba na magi kwaɲa di loŋini yi ti ki sɔɔ te tun. ² Amu na maŋi a jigi We-peeri dilu na pai a wai a ɲɔɔni We yiyiu-ɲwe tun, yi a jigi yɛno maama, yi a kwɛri a ye ciga kalu maama na sɛgi nabiinɛ yigɛ ni tun, yi a na maŋi a jigi wu-didva di We si a taa wai a pai pweeru zaŋi ti je ni ti ve ti tu mɛ a na lagi tun, yi a na ba jigi sono, ku yi kafe mu. ³ Amu na maŋi a kwe a jijiguru maama a maŋi a pa yinigɛ tiinɛ, yi a ta kwɛri a se si ba kwe a yira yam ba di mini ni, yi a na ba jigi sono, ku ta maŋi ku ba jigi kuri ku pa-ni.

⁴ Sono tu jigi wu-zuru mu, yi o ki nɔɔna lanyirani. Sono tu ba jigi pu-siɲa naa o magi o nyɔɔni, o nan ba jigi kamunni di. ⁵ Sono tu ba ki kulɔ na wu maŋi tun, o nan ba beeri o titi yirani zɛnɛ mɛ. O nan jigi ban-pɔnu. Nɔɔnu na ki-o lwarum, o ba kwe o ki o wɔni. ⁶ Sono tu ba ki wɔpolo di woŋo kulɔ na yi balɔro tun, o ki wɔpolo di woŋo kulɔ na yi ciga tun mu. ⁷ Sono tu wai o vɔ o wu woŋo maama baɲa ni, yi o jigi wu-didva di tuna di wu-zuru woŋo maama baɲa ni.

⁸ Sono ba tiɛ. We yiyiu-ɲwe silu nɔɔna na ɲɔɔni tun wɔ ba si ke. We-peeri dilu nɔɔna na maa ɲɔɔni ta-ge tun di wɔ ba di ke. Yɛno di wɔ ba ku ke. ⁹ Lele kuntu yɛno kulɔ dibam na jigi tun yi cicoro mu. We yiyiu-ɲwe silu di na ɲɔɔni tun di yi cicwɛru mu. ¹⁰ Ku daari maɲa kalu We na wɔ ba fɔgi wɛɛnu maama Di pa ti maŋi fasi tun, wo-cicwɛru tum maama laan wɔ je mu.

¹¹ Maɲa kalu a na yi bu tun, a dɛɛn ɲɔɔni biim mu, yi a kwɛri a buɲi ni bu te, yi a jeeli ni bu te. Lele kuntu, a na ki nɔɔnu tun, a kwe busɔɔni wɛɛnu tum maama a yagi mu. ¹² Lele kuntu, di na lwaru We ciga kam te tun, ku taa nyi di niu mu di jigi di nii ku wɔni liirɛ liirɛ. Ku daari maɲa kam kuntu na yiɛ, di laan wɔ ta nai jaja mu. Lele kuntu yɛno kulɔ a na jigi tun yi cicoro mu. Maɲa kam kuntu ni, a laan wɔ ta ye wɛɛnu maama kuri a tiɛ, ni We na ye amu Di ti te tun.

¹³ Ku daari wɛɛnu titɔ mu wɔ ta wura maɲa maama. Wɛɛnu tintu mu yi wu-didva di tuna di sono. Kulɔ nan na dwe ti maama tun mu yi sono.

14

We yiyiu-ɲwe sum na zɛni nɔɔna te tun

¹ Kuntu ɲwaani, kwaani-na si á taá jigi sono, si á daari á kwaani á jɔŋi We-peera yalu Di Joro* kum na pai nɔɔna tun á wɛli da, ku na dwe didi si á wani á ɲɔɔni We yiyiu-ɲwe. ² Nɔɔnu wulu na ɲɔɔni ta-ge sum tun ɲɔɔni di We mu, si ku dai di nabiinɛ, ba na ba ni o taani dum kuri tun ɲwaani. We Joro kum mu pai o ɲɔɔni wɛɛnu tilu na sɛgi tun. ³ Ku daari nɔɔnu wulu na wai o ɲɔɔni We yiyiu-ɲwe tun ɲɔɔni o bri nabiinɛ mu, si ku kwe-ba ku daari ku zɛni-ba si ba taa fɔgi ba zigi kɛŋkɛŋ di pu-dia. ⁴ Wulu na ɲɔɔni ta-ge sum tun, ku wɛli o titi yirani mu. Wulu nan na ɲɔɔni We yiyiu-ɲwe tun, ku wɛli Zezi kɔgɔ kum maama mu.

⁵ Amu ya lagi si abam maama taa wai á ɲɔɔni ta-ge sum, a nan tiini a lagi si á taá wai á ɲɔɔni We yiyiu-ɲwe sum mu á dwe didi. Beɲwaani wulu na ɲɔɔni We yiyiu-ɲwe tun tiini o jigi zɛnɛ o dwe wulu na ɲɔɔni ta-ge tun, ku na dai ni nɔɔnu na wura si o wani o pipiri o taani dum kuri si ku zɛni Zezi kɔgɔ kum maama. ⁶ Kuntu tun, a ko-biɛ-ba, amu na tu abam te, yi a na ɲɔɔni ta-ge yirani mu di abam, bɛɛ nyɔɔri mu á lagi á na? Kulɔ na wɔ wɛli abam tun mu yi a na ɲɔɔni taani dilu na wɔ pa á na vurum, naa di pa á na yɛno, naa a ɲɔɔni We yiyiu-ɲwe, naa a zaasi abam We ciga kam. ⁷ Di nan kwe duduurɛ na yi wɛɛnu tilu na ba jigi ɲwɛa tun di ma maŋi di nii: Nɔɔnu na jigi wuɛ o wui yɔɔ yɔɔ, naa o jigi kɔɔɔ o magi yɔɔ yɔɔ, nɔɔna wɔ ki ta mu ba ni ku ywɛɛni? ⁸ Nɔɔnu nan na jigi jara nabɔɔɔ o wui yɔɔ yɔɔ, nɔɔn-nɔɔnu bá wani o lwaru ni jara mu wura si o nuɲi o vu. ⁹ Ku nan yi bidwi mu di n na ɲɔɔni ta-ge yi nɔɔn-nɔɔnu wari si kuri o pipiri, nɔɔna wɔ ki ta mu ba lwaru n na te kulɔ tun kuri? Kuntu nan bri ni n ɲɔɔni n yagi gaa wɔni mu. ¹⁰ Taana dwi zanzan mu wu lɔgu baɲa ni, yi taan-taani tɛrɛ di na ba jigi kuri di pa di tiinɛ. ¹¹ Nɔɔnu nan na ɲɔɔni taani dilu a na ba ni tun di amu, kuntu bri ni dibam maama bale yi vɛrɛ mu da-tee ni. ¹² Ku nan yi kuntu mu di abam di, abam na lagi si á jɔŋi peera yalu We Joro kum na pai tun, á nan kwaani-na á jɔŋi peera yalu na wɔ zɛni Zezi kɔgɔ kum si ku zigi lanyirani tun. ¹³ Kuntu ɲwaani, abam wulu na wai o ɲɔɔni ta-ge, si o tiini o loori We si Di pa o taa wai si kuri di o tea.

¹⁴ Amu na mɛ ta-ge sum a ma a wari We, ku yi a joro mu ɲɔɔna, si amu titi ba ni si kuri. ¹⁵ Kulɔ na maŋi si a ki tun mu yi si a wari We di a wɔbuɲa maama di a joro maama, si a daari a taa leeni di a wɔbuɲa maama di a joro maama a taa zuli We. ¹⁶ Ku nan na dai kuntu, yi n na mɛ ta-ge sum n ma n zuli We, yi nɔn-gaa na je o cɛgɛ, o bá wani o ni si kuri. Kuntu ɲwaani, oó ki ta mu o tɔgi o se nmu na zuli We te tun si o di ta ni «Amina*»? ¹⁷ Nmu na zuli We te tun na maŋi ku lamma te, ku bá zɛni nɔɔnu wum kuntu.

¹⁸ Ku na yi amu, a ki We le di Dl na pe-ni dam si a taa njoni ta-ge sum a dwe abam maama tun. ¹⁹ Ku daari, a na wu Zezi kogo kum wuni, a tiini a lagi si a taa mai taani dilu ba na ni tun mu a ma njoni a bri-ba. A na njoni bitari sinu ma yirani, ku garu a na njoni ta-ge sum bitarbia murr-fuga yi njon-njonu ba ni si kuri.

²⁰ A ko-bia-ba, a yi taá jigi bu-balwa wubnja. Ku daari ku na yi lwarum joga ni, si a taá nyi nuneeni busin na yeri lwarum kam te tun, si a pa a wubnja bi We cwaha kam wuni. ²¹ Ku pupuni We tona kum wuni ku wi:

«Amu Baŋa-We wó tuni vora,
si ba ba ba njoni amu ni-taani dum di abam.
Baá njoni taani dilu a na ba ni tun di abam.
Nan di kuntu di, a ta ba se a ni.»

²² Kuntu mu We mai ta-ge Dl maa bri Dl dam balu na wu se-Dl tun tee ni, si ku dai balu na se-Dl tun tee ni. Ku daari We yiyiu-nje sum mu bri Dl dam balu na se-Dl tun tee ni, si ku dai balu na wu se-Dl tun tee ni. ²³ Kuntu njwaani, Zezi kogo kum maama na jeeri daani, yi a maama na wura a njoni ta-ge, yi njonu wulu na manji o wu ni-si naa balu na wu se We tun na tu ba zu a wuni yi ba ba ni si kuri tun, ba ba ta ni a co mu na? ²⁴ Abam maama nan na njoni We yiyiu-nje a bri daani, yi njonu wum kuntu don na tu o zu a wu, wuntu wó lwaru ni We dam mu wu a tee ni. O na ni kulu maama tun wó pa o lwaru ni o ba jigi bura We tee ni, yi o kwari o lwaru ni We lagi Dl di o taani. ²⁵ Wubnja yalu maama ya na sagi o wuni tun laan wó ba ya lwaru jaja mu, yi o laan wó ki o yuu tiga ni o zuli We, yi o se ni We suni Dl wu abam titari ni.

Zezi kogo kum na manji si ku taa tuni ku togi cwe silu tun

²⁶ A ko-bia-ba, abam na jeeri daani si a zuli We, a na manji si a ki kulu tun mu tintu: Abam didva mu wó zaji o pa laha. Didva di ma zaji o bri We ciga kam. Wudon di ma zaji o ta vurum dilu We na bri-o tun. Wuwum di ma zaji o njoni ta-ge, yi wudon di ma zaji o ta ta-ge sum kuri o bri a kogo kum. Wenu tintu maama zani Zezi kogo kum si ku fagi ku zigi kaha. ²⁷ Abam badaara na lagi a njoni ta-ge sum, ku manji si a taá yi bale naa bató yirani mu. Ku manji si a taá zaji a njoni a daari a pa daani mu, si a didva zaji o ta nje sum kuri. ²⁸ Njon-njonu nan na tani a wuni si o wani o ta nje sum kuri, balu ya na lagi ba njoni-si tun manji si ba yagi mu, si ba na wu ba yirani, si ba taa njoni-si di We. ²⁹ Ku daari, ku na yi balu na njoni We yiyiu-nje sum tun, ku manji si bale naa bató mu zaji ba njoni didva didva, si badaara bam taa caga, si ba laan bwe ba nii si yi ciga mu naa vwan mu. ³⁰ We na vuri njonu didva Dl ciga kam balu na je ba cagi tun wuni si o ta o bri Zezi kogo kum, ku manji si wulu na zigi o njoni We yiyiu-nje sum tun mu pu o ni, si o daari si wudon wum ta-ka. ³¹ Kuntu tun, abam maama wai a njoni We yiyiu-nje sum didva didva, si ku pa a zaasi We ciga kam da-tee ni, si a taá fagi a zigi kaha. ³² Balu na joni dam We Joro* kum tee ni si ba taa njoni We yiyiu-nje sum tun wai ba titi ba jaana manja kalu ba na wura ba njoni-si tun. ³³ We lagi si wonjo maama taa togi cwaha mu di yazura, si Dl ba lagi yoo yoo kam.

³⁴ Abam na kikili daani si a zuli We, ku manji si kaana taa je cum mu si ba taa caga. Mu ku na yi te Zezi kogo kum joga maama ni. Ba ba jigi cwaha si ba da ba njoni. Ku manji si ba se baara bam, ni We cullu tun na manji ti bri te tun mu. ³⁵ Ba na lagi si ba lwaru wonjo kulu kuri, ba manji si ba bwe ba banna mu saha ni, si ku wu manji si kaani zaji o njoni a kikila kam wuni. ³⁶ Abam bunji a pai We taani dum nuni abam te mu na? Mu naa a bunji a pai abam yirani mu ye We taani dum na?

³⁷ Abam wulu na bunji ni o yi We nijonnu naa o joni We Joro kum pteri tun manji si o taa ye ni, amu na pupuni kulu a pa abam tun yi di Yuutu wum kwara mu. ³⁸ Njonu wulu maama na vin amu na pupuni kulu tun, We di wó vin kuntu tu.

³⁹ Kuntu, a ko-bia-ba, kwaani-na si a taá njoni We yiyiu-nje sum. A nan yi zaji a ci balu na njoni ta-ge sum We Joro kum na pe tun. ⁴⁰ Nan taá ki-na wonjo maama si ku taa togi cwaha ni ku na manji te tun.

15

We kwar-ywaha kalu Zezi tintunna bam na bri tun

¹ A ko-bia-ba, a lagi si a pa a guli We kwar-ywaha kam a na manji a toli di abam tun mu. Abam manji a se-ka, yi a ki a wu-didva a fagi a zigi kaha. ² Amu na pe a lwaru We kwar-ywaha kam te tun, a na wu joori ka kwaga ni, We wó vri abam Dl yagi kantu njwaani mu. Ku na dai kuntu, a na se Zezi Krihi te tun yi kafe mu.

³ We ciga kalu na dwe maama tun mu yi kalu amu na de yiga a joni yi a laan daari a bri abam tun. Kantu

mu tuntu:

Zezi Krisi tigi dibam lwarum gwaaɲi mu, ni We tɔnɔ kum na maɲi ku ta te tun.

⁴ Ba ma ki-o bɔɔni ni.

Da yatɔ de ni o ma joori o bi o yagi tɔvni, ni We tɔnɔ kum na maɲi ku ta te tun.

⁵ O na bi tun, o ma pa Piyɛeri na-o, yi o tuntuɲna fugə-bale bam maama di na-o. ⁶ Kuntu kwaga ni, o ma bri o titi o karabiə zanzan bidwi baɲa ni, bantv dwe ni nɔɔna biə yanu (500). Nɔɔna bam kuntu badaara zanzan ta gwɪ, ba funfun yirani mu tiga. ⁷ Zaki di ma na-o, yi o daari o pa o tuntuɲna bam maama na-o.

⁸ Kuntu kwaga ni, o laan ma pa amv na nyi di bu wulv ba na luga yi o lura maɲa ta wv yi tun di na-o.

⁹ Beɲwaaɲi amv tiini a muri Zezi tuntuɲna bam maama wvni. A ya bri a wv maɲi si ba taa bə-ni ni Zezi tuntuɲnu, a deen na beesi Zezi nɔɔna bam tun gwaaɲi. ¹⁰ We nan na ki-ni yu-yoɲo tun mu pe a yi a na yi wulv zim tun. Di na ki-ni yu-yoɲo te tun dai kafe. Amv tiini a tɔɲi We tituɲa yam a dwəni Di tuntuɲna bam maama. Ku nan dai a titi dam gwaaɲi mu a wai a tɔɲa. Ku yi We na ki-ni yu-yoɲo yi Di dam dim wv amv tee ni tun gwaaɲi mu.

¹¹ Dibam balv na yi Zezi tuntuɲna tun maama yəni di bri ciga didva mu. Ku na yi amv na bri kulv tun, naa bantv di na bri kulv tun, ku yi ciga kalv abam na se tun mu.

Twa biim taani

¹² Dibam maama na tɔɔli We kwərə kam te tun, di tɔɔli di bri nɔɔna ni Zezi Krisi bi o yagi tɔvni mu. Beɛ nan mu yi abam badonnə te á wɪ, twa biim tərə? ¹³ Ku ya na yi ciga ni twa biim tərə, ku bri ni Zezi Krisi titi di wv bi mu. ¹⁴ Wuntu nan ya na wv bi, dibam kwərə-tɔɔla kam yi kafe mu, abam di na ki á wv-didva di ka te tun di ya yi kafe mu, ¹⁵ yi dibam di na bri We ciga kam te tun ya yi vwan mu, di na yəni di bri nɔɔna ni We mu bi Zezi Krisi Di pa o yagi tɔvni tun gwaaɲi. Twa biim nan ya na suni di tərə, ku bri ni We wv bi Zezi mu. ¹⁶ Kuntu tun, twa biim ya na tərə, ku bri ni Zezi Krisi titi di maɲi o wv bi mu. ¹⁷ Wuntu nan ya na wv bi o yagi tɔvni, ku bri ni abam na ki á wv-didva did-o te tun yi kafe mu, yi á lwarum dim ya ta wv á yuu ni mu. ¹⁸ Ku nan ta bri ni, balv na se Zezi Krisi yi ba laan ti tun ya wó ga gwia We tee ni. ¹⁹ Ku na yi lɔgv baɲa gwia kantv yirani, yi ku dai ni kulvkuɔl gwaaɲi mu dibam jigɪ tuna Zezi Krisi tee ni, ku bri ni di yi balv na tiini ba yi yinigə tiinə tun mu nɔɔna maama tee ni.

²⁰ Ku nan suni ku yi ciga mu: Zezi Krisi bi o yagi tɔvni. Wuntu mu yi wulv na de yigə o bi o vu We te, si ku bri ni balv di na tigi tun wó bi ba yagi tɔvni. ²¹ Tɔvni zigɪ nabiinu didva yira ni mu di ba lɔgv baɲa. Ku nan ta yi bidwi mu di twa biim di, nabiinu didva di mu jaani twa biim o ba. ²² Nabiinə maama na yi Adam* biə tun gwaaɲi mu te di maama tua ni wuntu te. Ku nan ta yi kuntu doɲ mu di balv maama na gwɪ di Zezi Krisi tun, bantv di wó bi ba yagi tɔvni. ²³ Nɔɔnv maama di o jəgə mu. Zezi Krisi mu de yigə o bi o vu We te. Ku daari balv na yi o nɔɔna tun di wó bi maɲa kam o na wó joori o ba tun mu. ²⁴ Kuntu kwaga ni mu lɔgv baɲa woɲo maama laan wó ti. Maɲa kam kuntu ni mu Zezi Krisi wó cəɲi wəənu tilv maama na jigɪ dam nabiinə baɲa ni tun, ku na yi weyuu didɛera naa tiga baɲa didɛera maama, oó pa ba dam dim laan ti. O ma wó daari o kwe woɲo kulv maama o na di paari ku baɲa ni tun o ki o Ko We jɪɲa ni. ²⁵ Ku nan fun mu si Zezi di paari, si ku taa ve maɲa kam We na wó ki o dvna maama o ne kuri ni tun. ²⁶ Tɔvni nan mu yi dvm wulv o na wó cəɲi o ma kweeli tun. ²⁷ We tɔnɔ kum tagɪ ku wɪ: «We ki wəənu maama wvm ne kuri ni mu si o taa te ti maama.» Ku nan na wɪ, o taa te wəənu maama tun, ku dai ni o te We titi di mu o wəli da. Ku yi We mu kwe wəənu tum maama Di ki Zezi dam kuri ni. ²⁸ Ku daari maɲa kalv Zezi na wó ba o taa te wəənu maama tun, wvm titi na yi We Bu tun wó kwe o titi o pa o Ko We. Beɲwaaɲi We yi dulv na maɲi Di ki wəənu maama Di Bu wvm dam kuri ni tun mu. Kuntu tun, We mu te wəənu maama di Di dam maama.

²⁹ Á nan buɲi nɔɔna balv na yəni ba pai ba miisi-ba na wvni ba twa gwaaɲi tun woɲo á nii. Ba na ba buɲi ni twa biim wvra, beɲwaaɲi mu yi ba pai ba miisi-ba na wvni twa bam gwaaɲi? ³⁰ Twa biim nan ya na tərə, beɲwaaɲi mu yi dibam ba kwari fɔvni si di yaari di ti We gwaaɲi maɲa maama? ³¹ A ko-biə-ba, de maama amv yəni a təɲi tɔvni te mu a kea. Ku yi ciga mu. Amv tiini a jigɪ wupolo di abam á na gwɪ di di Yuutu Zezi Krisi tun gwaaɲi. Mu ku kuri a tagɪ kuntu. ³² Efɛzi ni ba ki amv nuneeni kagv-vara na cɪɲi si ba ja nɔɔna te tun mu. Amv na se si a yaari kuntu tun, ku ya na yi lɔgv baɲa gwia kantv yirani má gwaaɲi mu, beɛ nyɔɔri mu aá na? Twa biim nan ya na tərə, di ya wó ta ni nɔɔna badaara na te te ba wɪ: «Pa-na di taá di si di daari di taá nyɔɛ, si di jwa yi twa mu.»

³³ Yi pa-na ba ganɪ abam si á tusi. Ku yi ciga mu ni: «Nmu na təɲi di nɔn-balwaarv, baá sugɪ-m ba pa n di ki kəm-balwaarv mu.» ³⁴ Pa-na á wubɔɲa joori ya taa təɲi cwəɲə, si á daari á yagi kəm-lwaanv tum. Abam badaara ta yəri We. A tagɪ kuntu, si ku pa cavura mu zv abam.

Nɔɔna na wɔ bi ba yaɣi tɔvni di yira yalv tun

³⁵ Abam didva wai o bwe ni: «Kuv kɔ ta mu si twa bi? Ba nan na joori ba bi, ba yira wɔ ta yi tita mu?»

³⁶ Nmu wobuɣa mu muri na? N na kwe woɣo n du tiga ni, ku maɣi si ku puli mu ku nuɣi, ku daari si ku bu wum pɔ. ³⁷ Nmu na dugi kulv, di kulv na wɔ puli ku nuɣi tun ba nyi daani. Nmu na kwe kulv n du tun, ku na yi mina naa ku zi yi wo-duuru tilv dwi maama, ti yi wo-dwə má mu n dugə. ³⁸ Wo-dwi dum nan na nuɣi, We mu wɔ pa-di di yira, ni Dl na lagi te tun. We nan ta mu pai wo-dwi maama nyinyɔgv, ku maɣi di wo-dwi dum titi na yi te tun.

³⁹ Ku nan dai ni wəenu tilv maama na ηwi tun ya-nwana mu yi bidwi. Nabiinə di vara di zunə di kale maama jigɔ ya-nwana yira yira mu. ⁴⁰ Weyuu wəenu di wura mu, yi tiga baɣa wəenu di wura. Weyuu wəenu tum di jigɔ ti lam mu, yi tiga baɣa wəenu tum di jigɔ ti lam. ⁴¹ Wia kam di jigɔ ka lam mu, yi cana kam di jigɔ ka lam. Calicwi sum di maa jigɔ si lam, yi si lam dim nan dai bidwi.

⁴² Wəenu tuntv maama nan bri twa biim na yi te tun mu. Nɔɔnv na tiga, o yira yam ba na ki tun yi yira yalv na wɔ pɔ tun mu. Ku daari o yira yalv na wɔ bi ya yaɣi tɔvni tun daa bá pɔ maɣa di maɣa. ⁴³ Yira yalv ba na ki tiga ni tun ba jigɔ lam, yi yalv na wɔ bi tun wɔ ta jigɔ lam zanzan. Yira yalv ba na ki tun bwənə, yi yalv na wɔ bi tun wɔ ta dana. ⁴⁴ Yira yalv ba na ki tiga ni tun yi lɔgv baɣa ηwia kam nyum mu, ku daari yalv na wɔ bi tun yi ηwi-dvɣa kalv We Joro* kum na wɔ pa dibam tun nyum mu. Lɔgv baɣa yira yam na wura tun, We ηwi-dvɣa kam yira yam di wura mu. ⁴⁵ Kuntv mu ku pɔpɔni We tɔnɔ kum wɔni ku wi: «Pulim ni tun We ki Adam* mu Dl pa o jigɔ lɔgv baɣa yira yi o ηwi.» Ku daari Zezi mu yi Adam wɔlv na kweeli tun, yi o jigɔ Joro ku na pai nabiinə ηwi-dvɣa tun. ⁴⁶ Ku nan yi lɔgv baɣa ηwia kam mu tui yigə, yi We-səɣɔ ηwi-dvɣa kam laan saɣi ka ba. ⁴⁷ We me turv mu Dl ki nabiinu wɔlv na tu yigə tun. Kuntv ηwaanɔ wuntv yi lɔgv baɣa nyum mu. Ku daari nabiinu wɔlv nan na tu kwaga tun nuɣi We-səɣɔ mu.*f6*

⁴⁸ Lɔgv baɣa nɔɔna bam maama nyi di We na me turv Dl ki nɔɔnv wɔlv dayigə tun mu. Nɔɔna balv maama nan na yi We-səɣɔ nyum tun nyi di wɔlv na nuɣi We-səɣɔ tun mu. ⁴⁹ Ninɛeni dibam na jigɔ lɔgv baɣa nɔɔnv wum nyinyɔgv tun, de wura di wɔ ba di taá jigɔ We-səɣɔ nɔɔnv wum di nyinyɔgv.

⁵⁰ A ko-biə-ba, a lagi a ta a bri abam ni, di lɔgv baɣa yira yam bá wani ya na jəɣə je We paari dim wɔni. Yira yalv na wɔ pɔ tun bá wani ya maɣi di ηwia kalv na ba ti tun. ⁵¹ Fɔɣi-na á cəgi, si a ta We ciga kalv ya na səgi tun a bri abam. Dibam maama bá ti di si Zezi laan ba. Di nan na tiga naa di ta wu tigɔ di, dibam maama yira yam wɔ ləni mu. ⁵² Kuv da ku ki yibugisa wɔni mu, maɣa kam ba na wɔ wu kweelim nabɔnɔ kum tun. Nabɔnɔ kum na wugə, twa wɔ bi ba zaɣi di yira yalv na ba pɔe tun, yi dibam di yira wɔ ləni. ⁵³ Bɛɣwaanɔ, dibam yira yalv na wɔ pɔ tun maɣi si ya ləni ya ji yalv na bá pɔ tun mu, si di yira yalv tɔvni na wai tun ləni ya ji yalv tɔvni na bá wani tun. ⁵⁴ Kuntv maama na kia, ku laan wɔ pa kulv na pɔpɔni We tɔnɔ kum wɔni tun ki, ni ku na maɣi ku ta te ku wi: «We wani tɔvni di di dam dim maama.»

⁵⁵ «Tɔvni, n dam dim daa bɛɛ?»

N daa n wɔ wani n cəgi nɔɔna na?»

⁵⁶ Ku yi lwarim ηwaanɔ mu tɔvni jigɔ dam si di cəgi nɔɔna. Lwarim di nan ne di dam We cullu tum vɔn ηwaanɔ mu. ⁵⁷ Di nan ki We le di Dl na pai dibam wɔnɔ di Yuutu Zezi Krisi ηwaanɔ si di wani tɔvni di di dam dim maama tun.

⁵⁸ Kuntv tun, a ko-bu-sonnu-ba, fɔɣi á zigɔ-na kəɣkəɣ di pu-dia, si á ce di di Yuutu titvɣa yam maɣa maama, di á na ye ni titvɣa yalv maama á na turɣi á pa di Yuutu wum tun na dai kafɛ tun ηwaanɔ.

16

Ba na lagi səbu si ba ma zəni We nɔɔna te tun

¹ Ku daari ku na yi səbu kulv á na lai á maa zəni We nɔɔna bam tun, á taá ki ninɛeni amv na maɣi a bri Zezi kəɣɔ kulv na wɔ Galati ti-niə yam ni si ba taa ki te tun. ² Siun de*f7* maama na yiə, si nɔɔnv maama li səbu kulv o na ne tun wɔni o tiɣi, si amv na tuə, si á daa yi taá zigɔ á lai səbu. ³ Amv na tu abam te, abam na li nɔɔna balv tun, a laan wɔ la tɔnɔ a turɣi-ba di á səbu kum si ba ja vu Zeruzalem. ⁴ Ku nan daa na maɣi si amv titi mu vu, di wɔ təgi daani di vu.

Pooli na lagi si o na Korenti tiinə bam te tun

⁵ A lagi si a da Masidvani mu, si a laan daari a ba abam te. ⁶ A na tu abam te, a lagi si a daani fun mu, dedoɣ aá ti waarv mumaɣa kam dáani. Kuntv kwaga ni, á laan wɔ wani á zəni-ni si a vu a daa na wɔ vu me tun. ⁷ Amv ba lagi si a wuuri a ba abam te maɣa funfun, si a joori a viiri. We nan na se, amv ya lagi si

a ba a daani abam tee ni mu. ⁸ A nan lagi a maŋi Efɛɛzi ni mu si ku vu ku yi Pantikoti* candiə kam maŋa. ⁹ Beŋwaani We puri cwəŋə lanyirani Di pa-ni, si a tiini a tɔŋi Di titɔŋa yo seeni. Nɔɔna zanzan nan mu wura ba kwaana si ba ci a yigə.

¹⁰ Timoti nan na tu abam te, si á jeer-o lanyirani si ku yi pa fuvni taa jig-o. Beŋwaani o di tɔŋi dí Yuutu titɔŋa yam mu ni amu te. ¹¹ Nɔɔn-nɔɔnu yi zaŋi o goon-o. Kwaani-na si á wəl-o o cwəŋə kam vəŋə wuni, si o wani o vu di yazurə o ba amu te. Amu di dí ko-biə bam nan nii-o cwəŋə ni si o ba.

¹² Ku nan na yi dí ko-bu Apolosi, amu tiini a loor-o mu si o tɔŋi di dí ko-biə bam o ba abam te. Nan di ku di, o ta wu li wɔbɔŋa si o ba lele. O nan na ne cwəŋə maŋa kalu tun, oó ba.

Tiim kwərə

¹³ Taá cv-na á titi, si á zigi kəŋkəŋ We cwəŋə kam wuni. Taá jigɪ-na baari di dam. ¹⁴ Á taá ki-na woŋo maama di sono.

¹⁵ A ko-biə-ba, á maŋi á ye Sitefanasi di o sɔŋo tiinə na tɔŋi We te tun. Bantu mu de yigə ba se Zezi Akayi ni, yi ba se ba tɔŋi ba zəni We nɔɔna bam di ba wu maama. ¹⁶ Kontu tun, a loori abam si á se nɔɔna bam kontu dwi ni, didaani balu maama na tɔŋi We titɔŋa yam ni bantu te tun.

¹⁷ Amu jigɪ wupolo di Sitefanasi di Fɔtunatusi di Akayikusi na tu amu te tun. Bantu mu pe a wu lwarɪ ni abam tərə. ¹⁸ Bantu mu pe a jigɪ wu-zuru, ni ba na pe abam di jigɪ wu-zuru te tun. Kontu, ku maŋi si á taá nɔŋi nɔɔna bantu dwi.

¹⁹ Zezi kəŋo kum maama Azi* ti-niə yam wuni tun jɔɔni abam. Akwila di Prisili di Zezi kəŋo kulu na jeeri ba sɔŋo ni tun di jɔɔni abam lanyirani dí Yuutu Zezi yiri ŋwaani. ²⁰ Dí ko-biə bam maama di jɔɔni abam.

Á taá jɔɔni daani lanyirani di sono di wu-poŋo.

²¹ Amu Pooli mu jɔɔni abam. A titi laan mu pɔpɔni tintu di a juŋa.

²² Nɔɔnu wulu maama na ba soe dí Yuutu wum tun, We wó cəŋi ku tu.

Marana ta!*f8*

²³ Dí Yuutu Zezi wó pa abam yu-yoŋo.

²⁴ Amu soe abam maama dí na ŋwi di Zezi Krisi tun ŋwaani. ^{5:8} \f3 9:9 Zwifə bam deen mai nabe mu ba ma nwanɪ ba wo-vaalu.

Tɔnɔ kulu Pooli na pupuni o pa Korenti tiinɛ o ki bile tun na bri dibam kulu tun mu tuntu

Ku loori Pooli na pupuni tɔnɔ kum kuntu o pa We nɔɔna balu na wu Korenti ni tun, ba wu nɔɔna badaara ya cɔgi Pooli wu, yi ba vin ni Pooli suni o yi Zezi Krisi tuntɔɔnu.

Pooli nan kaani-ba, yi o pa ba lwarɔ ni o soe-ba yi o lagi si ba fɔgi daani.

O de yigɛ o bri o na yaari te, di We na zɛn-o te tun (1:1-11).

O laan ma bri cam dilu na wu wum di bantɔ titari ni tun woɔo, di Zezi na pe-o ni si o ma kaani-ba te tun. O bri-ba kuntu, beɔwaani o ya maɔi o bwe-ba zanzan tɔnɔ kudɔɔ wuni, yi o nan jigɔ wupolo zanzan di o bwem dum na pe ba lani ba wuru ba yagi kam-balwaarɔ tun (1:12-7:16).

Pooli ɔɔɔni sɛbu-lu woɔo ba na ki We nɔɔna balu na zuvri Zude ni yi ba yi yinigɛ tiinɛ tun ɔwaani. O loori-ba si ba pa di ba wu-yoɔo mu (pɔɔrum 8-9).

Pooli laan ma bagi balu na ba se ni wum yi We tuntɔɔnu tun, o bri ni nɔɔna bam kuntu fɔgi vwan mu (pɔɔrum 10-13).

Tɔnɔ kulu Pooli na pupuni o pa

KORENTI TIINɛ

o ki bile tun

1

¹Amu Pooli wulu We na kuri di Dl titi wubuɔa si a taa yi Zezi Krisi tuntɔɔnu tun mu pupuni tɔnɔ kuntu, yi di ko-bu Timoti mu tɔgi o weli-ni. Di pupuni si di pa abam balu na yi We kɔgɔ kum wu nɔɔna yi á zuvri Korenti ni tun, ku weli di We nɔɔna maama balu na zuvri Akayi tuni dum maama ni tun.

²Di Ko We di di Yuutu Zezi Krisi wu pa abam yazurɛ di yu-yoɔo.

We na tiini Dl zani dibam te tun

³Pa-na di ki We le. Dintu mu yi di Yuutu Zezi Krisi Ko, yi Dl yi dibam Ko wulu na jigɔ dibam ɔwaɔa tun. Dl maa yi We dilu na zani nɔɔna si ba bicara taa zurɛ maɔa maama tun. ⁴Di na wu yaara yalu maama wuni, dintu mu yani Dl pa di bicara zurɛ, si ku pa di wani di zani balu di na wu yaara dwi maama wuni tun si ba di bicara taa zurɛ, ni We na zani dibam di te tun. ⁵Zezi Krisi na yaari zanzan tun, dibam di tɔgi di na yaara yantu doɔ mu. Di nan na ɔwi did-o tun, di ta wu tɔgi di na zɛnɔ We tee ni, nunɛni Dl na zani Zezi Krisi lanyirani te tun. ⁶Kuntu ɔwaani, dibam na wu yaara wuni, ku yi si ku zani abam mu si á bicara taa zurɛ, si á daari á taá tɔgi We cwɔɔɔ lanyirani. We nan na pe dibam di bicara zurɛ, ku yi si abam di na zɛnɔ yantu doɔ mu, si á wani á na dam á vɔ á wu á zigi kɔkɔɔ yaara yam wuni, ni dibam di na ne yaara te tun. ⁷Kuntu, dibam jigɔ tuna di abam, beɔwaani di ye ni, abam na tɔgi á na dibam yaara yam doɔ tun, á di wu tɔgi á na zɛnɔ We tee ni.

⁸Di ko-biɛ-ba, di lagi di pa abam lwarɔ yaara yalu maama di na ne Azi * tuni dum ni tun mu. Di na ne cam dilu tun tiini di dana di dwe dibam, yi di yaá buɔi ni di wu ga di ɔwia. ⁹Di nan na zigi tuvni yigɛ ni kuntu tun, ku yi si ku pa di daa yi taá tugi di titi dam mu, si di daari di ki di wu-didva di We dilu na jigɔ dam Dl pai nɔɔna bi ba yagi tuvni tun. ¹⁰We nan mu vri dibam yaara yalu na cana ni tuvni te tun wuni, yi Dl ta wu vri dibam kuntu doɔ mu. Di maa jigɔ tuna We tee ni, ni Dl ta wu vri dibam tuvni jɔɔa ni.

¹¹Abam nan wu zani dibam di á na wu loori We á pa dibam tun. Kuntu, nɔɔna zanzan na loori We, ku pa di na zɛnɔ, ku nan wu pa nɔɔna zanzan di ki We le, di Dl na jɔɔi ba loro kum ba na loori dibam ɔwaani tun.

Woɔo kulu ɔwaani Pooli na lani o wubuɔa si o daa yi ve ba te tun

¹²Dibam na jigɔ wupolo tun, ku yi si di ye di bicari ni, ni di tɔgi cwɔɔɔ di wu-poɔo mu, di di na bri di wu di abam te tun. Ku nan yi We mu zani dibam yi di yi kuntu. Ku dai di nabiinɛ swan, ku yi We zaani

dum n̄waani mu d̄i t̄oḡi cw̄əŋə kuntu doŋ n̄ɔna maama yiḡə ni, ku na dwe didi abam yiḡə ni. ¹³ D̄i na pup̄ɔni kul̄v d̄i pa abam tun ba jiḡi wo-s̄əḡiru. Á wó wani á karim̄i ȳi á ni ti kuri. ¹⁴ Abam nan ni dibam na k̄i kul̄v tun funfun yiran̄i mu. Amv nan jiḡi tuna ni á wó ba á ni ku kuri fasi fasi, si de dum d̄i Yuutu Zezi Kriŋi na wó joori o ba tun, si abam laan taá jiḡi wupolo dibam n̄waani, ni dibam d̄i na jiḡi wupolo d̄i abam te tun.

¹⁵⁻¹⁶ Amv na tiini a jiḡi abam c̄iga kuntu tun, a ya de yiḡə a buŋi si a ba abam te mu, si a daari a ke a vu Masidv̄ani, si a na ziḡi da a maa joorə, si a daa ta t̄oḡi á te, si ku pa á na zənə kuni bile. Kuntu á laan ya wó wani á w̄eli-ni si a ke a vu Zude. ¹⁷ Amv na buŋi si a ba ȳi a wu wani a na cw̄əŋə tun, á pai si amv ȳi niə yale yale tu mu na? Amv na yəni a buŋi si a k̄i kəm dil̄v tun, á pai si ku ȳi amv titi yiran̄i zənə n̄waani mu na? Abam buŋi ni amv ȳi wul̄v na yəni o wi <ɛɛn> ȳi o joori o wi <aye> tun mu na? ¹⁸ W̄e nan ȳi c̄iga tu ȳi D̄l ye ni dibam na te kul̄v d̄i bri abam tun dai niə yale, nin̄ɛɛni <ɛɛn> di <awo> na gwaani daani te tun. ¹⁹ Dibam nan na bri abam W̄e c̄iga kam te tun, amv di Siliven *f1* di Timoti p̄e á lwar̄i Zezi Kriŋi wul̄v na ȳi W̄e Bu wom tun na ȳi te. Wuntv dai niə yale yale tu. Wuntv nan mu ȳi wul̄v na wi <ɛɛn> yiran̄i tun. ²⁰ Zezi na wi <ɛɛn> tun, d̄i maŋi si d̄i lwar̄i ni W̄e na goni ni si D̄l k̄i kul̄v maama D̄l pa dibam tun ȳi c̄iga mu. Kuntu n̄waani mu, d̄i na yəni d̄i war̄i W̄e, d̄i t̄oḡi Zezi Kriŋi n̄waani d̄i wi «Amina *», si ku pa W̄e taa jiḡi zulə dibam tee ni.

²¹ Ku ȳi W̄e mu pai dibam d̄i abam maama ziḡi k̄əŋk̄əŋ Zezi Kriŋi t̄oḡum dum wuni. Ku ta ȳi dintv mu kuri dibam si d̄i taá ȳi D̄l tintv̄ŋna. ²² W̄e ma k̄i D̄l Joro * kum d̄i bicara ni si ku bri ni d̄i ȳi D̄l n̄ɔna. D̄l Joro kum ma pa d̄i da yiḡə d̄i lwar̄i ni d̄i laan wó ba d̄i na W̄e wo-laaru til̄v maama D̄l na t̄iji dibam n̄waani tun.

²³ W̄e mu ȳi amv maana tu. Amv na te kul̄v tun na ȳi vwan, si D̄l gv̄-ni. Amv na joori a ləni a wubv̄ŋa si a daa ȳi ba abam te Korenti ni tun, ku ȳi si a ȳi ba a pa á daa na wu-c̄əḡo mu. ²⁴ Ku nan dai ni dibam ȳi balv na wó fin abam d̄i á na maŋi si á k̄i á wu-d̄id̄va di W̄e te tun, beŋwaani abam maŋi á s̄e-D̄l di pu-d̄ia. D̄i nan ȳi balv na wó w̄eli di abam d̄i t̄v̄ŋi, si á taá jiḡi wupolo W̄e n̄waani tun mu.

2

¹ Mu ku kuri a joori a buŋi a wuni, si a daa ȳi ba abam te, si ku ȳi pa wu-c̄əḡo daa ta wura. ² Abam mu ȳi balv na wó wani á pa amv taa jiḡi wupolo tun. Kuntu, amv na tu abam te, ȳi ku pa á wu c̄əḡi, n̄ɔn-n̄ɔnv̄ daa bá ta wura o na wó wani o pa a na wupolo. ³ Ku ȳi kuntu n̄waani mu a ya pup̄ɔni t̄əŋ kum a pa abam. Amv deen ba laḡi si a ba abam te, si ku pa amv wu c̄əḡi di abam. Ku nan maŋi si á taá ȳi balv na pai amv wu poli tun mu. Amv nan jiḡi abam c̄iga ni, amv na jiḡi wupolo abam di jiḡi wupolo mu. ⁴ Amv deen na pup̄ɔni t̄əŋ kum a pa abam tun, a wu tiini ku c̄əḡi zanzan, ȳi liə jiḡi-ni ku pa a yi-na nuŋi zanzan abam n̄waani. Amv na pup̄ɔni te tun, ku dai si ku pa á wurv̄ c̄əḡi. Ku nan ȳi si á wani á lwar̄i amv na tiini a soe abam ku ja gaali te tun mu.

Á maŋi si á yaḡi á ma c̄e wul̄v na k̄i o c̄əḡi tun

⁵ N̄ɔnv̄ wul̄v na k̄i o c̄əḡi tun, ku dai amv yiran̄i wu mu c̄əḡi did-o, ku ȳi abam maama mu, si a nan ȳi zan̄i a n̄ɔni a ja gaali, a ye si abam zanzan wurv̄ mu c̄əḡi. ⁶ Abam zanzan na p̄e o na cam tun, ku maŋi si á laan yag-o mu. ⁷ Á nan maŋi si á yaḡi á maa c̄e-o mu, si á daari á taá k̄i-o lanyiran̄i, si o bicari taa zurə. Ku na dai kuntu, o wu na tiini ku c̄əḡi, kul̄v pa o wubv̄ŋa vugimi. ⁸ Kuntu n̄waani a loori abam si á pa o lwar̄i ni á so-o. ⁹ Amv na pup̄ɔni t̄əŋ kum tun, ku ȳi si a maasi abam a nii, á wó se á t̄oḡi amv ni dum woŋo maama baŋa ni naa á bá se mu. ¹⁰ Abam na yaḡi n̄ɔnv̄ wul̄v kəm á ma c̄e-o, amv di wó yaḡi a ma c̄e-o mu. Ku na maŋi si a yaḡi a ma c̄e n̄ɔnv̄ wul̄v, ku ȳi abam n̄waani mu a k̄i kuntu Zezi Kriŋi yiḡə ni. ¹¹ Ku nan maŋi si d̄i duri n̄ɔnv̄ wom n̄waŋa kuntu, si ku ȳi pa sotaani * na cw̄əŋə di wani dibam. Beŋwaani d̄i maŋi d̄i ye dintv na buŋi si di pa dibam tusi te tun.

Liə na jaani Pooli Trvasi ni te tun

¹² Amv na ve a ȳi tw̄ kul̄v yiri na ȳi Trvasi si a t̄əli Zezi Kriŋi kw̄ər-yw̄əŋə kam a bri n̄ɔna tun, a n̄e ni d̄i Yuutu wom ya p̄e-ni cw̄əŋə si a t̄əli-ka. ¹³ Nan di kuntu di, a wu n̄e wu-zuru di a na beeri d̄i ko-bu Titi je a ga tun. A na wu n̄e-o tun, a ma bani n̄ɔna bam ȳi a daari a ke Masidv̄ani.

D̄i na n̄e w̄əŋə Zezi Kriŋi yiri n̄waani te tun

¹⁴ Nan pa-na d̄i taá k̄i W̄e le. Beŋwaani dintv mu pai Zezi Kriŋi w̄əŋə, ȳi d̄i t̄oḡi o kwaga maŋa maama, si d̄i taá pai n̄ɔna lwar̄i W̄e kw̄ərə kam je maama, nin̄ɛɛni woŋo kul̄v lw̄əm na yw̄əŋə ȳi di zan̄i di jaḡi

je maama te tun. ¹⁵⁻¹⁶ Dɔ́bam nyi di lwɛm dilu na ywɛnɛ tun mu Wɛ yigɛ ni, dɛ́ na bri nɔ́na Zezi Krisi cɛga kam tun ɲwaani. Dɔ́bam nyi di lwɛm dum kuntu mu nɔ́na maama tee ni. Ku na yi balu na lagi ba ga ba ɲwia Wɛ tee ni tun, lwɛm dum kuntu maa pai ba ye ni tɔvni wó ja-ba. Ku nan na yi balu Wɛ na vri ba ɲwia tun, lwɛm dum wó ta jigɛ ywɛni ba tee ni, di pa ba ye ni baá na Wɛ ɲwi-dɔ́ɲa kam. Wɔɔ mu yi si o tɔɲɛ titɔɲ-kamunu kum kuntu? ¹⁷ Nɔ́na zanzan na bri Wɛ kwɛrɛ kam te tun, ba pai ku nyi di pipiu mu si ba na nyɔɔri ku baɲa ni. Dɔ́bam nan dai kuntu doɲ. Wɛ na tɔɲɛ dɔ́bam tun, dɛ́ yɛni dɛ́ kwe dɛ́ wu maama mu dɛ́ maa bri Dɛ́ cɛga kam, beɲwaani dɛ́ zigɛ Wɛ yigɛ ni mu dɛ́ ɲɔ́na, dɛ́ na yi Zezi Krisi tuntɔɲna tun ɲwaani.

3

Wɛ ni-dɔ́vri dilu Dɛ́ na goni tun na jigɛ dam ku gaali te tun

¹ Abam badaara nan daa ta wó buɲɛ ni dɛ́ lagi dɛ́ bri dɛ́ titi mu di dɛ́ na ɲɔ́ni te tun. Abam nan maɲɛ á ye dɔ́bam na yi te, yi á daa wu maɲɛ si á jɔɲi twaanu tilu na bri dɔ́bam cɛga na yi te tun nɔ́na badaara tee ni. Abam nan wu maɲɛ si á pɔpɔni tɔnɔ kulu na bri dɔ́bam na yi te tun á pa nɔ́n-nɔ́nu. Nɔ́na badonnɛ nan mu maɲɛ si ba ki kuntu, si ku dai dɔ́bam. ² Abam titi nan mu bri dɔ́bam cɛga na yi te tun. Abam nyi di tɔnɔ mu te ku na pɔpɔni dɔ́bam bicari ni, yi nɔ́na maama wó wani ba karumi yi ba kwɛri ba lwarɛ tun. ³ Abam na jigɛ á ɲwia te tun nyi di tɔnɔ mu Zezi Krisi na tɔɲɛ dɔ́bam ɲwaani o pɔpɔni. O nan na pɔpɔni te tun, o mɛ ɲwia Tu Baɲa-Wɛ Joro * kum mu o pɔpɔni, si ku dai bɛrɛ mu o mɛ o pɔpɔni. Pɔpɔnim dum kuntu nan wu ki kandwa-pɛ baɲa ni, o pɔpɔni-di nabiinɛ bicara ni mu.

⁴ Dɛ́ ye ni kuntu yi cɛga mu, di Zezi Krisi na pɛ dɛ́ lwarɛ ni Wɛ mu tɔɲɛ dɔ́bam tun. ⁵ Ku nan dai di dɔ́bam titi dam mu dɛ́ wó wani dɛ́ ma tɔɲɛ Wɛ titɔɲa yam. Ku yi Wɛ mu pai dɔ́bam dam yi dɛ́ maa tɔɲa. ⁶ Dɛ́ ma pa dɛ́ yi Dɛ́ tuntɔɲna kuntu, si dɛ́ taá bri nɔ́na Dɛ́ ni-dɔ́vri dum Dɛ́ na goni tun na yi te tun. Dɛ́ ni-dɔ́vri dum kuntu nan ba tɔɲɛ cullu tilu ba dɛ́en na pɔpɔni tun. Dintu nan tɔɲɛ di Wɛ Joro kum dam mu. Cullu tum nan pai tɔvni mu nai cwɛɲɛ di jaani nabiinɛ. Ku daari Wɛ Joro kum nan mu pai nabiinɛ na ɲwia Wɛ tee ni.

⁷ Ku na yi Wɛ na kwe Dɛ́ cullu tum Dɛ́ ki Moyisi * jɲa ni si o pa Dɛ́ nɔ́na bam tun, Dɛ́ dɛ́en pɔpɔni-ti Dɛ́ ki kandwa-pɛ baɲa ni mu. Wɛ dɛ́en na kwe-ti Dɛ́ ki Moyisi jɲa ni kuntu tun, Dɛ́ paari-zulɛ yam maa tiini ya wura, yi ku pa Moyisi yibiyɛ tiini ka nyuna. O yibiyɛ kam nyunum dum na pipɛli Yisɔrayɛli * tiinɛ bam yia di pa ba warɛ ba nii o seeni tun wó ba kɛ. Nan di cullu tum na jaani tɔvni mu ti ba tun, ti daa ta jigɛ Wɛ paari-zulɛ. ⁸ Ku daari Wɛ Joro kum nan na wɛli nɔ́na te tun laan wó pa Wɛ paari-zulɛ yam tiini ya ja gaali. ⁹ Wɛ cullu tum na bri ni nɔ́na wó ga bura Dɛ́ tee ni yi ti ta jigɛ paari-zulɛ te tun, Wɛ na wɛli nɔ́na si ba na cɛga Dɛ́ tee ni te tun laan wó ta tiini ku jigɛ paari-zulɛ ku ja gaali. ¹⁰ Ku na yi cɛga tun, woɲo kulu ya na jigɛ zulɛ tun daa ba jigɛ zulɛ, zum woɲo kum na tiini ku jigɛ paari-zulɛ ku ja gaali tun ɲwaani. ¹¹ Wɛ cullu tum dɛ́en wura di Dɛ́ paari-zulɛ yam, yi tintu ba ti kɛ. Ku daari Dɛ́ zɛnɛ yalu na wó ta wura maɲa maama tun wó pa Dɛ́ paari-zulɛ yam tiini ya ta wura ya ja gaali.

¹² Dɛ́ na jigɛ tuna di Wɛ kuntu doɲ tun mu te dɛ́ wai dɛ́ bri Dɛ́ cɛga kam jaja. ¹³ Dɔ́bam nan bá sɛgi kulukululu nunɛni Moyisi dɛ́en na kwe gɔrɔ o ma kwɛli o yia tun. O dɛ́en ki kuntu si Yisɔrayɛli tiinɛ bam mu yi taa nai o yibiyɛ kam nyunum dum na wura di ti tun. ¹⁴ Bantu wobuɲa ma ti, yi ku pa ba na karumi twaanu tilu na bri Wɛ dɛ́en na goni ni Dɛ́ pa Moyisi tun, ba warɛ ba lwarɛ Dɛ́ cɛga kam kuri. Ku yi nunɛni gɔrɔ kum daa ta mu kwɛli ba yia di zum maama. Ku nan yi Zezi Krisi mu wó pa gɔrɔ kum kuntu dwani nɔ́nu wulu na se-o tun yia ni. ¹⁵ Nan di zum maama di, bantu na karumi Moyisi twaanu tum, ba ba ni ku kuri, gɔrɔ kum kuntu na kwɛli ba yia tun ɲwaani. ¹⁶ Nɔ́nu nan na lɛni o wu o se dɛ́ Yuutu wum, kuvu pa gɔrɔ kum dwani kuntu tu yia ni. ¹⁷ Dɛ́ Yuutu wulu dɛ́ na ɲɔ́ni o woɲo yo seeni tun, ku lagi ku ta ni Wɛ Joro mu. Wɛ Joro kum nan na wu nɔ́nu wulu tee ni tun, o laan te o titi mu. ¹⁸ Dɔ́bam balu maama na se Zezi tun daa ba jigɛ gɔrɔ kulu na kwɛli dɛ́ yia tun. Ku maa pai dɛ́ wai dɛ́ nii dɛ́ Yuutu wum paari-zulɛ yam jaja. Dɛ́ na nii-o kuntu tun, ku maa pai dɛ́ laan lɛni dɛ́ nyi ni o titi te, si dɛ́ taá wai dɛ́ bri o paari-zulɛ yam na yi te tun, si ya taa fɔɲɛ ya pulɛ ya wɛli da. Dɛ́ Yuutu Joro kum titɔɲa yam mu tintu.

4

Dɔ́bam na bwɛnɛ yi Wɛ zɛni dɔ́bam te tun

¹ Dɔ́bam bá ga baari, beɲwaani Wɛ lanyiranɛ kɛm dum ɲwaani mu Dɛ́ pe dɔ́bam titɔɲɛ dum kuntu. ² Dɔ́bam nan jigɛ dɛ́ titi mu di wɛnɛni tilu nɔ́na na sɛgi ba ki yi ti jigɛ cavura tun. Dɛ́ nan ba ganɛ nɔ́na di swan, naa dɛ́ lɛni Wɛ taani dum. Dɛ́ yɔɔri dɛ́ bri Wɛ cɛga kam mu jaja, si ku pa nɔ́na maama lwarɛ ni dɛ́

na kɪ te tɪn tɔɣɪ cwəŋə Wɛ yigə nɪ. ³Dí na brɪ Wɛ kwər-ywəŋə kam te tɪn kʊrɪ na səɣɪ nɔɔna tee nɪ, kʊ yɪ balʊ na lagɪ ba ga ba ŋwɪa Wɛ tee nɪ tɪn yɪranɪ má mu ka səɣɪ ba tee nɪ. ⁴Bantu ba sɛ Wɛ cɪga kam, bɛŋwaani sɔtaani dilʊ na di dam lʊɣʊ kuntu baŋa nɪ tɪn mu pɛ ba wubɔŋa vugimi. Di kɪ kuntu, sɪ ba yɪ wani ba na pooni dilʊ Wɛ kwər-ywəŋə kam na lagɪ ka pa-ba tɪn mu. Kwər-ywəŋə kam kuntu brɪ Zezi Krisi paari-zulə na yɪ te tɪn mu. Wuntu mu nyɪ di Baŋa-Wɛ fasi. ⁵Dɪbam na yəni dí tɔɔli Wɛ kwərə kam te tɪn, kʊ dai nɪ dí titɪ mu dí jɪɣɪ dí brɪ nɔɔna. Dí nan brɪ nɔɔna nɪ Zezi Krisi mu yɪ nabiinə Yuutu, yɪ dɪbam yɪ balʊ na tɔŋɪ dí pa abam o ŋwaani tɪn mu. ⁶Baŋa-Wɛ mu yɪ wulʊ na maŋɪ o ta o wi: «Pooni zəŋɪ lim wɔni *f2*». Duntu nan ta mu yɪ dilʊ na pɛ pooni ba di zəŋɪ dí bicara nɪ tɪn, sɪ dí lwarɪ Dɪ paari-zulə yam na yɪ te, yɪ yantu mu dí nai Zezi Krisi yibiyə nɪ.

⁷Wɛ na pɛ dɪbam titɔŋɪ dim kuntu tɪn, kʊ nyɪ di Dɪ kwe wəənu tilʊ na yɪ lonni nyum tɪn mu Dɪ kɪ kamərʊ kɔəra wɔni. Dí na nyɪ di kɔəra kuntu tɪn, kʊ brɪ nɪ kʊ dai dɪbam titɪ dam, kʊ yɪ Wɛ dam-fɔrɔ kum ŋwaani mu. ⁸Yaara zanzan yəni ya yɪ dɪbam, yɪ ya warɪ dí yigə ya ci. Liə yəni ya tiini ya ja dɪbam, yɪ ya warɪ dɪbam wubɔŋa ya cɔɣɪ. ⁹Nɔɔna yəni ba bɛɛsi dɪbam, Wɛ nan ba fɔɣɪ Dɪ yagɪ dɪbam. Dí dɔna yəni ba magɪ dɪbam ba di tɪga nɪ, yɪ ba ba fɔɣɪ ba ɣɔɪ dɪbam. ¹⁰Dɪbam jɪɣɪ Zezi tɔvɔni dim yaara yam doŋ mu dí ŋwɪa wɔni maŋa maama, sɪ kʊ brɪ nɪ Zezi ŋwɪa kam mu wɔ dɪbam wɔni. ¹¹Dɪbam ŋwɪa kam wɔni maŋa maama dí wɔ tɔvɔni ni nɪ mu, dí na sɛ Zezi tɪn ŋwaani, sɪ kʊ pa Zezi ŋwɪa kam taa wɔ dí yɪra yalʊ na wó ba ya tɪ tɪn wɔni. ¹²Kuntu, dɪbam zɪɣɪ tɔvɔni yigə nɪ mu maŋa maama, sɪ abam wani á na ŋwɪa Wɛ tee nɪ.

¹³Kʊ maŋɪ kʊ pɔpɔni Wɛ tɔnɔ kum wɔni kʊ wi: «Amu na kɪ a wɔ-dɪdva di Wɛ tɪn mu pɛ a ŋɔɔna.» Dɪbam di na jɪɣɪ wɔ-dɪdva di Wɛ kuntu doŋ tɪn mu pai dí ŋɔɔni Dɪ cɪga kam. ¹⁴Dɪbam ye nɪ Wɛ mu bi dí Yuutu Zezi Dɪ pa o yagɪ tɔvɔni, yɪ Dɪ ta wó bi dɪbam di, sɪ dí na ŋwɪa Dɪ tee nɪ dí na ŋwɪ di Zezi tɪn ŋwaani. Kuntu mu Wɛ wó pa dɪbam di abam maama tɔɣɪ daani dí vu dí zɪɣɪ Dɪ yigə nɪ. ¹⁵Dí na kɪ te maama tɪn yɪ abam zənə ŋwaani mu. Kuntu ŋwaani, Wɛ wó vrɪ nɔɔna zanzan Dɪ zaani dim ŋwaani, yɪ kú pa ba taa kɪ-Dɪ le zanzan yɪ ba zuli-Dɪ kʊ ja gaali.

Dí wubɔŋa maŋɪ sɪ ya taa tɔɣɪ Wɛ-səŋɔ wəənu tum mu

¹⁶Kuntu ŋwaani mu dí bá ga baari. Kʊ na yɪ nabiinə yɪra yalʊ dí na jɪɣɪ tɪn, ya kwɪn ya ve mu dɛ maama sɪ ya ba ya bugi. Kʊ daari kʊ na yɪ dí jwəəru tum, Wɛ fɔɣɪ Dɪ kwe-tɪ mu dɛ maama. ¹⁷Lele kuntu dí jɪɣɪ yaara funfun mu, yɪ ya bá daani. Ya nan wó pa dí ba dí na paari-zulə zanzan Wɛ tee nɪ sɪ kʊ taa ve maŋa kalʊ na ba ti tɪn, yɪ paari-zulə yam kuntu wó tiini ya dwəni yaara yam ya na mai te tɪn. ¹⁸Kuntu ŋwaani mu dí wubɔŋa ba tɔɣɪ lʊɣʊ baŋa wəənu tilʊ na nai di yɪə tɪn. Dí wubɔŋa nan tɔɣɪ wəənu tilʊ na ba nai di yɪə tɪn mu. Bɛŋwaani dí yɪə na nai wəənu tilʊ tɪn yəni tɪ ba daana. Kʊ daari tilʊ na ba nai di yɪə tɪn wó ta wurɪ sɪ kʊ taa ve maŋa kalʊ na ba ti tɪn.

5

¹Dɪbam yɪra yam dí na jɪɣɪ lʊɣʊ baŋa nɪ tɪn nyɪ di vwe mu dí na zɔvɔri di wɔni. Dí nan ye nɪ, vwe dim kuntu na cɔɣɪ, Wɛ wó pa dí na digə Dɪ səŋɔ nɪ sɪ dí taá zɔvɔri da. Kʊ dai nabiinə mu lɔɣɪ digə kam kuntu. Ka nan wó ta wurɪ maŋa kalʊ na ba ti tɪn. ²Kuntu ŋwaani mu dɪbam yəni dí kona di cam, yɪ dí fra tiini ya zɔ Wɛ-səŋɔ kum, dí na lagɪ sɪ Wɛ pa dí zɔ digə kalʊ Dɪ na lagɪ Dɪ pa dɪbam tɪn ŋwaani. ³Wɛ na pɛ dí zɔ digə kam kuntu nɪnɛni dí na zɔ ɣɔrɔ te tɪn, dí daa bá ta nyɪ nɪ nɔn-kalambwəəlu te. ⁴Dí ta na zɔvɔri dí lʊɣʊ baŋa vwe dim wɔni tɪn, dí yəni dí konɪ mu nɪ dí zɪŋɪ zila mu te. Kʊ nan dai nɪ dí lagɪ sɪ dí di dí yɪra yam mu dí yagɪ. Dí lagɪ sɪ dí zɔ ya-dvura yalʊ Wɛ na tiŋɪ Dɪ səŋɔ nɪ sɪ Dɪ pa dɪbam tɪn mu, sɪ Dɪ ŋwɪ-dɔŋa kam laan pa dí yɪra yalʊ na wó tɪ tɪn daa yɪ taa jɪɣɪ kʊrɪ. ⁵Baŋa-Wɛ titɪ mu kwe dɪbam sɪ dí ba dí na ya-dvura yam kuntu Dɪ tee nɪ, yɪ Dɪ pa dɪbam Dɪ Joro * kum, sɪ kʊ da yigə kʊ pa dí lwarɪ nɪ dí laan wó ba dí na wo-laarʊ tilʊ Wɛ na tiŋɪ sɪ Dɪ pa dɪbam tɪn maama.

⁶Kuntu ŋwaani mu dí jɪɣɪ pu-dia maŋa maama, yɪ dí ye nɪ, dí ta na jɪɣɪ lʊɣʊ baŋa yɪra yam tɪn mu pai dí ta wɔ ve dí Yuutu wum səŋɔ. ⁷Kʊ dai nɪ dí yɪə maŋɪ ya na Wɛ-səŋɔ kum wəənu tum kuntu. Dí nan kɪ dí wɔ-dɪdva di Wɛ nɪ dí wó na-tɪ. ⁸Kuntu mu pai dí jɪɣɪ pu-dia, yɪ dí ye nɪ kú ta lamma kʊ pa dɪbam sɪ dí yagɪ dí yɪra yalʊ na yɪ lʊɣʊ baŋa nyum tɪn, sɪ dí daari dí vu dí taá wɔ dí Yuutu wum səŋɔ nɪ. ⁹Kuntu ŋwaani mu dí kwaani dí lagɪ sɪ dí kɪ kulʊ na wó poli dí Yuutu wum wɔ maŋa maama tɪn, dí na wɔ tɪga baŋa nɪ naa dí zɪ ve Wɛ-səŋɔ di. ¹⁰Bɛŋwaani dɪbam maama maŋɪ sɪ dí ba dí zɪɣɪ Zezi Krisi yigə nɪ sɪ o di dɪbam taani. Nɔɔnu maama maŋɪ sɪ o jɔŋɪ kulʊ na maŋɪ di o kikiə yalʊ maama o na kɪ lʊɣʊ baŋa nɪ tɪn, kʊ na yɪ o kəm-laarʊ naa o kəm-balwaarʊ.

Zezi Krisi na fɔgi o kwe nɔɔna di Baŋa-Wɛ daani te tun

¹¹ Kuntu ɲwaani dɪ ye dɪ na maɲi si dɪ taá kwarɪ dɪ Yuutu wum te. Mu ku kuri dɪ kwaana si dɪ pa nɔɔna lwarɪ Wɛ cɪga kam. Wɛ ye dibam wu lanyirani. Amu nan buɲi ni abam dɪ wó ta ye kuntu á bicara ni.

¹² Ku nan dai ni dibam lagɪ si dɪ bri dɪ titi mu dɪ abam. Dɪ lagɪ si dɪ zɔni abam mu, si á wani á taá jigi wupolo dibam ɲwaani. Kuntu mu á wó wani á vin balu na tu abam te, yi ba jigi tura dɪ ba na bri ba titi te, yi ba yigə tərə dɪ ba wuru na yi te tun.

¹³ Abam pai dibam ba jigi swan mu na? Ku nan na maɲi ku yi kuntu dɪ, ku yi Wɛ ɲwaani mu. Dɪ nan jigi swan, ku yi abam zənə ɲwaani mu. ¹⁴ Dɪ na kɪ kulɔ maama tun, ku yi Zezi Krisi sono kum ɲwaani mu. Beɲwaani dɪ ye lanyirani ni nɔɔnu didwa mu tɪga o ləni nɔɔna maama yuu ni, yi kuntu bri ni ba maama dɪ tɔgi did-o ba ti mu. ¹⁵ Zezi tɪgi ba maama ɲwaani mu, si balu na ɲwi tun daa yi taa ɲwi ni ba titi na lagɪ te tun, si ba taa ɲwi wulu na ləni ba yuu ni o ti yi o joori o bi o yagi tɔvni tun ɲwaani.

¹⁶ Kuntu ɲwaani dibam daa ba kuri nɔɔna da-wuni ni nabiinə wubuɲa na yi te tun. Dibam dɛɛn ya jigi wubuɲa yantu doɲ mu didaani dɪ na nii Zezi Krisi te tun. Lele kuntu dɪ nan daa ba jeeli kuntu doɲ.

¹⁷ Nɔɔnu wulu na ɲwi dɪ Zezi Krisi tun, ku bri ni o jigi Wɛ ɲwi-dɔɲa kam mu, yi o ɲwi-dɔɲə kam kɛ. O ɲwia kam maama laan ləni ka ji ɲwi-dɔɲa mu. ¹⁸ Ku yi Wɛ mu kɪ ku maama. Duntu mu tagɪ Zezi Krisi ɲwaani Dɪ fɔgi dibam dɪ Dɪ titi daani, yi Dɪ daari Dɪ pa dibam tituɲi dum kuntu, si dɪ bri nɔɔna si ba dɪ Wɛ fɔgi daani. ¹⁹ Dɪ yəni dɪ bri nɔɔna ni Baŋa-Wɛ dɛ Zezi Krisi ɲwaani mu Dɪ fɔgi nabiinə dɪ Dɪ titi daani, ku pa Wɛ daa ba jeeli ba lwarum. Dɪ ma tuɲi dibam si dɪ taá bri nɔɔna Dɪ fɔgum dum kuntu na yi te tun.

²⁰ Ku nan yi dibam ləni Zezi Krisi yuu ni mu si dɪ taá bri nɔɔna Wɛ cɪga kam kuntu. Ku maa nyi dɪ Wɛ titi mu tɔgi dibam ɲwaani Dɪ ɲɔɔna dɪ abam. Dɪ nan loori abam Zezi Krisi ɲwaani si á sɛ, si á dɪ Wɛ fɔgi daani. ²¹ Zezi Krisi mu yi wulu na ba jigi lwarum tun. Wɛ nan pɛ dibam lwarum dum tɔgi wuntu, si ku pa dɪ taá jigi cɪga mu Wɛ tee ni wuntu ɲwaani.

6

¹ Dibam na wəli dɪ Wɛ dɪ tuɲi Dɪ tituɲa yam tun, dɪ loori abam si á yi zaɲi á pa Wɛ zaani dum Dɪ na pɛ abam tun ji kafɛ. ² Baŋa-Wɛ maɲi Dɪ ta Dɪ wɪ:

«Maɲa kalu na maɲi dɪ a wubuɲa tun,
amu sɛ nmu loro kum.

Dɛ dilu na maɲi si a vri nmu tun,
amu zəni nmu.»

Nii-na! Wɛ zənə maɲa kam yiə. Ku yi zum mu Dɪ lagɪ Dɪ vri abam.

Pooli na yaari Wɛ tituɲa yam ɲwaani te tun

³ Dɪ na tuɲi Wɛ ɲwaani tun, dɪ ba lagɪ si nɔɔn-nɔɔnu na cwəɲə o lwe dɪ tituɲi dum. Kuntu ɲwaani mu dɪ ba kɪ kulɔ na wó cɔgi nɔɔnu wu si o yi da Wɛ tun. ⁴ Dɪ nan kwaani dɪ bri dɪ titi ni dɪ yi Wɛ tintuɲna mu woɲo maama wuni. Dɪ yəni dɪ vɔ dɪ wu mu, ku na yi yaara naa cam dɪ wu-cɔgɔ wuni. ⁵ Ba magɪ dibam yi ba jaani dibam ba kɪ puna digə ni kuni zanzan. Ba maa yeeri dibam. Dɪ maa yəni dɪ tuɲi tituɲ-cɛɛra. Dɪ maa ba dɔ dɪ sui, yi dɪ pɪni dɪ titi dɪ kana. ⁶ Dɪ ma mai wu-poɲo dɪ yəno dɪ wu-zuru dɪ maa tuɲa, yi dɪ ta kwəri dɪ kɪ nɔɔna lanyirani. Dɪ maa jigi Wɛ Joro * kum dam dɪ sono cɪga cɪga. ⁷ Dɪ maa ɲɔɔni Wɛ cɪga kam dɪ bri nɔɔna, yi dɪ jigi Wɛ dam dɪ ma dɪ tuɲa. Dɪ na yɔɔri dɪ tɔgi cɪga cwəɲə te tun, ku nyi dɪ dɪ na ze jara zila jazum dɪ jagwiə te tun mu. ⁸ Nɔɔna badonnə pai dibam zulə, yi badaara gooni dibam. Babam maa twi dibam, yi badaara pai dibam cɪga. Badonnə maa pai dɪ yi balu na ganɪ nɔɔna tun, yi dɪ nan yɔɔri dɪ tɔgi cɪga mu. ⁹ Badaara tɛ ba wɪ, ba yəri dibam, yi nɔɔna maama yagi ba ye dibam lanyirani. Badonnə ma pai dɪ lagɪ dɪ ti mu, yi dɪ nan ta ɲwi. Ba pai dɪ nai cam, yi ba nan wu wani ba gu dibam. ¹⁰ Nɔɔna maa pai dɪ wu cɔga, yi dɪ nan ta jigi wupolo maɲa maama. Nɔɔna pai dɪ yi yinigə tiinə mu, yi dɪ yagi dɪ wəli nɔɔna zanzan dɪ wo-laaru. Nɔɔna pai dɪ ba jigi kulɔkulɔ mu, yi dɪ nan jigi woɲo maama Wɛ yigə ni.

¹¹ Dɪ badonnə Korenti tiinə-ba, dɪ kwe dɪ bicara maama mu dɪ ma ɲɔɔni dɪ abam jaja. Dibam tiini dɪ soe abam dɪ dɪ bicara maama. ¹² Ku nan dai dibam mu cɪgi sono kulɔ na wu dibam dɪ abam larɲa ni tun daani, ku yi abam mu cɪga. ¹³ Amu nan loori abam ni á yi a biə mu te, si á taá jigi amu sono kum doɲ á bicara ni.

Jwənə di Baŋa-Wɛ na ba tuɲi daani te tun

¹⁴ Abam nan yi zaɲi á kwe á titi á wəli dɪ balu na ba tɔgi Zezi tun, si lanyirani dɪ balɔɔ ba jigi wəl-dəno daani. Pooni dɪ lim dɪ nan ba jigi wəl-dəno. ¹⁵ Zezi Krisi dɪ sutaani * bá wani ba taa jigi ni-didwi. Wulu na

se Zezi tun di wulb na wu se-o tin bá wani ba taa jigí wubuh-didwi. ¹⁶Jwə̀nə nan bá wani ya taa jigí wə̀l-də̀nə di We titi digə. Dɪbam nan mu nyi di We digə kam Dɪ na zuuri ka wuni tun. Beɲwaani We maɲi Dɪ ta Dɪ wi:

«Amu wó ta zuuri a nɔɔna bam wuni,
yi a wura di ba.
Amu wó ta yi bantu We,
yi ba di wó ta yi amu nɔɔna.»

¹⁷Kuntu ɲwaani mu We tagi Dɪ wi:

«Abam maɲi si á li á titi balu na wu se amu tin titari ni,
si á daari á pɔɔri á titi di ba.
Á fɔgi á ci á titi di wə̀nu tilu maama na yi wo-zɔɔna tun.
Kuntu mu amu wó jɔɲi abam.»

¹⁸Amu wó ta yi abam Ko,
yi abam di wó ta yi amu biə.»

Mu di Yuutu Baɲa-We dilu na jigí dam wə̀nu maama baɲa ni tun na tagi te.

7

¹A badon-sonnu-ba, We na goni Dɪ ni dim Dɪ pa Dɪ nɔɔna bam kuntu tun, ku maama yi dibam ɲwaani mu. Mu ku kuri, á pa-na dí li dí titi wo-zɔɔna yalu maama dí na wó ki yi ya cɔgi dí yura didaani dí wubuhɲa tun wuni. Pa-na dí taá kwaana dí jigí wu-pɔɲo fasi, dí na kwari We tun ɲwaani.

Pooli na jigí wupolo woɲo kulɔ ɲwaani tun

²Pa-na dibam sono taa wu á bicara ni. Dibam nan wu ki abam wuluwulu wo-balɔɔ. Dí wu ki dí cɔgi nɔɔn-nɔɔnu yigə. Dí nan wu pini abam wuluwulu woɲo. ³Amu wu tagi kuntu si ku yáali abam. Amu maɲi a ta di abam ni, kulɔkulɔ bá wani ku pɔɔri dibam di abam sono kum daani, ku na yi ɲwia naa tuuni di. ⁴Amu tiini a jigí abam ciga, yi a jigí wupolo zanzan abam ɲwaani. Kuntu ɲwaani mu, yaara yalu maama na jigí dibam tun, amu ta jigí baari yi a tiini a jigí wupolo.

⁵Beɲwaani, dibam na ve dí yi Masidvani tun, dí wu ne siun di funfun di. Cana dwi təri təri tiini ya ja dibam. Nɔɔna deen magi kantɔgɔ di dibam, yi fuvni tiini di zu dibam. ⁶We nan yi dilu na zəni nɔɔna balu wuru na cɔgi tun, yi Dɪ pa ba bicara pəni tɪga ni. Dɪ ma pa dibam di bicara pəni tɪga ni, di Dɪ na pe Titi ba dibam te tun. ⁷Kulu na pe dibam wu poli tun mu yi si o na tu o ta abam na zən-o te á pa o bicari pəni tɪga ni tun, si ku dai o na tu o wu dibam tee ni tun yirani má ɲwaani. O ma ta o bri dibam amu fra na tiini ya jigí abam te, di á wuru na tiini ti cɔgi di á na ki kulɔ na wu maɲi tun. O ta ma ta abam na kwaana á zigí amu kwaga ni te tun. Amu na ni abam ɲwa kuntu tun, ku pe amu wu tiini ku poli.

⁸Amu nan ye ni, a na pupuni tɔnɔ kulɔ a pa abam tun mu pe á jigí wu-cɔgɔ. Amu nan ta wu joori a za wubuhɲa di a na pupuni-ku te tun. Ku-yigə ni tun, amu wubuhɲa ya wai ya zai di a tɔnɔ kum na pe abam wu cɔgi tun, ku nan wu tiini ku daani. ⁹Amu laan nan jigí wupolo. Ku dai abam wu na cɔgi tun ɲwaani mu a jigí wupolo, ku yi á wu-cɔgɔ kum na pe á ləni á wu te tun mu. Á wu-cɔgɔ kum maɲi di We na lagi te tun mu, si dibam wu ki abam wo-lɔɲɔ. ¹⁰Beɲwaani, nɔɔnu na jigí wu-cɔgɔ kulɔ na maɲi di We wubuhɲa tun, ku pa o ləni o wu o daari o na ɲwia We tee ni, yi kuntu bá wani ku pa o ta ni, o ya na maani. Ku daari, nɔɔnu nan na jigí wu-cɔgɔ ni balu na yəri We tun te, ku pa wuntu ga o ɲwia We tee ni. ¹¹Á nan maani-na á nii wu-cɔgɔ kulɔ na yi We wubuhɲa tun na pe á ləni wə̀nu tilu á ɲwia wuni. Ku pe á laan suni á yiə di We tɔgum, yi á kwaani si á bri ni á wu tɔgi á ki lwarim dim kuntu. Ku ta ma pa bani jigí abam di wo-lɔɲɔ kulɔ na ki abam titari ni tun. Fuvni ma zu abam, yi amu fra jigí abam. Á ma tiini á kwaani si á laan tuɲi We na lagi te tun, yi á vaɲi wulu na ki wo-lɔɲɔ kum tun zwe. Abam na ki kulɔ maama tun bri ni á ba jigí wo-lɔɲɔ kəm dim kuntu wuni.

¹²Amu na pupuni tɔnɔ kum a pa abam tun, ku dai wulu na ki o cɔgi tun ɲwaani, ku nan dai o na ki lwarim dim di wulu tun di. Amu nan lagi si a pa abam mu lwarɪ jaja We yigə ni, ni abam kwaani zanzan dibam ɲwaani. ¹³Ku yi kuntu ɲwaani mu dí bicara pəni tɪga ni.

Ku nan dai kuntu yirani má. Dibam ta jigí wupolo ku ja gaali, dí na ne si Titi wu poli di abam tun ɲwaani di abam na pe o na baari tun. ¹⁴Amu na lagi a tuɲ-o si o ba abam te tun, amu tee abam funfun a bri-o. Abam nan wu pe cavura ja amu di a na tee abam te tun. Kuntu tun, dibam na tee abam dí bri Titi te tun jigí ciga mu, ni dí na yəni dí te ciga di abam maɲa maama te tun. ¹⁵O na tu abam te tun, á jeer-o lanyirani di ya-suw, yi á daari á se o ni. Kuntu, o na yəni o guli abam gulə, ku pai o tiini o jigí abam sono

ku ja gaali.

¹⁶Amu tiini a jigɪ wɔpolo di abam, a na jigɪ abam cɪga wɔŋo maama wɔni tun ɲwaani.

8

Zezi nɔɔna bam na maɲɪ sɪ ba taa wɛli daani te tun

¹A ko-biə-ba, dɪ lagɪ sɪ dɪ pa abam lwarɪ Wɛ na kɪ Zezi nɔɔna balu na wɔ Masɪɔvani tunɪ dum nɪ tun yu-yoŋo te tun mu. ²Ba nɛ maɲum zanzan di yaara yalu na yi-ba tun, yɪ ba nan ta jigɪ wɔpolo ku ja gaali. Di yinigɛ na tiini ka jigɪ-ba tun di, ba daa ta zɛni nɔɔna lanyirani di wɔ-yoŋo. ³Ku yɪ cɪga mu, ba wɛli nɔɔna ku maɲɪ di ba titɪ na jigɪ te tun, yɪ ba ta yɛni ba pai ku dwɛni ba titɪ na wɔ daari kulv tun. ⁴Ba titɪ nan mu mɛ ba wubɔɲa ba loori dibam sɪ dɪ pa-ba cwɛɲɛ, sɪ ba taa tɔɲɪ ba wɛli Wɛ nɔɔna balu yinigɛ na jigɪ-ba Zeruzalem nɪ tun. *f3 * ⁵Ba na pɛ te tun tiini ku dwe dibam ya na tunɪ nɪ baá pa te tun. Ba nan maɲɪ ba da yigɛ ba kɪ ba titɪ dɪ Yuutu wɔm juɲa nɪ mu, yɪ ba daari ba kɪ ba titɪ dibam di juɲa nɪ, sɪ ku maɲɪ di Wɛ wubɔɲa na lagɪ te tun. ⁶Kuntu ɲwaani mu dɪ loori Titi wɔlv na maɲɪ o puli o joɲɪ abam sɛbu-lɪv kum tun, sɪ o joori o ba abam te o wɛli abam sɪ á tɔɲɪ titɔɲɪ dum kuntu á ti. ⁷Abam na tɔɲɪ Wɛ cwɛɲɛ te tun maɲɪ ku lana ku ja gaali, di á na jigɪ wɔ-dɪɔva di Wɛ yɪ á tɔɔli Di kwɛrɛ kam lanyirani yɪ á jigɪ yɛno te tun. Á ta kwɛri á kwaani di Wɛ titɔɲa yam, yɪ á tiini á soe dibam. Kuntu ɲwaani kwaani-na sɪ á taá pa á wɔru ywɛmmɛ di titɔɲɪ dum kuntu.

⁸Amu nan ba lagɪ sɪ a fin abam di á na wɔ la sɛbu kum te tun. Amu nan pɛ abam mu lwarɪ nɔɔna badaara na tiini ba kwaani ba wɛli ba donnɛ te tun. Kuntu mu abam wɔ wani á bri nɪ á sunɪ á soe á donnɛ. ⁹Abam maɲɪ á ye yu-yoŋo kulv dɪ Yuutu Zezi Krisi na pɛ o nɔɔna bam tun. Wuntu mu sɛ o yagɪ o na maɲɪ o jigɪ jɪjɪgɪrv tilv maama tun, yɪ o daari o ji yinigɛ tu abam ɲwaani, sɪ ku wani ku pa abam ji jɪjɪgɪrv tiinɛ Wɛ tee nɪ o yinigɛ kam ɲwaani. ¹⁰Amu nan na bɔɲɪ te tun, kúv ta lana sɪ á kwaani á ti titɔɲɪ dilv abam na maɲɪ á puli tun. Bim dilv na kɛ tun, abam mu yɪ balu na dɛ yigɛ á la sɛbu, yɪ abam daa ta mu dɛ yigɛ á jigɪ ku wubɔɲa. ¹¹Nan tɔɲɪ-na titɔɲɪ dim kuntu á vu á ti di wubɔɲ-ɲuna, nɪ á na maɲɪ á li wubɔɲa te tun, sɪ á taá pai ku maɲɪ di á na jigɪ te tun. ¹²Bɛɲwaani, abam na li wubɔɲa sɪ á wɛli nɔɔna tun, ku ba cɔga di wɔŋo kum na mai te tun maama. Á nan maɲɪ sɪ á wɛli nɔɔna ku maɲɪ di kulv á na jigɪ tun mu, sɪ ku dai nɪ ku gaali te á na jigɪ tun. Zɛnɛ yam kuntu doɲ lana Wɛ tee nɪ.

¹³Ku nan dai nɪ amu lagɪ sɪ a pa abam taá wɛli nɔɔna sɪ bantv sin, sɪ abam titɪ daari á ji yinigɛ tiinɛ mu. Ku yɪ sɪ á taá tɛli daani mu. ¹⁴Lele kuntu abam juɲa gara, yɪ á wɔ wani á wɛli balu yinigɛ na jigɪ-ba tun. Ku daari, yinigɛ na tu ka ja abam di, bantv di daa wɔ wani ba wɛli abam di ba na jigɪ kulv tun. Kuntu mu á maama wɔ ta tɛli daani. ¹⁵Ku nyɪ di ku na pupɔni Wɛ tɔnɔ kum wɔni ku wɪ:

«Nɔɔnɔ wɔlv na nɛ wɔdiu zanzan tun daa wɔ daari kulv kulv.

Wɔlv nan na nɛ finfun tun nyɪm daa wɔ mur-o.»

¹⁶Dɪ nan kɪ Wɛ le di Di na pɛ Titi wubɔɲa sɪ o kwaani o wɛli abam, nɪnɛni dibam na lagɪ sɪ dɪ wɛli abam te tun. ¹⁷O ma sɛ dibam na loor-o sɪ o kɪ kulv abam wɛlim ɲwaani tun. Wuntu titɪ nan maɲɪ o li wubɔɲa sɪ o ba abam te, bɛɲwaani o tiini o lagɪ sɪ o wɛli abam. ¹⁸Dɪ nan lagɪ sɪ dɪ pa dɪ ko-bu wudoɲ mu tɔɲɪ di wuntu o ba. O maa yɪ wɔlv Zezi nɔɔna bam maama na nig-o di o na bri Wɛ kwɛr-ywɛɲɛ kam te tun. ¹⁹Ba ta ma kwɛri ba li-o sɪ o taa tɔɲɪ di dibam o jaani sɛbu kulv dɪ na ma dɪ zɛni yinigɛ tiinɛ tun o ve Zeruzalem. Dɪ na wɛli nɔɔna bam kuntu tun, ku yɪ sɪ dɪ Yuutu wɔm mu na zulɛ, yɪ ku bri nɪ dɪ lagɪ sɪ dɪ taá wɛli nɔɔna. ²⁰Dɪ nan kwaani dɪ yɪri dɪ titɪ mu, sɪ nɔɔn-nɔɔnɔ yɪ na cwɛɲɛ o yáali dibam, di dɪ na lai sɛbu-fɔrɔ kum yɪ dɪ cɛ-ku dɪ ma tɔɲɪ te tun baɲa nɪ. ²¹Dɪ nan kwaani sɪ dɪ kɪ kulv na lana dɪ Yuutu wɔm yigɛ nɪ di nabiinɛ di yigɛ nɪ tun mu.

²²Kuntu mu dɪ daa ta lagɪ sɪ dɪ tɔɲɪ dɪ ko-bu wudoɲ sɪ o tɔɲɪ di bantv o ba á te. Wɛnu zanzan wɔni mu dɪ maas-o, yɪ dɪ lwarɪ nɪ o kwaana di Wɛ titɔɲa yam. O jigɪ abam cɪga lanyirani, yɪ ku pa o tiini o bɔɲɪ sɪ o wɛli abam. ²³Ku na yɪ Titi, dibam mu tɔɲɪ daani dɪ tɔɲɪ abam ɲwaani. Ku daari ku na yɪ badaara bam, ku yɪ Zezi nɔɔna bam mu li-ba sɪ ba taa tɔɲa, sɪ ku pa Zezi Krisi na zulɛ. ²⁴Kuntu, kwaani-na sɪ ku pa ba lwarɪ nɪ á soe á donnɛ, sɪ Zezi nɔɔna bam lwarɪ ku ni nɪ. Kuntu, ba laan wɔ lwarɪ nɪ, dɪ na jigɪ wɔpolo di abam te tun sunɪ ku yɪ cɪga mu.

9

¹Ku na yɪ di zɛnɛ yalu abam na wɔ tɔɲɪ á pa Wɛ nɔɔna balu yinigɛ na jigɪ-ba tun, amu daa wɔ maɲɪ sɪ a pupɔni kulv kulv a ma wɛli da a bri abam. ²Bɛɲwaani a maɲɪ a ye nɪ abam jigɪ wubɔɲa sɪ á wɛli-ba, yɪ a tee abam Masɪɔvani tiinɛ bam yigɛ nɪ. A bri-ba nɪ, abam balu na zɔvri Akayi tunɪ dum nɪ tun maɲɪ á ti á yigɛ sɪ á la sɛbu kum, ku zigɪ deen bim dum nɪ mu. Masɪɔvani tiinɛ bam na lwarɪ abam na tiini á kwaani

sí á wæli nœna te tin, ku ma pa sí ba zanzan wubunja tœgi kœm dim kuntu doŋ. ³ Amv nan bunji sí a pa dí ko-biœ bam ba abam te, sí kv pa dibam na tee abam te tin yi ba kv ji kafe. Kuntu mv wú pa á waní á ti á yigœ nœnœni amv na maŋi a ta kulv a bri-ba tin. ⁴ Kv na dai kuntu, Masidvaní tiinœ bam na tœgi di amv ba ba abam te yi ba lwarí ní á ta wv ti á yigœ, kvú pa cavura ja dibam di dí na wí dí jigí á ciga te tin. Ku ma wú pa cavura ja abam di. ⁵ Kuntu ŋwaani mv amv bunji ní kv maŋi sí a loori dí ko-biœ bam, sí ba da yigœ ba wuuri ba ba abam te. Kuntu wú pa á waní á la peera yam á ti, nœnœni á na maŋi á ta ní á wú kí te tin, sí dí laan ba dí joŋi. Amv lagi sí á ma á wv-yoŋo mv á pa sæbu kum, sí á yi ta kœrœ ŋwaani.

⁶ Kv nyí di nœnv na dugi wœnu finfun te tin mv, kuntu tu wú ba o na finfun mv. Kv daari wulv na dugi zanzan tin, kuntu tu wú ba o na zanzan mv. ⁷ Nœnv maama nan maŋi sí o pa sí kv maŋi di o na lí o wubunja te tin mv, sí kv dai di wv-cœgœ naa nœnv na fi-o tin ŋwaani. Wulv na pai di wupolo tin, Wœ soe kuntu tu mv. ⁸ Wœ nan jigí dam sí DÍ pa abam DÍ zaani dim maama, sí kv pa á taá jigí kulv maama á na lagi tin maŋa maama, yi á daa ta wú ta jigí kv gaali sí á taá ma kí wo-laaru dwi maama, ⁹ ní Wœ tœnœ kum na tagi kv wí:

«Nœn-ŋvum pœari o wœnu mv o pai yinigœ tiinœ,
yi o kœm-laaru tum wú ta wvra mumaŋa maama.»

¹⁰ Kv yi Wœ mv pai nœna wo-dwœ yi ba duœ, yi DÍ daari DÍ pa-ba wvdiu yi ba di. DÍ nan daa ta wú zœni abam sí á waní á wæli nœna di kœm-laaru zanzan, ní á na du wœnu zanzan te tin. Kuntu mv á kœm-laaru tum laan wú ba tí kí dagum, ní faa na dagi te tin. ¹¹ Wœ wú pa á taá jigí wo-laaru dwi maama, sí á waní á taá wæli nœna lanyirani. Kuntu mv wú pa nœna zanzan taa kí Wœ le, ba na joŋi abam zœnœ yam dibam tee ní tin ŋwaani. ¹² Abam na jigí Wœ nœna bam á wæli te tin mv pai ba nai kulv ba ya na ge tin. Kv nan dai kuntu yirani, kv ta wú pa nœna zanzan tiini ba taa kí Wœ le kv ja gaali. ¹³ Abam zœnœ yam kuntu mv wú bri ní á tœgi Wœ ciga ciga, yi kv pa DÍ na zulœ zanzan, di nœna bam na lwarí ní á suní á se Zezi Krisi kwœr-ywœŋœ kam ní á na maŋi á ta te tin. Wœ ta wú na zulœ nœna tee ní, di á na lí á wœnu á ma zœni-ba, yi á daari á pa nœna badonnœ di te tin. ¹⁴ Ba ma wú ta loori Wœ abam ŋwaani, yi baá ta soe abam di ba wv maama, di Wœ na tiini DÍ kí abam yu-yoŋo kv ja gaali tin ŋwaani.

¹⁵ Pa-na dí kí Wœ le DÍ na wæli dibam maama di DÍ peeri dilv na ba jigí doŋ tin ŋwaani.

10

Pooli ŋœni Wœ na pe-o dam sí o ma tœŋi DÍ titœŋa te tin

¹⁻² Amv Pooli mv loori abam sí á cœgi. Abam badonnœ te á wí, amv na wv abam tee ní, a yœni a yi wulv na zurœ di abam tin mv. Kv daari, amv na tœri abam tee ní, a yœni a cana mv di abam. Kv nan yi Zezi Krisi wulv na nigí nœna yi o jigí ba ŋwaŋa tin ŋwaani mv a loori abam sí á læni, sí a na tu abam te, sí a daa yi kí kœm-cœeri di abam. Kv nan na yi balv na bunji ní dí titœŋa tœgi nabiinœ wubunja na yi te tin, a ye lanyirani ní amv wú ta jigí baari sí a waní a bwœ-ba. ³ Kv yi ciga, dí suní dí yi nabiinœ mv, kv nan dai nabiinœ wubunja mv dí ma dí jaŋi sí dí vin kulv maama na yi balœrœ tin. ⁴ Kuntu maa nyí di dí lagi dí kí jara mv te, kv nan dai nabiinœ jara zula mv dí jiga. Kv yi Wœ dam mv dí jiga, yi dí maa cœgi Wœ dvna bam dam. Dí cœgi wubunja yalv na pai ya jigí swan yi ya yagi ya yi vwan tin, ⁵ yi dí yáali zaasum dilv maama na zaŋi sí di cí nabiinœ Wœ ciga kam wœni tin. Dí maa waní wubunja yam kuntu maama dam, yi dí pai ya læni ya se Zezi Krisi ní. ⁶ Kuntu, abam na se Zezi Krisi ní dum á ti, dibam laan wú waní dí vaŋi balv maama na wv abam titari ní yi ba ba se tin zwa.

⁷ Maani-na á nii kv na yi te tin. Abam wulv na jigí ciga ní o yi Zezi Krisi nœnv, kuntu tu maŋi sí o lwarí ní dibam di yi Zezi nœna mv ní wvntv te. ⁸ Kv nan na yi amv na tiini a bri abam a tití di Wœ na pe dibam ní dilv tin ŋwaani, amv ba kwari cavura di kuntu. Dí Yuutu wvum pe dibam ní dum kuntu, sí dí taá ma dí kwœ abam mv, sí kv dai sí dí ma cœgi abam. ⁹ Amv ba lagi sí abam bunji ní a pœpœni a twaanv tum sí a ma fugi abam mv. ¹⁰ Abam badaara te ní, wœnu tilv amv na pœpœni a twaanv tum wœni tin mv cana, yi tí ta kwœri tí dana. Kv daari, amv tití na wv á tee ní, a yi zurim yirani mv, yi a ní-taani ba kí kulv kulv. ¹¹ Balv na yœni ba te kuntu doŋ tin maŋi sí ba lwarí ní, dí na tœri abam tee ní yi dí pœpœni wœnu tilv maama tin yi bidwí mv di dí na wv abam tee ní yi dí kí te tin.

¹² Kv na yi balv na bri ba tití tin, dibam ba lagi sí dí nyinji dí tití di bantv dí nii, naa dí ta ní dibam di bantv mai daani. Bantv ba jigí swan. Ba yœni ba mai ba tití wubunja mv ba maa maŋi daani ba nii ba na yi te tin. ¹³ Kv nan na yi dibam, dí ba lagi sí dí tee dí tití sí kv gaali Wœ na pe dibam titœŋi dilv sí dí taá tœŋi tin. Kv yi Wœ mv pe dibam titœŋi dum kuntu sí dí tœŋi abam titari ní, yi dibam maŋi sí dí kí wupolo di kuntu mv. ¹⁴ Kuntu, dibam wv gaali sisœm dilv Wœ na pe dibam tin, di dí na tu abam te dí tœli Zezi

Krisi kwær-ywəŋə kam tun. ¹⁵ Dɪbam ba tee dɪ tɪtɪ nɔɔna badonnə tɪtɔŋa baŋa ni, si dɪ gaali sisəm dilɔ Wɛ na pɛ dɪbam tun. Dɪ nan jɪgɪ tuna ni á na jɪgɪ wɔ-dɪdɔva dɪ Wɛ te tun wó fɔgɪ kɪ kɪ dam, si kɔ pa tɪtɔŋa yalɔ dɪ na tɔŋɪ abam ŋwaani tun wani ya puli zanzan, si kɔ maŋɪ dɪ tɪtɔŋa yalɔ Wɛ na pɛ dɪbam tun. ¹⁶ Kɔ daa ta wó pa dɪ na cwəŋə dɪ tɔɔli Wɛ kwær-ywəŋə kam dɪ gaali abam na zɔvri je silɔ ni tun. Kuntɔ mu dɪ ba tee dɪ tɪtɪ dɪ Wɛ tɪtɔŋa yalɔ Dɪ tuntɔŋna badonnə na maŋɪ ba tɔŋɪ tun. ¹⁷ Kɔ nan pɔpɔni Wɛ tɔnɔ kɔm wɔni kɔ wɪ: «Wɔlɔ na lagɪ si o kɪ wɔpɔlo tun, si o pa kɔ taa yɪ dɪ Yuutu wɔm ŋwaani.» ¹⁸ Bɛŋwaani, kɔ dai nɔɔnɔ wɔlɔ na pai o tɪtɪ cɪga tun suni o jɪgɪ cɪga mu, kɔ nan yɪ wɔlɔ dɪ Yuutu wɔm na bri ni o yɪ cɪga tu tun mu.

11

Pooli tagɪ dɪ Korɛntɪ tiinə bam si ba cɪ ba tɪtɪ dɪ vwan karanyɪna tiinə bam

¹ Abam nan kwaani si á ja á bɪcara dɪ amɔ na lagɪ a ta jwɛrim dilɔ funfun tun. Á nan ja á bɪcara dɪ amɔ! ² Amɔ ba sɛ abam ŋwaani, ni Wɛ dɪ na ba sɛ Dɪ nɔɔna ŋwaani te tun. Amɔ lagɪ si a kɪ abam Zezi Krisi jɪŋa ni mu, si kulɔkulɔ yɪ cɔgɪ abam. Kɔ maa nyɪ dɪ abam yɪ ni bukɔ wɔlɔ na wɔ cɔgɪ tun mu amɔ na goni ni si a kwe a pa nɔɔnɔ dɪdɔva, yɪ nɔɔnɔ wɔm kuntɔ mu yɪ Zezi Krisi. ³ Amɔ nan jɪgɪ liə mu dɪ abam ni nɔɔna badaara wó svgɪ abam si á daa yɪ sɛ Zezi Krisi dɪ á bɪcara maama, nunɛɛni sɪtaani * dɛɛn na jɪgɪ bɪsankwɪa dɪ kɪ swan dɪ ganɪ Awa * te tun. ⁴ Bɛŋwaani, nɔɔnɔ wɔdɔŋ na tu abam te yɪ o bri abam wəɛnu Zezi yɪri ŋwaani yɪ ti ba tɔgɪ dɪbam zaasum dɪm, á yəni á sɛ mu mwali mwali. Á maa yəni á sɛ joro kulɔ na dai Wɛ Joro * kɔm á na maŋɪ á jɔŋɪ tun, yɪ á daa ta sɛ kwær-ywəŋə kadoŋ, ka na dai Zezi kwær-ywəŋə kalɔ dɪbam na bri abam tun.

⁵ Kɔ na yɪ balɔ na pai ba yɪ Zezi tuntɔŋna yɪ ba pa ba dwe maama tun, amɔ ye si a wɔ muri ba yigə ni dɪ funfun dɪ. ⁶ Amɔ na maŋɪ a warɪ a ŋɔɔni ni bantɔ te, a swan vuri a ye kulɔ a na ŋɔɔni tun, yɪ maŋa maama dɪ maa yəni dɪ pa á lwarɪ ni dɪ jɪgɪ swan wɔŋo maama wɔni jaja.

⁷ Amɔ na tu abam te a bri Wɛ kwær-ywəŋə kam tun, kɔ yɪ zaani mu a tɔŋɪ a pa abam. Amɔ tu a tɪtɪ si kɔ pa abam mu na yɪri. Á buŋɪ ni a kɪ a tɔsi mu na? ⁸ Amɔ dɛɛn na wɔ abam tee ni a tɔŋɪ kuntɔ tun, a jɔŋɪ a ŋwuru je-ge mu Zezi nɔɔna bam tee ni, nunɛɛni a vri bantɔ mu si a ma tɔŋɪ a pa abam te. ⁹ Amɔ na yəni a ga wɔŋo maŋa kam a na wɔ á tee ni tun, a ba yaari abam wɔlɔwɔlɔ. Kɔ nan yɪ dɪ ko-biə balɔ na nuŋɪ Masɪdvanɪ ba ba tun mu jaani kulɔ maama a na lagɪ tun ba ba pa-ni. Amɔ dɛɛn na maŋɪ a ba yaari abam tun, a daa ta bá yaari abam. ¹⁰ Amɔ na jɪgɪ Zezi Krisi cɪga kam te tun, a na beeri a vu je dɪ je Akayi ni, nɔɔn-nɔɔnɔ bá wani o cɪ amɔ yigə dɪ wɔpɔlo kulɔ a na jɪgɪ a ma tɔɔli Wɛ kwær-ywəŋə kam zaani tun. ¹¹ Amɔ nan na kɪ kuntɔ tun, kɔ bri ni a ba soe abam mu na? Wɛ nan ye ni amɔ soe abam.

¹² Amɔ nan ta wó ta tɔŋɪ zaani ni a na maŋɪ a kɪ te tun, si kɔ pa balɔ na lagɪ si ba bri ba tɪtɪ ni ba tɔŋɪ ni dɪbam te tun daa yɪ na cwəŋə ba bri ba tɪtɪ kuntɔ. ¹³ Bantɔ na kɪ te tun, kɔ yɪ ba ganɪ nɔɔna mu. Ba maa pai ba yɪ Zezi Krisi tuntɔŋna mu, yɪ kɔ nan yɪ vwan mu. ¹⁴ Kuntɔ nan dai wo-kɪnkagɪli. Sɪtaani tɪtɪ wai dɪ ləni dɪ bri ni dɪ yɪ maleka * kalɔ na jɪgɪ Wɛ pɔoni tun mu. ¹⁵ Kuntɔ ŋwaani kɔ ba cana si sɪtaani tuntɔŋna dɪ ləni ba bri ba tɪtɪ ni ba yɪ tuntɔŋna balɔ na tɔgɪ Wɛ cɪga kam tun. Kɔ kweelim je ni mu bantɔ nan wó ba na cam si kɔ maŋɪ dɪ ba tɪtɔŋa na yɪ te tun.

Pooli na yaari te Wɛ tɪtɔŋa yam ŋwaani tun

¹⁶ Amɔ daa ta joori a loori abam si á yɪ buŋɪ ni amɔ yɪ joro mu. Abam nan na maŋɪ á buŋɪ ni a yɪ kuntɔ mu, si á kwaani á ja á bɪcara, si a wani a na cwəŋə a bri a tɪtɪ funfun ni bantɔ te. ¹⁷ Amɔ na lagɪ a ŋɔɔni te a ma bri a tɪtɪ dagum tun, kɔ ba tɔgɪ dɪ Yuutu wɔm wɔbɔŋa, kɔ nyɪ dɪ jwɛrim mu te. ¹⁸ Nɔɔna zanzan nan na yəni ba tɔgɪ nabiinə wɔbɔŋa ba ma bri ba tɪtɪ tun, amɔ dɪ wai a bri kuntɔ dɔŋ. ¹⁹ Abam yəni á sɛ balɔ na yɪ jwəru tun mwali mwali dɪ wɔpɔlo, yɪ á pai kɔ yɪ swan mu á jɪga. ²⁰ Abam yəni á sɛ wɔlɔ maama na tu abam te yɪ o jɪgɪ fifiɔn naa o dɪ nyɔɔri á baŋa ni tun, naa o na ganɪ abam o vri tun, naa o na gooni abam tun, naa o na lɔɛ abam pɔpwaanu tun. ²¹ Kɔ nan na yɪ dɪbam, dɪ bwənə si dɪ sɛ dɪ kɪ abam kuntɔ dɔŋ. Kuntɔ nan wó ta jɪgɪ cavura na?

Nɔɔnɔ nan na wɔ kwari cavura si o bri o tɪtɪ dɪ kulɔ o na kɪ tun, amɔ dɪ bá kwari cavura si a kɪ kuntɔ dɔŋ, si a ŋɔɔni jwɛrim. ²² Bantɔ bri ni ba yɪ Zwifə * cɪga cɪga mu, amɔ dɪ nan suni a yɪ Zwifu mu. Bantɔ bri ni ba yɪ Yisrayeli * tiinə mu, amɔ dɪ nan yɪ Yisrayeli tu mu. Ba wɪ ba kuri nuŋɪ Abraham * dwi tiinə wɔni mu, amɔ dɪ kuri nan nuŋɪ daani mu. ²³ Bantɔ bri ni ba tɔŋɪ Zezi Krisi tɪtɔŋa mu, amɔ nan tɔŋɪ-ya a dwe-ba. (Amɔ na ŋɔɔni te tun nyɪ dɪ a yuu mu tərə te.) Amɔ na tɔŋɪ a pa Zezi te tun tiini kɔ cɛ a yira kɔ dwəni bantɔ. Ba jaani amɔ ba kɪ puna digə ni kuni zanzan kɔ dwəni bantɔ. Ba daa ta ma magɪ amɔ

zanzan ku dwəni bantv. Amv de tʊvni te kuni zanzan a ke. ²⁴ Zwifə yigə tiinə bam jaani amv kuni binu ba magi balaari yi fiintə-nvgv (39). ²⁵ Rom tiinə bam di ma ja-ni kuni bitə ba magi di da-ləŋə. Maŋa kadorŋ ni nən-kəgə ma duli-ni di kandwa si ba gv. Kuni bitə mv a zv naboro a təgi nunw kum wv, yi ku ba kv cəgi kv maŋi na bam wvni. Kuni bidwi mv amv dɪn na bam baŋa ni titi di wia maama. ²⁶ Amv na yəni a beeri maŋa maama tɪn, a nɛ cana zanzan, kv na yi di bwi na su si pɛɛli, di vɪnvirna tee ni, kv wəli di amv titi dwi tiinə Zwifə bam tee ni di dwi-gɛ tiinə di tee ni. Amv daa ta nɛ cana tɪni dɪm wvni di kagva wvni di nunw kum wvni, kv ta wəli di nɔɔna balv na pai ba yi dɪ ko-biə yi ba yagi ba dai tɪn tee ni. ²⁷ Amv yəni a tiini a tʊŋi zanzan kv cɛ a yira ni. Kuni zanzan kv ma pa a ba dɔ a sui. Kana di na-nyɔm di maa jaani-ni yi a pɪni a titi kuni zanzan. Waarv maa yəni ti zv-ni yi a ba jigɪ gwaarv. ²⁸ Amv nan bá wani a ta wəənu tɪm maama a ti. Kulv nan na wəli da tɪn, Zezi nɔɔna bam na wv je silv maama ni tɪn wubvŋa mv tiini ya jigɪ-ni de maama. ²⁹ Nɔɔnv na bwənə Wɛ cwəŋə kam təgɪm wvni, kv cəgi amv wv mu nɪɛɛni kv yi amv titi mv te. Nɔɔnv na tɪsi o yagi Wɛ cwəŋə kam təgɪm, kv yəni kv tiini kv cəgi a wv mv.

³⁰ Kv nan na fin si a bri a titi tɪn, amv wú bri a titi di wəənu tɪlv na bri ni a bwənə tɪn mv. ³¹ Baŋa-Wɛ ye ni amv ba fɔ vwan. Dɪntv mv yi dɪ Yuutu Zezi Ko, yi Dɪ maŋi di zulə si kv taa ve maŋa kalv na ba ti tɪn. ³² Amv deen na wv Damasi tɪv kum wvni tɪn, gvɪrma tu wɔlv na nii tɪv kum o pa Pɛ Arita tɪn mv tiŋi nɔɔna tɪv kum niə yam ni, si ba yiri amv ba ja ba pa-o. ³³ Zezi karabiə bam ma kwe-ni ba ki titəgə wvni, yi ba lə ŋvna kv ni ni ba pa a təgi tɪv kum kəbrə kam təkoro a tu yi a lu.

12

Wɛ na vuri Pooli wəənu tɪlv tɪn

¹ Kv nan fin mv si a bri a titi di kv na maŋi kv ba jigɪ nyɔɔri di, yi a ta wú ta dɪ Yuutu wɔm na pɛ a yi na Wɛ-səŋə wəənu tɪlv na səgi tɪn, didaani o na mɛ o cɪga kam o ma vuri-ni te tɪn. ² Amv nan ye nɔɔnv wudon, o na yi Zezi Krisi nɔɔnv. *f4 * Bina fugə-yana na ke tɪn, Wɛ deen kwe-o Dɪ ja Dɪ di Dɪ sɔŋə. Amv nan yəri kv yi o yira titi mv naa o joro mv. Wɛ nan mv ye kv na yi te tɪn. ³⁻⁴ Amv nan ye ni wɔntv suni o yi Wɛ-səŋə mv. Kv nan na yi o yira titi mv naa o joro mv, amv yəri, Wɛ mv ye. Kv nan yi dáani mv o ni bitari silv na wari si ŋɔɔni tɪn, yi si wv maŋi si nabiinu ta di o ni tɪn. ⁵ Amv wú ta ki wɔpolo nɔɔnv wɔm kɔntv na nɛ kulv tɪn ŋwaani mv. Kv na dai kɔntv a bá se si a bri a titi, kv na dai wəənu tɪlv na bri ni a bwənə tɪn yirani ŋwaani. ⁶ Amv ya na bɔŋi si a bri a titi, kv bá ta yi jwərim a na te cɪga tɪn ŋwaani. A nan bá bri a titi kɔntv. A ba lagɪ si nɔɔn-nɔɔnv bɔŋi kulv na dwe amv tɪn o pa-ni, si o laan taa nii a titvŋa na yi te di a ni-taani na yi te tɪn.

⁷ Wɛ ba lagɪ si a ki kamunni di wo-kɪnkagɪla yalv zanzan a na nɛ tɪn. Mv kv kuri Dɪ pɛ cam wv a yira wvni, ni sabari na zɔ-ni te tɪn. Sɔtaani ma təgi kv ŋwaani si di yaari-ni, si a daa yi wani a ki kamunni. ⁸ Kuni bitə mv a loori dɪ Yuutu wɔm si o li cam dɪm kɔntv a yira ni. ⁹ O maa wv se, yi o wɪ: «Amv zaani dɪm maŋi nmv. Bɛŋwaani amv dam dɪm wú tiini di tʊŋi balv na bwənə tɪn tee ni mv.»

Mv kv kuri amv ki wɔpolo zanzan di wəənu tɪlv na bri ni a bwənə tɪn, si kv pa Zezi Krisi dam dɪm taa kwəli-ni. ¹⁰ Kɔntv ŋwaani mv, a na yəni a bwənə, naa nɔɔna na jigɪ-ni ba twia, naa cam di bɛɛsɪm di liə na jigɪ-ni, amv ta jigɪ wɔpolo di kɔntv maama Zezi Krisi ŋwaani. Bɛŋwaani, a na yəni a bwənə maŋa kalv tɪn, kantv maŋa ni mv Zezi pa-ni dam.

Pooli na li Korenti tiinə bam ŋwaani te tɪn

¹¹ Amv na bri a titi te tɪn yi jwərim mv, yi kv yi abam fɪfɪɔn ŋwaani mv a ki kɔntv. Kv yi abam mv ya maŋi si á bri amv cɪga kam. Kv yi cɪga mv ni amv dai kulokulv. Kv nan na yi balv na pai ba yi Zezi tɪntvŋna yi ba pa ba dwe maama tɪn, a wv muri bantv yigə ni di finfin di. ¹² Amv deen na wv abam tee ni tɪn, amv tʊŋi di pu-dia mv, yi Wɛ ki wo-kɪnkagɪla di wəənu tɪlv maama na bri ni amv suni a yi Zezi tɪntvŋnv tɪn. ¹³ Abam nan bɔŋi ni a wv ki abam lanyirani ni a na ki Zezi nɔɔna bam je sɪdonnə ni te tɪn mv na? Kv nan yi cɪga mv ni a wv yaari abam si á pa-ni zənə. Á nan yagi kɔntv wɔŋo kum á ma cɛ-ni.

¹⁴ Amv na ti a yigə si a ba abam te lele kɔntv tɪn, kv laan lagɪ kv ki kuni bitə mv. Amv nan daa ta bá yaari abam si á pa-ni zənə. Kv nan dai á wəənu naa á səbu mv a laga, kv yi á titi mv. Kv yi kwə mv lagɪ wəənu ba tiŋi ba biə ŋwaani, si kv dai biə mv wú ki kɔntv ba pa ba kwə. Abam nan nyi di amv biə mv te. ¹⁵ Kɔntv ŋwaani mv amv wú ta jigɪ wɔpolo si a kwe a wəənu maama a cəgi kv wəli di a titi yira abam ŋwaani. Amv na tiini a soe abam te tɪn, kv maŋi si abam taá ba soe amv na?

¹⁶ Abam laan lwarɪ ni a deen ba yaari abam amv zənə ŋwaani. Nɔɔna badaara nan te ni, amv ki swan

mu a ma jɔŋi á sɛbiə. ¹⁷ Ku nan na yi amv na tɔŋi nɔɔna balv maama abam tee ni tun, a wu tɔŋi ba wɔlɔwɔlv ɲwaani a pini abam sɛbu. ¹⁸ Ku na yi Titi, a dɛɛn loor-o mu sɪ o ba abam te, yi a tɔŋi dí ko-bu wudɔŋ sɪ o tɔŋi did-o o ba. Titi nan wu pini abam kulokɔlv. Abam pai sɪ Titi di amv wubɔŋa dai bidwi mu na? Dɪbam nan tɔŋi cwɛŋɔ didva mu.

¹⁹ Abam bɔŋi ni dí na ɲɔɔni tuntu maama tun, ku yi abam yigə ni mu dí ɲɔɔni sɪ dí ma jɔŋi dí titi na? Dí nan na ɲwi di Zezi Krisi tun, ku yi We yigə ni mu dí ɲɔɔna.

A badon-sonnu-ba, dí na kɪ kɔlv maama tun yi sɪ dí zəni abam mu, sɪ á vu yigə We cwɛŋɔ kam wɔni.

²⁰ Amv nan jigi liə mu abam ɲwaani sɪ, a na tu abam te, abam bá ta yi ni amv na lagɪ te tun, yi kúv pa amv di bá ta yi ni abam na lagɪ te tun. Amv ta maa jigi liə sɪ á wó ta magɪ kantɔŋɔ daani, yi á jigi wu-guru di ban-zɔŋɔ, yi á lagɪ á yuratu zənə, yi á twi daani, yi á yi bɪbarɪ-nyina, yi á gooni daani, yi á kwəri á kɪ yɔɔ yɔɔ. ²¹ Amv daa ta jigi liə mu di abam sɪ, amv na joori a ba á te, amv Tu We wó pa a na cavura abam ɲwaani, di abam zanzan na wu ləni á wu di lwarum dilv á na maŋi á kɪ tun. Amv na nɛ kuntu, kúv pa a wu cɔŋi zanzan di á ta na kɪ wo-digiru di boorim kikiə dwi maama yi á ba yagɪ tun.

13

Pooli na kaani Korenti tiinə bam te o ma kweeli tun

¹ Amv na lagɪ a ba abam te lele tun, ku laan lagɪ ku kɪ kuni bitɔ mu. We tɔnɔ kum nan tagɪ ku wi: «Nɔɔnv na lagɪ sɪ o saŋi o doŋ, ku maŋi sɪ nɔɔna bale naa batɔ mu taa yi o maana tiinə.» ² Kuntu ɲwaani amv daa ta lagɪ a kaani abam balv dɛɛn na maŋi á kɪ lwarum tun di balv na daari tun maama, sɪ á ləni á wɔrv di á kəm-balwaarv tum. Amv daama na wu abam tee ni tun, a maŋi a kaani abam kuntu. Amv nan daa təri abam tee ni lele kuntu, yi a lagɪ sɪ a ta kaani abam, sɪ ku kɪ kuni bile. Kuntu ɲwaani, taá ye-na ni, amv na joori a ba sɪ a na abam, nɔɔnv wɔlv maama daa ta na wu zagɪ o kikiə tun bá lu. ³ Kuntu mu abam wó lwarɪ ni ku suni ku yi Zezi Krisi kwərə mu a jigi a ɲɔɔna, ni abam na maŋi á lagɪ sɪ á lwarɪ te tun. Zezi na kɪ abam te tun ba bri ni o bwənə, o bri o dam mu abam titari ni. ⁴ Ku nan yi cɪga, o sɛ o tu o titi o ji nabwəm yi ba pa-o tɔvn-dagara * baŋa ni. Ku daari o laan nan jigi ɲwia We dam dum ɲwaani mu. Dɪbam na yi o nɔɔna tun, dɪbam di bwənə mu, dí nan na ɲwi did-o tun, dí na wó kɪ te di abam tun yi We dam dum ɲwaani mu.

⁵ Abam nan maŋi sɪ á maani á titi mu á nii, á jigi wu-didva di Zezi na. Abam na maani á titi kuntu, á bá lwarɪ ni Zezi Krisi wɔra di abam na? Naa ku yi abam maŋi á titi mu yi á maŋi á ga? ⁶ Amv nan jigi tuna sɪ á maani á lwarɪ ni dɪbam suni dí yi Zezi Krisi tuntuŋna mu. ⁷ Dí yəni dí loori We dí pa abam, sɪ á yi taá kɪ lwarum mu. Ku dai ni dí lagɪ sɪ dí bri nɔɔna mu ni dí yi Zezi tuntuŋna. Dí nan lagɪ sɪ á taá kɪ kɔlv na lana tun mu, di nɔɔna na maŋi ba bri ni dɪbam mu tɔŋi dí ga di. ⁸ Dɪbam bá sɛ sɪ dí kɪ kɔlv na wó cɔŋi We cɪga kam tun, dí wó ta kɪ te na wó zəni-ka tun mu. ⁹ Abam na jigi We dam dum, yi dɪbam na maŋi dí bwənə, dí ta jigi wɔpolo. Dí nan wó ta loori We sɪ Dɪ zəni abam, sɪ á bɪ lanyirani We cwɛŋɔ kam wɔni. ¹⁰ Ku yi kuntu ɲwaani mu a pɔpɔni wəənu tuntu a pa abam yi a təri á tee ni, sɪ a na tu á te, sɪ a daa yi kɪ kəm-cɛɛri di abam di dam dilv dí Yuutu wɔm na pɛ-ni tun. Dam dum kuntu yi sɪ a ma fɔŋi abam mu, sɪ ku dai sɪ a ma cɔŋi abam.

Pooli na jɔɔni Korenti tiinə bam o ma kweeli te tun

¹¹ A ko-biə-ba, We wó pa á jəni lanyirani. Kwaani-na sɪ We wó pa á bɪ lanyirani Dɪ cwɛŋɔ kam wɔni. Á nan kɪ-na ni amv na loori abam te tun. Á taá jigi wubɔŋ-didwi, sɪ á daari á taá jigi bɪcari-zuru, sɪ We dilv na pai sono di bɪcari-zuru tun wó ta wu abam tee ni.

¹² Á na jeeri daani, sɪ á taá jɔɔni daani lanyirani di sono di wu-pɔŋo. We nɔɔna bam maama jɔɔni abam.

¹³ Dí Yuutu Zezi Krisi wó pa abam maama yu-yoŋo,

Baŋa-We sono kum wó ta wu á tee ni,

yi Dɪ Joro kum wó pa á taá ɲwi daani di ywəəni. ^{1:19} f3 8:4 Nii-na Rom 15:26.

GAL
Galatı

Təno kulu Pooli na pupuni o pa Galatı tiinə tun na bri dibam kulu tun mu tuntu

Pooli pupuni təno kuntu o pa Wε nəna balu na wu Galatı ni tun mu. O deen na kaagi je sum kuntu ni o təli Wε kwərə o bri nəna tun, badaara ki ba wu-didva di Zezi. Kuntu kwaga ni, nəna badonnə di ma daa ba ba bri nəna bam ni balu na dai Zwifə tun di maŋi si ba se Zwifə cullu tum, si baara di go di ba bəkəri ni Zwifə cullu tum na bri te tun.

Pooli nan vin zaasum dum kuntu, di na dai Zezi Krisi kwər-ywəŋə kam tun ηwaani. O laan ma pupuni si o pa balu maama ya na ywəri ba təgi vwan zaasum dum kuntu tun, si ba joori ba təgi ciga cwəŋə kam. O maa bri ni, ku yi ba na ki ba wu-didva di Zezi yi ba na o ηwia kam tun (2:20) mu wú wani ku pa ba maŋi lanyıranı Wε yigə ni, si ku dai ba na se cullu tum tun ηwaani.

Pooli de yigə o bri Zezi deen na bəŋ-o si o taa yi o tuntəŋnu, di Zezi titi na bri-o o kwər-ywəŋə kam te tun. O bri wum di Zezi tuntəŋna badaara bam na ki ni daani, si wum taa təŋi dwi-ge tiinə tee ni, yi ba se ni o zaasum dum təgi Zezi ciga kam tun. O wi si o jigi ni si o taa yi Zezi tuntəŋnu Wε na bəŋ-o yi ku dai nabiinə tun ηwaani (pəərim 1-2).

O maa ma Wε twaanu tılu na maŋi ti pupuni faŋa faŋa tun o bri ni, n na ki n wu-didva di Zezi mu nı na vrim, si ku dai n na təgi Zwifə bam cullu tum tun ηwaani. Zezi na tigi tıun-dagara baŋa ni tun, o pe di laan te di titi, di daa bá ta yi cullu gambe (pəərim 3-4).

Təno kum tiim jəgə ni, o bri ni di maŋi si di taá ηwi ni balu na te ba titi te tun mu. Ku maŋi si di pa Wε Joro kum varı dibam ku pa dibam ηwi-dəŋa kalu na lana tun, si di taá jigi da-sono (pəərim 5-6).

Təno kulu Pooli na pupuni o pa

GALATı TIINƏ tun

¹ Amu Pooli wulv na yi Zezi Krisi tuntuhnu tun mu pupuni tɔnɔ kontu. Ku dai nabiinɔ mu tɔŋi-ni, ku nan dai nɔɔnu mu tiŋi-ni si a taa yi Zezi Krisi tuntuhnu. Ku yi Zezi Krisi titi mu kuri-ni, didaani di Ko We dilv na bi-o Dl pa o yagi tɔvni tun.

² Di ko-biɔ balv maama na wu amu tee ni tun di jɔɔni abam balv na yi Zezi kɔgɔ kum wu nɔɔna yi á zɔvri Galati tuni dim ni tun.

³ Di Ko We di di Yuutu Zezi Krisi wó pa abam yazurɔ di yu-yoŋo.

⁴ Zezi Krisi nan mu de di Ko We wubɔŋa na lagi te tun maama yi o se si o ti dibam lwarim ŋwaani, si o ma wani o vri dibam zim lugu baŋa wo-balwaarv tum wɔni.

⁵ Baŋa-We maŋi di zulɔ mu si ku taa ve maŋa kalv na ba ti tun. Amina. *

Kwɛr-ywɛŋɔ kadoŋ daa tɛrɔ ku na dai Zezi kwɛr-ywɛŋɔ kam yirani

⁶ Abam na ki te tun nan mu pe amu yira sɔvri. We de Zezi Krisi ŋwaani mu Dl kuri abam zaani si á taá yi Dl nɔɔna, yi á laan da á zaŋi á ma á kwaga á ya dintu, si á daari á se kwɛr-ywɛŋɔ kadoŋ. ⁷ Ku yi ciga mu, kwɛr-ywɛŋɔ kadoŋ daa tɛrɔ, ku na dai Zezi kwɛr-ywɛŋɔ kalv di na maŋi di bri abam tun yirani. Amu nan tagi kontu, beŋwaani nɔɔna badaara mu wu abam titari ni ba na kwaani si ba pipiri Zezi Krisi kwɛr-ywɛŋɔ kam, yi ba pai á wubɔŋa vugimɔ. ⁸ Nɔɔnu nan na tu á te yi o bri abam kwɛr-ywɛŋɔ kadoŋ, yi ka dai Zezi kwɛr-ywɛŋɔ kalv di na maŋi di bri abam tun, si á yi se kontu tu. Ku na maŋi ku yi dibam titi wu nɔɔnu, naa ku na yi maleka * mu zi nuŋi weyuu, yi ka na bri abam kwɛr-ywɛŋɔ kadoŋ, We wó cɔgi ku tu. ⁹ Amu nan ta wó joori a fɔgi a ta nuɛɛni dibam na maŋi di ta kulv di abam tun. Nɔɔnu na bri abam kwɛr-ywɛŋɔ kadoŋ, yi ku dai We kwɛr-ywɛŋɔ kalv á na maŋi á se tun, We wó cɔgi ku tu.

¹⁰ A na tagi kulv tun, ku dai ni a lagi si nabiinɔ mu se ni a na ki kulv tun maŋi, ku yi si We mu se ni a na ki te tun maŋi. A nan ba lagi si a pa nabiinɔ wurv poli di amu. A ya na lagi kontu, a bá wani a taa yi Zezi Krisi tuntuhnu.

Ku na ki te yi Pooli ji Zezi tuntuhnu tun

¹¹ A ko-biɔ-ba, a lagi si á lwarɔ ni Zezi kwɛr-ywɛŋɔ kalv amu deen na tɔɔli a bri abam tun wu nuŋi nabiinɔ te. ¹² Ku dai nabiinu mu kwe-ka o pa-ni si a tɔɔli. Nɔɔn-nɔɔnu nan wu zaasi-ni-ka. Ku yi Zezi Krisi titi mu vuri amu o kwɛr-ywɛŋɔ kam.

¹³ Abam maŋi á ni amu deen na tɔgi Zwifɔ cullu tum cwɛŋɔ kam yi a ki te tun. A deen tiini a beesi Zezi nɔɔna bam, yi a ya kwaana si a cɔgi ba kɔgɔ kum maama. ¹⁴ Ku na yi a yuu donnɔ bam wɔni, a deen se Zwifɔ bam cullu tum a dwɛni ba zanzan, amu deen na kwaani a tɔgi di nabaara bam cwe sum lanyirani tun ŋwaani. ¹⁵ Di kontu maama, We ki-ni yu-yoŋo yi Dl kuri-ni ku loori ba na wó lb-ni tun. Dl laan ma bɛŋi-ni si a taa tɔŋi a pa-Dl. ¹⁶ Maŋa kalv Dl wubɔŋa na lagi tun mu Dl vuri-ni si a lwarɔ Dl Bu wum, si a daari a tɔɔli o kwɛr-ywɛŋɔ kam a bri dwi-ge * tiinɔ. Maŋa kam kontu ni a wu ve a bwe nɔɔn-nɔɔnu woŋo ka ŋwaani. ¹⁷ Amu wu ve Zeruzalem si a na balv na maŋi ba yi Zezi tuntuhna ba loori amu tun. A nan yɔvri Arabi mu a vu. Kontu kwaga ni mu a laan joori a ba Damasi.

¹⁸ Bina yatɔ na ke tun, a laan ma zaŋi a vu Zeruzalem si a na Piyɛɛri, si di lwarɔ daani. A ma ki da fugɔ-yanu o tee ni. ¹⁹ Amu daa wu ne Zezi tuntuhnu wudoŋ a wɛli da, ku na dai di Yuutu Zezi nyaani Zaki yirani mu a nea.

²⁰ A na pupuni wɛnu tilv maama tun yi ciga mu. We ye amu wu. Ku nan dai vwan mu a fɔga.

²¹ Kontu kwaga ni, a laan ma zaŋi a tɔli a vu Siiri di Silisi tuni dim. ²² Zezi Krisi nɔɔna balv na wu Zude tuni dim ni tun ya daa ta wu ne amu di ba yi. ²³ Ba nan maŋi ba ni nɔɔna badaara na te amu taani ba wi: «Nɔɔnu wulv deen ya na beesi dibam tun laan mu zagi o kikiɔ, yi o wurɔ o tɔɔli We kwɛr-ywɛŋɔ kam si o pa nɔɔna ba ba se Zezi Krisi, yi ku yi Zezi cwɛŋɔ kam kontu mu o deen kwaana si o ya cɔgi.»

²⁴ Ba na ni amu taani kontu tun, ku ma pa ba zuli We lanyirani.

2

Pooli na ŋɔɔni di Zezi tuntuhna badonnɔ te tun

¹ Bina fugɔ yana na ke tun, amu di Banabasi ma joori di vu Zeruzalem. A ma ja Titi di a wɛli da. ² Ku nan yi We mu bri-ni si a vu daani. A ma vu a na balv ba na nii ni ba yi Zezi kɔgɔ kum yigɔ tiinɔ tun. A na ne-ba tun, amu di bantu yirani ma jɛni daani di ŋɔɔni, si a pa ba lwarɔ kwɛr-ywɛŋɔ kalv a na yɛni a bri dwi-ge * tiinɔ bam tun. Beŋwaani amu ba lagi si a na puli a bri kwɛr-ywɛŋɔ kalv tun di a ta na jigɔ kalv a bri lele tun ji kafe.

³Titi wulv na tɔgi di amv o vu Zeruzalem tun maa yi Greki tu. Ba nan wo fi-o ba pa o go ni Zwifə bam na goni ba bəkəri * te tun. ⁴Nɔɔna badaara nan mv wura ba na pai ba yi Zezi karabiə yi ba yagi ba dai. Nɔɔna bam kuntv ya nɔgi mv ba zv Zezi kɔgɔ kum wv, si ba maani dibam ba nii dɪ na nwi di Zezi Kri si yi dɪ te dɪ titi te tun. Ba nan lagi si ba pa dɪ joori dɪ ji gambe mv Zwifə bam cullu tum nwaani. ⁵Dɪ nan wo se-ba di funfun di, si ba yi wani ba cɔgi cɪga kalv abam na maɲi á lwarɪ Wɛ kwər-ywəɲə kam wuni tun.

⁶Amv deen na ve a nɔɔni di balv ba na wi ba yi Zezi kɔgɔ kum yigə tiinə tun, ba wv ne woɲo si ba wəli amv zaasim dim ni. Ba nan na suni ba yi yigə tiinə, naa ba na dai di, kv dai kulukulv di amv, beɲwaani Wɛ ba kuri nɔɔna daani. ⁷Bantv nan ne ni Wɛ mv suni Dɪ ki Dɪ kwər-ywəɲə kam amv juɲa ni si a ja vu a bri dwi-ge tiinə, ni Dɪ na ki-ka Pɪyeeri juɲa ni si o ma bri Zwifə bam te tun. ⁸Beɲwaani Wɛ mv pe Pɪyeeri dam si o taa yi Zezi tuntvɲnv Zwifə bam nwaani. Kv nan yi dintv di mv pe amv dam si a taa yi Zezi tuntvɲnv dwi-ge tiinə bam nwaani. ⁹Zaki di Pɪyeeri di Zan balv ba na nii ni ba yi Zezi kɔgɔ kum didɛera tun ma lwarɪ ni, kv yi Wɛ mv pe-ni yu-yoɲo si a taa tvɲi titvɲi dim kuntv. Kuntv nwaani ba ma se si amv di Banabasɪ taa tvɲi di ba, yi ba ja dɪ ja. Dɪ maama ma se ni amv di Banabasɪ maɲi si dɪ vu dwi-ge tiinə bam te mv dɪ bri-ba Wɛ kwər-ywəɲə kam, si bantv di maɲi Zwifə bam tee ni ba bri-ka. ¹⁰Woɲo didva yirani mv ba loori dibam, si dɪ yi swe kv ni ni. Kv yi si dɪ guli dɪ zəni yinigə tiinə balv na wv ba kɔgɔ kum wuni Zeruzalem ni tun. Mv woɲo kulv a na tiini a kwaanɪ a kia.

Pooli na bri ni Pɪyeeri ki kv wo maɲi te tun

¹¹Kv daari maɲa kalv Pɪyeeri deen na tu o wv Antɔsi ni tun, mv amv kaan-o jaja, si a bri-o ni o wv ki cɪga. ¹²Beɲwaani, o na yi Antɔsi tun, o yəni o tɔgi o di di dwi-ge * tiinə mv. Kv daari, nɔɔna badonnə na nuɲi Zaki-ba te ba ba dáani tun, Pɪyeeri laan pipiri o wɔbɔɲa yi o vin si o taa tɔgi o di di dwi-ge tiinə bam. O pɔɔri o titi kuntv, beɲwaani o kwari balv na bri ni wulv maama na tɔgi Wɛ cwəɲə tun maɲi si o go ni Zwifə bam na goni ba bəkəri * te tun. ¹³Zwifə balv na tu ba se Zezi tun badaara di ma ji pipiri-nyina ni Pɪyeeri na ki te tun, yi Banabasɪ di yagi o titi o pa ba ja-o ba zv ba pipirim dim wuni. ¹⁴Kuntv mv a ne ni ba daa ba tɔgi cɪga kalv Wɛ kwər-ywəɲə kam na bri tun. A laan ma zigɪ ba maama yigə ni, yi a ta di Pɪyeeri a wi: «Nmɔ yi Zwifu mv, yi n ki ni n yi dwi-ge tu mv te yi n daa ba tɔgi Zwifə cullu tum. Bɛɛ nan mv yi n laan lagi si n fin dwi-ge tiinə bam si ba se Zwifə bam cullu tum?»

¹⁵Kv yi cɪga mv, dibam yi Zwifə bam titi dwi mv, si dɪ dai dwi-ge tiinə balv na yəri Wɛ cullu tum tun. ¹⁶Dɪ kv di, dibam laan tu dɪ lwarɪ ni nɔɔnv wó na cɪga Wɛ tee ni mv di o na ki o wv-didva di Zezi Kri si yirani, si kv dai ni o na se cullu tilv Wɛ na pe Zwifə bam tun nwaani. Kuntv tun, dɪ tu dɪ ki dɪ wv-didva di Zezi Kri si si kv pa dɪ na cɪga mv Wɛ tee ni, beɲwaani kv pupuni kv wi: «Nɔɔn-nɔɔnv bá wani o na cɪga Wɛ tee ni Dɪ cullu tum seem nwaani.»

¹⁷Dibam balv na nwi di Zezi Kri si tun jigɪ tuna ni dɪ wó na cɪga Wɛ tee ni. Kv nan ya na yi cɪga ni dibam balv na ba tɔgi Zwifə bam cullu tum tun yi nɔn-balwaarv mv Wɛ yigə ni, kv bri ni Zezi titi mv ganɪ dibam si dɪ tusi na? Aye. Kv dai kuntv. ¹⁸Amv nan na joori a pipiri a se Zwifə cullu tum a ya na maɲi a yagi ti tɔgim tun, kv bri ni a yi nɔɔnv wulv na ki o cɔgi cullu tum tun mv. ¹⁹Wɛ cullu tum titi mv bri ni amv nyi di nɔɔnv wulv na tigɪ tun mv te, ti nan daa ba jigɪ dam amv baɲa ni Zezi na vri-ni tun nwaani. Kv nan ki kuntv, si kv pa a taa nwi Wɛ nwaani mv. ²⁰Ba deen na pagɪ Zezi Kri si tvun-dagara * baɲa ni tun, kv nyi di amv tɔgi did-o mv a ti. Kv daa dai amv titi mv nwi, kv yi Zezi Kri si mv nwi a wuni. A na jigɪ nwi kalv lele kuntv lgv baɲa ni tun, kv yi a na ki a wv-didva di Wɛ Bu Zezi tun nwaani mv. Wuntv mv soe amv, yi o se o ti amv nwaani. ²¹A bá se si a vin Wɛ peeri dilv Dɪ na pe-ni zaani tun. Nɔɔnv ya na wó wani o na cɪga Wɛ tee ni o na tɔgi Dɪ cullu tum tun nwaani, kv bri ni Zezi Kri si tvuni dim ya yi kafe mv.

3

Dɪ na ki dɪ wv-didva di Zezi mv dɪ wó na cɪga Wɛ tee ni

¹Abam Galatɪ tiinə-ba, á kikiə nyi di ba tulimi abam mv ba pa á swan daa tərə te. Ba deen tɔɔli ba bri abam jaja kv na ki te yi Zezi Kri si ti tvun-dagara * kam baɲa ni tun. ²A nan lagi a bwe abam woɲo didva yirani mv a nii. Abam deen na joɲi Wɛ Joro * kum yi kv wo á wuni tun, kv yi á titvɲa na tɔgi cullu tum tun nwaani mv na? Awo. Kv yi á na ni Wɛ kwər-ywəɲə kam yi á se tun nwaani mv. ³Bɛɛ mv yi á ba jigɪ swan kuntv? Abam na puli á tɔgi Zezi di Wɛ Joro kum dam tun, á laan lagi si á pipiri á da-o di á titi dam mv á vu á guri na? ⁴Wəənu tilv maama na ki abam titari ni tun wó ji kafe mv na? Aye. Amv bɔɲi ni ti bá ji kafe. ⁵Wɛ na pe abam Dɪ Joro kum yi Dɪ daari Dɪ ki wo-kinkagila abam titari ni tun, Dɪ ki kuntv abam

titonja na tɔgi cullu tum tin ɲwaani mu na? Aye. Ku yi á na ni We kwər-ywəŋə kam yi á kɪ á wu-didva di Zezi tun ɲwaani mu.

⁶Kuntu mu ku pɔpɔni We tɔnɔ kum wɔni ku wi: Abraham * kɪ o wu-didva di We, yi We pa o na ciga ku ɲwaani. ⁷Kuntu mu wó pa á lwarɪ ni Abraham dwi tiinə ciga ciga yi balu na kɪ ba wu-didva di We tun mu. ⁸Faɲa faɲa tun ku maɲi ku pɔpɔni We tɔnɔ kum wɔni ku wi: We wó pa dwi-ge * tiinə di na ciga Dɪ tee ni, di ba na kɪ ba wu-didva di Dɪ tun ɲwaani. Mu ku kuri We de yigə Dɪ ta Dɪ kwər-ywəŋə kam di Abraham Dɪ wi: «Amu wó ta nmu ɲwaani mu a kɪ lɔgv baɲa dwi maama lanyirani.» ⁹Kuntu tun, balu maama di na kɪ ba wu-didva di We ni Abraham deen na kɪ o wu-didva di Dɪ te tun, We di wó kɪ-ba lanyirani.

¹⁰Ku daari balu na tugi cullu tum si ba ma na ciga We tee ni tun wó na cɔgum. Beɲwaani ku pɔpɔni We tɔnɔ kum wɔni ku wi: «Wulv maama na wu tɔgi kulv maama na pɔpɔni ku kɪ We cullu tɔnɔ kum wɔni tun, We wó cɔgi kuntu tu.»

¹¹Dí nan ye lanyirani ni, nɔɔn-nɔɔnv bá na ciga We tee ni di o na tɔgi cullu tum tin ɲwaani. Ku nan pɔpɔni ku wi: «Wulv na jigi ciga We tee ni tun mu yi wulv na kɪ o wu-didva di Dɪ tun, oó na ɲwia ciga ciga.» ¹²Nɔɔnv na tɔgi cullu tum ku dai ni o kɪ o wu-didva di We, ni ku na pɔpɔni ku wi: «Wulv na kɪ We cullu tum na bri te tun wó na ɲwia ku ɲwaani.»

¹³Dibam nan na wu kɪ kulv maama We cullu tum na bri tun, dí maɲi si dí na cɔgum mu. Zezi Krisi nan mu tigi tɔvɔn-dagara kam baɲa ni o ma li dibam cɔgum dum kuntu wɔni. We ma pa Zezi ləni dibam yuu ni o na cɔgum dilv dibam ya na maɲi si dí na tun. Ku yi ni ku na pɔpɔni ku wi: «Wulv maama ba na gv ba lə daa yuu ni tun, We mu cɔgi kuntu tu.» ¹⁴Zezi Krisi deen se o ti kuntu doɲ mu, si ku wani ku pa We kɪ dwi-ge tiinə di lanyirani, ni Dɪ deen na goni ni di Abraham te tun. Kuntu ɲwaani dibam wó wani dí jɔɲi We Joro kum, ni Dɪ na goni ni si Dɪ pa dibam te tun, dí na kɪ dí wu-didva di Dɪ tun ɲwaani.

We na goni ni Dɪ pa Abraham te tun

¹⁵A ko-biə-ba, a lagi a ma lɔgv baɲa woɲo mu a ma bri abam We ciga kam na yi te tun. Nɔɔna bale na kɪ ni didva ba go ni ba pa daani woɲo baɲa ni, nɔɔn-nɔɔnv daa bá wani o cɔgi ba ni dum kuntu, naa o kɪ woɲo kudɔɲ o daa wəli da. ¹⁶We deen na goni ni di Abraham * tun, ku yi di o naa kum di mu. Ku na pɔpɔni te tun, ku wu tagi ni <o naarv>. Ku pɔpɔni ku wi <o naa> mu. Ku bri ni ku yi nɔɔnv didva taani mu, yi o naa kum kuntu mu yi Zezi Krisi. ¹⁷Kulv amu na lagi a ta tun mu yi si, We deen goni ni di Abraham, yi kuntu kwaga ni, bina biə yana di fiintə (430) laan na ke tun, Dɪ daa ma kwe Dɪ cullu tum Dɪ pa Zwifə bam. We cullu tum kuntu nan bá wani ti cɔgi ni dilv Dɪ ya na maɲi Dɪ go di Abraham tun. Ti bá wani ti pa Dɪ ni-gonim dum ji kafe. ¹⁸We ya na pe nɔɔna Dɪ peeri dum ba na tɔgi Dɪ cullu tum tin ɲwaani mu, Dɪ ni-gonim dum ya daa ba jigi kuri. Dí nan ye ni, We pe Abraham Dɪ peeri dum Dɪ na goni ni did-o tun ɲwaani mu.

We cullu tum kuri na yi te tun

¹⁹Ku nan na yi kuntu, beɲwaani mu yi We kwe Dɪ cullu tum Dɪ pa Zwifə bam? Dɪ kwe-ti Dɪ wəli Dɪ ni-gonim dum ni, si ku wani ku pa dí lwarɪ kulv na yi lwarɪm tun mu. Dɪ cullu tum deen maɲi si ti taa wura, si ku vu ku yi maɲa kam Abraham naa kum na wó ba lɔgv baɲa tun mu. Wuntu mu yi wulv We na goni Dɪ ni dum o ɲwaani tun. We deen tɔgi Dɪ malesɪ * sum jɲa mu Dɪ kwe Dɪ cullu tum Dɪ pa Dɪ nɔɔna bam, yi yiginu *f1 * deen mu wu bantu di We titari ni. ²⁰Yiginu na wu nɔɔna bale titari ni, o ba wura nɔɔnv didva ɲwaani, We nan yi didva mu. Dɪ na goni Dɪ ni di Abraham tun, Dɪ yɔɔri Dɪ ɲɔɔni di Abraham titi mu.

²¹Kuntu maama nan bri ni We cullu tum wari ti maɲi di Dɪ ni-gonim dum mu na? Awo, ku dai kuntu. Cullu tərə ti na wó wani ti pa nɔɔna na ɲwia We tee ni. Cullu tuntu doɲ ya na wura, ti ya wó wani ti pa nɔɔna na ciga We tee ni. ²²We tɔnɔ kum nan bri dibam ni nabiinə maama wu lwarɪm dam kuri ni mu. Kuntu, ku yi balu na kɪ ba wu-didva di Zezi Krisi tun yirani mu wó jɔɲi peeri dilv We na goni ni si Dɪ pa balu na jigi wu-didva di Dɪ tun. ²³Ku daari, ku na wó loori si Zezi ba si dí kɪ dí wu-didva did-o tun, dibam deen nyi ni dí wu puna digə ni mu te, cullu tum na cəɲi dibam tun ɲwaani, yi ku vu ku yi maɲa kalv We na vuri dibam dí na kɪ dí wu-didva di Dɪ te tun. ²⁴Kuntu mu cullu tum deen jigi dibam ti kweə, si ku vu ku yi maɲa kam dí na lwarɪ Zezi Krisi tun, si dí laan na ciga We tee ni dí na kɪ dí wu-didva did-o tun ɲwaani. ²⁵Dibam laan nan na kɪ dí wu-didva di Zezi tun, woɲo daa tərə ku na wó ta te dibam.

²⁶Abam na ɲwi di Zezi Krisi tun, á maama yi We biə mu á na kɪ á wu-didva di Dɪ tun ɲwaani. ²⁷Abam

wulv maama ba na miis-o na wuni tun laan ηwi di Zezi Krisi mu, yi o nyi di Zezi titi mu te. ²⁸ Kontu tun, kampwara daa t̄eri Zwifu di dwi-ge * tu laɲa ni. Kampwara nan ta t̄eri gambia di wulv na te o titi tun laɲa ni. Kampwara nan t̄eri baaru di kaani laɲa ni di. Abam na ηwi di Zezi Krisi tun, á maama yi woɲo didva mu. ²⁹ Abam na yi Zezi Krisi n̄ona tun, ku pe á t̄ogi á yi Abraham naaru mu, yi á wó joni p̄eri dulo We na goni ni si Dl pa Abraham naaru tum tun.

4

¹⁻² Kulo amu na lagi a ta tun, ku nyi di bu na wó ba o joni o ko s̄oɲo o taa te te tun mu. Wuntu ta na yi bu maɲa kalv tun, n̄ona mu ȳoni ba nii o baɲa ni, o ta ba te o titi, yi ba nan ye ni wuntu mu wó ba o taa te o ko wum w̄enu tum maama. O na yi bu kuntu tun, n̄ona mu wura ba na nii o w̄enu tum baɲa ni ba pa-o, si ku taa ve maɲa kam o ko wum na pe ni si o taa te o w̄enu tum tun. ³ Ku nan yi bidwi mu di dibam di. Dí d̄een ta na wu lwarí We ciga kam na yi te tun, lvgv baɲa wo-ȳoɲv mu te dibam ni dí yi gambe mu te. ⁴ Ku daari, maɲa kam dí Ko We na lagi tun na suni ka yi tun, Dl t̄oɲi Dl titi Bu mu yi o ba lvgv baɲa. O na tu tun, ku yi kaani mu lvg-o, yi o ba o se o t̄ogi We cullu tum, ⁵ si o wani o vri n̄ona balv cullu tum na te tun. O ma ηwi dí lwarim juni si ku pa dí wani dí ji We bī. ⁶ Á nan na suni á ji We bī tun, Dl laan t̄oɲi Dl Bu wum Joro * mu si ku ba ku taa wu á bicara ni, yi ku pai dí b̄e We ni «dí Ko Baba». ⁷ Kontu maa bri ni dí daa dai gambe, si dí laan yi We bī mu. Dí nan na yi We bī kuntu tun, We wó pa dí taá te wo-laaru tilv maama Dl na tiɲi si Dl pa Dl bī bam tun.

Pooli na jigi lī Galatí tiin̄a bam ηwaaní te tun

⁸ Faɲa faɲa tun, abam d̄een ya ȳeri We, yi á pa lvgv baɲa wo-ȳoɲv te abam ni á yi gambe mu te. Abam d̄een pai ti yi wa mu, yi ti yagi ti dai kulukulv. ⁹ Ku daari lele kuntu abam laan tu á lwarí We. Ku nan na yi ciga, We lwarí abam. B̄ee nan mu yi á laan buɲi si á daa joori á taá zuli lvgv baɲa wo-ȳoɲv tilv na ba jigi dam yi ti ba jigi kuri di tun? B̄eɲwaaní mu á lagi si á joori á ba á taá yi ti gambe? ¹⁰ Abam ȳoni á kuri da yadonn̄a si á taá zuli-ya, di cani sidonn̄a di m̄eme sidonn̄a buni wuni di bina yadonn̄a di. ¹¹ Amu jigi lī mu abam ηwaaní, si d̄edoɲ amv titvɲa yam maama a na t̄oɲi abam tee ni tun wó ji kafe.

¹² A ko-bī-ba, a loori abam si á taá lw̄ani amv á t̄ogi We ni amv na t̄ogi-Dl te tun, b̄eɲwaaní amv di yi ni abam na yi te tun mu. A d̄een na wu abam tee ni tun, á wu k̄i-ni kulukulv á c̄ogi. ¹³ Á wó wani á guli ni, ku yi amv yaww kum ηwaaní mu pe a maɲi abam tee ni a puli a t̄oɲi We kw̄er-yw̄ɲə kam a bri abam. ¹⁴ Di kuntu di, a yaww kum na tiini ku yaari abam te tun, á wu se si á yáali-ni, á nan wu yagi-ni. Abam nan k̄i-ni lanyirani ni We maleka * mu te, yi á joni-ni lanyirani ni Zezi Krisi titi mu te. ¹⁵ Abam d̄een jigi wupolo di amv. A ye lanyirani ni, á na jigi wupolo di amv te tun, á ya na wai á yī titi di á l̄on̄a, á ya wó l̄oni-ya á pa-ni. B̄ee nan mu k̄ia yi á wupolo kum kuntu je? ¹⁶ Amu nan na tagi ciga di abam tun laan mu pe a ji á dum na?

¹⁷ Ku nan na yi n̄ona balv na pipiri We ciga kam yi a maɲi a ta ba taani tun, bantv kwaaní si ba pa á wubvɲa taa t̄ogi-ba mu, yi ku nan ba z̄oni abam. Ba lagi si ba c̄ogi amv di abam mu daani, si á daari á taá t̄ogi bantv. ¹⁸ N̄oɲv na kwaaní o t̄ogi wulv na t̄ogi ciga lanyirani tun kwaga, kuntu lana. Ku lana si á taá t̄og-o kuntu maɲa maama mu, si ku wu maɲi si ku taa yi maɲa kalv yirani amv na wó ta wu abam tee ni tun.

¹⁹ A bī-ba, amv daa ta tiini a jigi yaara abam ηwaaní, ni kaani na vri puḡa te tun mu. Amv nan wó ta jigi lī kuntu di abam, si ku vu ku yi maɲa kam á na wó ta ηwi ni Zezi Krisi na lagi te tun. ²⁰ Amv ya tiini a lagi si a taa wu abam tee ni mu lele kuntu, si a wani a f̄ogi a η̄oɲni w̄enu tum kuntu a bri abam, si ku z̄oni abam. B̄eɲwaaní amv daa ȳeri kulv a na wó ta a bri abam tun.

Agaari di Sara mumaja yam na bri dibam kulv tun

²¹ Abam balv na lagi si á se We cullu tum, á daa ta wu lwarí We cullu t̄on̄o kum na bri te tun. ²² We t̄on̄o kum bri dibam ni dí nabaaru Abraham * d̄een jigi b̄ək̄əri sile mu. O lvgi didva kam di gamba-kana na wu o s̄oɲo ni tun. Ku daari o titi kaani wum di ma lv b̄ək̄ərə o w̄ali da. O titi kaani wum yiri mu Sara, ku daari wulv na yi gambia tun yiri mu Agaari. * ²³ B̄ək̄ərə kalv gamba-kana kam na lvgi tun lura kam de nabiin̄a lura cw̄ɲə na yi te tun mu. Ku daari b̄ək̄ərə kalv o titi kaani wum na lvgi tun, ku yi We na goni ni Dl pa-o ni oó lv tun ηwaaní mu o luga. ²⁴ Ku maa yi nyunyvgv mu di kaana bam kuntu bale, si ku bri dibam cwe sile t̄ogum na yi te tun. Kaana bale bam kuntu ta bri dibam We na goni Dl ni Dl pa Dl n̄ona bam kuni bile te tun mu. Agaari mu nyi di cullu tilv We na pe Zwif̄ə bam Sinayi piu kum yuu ni tun. Balv na t̄ogi cullu tum kuntu tun nyi di gambe mu, ni Agaari di o bī na yi gambe te tun. ²⁵ Agaari mu nyi di

Sinayi piu kum, ku na wu Arabi ni tun. Zwifə bam di nan tɔgi cullu tilu We na pe dáani tun mu. Kuntu tun, Zeruzalem na wura zum di ku nɔn-biə bam maama tun, ba di yi gambe mu, cullu tum na te-ba tun ɲwaani. ²⁶ Ku nan na yi We titi tu Zeruzalem kulɔ na wu weyuu ni tun, kuntu yi tu kulɔ dibam na yi ku nɔn-biə tun mu. Ku maa nyi di dibam nu wulɔ na lugi dibam yi dí dai gambe, ni Sara deen na lugi o bu wum yi o dai gambiaa te tun. ²⁷ Ku pɔpɔni We tɔnɔ kum wɔni ku wi:

«Nmu wulɔ na yi ka-dugɔ yi n wu jaani pugə n lu tun,
ta n ki wupolo si n ta n caka,
nmu na wó di ywəəni tun ɲwaani.

Beɲwaani kaani wulɔ baru ya na yag-o tun laan wó ba o taa jigɪ biə zanzan o dwəni kaani wulɔ na jigɪ baru tun.»

²⁸ A ko-biə-ba, ku na yi abam, á laan jigɪ We titi biə mu Di ni-gonim dum ɲwaani, nɛnɛni Sara bu Yizaki lura kam na de te tun. ²⁹ Faɲa faɲa tun, Abraham bu wulɔ lura kam na de nabiinə lura na tɔgi te tun mu beesi o bu wulɔ lura na tɔgi We Joro * kum wɔbɔɲa na yi te tun. Di zum maama di, We titi biə bam ta nai beesa kuntu doɲ mu. ³⁰ We tɔnɔ kum nan bri dibam ku wi: «Zəli kaani wulɔ na yi gambiaa tun di o bu wum, si ba nuɲi n sɔɲɔ ni. Beɲwaani ku wu maɲi si bu wum kuntu tɔgi di n titi kaani wum bu wum o taa te nmu wəənu tum.»

³¹ Kuntu, a ko-biə-ba, dí na yi We biə tun, ku bri ni dí yi Abraham titi kaani wum biə mu, yi dí te dí titi, si dí dai gambiaa kam biə.

5

Zezi Kri si na lagɪ si dí taá te dí titi te tun

¹ Zezi Kri si na vri dibam o yagi tun, ku yi si dí taá te dí titi mu. Kuntu ɲwaani á fəgi á ci á titi, si á daa yi se á tɔgi cwəɲə kalɔ na wó pa á joori á ji gambe tun.

² Nan cəgi-na amu Pooli na lagɪ a ta kulɔ di abam tun. Abam na se si ba go abam ni Zwifə bam cullu tum na bri si ba go ba bəkəri * te tun, á daa ba jigɪ nyɔɔri Zezi Kri si tee ni. ³ A ta lagɪ a ta a bri abam jaja ni, abam wulɔ maama na se si ba go-o tun, kuntu tu maɲi si o se Zwifə bam cullu tum maama mu. ⁴ Abam balɔ na buɲi si á na cɪga We tee ni cullu tum tɔgim ɲwaani tun, abam pɔɔri mu di Zezi Kri si, yi o zaani dum daa təri á tee ni.

⁵ Ku daari We Joro * kum nan wu dibam balɔ na ki dí wu-didva di Zezi tun tee ni, yi dí jigɪ tuna lanyirani ni dí wó na cɪga We tee ni. ⁶ Dí na ɲwi di Zezi Kri si tun, dí na goni dí bəkəri naa dí zi wu goni di, ku dai kulɔkulɔ. Woɲo kulɔ nan na jigɪ kuri tun mu yi si dí taá jigɪ wu-didva di Zezi, si ku pa dí taá soe daani lanyirani.

⁷ Abam deen yɔɔri á tɔgi We cwəɲə lanyirani mu. Wɔɔ nan mu cɪgi á cwəɲə si á daa yi se We cɪga kam?

⁸ Wulɔ na bri abam kuntu tun, ku dai We dilɔ na bəɲi abam si á taá tɔgi-Di tun. ⁹ Ku nyi ni dí na yəni dí te te dí wi: «Dabili finfun na wu dipe mun-leeri wɔni, kuɔ pa di maama fuli mu.» ¹⁰ Dibam maama na ɲwi di dí Yuutu Zezi Kri si tun, amu ye ni dí wó ta jigɪ wɔbɔɲ-didva mu. Wulɔ nan na jigɪ abam wɔbɔɲa o vugimi tun, We wó cəgi kuntu tu o kəm-balɔɔ kum ɲwaani, di o na maɲi o yi te di.

¹¹ A ko-biə-ba, amu ba bri ni, nɔɔnu na tɔgi We, o maɲi si o go. A ya na bri kuntu doɲ, nɔɔna bá beesi-ni a zaasum dum ɲwaani, beɲwaani a na bri Zezi na tigi te tuun-dagara * kam barja ni tun ya bá ta yi ta-ləɲɔ di nɔɔna. ¹² Amu nan na buɲi te tun, ku yaá ta lana si balɔ na jigɪ abam ba yaara di gwəɲə kam tun le ba lwi ba titi ba wəli da, si ku ta dai ba bəkəri gonim yirani.

¹³ A ko-biə-ba, We na bəɲi abam si á taá tɔgi-Di tun, ku yi si á laan taá te á titi mu. Á nan na sumi á te á titi kuntu tun, ku dai ni á wó ta ki wo-yɔɔru tilu maama á wɔbɔɲa na lagɪ tun. Á nan taá tiini á zəni daani di sono. ¹⁴ Beɲwaani We niə yam maama bri woɲo didva mu, ni nɔɔnu maɲi si o taa soe o doɲ ni o na soe o titi te tun. ¹⁵ Abam nan na jigɪ daani ni vara na yəni ba jigɪ daani yi ba dɔni daani te tun, á taá ye si á wó ba á cəgi daani didva didva á ti.

We Joro kum na pai dí tɔgi cwəɲə kalɔ tun

¹⁶ Nan cəgi-na kulɔ kum a na lagɪ a ta tun. Pa-na We Joro * kum taa vai abam á ɲwia maama wɔni, si á yi taá se á tɔgi wo-yɔɔru tilu á fra na zɔvri tun. ¹⁷ Beɲwaani nabiinə wɔbɔɲa na lagɪ kulɔ tun ba jigɪ fra di We Joro kum. We Joro kum di fra na zɔvri kulɔ tun di nan ba jigɪ fra di nabiinə. Ku maa bri ni wəənu tum kuntu tile wɔbɔɲa warɪ ya maɲi daani. Ku ma pa á daa warɪ á wɔbɔɲa wəənu á ki. ¹⁸ We Joro kum nan na vaɲi abam, cullu tum daa wu maɲi si ti taa te abam.

¹⁹ Nabiiṅ wubɔŋa na laɣi si ba taa ki wænu tilv tun mu tuntu, ti yi jaja mu: ku yi boorim dwi maama, di wo-digiru titɔŋa, di wo-zɔɔna kənə dwi maama, ²⁰ di jwənə kaanum, di liri dim, di ka culi daani, di ka ja daani, di wu-gɔv, di ban-zɔŋɔ, di ka beeri ka yiratu zənə, di ka yi se daani, di ka pɔəri daani, ²¹ di wo-swənə, di sa-nyəri, di nən-kwəlim, di ka ki wo-yɔɔru tidonnə. A nan ta wó fɔgi a kaani abam a wəli da ni, balu na yəni ba ki wænu tum kuntu dwi tun, ba bá tɔgi ba zu Wɛ paari dum wuni.

²² Ku daari Wɛ Joro kum na pai nɔɔna yi te tun mu tuntu: Ku pai nɔɔna jigi sono mu, di wɔpolo, di wu-zuru, di ban-pɔnuv, di da-zulə, di lanyirani kəm, di ciga tɔgim, ²³ di wu-bono, di ka ja n titi. Culu nan tərə ku na vin wo-laaru tuntu. ²⁴ Ku na yi dibam balu na yi Zezi Krisi nɔɔna tun, di li di wubɔŋ-doorə yam di yagi, yi ya daa ba te dibam si di taá ki wo-yɔɔru tilv di fra na zuuri tun. ²⁵ Wɛ Joro kum na pe di na ŋwi-dɔŋa tun, di pa-na ku taa vani dibam di ŋwia maama wuni. ²⁶ Di nan yi ki kamunni da-yirani si di pa dawuru zaŋi naa di taa jigi wu-gɔv daani.

6

Dí na maŋi si di taá zəni daani te tun

¹ A ko-biə-ba, á na ne ni nɔɔnu ki kəm o tusi, abam balu Wɛ Joro * kum na vani tun maŋi si á zuri á yira mu á bri-o di wu-bono, si o joori o tɔgi ciga cwəŋə. Á nan taá yiri á titi, si ku yi zaŋi ku pa abam di daa tusi. ² Á taá zəni daani á cana wuni, si á na ki kuntu mu á se Zezi Krisi ni dum o na pe tun.

³ Abam wulv na buŋi o pai o yi kamunu yi o yagi o dai kulukulv tun, kuntu tu ganu o titi mu. ⁴ Nɔɔnu maama maŋi si o taa nii o titi titɔŋa na yi te tun mu. Kuntu tu nan na ne ni o titɔŋa yam lana, o laan wó wani o taa jigi wɔpolo di o titi na ki kulv tun má, ku dai si o kwe o maŋi di o doŋ titɔŋa na yi te tun.

⁵ Bɛŋwaani nɔɔnu maama maŋi si o tɔŋi titɔŋi dilv Wɛ na pe-o tun mu.

⁶ Nɔɔnu wulv ba na zaas-o Wɛ taani tun maŋi si o ki o na jigi kulv tun mu o pa wulv na zaas-o tun.

⁷ Á yi zaŋi á ganu á titi, si nɔɔn-nɔɔnu bá wani o səgi o na ki kulv tun Wɛ yigə ni. Nɔɔnu titɔŋa na wó pa o na nyɔəri dilv tun nyi di valv na dugi o kara yi o maŋi si o joori o ba o zagi wænu tilv dwi o na dugi tun mu. ⁸ Nɔɔnu nan na tɔŋi wo-yɔɔru tilv o titi wubɔŋa na laɣi tun, o nyɔəri mu wó ba taa yi tuuni. Ku daari nɔɔnu nan na tɔŋi titɔŋa yalv Wɛ Joro kum wubɔŋa na laɣi tun, kuntu tu nyɔəri mu wó ta yi Wɛ ŋwi-dɔŋa kalv na ba tiə Di Joro kum na wó pa-o tun. ⁹ Kuntu ŋwaani, di nan yi pa yawərɔ zu dibam si di yagi lanyirani kəm. Di na fɔgi di zigi kəŋkəŋ, di laan wó ba di na nyɔəri dilv na lana tun. ¹⁰ Kuntu ŋwaani, di na ne pwələ maŋa di maŋa, di maŋi si di taá ki lanyirani di nɔɔna maama, ku na dwe didi di di ko-biə balu di na jigi wu-didva di Zezi Krisi tun.

¹¹ Nii-na, amv titi laan mu me a jɔŋa a pɔpɔni pɔpɔn-bu-kamunə yantu si a pa abam.

¹² Ku na yi nɔɔna balu na kwaani si ba fun abam si á taá gonə Zwifə bam cullu tum ŋwaani tun, bantv yi balu na laɣi si ba na yiri mu nɔɔna tee ni di ba na ki ba titi te tun. Ba nan ba laɣi si nɔɔna taa beesi-ba. Kuntu ŋwaani mu ba bá se si ba bri nɔɔna ni Wɛ wó vri-ba lwarum wuni Zezi Krisi na tigi tuun-dagara * kam baŋa ni tun ŋwaani. ¹³ Balu bam ba na se si ba taa goni tun titi nan ba tɔgi Wɛ cullu tum ciga ciga. Ba nan laɣi si ba pa abam di se gwəŋə kam mu, si ku pa ba na cwəŋə ba taa ŋɔɔni ba magi ba nyɔɔna ni abam se á go ni bantv te. ¹⁴ Ku nan na yi amv, woŋo kulv yirani amv na wó ta jigi a ŋɔɔni di wɔpolo tun yi di Yuutu Zezi Krisi na tigi tuun-dagara kam baŋa ni o ma vri nɔɔna te tun mu. Ku nan yi Zezi Krisi tuun-dagara kam ŋwaani lvgv kuntu wænu tum nyi ni ti tigi mu, ti daa ba jigi kuri di amv, yi a di nyi di tu mu di wænu tuntu. ¹⁵ Nmu na gonə, naa n na wu goni di, kuntu dai kulukulv. Woŋo kulv nan na jigi kuri tun mu yi si n na ŋwi-dɔŋa Wɛ tee ni. ¹⁶ Ku nan na yi balu na se kwia yam kuntu tun, Wɛ wó pa-ba wu-zuru yi Di duri ba ŋwaŋa lanyirani, ku wəli di balu maama na yi Di titi nɔɔna ciga ciga tun.

¹⁷ A daa ba laɣi si nɔɔn-nɔɔnu joori o yaari-ni, bɛŋwaani amv na maŋi a jigi ŋwandaala yalv a yira ni tun bri ni Zezi mu te-ni.

¹⁸ A ko-biə-ba, di Yuutu Zezi Krisi wó pa abam yu-yoŋo. Amina. ^{3:19}

EPH
Efɛɛzi

Tɔnɔ kulv Pooli na pɔpɔni o pa Efɛɛzi tiinə tun na bri dibam kulv tun mu tuntu

Pooli deen pɔpɔni tɔnɔ kuntu o pa Wɛ nɔɔna balu na wu Efɛɛzi ni tun mu. O pɔpɔni o bri Wɛ ciga kam

mu, si ku zani We nɔna bam maama. O na pupuni tɔnɔ kum maɲa kalɔ tun, o wu puna digɛ ni mu.

Pooli pupuni o bri ni, ku loori We na wɔ ki lɔgɔ tun, Dl maɲi Dl li wubɔɲa si Dl pa Zezi Krisi mu taa yi wɛnu tilɔ maama na wu weyuu ni di tɔga baɲa ni tun Yuutu (Efɛzi 1:10).

Pooli de yigɛ o ki We le di wo-ɲɔnnɔ tilɔ maama Dl na pe dibam Dl Bu Zezi Krisi ɲwaani tun. O ma bri We na kuri Dl nɔna yi Dl yagi ba lwarim Dl ma ce-ba Dl pa ba ji Dl biɛ Zezi tɔuni dum ɲwaani te tun. Kuntu, balɔ maama na ki ba wu-didɔa di Zezi tun, ku na yi Zwifɛ di dwi-ge tiinɛ di, ba laan jigi dwi didɔa mu (pɔɔrim 1-3).

O ma daari o loori balɔ maama na se Zezi tun, si ba taa ɲwi ku maɲi di ɲwi-dɔɲa kalɔ We na pe-ba tun. Beɲwaani, We na vri Dl nɔna lwarim di tɔuni wuni tun, ku yi zaani mu, ba na ki ba wu-didɔa di Zezi Krisi tun ɲwaani. Ku daari, ba nan maɲi si ba taa ki Dl wubɔɲa na lagɔ te tun ba ɲwia maama wuni, ku na yi baara di ba kaana laɲa ni, ku na yi kwɛ di ba biɛ laɲa ni, ku na yi nɔna di ba yum tiinɛ laɲa ni (pɔɔrim 4-6).

Pooli kwe wɛnu titɔ nyinyugɔ mu o ma maɲi o bri We nɔna na yi dwi didɔa te tun:

- Dayigɛ woɲo, o bri ni Zezi nɔna bam nyi di nɔnɔ yira mu te, yi Zezi laan nyi di yira yam yuu (1:22-23).
- Bile woɲo, o bri ni Zezi nɔna bam nyi di digɛ mu te, yi Zezi nyi di kandwe dilɔ na pai digɛ kam zɔga lana tun (2:20-22).
- Bitɔ woɲo, o ma bri ni Zezi nɔna bam nyi di kaani mu te, yi Zezi laan nyi di o baru (5:21-33).

Tɔnɔ kulɔ Pooli na pupuni o pa

EFɛZI TIINɛ tun

1

¹ Amu Pooli wulɔ We na kuri di Dl titi wubɔɲa si a taa yi Zezi Krisi tintɔɲɔ tun mu pupuni tɔnɔ kuntu. A pupuni si a pa abam balɔ na yi We nɔna yi á zɔuri Efɛzi ni tun, abam balɔ na ki á wu-didɔa di Zezi Krisi tun.

² Dí Ko We di dí Yuutu Zezi Krisi wɔ pa abam yazurɛ di yu-yoɲo.

We na zani Dl biɛ te tun

³ Dí zuli-na We dilɔ na yi dí Yuutu Zezi Krisi Ko tun. Dibam na ɲwi di Zezi Krisi tun mu pe We ki dibam lanyirani. Dl ma pa dibam wo-ɲɔnnɔ tilɔ maama na yi Dl Joro * kum nyim yi ti nuɲi Dl sɔɲɔ kum ni tun.

⁴ Ku na loori si We ki lɔgɔ baɲa tun, Dl maɲi Dl da yigɛ Dl kuri dibam mu si dí taá yi Dl nɔna Zezi Krisi ɲwaani, si dí taá jigi wu-poɲo Dl yigɛ ni, si dí yi tusi. ⁵ We na soe dibam tun ɲwaani mu Dl wuuri Dl ki Dl wubɔɲa ni, si Dl pa dí tɔgi dí ji Dl biɛ Zezi Krisi ɲwaani. ⁶ Kuntu, dí zuli-na We, Dl peeri dim na yi kamunu yi di ba jigi doɲ tun ɲwaani. Dl kwe-di Dl pa dibam zaani, Dl Bu-sono Zezi na vri dibam lwarim wuni tun ɲwaani mu.

⁷ Ku yi Zezi Krisi na tɔga yi o jana nuɲi tun ɲwaani mu o me o ɲwi dí lwarim dim jini, si ku pa We yagi dí lwarim Dl ma ce dibam. Mu We na ki te Dl bri Dl zaani dim na tiini di dagi te, ⁸ yi Dl ma-di Dl zani dibam ku ja gaali. Dl ma pa dí na swan dwi maama di wubɔɲa-ɲɔna lanyirani. ⁹ Dl ma pa dí lwarɔ Dl cɔga kalɔ deen na sɛgi tun. Mu woɲo kulɔ Dl na maɲi Dl li wubɔɲa si Dl tɔgi Zezi Krisi ɲwaani Dl ki tun. ¹⁰ We nan buɲi si, maɲa kam Dl na lagɔ tun na yi ka ti, Dl wɔ pa Dl wubɔɲa suni ya ki, si wɛnu maama la daani si Zezi Krisi taa yi ti yuutu, ku na yi wɛnu tilɔ na wu weyuu ni di tɔga baɲa ni tun maama.

¹¹ Ku yi Zezi Krisi ɲwaani mu We kuri dibam si dí taá yi Dl nɔna. Kuntu mu yi kulɔ We na maɲi Dl ki Dl wubɔɲa ni si Dl ki Dl pa dibam tun. Duntu mu yi dilɔ na pai wɛnu maama suni ti ki yi ti tɔgi Dl wubɔɲa na lagɔ te tun. ¹² Ku nan yi dibam balɔ na de yigɛ dí jigi tuna di Zezi Krisi tun mu We deen kuri, si dí taá ɲwi te na wɔ pa Dl na zulɛ Dl zaani kamunu kum ɲwaani tun. ¹³ Kuntu, abam balɔ di laan na tu á se We cɔga kam tun, abam ni We kwɛr-ywɛɲɔ kalɔ na pe á na vrim lwarim wuni tun, yi á ki á wu-didɔa di Zezi Krisi. Á na ɲwi did-o kuntu tun, We ma ki Dl Joro kum á bicara ni, nunɛni Dl na maɲi Dl go ni si Dl ki te tun, si ku taa yi nyinyugɔ kulɔ na bri ni á yi Dl nɔna tun. ¹⁴ We na pe dibam Dl Joro kum tun, ku pe

dí lwarí nı dí laan wó ba dí na wo-laaru tilv maama We na buŋi sı Dı pa dıbam tun, sı dí taá cəgi sı ku vu ku yi maŋa kam We na wó ba Dı jonji dıbam balv maama na yi Dı nɔɔna tun, yi ku maama wó pa We na zulə zanzan.

Pooli na loori We o pa Efɛzi tiinə te tun

¹⁵ We na kɪ te maama Dı pa abam tun ŋwaani mu, a kɪ Dı le abam ŋwaani maŋa maama. A ni abam ŋwa ni á tɔgi dí Yuutu Zezi dı á wu-dıdva, yi á kwəri á soe We nɔɔna bam maama. ¹⁶ Kuntu ŋwaani mu a yəni a kɪ We le, yi a kwəri a loori-Dı a pa abam. ¹⁷ A loori dí Yuutu Zezi Krisi Ko We dilv na jigi paari-zulə tun, sı Dı pa Dı Joro * kum zəni abam sı á taá jigi wubuŋ-ŋuna, sı Dı vuri abam sı á wani á lwarı Dı na yi wulv tun. ¹⁸ Amv loori We sı Dı pa á wu vuri, sı á wani á lwarı Dı na kuri abam sı á taá jigi tuna yalv Dı tee ni tun, sı á daari á lwarı Dı wo-laaru tum na tiini tı daga yi tı ba jigi doŋ te. Dı tiŋi-tı sı Dı ba Dı kwe Dı pa balv na yi Dı nɔɔna tun mu. ¹⁹ Amv ta loori We sı Dı pa á lwarı Dı dam dim na daga dı ja gaali te, yi Dı ma-dı Dı zəni dıbam balv maama na se-Dı tun. Dı dam-fərə kum kuntu mu Dı me Dı tuŋi tituŋ-kamunə yam. ²⁰ Dam dim kuntu mu Dı me Dı bi Zezi Krisi Dı pa o yagi tuvni, yi Dı daari Dı ma-dı Dı zəŋ-o Dı pa o jəni Dı jazım nı Dı səŋo ni. ²¹ Kuntu, Zezi Krisi laan mu te wəənu tilv maama na jigi dam nabiinə baŋa ni tun. Ku na yi pwa dı didɛera maama dı wəno tiinə maama, o dam dim dwe tı maama. Ku na yi zum wəənu tum dam, naa jwa wəənu tilv na lagi tı ba tun dı, Zezi yiri dim mu dwe yira yalv maama ba na bə tun. ²² We ma kwe wəənu maama Dı kɪ Zezi Krisi dam kuri ni, yi Dı daari Dı tiŋ-o sı o taa yi o nən-kəgə kum yuutu, sı o taa te woŋo maama. ²³ Zezi kəgə kum mu nyı dı o yira yam, ku yi wuntu mu ŋwi ba wuni, yi wuntu mu pai woŋo maama wura weyuu dı tiga baŋa je maama ni.

2

Ŋwi-dvŋa kalv We na pe dıbam tun

¹ Abam deen yi nɔɔna balv na ba jigi ŋwia kalv na nuŋi We te, á na vin We ni yi á kɪ lwarım tun ŋwaani. ² Á deen ma tɔgi cwe silv na yi lvgv baŋa wo-yɔɔrv cwe tun, yi á daari á tɔgi sutaana-pe wulv na te weyuu tilampolo ciciri sum tun. Wuntu mu yi sutaani dilv laan na te balv na vin We ni tun. ³ Dıbam maama deen tɔgi nɔɔna bam kuntu cwe sum mu, yi dí kɪ wo-zɔɔna yalv dí fra na zuvrı tun. Dí ma yəni dí kɪ wo-zɔɔna nı dí wubuŋa dı dí yira na lagi te tun. Dıbam deen na yi te tun mu brı ni We ban-zəŋo kum ya maŋi sı ku ba dıbam baŋa, nınɛeni nɔɔna maama dı te.

⁴ Ku daari We nan tiini Dı jigi nɔɔna ŋwaŋa ku gaali. Dı maa soe dıbam zanzan. ⁵ Kuntu ŋwaani mu Dı pe dıbam maama Dı ŋwi-dvŋa kam Zezi Krisi ŋwaani. We na zəni dıbam kuntu tun, ku yi maŋa kalv dıbam deen na je dí lwarım dum wuni tun mu. We vrı dıbam Dı yagi zaani mu. ⁶ We pe dí tɔgi dı Zezi dí bi dí na Dı ŋwi-dvŋa kam, yi Dı daari Dı zəŋi dıbam sı dí tɔgi did-o dí na jəŋə je Dı səŋo kum ni. ⁷ We na kɪ dıbam lanyıranı Zezi ŋwaani kuntu tun, ku yi sı ku taa brı nɔɔna maŋa kalv na bunı tun nı Dı zaani dum tiini dı daga mu. ⁸ Bəŋwaani We vrı abam lwarım wuni zaani mu, á na kɪ á wu-dıdva dı Zezi tun ŋwaani. Ku dai abam titı dam, ku yi We pɛeri mu. ⁹ Ku dai abam tituŋ-ŋuna ŋwaani, sı nɔɔn-nɔɔnv yi zaŋi o ba o tee o titı We yigə ni. ¹⁰ We mu mɔɔni dıbam. Dı ma pa dıbam Dı ŋwi-dvŋa kam Zezi Krisi ŋwaani, sı dí taá kɪ kəm-laaru tilv Dı na maŋi Dı tiŋi Dı pa dıbam sı dí kɪ tun.

Balv na se Zezi tun laan jigi dwi dıdva mu

¹¹ Abam nan maŋi sı á guli á deen na yi te yi We ya ta wu vrı abam lwarım wuni tun. Ba wu lvgı abam Zwifə bam wuni. Á yi dwi-ge * tiinə mu, yi Zwifə bam na brı ba titı ni ba yi We nɔɔna yi ba goni ba bəkəri tun mu yáali abam dı á na yəri á bəkəri * gonim tun. Bantu na goni ba bəkəri te tun, ku yi nyunyugu kulv nabiinə na kɪ tun mu. ¹² Kantu maŋa kam ni, abam deen yəri Zezi Krisi. Á deen tɔgi á təri Yisırayeli * dwi tiinə balv We na kuri tun wuni. Abam yigə deen tɔgi ka tərə dı We cullu tilv Dı na me Dı go ni dı Dı nɔɔna bam tun wuni. Á deen na ŋwi ŋwia kalv lvgv baŋa ni tun, We təri á tee ni, yi á ba jigi tuna dı kulokulv. ¹³ Ku daari lele kuntu abam na ŋwi dı Zezi Krisi tun, ku yi wuntu na tigi yi o jana kam nuŋi tun ŋwaani mu pe á twe dı Baŋa-We, yi abam deen ya baŋwe dı Dı.

¹⁴ Zezi Krisi mu pe dıbam wu-zuru, yi o pai ywəəni wu dıbam titarı ni. Wuntu mu pe Zwifə bam dı dwi-ge tiinə bam maama ji dwi dıdva. O ma saari sisəni dilv ya na pwe-ba yi ba culi daani tun. ¹⁵ O na se o pa o titı sı ba gv-o tun mu pe Zwifə bam cullu tum dı tı na brı kulv maama tun ji kafə. Kuntu mu o fəgi Zwifə bam dı dwi-ge tiinə bam o kɪ daani, sı ba maama ji dwi dıdva ba na ŋwi did-o tun ŋwaani. ¹⁶ Ba maama laan na jigi dwi dıdva kuntu tun, o ma kwe ba dı We daani, o na tigi tvun-dagara * kam baŋa ni tun

ɲwaani. O tɔvni dim ɲwaani mu o pɛ ba daa ba culi daani.

¹⁷Zezi Krisi mu tu o tɔɔli Wɛ kwɛr-ywɛɲɛ kam si dibam maama di Wɛ fɔgi daani, ku na yi abam dwi-ge tiinɛ balu deen na baɲwe di Dɪ tun, naa dibam Zwifɛ balu na maɲi di batwari di Dɪ tun. ¹⁸Zezi Krisi ɲwaani mu, dibam maama jigi cwɛɲɛ si di twe di Ko Wɛ te, Wɛ Joro * kum na yi didva yi ku wu di maama tee ni tun ɲwaani.

¹⁹Kuntu, abam balu na yi dwi-ge tiinɛ tun, á daa dai vɛrɛ, á nan dai dwi-ge tiinɛ daga. Abam laan yi dwi didva mu di Wɛ nɔɔna bam, yi á tɔgi á yi Dɪ sɔɲɔ kum biɛ. ²⁰Abam tɔgi á yi Wɛ kɔgɔ kum nɔɔna mu, yi kɔgɔ kum kuntu nyi di digɛ mu te. Zezi tuntɔɲna bam di Wɛ nijɔɲnɛ bam mu cwi digɛ kam kuntu kuri. Zezi Krisi mu yi kandwe dilu na pai digɛ kam ziga lana tun. ²¹O maa pa digɛ kam lɔɔm maama tɔgi daani lanyirani, yi o pa ka puli ka daga, si ka taa yi di Yuutu wum nyum o nɔɔna bam na wú ta zul-o da tun ɲwaani. ²²Abam di tɔgi á wɛli Wɛ nɔɔna bam wɔni mu á na ɲwi di Zezi tun ɲwaani. Kuntu, abam nyi di Wɛ digɛ kalu Dɪ na wɔra Dɪ lɔa, si Dɪ taa zɔvri ka wɔni di Dɪ Joro kum tun mu.

3

Pooli na tɔɲi dwi-ge tiinɛ titari ni te tun

¹Kuntu ɲwaani mu amu Pooli yɛni a loori Wɛ a pa abam. A na tɔɔli Zezi Krisi kwɛrɛ kam a bri abam dwi-ge * tiinɛ tun mu pɛ ba ki-ni puna digɛ ni. ²Abam nan ni ni, titɔɲi dilu Wɛ na pɛ-ni si a tɔɲi abam ɲwaani tun, ku yi si a tɔɔli Dɪ zaani kwɛrɛ kam mu a bri abam. ³Ku yi Wɛ mu vuri amu si a wani a lwarɪ Dɪ ciga kalu na sɛgi tun. Kuntu mu amu maɲi a pupɔni ciga kam kuntu taani funfun a bri abam. ⁴Abam nan na karumi amu na pupɔni kulɔ tun, á wú lwarɪ ni amu ni Zezi Krisi ciga kalu na sɛgi tun kuri lanyirani. ⁵Faɲa faɲa tun Wɛ wu pɛ nabiinɛ lwarɪ Dɪ ciga kam kuntu. Dɪ laan nan mɛ Dɪ Joro * kum mu Dɪ vuri Zezi tuntɔɲna bam di Dɪ nijɔɲnɛ bam si ba lwarɪ-ka. ⁶Ciga kam kuntu mu yi si Dɪ pa dwi-ge tiinɛ balu na ɲwi di Zezi Krisi tun tɔgi ba na wo-laaru tilu Dɪ na lagɪ Dɪ pa Zwifɛ balu na sɛ Dɪ kwɛr-ywɛɲɛ kam tun, si ba di tɔgi ba ji dwi didva di Zwifɛ bam, si ba laan jɔɲi kulɔ Wɛ na goni ni si Dɪ pa Dɪ nɔɔna bam tun.

⁷Ku yi yu-yoɲo mu yi Wɛ kuri-ni si a ji Dɪ kwɛr-ywɛɲɛ kam tuntɔɲnu, yi Dɪ pa-ni dam Dɪ titɔɲi dim ɲwaani. ⁸Amu nan mu yi wɔlu na tiini a muri Wɛ nɔɔna bam maama wɔni tun, yi Wɛ daa ta pa-ni titɔɲ-ɲum dim kuntu, si a taa ve dwi-ge tiinɛ te a bri-ba Dɪ kwɛr-ywɛɲɛ kam, si ba lwarɪ Zezi Krisi wo-laaru tun na tiini ti dagɪ te, yi nɔɔn-nɔɔnu bá wani o lwarɪ-ti o ti. ⁹Amu nan maɲi si a pa nabiinɛ mu lwarɪ Wɛ ciga kam na tɔgi cwe silu tun. Ku na zigi pulim ni tun, Wɛ dilu na ki wɛɛnu maama tun mu pɛ ciga kam kuntu sɛgi, ku ba ku yi zum. ¹⁰Dɪ laan ma tɔgi Zezi kɔgɔ kum ɲwaani Dɪ pa didɛera di pwa balu maama na jigi dam weyuu tilampolo kum ni tun lwarɪ Dɪ swan yam dwi tɛri tɛri na yi te. ¹¹Wɛ tagɪ di Yuutu Zezi Krisi ɲwaani mu Dɪ ki kuntu, ni Dɪ na maɲi Dɪ li wɔbuɲa si Dɪ ki kulɔ pulim ni tun. ¹²Di na ɲwi di Zezi Krisi tun, o maa pai di jigi baari yi o pa dibam cwɛɲɛ si di wani di twe Wɛ te si di yi taá kwari fɔvni, di na ki di wu-didva did-o tun ɲwaani. ¹³Abam nan yi pa á wɔru cɔgi si á ga baari di amu na yaari te abam ɲwaani tun, si ku yi abam yuu zɛɲim ɲwaani mu.

Zezi sono kum na yi te tun

¹⁴Kuntu ɲwaani mu amu yɛni a kuni doonɛ di Ko Wɛ yigɛ ni a loori-Dɪ abam ɲwaani. ¹⁵Ku na yi weyuu ni naa lugu baɲa ni, balu maama nɔɔna na jigi-ba ba bɛ ni ba kwɛ tun kuri nuɲi Wɛ na yi dibam Ko tun te mu. ¹⁶Amu yɛni a loori Wɛ mu, si Dɪ pa Dɪ Joro kum pa á bicara na dam, Dɪ paari-zulɛ na dagɪ tun ɲwaani, ¹⁷si Zezi Krisi taa tigi á wɔbuɲa ni, di á na ki á wu-didva did-o tun ɲwaani. Amu ta loori-Dɪ mu si Dɪ pa á taá ɲwi sono wɔni, si á zigi kɛɲkɛɲ ni tiu nɛ na kwaari tiga ni te tun, ¹⁸si á wani á wɛli di Wɛ nɔɔna bam maama á lwarɪ Zezi Krisi sono kum na mai te tun. Zezi Krisi sono kum na tiini ku dagɪ te tun nyi di woɲo na tiini ku yalma ku dwarma ku yi baɲa baɲa yi ku luunɛ zanzan tun mu. ¹⁹O sono kum nan dwe si nabiinɛ lwarɪ ku na yi te tun. Wɛ nan wú pa abam lwarɪ-ku, si Dɪ ɲwɪa kam laan su á bicara maama.

²⁰Pa-na di zuli Wɛ dilu na wai woɲo maama Dɪ ki tun, di Dɪ na yɛni Dɪ zɛni dibam di Dɪ dam dim, yi ku tiini ku dwe kulɔ maama dibam na wú wani di buɲi naa di loori-Dɪ tun. ²¹Baɲa-Wɛ maɲi si Dɪ na zulɛ Dɪ nɔn-kɔgɔ kum maama tee ni Zezi Krisi ɲwaani, si ku taa ve maɲa kalu na ba ti tun. Amina. *

4

Zezi Krisi kɔgɔ kum yi dwi didva mu

¹ Amv na wu puna dige ni di Yuutu wum njwaani tun, a loori abam si á taá tɔgi cwə-laa si ku maɲi di We na bæɲi abam si á taá tɔgi te tun. ² Ku maɲi si á tu á titi mu, si á taá jigi wu-bono maɲa maama, si á daari á taá jigi wu-zuru, si á taá wəli daani di sono. ³ Kwaan-na si á taá jigi wubɔɲ-didwi ni We Joro * kum na pe abam te, si á wəli daani si yazurə taa wu á titari ni. ⁴ Zezi kɔgɔ kum yi dwi didva mu, We Joro kum di yi didva mu, ni We na bæɲi abam si á taá tɔgi-Dl yi á jigi tuna didva di Dl te tun. ⁵ Dibam maama jigi Yuutu didva mu, di na ki di wu-didva did-o te tun di yi bidwi mu. Di na miisi na * wuni tun di yi woɲo didva mu. ⁶ We yi didva mu, Dl maa yi dibam maama Ko. Dintu mu yi dibam maama Yuutu, yi Dl wu dibam maama tee ni, yi Dl kwəri Dl wu dibam maama wuni.

⁷ Dibam didva didva jɔɲi pɛeri dwi təri təri mu, ku maɲi di Zezi Krisi na lagi si o pa dibam te tun, ⁸ ni ku na pupuni We tɔnɔ kum wuni ku wi:

«O na diini weyuu tun,

o kali o dɔna bam o pi,

yi o daari o maɲi o pɛera yam o pa nɔɔna.»

⁹ Ku na pupuni ku wi, o diini tun, ku kuri mu bæe? Ku lagi ku ta ni o de yigə o tu tɪga baɲa yi o tu o kwaan ka kuri mu. ¹⁰ Wulu na tu tɪga baɲa kuntu tun daa ta mu diini weyuu, o ke We-sɔɲɔ wənu tum maama yigə, si o pa wənu tɪb maama na wura tun taa jigi kuri. ¹¹ Ku yi wuntu mu pe o nɔɔna bam pɛera dwi təri təri,

o pe ba badaara yi o tuntɔɲna,

badaara maa yi We nijɔɲnə,

badonnə maa tɔɔli We kwər-ywəɲə kam,

babam maa nii o nɔɔna bam baɲa ni,

yi badonnə bri o nɔɔna bam We cɪga kam.

¹² Zezi Krisi nan pe pɛera yam kuntu, si o nɔɔna bam wani ba na dam mu ba taa tɔɲi ba zəni daani, si ku pa o kɔgɔ kum maama fɔgi ku ki daani si ku puli, ¹³ si ku pa di maama laan ji woɲo didva di na lwarɪ We Bu wum yi di ki di wu-didva did-o tun njwaani. Di wubɔɲa laan wú tiini ya bi lanyirani, si di maɲi lanyirani ni Zezi Krisi na maɲi fasi te tun. ¹⁴ Kuntu, di wubɔɲa laan wú bi, ya daa bá ta ve yigə di kwaga ni bu-balwa wubɔɲa na yi te tun, yi di daa bá jɔɲi nɔɔna zaasum mwalɪ mwalɪ ni vii na fuli wənu ku yagi yigə di kwaga te tun. Di daa bá se si di tɔgi nɔɔna balu na ki sisuna ba ganɪ ba donnə si ba tusi tun.

¹⁵ Di nan wú ta bri We cɪga kam di sono mu, si ku pa di tiini di bi woɲo maama wuni, si di taá njwi di Zezi Krisi wulu na yi dibam Yuutu tun. ¹⁶ Zezi kɔgɔ kum nyi di o yira mu, yi wuntu mu pai o yira yam je sum maama tɔɲi si wəli daani. Si nan yi təri təri mu, yi si maama wəli daani si tɔɲa. Kuntu njwaani, wulu maama na yi Zezi kɔgɔ kum nɔɔnu tun na tɔɲi titɔɲi dilu Zezi na pe-o tun, ku pa o kɔgɔ kum maama bi yi ku puli di sono.

Njwi-dɔɲa kalu We na pe dibam tun

¹⁷ Amv nan lagi a kaani abam di Yuutu Zezi njwaani, si á daa yi taá tɔgi cwe silu balu na yəri We tun na tɔgi di ba wubɔɲ-yɔɔru tum tun. ¹⁸ Bantu wubɔɲa yi lim mu, yi ba njwɪ kam ba tɔgi We njwɪ na yi te tun, bæɲwaani ba wu lwarɪ We cɪga kam ba wubɔɲa na tɪgi tun njwaani. ¹⁹ Ba maa ba kwari cavura, yi ba tiini ba ki lwarum dwi maama di digiru wo-zɔɔna kənə yalu maama ba wubɔɲa na zɔa ku ja gaali tun njwaani.

²⁰ Abam na lwarɪ Zezi Krisi cɪga kam tun, ku dai si á taá ki kikiə yantu dɔɲ. ²¹ Abam nan na ni Zezi taani dum, yi ba sum ba bri abam o cɪga kam tun, ²² ba bri abam si á yagi á njwi-dɔɲə kam mu di ka na pe á yi te tun. Á njwi-dɔɲə kam kuntu mu lagi ka cɔgi abam, di ka na ganɪ abam si á fra taa zɔuri wo-yɔɔru tɪb na ba jigi kuri tun. ²³ Á wubɔɲa maama nan maɲi si ya ləni ya ji wubɔɲ-dvura mu, ²⁴ si á daari á taá njwi We njwi-dɔɲa kalu Dl na pe abam tun. Njwi-dɔɲa kam kuntu yi We titi njwɪ mu, yi ka pai á tɔgi cɪga di wu-pɔɲo cwəɲə.

²⁵ Kuntu njwaani, pa-na di yagi vwan fɔm, si di daari di taá te cɪga di bri daani, di maama na yi dwi didwi tun njwaani. ²⁶ Abam wulu na jigi ban-zɔɲɔ di o dɔɲ, o yi se si ku pa o ki wo-balɔɔ, si o daari o li-ku o wuni lɪla ku loori we na wú zɔ tun. ²⁷ Á yi zarɪ á pa svtaani * na laɲa di wani abam. ²⁸ Wulu ya na njɔni tun daa yi taa njɔna. O nan maɲi si o kwaan o tɔɲi o pa o titi mu di cɪga, si o daari o wani o zəni balu yinigə na jigi-ba tun di. ²⁹ Á yi pa á ni-taani taa jigi lwarum. Nan taá njɔni-na taani dilu na wú pa nɔɔna na dam We cwəɲə kam wuni, yi di daari di zəni-ba lanyirani ni ba na lagi zənə te tun. ³⁰ Á yi pa We Joro * kum wu cɔgi di á na ki kulɪ tun, bæɲwaani kuntu mu yi nyunyugu kulɪ We na pe abam si ku bri ni á yi Dl nɔɔna tun, si Dl sariya de dum na yiə, si Dl laan ba Dl vri abam lwarum dwi maama wuni.

³¹ Yagi-na pu-sɪɲa di ka-culi-daani di ban-zɔɲɔ, si á daari á yagi kantɔgɔ di tru di wu-lɔɲu dwi maama.

³²Taá nigi-na daani, si á daari á taá jigi da-ɲwaɲa. Taá yagi-na á ma ce daani, ni We na yagi Dl ma ce abam Zezi Krisi ɲwaani te tun.

5

Dí na maɲi si dí taá ɲwi pooni wuni te tun

¹Abam na yi We bu-sonnu tun, á taá ki ni We na ki te tun. ²Taá soe-na daani ni Zezi Krisi na soe dibam te tun. Wuntu mu se si o læni dibam yuu ni o ti dí lwarim ɲwaani. O ma ma o titi o ki kaanum * dilu na poli We wu yi di lwam ywæmmæ di Dl tun.

³Abam yi We nœna mu. Kuntu, ku wu maɲi si á pa wo-zœna kikiæ di boorim dwi maama taa wu á wuni, naa á taá yi wo-swæn-nyuna. Á bri á yi pa ba ni wænu tum kuntu taani abam titari ni. ⁴Ku na yi cœgum-ɲwe di bitar-jwæru di bitar-digiru dwi maama, tuntu wu maɲi di abam. Á nan maɲi si á taá ki We le mu maɲa maama. ⁵Nan taá ye-na ni, nœnu wulu maama na ki wo-zœna naa boorim, naa wulu na yi wo-swæn-nyum tun, kuntu tu bá fœgi o na kulukulul Zezi Krisi di Baɲa-We paari dim wuni. Nœnu na yi wo-swæn-nyum, ku bri ni o pa tuntu mu zulæ, yi o daari We o yagi.

⁶Nan yi pa-na nœn-nœnu ganu abam di bitar-yœru. Kæm-balwaarv tum kuntu doɲ mu lagi ti pa We ban-zœɲ kum suni ku ba ku cœgi balu na vin Dl ni tun. ⁷Kuntu ɲwaani ja-na á titi di balu na ki kuntu doɲ tun. ⁸Abam deen ya yæri We, yi ku pa á wu lim wuni. Abam nan na tu á ɲwi di dí Yuutu Zezi Krisi tun, ku pe pooni laan wu á tee ni. Á taá ɲwi-na si ku maɲi di balu na ve pooni wuni tun na ɲwi te tun. ⁹Beɲwaani kænæ yalu maama na yi pooni nyum tun mu yi lanyirani, di wænu tilu maama na jigi ciga tun. ¹⁰Á nan kwaani si á lwaru wænu tilu maama na sui dí Yuutu Zezi wubɲa tun. ¹¹Ja-na á titi si á yi tœgi wo-yœru tilu na yi lim nyum tun, si á daari á pa nœna lwaru jaja ni wænu tum kuntu ba lana.

¹²Beɲwaani, wænu tilu nœna bam kuntu na yœni ba sœgi ba ki tun tiini ti jigi cavura si dí ɲœni-ti.

¹³Abam nan na pe We pooni dim bri woɲo maama kuri jaja, nœna laan wó lwaru ni ti yi balœ.

¹⁴Beɲwaani woɲo kulv maama kuri na lwaru jaja tun laan wu pooni yigæ ni mu. Kuntu mu ku tagi ku wi:

«Wulu na dœ tun zaɲi wœni,

si n bi n yagi tœni,

si Zezi Krisi ɲwia kam pooni taa wu nmu tee ni.»

¹⁵Á nan fœgi á ci á titi di á na tœgi cwœɲæ kalv tun, si á taá jigi wubɲa-ɲuna, si á yi taá yi nœni balu na wu lwaru We ciga kam tun te. ¹⁶Dibam na ɲwi maɲa kalv wuni zum tun jigi kæm-balwaarv zanzan. Kuntu ɲwaani, We na pe abam pwœlæ si á tœɲi kulv tun, ki-na-ku lanyirani. ¹⁷Á yi taá tœgi-na jwærim cwœɲæ, á nan kwaani á lwaru kulv dí Yuutu Zezi na lagi si á taá ki tun.

¹⁸Yi taá yi nœna balu na nyœ sana ba su ba bugi tun, si kuntu pai á ɲwia cœgi mu. Á nan za pa-na We Joro * kum su á bicara lanyirani. ¹⁹Á taá leeni We læɲ-ɲwi di We tiæ le di We Joro kum na pe abam le sulu tun á bri daani. Taá leeni-na zulæ le sum kuntu á pa dí Yuutu Zezi Krisi di á wu maama, ²⁰si á taá ki dí Ko We le maɲa maama di woɲo kulv maama Dl na pe abam tun dí Yuutu Zezi Krisi yiri ɲwaani.

Baara di ba kaana na maɲi si ba taa soe daani te tun

²¹Á taá se daani á na kwaru Zezi Krisi tun ɲwaani.

²²Kaana maɲi si ba taa se ba banna, ni ba na se dí Yuutu Zezi te tun. ²³Beɲwaani kaani baru mu yi o yuutu, ni Zezi Krisi di na yi o kœgœ kum Yuutu te tun. O kœgœ kum nyi di o yira mu, yi wuntu mu vri-ba lwarim wuni. ²⁴Kuntu, kaana di maɲi si ba se ba banna mu woɲo maama wuni, ni Zezi kœgœ kum nœna bam na se o ni te tun.

²⁵Ku daari abam banna-ba, á maɲi si á taá soe á kaana, ni Zezi Krisi di na soe o kœgœ kum nœna bam yi o se o ti ba ɲwaani te tun. ²⁶O nan tigi si o pa ba taa yi We nœna mu. O ma kwe-ba di o taani dim si ba ji lanyirani nœni ba na zari woɲo di na te tun. ²⁷O fœgi o kwe-ba kuntu, si o laan pa o kœgœ kum wani ku ba ku zigæ ni di paari-zulæ mu, si ku taa jigi lam, yi digiru di cœgim tæri ku tee ni di funfun di. Kuntu tun, o nœna bam wó ta jigi wu-poɲo o yigæ ni, yi tusim tæ.

²⁸Kuntu, kan-banna maɲi si ba taa soe ba kaana, nœni ba na soe ba titi yira yam te tun. Nœnu wulu na soe o kaani tun soe o titi mu. ²⁹Beɲwaani nœnu tæœ o na vai o yira kwæem. O nan nii o yira yam baɲa ni mu, yi o di wœdiu o ma kœni-ya. Ku nan yi bidwi mu di Zezi Krisi na nii dibam balu na yi o kœgœ kum baɲa ni te tun, ³⁰dí na nyi di o yira yam tun ɲwaani. ³¹We tœnœ kum nan tagi ku wi: «Nœnu na di kaani, o maɲi si o pœri o titi o ko di o nu tee ni, si o daari o jœni di o kaani wum, si ba laan ji nœnu didva.» ³²Taani dim kuntu yi ta-ɲum mu, yi di kuri ya sœgi. Amu nan kwe-di a ma maɲi Zezi Krisi di o

kɔgɔ kum woŋo mu. ³³ Ku nan yi ciga mu di abam di, kan-baru maama maŋi si o taa soe o kaani ni o na soe o titi te tun. Kaani maama di maŋi si o taa zuli o baru mu.

6

Biə di ba tiinə na maŋi si ba taa ŋwi daani te tun

¹ Biə-ba, abam na se di Yuutu Zezi tun, ku maŋi si á taá se á tiinə ni, si ku maŋi kuntu mu.

² «Ta n zuli n ko di n nu.»

We niə yam maama wuni, mu dayigə ni dilu Dl na goni ni Dl wəli da Dl wi:

³ «Nmυ na zuli n ko di n nu,

nú na ywəəni di mumwe-dɛeri lυgυ baŋa ni.»

⁴ Ku daari abam balu na yi biə kwə tun, si á yi taá tiini á fi-ba á pai ba bana zaŋi. Nan taá kɔni á biə bam lanyirani, si á taá kwe-ba ni di Yuutu Zezi ciga kam na bri te tun.

Yum tiinə di ba gambe na maŋi si ba taa ŋwi daani te tun

⁵ Ku na yi abam balu na yi gambe tun, á taá tɔŋi á tɔŋi á yum tiinə wɔbɔŋa. Taá kwari-na-ba si á tɔŋi di yawala, nuneeni á na wó tɔŋi á pa di Yuutu Zezi te tun. ⁶ Ku nan dai ba na zigɔ ba nii abam maŋa kalu tun yirani mu á wó ta tɔŋi kuntu si ba tee abam. Taá tɔŋi-na di á wu maama, si á taá tɔŋi We wɔbɔŋa na lagi te tun nuneeni á yi Zezi Krisi titi gambe mu te. ⁷ Taá tɔŋi-na di wɔpolo nuneeni á tɔŋi di Yuutu wum ŋwaani mu te, si ku dai nabiinə ŋwaani. ⁸ Bɛŋwaani abam ye ni nɔɔnu maama wó na ŋwurυ di Yuutu wum tee ni di kəm-laaru tilu maama o na ki tun, ku na yi gambaa naa nɔɔnu wulu na te o titi tun di.

⁹ Ku daari abam balu na yi gambe sum yum tiinə tun, á taá ki á gambe sum lanyirani di kuntu doŋ, si á yi taá fugi-ba, bɛŋwaani abam ye ni á maama jigɔ Yuutu didua mu o na wu We-səŋo ni, yi wuntu mu te abam di á gambe sum maama. Wuntu nan tɔŋi ciga mu, o ba kuri nɔɔna daani.

We na wó zəni dibam si di taá zigɔ di baari te tun

¹⁰ Amu na lagi a ta kulɔ a ma a kweeli tun mu yi si á taá zigɔ kəŋkəŋ di á na ŋwi di di Yuutu Zezi tun, si á joŋi o dam-fɔrɔ kum. ¹¹ Kwaani-na á joŋi We zənə yam maama nuneeni jara zila te, si á wani á fɔŋi á ci á titi, si sutaani * yi wani abam di di sisuna yam maama. ¹² Jara yam kuntu nan dai dibam di nabiinə jara. Ku yi didaani ciciri silu maama na jigɔ dam weyuu tilampolo ni tun mu. Sintu mu yi sutaani juŋa didɛera, yi si jigɔ dam lυgυ kuntu na yi lim tun baŋa ni. ¹³ Kuntu ŋwaani, joŋi-na We zənə yam maama á ma fɔŋi á ci á titi, si á wani á vin sutaani si á zigɔ di baari maŋa kalu na cana tun wuni, si á na wani jara yam, si á ta taá zigɔ kəŋkəŋ á ziga kam je ni.

¹⁴ Nan fɔŋi-na á zigɔ di baari, si á taá jigɔ We ciga kam, ni á na vɔŋi á gwaaru di kili te tun, si á daari á taá ki lanyirani We yigə ni, si ku wani ku ci abam di wo-lwaanu, nuneeni á na zu luguru gwaaru á ma kwəli á nyɔɔna jara wuni te tun. ¹⁵ Á nan maŋi si á kwaani á tɔɔli We kwər-ywəŋə kalu na pai nɔɔna di We fɔŋi daani tun, nuneeni á na zu natra si ku zəni á vəŋə jara wuni te tun. ¹⁶ Á taá jigɔ-na wu-didua di We maŋa maama, nuneeni á na ze tən-tw kum ba na ma kəŋi cina tun, si á ci á titi di wo-lwaanu tu sutaani ci-dɛera yam ya na jigɔ minə tun, si á wani á pa ya maama dwe. ¹⁷ Ma-na We na vri abam ŋwia te tun á ma ci á titi, ni luguru yu-kwəli mu á pugə á yuu ni jara wuni te. Á ma-na We taani dim á ma wəli á titi, ni su-zɔɔ te, We Joro * kum na ki abam juŋa ni tun. ¹⁸ Á ki-na wəənu tum kuntu maama di We-loro si We zəni abam. Á taá wari We maŋa maama ni Dl Joro kum na pɛ abam dam te tun. Taá jigɔ-na á titi, si á vɔ á wu lanyirani, si á taá loori We Dl nɔɔna bam maama ŋwaani. ¹⁹ Taá loori-na We á pa amu di, si a na puri a ni si a ta taani, si Dl pa-ni taani dilu a na wó ŋɔni tun, si a daari a na baari a bri nɔɔna Dl kwər-ywəŋə kam, si a pa ba lwarɔ Dl ciga kalu ya na səgi tun. ²⁰ Ku yi kwər-ywəŋə kam kuntu ŋwaani mu We tɔŋi-ni si a taa bri nɔɔna. Ba nan ki-ni puna digə ni a na bri-ka tun ŋwaani mu. Nan taá loori-na We si Dl zəni-ni, si a taa wai a tɔɔli-ka di baari ni ku na maŋi si a taa ki te tun.

Tiim kwərə

²¹ Amu nan lagi si abam lwarɔ amu labaari di a na wura a ki kulɔ tun mu. Kuntu ŋwaani a lagi a tɔŋi di ko-bu-sono Tisiki si o ba abam te, si o fɔŋi o ta amu labaari maama di abam. Wuntu tɔŋi o pa di Yuutu Zezi di yawala mu. ²² Amu lagi si o pa abam lwarɔ dibam labaari, si ku pa á bicara pəni tiga ni.

²³ Di Ko We di di Yuutu Zezi Krisi wó pa di ko-biə bam maama yazurə, si ba taa jigɔ da-sono di wu-didua. ²⁴ We wó pa balu maama na jigɔ di Yuutu Zezi Krisi sono kulɔ na ba ti tun yu-yoŋo.

Təno kulv Pooli na pupuni o pa Filipi tiinə tun na bri dibam kulv tun mu tuntu

Pooli deen pupuni təno kum kuntu o pa We nəəna balv na wv Filipi ni tun mu. Bantu mu yi balv na de yigə ba ki ba wv-didva di Zezi Erəpi ni tun. Filipi yi Masidvanı lvgv kum tuv didva mu, yi Rom tiinə deen mu te-ba.

Maņa kalv Pooli na wv puna digə ni tun, mu o pupuni təno kum kuntu. O wv deen ma cəgi di nəəna badaara na jaanı vwan zaasım ba zv Filipi We nəəna bam wvni tun. Nan di kuntu maama di, Pooli təno kum ta bri o na jıgi wvpolo di baarı tite, o na ɣwi di Zezi Krisi tun ɣwaanı.

Maņa kalv Pooli na wvra o pupuni təno kum tun, o deen guli o ki Filipi We nəəna bam le, ba na zən-o di pəera yalv maama o cam dum maņa ni tun. O ma daarı o ɣəəni di ba si ba na pu-dia di baarı, ni wvm di na ne cam yi o zıgi kəŋkəŋ te tun. O ma ta di ba si ba taa jıgi tu-n-titi wvbıŋa, ni Zezi deen na tu o titi te tun, si ba yi taa beeri ba titi yıranı zənə (pəərim 1-2).

Pooli ma ta o bri-ba ni, ba na ne cıga We tee ni tun, kv yi pəeri mu Baņa-We na pə-ba zaanı, ba na ki ba wv-didva di Zezi tun ɣwaanı, si kv dai ni ba na se Zwifə cullu tum tun ɣwaanı. O ma kaanı-ba si ba yi se vwan karanyına tiinə bam, yi o loori-ba si ba taa lwəni wvm na ki te tun, si ba taa kwaanı ba ɣwi ni Zezi titi deen na ɣwi te tun (pəərim 3).

O ma pupuni o bri-ba We na pə balv maama na ɣwi di Zezi tun jıgi wvpolo di wv-zuru te (pəərim 4).

Təno kum kuntu bri ni Pooli soe Filipi tiinə bam zanzan.

Təno kulv Pooli na pupuni o pa

FILIPİ TIİNƏ tun

1

¹ Amv Pooli mu pupuni təno kuntu yi Timoti wv a tee ni. Dibam yi Zezi Krisi tuntuŋna mu. Dı pupuni si dı pa abam balv maama na wv Filipi ni yi á təgi Zezi Krisi ɣwaanı á ji We nəəna tun, di á kəgə kum yigə tiinə bam di ba zənzənnə bam di.

² Dı Ko We di dı Yuutu Zezi Krisi wv pa abam yazurə di yu-yoŋo.

Pooli na loori We te tun

³ Maņa maama amv na guli abam gulə, a yəni a ki a Tu We le mu abam ɣwaanı. ⁴ Maņa maama a na loori We a pa abam maama, a jıgi wvpolo mu, ⁵ di abam na təgi á wəli-ni di We kwər-ywəŋə kam titıŋa yam kv zıgi pulim ni kv ba kv yi zım tun. ⁶ Amv ye lanyıranı ni, We dilv na maŋı Dı puli titıŋ-ɣona yam kuntu abam bicara ni tun, dintv daa ta wv pa ya vu ya guri de dim Zezi Krisi na wv joori o ba tun. ⁷ Amv tiini a soe abam di a bicarı maama. Kuntu ɣwaanı mu paı kv maŋı si amv taa jıgi á wvbıŋa a wvni kuntu doŋ. Beŋwaanı abam maama təgi á na yu-yoŋo kum ni amv di na ne te tun, lele kuntu ba na ki-ni puna digə ni tun, di maņa kalv a ya na kaagi a beeri je maama a ɣəəni cıga a pa We kwər-ywəŋə kam jıgi kuri tun. ⁸ Abam fra jıgi amv, ni Zezi Krisi titi na soe abam te tun mu. We titi ye ni a na tagı kulv tun yi cıga mu.

⁹ A na loori We a pa abam kulv ɣwaanı tun yi si abam sono kum mu fəgi kv puli zanzan, kv wəli di yəno si kv pa á taá wai á lwarı kulv maama na yi cıga tun. ¹⁰ Kuntu mu á wv wanı á kuri kulv na lamma tun á ki, si Zezi Krisi de dum na yiə, si digiru yi taa wv á bicara ni, si nəən-nəənv yi zaŋı o na á wo-ləŋo o ta. ¹¹ Kulv na wəli da tun, á pa á kəm maama taa təgi cıga lanyıranı ni Zezi Krisi na zəni abam te tun. Kuntu wv pa We na zulə di tiə.

Zezi mu yi ɲwɪa cɪga cɪga

¹² A ko-biə-ba, a laɣi sɪ á lwarɪ nɪ yaara yalɔ na yi amɔ tɪn nan pɛ Wɛ kwɛr-ywɛɲɔ kam jaɣi ka yi yiɣɛ mu. ¹³ Ku na kɪ amɔ te tɪn pɛ pamaɲna balɔ na nii pɛ wum sɔɲɔ kum tɪn dɪ balɔ maama na wura tɪn lwarɪ nɪ, ku yi amɔ na tɔɣi Zezi Krisi tɪn ɲwaani mu ba kɪ-nɪ puna digɛ nɪ. ¹⁴ Kulɔ na wɛli da tɪn, amɔ na wɔ puna digɛ nɪ tɪn pɛ dɪ ko-biə bam zanzan tiini ba kɪ ba wɔ-dɪdɔba dɪ dɪ Yuutu wum, ku pa ba jɣi baari zanzan ba maa bri Wɛ taani dim yi ba ba kwari fuvni.

¹⁵ Ku yi cɪga mu sɪ nɔɔna badaara tɔɔli Zezi Krisi kwɛrɛ kam dɪ wɔ-guv dɪ kantɔɔ mu amɔ ɲwaani. Ku daari badaara nan tɔɔli-ka dɪ ba wubɔɲ-laaru mu. ¹⁶ Bantu tɔɔli dɪ sono mu, bɛɲwaani ba ye nɪ Wɛ mu pɛ-nɪ ni sɪ a ɲɔɔni cɪga a pa Dɪ kwɛr-ywɛɲɔ kam ja kuri. ¹⁷ Badonnɛ bam nan tɔɔli Zezi kwɛrɛ kam sɪ ku pa ba titi mu kamunni, sɪ ba ba jɣi wɔ-pɔɲɔ. Ba nan bɔɲi sɪ ba pa amɔ yaara yam mu tiini ya puli, a na wɔ puna digɛ nɪ tɪn ɲwaani. ¹⁸ Ku nan ba cɔga. A ta jɣi wɔpolo dɪ ba maama na jɣi Zezi Krisi kwɛrɛ kam ba tɔɔli ba bri nɔɔna te tɪn. Ba na tɔɔli-ka dɪ wubɔɲ-laaru naa wubɔɲ-balwaarɔ dɪ, ku yi Zezi kwɛrɛ kam mu ba tɔɔla.

Amɔ nan ta tiini a jɣi wɔpolo, ¹⁹ bɛɲwaani amɔ ye nɪ Wɛ wɔ jɔɲi-nɪ Dɪ yaɣi, abam na loori-Dɪ á pa-nɪ yi Zezi Krisi Joro * kum dɪ zɛni-nɪ tɪn ɲwaani. ²⁰ Amɔ nan tiini a jɣi tuna nɪ a bá kɪ wɔɲɔ kulɔ na wɔ pa a na a cavura tɪn. Ku na yi lele kuntu dɪ maɲa maama, aá ta jɣi pu-dɪa, sɪ a na ɲwi naa a na tɪga, sɪ Zezi Krisi na zulɛ a ɲwɪa kam maama wɔni. ²¹ Ku na yi amɔ, a ɲwi Zezi Krisi ɲwaani mu. A nan na tɪɣi dɪ, kulɔ ta jɣi nyɔɔri ku pa-nɪ. ²² Amɔ nan ta na ɲwi lɔɣɔ baɲa nɪ, a titɔɲi dim wɔ wani dɪ wɛli nɔɔna lanyirani. Kuntu tɪn, a yɛri a na wɔ twɛri kulɔ sɪ a daari kulɔ. ²³ Wɛɛnu tintɔ tile mu jɣi-nɪ tɪ pa a yɛri a na wɔ lɪ kulɔ tɪn. Kulɔ na jɣi fra ku pa-nɪ tɪn mu yi sɪ a yaɣi lɔɣɔ baɲa, sɪ a daari a vu Zezi Krisi te a taa wura. Kuntu wɔ tiini ku taa lana. ²⁴ Ku daari, a ta na wɔ lɔɣɔ baɲa nɪ, kulɔ ta jɣi zɛnɛ zanzan ku pa abam. ²⁵ A ye nɪ kuntu yi cɪga mu, yi ku pɛ a lwarɪ nɪ ku maɲi sɪ a ta wɔ lɔɣɔ baɲa nɪ. Amɔ wɔ ta wɔ abam maama tee nɪ, sɪ ku pa á fɔɣi á tɔɣi Wɛ cɪga kam, sɪ á taá jɣi wɔpolo ka ɲwaani. ²⁶ Kuntu tɪn, amɔ na joori a ba a wɔ abam tee nɪ, kulɔ pa á tiini á taá zuli Zezi Krisi dɪ wɔpolo amɔ yaɣum dim ɲwaani.

²⁷ Wɔɲɔ kulɔ yirani na jɣi kuri tɪn mu yi sɪ á pa á titɔɲa maama taa tɔɣi dɪ Zezi Krisi kwɛr-ywɛɲɔ kam na bri te tɪn. Kuntu, amɔ na nɛ cwɛɲɔ sɪ a ba abam te, naa a na wɔ nɛ, a ta wɔ lwarɪ nɪ abam zɪɣi kɛɲkɛɲ dɪ wubɔɲ-dɪdɔwɪ, yi á wɛli daani á kwaana á tɔɲa, sɪ ku pa nɔɔna kɪ ba wɔ-dɪdɔba dɪ Wɛ kwɛr-ywɛɲɔ kam. ²⁸ Á yi sɛ sɪ á dɔna bam pa fuvni zu abam dɪ funfiun dɪ. Á na jɣi baari, kulɔ bri nɪ bantu wɔ ba ba cɔɣi yi abam na vrim. Wɛ titi mu wɔ pa ku kɪ kuntu. ²⁹ Wɛ na pɛ abam yu-yɔɲɔ kulɔ tɪn, ku dai sɪ á sɛ Zezi Krisi dɪ á wɔ-dɪdɔba yirani má, ku yi sɪ á kwɛri á na yaara dɪ mu o ɲwaani. ³⁰ Abam dɛɛn nɛ amɔ na yɛni a yaari te a tɔɲi Wɛ ɲwaani, yi á ta kwɛri á ni nɪ ku yi kuntu mu dɪ zim maama. Abam dɪ laan nan wɛli dɪ amɔ á wɔ yantu yaara yam wɔni mu.

2

Zezi Krisi na tu o titi te tɪn

¹ Abam na ɲwi dɪ Zezi Krisi tɪn mu pai á jɣi baari. O sono kum maa pai á jɣi wɔ-zuru. Wɛ Joro * kum mu wɔ abam wɔni, nɪ ku na wɔ Zezi nɔɔna bam maama wɔni te tɪn. Á maa jɣi da-ɲwɛɲa dɪ sono. ² Ku na sunɪ ku yi kuntu tɪn, a loori abam sɪ á taá jɣi wubɔɲ-dɪdɔwɪ mu daani dɪ sono didɔba, sɪ á daari á taá jɣi ni-dɪdɔba dɪ wɔ-dɪdɔba. Abam na kɪ kuntu, kulɔ pa a taa tiini a jɣi wɔpolo. ³ Á yi zaɲi á kɪ kulɔkulɔ dɪ kamunni sɪ ku pa á titi na zulɛ. Nan tu-na á titi á pa daani, sɪ á taá nii nɪ nɔɔnɔ maama dwe abam. ⁴ Nɔɔnɔ maama maɲi sɪ o bɔɲi o na wɔ zɛni o doɲ te tɪn mu, ku dai sɪ o taa beeri o titi zɛnɛ yirani. ⁵ Á wubɔɲa yam maɲi sɪ ya taa yi nunɛɛni Zezi Krisi wubɔɲa yam mu.

⁶ Wuntu nan maɲi o jɣi Wɛ nyinyugɔ mu.

O didaani Baɲa-Wɛ yi bidɔwɪ mu,

yi o wɔ bɔɲi nɪ kuntu yi wɔɲɔ kulɔ o na maɲi sɪ o ja-ku kɛɲkɛɲ sɪ o dɪ Wɛ taa mai daani tɪn.

⁷ O nan tiɲi wɛɛnu tintɔ maama daa nɪ mu,

yi o daari o ba o ji nabiinu.

O yi tintɔɲnɔ.

⁸ O na tu o ɲwi dɪ nabiinɛ kuntu tɪn,

o dɛɛn tu o titi yi o sɛ Wɛ ni o ba o ti.

Ku nan dai tɔvni dɪ tɔvni,

ku yi ba pag-o tɔvni-dagara * baɲa nɪ mu ba gv.

⁹ Kuntu ɲwaani mu Wɛ laan pɛ Zezi yuu tiini ku zaɲi wɛɛni dɪ zulɛ,

yí Dì daari Dì pa-o yiri dilu na dwe yira maama tin.
¹⁰Mu ku kuri maŋa wó ba,
yí balu maama na wu weyuu ni naa tɔga baŋa ni naa tɔga kuri ni tin maŋi si ba kuni doonə ba
zuli Zezi o yiri dum ŋwaani.
¹¹Ba maama wó ta di ba niə jaja ni,
Zezi Krisi mu yí ba Yuutu.
Kuntu wó pa o Ko Wɛ na zulə lanyirani.

Dí na maŋi si dí pa pooni taa wu lugu baŋa ni te tin

¹²Kuntu ŋwaani, a cilon-sonnu-ba, abam deen na maŋi á se amu zaasum dum maŋa kalu amu ya na wu á tee ni tin, á nan ta maŋi si á se á dwəni lele kuntu a daa na təri abam tee ni di tin. Taá kwarí-na Wɛ lanyirani di ya-sw, si á kwaaní á tɔŋi á pa vrum dilu á na ne tin ja kuri. ¹³Bɛŋwaani Wɛ mu yəni Dì tɔŋi abam bicara ni, Dì pa á beeri kənə yalu na wó poli Dì wu, yí Dì pa á wani-ya á ki. ¹⁴Woŋo kulv maama á na lagi á ki tin, si á yí taá pɔuna naa á magi kantɔgo ku baŋa ni. ¹⁵Kuntu mu á wó ta jigi ciga Wɛ tee ni, yí á jigi wu-poŋo. Á wó ta yí Wɛ biə balu na ba jigi wo-ləŋə, yí á zɔvri nən-balwaarv tilv wubɔŋa na ba tɔgi cwəŋə tin titari ni. Á wó ta yí ni pooni á pa lugu baŋa nɔona ni calicwi te, ¹⁶di á na ŋəoni Wɛ taani dilu na pai ŋwia á bri nɔona tin. Á na ki kuntu doŋ, kuó bri ni a na ce a tɔŋi Wɛ titɔŋa yam abam ŋwaani te tin wu jigi kafe, yí aá ta jigi wupolo di abam de dum Zezi Krisi na wó joori o ba tin.

¹⁷Abam na ki á wu-didua á se Zezi tin nyi di á kwe woŋo mu á ma kaani Baŋa-Wɛ yí ku poli Dì wu. Amu na maŋi a lagi a ga a ŋwia mu di, aá se si ka wəli abam kaanum dum ni Wɛ yigə ni. Di ku di, aá ta jigi wupolo, yí abam di wó wəli di amu á taá jigi wupolo. ¹⁸Kuntu, ku maŋi si abam di ta jigi wupolo lanyirani, si amu di wəli di abam a ki wupolo.

Pooli lagi o tɔŋi Timoti di Epafroditi Filipi tiinə tee ni

¹⁹Dibam Yuutu Zezi na se, amu bɔŋi si a tɔŋi Timoti si o ba abam te lele. Kuntu, o na joori o ba amu te, oó pa-ni abam labari si a daa yí ta jigi liə. ²⁰Nɔon-nɔonv daa təri amu tee ni, o na jigi a wubɔŋa yam doŋ, si o suni o taa ye abam zənə ni ni, ku na dai Timoti yirani. ²¹Balu maama na daari tin beeri ba titi wəenu yirani mu, yí ba yigə tərə di wəenu tilv na yí Zezi Krisi nyum tin. ²²Ku nan na yí Timoti, abam maŋi á ye o wu na tɔgi ciga te tin. O deen tɔgi di amu o tɔoli Wɛ kwər-ywəŋə kam, nɔnɛni bu na tɔgi di o ko o tɔŋi te tin. ²³Kuntu mu a bɔŋi si a tɔŋi-o abam tee ni maŋa kalu a na wó lwarí ba na wó di a taani dum te tin. ²⁴Amu nan jigi tuna di dí Yuutu wum ni baá pɔri-ni ba yagi lele, yí a laan ba abam te.

²⁵Amu bɔŋi ni ku maŋi si a tɔŋi dí ko-bu Epafroditi si o joori o ba abam te. O tɔgi di amu yí dí tɔŋi Wɛ titɔŋa, yí dí kwəri dí na cam ya baŋa ni. Wuntu mu yí abam tintɔŋnv wulv á na li si o ja zənə o ba o pa-ni a yaara yam wuni tin. ²⁶Abam fra maa jig-o yí o lagi si o daa na abam. O wu ya cɔgi di á na ni ni o ya ba jigi yazurə tin. ²⁷Ku yí ciga mu ni o ya ba jigi yazurə, yí o ga fun si o ti. Wɛ nan duri o ŋwaŋa. Ku nan dai wuntu yirani ŋwaŋa mu Dì duri. Wɛ duri amu di ŋwaŋa, di Dì na pe o wəri yí a wu daa wu cɔgi zanzan tin. ²⁸Kuntu ŋwaani mu a tiini a kwaaní a lagi si o yí abam te lila, si á taá jigi wupolo di á na wó joori á na-o tin, si amu di liə yam laan ti. ²⁹O na tuə, si á jeer-o lanyirani di wupolo zanzan, o na yí dí ko-bu dí Yuutu Zezi ŋwaani tin. Ku maŋi si á taá zuli nɔona balu na nyi nɔnɛni wuntu te tin.

³⁰Bɛŋwaani o ya ge fun mu si o ti Zezi Krisi titɔŋa yam ŋwaani. O deen lagi o ga o ŋwia di o na ləni abam yuu ni si o taa tɔŋi o wəli-ni tin ŋwaani mu.

3

Wɛ na wó pa n na ciga Dì tee ni te tin

¹A ko-biə-ba, kulv na daari si a ta a wəli da tin, á taá jigi wupolo di á na ŋwi di dí Yuutu wum tin. A na maŋi a pɔpɔni kulv a ma bri abam tin, ku ba camma si a ta joori a bri-ku abam, si ku wani ku ci abam wo-lwaanv wuni. ²Fɔgi-na á ci á titi di kəm-balwaarv tiinə balu na kwaaní si ba taa goni nɔona yira ba yagi tin. Bantv nyi di kakuri mu. ³Dibam nan mu yí balu na yí Wɛ nɔona ciga ciga, yí ku dai ni dí na goni di bəkəri * tin ŋwaani, ni bantv na bri te tin. Dibam mai Wɛ Joro * kum dam mu dí zuli Wɛ, yí dí jigi wupolo di Zezi Krisi na ki kulv o pa dibam tin, yí dí bá tugí cullu tilv na bri ni nɔona yira gonim mu jigi kuri ku pa Wɛ tin. ⁴Lugu baŋa cullu tum ya na jigi kuri, amu titi ya wó wani a tugí-ti. Nɔonv nan na bɔŋi ni o jigi bura si o tugí lugu baŋa cullu tum, amu ya jigi bura a dwe. ⁵Amu deen na yí da nana tin, mu ba goni-ni ni dibam Zwifə cullu tum na bri te tin. A yí Yisrayeli * tu mu, yí a nuŋi Benzamen * dwi dum

wonu. Amu suni a yi Zwifu mu. Zwifə bam mu logi-ni. Ku nan na yi We cullu tum tögum, amu deen wo Farizian * tiinə kəgə kum wonu mu. ⁶Ku na yi We tituŋa yam laŋa ni, amu deen kwaani a tuŋi lanyirani di a na beesi Zezi kəgə kum nəona bam te tun. Ku nan daa na yi We cullu tum seem, a deen se-ti di ciga yi tusim tərə.

⁷A deen pai wənu tum kuntu maama jigi kuri mu ti pa-ni. A laan nan buŋi a lwaru ni ti yi kafe mu a yigə ni, di a na se Zezi Krisi tun ŋwaani. ⁸Ku suni ku yi ciga, woŋo kulv maama a na jigi tun, a nii-ku ni ku yi kafe mu a yigə ni, a laan na lwaru Zezi Krisi wulv na yi a Yuutu tun ŋwaani. Kuntu tiini ku jigi kuri ku pa-ni ku dwe woŋo maama. Wuntu ŋwaani mu a kwe woŋo maama a yagi daa ni. A nii ti maama ni weeru mu a yigə ni, si a wani a se Zezi Krisi si a taa tög-o di a wu maama, si ku pa a taa yi o nəonu. ⁹Kuntu tun, amu wu na ciga We tee ni a na ki a wu-didva di Zezi Krisi tun ŋwaani, ku daa dai a titi tituŋa di a na təgi We cullu tum tun ŋwaani. Ku nan yi We titi mu pai a jigi ciga di a na ki a wu-didva di Zezi tun ŋwaani. ¹⁰Woŋo kulv amu na tiini a lagu tun yi si a lwaru Zezi Krisi mu, si a kwəri a lwaru dam-fərə kulv We na me Dl bi-o Dl pa o yagi tʊvni tun, si a daari a təgi a na o yaara yam doŋ, si a taa nyi did-o o na se o ti nabiinə ŋwaani tun. ¹¹Kuntu tun, amu di jigi tuna si We wu pa a bi a yagi tʊvni.

Dí maŋi si dí kwaani dí vu yigə mu si dí joni pɛeri We tee ni

¹²Ku nan dai ni a maŋi a yi wənu tilv a na lagu si a yi tun. Ku nan dai ni a bicari fəgi di kwe fasti yi lwarum daa tərə. Amu nan kwaani a jaŋi mu a ve yigə, si a laan wani a joni pɛeri Zezi Krisi tee ni. Ku yi kuntu ŋwaani mu o joni-ni si a taa yi o nəonu. ¹³A ko-biə-ba, a ba buŋi ni a maŋi a yi si a joni pɛeri dim. A nan na ki kulv tun, a yəni a li wənu tilv na maŋi ti ke tun mu a wubuŋa ni, yi a daari a kwaani si a vu a yi wənu tilv na wu a yigə ni tun. ¹⁴Kuntu, amu kwaana si a yəori a duri a vu a yi kweelim je mu, si a joni pɛeri dim We tee ni. Pɛeri dim kuntu mu yi ŋwia kalv We na bəŋi-ni si a ba a joni Dl səŋə ni Zezi Krisi ŋwaani tun.

¹⁵Ku na yi dibam balv wubuŋa na bigi di We cwəŋə tögum tun, ku maŋi si dibam maama se ni amu na tagi te tun yi ciga mu. Abam badaara wubuŋa nan na dai kuntu doŋ, We wu pa á lwaru woŋo kulv na yi ciga tun. ¹⁶Di ku di, ku maŋi si dí yəori dí taá təgi cwəŋə kalv dí na maŋi dí lwaru ni ka yi ciga tun mu.

¹⁷A ko-biə-ba, ku maŋi si á taá lwəni amu na ki te tun mu, si á fəgi á nii balv na təgi cwə-laa nuneeni dí na bri abam si á taá təgi te tun. ¹⁸A lagu si a joori a bri abam wənu tilv a na maŋi a ta di abam kuni zanzan tun mu. Ku maa pai a yi-na nuŋə di liə yalv a na jigi abam ŋwaani tun. Ku yi ni nəona zanzan mu wu abam wonu ba tituŋa na bri ni ba culi Zezi Krisi tʊvni-dagara * kam mu. ¹⁹Ba yəni ba lagu wənu tilv fra na jigi-ba tun mu ku dwe We. Ba maa jigi wupolo di kulv na yi ba cavura tun, yi lugu baŋa wo-yəori wubuŋa jigi-ba. Ba kweelim je ni We wu cəgi-ba mu. ²⁰Ku nan na yi dibam, dí kugu je wu We-səŋə ni mu. Dibam cəgi dí Yuutu Zezi Krisi si o nuŋi dáani mu o ba. Wuntu mu vri dibam lwarum wonu. ²¹O na tuə, o laan wu pa dibam lugu baŋa yira yalv na bwəmmə tun ləni ya taa nyi di o titi yira yam te. Yantu yi We-səŋə nyim mu, yi ya jigi paari-zulə. Oó ma o dam-fərə kulv na pai o wai woŋo maama tun o ma ki kuntu.

4

Zezi kəgə kum nəona na maŋi si ba ki te tun

¹A ko-biə-ba, a soe abam lanyirani yi á fra jigi-ni. Abam pai a jigi wupolo, yi á ta wu pa a yuu zəŋi We yigə ni. A cilon-sonnu-ba, kwaani-na á zigu kəŋkəŋ dí Yuutu tögum dim wonu.

²A nan loori Evodi di Sintisi lanyirani, si á taá jigi wubuŋ-didwi á na se dí Yuutu wum tun ŋwaani. ³A loori nmv di, wulv na yi a doŋ tintuŋnv ciga ciga tun, si n zəni kaana bantv si ba taa se daani, beŋwaani ba deen təgi di amu yi dí tiini dí tuŋi dí təli We kwər-ywəŋə kam, di Kluman di balv maama na təgi di amu ba tuŋi tun. We maŋi Dl pupuni bantv yira Dl ŋwia tənə kum wonu.

⁴Taá ki-na wupolo maŋa maama á na ŋwi di dí Yuutu wum tun ŋwaani. A ta lagu a joori a ta ni, á taá ki wupolo. ⁵Pa-na nəona maama lwaru á lanyirani wum ni ni, si dí Yuutu wum maa bunu lele. ⁶Yi zaŋi-na á taá liə di kulokulv. Woŋo maama wonu si á taá wari We, á bri-Dl kulv á na lagu tun si Dl zəni abam, si á kwəri á taá ki Dl le maŋa maama. ⁷Kuntu mu We wu pa á bicara taa zurə, si ku dwəni nabiinə na wu wani kulv ba lwaru tun. Ku maa pa kulokulv bá wani ku cəgi á bicara di á wubuŋa maama, abam na ŋwi di Zezi Krisi tun ŋwaani.

⁸A ko-biə-ba, kulv a na lagu a ma a guri tun, á taá jigi wənu tilv na lana yi ti maŋi di zulə tun wubuŋa: ku na yi woŋo kulv maama na yi ciga tun,

naa woŋo kulv na jigi zulə tɪn,
naa woŋo kulv na maŋi tɪn,
naa woŋo kulv na ba jigi tusim tɪn,
naa woŋo kulv na poli nɔɔna wurv tɪn,
naa woŋo kulv na jigi tiə nɔɔna tee ni tɪn,

sɪ á taá jigi-na wəənu tum kuntu wobɔŋa.

⁹ Á taá ki-na wəənu tɪlv amv na bri abam yi á sɛ-ti tɪn, kv na yi á na ni kulv a na taga, yi á na kulv a na ki tɪn. Á na suni á ki kuntu, Wv-zuru Tu Baŋa-Wɛ wó ta wv á tee ni.

Pooli ki Filipi tiinə bam le ba na zən-o tɪn ŋwaani

¹⁰ A na ŋwi di dí Yuutu Zezi tɪn, amv tiini a jigi wɔpolo, beŋwaani kv daani zanzan yi abam daa wv guli a gulə sɪ á wəli-ni, yi lele kuntu á laan zəni-ni. Kv nan dai ni abam ba jigi a wobɔŋa mv ya, kv yi á wv nɛ cwəŋə mv sɪ á wəli-ni. ¹¹ A na tagi kuntu doŋ tɪn, kv dai ni a na ge woŋo tɪn ŋwaani. Woŋo maama wɔni, amv mi sɪ a taa jigi wɔpolo di kulv a na jigi tɪn. ¹² Yinigə na jigi-ni, amv ye a na wó ja a titi te. A jjiŋirv nan na daga di, a ta ye a na wó ki te. Woŋo maama wɔni, amv ye a na wó ki te sɪ a taa jigi wɔpolo. A na jigi a di a wobɔŋa naa kana na jigi-ni, a jjiŋirv na daga naa ti na muri, amv ta ye a na wó ki te sɪ a taa jigi wɔpolo. ¹³ Amv wai wəənu tum kuntu maama a kia, Zezi Krisi na pa-ni dam tɪn ŋwaani mv. ¹⁴ Di kuntu di, á ki lanyirani di á na zəni-ni a yaara yam wɔni tɪn.

¹⁵ Abam Filipi tiinə titi di ye lanyirani ni, maŋa kalv a na puli a wura a tɔɔli Wɛ kwər-ywəŋə kam a bri abam yi a laan nuŋi Masidvani ni tɪn, kv yi abam yirani mv wəli-ni. Zezi kəŋɔ kvdoŋ daa tərə kv di na pɛ amv woŋo, kv na dai abam yirani. ¹⁶ A dɛɛn na wv Tesaloniki ni tɪn, abam tɔŋi a na lagɪ zənə yalv tɪn á pa-ni, yi kv dai kuni bidwi yirani. ¹⁷ Kv nan dai ni amv lagɪ sɪ a taa jonji abam pɛera yam má mv, kv yi nyɔɔri dilv abam na wó na Wɛ tee ni ya ŋwaani tɪn mv pɛ a jigi wɔpolo. ¹⁸ Amv jonji pɛera yalv maama abam na pɛ amv tɪn kv ja gaali. A jonji pɛera yalv á na ki Epafroditi jɔŋa ni sɪ o ja ba o pa-ni tɪn, yi kulvkvulv daa wv muri-ni. Abam pɛera yam nyi di woŋo kulv á na mɛ á kaani Baŋa-Wɛ yi kv lwəm ywəmmə tɪn mv. Wɛ nan jonji á kaanum dɪm di wɔpolo. ¹⁹ Amv Tu Wɛ wó pa abam kulv maama á na ge tɪn Zezi yiri ŋwaani, Di na jigi wo-laarv tɪlv na tiini ti dagi yi ti jigi paari-zulə tɪn.

²⁰ Wɛ dilv na yi dibam Ko tɪn maŋi di zulə mv maŋa maama. Amina. *

²¹ Jɔɔni-na Wɛ nɔɔna balv na ŋwi di Zezi Krisi tɪn maama á pa-ni. Dí ko-biə balv na wv amv tee ni tɪn di jɔɔni abam. ²² Wɛ nɔɔna bam maama jɔɔni abam, kv na fɔŋi kv dwe didi balv na zɔvri Rom Pa-farv wɔm sɔŋə ni tɪn.

²³ Dibam Yuutu Zezi Krisi wó pa abam maama yu-yoŋo.

\e

COL

Kolɔsi

Tɔnɔ kulv Pooli na pɔpɔni o pa Kolɔsi tiinə tɪn na bri dibam kulv tɪn mv tuntu

Pooli dɛɛn pɔpɔni tɔnɔ kum kuntu o pa Wɛ nɔɔna balv na zɔvri Kolɔsi ni tɪn mv. Kolɔsi dɛɛn yi lugu kulv ba na bæi ni Azi-balaŋa * tɪn wv tɪv didva mv. Kv yi nunɛɛni kilometra biə-yale mv te di Efɛɛzi. Kv nan dai Pooli titi mv tɔɔli Wɛ kwərə di ba, kv yi Epafraŋi wulv na yi Kolɔsi tu tɪn mv tɔɔli Wɛ kwərə di ba, yi ba sɛ Zezi Krisi (Kolɔsi 1:7 di 4:12).

Maŋa kalv Pooli na wv puna digə ni Rom ni tɪn (Kolɔsi 4:3), mv Epafraŋi ve o te o ta o bri-o nɔɔna badaara na jaani vwan zaasɪm ba zv Kolɔsi tiinə bam wɔni, yi ba bri ni, nɔɔnv na lagɪ sɪ o na vrɪm lwarɪm wɔni, o maŋi sɪ o taa zuli wo-yɔɔrv sɪ o daari o sɛ ti ni mv. Ba ta ma wi, kv yi fifɪvɔn mv sɪ ba sɛ cullu tɪdaara mv, sɪ ba daari ba pa ba go-ba ni Zwifə cullu tum na bri te tɪn, sɪ ba kwəri ba sɛ cullu tɪlv na bri ni n wv maŋi sɪ n di kuntu naa n nyɔ kuntu tɪn.

Kuntu ŋwaani mv Pooli pɔpɔni tɔnɔ kum o pa-ba, sɪ o maa bri-ba kwərə kalv na yi cɪga tɪn, sɪ ba yi sɛ vwan karanyina tiinə bam. O ma ta di ba ni, Zezi na vri-ba tɪn, ba suni ba na vrɪm faŋi mv, sɪ cullu mv bá wani ti vri nɔɔna ti yagi. Kv yi Zezi Krisi ŋwaani mv Baŋa-Wɛ ki lugu, wɔm mv yi woŋo maama yigə tu, yi kv yi wuntu ŋwaani mv Wɛ ta wó vri nabiinə Di yagi. Kv yi n na ki n wv-didva di Zezi mv nɪ na

vrum (pöörum 1-2).

Pooli ma daari o pupuni o bri-ba, ba na wó ta ηwi te ηwi-dunya kalu We na pe-ba Zezi Krisi ηwaani tun wuni, si kulv maama ba na wó ki tun taa yi ba Yuutu Zezi yiri ηwaani (pöörum 3-4).

Pooli dæen tujɪ Tisiki di Onisim mu, yi ba ja tɔnɔ kum kuntu ba vu ba pa Kolɔsi tiinɛ bam.

Tɔnɔ kulv Pooli na pupuni o pa

KOLɔSI TIINɛ tun

1

¹ Amu Pooli wulv We na kuri di Dl titi wubunya si a taa yi Zezi Krisi tintujɔnu tun mu pupuni tɔnɔ kuntu, yi di ko-bu Timoti tɔgi o weli-ni. ² Di pupuni si di pa abam balv na yi We nɔɔna yi á zuvri Kolɔsi ni tun. Abam mu yi di ko-biə balv na ki á wu-didva di Zezi Krisi tun.

Dí Ko We wó pa abam yazurə di yu-yoŋo.

Pooli na ki We le ba ηwaani te tun

³ Maŋa maama dibam na yəni di loori We di pa abam, di taá ki Dl le mu abam ηwaani. Duntu mu yi di Yuutu Zezi Krisi Ko. ⁴ Beŋwaani dibam ni abam na jigɪ wu-didva di Zezi yi á kwəri á soe We nɔɔna bam maama te tun. ⁵ Beŋwaani, abam na de yigə á ni We kwər-ywəŋə kam tun mu pe á jigɪ tuna ni á wó na wəənu tilv We na tiŋi Dl sɔŋo ni abam ηwaani tun. We kwər-ywəŋə kam kuntu mu yi kalv na suni ka yi cigɪ tun. ⁶ Dl kwər-ywəŋə kam kuntu laan jagɪ ka yi lɔgv baŋa je maama yi ka kwe nɔɔna lanyirani, ni ka na jagɪ ka yi abam te yi ka kwe abam te tun. Ku zigɪ maŋa kalv á na puli á ni We kwərə kam yi á lwarɪ We zaani dum na suni di yi cigɪ te tun. ⁷ Ku yi Epafrasɪ dæen mu bri abam We cigɪ kam kuntu. Wuntu mu yi dibam ko-bu-sono, yi o tɔgi di dibam o tujɪ di o wu maama o pa Zezi Krisi abam ηwaani. ⁸ Wuntu ta mu tagɪ o bri dibam We Joro * kum na pe abam jigɪ da-sono te tun.

⁹ Kuntu ηwaani mu di yəni di warɪ We maŋa maama di pa abam, ku na puli maŋa kam di na ni á woŋo kuntu tun. Dí loori-Dl si Dl pa á taá ye Dl wubunya na lagɪ kulv tun, si Dl daari Dl pa á na swan di yəno maama ni Dl Joro kum na pai te tun. ¹⁰ Kuntu, abam laan wó wani á tɔgi cwəŋə si ku maŋi di di Yuutu wum na lagɪ te tun, si ku pa o wu poli á titujɪ maama ηwaani. Dí loori We si Dl weli abam si á taá ki titujɪ-ŋuna dwi təri təri lanyirani, si á fɔgi á lwarɪ We á weli da. ¹¹ Dí nan ta loori We, si Dl ma Dl dam-fɔrɔ kulv na dwe maama tun Dl weli abam si á wani á fɔgi á zigɪ kəŋkəŋ, si á kwəri á taá jigɪ wu-zuru, si á taá kwaanɪ á ve yigə woŋo maama wuni. ¹² Á taá ki di Ko We le di wupolo, beŋwaani duntu mu pe abam cwəŋə, si á tɔgi á na wo-laaru tilv Dl na tiŋi si Dl pa Dl nɔɔna bam tun jəgə kalv na yi pooni tun wuni. ¹³ Dí Ko We mu li dibam lim wuni, si wo-lwaanv daa yi taa wai dibam. Dl ma daari Dl pa di zv Dl titi Bu-sono kum paari dum wu. ¹⁴ Ku nan yi Dl Bu Zezi mu kwe o ηwia o ma ηwi di lwarum jini, o pa We yagi-di Dl ma ce dibam.

Zezi na yi wulv di o na tujɪ kulv tun

¹⁵ Zezi yi Baŋa-We dilv nabiinə na ba nai tun nyinyugv mu. O yi We Bu-dva mu. Wuntu maŋi o wura mu ku loori wəənu tilv maama We na ki tun. ¹⁶ We de wuntu ηwaani mu Dl ki wəənu maama, wəənu tilv maama na wu weyuu ni di tɪga baŋa ni tun, tilv nɔɔna na nai di tilv ba na warɪ ba nai tun, ku na yi malesɪ * di wəənu tilv maama na jigɪ dam yi ti di paari nabiinə baŋa ni tun. We de Zezi ηwaani mu Dl ki ti maama, si ku pa o na zulə ti baŋa ni. ¹⁷ Zezi maŋi o wura mu pulim ni yi kulɔkulv daa ta tərə. Ku yi wuntu mu pai woŋo maama zigɪ ku jəgə ni lanyirani. ¹⁸ Wuntu mu yi o nɔɔna bam yuutu, yi ba kəgə kum nyi di o yira yam. Wum mu puli o kəgə kum kuri. Ku yi Zezi mu de yigə o bi o yagi tɔvni. Ku ma pa o yi yigə tu woŋo maama wuni. ¹⁹ Beŋwaani ku yi We titi wubunya mu lagɪ si Dl Bu Zezi taa nyi di Dl titi fasi. ²⁰ We li wubunya mu, si Dl da Dl Bu wum ηwaani Dl pa wəənu maama joori ti fɔgi daani di Dl. Dl Bu Zezi na tigɪ tɔvni-dagara * kam baŋa ni yi o jana nuŋi tun mu pe wəənu maama joori ti fɔgi daani di We, ku na yi lɔgv baŋa wəənu di weyuu wəənu maama.

²¹ Ku nan na yi abam, abam dæen baŋwe di We, á yi We duna mu. Abam wubunya di á titujɪ maama dæen lagɪ wo-lwaanv yirani mu si á taá kia. ²² Ku daari lele kuntu, We laan pe á fɔgi daani di Dl, Dl Bu

wum na jigi nabiinu yi o daari o ti tun ɲwaani. We ki kontu si á wani á ba á zigi Dl yigə ni di wu-pojɔ mu, si á taá yi nɔn-ɲuna balu na ba jigi wo-lɔɲɔ tun. ²³ Abam nan maɲi si á taá tɔɲi We ciga kam di á wu-didva, si á zigi kəɲkəɲ. Á wu maɲi si á pa á wubɔɲa ləni di tuna yalu á na jigi We kwər-ywəɲə kam ɲwaani tun. Dl kwər-ywəɲə kam kontu mu yi kwərə kalu abam na maɲi á ni yi ba tɔɔli-ka ba bri lugu baɲa nɔɔna maama tun. Amu Pooli nan yi We tuntɔɲnu si a taa tɔɔli Dl kwər-ywəɲə kam kontu mu.

Pooli na tɔɲi Zezi nɔɔna bam ɲwaani te tun

²⁴ Amu jigi wupolo di a na yaari te abam ɲwaani tun. Ku na ce a yira ni te tun, ku nyi ni Zezi Krisi na yaari te tun mu. A yaari yaara yalu na daari si di yaari Zezi titɔɲa yam ɲwaani tun mu, si ku zəni o nɔn-kɔgɔ kum na nyi di o yira yam tun lanyirani. ²⁵ We tɔɲi-ni si a taa tɔɲa a pa-ba mu. Titɔɲi dum kontu mu yi si a kwaani a tɔɔli We kwərə kam maama a bri abam. ²⁶ Ku na zigi pulim ni tun, We ciga kam kontu dɛɛn səgi mu nabiinə tee ni, yi We laan pa balu na yi Dl nɔɔna tun ba ba lwarɪ-ka. ²⁷ Ku yi We titi wubɔɲa mu lagɪ si Dl pa ba lwarɪ Dl ciga kam kontu. Dl lagɪ si lugu baɲa dwi maama tiinə mu lwarɪ Dl ciga kam na tiini ka jigi lam di zulə te tun. We ciga kalu dɛɛn na səgi yi ka laan ba ka lwarɪ jaja tun mu yi si Zezi Krisi wu abam bicara ni, yi ku pa á jigi tuna ni á wó na paari-zulə We tee ni. ²⁸ Kontu ɲwaani dibam yəni di tɔɔli Zezi Krisi kwərə mu di bri nɔɔna maama, yi di kaani-ba di swan yalu We na pɛ dibam tun, si di pa ba maama laan wani ba ba ba zigi We yigə ni, ni balu wubɔɲa na biɲa di Zezi Krisi tɔɲim dum tun. ²⁹ Kontu mu amu nan tiini a kwaani a tɔɲa. Ku nan yi Zezi dam-fɔrɔ kum o na pɛ-ni tun mu pai a jigi dam a ma a tɔɲi kontu.

2

¹ Amu lagɪ si abam lwarɪ a na tiini a tɔɲi te abam ɲwaani, ku wəli di We nɔɔna balu na wu Lawodise ni, di nɔɔna zanzan balu yi ta na wu nɛ amu tun di ɲwaani. ² Amu tiini a kwaani kontu, si ku pa We nɔɔna bam maama wani ba taa jigi baari mu, si ba daari ba taa ɲwi daani di sono. Kontu wó pa ba zigi lanyirani di ba na tiini ba lwarɪ We ciga kam te tun, si ba lwarɪ We ciga kalu ya na səgi tun, yi ciga kam kontu mu yi Zezi Krisi titi. ³ Wuntu mu yi wɔlu na pai nɔɔna lwarɪ swan di yəno kulɔ maama na yi We nyum, ti na jigi kuri zanzan yi ti səgi tun.

⁴ A nan tagi kontu a bri abam, si á yi pa nɔɔn-nɔɔnu ganɪ abam, di o na maɲi o ɲɔɔni swan taani te maama di. ⁵ Ku nan na yi amu na təri abam tee ni tun di, a wubɔɲa maama wura di abam. Kontu ɲwaani ku pɛ-ni wupolo di a na lwarɪ ni á tɔɲi cwəɲə yi á zigi kəɲkəɲ, á na jigi wu-didva di Zezi Krisi tun ɲwaani.

ɲwi-dɔɲa kalu di na jigi Zezi ɲwaani tun

⁶ Abam nan na se si Zezi Krisi taa yi abam Yuutu tun, ku maɲi si á taá ɲwi did-o mu. ⁷ Nan fɔɲi-na á zigi kəɲkəɲ ni tiu bɔnnu na zu tɪga te tun, si á daari á kwaani á taá jigi wu-didva did-o ni ba na maɲi ba zaasi abam te tun, si á taá ki We le zanzan maɲa maama.

⁸ Á nan cu á titi, si á yi pa nɔɔn-nɔɔnu ganɪ abam di o swan yalu na ba jigi kuri tun. Yantu yi nabiinə wubɔɲa yalu na tɔɲi ba nabaara mu tun mu. Ya yi lugu baɲa nyum mu, si ya dai Krisi nyum. ⁹ Bɛɲwaani, Baɲa-We na yi tite maama tun, Zezi Krisi di yi kontu dɔɲ mu fasi. ¹⁰ Abam na ɲwi di Zezi tun, á maɲi á na We wo-laaru tum maama á jɔɲi o tee ni. Wuntu mu te wɔɲo kulɔ maama na jigi dam nabiinə baɲa ni tun.

¹¹ Abam na ɲwi di Zezi Krisi tun, o li á wubɔɲ-lwaanu tum maama mu, si ti daa yi taa jigi dam á baɲa ni. O na fɔɲi o kwe abam kontu tun, ku nyi di ba na goni bəkəri * te tun mu. Ku nan dai ni nabiinə na goni te tun, ku yi Zezi Krisi ɲwaani mu. ¹² Bɛɲwaani, ba na miisi abam na wuni tun, ku bri ni ba ya ki abam di, nɛɛni Zezi Krisi na tigi yi ba ki-o te tun mu. Ku kwəri ku bri ni á joori á bi á na We ɲwi-dɔɲa kam, bɛɲwaani á jigi wu-didva di We na mɛ Dl dam dum Dl bi Zezi Dl pa o yagi tɔvni tun.

¹³ Abam dɛɛn ya ba jigi ɲwia We tee ni á na ki kəm-balwaarv tun ɲwaani. Abam dɛɛn ya tɔɲi á dai We nɔɔna á na dai Zwifə tun ɲwaani. We laan nan pɛ á na Dl ɲwi-dɔɲa kam á na ɲwi di Zezi tun ɲwaani. We nan yagi dibam lwarum maama Dl ma ce dibam. ¹⁴ Ba na pagɪ Zezi Krisi tɔvni-dagara baɲa ni tun, ku yi nɛɛni ba pagɪ cullu tɔnɔ kulɔ na bri ni dibam ki di cɔɲi tun mu. We bri ni tɔnɔ kum kontu daa ba jigi kuri, yi dibam lwarum dum maama ti. ¹⁵ Zezi mu wani wɔɲo kulɔ maama na jigi dam nabiinə baɲa ni tun, yi o cɔɲi ti maama dam. O tɔvni dagara kam baɲa ni mu We mɛ Dl bri nɔɔna jaja ni o jigi dam wəənu tum kontu maama baɲa ni, ni nɔɔnu na wani o dɔna yi o ja-ba o vɔ te tun.

¹⁶ Kontu ɲwaani, abam yi se si nɔɔn-nɔɔnu pa abam culu di á na di kulɔ naa á na nyɔ kulɔ tun. Á yi pa nɔɔn-nɔɔnu bri abam á na wó li da yalu si ya taa yi candiə da naa can-dɔɲa de naa siun de ɲwaani tun.

¹⁷ Cullu tum kuntu daa ba jigi kuri. Ti deen yi luluŋu mu, si ti bri ciga kalu na lagi ka ba tin. Ciga kam kuntu nan mu yi Zezi Krisi. ¹⁸ Á yi se á pa nɔɔna balu na yaari ba titi yi ba zuli malesi * di vwan tu-n-titi tun ganu abam. Ba yɛni ba te ba wi, We mu bri-ba kuntu woŋo, yi ba wubuŋa nan dai We nyim. Ku yi ba zɛŋi-n-titi wubuŋ-kamunɔ mu ba jiga, ku nan yi kafe mu. ¹⁹ Bantu nan daa ba ŋwi di Zezi. Wuntu mu yi dibam Yuutu, yi di ŋwi did-o nɛɛɛni nɔɔnu yira na toŋi di o yuu te tin. Zezi ŋwaani mu di wɛli daani di tuŋa, ni nɔɔnu yira na jigi pɔɔrum dwi tɛri tɛri yi ya tuŋi tituŋi didva te tin. Wuntu mu zɛni dibam yi di ve yigɛ We cwɛŋɔ kam wuni ni We na lagi te tin.

²⁰ Abam na se Zezi Krisi tin, ku nyi di á tɔgi did-o á ti mu te. Kuntu ŋwaani lugu baŋa wubuŋ-yɔɔru tum daa ba jigi dam abam baŋa ni. Bɛɛ mu yi á nan ta ki nɛɛɛni á yi lugu baŋa nyim mu te? ²¹ Bɛɛ mu yi á se cullu tilu na bri ni <yi kwe kuntu> naa <yi ta n di kuntu> naa <yi dwe kuntu> tin? ²² Cullu tum kuntu nan wura wɛɛnu tilu na wó ba ti cɔgi tin ŋwaani mu. Cullu tilu ba na bri abam kuntu doŋ tin yi nabiinɔ wubuŋa mu. Ti wu nuŋi We te. ²³ Wɛɛnu tum kuntu nyi ni swan mu ba na mai ba titi wubuŋa ba ma zuli-ti. Ba ma tu ba titi yi ba bɛɛsi ba yira. Cullu tum kuntu yi nɛɛɛni ti jigi kuri mu te, ti nan yi kafe mu. Ti wari ti wɛli nɔɔna si ba ja ba titi di wo-zɔɔna yalu ba fra na zuuri tun.

3

¹ Abam na ne We ŋwi-duŋa kam tin, ku nyi di á tɔgi di Zezi Krisi mu á joori á bi á yagi tuuni. Kuntu ŋwaani, pa-na We-sɔŋɔ wɛɛnu tum taa jigi fra di abam, si dáani mu Zezi Krisi je Baŋa-We jazim ni. ² Pa-na á wubuŋa tiini ya zu We-sɔŋɔ wo-laaru tum, si ku yi taa yi lugu baŋa wo-yɔɔru tum. ³ Abam na yagi lwarum cwɛŋɔ tun, ku nyi di á tigi mu te, yi á laan na ŋwi-duŋa di Zezi Krisi, yi á ŋwia kam sɛgi We tee ni. ⁴ Abam ŋwia kam ciga ciga mu yi Zezi Krisi. Kuntu ŋwaani, o na joori o ba o bri o titi jaja di o paari-zulɔ yam, abam di wó tɔgi did-o á na paari-zulɔ.

We ŋwi-duŋa kam na yi te tun

⁵ Abam nan maŋi si á li lugu baŋa wubuŋ-lwaanu tum mu á bicara ni, si á yi zaŋi á se-ti. Ku na yi boorim naa wo-zɔɔna kikiɔ naa ka-laga, naa ku na yi á fra na zuuri wo-yɔɔru tilu tun, naa á na pa á yi sui wɛɛnu tilu tun, á yi se wubuŋa yam kuntu doŋ. Nmu na pai n yi sui wɛɛnu, ku bri ni n pai tintu mu zulɔ yi n daari We n yagi. ⁶ Wo-balwaarv tintu ŋwaani mu We banu wó zaŋi ((di nabiinɔ balu maama na vin Di ni tin)). ⁷ Abam di ŋwia kam maama deen yi kuntu mu. ⁸ Ku daari lele kuntu, á maŋi si á li wo-balwaarv tum kuntu maama mu á bicara ni. Ku na yi ban-zɔŋɔ di ka-culi-daani di pu-siŋa. Á yi taá twi nɔɔna. Á yi taá mai á niɔ á ŋɔɔni wo-zɔɔna ŋwe. ⁹ Á yi zaŋi á fɔ wwan á pa daani. Bɛŋwaani abam yagi á ŋwi-duŋa kam di ka kikiɔ maama, ¹⁰ yi á laan daari á jigi ŋwi-duŋa mu. We mu pe abam ŋwi-duŋa kam kuntu. Di maa kwe-ka si ka taa nyi di Di titi ŋwia, si á wani á fɔgi á lwaru Di na yi te tun. ¹¹ Kuntu ŋwaani, balu na jigi We ŋwi-duŋa kam tin, kampwara daa tɛri ba wuni. Zwifɔ di dwi-ge * tiinɔ maama yi bidwi mu. Balu na goni ba bɛkɛri * di balu na wu goni tun maama yi bidwi mu. Balu yi na wu puuri di balu ba na ba niŋi tun, ku wɛli di gambe di balu na te ba titi tun maama yi bidwi mu. Ba maama wura Zezi Krisi ŋwaani mu, yi o ŋwi di ba maama.

¹² We mu kuri abam si á taá yi Di nɔɔna, yi Di soe abam. Kuntu ŋwaani, taá jigi-na da-ŋwaŋa, si á taá ki-da lanyirani. Taá tu-na á titi da-tee ni, si á taá jigi wu-bono di wu-zuru. ¹³ Á taá jigi-na wu-zuru da-ŋwaani. Abam wulu na jigi juu di o doŋ, si á yagi á ma ce daani, ni di Yuutu Zezi na yagi á lwarum o ma ce abam te tin. ¹⁴ Kulv na dwe maama tun, taá soe-na daani, si ku pa á wani á taá jigi ni didva lanyirani. ¹⁵ Pa-na wu-zuru kulv Zezi Krisi na pe abam tun taa te á wubuŋa maama. Bɛŋwaani We kuri abam si á ji woŋo didva mu, si á taá jigi wu-zuru kuntu doŋ. Maŋa maama si á taá ki We le. ¹⁶ Pa-na Zezi Krisi taani dum tiini di zu á bicara, si á taá mai swan yalu We na pe abam tin á kwe daani, si á daari á taá kaani daani. Taá leeni-na We lɔŋ-ŋwi di We tiɔ le di We Joro * kum na pe abam le silu tun. Á taá leeni kuntu á zuli We, si á taá ki Di le. ¹⁷ Woŋo kulv maama abam na wó ki tun, ku na yi á ni-ŋwaŋa naa á juŋa tituŋi, si á pa ku taa yi di Yuutu Zezi yiri ŋwaani, si á daari á taá ki di Ko We le Zezi Krisi ŋwaani.

Nɔɔnu maama na maŋi si o taa ŋwi te ŋwi-duŋa kam wuni tun

¹⁸ Kaana-ba, á maŋi si á taá se á banna, bɛŋwaani kuntu yi woŋo kulv na maŋi di di Yuutu Zezi wubuŋa tun mu.

¹⁹ Ku daari kan-banna-ba, á di maŋi si á taá soe á kaana, si á yi taá ki cia di ba.

²⁰ Biɔ-ba, á na se di Yuutu Zezi tin, ku maŋi si á se á tiinɔ ni woŋo maama wuni, si kuntu mu yi woŋo kulv na poli We wu tun.

²¹ Ku daari abam balu na yi biə kwə tun, á yi taá tiini á fi-ba, si kuntu wó pa ba wuru cəgi yi ba ga baari.

²² Ku na yi abam balu na yi gambə tun, á taá tɔŋi á tɔgi á yum tiinə wubɔŋa woŋo maama wɔni. Ku nan dai ba na zigi ba nii abam maŋa kalu yirani tun mu á wó ki kuntu si ba tee abam. Nan taá tɔŋi-na di á wu maama, á na kwari dí Yuutu wom tun ŋwaani. ²³ Woŋo kulɔ maama á na wó tɔŋi tun, á taá tɔŋi di á wu maama. Pa-na á na ki te tun taa yi dí Yuutu wom ŋwaani, si ku taa dai nabiinə ŋwaani. ²⁴ Bɛŋwaani abam ye ni dí Yuutu Zezi Kriŋi wó pa abam pɛeri dilu o na tiŋi si o pa o nɔɔna bam Wɛ-səŋo ni tun. Wuntu mu yi á yuutu wɔlu á na tɔŋi á pa-o tun. ²⁵ Ku daari wɔlu maama na ki balɔɔ tun wó joŋi balɔɔ ŋwurɔ mu, si ku maŋi di o titɔŋa yam na yi te tun. Wɛ nan tɔgi ciga mu Dɪ maɪ Dɪ di nabiinə taani, si Dɪ ba kuri nɔɔna daani.

4

¹ Ku daari abam balu na yi gambə sɔm yum tiinə tun, á taá ki ciga di kulɔ na maŋi tun di ba. Á nan taá ye ni abam di jigi yuutu o na te abam Wɛ-səŋo ni.

² Á tiini á kwaani á taá loori Wɛ, si á ci á titi lanyirani, si á taá ki Dɪ le. ³ Á nan taá loori Wɛ á pa dibam di, si Dɪ pa dí na cwəŋə dí taá tɔɔli Zezi Kriŋi ciga kalu na səgi tun kwərə dí bri nɔɔna. Ku nan yi amu na tɔɔli Zezi kwərə kam tun ŋwaani mu pɛ a wu puna digə ni. ⁴ Looi-na Wɛ á pa-ni, si a wani a pa nɔɔna lwarɔ ciga kam kuntu maama fasi. Mu titɔŋi dilu Wɛ na pɛ amu si a tɔŋi tun.

⁵ Á cu-na á titi di á na ŋwi te di balu na ba tɔgi Zezi tun titari ni, á taá ki lanyirani si ba yi na á wo-ləŋo. Wɛ na pɛ abam pwələ si á ki kulɔ, si á pa ku ja kuri lanyirani. ⁶ Pa-na á ni-taani taa lana, si di taa jigi ywəəni, si á daari á taá ye á na wó ləri nɔɔnu maama taani te tun.

Tiim kwərə

⁷ A lagɔ a tɔŋi dí ko-bu-sono Tisiki si o ba abam te. Wuntu mu yi wɔlu na tɔŋi o pa dí Yuutu Zezi di ciga tun. Dibam maama wəli daani mu dí tɔŋi dí pai dí Yuutu wom. ⁸ Amu yɔəri a tɔŋ-o si o ba o ta amu labari maama na yi te tun o bri abam, si á bicara pəni tiga ni di á na wó lwarɔ dibam woŋo na yi te tun. ⁹ Dibam ko-bu-sono Onisim di wó tɔgi o ba. Wuntu nuŋi abam kəgə kum wɔni mu, yi o tɔgi Zezi di ciga. Bantu bale mu wó ta woŋo kulɔ maama na wuru ku ki yo seeni tun ba bri abam.

¹⁰ Arisariki wɔlu na tɔgi o wu puna digə ni di amu tun jɔɔni abam. Mariki wɔlu na yi Banabasi curu tun di jɔɔni abam. Abam maŋi á joŋi ni ni, o na tuə, á wó jeer-o lanyirani. ¹¹ Zusitu wɔlu yiri didoŋ na yi Zezi tun di jɔɔni abam. Ku na yi Zwifə balu na tu ba sɛ Zezi tun, nɔɔna bantu batɔ yirani mu yi balu na tɔgi ba tɔŋi Wɛ paari dɔm titɔŋa ba wəli amu tun. Ba tiini ba pai a wu zurə.

¹² Epafraŋi wɔlu na nuŋi abam kəgə kum wɔni yi o tɔŋi o pa Zezi Kriŋi tun di jɔɔni abam. O kwaani o loori Wɛ mu maŋa maama o pa abam, si á wani á zigi kəŋkəŋ di baari, si á wubɔŋa bi di Wɛ cwəŋə kam tɔgɔm, si á taá ki Dɪ wubɔŋa na lagɔ kulɔ maama tun. ¹³ Amu titi wó wani a ta a bri abam ni o suni o tiini o tɔŋi o wəli abam, ku wəli di nɔɔna balu na zuri Lawodise di Yirapolisi ni tun.

¹⁴ Dibam badoŋ-sono Luki wɔlu na yi dɔgita tu tun didaani Demasi di jɔɔni abam.

¹⁵ Jɔɔni-na dí ko-biə balu na tɔgi Zezi yi ba zuri Lawodise ni tun á pa dibam, ku wəli di Nimfa di Zezi kəgə kulɔ na yəni ku jeeri daani o səŋo ni tun.

¹⁶ Abam na joŋi amu tɔnɔ kum yi á na karumi á ti, si á laan pa-ku Zezi kəgə kulɔ na zuri Lawodise ni tun, si ba di karumi. Ku daari si abam di joŋi amu tɔnɔ kudon bantu di tee ni á di karumi.

¹⁷ Ta-na á bri Arisipi si o kwaani o tɔŋi titɔŋi dilu dí Yuutu Zezi na pɛ-o si o tɔŋi tun o ti.

¹⁸ Amu Pooli mu jɔɔni abam. A titi laan mu pupɔni tintu di a juŋa. Á yi zaŋi á swe a na wu puna digə ni tun ni ni.

Wɛ wó pa abam yu-yoŋo.

\e

1TH

1 Tesaloniki

Dayigə tɔnɔ kulɔ Pooli na pupɔni o pa Tesaloniki tiinə tun na bri dibam kulɔ tun mu tuntu

Tesaloniki ya yi Masidwanɔ pa-tu mu. Maŋa kam Pooli na nuŋi Filipi ni tun, o ve dáani mu o puli Wɛ titɔŋa yam. Ku nan wu daani, yi ku ba ku ji fifwɔn si o duri o nuŋi Tesaloniki ni, Zwifə badaara na jigi wu-guv did-o tun ŋwaani (Titɔŋa Tɔnɔ 17:1-10).

Ku kwaga ni, Pooli na wu Korenti ni tun, Timoti wulv na tɔgi did-o o tɔɔi We titɔɔa tin tu o te, yi o bri-o We nɔɔna balv na wu Tesaloniki tun labaarɔ na yi te tun. Kuntu mu Pooli pupɔni o dayigɔ tɔɔo kum o pa-ba.

Pooli de yigɔ o ki We le mu, o na ni ni ba ta jigɔ wu-didva di Zezi yi ba jigɔ da-sono tin ɔwaaɔ (pɔɔrim 1).

O laan ma guli-ba o na tɔɔi ba titari ni te tun, di o na lagi si o joori o na-ba te tun (pɔɔrim 2-3).

O ma pa ba na baari si ba taa ve yigɔ We cwɔɔɔ kam wɔni di wu-pɔɔo (4:1-12).

O daari o leri bwia yalv ba na bwe-o twa biim laɔa ni, di Zezi na wɔ joori o ba di paari-zulɔ te tun laɔa ni di (4:13-5:11).

O ta ma kwe-ba di kwia yadaara o ma guri o tɔɔo kum (5:12-28).

Tɔɔo kuntu zɔni balv maama na lia lɔɔv tiim ɔwaaɔ tin mu. Ku bri ni We nɔɔna maɔi si ba ki ba wu-didva mu di We, si ba daari ba taa ve yigɔ ba tɔɔi di wu-zuru si ba taa cɔgi Zezi tum dum.

Dayigɔ tɔɔo kulv Pooli na pupɔni o pa

TESALONIKI TIINɔ tin

1

¹Amu Pooli didaani Silasi di Timoti mu pupɔni tɔɔo kuntu si di pa abam We nɔɔna balv na wu Tesaloniki ni yi a yi di Ko Baɔa-We di di Yuutu Zezi Kresi nɔɔna tun.

We wɔ pa abam yazura di yu-yoɔo.

Tesaloniki tiinɔ na tɔgi We te tun

²Maɔa maama di yɔni di ki We le mu abam maama ɔwaaɔ, yi di kwari di loori-Di di pa abam. ³Di na wu di Ko We yigɔ ni, di yɔni di guli abam na ki a wu-didva di Zezi Kresi yi ku pai a tɔɔi lanyirani te tun mu, di guli abam sono kum na pai a tiini a tɔɔi te tun. A na jigɔ tuna di di Yuutu Zezi Kresi tun mu pai a zigɔ kaɔkaɔ.

⁴Di ko-bia-ba, di ye ni We mu soe abam yi Di kuri abam si a ta a yi Di nɔɔna. ⁵Beɔwaaɔ, dibam deen na tu di tɔɔi We kwɔr-ywɔɔɔ kam di bri abam tun, ku dai di ni-taani ma. We dam dum mu wu dibam tee ni di Di Joro * kum, yi di bri We ciga kam di di wu maama. Dibam deen na wu a tee ni tun, a ne dibam na yi tite si ku ma zɔni abam.

⁶Abam lwani dibam di di Yuutu wum na ki te tun. A na joɔi We kwɔr-ywɔɔɔ kam tun, ku pe a na yaara zanzan. A nan ta joɔi-ka di wupolo We Joro kum na zɔni abam tun ɔwaaɔ. ⁷Ku ma pa a jigɔ nyunyuvu kulv na lamma tun, si Zezi nɔɔna balv maama na zuru Masidvani tuni dum ni di Akayi tuni dum ni tun di lwani abam. ⁸Beɔwaaɔ, abam na tɔɔi di Yuutu wum kwɔrɔ kam a bri nɔɔna te tun, ka jagɔ Masidvani di Akayi ni ka gaali ka ke ka yi je maama, yi nɔɔna maama lwarɔ a na ki a wu-didva di We te. Mu ku kuri ku daa dai fifiɔn si di ta kulukulv kantv laɔa ni. ⁹Beɔwaaɔ nɔɔna bam maama te a na jeeri dibam lanyirani te maɔa kalv di na tu abam te tun, di a na yagɔ jwɔnɔ kaaniɔ yi a daari a tɔgi We, si a laan ta a tɔɔi a pa We dilv na yi ciga tu di ɔwɔa tu te tun, ¹⁰yi a kwari a cɔgi Di Bu wum tum dum. We bi-o Di pa o yagɔ tɔɔni mu, yi o o zigɔ We-sɔɔɔ ni o ba lɔɔv baɔa. Wuntu mu yi Zezi wulv na wɔ vri dibam We ban-zɔɔo kulv na wɔ ba nɔɔna baɔa ni ba lwarum ɔwaaɔ tin wɔni.

2

Pooli na weli Tesaloniki tiinɔ te tun

¹Di ko-bia-ba, abam titi ye lanyirani ni, di na tu abam te tun, ku dai kafe. ²Abam ye ba na maɔi ba beesi dibam yi ba twi dibam te Filipi ni yi di laan ba abam te tun. Nɔɔna deen kwaani si ba ci dibam cwɔɔɔ. Nan di ku di, di Tu We pe dibam pu-dia si di tɔɔi Di kwɔr-ywɔɔɔ kam di bri abam di baari.

³Kwia yalv di na yɔni di kwe abam tun, ku dai di tusim, naa di jigɔ wɔbɔɔ-balwaarv mu. Ku nan dai swan mu di kia, si di ma di ganɔ abam. ⁴Awo. Dibam yɔni di ɔɔɔni ni We na lagi te tun mu, beɔwaaɔ dintv mu kuri dibam yi Di kwe Di kwɔr-ywɔɔɔ kam Di ki di jɔɔa ni. Dibam na ɔɔɔni te tun, ku dai si di ma di poli

nabiinə wɔrɔ, ku yi sɪ dɪ pa Wɛ dɪlɔ na maŋɪ dɪbam bɪcara Dɪ nii tɪn wɔ mu poli. ⁵ Á ye lanyiranɪ nɪ dɪ wɔ tu dɪ ŋɔɔnɪ nɪ-sɔŋɪ ŋwaja dɪ abam. Dɪ nan wɔ ŋɔɔnɪ bɪtar-kamunə sɪ dɪ ma pri nɔɔna swan, sɪ dɪ jonɪ wəənu ba tee nɪ. Wɛ ye nɪ dɪbam na tagɪ kɔlɔ tɪn yi cɪga mu. ⁶ Ku na yi abam naa nɔɔnɔ wɔlɔ maama dɪ, dɪ wɔ kɪ dɪ wɔbɔŋa nɪ sɪ nabiinə taa zuli dɪbam.

⁷ Dɪ na yi Zezi Krisi tuntɔŋna tɪn, dɪ ya jɪgɪ cwəŋə sɪ dɪ pa á taá nii dɪbam nɪ nɔn-kamunə te. Dɪ nan wɔ kɪ kɔntɔ. Dɪ dɛen tu dɪ titɪ mu nɪ biə te, yi dɪ laan nii abam lanyiranɪ nɪ kaanɪ na jɪgɪ o biə o nii te tɪn.

⁸ Dɪ na tiini dɪ soe abam tɪn, dɪ sɛ sɪ dɪ kwe Wɛ kwər-ywəŋə kam dɪ maŋɪ dɪ brɪ abam, yi dɪ kwe dɪ ŋwia maama dɪ mu dɪ wəli da dɪ pa abam, á na tiini á tigi dɪ wɔbɔŋa nɪ tɪn ŋwaanɪ.

⁹ Dɪ ko-biə-ba, abam wó wanɪ á guli dɪbam dɛen na tɔŋɪ dɪ bwəni zanzan abam ŋwaanɪ te maŋa kalɔ dɪ na wura dɪ tɔɔli Wɛ kwər-ywəŋə kam dɪ brɪ abam tɪn. Dɪ dɛen ba lagɪ sɪ dɪ yaarɪ abam dɪ funfun dɪ. Kuntɔ ŋwaanɪ mu dɪ ta yəni dɪ tiini dɪ tɔŋɪ wia dɪ titɔ maama sɪ dɪ ma na dɪ ni-wɔdiu. ¹⁰ Dɪ dɛen tɔgɪ cwəŋə mu dɪ wɔ-pɔŋɔ abam balɔ na sɛ Zezi Krisi tɪn titarɪ nɪ, yi dɪ titɔŋa maama jɪgɪ cɪga, yi dɪ wɔ jaanɪ kulɔkulɔ dɪ cɔgɪ. Abam wó wanɪ á ta nɪ ku yi cɪga mu. Wɛ dɪ nan ye nɪ ku yi cɪga mu. ¹¹ Á ye nɪ dɪ dɛen jɪgɪ abam maama dɪ jɪ sɪle mu, nɪ ko na yəni o jɪgɪ o biə te tɪn. ¹² Dɪ kwe abam dɪ kwɪə yalɔ na pai á bɪcara zurə tɪn mu. Dɪ ma daari dɪ tiini dɪ kaanɪ abam, sɪ á taá tɔgɪ Wɛ cwəŋə sɪ ku maŋɪ dɪ Wɛ na lagɪ te tɪn. Bɛŋwaanɪ Wɛ mu kuri abam sɪ á zɔ Dɪ paari dum wɔ sɪ á na paari-zulə Dɪ tee nɪ.

¹³ Dɪ na jaanɪ Wɛ kwər-ywəŋə kam dɪ ba dɪ tɔɔli dɪ brɪ abam tɪn, á sɛ yi á jonɪ-ka lanyiranɪ. Kuntɔ ŋwaanɪ mu dɪ kɪ Wɛ le maŋa maama abam ŋwaanɪ. Á sɛ nɪ ku yi Wɛ kwərə mu sɪ ku dai nabiinə nyum. Ku yi cɪga, kwər-ywəŋə kam sunɪ ka yi Wɛ kwərə mu, yi ka zəni abam balɔ na sɛ Zezi tɪn wɔbɔŋa dɪ dam.

¹⁴ Dɪ ko-biə-ba, abam na nɛ yaara yalɔ tɪn, Zezi kɔgɔ kɔlɔ na wɔ Zude tɪnɪ dum nɪ tɪn dɪ nɛ yaara yantɔ doŋ mu. Abam dwi tiinə bam yaarɪ abam nɛnɛnɪ Zwifə bam dɪ na yaarɪ Zwifə balɔ na sɛ Zezi te tɪn mu.

¹⁵ Ku nan yi Zwifə bam kuntɔ mu gu dɪ Yuutu Zezi dɪ faŋa faŋa Wɛ nijɔŋnə bam, yi ba kwəri ba bɛɛsɪ dɪbam dɪ. Ba maa pai Wɛ wɔ cɔgɪ dɪ ba, yi ba yi nɔɔna maama duna. ¹⁶ Ba dɛen kwaanɪ sɪ ba cɪ dɪbam, sɪ dɪ yi tɔɔli Wɛ kwərə kam dɪ brɪ dwi-ge * tiinə sɪ ba na vrɪm ba lwarɪm wɔnɪ. Ba na vɪn Wɛ kwərə kam kuntɔ tɪn, ku ma pa ba na kɪ kəm-balwaarɔ tɪlɔ maŋa maama tɪn fɔgɪ tɪ puli tɪ wəli da. Wɛ ban-zɔŋɔ kɔm laan nan tu ba baŋa.

Pooli na lagɪ sɪ o joori o na Tesaloniki tiinə bam te tɪn

¹⁷ Dɪ ko-biə-ba, dɪ na pɔɔrɪ dɪ abam maŋa funfun yiranɪ tɪn, ku dai nɪ dɪ wɔbɔŋa mu pɔɔrɪ daanɪ, ku yi dɪ yɪə na warɪ ya na daanɪ tɪn mu. Abam fra tiini ya jɪgɪ dɪbam, yi dɪ kwaanɪ sɪ dɪ joori dɪ na abam. ¹⁸ Dɪ ma lagɪ sɪ dɪ ba abam te. Amɔ Pooli ya kwaanɪ sɪ a ba abam te, ku dai kuni bɪdwɪ yiranɪ. Ku nan yi sutaanɪ * mu cɪgɪ dɪbam. ¹⁹ Ku yi abam wɔbɔŋa mu tiini ya jɪgɪ dɪbam. Ku yi abam ŋwaanɪ mu dɪ jɪgɪ tuna Wɛ tee nɪ dɪ wɔpolo. Dɪ Yuutu Zezi na joori o ba, dɪ wó taa jɪgɪ wɔpolo dɪ na wó wanɪ dɪ brɪ nɪ abam de dɪbam jɪŋa á na vrɪm tɪn ŋwaanɪ. ²⁰ Ku yi cɪga mu, abam mu sunɪ á pai dɪbam na zulə dɪ wɔpolo.

3

¹⁻² Dɪbam na warɪ sɪ dɪ na daanɪ yi abam fra tiini ya jɪgɪ dɪbam ku ja gaali tɪn mu pɛ dɪbam lɪ wɔbɔŋa sɪ dɪ tɔŋɪ dɪ ko-bu Timoti sɪ o ba abam te, sɪ dɪbam titɪ daari dɪ maŋɪ Ateenɪ nɪ. Wɔntɔ mu yi wɔlɔ na tɔgɪ dɪ dɪbam o tɔŋɪ Wɛ titɔŋa yam yi o tɔɔli Zezi Krisi kwər-ywəŋə kam tɪn. Dɪ tɔŋ-o abam tee nɪ sɪ o ba o wəli abam, sɪ á na dam dɪ baari á taá tɔgɪ Zezi dɪ á wɔ maama, ³ sɪ yaara yalɔ á na nɛ tɪn yi pa á wɔlɔwɔlɔ joori kwaga. Abam titɪ maŋɪ á ye nɪ dɪbam maŋɪ sɪ dɪ na yaara yam kuntɔ doŋ mu. ⁴ Dɪbam dɛen ta na wɔ abam tee nɪ maŋa kalɔ tɪn, dɪ maŋɪ dɪ ta dɪ brɪ abam nɪ nɔɔna wó bɛɛsɪ dɪbam. Ku nan sunɪ ku kɪ nɪ abam na maŋɪ á ye ku ni nɪ te tɪn. ⁵ Abam liə na tiini ya jɪgɪ-nɪ tɪn mu pɛ a tɔŋɪ Timoti abam tee nɪ, sɪ o ba o nii á daa ta tɔgɪ Zezi dɪ á wɔ maama na, a na kwarɪ fɔvɔnɪ sɪ sutaanɪ wó zɪgɪ dɪ ba dɪ ganɪ abam sɪ á ywəri Wɛ cwəŋə nɪ sɪ ku pa dɪ titɔŋa yam maama jɪ kafɛ tɪn ŋwaanɪ.

⁶ Lele kuntɔ, Timoti laan joori o ba dɪbam te, yi o pa dɪ wɔbɔŋa pəni tɪga nɪ. O tagɪ o wɪ, á ta tɔgɪ Zezi dɪ á wɔ maama dɪ sono. O daa ta tagɪ o wɪ, á tiini á jɪgɪ dɪbam wɔbɔŋa dɪ wɔpolo, yi á lagɪ sɪ á na dɪbam nɪ dɪbam dɪ na lagɪ sɪ dɪ na abam te tɪn.

⁷ Dɪ ko-biə-ba, dɪ na ni nɪ á tɔgɪ Zezi dɪ á wɔ maama tɪn, ku pɛ dɪ bɪcara pəni tɪga nɪ, yi dɪ na baari dɪ yaara dɪ dɪ cana yam maama wɔnɪ. ⁸ Lele kuntɔ, dɪ laan ŋwɪ dɪ wɔpolo á na zɪgɪ kəŋkəŋ dɪ Yuutu wɔm tɔgɪm dum wɔnɪ tɪn ŋwaanɪ. ⁹ Dɪ bá wanɪ dɪ kɪ dɪ Tu Wɛ le dɪ ti abam ŋwaanɪ, dɪdaanɪ dɪ na nɛ wɔpolo kulɔ zanzan Dɪ yigə nɪ abam ŋwaanɪ tɪn. ¹⁰ Maŋa maama wia dɪ titɔ dɪ yəni dɪ loori Wɛ dɪ dɪ wɔ maama mu, sɪ Dɪ pa dɪ wanɪ dɪ na daanɪ, sɪ dɪ fɔgɪ dɪ brɪ kɔlɔ daa ta na muri abam tɪn, sɪ á wanɪ á fɔgɪ á taá tɔgɪ

Zezi di á wu maama.

¹¹ DÍ Ko Wε di dí Yuutu Zezi nan wó pa dibam cwəŋə si dí ba dí na abam. ¹² DÍ Yuutu wum wó pa á sono kum puli zanzan ku ja gaali, si á taá soe á donnə di nɔɔna maama lanyirani, ni dibam di na soe abam te tun. ¹³ Kuntu, oó pa á bicara ki dam, si á taá jigɪ wu-pɔŋo fasi dí Ko Wε yigə ni maŋa kalv dí Yuutu Zezi na wó joori o ba di o kəgə kum maama tun.

4

DÍ na wó taá yi tite si ku poli Wε wu tun

¹ DÍ ko-biə-ba, kulv na daari tun, dí loori abam dí Yuutu Zezi ŋwaani si á da cwəŋə si ku poli Wε wu. Dí maŋi dí bri abam cwəŋə kam kuntu, yi á tɔgɪ-ka di zim maama. Dí nan ta tiini dí loori abam si á kwaani si ku dwəni á na maŋi á ki te tun. ² Abam ye wənu tilv dí na bri abam yi ti yi dí Yuutu Zezi nyum tun. ³ Wε na lagɪ si á taá yi te tun mu tuntu: Dɪ lagɪ si á taá jigɪ wu-pɔŋo mu Dɪ yigə ni, si á yi taá boorə. ⁴ Abam nɔɔnv maama maŋi si o lwarɪ, o na wó ja o titi te si o ma di o kaani si ku taa jigɪ zulə yi digiru təri ku wuni tun. ⁵ Á nan yi pa boorim wubɔŋa wani abam, ni nɔɔna balv na yəri Wε tun. ⁶ Kadiri laŋa ni, nɔɔn-nɔɔnv yi zaŋi o ki kulv na wó cəgɪ o ko-bu wu tun, naa o jɔŋi kulv na yi o ko-bu nyum tun. Dí maŋi dí kaani abam lanyirani ni, nɔɔnv na ki wo-zɔɔna yantv dorj, dí Yuutu wum wó pa o na cam. ⁷ Wε na kuri dibam si dí taá tɔgɪ-Dɪ tun, ku dai si dí taá ki wo-zɔɔna. Dɪ nan kuri dibam si dí taá jigɪ wu-pɔŋo mu Dɪ yigə ni. ⁸ Kuntu ŋwaani, nɔɔnv wulv na vin dí na bri kulv tun, ku dai nabiinə mu o via, ku yi Wε dilv na ki Dɪ Joro * kum abam bicara ni tun mu o via.

⁹ Ku nan na yi á na wó ta soe á ko-biə te tun, ku daa dai fifwɔn si dí pɔpɔni dí bri abam. Wε titi maŋi Dɪ bri abam á na wó ta soe daani te. ¹⁰ Ku yi cɪga mu, á suni á soe á ko-biə balv maama na zɔvri Masɪdvani tuni dum ni tun. Dí ko-biə-ba, dí nan ta loori abam si á tiini á taá soe daani ku dwəni faŋa. ¹¹ Kwaani-na si á taá zɔvri daani di wu-zuru. Á taá nii á titi baŋa ni. Nɔɔnv maama kwaani o tɔŋi si o na o ni-wɔdiu, ni dí na maŋi dí ta abam te tun. ¹² Kuntu mu wó pa balv na dai Zezi kəgə kum nɔɔna tun taa nigɪ abam lanyirani, yi kúv pa á daa bá tugi nɔɔn-nɔɔnv.

DÍ Yuutu wum na wó joori o ba te tun

¹³ DÍ ko-biə-ba, ku na yi nɔɔna balv na tigi tun, dí lagɪ si á lwarɪ cɪga mu si á daa yi taá bwεa, si á wu daa yi cəgɪ tɔvni ŋwaani, ni balv na yəri Wε tun na ba jigɪ tuna te tun. ¹⁴ Dibam sɛ ni Zezi tigi mu, yi o laan joori o bi o yagi tɔvni. Kuntu ŋwaani, ku na yi balv na sɛ-o yi ba ti tun, dí ye ni Wε wó pa ba taa wu Zezi tee ni.

¹⁵ Bɛŋwaani dí na bri abam kulv tun yi dí Yuutu wum kwərə mu. Dɛ dim dí Yuutu Zezi na wó joori o ba tun, dibam balv na daari lugv baŋa ni yi dí ta ŋwi tun bá loori balv na maŋi ba ti tun Wε tee ni. ¹⁶ Dí wó ba dí ni kwərə na bagɪ weyuu ni, di malesɪ * pɛ wum kwərə, didaani Wε nabɔn-zəŋə kum wum, yi dí Yuutu wum titi zigɪ weyuu ni o tu. Balv na sɛ Zezi Krisi yi ba ti tun wó da yigə ba bi ba yagi tɔvni. ¹⁷ Wε laan wó pa dibam balv na daari yi dí daa ta ŋwi tun la daani di bantv, yi Dɪ zəŋi dibam kunkwənu wuni si dí vu dí jeeri dí Yuutu wum weyuu ni. Kuntu, dí wó ta wu dí Yuutu wum tee ni maŋa maama.

¹⁸ Kuntu ŋwaani, á taá mai cɪga kam kuntu á kwe daani, si á bicara taa tigi jəgə didva.

5

DÍ na wó ta cv dí titi te si dí Yuutu wum laan joori o ba tun

¹ DÍ ko-biə-ba, abam daa ba taá lagɪ si dí pɔpɔni dí ta dí bri abam maŋa kalv wənu tuntu na wó ki tun. ² Bɛŋwaani abam titi maŋi á ye lanyirani ni dí Yuutu wum dɛ dim lagɪ di ba di dari nɔɔna mu, ni ŋwunu na yəni o ba titu ni te tun. ³ Maŋa kalv nɔɔna na tɛ ba wɪ yazurə wura yi ywəni wura tun, kantv maŋa kam ni mu cam wó da di ba ba baŋa, yi ba bá lu. Kúv ta nyi di kaani pugə na dɛ ka vri yi ka wəɛ te tun mu.

⁴ DÍ ko-biə-ba, abam nan daa təri lim wuni. Kuntu ŋwaani dí Yuutu wum dɛ dim bá ba di dari abam ni ŋwunu te. ⁵ Abam maama wu Wε pooni wuni mu, yi á titvɔŋa maama ki wɪa ni jaja. Dibam dai titu nɔɔna, dí titvɔŋa di nan dai lim titvɔŋa. ⁶ Kuntu ŋwaani, dí yi pa dɔɔm taa jigɪ dibam ni balv na yəri Wε tun. Pa-na dí fɔgɪ dí ci dí titi si dí yiə waari. ⁷ Titu ni mu nɔɔna yəni ba dɔa, yi badonnə nyɔ ba bugə. ⁸ Dibam nan yi wɪa nɔɔna mu. Ku maŋi si dí taá cv dí titi. Pa-na dí taá jigɪ wu-dɪdva di Zezi, si dí taá soe daani. Kuntu mu wó ci dibam lwarim wuni, ni nɔɔnv na maa ve jara yi o kwe luguru gərə o le o ma ci o nyɔɔni te tun. Pa-na dí taá jigɪ tuna ni Wε wó vri dibam ŋwɪa, ninɛeni nɔɔnv na kwe luguru yu-kwəli o pu si o ma

kwæli o yuu jara wɔni te tun. ⁹ Wɛ na kuri dɔbam sɪ dɪ taá yɪ Dɪ nɔɔna tun, kv dai sɪ Dɪ ban-zɔŋɔ kum ba kv cɔgi dɔbam. Kv nan yɪ sɪ Dɪ vri dɔbam ŋwɪa mv dɪ Yuutu Zezi Krisi ŋwaani. ¹⁰ Wɔntu mv tigi dɔbam ŋwaani, sɪ dɪ wani dɪ tɔgi did-o dɪ na ŋwɪa Wɛ tee ni. O na joori o ba, yɪ dɪ na ŋwɪ naa dɪ na tɪga, dɪ ta wó na ŋwɪa did-o Wɛ tee ni.

¹¹ Kuntu ŋwaani, á taá kwe daani sɪ kv pa á bɪcara taa tigi jɔgɔ didva, sɪ á fɔgi á zɔni daani dɪ baari ni á na maŋi á kɪ te tun.

¹² Dɪ ko-biə-ba, dɪ nan loori abam sɪ á taá nigi nɔɔna balv na tɔŋi dɪ abam yɪ ba nii abam baŋa ni yɪ ba kwe abam dɪ Yuutu Zezi cwɔŋɔ kam wɔni tun. ¹³ Á taá zuli-ba lanyirani dɪ sono ba titɔŋa yam ŋwaani. Á pa ywæni ta wv á titari ni.

¹⁴ Dɪ ko-biə-ba, dɪ loori abam
sɪ á taá kaani yawɔri-nyina,
sɪ á pa balv na kwarɪ fɔvni tun na baari,
sɪ á taá zɔni nabwənə,
sɪ á taá jigi wv-zuru dɪ nɔɔna maama.

¹⁵ Á taá yiri á titi,
sɪ nɔɔn-nɔɔnv yɪ ma lwarum o joori o ma o ŋwɪ o doŋ lwarum.
Maŋa maama sɪ á kwaanɪ á taá kɪ lanyirani dɪ á ko-biə dɪ nɔɔna maama.

¹⁶ Á taá jigi wɔpɔlo maŋa maama.

¹⁷ Á taá loori Wɛ maŋa maama.

¹⁸ Kulv maama na kia,
sɪ á taá kɪ Wɛ le.

Mv Wɛ na lagi sɪ á taá kɪ te,
á na ŋwɪ dɪ Zezi Krisi tun ŋwaani.

¹⁹ Yɪ cv-na Wɛ Joro * kum titɔŋa.

²⁰ Wɛ Joro kum na pɛ nɔɔnv ŋɔɔni yiyiu-ŋwɛ,
á yɪ zarɪ á gooni-sɪ.

²¹ Á nan maani-na wɔŋo maama á nii.
Kulv na lana tun sɪ á sɛ-kv.

²² Á nan fɔgi á ci á titi dɪ wo-balwaarv dvi maama.

²³ Baŋa-Wɛ dilv na pai nɔɔna wv-zuru tun wó pa á taá yɪ Dɪ titi nɔɔna, sɪ á taá jigi wv-pɔŋo fasi, sɪ á ŋwɪa maama taa jigi cɪga, kv na yɪ á yira dɪ á jwæru dɪ á wɔbɔŋa maama. Kuntu tun, dɪ Yuutu Zezi Krisi na tuə, á bá ta jigi digiru Wɛ yigə ni dɪ funfun dɪ. ²⁴ Wɛ dilv na bɔŋi abam sɪ á taá yɪ Dɪ nɔɔna tun yɪ cɪga tu mv. Dɪ nan wó sunɪ Dɪ zɔni abam kuntu mv.

²⁵ Dɪ ko-biə-ba, á taá loori Wɛ á pa dɔbam dɪ.

²⁶ Jɔɔni-na dɪ ko-biə bam maama lanyirani dɪ sono.

²⁷ A nan lagi a loori abam dɪ Yuutu wum yiri ŋwaani sɪ á karimɪ tɔnɔ kuntu á bri dɪ ko-biə bam maama.

²⁸ Dɪ Yuutu Zezi Krisi wó pa abam yu-yoŋo.

\e

2TH

2 Tesaloniki

Tɔnɔ kulv Pooli na pupuni o pa Tesaloniki tiinə o kɪ bile tun na bri dɔbam kulv tun mv tuntu

Maŋa kam Pooli na pupuni tɔnɔ kum kuntu o pa Wɛ nɔɔna balv na wv Tesaloniki ni tun, ba daa ta wv lwarɪ Zezi tum dɪm na lagi dɪ kɪ te tun fasi. Kuntu ŋwaani mv pɛ vuvugə jəni ba kɔgɔ kum wɔni. Nɔɔna badonnə dɛɛn bɔŋi ni Zezi tum dɪm maŋi dɪ ba dɪ ke mv. Badaara dɪ maa vɪn sɪ ba ta tɔŋi titɔŋa Zezi tum dɪm na twe tun ŋwaani, yɪ ba laan daari ba kwe ba titi ba palɪ nɔɔna badonnə baŋa ni. Pooli laan ma pupuni tɔnɔ kum kuntu o pa-ba sɪ o maa kwe-ba.

O dɛ yigə o kɪ Wɛ le ba na jigi wv-dɪdva dɪ Wɛ yɪ ba jigi sono tun ŋwaani, yɪ o loori Wɛ sɪ ba zigi kəŋkəŋ Wɛ titɔŋa yam wɔni (pɔɔrum 1).

O laan ma kwe-ba Zezi Krisi tum laŋa ni, o bri-ba ni wulv ba na bə ni kəm-balwaarv tu tun maŋi sɪ o

da yigə o ba mu, si Krisi laan ba (2:1-12).

Pooli nan kwe We nɔɔna bam si ba zigi kɛŋkɛŋ We cwɛŋɛ kam wɔni, di lwarum na maŋi di puli zanzan yi cam yi-ba te tun di, si ba daari ba taa warɔ We (2:13-3:5).

O ma kaani yawɔri-nyina bam si ba taa tuŋi ba ma nai ba ni-wudiu, ni Pooli di balu dɛɛn na tɔgi did-o ba tuŋi We tituŋa yam tun na tuŋi te tun (3:6-15).

Tɔnɔ kulu Pooli na pupuni o pa

TESALONIKI TIINɛ

o ki bile tun

1

¹Amu Pooli didaani Silasi di Timoti mu pupuni tɔnɔ kontu si di pa abam We nɔɔna balu na wu Tesaloniki ni yi á yi di Ko Baŋa-We di di Yuutu Zezi Krisi nɔɔna tun.

²Di Ko We di di Yuutu Zezi Krisi wó pa abam yazurə di yu-yoŋo.

Tesaloniki tiinɛ na tɔgi We te tun

³Di ko-biə-ba, di maŋi si di ki We le maŋa maama abam ŋwaani nuneɛni ku na maŋi te tun, beŋwaani á ki á wu-didva di Zezi ku ja gaali, yi á maama tiini á soe daani lanyirani, yi á sono kum wura ku puli zanzan. ⁴Kuntu ŋwaani mu di yɛni di te á taani di bri Zezi kɔŋo kum na wu jɛgə kalu maama ni tun, yi di jigi wupolo abam ŋwaani. Di te di ba ni, nɔɔna beɛsi abam yi ba yaari abam zanzan, yi á daa ta zigi lanyirani di pu-dia, yi á kwəri á tɔgi Zezi di wu-didva.

⁵Kuntu mu pe di lwarɔ jaja ni, We wó di nabiinɛ sariya di ciga mu. Di wó pa á na ciga, yi á maŋi si á tɔgi á wəli Di paari dum wɔni, beŋwaani abam suni á na yaara We paari dum kuntu ŋwaani. ⁶We nan wó ki abam ciga, yi Di wó pa balu na yaari abam tun joori ba na cam. ⁷Di ma wó daari Di pa abam balu na yaari tun di dibam maama na siun, maŋa kalu di Yuutu Zezi na wó joori o ba si nabiinɛ maama na-o tun. Wuntu wó nuŋi We-sɔŋo di o malesi * didɛera bam, ⁸yi min-vwi zaŋi si kaagi-ba. Di Yuutu Zezi wó pa balu na vin We yi ba wu se wum kwər-ywɛŋɛ kam tun na cam. ⁹Nɔɔna bam kontu wó na cam ni ku na maŋi di ba te tun. Baá na lærvu tilu na ba ti tun. Baá pɔɔri-ba ba yira, yi ba taa baŋwe di di Yuutu wum, yi ba daa bá na o paari dam-fɔrɔ zulə yam. ¹⁰Kuntu maama wó ba ku ki maŋa kalu di Yuutu Zezi na wó joori o ba tun. De dum kuntu ni, oó na zulə o titi nɔɔna bam tee ni. Balu maama na ki ba wu-didva did-o tun wó pa-o tiə zanzan. Abam nan wó ta wu bantu wɔni di á na se We ciga kalu di na bri abam tun ŋwaani.

¹¹Ku yi kuntu ŋwaani mu di yɛni di loori di Tu We maŋa maama di pa abam, si Di pa á maŋi di Di cwɛŋɛ kam tɔgum, ni Di na kuri abam si á taá yi te tun. Di loori-Di si Di pa abam dam, si á wani á ki lanyirani nuneɛni á wubuŋa na lagɔ te tun maama, si á taá ki tituŋa yalɔ maama na lana tun, á na ki á wu-didva di Di tun ŋwaani. ¹²Kuntu mu wó pa di Yuutu Zezi taa nai zulə abam tee ni, yi abam di wó na zulə, di Tu Baŋa-We di di Yuutu Zezi Krisi na pe abam yu-yoŋo tun ŋwaani.

2

Kəm-balwaaru maŋa na wó ba te tun

¹Di ko-biə-ba, á ye ni di Yuutu Zezi Krisi wó joori o ba, yi We wó la dibam si di taá wu o tee ni. Di nan lagɔ di loori abam si á yi pa á bicara taa di kuntu ŋwaani. ²Á yi zaŋi á pa á wubuŋa vugimi, di nɔɔna balu na te ba wi di Yuutu Zezi de dum maŋi di yi tun. Nɔɔna na te di abam ba wi, We Joro kum mu bri kontu, naa ba na wi ku yi dibam taani mu, naa ba na pe abam tɔnɔ yi ba wi ku nuŋi dibam tee mu, ³si á yi se á pa nɔɔn-nɔɔnu ganɔ abam di wəɛnu tum kontu dwi. Beŋwaani maŋa kalu nɔɔna zanzan na wó ba ba ywəri We cwɛŋɛ kam wɔni tun wó da yigə ku ki mu, si di Yuutu wum de dum laan ba di yi. Kulu na wəli da tun, kəm-balwaaru tu wum wó da yigə mu o ba. Wuntu gurim je nan wó ta yi cɔgum mu. ⁴Oó bri ni wum dwe wəɛnu tilu maama nɔɔna na zuli di kulu maama ba na bə ni ba wa tun, yi oó duni wəɛnu tum kontu maama. O ma wó vu o zv o jəni Baŋa-We titi digə kam wɔni, yi o bri ni wum titi mu yi We. ⁵A ya na wu abam tee ni maŋa kalu tun, a maŋi a bri abam wəɛnu tum kontu. Á nan wu guli-ti na?

⁶Woŋo kudonj nan mu cigi wænu tum kuntu cwəŋə si ti ta yi ki lele, yi á ye ku ni ni. Ku daari maŋa kam na suni ka yi, kəm-balwaarv tu wum laan wó ba si nabiinə lwar-o jaja. ⁷Kəm-lwaanv dam dilv na səgi nœna yiə ni tun maŋi di wura di cəgi nabiinə. Ku nan na yi wulu na wura o cv kəm-lwaanv tum cwəŋə lele si ti yi ki tun, kuntu tu wó ba o viiri. ⁸Maŋa kam kuntu ni mu, kəm-balwaarv tu wum laan wó bri o titi jaja. Dí Yuutu Zezi na wó joori o ba maŋa kalv tun, o laan wó ma o ni-viu o cəgi wuntu fasi. Zezi na wó joori o ba di dam-fərcə tun, mu o laan wó cəgi kəm-balwaarv tu wum.

⁹Maŋa kam kəm-balwaarv tu wum na wó ba tun, oó jonji dam-fərcə sutaani * tee ni o ma ki wo-kinkagila dwi təri təri ya na dai ciga tun. ¹⁰O ma wó ki kəm-balwaarv dwi maama o ma ganu balv na wó ga ba ŋwia We tee ni tun. Kuv ki-ba kuntu, beŋwaanu ba ba se si ba jonji We ciga kam di sono, si kv pa Dl vri-ba ba lwarum wunu. ¹¹Ba na vin We ciga kam tun ŋwaanu, Dl laan wó pa ba wuburja daa yəri ciga, yi ba se ba təgi kulv na yi vwan tun. ¹²Balv maama na wu se Dl ciga kam yi ba daari ba soe kəm-balwaarv tun, We wó di ba taani yi ba na cam.

We na kuri dibam si dí taá yi Dl nœna te tun

¹³Dí ko-biə-ba, dí maŋi si dí ki We le maŋa maama abam ŋwaanu, á na yi balv dí Yuutu wum na soe tun. Ku zigi pulim ni mu We kuri abam si Dl vri abam Dl yagi. Dl me Dl Joro * kum dam mu Dl pa á ji Dl titi nœna, di á na ki á wu-didva di Dl ciga kam tun ŋwaanu. ¹⁴We na bəŋi abam si á taá yi kuntu tun, ku de di Dl kwər-ywəŋə kam dí na tœli dí bri abam tun ŋwaanu mu, si Dl pa á təgi di dí Yuutu Zezi Krisi á na zula.

¹⁵Kuntu ŋwaanu, dí ko-biə-ba, fəgi-na á zigi kəŋkəŋ, si á yi yagi ciga kalv dí na maŋi dí bri abam tun, kv na yi dí na maŋi dí wu abam tee ni yi dí ŋœnu kulv tun, di dí na pupuni tœnə kulv dí pa abam tun di.

¹⁶Dí Yuutu Zezi Krisi didaani dí Ko We soe dibam yi Dl pa dibam yu-yoŋo, di Dl na pe dí jigí baari dilv na bá fəgi di ti tun, didaani tuna yalv na yi ciga tun. ¹⁷Duntu wó zəni abam di wuburj-ŋuna si á taá jigí dam, si á wani á taá ki lanyirani á titurja di á ni-taani maama wunu.

3

Á taá loori We dibam ŋwaanu

¹Dí ko-biə-ba, kulv na daari tun, á taá loori We á pa dibam, si dí Yuutu wum kwər-ywəŋə kam jagi ka yi je maama, si nœna se-ka lanyirani ni abam di na se-ka te tun. ²Loori-na We si Dl jonji dibam nœn-balwaarv jia ni, beŋwaanu kv dai nœna bam maama mu se We kwərə kam.

³Dí Yuutu wum nan yi ciga tu mu, oó wəli abam di dam, yi o ci abam sutaani * jura ni si di yi cəgi abam. ⁴Á na yi dí Yuutu wum nœna tun mu dí jigí abam ciga si á təgi dí na maŋi dí bri abam kulv tun, yi á ta wó ta ki kuntu ni dí na maŋi dí ta te tun.

⁵Dí Yuutu wum wó pa á wuburja tiini ya zv We sono kum, yi o daari o pa á zigí lanyirani di pu-dia ni Zezi Krisi titi na zigí te tun.

Yawəri-nyina kweə

⁶Dí ko-biə-ba, dí kaani abam di dí Yuutu Zezi Krisi yiri mu, si á ci á titi di á ko-bu wulv maama na yi yawəri-nyum yi o ba təgi zaasum dilv dí na bri abam tun. ⁷Abam nan ye lanyirani ni á maŋi si á lwəni dibam titurja na yi te tun mu. Dí deen na wu á tee ni tun, dí ba jigí yawərə. ⁸Dí wu jonji wodiw nœn-nœnuv tee ni kafe. Dí nan tiini dí turji mu yi kv ce dí yira wia di titu, si dí yi yaari abam wulwulv wodiw ŋwaanu. ⁹Kv nan dai ni dí ya ba jigí cwəŋə si dí jonji zənə abam tee ni. Dí deen nan ki kuntu si kv pa á wani á lwəni dibam na ki te tun mu. ¹⁰Dí na wu abam tee ni maŋa kalv tun, dí pe abam ni ni, nœnuv wulv na ba lagi titurja tun, kuntu tu wu maŋi si o di wodiw di.

¹¹Dí tagi kuntu, beŋwaanu dí ni ni abam badonnə yi yawəri-nyina mu. Ba ba lagi titurja, yi ba kari je maama ba kikari ba donnə yiə. ¹²Dí Yuutu Zezi Krisi yiri ŋwaanu mu dí te nœna bam kuntu, yi dí kaani-ba si ba ja ba titi cum ba turji, si ba wani ba nii ba titi bari ni di ba ni-wodiw.

¹³Dí ko-biə-ba, abam titi nan yi zanji á bwəni di lanyirani kəm.

¹⁴Abam wulv na wu se dí na pupuni te tœnə kuntu wunu dí bri abam tun, si á taá ye kuntu tu, si á wani á ja á titi did-o, si kv pa cavura ja-o. ¹⁵Á nan yi pa o ji á dum. Á taá kaan-o ni á ko-bu te.

¹⁶Dí Yuutu wum yi wu-zuru tu mu, yi oó pa abam taá jigí wu-zuru maŋa maama woŋo maama wunu. Dí Yuutu wum wó ta wura di abam maama.

¹⁷Amu Pooli mu jœni abam. A titi laan mu pupuni tintu di a jura. A yəni a ki kuntu mu a twaanv tum

maama woni, si á lwarí ni ku yi amu mu pupuni. A yəni a pupuni tuntu mu.

¹⁸ Dì Yuutu Zezi Krisi wó pa abam maama yu-yoŋo.

\e
1TI
1 Timoti

Dayigə tənə kulɔ Pooli na pupuni o pa Timoti tun na bri dɔbam kulɔ tun mu tuntu

Timoti nu yi Zwifu mu o na ki o wu-didva di Zezi, o ko ma yi Greki tu. Pooli deen jeeri Timoti maŋa kalɔ o na maa ve Lisitri o tɔɔli We kwərə kam o bri nɔɔna tun mu (Tituŋa Tənə 16:1-3). Timoti laan ma tɔgi di Pooli o tɔŋi We tituŋa yam (Tituŋa Tənə 17:14 di 18:5 di 19:22).

Pooli nan pupuni twaanu tile mu o pa Timoti. Twaanu tuntu woni o kwe We kɔgɔ kum yigə tiinə bam mu.

Dayigə tənə kulɔ o na pupuni o pa Timoti tun woni o ŋɔɔni wənu titɔ woŋo mu:

O kaani We nɔɔna bam si ba ci ba titi mu di vwan zaasum dilɔ na zu ba titari tun. Vwan zaasum tiinə bam deen bri ni lugu baŋa wənu tum yi balɔrɔ mu, yi n bá n wani n na vrum, ku na dai ni n jigɔ yəno kulɔ na səgi tun, yi nɔɔna funfun yiranu nan mu ye yəno kum kuntu. Ba ma kwəri ba kwe nɔɔna si ba ja ba titi di wodiiru tidonnə dim, si ba yagi kadri. Pooli nan pupuni o bri-ba ni kuntu yi vwan mu.

Pooli daa ta bri Zezi kɔgɔ na maŋi si ku zuli We te tun. O ma kwəri o bri Zezi kɔgɔ kum di ku nakwa bam di ku zənzənnə bam na maŋi si ba taa yi te tun.

Pooli laan ma daari o bri Timoti o na maŋi si o ki te di We nɔɔna bam dwi təri təri tun, si o ma wani o tɔŋi We tituŋa yam lanyiranu.

Dayigə tənə kulɔ Pooli na pupuni o pa

TIMOTI tun

1

¹ Amu Pooli wulɔ na yi Zezi Krisi tuntuŋu tun mu pupuni tənə kuntu si a pa nmu Timoti. Baŋa-We dilɔ na yi dɔbam Vɔruv di Zezi Krisi wulɔ dɔbam na jigɔ o tuna tun mu pɛ-ni ni si a taa yi o tuntuŋu. ² Nmu yi nɔɔni amu titi bu mu te, n na sɛ Zezi Krisi tun ŋwaani.

Dì Ko We di dì Yuutu Zezi Krisi wó pa nmu yazurə di yu-yoŋo, yi o daari o duri nmu ŋwaŋa.

Cu-na á titi di vwan karanyina tiinə bam zaasum dum

³ Maŋa kam amu deen na maa ve Masɔdvanu tun, a loori nmu si n maŋi Efɛɛzi ni si n kaani nɔɔna balɔ na bri kulɔ na dai ciga tin si ba yagi. ⁴ Nmu maŋi si n ta-ba si ba yagi ba wubuŋa sinswali silɔ na dai ciga tun, si ba daari ba yagi ba kwə dwi natɔga kalɔ na ba jigɔ gurim je tun. Beŋwaani wənu tum kuntu pai nɔɔna magi kantɔgɔ mu kafɛ. Ti ba wəli nɔɔna si ba ki ba wu-didva di We si ba taa tɔgi-Dl. ⁵ Nmu maŋi si n kaani-ba mu didaani wənu tum kuntu si ba yagi-ti, si ba taa jigɔ sono kulɔ na yi ciga ciga na nunji bicari-ŋuna woni tun, yi ba na ki kulɔ maama ba na ye ni ku lamma tun, yi ba na suni ba ki ba wu-didva di We, kú pa ba taa jigɔ sono kum kuntu. ⁶ Nɔɔna bam kuntu nan ywəri ciga kam kuntu woni mu, yi ba daari ba ŋɔɔni bitari silɔ na ba jigɔ kuri tun. ⁷ Ba lagi si ba taa yi We cullu tum karanyina tiinə mu. Ba titi nan ba ni ba na tɛ kulɔ tun kuri, yi ba yəri ba na ŋɔɔni kulɔ di ba wu maama tun di.

⁸ Dì ye ni We cullu tum lana di wulɔ na ni ti kuri ni ku na maŋi te tun. ⁹ Dɔbam nan ye ni, We na pɛ Dl cullu tum tun, Dl wu pɛ-ti nɔn-ŋuna ŋwaani. Dl nan pɛ-ti balɔ na yi cullu cɔgɔna tun ŋwaani mu, didaani vɔvɔna di balɔ yigə na tərɔ di Dl tun, di wo-lwaanu kərə di nɔn-balwaarv, di balɔ na ba nigɔ-Dl tun, di balɔ di na gu ba kwə naa ba niinə naa ba donnə tun mu, ¹⁰ di balɔ na boori tun, di baara balɔ na mai ba donnə ba jiri kaana tun, didaani balɔ na cu ba jaani nɔɔna di dam ba yəgi tun, didaani balɔ na fɔ vwan tun, di balɔ na du di We yi ku yagi ku dai ciga tun. Dl nan pɛ Dl cullu tum balɔ maama na cɔgi zaasum dilɔ na yi ciga yi di tɔgi We kwər-ywəŋə kam na bri te tun di mu. ¹¹ Kwər-ywəŋə kam kuntu nunji Wupolo Tu Baŋa-We dilɔ na jigɔ paari-zulə tun te mu, yi duntu ki-ka amu juŋa ni si a taa tɛa.

Pooli na kɪ Wɛ le Dɪ zənə ɲwaani te tɪn

¹² Dɪ Yuutu Zezi Kɪsi mu pɛ amu dam sɪ a taa tɔŋɪ a pa-o. A kɪ o le didaani o na nɛ ni amu jɪgɪ wu-didva yɪ o li-nɪ sɪ a taa tɔŋɪ a pa-o tɪn. ¹³ Faɲa tɪn, a dɛɛn yənɪ a ɲɔɔni a cɔgɪ Zezi yɪri, yɪ a kwəri a twi-o, yɪ a ta yaari o nɔɔna bam. Dɪ kuntu dɪ, o nan ta duri a ɲwaɲa, bɛɲwaani amu ya wu sɛ-o yɪ ku pa a yəri woŋo kulɔ a na jɪgɪ a kɪ tɪn. ¹⁴ Nan dɪ ku dɪ, dɪ Yuutu Zezi mu kɪ-nɪ yu-yoŋo zanzan ku ja gaali, yɪ o daari o pa a taa jɪgɪ wu-didva did-o dɪ sono, a na ɲwi did-o tɪn ɲwaani.

¹⁵ Taani dɪntu yɪ cɪga yɪ dɪ maɲɪ sɪ nɔɔna maama sɛ-dɪ mu:

«Zezi Kɪsi tu lɔgv baɲa

sɪ o vri nɔn-cɪcɔgɪrv mu ba lwarɪm wɔni.»

Amu nan mu kɪ lwarɪm a dwəni nɔɔna maama, ¹⁶ yɪ Wɛ ta duri a ɲwaɲa sɪ ku pa Zezi Kɪsi brɪ o wu-zuru kum na yɪ te dɪ amu. O na tiini o kɪ wu-zuru dɪ amu wɔlv na yɪ nɔn-cɪcɔgɪrv tum yigə tu tɪn, ku yɪ maana mu ku paɪ nɔɔna balɔ na wó da a kwaga ba ba ba sɛ-o, sɪ ba daari ba na ɲwɪa kalɔ na ba ti tɪn Wɛ tee ni.

¹⁷ Baɲa-Wɛ yɪ pɛ wɔlv paari na bá ti maɲa dɪ maɲa tɪn mu. Dɪ yɪ ɲwɪa tu mu, ba ba na-Dɪ dɪ yɪə, yɪ Dɪ ba jɪgɪ dorɲ. Kuntu ɲwaani zulə dɪ tiə taa wu Dɪ tee ni sɪ ku taa ve maɲa kalɔ na ba ti tɪn. Amina. *

¹⁸ A bu Timoti, a lagɪ a ta dɪ nmu sɪ n ta n tɔŋɪ n pa Wɛ, ni Wɛ niɲoŋnə bam dɛɛn na tagɪ nmu taani te tɪn. Kuntu tɪn, kwaani n guli ba na tagɪ te tɪn sɪ n tɔŋɪ Wɛ titɔŋa lanyirani, nɪnɛɛni n na lagɪ n magɪ jara cɪga cɪga te tɪn. ¹⁹ Ta n jɪgɪ wu-didva dɪ Wɛ, sɪ n daari n ta n kɪ kulɔ maama n na ye n bɪcari ni ni ku lamma tɪn. Nɔɔna badonnə wura, ba ba sɛ sɪ ba taa kɪ kulɔ ba na ye ni ku lamma tɪn. Kuntu ma pa ba daa warɪ ba da Wɛ cwəŋə kam. ²⁰ Yimene dɪ Alesandri mu tɔgɪ ba wu nɔɔna bam kuntu wɔni. Amu nan yagɪ-ba svtaani jɪja ni sɪ ba na cam, sɪ ba daa yɪ ɲɔɔni ba cɔgɪ Wɛ yɪri.

2

Wɛ nɔɔna na maɲɪ sɪ ba taa zuli-Dɪ te tɪn

¹ Woŋo kulɔ a na lagɪ a da yigə a ta tɪn mu tuntu. Á maɲɪ sɪ á taá loori Wɛ á pa nɔɔna maama. Looɪi-na Wɛ sɪ Dɪ taa nii ba baɲa ni, sɪ á daari á taá kɪ Dɪ le ba ɲwaani. ² Á taá loori Wɛ á paɪ pwa didaani didɛera balɔ maama na jɪgɪ dam nɔɔna baɲa ni tɪn, sɪ ku pa dɪ taá zɔvri dɪ yazurə dɪ ni-ywəm, sɪ dɪ wani dɪ taá tɔgɪ Wɛ lanyirani, sɪ dɪ taá ɲwi ni ku na maɲɪ te tɪn. ³ Kuntu mu yɪ woŋo kulɔ na lamma yɪ ku poli Wɛ dilɔ na yɪ dɪ Vɪrvu tɪn wu. ⁴ Dɪntu mu lagɪ sɪ nɔɔna maama na vrɪm, sɪ ba kwəri ba lwarɪ kulɔ na yɪ cɪga tɪn. ⁵ Wɛ didva yirani mu wura. Wɔlv dɪ na fɔgɪ nabiinə dɪ Wɛ daani tɪn dɪ yɪ didva yirani mu. Wuntu mu yɪ Zezi Kɪsi wɔlv na yɪ nabiinu tɪn. ⁶ Wum mu sɛ o ti o ma ɲwi nɔɔna maama lwarɪm jɪni, yɪ ba pa o maana maɲa kalɔ Wɛ na li tɪn. ⁷ Kuntu ɲwaani mu Wɛ pɛ a ji Dɪ tuntuɲrv, sɪ a tɔɔli Dɪ kwərə kam a brɪ nɔɔna. Cɪga mu a ɲɔɔna, sɪ ku dai vwan. Wɛ sunɪ Dɪ tɔŋɪ-nɪ mu sɪ a taa brɪ dwi-ge * tiinə, sɪ ba sɛ Dɪ cɪga kam ba kɪ ba wu-didva dɪ Dɪ.

⁸ Amu lagɪ sɪ jəgə maama baara taa warɪ Wɛ. Ba na zəŋɪ ba jɪa wɛɛni sɪ ba warɪ Wɛ, sɪ ba taa jɪgɪ wu-poŋo mu, sɪ ba yɪ taa jɪgɪ ban-zəŋə naa kantəgə dɪ nɔɔn-nɔɔnu. ⁹ Amu nan ta lagɪ sɪ kaana dɪ ja ba titɪ dɪ ba gwaaru vɔɔm, sɪ ba taa kwari cavura ba zɔvri gwaaru tilɔ na maɲɪ dɪ ba tɪn. Ba wu maɲɪ sɪ ba tiini ba kwe ba yum ba ja gaali, naa ba zuli ba titɪ dɪ ninwaɲa wəənu, ku na yɪ səbu-sɪja naa kandwa-ɲuna naa gwaaru tilɔ səbiə na damma tɪn. ¹⁰ Ba nan maɲɪ sɪ ba taa kɪ kəm-laaru mu, sɪ ku brɪ ni ba yɪ kaana balɔ na sɛ Wɛ cɪga cɪga tɪn. ¹¹ Kaana maɲɪ sɪ ba taa je cum mu ba cəgɪ balɔ na brɪ-ba Wɛ cwəŋə tɪn, sɪ ba daari ba taa sɛ-ba. ¹² Amu wu sɛ sɪ kaana taa brɪ baara naa ba taa te-ba. Ba maɲɪ sɪ ba taa je cum mu.

¹³ Bɛɲwaani, Wɛ dɛɛn na kɪ nabiinə tɪn, Dɪ kɪ Adam * mu yigə, yɪ Dɪ laan daari Dɪ kɪ Awa. ¹⁴ Ku dɛɛn dai Adam mu svtaani * ganɪ, ku yɪ kaani wum mu dɪ ganɪ dɪ pa o vin Wɛ ni. ¹⁵ Kuntu mu te kaana lɔri dɪ cam, Wɛ nan wó vri-ba, dɪ ba na sɛ ba tɔgɪ Wɛ dɪ wu-didva dɪ sono dɪ wu-poŋo yɪ ba jɪgɪ ba titɪ tɪn.

3

Zezi kəgə kum yigə tiinə na maɲɪ sɪ ba taa yɪ te tɪn

¹ Taani dɪntu sunɪ dɪ yɪ cɪga mu:

«Nɔɔnu na lagɪ sɪ o ji Zezi kəgə kum yigə tu,

kuntu tu lagɪ titɔŋ-ɲum mu.»

² Kuntu, Zezi kəgə kum yigə tu maɲɪ sɪ o taa yɪ nɔn-ɲum mu nɔɔna maama tee ni. O nan maɲɪ sɪ o taa jɪgɪ kaani didva yirani mu. O ta maɲɪ sɪ o taa yɪri o titɪ, sɪ o taa wai o titɪ o jaana ni ku na maɲɪ te tɪn. O maɲɪ sɪ o taa jeeri vərə lanyirani o sɔŋə ni. O maɲɪ sɪ o taa ye nɔɔna zaasɪm. ³ O nan wu maɲɪ sɪ o taa yɪ sa-nyɔrv naa najajaru naa nɔɔnu wɔlv banɪ na lumma tɪn. Ku maɲɪ sɪ o taa yɪ nɔn-yoŋo mu dɪ nɔɔnu

maama. O nan wu maŋi si o taa yi səbu-swən-nyum. ⁴O maŋi si o taa wai o nii o sɔŋɔ tiinə baŋa ni mu lanyirani, si o daari o pa o biə sɛ-o di zulə yalv na maŋi tun. ⁵Beŋwaani, nɔɔnu na wari o nii o titi sɔŋɔ tiinə baŋa ni, oó ki ta mu o nii Zezi kɔgɔ kum baŋa ni? ⁶Ku wu maŋi si o taa yi wulv na yi nɔn-dvuru We cwəŋə kam wuni tun, si o yi zaŋi o ba o zəŋi o titi, si We di o taani nɔnɛni Dɪ na di sutaani * taani te tun. ⁷Zezi kɔgɔ kum yigə tu maŋi si o taa yi nɔn-ŋum mu di balv na ba tɔgi We tun di. Ku na dai kuntu, nɔɔna wú goon-o yi o na cavura, yi o tu sutaani ciguru tum wuni.

Zezi kɔgɔ kum zənzənnə bam na maŋi si ba taa yi te tun

⁸Zezi kɔgɔ kum zənzənnə bam di maŋi si ba taa yi balv nɔɔna na nigi tun mu. Ba wu maŋi si ba taa yi niə yale yale tiinə, naa ba taa yi sa-nyɔra, naa ba taa ki kampinə si ba ma na wəənu. ⁹Ba nan maŋi si ba taa tɔgi ciga kalv ya na səgi yi We laan vuuri-ba Dɪ taani dum wuni tun, ba na ye ba bicari ni ni ku lamma tun ŋwaani. ¹⁰Nɔɔnu na lagi si o ji Zezi kɔgɔ kum zənzənnu, ba maŋi si ba da yigə ba maan-o mu ba nii, o na ba jigi wo-lɔŋɔ, si ba laan pa o puli o titɔŋa.

¹¹Ku maŋi si ba kaana *f1* di taa yi balv nɔɔna na nigi tun mu, si ba yi taa yi bɪbari-nyuna. Ba maŋi si ba taa yiri ba titi mu, si nɔɔna taa jigi ba ciga woŋo maama baŋa ni.

¹²Zezi kɔgɔ kum zənzənnu maŋi si o taa jigi kaani didva yirani mu, si o daari o taa wai o nii o biə di o sɔŋɔ tiinə maama baŋa ni lanyirani. ¹³Beŋwaani zənzənnu wulv maama na tɔŋi o titɔŋa lanyirani tun wú na zulə zanzan nɔɔna tee ni, yi o daari o na baari di wupolo o na ki o wu-didva di Zezi Krisi tun ŋwaani.

¹⁴Amu buŋi si a ba nmu te lele. A nan pupuni tɔnɔ kuntu a pa nmu si, ¹⁵a na daani funfun, si n wani n lwarɪ n na wú ja Baŋa-We nɔɔna bam te. Bantu mu yi Zezi nɔɔna yi ba tɔgi ŋwɪa Tu Baŋa-We. Bantu mu yi balv na kwaanɪ ba wəli ba nii zaasum dilv na yi ciga tun baŋa ni, nɔnɛni ywə na wəli digə si ka yi vi te tun. ¹⁶Dí lwarɪ ni We tɔgum yi wo-kamunu mu. We ciga kam kuntu dɛen ya səgi mu, yi Dɪ laan pa dí lwarɪ wulv wum Dɪ na tɔŋi tun:

Wuntu mu jigi nabiinu o ba lvgv baŋa.

We Joro * kum ma bri ni o yi ciga tu.

We malesi * sum ma na o zulə.

Nɔɔna ma ja o kwərə ba zv dwi maama wu ba tɔɔli.

Lvgv baŋa nabiinə ma sɛ-o.

O ma zaŋi di zulə o di We-sɔŋɔ.

4

Dí na maŋi si dí ci dí titi di vwan zanzaasa bam te tun

¹⁻²We Joro * kum bri dibam fasi ni, maŋa tiim ni nɔɔna badaara wú zaŋi ba yagi We cwəŋə tɔgum. Pipiri-nyuna balv na fə vwan tun mu wú ganɪ-ba ba pa ba yagi zaasum dilv na yi ciga tun. Bantu wubɔŋa mu tɪga, ku pa ba yəri ni ba na ki kulv tun ba lamma. Baá pa nɔɔna sɛ vwan yam ciciri na fəe tun, yi ba daari ba taa tɔgi sutaani * zaasum na yi te tun. ³Nɔɔna bam kuntu mu yəni ba bri ni ku culə si baaru di kaani naa kaani zv barv. Wodiiru tidonnə di maa wura ba na bri ni ku culə si nɔɔna di-ti. Nmu nan ye ni We mu ki wodiiru tum kuntu, si dibam balv na tɔgi-Dɪ yi dí lwarɪ Dɪ ciga kam tun taá ki Dɪ le ti ŋwaani, si dí daari dí taá di-ti. ⁴Beŋwaani wəənu tilv maama We na ki tun lamma. Woŋo kulv We na pɛ dibam tun, dí maŋi si dí ki Dɪ le mu ku ŋwaani, dí wu maŋi si dí culi-ku. ⁵Beŋwaani We taani dum di dibam We-loro kum mu kwe woŋo maama ku pa ku lana We yigə ni.

Zezi Krisi tuntɔŋ-ŋum na maŋi si o taa yi te tun

⁶Nmu maŋi si n ta wəənu tintu mu n bri n ko-biə bam. N na ki kuntu, kuó pa n ta n yi Zezi Krisi tuntɔŋ-ŋum. N na suni n sɛ We ciga kam taani dum di zaasum dilv na yi ciga yi n maŋi n tɔgi-di tun, nɪ bɪ We cwəŋə kam wuni. ⁷Yi zaŋi n cəgi sunswali silv na ba jigi kuri yi si ba wəli We cwəŋə kam tun. Nan tiini n kwaanɪ n ta n tɔgi We cwəŋə. ⁸Dí ye ni, n na waari n yira, ku jigi zənə finfun. Ku daari, n nan na kwaanɪ n tɔgi We cwəŋə, kuntu mu tiini ku jigi zənə woŋo maama wuni. Beŋwaani kuó pa n na zənə zum ŋwɪa kam wuni, yi n daari n na ŋwɪa kalv na lagi ka ba tun We tee ni. ⁹Taani dintu yi ciga yi di maŋi si nɔɔna sɛ-di mu. ¹⁰Kuntu ŋwaani mu pai dí kwaanɪ dí tɔŋa, beŋwaani dibam jigi tuna di ŋwɪa Tu Baŋa-We. Dintu mu yi nɔɔna maama Viruv, ku na fɔgi ku dwe didi balv na sɛ-Dɪ tun.

¹¹Ta n bri nɔɔna bam wəənu tum kuntu si n zaasi-ba. ¹²Yi zaŋi n pa nɔɔn-nɔɔnu gooni-m n na yi bu tun

ɲwaani. N maɲi si n ma n titi mu n bri Zezi nɔɔna bam ba na wó ta kɪ te. Ku na yi nmu ni-ɲwaɲa di n tituɲ-naga, di n sono di n na jigi wu-didwa di We te tun, di n wu-pɔɲo maama mu n maɲi si n ma n bri-ba. ¹³Ta n kwaani n karimi We taani dum di nɔɔna bam, si n daari n bri-ba We ciga kam, si ku taa ve maɲa kam a na wó ba tun. ¹⁴Yi zaɲi n yaɲi pɛeri dilu We na pɛ nmu, maɲa kalu Di niɲɔɲnɔ bam dɛɛn na tagi nmu taani te yi Zezi kɔɔɔ kum nakwa bam di daɲi ba jia nmu baɲa ni ba warɪ We n ɲwaani tun. ¹⁵Ku maɲi si n tiini n kwaani n ta n tuɲi tituɲi dum kuntu di n wu maama mu. Kuntu mu wó pa nɔɔna maama taa nai nmu na ve yigə te tun. ¹⁶Ta n yiri n titi, si n daari n ta n yiri n zaasum dum na yi te tun di. Kwaani n zigi kəɲkəɲ wəənu tum kuntu wɔni, si nmu titi wó na vrum, yi n ta wó pa balu na cəgi-m tun di na vrum.

5

N na maɲi si n kwe We nɔɔna bam te tun

¹Yi zaɲi n baɲi nankwɪan di baari. N maɲi si n kwe-o ni n ko mu te. Ku na yi nɔn-dunnu, n maɲi si n kwe-ba ni n nyaana mu te. ²Ku na yi kazina, n maɲi si n kwe-ba ni n niinɔ mu te. Ku na yi ka-bwənɔ, n maɲi si n kwe-ba ni n nakwa mu te di wu-pɔɲo.

Dí na maɲi si dí taá zəni kadənə te tun

³Ta n zuli kadənə balu na suni ba ba jigi nɔɔnu tun, si n ta n nii ba baɲa ni. ⁴Ku daari, kadəm na jigi biə naa naaru, bantu mu maɲi si ba taa nii-o, ba na yi o titi sɔɲɔ tiinɔ tun ɲwaani. Mu We cwəɲə zaasum dum na yi te tun. Kadəm biə na zən-o kuntu, kuó pa ba joori ba ɲwi ba tiinɔ juni di ba na yaari ba ɲwaani te tun. Kuntu nan mu poli We wu. ⁵Kaani wulu na suni o yi kadəm yi o ba jigi nɔɔn-nɔɔnu si o taa nii o baɲa ni tun tiɲi o tuna We baɲa ni mu. Titu di wia maama o tiini o warɪ We mu yi o loori zənɔ Di tee ni. ⁶Ku daari kadəm wulu na lagɪ si o taa ɲwi paweeni wɔni tun maɲi o ti mu yi o ta beerə. ⁷Nan pa ba maama lwarɪ wəənu tum kuntu ni ni, si nɔɔn-nɔɔnu yi wani o na ba wo-ləɲɔ o ta. ⁸Nɔɔnu yigə na tərɔ di o sɔɲɔ tiinɔ, ku na tiini ku dwe didi di o titi digə tiinɔ, kuntu tu yaɲi We cwəɲə mu. O nan tiini o yi nɔn-balɔɔ o dwe balu na maɲi ba ba tɔɲi We tun di.

⁹Yi zaɲi n pa ba pupuni kadəm wulu na wu yi bina fusirdu tun n ki kadənə bam tɔnɔ kum wɔni. Wulu na maɲi si o wəli da tun maɲi si o ban-zuri taa yi bidwi yiranɪ mu. ¹⁰O maɲi si nɔɔna taa ye o tituɲ-ɲuna ni ni lanyiranɪ. O na nii o biə baɲa ni lanyiranɪ, naa o na jeeri vərə lanyiranɪ, naa o na tu o titi o zari We nɔɔna bam nɛ, *f2 * naa o na zəni balu na wu cam wɔni tun, yi o na kwaani o tuɲi tituɲ-ɲuna dwi maama, abam wai á gar-o á wəli da. ¹¹Ku daari kadənə balu na yi ka-bwənɔ tun, abam wu maɲi si á ga-ba á wəli da. Bɛɲwaani, bantu wuburɲa daa na ləni yi ba warɪ ba titi ba ja, baá yaɲi ni dilu ba na goni di Zezi Krisi tun, yi ba daari ba daa zu banna. ¹²Ba na ki kuntu, ba bá na bura, bɛɲwaani ba cəgi ba dayigə ni dilu ba na goni di Zezi Krisi tun mu. ¹³Kulu na wəli da tun, á na pupuni kadənə balu na yi ka-bwənɔ tun á wəli da, baá ji yawəri-nyina yi ba ta tulɪ sam. Ku nan dai kuntu yiranɪ, baá ji bibari-nyina di ɲwaɲ-yɔɔru tiinɔ, yi ba ɲɔɔni wəənu tulɪ na dai si ba ya ɲɔɔni tun. ¹⁴Mu ku kuri amu buɲi ni kuó ta lamma si kadənə balu na yi ka-bwənɔ tun taa zuri banna si ba lu biə, si ba daari ba taa nii ba titi sam baɲa ni. Ba na ki kuntu, kuó pa dibam duna daa bá na cwəɲə si ba ɲɔɔni wo-lwaanu ba pa dibam. ¹⁵Bɛɲwaani kadənə badaara maɲi ba ywəri We cwəɲə kam wɔni, yi ba daari ba tɔɲi sutaani. * ¹⁶Baaru naa kaani wulu na tɔɲi We cwəɲə yi kadənə wu o sɔɲɔ ni tun, wuntu mu maɲi si o taa nii ba baɲa ni. Ku dai si o yaɲi-ba o pa Zezi kɔɔɔ kum. O na yaɲi-ba kuntu, kuó yaari Zezi nɔɔna bam ku pa ba daa bá wani ba nii kadənə balu na ba jigi nɔɔn-nɔɔnu tun baɲa ni.

Ku na maɲi si dí ki nakwa tiinɔ bam te tun

¹⁷Ku daari, ku na yi Zezi kɔɔɔ kum nakwa balu na yi yigə tiinɔ yi ba nii Zezi nɔɔna bam baɲa ni lanyiranɪ tun, ba maɲi si ba na zulə kuni bile mu, ku na dwe didi balu na kwaani ba tɔɔli We kwərə yi ba bri nɔɔna We ciga kam tun. ¹⁸Bɛɲwaani ku pupuni We tɔnɔ wɔni ku wɪ: «Nmu na jigi nabia n ma n nwanɪ wo-vaalu, *f3 * yi ki tampɔɔ ka ni ni.»

Ku ta tagi ku wɪ: «Tuntuɲnu maɲi si o taa jɔɲi o ɲwuuru mu.»

¹⁹Nɔɔnu na tagi Zezi kɔɔɔ kum nakwa bam wu nɔɔnu bitar-lwaɲa di nmu, yi zaɲi n sɛ, ku na dai ni nɔɔna bale naa batɔ yi mu nɛ o kəm-balwaarɪ tum. ²⁰Ku daari nakwa balu na suni ba ki kəm-balwaarɪ tun, si n kaani-ba ba maama yigə ni. Kuntu mu wó pa fɔvni ja badaara bam di. ²¹A nan lagɪ a kaani-m mu We yigə ni di Zezi Krisi yigə ni di We titi malesɪ * sum yigə ni, si n yɔɔri n sɛ kulɪ a na tagi tun. Yi kuri

nɔɔna daani, ki nɔɔnu maama te na maɲi tun.

²²Yi loɣiri n daɲi n jia nɔɔn-nɔɔnu baɲa ni si n pa o ji We tuntɔɲnu. Yi zaɲi n pa nɔɔna kəm-lwaanu loɲi-m. Fɔgi n ja n titi di wu-poɲo.

²³A lagi a ta di nmu si, n wu kum na yəni ku wɛ tun ɲwaani, si n ta n nyɔ sana funfun si ku wani ku zəni-m, si n yi ta n nyɔ na yirani.

²⁴Nɔɔna badaara wo-lwaanu tiini ti nai di yi mu jaja, yi ba daa ta wu di bantu taani. Ku daari babam wo-lwaanu nan wu ba ti na ku kwaga ni mu. ²⁵Ku nan ta yi bidwi mu di kəm-laaru di. Ti di yɔɔri ti nai di yi mu jaja. Nan di ku di, tilu na ba nai lanyirani tun di bá wani ti səgi.

6

Gambe na maɲi si ba taa ki te tun

¹Balu maama na yi gambe yi ba tɔgi We cwəɲə tun maɲi si ba taa pai ba yum tiinə bam zulə zanzan mu. Kuntu wu pa nɔɔn-nɔɔnu bá wani o ɲɔɔni o cɔgi We yiri didaani dibam zaasim dum. ²Gambe silu na tɔɲi ba pai ba yum tiinə balu di na tɔgi We tun, ku wu maɲi si ba taa gooni-ba ba na yi ba ko-biə We cwəɲə wuni tun ɲwaani. Ba nan maɲi si ba taa tɔɲi lanyirani mu ba pa-ba, beɲwaani ba yum tiinə balu ba na tɔɲi ba pai tun di yi ba ko-bu-sonnu mu ba na tɔgi Zezi tun ɲwaani, yi ba nii ba baɲa ni lanyirani.

Dí maɲi si dí ci dí titi di vwan zaasim di səbu-swənə

Nii wənu tilu n na maɲi si n bri nɔɔna bam si ba taa ki tun. ³Nɔɔnu wulu maama na bri zaasim didoɲ, yi o wu se si o tɔgi dibam Yuutu Zezi Krisi kwər-ywəɲə kam didaani We cwə-laa zaasim dum, ⁴kuntu tu ki fɔɲə mu yi o yəri kulukulu. Wuntu doɲ tiini o lagi si o taa magi kantɔgɔ mu wənu tilu na ba jigɪ kuri tun baɲa ni. Kəm dum kuntu dwi mu pa nɔɔna wuru gwuna di ba donnə, yi ku pa nɔɔna jaani daani yi ba twi daani, yi ba ta buɲi lwarim ba pa daani, ⁵yi ba niə di ba maɲi daani. Ba yəni ba ki kuntu, beɲwaani ba jigɪ wubɔɲ-balwaaru mu, yi ba daa ba tɔgi ciga cwəɲə. Ku maa pai ba buɲi ni We cwəɲə tɔgim yi woɲo kulɔ ba na wu na nadunni ka wuni tun mu.

⁶Ku nan suni ku yi ciga mu, We cwəɲə tɔgim jigɪ nadunni zanzan ku pai balu na ki wupolo di kulɔ ba na jigɪ tun. ⁷Ba na lugi dibam tun, dí wu jaani kulukulu dí ba lugu baɲa. Dí nan ta bá wani dí ja kulukulu di dí viiri. ⁸Kuntu tun, dí na jigɪ dí ni-wɔdiu dí di yi dí jigɪ gwaaru dí zɔura, ku maɲi si dí taa jigɪ wupolo si tuntu maɲi dibam. ⁹Ku daari balu na lagi si ba ji nadunə tun, səbu-laga mu yəni ka ganɪ-ba ku pa ba tu maɲim wuni. Ku maa pai ba fra zɔuri wo-yɔɔru zanzan tilu na wu cɔgi-ba tun. Kəm dum kuntu mu yəni ku pai ba yáali ba cɔgi. ¹⁰Beɲwaani səbu-swənə mu yi lwarim dwi maama pulim je. Nɔɔna badaara wura ba na pe ba wubɔɲa zv səbu-lagi yi ba yagi We ciga kam, ku pa ba jigɪ ba titi ba yaari zanzan.

¹¹Ku daari nmu Timoti na yi We nɔɔnu tun, n maɲi si n ja n titi mu didaani wənu tum kuntu. Ki n titi n ki daani si n ta n tɔgi ciga, si n se We ni, si n ki n wu-didwa di We, si n ta n jigɪ sono di pu-dia di wu-bono. ¹²Pɔuri n yira n ta n tɔgi We cwəɲə lanyirani. Kuntu mu nmu wu jɔɲi ɲwia kalɔ na ba ti tun We tee ni. ɲwia kam kuntu mu We bəɲi-m si n ba n jɔɲi, di nmu deen na zaɲi n zigi nɔn-kɔgɔ kum yigə ni n pa ba lwarɪ ni nmu tɔgi ciga cwəɲə kam tun. ¹³Zezi Krisi titi deen zigi Pɔnsi Pilati yigə ni o pa o lwarɪ ni wum tɔgi ciga cwəɲə kam mu. A nan lagi a ta di nmu Zezi yigə ni, didaani We dilu na pai woɲo dwi maama ɲwia tun yigə ni, ¹⁴ni n maɲi si n se ciga kam kuntu si n yi yagi-ka di funfun di, si nɔɔn-nɔɔnu yi wani o na n wo-lɔɲə o ta, si ku vu ku yi de dum dibam Yuutu Zezi Krisi na wu joori o ba tun. ¹⁵Maɲa kalɔ na maɲi tun na yiə, Wupolo Tu Baɲa-We dilu yirani na yi dam-fɔrɔ tu tun laan wu pa Zezi Krisi joori o ba. We mu yi pwa maama Pe di yum tiinə maama Yuutu. ¹⁶Duntu yirani mu ɲwi maɲa kalɔ na ba jigɪ pulim di gurim tun. Di nan zɔuri pooni dilu na tiini di daga tun wuni mu, yi nɔɔn-nɔɔnu bá wani o twe da. Nɔɔn-nɔɔnu tərə o na ne-Di, yi nɔɔn-nɔɔnu nan daa ta bá wani o na-Di. Duntu mu maɲi tiə di zulə di dam dilu na ba ti tun. Amina.

¹⁷Ku na yi balu na yi nadunə lugu kuntu baɲa ni tun, n maɲi si n kaani-ba si ba yi taa buɲi kamunni ba pa ba titi. Ba wu maɲi si ba tugi ba jijiguru tum, beɲwaani ti nyi di viu mu. Ba nan maɲi si ba kwe ba wubɔɲa maama ba pa We mu, beɲwaani duntu mu yəni Di pa dibam woɲo maama yi ku yi dibam, si dí taá jigɪ wupolo dí di ywəni. ¹⁸Kaani-ba si ba taa ki lanyirani, si ba titɔɲ-ɲuna ji ba nadunni, si ba taa jigɪ wu-yoɲo si ba taa ma ba wənu tum ba zəni daani. ¹⁹Ba na ki kuntu, ku bri ni ba tiɲi ba nadunni ciga ciga mu ba pa ba titi jwa ɲwaani, yi ku pa ba na ɲwia kalɔ na yi ciga tun We tee ni.

²⁰A bu Timoti, fɔgi n ta n nii kulɔ maama We na kwe Di ki nmu juɲa ni tun baɲa ni. Ja n titi didaani wənu tilu nɔɔna na buɲi ni ti yi yi-puru yi ti dai tun. Tuntu mu yi bitar-yɔɔru tilu na ba wəli We cwəɲə

tun dɔdaani taana yalɔ na ba jigi kuri tun. ²¹ Nɔɔna badaara mu wora ba na pai ba jigi yi-puru kom kontu, yi ku laan pa ba ywɛri We cwɛŋɔ kam wɔni.

We wɔ pa abam yu-yoŋo. ^{3:11} f3 5:18 Zwifɔ bam deen mai nabe mu ba ma nwanɔ ba wo-vaalɔ.

2TI

2 Timoti

Tɔnɔ kulɔ Pooli na pupuni o pa Timoti o ki bile tun na bri dibam kulɔ tun mu tuntu

Pooli na pupuni tɔnɔ kontu o pa Timoti maŋa kalɔ ni tun, o wu puna digɛ ni mu Rom ni. Ku deen cana zanzan ku pa-o (2:9), yi nɔɔn-nɔɔnu tɛrɛ o na zɛn-o (4:16).

Pooli ŋwɔa kam laan na twe ka tiim jɛgɛ tun, o ma kwe wɔlɔ na tɔgi did-o o tɔŋi yi o so-o lanyirani tun.

Pooli de yigɛ o ki We le Timoti ŋwaani. O laan ma kaani Timoti si o taa zigi kɛŋkɛŋ si o taa kwaani o tɔŋi We titɔŋa yam lanyirani, di nɔɔna na maŋi ba yaar-o We titɔŋa yam ŋwaani di (1:1-2:13).

Pooli ta ma kaan-o si o ci nɔɔna balɔ na magi kantɔgɔ kafɛ yi ku ba zɛni We titɔŋa yam tun. O ma ta di Timoti si o lwani wum kikiɛ na yi te tun, si o taa tɔgi ciga di wu-didwa di sono di wu-zuru, si o yi swe zaasum-ŋum dilɔ o na ne tun (2:14-4:5).

Tɔnɔ kom tiim ni o laan ma bri o titi na yaari te di We na zɛn-o te tun (4:6-18).

Tɔnɔ kulɔ Pooli na pupuni o pa

TIMOTI

o ki bile tun

1

¹ Amu Pooli na yi Zezi Kriŋi tuntuŋnu tun mu pupuni tɔnɔ kontu a pa nmu Timoti. We titi mu kuri-ni di Dɔ wɔbuŋa si a taa yi Dɔ tuntuŋnu, si a pa nɔɔna lwarɔ ni We goni ni si Dɔ pa-ba ŋwɔa, ba na ŋwi di Zezi Kriŋi tun ŋwaani. ² Nmu Timoti yi a bu-sono mu.

Dɔ Ko We di dɔ Yuutu Zezi Kriŋi wɔ pa nmu yazurɛ di yu-yoŋo, yi Dɔ daari Dɔ duri nmu ŋwaŋa.

Pooli na ki We le yi o pa Timoti na baari te tun

³ Amu nan ki We dilɔ a na tɔŋi a pa-Dɔ yi a ye a bicari ni ni ku lamma tun le, ni a nabaara bam di deen na tɔŋi ba pa-Dɔ te tun. A maa yɛni a loori-Dɔ maŋa maama wɔa di titi, yi a guli nmu gulɛ a We-loro kom wɔni. ⁴ A guli nmu yi-na bam woŋo dibam na pwe da-tee ni maŋa kalɔ tun. Kontu ŋwaani mu a tiini a lagɔ si a joori a ba a na nmu, si a wani a taa jigi wɔpolo lanyirani. ⁵ Amu wu swe ni n ki n wu-didwa di Zezi ciga ciga, ni n nu-nakwi Loyisi di n nu Yunisi di deen na jigi wu-didwa di Zezi te tun. A ye lanyirani ni nmu di yi kontu mu. ⁶ Kontu ŋwaani mu a lagɔ si n guli a deen na darɔ a jia nmu baŋa ni yi We pa nmu zɛnɔ yalɔ tun. Nan fɔgi n nii pɛeri dum kontu baŋa ni, si n ta n ma n tɔŋi We titɔŋa yam lanyirani. ⁷ Bɛŋwaani dɔ daa bɔ ta kwari fɔvni, We na zɛni dibam di Dɔ Joro * kom tun ŋwaani. Kontu mu pai dɔ jigi baari di sono, yi dɔ wai dɔ titi dɔ jaana.

⁸ Yi ta n kwari cavura si n ta dɔ Yuutu Zezi ciga kam n bri nɔɔna. Yi pa fɔvni zu-m di ba na ki amu puna digɛ ni Zezi ciga kam ŋwaani tun. Ku nan maŋi si n di se yaara mu We kwɛr-ywɛŋɔ kam zaasum dum ŋwaani. We wɔ pa-m baari yaara yam wɔni. ⁹ Duntu mu vri dibam yi Dɔ bɛŋi dibam si dɔ taá yi Dɔ nɔɔna, si ku dai dibam titɔŋ-ŋuna ŋwaani. Ku yi Dɔ titi mu maŋi Dɔ li wɔbuŋa ku loori lɔgu pulim, si Dɔ pa dɔ tɔgi Zezi Kriŋi ŋwaani dɔ na vrum zaani. ¹⁰ We laan mu nan pe dɔ na Dɔ zaani dum kontu dɔ Vɔruv Zezi Kriŋi na tu lɔgu baŋa tun ŋwaani. Wuntu mu cɔgi tɔvni dam, yi o daari o tɔgi We kwɛr-ywɛŋɔ kam ŋwaani o pa dɔ lwarɔ ni dɔ wɔ na ŋwɔa kalɔ na bɔ ti tun We tee ni.

¹¹ We nan mu pe a ji Dɔ tuntuŋnu si a taa tɔlɔ Dɔ kwɛr-ywɛŋɔ kam kontu, si a bri nɔɔna Dɔ ciga kam.

¹² Ku yi kontu ŋwaani mu a ne yaara yam kontu. A nan ba kwari cavura. Bɛŋwaani amu ye ni a ki a wu-

didva di Zezi mu, yi a ye ni wontu wó wani o nii kulv maama We na kwe Dl ki a juja ni tun baɗa ni, si ku taa ve de dum o na wó joori o ba tun.

¹³Nan fɔgi n ta n tɔgi ciga kalv a na maɗi a bri nmv tun si n ma n zaasi nɔɔna, si n kwari n ta n jigi wu- didva di sono n na ɗwi di Zezi Kriɗi tun ɗwaani. ¹⁴Fɔgi n ta n nii ciga kalv We na kwe Dl ki nmv juja ni tun baɗa ni di We Joro kulv na ɗwi dibam wɔni tun dam, si nɔɔn-nɔɔnv yi cɔgi-ka.

¹⁵Nmv maɗi n ye ni We nɔɔna balv maama na zɔvri Azi * tuni dum ni tun joori amu kwaga ni, ku weli di Fizeeli di Ermazen. ¹⁶We nan wó duri Onisifɔvri di o sɔɗo tiine maama ɗwaɗa, beɗwaani wontu mu yɔni o pai a jigi wu-zuru. Ba na ki-ni puna digɔ ni tun, o wu kwari cavura si o zani-ni. ¹⁷O nan na tu o yi Rom maɗa kalv tun, o tiini o kwaani o beeri amv je mv taan, yi o laan ba o na-ni. ¹⁸We nan wó duri o ɗwaɗa sarɗya de dum ni. Nmv maɗi n ye lanyirani Onisifɔvri na tiini o zani amv te Efɛzi ni tun.

2

Zezi Kriɗi titɔɗ-ɗum na maɗi si o taa yi te tun

¹A bu Timoti, ta n zigi kɔɗkɔɗ Zezi Kriɗi na pe nmv yu-yoɗo yi n ɗwi did-o tun ɗwaani. ²Ciga kalv maama a na yɔni a bri nmv nɔn-kɔɗo kum maama yigɔ ni tun, n di ma-ka n bri nɔɔna balv na tɔgi ciga tun, si ba di daa wani ba maa bri nɔɔna badonnɔ ba weli da.

³Nmv na tɔɗi n pa Zezi Kriɗi tun, n maɗi si n di se yaara mv, ninɛeni pamaɗ-ɗum na se yaara te tun. ⁴Nɔɔnv na yi pamaɗnv yi o lagi si o poli o yuutu wu, o daa wu maɗi si o taa ki wɔɔnu tilv na dai pamaɗna titɔɗa tun. ⁵Ku ta nyi di nɔɔnv na kwaani o duri o di yigɔ te tun mv. O na maɗi o duri o di yi o wu de durim dum cwɔɗɔ ciga ciga, ba bá pa-o yigɔ tu peeri dum. ⁶Ku ta nyi di nɔɔnv na yi valv yi o tiini o tɔɗi te tun mv. Wontu mv maɗi si o da yigɔ o na o wo-vaalv tum biɔ. ⁷Buɗi n nii a na te kulv tun. Di Yuutu Zezi wó pa n lwarɗ woɗo maama kuri n ti.

⁸Ta n guli Zezi Kriɗi na yi Pe Davidi * dwi tu tun gulɔ. Wontu mv bi o yagi tɔvni, ni kwɔr-ywɔɗɔ kalv a na yɔni a tɔɔli tun na bri te tun. ⁹Amv na tɔɔli We kwɔr-ywɔɗɔ kam kuntu tun mv pe a wu yaara wɔni, yi ba vɔ-ni di capɔnv ni a yi ɗwunv mv te. Ba nan bá wani ba ci We kwɔrɔ kam si ka yi jagi. ¹⁰Kuntu ɗwaani mv a se yaara dwi maama, si ku wani ku weli nɔɔna balv We na kuri si ba taa yi Dl nɔɔna tun, si ba tɔgi Zezi Kriɗi ɗwaani ba na vrum di zulɔ yalv na bá ti tun.

¹¹Taani dilv a na lagi a ta tun yi ciga mv:

Dí na tɔgi di Zezi dí ti,

dí ta wó tɔgi did-o dí na ɗwia.

¹²Dí na fɔgi dí zigi kɔɗkɔɗ cam wɔni,

dí wó tɔgi did-o dí di paari.

Dí nan na vi-o,

o di wó vin dibam mv.

¹³Dibam nan na maɗi dí ba jigi ciga,

wontu ta yi ciga tu mv,

beɗwaani wum ba joori o kwani o ni.

Dí na wó ta tɔɗi te si ku poli We wu tun

¹⁴Ta n guli amv zaasum dum n bri Zezi nɔɔna bam, si n daari n kaani-ba lanyirani di We yiri, si ba yi taa magi kantɔɗo kulv na ba jigi kuri tun bitari baɗa ni, si ku cɔgi balv di na cɔgi tun wubuɗa mv.

¹⁵Kwaani n tɔɗi di yawala si ku poli We wu, si cavura yi ja-m Dl yigɔ ni di kulv n na tɔɗi tun, si n kwaani n ta n bri nɔɔna We ciga kam lanyirani.

¹⁶Ja n titi di bitar-yɔɔrv tilv na ba weli We cwɔɗɔ tun. Balv na ɗɔɔni-si tun pai nɔɔna fɔgi ba joori ba maɗi kwaga ni mv We cwɔɗɔ kam wɔni. ¹⁷Ba na kari ba bri wo-yɔɔrv tum kuntu tun, ti wó loɗi ti jagi je maama, ninɛeni nɔɔnv na jigi nasuncɔɗo yi ku woori ku weli da te tun. Yimene di Fileti mv tɔgi ba wu nɔɔna bam kuntu wɔni. ¹⁸Ba tusi ciga cwɔɗɔ kam wɔni yi ba te ba wi, We daa bá bi nɔɔna Dl pa ba yagi tɔvni, si twa biim maɗi ku ke. Ba zaasum dum kuntu ma pa balv na se We tun badonnɔ wubuɗa joori ya lani. ¹⁹Ku daari balv na yɔvri ba tɔgi We ciga kam tun wubuɗa ba zai. Bantu nyi di digɔ kuri mv We na fɔgi Dl cwi lanyirani. Kuri dum kuntu ba gɔɛ, yi ku pɔpɔni da ku wɔ:

«Dí Yuutu wum ye balv na yi o nɔɔna tun.»

Ku ta pɔpɔni ku wɔ:

«Wɔlv maama na se ni o yi dí Yuutu wum nɔɔnv tun maɗi si o yagi kɔm-balwaarv mv.»

²⁰ Ku nyi di sɔ-fɔrɔ wɔni kabɛli di zwi dwi tɛri tɛri na wura te tin mu. Sidonnɛ yi can-na mu ba mɛ ba ki, di sɛbu-sɛja. Sintu yi lɔnni nyim mu. Sidonnɛ maa yi dɛ naa dɔgɔ mu ba mɛ ba ki, yi ba mai sintu mu ba tɔja. ²¹ Ku bri ni, nɔɔnu na jigi o titi di wo-yɔɔru tum kontu, ku tu wɔ ta yi lɔnni nyim mu We tee ni. O yi wɔlɔ na kwe o titi o ki o yuutu wɔm jɛja ni yi o jigi kuri o pa-o tin mu. O maɲi si o taa tɔɲi titɔɲ-ɲɔna yalɔ maama o yuutu wɔm na lagi tin mu. ²² Kontu tin, cu n titi di kɛm-yɔɔru tilɔ nɔn-dɔnnɔ wɔbɔɲa na yɛni ya zɔuri tin, si n daari n kwaani n tɔgi ciga cwɛɲɔ di wo-didva di sono di wo-zuru, si n ta n tɔgi di balu bicara na lana yi ba sɛ ni ba yi di Yuutu wɔm nɔɔna tin.

²³ Fɔgi n ci n titi di jwɛri kantɔgɔ kulɔ na ba jigi kuri tin. Bɛɲwaani nmu ye ni ku tui ku guri di najara mu. ²⁴ Nɔɔnu wɔlɔ nan na yi di Yuutu wɔm tintɔɲɲɔ tin wɔ maɲi si o taa yi najajarɔ. O maɲi si o taa nigi nɔɔna maama lanyirani, si o daari o bri-ba ciga di wo-zuru. ²⁵ O nan maɲi si o zaasi balɔ na vɛn We ciga kam tin di wo-bono mu, si ku wai ku ki si We pa ba lɛni ba wɔbɔɲa si ba joori ba sɛ Di ciga kam. ²⁶ Kontu tin, ba swan laan wɔ joori yi ba wani ba vri ba titi sutaani * jɛja ni, di ya na jaani-ba ni cikɔ te yi di pa ba ki di wɔbɔɲa na lagi te tin.

3

Lɛɛru na wɔ ba lɔgɔ baɲa tiim maɲa ni te tin

¹ Ta n ye ni lɔgɔ tiim maɲa ni lɛɛru zanzan wɔ ba lɔgɔ baɲa. ² Kantu maɲa kam ni nɔɔna wɔ ta wura ba na lagi wɛɛnu ba titi zɛnɛ yirani mɔ ɲwaani, yi baá ta yi sɛbu-swɛn-nyina di kamun-nyina, yi baá ta tee ba titi. Nɔɔna wɔ ta twi daani yi ba ba sɛ ba tiinɛ niɔ, yi ba bá zuli balɔ na ki-ba lanyirani tin. Baá ta yi nɔn-balwaarɔ yi ba ba nigi woɲo kulɔ na yi We nyim. ³ Nɔɔna bá ta soe daani, yi ba bá ta jigi da-ɲwaɲa. Baá ta yi bibari-nyina yi ba ba lagi si ba ja ba titi, baá ta yi wɔ-lɔn-nyina, yi baá ta culi wɛɛnu tilɔ na lamma tin. ⁴ Nɔɔna wɔ ta tusi ba cilonnɛ, yi ba bá ta zuri ba yira di lwarim kɛm. Baá ta magi ba nyɔɔna ba bri ba titi kamunni. Baá ta soe ba wɔbɔɲa wɛɛnu ba dwe Baɲa-We. ⁵ Nɔɔna bam kontu wɔ ta ki ni ba tɔgi We ciga kam mu te, yi We dam nan tɛri ba tee ni. Fɔgi n ci n titi di nɔɔna bam kontu.

⁶ Nɔɔna bam kontu badaara yɛni ba sɛgi ba zɔuri sam mu ba ganɔ kaana balɔ na yi ka-kaye tin ba pa ba wɔbɔɲa cɔga. Kaana bam kontu wɔ cɔgi di ba kɛm-balwaarɔ zanzan, yi ba wɔbɔɲa pai ba tɔgi woɲo kulɔ maama ba fra na zɔ tin. ⁷ Kaana bam kontu tiini ba kwaani ba zaasi mu maɲa maama, yi ba nan ba fɔgi ba lwarɔ ciga. ⁸ Nɔɔna bam kontu kɛm dum nyi di Zanesi di Zambresi dɛɛn na vɛn Moyisi * ni faɲa faɲa te tin mu. Ba di vɛn We ciga kam mu. Ba jigi wɔbɔɲ-balwaarɔ mu, yi ba We tɔgim dum yi kafe. ⁹ Ba nan daa bá wani ba vu yigɔ di ba gana yam. Bɛɲwaani nɔɔna maama wɔ ba lwarɔ ba jwɛrim dum jaja, nɛɛɛni ku dɛɛn na ki Zanesi di Zambresi te tin.

We ciga kam na jigi zɛnɛ lanyirani te tin

¹⁰ Ku nan na yi nmu Timoti, n maɲi n ye amɔ zaasum dum di a ɲwia di a wɔbɔɲa na yi te tin. Nmu nan ta ye a na jigi wo-didva di We te tin, yi n ta ye a na jigi wo-zuru di sono di pu-dia di te tin. ¹¹ Nmu nan ta ye nɔɔna na bɛɛsi-ni yi a yaari te tin. Nmu ye wɛɛnu tilɔ maama na ki amɔ Antɔsi ni di Yikon di Lisitri ni, yi di ku di, a ta wo yagi We ciga kam. Di Yuutu wɔm nan mu vri-ni yaara yam kontu maama wɔni. ¹² Kontu, balɔ maama na lagi si ba taa tɔgi Zezi Krisi di ciga tin di wɔ na bɛɛsum. ¹³ Ku daari, ku na yi nɔn-balwaarɔ di kampin-nyina bam, bantɔ lwarim dum wɔ tiini di puli ku ja gaali. Baá ta ganɔ nɔɔna, yi baá ganɔ ba titi di.

¹⁴ Ku daari ku na yi nmu, yɔɔri n ta n tɔgi ciga kalɔ nmu na maɲi n lwarɔ yi n ki n wo-didva di ka tin, bɛɲwaani nmu ye balɔ dɛɛn na bri-m wɛɛnu tum kontu tin wɔ lanyirani. ¹⁵ N biini ni mu n maɲi n ye We tɔnɔ kɔm na bri kulɔ tin. Zaasum dum kontu wɔ wani di vuri-m yi n na swan yalɔ na wɔ pa n na vrum, n na ki n wo-didva di Zezi Krisi tin ɲwaani. ¹⁶ Kulɔ maama na pupɔni We tɔnɔ kɔm wɔni tin, ku yi We Joro * mu pɛ dɔbam yi ku jigi kuri ku pa dɔbam, si ku taa bri nɔɔna ciga, naa ku bri-ba ni ba tusi, naa ku kwe-ba si ba da cwɛɲɔ, naa ku zaasi-ba ba na wɔ ta tɔgi ciga cwɛɲɔ te tin, ¹⁷ si dɔbam balɔ na yi We nɔɔna tin laan yɔɔri di maɲi fasi, si di taá tɔɲi titɔɲ-ɲɔna dwi maama.

4

Timoti na maɲi si o tɔɲi di ciga te tin

¹ Timoti, a lagi a ta nmu We di Zezi Krisi yigɔ ni, si n kwaani n ta n tɔɔli kwɛr-ywɛɲɔ kam. Zezi mu yi wɔlɔ na wɔ ba o di naɲuna di twa maama sariya tin. Oó joori o ba o di paari nɔɔna titari ni. ² Kontu, n maɲi si n ta n tɔɔli We kwɛr-ywɛɲɔ kam. Nɔɔna na cɛgi naa ba zi ba cɛgi di, si n ta n kwaani n bri-ba

We ciga kam. Nan pa ba lwarɩ nɩ ba tɩsi mu sɩ ba joori ba tɔgi cwɔŋɔ, sɩ n kaani-ba, sɩ n daari n pa ba taa jigɩ baari, sɩ n ta n bri-ba lanyirani di wu-zuru zanzan. ³ Beɲwaani maɲa wó ba, yɩ nɔɔna daa bá se ba taa cɔgi zaasum dilɔ na yɩ ciga tɩn. Ba laan wó daari ba taa tɔgi ba titi wuburɲa na lagɩ te tɩn mu, yɩ baá kikili vwan karanyuna tiinɔ zanzan sɩ ba taa bri-ba wəənu tilɔ maama ba na lagɩ sɩ ba taa ni tɩn. ⁴ Ba laan wó sun ba zwa sɩ ba yɩ taa cɔgi We ciga kam, yɩ ba daari ba se nabiinɔ sinswali silɔ na ba jigɩ kuri tɩn. ⁵ Ku daari nmɔ nan maɲɩ sɩ n ja n titi mu wəənu maama wɔni. Vɔ n wu yaara wɔni. Kwaani n ta n tɔɲɩ sɩ n pa nɔɔna lwarɩ We kwɛr-ywɔŋɔ kam. Titɔɲɩ dilɔ maama We na kɩ nmɩ juɲa ni tɩn, sɩ n tɔɲɩ-di lanyirani.

⁶ Ku nan na yɩ amɔ, amɔ ɲwɩa kam nyɩ ni ba na logi mun-na ba ma kɩ kaanum te tɩn mu. Ku lagɩ ku ta ni maɲa kam yɩə sɩ a vu We te. ⁷ A na tɔɲɩ a pa We te tɩn nyɩ di a kwaani a duri sɩ a di yigɔ mu te. Amɔ kwaani mu a pɩni a titi a duri taan a vu a yɩ kweelim je, yɩ a daa ta wu yagɩ We ciga kam. ⁸ Kuntu tɩn, amɔ pɛɛri laan tigi We tee ni di cɔgi-ni. Dí Yuutu Zezi mu yɩ wulɔ na wó tɔgi ciga o ma di nabiinɔ taani tɩn. O ma wó kwe a pɛɛri dɩm kuntu o pa-ni sariya de dɩm ni. Ku nan dai amɔ yirani mu oó pa pɛɛri dɩm kuntu. Oó pa balɔ maama di na so-o yɩ ba jigɩ tuna ni oó joori o ba tɩn mu.

⁹ Nan kwaani lanyirani sɩ n ba amɔ te lila. ¹⁰ Beɲwaani Demasi yagɩ amɔ, o fra na tiini ya zu zum logu baɲa wo-yɔɔru tum tɩn ɲwaani, yɩ o daari o vu Tesaloniki mu. Kresan ma ke Galati. Titi di ma ke Dalumati. ¹¹ Luki yirani mu wu a tee ni. Nmɩ nan na maa n buna, sɩ n pa Mariki tɔgi o ba, beɲwaani wuntu wó wani o wəli-ni di We titɔɲa yam. ¹² Ku daari amɔ tɔɲɩ Tisiki Efɛɛzi ni mu. ¹³ Nmɩ na maa n buna, sɩ n kwe a gɔrɔ kum a na yagɩ Trvasi ni Karipusi tee ni tɩn n ja n ba, didaani twaanɔ tum di, ku na dwe didi vara twaanɔ tilɔ ba na pupɩni ti wɔni ba pri tɩn.

¹⁴ Alesandri wulɔ na yɩ yarɔ tɩn tiini o kɩ amɔ lwarim ku ja gaali. Dí Yuutu wɔm nan wó pa o na cam o kənɔ yam kuntu ɲwaani. ¹⁵ N di nan cv n titi did-o, beɲwaani o kwaani sɩ o cɔgi dibam na yəni dí bri ciga kalɔ tɩn mu.

¹⁶ Maɲa kalɔ a na puli sɩ a tɔli a taani dɩm sariya yam jəgɔ kam ni tɩn, nɔɔn-nɔɔnu wu tu o zigɩ amɔ kwaga ni. Ba maama duri mu ba daari amɔ yirani. We nan yɩ kwe ba taali kuntu ɲwaani. ¹⁷ Dí Yuutu wɔm nan mu zəni-ni, yɩ o pa-ni dam yɩ a ma wani a tɔli We kwɛrɔ kam, yɩ dwi-ge * tiinɔ maama ni-ka. Kuntu tɩn, We mu vri amɔ tɔɩni juɲa ni Di yagɩ. ¹⁸ Dí Yuutu wɔm nan wó vri amɔ wo-lwaanɔ maama wɔni, yɩ o daari o ja-ni o vu o zu We paari dɩm wɔni di yazurɔ. Wuntu mu maɲɩ di zulɔ maɲa maama. Amina. *

Tiim kwɛrɔ

¹⁹ Jɔɔni Prisili di Akwila n pa-ni, didaani Onisifɔɔri di o sɔɲɔ tiinɔ bam maama. ²⁰ Erasiti maɲɩ Korenti ni mu. Ku daari amɔ yagɩ Trofim Mileti ni, o na ba jigɩ yazurɔ tɩn ɲwaani.

²¹ Kwaani n kɩ lila n ba ku loori waarɔ mumana. Yubulusi di Pudani di Linusi di Kloodia di dí ko-bia bam maama jɔɔni-m lanyirani.

²² Dí Yuutu wɔm wó ta wura di nmɩ.

We wó pa abam yu-yoŋo.

\e

TIT

Titi

Tɔnɔ kulɔ Pooli na pupɩni o pa Titi tɩn na bri dibam kulɔ tɩn mu tuntu

Titi yɩ Zezi karabu mu o na dai Zwifu. O deen tɔgi di Pooli o tɔɲɩ We titɔɲa yam. Maɲa kalɔ Pooli na pupɩni tɔnɔ kuntu o pa-o tɩn, o wu Kreti ni mu, me o na maɲɩ sɩ o nii Zezi nɔɔna bam baɲa ni sɩ woŋo maama taa yɩ lanyirani tɩn.

Pooli de yigɔ o bri We nɔɔna yigɔ tiinɔ na maɲɩ sɩ ba taa yɩ te tɩn (pɔɔrum 1).

O ma ta bri Titi, o na wó kwe We nɔɔna bam dwi təri təri te tɩn, ku na yɩ nankwin di kazina (sɩ bantɔ di zaasi ka-dɔnnɔ tum), ku na yɩ bu-dɔnnɔ di gambe maama (pɔɔrum 2).

O laan ma bri We nɔɔna bam na maɲɩ sɩ ba taa kɩ te tɩn, sɩ ba wani ba taa zuuri daani di ywəəni, sɩ kantɔgɔ di kampwara yɩ zu ba titari (pɔɔrum 3).

TITI tun

1

¹ Amv Pooli wulv na yi We gamba-sono di Zezi Krisi tuntujnuv tun mu pupuni tənə kontv si a pa nmv Titi. We mu pe si a pa balv Dl na kuri si ba taa yi Dl nənna tun taa jigv wu-didva di Dl, si ba kwəri ba lwarv Dl ciga kam. Ciga kam kontv nan mu pai nənna ŋwi ni We na lagv te tun, ² si ba wani ba taa jigv tuna ni baá na ŋwia kalv na ba ti tun We tee ni. Kv na loori lvgv pulim tun, mu We maŋv Dl go ni si Dl pa dıbam ŋwia kam kontv, yi Dl bá kwani Dl ni. ³ Kv daari ka maŋa kam na yi tun, We ma pa dí lwarv Dl taani dum kontv kuri jaja. Kv yi kwərə kam kontv mu We na yi dibam Vırvv tun pe amv ni si a taa təlɪ a brı nənna.

⁴ Nmuv Titi yi nınɛɛni amv titi bu mu te, dí maama na jigv wu-didva di Zezi tun ŋwaani. Dí Ko We di dí Vırvv Zezi Krisi wó pa nmv yazurə di yu-yoŋo.

Zezi kəgə kum nakwa na maŋv si ba taa yi te tun

⁵ Amv dɛɛn na yagv nmv Kretı ni tun, kv yi si n kwaani n ki wənu tiv na daari si n ki tun mu. Zezi nənna bam na wv tv kulv maama ni tun, si n li nakwa tiinə da, nınɛɛni a na maŋv a ta di nmv te tun. ⁶ Nmuv na li nənno v wulv tun, o maŋv si o taa yi wulv nənna na bá ta jigv o yıra taani tun mu. O nan maŋv si o taa jigv kaani didva yıranı mu. Kv maŋv si o biə di se We, si ba yi taa yi nən-kayɛ di banı-nyına. ⁷ Bɛŋwaani kv maŋv si wulv na nii Zezi nənna bam tun taa yi wulv nənna na bá ta jigv o yıra taani tun mu, We na ki Dl nənna bam wuntv juja ni tun ŋwaani. O wv maŋv si o taa yi biyırı-nyım, naa nənno v wulv banı na lomma tun, naa sa-nyərıv naa najajarıv, naa wulv na ki kampinə si o ma na wənu tun. ⁸ Kv nan maŋv si o taa yi nənno v wulv na jeeri vərə lanyıranı tun. O maŋv si o taa yi nən-ŋum wulv na cv o titi yi o təgı We di ciga yi o wai o titi o jaana tun. ⁹ O maŋv si o yərı o taa təgı taani dilv na yi ciga, ni dibam na maŋv dí brı abam te tun. Kontv, oó wani o brı nənna badonnə si ba taa təgı We ciga kam kontv, yi o daari o pa balv na vın We ciga kam tun lwarı ni ba tusi mu.

¹⁰ Bɛŋwaani banı-nyına zanzan mu wv abam tee ni, ba na yəni ba ŋəni bitarı silv na ba jigv kuri tun ba ma ganı nənna. Ba zanzan mu yi balv na tiini ba se ba Zwifə bam cullu tum tun. ¹¹ Abam nan maŋv si á pa ba pu ba niə mu di ba zaasım dum kontv, bɛŋwaani ba zaasım dum yəni di pai nənna di ba səŋə tiinə maama mu tusi We cwəŋə kam wvni. Ba yəni ba brı kulv na wv maŋv si ba brı nənna tun mu, ba ma ganı-ba ba jəŋi səbu. ¹² Kretı tiinə bam titi yiyən-yeenu dɛɛn mu tagı o wı: «Kretı tiinə yəni ba fə vwan mu maŋa maama. Ba nyı di varı-balwaarıv mu te, yi ba ta yi yawərı-nyına di nən-kwəlu di.»

¹³ O nan na tagı kontv tun, kv yi ciga mu o taga. Kontv ŋwaani mu n maŋv si n tiini n kaani Kretı tiinə bam, si kv pa ba yərı ba taa təgı We ciga kam lanyıranı, ¹⁴ si ba daa yi se Zwifə bam sunswalı silv na ba jigv kuri tun, naa ba se nabiinə titi wubvŋa cullu tum ba na yagv ciga kam yi ba daari ba təgı tun. ¹⁵ Wulv maama na jigv wv-poŋo tun, kulukulv ba jigv digıru wuntv tee ni. Kv daari wulv na vın We yi o ba jigv wv-poŋo tun, kulukulv tərə kv na lana wuntv tee ni. Kontv tu wubvŋa cəgı mu, yi o daa yəri kulv na maŋv tun. ¹⁶ Nənna bam kontv donnə nan te ba wı, ba ye We mu, yi ba titvŋa laan yagı ya ba təgı We wubvŋa. Ba yi banı-nyına mu, yi ba tiini ba ki lwarım kv ja gaalı. Ba warı kulv na lana tun ba ki.

2

Zaasım dilv na yi ciga yi di wəli nənna tun

¹ Kv daari kv na yi nmv Titi, ta n brı nənna bam kulv na maŋv di ciga zaasım dum tun. ² Nmuv maŋv si n brı nankwın si ba taa yırı ba titi mu, si ba kwəri ba taa yi balv nənna na nıgı-ba tun, si ba taa cv ba titi, si ba yərı ba se Zezi di wu-didva di sono di pu-dıa.

³ Nan brı kazına si ba taa jigv ba titi si kv pa We na zulə ba tee ni, si ba yi taa yi bıbarı-nyına naa sa-nyəra. Ba nan maŋv si ba taa kwe nənna kwıə yalv na lana tun mu. ⁴ Kontv mu baá wani ba brı ka-bwəna ba na wó ta soe ba banna di ba biə te tun, ⁵ si ba daari ba taa cv ba titi, si ba yi taa ki digıru, si ba kwəri ba taa yi ka-yırvıv tiv na tvŋı səŋə titvŋa lanyıranı yi ba se ba banna ni tun. Kontv, nənna daa bá wani ba yáalı We kwər-ywəŋə kam. ⁶ Kv zı na yi nən-dınnıv, si n kwe-ba si ba di taa cv ba titi woŋo maama wvni.

⁷ Kv nan na yi nmv titi, kv maŋv si n tvŋı titvŋ-ŋuna yalv na wó brı nənna si ba di təgı cwəŋə lanyıranı

tun, si n daari n bri-ba We kwərə kam lanyirani di ciga. ⁸Pa n ni-taani taa jigi ciga, si nɔɔn-nɔɔnu yi wani o yáali-di. Kuntu wó pa dibam duna na cavura, ba daa na bá na woŋo si ba maa ŋɔɔni ba cɔgi dibam tun ŋwaani.

⁹N daari n kwe gambe ni ku maŋi si ba se ba tiinə woŋo maama wuni, si ku pa ba tiinə bam wu poli. Ba yi vin ba tiinə bam ni. ¹⁰Ba nan wu maŋi si ba ŋɔ-ba. Ba maŋi si ba tuŋi lanyirani di ciga mu woŋo maama wuni, si ku pa nɔɔna lwaru ni dibam We dilu na yi di Vurnu tun zaasim dum lamma.

¹¹Beŋwaani, We pe di lwaru Di sono kum na dagi zanzan te, si ku pa nɔɔna maama wani ba na vrim Di tee ni. ¹²Di ma daari Di bri dibam ni ku maŋi si di yagi lwarim tituŋa maama di lugu wo-yɔɔru tilu di fra na zuvri tun, si di taá cu di titi, si di taá tɔgi ciga cwəŋə, si di daari di taá kwari We lanyirani lugu baŋa ni. ¹³Ku nan maŋi si di taá yi kuntu mu, si di taá jigi tuna di wupolo, si di cɔgi Zezi Krisi si o joori o ba di paari zulə. Wuntu mu yi dibam We dilu na yi kamunu yi o yi di Vurnu tun. ¹⁴Wuntu mu se o ti dibam ŋwaani, si o ma vri dibam lwarim dwi maama wuni, si o daari o fɔgi o kwe di bicara si di taá yi o titi nɔɔna, si di taá kwaani di tuŋi tituŋ-ŋuna.

¹⁵Nan ta n bri nɔɔna wənu tum kuntu, si n daari n kwe-ba, si n kwəri n kaani-ba, ni We na pe nmu ni si n ki te tun. Nan yi se si nɔɔn-nɔɔnu gooni-m.

3

We nɔɔna na maŋi si ba taa yi te tun

¹Guli n bri nɔɔna bam ni ba maŋi si ba taa nigi ba tu kum yigə tiinə di balu na yi didɛera tun, si ba taa se ba ni. Ba nan maŋi si ba taa tuŋi tituŋ-ŋuna dwi maama mu. ²Ba nan yi zaŋi ba twi nɔɔn-nɔɔnu, naa ba taa yi najajara. Ku maŋi si ba taa zuli nɔɔna mu, si ba daari ba taa jigi wu-bono di nɔɔna maama.

³Beŋwaani dibam maama dɛen yi nayəri-nyuna mu, yi di tusi, yi di vin We ni. Dibam fra dɛen mu te dibam, yi di tɔgi wo-yɔɔru tilu maama di wubuŋa na lagi tun. Di maa yəni di jigi pu-siŋa di wu-guv yi di culi daani. ⁴Nan di ku di, We dilu na yi dibam Vurnu tun bri jaja ni Di soe nabiinə lanyirani, yi Di vri dibam lwarim wuni Di yagi. ⁵Ku nan dai dibam na ki kəm-laaru tun ŋwaani, ku yi We na yi ŋwaŋa tu tun ŋwaani mu. Di ma pa Di Joro * kum zari wo-digiru tilu na wu di bicara ni tun, yi Di daari Di pa dibam wubuŋ-dvura, si di na ŋwi-dvura Di tee ni. ⁶Ku maa yi dibam Vurnu Zezi Krisi ŋwaani mu We tuŋi Di Joro kum Di pa dibam zaani, ⁷si di wani di na ciga Di tee ni Di zaani dum ŋwaani, si di daari di na We wo-laaru tum di na yi Di biə yi di jigi tuna ni di wó na ŋwia kalu na ba ti Di tee ni tun ŋwaani.

⁸A na tagi taani dilu tun yi ciga mu. Kuntu, a lagi si n kwaani n bri wənu tum kuntu lanyirani, si ku pa balu na se We tun tiini ba taa ki kəm-laaru. Kuntu mu lana yi ku jigi kuri ku pai nɔɔna maama. ⁹Ku daari n maŋi si n ci n titi di kantəgə dwi maama, ku na yi bitar-yɔɔru baŋa ni di di kwə dwi natəga kam baŋa ni di Zwifə bam cullu tum baŋa ni, si ti ba jigi nyɔɔri ti yi kafe mu. ¹⁰Nɔɔnu wulu na jaani kampwara o tui nɔɔna titari ni tun, si n kaani kuntu tu ninɛni kuni bile te. O ta na wu se nmu taani dum, si á ci á titi did-o. ¹¹Beŋwaani nmu ye ni, nɔɔnu na yi kuntu doŋ, o daa ba lagi si o tɔgi cwəŋə. O tusim dum mu bri ni o bá na bura We tee ni.

¹²A lagi a tuŋi Aritiması naa Tisiki mu nmu tee ni. Ba wulu na yi nmu te tun, si n kwaani n ba amu te lila Nikopolisi ni, beŋwaani a li wubuŋa si a maŋi dáani mu si waaru tum maŋa ke. ¹³Nan kwaani n wəli Zenasi wulu na yi bitar-yeenu tun di Apoləsi ba cwəŋə kam vəŋə ŋwaani, si n pa-ba kulu maama na muri-ba tun. ¹⁴Pa di ko-biə bam taa ye ni ku maŋi si ba tiini ba kwaani ba taa ki kəm-laaru mu, si ba wani ba zəni balu na maŋi zənə tun. Kuntu mu wó pa ba ŋwia taa jigi kuri nɔɔna maama tee ni.

¹⁵Di ko-biə balu na wu amu tee ni tun maama jɔɔni nmu. Jɔɔni balu maama na se Zezi yi ba yi dibam cilon-sonnu tun n pa dibam.

We wó pa abam maama yu-yoŋo.

\e

PHM
Filimən

Təŋə kulu Pooli na pupuni o pa Filimən tun na bri dibam kulu tun mu tuntu

Filimən dɛen yi nən-kamunu mu, o na tu o ki o wu-didva di Zezi. O yi Koləsi We kəgə kum wu nɔɔnu didva mu, o maa yi Pooli cilon. Ku yi Pooli dɛen mu bri-o We ciga kam yi o se.

Filimōn dēen ma jigi gambiaa, ka yiri mu Onisim, yi o gambiaa kam duri ka viiri ka daar-o.

Pooli na wu puna digə ni maɗa kalb tun, mu Onisim ve o te. Pooli maa ḡḡni Wε taani did-o, yi o ki o wu-didua di Zezi. Pooli laan ma tuɗ-o si o joori o vu o yuutu wum te.

Pooli ma pupuni tənḡ kum o pa o cilonɗ Filimōn, o ma loor-o si o yagi kulb maama Onisim na ki tun o maa ce-o. Kantu maɗa kam ni, gambiaa na duri ka viiri yi ka yuutu wum na joori o na-o, oó pa ka na cam zanzan mu kv ja gaali. Pooli laan ma loori Filimōn si o daa yi jon-o ni o gambiaa má te, o laan nan taa nii-o ni o yi o ko-bu mu te Zezi Krisi ḡwaani.

Tənḡ kulb Pooli na pupuni o pa

FILIMŌN tun

¹ Amu Pooli wulb na wu puna digə ni Zezi Krisi ciga kam ḡwaani tun mu pupuni tənḡ kontu, yi dí ko-bu Timoti wu amu tee ni. Dí pupuni dí pa nmu Filimōn, n na yi dibam cilonɗ-sono yi n tɔgi di dibam n tuɗi Wε tituɗa tun mu. ² Dí jḡḡni-m, yi dí daari dí jḡḡni dí ko-bu-kana Aɗia, di Arisipi wulb na wəli di dibam o na cam Wε tituɗa yam ḡwaani tun. Dí daari dí jḡḡni Zezi kəgə kulb na yəni kv jeeri daani nmu sɔɗḡ ni tun maama.

³ Dí Ko Wε di dí Yuutu Zezi Krisi wó pa abam yazurə di yu-yoɗo.

⁴ Maɗa maama amu na yəni a loori Wε, a guli nmu gulə Dɪ yigə ni, yi a ki Dɪ le nmu ḡwaani.

⁵ Beɗwaani amu ni ni n jigi wu-didua di dí Yuutu Zezi yi n soe Wε nḡḡna bam maama lanyirani. ⁶ Wε wó pa nmu na jigi wəl-dənḡ kulb di dibam n na ki n wu-didua di Zezi Krisi tun pa n wani n lwarɪ wo-laaru tilu maama Wε na ki Dɪ pa dibam Zezi Krisi ḡwaani tun. ⁷ A ko-bu-sono, nmu na soe Wε nḡḡna bam te tun mu pai a wu poli zanzan, yi kv pa a jigi baari, beɗwaani n wəli Wε nḡḡna bam yi n pa ba na baari di wupolo.

⁸ Kontu ḡwaani amu lagi a loori nmu si n ki kulb na maɗi si n ki tun mu. Amu ya jigi cwəɗə si a da Zezi Krisi ḡwaani a pa nmu ni, si n lwarɪ n na wó ki kulb tun. ⁹ A nan lagi si a loori-m di sono mu. Amu Pooli wulb na yi nankwian yi ba ki-ni puna digə ni lele kontu Zezi Krisi ciga kam ḡwaani tun, ¹⁰ a lagi a loori-m nmu gambiaa Onisim ḡwaani mu. A na wu puna digə ni tun, o tu amu te, yi a bri-o Wε ciga kam yi o se. Kontu tun, wuntu laan nyi ni a titi bu mu te. ¹¹ O dēen na tuɗi o pa nmu maɗa kalb tun, o wu pe n na nyḡḡri. Kv daari lele kontu, o laan jigi nyḡḡri o pa amu di nmu maama. *f1 *

¹² A lagi a tuɗ-o si o joori o ba nmu te, wuntu yi a titi bicari mu. ¹³ Amu na wu puna digə ni Wε kwər-ywəɗə kam ḡwaani tun, a yaá ta lagi si o maɗi a tee ni mu, si o ləni nmu yuu ni o taa tuɗi o pa-ni. ¹⁴ A nan ba lagi si a ki kulb-kulb yi nmu na wu se. A na ki kontu, kv ta yi ni a fin nmu si n wəli-ni, si kv dai n titi wubuɗa.

¹⁵ Onisim na duri o yagi nmu tun, de doɗ kv yi si o pḡḡri di nmu maɗa finfun yirani mu, si o laan joori o ba o taa wu nmu tee ni maɗa maama. ¹⁶ O na duri o yagi nmu tun, o dēen yi gambiaa mu. O na joori o ba, yi zanɪ n nii-o ni gambiaa te, si o laan dwe gambiaa o na jigi nmu ko-bu dí Yuutu wum ḡwaani tun. Amu tiini a so-o. Nmu di nan wó ta n tiini n so-o kv ja gaali, o na yi n gambiaa yi o kwəri o yi n ko-bu dí Yuutu wum ḡwaani tun.

¹⁷ Nmu na se ni dibam suni dí yi cilonɗ daani, si n kwaanɪ n jeeri Onisim lanyirani nunɛni amu titi te. ¹⁸ O dēen na maɗi o ki woɗo kulb o cəgi di, naa o na jigi nmu juni, si n yagi kv maama di amu. ¹⁹ Amu Pooli titi mu me a jija a pupuni tuntu ni: Amu wó ḡwi juni dim. (Kv daari nmu nan maɗi n ye ni, n jigi amu juni zanzan, di nmu na ne ḡwia Wε tee ni amu na bri nmu Wε kwər-ywəɗə kam tun ḡwaani.) ²⁰ A ko-bu, kv yi ciga mu, a lagi si n ki woɗo kulb a na loori-m tun mu dí Yuutu sono kum ḡwaani, si n pa a taa jigi wupolo Zezi Krisi ḡwaani. ²¹ Amu na pupuni tənḡ kontu a pa nmu tun, a ye lanyirani ni nmu wó se a wubuɗa yam. A ta ye ni nmu wó ki n dwəni a na loori kulb tun.

²² Kulb na wəli da tun, a loori-m si n kwaanɪ n lagi digə, si a na tuə, si a taa tigi da. Beɗwaani a jigi tuna ni Wε wó se abam na loori-Dɪ amu ḡwaani te tun, yi Dɪ wó purɪ cwəɗə si a joori a ba abam te.

²³ Epafraɪ di jḡḡni-m. Wuntu didaani amu mu wu puna digə ni Zezi Krisi ciga kam ḡwaani. ²⁴ Mariki di Arisariki di Demasi di Luki maama di jḡḡni-m. Bantu di amu mu tɔgi daani dí tuɗi Wε tituɗa yam.

²⁵ Dí Yuutu Zezi Krisi wó pa abam yu-yoɗo. ¹¹

Təno kəlv ba na pəpəni ba pa Ebru tiinə tən na bəri dibam kəlv tən məv tuntu

Ebru tiinə yı Zwifə bam yırı dıdoŋ məv. Dı yəri wəlv na pəpəni təno kuntu tən. O nan pəpəni o pa Zezi nəəna balv na nə yaara zanzan tən məv. O ma pəpəni sı ba yı yaŋı Wε cwəŋə təŋım. O ma pa ba na baarı sı ba taa zıŋı kəŋkəŋ, dı ba na lwarı nı dı Yuutu Zezi na kı kəlv tən na dwe woŋo maama te tən ŋwaanı.

Təno kəm de yigə kv bəri nı Wε təŋı Dı Bu Zezi ŋwaanı məv Dı bəri Dı tıdı dı nabiinə, yı Wε daa bá wəli kəlvkəlv kuntu baŋa nı. Zezi nan dwe Wε niŋoŋnə balv dəen na wəra tən, o dwe Wε mələsı sım, o dwe Moyisi dı Zozwe dı (pəərim 1-3).

Zezi dwe Wε kaanım tiinə balv dəen na wəra tən, o yı Wε kaanım tu wəlv na wəra maŋa maama tən məv. Zezi na dwe Wε kaanım tiinə bam maama tən məv paı nəəna nai vrim cıga cıga lwarım dı təvni wəni. Yısrayeli tiinə dəen na yəni ba ma varım ba kaanı ba pa Wε tən, kv yı Zezi Krisi təvni dım nyınyugv məv (pəərim 4-10).

Təno kəm tiim jəŋə nı kv pə nəəna bam baarı məv, sı ba taa ve yigə Wε cwəŋə kam wəni. Kv bəri faŋa faŋa Wε nəəna bam na kı ba wu-dıdva dı Wε te tən, yı kv kwe balv na wó karımı-kv tən sı ba tıŋı Zezi yıranı, sı ba taa nii Zezi sı ba taa təŋ-o dı ba wu maama, sı ba se cam dı yaara, sı ba zıŋı kəŋkəŋ sı kv vu kv yı kweelim de (pəərim 10-13).

Təno kəlv ba na pəpəni ba pa

EBRU TIINƏ tən

1

Wε təŋı Dı Bu Zezi ŋwaanı məv Dı ŋəəni dı dibam

¹Faŋa faŋa tən, Wε dəen ŋəəni dı dibam nabaara bam kuni zanzan məv. Dı dəen yəni Dı pa Dı niŋoŋnə bam məv ŋəəni wəənu dwi təri təri dı ba. ²Kv daarı lele kuntu na yı loŋv baŋa kweelim maŋa tən, Wε laan pə Dı Bu məv ba o ŋəəni Dı taanı dı dibam. Wε de wuntu ŋwaanı məv Dı kı loŋv baŋa dı weyuu wəənu maama, yı Dı pa-o ni sı o ba o taa te wəənu maama. ³Wε Bu wəm məv jıŋı pooni dilv na bəri Wε paarı-zulə yam na yı te tən. O maa jıŋı o Ko Wε nyınyugv faı. O ni-taanı maa jıŋı dam yı dı paı wəənu maama fəŋı tı zıga.

O ma ba o saarı nəəna lwarım o fəŋı-ba o pa ba ji lanyıranı, yı o laan joori o dı Baŋa-Wε te o vu o jəni Dı jazım nı. ⁴Kuntu tən, Baŋa-Wε Bu dwe Wε mələsı * sım, dı Wε na pə-o yırı dilv na daga dı dwe sıntv na jıŋı yıra yalı tən ŋwaanı.

Zezi Krisi dwe Wε mələsı sım maama

⁵Kv na yı mələsı * sım, Wε wu fəŋı Dı ta dı mələka Dı wı:

«Nməv məv yı aməv Bu,
yı zım aməv dı jıŋı nməv Ko.»

Wε nan wu taŋı mələka kalvkalv taanı Dı wı:

«Aməv wó ta yı ka Ko,
sı ka dı taa yı aməv bu.»

⁶Kv daarı maŋa kalv Wε na laŋı Dı tıŋı Dı Bu-dva kam sı o ba loŋv baŋa tən, Dı taŋı Dı wı:

«Mələsı sım maama maŋı sı sı kuni doonə məv sı zul-o.»

⁷Kv nan na yı mələsı sım, Wε taŋı sı taanı Dı wı:

Sı yı dıntv tıntvŋna məv,
yı Dı pa sı nyı nı viú dı min-vwı te,
sı sı taa tıŋı sı pa-Dı.

⁸Kv daarı kv na yı Wε Bu wəm, Dı taŋı o taanı Dı wı:

«Nmu yi We mu, n paari dim wó ta wura
sɪ kv taa ve maɲa kalv na ba ti tun.
Nmu wó ta n te n nɔɔna bam di ciga.

⁹Nmu soe ciga cwəŋə,
yi n daari n culi balɔrɔ.

Kuntu ɲwaani mu n Ko Baɲa-We pe nmu na wupolo lanyirani di zulə n dwəni balv maama na
wura di nmu tun.»

¹⁰We ta tagi Dɪ wi:

«Nmu wulv na yi wəənu maama Yuutu tun mu ki logv baɲa pulim ni,
yi n ta kwəri n ma n jia n ki weyuu wəənu maama.

¹¹Wəənu tum kuntu maama wó ba ti cɔgi,
kv daari nmu nan wura mu maɲa maama.

Wəənu tum kuntu maama wó ba ti doori ni gɔrɔ na yəni kv doori te tun.

¹²Ti wó ba ti luri, yi n kukuli-ti n tiɲi ni n na kukuli gwar-dɔŋo n tiɲi yi n daari n ləni gwar-dɔŋo
n zv te tun.

Nmu nan ta wó ta n yi ni n na maɲi n yi te tun mu.

N ɲwia bá fɔgi ka ti.»

¹³We dɛɛn wv fɔgi Dɪ ta di Dɪ malesi sum kalvkalv Dɪ wi:

«Ba n jəni a jazim ni,
sɪ a ki n dɔna maama n nɛ kuri ni sɪ n nɔ-ba ni tɪga te.»

Kv yi Dɪ Bu wvm yirani mu Dɪ tagi kuntu.

¹⁴Malesi sum laɲa nan yi ta mu? Sɪ nyi ni jwəru mu te, sɪ ba jigi yira ni nabiinə te. Suntu yi silv na tɔŋi
sɪ pa We tun mu. We maa yəni Dɪ tɔŋi-sɪ, yi sɪ ve sɪ zəni balv na wó na vrim tun.

2

Dí wv maɲi sɪ dí vin We vrim dim

¹Kuntu ɲwaani mu kv maɲi sɪ dí kwaanɪ dí taá jigi We kwərə kalv dí na ni tun lanyirani, sɪ dí yi ywəri
We cwəŋə kam wvni. ²We na tɔgi Dɪ malesi * sum jɲa Dɪ pa dí nabaara bam kwərə kalv tun jigi kuri
lanyirani. Nɔɔnv na wv se-ka yi o na cɔgi Dɪ niə yam, kuntu tu maɲi sɪ o na cam mu kv maɲi di o na ki
te tun. ³Kv laan nan na yi dɪbam balv We na dɛ Dɪ Bu wvm ɲwaani Dɪ pa dí lwarɪ Dɪ kwərə kam tun, dí
yigə na tərə di o vrim dim kuntu di na dwe malesi sum na bri kvlv tun, dí wó wani dí lu na? Dí Yuutu
Zezi mu dɛ yigə o ɲɔɔni We vrim dim kuntu taani o bri nɔɔna. Balv na ni-di kuntu tun laan ma daari ba
ta ba bri dɪbam ni kv yi ciga mu. ⁴We titi di ma bri ni kv yi ciga, di Dɪ na pe ba ki wo-kinkagila dwi təri
təri di wəənu tilv na bri Dɪ dam tun. Dɪ ma daari Dɪ pa ba maama Dɪ Joro * kum dam, sɪ ba ma tɔŋi te di
te Dɪ wubɔɲa na lagi tun.

Zezi mu yi wulv na vri dɪbam tun

⁵Lv-dɔŋv kvlv na maa buni yi dí te kv taani tun, kv dai ni malesi * sum mu We pe dam sɪ sɪ taa te-kv.

⁶We tɔnɔ kum wvni nɔɔnv wudɔŋ tagi o wi:

«Nabiinu yi bɛɛ mu,
yi nmu Baɲa-We guli o gulə?

Nabiinu bu yi bɛɛ mu,
yi nmu nii o baɲa ni kuntu?

⁷Nmu pe o ba mai di malesi sum maɲa funfun wvni mu,
yi n laan pa o di paari yi o na zulə.

⁸N ma n daari n ki wəənu maama o nɛ kuri ni.»

Kv na tagi kv wi, «We ki wəənu maama o dam kuri ni» tun, kv lagi kv ta ni kulvkvulv tərə o na ba te-kv.

Kv nan yi ciga mu ni, lele kuntu dí daa ta wv nɛ ni wəənu maama wv nabiinə dam kuri ni. ⁹Dí nan ye ni,
kv yi Zezi mu We pe o tu o titi o wv yi malesi sum maɲa funfun wvni mu, yi o laan ba o na paari-zulə di
tiə, o na se o yaari o ti tun ɲwaani. Kuntu mu We tɔgi Dɪ zaani dim ɲwaani Dɪ pa Zezi ləni nabiinə
maama yuu ni o ti ba vrim ɲwaani.

¹⁰Kv maɲi di We dilv na ki wɔŋo maama Dɪ titi ɲwaani tun wubɔɲa mu, sɪ Dɪ pa Zezi na yaara, sɪ o
laan wani o vri nabiinə zanzan sɪ ba ji We biə, sɪ ba daari ba na paari-zulə. Kv yi Zezi mu pai nɔɔna na

vrum Wε tee ni.

¹¹ Zezi ta mu yi wulv na pai nabiinə jigɪ wu-porɔ Wε yigə ni tun. Wuntu di o na pε balv maama jigɪ wu-porɔ tun yi ko didva biə mu. Kuntu ɲwaani mu o bə-ba ni o ko-biə, yi ku ba jigɪ cavura did-o. ¹² Mu ku kuri o tagi di Wε o wi:

«Amv wó pa nmv yiri zaɲi a ko-biə bam titari ni,
yi a zigi ba wɔni a leeni a zuli nmv.»

¹³ O daa ta maa wi:

«Amv wó kwe a wv maama a pa Wε.»

O ma daa ta ta o wi:

«Nii-na amv di biə balv Wε na ki amv juɲa ni tun.»

¹⁴ Balv nan na yi Wε biə tun yi nabiinə mu, yi ba jigɪ yira di jana. Kuntu ɲwaani mu Zezi di dɛen tɔgi o ji nabiinu, si o wani o tɔgi o tɔvni dum ɲwaani o cɔgi wulv na pai tɔvni jaani nɔɔna tun. Wuntu mu yi sutaani. * ¹⁵ Zezi na wani tɔvni kuntu tun, ku pε o wani o vri balv na funa di tɔvni tun o yagi. Bantu ɲwia kam maama wɔni ba yi ni gambe mu te, ba na kwarɪ tɔvni tun ɲwaani. ¹⁶ Dí laan nan lwarɪ ni ku dai malesɪ sum mu o tu si o zəni. O tu si o zəni Abraham * dwi tiinə bam mu. ¹⁷ Mu ku kuri o jigɪ nabiinu yi o suni o nyi di o ko-biə bam woɲo maama wɔni. Kuntu mu pε-o cwəɲə, si o taa yi Wε kaanum yuutu wulv na jigɪ ba ɲwaɲa lanyiranɪ yi o tɔɲi o pa Wε di ciga ba ɲwaani tun. Kuntu mu pε o wai o saari ba lwarum yi o pa ba fɔgi di Wε. ¹⁸ Kuntu, Zezi titi na ne maɲum di yaara tun, o laan wó wani o zəni balv na wv yaara di maɲum wɔni tun si ba taa jigɪ pu-dia.

3

Zezi dwe Moyisi

¹ A ko-biə-ba, abam yi Wε nɔɔna mu. Dɪ ma bəɲi abam si á tɔgi á na ywəəni Dɪ sɔɲo ni. Nan lwarɪ-na ni Zezi mu yi wulv Wε na tɔɲi, si o ba o ji Dɪ kaanum yuutu dibam Wε cwəɲə tɔgum dum ɲwaani. ² Wε mu pε-o titɔɲi dum kuntu. O maa tɔɲi o pa Wε di ciga. Ku nan yi bidwi mu di Moyisi * di dɛen na nii Wε nɔɔna bam baɲa ni di ciga te tun. ³ Zezi nan suni o maɲi si o na zulə o dwəni Moyisi, bɛɲwaani nɔɔnu wulv na lɔgi sɔɲo tun mu na zulə o dwe sɔɲo kum titi. ⁴ Sɔɲo nan tərə yi ku dai nɔɔnu mu lɔgi-ku. Wε nan mu yi wulv na ki woɲo maama tun. ⁵ Moyisi dɛen yi tintuɲnu mu, yi o tɔɲi di ciga Wε nɔɔna bam ɲwaani. O ma da yigə o bri-ba Wε ciga kalv na wó ba ka lwarɪ jaja tun. ⁶ Ku daari Zezi Krisi mu yi sɔɲo kum titi bu ciga ciga, yi o te sɔɲo kum. Dibam mu yi sɔɲo kum kuntu, di dí na zigi kəɲkəɲ di pu-dia yi dí bri di wɔpolo ni dí jigɪ tuna Wε tee ni.

Wε na wó pa Dɪ nɔɔna bam siun te tun

⁷ Kuntu ɲwaani sɛ-na Wε Joro kum na tagi te ku wi:

«Abam zɪm na ni Wε kwərə kam,

⁸ á yi zaɲi á digili á bicara,

ni á nabaara bam dɛen na vin Wε ni,

yi ba kwəri ba maɲi-Dɪ ba nii te maɲa kalv ba na wv kagva kam wɔni tun.»

⁹ Wε maa wi:

«Abam nabaara bam dɛen ne amv na ki kulv maama di ba bina fiinna tun,
yi ba daa ta tiini ba kwaani ba maɲi amv si ba nii.

¹⁰ Kuntu ɲwaani mu amv banɪ zaɲi di nɔɔna bam kuntu,

yi a ta a wi:

«Ku yi ba paali ba ywəri mu maɲa maama,

yi ba vin si ba tɔgi amv cwe sum.»

¹¹ Amv ban-zəɲo kum ma pa a ta a du di ba a wi:

«Amv bri a bá pa-ba cwəɲə si ba zv amv woro kum wv ba na siun.» »

¹² A ko-biə-ba, cv-na á titi si abam wulwulv yi taá jigɪ wubɔɲ-lwaanv o bicari ni, si ku pa o yi ki o wv didva di ɲwia Tu Wε, si o daari o yagi Wε cwəɲə tɔgum. ¹³ Nan taá zəni-na daani maɲa maama, si ku pa á taá jigɪ pu-dia, ni Wε kwərə kam ta na ɲɔɔni di dibam zɪm te tun, si abam wulwulv yi pa lwarum gan-o si o pa o bicari digili di Wε. ¹⁴ Dibam nan tɔgi di Zezi Krisi dí ji Wε biə mu, di dí na zigi kəɲkəɲ, ni dí na puli dí ki dí wv didva di Wε te tun, si ku vu ku yi kweelim.

¹⁵ Ku yi ni Wε tɔnɔ kum na tagi te ku wi:

«Abam zum na ni We kwərə kam,
á yí zaŋi á digili á bicara,
ni á nabaara bam dɛɛn na vɛn We ni te tun.»

¹⁶Balu dɛɛn na ni We kwərə kam yí ba vɛn Dɪ ni tun yí bra mu? Ba yí balu maama Moyisi * dɛɛn na tɔgi ba yigə o ja-ba o nuŋi Ezipi * tw kum wɔni tun mu. ¹⁷We banɪ dɛɛn zaŋi di bra mu buna fiinna tun? Ku yí nɔɔna balu na kɪ lwarɪm kagva kam wɔni yí We pa ba ti da tun mu. ¹⁸We na dugi Dɪ wɪ, dɪntu bri Dɪ bá pa-ba cwəŋə sɪ ba zu Dɪ woro kum wu ba na siun tun, ku yí bra mu Dɪ tea? Ku yí balu na wu sɛ Dɪ ni tun mu.

¹⁹Kuntu mu pɛ dí lwarɪ nɪ, We na wu pɛ-ba cwəŋə sɪ ba zu Dɪ woro kum wu tun, ku yí ba na wu kɪ ba wu-dɪdva di Dɪ tun ŋwaani mu.

4

¹We na goni Dɪ ni sɪ Dɪ pa nɔɔna zu Dɪ woro kum wu ba na siun tun daa ta wura. Dɪbam nan maŋi sɪ dí taá yiri dí titi mu, sɪ nɔɔn-nɔɔnu yí zaŋi o ba o dari ni o wu zu We woro kum kuntu wu. ²Dɪbam maŋi di ni We kwər-ywəŋə kam, nɪnɛɛni dí nabaara bam dɛɛn di na ni-ka te tun. Bantu nan na ni-ka tun, ba wu pɛ ka ja kuri di ba, bɛŋwaani ba wu kɪ ba wu-dɪdva sɪ ba tɔgi We na tagi kulɔ tun. ³Dɪbam balu na kɪ dí wu-dɪdva di We tun mu wó ba dí na siun Dɪ woro kum wɔni. Bɛŋwaani We tagi bantu taani Dɪ wɪ:

«Amu ban-zɔŋɔ kum pɛ a ta a du di ba a wɪ:

«Amu bri a bá pa-ba cwəŋə sɪ ba zu amu woro kum wu ba na siun.»

We na tagi kuntu tun, ku dai ni Dɪ ba jigɪ siun jəgə mu ba ŋwaani. Ku zigi maŋa kalɔ We na kɪ lugu baŋa yí Dɪ kɪ Dɪ tituŋa yam maama Dɪ ti tun, mu Dɪ daari Dɪ sin. ⁴We tɔnɔ kum tagi da yarpe dɛ dim taani ku wɪ:

«Da yarpe dɛ ni mu We sin di Dɪ tituŋa yam maama.»

⁵We nan tagi Dɪ siun kum taani Dɪ wɪ:

«Amu bri a bá pa-ba cwəŋə sɪ ba zu amu woro kum wu ba sin.»

⁶Kuntu tun, dí nabaara balu na dɛ yigə ba ni We kwər-ywəŋə kam tun wu wani ba zu Dɪ woro kum wu ba sin, ba na vɛn Dɪ ni tun ŋwaani. Kuntu ŋwaani ku laan daari sɪ nɔɔna badaara mu na cwəŋə ba zu. ⁷Mu ku kuri We daa ta tiŋi dɛ didoŋ, ku na lagɪ ku ta ni zum, sɪ nɔɔna wani ba zu Dɪ woro kum wu ba sin. Kuntu, buna zanzan na kɛ tun, We dɛɛn ta pɛ Davidi * mu ta kulɔ dɪbam na maŋi dí ni tun o wɪ:

«Abam zum na ni We kwərə kam,

á yí zaŋi á digili á bicara.»

⁸Zozwe * dɛɛn ya na sunɪ o ja dí nabaara bam o vu o zu We woro kum wu sɪ ba sin, We ya daa bá ŋɔɔni siun dɛ didoŋ taani daga. ⁹Kuntu mu dí ye ni cwəŋə daa ta wura zum, sɪ We nɔɔna na siun, ni Dɪ titi na sin da yarpe dɛ dim ni te tun. ¹⁰Wɔlɔ maama na zu We woro kum wu tun, wuntu wó sunɪ o na siun di o tituŋa yam, ni We di dɛɛn na sin di Dɪ tituŋa yam te tun. ¹¹Kuntu ŋwaani kwaani-na á pa dí zu We woro kum wu sɪ dí na siun. Nɔɔn-nɔɔnu yí zaŋi o vɛn We ni sɪ o joori We kwaga ni, ni dí nabaara bam dɛɛn na kɪ te tun.

¹²We taani dim jigɪ ŋwia yí di dana lanyirani. Di jigɪ ni di dwe sɔ-lɔŋɔ kulɔ na jigɪ niə yale tun. Di maa wai di zɔvri nɔɔnu wu di pɔɔri o joro di o bicari wəɛnu maama daani, yí di daari di ye o swan di o wɔbɔŋa maama na yí te tun. ¹³Kulɔkulɔ bá wani ku sɛgi We yigə ni. Woŋo kulɔ maama na wura tun yí jaja mu Dɪ yigə ni. Ku yí dɪntu mu dí maŋi sɪ dí ba dí zigi Dɪ yigə ni dí ta kulɔ maama dí na kɪ tun.

Zezi Krisi dwe We kaanum yuu tiinə bam maama

¹⁴Dɪbam nan jigɪ We kaanum yuutu o na yí kamunu o diini o vu o yí We-sɔŋɔ. Wum mu yí We Bu Zezi. Kuntu ŋwaani, pa-na dí sɛ We cwəŋə tɔgim lanyirani dí zigi kəŋkəŋ. ¹⁵We kaanum yuutu wum kuntu nan dai wɔlɔ na ba jigɪ dɪbam balu na bwənə tun ŋwaŋa. O titi di nan nɛ yaara di maŋum woŋo maama wɔni, ni dɪbam di na nɛ maŋum te tun. Nan di kuntu di, o ta wu kɪ lwarɪm. ¹⁶Kuntu ŋwaani, pa-na dí taá jigɪ baari sɪ dí wani dí yí Dam-fɔrɔ Tu We jəŋə je, sɪ dí joŋi Dɪ zaani dim. Kuntu mu We wó duri dí ŋwaŋa yí Dɪ pa dɪbam zaani, sɪ ku wani ku zəni dɪbam maŋa kalɔ dí na lagɪ tun.

5

¹We kaanum yuutu maama yí ba yəni ba li-o o donnə nabiinə wɔni mu, sɪ o taa tuŋi o pa We ba ŋwaani. O nan maŋi sɪ o taa mai pɛera di vara mu o kaani Baŋa-We, sɪ Dɪ yagɪ ba lwarɪm Dɪ ma cɛ-ba. ²O titi di nan na bwənə tun, o wai o jaani o bicari di balu na yəri We cɪga kam lanyirani yí ba tusi tun. ³O nan na bwənə kuntu tun, ku fin mu sɪ o kaani Baŋa-We o titi lwarɪm ŋwaani, di nɔɔna bam di lwarɪm

ɲwaani.

⁴Nɔɔn-nɔɔnu nan bá wani o li o titi si o taa yi We kaanum yuutu. Ku yi We mu wó kur-o, nɛɛni Dɪ dɛɛn na puli Dɪ kuri Aarɔn * te tin.

⁵Ku nan yi bidwi mu di Zezi Krisi di na yi We kaanum yuutu te tin. Ku dai ni wom mu beeri zulə yam kontu o pa o titi. We nan mu tagi did-o Dɪ wi:

«Nmu mu yi amu Bu,
yi zum amu di jigi nmu Ko.»

⁶We daa ta tagi Dɪ tɔnɔ kum wuni jəgə kadoŋ ni Dɪ wi:

«Nmu wó ta n yi amu kaanum tu si ku taa ve maŋa kalu na ba ti tin,
ni Melikisedeki *f1 * dɛɛn na yi te tin.»

⁷Zezi na wu lɔgɔ baŋa ni maŋa kalu tin, o tiini o loori We di baari yi o yi-na nuŋə, o na ye ni We wó wani Dɪ joŋ-o tɔvni wuni tin ɲwaani. We ma sɛ o loro kum, o na tu o titi yi o sɛ-Dɪ lanyirani tin ɲwaani.

⁸Nan di o na maŋi o yi We Bu tin di, o na yaari te tin mu pɛ o lwarɪ We ni sɛem na yi te tin. ⁹O nan na ki kulɔ maama We na lagɪ o ti tin, o laan wai o vri balu maama na sɛ o ni tin o pa ba na ɲwia kalu na ba ti tin We tee ni. ¹⁰We ma bri ni o suni o yi Dɪ kaanum yuutu, ni Melikisedeki dɛɛn na yi te tin.

Cu-na á titi si á yi yagi We cwəŋə tɔgum

¹¹Amu ya jigi wəənu zanzan mu si a ta a bri abam kontu laŋa ni, ku nan tiini ku cana si a pa á ni ku kuri, beɲwaani abam laan jigi yawɔɔ mu yi á bá wani á ni ku kuri lula. ¹²Ku na dai kontu ɲwaani, kantu maŋa kam ni abam laan ya wó ta yi balu na maŋi si á taá jigi We nɔɔna á zaasi tin mu. Ku nan na yi ciga, ku fin mu si nɔɔna mu joori ba bri abam We taani dum dayigə wo-mwaalu tum. Abam nyi di biə balu ta na wu yi si ba di wodiu kulɔ na duunə tin, yi á maŋi si á taá ɲɔgɪ yila mu ni bu-bale te. ¹³Balu na jigi bu-bale wubɔŋa kontu tin, ku bri ni ba ta yəri kulɔ na maŋi di kulɔ na wu maŋi tin daani. ¹⁴Ku daari balu wubɔŋa na bigi di We ciga kam tin mu di wodiu kulɔ na duunə tin. Bantu mu yəni ba tɔgɪ We ciga kam, yi ba wai ba kuri wəənu tilu na lana yi ti maŋi si ba ki tin, ba daari tilu na wu maŋi tin.

6

¹Nan pa-na dí ke wəənu tilu ba na maŋi ba da yigə ba bri abam Zezi Krisi cwəŋə kam wuni tin, si dí daari dí zaasi wəənu tilu na wó pa dí wubɔŋa bi We ciga kam wuni tin. Abam daa wu maŋi si á joori á puli We taani dum zaasim, beɲwaani á maŋi á zaasi á na wó ləni á wu á yagi kəm-balwaarv tilu na jigi abam ti ve tɔvni wuni tin, di á na wó ki á wu-didva di We te tin. ²Á maŋi á zaasi ba na wó miisi nɔɔna na wuni te tin woŋo, ku wəli di ba na wó zi ba jia nɔɔna baŋa ni ba wari We ba ɲwaani te tin, yi á kwəri á zaasi twa na wó bi te tin, ku wəli di We na wó ba Dɪ di nabiinə sarɪya Dɪ ma kweeli te tin. ³Á nan pa-na dí gaali wəənu tum kontu dí ke, si dí daari dí kwaani dí vu yigə, si We wó zəni dɪbam yi dí wani dí vu yigə.

⁴Ku na yi balu na maŋi ba sɛ We ciga kam tin, ba na paali ba yagi We cwəŋə tɔgum, nɔɔn-nɔɔnu daa bá wani o joori o di-ba ka wuni. Bantu maŋi ba na We pooni dum, yi ba lwarɪ ɲwi-dɔŋa kalu We na pɛ tin na yi te tin. Ba maŋi ba na We Joro * kum dam. ⁵Ba maŋi ba lwarɪ We taani dum na ywəmmə te tin, yi ba nɛ We paari dilu na lagɪ di ba tin dam na yi te tin. ⁶Nɔɔna bantu dwi na yagi We cwəŋə tɔgum, nɔɔn-nɔɔnu daa bá wani o pa ba ləni ba wu ba daa ta tɔgɪ We, beɲwaani ku nyi nɛɛni bam titi mu joori ba pa We Bu Zezi tɔvni-dagara * kam yuu ni ba gv yi ba pai nɔɔna mwan-o te.

⁷Ku nyi di dva na nia lanyirani nɔɔnu kara ni te tin mu. Tɪga kam na nyɔgɪ dɔ-na bam yi ka daari ka ki wodiiɾu lanyirani ka pa balu na dugi ka baŋa ni tin, We wó ki tɪga kam kontu lanyirani. ⁸Ku daari tɪga kam na nuŋi sabari di wo-korru yirani mu, ku bri ni ka yi kafe mu, yi funfun na wəli da We wó cəgɪ-ka Dɪ yagi, yi ku tiim ni baá zwe-ka di mini mu.

⁹A badon-sonnu-ba, dɪbam na maŋi dí ɲɔɔni kontu di, dí jigi abam ciga ni á tɔgɪ cwə-ɲɔŋa kalu na wó pa á na vrim tin. ¹⁰We yi ciga tu mu. Dɪ nan bá swe á na maŋi á tɔŋi titɔŋ-ɲɔna yalu tin. Dɪ ta bá swe á na soe-Dɪ lanyirani yi á tɔŋi á wəli Dɪ nɔɔna bam ku ba ku yi zum maama tin. ¹¹Amu nan na tiini a lagɪ kulɔ tin mu yi si abam maama kwaani á tɔgɪ We lanyirani ku vu ku yi kweelim, si á laan na kulɔ maama á na jigi tuna si á na We tee ni tin. ¹²Á nan yi pa yawɔɔ zu abam. Á lwəni-na balu na fəgɪ ba zigɪ di pu-dia yi ba jigi wo-didva di We tin. Bantu laan mu wó ba ba joŋi wo-laaru tilu We na goni ni si Dɪ pa-ba tin.

We bá fəgɪ Dɪ ləni Dɪ na goni ni si Dɪ ki kulɔ tin

¹³ Wε dεen na goni Dl ni dım dı Abraham * tın, kv yı Dl dugı dı Dl tıtı mv, beɣwaanı woɣo daa tərə ku na dwe-Dl sı Dl du dı kv. ¹⁴ Wε goni Dl ni dım dıd-o Dl wı:

«Amv wó kı nmv lanyıranı,
yı aá pa n dwı pulı zanzan.»

¹⁵ Wε na dugı kuntu tın, Abraham dεen ma və pu-dıa o cəgi taan, yı o laan ba o na Wε na goni Dl ni dım sı Dl pa-o kulu tın.

¹⁶ Kv na yı nabiınə na yəni ba du durə, baá ma kulu na dwe-ba tın yırı mv ba du, sı kv brı nı ba taanı dım yı cıga, sı bubwea daa ta tərə. ¹⁷ Kv nan na yı Wε na goni Dl ni dım dı balv tın, Dl dı lagı sı ba lwarı lanyıranı nı Dl bá fəgi Dl yırı Dl ni dım. Kuntu ɣwaanı mv Dl dugı durə Dl wəli dı Dl ni-gonım dım.

¹⁸ Wε na ba fəe vwan tın ɣwaanı, wəenu tum kuntu tile bá wanı tı ləni. Kuntu ɣwaanı mv dibam balv na kı dı tıtı Wε jıɣa nı tın wó tiini dı zıgi kəɣkəɣ dı pu-dıa, sı dı taá jıgi tuna nı dı wó na kulu Wε na tiɣı sı Dl pa dibam tın. ¹⁹ Tuna yam dı na jıgi Wε tee nı kuntu tın tiini ya dana, yı ya bá wanı ya cəgi. Ya maa paı dı wubɣa tıgi jəgə dıdva, yı ya paı dı yı Wε tıtı jəɣə je mε na cıgi dı gərə sı nabiınə yı zv tın. ²⁰ Zezi nan mv maɣı o da yıgə o zv jəgə kam kuntu dibam ɣwaanı. Wuntu mv jıgi Wε kaanım yuutu sı kv taa ve maɣa kalv na ba ti tın, nı Melıkisedekı dεen na yı te tın.

7

Melıkisedekı dεen yı pε mv yı o ta yı Wε kaanım tu

¹ A laan lagı a ɣəonu Melıkisedekı woɣo mv a brı abam. Wuntu dεen yı Salem tiınə pε mv, yı o kwəri o yı Yuutu Baɣa-Wε kaanım tu. Abraham * na kı jara o wanı pwa yı o laan ma joorı maɣa kalv tın, mv Melıkisedekı jeer-o cwəɣə nı o səalı Wε o pa-o. ² Abraham laan ma kwe wəenu tılv maama o na nε jara yam je nı tın o cε kuni fugə, o kwe kuni bıdwı dım o pa Melıkisedekı. Melıkisedekı yırı dım kırı mv yı pε wulv na yı «Cıga Tu» tın. Kv wəli da, o na yı Salem pε tın, kv dı kırı mv yı «Yazurə Pε». ³ Dıbam nan wv nı Melıkisedekı ko dı o nu ɣwa, yı dı yəri o kırı na pulı mε tın. Dı nan yəri o lıra dε dı o tıvni maɣa. Kuntu mv pε o nyı dı Wε Bu Zezi, yı o yı Wε kaanım tu sı kv taa ve maɣa kalv na ba ti tın.

⁴ Bıɣı-na á nii Melıkisedekı dεen na yı kamunu te tın. Dıbam nabaaru Abraham dεen ma cε wəenu tılv o na nε jara yam je nı tın kuni fugə, yı o lı kuni bıdwı o pa-o. ⁵ Kv na yı balv na nuɣı Leevi * dwı dım wvni yı ba yı Wε kaanım tiınə tın, Wε ni dım pε-ba cwəɣə sı ba joɣı kırı kırı fugə wvni kırı bıdwı dım ba donnə Yısrayelı * tiınə bam tee nı woɣo maama wvni, yı bantv dı nan yı Abraham dwı tiınə mv.

⁶ Melıkisedekı nan wv nuɣı Leevi dwı dım wvni. Nan dı kuntu dı, o ta joɣı o wəenu təri Abraham tee nı. O ma daarı o səalı Wε o pa Abraham, yı Abraham nan ya mv yı wulv Wε na goni Dl ni dıd-o tın. ⁷ Kv nan ba jıgi bubwea nı, nəonu na səalı Wε o pa o doɣ, wuntu mv yı kamunu o dwe o na səalı o pa wulv tın.

⁸ Wε kaanım tiınə balv na nuɣı Leevi dwı dım wvni tın dεen yəni ba joɣı ba wəenu təri mv, bantv nan yı balv na tv tın mv. Kv daarı kv nan na yı Melıkisedekı, wuntu ɣwı mv taan, nı Wε tənə kım na tagı te tın. ⁹⁻¹⁰ Abraham na cε o wəenu yı o pa Melıkisedekı o təri tın, ba ta wv lıgı Leevi, yı o nan wv o nabaaru Abraham jana kam wvni. Leevi nan mv yı wulv dwı tiınə na jıgi cwəɣə sı ba joɣı ba wəenu təri ba donnə Yısrayelı tiınə bam tee nı tın. Nan dı kuntu dı, kv nyı dı Leevi təgi Abraham ɣwaanı mv o pa Melıkisedekı o təri.

¹¹ Wε dεen təgi Leevi dwı tiınə kaanım * dım ɣwaanı mv Dl pa Dl cullu tum Yısrayelı tiınə. Bantv nan na yəni ba kaanı Baɣa-Wε te tın ya na maɣı fası, Wε ya daa bá kırı kaanım tu wudoɣ wulv na daı Leevi dwı tu tın. Wε nan kırı wulv na yı kaanım tu nı Melıkisedekı dεen na yı te tın, yı o wv nuɣı Aarən * dwı dım wvni. ¹² Kuntu, Wε na ləni Dl kaanım tu dwı dıdoɣ wvni tın, kv maɣı sı Dl cullu tum dı təgi tı ləni mv. ¹³⁻¹⁴ Taanı dıntv maama nan brı dı Yuutu Zezi Kırı woɣo mv. Wuntu daı Leevi dwı tu. Dı ye nı ba lıg-o Zuda * dwı dım wvni mv. Dwi dım kuntu wvni nəon-nəonu nan wv fəgi o ji Wε kaanım tu. Kv na yı Wε cullu tılv Dl na kı Moyısı * jıɣa nı tın, tı wv pε Zuda dwı tiınə cwəɣə sı ba ji Wε kaanım tiınə.

Wε ləni kaanım tu wudoɣ mv, sı o taa nyı nı Melıkisedekı dεen na yı te tın

¹⁵ Dı nan sunı dı lwarı jaja nı Wε ləni kaanım tu wudoɣ mv, o na nyı dı Melıkisedekı dεen na yı te tın. ¹⁶ Zezi na jıgi Wε kaanım tu te tın wv təgi dwı dım cullu tum ɣwaanı, kv təgi o ɣwıa kalv tıvni na ba jıgi dam ka baɣa nı tın ɣwaanı mv. ¹⁷ Wε nan tagı o taanı Dl wı:

«Nmv mv wó ta n yı amv kaanım tu sı kv taa ve maɣa kalv na ba ti tın,
nı Melıkisedekı dεen na yı te tın.»

¹⁸ Kv ma brı nı Wε yaɣı cwə-doɣə kam mv, ka na bwənə yı ka ba zəni nəona tın ɣwaanı. ¹⁹ Cullu tılv Wε

na kɪ Moyisi * juŋa ni tin warɪ tɪ pa nɔɔna maŋɪ fasi Wɛ yigə ni. Ku daari lele kuntu, dɪ laan jigɪ tuna lanyirani dɪ Wɛ na tiŋi cwə-laa kalɔ Dɪ pa dibam sɪ dɪ ma wani dɪ tɔŋi-ka dɪ vu dɪ yɪ Dɪ te tin.

²⁰ Wɛ nan dugi durə mv Dɪ wəli da. Leevi * dwi tiinə bam dɛen nan na jigɪ Wɛ kaanum tiinə tin, Dɪ wu dugi durə kam kuntu doŋ dɪ ba. ²¹ Ku daari, Zezi nan na jigɪ Wɛ kaanum tu tin, Wɛ dugi durə mv did-o Dɪ wɪ:

«Amv Yuutu Baŋa-Wɛ mv dugi a durə,
yɪ a bá fɔŋɪ a za a ni.

Nmv wó ta n yɪ amv kaanum tu sɪ kv taa ve maŋa kalɔ na ba ti tin.»

²² Wɛ na dugi Dɪ durə kam kuntu tin, kv brɪ ni Zezi ŋwaani mv Dɪ tiŋi cwə-laa Dɪ pa dibam, yɪ kantv gari cwə-donŋə kam.

²³ Ku na yɪ Leevi dwi tiinə balɔ dɛen na yɪ Wɛ kaanum tiinə tin, ba yɪ zanzan, tɔvni na yəni dɪ jaani-ba yɪ ba ləni daani tin ŋwaani mv. ²⁴ Ku daari Zezi mv yɪ wɔlv na jigɪ ŋwɪa sɪ kv taa ve maŋa kalɔ na ba ti tin. Nɔɔn-nɔɔnv nan daa bá ləni o yuu ni o ji Wɛ kaanum tu. ²⁵ Kuntu tin, o wai o vri balɔ na tɔŋi o ŋwaani ba yɪ Wɛ te tin maŋa maama, o na jigɪ ŋwɪa kalɔ na ba ti yɪ o loori Wɛ o pa-ba tin ŋwaani.

²⁶ Zezi nan mv yɪ Wɛ kaanum yuutu wɔlv na maŋɪ tin dibam ŋwaani. O jigɪ wv-porŋo, o yɪ nɔn-ŋvum Wɛ yigə ni, o ba jigɪ lwarum. Wɛ ma li-o nɔn-balwaaru titari ni, yɪ Dɪ zəŋ-o Dɪ ja Dɪ di wɛyuu Dɪ sɔŋə ni.

²⁷ Ku na yɪ Wɛ kaanum yuu tiinə bam dɛen na yɪ te tin, dɛ maama ba yəni ba kaani Baŋa-Wɛ mv sɪ Dɪ yagɪ ba titɪ lwarum Dɪ ma cɛ-ba, yɪ ba laan daari ba kaani Wɛ ba donnə bam dɪ lwarum ŋwaani. Ku nan na yɪ Zezi, wɔntv kwe o titɪ mv o ma kaani Wɛ kuni bɪdwɪ yirani, yɪ kuntu jigɪ kuri sɪ kv taa ve maŋa kalɔ na ba ti tin. ²⁸ Cullu tilv Wɛ na kɪ Moyisi juŋa ni tin pa nabiinə jiri Wɛ kaanum yuu tiinə yɪ ba daa ta bwənə mv. Ku nan na yɪ Wɛ ni-gonim dilv Dɪ na dugi durə dɪ ŋwaani tin, dintv laan mv ləni Moyisi cullu tum yuu ni, yɪ dɪ pa Wɛ titɪ Bu wvm ji Dɪ kaanum yuutu wɔlv na maŋɪ fasi sɪ kv taa ve maŋa kalɔ na ba ti tin.

8

Zezi Kriŋi mv yɪ Wɛ ni-dvuri dɪm kaanum yuutu

¹ Taana yantv maama wɔni taani dilv na yɪ kamunu tin mv yɪ sɪ dibam jigɪ Wɛ kaanum yuutu wvm kuntu doŋ. Wɔntv mv je Wɛ-sɔŋə ni, Dam-Paŋwa Tu Wɛ paari jangɔŋə kvm jazum ni. ² O maa wv Wɛ di-laa cɪga cɪga wɔni o tɔŋi o pa-Dɪ. Jəgə kam kuntu yɪ Yuutu Baŋa-Wɛ titɪ sɔŋə mv, kv dai lvgv baŋa vwe * dilv nabiinə na pugɪ sɪ ba taa zuli-Dɪ da tin.

³ Wɔlv maama na yɪ Wɛ kaanum yuutu tin titɔŋi yɪ sɪ o taa mai pɛera dɪ vara mv o kaani Baŋa-Wɛ. Dibam Wɛ kaanum yuutu Zezi dɪ nan maŋɪ sɪ o taa jigɪ kulv o na wó pa Wɛ tin. ⁴ Zezi nan ya ta na wv lvgv baŋa ni, o bá ta yɪ Wɛ kaanum tu. Bɛŋwaani Wɛ kaanum tiinə maŋɪ ba wv lvgv baŋa ni, yɪ ba yəni ba mai pɛera ba ma kaani Wɛ, kv maŋɪ dɪ Moyisi * cullu tum na brɪ te tin. ⁵ Bantv na yəni ba tɔŋi ba pa Wɛ te tin yɪ wəənu tilv na wv Wɛ-sɔŋə ni tin nyinyvɔv dɪ tɪ luluvu mv. Moyisi dɛen na lagɪ o pu vwe dilv nɔɔna na wó ta pai Wɛ zulə dɪ wɔni tin, Wɛ dɛen brɪ-o o na wó kɪ te, yɪ Dɪ ta Dɪ wɪ: «Kwaani n kɪ wəənu tum maama sɪ ti taa nyɪ ni amv na maŋɪ a brɪ-m piu kvm yuu ni te tin.»

⁶ Ku daari lele kuntu, Zezi na tɔŋi o pa Wɛ te tin tiini kv jigɪ kuri lanyirani kv dwe kaanum tiinə bam titɔŋa yam maama, ni ni-dvuri dilv Wɛ na tɔŋi Zezi ŋwaani Dɪ go Dɪ pa dibam tin na lana dɪ dwe dayigə ni-gonim dɪm na yɪ te tin. Bɛŋwaani Wɛ na goni ni-dvuri dɪm sɪ Dɪ pa dibam kulv tin tiini kv lana kv dwe Dɪ ni-doori dɪm. ⁷ Dayigə ni dilv Wɛ na goni Dɪ pa Dɪ nɔɔna bam tin ya na maŋɪ fasi, Dɪ ya daa bá go ni didoŋ Dɪ ləni dintv yuu ni. ⁸ Wɛ dɛen nan brɪ ni Dɪ nɔɔna bam kɪ ba tusi mv. Kuntu mv Dɪ tagɪ Dɪ wɪ:

«Maŋa maa buna, yɪ amv wó go ni-dvuri a pa a nɔɔna bam,
kv nan yɪ Yisrayeli * dwi tiinə dɪ Zuda * dwi tiinə bam maama mv.

⁹ Ni-dvuri dintv bá ta nyɪ dɪ dayigə ni dilv amv na goni a pa ba nabaara bam
maŋa kalɔ a na jaani ba juŋa a pa ba nuŋi Ezipti * tw kvm wɔni tin.

Bantv dɛen wv sɛ ba tɔŋi ni dilv amv na goni dɪ ba tin.

Kuntu mv pa a yigə daa təri ba wɔni.»

Mv Yuutu Baŋa-Wɛ na tagɪ kulv tin.

Dɪ daa ta ma ta Dɪ wɪ:

¹⁰ «Kantv maŋa kam na kɛ,
amv wó go ni a pa Yisrayeli dwi tiinə bam ni:

«Amv wó pa a ni-taana yam zv ba wvbuŋa,

yí a pa ya pəni ba bicara ní.
Amv wó ta yí ba Tu Wε,
yí ba dí wó ta yí amv nɔna.

¹¹Bantu nabwənə dí ba díɔɛra maama wó lwarí amv na yí wɔlv tún.
Ba wɔlvwɔlv daa wv maŋi sí o brí o doŋ ní amv mv yí ba Yuutu.

¹²Maŋa kam kuntu ní amv wó duri ba ŋwaŋa dí ba lwarím dí,
yí a daa bá guli ba kəm-balwaarv tún.» »

¹³Wε na ŋɔni DÍ ní-dvuri dí taani kuntu doŋ tún, kv brí ní DÍ dayigə ní dí laan jigi ní-doori mv.
Woŋo kɔlv nan na doori yí kv wura kv cɔgi tún lagi kv kε lele mv.

9

Nɔna na zuli Wε te lɔgv baŋa vwe dímv wɔni tún

¹A lagi a ta dayigə ní-gonim dímv dí nɔna na tɔgi dí ŋwaani ba zuli Wε te tún woŋo mv. Kv yí nabiinə mv pugí vwe * lɔgv baŋa ní sí ba taa zuli Wε da, yí cullu brí ba na wó ta zuli-DÍ te tún. ²Vwe dímv kuntu wv nan cε dí síle mv. Dí kwaga dígə kam yírí mv <Wε-dí-laa * >, yí ka jígí min-zwən-kamunu. Taabɔlv maa zígí da, yí dípe dílv na yí Wε nyím tún tígí kv baŋa ní. ³Yígə dígə dí maa wura, ka yírí mv <Wε-dí-laa cígá cígá >, yí ba lə gar-jalí ba ma cí-ka. ⁴Kaaním bimbím maa zígí da, dí yí səbu-síŋa mv ba mε ba zí, dáani mv ba zwe wənu tílv lwəm na ywəmmə tún ba pa-DÍ. Wε ní-gonim daka kam dí maa wura ba na mε səbu-síŋa ba ma zí-ka. Ka wv kóm maa jígí səbu-síŋa zɔŋa, ka dí wv na jígí wɔdiu kɔlv yírí na yí <Maani * > tún. Nacəgə kalv na yí Aarən * nyím yí ka dɛen pulí vɔɔrv tún dí maa wv daka kam wɔni, kv wəli dí kandwa-píle síle Wε cullu tím na pɔpɔni sí baŋa ní tún. ⁵Ba dɛen ma kí malesí * síle nyinyɔgv ba zígí da, yí sí vwana yam kwəli daka kam baŋa, mv jəgə kalv Wε na saari nabiinə lwarím da tún. Malesí símv nyinyɔgv kóm brí ní Baŋa-Wε mv wv jəgə kam kuntu ní dí DÍ paari-zulə yam.

Kv nan daí lele kuntu mv a lagi sí a ŋɔni wənu tím kuntu taani zanzan a brí abam.

⁶Vwe dímv dí dí wv wənu tím na fɔgi tí kwe kuntu tún, Wε kaaním tíinə bam yəni ba zvuri kwaga dígə kam wv dε maama mv ba turí ba paí Wε. ⁷Kv nan na yí yígə dígə kam, Wε kaaním yuutu wóm yírani mv jígí cwəŋə sí o zv ka wv bídwí bím maama wɔni. Wuntu nan na lagi o zv, o maŋi sí o ja varím jana mv o zv o ma kaani Baŋa-Wε o títi tusím dí nɔna bam dí tusím ŋwaani, sí Wε yagi DÍ ma cε-ba.

⁸Kuntu, Wε Joro * kóm laan brí díbam ní, maŋa kalv dayigə vwe dímv ya ta na zígí tún, cwəŋə dɛen ya tərə sí nɔna wani ba zv Wε-dí-laa cígá cígá kam wɔni. ⁹Kv maa yí nyinyɔgv mv kv na brí díbam zím wənu tím na yí te tún. Kv brí ní pɛera dí vara balv maama nabiinə na kwe ba ma kaani Wε tún bá wani ya pa wɔlv na mε-ya o ma zuli Wε tún bícarí kwe fási dí Wε. ¹⁰Ba zaasi-ba wənu tílv ba na wó dí yí ba nyɔ tún, dí n na wó kí te sí n ta n yí lanyírani tím cullu mv. Tí maama nan yí lɔgv baŋa wənu cullu mv, yí tí jígí kúrí sí kv taa ve maŋa kam Wε na wó fɔgi DÍ tíŋi DÍ cwə-dvŋa kam tím yírani má mv.

Zezi Krisi na pε dí na cwəŋə sí dí zuli Wε te tún

¹¹Zezi Krisi laan mv nan tu o jí kaaním yuutu díbam ŋwaani. Kv ma pa dí jɔŋi o ŋwí-dvŋa wo-laarv tílv na maŋi tí wura tún. Zezi na zv Wε te díbam ŋwaani tún, kv yí Wε-səŋə cígá cígá mv o zva, yí kuntu tíini kv lana kv dwe lɔgv baŋa vwe * dímv. O na zv mε tím daí vwe dílv nabiinə na pugí tún. ¹²O ma vu o zv Wε-dí-laa * kóm wɔni. Kv yí bídwí yírani mv o zva, maŋa kalv na ba tí tím ŋwaani. O nan wv mε búbalí naa nabalí jana o zv o ma kaani Baŋa-Wε. Kv yí o títi jana mv o mε o ŋwí díbam lwarím jini, yí o vrí díbam lwarím wɔni sí kv taa ve maŋa kalv na ba tí tím. ¹³Wε ní-doori dímv brí ní nɔnɔ wɔlv na cɔgi culu tún, ba maŋi sí ba ma búni dí nabe jana mv dí na-pwala kalv ba na zwe tím tintwarím ba misí nɔnɔ wóm yíra ní. Ba na kí kuntu mv, kúv kwe nɔnɔ wóm sí kv maŋi dí cullu tím na brí te tím. ¹⁴Vara jana na wai nɔna ka kwe tím, Zezi na tígi yí o jana kam nurí tím, kv bá tíini kv fɔgi nɔna kv kwe dí Wε kv dwəni na? Zezi tɔgi Wε Joro * kɔlv na wura sí kv taa ve maŋa kalv na ba tí tím ŋwaani o jí kaaním * dílv na lana fási tím Wε yígə ní. O na kaani Baŋa-Wε díbam ŋwaani kuntu tím, kv ma pa dí bícara kwe fási dí kəm-balwaarv tílv ya na jígí díbam tí ve tvuni wɔni tím, yí dí daari dí zuli ŋwí Tu Baŋa-Wε.

¹⁵Kuntu ŋwaani Zezi mv yí wɔlv Wε na dε o ŋwaani DÍ tíŋi DÍ ní-dvuri dímv dí nabiinə tím. O na sε o tí o ma ŋwí ba lwarím jini tím, o wai o vrí-ba dí ba na kí kɔlv ba cɔgi Wε dayigə ní-gonim dímv tím. Kuntu ŋwaani balv maama Wε na kúrí sí ba taa yí DÍ bíə tím wai ba jɔŋi DÍ wo-laarv tílv na ba tí tím, ní DÍ na goni ní sí DÍ pa-ba te tím.

¹⁶⁻¹⁷Kv nyí dí nɔnɔ na pε ní ní, o na tíga o daari, ba na wó cε o wənu te tím mv. Maŋa kalv o ta na

ɲwɪ tɪn, o ni dɪm kɔntɔ ba jɪgɪ kuri. Kɔ daari o nan na tɪga, ba laan wó cɛ o wəɲnu tɪm sɪ kɔ maɲɪ dɪ o ni dɪm na tagɪ te tɪn. ¹⁸ Kɔntɔ, Wɛ na goni Dɪ dayigə ni dɪm Dɪ pa Dɪ nɔɔna bam tɪn, ba mɛ vara jana mu ba ma brɪ nɪ Dɪ ni-gonim dɪm jɪgɪ kuri. ¹⁹ Moyisi * dɛɛn tɔɔlɪ Wɛ niə yam maama na yɪ te tɪn mu o brɪ Yisɪrayɛli * tiinə bam. O laan ma kwe nabali dɪ bubali jana o wəli dɪ na, yɪ o kwe daa, ka yɪrɪ mu <Yisopi>, o vɔ gungun-sɔɲɔ ka ni nɪ o lu jana kam wɔnɪ o ma misi tɔnɔ kulɔ Wɛ niə yam na pɔpɔnɪ kɔ wɔnɪ tɪn baɲa nɪ, yɪ o daari o misi Yisɪrayɛli tiinə bam maama yɪra nɪ. ²⁰ O dɛɛn na kɪ kɔntɔ tɪn, o ma ta dɪ ba o wɪ: «Jana kantɔ brɪ nɪ Wɛ ni-gonim dɪm jɪgɪ kuri sɪ á taá tɔgɪ-dɪ.»

²¹ Moyisi daa ta ma kwe jana kam o ma misi vwe dɪm dɪ wəɲnu tɪlɔ maama na wɔ dɪ wɔnɪ yɪ ba ma zuli Wɛ tɪn. ²² Kɔ yɪ cɪga mu, Wɛ cullu tɪm brɪ nɪ nɔɔna maɲɪ sɪ ba ma vara jana mu ba ma fɔgɪ ba kwe wəɲnu tɪlɔ maama na jɪgɪ digirɪ Wɛ yigə nɪ tɪn. Wəɲnu tɪlɔ ba na ba mai jana ba kwe tɪn yɪ finfun yɪranɪ mu. Jana nan ya na wɔ nuɲɪ, Wɛ bá yagɪ nɔɔna lwarɪm Dɪ ma cɛ-ba.

Zezi Krisi kaanum dɪm mu saari nɔɔna lwarɪm

²³ Lɔgɔ baɲa vwe * dɪm wəɲnu yɪ Wɛ-sɔɲɔ wəɲnu tɪlɔ na yɪ cɪga tɪn nyɪnyɔgɔ mu, yɪ tɪ maɲɪ sɪ tɪ fɔgɪ tɪ kwe dɪ jana kɔntɔ doɲ mu. Kɔ daari Wɛ-sɔɲɔ wəɲnu tɪm tɪtɪ na wó fɔgɪ tɪ kwe te tɪn, kɔ fin mu sɪ ba kɪ kaanum * dɪlɔ na wó ta dwe faɲa nyum dɪm tɪn ba pa Wɛ. ²⁴ Zezi Krisi nan na zɔ Wɛ te tɪn, kɔ dai vwe dɪlɔ nabiinə na pugɪ yɪ dɪ lwəni Wɛ-sɔɲɔ na yɪ te cɪga cɪga tɪn mu o zɔa. O nan sunɪ o zɔ Wɛ te Dɪ sɔɲɔ nɪ mu, yɪ o zɪgɪ Wɛ yigə nɪ dɪbam zənə ɲwaanɪ. ²⁵ Zwifə kaanum yuutu wɔm dɛɛn yəni o mai vara jana mu o zɔ Wɛ-di-laa kum wɔ bɪnɪ maama o ma kaanɪ Baɲa-Wɛ. Kɔ nan na yɪ Zezi, wɔntɔ na zɔ Wɛ te tɪn, o mɛ o tɪtɪ mu o kɪ kaanum kuni bɪdwɪ o pa-Dɪ. ²⁶ Kɔ ya na dai kɔntɔ, Zezi ya wó ta yaari o tɔ kuni zanzan mu, kɔ na zɪgɪ lɔgɔ baɲa pulim nɪ sɪ kɔ ba kɔ yɪ zum. Kɔ nan na yɪ te tɪn, o laan tu lɔgɔ baɲa kweelim maɲa nɪ mu. O tu bɪdwɪ mu, yɪ o ba o tɪ o kaanɪ Baɲa-Wɛ sɪ kɔ pa nabiinə lwarɪm saari sɪ kɔ taa ve maɲa kalɔ na ba tɪ tɪn. ²⁷ Nɔɔnɔ maama maɲɪ sɪ o tɪ kuni bɪdwɪ mu, sɪ Wɛ laan dɪ o sariya. ²⁸ Kɔntɔ, Zezi Krisi dɪ nan tu o tɪ bɪdwɪ mu o ma kaanɪ Baɲa-Wɛ, sɪ o li nɔɔna zanzan lwarɪm o yagɪ. O nan ta wó joori o ba lɔgɔ baɲa. Kɔ nan daa dai nɔɔna lwarɪm saarɪm ɲwaanɪ, kɔ laan yɪ sɪ o joɲɪ balɔ na jɪgɪ tɪna sɪ o joori o ba tɪn ɲwaanɪ mu.

10

¹ Kɔ na yɪ Wɛ cullu tɪlɔ Dɪ na kɪ Moyisi * jɪɲa nɪ tɪn, tɪ lagɪ tɪ brɪ wo-laarɔ tɪm dɪ na wó ba dɪ joɲɪ Wɛ tee nɪ tɪn na yɪ te tɪn mu. Tɪ nan yɪ lulunnu mu, tɪ dai nɪ Wɛ-sɔɲɔ wəɲnu tɪm tɪtɪ na yɪ te tɪn. Tɪ paɪ nɔɔna joori ba kaanɪ Baɲa-Wɛ mu bɪm maama taan taan. Kɔntɔ ɲwaanɪ tɪ bá wanɪ tɪ pa balɔ na tɔgɪ tɪ ɲwaanɪ ba zuli Wɛ tɪn bicara kwe fasi. ² Wɛ cullu tɪm ya na wai tɪ paɪ balɔ na zuli-Dɪ tɪn lwarɪm saari dɪ tiə, ba ya daa bá buɲɪ nɪ ba lwarɪm ta wɔ ba yuu nɪ, yɪ ba ya daa bá ta kaana. ³ Ba nan na kaanɪ Wɛ bɪm maama wɔnɪ tɪn, kɔ paɪ ba joori ba guli nɪ ba lwarɪm dɪm ta wɔ ba yuu nɪ mu. ⁴ Bɛɲwaanɪ nabiinə lwarɪm bá wanɪ dɪ saari dɪ nabali dɪ bubali jana.

⁵ Kɔntɔ ɲwaanɪ mu Zezi dɛɛn na lagɪ o ba lɔgɔ baɲa maɲa kalɔ tɪn, o tagɪ dɪ o Ko Wɛ o wɪ:

«Nmu ba lagɪ nabiinə na mai vara dɪ pɛera ba kaanɪ-m te tɪn.

Nmu nan pɛ amɔ nabiinu yɪra mu,

sɪ a ma-ya a kɪ nmu wɔbuɲa lɔgɔ baɲa nɪ.

⁶ Kɔ na yɪ nɔɔna na yəni ba gɔ vara ba zwe ba ma kaanɪ-m te tɪn,

naa ba na kaanɪ te sɪ kɔ ma saari ba lwarɪm tɪn,

kikiə yam kɔntɔ maama ba poli nmu wɔ.

⁷ Amɔ maa wɪ:

«A Ko Wɛ, nii amɔ da,

sɪ a kɪ nmu wɔbuɲa na lagɪ te tɪn,

nɪ kɔ na pɔpɔnɪ amɔ taanɪ nmu tɔnɔ kum wɔnɪ faɲa faɲa te tɪn.»

⁸ Zezi maɲɪ o da yigə o ta o wɪ: «Nmu ba lagɪ sɪ nabiinə ma vara dɪ pɛera ba ma kaanɪ nmu, naa ba gɔ vara ba zwe ba ma kaanɪ nmu, naa ba kaanɪ sɪ kɔ ma saari ba lwarɪm. Wəɲnu tɪntɔ maama ba poli nmu wɔ.» Nan dɪ tɪ na maɲɪ tɪ tɔgɪ Wɛ cullu tɪm na brɪ te tɪn dɪ. ⁹ O laan ma daari o ta o wɪ: «Nii amɔ da, sɪ a kɪ nmu wɔbuɲa na lagɪ te tɪn.» Kɔntɔ brɪ nɪ Wɛ saari Dɪ dayigə kaanum * ni dɪm Dɪ yagɪ, yɪ Dɪ daari Dɪ ləni kaanum didoɲ mu. ¹⁰ Dɪntɔ mu yɪ Zezi Krisi na kɪ o Ko Wɛ wɔbuɲa na lagɪ te tɪn maama, yɪ o ma o tɪtɪ yɪra o ma kaanɪ kuni bɪdwɪ, yɪ kɔ jɪgɪ kuri sɪ kɔ taa ve maɲa kalɔ na ba tɪ tɪn, sɪ kɔ pa dɪ taá jɪgɪ wɔ-pɔɲɔ Wɛ yigə nɪ.

¹¹ Lɔgɔ baɲa kaanum tiinə yəni ba zɪgɪ wɛɛnɪ mu ba tɔɲɪ dɛ maama, ba gɔ vara ba ma kaana maɲa

maama, yi ba kaanum dim kuntu nan waru lwarum di saara. ¹² Ku nan na yi Zezi, wontu kwe o titi o ma kaani Baŋa-Wε bidwi yirani má mu, yi ku saari nabiinε lwarum si ku taa ve maŋa kalu na ba ti tun. O na ki kuntu o ti tun, o ma vu o jōni Baŋa-Wε jazum ni, ¹³ yi o laan cεgi maŋa kalu Wε na wó ki o duna maama o ne kuri ni si o nε-ba ni tige te tun. ¹⁴ Kuntu, o kaani Wε kuni bidwi mu, si ku pa nōna taa jigɪ wu-porjo si ba bicara kwe fasi si ku taa ve maŋa kalu na ba ti tun.

¹⁵ Wε Joro * kum di nan bri dibam jaja ni wænu tum kuntu yi ciga mu. Ku de yigε ku ta ku wi:

¹⁶ «Amu Yuutu Baŋa-Wε tagi a wi:

«Kantu maŋa kam na ke,

amu wó go ni a pa a nōna bam ni:

Amu wó pa a ni-taana yam zu ba bicara,

yi a pa ya pēni ba wubuŋa ni.» »

¹⁷ Dɪ daa ta ma ta Dɪ wi:

«Amu daa bá guli ba lwarum di ba kəm-balwaaru tum.»

¹⁸ Wε nan na yagi nabiinε kəm-balwaaru tum Dɪ ma cε-ba tun, ku daa wu maŋi si ba gu vara ba ma kaani-Dɪ ba lwarum saarum ŋwaani.

Dí na maŋi si dí zigɪ di baari Wε cwεŋε kam wuni te tun

¹⁹ A ko-biε-ba, dí laan jigɪ ni si dí zu Wε-di-laa * ciga ciga kam wuni, Zezi Krisi na tige yi o jana nurji tun ŋwaani. ²⁰ Wuntu nan mu puri cwε-dvŋa o pa dibam, yi kantu mu pai ŋwia. O maa kaari gar-jali dum di ya na wu dibam di Wε laŋa ni tun, di o na kwe o yira yam o kaani Baŋa-Wε tun ŋwaani. ²¹ Kuntu, dibam jigɪ Wε kaanum tu ciga ciga o na nii Wε titi nōna bam baŋa ni. ²² Kuntu ŋwaani, pa-na dí fufɔ dí twe Wε te di wubuŋ-ŋuna di baari dilu na bri ni dí jigɪ wu-didwa fasi di Wε tun. Wε kwe dí bicara ku pa dí daa ba buŋi ni dí lwarum ta wu dí yuu ni, yi Dɪ zari dibam di na-ŋuna. ²³ Pa-na dí bri ni dí jigɪ tuna Wε tee ni yi bubwεa tērε, Dɪ na goni ni Dɪ pa dibam yi Dɪ bá fɔgi Dɪ kwani-di tun ŋwaani. ²⁴ Pa-na dí taá ye da-ni ni, si dí taá zōni daani, si dí taá soe daani, si dí taá ki kəm-laaru. ²⁵ Á yi pa dí yagi da-kikilim Wε zulε ŋwaani ni badaara na yagi te tun. Nan kwaani-na á tiini á taá weli daani kuntu, si ku pa á na baari, á na lwaru ni dí Yuutu wum de dim twe tun ŋwaani.

²⁶ Nōnu wulu na lwaru Wε ciga kam tun, o ta na paali o ki lwarum, kaanum * daa tērε di na wó pa o lwarum dim saari. ²⁷ Ku laan nan daari si fuvni mu taa jigɪ kuntu tu di Wε na wó ki-o te tun. Wε na di o sariya, Dɪ laan wó pa o zu min-fōrε kulɔ na wó cεgi balu maama na vin Wε tun wu. ²⁸ Ku na yi Wε cullu tilu Dɪ na ki Moyisi * juŋa ni tun, nōnu na cεgi-ti, yi nōna bale naa batε na yi maana tiinε, baá gu kuntu tu mu o kəm-lōŋε kum ŋwaani yi ŋwaŋa bá ta wura. ²⁹ Ku daari nōnu wulu nan na yáali Wε titi Bu wum tun, kuntu tu bá tiini o na cεgum ku gaali Wε tee ni na? Kuntu tu pai Zezi jana kam Wε na de ka ŋwaani Dɪ tiŋi Dɪ ni-dvuri dum tun yi kafe mu, yi ku nan yi jana kam kuntu mu Wε me Dɪ fɔgi Dɪ kwe nōnu wum kuntu bicari. Kuntu tu daa ta twi Wε Joro * kum ku na pai nōna Wε zaani dim tun mu. Kuntu tun, o bá tiini o na cam na? ³⁰ Dibam nan maŋi dí ye wulu wum o na tagi o wi:

«Amu mu yi wulu na wó cεgi nōna di ba kəm-balwaaru tun.

Amu wó pa ba joori ba na kulɔ na maŋi di ba tun.»

Ku ta pupuni ni:

«Baŋa-Wε wó di Dɪ nōna sariya.»

³¹ Ku nan wó ta tiini ku yi learu di wulu na ki o cεgi yi ŋwia Tu Baŋa-Wε juŋa zu-o si Dɪ pa o na cam tun.

³² Nan guli-na abam deen na de yigε á na Wε pooni dim ciga ciga yi á yaari zanzan te tun. Cam dim nan wu wani abam á na vōgi pu-dia tun ŋwaani. ³³ Maŋa kadoŋ ni ba yēni ba twi abam yi ba beesi abam nōn-kōgō yigε ni. Maŋa kadoŋ ni di, á yēni á se si á tōgi á weli balu di na ne abam yaara yam doŋ tun, ³⁴ ku pe á tōgi á na yaara di balu na wu puna digε ni tun. Nōna maa yēni ba vri abam wænu yi á cim di wupolo, beŋwaani á ye ni á maŋi á jigɪ kulɔ na tiini ku lana ku dwe, yi kuv ta wu abam tee ni si ku taa ve maŋa kalu na ba ti tun. ³⁵ Á yi yagi á na jigɪ baari te tun, si kuv pa á na nyōori zanzan Wε tee ni. ³⁶ Á nan maŋi si á taá jigɪ pu-dia, si á taá ma ki Wε wubuŋa na lagi te tun, si á daari á jōni wo-laaru tilu Dɪ na goni ni si Dɪ pa abam tun. ³⁷ Ku nan pupuni Wε tōnε kum wuni ku wi:

«Ku daari fun mu si wulu na lagi o ba tun laan ba.

O bá daani.

³⁸ Wulu maama na jigɪ ciga amu Baŋa-Wε tee ni tun mu yi wulu na ki o wu-didwa di amu tun,

oó na ŋwia ciga ciga.

O nan na joori kwaga,

amu bá ta jigí wupolo did-o.»

³⁹Dibam nan dai balu na joori kwaga yi ba ga ηwɪa Wɛ tee ni tun. Dí yi balu na kí dí wu-dídva dí Wɛ yi dí wó na ηwɪa Dɪ tee ni tun mu.

11

Wu-dídva kəm dí Wɛ na yi te tun

¹Nmu na jigí wu-dídva dí Wɛ, ku kuri mu n ye lanyirani ni nmu wó suni n na wənu tilv n na tuni tun. Ku kuri mu n ta n jigí ciga ni wənu tilv n na ba nai di n yiə tun suni ti wura. ²Nəona balu na de Wɛ cwəŋə faŋa faŋa tun, ku yi ba na kí ba wu-dídva dí Wɛ tun ηwaani mu pe ba yiri zaŋi.

³Ku yi dibam di na kí dí wu-dídva dí Wɛ tun ηwaani mu pai dí lwarɪ ni, Wɛ mɛ Dɪ ni-taani mu Dɪ kí lugu baŋa di weyuu maama. Kuntu mu dí sɛ ni Wɛ kwe wənu tilv na ba nai di yiə tun mu Dɪ ma kí tilv dí na wai dí nai di yiə tun.

⁴Abeli deen na jigí wu-dídva dí Wɛ tun ηwaani mu pe o kaanum * dum ja kuri di dwəni Kayin * nym dum. O wu-dídva kam mu pe Wɛ wi, o yi ciga tu, Wɛ na sɛ o peera yam tun ηwaani. O daa tərə yi o wu-dídva kam ηwaani nan pai o taani ta wura.

⁵Enəki di na jigí wu-dídva dí Wɛ tun ηwaani mu pe Dɪ kwe-o Dɪ ja Dɪ di Dɪ səŋə, yi tʊvni wu jaan-o. Wɛ na kwe-o kuntu tun, nəon-nəonv daa wu nɛ o je. Ku nan na wó loori kuntu tun, ku maŋi ku ta Wɛ tənə kum wuni ku wi, o poli Wɛ wu. ⁶Nəonv nan na ba jigí wu-dídva dí Wɛ, o bá wani o pa Wɛ wu poli. Wulv maama na twe Wɛ tun, ku fin mu sɪ kuntu tu taa jigí wu-dídva o sɛ ni Wɛ suni Dɪ wura yi Dɪ kí balu na lagɪ sɪ ba yi Dɪ te tun lanyirani.

⁷Nowe * di deen na jigí wu-dídva dí Wɛ tun mu pe o sɛ Dɪ ni. Wɛ deen tagɪ did-o kulv na lagɪ ku ba ku kí yi nabiinə yiə ta wu nɛ-ku tun. O ma sɛ Wɛ ni yi o pa naboro kamunu, yi o di o səŋə tiinə zv ku wu, yi Wɛ pa ba lu na-fara bam. O kəm dum kuntu ma bri ni lugu baŋa nəona balu na wu sɛ Wɛ ni tun ba jigí bura. Wɛ ma pa o na ciga Dɪ tee ni o na kí o wu-dídva dí Wɛ tun ηwaani.

⁸Abraham * deen na jigí wu-dídva dí Wɛ tun mu pe o nuŋi o titi tw kum ni, o vu jəgə kalv Wɛ na goni ni ni Dɪ wó pa-o sɪ o dwi tiinə taa te tun. Wɛ na bəŋ-o ni o nuŋi kuntu tun, o suni o sɛ o maa ve, yi o maŋi o yəri je sum o na ve tun. ⁹O na jigí wu-dídva dí Wɛ tun ηwaani mu pe o vu o zʊvri tw kum Wɛ ya na maŋi Dɪ go ni sɪ Dɪ wó pa-o tun wuni ni vəru te. O deen zʊvri vwe wuni mu. Yizaki di Zakəbi balu Wɛ na goni Dɪ ni dum kuntu di ba di tun di zʊvri vwə wuni mu. ¹⁰Ku bri ni Abraham deen cəgi sɪ o zv tw kulv kuri na fəgi ku cwi lanyirani tun mu. Ku yi Wɛ titi mu bəgi ku kuri, yi dintv mu yi ku lwarv.

¹¹Abraham kaani Sara deen yi ka-dugv mu yi o ke lbra. Di kuntu di, o na jigí wu-dídva dí Wɛ tun mu pe o sɛ ni Wɛ bá kwani Dɪ ni dum Dɪ na goni tun yi o wani o lv bu. ¹²Kuntu, ku zigɪ nən-dva kalv na yi Abraham yi o tiini o kwɪn zanzan tun yira ni mu Wɛ pe o lv dwi tiinə kəgə kəgə, ni calɪcwɪ na dagɪ weyuu ni naa nɪw ni kasulv-wɪa na dagɪ yi ku warɪ ku ga te tun.

¹³Nəona balu deen na kí ba wu-dídva dí Wɛ kuntu tun nan tigɪ yi ba wu nɛ wənu tilv Wɛ na goni ni sɪ Dɪ pa-ba tun. Ba deen maŋi ba maani ni wənu tum de wó daani yi ti laan ba, yi ba nan ya ta jigí wupolo ku ηwaani. Ba ma ta jaja ni ba yi vərə mu, ba kugu je təri lugu baŋa ni. ¹⁴Balu maama na tɛ kuntu doŋ tun bri ni ba daa ta jigí tuna, sɪ baá na tw kulv na wó ta yi ba kugu je tun mu. ¹⁵Ba daa ba jigí tw kulv ba na nuŋi ku wuni tun wubɪŋa ba yuu ni. Ba ya na jigí ku wubɪŋa, ba ya wó wani ba na cwəŋə sɪ ba joori. ¹⁶Ku nan na yi te tun, ba wubɪŋa tiini ya zv tw kulv na lana ku ja gaali tun. Kuntu mu yi Wɛ titi səŋə kum. Ku ma pa Baŋa-Wɛ jigí wupolo di ba na bə-Dɪ ni ba Tu Wɛ tun. Dɪ nan maŋi Dɪ jigí tw kulv Dɪ na ti ku yigə sɪ Dɪ pa-ba tun.

¹⁷⁻¹⁸Ku yi Abraham na kí o wu-dídva dí Wɛ te tun mu pe o deen sɛ o kwe o bu Yizaki sɪ o ma kaani Baŋa-Wɛ maŋa kam Dɪ na maŋ-o sɪ Dɪ nii tun. Wɛ nan maŋi Dɪ go ni Dɪ pa-o ni: «Kúv zigɪ Yizaki yira ni mu sɪ n dwi tiinə ma puli.» Di kuntu di, o deen ta sɛ sɪ o ya ma o bu-dva kam o kaani Wɛ, ni Wɛ na bri-o te tun. ¹⁹O deen jigí ciga ni Wɛ wó wani Dɪ bi Yizaki Dɪ pa o yagɪ tʊvni. Ku nan na suni ku kí te tun nyi di Dɪ bi-o tʊvni wuni mu.

²⁰Yizaki di na jigí wu-dídva dí Wɛ tun mu pe o səɪli Wɛ o pa o biə Zakəbi di Ezayu wənu tilv na lagɪ ti ba ti kí tun ηwaani.

²¹Zakəbi di na tu o ga fun sɪ o ti tun, o na jigí wu-dídva dí Wɛ tun mu pe o səɪli Wɛ o pa o bu Zʊzɛfv biə bam maama bale. O deen ma zi o nacəgə o zaŋi yi o zuli Wɛ.

²²Zʊzɛfv di maŋa na twe sɪ o ti tun, o na jigí wu-dídva dí Wɛ tun mu pe o ta di Yisɪrayeli * tiinə bam ni baá nuŋi Ezipi * tw ni. O ma pa-ba ni ni, ba na ma nuŋə, sɪ ba guri o kwi sum Ezipi ni ba ja vu ba titi tw.

²³ Moyisi * ko di o nu di dɛɛn na jigi wu-didva di We tun mu pe ba kwe-o ba sɛgi cani sito ba na lug-o maɲa kalu tun. Ba ma na ni bu wum yi bu-laa, yi ba wu kwari fɔvni si ba vin pa-faru wum ni.

²⁴ Moyisi dɛɛn na ki nɔɔnu tun, ku yi o na jigi wu-didva di We tun ɲwaanɩ mu pe o wu se si ba taa bɛ-o ni Pa-faru wum bukɔ bu. ²⁵ O dɛɛn maa buɲi ni, o na tɔgi di We nɔɔna bam o na yaara, kuɔ ta gari o na yagi We cwɛɲɔ yi o daari o di ywɛɛni dilu na ba daani tun. ²⁶ O nan buɲi ni, nɔɔna na goon-o ni ba na wɔ gooni Krisi * wum We na lagi Di tɔɲi tun, ku gari o na ne jujiguru zanzan Ezipi ni, beɲwaanɩ o wuburɲa dɛɛn tigi pɛɛri dilu o na wɔ ba o jɔɲi We tee ni tun baɲa ni mu.

²⁷ Moyisi na jigi wu-didva di We tun ɲwaanɩ mu pe o nuɲi Ezipi ni yi o wu kwari pa-faru wum ban-zɔɲɔ kum. O maa jigi baari yi o wu se si o joori kwaga, beɲwaanɩ o ye ni We dilu na ba nai di yiɔ tun wu o yigɔ ni. ²⁸ O na jigi wu-didva di We tun mu pe o pa Yisrayeli tiinɛ bam di Paki * candiɔ ba sam ni. O ma pa ba ki jana ba misi ba di sum niɔ ni, si tɔvni maleka * kalu na wɔ ba si ka gu bɛkɛri-kwin sum maama tun daa yi ki ba titi biɔ bam kulokulu.

²⁹ Yisrayeli tiinɛ bam na ki ba wu-didva di We tun mu pe nunu kulɔ ba na bɛi ni «Bu-siɲa» tun na bam pɔɔri bile ba daari ti-kura, yi Yisrayeli tiinɛ bam tɔgi da ba bɛ. Ezipi tiinɛ bam na kwaanɩ si ba tɔgi ba kwaga ba bɛ tun, na bam ma joori ba tu ba naagi daani, yi ku pa ba maama li na ba ti.

³⁰ We nɔɔna bam na jigi wu-didva di We tun mu pe ba vu ba kaagi Zeriko tu kum da yarpe, yi ku kɛbri sum laan tu tiga ni. ³¹ Ku nan daa ta na yi Rahabi * wulu ya na yi ka-boro yi o zɔvri Zeriko ni tun, o na ki o wu-didva di We tun mu pe o dɛɛn jeeri Yisrayeli nɔɔna balu na ve si ba daani tu kum ba nii tun lanyirani. Kuntu ɲwaanɩ mu pe ba wu gu-o ba wɛli di balu na vin We tun.

³² Amu ya jigi taani zanzan si a ta a wɛli da, yi pwɛlɔ daa tɛrɛ si a ɲɔɔni nɔɔna badaara taani a wɛli da. Amu ya wɔ maɲi Zidion di Baraki di Samsɔn di Zefite di Davidi di Samuweli di faɲa faɲa We nijɔɲɔ bam maama na yi te tun. ³³ Bantu maama dɛɛn jigi wu-didva mu di We, yi ba magi jara ba wani tuni zanzan. Ba ma kwari ba ki kulɔ na yi ciga tun, yi ba daari ba jɔɲi kulɔ We na goni ni si Di pa-ba tun. Ba ma pa nywɛɛnu niɔ pu yi ti daa wu jaani-ba. ³⁴ Ba ma pa min-vuru dwe yi ti daa wu di-ba, yi ba wani ba lu nɔɔna jta ni ku pa ba daa wu gu-ba di su-lwaanu. Ba ya bwɛnɛ mu yi ba na dam. Ba ma tiini ba na baari, yi ba magi jara ba wani ba zɛli dwi-ge tiinɛ balu na yi ba duna tun ba pa ba viiri. ³⁵ Kaana di ma na ba nɔɔna balu ya na tiga tun na joori ba bi. Nɔɔna badonnɛ ma wu se si ba vri ba titi nɔɔna balu na jigi-ba ba yaari tun jɲa ni. Ba se si ba ti, si ba joori ba bi ba na ɲwɩa kalu na lana ka dwe tun We tee ni.

³⁶ Ba ma yɛali We nɔɔna badaara di ba na mwanɩ-ba yi ba daari ba magi-ba te tun. Ba ma vɔ nɔɔna badonnɛ di capunnu yi ba ki-ba puna digɔ ni. ³⁷ Ba ma duli ba badonnɛ di kandwa ba gu. Ba ma suri badaara yira kuni bile. Ba ma kwe su-lwaanu ba ma gu ba badonnɛ.

We nɔɔna badonnɛ maa beerɔ jɔgɔ maama, yi ba zu peeni di buɲi tankwaalu yirani. Zuri di cam ma jigi-ba, yi nɔɔna di bɛɛsi-ba. ³⁸ We nɔɔna bam dɛɛn beeri kagva yuu ni di pweeru yum ni mu, yi ba zɔvri ba tigi pweeru gugwɛru ni di bɔɔna wuni. Lugu baɲa nan ya wu maɲi si ku taa jigi nɔn-ɲuna bam kuntu dwi dorɲ.

³⁹ Nɔɔna bam kuntu maama yiri dɛɛn zaɲi ba na ki ba wu-didva di We tun ɲwaanɩ mu. Nan di kontu di, ba wu ne We ya na goni ni si Di ki-ba lanyirani te tun. ⁴⁰ We dɛɛn nan buɲi si Di ki kulɔ na tiini ku lana tun mu dibam ɲwaanɩ, Di na lagi si Di pa di maama tɔgi daani di ji lanyirani fasi Di yigɔ ni tun ɲwaanɩ.

12

We vai di zwe di na yi Di biɔ tun ɲwaanɩ mu

¹ Dibam nan lwarɩ ni faɲa faɲa We nɔn-kɔgɔ kum kuntu ba na bri ni ba jigi wu-didva di We tun gilimi dibam ba bri cwɛɲɔ. Kuntu ɲwaanɩ, pa-na di yagi wo-yɔɔru tulɔ maama na cu dibam ti pa di wari di tɔgi We lanyirani tun, di lwarum dilu na jigi dibam tun, si di daari di kwaanɩ di duri di pu-dia cwɛɲɔ kalu We na pe dibam tun wuni. ² Pa-na di yɔɔri di taá nii Zezi. Wuntu mu pe dibam puli di ki di wu-didva di We, yi o ta wɔ pa di taá jigi wu-didva di We si ku vu ku yi gurim. O dɛɛn ma vɔ pu-dia yi o yaari o ti tɔvni-dagara * baɲa ni. O wu kwari cavura si o ti tɔvni dim kuntu dwi, beɲwaanɩ o ne ni We tiɲi ywɛɛni mu si Di pa-o. O laan ma daari o vu o jani Baɲa-We paari jangɔɲɔ kum jazum ni.

³ Nan buɲi-na á nii Zezi na tiini o vɔ pu-dia di nɔn-balwaarɩ na cul-o yi ba jaar-o te tun. Á nan yi zaɲi á ga baari si á yagi We cwɛɲɔ tɔgum. ⁴ Abam na yɛni á kwaanɩ si á jaɲi á cɔgi lwarum dam te tun, á wu nɔɔn-nɔɔnu daa ta wu tigi ku ɲwaanɩ. ⁵ We tɔnɔ kum nan jigi taani dilu na wɔ wani ku pa abam na baari tun, á na yi We biɔ tun ɲwaanɩ. Nan guli-na ku na bri abam te ku wɩ:

«Amu bu, n Yuutu We na vaɲi nmu zwe,

si n yi zaŋi n kwe-ku n ma n ji kafe.

We na kaani-m,

si n yi pa n wu cɔgi.

⁶ Beŋwaani Baŋa-We na soe balu tun mu Dl yəni Dl vaŋi ba zwa si Dl pa ba kurisi.

Wulu maama We na joŋi si o taa yi Dl bu tun,

Dl yəni Dl ma cam mu Dl kwe-o.»

⁷ Á na ne yaara, ku yi si ku ma kwe abam mu. Á na yi We biə tun mu pai Dl kwe abam kuntu doŋ. Bu tərə o ko na ba vaŋi o zwe si o kurisi. ⁸ We nan ya na wu vaŋi abam zwa ni Dl na ki Dl biə bam maama te tun, ku bri ni abam dai Dl biə ciga ciga mu, á yi bu-tampirə mu. ⁹ Dibam kwə bam lugu baŋa ni tun yəni ba vaŋi dí zwa mu, yi dí niŋi-ba. Ku nan na yi dí Ko We dilu na te dí jwəru tun, ku maŋi si dí tiini dí se Dl ni, si dí laan na ŋwia Dl tee ni. ¹⁰ Dí kwə bam lugu baŋa ni tun yəni ba vaŋi dí zwa bina funfun yirani mu, si ku maŋi di ba wubuŋa na laŋi te tun. Dí Ko We titi nan ki kuntu si ku wəli dibam mu, si dí wani dí tɔgi dí na dintu wu-poŋo kum doŋ. ¹¹ Maŋa kalu ba na yəni ba vaŋi dí zwa tun, ku yəni ku pa dí wu cɔgi mu yi dí ba jigi wupolo. Kuntu kwaga ni, zwa vaŋum dim laan wú zəni balu di na kwe-ba tun di pa ba na nyɔɔri, di ba ŋwia na tɔgi ciga yi ba jigi bicari-zuru tun.

¹² Kuntu ŋwaani, na-na dam di baari si á taá tɔgi We cwəŋə. ¹³ Á taá ve cwəŋə kalu na yɔɔri tun wuni, si balu na ve yi ba duə tun yi saari ba tu ba wəli da, si ku wani ku pa ba ne sum je.

Dí wu maŋi si dí vin We zaani dim

¹⁴ Kwaani-na si á taá zura, si ywəni taa wu á di nɔɔnu maama titari ni, si á kwəri á taá jigi wu-poŋo We yigə ni, beŋwaani nɔɔnu na ba jigi wu-poŋo, o bá wani o na Yuutu Baŋa-We. ¹⁵ Fɔgi-na á ci á titi si nɔɔn-nɔɔnu yi ga We zaani dim, si nɔɔn-nɔɔnu bicari yi zaŋi di ji ni vian na cana te tun, si ku pa ku loŋi nɔɔna zanzan si ku cɔgi-ba We cwəŋə kam wuni. ¹⁶ Á yi pa á wuluwulu tɔgi boorim kikiə, naa o taa gooni wəənu tilu na yi We nyum ni Ezayu * deen na yi te tun. Wuntu yigə tərə di o na yi o ko bu-kwian tun. O kana maa wəe, yi o kwe o nakwum dim o ma ləni o nyaani wum zuŋa wudiu o di. ¹⁷ Abam nan maŋi á ye kulv na ki-o ku kwaga seeni tun. O joori o ba o laŋi si o ko wum sɔɔli We o pa-o, o na yi o bu-kwian tun ŋwaani. O ma kwaani o loori o ko wum di yi-na. O ma wu ne cwəŋə, beŋwaani o daa wari o joori o kwani o kəm dim.

¹⁸ Abam na twe We te tun dai nɛɛni Yisrayeli * tiinə bam deen na zigɪ piu kulv təŋə ni yi ba yiə na-ku yi ba kwəri ba wai ba dwe-ku di ba jia te tun. Min-fɔrɔ di lim deen mu wura, dva ma mumunə ku yuu ni. ¹⁹ Ba ma ni nabɔnɔ wum di kwərə na ŋɔɔni. Balu na ni kwərə kam kuntu tun ma loori si ka daa yi ŋɔɔni ka wəli da, ²⁰ beŋwaani ka na maŋi ka kaani-ba te tun tiini ku dana ku pa-ba, di ka na tagi di ba ka wi: «Wulu maama na dwe piu kum tun, ku zi na yi varum mu di, si á dul-o di kandwa á gu.» ²¹ Wəənu tilu ba na ne tun ma tiini ku sɔɔri ba yira, yi Moyisi * titi ta o wi: «Fvɔni tiini di zu-ni yi a yira sai.»

²² Ku nan dai kuntu abam tee ni. Abam laan twe piu kulv yiri na yi Siyɔn * tun mu. Ku maa yi ŋwia Tu Baŋa-We tu-kamunu Zeruzalem kulv na wu We-səŋə ni tun. We malesi * kəgə kəgə ma jeeri daani jəgə kam kuntu ni. ²³ Abam nan tu á wəli We kəgə kum wuni mu. Ku yi Dl bu-kwin sum kəgə kum ba yira na pɔpɔni ya tinji We-səŋə tɔnɔ kum wuni tun candiə mu. Ku yi We dilu na wú di nabiinə maama sariya tun te mu á tu á yi. Ku maa yi balu na ne ciga Dl yigə ni yi Dl laan pa ba bicara fɔgi ya kwe fasi tun jwəru tum na wu me tun mu á yiə. ²⁴ Ku nan yi Zezi wulu We na de o ŋwaani Dl go Dl ni-dvuri dim tun te mu á yiə. Ku yi Zezi jana kam ŋwaani mu pe á fɔgi di We. O jana kam nan bri dibam woŋo kulv na lana ku dwe kulv Abeli * jana kam na bri tun.

²⁵ Á taá ye si á yi zaŋi á vin taani dim Zezi na ŋɔɔni di abam tun. Nɔɔna balu deen na vin wulu na bri-ba We kwərə lugu baŋa ni tun, ba wu lugi cam wuni. Dibam di nan na vin Zezi, o na wu We-səŋə ni yi o ŋɔɔni di dibam tun, dí wú wani dí lu na? ²⁶ Faŋa faŋa tun, We kwərə deen pe tɔga baŋa sisinji, yi Dl laan go Dl ni Dl wi:

«Amu daa ta wú joori a pa tɔga baŋa sisinji bidwi,

yi ku dai kantu yirani,

ku laan wú wəli di weyuu maama mu.»

²⁷ We na tagi Dl wi, Dl ta wú joori Dl ki kuntu doŋ bidwi tun, ku bri ni wəənu tilu Dl na ki tun mu Dl laan laŋi Dl sisinji-ti Dl li ti ziga je ni, si ti daa yi taa wura. Wəənu tilu na bá wani ti sisinji tun yirani laan mu wú daari.

²⁸ We nan pe dí tɔgi dí di paari dilu na bá wani di sisinji si di cɔgi tun mu. Kuntu ŋwaani dí wú ki We le, yi dí daari dí pa-Dl zulə yalu na tɔgi Dl wubuŋa tun, si dí turɔ dí pa-Dl, si dí taá kwari-Dl lanyirani,

²⁹Beɲwaani dibam Tu We nyi di min-fɔrɔ mu, yi di di wænu tilv maama na ba tɔgi Dl wubuɲa tun.

13

Dí na wó kí te sí kú poli We wu tun

¹Yi zaɲi á yagi da-sono á na yi da-ko-biə Zezi ɲwaani tun. ²Taá ye-na sí á taá kí vɔrɔ voro. Nɔɔna badonnə dɛen na kí kuntu tun, kú pɛ ba jeeri We malesi * mu ba sam ni, yi ba wu lwarɪ ba na yi balv tun.

³Guli-na balv na wu puna digə ni tun woɲo, nɪnɛni abam di tɔgi á wu puna digə ni mu te, sí á zəni-ba. Guli-na balv nɔɔna na bɛɛsɪ-ba tin di woɲo, nɪnɛni abam di tɔgi á yaari mu te.

⁴Baarv di o kaani maama maɲi sí ba taa zʊvri daani mu di sono di zulə. Barv wum di kaani wum maama maɲi sí ba taa jigi ciga mu da-tee ni. We nan wó di balv maama na kí wo-zɔɔna di boorim kikia tun sariya.

⁵Á yi pa á ɲwia taa tɔgi səbu-lagi. Taá jigi-na wupolo di á na jigi kʊlv tun. Beɲwaani We maɲi Dl ta Dl wi:

«Amv bá fɔgi a yagi abam maɲa di maɲa.»

⁶Kuntu ɲwaani dibam wó ta jigi baari sí dí taá wi:

«Baɲa-We mu yi dí zənnu,
dí bá ta kwari fʊvni.

Nɔɔn-nɔɔnv bá wani o kí dibam kʊlvkʊlv.»

⁷Taá guli-na nɔɔna balv na yi á yigə tiinə yi ba dɛen tɔɔli We kwɔrə kam ba bri abam tun woɲo. Maani-na á nii ba ɲwia dɛen na yi te sí kú vu kú yi ba tʊvni tun, sí á daari á lwəni ba na kí ba wu-didva di Zezi te tun. ⁸Maɲa maama Zezi Krisi yi ni o na maɲi o yi te tun mu, diin di zum maama sí kú taa ve maɲa kalv na ba ti tun. ⁹Yi pa-na nɔɔna ma zaasum-ge ba ganɪ abam di wænu dwi təri təri sí kú pa á ywəri We cwəɲə ni. Kú yi We zaani dum ɲwaani mu pai dí na baari We cwəɲə kam wuni, sí kú dai wudiiru culim ɲwaani. Balv na tɔgi wudiiru culim cwəɲə tun nan wu ne zənə kú ɲwaani.

¹⁰Zezi Krisi na kwe o titi o ma kaani Baɲa-We dibam ɲwaani te tun dai kaanum * dilv doɲ nɔɔna na wó di di nwana yam tun. Balv na tʊɲi We vwe * dum wuni ba pa-Dl tun, ba ba jigi cwəɲə sí ba twəri kaanum dum kuntu wænu ba di. ¹¹Kú na kí te tun, We kaanum yuutu wum yəni o gv vara mu, yi o ja ba jana kam o zʊ We-di-laa kum wu o ma saari nɔɔna bam lwarim. Kú daari vara bam titi, baá ja nuɲi tw kum daa mu ba zwe maama. ¹²Zezi tʊvni dum di nan de kuntu doɲ mu. O yaari mu o ti tu kum daa ni, yi o ma o titi jana kam o saari nɔɔna bam lwarim.

¹³Kuntu ɲwaani, pa-na dí nuɲi dí vu o te tu kum daa ni, sí dí tɔgi dí se o goonə yam doɲ. ¹⁴Beɲwaani, lɔgv baɲa yo seeni dibam ba jigi tw kʊlv na wó ta yi dí kugu je maɲa maama tun, dí nan tuni tw kʊlv na lagi kú ba tun mu.

¹⁵Pa-na dí tɔgi Zezi ɲwaani dí taá zuli We maɲa maama. Kuntu mu yi kʊlv dí na wó kwe dí ma kaani-Dl tun. Dí ni-taani na bri We dam te tun mu yi pɛera yalv dí na wó pa-Dl tun. ¹⁶Á yi swe sí á taá kí kəm-laaru, sí á daari á taá zəni daani, sí kuntu mu yi kaanum dilv na poli We wu tun.

¹⁷Taá niɲi-na á yigə tiinə, sí á daari á taá se ba ni, sí bantv mu nii abam na wó ta ɲwi di We te tun baɲa ni, yi baá ba ba zigi We yigə ni sí ba bri ba na tʊɲi kʊlv abam ɲwaani tun. Nan taá niɲi-ba sí ba wani ba tʊɲi di wupolo. Kú na dai kuntu, kú pa ba wu cɔgi, yi kú daa bá ta jigi zənə kú pa abam.

¹⁸Taá loori-na We á pa dibam. Dibam ye dí bicara ni, ni dí wu kí kʊlv na yi balɔrɔ tun, yi dí lagi sí dí taá kí kʊlv na lana tun mu maɲa maama. ¹⁹Amv nan tiini a loori abam sí á taá wari We á pa-ni, sí kú pa a na cwəɲə a joori abam te lele.

²⁰Wu-zuru Tu Baɲa-We mu bi dí Yuutu Zezi Dl pa o yagi tʊvni, yi Dl pa o yi nayir-ɲum ciga ciga, sí o taa nii dibam balv na nyi di o peeni te tun baɲa ni, di o na tigi dibam ɲwaani tun. We ma da o jana kam ɲwaani Dl go ni dilv na wó ta wura sí kú taa ve maɲa kalv na ba ti tun. ²¹We wó zəni abam sí á wani á kí wo-laaru tilv maama na tɔgi Dl wubuɲa tun, yi Dl wó tɔgi Zezi Krisi ɲwaani Dl kwe dibam ni kú na wó poli Dl wu te tun.

Zezi mu maɲi di zulə sí kú taa ve maɲa kalv na ba ti tun. Amina. *

²²A ko-biə-ba, a loori abam sí á zuri á yira á cəgi amv na pupvni kʊlv sí a ma pa á na baari tun. Amv na pupvni taani dilv tun nan ba dwara.

²³Amv lagi sí a pa abam lwarɪ ni ba yagi dí ko-bu Timoti yi o nuɲi puna digə ni. O nan na tu amv te lila, a laan wó pa dí tɔgi daani dí ba dí na abam.

²⁴Jɔɔni-na á yigə tiinə bam di We nɔɔna bam maama á pa dibam. Yitali tiinə bam di jɔɔni abam.

²⁵ Wε wó pa abam maama yu-yoŋo. ^{5:6}

JAS
Zaki

Tɔnɔ kulo Zaki na pɔpɔni tun na bri dibam kulo tun mu tuntu

Dí buɔi ni ku yi Zaki wɔlɔ na yi Zezi nyaani tun mu pɔpɔni tɔnɔ kuntu. O dɛɛn pɔpɔni o pa Wε nɔɔna balɔ maama na jagi lɔgɔ baɔa ni tun mu, o ma bri-ba ba na maɔi si ba taa ŋwi te maɔa maama wɔni tun.

Zaki ŋɔɔni wɛɛnu dwi tɛri tɛri taani mu:

ku na yi nadunni di yinigɛ woŋo,

naa ku na yi maɔim na yi dibam woŋo.

O bri ni dí na wi dí tɔgi Wε, ku maɔi si dí ki Wε taani dim na bri dibam si dí ki te tun mu (pɔɔrim 1).

O ma bri ni ku wɔ maɔi si dí kuri nɔɔna daani, yi o bri ni wu-didwa di kɛm-laaru tɔgi daani mu (pɔɔrim 2).

O wi dí taá cu dí titi di dí ni-taani, yi o bri dibam swan ciga ciga na yi te tun (pɔɔrim 3).

O laan ma kaani balɔ na maɔi kantɔgɔ tun, di wo-swɛn-nyina, di balɔ na co daani tun, di balɔ na ki kamunni, di balɔ na yi nadunɛ tun (Zaki 4:1-5:6).

Tɔnɔ kum kweelim jɔgɛ ni, o kwe Wε nɔɔna si ba taa jigi wu-zuru si ba taa warɔ Wε, ku na yi cam, naa ku na yi wɔpolo, naa ku na yi yawuru maɔa ni di (Zaki 5:7-20).

Zaki tɔnɔ kum bri ni, n na suni n ki n wu-didwa di Wε n tituɔa maama di bri kuntu mu, yi «nɔɔnu na wi o ki o wu-didwa di Wε yi o ba ki kɛm-laaru, ku yi kafɛ mu» (Zaki 2:26).

Tɔnɔ kulo

ZAKI

na pɔpɔni tun

1

¹ Amu Zaki wɔlɔ na yi Wε tuntɔɔnu di dibam Yuutu Zezi Krisi tuntɔɔnu tun mu pɔpɔni tɔnɔ kuntu. A jɔɔni abam balɔ maama na yi Wε nɔɔna yi á jagi á wu lɔgɔ baɔa je maama ni tun.

Dí na maɔi si dí taá jigi wɔpolo di Wε te tun

²⁻³ A ko-biɛ-ba, maɔa kalɔ maama cam na tu abam baɔa tun, si á taá jigi-na wɔpolo lanyirani, beɔwaani abam ye ni yaara dwi tɛri tɛri na tui abam te, ku yi si ya maɔi abam mu ya nii á na ki á wu-didwa di Wε te tun. Kuntu kwaga ni, ku laan wó pa á taá zigɔ kɛɔkɛɔ di pu-dia. ⁴ Kwaanɔ-na á tiini á zigɔ kɛɔkɛɔ di pu-dia si á yi joori kwaga, si ku laan wó pa á ji nɔn-ɔɔna yi á wubɔɔa bi fasi di Wε tɔgim, si á yi ga kulɔkulo.

⁵ Abam wɔlɔ maama nan na yɛri kulo na lana si o ki tun, kuntu tu maɔi si o loori swan mu Wε tee ni. Wε yɛni Dɔl pai nɔɔna maama di wɔpolo mu, yi Dɔl ba vin nɔɔn-nɔɔnu. Nmu na loori swan Dɔl tee ni, Dɔl wó pa-m. ⁶ Nmu nan na loori woŋo Wε tee ni, si n ta n ki n wu-didwa ni ní na-ku. Yi ta n jigi bubwɛa ku baɔa ni, beɔwaani bubwɛa tu nyi ni vii na fuli na ku pa ba ve yigɛ di kwaga te tun mu. ⁷⁻⁸ Kuntu tu jigi wuru tile mu, yi o za o wubɔɔa di kulo maama o na buɔi si o ki tun. Nɔɔnu wum kuntu doɔ yi taa buɔi ni oó na woŋo dí Yuutu wum tee ni.

Yinigɛ tiinɛ di nadunɛ na maɔi si ba taa ki te tun

⁹ Nmu wɔlɔ na tɔgi Zezi yi yinigɛ jigi-m tun, si n ta n jigi wɔpolo di Wε na pɛ n jigi yiri Dɔl tee ni tun ŋwaani. ¹⁰ Nmu wɔlɔ nan na yi nadun tun, si n di ta n jigi wɔpolo di Wε na pɛ n tu n titi Dɔl tee ni tun ŋwaani. Nabiinɛ ba daani yi ba tva, ba na maɔi ba yi nadunɛ te di. Ku nyi ni gaaru na ki punnu yi ti

lamma te tun mu. ¹¹ Wia nan na biga, ti wó kwaan mu ti siiri ti ti, yi ti lam dim je. Ku nan yi bidwi mu di nadunə na wó ba ba ti ba jijigirv tum lagum wuni te tun.

Kulv na marj nɔɔna si ba ki lwarum tun

¹² Nɔɔnv wulv na wu cam wuni yi o zigi kɛɛkɛɛ di pu-dia si ku vu ku yi kweelim tun mu jigɛ yu-yoɔo. Bɛɛɛwaaɛ, cam dim na kɛ, o laan wó na pɛɛri dilv na yi ɛwɛa cɛga cɛga tun Wɛ tee ni. ɛwɛa kam kuntu mu Wɛ goni ni si Dl pa balv maama na so-Dl tun.

¹³ Nɔɔnv na nɛ marjɛm, o yi zaɛi o ta ni Wɛ mu marj-o, si kulvokulv tɛrɛ ku na wó wani ku marj Wɛ si Dl tusi, yi Wɛ titi bá marj nɔɔnv si o tusi. ¹⁴ Woɔo kulv na marj nɔɔnv tun yi o titi wubɔɔa mu. Yantv mu pai o fra zɔvri wo-balwaarv, yi ya gan-o ya pai o tvi cigirv wuni. ¹⁵ Nmu na sɛ n tɔɔi n wubɔɔ-balwaarv tum, ti laan wó pa n ki wo-lwaanv mu, yi wo-lwaanv tum na puli ti daga, ti laan wó ja-m ti zv tɔvni wuni mu.

¹⁶ A ko-bu-sonnu-ba, á yi zaɛi á ganɛ á titi. ¹⁷ Pɛɛri dilv maama na lana di wɛɛnu tilv na marj fasi tun nuɛi dí Ko Wɛ tee ni mu. Duntv mu ki wɛɛnu tilv maama na wu wɛyuu ni yi ti pai pooni tun. Wɛɛnu tum kuntu mu yɛni ti wai ti pipiri wɛa di titi. Wɛ nan ba jigɛ lim di funfun di, Dl ba lɛni ni tuntv wɛɛnu tum te. ¹⁸ Wɛ titi mu li wubɔɔa Dl tɔɔi Dl cɛga kwɛr-ywɛɛɛ kam ɛwɛaɛni Dl pa dí na Dl ɛwɛ-dɔɔa kam, si dí taá yi balv na yi dayigɛ tiinɛ wɛɛnu tilv maama Dl na ki tun wuni.

Dí marj si dí ki Wɛ kwɛr-ywɛɛɛ kam na wi dí ki te tun mu

¹⁹ A ko-bu-sonnu-ba, á ye ni a na te kulv di abam tun yi cɛga mu. Nɔɔnv maama marj si o zuri o yira mu o taa cɛgi o doɔɛ taani, si o yi taa garɛ o lɛrɛ. O marj si o ja o banɛ mu. ²⁰ Bɛɛɛwaaɛ nɔɔnv wulv bam na zaɛi tun bá wani o ki wo-laarv tilv na sui Wɛ wu tun.

²¹ Kuntu ɛwɛaɛni, li-na wo-digirv tilv maama na wu á wuni tun á yagi, si á ci á titi di titɔɔ-balwaarv dwi maama kɛm. Wɛ marj Dl kwe Dl taani dim Dl ki abam bicara ni. Nan tu-na á titi á sɛ-di lanyirani, si di wó wani di vri abam di yagi.

²²⁻²³ Á nan taá ki-na Wɛ taani dim na wi te tun, si ku ta dai cɛgim yirani. Nɔɔnv na cɛgi Wɛ taani dim yi o ba ki di na bri te tun, o ganɛ o titi mu. O nyi ni nɔɔnv na kwe niu o ma nii o titi te tun mu. ²⁴ O na nii o yibiyɛ na yi te tun yi o laan viiri, o da swe o yibiyɛ kam na yi te tun. ²⁵ Ku nan na yi Wɛ taani dim, duntv lana fasi yi di wai di joɔi nɔɔna di pa ba na ba titi. Nɔɔnv na zaasi-di yi o jigɛ-di o yuu ni maɛa maama, o bá ta nyi di wulv na garɛ o swe cɛga kalv o na lwarɛ tun. Kuntu tu yi wulv na sunɛ o ki Wɛ cɛga kam na bri te tun mu, yi oó na wupolo lanyirani o titɔɔa maama baɛa ni.

²⁶ Abam wulv na bɔɔi ni o tɔɔi Wɛ yi o warɛ o ni-taani o ja, kuntu tu ganɛ o titi mu yi o Wɛ tɔɔim dim yi kafe mu. ²⁷ Dí Ko Wɛ nan na lagi si dí sɛ-Dl te tun mu yi si dí taá zɛni bitara di kadɛnɛ balv na yaari tun, si dí kwaanɛ dí ci dí titi di lɔgv baɛa wo-yɔɔrv tum. Wɛ tɔɔim dim kuntu doɔɛ mu tiini ku lamma yi tusim tɛri ku wuni.

2

Dí wu marj si dí taá kuri nɔɔna daani

¹ A ko-biɛ-ba, abam yi balv na sunɛ á sɛ dí Yuutu Zezi Krisi wulv na jigɛ paari zulɛ tun mu. Kuntu ɛwɛaɛni, ku wu marj si á taá kuri nɔɔna daani di á na zuli-ba te tun. ² Abam na jeeri daani si á warɛ Wɛ, ku ba dwe si nɔɔna bale ba abam te. Didva maa yi nadum o zv gwar-ɛɛnnv, yi o ki sɛbu-sɛɛa jafvli o juɛa ni. O doɔɛ wum maa yi yinigɛ tu, yi o zv gan-zwaanv. ³ Ku wai si á jeeri nadum wum lanyirani yi á pa-o jɛɛɛ je, á daari á ta di yinigɛ tu wum ni, o taa zigɛ daa ni, naa o jɛni tɛga ni á nɛ niɛ ni. ⁴ Á na pɔɔri-ba daani kuntu doɔɛ, ku bri ni á kuri nɔɔna daani mu. Ku nan yi wubɔɔ-lwaanv mu pai á pɔɔri nɔɔna daani kuntu.

⁵ A ko-bu-sonnu-ba, fɔɔi-na á cɛgi. Wɛ mu sunɛ Dl kuri balv na yi yinigɛ tiinɛ nabiinɛ yibiyɛ ni tun, si ba taa yi nadunɛ Dl tee ni ba na ki ba wu-didva di Zezi tun ɛwɛaɛni, si ba tɔɔi ba wɛli Dl paari dilv Dl na marj Dl go ni si Dl pa balv na so-Dl tun wuni. ⁶ Ku nan na yi kuntu tun, bɛɛ mu kia yi á gooni yinigɛ tiinɛ bam? Ku dai nadunɛ bam mu jigɛ abam ba bɛɛsi na? Bantv mu yɛni ba ja abam di dam ba ja vu ba saɛi sariya dim je ni. ⁷ Bantv mu jigɛ Zezi yir-ɛɛm dilv ba na bɛ abam ni o biɛ tun ba twɛa.

⁸ Abam na sɛ Baɛa-Wɛ ni dilv na pɔpɔni Wɛ tɔnɔ kum wuni di wi: «Ta n soe n doɔɛ ni n titi te» tun, á ki lanyirani. ⁹ Ku daari, á na pɔɔri nɔɔna daani di á na zuli-ba te tun, ku bri ni á ki lwarum mu, yi Wɛ niɛ yam bri ni á ki á cɛgi mu. ¹⁰ Nɔɔnv na sɛ Wɛ niɛ yam maama yi o daari o cɛgi ya didva yirani, ku bri ni o

cəgi ya maama mu. ¹¹ We mu pe Dl ni Dl wi: «Yi zaŋi n ki boorim.» Dintu nan ta mu wi: «Yi gu nɔɔnu.» Mu ku kuri, n na maŋi n wu ki boorim, yi n na gu nɔɔnu, ku bri ni n ta cəgi We ni mu.

¹² Taá pa-na á ni-taani di á kikiə maama taa təgi We ni, si dintu mu wai di vri nɔɔna di pa ba nai ba titi, si We wó təgi Dl ni dim kontu ɣwaani mu Dl ma di dibam sariya. ¹³ Beɣwaani, nɔɔnu na ba jigi o donnə ɣwaŋa, We na wó di kontu tu sariya maŋa kalu tun, Dl bá duri o di yibwənə. Wulu nan na jigi o donnə ɣwaŋa tun, We di wó duri o yibwənə si o yi na cam.

Wulu na jigi wu-didva di We tun ki kəm-laaru mu

¹⁴ A ko-biə-ba, nɔɔnu na te o wi, wum ki o wu-didva di We, yi o laan ba ki We na lagɪ te tun, ku jigi kuri na? O We təgum dim kontu wó wani di vri-o di yagi na? ¹⁵ De dilu n ko-bu didva na tu nmu te yi o ba jigi gərə si o zu di o ni-wɔdiu si o di, ¹⁶ yi nmu na tagi did-o n wi, o ve si We wó zən-o Dl pa o na gərə di o ni-wɔdiu, yi n laan daari n wu pe-o kulu o na lagɪ tun, ku jigi kuri na? ¹⁷ We təgum di yi kontu mu. Nmu na te ni n ki n wu-didva di We, yi n laan daari n ba ki kəm-laaru, ku bri ni n We təgum dim yi kafe mu.

¹⁸ Nɔɔnu wai o te ni, nɔɔna babam ki ba wu-didva mu di We, yi badaara ki kəm-laaru. Amu nan na ləri te tun mu tintu: «Nmu na ba ki kəm-laaru tun, ní ki ta mu n bri ni n suni n ki n wu-didva di We? Ku nan na yi amu, aá ma a kəm-laaru tum mu a bri ni a suni a ki a wu-didva di We.»

¹⁹ Nmu se ni We yi didva yirani mu na? N na se kontu, ku lana. Ciciri titi di ye kontu, yi ku pai si yira sai. ²⁰ N ba jigi wubɔŋa mu na? N yəri ni, n na wi n ki n wu-didva di We yi n ba ki kəm-laaru, ku yi kafe mu na? ²¹ Nan guli-na dibam nabaaru Abraham * deen na yi te tun. Ku ki ta mu yi o na ciga We tee ni? Ku yi o tituŋa yam ɣwaani mu, di o na se o kwe o bu Yizaki si o ma kaani We ni Dl na tag-o te tun. ²² Ku bri ni o na ki o wu-didva di We te tun didaani o kəm-laaru tum maama təgi daani mu. O kəm-laaru tum mu pe o We təgum dim ja kuri. ²³ Kontu mu, kulu na pupuni We tənə kum wuni tun suni ku ki di ku na wi: «Abraham ki o wu-didva di We, yi Dl pa o na ciga ku ɣwaani». Ba maa bə-o ni «We cilon».

²⁴ Kontu wó pa á lwarɪ ni, ku yi nɔɔnu tituŋa mu wəli da ku pai o na ciga We tee ni, si ku dai o na ki o wu-didva di We tun yirani ɣwaani. ²⁵ Ku deen nan ki kontu di mu di ka-tola kalu yiri na yi Rahabi * tun. Yisrayeli * tiinə bam deen na tuŋi ba daan-daana bam yi ba da o te tun, o jeeri-ba lanyirani yi o bri-ba cwəŋə si ba təgi da ba ma lu ba duna bam jiŋa ni. O tituŋa yam kontu mu pe o na ciga We tee ni.

²⁶ Kontu maama bri ni, nɔɔnu na wi o ki o wu-didva di We yi o ba ki kəm-laaru, ku yi kafe mu. Ku yi bidwi mu di nɔɔnu yira na ba jigi joro, wuntu yi tu mu.

3

Dí na maŋi si dí yiri dí titi di dí ni-taani te tun

¹ A ko-biə-ba, abam zanzan yi zaŋi á taá kwaana si á ji karanyuna tiinə. Beɣwaani á ye ni, We sariya de dim ni kuó ta tiini ku cana ku pa dibam balu na yi karanyuna tiinə tun ku dwe nɔɔnu maama. ² Dibam maama yəni dí ki dí tusə mu. Ku daari nɔɔnu wulu nan na ba ki o tusə o ni-taani wuni tun yi nən-ɣum mu, yi o wai o titi o jaani lanyirani.

³ Nɔɔnu na yəni o lagɪ o di sisəŋə, oó kwe gara mu o ki ka ni ni, si o wani o pa ka vu me di me o na lagɪ tun. ⁴ Nan buŋi-na á nii, naboro na yi kamunu te yi vu-dw ta yəni ku jigi-ku ku maga, yi wulu na co-ku tun ta wai o ma nanyuŋ-balaŋa o maa pai ku ve o na lagɪ me tun. ⁵ Ku nan ta yi bidwi mu di nɔɔnu dindəlimi na yi te tun. Di yi balaŋ-laŋa mu, yi di wai di te wo-kamunnu di pai di titi.

Nan ta buŋi-na á nii kagva na mai te, yi min-ciŋo na tu ka wuni, kuó di ka maama mu. ⁶ Nɔɔnu dindəlimi di nan nyi di mini mu, yi di su di logu baŋa wo-lwaanu tum dwi maama. Di yi yira yam daa didva mu, yi di wo-lwaanu tum laan wai ti loŋi yira yam maama. Dindəlimi jigi mini mu di maa zwe nɔɔnu di o ɣwia maama di pa ka ba lana. Mini dim kontu nan nuŋi sutani * te mu.

⁷ Nabiinu wai wənu dwi maama. Ku na yi ga-vara di zunə di tuga wo-vəlu di kale, o suni o wani ti maama. ⁸ Ku nan na yi dindəlimi, nɔɔn-nɔɔnu tərə o na wai o dindəlimi. Di yi wo-ləŋə kulu na wari ku ci tun mu, yi di kwəri di jigi coŋo kulu na gu nɔɔna tun. ⁹ Dí yəni dí ma dintu mu dí maa tee We dilu na yi dí Yuutu didaani dí Ko tun, yi dintu mu dí ta maa səli dí cəgi dí donnə balu We na ki ni Dl nyinyugu te tun. ¹⁰ Kontu tun, tiə di cəgum maama nuŋi ni dim kontu didva wuni mu. A ko-biə-ba, ku wu maŋi si ku taa yi kontu. ¹¹ Buli-yi didva bá wani di taa buri na-ywənə di na-cɛera di wuni. ¹² A ko-biə-ba, kapuru bá wani ku lə swan. Kakənə di nan bá wani ku lə mɔla. Ku nan yi bidwi mu di n na bá wani n mɔ na-ɣuna bwəru wuni te tun.

Swan yalb na nuŋi We te tin

¹³Nɔɔnu na wu abam wɔni yi o jigi swan di yɛno, kuntu tu maŋi si o taa tɔgi cwɛ-laa mu, si o tu o titi o ki kɛm-laaru, si ku bri ni o jigi swan. ¹⁴Abam nan na jigi wu-guu di pu-siŋa yi á lagi á yirani zɛnɛ, si á yi zaŋi á bri á titi ni á jigi swan. Á na ki kuntu, á fɔgi vwan mu si ku dai ciga. ¹⁵Swan yantu doŋ dai swan yalb na nuŋi We te tin. Ya yi lɔgu baŋa nyum mu. Ya maa yi nabiinɛ swan yalb na nuŋi sutaani * te tin mu. ¹⁶Beŋwaani, jɛgɛ kalu maama nɔɔna na lagi ba titi yirani zɛnɛ yi ba jigi wu-guu di ba donnɛ tin, dáani mu vuvugɛ di kɛm-lwaanu dwi maama wura.

¹⁷Ku daari nɔɔnu wulu na jigi swan yalu na nuŋi We te tin jigi wu-pɔŋo mu. O maa pai ywɛani wu nɔɔna titari ni, yi o jigi wu-bono, yi o nigi nɔɔna. O maa jigi o donnɛ ŋwaja lanyirani, yi o ki kɛm-laaru di o wɛli da. O ba kuri nɔɔna daani, o nan dai pipiri-nyum. ¹⁸Balu na jigi wu-zuru yi ba pai ywɛani wu nɔɔna titari ni tin wó ta yi ciga tiinɛ We yigɛ ni.

4

Dí wo maŋi si dí pa lɔgu baŋa wɛnu fra zu dibam

¹Bɛɛ mu pai jara didaani kantɔgɔ yɛni ku wu abam titari ni? Ku yi á fra na zuuri wo-balwaarv tum mu te ku jigi á bicara ku yaara, yi ku pai jara wu á wɔni. ²Abam yɛni á pai á fra mu zuuri wɛnu yi á nan ba na-ti. Ku ma pa á lagi si á gu nɔɔna. Á yi tiini di su wɛnu zanzan yi á war-ti á na. Kuntu mu pai kantɔgɔ di jara tui. Á ba jigi wɛnu tilv á na lagi tin, beŋwaani á wu loori We si Dɪ pa abam. ³Abam nan na maŋi á loori We di, Dɪ bá pa abam, beŋwaani á ma wubɔŋ-lwaanv mu á loorɛ. Á loori si á taá ma ki á fra na zuuri wo-balwaarv tilv tin mu.

⁴Abam ba tɔgi We di ciga. Á yɛri ni á fra na zu lɔgu baŋa wɛnu á yi We dona mu na? Wulu maama na pɛ o fra zu lɔgu baŋa wɛnu tum tin jigi We dum mu. ⁵Á yi taá buŋi ni kulv na pɔpɔni We tɔnɔ kum wɔni tin yi kafe mu, di ku na wɛ: «Joro * kulv We na ki dí bicara ni tin lagi si ku yirani mu taa te dibam.» ⁶We nan mu ki dibam yu-yoŋo ku ja gaali. Ku daa ta pɔpɔni We tɔnɔ kum wɔni ku wɛ: «We vin balv na yi kamun-nyina tin, yi Dɪ daari Dɪ zɛni balv na tu ba titi tin.»

⁷Kuntu tin, kwe-na á titi á ki We jiŋa ni, si á daari á vin sutaani *, si dintv wó duri di viiri á tee ni.

⁸Fufɔ-na á twe We, si Dɪ di wó twe abam. Abam lwarim-kɛrɛ-ba, li-na á jia wo-lwaanv dwi maama baŋa ni. Abam pipiri-nyina-ba, zari-na á bicara si á daa yi taá jigi wurv tile. ⁹Á pa-na á wu cɔgi á lwarim dum ŋwaani, si á nywani á yigɛ á taá keerɛ. Pa-na á mwaanv tum lɛni ti ji kɛrɛ, si á wɔpolo kum lɛni ku ji wu-cɔgɔ. ¹⁰Tu-na á titi dí Yuutu wum yigɛ ni, si oó ja abam o pa á zaŋi.

Á yi zaŋi á taá co daani

¹¹A ko-biɛ-ba, á yi taá ŋɔɔni wo-balwaarv da-yirani. Wulu maama na ŋɔɔni wo-balɔrɔ o ko-bu yira ni naa o cog-o tin, kuntu tu ŋɔɔni o cɔgi We niɛ yam mu yi o yáali-ya. Nmu nan na yáali We niɛ yam, ku bri ni n daa n ba tɔgi-ya mu, yi n ta kwɛri n bri ni nmu mu yi sariya-diru. ¹²We yirani mu te Dɪ niɛ yam, yi Dɪ tɔgi-ya Dɪ ma di nɔɔna taani. Dintv yirani mu wai Dɪ vri nɔɔna Dɪ yaga, naa Dɪ cɔgi-ba ba vɔn ŋwaani. Nmu nan buŋi ni n yi wɔɔ mu, si n di n doŋ taani?

Yi ki-na kamunni á swe We ni ni

¹³Fɔgi-na á cɔgi, abam balv na yɛni á tɛ á wɛ: «Zim naa jwaani dí wó vu tu kudonj dí ki pipiu da bum dí na sɛbu» tin. ¹⁴Á yɛni á tɛ kuntu doŋ yi á yɛri tiga na wó pɔuri si á ŋwia taa yi te. Á ŋwia kam nan nyi di kunu na li yi ku bá daani ku kɛ te tin mu. ¹⁵Ku ya maŋi si á taá tɛ ni: «Dí Yuutu We na sɛ yi dí jwa ta ŋwi, dí wó ki kulv dí na buŋi tin.» ¹⁶Ku nan yi á pa á titi kamunni mu di á na wó ki wɛnu tilv tin. Kamunni dim kuntu dwi maama nan ba lana.

¹⁷Kuntu tin, nɔɔnu wulu na ye kulv na lana si o ki tin, o na wu ki, ku tu ki lwarim mu.

5

Zaki na kaani nadunɛ te tin

¹Ku daari abam balv na yi nadunɛ tin, fɔgi á cɔgi-na. Taá keeri-na á coosɛ di lɛerv tilv na lagi ti ba abam baŋa tin. ²Abam jijigurv tum maama wó pɔ, yi camburi di wó di á gwaarv tum. ³Abam sɛbu-siŋa kam di á sɛbu kum maama wó sɔŋi. Sariya de dim ni ku sɔŋum dim kuntu mu wó bri ni á ki á tusi, yi dintv ta wó di abam yira yam ni mini te. Lɔgu baŋa tiim da yam nan twe, yi abam ta fɔgi á tiŋi á jijigurv

tum mu. ⁴ Abam ta pini balu na tuni á kari sum ni ba pa abam tun, á ba se si á ŋwi-ba. Cegi-na á nii ba na puuna te tun. Balu na ki abam wudiiru tum ba ki dige ni tun kare kam tu Yuutu Baŋa-We zwe ni. ⁵ Á ŋwi lugu baŋa ni paari wuni mu, yi á ki á wubuŋa na lagi te. Á di á nuə ni ba na konu varum si ba gu te tun. ⁶ Á ta kwari á pai balu na jigi ciga tun ga bura, yi á daari á gu-ba, yi ba nan wari á yige ba ci.

Dí maŋi si dí taá jigi wo-zuru mu si dí daari dí taá wari We

⁷ A ko-biə-ba, taá jigi-na wo-zuru á maa nii maŋa kam dí Yuutu wum na wó joori o ba tun. Taá nii-na valu na yəni o zuri o yira te o maa cegi maŋa kam o faa na wó ba ku bi lanyirani tun. O yəni o zuri o yira mu o maa cegi duum dva di fa-ni dva. ⁸ Kontu, ku maŋi si abam di taá jigi wo-zuru mu si á və á wo lanyirani, si dí Yuutu wum bá daani yi o ba.

⁹ A ko-biə-ba, á yi taá puuni daani, si ku pa á ga bura We tee ni. Nii-na, ku twe ku ti si We di dibam taani. ¹⁰ A ko-biə-ba, guli-na We nijonə balu deen na tɔli Dl kwərə kam tun woŋo. Ba deen ne yaara zanzan yi ba və ba wuru di wo-zuru. Kontu tun, ku maŋi si abam di lwani bantv na ki te tun mu. ¹¹ Ku na yi balu na jigi pu-dia kantv doŋ tun, di ye ni ba ne wupolo We tee ni. Abam nan maŋi á ye Zobi deen na ki pu-dia o yaara yam wuni te, yi á kwari á ye We na pe-o kulv ku kweelim ni tun. A lagi a ta ciga mu di abam si, dí Yuutu We tiini Dl jigi dibam ŋwaŋa, yi Dl duri dibam yibwənə lanyirani.

¹² A ko-biə-ba, ku na dwe didi, á yi taá te á duə. Yi du-na di We naa tiga naa di kulukulu di. Á pa-na á <ɛn> taa yi <ɛn>, si á <awo> taa yi <awo>, si ku yi pa We di á sariya.

¹³ Abam wulu na wo cam wuni, si o loori We. Abam wulu nan na jigi wupolo, si o taa leeni o zuli We. ¹⁴ Abam wulu nan na ba jigi yazurə, si o bəŋi Zezi kəgə kum nakwa bam, si ba ba ba ki nugə o yuu ni ba loori We ba pa-o dí Yuutu Zezi yiri ŋwaani. ¹⁵ Ba na ki ba wo-didva ba loori We kontv doŋ, nənu wum wó suni o na yazurə. Dí Yuutu wum wó pa o wəri, yi o na ki lwarim dilv maama tun, We wó yagi Dl ma ce-o. ¹⁶ Kontv ŋwaani, ku maŋi si á taá vuri á te á lwarim mu á bri daani, si á daari á taá loori We á pa daani, si We wó pa abam yazurə. Nən-ŋum We-loro tiini ku dana lanyirani, ku wai ku pai wo-kamunə kia. ¹⁷ Guli-na Eli * deen na ki te tun. O di yi nabiinu mu ni dibam te, yi o loori We di o wo maama si dua yi zaŋi ka ni, yi ka suni ka wo nigv bina yatə di cani sirdv. ¹⁸ O daa ma joori o loori We, yi ka laan ba ka ni, yi tiga baŋa wənu maama joori ti puli ti nuŋi ti ki lanyirani.

¹⁹ A ko-biə-ba, abam wulu na ywəri ciga cwəŋə kam wuni yi o doŋ na wani o pa o joori o ba ka wuni, ku lana. ²⁰ Á nan taá ye ni, wulu na wani o pa lwarim kəru joori o ba ciga cwəŋə kam wo tun, nənu wum kontv vri lwarim kəru wum tuuni juŋa ni, yi We yagi o wo-lwaanv tilv zanzan o na ki tun Dl ma ce-o. \e

1PE

1 Piyɛɛri

Dayigə tənə kulv Piyɛɛri na puɔni tun na bri dibam kulv tun mu tintv

Piyɛɛri deen puɔni tənə kontv o pa We nəna balu na jagv ba wo Azi-balaŋa * ni tun mu. Ku wai ku yi Pooli naa balu na təgi did-o ba tuni tun mu bri-ba We kwərə kam. Ba ma na yaara ba na ki ba wo-didva di Zezi tun ŋwaani.

Piyɛɛri nan puɔni si o pa ba na baari mu Zezi cwəŋə kam wuni, si ba zigv kəŋkəŋ yaara yam maŋa ni, ni Zezi titi di na yaari si o pa dibam na vrum te tun.

Piyɛɛri de yigə o guli-ba ba na jigi tuna yalv We tee ni Zezi na tigv yi o joori o bi tun ŋwaani.

O kaani-ba si ba taa ŋwi di wo-poŋo ni Zezi nəna na maŋi si ba taa ŋwi te tun. Ba maŋi si ba lwani Zezi na ki te o yaara yam wuni tun. O kwe-ba kwia dwi təri təri si ba lwarv ba na wó ki te woŋo maama wuni, si balu na yəri Zezi tun na ba kəm-laaru tum si ba di ba ba zuli We.

Dayigə tənə kulv

PIYɛɛRI

na pupuni tin

1

¹ Amu Piyeeeri wulv na yi Zezi Krisi tintuɗɗo tin mu pupuni tɔnɔ kuntv, si a pa abam balv We na kuri si á taá yi Dl nɔɔna yi á jagi á vu á yi vɔrɔ yi á zuuri Pɔn ti-niɔ yam wuni, di Galati di Kapadɔsi di Azi di Bitini ti-niɔ yam maama wuni tin. ² Dí Ko We mu de yigə Dl kɪ Dl wɔbɔɗa ni si Dl kuri abam kuntv, yi Dl tɔgi Dl Joro * kum ɗwaani Dl pa á ji nɔn-ɗuna balv na yi Dl nyum tin. We nan kɪ kuntv si ku pa á taá se Zezi Krisi ni mu, si Dl fɔgi abam Zezi jana kam na nuɗi tin ɗwaani.

We wó pa abam yazurə di yu-yoɗo ku ja gaali.

Dí na jigi tuna We tee ni te tin

³ Pa-na dí taá kɪ We dilv na yi dibam Yuutu Zezi Krisi Ko tin le. Duntv mu tiini Dl yi ɗwara tu, yi Dl pa dí jigi ɗwi-dɔɗa, di Dl na pe Zezi Krisi bi o yagi tɔvni tin, yi dí taá jigi tuna Dl tee ni maɗa maama.

⁴ Kuntv mu dí ye ni dí wó ba dí joɗi wo-laaru tilv We na tiɗi si Dl pa Dl biɔ tin. Wəenu tum kuntv nan ba pɛ, yi ti ba cɔga, ti nan ba lurɪ di. We tiɗi tintv mu Dl sɔɗɔ ni si Dl pa abam. ⁵ Dl maa mai Dl dam dum Dl yiri abam, á na kɪ á wu-dɪdva di Dl tin ɗwaani, si ku vu ku yi lɔgv baɗa tiim da yam, si Dl laan joɗi abam jaja.

⁶ Kuntv maa pai á jigi wɔpolo lanyirani, di cam dwi təri təri ya zi maɗi abam zum yi ku pa á wu cɔgi maɗa funfun yirani di. ⁷ Ku na yi cana yam kuntv, ku yi si ya maɗi abam mu ya nii á na kɪ á wu-dɪdva di We te tin. Ku na yi sɔbu-sɗa, ba yəni ba mai mini mu ba ma maɗi-ka si ba nii ka lana na? Abam nan na kɪ á wu-dɪdva di We te tin tiini ku dwe sɔbu-sɗa kalv na wó ba ka cɔgi tin. Kuntv tin, cam na maɗi abam yi á ta na zigɪ kəɗkəɗ, kúv pa á na zulə di tiə We tee ni maɗa kalv Zezi Krisi na wó joori o ba tin.

⁸ Abam yi ta wu ne-o, yi á nan so-o. Á maa kɪ á wu-dɪdva did-o, yi á nan daa ta ba na-o lele kuntv. Ku ma pa á tiini á jigi wɔpolo zanzan yi ku bá wani ku ta di nabiinə taani, ⁹ We na vri abam ɗwia yi kuntv mu yi kulv á na maɗi á kɪ á wu-dɪdva di We si á na tin ɗwaani.

¹⁰ Faɗa faɗa We niɗoɗnə bam deen tiini ba kwaani ba tɔgi ku ne lanyirani si ba lwarɪ We na wó vri Dl nɔɔna bam te tin. Ba deen ma maɗi ba wuuri ba ta We na wó pa abam peeri dilv tin. ¹¹ Zezi Krisi Joro * kum maa wv ba tee ni yi ku pa ba wuuri ba lwarɪ ni Krisi * wum wó ba o na yaara si o laan daari o na paari-zulə We tee ni. Ba maa tiini ba kwaani si ba lwarɪ maɗa kam kuntv di ku na wó kɪ te tin. ¹² We deen ma pa Dl niɗoɗnə bam lwarɪ ni, Dl na pe-ba kwərə kalv tin, ku dai ba titi ɗwaani, ku yi abam ɗwaani mu. Ba deen na bri cɪga kalv tin mu yi Zezi kwər-ywəɗə kalv o tintuɗɗa bam laan na tɔli ba bri abam zum tin. Baɗa-We mu pe Dl Joro kum ba bantv te, yi ba wani ba bri abam kwər-ywəɗə kam kuntv. We malesɪ * sum di nan lagɪ si si lwarɪ cɪga kam kuntv kuri na yi te tin.

We na lagɪ si dí taá jigi wv-poɗo te tin

¹³ Abam nan fɔgi á ja á wɔbɔɗa, si á taá ma tuɗi á pa We. Puni-na á titi si á tiɗi á tuna maama woɗo kulv We na wó ba Dl pa abam zaani tin baɗa ni, maɗa kalv Zezi Krisi na wó joori o ba tin. ¹⁴ Taá se-na á Ko We ni. Á daa yi taá ɗwi ni á deen na wu lwarɪ We cɪga kam yi á fra zuuri wo-yɔɔrv tilv tin. ¹⁵ Á nan taá ɗwi di wv-poɗo woɗo maama wuni, ni á Ko We dilv na bəɗi abam si á taá yi Dl nɔɔna tin na jigi wv-poɗo te tin. ¹⁶ Ku nan maɗi ku pupuni We tɔnɔ kum wuni ku wɪ:

«Á taá yi wv-poɗo tiinə,

si amv Baɗa-We yi wv-poɗo tu mu.»

¹⁷ Abam na yəni á loori We, á bə-Dl ni á Ko mu, yi duntv nan mu wó di nabiinə maama sariya si ku maɗi di ba tituɗa na yi te tin, yi Dl ba kuri nɔɔna daani. Kuntv, á ta na wu lɔgv baɗa ni maɗa kalv tin, ku maɗi si á taá kwarɪ We kulv maama á na kɪ tin wuni. ¹⁸ Á ye ni We vri abam si á daa yi taá tɔgi cullu tilv na nuɗi á nabaara bam jɗa ni tin mu. We na li abam wo-yɔɔrv tum kuntv wuni tin, ku dai lɔgv baɗa sɔbu naa sɔbu-sɗa, wəenu tilv na wai ti cɔgi tin, mu Dl me Dl ɗwi Dl vri abam. ¹⁹ We nan me Zezi Krisi jana kam mu Dl ma vri abam, yi kantv tiini ka jigi dam. Zezi na jigi kaanum * kuntv tin, o nyi di pəlvu * wulv na tiini o lana fasi yi kulɔkulv tərɔ ku na yi balɔrɔ o yira ni tin mu. ²⁰ We maɗi Dl kuri wontv mu ku loori lɔgv pulim, si o vri nɔɔna ba lwarum wuni. Ku daari lɔgv baɗa kweelim maɗa kam laan nan na yi tin, We pe á lwar-o, si o vri abam. ²¹ Á nan de Zezi ɗwaani mu á kɪ á wu-dɪdva di We. Duntv mu bi-o Dl pa o yagi tɔvni, yi Dl daari Dl pa o na paari-zulə. Ku ma pai á suni á jigi wu-dɪdva di tuna We tee ni.

²² Abam na se We cɪga kam tin mu pe á bicara fɔgi ya kwe, ku pa á jigi sono cɪga cɪga di á ko-biə balv na yi We nɔɔna tin. Kuntv tin, á taá tiini á soe daani di á bicara maama. ²³ Abam na jigi We ɗwi-dɔɗa

kam tun, ka kuri wo nuŋi nabiinə balu na tu tun te, ka nan ba cəga. Ku yi We kwərə kam na pai ŋwia yi ka wura maŋa maama tun ŋwaani mu á ne ŋwi-duŋa kam kuntu. ²⁴Ku nan pupuŋi We tənə kum wuŋi ku wi:

«Ku na yi nabiinə,
bantv nyi di gaa mu yi ba ba daani ba tua.
Ba nunwaŋa maa ba daani ka kea,
nunəni ga-punnu tum na yi te tun.
Gaa kum na yəni ku kwaari,
ku punnu tum wó siiri mu.
²⁵Ku nan na yi We kwərə kam,
kantv wó ta wura si ku taa ve maŋa kalv na ba ti tun.»

Kwərə kam kuntu mu yi kwər-ywəŋə kalv ba na bri abam tun.

2

¹Kuntu ŋwaani á ja á titi di pu-siŋa dwi maama di sisuna, si á yi taá yi pipiri-nyina, naa á taá jigí wo-gu, naa á taá yi bibari-nyina. ²Pa-na á fra taa zuuri We kwərə kam yirani, ni bu-sisiŋa fra na zuuri o nu yili te tun. Kuntu mu wó pa á wubəŋa bi di We ciga kam, si á na vrum fasi. ³Ku pupuŋi We tənə kum wuŋi ku wi: «Abam maŋi á maani di Yuutu wum na tiini o yi lanyirani te tun.»

Balu na se Zezi tun mu yi We nəna

⁴Nan twe-na di Yuutu Zezi, si wum mu yi ŋwia tu, yi o nyi di kandwe dilv nabiinə na vin tun. We nan maŋi Dl kuri wuntu mu, yi o jigí kuri di Dl ku ja gaali. ⁵Abam di na jigí We ŋwi-duŋa kam tun, yagi-na si We kwe abam nunəni kandwa yalv Dl na wura Dl maa lo Dl digə kalv Dl Joro * kum na wó ta zuuri ka wuŋi tun. Kuntu, á laan wó ta yi We kaanum tiinə, yi á na wó ta kaani-Dl te tun mu yi si á taá zuli-Dl di á bicara maama, yi ku poli Dl wó á na ŋwi di Zezi Krisi tun ŋwaani.

⁶Ku maŋi ku pupuŋi We tənə kum wuŋi ku wi:

«Nii-na, amv We lagí a cwi kandwe dilv na tiini di lana tun,
si a ma lo səŋə Siyən * ni.
Amv kuri kandwe dim kuntu,
yi dintv mu yi kandwe dilv na pai digə kam ziga lana tun.
Wulv nan na ki o wo-didva di wulv na yi kandwe dim kuntu *f1 * tun,
cavura bá fəgi ya ja kuntu tu.»

⁷Ku na yi abam balv na ki á wo-didva did-o tun, o jigí kuri zanzan di abam. Ku daari, ku na yi balv na vi-o tun, ku nyi di ku na pupuŋi We tənə kum wuŋi ku wi:

«Kandwe dilv lwara na vin tun laan mu joori di ba di ji kandwe dilv na pai digə kam dana yi ka ziga lana tun.»

⁸Ku na yi balv na vi-o tun, ku pupuŋi ku wi:

«O yi kandwe dilv ba na wó magí ba titi di di ba tu tiga ni tun.»

Ku yi ba na wo se We kwərə kam tun ŋwaani mu baá tv kuntu. Ku maa maŋi si ku ki-ba kuntu mu.

⁹Ku daari ku na yi abam,

abam yi dwi dilv We titi na kuri tun.
Dl maa pa á yi Dl kaanum tiinə balv na tuŋi Dl paari dim ŋwaani tun.
Á maa kwəri á yi dwi tiinə balv We titi na li si á taá yi nəna balv na yi Dl nyim tun.

We bəŋi abam Dl pa á nuŋi lim wuŋi, yi Dl daari Dl pa á ŋwi Dl pooni dilv na lana tun wuŋi, si á laan wani á pa nəna lware wo-kamunə yalv Dl na ki tun. ¹⁰Abam deen ya dai We nəna, yi á laan ba á ji Dl nəna. Abam deen ya dai balv We na jigí á ŋwaŋa tun, yi Dl laan ba Dl duri á ŋwaŋa.

Dí na maŋi si dí ŋwia taa yi te nəna maama yigə ni tun

¹¹A badon-sonnu-ba, abam na yi vərə logv baŋa ni yi á ba jigí kugu je tun, a loori abam si á ja á titi di á fra na zuuri logv baŋa wo-yərvu tilv tun. Tuntu mu kwaani si ti cəgi á ŋwia. ¹²Á pa-na á kikiə maama taa lana balv na ba təgi We tun titari ni. Kuntu mu, ba na yáali abam ba wi á yi wo-lwaanv kərə, ba laan wó ba ba lware á kəm-laaru na yi te tun, yi ba daari ba zuli We maŋa kalv Dl na lagí Dl ba tun.

¹³⁻¹⁴Ku na yi nəna balv maama na jigí ni si ba taa te ba donnə tun, si á taá se ba ni á na təgi di Yuutu wum tun ŋwaani. Ku na yi Pa-faru wulv na te tw kum maama tun, di o didɛera balv o na pe-ba dam tun, si

á taá nigi ba maama. O tiŋi bantv si ba taa vani balv na ki balɔrɔ tun zwa mv, si ba daari ba taa tee balv na ki lanyirani tun. ¹⁵ We wɔbɔŋa na lagi te tun mv yi si á pa á kikiə taa lana, si ku wani ku pa nɔn-jwæru pu ba niə di ba bitar-yɔɔrv tilv ba na ŋɔɔni abam banja ni tun.

¹⁶ Abam yi balv na te á titi tun mv, yi á ŋwia kam manɔ si ka taa yi kontv doŋ mv. Á nan yi tɔgi kontv ŋwaani á bɔŋi ni á jigi cwəŋə si á ki kəm-balwaarv. Á nan pa-na á kikiə taa lana, á na yi We tuntɔŋna tun ŋwaani.

¹⁷ Á taá zuli nɔɔna maama.

Á taá soe balv maama na yi á ko-biə Zezi cwəŋə kam wɔni tun.

Taá kwarɔ-na We.

Á taá zuli-na Pa-farv wɔm.

Dɔbam manɔ si dɔ lwəni Zezi mv dɔ yaara wɔni

¹⁸ Abam balv na yi tuntɔŋna tun manɔ si á taá se á yum tiinə niə, si á taá nigi-ba lanyirani, ku na yi balv na jigi wɔ-bono yi ba ki abam lanyirani, naa ku zi yi balv kəm na cana di abam tun di. ¹⁹ Ba na yaari abam vwan yaara á na se We tun ŋwaani yi á vɔ pu-dia, kontv yi kɔlv na lana tun We yigə ni. ²⁰ Abam nan na ki balɔrɔ yi ba vani á zwe ku ŋwaani, yi á na manɔ á vɔ á wɔ di yaara yam kontv di, ku jigi kuri na? Ku daari á na ki lanyirani yi ba ta yaari abam, yi á na vɔgi á wɔ, kontv lana We yigə ni. ²¹ We na bɔŋi abam si á taá tɔgi-Dl tun, ku yi si á vɔ á wɔ mv yaara wɔni. Zezi Krisi titi dɛen manɔ o yaari abam ŋwaani, si ku pa á taá tɔgi o na-bwəɔ mv á lwəni o dɛen na ki te tun:

²² Wɔntv nan wɔ ki lwarɔm di finfun di,

yi o ni-taani ba jigi vwan.

²³ Nɔɔna dɛen maa jig-o ba twia,

yi o wɔ tɔgi o twi-ba.

Ba ma kwəri ba bɛes-o,

yi o wɔ ləri-ba balɔrɔ.

O nan ki o titi mv We juŋa ni,

duntv mv yi dilv na tɔgi ciga Dl ma di nɔɔna sariya tun.

²⁴ Zezi Krisi mv jɔŋi dɔbam lwarɔm o ti tɔvɔn-daa yuu ni dɔbam ŋwaani. O ki kontv si ku pa lwarɔm daa mv yi taa te dɔbam. Kontv, ku na yi lwarɔm jəgə ni, dɔbam nyi ni twa mv te, yi dɔ laan daari dɔ taá jigi ŋwia kalv na tɔgi ciga tun We yigə ni. Ba na pogili Zezi yira yam tɔvɔn-dagara * banja ni tun mv pɛ abam na yazurə. ²⁵ Abam ya nyi di peeni silv na je tun mv. Á laan ma joori á ba á ki á titi Zezi juŋa ni, wɔlv na yi abam nayirv yi o nii abam banja ni tun.

3

Kaana di ba banna na manɔ si ba taa nigi daani te tun

¹ Abam balv na yi kaana tun, abam di manɔ si á taá se á banna ni kontv, si ku pa á banna bam badaara ya na vin We taani dum, si ba laan na á kəm-laarv tum, si ku pa ba ba ba se We, di á na manɔ á wɔ puri á ni di. ² Ba nan wɔ maani ba lwarɔ ni á nigi-ba yi á suni á tɔgi ciga cwəŋə. ³ Abam yi zanɔ á kwe á wɔbɔŋa á tiŋi nunwanja zila banja ni, ku na yi á na wɔ kwe á yuni te, di á na wɔ ki səbu-sɔŋa zwa-kwana di səbu-sɔŋa wəənu á yira ni te tun, di á na wɔ ta zɔvri gwar-laarv te tun. ⁴ Abam nan manɔ si á kwe á bicara mv lanyirani, si á taá jigi wɔ-bono di wɔ-zuru. Á na fɔgi á kwe á bicara yi ya lamma kontv doŋ, ya lam dum daa bá cɔgi, yi kɔv ta jigi kuri lanyirani We tee ni. ⁵ Faŋa faŋa kaana balv ya na yi We nɔɔna yi ba jigi tuna di We tun di dɛen kwe ba bicara kontv doŋ mv, di ba na se ba banna ni tun. ⁶ Sara dɛen ki kontv mv, yi o se o barv Abraham * ni, di o na bə-o ni o yuutu tun. Abam di nan yi wɔntv biə mv, di á na ki kəm-laarv yi á wɔ pɛ fɔvni zɔ abam di kɔlvkɔlv.

⁷ Abam balv di na yi kan-banna tun manɔ si á taá nigi á kaana bam kontv doŋ mv. Á na zɔvri di á kaana bam tun, á taá ye ni ba ba dana ni abam te. Ba nan wɔ wəli di abam ba na We ŋwi-dɔŋa kam di Dl zaani dum. Kontv tun, taá zuli-na-ba, si kɔlvkɔlv yi cv abam We-loro.

Dɔ taá ki lanyirani di dɔ zi manɔ dɔ yaari di

⁸ A na lagi a ta kɔlv a ma kweeli tun mv yi si abam maama taá jigi wɔbɔŋ-dɔdwi, si á taá jigi da-ŋwanja, si á taá soe daani á na yi da-ko-biə Zezi ŋwaani tun. Á taá duri da-yibwəŋə, si á daari á taá tu á titi da tee ni. ⁹ Nɔɔnv na ki abam wɔ-lɔŋɔ, si á di daa yi joori á ki-o wɔ-lɔŋɔ á ma ŋwi. Nɔɔnv na twi abam, á di

daa yi tɔgi á twi-o, si á daari á loori We á pa-o si Dl ki-o lanyirani, si ku yi kuntu ɲwaani mu We bæji abam si á taá tɔgi-Dl, yi abam di wú ba á jɔŋi lanyirani We tee ni. ¹⁰Ku pupuni We tɔnɔ kum wuni ku wi: «Nɔɔnu wulu maama na lagi si o na o ɲwia ywæni di wupolo tun maɲi si o ja o titi di wo-balwaarv taani di vwan fɔm mu.

¹¹Kuntu tu maɲi si o yagi kəm-balwaarv, si o daari o taa ki lanyirani,

si o kwaanu o taa jigi ywæni di nɔɔna maama.

¹²Bɛɲwaani dí Yuutu Baɲa-We nii balv na tɔgi ciga tun baɲa ni mu, yi Dl cægi ba loro.

Ku nan na yi balv na ki kəm-balwaarv tun, Dl yigə tərə di ba.»

¹³Wɔɔ mu wú wani o ki abam wo-lɔŋɔ di á na tiini á kwaanu á ki lanyirani? ¹⁴Abam nan na maɲi á na yaara á na ki lanyirani tun ɲwaani mu di, á daa ta jigi yu-yoŋo. Á nan yi taá fɔna di ba, naa á pa á wubuɲa vugimi. ¹⁵Taá zuli-na á Yuutu Zezi Krisi di á bicara maama. Nan ti-na á yigə maɲa maama, si á wani á læri nɔɔnu wulu maama na wú bwe abam si o lwaru tuna yalv á na jigi di We tun na yi te tun. ¹⁶Á nan læri kuntu tu di wo-bono di zulə. Á taá ki wænu tilv á na ye á bicara ni ni ti lana tun, si ku pa cavura ja balv na culi abam di á kəm-laaru tum Zezi Krisi ɲwaani tun. ¹⁷Á na ki lanyirani yi ba yaari abam ku ɲwaani yi ku yi We wubuɲa, ku garu á na ki kəm-balwaarv yi á yaari ti ɲwaani. ¹⁸Zezi Krisi dɛɛn nan tigi bidwi mu o ma saari nabiinə lwarum. Ku maa yi nɔn-ɲum mu læri nɔn-balwaarv yuu ni o ti, yi o wani o ki-ba We jɲa ni. Ba gv-o mu, yi We Joro * kum joori ku pa-o ɲwia. ¹⁹O laan ma tɔgi Dl Joro kum kuntu dam ɲwaani o vu nɔɔna balv jwæru ba dɛɛn na pi curu ni tun te, yi o tɔɔli We kwərə kam o bri-ba. ²⁰Ku yi nɔɔna balv dɛɛn na vin We ni tun jwæru mu kuntu. Ku yi maɲa kalv We na puni Dl bani yi Nowe * wora o pai naboro kamunu kum si o ma jɔŋi o ɲwia tun mu. Nɔɔna balv dɛɛn na zu naboro kum wu tun yi nana má má mu, yi We tɔgi na bam baɲa Dl vri ba ɲwia. ²¹Kuntu yi nyinyugu mu, ku na mɛ ku bri ni abam di na pɛ ba miisi abam na wuni tun mu pɛ We vri abam Zezi Krisi na bi o yagi tuuni tun ɲwaani. Ba na miisi abam na wuni tun, ku dai si á ma swe á yira digiru. Ku nan yi á goni ni mu di We, si á taá tɔgi-Dl di wo-poŋo. ²²Zezi Krisi mu diini We-sɔŋo o jəni We jazum ni, yi malesi * di didɛera di wænu tilv maama na jigi dam tun wu o dam kuri ni.

4

Dí maɲi si dí taá ɲwi ni We wubuɲa na lagi te tun mu

¹Kuntu, abam maɲi á lwaru Zezi Krisi na nɛ yaara o yira wuni te tun. Ku maɲi si abam di taá jigi wuntu wubuɲa yam doŋ, si á ma fɔgi á ci á titi yaara wuni. Bɛɲwaani, nɔɔnu wulu na nɛ yaara o yira wuni tun, lwarum daa ba te kuntu tu. ²Kuntu, abam daa ta na jigi ɲwia lugu baɲa ni tun, á daa wu maɲi si á taá tɔgi wo-yɔɔru tilv nabiinə fra na zuuru tun. Á maɲi si á taá tɔgi We wubuɲa na lagi kulv tun mu. ³Abam dɛɛn cɔgi á ɲwia kam maɲa zanzan, di á na yəni á tɔgi cwe silv balv na yəri We tun na lagi si ba taa tɔgi tun. Abam dɛɛn yəni á ki wo-digiru kikiə di wo-yɔɔru tilv maama á fra na zuuru tun. Á dɛɛn maa yi sa-nyɔra, yi á yi nɔn-kwælu á nyɔ sana á bugə. Á maa kwəri á tɔgi jwənə kaanum, mu kulv We wubuɲa na vai tun. ⁴Ku daari lele kuntu, á daa na ba tɔgi di balv na yəri We á ki wo-zɔɔna kikiə kuntu doŋ tun, ku ki-ba yəu mu, ku pa ba jigi abam ba twia. ⁵Bantu nan wú ba ba zigi We yigə ni yi ba toli ba kwəri. Duntu nan ti Dl yigə si Dl di nabiinə sariya, ku na yi balv na ɲwi di balv na maɲi ba ti tun di. ⁶Ku yi kuntu ɲwaani mu ba dɛɛn tɔɔli We kwər-ywəŋə kam ba bri balv na tigi tun di. Bantu yira yam mu tiga, nuneeni nabiinə maama na maɲi si ba ti ba lwarum ɲwaani te tun. Ba nan na ni We kwər-ywəŋə kam tun, ku yi si ba jwæru tum laan mu na We ɲwi-dɔŋa kam.

⁷Lugu baɲa di ku wænu maama tiim twe. Nan fɔgi-na á ja á wubuɲa si á taá jigi yawala di We-loro.

⁸Kulv na dwe maama tun yi si á taá soe daani di á wu maama. Bɛɲwaani, á na soe daani, kuú pa á donna na ki kəm-balwaarv tilv zanzan tun daa bá ta wu á wubuɲa ni. ⁹Taá ki-na vərə voro, si pupuna taa təri á titari ni. ¹⁰Abam didva didva na jɔŋi pɛeri dilv We tee ni tun, á taá ma-di á tɔŋi á wəli daani. Kuntu, á taá yi tintuŋ-ɲuna balv na jɔŋi We pɛera yam dwi təri təri á ma tɔŋi Dl na lagi te tun. ¹¹Abam wulu We na pɛ-o pɛeri si o taa wai o ɲɔɔni o bri nɔɔna tun maɲi si o taa ɲɔɔni We kwərə kam mu. Wulu We na pɛ si o taa tɔŋi o wəli o donnə tun di maɲi si o taa mai dam dilv We na pɛ-o tun mu o ma tɔŋa. Kuntu wú pa nɔɔna taa zuli We woŋo maama wuni Zezi Krisi yiri ɲwaani. Wuntu nan mu te zulə di dam si ku taa ve maɲa kalv na ba ti tun. Amina. *

Wulv na yaari Zezi Krisi nwaani tun jigı yu-yojo

¹² A badon-sonnu-ba, á yı pa ku sv abam di can-kamunu na yi abam. Á nan yi pa ku sɔɔri abam, nınɛɛni ku yi wo-kinkagılı mu te. ¹³ Taá kɪ-na wupolo di abam na tɔgi á na Zezi Krisi yaara yam doŋ tun. Kuntu, Zezi Krisi na joori o ba yi o paari zulə yam na wó ba ya brı jaja maŋa kalv tun, á wupolo kum laan wó tiini ku gaali. ¹⁴ Nɔɔna nan na twı abam á na yi Zezi Krisi nɔɔna tun nwaani, á jigı yu-yojo, beŋwaani We Joro * kum na jigı paari-zulə tun wv abam tee ni. ¹⁵ Abam wulv na ne yaara, sı ku yi zanı ku taa yi nɔn-gura nwaani, naa nwaani naa wo-balwaarv kəm naa bıbara nwaani. ¹⁶ Abam wulv nan na yaari o na yi Zezi Krisi nɔɔnv tun nwaani, o yi pa cavura taa jig-o ku nwaani. Kuntu tu nan maŋı sı o pa We zulə di nɔɔna na bə-o ni Krisi bu tun.

¹⁷ Maŋa kam yiə sı We di nabiinə sarıya. Ku nan yi Dı titı nɔɔna bam baŋa ni mu Dı lagı Dı pulı. Ku nan na wó pulı dibam tee ni mu tun, ku laan na tu ku yi balv na vın We kwər-ywəŋə kam tun, kvó ta yi ta mu di bantu? Ku bá tiini ku kɪ cam di ba cıga? ¹⁸ Ku pɔpɔni We tɔnɔ kum wɔni ku wı:

«Ku na cɛ mu, yi nɔn-nwaani na nwaani We tee ni tun,
balv laan na vın We yi ba yi nɔn-balwaarv tun,
kvó kɪ-ba tɛ?»

¹⁹ Kuntu, balv na ne yaara ni We wɔbɔŋa na lagı te tun maŋı sı ba taa kɪ lanyıranı mu, sı ba kɪ ba titı ba naanv We jıŋa ni. Dı bá kwanı Dı ni dım Dı na goni tun.

5

We nɔɔna na maŋı sı ba taa nwaani daani te tun

¹ Amv lagı a nɔɔni di balv na yi Zezi kɔgɔ kum nakwa abam titarı ni tun mu. Amv di yi nakwı mu. Amv yi dɛɛn ne Zezi Krisi na yaari te o ti tun, yi a laan brı nɔɔna o cıga kam. Amv nan wó tɔgi a na o paari-zulə yam ya na wó ba ya brı jaja tun. ² A nan loori abam balv na yi nakwa tun, sı á taá nii We nɔn-kɔgɔ kum Dı na kɪ á jıŋa ni tun baŋa ni, ni nayıra na nii ba peeni baŋa ni te tun. Ku nan dai di fifıwɔn mu á wó ta maa nii-ba, ku yi sı á wɔbɔŋa mu taa lagı titıni dım ni We na lagı te tun. Ku dai sı á taá tıŋı səbu-lagı nwaani. Á pa ku taa yi á na soe titıni dım tun nwaani. ³ Á yi taá kɪ dam di balv á na nii ba baŋa ni tun, á nan taá jigı nyınyugv kvlv na lana tun, sı ba wani ba taa lwəni abam na yi te tun. ⁴ Kuntu tun, abam Nayıri-pe wum *f2* na joori o ba, o laan wó pa abam pɛɛri dilv lam na bá fɔgi di ti yi di jigı paari-zulə tun.

⁵ Abam balv di na yi nɔn-dɔnnv tun maŋı sı á taá se á nakwa bam ni mu. Ku nan maŋı sı abam maama taá tu á titı mu á pa daani, sı á taá tıŋı á wəli daani. Beŋwaani ku pɔpɔni We tɔnɔ kum wɔni ku wı:

«We culı balv na kɪ kamunni tun,
yi Dı daari Dı kɪ balv na tu ba titı tun lanyıranı.»

⁶ Kuntu nwaani, taá tu-na á titı, sı á daari á kɪ á titı Dam-Parjwa Tu We jıŋa ni, sı dintv maŋa kam na tu ka yi, Dı laan wó zəŋı abam Dı pa á na zulə. ⁷ Liə yalv maama na jigı abam tun, á kwe-ya á pa We, sı dintv mu nii abam baŋa ni.

⁸ Nan ja-na á wɔbɔŋa lanyıranı, sı á fɔgi á cı á titı, sı sutaani * na yi abam dım tun karı di kaagi mu di lagı cwəŋə sı di cɔgi abam, nınɛɛni kana na jigı nyojo yi ku karı ku kaagi ku lagı varım sı ku zi te tun.

⁹ Nan zıgi-na kəŋkəŋ di wv-dıdva sı á vı-di, sı á lwarı ni á ko-biə balv na wv lvgv baŋa je sun maama ni tun di jigı yaara yantv doŋ mu. ¹⁰ Abam nan na yaari maŋa funfun, We dilv na zəni nabiinə di Dı zaani dilv na daga tun laan wó pa á bıcara fɔgi ya kwe. Dı wó pa abam dam, sı á taá zıgi kəŋkəŋ wojo maama wɔni. Dintv mu bəŋı abam sı á tɔgi á na Dı paari-zulə yalv na ba ti tun, á na nwaani di Zezi Krisi tun nwaani.

¹¹ Dintv mu jigı dam sı ku taa ve maŋa kalv na ba ti tun. Amina.

Tiim kwərə

¹² Amv pe Siliven *f3* mu pɔpɔni tɔnɔ kuntu, sı a pa abam. Wuntv mu yi dí ko-bu wulv amv na ye ni o yi cıga tu We cwəŋə kam wɔni tun. A pɔpɔni taani dintv funfun mu sı a ma pa abam na baari, sı a daari a pa á lwarı ni cıga kalv á na se tun mu yi We zaani dım cıga cıga. Nan fɔgi-na á taá jigı cıga kam kuntu.

¹³ We kɔgɔ kvlv na wv Babilɔni * ni yi We kuri-ba ni Dı na kuri abam di te tun jɔɔni abam. Marıki wulv na yi amv bu We cwəŋə kam nwaani tun di jɔɔni abam. ¹⁴ Á na jeeri daani, sı á taá jɔɔni daani di sono.

Abam balv maama na yi Zezi Krisi nɔɔna tun, We wó pa abam yazurə. ^{2:6} f3 5:12 Siliven di Silası maama yi nɔɔnv dıdva yırı mu. Nii-na Titıŋa Tɔnɔ 15:22.

Tɔnɔ kɔlv Piyɛɛri na pupɔni o ki bile tin na bri dibam kɔlv tin mu tuntu

Piyɛɛri dɛɛn pupɔni tɔnɔ kuntu balv maama na tɔgi Zezi tin ɲwaani mu. Vwan zaasum tiinɛ zanzan dɛɛn tu ba zu Zezi nɔɔna bam wɔni. Ba zaasum dum ma pa nɔɔna ki wo-digiru kikiɛ dwi maama.

Dí na maɲi si dí ki te si dí vin zaasum dum kuntu tin, ku yi si dí taa ve yigə Zezi cwəŋə kam wɔni si dí lwarɪ o cɪga kam dí wəli da, ni balv yi na nɛ Zezi tin na bri dibam te tin.

Piyɛɛri dɛ yigə o bri Wɛ nɔɔna ni ba maɲi si ba taa ɲwi ni Wɛ na lagɪ te tin mu, si ba taa zigɪ kəŋkəŋ cɪga kalv Zezi tuntuɲna bam na bri-ba tin wɔni (pɔɔrum 1).

O ma daari o ci vwan zaasum tiinɛ bam di wo-balwaarv tilv ba na jaani ba zu Wɛ nɔɔna bam titari tin (pɔɔrum 2).

O laan ma bri ni nɔɔna balv na tɛ ba wi: «Zezi daa bá joori o ba» tin, ku yi vwan mu. Zezi na daani yi o ta wɔ tu tin, ku yi o ki wɔ-zuru mu di nɔɔna, si ku pa ba maama na cwəŋə ba ləni ba wɔrv ba yagɪ kəm-balwaarv si Wɛ vri-ba (pɔɔrum 3).

Tɔnɔ kɔlv

PIYɛɛRI

na pupɔni o ki bile tin

1

¹ Amv Simɔn Piyɛɛri mu pupɔni tɔnɔ kuntu. A yi Zezi Krisi gamba-sono mu, yi a kwəri a yi o tuntuɲnu wɔlv o na kuri tin. Amv pupɔni a pa abam balv Wɛ na pɛ á jigɪ wɔ-dɪdva di Zezi Krisi ku maɲi di dibam di na jigɪ wɔ-dɪdva did-o te tin, o na yi cɪga tu tin ɲwaani. Wɔntv mu yi dibam Tu Wɛ di dí Vɪrv.

² Wɛ wó pa abam yu-yoŋo di yazurə ku ja gaali, di á na tu á lwarɪ-Dl yi á ta kwəri á lwarɪ dí Yuutu Zezi tin.

Dí maɲi si dí taá ɲwi si ku maɲi di Wɛ na lagɪ te tin

³ Wɛ dam tu Zezi Krisi pɛ dibam woŋo kɔlv maama na pai dí jigɪ ɲwia Wɛ tee ni yi dí daari dí tɔgi Dl cwəŋə lanyirani tin, di o na pɛ dí lwarɪ Baɲa-Wɛ dilv na kuri dibam si dí tɔgi dí na Dl paari-zulə, si dí taá ki lanyirani ni dintv na ki lanyirani te tin. ⁴ Ku tɔgi Dl zənə yam kuntu ɲwaani mu, yi Dl pa dibam wo-laarv tilv na tiini ti jigɪ kuri yi Dl ya go ni si Dl pa dibam tin. Dl zəni abam kuntu, si Dl pa á wani á lu lɔgv baɲa wo-yɔɔrv tilv fra na ganɪ nɔɔna ku pai ba wɔbɔŋa cɔgi tin mu, si á daari á taá jigɪ Wɛ ɲwia kam á bicara ni.

⁵ Kuntu ɲwaani, á tiini á kwaani

si á pa lanyirani kəm tɔgi di wəli á wɔ-dɪdva kam á na maɲi á ki di Wɛ tin ni,

si á wəli yəno á lanyirani kəm dum di wɔni,

⁶ si á daari á ja á titi á wəli á yəno kum wɔni,

si á wəli pu-dia á na jigɪ á titi te tin wɔni,

si á taá tɔgi Wɛ cwəŋə lanyirani á wəli á pu-dia kam di wɔni,

⁷ si á taá jigɪ á ko-biə ɲwaɲa á wəli á na tɔgi Wɛ cwəŋə lanyirani te tin wɔni,

si á taá soe nɔɔna á wəli á na jigɪ da-ɲwaɲa te tin di wɔni.

⁸ Abam na sunɪ á jigɪ wo-laarv tum kuntu ku ja gaali, ti wó ci abam si á yi taá yi yawəri-nyuna, yi kóv pa á fɔgi á tiini á lwarɪ dí Yuutu Zezi Krisi á wəli da. ⁹ Nɔɔnv wɔlv nan na ba jigɪ wo-laarv tum kuntu tin, kuntu tu warɪ o lwarɪ Wɛ cɪga kam, o nyɪ di lilwe mu te. O swe ni o dɛɛn na ki lwarma yalv tin maɲi ya saari.

¹⁰ Kuntu ɲwaani, a ko-biə-ba, Wɛ na bəŋi abam si á taá tɔgi-Dl yi Dl kuri abam si á taá yi Dl nɔɔna tin, kwaani-na á pa á na tɔgi-Dl te tin tiini ku taa jigɪ kuri lanyirani. Á na kwaani á ki kuntu dorɲ, á daa bá

ywəri We cwəŋə kam wɔni. ¹¹Kuntu, We wú yagi cwəŋə Dɪ pa abam fasi, sɪ á na jəŋə je Zezi Krisi paari dim wɔni. Wɔntu mu yɪ dɪbam Yuutu dɪ dí Vɪrvu, yɪ o paari dim ba jɪgɪ tiim maŋa dɪ maŋa.

¹²Mu ku kuri amu joori a pai á guli wo-laaru tum kuntu woŋo maŋa maama. Abam nan maŋi á ye-tɪ, yɪ á suni á tɔgɪ cɪga kalv á na lwarɪ tun. ¹³A nan buŋɪ nɪ ku lana, sɪ amu ta na wu lɔgɪ baŋa nɪ tun, sɪ a taa guli abam kuntu doŋ, sɪ ku pa á taá jɪgɪ tɪ wɔbuŋa. ¹⁴A ye nɪ ku daa bá daani sɪ a tɪ, nɪ dí Yuutu Zezi na pe a lwarɪ te tun. ¹⁵Amu nan wú kwaani a kɪ woŋo kulv na wú pa á taá wai á guli wəenu tum kuntu gulə maŋa maama amu tɔvni kwaga nɪ tun.

Dí na suni dí lwarɪ Zezi cɪga kam te tun

¹⁶Dɪbam dɛen pe á lwarɪ dí Yuutu Zezi na tu dɪ dam nabiinə titari nɪ te tun. Dí na pe á lwarɪ o cɪga kam kuntu tun, ku dai sunswali mu dí me dí brɪ abam nɪ nɔɔna na mai ba titɪ swan ba brɪ te tun. Dɪbam titɪ yɪ nan mu ne o na jɪgɪ We paari-zulə cɪga cɪga te tun. ¹⁷Dí ma na Zezi na jorɪ tiə dɪ zulə o Ko We tee nɪ maŋa kalv o yibiyə na ləni yɪ Paŋwa Baŋa-We ŋɔɔni Dɪ wɪ:

«Amu Bu mu tuntu, a so-o dɪ a wu maama.

Amu tiini a jɪgɪ wɔpɔlo did-o.»

¹⁸Dɪbam titɪ nɪ kwərə kam kuntu na ŋɔɔni We-səŋə nɪ maŋa kalv dɪbam dɪ Zezi dɛen na wu piu kulv We na ŋɔɔni ku yuu nɪ tun. *f1 *

¹⁹Kuntu, dí nan ta ye fasi nɪ taani dilv We nijoŋnə bam na brɪ faŋa faŋa tun suni dɪ yɪ cɪga mu. Ku maŋi sɪ á taá maani á nii dɪ na yɪ te tun. Taani duntu nyɪ dɪ ba na tarɪgɪ kania ba zigɪ lim je nɪ yɪ ka pai pooni wura sɪ ku vu ku yɪ tɪ-pura te tun mu. Zezi Krisi pooni dim laan wú ba dɪ taa wu á bicara nɪ, nɪ nanɔgɔ na fuŋi yɪ pooni wura te tun. ²⁰Kulv na dwe didɪ sɪ á lwarɪ tun mu tuntu: Nɔɔn-nɔɔnv bá wani o ma o titɪ wɔbuŋa yirani o brɪ We kwərə kalv na pɔpɔni Dɪ tənə kum wɔni tin kuri. ²¹Beŋwaani We kwərə kam Dɪ nijoŋnə bam dɛen na tɔɔli tun wu nuŋi nabiinə wɔbuŋa wɔni. Ku nan yɪ We Joro * kum mu pe nɔɔna jɪgɪ dam yɪ ba wai ba tɔɔli We titɪ kwərə kam.

2

Vwan zaasum tiinə na wú ba ba ganɪ nɔɔna te tun

(Zudi 4-13)

¹Faŋa faŋa tun, nɔɔna dɛen mu wu We nɔɔna bam wɔni ba na brɪ nɪ ba yɪ We nijoŋnə yɪ ba yagi ba dai. Vwan zaasum tiinə dɪ wú ŋə ba zv abam wɔni kuntu, yɪ ba kɪ swan ba brɪ abam zaasum dilv na dai We nyum yɪ dɪ cɔgɪ nɔɔna tun. Bantu mu vin ba Yuutu Zezi wɔlv na ŋwɪ ba lwarum junɪ sɪ ba taa yɪ o nɔɔna tun. Kuntu ŋwaani ba kikiə yam wú pa We cɔgɪ-ba lɪla. ²Nɔɔna zanzan nan wú se ba tɔgɪ ba na brɪ kulv tun, yɪ ba dɪ kɪ ba wo-digiru kikiə yam kuntu doŋ. Ba na kɪ wəenu tilv tun wú pa nɔɔna taa yáali We zaasum dilv na yɪ cɪga tun. ³Vwan zaasum tiinə bam kuntu na yɪ wo-swən-nyuna tun, baá kwaani ba ma bitar-ywe ba ganɪ abam, sɪ ba ma na nyɔɔri abam baŋa nɪ. We nan maŋi Dɪ ti Dɪ yigə faŋa faŋa sɪ Dɪ dɪ bantu sariya, yɪ cam wú ba ba baŋa lɪla.

⁴Ku nan na yɪ malesɪ * silv dɛen na cɔgɪ tun dɪ, We wu yagi-sɪ. Dɪ dɪ-sɪ Dɪ yagi min-tv * nɪ mu, me ba na kwaari-sɪ lim wɔni, sɪ sɪ taa wura taan, sɪ ku vu ku yɪ Dɪ sariya de dim tun. ⁵We dɛen wu yagi faŋa faŋa nɔɔna balv na wu lɔgɪ baŋa nɪ yɪ ba kɪ lwarum tun. Nowe * mu We vri Dɪ wəli dɪ nɔɔna barpe, dɪ wɔntu na tɔɔli We cɪga kam o brɪ nɔɔna te tun. We ma daari Dɪ cɔgɪ balv na vin Dɪ ni tun, Dɪ pa dva tiini ka nɪ yɪ na li lɔgɪ baŋa, yɪ ba maama tɪ.

⁶Ku daa ta na yɪ nɔɔna balv dɛen na zɔvri Sodəm * dɪ Gomɔɔri nɪ tun, We pe mini mu dɪ ba je sum kuntu ku daari tintwarum yirani, sɪ ku brɪ nɪ ba ba jɪgɪ bura. Dɪ cɔgɪ-ba kuntu sɪ ku taa yɪ maana mu ku pai balv maama na buŋi sɪ ba vin Dɪ ni tun. ⁷Dɪ ma daari Dɪ vri Lotɪ * ba wɔni. Wɔntu dɛen mu se We cɪga kam, yɪ o wu tiini ku cɔgɪ dɪ nɔn-balwaarv tum na kɪ wo-digiru kikiə te tun. ⁸O na yɪ nɔn-ŋum yɪ o zɔvri dɪ ba tun, o nai ba kəm-lwaanv tum de maama yɪ o ni ba niə-bitari sum na yɪ te tun. Ku maa tiini ku jɪgɪ wu-cɔgɔ did-o dɪ ba na tuŋi ba cɔgɪ We cullu tum te tun.

⁹Kuntu, dí Yuutu Baŋa-We wai Dɪ vri balv na tɔgɪ-Dɪ tun sɪ ba yɪ cɔgɪ dɪ maŋum dilv na yɪ-ba tun. Ku nan na yɪ balv na vi-Dɪ tun, Dɪ wai Dɪ puna yɪ Dɪ cɔgɪ-ba sɪ ku vu ku yɪ Dɪ sariya de dim, sɪ Dɪ laan pa ba na cam. ¹⁰Ku na dwe didɪ balv na tɔgɪ wo-digiru kikiə yalv ba fra na zɔvri yɪ ba ba lagɪ sɪ ba se wɔlv na jɪgɪ ni ba baŋa nɪ tun, We wú pa ba na cam ku ja gaali.

Vwan zaasum tiinə bam kuntu ba kwari cavura, ba nan ba nɪgɪ nɔɔn-nɔɔnv dɪ. Ba maa ba kwari fɔvni sɪ ba ŋɔɔni ba twɪ didɛera balv na wu wɛyuu tilampolo nɪ tun. ¹¹Nan dɪ We malesɪ sum na tiini sɪ jɪgɪ dam

sí dwe vwan zaasim tiinə bam kontu tun, sí ba se sí twí dideera bam kontu sí ḡooni ba woḡo dí Yuutu wom yigə ní. ¹² Vwan zaasim tiinə bam yəni ba ḡooni ba twí wəənu tilv ba na yəri tí kuri tun mu. Ba ma kí yəə yəə ní ga-vara na ba jigí wuburja yí ba kí te tun. Ga-vara wurá sí nəəna mu taa jaani-ba ba gvi. Nəəna bam kontu dí nan wó cəgi ní ga-vara mu te. ¹³ Wé wó pa ba na yaara sí ku maḡi dí ba dí na pe nəəna na yaara te tun. Ba ma kí wupolo dí wo-digiru tilv ba fra na zuri tun, yí ba kí-tí jaja wia titari ní. Ba kəm dí m yí digiru dí cavura mu abam titari ní, maḡa kalv á na yəni á la daani sí á dí wodiu yí ba ta kí wupolo dí ba lwarim dí m tun. ¹⁴ Bantu wuburja zv boorim kikiə yirani mu. Ba bri ba ba jigí siun dí wo-balwaarv kəm, yí ba sugí balv wuburja dí na bwənə tun ba pai ba tusə. Ba maa tiini ba yí wo-swən-nyuna dí. Wé nan wó cəgi-ba. ¹⁵ Bantu ma yagi cwə-laa təgim, yí ba ywəri ba vu ba təgi Bozori bu Balam * cwəḡə kam. Wuntu yí deen ma su səbu kulv o na wó na o kəm-baləwə kum ḡwaani tun. ¹⁶ O na vin Wé ní tun, DÍ ma pa varum na ba ḡooni tun ḡooni ní nabiinu te. O titi binaga mu ḡooni ka kaan-o, sí ku cí Balam na yí Wé nijorḡnu tun dí jwərim dílv o na lagí o kí tun.

¹⁷ Nəəna bam kontu nyí dí buli-yiə yalv na ba buri tun mu, yí ba ta nyí dí kunkwəənu tilv vu-fəwə na kalí ku pa tí jagí tun. Wé nan lí jəgə kalv na tiini ka yí lim tun mu sí DÍ kí-ba da. ¹⁸ Ba maa tiini ba ḡooni kamunni-bitari silv na ba jigí kuri tun, yí ba mai wo-yəərv tilv nabiinə fra na zuri yí tí yí wo-digiru tun ba ma ganí balv laan na pəəri ba titi dí nəəna balv na yəri Wé cwəḡə tun. ¹⁹ Ba maa te dí nəəna ní, ba na de bam cwəḡə kam, baá ta te ba titi. Balv nan na te kontu tun titi yí gambə mu, dí ba kikiə yam na jigí-ba ya ve cəgim wuni tun. Beḡwaani, woḡo kulv maama nəənv na pai ku te-o tun, o yí ku gambaa mu. ²⁰ Nəəna balv na lwarí Zezi Krisi wulv na yí dibam Yuutu dí dí Vurnv tun, ba lugi lvgv baḡa wo-digiru tum mu. Ba laan nan na joori ba pipiri ba se ba pai tí te-ba, ba kweelim je wó tiini ku taa yí lærv dí ba ku dwəni pulim ní. ²¹ Beḡwaani, ba ya na wv lwarí Wé cíga cwəḡə kam, ku ya wó ta lana ku pa-ba ku dwe ba na lwarí-ka yí ba laan pipiri ba za ba wuburja dí Wé ní dílv DÍ na pe-ba sí ba taa təgi tun. ²² Bantu na kí te tun nyí dí bitar-dundia kalv na tagí cíga ka wí:

«Kakurə joori ka dí ka titwaanv.»

Bitar-dundia kadoḡ dí ta wí:

«Nmú na jaani təru n swe o yira,
o ta wó joori o bibili bwəru wuni mu.»

3

Dí Yuutu Zezi wó suni o joori o ba ní o na tagí te tun

¹ Amv badon-sonnu-ba, təwə kontu amv na pupuni a pa abam tun laan kí tile mu. Twaanv tum kontu maama wuni amv kwaani sí a guli abam Wé cíga kam na yí te tun, sí ku pa á taá jigí wuburja-ḡona mu.

² Ku yí sí a ma guli abam faḡa faḡa Wé nijorḡnə bam na maḡi ba bri kulv tun mu, sí á daari á guli dí Yuutu dí dí Vurnv Zezi ní dí m o tintuḡna bam na bri abam tun.

³ Kulv na dwe dí dí tun, á taá ye ní, lvgv baḡa tiim da yam na yiə, nəəna badonnə wó ta wurá ba na təgi wo-yəərv tilv ba titi fra na zuri tun, yí baá ta jigí abam ba mwana ba wí: ⁴ «Wé goni ní ní DÍ Bu wom ta wó joori o ba lvgv baḡa. Beə mu nan kía yí o ta wv tu? Dí kwə maḡi ba tí, yí wəənu maama nan taa yí ní tí na maḡi tí yí te lvgv baḡa pulim ní tun mu.»

⁵ Balv na ḡooni kontu tun paali ba swe mu. Ba ba lagí sí ba se ní weyuu dí tíga baḡa maḡi tí wurá faḡa faḡa mu, yí Wé ní dí m mu pe tí wurá kontu. Wé deen pe tíga kam nuḡi na wuni mu, yí na bam ḡwaani pa lvgv baḡa ta wurá. ⁶ Ku nan ta yí na mu Wé deen me DÍ cəgi faḡa faḡa lvgv kum, dí DÍ na pe dv-fara kam ní yí ka na bam lí-ku tun. ⁷ Ku nan ta yí Wé ní dí m kontu mu pai zim weyuu dí tíga baḡa kam ta wurá, sí ku taa ve maḡa kam DÍ na wó pa mini cəgi-tí tun. Kontu, Wé tíji-tí sí ku vu ku yí de dílv DÍ na wó dí nabiinə sariya, yí DÍ daari DÍ cəgi balv na vı-DÍ tun mu.

⁸ A badon-sonnu-ba, á maḡi sí á lwarí woḡo kontu ní ní, ku na yí dí dí Yuutu Baḡa-Wé, de dídwı nyí dí bina murv mu, yí bina murv dí nyí dí de dídva mu te Wé tee ní. ⁹ Nəəna badaara burji ní dí Yuutu wom daani yí o wv tu ní o na goni ní te tun. O nan kí wo-zuru mu dí abam, beḡwaani o ba lagí sí nəən-nəənv cəgi, o lagí sí nəəna maama mu na cwəḡə ba læni ba wurv ba yagi kəm-balwaarv tum. ¹⁰ Dí Yuutu Zezi tum de dí m nan wó ba dí dari díbam ní ḡwunv na yəni o ba te tun mu. De dí m kontu ní səə zanzan wó kí weyuu ní, yí weyuu kum wó ba ku je maama. Ku daari mini mu wó dí wəənu tilv maama na wv weyuu ní, yí tíga dí wəənu tilv maama na wv ka baḡa ní tun je.

¹¹ Wəənu tuntv maama nan na lagí tí ba tí cəgi kontu tun, á ye á laan na maḡi sí á taá yí te. Á maḡi sí á taá təgi Wé dí wv-porḡo mu, sí á taá kí DÍ wuburja na lagí te tun. ¹² Abam nan na cəgi de dí m Wé na wó pa

Zezi joori o ba tun, si á kwaaní á taá kí te na wú pa o ba lila tun. De dum kuntu na yiä, mini mu wú di weyuu maama di cögi, yi kúv pa ku wænu maama lóni yi ti nyuni ti cögi. ¹³We nan goni ni si Dl kí weyuu-döŋv di ti-döŋa mu. Dáani mu Dl wú pa wænu maama taa tögí ciga. Tuntu wænu tum mu dibam nan cögä yi dí tuna.

¹⁴Kuntu ŋwaani, a badon-sonnu-ba, á na cögi wænu tum kuntu si ti ba ti kí tun, á kwaaní á pa á wuvv taa lana, si á yi taá jigi tusim We yigä ni, si á daari á taá ŋwi di ywæni di We. ¹⁵Dí Yuutu wum nan na kí wv-zuru yi ku daani tun, lwarí-na ni ku yi si ku ma pa nœna mu na cwæŋə ba na vrim. Dibam ko-bu-sono Pooli maŋi o pupuni kuntu döŋ mu o pa abam, ku nan tögí di We na pɛ-o swan yalv tun mu. ¹⁶O na pupuni twaanv tilv maama o ma bri wænu tum kuntu ciga kam tun, o yəni o tɛ kuntu döŋ mu ti wvni. O nan pupuni wænu tidonnə ti na dana si nœna wani ba ni ti kuri, ku pa balv na yəri We ciga kam lanyirani yi ba wubvŋa bwənə tun jigi o zaasim dum kuntu ba pipirə, ni ba na yəni ba pipiri We twaanv tidaara di te tun. Ku nan wú ja ba titi cögum mu ku ba.

¹⁷Ku nan na yi abam, a badon-sonnu-ba, á laan ye ku na wú ba ku taa yi te tun. Kuntu ŋwaani, taá cv-na á titi, si á yi pa nœn-balwaarv na cwæŋə ba di abam ba tusim dum wvni si ku pa á ga jəgə kalv á ya na zigi da tun. ¹⁸Á nan ta ve yigä, si á taá ŋwi Zezi Krisi zaani dum wvni, si á fögí á lwar-o á wəli da.

Wvntu mu yi dibam Yuutu di dí Vrvnv. Zulə yi wvntu nyum mu lele kuntu si ku taa ve maŋa kalv na ba ti tun. Amina. * ^{1:18}

1JN

1 Zan

Dayigə tənə kulv Zan na pupuni tun na bri dibam kulv tun mu tuntu

Zezi kəgə kum nakwí Zan dɛɛn pupuni tənə kuntu o pa We nœna balv na jigi bubwɛa vwan zaasim tiinə na zv ba kəgə kum wvni tun ŋwaani mu. Bantv vni ni Zezi yi Baŋa-We Bu mu, yi ba daa ta ŋwi lwarim wvni.

Zan ma pupuni o bri-ba ni Zezi suni o yi We Bu mu yi o ji nabiinu o ba lugu baŋa.

Baŋa-We yi pooni tu mu, yi Dl yi sono tu. Dibam na yi Dl biə tun, dí maŋi si dí taá ŋwi pooni wvni mu, si dí taá soe daani.

Ku nan daa na yi lwarim jəgə ni, Zan bri dibam ni dí maŋi si dí ta dí lwarim di We mu, si We yagi Dl ma cɛ dibam Zezi na tigi dibam ŋwaani tun. Wvlv nan na ŋwi di Zezi tun maŋi si o yagi lwarim kəm mu.

Dayigə tənə kulv

ZAN

na pupuni tun

1

Zezi mu yi Bitara kalv na pai nabiinə ŋwia tun

¹Dibam pupuni tənə kuntu si dí pa á lwarí wvlv na maŋi o wvra pulim ni tun mu. Dibam dɛɛn ni o kwərə mu, yi dí na-o di dí yiə di. Dí ma fögí dí nii-o, yi dí ta kwəri dí dwe-o di dí jia. Ku yi ŋwia Bitara woŋo mu dí lagi dí ŋœni di abam. ²ŋwia kam kuntu nan tu ka nat jaja. Dí ma na-ka, yi dí lagi dí maŋi ka na yi te tun dí bri abam. We ŋwi-döŋa kalv na ba ti tun taani mu dí lagi dí ta. ŋwia kam kuntu ya wv dibam Ko We tee ni mu, yi Dl laan pa dí lwarí-ka. ³Dí na nɛ kulv yi dí kwəri dí ni kulv tun mu dí lagi dí ta dí bri abam, si ku pa abam taá jigi wəl-dœnə di dibam, dí maama na ŋwi di dí Ko We di Dl Bu Zezi Krisi tun ŋwaani.

⁴Dí pupuni wænu tum kuntu dí bri abam, si ku pa dibam maama tiini dí taá jigi wupolo mu.

Baŋa-We mu yi pooni tu

⁵ Kwærə kalv dibam na ni Wε Bu Zezi tee ni yi dí lagi dí ta dí bri abam tun mu tuntu: Baŋa-Wε yi pooni tu mu, lim təri Dl tee ni di funfun di. ⁶ Dí na te dí wɪ, dí ŋwɪ di Wε, yi dí ta na wu lim wɔni, ku bri ni dí fɔ vwan mu, yi dí kikiə ba tɔgi cɪga cwəŋə kam. ⁷ Ku daari, dí nan na ŋwɪ pooni wɔni ni Wε na wu pooni wɔni te tun, kontu wú pa dibam maama taá jigi wəl-dɔnɔ daani, yi Wε Bu Zezi Krisi jana kam wú saari dí lwarum maama.

⁸ Dí nan na te dí wɪ, dí ba jigi lwarum, dí gani dí titi mu, cɪga təri dí tee ni. ⁹ Dí nan na se dí ta dí lwarum di Wε, Dl laan wú yagi-di Dl ma ce dibam, yi Dl daari Dl saari dí wo-balwaarv tum maama. Beŋwaani Wε bá kwanɪ Dl ni, Dl yi cɪga tu mu. ¹⁰ Ku daari, dí na te dí wɪ, dí wu ki lwarum, dí pai Wε yi vwa-nyim mu, yi ku bri ni dí wu jorɪ Dl taani dum mu dí ki dí wubɔŋa ni.

2

Zezi Krisi mu fɔgi nabiinə di Wε daani

¹ A bu-sonnu-ba, a pupɔni tɔnɔ kontu a pa abam, si á yi ki lwarum mu. Dibam wulv nan na ki lwarum, dí jigi wulv na wú fɔgi dibam di dí Ko Wε daani tun. Wuntu mu yi Zezi Krisi wulv na ba jigi lwarum di funfun di tun. ² Wuntu mu me o titi o kaani Baŋa-Wε, yi Dl yagi dibam lwarum Dl ma ce dibam. Ku nan dai dibam yirani lwarum má, ku yi lugu baŋa nɔɔna maama lwarum ŋwaani mu.

³ Dibam na se Wε niə yam mu, kuv bri ni dí suni dí ye-Dl. ⁴ Nɔɔnv nan na te o wɪ, wum ye Wε, yi o na ba se Wε niə yam, kontu tu yi vwa-nyim mu, yi cɪga təri o tee ni. ⁵ Ku daari, nɔɔnv wulv nan na se Wε taani dum tun, kontu tu yi wulv na jigi Wε sono kum cɪga cɪga tun mu. Kontu mu wú bri ni dí suni dí ŋwɪ di Wε. ⁶ Nɔɔnv wulv nan na te o wɪ, o ŋwɪ di Wε, kontu tu maŋi si o taa ŋwɪ ni Zezi Krisi deen na ŋwɪ te tun mu.

Wε ni dum na bri te tun

⁷ A badon-sonnu-ba, ni dilv a na pupɔni a pa abam tun dai ni-dvuri. Di yi ni-doori mu, di maŋi di wura di abam mu pulim ni. Ni dum kontu yi taani dilv abam na maŋi á ni tun mu. ⁸ Ku daari, di nan daa ta yi ni-dvuri mu amv na pupɔni a pa abam, beŋwaani Zezi mu bri ni dum kontu cɪga kam, yi abam di bri cɪga kam kontu. Ku maa pa lim maa kea, yi pooni dilv na yi cɪga tun laan zəŋi.

⁹ Nɔɔnv wulv maama na te o wɪ, o ŋwɪ pooni wɔni, yi o na culi o donnə, kontu tu ta wu lim wɔni mu di zum maama. ¹⁰ Ku daari, nɔɔnv wulv nan na soe o donnə tun, kontu tu mu ŋwɪ pooni wɔni. Kulokulv təri o ŋwɪa wɔni, ku na wú pa nɔɔnv tu lwarum wɔni. ¹¹ Nɔɔnv wulv nan na culi o donnə tun wu lim wɔni mu o veə, o yəri o na ve me tun, beŋwaani lim dum mu pe o yiə daa ba nai.

¹² A bu-sonnu-ba, a pupɔni tɔnɔ kontu a pa abam, beŋwaani Wε yagi á lwarum Dl ma ce abam Zezi yiri ŋwaani mu.

¹³ A pupɔni a pa abam balv na yi kwə tun, beŋwaani á maŋi á ye wulv na maŋi o wura pulim ni tun.

A pupɔni a pa abam nɔn-dɔnnv tum, beŋwaani á wani wo-lwaanv tu sutaani.

¹⁴ A biə-ba, a pupɔni a pa abam, beŋwaani abam maŋi á ye dí Ko Wε.

A pupɔni a pa abam balv na yi kwə tun, beŋwaani abam maŋi á ye wulv na maŋi o wura pulim ni tun.

Nɔn-dɔnnv tum, a pupɔni a pa abam, beŋwaani abam dana. Wε taani dum maa wu á wɔni, yi á wani wo-lwaanv tu sutaani.

¹⁵ Yi zaŋi-na á taá soe lugu baŋa di ku wo-yɔɔrv tum. Nɔɔnv wulv na soe lugu baŋa wo-yɔɔrv tum tun, kontu tu daa ba jigi dí Ko Wε sono o bicari ni. ¹⁶ Beŋwaani lugu baŋa wəənu tum maama, ku na yi nabiinə fra na yəni ya zɔvri wo-yɔɔrv tiv tun, naa nabiinə yiə na sui wəənu tiv tun, naa nabiinə na magi ba nyɔɔna di ba jijigirv te tun, tuntu maama dai dí Ko Wε nyim, ti yi lugu baŋa nyim mu. ¹⁷ Lugu baŋa di ku wo-yɔɔrv tum nabiinə fra na zɔvri tun lagi ti ke mu. Ku daari wulv nan na ki kulv Wε wubɔŋa na lagi tun mu wú ta ŋwɪ si ku taa ve maŋa kalv na ba ti tun.

Zezi Krisi Dum wum na wú ba te tun

¹⁸ A biə-ba, lugu baŋa kweelim da yam twe ya ti. Abam nan maŋi á ni ni Zezi Krisi Dum wum maa buna. Lele kontu, Zezi Krisi dɔna zanzan mu laan nan tu ba wura. Ku ma pa dí ye ni da yam kontu twe ya ti. ¹⁹ Nɔɔna bam kontu pwe ba titi mu dibam kɔgɔ kum wɔni, ba nan maŋi ba dai dibam kɔgɔ kum nɔɔna cɪga cɪga. Ba ya na yi dibam kɔgɔ kum nɔɔna, ba ya bá yagi dibam te. Ba nan pwe ba titi kontu, si ku bri lanyirani ni bantv wulv wulv ya maŋi o dai dibam kɔgɔ kum wu nɔɔnv mu.

²⁰ Ku nan na yi abam, á maŋi á jorɪ Wε Joro * kum Krisi na pe abam tun, yi ku pa á maama lwarɪ Wε

ciga kam. ²¹ Kuntu, a nan na pupuni a pa abam tun, ku dai ni a wi, á yəri ciga mu. Wojo kulv nwaani a na pupuni tun mu yi si á maŋi á ye kulv na yi ciga, yi á ye ni kulv maama na yi vwan tun bá wani ku nuŋi ciga wuni.

²² Wəon nan yi vwa-nyum tun? Ku yi wulv na te ni Zezi dai Krisi wum We na tuŋi tun mu. Kuntu tu yi Zezi Krisi dum mu, yi o vin dí Ko We di Dl Bu wum di. ²³ Wulv maama nan na vin We Bu wum tun, o vin o Ko We di mu. Ku daari, wulv maama na bri ni o se We Bu wum tun, o Ko We di wura di kuntu tu.

²⁴ Kuntu, á taá jigi zaasum dilv á na maŋi á ni pulim ni tun á bicara ni. Á na se á jigi zaasum dum kuntu, kuv pa abam di We Bu wum di o Ko We taa nwi daani. ²⁵ Mu We Bu wum na goni ni si o pa dibam kulv tun, ku yi We nwi-duŋa kalv na ba ti tun mu.

²⁶ Amu pupuni wəonu tum kuntu a pa abam, si á wani á lwarí balv na lagí ba ganí abam tun wojo mu. ²⁷ Ku nan na yi abam, We Joro kum Zezi na pe abam tun wu á bicara ni, yi á daa wu maŋi si nəon-nəonv zaasi abam. We Joro kum bri abam wojo maama kuri. Ku zaasum dum yi ciga mu, di dai vwan. Kuntu tun, á taá nwi di Zezi, nuneeni ku na bri abam te tun.

²⁸ A bu-sonnu-ba, pa-na dí taá nwi did-o, si maŋa kam o na wú joori o ba tun, dí wú na baari yi cavura bá ja dibam o yigə ni. ²⁹ Abam na ye ni Zezi yi ciga tu tun, lwarí-na ni wulv maama kikiə na təgi ciga We cwəŋə ni tun yi We bu mu.

3

Dibam yi We biə mu

¹ Nan buŋi-na á nii, dí Ko We na tiini Dl soe dibam te yi Dl mai dibam Dl bæ ni Dl biə tun. Dí nan suni dí yi kuntu mu. Kuntu mu nəona balv na yi lvgv baŋa nyum tun yigə tərə di dibam, ba na yəri We tun nwaani.

² A badon-sonnu-ba, dibam laan yi We biə mu. Dí nan na wú ba dí taá yi te tun daa ta wu bri fasi. Dí nan na ye kulv tun mu yi: Zezi na wú joori o ba maŋa kalv tun, dí laan wú ta yi ni wum titi na yi te tun, beŋwaani dí wú na o na yi te tun fasi. ³ Wulv maama na jigi tuna yantv di Zezi tun, kuntu tu maŋi si o taa nwi di wu-porjo, ni Zezi na yi wu-porjo tu te tun mu.

⁴ Wulv maama na ki lwarim tun vin We ni mu. Lwarim kəm yi We ni vwn mu. ⁵ Abam ye ni, Zezi Krisi na tu lvgv baŋa tun, ku yi si o saari nabiinə lwarim mu o yagi. Wuntu nan ba jigi lwarim di funfun di. ⁶ Kuntu, wulv maama na nwi did-o tun yagi lwarim kəm mu. Wulv maama nan ta na ki lwarim tun, ku bri ni o ta wu lwarí Zezi mu, yi o kwəri o yəri o na yi wulv tun.

⁷ A bu-sonnu-ba, yi pa-na nəon-nəonv na cwəŋə o ganí abam. Wulv maama tituŋa na təgi ciga tun mu jigi ciga We tee ni, ni Zezi na jigi ciga te tun. ⁸ Ku daari, wulv maama nan ta na təgi lwarim kəm tun, ku bri ni o yi sutaani * nəonv mu, beŋwaani sutaani maŋi di ki lwarim ku zigi pulim ni mu. We Bu wum nan tu lvgv baŋa si o cəgi sutaani tituŋa mu. ⁹ Wulv maama na yi We bu tun yagi lwarim kəm mu, beŋwaani We dam dilv na pai nwi tun wu o tee ni. Kuntu tun, o daa bá wani o ta taa ki lwarim, o na yi We bu tun nwaani. ¹⁰ Kuntu mu yi kulv na pəari balv na yi We biə di balv na yi sutaani biə tun daani. Wulv maama kikiə na ba təgi ciga yi o ba soe o donnə tun dai We nəonv.

¹¹ Ku yi ciga mu, dí maŋi si dí taá soe daani. Kuntu mu yi We kwərə kam abam na maŋi á ni pulim ni tun. ¹² Dí nan wu maŋi si dí ki nuneeni Kayin * na ki kulv faŋa faŋa tun. Wuntu deen yi wo-lwaanv tu sutaani juŋa nəonv mu, yi o gv o nyaani. Bəe nan mu ki yi o gv-o? Ku yi wum titi kikiə na ba lana, yi o nyaani wum kikiə təgi ciga tun nwaani mu.

Dí maŋi si dí taá soe daani mu

¹³ A ko-biə-ba, lvgv baŋa nəona bam na culi abam, á yi pa ku sv abam. ¹⁴ Ku na yi dibam, dí ye ni dí maŋi dí yagi tvvni cwəŋə, yi dí daari dí təgi We nwi-duŋa kam cwəŋə mu. Dí na soe dí donnə tun mu pai dí lwarí kuntu. Wulv maama nan na ba soe o doŋ tun ta wu tvvni juŋa ni mu. ¹⁵ Wulv maama na culi o donnə tun yi nən-gurv mu. Abam nan ye ni nən-gurv bá wani o taa jigi We nwi-duŋa kam o bicari ni.

¹⁶ Zezi na tiini o soe dibam tun mu te o se si o ti dibam nwaani. Kuntu mu pe dí lwarí sono ciga ciga na yi te tun. Mu ku kuri dibam di maŋi si dí se si dí ti dí donnə nwaani. ¹⁷ Nəonv wulv maama na yi jigirv tu tun na ne ni o doŋ ba gara, yi o na wu pe o nwaŋa zv-o, ku bri ni We sono kum təri kuntu tu bicari ni mu.

¹⁸ A bu-sonnu-ba, dí kikiə mu maŋi si ya bri ni dí sono kum dí na jigi tun dai ni-taani yirani, si ku yi sono kulv na yi sono ciga ciga tun mu.

¹⁹ DÍ na jigi sono kum kontu don, kuó pa dí lwarí ní dí suni dí tǎgi cǐga cwəŋə kam, yí kuó pa dí bicara taa tigi jəgə didva Wε yigə ní. ²⁰ Kontu, dí bicara nan na pε dí lwarí ní dí kí dí tusi, dí ye ní Wε ye Dl dwe dí bicara yam na ye te tun, yí dintu mu ye wəənu maama.

²¹ A badon-sonnu-ba, dibam bicara nan na bá wani ya cǎgi dibam tun, dí wó ta jigi baari Wε yigə ní.

²² DÍ wó na woŋo kulv maama dí na wó loori Dl tee ní tun, dí na se Dl ní yí dí kí kulv na poli Dl wó tun ŋwaani. ²³ Ni dilu Wε na pε dibam tun mu tintu: DÍ maŋi sí dí kí dí wu-didva dí Dl Bu Zezi Kriisi, sí dí kwəri dí taá soe daani, ninεeni wontu na pε dibam ní sí dí taá soe-da te tun. ²⁴ Wulv maama na se Wε niə yam tun ŋwi dí Dl mu, yí Wε dí wura dí kontu tu. Wε Joro kum Dl na pε dibam tun mu pε dí lwarí ní Wε suni Dl wura dí dibam.

4

DÍ na wó kí te dí lwarí Wε Joro dí sutaani joro daani tun

¹ A badon-sonnu-ba, yí zaŋi-na á se nǎənu wulv maama na te o wí Wε Joro * kum wu o tee ní tun. Á nan maŋi sí á maasi mu á níi, sí á lwarí ku na yí Wε Joro kum naa ku na dai. Beŋwaani vwa-Wε-nijonə zanzan tu ba kari lvgv baŋa ní ba ganí nǎəna. ² A nan lagi a bri abam á na wó kí te, sí á lwarí ku na yí Wε Joro kum naa ku dai tun mu. Nǎənu wulv maama na se o wí, Zezi Kriisi deen jigi nabiinu o ba lvgv baŋa tun, Wε Joro kum wu kontu tu tee ní. ³ Ku daari, nǎənu wulv maama na vin Zezi tun, Wε Joro kum təri kontu tu tee ní, yí joro kulv na wu o tee ní tun yí Zezi Kriisi Dum wum nyum mu. Abam maŋi á lwarí ní Dum wum kontu lagi o ba lvgv baŋa. Lele kontu o nan maŋi o ba o wura.

⁴ A bu-sonnu-ba, abam yí Wε nǎəna mu, yí á wani vwa-nyina bam kontu, beŋwaani Wε Joro na wu á wuni tun, ku dam dwe joro kulv na wura dí lvgv nǎəna bam tun dam. ⁵ Vwa-nyina bam kontu kugu je wu lvgv baŋa ní mu. Kontu ŋwaani ba na yəni ba ŋəni kulv tun nuŋi lvgv baŋa mu, yí ku nǎəna bam yəni ba se bantv na te kulv tun. ⁶ Ku nan na yí dibam, dí yí Wε nǎəna mu. Wulv maama na ye Wε tun mu wó se dibam na te kulv tun. Wulv nan na dai Wε nǎənu tun ba sea. Kontu mu dí wó wani dí lwarí Joro kulv na yí cǐga dí vwan joro kum daani.

Wε yí sono tu mu

⁷ A badon-sonnu-ba, pa-na dí taá soe daani, beŋwaani sono nuŋi Wε te mu. Wulv maama na soe o donnə tun, kontu tu yí Wε bu mu, yí o kwəri o ye Wε. ⁸ Wulv maama nan na ba soe o donnə tun ta wu lwarí Wε, beŋwaani Wε yí sono tu mu. ⁹ Wε nan bri ní Dl soe dibam, dí Dl na tuŋi Dl Bu-dua sí o ba lvgv baŋa sí dí wani dí na Dl ŋwi-dvŋa kam wum ŋwaani tun. ¹⁰ Sono kum nan na yí te tun mu tintu: Ku dai ní dibam mu soe Wε, ku yí Wε mu soe dibam. Dintu sono kum mu pε Dl tuŋi Dl Bu wum sí o ba o ti o ma o jana kam o saari dí lwarim.

¹¹ A badon-sonnu-ba, Wε na tiini Dl soe dibam kontu tun, ku maŋi sí dibam dí ta soe daani mu. ¹² Nǎənu nǎənu tərə o yí na ne Baŋa-Wε. Nan dí ku dí, dí na soe daani, Wε wó ta wura dí dibam, yí Dl sono kum wu dí bicara ní cǐga cǐga.

¹³ Wε na pε dibam Dl Joro * kum tun mu pai dí ye ní dí ŋwi dí Wε, yí Wε dí wura dí dibam. ¹⁴ Dibam ne ní dí Ko Wε tuŋi Dl Bu wum sí o ba lvgv baŋa o ji nabiinə Vurnv mu. Cǐga kam kontu mu dibam nan jigi dí bri nǎəna. ¹⁵ Wulv maama na bri jaja ní Zezi yí Wε Bu mu tun, Wε wura dí kontu tu, yí wontu dí ŋwi dí Wε. ¹⁶ Dibam titi lwarí Wε na soe dibam te tun, yí dí se Dl sono kum kontu. Wε yí sono tu mu. Wulv maama na ŋwi sono wuni tun, kontu tu ŋwi dí Wε mu, yí Wε dí wura did-o.

¹⁷ Wε sono kum na wu dibam bicara ní cǐga cǐga, kuó pa dí na baari de dim Wε na wó ba Dl dí nabiinə sariya tun. Beŋwaani dibam ŋwi dí Wε lvgv baŋa ní, ní Zezi dí na ŋwi dí Dl te tun mu. ¹⁸ Fvuni bá wani dí taa wu sono wuni. Sono kulv na yí cǐga tun mu wó zəli fvuni ku pa dí viiri. Zwe varum mu pai fvuni wura. Kontu tun, nǎənu wulv na kwari fvuni tun, ku bri ní Wε sono kum təri o bicari ní cǐga cǐga mu.

¹⁹ Wε na de yigə Dl soe dibam tun mu pai dibam dí jigi sono. ²⁰ Nǎənu na te o wí, wum soe Wε, yí o ta na culi o donnə, kontu tu yí vwa-nyum mu. Beŋwaani, nmv yí na nai n doŋ yí n ba so-o tun, n bá wani n ta n soe Wε yí n yí ba na-Dl. ²¹ Ni dilu Wε na pε dibam tun mu tintu: Wulv maama na soe dintu tun maŋi sí o ta soe o donnə dí mu.

5

Zezi na pε dibam wəno lvgv baŋa ní te tun

¹ Wulv maama na kí o wu-didva o se ní Zezi yí Kriisi * wum Wε na tuŋi tun, kontu tu yí Wε bu mu. Wulv

maama nan na soe ko tun soe ko wum biə di mu. ²Kuntu, di na soe We yi di se Dl niə yam, di ye ni di soe Dl biə di mu. ³Di na wó ta soe We te tun mu yi si di taá se Dl niə yam. Dl niə yam tógum nan bá ta cana di dibam, ⁴berjwaani wulv maama na yi We bu tun wani lvgu baŋa wo-balwaarv tum. Ku yi dibam na ki di wu-didva di Zezi tun mu pe di wani wo-balwaarv tum kuntu. ⁵Nəon-nəonu tərə o na wó wani lvgu baŋa wo-balwaarv tum, ku na dai wulv maama na se ni Zezi yi We Bu tun yirani.

Baŋa-We bri ni Zezi yi Dl Bu mu

⁶Zezi Kri si mu yi wulv deen na tu lvgu baŋa, yi Baŋa-We bri ni o yi dintv Bu maŋa kalv ba na miis-o na wuni di maŋa kalv o na tiga yi o jana nuŋi tun. Ku nan dai na yirani, ku yi na di jana mu. We Joro * di nan bri jaja ni wəenu tum kuntu yi ciga mu, ku na yi ciga tu tun ŋwaani. ⁷Kuntu, We de wəenu titv ŋwaani mu Dl pa di lwarı ni Dl zigı Dl Bu wum ciga kam kwaga ni. ⁸Ku yi Dl Joro kum di na bam di jana kam mu. Wəenu tum kuntu maama bri ciga didva mu. ⁹Dibam yəni di se nabiinə na te kulv ni ku yi ciga tun. Ku nan na yi We na zigı ciga kalv kwaga ni tun, ka tiini ka jigı kuri ka dwe nabiinə na te kalv tun. Dintv nan mu yi dilv na zigı Zezi kwaga ni yi Dl bri ni o yi Dl Bu tun. ¹⁰Kuntu ŋwaani, wulv maama na ki o wu-didva di We Bu wum tun, kuntu tu jigı We ciga kam kuntu o bicarı ni. Ku daari, wulv maama na wu se We tun, kuntu tu bri ni We yi vwa-nyum mu, berjwaani o wu se ciga kalv We na tagı Dl Bu wum ŋwaani tun. ¹¹Ciga kam kuntu mu yi We na pe dibam ŋwia kalv na ba ti tun. ŋwia kam kuntu nan yi Dl Bu wum ŋwaani mu. ¹²Wulv maama na ŋwi di We Bu wum tun, kuntu tu mu jigı We ŋwia kam kuntu. Wulv nan na ba ŋwi di We Bu wum tun, kuntu tu ba jigı We ŋwia kam kuntu.

¹³Amv pupuni wəenu tintv a pa abam balv na ki á wu-didva di We Bu wum tun, si á lwarı ni á sunı á na ŋwia kalv na ba ti tun We tee ni. ¹⁴Kuntu mu di ye fasi We yigə ni ni, di na loori woŋo Dl tee ni yi ku təgi Dl wuburja, Dl wó cəgi di loro kum. ¹⁵Di nan na ye ni We cəgi dibam loro kum, di ye ni di wó na woŋo kulv di na loori Dl tee ni tun.

¹⁶Nmu na ne n doŋ wura o ki lwarım, yi ku dai lwarım dilv na jig-o di ve tıvni wu tun, ku maŋı si n loori We mu n pa-o. N na loori We kuntu, Dl laan wó pa n doŋ wum na ŋwia. Ku nan yi balv na ki lwarım dilv na ba jigı-ba di ve tıvni wu tun ŋwaani mu. Ku daari, lwarım didoŋ wura di na wó pa tıvni ja wulv na ki-di tun. *f1 * Amv nan wu tagı ni á loori We á pa kuntu tu. ¹⁷Kəm dilv maama na ba təgi ciga tun yi lwarım mu. Lwarım nan wura di na ba jaani nəonu di ve tıvni wu. Ku yi dintv taani mu a tea. ¹⁸Di ye ni wulv maama na yi We bu tun daa ba paali o ta ki lwarım, berjwaani We Bu wum titv mu nii wuntu baŋa ni, yi o baá pa wo-lwaanv tu sutaani wan-o. ¹⁹Dibam ye ni di yi We nəona mu. Ku daari balv maama na jigı kugu je lvgu baŋa ni tun wu wo-lwaanv tu sutaani juja ni mu. ²⁰Di ye ni We Bu wum mu tu lvgu baŋa, yi o vuri di swan yi di wani di lwarı Baŋa-We ciga ciga. Di nan ŋwi di Ciga Tu Baŋa-We, di na ŋwi di Dl Bu Zezi Kri si tun ŋwaani. Wuntu mu yi We ciga ciga, o yi ŋwia kalv na ba ti tun tu.

²¹A bu-sonnu-ba, á taá cv á titv si á yi təgi jwəne. ^{5:16}

2JN

2 Zan

Təno kulv Zan na pupuni o ki bile tun na bri dibam kulv tun mu tintv

Zan daa ta mu pupuni təno kuntu o pa Zezi kəgə kum jəgə didva ni o na bə-ku ni <nu di o biə> tun. O kwe-ba si ba taa ŋwi ciga wuni si ba daari ba taa soe daani mu. O ma ta kwəri o kaani-ba si ba ci ba titv di vwan zaasım tiinə bam.

Təno kulv

ZAN

na pupuni o ki bile tun

¹Amv wulv na yi Zezi kəgə kum nakwi tun mu pupuni təno kuntu a pa dibam nu *f1 * wulv We na kuri tun, di biə balv na wu nmu kəgə kum wuni tun.

A soe abam ciga ciga. Ku nan dai amv yirani mu soe abam, ku yi di balv maama na lwarı We ciga kam

tun di mu. ²Beɲwaani dɪbam maama sɛ Wɛ cɪga kam, yɪ ka daa b́a fɔgɪ ka ti dɪbam tee ni.

³Dí Ko Wɛ di Dɪ Bu Zezi Krisi wó pa dɪbam yazurə di yu-yoŋo, yɪ Dɪ daari Dɪ duri dí ɲwaɲa, dɪbam balu na sɛ Wɛ cɪga kam yɪ dí soe daani tun.

Cɪga di sono taani

⁴Amu wu poli lanyirani di a na lwarɪ ni nmu biə bam badaara tɔgɪ cɪga cwəɲə kam, nɪnɛni dɪbam Ko Wɛ na pɛ dɪbam ni sɪ dí taá kɪ te tun. ⁵A nu *f2 *, a lagɪ a ta di nmu sɪ dí maama maɲɪ sɪ dí taá soe daani. A na pɔpɔni kulɔ tun dai ni-dvuri, ku maɲɪ ku yɪ Wɛ ni dɪm dí na ni pulim ni tun mu. ⁶Dí na wó ta soe daani te tun mu yɪ sɪ dí taá ɲwi ni Wɛ niə yam na bri te tun. Wɛ ni dɪm nan yɪ sɪ á taá tɔgɪ sono cwəɲə mu. Abam nan maɲɪ á lwarɪ Dɪ ni dɪm kuntu pulim ni mu.

⁷Vwa-nyɪna zanzan mu tu ba kari lugu baɲa ni ba ganɪ nɔɔna. Vwa-nyɪna bam kuntu maa ba sɛ ni Zezi Krisi jigi nabiinu mu o ba lugu baɲa. Nɔɔnu wulu nan na tɛ kuntu tun yɪ vwa-nyum mu, yɪ o yɪ Zezi Krisi dɪm mu. ⁸Kuntu ɲwaani, á fɔgɪ á cɪ á titɪ, sɪ á na tɔɲɪ kulɔ Wɛ ɲwaani tun yɪ zaɲɪ ku ji kafe, sɪ á wani á na ɲwuru tilu maama Wɛ na wó pa abam tun.

⁹Taá ye-na ni, nɔɔnu wulu maama na yagɪ Zezi Krisi zaasum dɪm yɪ o daari o bri wəenu tidonnə o wəli da tun, Wɛ təri kuntu tu tee ni. Ku daari, nɔɔnu wulu nan na sɛ o tɔgɪ Zezi zaasum dɪm tun, dí Ko Wɛ di Dɪ Bu wum wura di kuntu tu. ¹⁰Kuntu, nɔɔnu na tu abam te, yɪ o zaasum dɪm na dai Zezi Krisi nyum dɪm, á yɪ sɛ á pa o zu á sam. Nan bri á yɪ zaan-o di. ¹¹Nɔɔnu wulu na zaan-o tun, kuntu tu di tɔgɪ o wəli o kəm-balwaarɔ tum wuni mu.

¹²Amu ya jigi wəenu zanzan sɪ a ta a bri abam. A nan ba lagɪ sɪ a pɔpɔni a kɪ tɔnɔ ni. A nan buɲɪ ni, á ba abam te sɪ a laan ɲɔɔni didaani abam jaja, sɪ ku pa dɪbam wupolo kum tiini ku gaali.

¹³Dɪbam balu na yɪ nmu cɔru *f3 * biə yɪ Wɛ kuri dɪbam di tun mu jɔɔni nmu. ¹\e

3JN

3 Zan

Tɔnɔ kulɔ Zan na pɔpɔni o kɪ bitɔ tun na bri dɪbam kulɔ tun mu tuntu

Zezi kɔgɔ kum nakwɪ Zan daa ta mu pɔpɔni tɔnɔ kuntu o pa nɔɔnu wudoɲ o yɪri mu Gayusi.

O pɔpɔni o tee Gayusi di o na tɔgɪ Wɛ cɪga kam yɪ o zəni Wɛ nɔɔna badonnə te tun ɲwaani mu.

Zan ma daari o ta nɔɔnu wudoɲ taani o yɪri mu Diyotrefi o wi, o wu kɪ lanyirani di o na wu jɔɲɪ wum taani yɪ o wu jeeri Wɛ nɔɔna bam lanyirani tun.

O daa ta ma daari o tee nɔɔnu wudoɲ o yɪri na yɪ Demetrisi, wuntu yɪ nɔn-ɲum mu nɔɔna maama yigə ni.

Tɔnɔ kuntu bri dɪbam sɪ dí yɪ lwəni nɔn-balwaarɔ kikiə, sɪ dí taá kɪ lanyirani dí tɔgɪ Wɛ cɪga kam di sono, di dí na wó jeeri dí ko-biə lanyirani te tun.

Tɔnɔ kulɔ

ZAN

na pɔpɔni o kɪ bitɔ tun

¹Amu wulu na yɪ Zezi kɔgɔ kum nakwɪ tun mu pɔpɔni tɔnɔ kuntu a pa a cilɔɲ-sono Gayusi. Amu soe nmu cɪga cɪga.

²A cilɔɲ-sono, Wɛ wó kɪ-m lanyirani woɲo maama wuni. A loori Wɛ mu a pa nmu, sɪ n yɪra taa jigi yazurə, ni n bicari na tɔgɪ Wɛ cwəɲə kam lanyirani te tun. ³Dí ko-biə badaara tu ba ta nmu taani, yɪ ku pa a tiini a na wupolo di a na lwarɪ ni n tɔgɪ cɪga cwəɲə kam lanyirani tun. A nan ye ni n suni n tɔgɪ cɪga kam kuntu mu. ⁴Kulɔkulɔ tərə ku na wó wani ku pa a ja wupolo ku dwəni a na lwarɪ ni a biə bam suni ba tɔgɪ cɪga cwəɲə kam tun.

⁵A cilɔɲ-sono, nmu kɪ lanyirani di n na yəni n zəni dí ko-biə bam te tun, di ku na maɲɪ ku yɪ vərə di.

⁶Dí ko-biə bam tagɪ Zezi kɔgɔ kum yigə ni nmu na kɪ-ba lanyirani te tun. Ku lana sɪ n ta n wəli-ba ba

cwəŋə kam vəŋə wunu, si ku maŋi di We wubɔŋa na laɣi te tun. ⁷ Beŋwaani nɔɔna bam kontu nuŋi si ba tɔɔli Zezi Krisi kwər-ywəŋə kam mu. Ba nan ba joŋi kulɔkɔlv balu na ba tɔɣi Zezi cɪga kam tun juŋa ni. ⁸ Kontu ŋwaani ku maŋi si dibam mu zəni nɔɔna bam kontu dwi si ba wani ba tɔŋi, si ku bri ni dibam di tɔɣi dɪ tɔŋi We cɪga kam ŋwaani.

⁹ Amu deen pupuni tɔnɔ a pa abam Zezi kɔgɔ kum. Diyotrefi wulu nan na laɣi si o taa yi á yigə tu tun ba laɣi si o joŋi kulu dibam na te tun. ¹⁰ Kontu ŋwaani, a na tu abam te, aá ta wo-balwaaru tlv maama o na ki tun á maama yigə ni jaja. Wuntu yəni o ŋɔɔni ta-balwaaru mu o paɪ dibam. Kontu nan ta ba poli o wu. Kulv na wəli da tun, o yəni o ba se si o jeeri dɪ ko-biə bam lanyirani, yi o daari o cəŋi balu na laɣi si ba jeeri-ba lanyirani tun di, yi o ta zəli-ba Zezi kɔgɔ kum wunu.

¹¹ A cilon-sono, yi se n lwəni nɔn-balwaaru kikiə, nmu za n kwaani n ta n ki lanyirani. Wulu maama na ki lanyirani tun yi We nɔɔnu mu. Wulu nan na ki kəm-balwaaru tun ta wu lwarɪ We. ¹² Ku nan na yi Demetrise, nɔɔna maama te o na yi nɔn-ŋum te tun, yi o na tɔɣi cɪga kam te tun di bri ni o yi nɔn-ŋum mu. Dibam di nan bri ni ku yi cɪga mu, yi abam ye ni dɪ na te kulv tun suni ku yi cɪga mu.

¹³ A ya jigi wəənu zanzan si a ta a bri abam. A nan ba laɣi si a pupuni a ki tɔnɔ ni. ¹⁴ A nan buŋi si aá ba abam te lele, si dɪ laan ŋɔɔni daani jaja.

¹⁵ We wó pa-m yazurə.

Nmu cilonnə balu na wu yo seeni tun maama jɔɔni nmu. N di jɔɔni dɪ cilonnə bam didva didva ba na wu nmu tee ni tun n pa dibam.

\e

JUD
Zudi

Tɔnɔ kulv Zudi na pupuni tun na bri dibam kulv tun mu tuntu

Zudi deen pupuni Zezi nɔɔna bam maama ŋwaani mu. O tɔnɔ kum bitari sum tiini si nyi di tɔnɔ kulv Piyɛɛri na pupuni o ki bile tun bitari sum. Twaanv tintu tile maama cv balu na bri vwan zaasum yi ba kwəri ba tɔɣi wo-digiru kikiə yalv ba fra na zuvri tun mu.

Zudi bri vwan zaasum tiinə bam na tiini ba ki wo-balwaaru te tun, yi o bri ni We wó cɔɣi-ba.

O ma daari o kwe We nɔɔna bam si ba taa ki ba wu-didva di Zezi ba zigi kəŋkəŋ We cwəŋə kam wunu di Dɪ Joro kum dam, si ba taa soe daani, si Zezi Krisi pa-ba We ŋwi-dvŋa kalv na ba ti tun.

Tɔnɔ kulv

ZUDI

na pupuni tun

¹ Amu Zudi wulu na yi Zezi Krisi tuntuŋnu yi a yi Zaki nyaani tun mu pupuni tɔnɔ kontu, si a pa abam balu We na bəŋi si á taá yi Dɪ nɔɔna tun. Abam mu yi balu dɪ Ko We na soe yi Zezi Krisi nii á baŋa ni tun.

² We wó duri abam ŋwaŋa yi Dɪ pa abam yazurə di sono ku ja gaali.

Balu na pipiri We cɪga kam tun na ki te tun

(2 Piyɛɛri 2:1-17)

³ Amu badon-sonnu-ba, amu ya maŋi a tiini a laɣi si a pupuni tɔnɔ mu a pa abam a ma ŋɔɔni vrum dilv dibam maama na ne We tee ni tun woŋo na yi te tun. Amu laan nan ne ni ku yi fifiɔn mu si a pupuni tɔnɔ a ma pa abam baari, si á kwaani á zigi kəŋkəŋ We cɪga kam ŋwaani. Ku yi cɪga kam kontu mu We maŋi Dɪ ki Dɪ nɔɔna bam juŋa ni, yi ka bá fɔɣi ka ləni. ⁴ Beŋwaani nɔn-balwaaru mu ŋɔɣi ti zu ti gwaani abam kɔgɔ kum wunu. Ba maa yəni ba pipiri We cɪga kam, si ku pa ba na cwəŋə ba taa tɔɣi wo-digiru kikiə yalv ba fra na zuvri tun, yi ba ta buŋi ni We wó duri ba ŋwaŋa Dɪ na yi ŋwaŋa tu tun ŋwaani. Ba maa vun Zezi Krisi wulu yirani na yi dibam Pe di dɪ Yuutu tun. Faŋa faŋa tun We tɔnɔ kum maŋi ku bri ni We wó di nɔɔna bantv dwi sarɪya.

⁵ Amu nan lagi a guli abam wænu tilv á na maŋi á ye ti ni ni lanyirani tun mu. Á ye ni dí Yuutu Baŋa-We deen vri Dɪ nɔɔna Yisurayeli * tiinə bam Dɪ pa ba nuŋi Ezipi * tw kum wɔni, yi Dɪ laan daari Dɪ pa balv na wu ki ba wu-dɪdva di Dɪ tun ti. ⁶ Á maŋi á ye We na ki te di malesi * silv na lagi si si dam taa dwe We ya na pɛ-si te tun. Si ma yagi jəgə kam We na pɛ-si tun. We ma vɔ-si di capɔnnv Dɪ di je silv na yi lim yirani tun wɔni Dɪ yagi da, si si taa wura taan, si Dɪ sariya de kamunu kum na yiə, si Dɪ laan pa si na cam. ⁷ Nan guli-na nɔɔna balv deen na zɔvri Sodəm * di Gomɔəri ni tun di tuni dilv na batwari da tun woŋo. Bantu di deen tɔgi boorim wo-digiru kikiə mu, yi ku dai di nabiinə yirani má mu ba kia. We ma pa ba na cam di mini dilv na ba di di dwe tun, si ku taa yi maana ku bri nɔɔnv maama.

⁸ Vwan zaasum tiinə bam kuntu na gwaani abam wɔni tun, ba di tɔgi kikiə yantu doŋ mu. Ba maa dwe dɪndwia yalv na pai ba ki lwarim ba cɔgi ba yira tun. Ba maa ba lagi si ba se wulv na jigi ni ba baŋa ni tun, yi ba twi didɛera balv na wu weyuu tilampolo ni tun. ⁹ We malesi didɛerv Misɛeli titi nan wu se o ki kuntu. O deen na magi kantɔgɔ di sutaani * Moyisi * yira yam kəm ŋwaani tun, o wu se o twi-di o ŋɔɔni di woŋo. O nan na tagi kulv tun mu yi si: «We wó pa n na cam.» ¹⁰ Ku daari vwan zaasum tiinə bam nan ŋɔɔni ba twi woŋo kulv maama ba na yəri ku kuri tun mu. Ba na ye wænu tilv maama tun, ba yi ni gavarana ba jigi wubɔŋa yi ba ki yɔɔ yɔɔ te tun mu. Ba nan wó da tuntv kwaga mu ba na cɔgum. ¹¹ We nan wó pa ba na lɛerv, si ba titɔŋa ba tɔgi cwəŋə ni Kayin * titɔŋa deen na ba tɔgi cwəŋə te tun mu. Ba yi ma su səbu kulv ba na wó na ba kəm-balwaarv tum baŋa ni tun, ni Balam * deen na ki te tun. Ba ma vin We ni yi ba cɔgi, ni Kore di deen na vin We ni yi o cɔgi te tun.

¹² Abam na yəni á la daani si á di sono wɔdiu *f1 * kum tun, nɔɔna bam kuntu nyi di kandwa na wu soonə wɔni te tun mu abam dim dɪm maŋa ni. Ba nan ba kwari cavura di ba na tiini ba di te tun. Ba nyi di dva na tuni yi ka da vii ka saagi te tun mu. Ba ma ta nyi di tweeru tilv na ba ləri biə tun mu, ku ya zi maŋi ku yi ti lərim maŋa di. Ba nyi di tweeru tilv ba na gɔgi di ti kurə maama tun mu. Ba ba jigi ŋwia di finfun di. ¹³ Ba nyi di na-fara na pɔgili te tun mu, yi ba cavura kikiə yam nyi di na na pɔgila yi ba zaŋi puŋə te tun. Ba ba jigi jəŋə je, ni calɔwi na kari si beeri te tun. We nan li jəgə kalv na tiini ka yi lim tun mu, si Dɪ ki-ba da si ku taa ve maŋa kalv na ba ti tun.

¹⁴ Enəki wulv na ki Adam * naarv tum kuni bɪrdv tu tun deen maŋi o ta nɔɔna bam kuntu taani o wi: «Dí Yuutu Baŋa-We wó ba di Dɪ malesi kuni murrv murrv, si Dɪ di nabiinə maama sariya. ¹⁵ We laan wó pa balv maama na ba tɔgi-Dɪ tun na cam di ba kəm-balwaarv tilv maama ba na ki ba vin We ni dɪm tun, di ta-balwaarv tilv maama lwarim kərə bam kuntu na ŋɔɔni ba gooni We tun.»

¹⁶ Nɔɔna bam kuntu yəni ba pɔvni mu, yi ba ba fɔgi ba jigi wɔpolo di ba na yi te tun. Ba maa tɔgi wo-yɔɔrv tilv maama ba fra na zɔvri tun. Ba maa ŋɔɔni kamunni ba pa ba titi, yi ba svŋi ni di nɔɔna si ba na nyɔəri ba baŋa ni.

We nɔɔna na maŋi si ba yiri ba titi te tun

¹⁷ Amu badon-sonnu-ba, abam nan maŋi si á guli dí Yuutu Zezi Krisi tuntvŋna bam deen na maŋi ba ta kulv di abam tun mu. ¹⁸ Ba deen wi: «Lvgv baŋa kweelim da yam na yiə, nɔɔna badonnə wó ta wura ba na yáali We ciga kam yi ba vin Dɪ ni, yi ba daari ba tɔgi wo-yɔɔrv tilv ba titi fra na zɔvri tun.» ¹⁹ Nɔɔna bam kuntu dwi mu yəni ba pai nɔɔna pɔəri daani. Ba wubɔŋa tɔgi lvgv baŋa wo-yɔɔrv mu, yi We Joro * kum təri ba bicara ni.

²⁰ A badon-sonnu-ba, ku nan na yi abam, á kwaaní á taá wəli daani si á bi lanyirani di We ciga kam á na ki á wu-dɪdva di ka tun. Á taá wari We di Dɪ Joro kum dam. ²¹ Á taá ŋwi di We sono kum Dɪ na pɛ abam tun, si á taá cəgi dí Yuutu Zezi Krisi na wó ba o pa á na We ŋwi-dvŋa kalv na ba ti tun, o na jigi abam ŋwaŋa tun ŋwaani.

²² Á taá duri balv na jigi bubwea tun ŋwaŋa, si á taá wəli-ba. ²³ Badaara wura á na maŋi si á vri-ba mini dilv na lagi di cɔgi-ba tun wɔni mu. Ku daari balv wo-yɔɔrv kikiə na pɛ ba jigi digiru tun, si á taá jigi ba ŋwaŋa, á nan taá yiri á titi di ba wo-digiru tum, si á daari á taá culi kulv maama na yi lwarim nyim tun.

²⁴ Zuli-na We dilv na jigi dam si Dɪ taa cv abam si á yi tv tusim wɔni tun. Dɪ laan wó pa abam ba á zigi Dɪ yigə ni yi tusim tərə, si á na Dɪ paari-zulə yam di wɔpolo. ²⁵ Duntv yirani mu yi We, Dɪ doŋ daa tərə. Dɪ de dí Yuutu Zezi Krisi ŋwaani mu Dɪ vri dibam lwarim wɔni. Duntv mu maŋi di zulə di yiri kamunu di paari di dam, ku na zigi pulim ni ku ba ku yi zim, si ku taa ve maŋa kalv na ba ti tun. Amina. * ¹²

Wænu tilv Wε na bri Zan Dl ma guri tin na bri dibam kulv tin mu tuntu

Zan dæen pupuni tønɔ kuntv maɲa kalv Rom tiinə pa-farv wum na bæesi Zezi nœna bam zanzan, ba na wɪ Zezi yirani mu yɪ ba Yuutu yɪ ba wv zuli pa-farv wum di zulə yalv na yɪ Wε nyum tin ɲwaani mu.

Maɲa kalv Zan na pupuni tin o wv Patiməsi zoɲo kulv na na kaagi tin yuu ni mu. Ba dæen jaan-o ba vu ba yagi jəgə kantv ni, o na tœli Wε kwər-ywəɲə kam tin ɲwaani mu.

Zan nan pupuni sɪ o pa Zezi nœna bam na baari sɪ ba ta jigɪ tuna, Zezi na wani woɲo maama tin ɲwaani mu.

Tønɔ kuntv wuni nyinyuru zanzan wura ti na nuɲi faɲa faɲa Wε twaanv tum wuni. Nimwæru zanzan wura ti na jigɪ nyinyuru. Nimoro barpɛ lagɪ kv bri nɪnɛni Wε yɪ lanyirani fasi mu.

Zan de yigə o bri ni Zezi mu vuri o titi did-o yɪ o pa o pupuni wænu tuntu (pœrum 1).

O laan ma pupuni twaanv tirpɛ o pa Wε kəgə kulv na wv Azi-balaɲa * tuni dirpɛ dim wuni tin (pœrum 2-3).

O ta ma bri o na nɛ Wε-səɲə wænu te tin (pœrum 4-5).

O ma daari o bri Zezi na dwanɪ maarv tirpɛ tønɔ kum ni ni te tin (pœrum 6-8),

di malesɪ na wugi nabwaanv tirpɛ te tin (pœrum 8-11),

di o na nɛ nyinyuru tirpɛ wɛyuu ni te tin (pœrum 12-15).

O ta ma bri Wε ban-zəɲə kum na su zwi sirpɛ te tin (pœrum 16).

O ma na tv-kamunu Babilɔni na cəgi te tin, didaani ba na cəgi sutaani di di kwaga nœna te tin (pœrum 17-20).

O ta ma daari o na Wε lv-dvɲv kum na yɪ te tin, yɪ o ta o wɪ, Zezi ma buni lele (pœrum 21-22).

Wænu tilv Zan na nɛ tin yɪ dwi təri təri mu, ti maama nan zv da-wuni mu. Nœna nan na ni tønɔ kum kuntv wænu tum kurə te tin yɪ yira yira mu. Nan di kuntv di, kv kwər-yu-kamunu kum yɪ fasi mu: Zezi Kri si mu wani woɲo maama.

Kv nan na yɪ sutaani na ki wo-balwaarv tilv maama tin, kv kweelim ni Wε wó cəgi-di di di wo-balwaarv tum maama, yɪ balv na ki ba wv-didva di Wε tin wó ta di ywæni Dl lv-dvɲv kum wuni.

WÆNU TILV Wε NA BRI ZAN

Dl ma guri tin

1

¹Tønɔ kuntv wv wænu tum yɪ kulv Wε na bri Zezi Kri si o ma bri o tuntuɲna, sɪ ba wani ba lwarɪ kulv na maɲi sɪ kv ki lele tin mu. Zezi pɛ o maleka * mu ba Zan wulv na yɪ o tuntuɲv tin te, yɪ ka bri-o wænu tum kuntv. ²Zan laan maa pupuni kulv maama o na nɛ tin o tiɲi, yɪ o bri ni kv yɪ Wε kwərə mu ni Zezi Kri si na vur-o te tin.

³Nœnv wulv na karimɪ tønɔ kuntv di balv na cəgi tønɔ kum wv wænu tum yɪ ba kwəri ba sɛ-tɪ tin jigɪ yu-yoɲo. Kv suni kv yɪ Wε kwərə mu, yɪ maɲa kam yia sɪ wænu tum kuntv suni ti ki.

⁴Amv Zan mu pupuni tuntu a pa Zezi kəgə kuni birpɛ kulv na wv Azi * ti-niə yam wuni tin.

Wε dilv na maɲi Dl wura pulim ni yɪ Dl ta wura zim sɪ kv taa ve maɲa kalv na ba ti tin,

di Dl didɛera barpɛ balv na bri Dl Joro kum dam yɪ ba zigɪ Dl paari yitunɲu kum yigə ni tin,

wó pa abam yazurə di yu-yoɲo.

⁵Zezi Kri si di wó pa abam yazurə di yu-yoɲo.

Wuntu mu yɪ wulv na bri Wε kwərə kam di ciga tin.

Wum mu de yigə o bi o yagi tɔvni.

Wuntu nan ta mu yɪ lvgv barɲa pwa bam maama yuutu.

Zezi soe dibam yɪ o vri dibam di lwarum wuni, o na tiga yɪ o jana kam nuɲi tin ɲwaani. ⁶O ma daari o pa dibam di təgi di di paari, yɪ di zigɪ o Ko Wε yigə ni di zuli-Dl.

Zezi Kri si maɲi zulə di dam sɪ kv taa ve maɲa kalv na ba ti tin. Amina. *

⁷Nii-na, o maa buni kunkwænu wuni.

Nɔɔnu maama yi wɔ na-o,
di balu na zɔg-o di cicwe tun di,
yi lugu baɲa dwi maama wɔ ta keerɔ o tum dum ɲwaani.
Ku yi cɪga mu. Amina.

⁸Yuutu Baɲa-Wɛ mu wi: «Amu mu yi pulim di gurim.»
Dintu mu yi dilu na maɲi Di wura pulim ni,
yi Di ta wura zum
si ku taa ve maɲa kalu na ba ti tun.

Zezi na vuri o titi di Zan te tun

⁹Amu Zan yi abam ko-bu mu, yi a tɔgi a na yaara nunɛni abam di na ne yaara te tun. A nan ta tɔgi di abam di a wɛli Wɛ paari dum wɔni, yi a tɔgi a na baari, di na ɲwi di Zezi tun ɲwaani. A na tɔli Wɛ kwɛrɔ kalu Zezi na vuri-ni tun ɲwaani mu ba jaani amu ba vu ba yagi Patimɔsi zoɲo kulu na na kaagi tun yuu ni. ¹⁰Dɛ dilu na yi siun dɛ tun ni mu Wɛ Joro * kum tu amu te di dam. Amu ma ni kwɛr-dia na ɲɔni a kwaga ni, ni nɔɔnu na wui nabɔnɔ te tun. ¹¹Kwɛrɔ kam ma ɲɔni ka wi: «Pupɔni kulu maama nmu na wɔ na tin n ki tɔnɔ wɔni, si n tɔɲi-ku n pa Zezi kɔgɔ kulu na wu tuni dirpe dum wɔni tun. Tunu dum kuntu yira mu yi:

Efɛɛzi, Simirini, Pɛergam, Tiyatiiri,
Saridɛsi, Filadɛlfi, di Lawodise.»

¹²Amu ma pipiri si a nii wɔɔ mu ɲɔni di amu. A ma na sɛbu-sɲa min-zwɛɛnu tirpe, ti ziga. ¹³Wulu na zigi ti titari ni tun nyi di nabiinu mu.

O ma zu gwar-didɔrɔ o di o napra ni,
yi o daari o vɔ sɛbu-sɲa kilɔ o nyɔni ni.

¹⁴O yuuywe maa tiini si puri cari cari ni lɔɲɔ te.

O yiɔ maa nyi ni min-vɔgu te.

¹⁵O napra maa nyuna ni ba na ki can-na mini ni yi ku nyuni te tun.

O kwɛrɔ maa dwana ni na-fara na cuuri te tun.

¹⁶O maa ze calicwi sirpe o jazum ni.

Su-lɔɲɔ kulu na tiini ku jigi ni yi ku yi niɔ yale tun maa nuɲi o ni ni.

O yibiyɔ maa nyuna ni wia na tiini ka nyuni te tun.

¹⁷Amu na ne-o kuntu tun, a ma tu o yigɔ ni, ni a tigi mu te. O ma kwe o jazum o daɲi a baɲa ni yi o wi:

«Yi ta n kwari fɔvni,
si amu mu yi pulim di gurim.

¹⁸Amu yi ɲwia tu mu.

Amu ya tigi mu,

yi a joori a bi a jigi ɲwia

si ku taa ve maɲa kalu na ba ti tun.

A jigi dam tɔvni di curu baɲa ni.

¹⁹Nan pupɔni wɛɛnu tulu nmu na ne tun. Ku na yi wɛɛnu tulu na wura ti ki lele tun, di tulu na lagi ti ba ti ki tun di, pupɔni ti maama n tiɲi. ²⁰Amu wɔ bri nmu calicwi sirpe sum nmu na ne amu jazum ni tun di sɛbu-sɲa min-zwɛɛnu tirpe tum kuri na yi te tun. Calicwi sirpe sum bri Wɛ tuntɔɲna balu na nii Wɛ-di sirpe sum nɔɔna bam baɲa ni tun mu. Ku daari min-zwɛɛnu tirpe tum di bri Wɛ-di sirpe sum nɔɔna bam titi mu.»

2

Kwɛrɔ kalu Zezi na pe Efɛɛzi tiinɔ kɔgɔ kum tun

¹Wulu na nyi di nabiinu tun daa ma ta di amu o wi: «Nan pupɔni tɔnɔ n pa Wɛ tuntɔɲnu wulu na nii Zezi kɔgɔ kulu na wu Efɛɛzi ni tun. Pupɔni ni:

«Taani dintu nuɲi wulu na ze calicwi sirpe sum o jazum ni yi o kwari o wu sɛbu-sɲa min-zwɛɛnu tirpe tum titari ni o ve tun te mu.

²Amu ye kulu maama abam na ki tun. Amu ye abam na tiini á cɛ di titɔɲi dum di pu-dia yi á wu yagi te tun. Amu ta ye ni abam ba sɛ si nɔn-balwaarv na laɲa ba zu abam titari. Ku na yi balu na pa ba yi Wɛ tuntɔɲna yi ba yagi ba dai tun, a ye ni abam yɔni á maani-ba á nii, yi á lwaru ni ba yi vwa-nyuna mu.

³ Abam jigi pu-dia lanyirani. Abam ne yaara amu njwaani, yi á tiini á wó á wu si á yi ga baari.

⁴ Ku daari, amu nan lagi a ta abam yira wojo kulv na wu maŋi tun mu. Abam daa ba soe amu ni pulim ni ku na yi te tun. ⁵ Buŋi-na á nii, abam deen ya na yi te yi á daa dai kuntu tun. Lani-na á wubuŋa, si á daari á taá ki lanyirani ni abam na puli á ki te tun. Ku na dai kuntu, amu wó ba a li á min-zoŋo kum ku jægə ni. Nan lani-na á wu, si ku yi ki kuntu. ⁶ Ku daari abam kwaani di á na culi kikiə yalv nɔɔna balv ba na bæi ni Nikolayiti tun na ki tun. Amu titi di culi ba na ki te tun.

⁷ Nɔɔnu maama nan kwaani o puri o zwa, si o cəgi We Joro * kum na te kulv di Zezi nɔɔna bam tun. Wulv maama na wani balɔɔ tun, amu wó pa kuntu tu cwəŋə si o zv We-səŋə kum wu o di tiu kulv biə na pai njwia tun.⟩

Kwərə kalv Zezi na pe Simirini tiinə kəgə kum tun

⁸ Pɔpɔni tənɔ n pa We tuntuŋnu wulv na nii Zezi kəgə kulv na wu Simirini ni tun. Pɔpɔni ni: ⟨Taani dintv nuŋi wulv na yi pulim di gurim tun te mu. Wuntu nan ta mu yi wulv na tigi yi o joori o bi o jigi njwia tun.⟩

⁹ Amu nan ye abam na yaari te tun. A ye ni yinigə jigi abam. Ku daari abam yi nadunə mu We yigə ni. Ku na yi balv na pai ba yi Zwifə yi ba yagi ba dai tun, amu ye ba na yaali abam te tun. Bantu nan yi sutaani * nɔɔna mu. ¹⁰ Yi taá kwari fuvni di abam na wó na cam te tun. Nii-na, sutaani lagi di pa ba ja abam badaara ba pi, si di maŋi abam di nii. Abam nan wó na cam si ku maŋi di da fugə. Ba na maŋi ba ki abam si ku yi á tɔvni di, si á ta taá jigi wu-didva di amu. Abam na ki kuntu, amu wó pa abam pɛeri, ku na yi njwia kalv na ba ti tun We tee ni.

¹¹ Nɔɔnu maama nan kwaani o puri o zwa, si o cəgi We Joro * kum na te kulv di Zezi nɔɔna bam tun. Wulv maama na wani balɔɔ tun, tɔvni dilv na yi bile tu tun daa bá wan-o di ja.⟩

Kwərə kalv Zezi na pe Pɛergam tiinə kəgə kum tun

¹² Pɔpɔni tənɔ n pa We tuntuŋnu wulv na nii Zezi kəgə kulv na wu Pɛergam ni tun. Pɔpɔni ni: ⟨Taani dintv nuŋi wulv na jigi sv-ləŋə kulv na tiini ku jigi ni yi ku yi niə yale tun te mu.⟩

¹³ Amu ye abam na zɔvri me tun. Sutaani * mu te je sum kuntu. Nan di kuntu di, abam ta wu yagi amu. Antipasi deen kwaani o bri nɔɔna amu ciga kam di o wu maama mu. Ba ma gv-o abam tee ni, sutaani na zɔvri je silv ni tun. Nan di kuntu na maŋi ku ki tun di, abam daa ta wu yagi amu.

¹⁴ Amu nan lagi a ta abam yira wojo mu. Nɔɔna mu wu abam wuni, ba na se zaasum dilv na yi Balam * nyum tun. Faŋa faŋa tun wuntu mu bri Pe Balaki yi o svgi Yisrayeli * tiinə o pa ba tu tusim wuni. Ba ma di jwəŋə wudiiru, yi ba daari ba cəgi nɔɔna kaana. ¹⁵ Nikolayiti zaasum dum di nan yi kuntu mu. Nɔɔna badaara mu wu á wuni ba di na təgi zaasum dum kuntu. ¹⁶ Nan lani-na á wɔv. Ku na dai kuntu, amu wó ba abam te lila, yi aá li sv-ləŋə kulv na wu a ni ni tun a ma ki jara didaani ba.

¹⁷ Nɔɔnu maama nan kwaani o puri o zwa, si o cəgi We Joro * kum na te kulv di Zezi nɔɔna bam tun. Wulv maama na wani balɔɔ tun, amu wó pa kuntu tu We wudiu kulv yiri na yi ⟨Maani *⟩ yi ku səgi nabiinə yigə ni tun si o di. Ku wəli da, amu wó kwe kandwe-poŋo a pa kuntu tu, yiri-dɔvri na pɔpɔni kandwe dum kuntu baŋa ni yi nɔɔn-nɔɔnu yəri-di, ku na dai wulv na joŋi-di tun yirani.⟩

Kwərə kalv Zezi na pe Tiyatiiri tiinə kəgə kum tun

¹⁸ Pɔpɔni tənɔ n pa We tuntuŋnu wulv na nii Zezi kəgə kulv na wu Tiyatiiri ni tun. Pɔpɔni ni: ⟨Taani dintv nuŋi We Bu wum te mu. Wuntu yiə mu nyi di min-vugv, yi o napra nyuna ni can-na te.⟩

¹⁹ Amu ye kulv maama abam na ki tun. Amu ye abam na jigi sono yi á kwəri á jigi wu-didva di We te tun. Amu ye abam na tɔŋi á wəli nɔɔna, di á na jigi pu-dia te tun di. A nan ta ye abam na tiini á tɔŋi te lele kuntu ku dwəni á ya na maŋi á tɔŋi tite pulim ni tun.

²⁰ Ku daari a lagi a ta abam yira wojo mu. Abam yəni á yagi cwəŋə á pa kaani wulv yiri na yi Zezabeli yi o pai o yi We nijoŋnu tun mu gani amu nɔɔna bam o pai ba tusə. O ma pa ba ki boorim, yi ba daari ba di jwəŋə wudiiru. ²¹ Amu nan pe wuntu maŋa mu si o lani o wu di o kikiə yam. O ma wu se si o yagi o kikiə yam. ²² Nii-na, amu wó pa o tu yaww yi o daa bá wani o zaŋi wɛeni. Balv maama na ki boorim did-o tun wó yaari si ku cɛ ba yira ni. Ba na wu lani ba wɔv di ba kikiə yam ba na təgi did-o ba ki tun, amu wó cəgi-ba. ²³ Aá pa tɔvni ja balv na se o zaasum dum tun, si Zezi nɔɔna bam maama lwaru ni amu mu yi wulv na suni a ye nabiinə bicara di ba wubuŋa tun. Amu wó ki abam didva didva si ku maŋi di á kikiə na yi te tun.

²⁴ Ku daari, abam badonnə balu na wu Tiyatiiri ni yi á wu tɔgi kaani wom kontu zaasum dim, yi á ba lagɪ sɪ á lwarɪ sutaani zaasum dilu na səgi tun, amu daa ba jigɪ kulɔkɔlɔ sɪ a ta di abam ni á kɪ. ²⁵ Á nan taá jigɪ abam na maɲɪ á jigɪ te tun, sɪ ku vu ku yi maɲa kalu a na wó ba tun.

²⁶ Wulɔ maama na wani balɔrɔ yi o tɔgi amu cwəɲə kam yi o wu yagi-ka tun, amu wó pa kontu tu dam sɪ o taa te lɔgɔ baɲa dwi tiinə maama. ²⁷ Oó ta nii ba baɲa ni, yi o jigɪ luu nacəgə o jɪɲa ni sɪ o maa cəgi nɔn-balwaarɔ, nɛnɛni nɔɔnu na magɪ kambɪ o cɪcɔgi te tun. ²⁸ Kontu mu yi dam dilu amu Ko na maɲɪ o kwe o kɪ a jɪɲa ni tun. Amu wó daari a pa-o tituti calicua kalu na nyuni tun.

²⁹ Nɔɔnu maama nan kwaani o purɪ o zwa, sɪ o cəgi We Joro * kum na te kulɔ di Zezi nɔɔna bam tun.›

3

Kwərə kalu Zezi na pe Saridesɪ tiinə kəgɔ kum tun

¹ Pɔpɔni tɔnɔ n pa We tintuɲnu wulɔ na nii Zezi kəgɔ kulɔ na wu Saridesɪ ni tun. Pɔpɔni ni:
‹Taanɪ dintu nuɲɪ wulɔ na te We didɛera barpe bam yi o kwəri o jigɪ calicwi sirpe sum o jɪɲa ni tun te mu.

Amu ye kulɔ maama abam na kɪ tun. Abam yiri zaɲɪ ku pa nɔɔna buɲɪ ni á jigɪ ɲwɪa mu We tee ni, yi abam nan nyɪ di twa mu te We yigə ni. ² A nɛ ni abam na ɲwɪ te tun daa ta wu yi We wubɔɲa. Kontu ɲwaaɪ, kwaani-na á zaɲɪ sɪ á cɪ á titɪ, sɪ á ta na jigɪ kulɔ funfun tun daa yi zaɲɪ ku ba ku cəgi ku ti. ³ Nan guli-na ba na bri abam We cwəɲə di á na ni kulɔ ka wuni tun, sɪ á kwaani á taá tɔgi-ka. Ləni-na á wuru di á kəm-balwaarɔ tum. Ku na dai kontu, amu wó ba a dari abam ni ɲwunɔ te, yi á bá lwarɪ maɲa kam amu na wó ba tun.

⁴ Ku daari abam badaara na wu Saridesɪ kəgɔ kum wuni tun kɪ lanyirani. Ba cigɪ ba titɪ di wo-digiru. Amu wó pa ba zu gwar-pwəənu yi ba taa tɔgi di amu. Bantu yi balu na maɲɪ di kontu tun mu. ⁵ Wulɔ maama na wani balɔrɔ tun wó zu gwar-pwəənu tintu don. Amu daa bá saari kontu tu yiri We-səɲə ɲwɪa tɔnɔ kum wuni. Amu nan wó ta jaja a Ko We di Dl malesɪ * sum yigə ni, ni wuntu yi amu nɔɔnu mu.

⁶ Nɔɔnu maama nan kwaani o purɪ o zwa, sɪ o cəgi We Joro * kum na te kulɔ di Zezi nɔɔna bam tun.›

Kwərə kalu Zezi na pe Filadelfi tiinə kəgɔ kum tun

⁷ Pɔpɔni tɔnɔ n pa We tintuɲnu wulɔ na nii Zezi kəgɔ kulɔ na wu Filadelfi ni tun. Pɔpɔni ni:
‹Taanɪ dintu nuɲɪ wulɔ na yi wu-poɲo tu di ciga tu tun te mu. Wuntu mu ze borbu wulɔ We dɛen na goni ni sɪ Dl pa Pe Davidi * naa tun. O na purɪ, nɔɔn-nɔɔnu bá wani o pi. O nan daa na pi di, nɔɔn-nɔɔnu bá wani o purɪ.

⁸ Amu ye kulɔ maama abam na kɪ tun. Nii-na, amu purɪ cwəɲə mu abam yigə ni, yi nɔɔn-nɔɔnu bá wani-ka o cɪ. Amu ye ni abam dam ba daga, yi á taá kwaani á kɪ amu zaasum dim á bicara ni, yi á wu səgi amu yiri dim. ⁹ Ku na yi balu na pai ba yi Zwifə yi ba yagi ba dai tun, ba wu sutaani * cwəɲə wuni mu yi ba fə vwan. Amu wó pa ba ba ba kuni doonə abam yigə ni, yi baá lwarɪ ni amu soe abam. ¹⁰ Abam na se amu ni dim di pu-dia á cam wuni tun ɲwaaɪ, amu wó li abam yaara yalɔ na wó ba ya maɲɪ lɔgɔ baɲa nabiinə maama tun wuni.

¹¹ Amu ma buni lele. Á nan fəgi á taá jigɪ á na maɲɪ á jigɪ te tun, sɪ nɔɔn-nɔɔnu yi wani o cɪ pɛeri dilu á na lagɪ á joɲɪ We tee ni tun. ¹² Wulɔ maama na wani balɔrɔ tun, amu wó pa kontu tu ji nɛnɛni digə wu ywe amu Ko We sɔɲə kum ni, yi o daa bá nuɲɪ da maɲa di maɲa. Amu wó daari a pɔpɔni amu Ko We yiri dim di Dl tw kum yiri dim kontu tu yira ni. We tw kum kontu mu yi Zeruzalem-dɔɲɔ kulɔ na lagɪ ku nuɲɪ weyuu ni amu Ko We te ku ba tun. Amu ta wó pɔpɔni amu yiri-dɔvri dim kontu tu yira ni.

¹³ Nɔɔnu maama nan kwaani o purɪ o zwa, sɪ o cəgi We Joro * kum na te kulɔ di Zezi nɔɔna bam tun.›

Kwərə kalu Zezi na pe Lawodise tiinə kəgɔ kum tun

¹⁴ Pɔpɔni tɔnɔ n pa We tintuɲnu wulɔ na nii Zezi kəgɔ kulɔ na wu Lawodise ni tun. Pɔpɔni ni:
‹Taanɪ dintu nuɲɪ wulɔ yiri na yi ‹Amina *› yi o tɔɔli We kwərə kam di ciga tun te mu. We na kɪ kulɔ maama tin de wuntu jɪɲa mu.

¹⁵ Amu ye kulɔ maama abam na kɪ tun. Abam ba tɔgi amu di á wu maama, á nan bá yagi-ni di. Á ya na tɔgi cwəɲə didwa, kuú ta lana ku garɪ á na tɔgi sɪ maama tun. ¹⁶ Á nan na ba jigɪ wubɔɲ-didwi di amu tun, a lagɪ a vin abam, nɛnɛni nɔɔnu na twɪ na-bulu o ni ni o yagi te tun mu. ¹⁷ Abam yəni á te ni, á yi nadunə mu kulɔkɔlɔ wu muri abam. Á nan wu lwarɪ ni á yi zura mu ɲwaaɲa yirani. Á nyɪ di loorə mu, yi yinigə jigɪ abam, yi á kwəri á yi lilwə. Á maa ta yi kalambwəəlu di. ¹⁸ Kontu ɲwaaɪ, ba-na amu te sɪ á

yægi sæbu-siŋa kalv ba na wægi mini ni yi ka nyuni tun. Kuntu mu wó pa á suni á taá yi nadunə ciga ciga We yigə ni. Ba-na á yægi gwar-pwæənu di amv tee ni á zv si ti kwəli á cavura yam, di yiə tiu kulv á na wó di á yiə ni si ya taa nai tun. ¹⁹ Amv na soe balv tun, a yəni a kaani-ba mu, yi a daari a varji ba zwa. Nan læni-na á wurv á yagi kəm-balwaarv tum, si á daari á taá tægi We cwəŋə lanyirani. ²⁰ Nii-na, amv zigi digə ni ni mu a kukəga. Wulv maama nan na ni amv kwərə yi o ba o puri cwəŋə o pa-ni tun, amv wó zv kuntu tu te, yi dī jəni daani dī di wədiu. ²¹ Wulv maama na wani balərv tun, amv wó pa kuntu tu cwəŋə si o tægi o jəni amv paari jəŋə kam je ni, ninæeni amv di na wani balərv yi a tægi a jəni a Ko We paari jəŋə kam je ni te tun.

²² Nəənv maama nan kwaani o puri o zwa, si o cægi We Joro * kum na te kulv di Zezi nəəna bam tun. »

4

Zan yi na nɛ wænu tilv We-səŋə ni tun

¹ Kuntu kwaga ni amv daa na nɛ kulv a wəli da tun mu yi a nɛ digə ni mu na puri We-səŋə ni. A daa ma ni kwərə kalv ya na maŋi ka ŋəəni di amv tun, yi ka nyi di ba na tiini ba wui nabənv te tun. Kwərə kam ma ta ka wi: «Diini n ba yoba seeni, si a bri nmv wænu tilv na lagī ti ba ti kī tun.»

² Kwərə kam na tagi kuntu tun, We Joro * kum ma da kv ba amv te di dam. Amv ma na paari jangəŋə na zigi We-səŋə ni, yi a na wulv na je kv baŋa ni tun. ³ Wulv na je da tun maa tiini o nyuna, ni kandwa-ŋvna * yalv na nyuni pulv pulv yi ya yiri yi Zasiri tun, di yalv na suni cwen cwen yi ya yiri yi Sardvani tun. Manlaa-taŋa maa kaagi paari jangəŋə kum, yi ka nyuna ninæeni kandwa-ŋvna yalv na nyuni yi ya yiri yi Emerədi tun. ⁴ Jangwaanv fiinle-tuna laan maa zigi ti gilimi paari jangəŋə kum kuntu. Nakwa fiinle-bana maa je ti baŋa ni ba na zv gwar-pwæənu, yi ba daari ba pu sæbu-siŋa yipwi. ⁵ Pooni di səv ma nuŋi paari jangəŋə kum na wv mɛ tun, ni dva na pipila ka бага ka wuuri te tun. Min-vurv turpɛ maa wv paari jangəŋə kum yigə ni ti di bilim bilim. Tuntu mu bri We didɛera barpɛ bam na yi te tun. ⁶ Kv maa nyi di ninw mu tigi paari jangəŋə kum yigə ni, yi kv nyuna ni niu na yi te tun.

Wænu tina ti na ŋwi maa zigi ti gilimi paari jangəŋə kum. Ti yigə di ti kwaga maama maa yi yiə yirani.

⁷ Dayigə woŋo kum ma nyi ni nyoŋo te.

Kulv na kī tile tun maa nyi di nabala.

Kulv na kī titv tun yigə maa nyi di nabiinu yigə te.

Kulv na kī tina tun maa nyi di kaləŋ-zəŋə na jaani te tun.

⁸ Wænu tum kuntu maama jigī vwana yardv yardv mv. Ti yira yam maama maa yi yiə yirani, ti yigə di ti kwaga maama. Wia di titv maama ti ba dɔa, yi ti zuli We ti wi:

«Dam-fərv Tu Baŋa-We mu yi wv-poŋo tu,

wv-poŋo tu, wv-poŋo tu.

O maŋi o wvra pulim ni mu,

yi o ta wvra zim

si kv taa ve maŋa kalv na ba ti tun.»

⁹ Wænu tina tilv na ŋwi tun yəni ti zuli wulv na je paari jangəŋə kum baŋa ni tun, yi ti tee-o, yi ti kwəri ti kī-o le. Wuntu mu yi wulv na jigī ŋwia si kv taa ve maŋa kalv na ba ti tun. ¹⁰ Wænu tum na yəni ti kī kuntu, nakwa fiinle-bana bam di yəni ba kuni doonə wulv wum o na je paari jangəŋə kum baŋa ni tun yigə ni ba zul-o. Wuntu mu jigī ŋwia si kv taa ve maŋa kalv na ba ti tun. Ba ma daari ba puri ba sæbu-siŋa yipwi sim ba tiŋi o paari jangəŋə kum yigə ni ba ma zul-o, yi ba te ba wi:

¹¹ «Dibam Yuutu Baŋa-We,

nmv suni n maŋi di zulə di tiə di dam.

Bɛŋwaanv nmv mu kī wænu maama,

yi kv yi nmv wvbuŋa mu laga yi n kī-ti,

yi n pa ti wvra.»

5

Zezi Kriŋi na yi We Pəlvu wum tun mu wani tənv kum o puri

¹ Amv laan ma na tənv kv na pri kv wv wulv wum na je paari jangəŋə kum baŋa ni tun jazum ni. Tənv kum yigə di kv kwaga maama pvpvni mv. Ba ma mæəni kv ni dum di maarv kuni birpɛ. ² A ma daari a na We maleka * kalv na dana tun, yi ka tɔəli di kwər-dia ka wi: «Wɔv mu yi si o wani o dwani maarv tilv na

mæni tɔnɔ kum ni dum ni tin, si o daari o puri-ku?»

³Nɔɔn-nɔɔnu tæri Wɛ-sɔŋɔ ni naa tɪga baŋa ni naa curu ni, o na wó wani o puri tɔnɔ kum si o daari o karumi-ku. ⁴A wu ma tiini ku cɔgi di ba na wu ne nɔɔnu wulɔ na yi si o puri tɔnɔ kum si o daari o karumi-ku tin. ⁵Nakwa fiinle-bana bam wu didva ma ta di amu o wi: «Yi pa n wu cɔgi. Nii, Zuda * dwi tu wulɔ ba na bæi ni Zuda nyɔŋo yi o yi Pɛ Davidi * naa tin mu wani o dɔna maama, yi wuntu yi si o puri tɔnɔ kum ni maaru turpe tum.»

⁶Amu daa ma na Pɛlbu *, o na zigi paari jangɔŋɔ kum di wænu tina tilɔ na ŋwi tin di nakwa bam titari ni. O maa nyi ni ba ya gu-o mu te. O jigi nyia yarpe mu didaani yiə yarpe. O yiə yarpe yam mu bri Wɛ didɛera barpe bam, yi bantɔ mu Wɛ tɔŋi lugu baŋa je sum maama ni.

⁷Pɛlbu wom laan ma vu wulɔ na je paari jangɔŋɔ kum baŋa ni tin te, o joŋi tɔnɔ kum na wu o jazim ni tin. ⁸O na joŋi-ku kuntu tin, wænu tina tilɔ na ŋwi tin didaani nakwa fiinle-bana bam ma kuni doonɔ o yigə ni. Ba maama didva didva maa jigi kɔnɔ, yi ba ze sɛbu-sɪja zwi si ni na su di wænu tilɔ ba na zwe yi ti lwəm ywənə tin. Lwəm dim kuntu mu bri Wɛ nɔɔna bam na warɪ-Dɪ te tin.

⁹Ba ma daari ba leeni ləŋ-dɔŋa ba zuli Pɛlbu wom ba wi:

«Nmu yi si n joŋi tɔnɔ kum,
si n daari n dwani ku maaru tum.

Bɛŋwaani ba ya gu nmu,
yi nmu jana kam na nuŋi tin ŋwaani mu n mɛ n ŋwi nabiinə lwarum jini,
yi n joŋi-ba n ki Wɛ jɪŋa ni.

Balɔ nmu na joŋi tin nuŋi
nabiinə dwi maama woni,
di taana dwi maama woni,
di tuni dwi maama woni,
di je tæri tæri mu,

¹⁰yi nmu pa ba tɔgi ba di paari,
yi ba zigi di Yuutu Wɛ yigə ni ba zuli-Dɪ.

Ba ma wó ta te nabiinə lugu baŋa ni.»

¹¹Amu daa ma nii a na Wɛ malesi kɔgɔ zanzan, yi a ni si kwæri. Si daga lanyirani, si yi kuni mɔrru zanzan mɔrru yirrr mu. Si maa zigi si gilimi paari jangɔŋɔ kum, didaani wænu tina tilɔ na ŋwi tin di nakwa bam. ¹²Si laan ma leeni baŋa baŋa si wi:

«Pɛlbu wom ba na gu tin suni o maŋi si o joŋi paari di dam di nadunni di swan di baari,
ku wəli di zulə di tiə.»

¹³Amu daa ma ni wænu tilɔ maama na wu Wɛ-sɔŋɔ ni di tilɔ maama na wu lugu baŋa ni di curu ni tin, ku wəli di tilɔ maama na wu na-fara woni tin di. Wænu tilɔ maama Wɛ na ki tin ma leeni ti wi:

«Wulɔ na je paari jangɔŋɔ kum baŋa ni tin di Pɛlbu wom maŋi di paari di tiə di zulə di dam,
si ku taa ve maŋa kalɔ na ba ti tin.»

¹⁴Wænu tina tilɔ na ŋwi tin ma wi: «Amina, ku yi kuntu mu.» Ku daari nakwa bam ma kuni doonə ba zuli Wɛ.

6

Pɛlbu wom na puli si o puri tɔnɔ kum te tin

¹Amu daa ma nii a na Pɛlbu * wom laan na puli si o puri tɔnɔ kum tin. O ma dwani dayigə maa kulɔ na mæni tɔnɔ kum ni dum tin. Amu ma ni wænu tina tilɔ na ŋwi tin didva kwərə na dwana ni dɔa na mumunə te tin, yi kwərə kam ta ka wi: «Ba yo.»

²Amu ma nii a na sisəŋ-pwəŋə. Wulɔ na dɔgi ka baŋa ni tin maa ze taja. Ba ma pu paari yipugə o yuu ni. O ma nuŋi di dam, si o vu o magi jara o wani.

³Pɛlbu wom daa ma dwani maa kulɔ na ki tile tin. A ma ni wænu tina tilɔ na ŋwi tin tile tu wom na tagi o wi: «Ba yo.»

⁴Amu daa ma na sisəŋə kadoŋ ka na nuŋi, yi ka yi nasɪja muri muri. Wulɔ na dɔgi ka baŋa ni tin ma joŋi dam si o ba o li ywəni lugu baŋa ni, si nɔɔna bam taa magi jara ba gu daani. Ba ma kwe sv-lɔŋɔ ba ki o jɪŋa ni.

⁵Pɛlbu wom daa ma dwani maa kulɔ na ki tito tin. A ma ni wænu tina tilɔ na ŋwi tin tito tu wom na tagi o wi: «Ba yo.» A ma nii a na sisəŋ-zwənə. Wulɔ na dɔgi ka baŋa ni tin maa ze luu kulɔ ba na maa

maŋi duuni ba nii tin. ⁶ Amv ma ni dwanim wænu tina tilv na ŋwi tin titari ni ni kwærə te ka wi:
«Ní ma n de wuni ŋwuw maama mv n yəgi muna zɔŋ-biə yi didva yirani má,
yi n ta wú daari n kwe n de wuni ŋwuw maama di mv n ma n yəgi kamaana zɔŋ-bi sito má má.
Kv daari kv na yi nugə di sana,
yi daŋi tintv səbu.»

⁷ Pəlbv wum daa ma dwaní maa kulv na kɪ tina tin. A ma ni wænu tilv na ŋwi tin tina tu wum na tagi kv wi: «Ba yo.»

⁸ A ma nii a na sisəŋ-fufunu. Wulv na dɔgi ka baŋa ni tin yiri mv yi Tvuni. Curu titi maa tɔgi o kwaga. Ba ma jɔŋi dam si ba vu lvgv baŋa ba gv nɔɔna bana maama wuni nɔɔnv didva. Ba jigi dam si ba pa nɔɔna kɪ jara ba gv daani, yi baá pa kana di gv badaara, si yawuru di gv badaara, yi ba daari ba pa jwaanv di gv nɔɔna badonnə.

⁹ Pəlbv wum laan daa ma dwaní maa kulv na kɪ tinu tin.

Amv ma na Wε kaanum bimbim dum, yi a na balv ba dɛen na gv Wε cwəŋə kam tɔgim ŋwaaní tin jwæru na wv di təŋə ni. Ba dɛen gv bantv ba na kwaaní ba bri Wε ciga kam tin ŋwaaní mv. ¹⁰ Ba ma ŋɔɔni baŋa baŋa ba wi:

«Dam-fɔrɔ Tu Baŋa-Wε,
nmv yi wv-pɔŋɔ tu mv di ciga tu.
Nm v lagɪ sɪ kv yi maŋa kɔɔ mv,
sɪ n di balv na wv lvgv baŋa ni tin taani,
sɪ n daari n pa balv na gv dɪbam tin na cam.»

¹¹ Ba laan ma kwe gwar-pwən-didwaarv ba pa ba maama. Ba ma ta-ba ba wi: «Á taá wv yo á siə, sɪ á kɔgɔ kum laan ba kv puli kv ti. Bɛŋwaaní á donnə ta daari lvgv baŋa ni, balv na maŋi sɪ ba wəli á kɔgɔ kum wuni tin. Bantv yi balv di na tvŋi ba pa Wε tin mv, yi nɔɔna wú gv-ba ni ba na gv abam te tin.»

¹² A ma na Pəlbv wum daa na dwaní maa kulv na kɪ tirɔv tin.

Tɪga kam laan maa tiini ka sisinji.
Wia kam ma ji nazono tim tim ni gwar-zono te.
Cana kam ma tiini ka ji nasvŋv cwen cwen ni jana te.

¹³ Calicwɪ sum ma siiri sɪ tvɪ tɪga ni,
ni vu-dɪv na sugi kapura kv pa ya siiri te tin.

¹⁴ Weyuu kum ma pri kv kɛ,
ni ba na pri sara te tin.

Kv daari lvgv baŋa pweeru maama di tɪga kalv maama na wv nunv titari ni tin ma fɔɔri tɪ tigə je ni.

¹⁵ Fvuni laan ma zv nɔɔna maama lvgv bana ni, kv na yi pwa di didɛera di pamajna yigə tiinə di nadunə di nɔn-kamunə, kv wəli di gambe di balv na te ba titi tin maama. Ba maama laan ma duri ba vu ba səgi ba titi pweeru wuni di kandwa-gugwæru wuni. ¹⁶ Ba laan ma loori kandwa yam di pweeru tum ba na səgi tɪ wuni tin, sɪ tɪ tv ba baŋa ni tɪ kwəli-ba. Ba maa wi: «Kwəli-na dɪbam, sɪ wulv wum na je paari yitvŋu kum baŋa ni tin daa yi na dɪbam, sɪ Pəlbv wum ban-zɔŋɔ kum yi zaŋi kv yi dɪbam.

¹⁷ Bɛŋwaaní dɛ dim yɪə sɪ ba baní zaŋi nabiinə baŋa ni, yi nɔɔn-nɔɔnv daa bá wani o lu.»

7

Wε nɔɔna na jigi Dɪ nyinyvɔv te tin

¹ Kuntv na kɛ tin, a ma na Wε malesɪ * sina na zigi tɪga baŋa sapala yana yam ni. Malesɪ sum maa jigi lvgv baŋa viuv kum maama, sɪ kv yi taa fuli kv pai je di je tɪga baŋa ni naa nunv wuni, di tweeru di lvgv baŋa ni.

² A daa ma na Wε maleka kadoŋ na nuŋi wa-puli je ni ka maa buna. Ka ma jigi ŋwia-Tu Baŋa-Wε nyinyvɔv, sɪ ka pa balv na yi Dɪ nɔɔna tin. Ka ma tɔɔli di kwær-dia ka ta di Wε malesɪ sina sum, Wε na pɛ-sɪ dam sɪ sɪ wani sɪ cɔgi tɪga baŋa di nunv kum tin, ka wi: ³ «Zigi-na. Á ta yi cɔgi tɪga baŋa naa nunv kum naa tweeru tum di. Á cɔgi sɪ dí ba dí kɪ balv na tɔgi dí Tu Wε tin nyinyvɔv kum ba trə ni, sɪ dí daari.»

⁴ Amv laan ma ni balv na jigi Wε nyinyvɔv kum tin ni na ma te. Kv yi nɔɔna murrv bi di fiinna-tina (144.000) mv jigi Dɪ nyinyvɔv kum Yisrayelɪ * tiinə dwi fugə-bile kum maama wuni. ⁵ Nɔɔna bam kuntv maa yi:

nɔɔna mɔrru fugə-tile (12.000) Zuda dwi dum wɔni,
 nɔɔna mɔrru fugə-tile (12.000) Ruban dwi dum wɔni,
 nɔɔna mɔrru fugə-tile (12.000) Gadɪ dwi dum wɔni,
⁶ nɔɔna mɔrru fugə-tile (12.000) Aseeri dwi dum wɔni,
 nɔɔna mɔrru fugə-tile (12.000) Nefitali dwi dum wɔni,
 nɔɔna mɔrru fugə-tile (12.000) Manasi dwi dum wɔni,
⁷ nɔɔna mɔrru fugə-tile (12.000) Simeyon dwi dum wɔni,
 nɔɔna mɔrru fugə-tile (12.000) Leevi dwi dum wɔni,
 nɔɔna mɔrru fugə-tile (12.000) Yisakaari dwi dum wɔni,
⁸ nɔɔna mɔrru fugə-tile (12.000) Zabulon dwi dum wɔni,
 nɔɔna mɔrru fugə-tile (12.000) Zuzefu dwi dum wɔni,
 nɔɔna mɔrru fugə-tile (12.000) Benzamen dwi dum wɔni.

Zan na ne kə-fərə Wε-səŋə ni te tin

⁹ Kuntu na ke tin, a ma daa na nɔn-kəgə, ku na tiini ku daga yi nɔɔn-nɔɔnu bá wani nɔɔna bam o ga o ti.

Nɔɔna bam kuntu nuŋi
 tuni dwi təri təri maama wɔni,
 di nabiinə dwi maama wɔni,
 di je təri təri,
 di taana dwi maama wɔni mu.

Ba maa zigi paari jangəŋə kum di Pəlbu * wum yigə ni. Ba zu gwar-pwən-dɪdwaaru mu, yi ba daari ba ze kuru-vɔɔru ba jia ni. ¹⁰ Ba laan maa ŋɔɔni baŋa baŋa di kwər-dia ba wi:

«Dɪbam Tu Wε mu je paari jangəŋə kum baŋa ni.

Dɪntu di Pəlbu wum mu vri nɔɔna sutaani * jɪŋa ni ba yaŋi.»

¹¹ Wε malesi sum maama maa zigi si gilimi paari jangəŋə kum di nakwa bam, didaani wəənu tina tɪlɔ na ŋwi tin. Si maama laan ma kuni doonə si cɔɔli si yuni tɪga ni si yɔɔri paari jangəŋə kum si zuli Wε si wi:

¹² «Ku yi cɪga mu. Dɪbam Tu Wε maŋi di tiə di zulə di swan di le kəm,

ku wəli di paari di dam di baari,

si ku taa ve maŋa kalɔ na ba ti tin. Amina. *»

¹³ Kuntu na ke tin, nakwa bam didua ma bwe amu o wi: «Nɔɔna balɔ na zu gwar-pwən-dɪdwaaru tum tin yi bra mu? Ba nuŋi yən mu?»

¹⁴ A ma lər-o a wi: «Amu tu, ta n bri-ni, si nmu mu ye-ba.»

O laan ma ta o bri amu o wi: «Nɔɔna bantɔ mu yi balɔ na nuŋi can-kamunə wɔni lɔgɔ baŋa ni tin. Ba zari ba gwaaru tum di Pəlbu wum jana kam mu yi ti puri cari cari. ¹⁵ Kuntu nan mu pe bantɔ ba ba zigi Wε paari jangəŋə kum yigə ni, yi ba tɔŋi ba pa-Dl wia di titu maama Dl səŋə kum ni. Wɔlɔ wum o na je paari jangəŋə kum baŋa ni tin wú pa ba jəni o woro ni.

¹⁶ Kana daa bá fəŋi ka ja bantɔ.

Na-nyɔm di nan bá ja-ba.

Wia nan daa bá ja-ba,

naa fɔnyɔgɔ.

¹⁷ Bɛŋwaani Pəlbu wum o na wɔ paari jangəŋə kum je sum titari ni tin wú ta nii ba baŋa ni ni nayru te.

O nan wú təŋi ba yigə o ja-ba o vu o pa ba nyɔ na buli-yi dilɔ na pai ŋwia tin wɔni, yi Wε wú guguni ba yi-na maama.»

8

Pəlbu wum na dwani maa kulɔ o ma kweeli tin

¹ Pəlbu * wum laan ma dwani maa kulɔ na ki turpe tin. Ku ma ki yiritititi Wε-səŋə ni mumaja funfun nɪnɛni luu cicoro te.

² A laan ma na malesi sirpe sum si na zigi Wε yigə ni tin. Ba ma kwe nabwaanu turpe ba pa si maama.

³ Maleka * kadoŋ laan ma ba ka zigi Wε kaanum bimbim dum tee ni, yi ka ze səbu-sɔŋa zɔŋ-tanlaŋa. Ba ma kwe wəənu zanzan tɪlɔ lwəm na ywənə tin ba ki maleka kam zɔŋa kam wɔni, si ka wəli di Wε nɔɔna

bam maama loro kum. Ba pe-ka kuntv, si ka kwe ka ja vu sɛbu-sɛja bimbim dum di na zigɪ paari jangɔɔ kum yigɔ ni tun mu ka zwe ka pa We. ⁴Ka na kwe ka zwe kuntv tun, wɛnu tum nyua kam maa tɔgi di We nɔɔna bam loro kum ka nuɔi maleka kam jua ni ka yɔɔri ka diini We te. ⁵Maleka kam ma daari ka pe mini bimbim dum baɔa ni ka su zɔɔja kam ni. Ka laan ma kwe ka duli ka lo lɔgv baɔa ni. Ka na logi kuntv tun, dva ma pipili yi ka бага ka wuurɔ. Sɔɔ ma tiini kv gaali, yi tiga kam di sisiɔi.

Malesi sum na wugi si nabwaanv tum te tun

⁶Malesi * sirpe sum maama laan ma ti si yigɔ, si si wu si nabwaanv tum. ⁷Maleka kalv na yi dayigɔ tu tun ma wu ka nabɔnɔ kum. Ka na wugi-kv tun, dv-kambana di mini di jana na gwaanv daani tun ma cuuri lɔgv baɔa ni. Lɔgv baɔa pɔɔrum kuni bitɔ wɔni kuri bidwi ma di mini. Tweeru tum di pɔɔrum kuni bitɔ wɔni kuri bidwi di ma di mini, di ga-leerv maama.

⁸Maleka kalv na saɔi tun di ma wu ka nabɔnɔ kum. Ka na wugi kuntv tun, ba ma kwe woɔɔ, kv na nyi di pu-kamunu yi kv jigɪ mini, ba duli ba di lɔgv baɔa na-fara bam wɔni. Na-fara bam pɔɔrum kuni bitɔ wɔni kuri bidwi ma ji jana. ⁹Wɛnu tilv maama na ɔwi na wɔni tun pɔɔrum kuni bitɔ wɔni kuri bidwi ma ti, yi ba nabwɛru tum di pɔɔrum kuni bitɔ wɔni kuri didva ma cɔgi.

¹⁰Maleka kalv na ki sitɔ tun ma wu o nabɔnɔ kum. Calicv-kamunu ka na jigɪ mini ni mɔɔli mini te tun laan ma nuɔi weyuu ni ka tv lɔgv baɔa bu-tuli sum pɔɔrum kuni bitɔ kuri bidwi wɔni, di buli sum di wɔni. ¹¹Calicva kam kuntv yiri mu <Calicv-cia>. Bwi sum kuntv na bam ma ji na-cɛera. Nɔɔna zanzan maa nyɔ-ba yi ba tva.

¹²Malesi suna tu wɔm di laan ma wu o nabɔnɔ kum. Wia kam pɔɔrum kuni bitɔ wɔni kuri bidwi ma cɔgi. Cana kam pɔɔrum kuni bitɔ wɔni kuri bidwi di ma cɔgi, kv wɔli di calicwi sum di kuntv. Kuntv ma pa ti maama pɔɔrum kuni bitɔ kum kuri bidwi yi lim. Kuntv ɔwaanv pooni ma daa tɛri de wɔni pɔɔrum kuni bitɔ kuri bidwi wɔni, wia di titu maama.

¹³Amv laan ma nii a na kalɔɔ-zɔɔɔ na tiini kv jaani baɔa baɔa. A ma ni kv na tagɪ baɔa baɔa kv wɪ: <Leerv! Leerv! Leerv lagɪ ti ba balv na zɔvri lɔgv baɔa ni tun baɔa. Malesi sitɔ silv na daari tun na wugi si nabwaanv tum si pa ti kwɛri zaɔi, leerv tum kuntv wɔ ba nabiinɔ baɔa.>

9

¹Maleka kalv na yi banu tu tun laan ma wu ka nabɔnɔ kum. Amv ma na calicva na kwɛri weyuu ni ka ba ka tv lɔgv baɔa ni. Ba ma kwe borbu ba pa-ka, si ka ma puri goɔ-canluɔu kum ni dum. ²Ka na puri goɔɔ kum ni dum tun, nyua maa yɔɔri ka pi ka nuɔi goɔɔ kum wɔni, ni mini na daga yi di jigɪ nyua te tun. Nyua kam ma nuɔi ka li wia kam di weyuu kum maama. ³Kayira laan ma nuɔi nyua kam wɔni ka jagɪ tiga baɔa je maama. Ka ma joɔi dam si ka na dɔni-m, si kv taa wɛ ni nɔɔɔ na wɛ te tun. ⁴Ba ma kaani kayira kam si ka yi cɔgi lɔgv baɔa gaarv di tweeru naa vɔɔrv dwi maama, si ka daari ka yaari nɔɔna balv na ba jigɪ We nyunyɔgv kum ba trɛ ni tun yiranv. ⁵Ba nan wv pe-ka cwɔɔɔ si ka gv nɔɔna bam kuntv. Kv yi si ka pa nɔɔna bam yira mu taa wiirɔ, si kv vu kv yi canv sunv. Ba yira yam wɔ ta wiirɔ ni nɔɔɔ dɔnim na wiiri te tun mu. ⁶Maɔa kam kuntv ni nɔɔna bam wɔ ta lagɪ si ba ti, yi tvvni bɔ ja-ba. Baɔ ta beeri tvvni, yi tvvni ba lagɪ-ba.

⁷Kayira kam maa nyi di ba na vɔgi sise si si vu jara je te tun. Ka yuni nyi di ka pugɪ sɛbu-sɛja yipwi mu te. Ka yibiyɔ maa yi nuneeni nabiinɔ yibiyɔ na yi te tun. ⁸Ka yuuywe maa nyi di kaana yuuywe te, yi ka yɔlɔ nyi di nywɛnu yɔlɔ te. ⁹Kayira kam nyɔɔna maa nyi di lu-pulwarv mu kwɔli-ya te. Ka vwana yam wuurim dum maa ki sɔɔ zanzan, nuneeni sisɔɔ-kɔɔɔ mu vai trɛkooru si duri si maa ve jara je te. ¹⁰Ka maa jigɪ nabilɔ ni nwaanv nabilɔ te. Ka mai nabilɔ yam kuntv mu ka dɔni nɔɔna ni nɔɔɔ na dɔni te tun. Ka nabilɔ yam mu pai ka jigɪ dam si ka wani ka yaari nɔɔna, si ba yira taa wiirɔ taan, si kv vu kv yi canv sunv. ¹¹Kayira kam maa jigɪ pe o na nii ka baɔa ni. Wuntv mu yi maleka kalv na nii goɔ-canluɔu kum baɔa ni tun. Ka yiri di Zwifɔ tiinɔ taanv mu yi <Abadɔn>. Ka yiri dum di Greki tiinɔ taanv maa yi <Apoliyon>. Yiri dum kuntv kuri mu yi <Cɔginv>.

¹²Mv dayigɔ leerv tum. Kv nan ta daari leerv kuni bile mu.

¹³Maleka kalv na ki sɔrv tun laan ma wu ka nabɔnɔ kum. Amv ma ni kwɛrɔ na nuɔi sɛbu-sɛja bimbim dum na zigɪ We yigɔ ni tun nyia yana yam wɔni. ¹⁴Kwɛrɔ kam ma ta di malesi sɔrv tu wɔlv na ze nabɔnɔ kum tun ka wɪ: <Ve, n bwɔli malesi sina sum ba na lɔgɔ ba zigɪ Efrati bu-kamunu kum ni ni tun n yagi.>

¹⁵Maleka kam laan ma vu ka bwɔli malesi sina sum ka yagi. Sintv ya maɔi si ti si yigɔ mu si ma cɔgi maɔa kam kuntv nɔɔ, si ka ba ka yi. Si laan ma zaɔi si si vu si gv nabiinɔ pɔɔrum kuni bitɔ wɔni kuri bidwi. ¹⁶Amv ma lwarɪ malesi sina sum jara tiinɔ bam kɔɔ kum ni na mai te tun. Kv yi miliyɔɔrv biɔ-

yale mv (200.000.000), yi ba maama dɔgi sise. ¹⁷ A ma na sise sum di si diinɔ bam na yi te tun. Sise diinɔ bam maama jigi lu-pulwarv tilv ba na maa kwɛli ba nyɔɔna ba ki jara tun mv. Luguru tum kontv maa tiini ti suni ni mini na yi te tun. Tidaara maa yi nazom-pupweeru. Tidonno di maa yi nasvnnv ni sun-muni te. Sise sum yuni tum maa nyi ni nywɛnu yuni te. Mini di nyva maa nuɔi si niɔ ni. Ciribi dilv lwɛm na dana tun di maa nuɔɔ. ¹⁸ Wɛnu tum kontv titɔ ma tv lɔgv baɔa nabiinɔ wɔni, yi ti gv ba pɔɔrim kuni bitɔ wɔni kuri bidwi. Ku nan yi mini dum di nyva kam di ciribi dum na nuɔi sise sum niɔ ni tun mv gv-ba. ¹⁹ Sise sum niɔ yam mv pai si jigi dam, di si nabilɔ yam di. Si nabilɔ yam nyi di bisankwi mv te, yi ya jigi yuni ya maa yaari nɔɔna.

²⁰ Nabiinɔ balv na daari yi wɛnu tum kontv dam wv gv-ba tun nan wv sɛ si ba lɔni ba wvrv ba yagi wv-balwaarv tilv ba wvɔɔa na lagi tun. Ba ta yɔɔri ba zuli sutaana mv, yi ba kwɛri ba zuli wɛnu tilv ba titi na ki di ba jia tun, kv na yi jwɛnɔ yalv ba na mɛ sɔbu-sɔɔa naa sɔbu-pwɛnɔ naa can-na naa kandwa naa dɛ ba ma ki tun. Jwɛnɔ yam kontv nan ba nai, yi ya kwɛri ya ba ni, yi ya wari ya vu di. ²¹ Nɔɔna bam kontv ma wv sɛ si ba lɔni ba wv di ba nɔn-gvra kam di ba liri kikiɔ yam. Ba ta ma wv yagi ba boorim kɛm dum di ba ɔwuni dum.

10

Zan na nɛ maleka kam na ze tɔn-balaɔa te tun

¹ Amv daa ma nii a na Wɛ maleka * kalv na dana tun. Ka ma nuɔi Wɛ-sɔɔɔ ni ka maa tuɔ. Ka mɛ kunkwɛnu mv ka ma kukwɛri ka titi, yi manlaa-taɔa kikai ka yuu ni. Ka yibiyɔ nyi di wia mv, yi ka nɛ sum nyi di min-vvgv na yi te tun. ² Maleka kam maa ze tɔn-balaɔa kalv na puri tun ka jɔa ni. Ka ma cwi ka jazum naga na-fara bam baɔa ni. Ka daari ka cwi ka jagwiɔ naga kam tɔga baɔa ni. ³ Ka laan ma daari ka bagɔ baɔa baɔa, yi ka kwɛrɔ kam ki sɔɔ ni nyɔɔ na suuri te tun. Maleka kam na bagɔ kontv tun, dva di ma bagɔ kuni birpɛ. ⁴ Dva kam na bagɔ kontv tun, amv maa lagi si a pɔpɔni ka na tagɔ kulv tun a tiɔi. Amv laan ma ni kwɛrɔ na ɔɔni Wɛ-sɔɔɔ ni ka wɔ: «Ta n cim, yi zaɔi n pɔpɔni dva kam na bagɔ ka ta kulv tun.»

⁵ Maleka kalv amv ya na maɔi a na ka na kwe ka naga ka nɔ na-fara bam baɔa ni yi ka nɔ kadɔɔ tɔga baɔa ni tun laan ma zɔɔi ka jazum jɔa wɛni, ⁶⁻⁷ yi ka du di Wɛ yiri ka wɔ: «Kv daa ba daani si Wɛ wvɔɔa yalv ya na sɔgi yi Dl maɔi Dl ta di Dl nijɔɔnɔ bam tun laan ki, maɔa kalv maleka sirpɛ tu wvm na wɔ wu ka nabɔnɔ kvm tun.

Baɔa-Wɛ nan mv jigi ɔwia si kv taa ve maɔa kalv na ba ti tun.

Dintv mv ki weyuu di wɛnu tilv maama na wv kv wɔni tun,

yi Dl kwɛri Dl ki tɔga baɔa di ka wɛnu tum maama.

Dintv daa ta mv ki na-fara di wɛnu tilv maama na wv ba wɔni tun.»

⁸ Maleka kam na tagɔ kontv tun, amv daa ma joori a ni kwɛrɔ kalv ya na ɔɔni Wɛ-sɔɔɔ ni tun. Ka daa ma ta di amv ka wɔ: «Ve maleka kalv na zɔɔi na-fara bam baɔa ni di tɔga kam baɔa ni tun te, si n jɔɔi tɔn-balaɔa kalv na puri ka wv ka jɔa ni tun.»

⁹ A ma vu a ta maleka kam si ka pa-ni tɔn-balaɔa kam. Ka ma ta-ni ka wɔ: «Jɔɔi tɔnɔ kvm n di. Kv na wv nmv ni ni, kv ta sɔna ni tvrv te. N nan na ligi-kv, kv laan wɔ ta cana mv n kana ni.»

¹⁰ Amv ma jɔɔi tɔn-balaɔa kam maleka kam jɔa ni a di a ni ni. Ka maa sɔna ni tvrv te. Kv daari, amv na ligi-ka tun, ka ma lɔni ka ji cam yiranɔ a kana ni. ¹¹ Ba laan ma ta ba bri-ni ba wɔ, amv daa ta maɔi si a tɔɔli Wɛ kwɛrɔ kam a bri wɔɔo kulv na lagi kv ki lɔgv baɔa dwi tiinɔ zanzan wɔni, didaani tuni zanzan di taana dwi zanzan tiinɔ di wɔni, di ba pwa di wɔni tun mv.

11

Wɛ maana tiinɔ bale na bri Dl cɔga kam te tun

¹ Ba laan ma kwe miu kulv ba na maa maɔi wɛnu tun ba pa-ni. Ba ma ta amv ba wɔ, a zaɔi a maɔi Wɛ-di-kamunu * kvm di kv kaanum bimbim dum a nii, si a daari a lwarɔ nɔɔna ni tite na wv Wɛ-di-kamunu kvm wɔni ba zuli-Dl tun. ² Ba ma daari ba ta amv, si a yi maɔi kunkɔɔ kulv na wv pooni ni Wɛ-digɔ kam yigɔ ni tun, bɛɔwaaɔ ba kwe je sum kontv ba ki dwi-gɛ tiinɔ bam jɔa ni mv. Bantu nan mv wɔ ba ba taa kari tv kulv na yi Wɛ nyim tun wɔni, ba nwanɔ wɛnu ba cɔgi si kv vu kv yi canɔ fiinna-sile (42). ³ Wɛ daa ma ta-ni Dl wɔ: «Amv lagi a tvɔi nɔɔna bale mv si ba ba ba bri amv cɔga kam. Bantu wɔ tɔɔli amv kwɛrɔ kam si kv yi da murv di biɔ yale di fusirdv (1.260), yi baá zv gwar-zinzwara si kv bri ba na yaari te tun.»

⁴Wε maana tiinə bam kuntu mu bri Olivi * tweeru tile tum, di min-zwænu tile tilv na zigɪ dɪ Yuutu wulu na te lugu baɲa maama tun yigə ni. ⁵Mini mu wó nuɲi ba niə ni di cəgɪ ba duna balv na kwaani si ba ki-ba balɔrɔ tun. Wulu maama na lagɪ si o ki-ba balɔrɔ tun, baá gv-o kuntu donɲ mu. ⁶Bantu nan jigɪ dam si ba ja weyuu kum, si dɔa daa yi ta nia maɲa kam ba na wura ba tɔɔli Wε kwərə kam tun. Ba nan daa ta jigɪ dam si ba pa na ji jana. Ba ma ta jigɪ dam si ba pa yaara dwi maama ba nabiinə baɲa maɲa kalv maama ba na lagɪ tun.

⁷Ba na tɔɔli Wε kwərə kam ba ti, varim wulu na zuvri goɲ-canluɲu kum wonɪ tun laan wó nuɲi o ba o ja jara didaani ba, yi o wani-ba o gv. ⁸O na gv-ba, ba yira yam wó ta tigi pooni yigə ni tw kamunu kum wonɪ. Yira yalv na bri tw kum kuntu kuri cɪga cɪga tun mu yi <Sodəm * > di <Ezipi * >. Ku yi dáani mu ba jaani ba Yuutu wum ba pa tvun-dagara * baɲa ni ba gv.

⁹Nɔɔna laan wó nuɲi tunɪ dwi maama wonɪ,
di nabiinə dwi maama wonɪ,
di taana dwi maama wonɪ,
di je təri təri,

ba ba ba nii bantu yira yam na tigi da tun.

Baá ta nii ba yira yam si ku vu ku yi da yatɔ di cicoro, yi ba bá sɛ si ba kwe-ba ba ki. ¹⁰Balv na zuvri lugu baɲa ni tun wó ta jigɪ wupolo di bantu bale tvunɪ dum. Ba ma wó ki kwɛera, yi ba daari ba pai-da pɛera. Baá ta jigɪ wupolo, Wε nijonɲə bam kuntu bale ya na yaari nabiinə lugu baɲa ni di Wε taani dum ba na ɲɔɔni tun ɲwaanɪ. ¹¹Da yatɔ di cicoro kum na kɛ, Wε wó pa Dɪ siun kulv na pai ɲwia tun laan ba ku zu ba yira yam, yi ba joori ba bi ba zaɲi. Fvunɪ ma wó tiini di ja balv maama na wó na-ba tun. ¹²Wε nijonɲə bam bale laan ma ni kwərə na ɲɔɔni Wε-sɔɲɔ ni ka wi: «Diini-na á ba yo.»

Kunkonɲo ma ba ku kwe-ba ku jigɪ ku ma diini weyuu, yi ba duna bam zigɪ ba nii-ba. ¹³Kantu maɲa kam ni nɔɔ, tɪga baɲa maama wó tiini ka sisinɪ. Ku ma pa tw kum pɔɔrim kuni fugə wonɪ kuri bidwi cəgɪ maama. Tɪga kam sisinɪm dim maa gv nɔɔna murr-tirpɛ (7.000). Fvunɪ ma wó ja nɔɔna balv na daari tun, yi ba sɛ ni Yuutu Baɲa-Wε mu tiini Dɪ jigɪ dam. ¹⁴Mu lɛɛrv tilv na ki bile tu tun. Ku nan ta daari lɛɛrv tilv na wó ki bitɔ tu tun. Tɪ lagɪ tɪ ba lele mu.

Nabɔnɔ kulv na wugi ku ma kweeli tun

¹⁵Maleka * kalv na yi sirpɛ tu tun laan ma wu ka nabɔnɔ kum. Kwəri ma ɲɔɔni Wε-sɔɲɔ ni baɲa baɲa si wi: «Lugu baɲa paari dim laan wu dɪ Yuutu Wε jɲa ni mu, di Krisi wum Dɪ na tvɲi tun jɲa ni. Paari dim kuntu wó ta wura si ku taa ve maɲa kalv na ba ti tun.»

¹⁶Nakwa fiinle-bana bam ba na je Wε yigə ni ba paari jangwaanv tum baɲa ni tun laan ma kuni doonə ba cɔɔli ba yuni tɪga ni ba zuli Wε, ¹⁷yi ba wi:

«Dam-fɔrɔ Tu Baɲa-Wε,
nmv maɲi n wura mu pulim ni,
yi n daa ta wura maɲa maama.
Dɪ ki nmv le,
di n laan na kwe n dam-fɔrɔ kum
n ma n te lugu baɲa tun.

¹⁸Dwi-gɛ tiinə balv na dai nmv nɔɔna tun tiini ba jigɪ ban-zɔɲɔ di nmv.

Ku daari lele kuntu nmv banɪ nan wó zaɲi di ba.
Ku laan yi maɲa kalv nmv na wó di twa sariya tun,
yi nmv wó pa balv maama na sɛ nmv tun na pɛera.
Ku na yi nmv nijonɲə bam di balv maama na yi nmv nɔɔna yi ba kwari n yuri dim tun,
ku na yi nɔn-kamunə naa nabwənə di.
Ku nan na yi balv na cəgɪ lugu baɲa tun,
maɲa yiə si nmv laan cəgɪ-ba di.»

¹⁹Ba na zuli Wε kuntu ba ti tun, Wε di-kamunu kulv na wu Dɪ sɔɲɔ ni tun ni laan ma pɔri. Wε cullu tum na pupunɪ kandwa yira ni tɪ tinɪ daka kalv wonɪ tun ma nai jaja. Dɔa laan maa pipɪla, yi ka bagɪ ka wuurə. Tɪga ma sisinɪ, yi dv-kambana tiini ya tvɪ zanzan.

¹Wo-kunkagılı laan ma nuñi weyuu ni. Amu ma na kaani o na me wia o kukwəri o titi ni gərə te. Cana maa wu o napra kuri ni. Ku daari o ma pu yipugə kalv na jigı calicwı fugə-sile tun o yuu ni. ²Kaani wum yi ka-puə mu, yi o pugə kam vri si o lv. Ku na cana tun, o ma kaasi bagı bagı.

³Wo-kunkagılı didoñ daa ma nuñi weyuu ni. Amu ma na prənyoñ-kunkagılı, ku yi nasuñv mu yi ku jigı yuni turpe di nya fugə. Yipwi ma pu ku yuni tum maama baña ni. ⁴Ku ma kwe ku nabili ku ma vañı calicwı sum pəərum kuni bitə wəni kuri bidwı ku kwəri weyuu ni ku di tıga ni. Ku ma ba ku zıgı kaani wəlv na lagı o lv tun yigə ni, si o na lvgı bu wum, si ku kwe ku di. ⁵Kaani wum ma lv o bu wum, o yi bəkərə mu. Wuntu mu wó ta te lvgı baña dwi tiinə maama di o dam. Kaani wum na lvgı kuntu tun, ba ma kwe bu wum ba ja vu We te, Dl paari yituñv kum na wu me tun. ⁶Kaani wum laan ma duri o vu kagua yuu, jəgə kalv We na mañı Dl kwe si Dl pa-o tun. Dl wó ta nii o baña ni je sum kuntu ni da muro di biə yale di fusrdu (1.260).

⁷Jara deen ma tv We-səñə ni. We malesı * didəerv wəlv yırı na yi Misəeli tun didaani o kwaga malesı tiinə bam mu di jara di prənyoñ-kunkagılı dum di di kwaga malesı tiinə bam. ⁸Prənyoñ-kunkagılı dum ma wu wani jara yam. Ku di ku kwaga malesı tiinə bam ma daa wu ne jəñə je We-səñə ni. ⁹Ba ma zəli-ku We-səñə ni ba duli ba yağı lvgı baña ni, di ku kwaga malesı tiinə bam maama. Prənyoñ-kunkagılı dum kuntu mu yi bisankwia kalv na mañı ka wura faña faña tun. Ka yırı nan mu yi <Vwa-nyina pe>, di <Sutaani *>, yi ka gani lvgı baña nəəna maama.

¹⁰Amu laan ma ni kwər-dia na ñəəni We-səñə ni ka wi: «Lele kuntu dibam Tu We vri Dl nəəna sutaani jıña ni. We ma bri Dl dam di Dl paari dum na yi te tun. Krişi * wum We na tvñı tun di ma bri Dl dam dum. Beñwaani wəlv na yəni o ñəəni o cəgi di ko-biə bam We yigə ni tun daa tərə. Wuntu mu yəni o zıgı di Tu We yigə ni o ñəəni o cəgi ba yigə titu di wia maama. Ba laan nan di-o ba yağı. ¹¹Di ko-biə bam nan wan-o Pəlvu * wum jana kam nuñim dum ñwaani, di ba na bri We cıga kam tun ñwaani mu. Ba ma se si ba kwe ba ñwia ba ma ləni tvuni. ¹²Kuntu, abam balv maama na zuvri We-səñə ni tun, á taá jigı wupolo. Ku daari, ku na yi lvgı baña di ku na-fara bam, ləerv wó ba abam baña, beñwaani vwa-nyina pe wum tu abam te, yi o tiini o jigı ban-zəñə lanyıranı, beñwaani o ye ni o da yam ge fun mu.»

¹³Prənyoñ-kunkagılı dum na lwarı ni ba zəli-ku ba yağı lvgı baña ni tun, ku ma pe kaani wəlv na lvgı bəkərə kam tun kwaga ku pu. ¹⁴Ba ma kwe kaloñ-zəñə vwana yale ba pa kaani wum, si o ma jaani wəeni o vu o yi kagua kam yuu, jəgə kalv o na mañı si o taa wura tun. Dáani mu We wó ta nii o baña ni bina yatə di cicoro, si prənyoñə kum daa yi zañı ku ja-o. ¹⁵Prənyoñə kum ma twı na zanzan si ba vu ba pe kaani wum ba ja viiri, ni bugə na na duri te tun. ¹⁶Tıga kam ma zəni kaani wum, yi ka purı ka ni ka nyə na balv maama prənyoñə kum na twı tun. ¹⁷Ku ma pa ku bani tiini di zañı di kaani wum. Ku laan ma vu si ku ki jara di kaani wum dwi tiinə balv na daari tun. Bantu mu yi balv na se We niə yam yi ba bri ni ba təgi Zezi cıga kam tun. ¹⁸Prənyoñ-kunkagılı dum laan ma vu di zıgı na-fara bam ni ni.

13

Varum wəlv na nuñi na-fara wəni tun

¹Amu daa ma na varum wudoñ o na nuñi na-fara wəni. O jigı nya fugə di yuni turpe mu. O nya yam maama baña maa jigı yipwi. Ba ma pupuñı yira yalv na twı We tun o yuni tum yira ni. ²Amu na ne varum wum tun, o nyı di gweeru mu. O ne maa nyı di faa ne, yi o ni nyı di nyoñə ni. Prənyoñ-kunkagılı dum laan ma kwe ku paari dum di ku dam-fərv kum ku ki varum wum kuntu jıña ni. ³O yuu kum didva maa tiini ku pogili ni o ya lagı o ti mu te, yi ku laan ba ku je. Ku maa sv nabiinə maama, yi ba təgi varum wum kuntu kwaga. ⁴Nəəna maama maa kuni doonə ba zuli prənyoñ-kunkagılı dum, di ku na kwe ku dam dum ku pa varum wum kuntu tun. Ba ma daari ba zuli varum wum di, yi ba te ba wi: «Nəənv tərə o na mai di varum wum. Nəən-nəənv nan bá wani o ki jara did-o.»

⁵Ba ma pa varum wum cwəñə si o ñəəni kamunni o pa o titi, yi o daari o twı We yırı. O ma joñı dam si ku vu ku yi canı fiinna-sile (42). ⁶O ma puli o ñəəni o gooni We, yi o twı We yırı di Dl səñə kum, ku wəli di balv na zuvri Dl səñə kum ni tun. ⁷Varum wum ma kwəri o joñı dam si o ki jara di We nəəna bam, si o wani-ba. O ma joñı dam si o taa te lvgı baña dwi tiinə maama, di tunı dwi maama tiinə, di taana dwi maama tiinə, di je təri təri maama tiinə. ⁸Nəəna balv maama na zuvri lvgı baña ni tun wó ta zuli varum wum kuntu, ku na dai balv yira na pupuñı ya tiji ñwia təñə kum wəni maña kam lvgı baña daa ta na tərə tun yıranı má mu bá zul-o. Ku nan yi Pəlvu * wum ba na gv tun mu te təñə kum kuntu.

⁹Nan purı-na á zwa si á cəgi amu taani dum: ¹⁰Wəlv maama na tu si o duna ja-o ba ki ba na lagı te tun, baá ja kuntu tu mu, o bá lu. Wəlv maama di nan na tu si ba ma sv-zəv ba gv-o tun, baá ma-ku mu ba ma

gu-o, o bá wani o lu. Kuntu n̄waani Wε n̄ona bam maɲi si ba ta vɔ pu-dia mu, si ba daari ba ki ba wu-didva di Wε.

Varum wulv na nuɲi tɔga ni tun

¹¹ Amu laan ma na varum wudonɔ o na nuɲi tɔga ni. O jigi nyia yale mu ni pibala nyia na yi te tun. O maa n̄onni ni pr̄onyon-kunkagili dum na n̄onni te tun. ¹² Dayigε varum wum ma pa-o wum dam-fɔrɔ kum si o ma tɔɲi, yi o daari o zigi o nii-o. O ma ma-di o fin balv maama na zɔvri lɔgv baɲa ni tun o pa ba zuli dayigε varum wulv yuu kum ya na pogili yi kv laan je tun. ¹³ Varum bule tu wum kuntu ma tiini o ki wo-kunkagila yalv na dana tun. O ma pa mini nuɲi weyuu ni di ba tɔga baɲa, yi n̄ona maama na-di. ¹⁴ O na nε cwεɲε si o ki wo-kunkagila yantv donɔ dayigε varum wum yigε ni tun, kv ma pa o wani o ganɔ n̄ona balv na zɔvri lɔgv baɲa ni tun. O ma ta-ba si ba mɔ kamεgɔ, si kv taa nyi di dayigε varum wulv ba na me su-lɔɲɔ ba zagɔ o yuu ba pogili yi o ta n̄wi tun. ¹⁵ O ma daari o na cwεɲε si o ki siun kamεgɔ kum kuntu wuni, si kv taa n̄wi. O na ki kuntu tun, kamεgɔ kum maa wai kv n̄ona, yi kv jigi dam si kv pa balv maama na vin si ba zuli-kv tun ti. ¹⁶ O ma pa n̄ona maama ki nyinyugv ba jazina ni naa ba trε ni, kv na yi nabwεnε di n̄on-kamunε, naa nadunε di yinigε tiinε, kv wεli di gambe di balv na te ba titi tun di. ¹⁷ N̄onv na ba jigi nyinyugv kum kuntu, o bá wani o yεgi wonɔ naa o kwe wonɔ o yεgi. Nyinyugv kum kuntu nan mu bri varum wum yiri dum, naa nimoro kulv na bri o yiri dum tun.

¹⁸ Yo seeni kv maɲi si n ta n jigi swan mu. Wulv na buɲi lanyiranɔ tun, oó wani o lwarɔ varum wum nimoro kum kuri na yi te tun. Nimoro kum bri nabiinu yiri mu. Kv nan yi biε yardv di fusɔrv bardv mu (666).

14

Pɔlbu wum di o n̄ona bam

¹ Amu laan ma nii a na Pɔlbu * wum o na zigi Siyɔn * piu kum yuu ni. N̄ona murrv bi di fiinna-tina tum (144.000) maa tɔgi ba wu o tee ni, yi Pɔlbu wum yiri dum di o ko yiri pupɔni ba trε ni. ² A ma ni kwεrε na n̄onni Wε-sɔɲɔ ni. Ka maa dwana n̄nɛni na-fara na wuurε yi dva bagɔ te tun, yi ka nyi di kwan-magina na magɔ ba kwaanv te tun. ³ N̄on-kεgɔ kum maa zigi kv yɔvri Wε paari jangɔɲɔ kum di wεanu tina tilv na n̄wi tun di nakwa bam. Ba maa leeni lɔɲ-dvɲa kalv n̄on-n̄onv na bá wani o zaasi-ka tun, kv na dai n̄ona murrv bi di fiinna-tina tum yiranɔ (144.000). Bantv mu yi balv Zezi na n̄wi ba lwarum juni lɔgv baɲa nabiinε maama wuni tun. ⁴ Bantv nan mu cigɔ ba titi di wo-digiru kεm, yi ba wu ki boorim. Bantv yεni ba tɔgi Pɔlbu wum kwaga mu ba ve je silv maama o na wú vu tun. Zezi mu n̄wi ba lwarum juni nabiinε maama wuni, si bantv da yigε ba ji Wε n̄ona di Pɔlbu wum di n̄ona. ⁵ Bantv nan wu fɔgi ba fɔ vwan. Ba ba jigi tusim.

Wε malesɔ sitɔ na tagɔ wεanu tilv tun

⁶ Amu laan ma na maleka * kadoɲ ka na jaani weyuu ni. Ka maa jigi Wε kwεr-ywεɲε kalv na ba lurɔ maɲa di maɲa tun ka tɔɔli ka bri balv na zɔvri lɔgv baɲa ni tun,

kv na yi je tɔri tɔri wuni,
di nabiinε dwi maama,
di taana dwi maama tiinε,
di tuni dwi maama tiinε.

⁷ Ka maa n̄onni di kwεr-dia ka wi: «Kwarɔ-na Wε, si á daari á taá pa-Dl zulε, beɲwaani maɲa kam yiε si Dl di nabiinε sariya. Nan kuni-na doonε á zuli Wε dilv na ki weyuu di tɔga baɲa di na-fara didaani buli tun.»

⁸ Maleka kadoɲ ma saɲi ka kwaga, yi ka te ka wi: «Tv-kamunu kulv yiri na yi Babilɔni * tun tva. Kv tu kv ti. Kuntu deen mu yεni kv pa nabiinε dwi maama tɔgi ba ki kv boorim kikiε yam, ni ba na nyɔgi sa-deera ba su te tun.»

⁹ Maleka kalv na ki sitɔ tun di daa ma saɲi, yi ka te di kwεr-dia ka wi: «N̄ona balv maama na zuli varum wum di o kamεgɔ kum yi ba daari ba jigi o nyinyugv kum ba trε ni naa ba jɲa ni tun, ¹⁰ Wε ban-zɔɲɔ kum wú ba bantv baɲa, n̄nɛni ba logi sa-deera balv na wu pugɔ tun mu ba su zɲa ba pa ba nyɔ ba su te. Balv maama na sε varum wum kuntu tun, mini di ciribi mu wú di-ba kv pa ba na cam zanzan. Baá yaari kuntu Wε malesɔ sum yigε ni di Pɔlbu * wum yigε ni mu. ¹¹ Mini dum wú ta di-ba yi kv pai nyva zaɲi taan, baá yaari si kv taa ve maɲa kalv na ba ti tun. Balv maama na zuli varum wum di o kamεgɔ kum tun,

di balu maama na jigi nyinyugu kulɔ na bɔi o yiri dɔm tun, ba bá na siun wia di titu maama.»

¹² Kuntu ɲwaani balu maama na yi We nɔɔna yi ba se Di niə yam yi ba ki ba wu-didva di Zezi tun manɔ si ba zigi di pu-dia mu.

¹³ Amu laan ma ni kwərə na ɲɔɔni We-səɲɔ ni ka wi: «Nan pupuni tuntu: Ku na zigi zum si ku taa ve tun, balu na se di Yuutu wum yi ba ba ba ti tun wó ta jigi yu-yoɲo.»

We Joro * kum ma ləri ku wi: «Ku yi ciga mu. Bantu wó sin di ba tituɲ-cɛera yam, beɲwaani ba kəm-laaru mu wó ta tɔgi-ba.»

We sariya maɲa kam na yi te tun

¹⁴ Amu laan ma nii a na kunkoɲo ku yi naponɲo, yi wɔlu na nyi di nabiin-bu tun je ku baɲa ni. Səbu-sɲa yipugə ma pu o yuu ni, yi o daari o ze sukərə kulɔ na jigi ni tun. ¹⁵ Maleka * kadoɲ daa ma nuɲi We di-kamunu kum wuni. Ka tɔɔli baɲa baɲa ka ta di wɔlu na je kunkoɲo kum baɲa ni tun ka wi: «Lugu baɲa faa kum laan bigi ku ti. Ma n sukərə kum n ma n gwe faa kum, si ku maɲa kam yiə.» ¹⁶ Wɔlu na je kunkoɲo kum baɲa ni tun laan ma wuvugi o sukərə kum lugu baɲa ni o ma gwe faa kum.

¹⁷ Amu daa ma na maleka kadoɲ na nuɲi We-səɲɔ di-kamunu kum wuni, yi ka di jigi sukərə kulɔ na jigi ni tun. ¹⁸ Maleka kalu di na nii mini baɲa ni tun ma nuɲi We kaanum bimbim dɔm ni, ka tɔɔli di kwərə-dia ka ta di maleka kalu na ze sukərə kum tun ka wi: «Ma n sukərə kum n ma n gwəri tiu-biə balu ba na maa ki sana tun, si lugu baɲa tiu-biə bam kuntu laan bigi ba ti.»

¹⁹ Maleka kam laan ma ma ka sukərə kum ka ba maa gwəri lugu baɲa tiu-biə bam. Ka ma kwe-ba ka di kazə-zəɲɔ wuni si ka te, si ku bɔi We ban-zəɲɔ na wó ba nabiinə baɲa te tun. ²⁰ Kazəgɔ kum zigi tuw kum daa ni mu. Ba maa te tiu-biə bam ku wuni si ba nyua kam taa nuɲə. Ba nyua kam kuntu yi jana mu. Jana kam ma nuɲi ka pɛli tiga ka duri ka vu nunɛni kilometra biə-yatə (300), yi ka na luunə te tun, sisəɲə na ziga ka wuni, ka yuu yirani mu wó ta nai pooni ni.

15

Malesi sirpe na jaani yaara dwi təri təri si ba lugu baɲa te tun

¹ Amu laan ma na wo-kinkagili didoɲ weyuu ni, di na tiini di dana yi di ba jigi doɲ. A ma na We malesi * sirpe, si didva didva jigi yaara dwi təri təri mu, si si pa ya ja nɔɔna. Yaara yarpe yam kuntu mu lagi ya ma kweeli, beɲwaani yantu na ki ya ti, We ban-zəɲɔ kum laan wó ti. ² Amu ma daari a na woɲo ku na nyi di ninu. Ku maa nyuna ni niu na nyuni te tun, yi ku nyi ni ku gwaani di mini mu te. Amu ta ma na balu na wani varum wum di o kaməgɔ kum ku wəli di o yiri dɔm nimoro kum dam dɔm tun. Ba zigi ninu kulɔ na nyuna lanyirani tun ni ni, yi ba ze kwaanu tɔlu We na pɛ-ba tun. ³ Ba maa leeni ləɲə kalu na yi We tuntuɲnu Moyisi * ləɲə di Pəlbə * wum ləɲə tun. Ba ma leeni ba zuli We ba wi:

«Dam-fərə Tu Baɲa-We,
nmv tituɲa yam tiini ya yi tituɲ-kamunə,
ya ba jigi doɲ.

Lugu maama Pɛ,
nmv cwe sum yɔəri lanyirani,
si tɔgi ciga.

⁴ Yuutu Baɲa-We,
nɔɔn-nɔɔnu tərə o na bá kwari nmv.
Nɔɔna maama nan wó ta zuli nmv yiri dɔm.
Nm v yirani mu yi wu-poɲo tu ciga ciga.
Lugu baɲa dwi maama tiinə wó ba ba kuni doonə nmv yigə ni ba zuli-m,
beɲwaani nɔɔna maama wó na nmv tituɲa yam na jigi ciga te tun.»

⁵ Kuntu kwaga ni amu ma na We-səɲɔ digə kam ni na puri, yi ka yigə digə kam ni di puri. ⁶ We malesi sirpe sum si na jigi yaara dwi təri təri kuni birpe tun ma nuɲi digə kam wuni. Si ma zu gwar-pwəənu tɔlu na tiini ti nyuni tun, yi si daari si vɔ səbu-sɲa kili si nyɔɔna ni. ⁷ Wəənu tina tɔlu na ɲwi tun didu laan ma zaɲi ku kwe səbu-sɲa zwi sirpe ku pa malesi sirpe sum. Zwi sum kuntu nan mu su di We ban-zəɲɔ kum. Duntu nan mu jigi ɲwia si ku taa ve maɲa kalu na ba ti tun. ⁸ We dam dɔm di Di paari-zulə yam ma pa nyua nuɲi ka su Di digə kam ni maama. Nyua kam ma pa nɔɔn-nɔɔnu wari digə kam wu o zu, si ku taa ve maɲa kam malesi sirpe sum na wó pa yaara kuni birpe kum na wó ba ku ki ku ti tun.

16

Baṅa-Wε ban-zəṅə kum na wó ba te tin

¹ Amu laan ma ni kwər-dia na ḡṅṅni baṅa baṅa Wε digə kam wɔni ka ta dɪ Wε malesi * sirpe sim ka wɪ: «Kwe-na zwɪ sirpe silv Wε ban-zəṅə kum na wɔ sɪ wɔni tin á ja vu á lo á yagɪ lvgv baṅa ni.»

² Dayigə maleka kam ma kwe ka zɔṅa kam ka ja vu ka lo ka yagɪ lvgv baṅa ni. Ka na logi kuntu tin, ḡwan-cɛera ma ja balv na jigɪ varum wɔm nyunyɔgv kum yɪ ba zuli o kamɔgv kum tin.

³ Maleka kalv na saṅɪ tin ma lo ka zɔṅa kam ka yagɪ na-fara bam wɔni. Na bam ma ji ni tv jana na yɪ te tin. Wɔṅo kulv maama na zɔvri na-fara bam wɔni tin ma ti.

⁴ Malesi sitə tu wɔm ma lo o zɔṅa kam o yagɪ bu-tuli sum wɔni dɪ buli sum dɪ wɔni. Na bam ma ji jana.

⁵ Amu ma ni Wε maleka kalv na nii bwi sum baṅa ni tin na wɪ:

«Wv-poṅo Tu Baṅa-Wε,
nmv maṅɪ n wɔra pulim ni mv,
yɪ n daa n ta wɔra maṅa maama,
nmv kɪ cɪga dɪ n na vaṅɪ ba zwa te tin.»

⁶ Bɛḡwaaɪ bantv mv gv n nɔɔna bam dɪ n nijɔṅnə bam ba pa ba jana nuɳi.
Kuntu mv nmv laan pe na ji jana sɪ ba dɪ nyɔ.
Mv kulv na maṅɪ dɪ ba kəm dɪm tin.»

⁷ Amu ma daari a ni kwərə kadoṅ na ḡṅṅni Wε kaanum bimbim dɪm tee ni ka wɪ:

«Dam-fɔrɔ Tu Baṅa-Wε,
nmv sariya yam yɔɔri lanyirani,
yɪ ya tɔḡɪ cɪga mv.»

⁸ Maleka kalv na kɪ suna tin ma kwe ka zɔṅa kam ka lo ka yagɪ wɪa kam yura ni. Wɪa kam ma jorɪ dam sɪ ka pa ka wulim dɪm baani nɔɔna. ⁹ Ka wulim dɪm na tiini dɪ baani nɔɔna bam kuntu tin, ba ma ḡṅṅni ba twɪ Wε yurɪ dɪ Dɪ na pe yaara yam kuntu ja-ba tin. Ba nan wɔ ləni ba wɔ dɪ ba kikiə yam sɪ ba daari ba zuli Wε.

¹⁰ Maleka kalv na kɪ sinu tin ma lo ka zɔṅa kam varum wɔm paari jangɔṅə kum baṅa ni. Lim ma ba dɪ li varum wɔm paari dɪm jəgə kam maama. Nɔɔna ma dɔni ba yələ dɪ ba yaara yam. ¹¹ Ba ma ḡṅṅni ba twɪ Baṅa-Wε ba yura ḡwana yam dɪ ba yaara yam ḡwaaɪ. Ba nan daa ta wɔ ləni ba wɔ dɪ ba kikiə yam.

¹² Maleka kalv na kɪ sɪrdv tin ma lo ka zɔṅa kam ka yagɪ bu-zəṅa kalv yurɪ na yɪ Efrati tin wɔni. Ka na bam ma wɪ, yɪ kv daari cwəṅə kv pa pwa balv na nuɳi wa-puli jəgə ni tin sɪ ba wani ba bɛ. ¹³ Amu ma daari a na ciciribiə batə, ba nyɪ dɪ yoorə te. Ba didva ma nuɳi prənyoṅ-kɪnkagɪlɪ dɪm ni ni. Wɔdɔṅ dɪ ma nuɳi varum wɔm ni ni, yɪ didva kam dɪ nuɳi varum wɔlv na pa o yɪ Wε nijɔṅnu yɪ o yagɪ o dai tin ni ni. ¹⁴ Ciciribiə bam kuntu yɪ svtaani * nɔɔna mv yɪ ba wai ba kɪ wo-kɪnkagɪla. Ba ma zaṅɪ ba vu lvgv baṅa pwa bam maama te, sɪ ba maama la daani ba ti ba yigə ba kɪ jara dɪ Dam-fɔrɔ Tu Baṅa-Wε Dɪ de kamunu kum de ni.

¹⁵ Amu laan ma ni Zezi na ḡṅṅni o wɪ: «Cəgi-na. A lagɪ a ba ni ḡwunv na dari o ba te tin mv. Wɔlv na fɔḡɪ o cɪ o titɪ tin wó ta jigɪ yu-yoṅo. Wɔlv na zv o gwaaru yɪ o yurɪ tin, amv na tuə, cavura bá ja-o nɔɔna yigə ni o na bá ta yɪ kalambolo tin ḡwaaɪ.»

¹⁶ Ciciribiə batə bam ma pa lvgv baṅa pwa bam la daani jəgə kadoṅ ni. Ba maa bə jəgə kam kuntu dɪ Zwifə tiinə taani ba wɪ, «Amagɪdɔn».

¹⁷ Maleka kalv na kɪ sirpe tin laan ma lo ka zɔṅa kam viu wɔni. Kwər-dia laan ma ḡṅṅni Wε digə kam paari jangɔṅə kum jəgə kam ni ka wɪ: «Kv kɪ kv ti.» ¹⁸ Ka na tagɪ kuntu tin, dva maa pɪpɪlɪ ka bagɪ ka wuurə. Sɔɔ ma tiini kv gaali, yɪ tɪga kam dɪ sisiṅə. Tɪga kam na tiini ka sisiṅɪ te tin ba jigɪ doṅ. Kv na puli maṅa kalv Wε na kɪ nabiinə tin, tɪga ta maṅɪ ka wɔ sisiṅɪ kuntu doṅ. ¹⁹ Tv-kamunu kulv yurɪ na yɪ Babilɔni * tin ma yari kuni bitə kv cəḡɪ. Lvgv baṅa dwi tiinə tuni dɪm maama ma cəḡɪ. Wε ma wɔ swe tv-kamunu Babilɔni ni ni yɪ Dɪ waari-kv. Dɪ ban-zəṅə kum ma tiini kv ba tw kum baṅa, nunɛɛni Dɪ logi sa-dɛera mv Dɪ su zɔṅa Dɪ pa kv nyɔ kv su te. ²⁰ Tɪga kalv maama na wɔ na-fara titari ni tin ma fɔɔri ka tigə je ni, yɪ pweeru tim dɪ je, ba daa ba na-ti. ²¹ Dv-kamban-kamunə na duunə ni luuru te tin maa nuɳi weyuu ni ya tv nɔɔna baṅa ni. Nɔɔna bam ma ḡṅṅni ba twɪ Wε, dv-kambana yam na pe ba na yaara zanzan tin ḡwaaɪ.

17

Ka-boro na dɔḡɪ varum te tin

¹ Malesi * sirpe silv na jigɪ zwɪ sirpe sim tin didva ma ba ka ta dɪ amv ka wɪ: «Ba, sɪ a bri-m Wε na lagɪ

Dl pa ka-bor-zəŋə kum na cam te. Ka-boro kum kuntu mu maa bri tu kulu na ləgi bwi zanzan ni ni tun.
²Lugu baŋa pwa bam yəni ba ki boorim di kuntu mu. Balu na zʊuri lugu baŋa ni tun maa tiini ba ki boorim di ku, ni nɔɔnu na nyɔgi sana o bugi te tun.»

³We Joro * kum ma ba amu te di dam, We maleka kam ma ja-ni ka vu kagva yuu. Je sum kuntu ni mu amu ne kaani o dɔgi varum na yi nasuŋu cwen cwen tun baŋa ni, yi yira yalu na twi We tun pupuni varum wum yira ni. O maa jigi yuni tirpe di nya fugə. ⁴Kaani wum ma zu gwaaru tilu na yi nasun-pupweeru di nasunnu cwen cwen tun. O yira maa jigi wəənu zanzan ti na nyuna, ti yi səbu-siŋa di kandwa-ŋuna mu. O ma ze səbu-siŋa zɔŋa, yi ka ni su di wo-zɔɔna yalu na bri o boorim kikiə yam. ⁵Ba ma pupuni yiri dilu kuri na ba lwarɪ jaja tun o tri ni, yi di wi:

«Babilɔni * kulɔ na yi tu-kamunu tun
mu yi ka-bwəəru maama nu,
di lugu baŋa wo-zɔɔna maama nu.»

⁶Amu ne ni kaani wum nyɔgi We nɔɔna balu ba na gu Zezi ciŋa kam ŋwaani tun jana mu o su, ni o nyɔgi sana mu o bugi te.

Amu na ne-o kuntu tun, ku ma tiini ku su-ni. ⁷Maleka kam ma bwe-ni ka wi: «Ku su nmu si beɛ mu? Ku na yi varum wulu na jigi yuni tirpe tum di nya fugə kam tun, di kaani wulu na dɔgi o baŋa ni tun, amu wu pa n lwarɪ ba kuri na yi te tun. ⁸Varum wulu nmu na ne tun ya ŋwi mu, o nan daa tərə. Ku daari si o nuŋi goŋ-canluŋu kum wuni mu, si o laan vu o cɔgim jəgə. Ku na yi balu na zʊuri lugu baŋa ni yi ba yira maŋi ya wu pupuni ya tiŋi We ŋwia tɔnɔ kum wuni maŋa kam lugu baŋa ta na tərə tun, ba na ne varum wum, kuw su ba maama. Beŋwaani o deen ya ŋwi mu, o nan daa tərə. O nan wu joori o ba o nuŋi nabiinə yigə ni.

⁹Nmu nan maŋi si n ta n jigi wubɔŋa mu di swan, si n wani n lwarɪ wəənu tuntu kuri. Varum wum yuni tirpe tum bri pweeru tirpe mu. Tuntu mu yi pweeru tilu kaani wum na je ti baŋa ni tun. Yuni tirpe tum di bri pwa barpe woŋo mu. ¹⁰Pwa bam kuntu banu maŋi ba tu mu. Ba didva mu wura lele. Wulu na kweeli tun ta wu tu. O na tuə, o paari dum ba daani zanzan. ¹¹Varum wulu ya na ŋwi yi o laan daa tərə tun bri pe wulu na ki ba wuni nana tun mu. Wuntu yi pwa barpe balu na de yigə tun wu nɔɔnu mu. O nan na tuə, o di laan wu vu o cɔgim jəgə.

¹²Nya fugə yalu nmu na ne tun bri pwa fugə mu. Pwa bam kuntu ta wu joŋi ba paari dum. Ba nan wu ba ba joŋi dam, si ba tɔgi di varum wum ba taa te nɔɔna si ku maŋi di maŋa funfun yirani. ¹³Pwa fugə kam maama jigi wubɔŋi didva mu. Ba ma wu kwe ba dam maama ba ki varum wum juŋa ni. ¹⁴Ba ma wu ki jara di Pəlbɔ * wum. Pəlbɔ wum nan wu wani-ba, o na yi wulu na yi yum tiinə maama Yuutu di pwa maama Pe tun ŋwaani. Balu na tɔgi di wuntu yi ba wani jara yam tun mu yi balu o na maŋi o kuri si ba taa yi o nɔɔna tun. Bantu mu tɔg-o di ciŋa.»

¹⁵Maleka kam daa ma ta di amu ka wi: «Ku na yi bwi silu nmu na ne yi ka-boro kum je da tun, si bri lugu baŋa tuni dwi maama di di nɔn-biə bam maama, ba na zʊuri je dwi təri təri yi ba ŋɔɔni taana dwi təri təri tun mu. ¹⁶Nya fugə yalu nmu na ne tun di varum wum titi wu ta culi ka-boro kum. Ba nan wu vri o wəənu tum maama o tee ni ba daar-o kalambolo, yi ba di o ya-nwana yam, ba daari ba zwe-o di mini. ¹⁷Baə cɔg-o, beŋwaani We maŋi Dl pa ba wubɔŋa yi kuntu mu. Ku yi We mu lagi si ba ki ni-didwi ba ki ba dam maama varum wum juŋa ni. Ku jigi si ku taa yi kuntu mu, si ku vu ku yi maŋa kalu We taani dum na tagi kulɔ tun na wu suni ku ba ku ki tun. ¹⁸Ku daari kaani wulu nmu na ne yi o yi ka-boro tun mu yi tu-kamunu kulɔ na te lugu baŋa pwa bam maama tun.»

18

Tu-kamunu Babilɔni na cɔgi te tun

¹Maleka * kam na tagi kuntu ka ti tun, amu ma na maleka kadoŋ na nuŋi We-səŋə ni ka maa buni lugu baŋa. Ka maa jigi dam, yi ka tiini ka nyuna ka pa pooni zəŋi lugu baŋa maama ni. ²Ka ma tɔɔli baŋa baŋa di kwər-dia ka wi:

«Tu-kamunu kulɔ yiri na yi Babilɔni * tun tva.
Ku tu ku ti.

Tu kum laan jigi ciciri-balwaaru jəgə mu,
yi ciciri-zɔɔna dwi maama zʊuri da.

Zunə balu nɔɔna na culi yi ba ba lai tun dwi maama laan zʊuri daani mu.

³Lugu baŋa dwi maama ma tu tu kum kuntu boorim cwe sum wuni,

ni ba nyɔgi ku sa-dɛera mu ba su te.

Lugu baɲa pwa bam ma tɔgi ba ki boorim di ku.

Lugu baɲa pipimpiinɛ ma tiini ba ji nadunɛ tuw kum kuntu ŋwaani,

beɲwaani ku nɔɔna bam soe si ba taa cɔgi sɛbu zanzan.»

⁴ Amu laan ma ni kwɛrɛ kadoŋ na ŋɔɔni Wɛ-sɔŋɔ ni ka wi:

«Amu nɔɔna-ba,

nunji-na tuw kum wuni,

si á yi tɔgi ku wo-balwaarv cwe sim,

si á yi tɔgi á na ku cam dum.

⁵ Beɲwaani ku wo-balwaarv tum daga zanzan,

ti danɔ da-baɲa ni ti yi weyuu.

Wɛ nan ye ku kɛm-lwaanv tum maama ni ni.

⁶ Cɔgi-na tuw kum si ku maɲi di kuntu na cɔgi nɔɔna badonnɛ te tun.

Pa-na ku cɛ ku yira ni si ku dwɛni ku na pɛ ku cɛ nɔɔna yira ni te tun.

Fi-na-ku si ku nyɔ sa-dɛera balv na tiini ba dana ba dwe kuntu sana kam ku na pai nɔɔna nyɔ tun.

⁷ Pipiri-na tuw kum ywɛni dum di ku wo-laarv tum,

si ti joori ti ji cam di yaara ku titi ŋwaani.

Beɲwaani tuw kum nyi di kaani wɔlv na yɛni o tɛ o wi:

«Amu di paari mu,

yi kulɔkɔlv bá yaari-ni.

Amu dai kadɛm,

yi a yigɛ bá fɔgi ka nywani.»

⁸ Tuw kum na bri ku titi kamunni tun ŋwaani,

yaara dwi maama wó da yi-ku bidwi baɲa ni.

Yawi-balwaarv di yi-nywana di kana wó ba ti ja-ku.

Mini di ma wó di-ku.

Yuutu Baɲa-Wɛ jigɔ dam-fɔrɔ,

yi dintv mu lagi Di di tuw kum sariya.»

⁹ Ku na yi lugu baɲa pwa balv na tɔgi ba ki tuw kum boorim kikiɛ yam yi ba di ywɛni daani tun, ba na nɛ tuw kum na jigɔ mini tun, baá ta keerɛ yi ba fri ba titi ku ŋwaani. ¹⁰ Ba na kwari ku yaara tun ŋwaani, baá ta zigɔ yigɛ yigɛ yi ba nii ku nyva kam. Baá ta coosɛ ba wi:

«Ei. Lɛɛrv, lɛɛrv!

Babilɔni yi tu-kamunu mu,

yi ku tiini ku jigɔ dam.

Ku laan nan tu ku cɔgi lila,

maɲa finfun wuni.»

¹¹ Lugu baɲa pipimpiinɛ bam di wó ta keerɛ yi ba nywani ba yigɛ tuw kum cɔgim dum ŋwaani, beɲwaani nɔɔn-nɔɔnv daa tɛrɛ si ba taa yɔgi ba zila yam. ¹² Zila yalv ba na jigɔ ba yɔgi tun yi sɛbu-siɲa wɛnu di can-na-poŋo wɛnu di kandwa-ŋona, ku wɛli di gwaarv dwi tɛri tɛri, ku na yi gwar-ŋunnu tilv na yi fifali, di gwaarv tilv na nyuna, di gwar-sunnu tilv na yi cwɛn cwɛn tun. Ba ta maa jigɔ da-ŋwi dwi maama, di wɛnu tilv zanzan ba na mɛ tuu yɛlɛ di da-laarv di can-na di luguru di kandwa yalv kaana na pui ba jia ni ba ki tun. ¹³ Ba ta maa kwɛri ba jigɔ trali dwi maama, di wɛnu tilv ba na zwe yi ti lwɛm ywɛnɛ tun, ku wɛli di sana di nugɛ di dipe muni di kamaana, ku wɛli di naani di peeni di sise di si trɛkooru. Ba ta jigɔ gambɛ di ba yɔgɛ da.

¹⁴ Ba laan ma wó ta di tuw kum ba wi: «Wo-laarv tilv maama nmu fra na zv tun daa tɛrɛ. Nmu jijiguru tum di n ninwaɲa kam maama laan je. Nmu daa n bá na wɛnu tum kuntu maɲa di maɲa.»

¹⁵ Pipimpiinɛ balv na tiini ba na nyɔɔri tuw kum baɲa ni tun wó ta zigɔ yigɛ yigɛ, ba na kwari ku yaara yam tun ŋwaani. Ba ma wó ta keerɛ, ¹⁶ yi ba coosi ba wi:

«Ei. Lɛɛrv, lɛɛrv!

Tu-kamunu kuntu tiini ku jigɔ ninwaɲa.

Ku nɔɔna bam maa zɔvri gwaarv tilv na nyuni tun,

di tilv na yi nasunnu cwɛn cwɛn tun,

yi ba pu sɛbu-siɲa wɛnu di kandwa-ŋona ba yira ni.

¹⁷ Ku jijiguru tum maama laan ma ba ti cɔgi lila,

maɲa finfun má wɔni.»

Ku nan na yi balɔ maama na co nabwæru tun di ba yum tiinə, di balɔ na tɔgi nabwæru tum ba pipi tun, di balɔ na zɔuri nabwæru ba ve je tun, ba maama wó ta zigi yigə yigə mu ba nii tw kum. ¹⁸Bantu na nɛ nyua kam na zaɲi tw kum baɲa ni tun, baá ta di kwər-dia ba wɪ: «Tu-kamunu kuntu ya ba jigi doɲ.»

¹⁹Ba ma wó ta pɛ puuri ba lo ba yum ni, yi ba keeri ba coosi ba wɪ:

«Ei. Lɛɛru lɛɛru!

Tu-kamunu kuntu jijiguru tum ɲwaanɪ mu pɛ balɔ maama na te nabwæru tun ji nadunə.

Ku nan cɔgi maɲa finfun má wɔni.»

²⁰Abam balɔ na zɔuri Wɛ-sɔɲɔ ni tun taá kɪ-na wɔpolo tw kum cɔgum dum ɲwaanɪ. Abam balɔ na yi Wɛ nɔɔna tun, taá kɪ-na wɔpolo, ku wəli di Wɛ tintuɲna bam di Dɪ nijɔɲnə bam. Wɛ mu di tw kum sariya, yi Dɪ pa abam bura.

²¹Wɛ maleka kadoɲ kalɔ na tiini ka dana tun laan ma kwe kandwɛ kamunu ni nɔɲ-zɔɲɔ na yi te tun. Ka ma duli-ku ka yaɲi na-fara bam wɔni yi ka wɪ:

«Baá kwe tu-kamunu Babilɔni di ba duli ba yaɲi kuntu doɲ mu,
yi nɔɔn-nɔɔnu daa bá na ku je.

²²Nɔɔna daa bá ta wɔ ku wɔni

sɪ ba taa magɪ kwaanɔ naa ba taa leenə,
naa ba taa wui wi naa nabwaanɔ.

Gɔgɔ naa tituɲi dwi maama di daa bá ta wɔ ku wɔni,

yi nɔɲɔ kwəri di daa bá ta zaɲi ku wɔni.

²³Min-zoɲo mini di daa bá tarigi ku wɔni.

Kadiri sɔɔ di daa bá kɪ ku wɔni.

Tu-kamunu Babilɔni pipimpiinə bam dɛɛn mu yi lɔgu baɲa didɛɛra yigə tiinə.

Ku maa ma ku liri kikiə yam ku ganɪ lɔgu baɲa dwi tiinə maama.

²⁴Ku na yi Wɛ nijɔɲnə di Wɛ nɔɔna balɔ maama ba na gu tun,

ba tuɔni dum zigi tw kum kuntu yura ni mu.

Balɔ maama ba na gu lɔgu baɲa ni tun caa wó jəni tw kum kuntu yuu ni mu.»

19

Nɔɔna na zuli Wɛ te Wɛ-sɔɲɔ ni tun

¹Amu laan ma ni kwər-dia ka na nyi di nɔn-kɔgɔ zanzan na ɲɔɔni baɲa baɲa Wɛ-sɔɲɔ ni ba wɪ:

«Aleluya. *

Vrum di paari-zulə di dam yi dibam Tu Wɛ nyum mu.

²Dɪ sariya yam yɔɔri lanyiranɪ,

yi ya tɔgi ciga.

Ku na yi ka-bor-zɔɲɔ kum,

Wɛ di ku sariya yi ku na cam,

di ku na pɛ ku boorim kikiə yam jagɪ je maama ya cɔgi lɔgu baɲa tun.

Wɛ ma waari-ku di ku na gu Dɪ tintuɲna bam tun ɲwaanɪ.»

³Ba daa ma ta ba wɪ:

«Aleluya.

Mini na di-ku tun,

ku nyua kam wó ta zaɲi mu taan,

sɪ ku taa ve maɲa kalɔ na ba ti tun.»

⁴Nakwa fiinle-bana bam di wənu tina tulu na ɲwi tun laan ma kuni doonə Wɛ yigə ni ba zuli-Dɪ Dɪ paari jangɔɲɔ kum baɲa ni ba wɪ:

«Ku yi ciga mu. Aleluya.»

⁵Kwərə kadoɲ laan ma ɲɔɔni paari jangɔɲɔ kum jɔgə kam ni ka wɪ:

«Abam balɔ maama na yi Wɛ tintuɲna tun,

taá zuli-na dibam Tu Wɛ.

Abam balɔ maama na kwari-Dɪ tun,

ku na yi nɔn-kamunə di nabwənə,

á taá zuli-Dɪ.»

⁶ Amu laan ma ni kwəri si na nyi di nɔn-kɔgɔ zanzan na ɲɔɔni baɲa baɲa, yi ku dwana ni na-fara mu wuurə yi dua бага te. Ku maa ɲɔɔni ku wi:

«Aleluya.

Dɪbam Tu, Dam-fɔrɔ Tu Baɲa-Wɛ mu te paari.

⁷ Pa-na di taá ki wupolo di cakɪ di zuli Wɛ,

Pɔlbu * wum kadiri dɪm maɲa laan na yi tun ɲwaani.

O kaani wum ti o yigə si o zu-o.

⁸ Ba kwe gwar-ɲɔnnu tilv na ba jigɪ digiru yi ti tiini ti nyuna tun ba pa kaani wum zu.»

Gwaaru tum kontu nan mu bri Wɛ nɔɔna bam kəm-laaru tum na yi te tun.

⁹ Maleka * kam laan ma ta di amu ka wi: «Pɔpɔni tintu n tinji: Ku na yi balv ba na bəɲi si ba tɔgi ba di Pɔlbu wum kadiri candiə kam tun, bantu jigɪ yu-yoɲo.»

Ka daa ma ta ka wi: «Nmu na ni kulv maama tun yi Wɛ kwərə mu, yi ka yi ciga mu.»

¹⁰ Amu ma kuni doonə ka yigə ni si a zuli-ka. Ka ma ta ka wi: «Yi ki kontu. Amu di yi Wɛ tintoɲnu mu, ni nmu di n ko-biə balv maama na bri ni ba tɔgi Zezi ciga kam tun di na yi te tun. N maɲi si n zuli Wɛ mu.»

Ku yi Zezi ciga kam kontu mu pai Wɛ nijoɲnə bam tɔɔli Di kwərə kam.

Nɔɔnu na dɔgi sisəɲ-pwəɲə baɲa ni te tun

¹¹ Amu laan ma nii a na Wɛ-səɲɔ ni na purɪ. A ma na sisəɲ-pwəɲə. Wulv na dɔgi ka baɲa ni tun yiri mu <Wɔ-didva Tu> di <Ciga Tu>. O na di nɔɔna sariya di o na kwəri o jaani jara te tun yɔɔri ku tɔgi ciga mu.

¹² O yia maa suni ni min-vugv te. Səbu-siɲa yipwi zanzan ma pu o yuu ni. Yiri didoɲ ma pɔpɔni o yira ni, yi nɔɔn-nɔɔnu yəri-di, ku na dai o titi yirani. ¹³ Gwar-didɔrɔ kulv o na zu tun ma bugi di jana. Ba maa bə-o ni <Wɛ Bitara kam>. ¹⁴ Wɛ-səɲɔ pamaɲ-kɔgɔ kum ma pu o kwaga. Ba ma dɔgi sise-pwəɲəni baɲa ni, yi ba zu gwar-pwəɲəni tilv na lana yi ti ba jigɪ digiru tun. ¹⁵ Sv-ləɲɔ kulv na tiini ku jigɪ ni tun maa nuɲi o ni ni. O nan wó ma-ku o ki jara di lvgv baɲa dwi tiinə bam maama o wani, yi o daari o taa te-ba di dam. O ma wó pa Dam-fɔrɔ Tu Baɲa-Wɛ ban-zəɲɔ kum tiini ku ba ba baɲa, nuneeni o kanɪ tiu-biə mu si o ma ki sana te. ¹⁶ Yiri didoɲ ma pɔpɔni o gwar-didɔrɔ kum yira ni di o cwe ni di wi: <Pwa maama Pɛ, di yum tiinə maama Yuutu>.

¹⁷ Amu laan ma na maleka * kadoɲ ka na zigi wia kam titari ni. Ka ma tɔɔli di kwər-dia ka ta di duurə di kalwəɲni di zunə balv maama na di nwana tun ka wi: «Ba-na á la daani á di Wɛ candi-fara kam. ¹⁸ Ba-na á di pwa ya-nwana, di pamaɲ-didɛera di nɔn-bibe ku wəli di sise di si diinə bam di nwana, di nɔɔna dwi maama, ku na yi gambe di balv na te ba titi tun di, ku wəli di nɔn-kamunə di nabwənə di nwana.»

¹⁹ Amu ma daari a na varum wum di lvgv baɲa pwa bam maama di ba pamaɲ-kɔgɔ kum na lagi daani, si ba ki jara di wulv na dɔgi sisəɲə kam baɲa ni tun di o pamaɲ-kɔgɔ kum. ²⁰ Ba ma ja varum wum ba vɔ, di wulv na bri ni o yi Wɛ nijoɲnu yi o yagi o dai tun. Wontu ya mu ki wo-kunkagila dayigə varum wum yigə ni o ma o ganɪ balv na jigɪ varum wum nyunyugv yi ba zuli o kaməgɔ kum tun. Ba ma kwe bantu bale ɲɔnni ba ja vu ba di min-nunu wuni. Ku yi ciribi mim mu. ²¹ Wulv na dɔgi sisəɲə kam yuu ni tun maa ma sv-ləɲɔ kulv na nuɲi o ni ni tun o gv pamaɲ-kɔgɔ kulv maama na daari tun. Zunə balv maama na di nwana tun ma ba ba di ba ya-nwana yam ba su.

20

Ba ki sutaani puna digə ni bina murv

¹ Amu laan ma na maleka * kadoɲ ka na nuɲi Wɛ-səɲɔ ka maa tu lvgv baɲa. Ka maa ze borbu si ka ma purɪ goɲ-canluɲu kum ni dɪm, yi ka kwəri ka ze capɔn-zəɲɔ. ² Ka ma ja prənyoɲ-kunkagili dɪm ka vɔ, si ka ja vu ka di goɲ-canluɲu kum wuni, si ku taa wo dáani bina murv. Prənyoɲo kum kontu mu yi bisankwia kalv na maɲi ka wura faɲa faɲa tun. Kantu kam mu yi vwa-nyina pɛ, yi ka kwəri ka yi sutaani * titi. ³ Maleka kam ma di-ku goɲ-canluɲu kum wuni ka pi. Ka ma daari ka kwəni bɔɔni dɪm ni, si ku yi wani ku nuɲi ku daa ganɪ lvgv baɲa dwi tiinə bam, si ku vu ku yi bina murv kum na wó ti tun. Maɲa kam kontu na ke, ku maɲi si ba bwəli-ku ba yagi maɲa finfin yirani.

⁴ Amu ma daari a na paari jangwaanv yi nɔɔna je ti baɲa ni. Wɛ ma pa-ba dam si ba di nɔɔna taani. A ma daari a na ba na goni balv yuni Zezi ciga kam di Wɛ kwərə kam tɔɔlum ɲwaani tun jwəuru Wɛ tee ni. Bantu mu yi balv na wɛ ba zuli varum wum naa o kaməgɔ kum tun. Ba nan wɛ ba ki varum wum nyunyugv kum ba trə ni naa ba jia ni. Ba ma joori ba bi ba na ɲwia, yi ba tɔgi ba di paari di Zezi Krisi si

ku yi buna murv.

⁵Twa biim dum kontu mu yi dilv na de yigə di ki tun. (Twa balv maama na daari tun ta wu bi maŋa kam kontu ni. Buna murv kum na tu ku ba ku ke mu bantu di laan wó bi.) ⁶Balv maama na tɔgi ba wəli dayigə twa biim dum wuni tun jigɪ yu-yoŋo, yi baá ta yi We titi nɔna. Tuvni dilv na lagɪ di ki bile tun daa bá ja-ba. Bantu wó ta zigɪ We di Zezi Krisi yigə ni mu ba zuli-ba, yi baá tɔgi di Zezi ba di paari si ku yi buna murv kum.

Ba cɔgi sutaani dam maama

⁷Buna murv kum na tu ku ke, ba laan wó bwəli sutaani * ba yagi, si di nuŋi goŋ-canluŋu kum ba na pi-di da tun wuni. ⁸Di ma wó vu di ganɪ dwi tiinə balv na wu lvgv baŋa je sum maama ni tun. Tunɪ dum kontu yira mu yi Gɔgi di Magɔgi. *f1 * Sutaani ma wó pa ba la daani si ba ki jara, yi ba kɔgɔ kum nɔn-biə wó ta dagɪ ni bugə ni kasullv na yi te tun. ⁹Ba ma wó nuŋi lvgv baŋa je maama ni ba vu ba gilimi We nɔna bam kɔgɔ kum na lagɪ daani me tun. Tw kum kontu mu yi kulv We na soe zanzan tun. Mini laan ma nuŋi weyuu ni di ba di cɔgi We duna bam kɔgɔ kum maama. ¹⁰Ba ma daari ba duli sutaani na ganɪ-ba tun ba di min-nunw kulv na jigɪ ciribi tun wuni. Kontu mu yi min-nunw kulv ba na maŋi ba di varum wum di wulv na bri ni o yi We nijoŋnu yi o yagi o dai tun ba yagi ku wuni tun. Ba maama wó ta wu mini dum wuni ba yaari wia di titu maama mu, si ku taa ve maŋa kalv na ba ti tun.

We na wó di nɔna sariya Dɪ ma kweeli te tun

¹¹Amu daa ma na paari jangɔŋ-kamunu kulv na yi naponɔ tun di wulv na je ku baŋa ni tun. Tɪga baŋa di weyuu maama ma duri ti ke o yigə ni, yi ti daa tərə. ¹²Amu ma na balv na tɪgi tun, didɛera di nabwənə maama, ba zigɪ paari jangɔŋə kum yigə ni. Ba ma puri twaanv si ba nii. Ba ma daari ba puri tɔnɔ kulv na yi We ŋwi-dvŋa kam tɔnɔ kum tun. Ba ma di twa bam taani si ku maŋi di ba na ki kulv tun, nunɛni ku na pɔpɔni ku tiŋi twaanv tum wuni te tun. ¹³Curu di tuvni ma yagi balv di na jaani tun. Na-fara bam di ma pa twa balv na maŋi ba wuni tun cwəŋə si ba nuŋi. Ba ma di twa bam kontu maama sariya si ku maŋi di ba na ki kulv tun. ¹⁴Ba laan ma ja Tuvni di Curu ba duli ba di min-nunw kum wuni. Min-nunw kum kontu yi tuvni bile tu mu. ¹⁵Nɔnɔ wulv maama yiri na maŋi di wu pɔpɔni di ki We ŋwi-dvŋa tɔnɔ kum wuni tun, baá duli kontu tu ba di min-nunw kum kontu wuni mu.

21

Zan na nɛ lv-dvŋv te tun

¹Amu laan ma na weyuu-dvŋv di ti-dvŋa. Dayigə weyuu kum di dayigə tɪga baŋa kam ma ke, yi na-fara di daa tərə. ²Amu ma daari a na We titi tw kum ku yiri na yi Zeruzalem nadvŋv tun. Ku ma nuŋi weyuu We tee ni ku maa tu lvgv baŋa. We ma kwɛ-ku lanyiranɪ ni kaani na ti o yigə si o zv barv te tun. ³Amu ma ni kwər-dia na ŋɔni paari jangɔŋə kum seeni ka wi: «We titi sɔŋə laan mu wu nabiinə titari ni. Dɪ nan wó ta wura di ba, yi baá ta yi Dɪ nɔna. We titi wó ta wu ba tee ni yi Dɪ nii-ba. ⁴We wó guguni ba yi-na maama. Tuvni di wu-cɔgɔ di kərə di yaara daa bá ta wura. Dayigə wo-dwənu tum ke.»

⁵Wulv na je paari jangɔŋə kum baŋa ni tun laan ma ta o wi: «Nii, amu laan pɛ wənu maama ji wo-dvŋnv mu.»

O daa ma ta di amu o wi: «Pɔpɔni wənu tuntv n tiŋi, bɛŋwaanɪ taani dintv yi cɪga mu yi di maŋi si nɔna sɛ-di.»

⁶O ma daari o wi: «Wənu tum ki ti ti. Amu mu yi pulim di gurim. Amu nan ta mu yi dayigə tu di tiim tu. Na-nyɔm na jigɪ wulv maama, amu wó pa kontu tu nyɔ buli-yi dilv na na pai ŋwia tun zaani. ⁷Wulv maama na wani balɔrɔ tun mu wó joŋi wo-laarv tum kontv. Amu We wó ta nii-o, yi o taa yi a bu. ⁸Ku daari, ku na yi balv na kwari cam tun, di balv na pipiri ba kwaga ba ya Zezi tun, di balv na ki wo-zɔna, di balv na yi nɔn-gvra, di balv na boori tun, ku wəli di liri kərə, di balv na kaani jwənə tun, ku wəli di vwa-nyuna dwi maama, bantu jəgə mu yi min-nunw kulv ciribi na di ku wuni tun. Kontu mu yi tuvni bile tu.»

Zeruzalem nadvŋv kum na yi te tun

⁹Malɛka * kadoŋ laan ma ba amu te. Ka nuŋi malɛsi sirpɛ sum wuni mu, silv na jigɪ zwɪ sirpɛ sum di si wu yaara yarpɛ yalv na lagɪ ya ba ya ki ya ma kweeli tun. Ka ma ta di amu ka wi: «Ba, si a bri-m ka-dvŋrv wulv na yi Pəlvu * wum kaani tun.»

¹⁰ Maleka kam na tagi kontu tin, We Joro * kum ma ba amv te di dam, yi ka ja-ni ka vu pu-zəŋə kulv na yi baŋa baŋa tin yuu. Ka ma bri-ni We titi tw kum, kv yiri na yi Zeruzalem yi kv nuŋi weyuu We te kv buni lugu baŋa tin. ¹¹ We paari-zulə yam ma pa tw kum nyuni lanyirani, ni kandwe-ŋvni * dilv yiri na yi Zasipi yi di nyuni pili pili ni niu na nyuni te tin. ¹² Kəbri-kamunu kulv na dwara tin ma lə kv kaagi tw kum. Kəbrə kam maa jigi niə fugə-yale. We malesi fugə-sile maa zigi niə yam kontu didva didva ni. Yisrayeli * tiinə dwi fugə-bile kum yira ma pəpəni niə yam baŋa ni. ¹³ Tw kum se sim maama jigi niə yatə yatə mv. Yatə yəəri wa-puli seeni. Yatə maa wv wa-puli jagwiə seeni. Yatə maa wv wa-puli jazum seeni. Yatə maa daari ya wv wa-zvuri seeni. ¹⁴ Tw kum kəbrə kam kuri ma cwi kandwa-pulwaaru fugə-tile baŋa ni. Pəlbv wvm tintvŋna fugə-bale bam yira ma pəpəni pulwaaru tum kontu yira ni.

¹⁵ Maleka kalv na ŋəvni di amv tin maa ze səbu-siŋa nacəgə si ka ma maŋi tw kum na mai te tin, di kv niə yam di kv kəbrə kam di na mai te tin. ¹⁶ Tw kum se suna sim maama mara si mara mv. Maleka kam ma kwe ka nacəgə kam ka ma maŋi tw kum. Kv saŋa maama dwarum maa yi kilometra murr-tile di biə yale (2.200). *f2 * Kv se sim di kv weyuu maama dwarum mai daani mv. ¹⁷ Ka ma daari ka ma ka jija ka maŋi tw kum kəbrə kam. Ka yi kantia kuni bi di fiinna-bina mv (144). Maleka kam na maŋi te tin yi bidwi mv di nabiinu na maŋi kantia te tin. ¹⁸ Ba ləgi kəbrə kam di kandwa-ŋvna yalv yiri na yi Zasipi tin mv. Kv daari ba ləgi tw kum titi di səbu-siŋa kalv na tiini ka lana fasi ni niu na nyuni te tin mv. ¹⁹ ²⁰ Kandwa-pulwaaru tilv tw kum kəbrə kam na cwi ti baŋa ni tin, ba me kandwa-ŋvna * dwi maama mv ba ma pəpəni ti yira. Pulərə maama jigi kv kandwe-nyuv mv, yi ya yira mv tintu:

1. Zasipi 2. Safiiri
3. Kalisidvan 4. Emerodi
5. Sardoni 6. Sardvan
7. Krisolidi 8. Berili
9. Topazi 10. Krisopasi
11. Yasinti 12. Ametisi.

²¹ Kv daari ba me kandwa-ŋvna yalv yiri na yi pəerli tin mv ba kv tw kum niə fugə-yale yam bwəeru tum. Kv bwəeru tum maama yi pəerli didva didva mv ba me ba kv. Tw kum pumpali dum maa yi səbu-siŋa kalv na tiini ka lana ni niu na nyuni te tin.

²² Amv ma na ni We-digə təri tw kum wvni, beŋwaani Dam-fərə Tu Baŋa-We titi di Pəlbv wvm mv wvra yi nəvna zuli-ba. ²³ Ba daa ba lagi si wia di cana daa ta zəŋi tw kum baŋa ni, We paari-zulə yam pai tw kum jigi pooni, yi Pəlbv wvm di pai kv jigi pooni. ²⁴ Lugu baŋa dwi tiinə maama wó taa ŋwi pooni dum kontu wvni. Lugu baŋa pwa bam ma wó ja ba jijiguv ba ba kv tw kum wvni. ²⁵ De maama ba ma daa bá ri tw kum niə yam, beŋwaani tiga daa bá yi jəgə kam kontu ni. ²⁶ Ba ma wó kwe lugu baŋa dwi tiinə zulə di ba jijiguv maama ba ja ba kv da. ²⁷ Kv daari kulv maama na jigi digiru tin bá zv kv wv. Nəvnu wlv maama na kv wo-zəvna tin di wlv maama na yi vwa-fərə tin bá zv kv wv. Balv yira na pəpəni ya tiji Pəlbv wvm ŋwia tənə kum wvni tin yirani má mv wó zv tw kum kontu wv.

22

¹ Maleka kam ma daari ka bri-ni bu-tula kalv na na pai ŋwia tin. Na bam tiini ba lana yi ba nyuni ni niu te. Bu-tula kam na bam maa burə ba nuŋi We di Pəlbv wvm paari jangəŋə kum tee ni ba duri tw kum titari ni. ² Tiu kulv biə na pai ŋwia tin maa zigi bu-tula kam jazum di jagwiə ni. Tiu kum kontu maa yəni kv ləri biə kuni fugə-bile bum maama wvni. Cana maama wvni kv ləri biə mv. Kv vəvru tum ma mai kv sooni lugu baŋa dwi tiinə yi ba nai yazurə. ³ Wəŋo kulv maama We na culi tin daa təri tw kum kontu wvni. We di Pəlbv wvm paari jangəŋə kum mv wó ta wv tw kum wvni, yi Dl tintvŋna bam zuli-Dl. ⁴ Baá ta nai We yibiyə, yi Dl yiri dum wó pəpəni ba trə ni. ⁵ Tiga daa bá yi tw kum ni. Ba bá ta lagi kanu si si taa zəŋi pooni, naa wia di. Beŋwaani Yuutu Baŋa-We titi wó ta yi pooni Dl pa-ba. Baá ta təgi ba di paari si kv taa ve maŋa kalv na ba ti tin.

⁶ Maleka kam daa ma ta di amv ka wv: «Taani dintv maama yi cigə mv, di maŋi si nəvna se-di. Yuutu Baŋa-We mv yi dilv na zəni Dl nijəŋə bam di Dl Joro * kum yi ba təvli Dl kwərə kam tin. Dintv mv təŋi Dl maleka si ka ba ka bri Dl nəvna bam, si ba lvari kulv na lagi kv kv lele tin.»

Zezi ma buni lele

⁷ Cəgi-na, Zezi tagi o wv: «Amv ma buni lele. Balv na se We kwərə kalv na pəpəni tənə kontu wvni tin jigi yu-yoŋo.»

⁸ Amv Zan mv suni a ni wəvnu tum kontu, yi a kwəri a na-ti. Kv maama na tu kv ba kv ti tin, a laan ma

kuni doonə maleka kalu na bri-ni wəənu tum kontu tun yigə ni si a zuli-ka. ⁹Ka ma ta di amu ka wi: «Yi ki kontu. Amu yi We tintuɲnu mu, ni nmu di n ko-biə balu na tɔɔli We kwərə kam tun di balu maama na se kulɔ na pupuni tɔnɔ kontu wuni tun di na yi te tun. N maɲi si n zuli We mu.»

¹⁰Ka daa ta ma ta di amu ka wi: «Yi zaɲi n səgi We kwərə kalu na pupuni tɔnɔ kontu wuni tun, pa nɔɔna lwarı-ka. Beɲwaani maɲa yiə si wəənu tum kontu suni ti ki. ¹¹Kuntu,

wulu maama na ki balɔɔ tun,

o di nan ve yigə di o tituɲ-balwaaru.

Wulu maama na ki wo-digiru tun,

o di nan ve yigə di o wo-digiru kəm.

Ku daari wulu na se o ki lanyirani tun,

o tiini o kwaanı o taa ki lanyirani.

Wulu na yi We nɔɔnu tun,

o tiini o kwaanı si o taa ki We wubɔɲa na lagı te tun mu.»

¹²Cəgi-na, Zezi tagı o wi: «A ma bunı lele. A na tuə, a laan wó pa nɔɔnu maama ɲwuru tilu na maɲi di o tituɲa tun.

¹³Amu mu yi pulim di gurim.

Amu ta mu yi dayigə tu di kwaga tu,

amu mu pulə yi a gurə.»

¹⁴Balu na zari ba gwaaru ba pa ti purı pari pari tun jigı yu-yoɲo. Bantu jigı cwəɲə si ba di tiu kulɔ biə na pai ɲwia tun, yi ba kwəri ba jigı cwəɲə si ba zu We titı tu kum wu. ¹⁵Ku daari, balu na wó maɲi tu kum cicwəɲə ni tun mu yi balu na ki wo-zɔɔna di liri kərə, ku wəli di balu na boori tun, di balu na yi nən-gura tun, di balu na kaani jwənə tun, ku wəli di balu na soe vwa-fəm yi ba ki vwan kikiə tun.

¹⁶Zezi tagı o wi: «Amu mu tuɲı a maleka si ka ba ka bri abam balu na yi amu kəgə kum nɔɔna tun wəənu tintu maama. Amu yi wulu kuri na nuɲi Pe Davidi * dwi dum wuni tun. Amu yi tituti calıɔva kalu yiri na yi naɲɔgə yi ka nyuni tun.»

¹⁷We Joro * kum di Zezi nən-kəgə kum na nyi ni o ka-duru te tun ma ta ba wi: «Nan ba.»

Wulu maama na ni kwərə kantı tun, si o di ta ni: «Nan ba.»

Na-nyəm na jigı wulu maama tun, si o ba. Wulu maama na lagı si o nyə na balu na pai ɲwia tun, si o ba o jorı o nyə zaani.

¹⁸Amu Zan nan lagı a kaani balu maama na cəgi wəənu tilu na pupuni tɔnɔ kontu wuni yi ti yi We kwərə tun. Nɔɔnu na wəli woɲo tɔnɔ kontu taani dum wuni, We wó pa o na yaara yalu tɔnɔ kum na bri tun. ¹⁹Nɔɔnu wulu nan na li woɲo tɔnɔ kontu wuni di o yagi tun, We wó li o di yigə Di yagi, si o yi da o di tiu kulɔ biə na pai ɲwia tun naa o tɔgı o zu We titı tu kum wu ni tɔnɔ kontu na bri te tun.

²⁰Wulu na zigı wəənu tum kontu cıga kam kwaga ni tun mu te o wi: «Ku yi cıga mu. A ma bunı lele.»

Amina. * Dı Yuutu Zezi, nan ba.

²¹Dıbam Yuutu Zezi yu-yoɲo kum wó ta wu abam maama tee ni. ^{20:8}